

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

D O M

Afsagt den 15. juni 2018 af Østre Landsrets 24. afdeling
(landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen)

24. afd. nr. B-3448-14:

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for **Sagsøger 1 (Sgr 1)**

2) **Sagsøger 2 (Sgr 2)**

3) **Sagsøger 3 (Sgr 3)**

4) **Sagsøger 4 (Sgr 4)**

5) arvingerne efter **Sagsøger 5 (Sgr 5)**

6) **Sagsøger 6 (Sgr 6)**

7) **Sagsøger 7 (Sgr 7)**

8) **Sagsøger 8 (Sgr 8)**

9) **Sagsøger 9 (Sgr 9)**

10) **Sagsøger 10 (Sgr 10)**

11) **Sagsøger 11 (Sgr 11)**

12) **Sagsøger 12 (Sgr 12)**

13) **Sagsøger 13 (Sgr 13)**

14) **Sagsøger 14 (Sgr 14)**

15) **Sagsøger 15 (Sgr 15)**

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for **Sagsøger 16 (Sgr 16)**

17) **Sagsøger 17 (Sgr 17)**

18) **Sagsøger 18 (Sgr 18)**

19) Sagsøger 19 (Sgr 19)

20) Sagsøger 20 (Sgr 20)

21) Sagsøger 21 (Sgr 21)

22) Sagsøger 22 (Sgr 22)

23) Sagsøger 23 (Sgr 23)

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)

mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

Indholdsfortegnelse

1. Sagens baggrund og parternes påstande.....	9
2. Sagsfremstilling	10
2.1 Det retlige grundlag for den danske militære deltagelse i Irak	10
2.2 Nærmere om det retlige grundlag for den danske bataljon, hold 4's, tilstedeværelse i Irak	24
2.3 Bataljonens månedsrapporter og rapporteringer om tilbageholdte fra maj til oktober 2004	36
2.4 Bataljonens rapporteringer i foråret og efteråret 2004 om den sikkerhedsmæssige og politiske situation:	49
2.5 Det skriftlige grundlag for gennemførelsen af operation Green Desert.....	51
2.6 Forløbet af Operation Green Desert.....	66
2.7 Rapporteringer om operation Green Desert fra 25. november til 29. november 2004	74
2.8 Omtale af operationen i den lokale irakiske presse og reaktionen herpå i perioden fra den 5. til den 17. december 2004.....	86
2.9 Hold 4's afrapportering fra februar 2005	99
2.10 Opfølgning på og omtale af operation Green Desert fra 2010 til 2016	105
2.11 Sagsøger 6's udtalelser til The Sun i februar 2018	120
2.12 Sagsøgernes individuelle forhold.....	121
2.12.1 "Medical Reports"	121
Sagsøger 1	121
Sagsøger 2	128
Sagsøger 3	134
Sagsøger 4	141
Sagsøger 5	145
Sagsøger 6	152
Sagsøger 7	158
Sagsøger 8	166
Sagsøger 9	173
Sagsøger 10	179
Sagsøger 11	184
Sagsøger 12	189
Sagsøger 13	192
Sagsøger 14	197
Sagsøger 15	202
Sagsøger 16	208

Sagsøger 17	213
Sagsøger 18	219
Sagsøger 19	223
Sagsøger 20	228
Sagsøger 21	232
Sagsøger 22	237
Sagsøger 23	237
2.12.2 Retslægerådets besvarelse	240
2.12.3 Britiske registreringer over tilbageholdte	247
2.12.4 "Judicial Review Claim Form"	248
2.13 Om sagens behandling i Østre Landsret	253
3. Forklaringer	281
3.1 Sagsøgere	282
Sagsøger 1	282
Sagsøger 2	288
Sagsøger 3	293
Sagsøger 6	298
Sagsøger 7	306
Sagsøger 8	311
Sagsøger 9	315
Sagsøger 11	319
Sagsøger 12	324
Sagsøger 13	330
Sagsøger 14	334
Sagsøger 15	337
Sagsøger 18	344
Sagsøger 19	348
Sagsøger 20	349
Sagsøger 21	353
3.2 Lokalt vidne	357
Vidne 1	357
3.3 Lægefaglige vidner	360
Vidne 2, retsmediciner	360
Vidne 3, retsmediciner	368
Vidne 4, psykolog	377
Vidne 5, psykiater	384
3.4 Militære vidner	391
3.4.1 Forsvarsministeriet	391
Vidne 6, afdelingschef i international afdeling	391

Vidne 7 [REDACTED], fuldmægtig.....	397
3.4.2 Forsvarskommandoen	399
Vidne 8 [REDACTED], forsvarschef.....	399
Vidne 9 [REDACTED], chef for operationsstaben.....	405
Vidne 10 [REDACTED], sagsbehandler i international operationssektion	410
Vidne 11 [REDACTED], militærjurist (i dag chefjurist)	414
Vidne 12 [REDACTED], sagsbehandler	420
3.4.3 Hærens Operative Kommando.....	423
Vidne 13 [REDACTED], souschef i ledelsessekretariatet	423
3.4.4 Bataljonchefen og hans stab på hold 4.....	425
Vidne 14 [REDACTED], bataljonchef	425
Vidne 15 [REDACTED], næstkommanderende i bataljonen.....	445
Vidne 16 [REDACTED], stabschef	451
Vidne 17 [REDACTED], militærjurist	458
Vidne 18 [REDACTED], officer i TOC'en	467
Vidne 19 [REDACTED], presseofficer	470
Vidne 20 [REDACTED], presseofficer	473
3.4.5 Efterretningssektionen	477
Vidne 21 (V 21) [REDACTED], næstkommanderende.....	477
Vidne 22 [REDACTED], efterretningsofficer	493
Vidne 23 [REDACTED], cheftolk	506
Vidne 24 [REDACTED], sprogofficer	512
Vidne 25 [REDACTED], sprogofficer	520
3.4.6 Operationssektionen.....	524
Vidne 26 [REDACTED], chef	524
Vidne 27 [REDACTED], kaptajn	537
Vidne 28 [REDACTED], operationsofficer	545
3.4.7 Støtteenheder på hold 4.....	548
Vidne 29 [REDACTED], chef for MP-detachementet	548
Vidne 30 [REDACTED], næstkommanderende i stabs- og logistikkompagniet.....	555
3.4.8 Soldater ved Mål 1 (panserinfanterikompagniet).....	559
Vidne 31 [REDACTED], chef	559
Vidne 32 [REDACTED], kører og signalmand.....	567
Vidne 33 [REDACTED], 1. deling, delingsfører.....	569
Vidne 34 [REDACTED], 1. deling, næstkommanderende	573
Vidne 35 [REDACTED], 1. deling, vognkommandør i 1. gruppe	580
Vidne 36 [REDACTED], 1. deling, geværskytte og sygehjælper i 1. gruppe	582
Vidne 37 [REDACTED], 1. deling, geværskytte i 3. gruppe	587
Vidne 38 [REDACTED], 1. deling, geværskytte i 3. gruppe.....	592

Vidne 39	, 1. deling, female searcher i 3. gruppe	595
Vidne 40	, 2. deling, gruppefører i 2. gruppe	596
Vidne 41	, 3. deling, delingsfører	598
Vidne 42	, 3. deling, geværskytte i 1. gruppe	604
Vidne 43	, 3. deling, geværskytte i 3. gruppe	608
Vidne 44	, MP sergent	610
Vidne 45	, MP sergent	617
Vidne 46	, MP sergent	620
3.4.9 Soldater ved Mål 4 (spejderskadronen)		623
Vidne 47	, chef	623
Vidne 48	, næstkommanderende	636
Vidne 49	, delingsfører for kommandodelingen	639
Vidne 50	, 1. deling, næstkommanderende	644
Vidne 51	, 3. deling, delingsfører	646
Vidne 52	, konstabel	649
Vidne 53	, assistent til presseofficeren	652
Vidne 54	, MP stationsleder og næstkommanderende	655
Vidne 55	, MP betjent	660
Vidne 56	, MP konstabel	662
3.4.10 Militærjurister på hold 3		668
Vidne 57		668
Vidne 58		674
3.4.11 Tidligere danske ambassadører i Bagdad		675
Vidne 59		675
Vidne 60		679
4. Anbringender		683
4.1 Sammenfattende processkrifter		683
Sagsøgerne		683
Forsvarsministeriet		710
4.2. Supplerende anbringender		757
Sagsøgerne		757
Forsvarsministeriet		758
5. Det retlige grundlag		758
6. Landsrettens begrundelse og resultat		761
6.1 Den retlige ramme for bedømmelse af sagsøgernes krav om tortgodtgørelse for tortur og inhuman behandling		761
6.2 Resultatet af bevisførelsen		765
6.2.1 Oplysninger om irakiske styrkers behandling af civile frem til august 2004		766

6.2.2 Den missionsforberedende uddannelse af hold 4 og stabens forberedelse i øvrigt (tidligt forår 2004 til sommeren 2004).....	768
6.2.3 Den organisatoriske placering af hold 4 under den britiske brigade i Irak	769
6.2.4 Hold 4's ansvarsområde.....	770
6.2.5 Samarbejdet med de irakiske sikkerhedsstyrker (militæret, lokalt politi og politiets specialstyrke).....	771
6.2.6 Opfattelsen på hold 4 af de irakiske sikkerhedsstyrker.....	773
6.2.7 Principper for hold 4's eventuelle tilfangetagelser og håndtering af fanger.....	775
6.2.8 Sikkerhedssituationen i det sydlige Irak i efteråret 2004.....	776
6.2.9 Planlægningen af operation Green Desert	776
6.2.9.1 Den indledende fase i planlægningen.....	776
6.2.9.2 Befalingsgrundlaget for operationen	780
6.2.9.3 Øvrige omstændigheder i forbindelse med planlægningen	787
6.2.9.4 Betydningen af den danske bataljons deltagelse i planlægningen	788
6.2.10 Forløbet af Operation Green Desert den 25. november 2004	789
6.2.10.1 Indledende bemærkninger om beviserne.....	789
6.2.10.2 Operationens begyndelse den 25. november 2004	790
6.2.10.3 Forløbet på Mål 1	791
6.2.10.4 Forløbet på Mål 4	794
6.2.10.5 Fælles om forløbet på Mål 1 og Mål 4	798
6.2.10.6 Forløbet på Militærbase (MB)	800
6.2.10.7 Overførslen af sagsøgerne til Al-Shu'oon og behandlingen af dem	801
6.2.11 Forløbet efter operation Green Desert	805
6.2.12 Risikoen for tortur og inhuman behandling af tilbageholdte i sikkerhedsstyrkers varetægt.....	808
6.3 Landsrettens bedømmelse af Forsvarsministeriets ansvar	810
6.3.1 Danske og britiske soldaters påståede inhumane behandling af sagsøgere	810
6.3.2 Ansvar for irakiske styrkers behandling af sagsøgere under operationen.....	810
6.3.3 Ansvar for irakiske styrkers behandling af sagsøgere efter Militærbase	810
6.3.3.1 Myndighedernes "burde viden" om den reelle risiko for inhuman behandling af sagsøgere i irakisk varetægt.....	810
6.3.3.2 Årsagsforbindelse	812
6.3.3.3 Påregnelighed	812
6.3.3.4 Konklusion vedrørende ansvar	813
6.4. Konklusion vedrørende tortgodtgørelse for inhuman behandling	813

6.4.1 Godtgørelse for tort til sagsøgerne 1-5, 7-10, 12-15 og 17-21	813
6.4.2 Frifindelse for så vidt angår sagsøgerne 6, 16 og 23	814
6.4.3 Frifindelse for så vidt angår sagsøgerne 11 og 22	814
6.5 Sagsøgernes påstand 1 for så vidt angår EMRK artikel 6.....	814
6.6 Sagsøgernes påstand 2	816
6.7 Sagsomkostninger	816
6.8 Domskonklusion	817

1. SAGENS BAGGRUND OG PARTERNES PÅSTANDE

Denne sag angår spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerne har krav på godtgørelse som følge af *dels*, at de i forbindelse med en militær operation i Irak den 25. november 2004 (operation Green Desert), hvori deltog blandt andre danske soldater, angiveligt blev udsat for tortur og inhuman behandling ved deres tilfangetagelse og den efterfølgende screening på **Militærbase** samt under den efterfølgende periode i de irakiske myndigheders varetægt, *dels* at deres rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 er blevet krænket i forbindelse med denne retssag.

Endvidere ønsker sagsøgerne Forsvarsministeriet dømt til at foranledige gennemført en særskilt undersøgelse af, om den danske stat er ansvarlig for den påståede tortur.

Sagsøgerne, **Sagsøger 1**, **Sagsøger 2**, **Sagsøger 3**, **Sagsøger 4**, **Sagsøger 5**, **Sagsøger 6**, **Sagsøger 7**, **Sagsøger 8**, **Sagsøger 9**, **Sagsøger 10**, **Sagsøger 11**, **Sagsøger 12**, **Sagsøger 13**, **Sagsøger 14**, **Sagsøger 15**, **Sagsøger 16**, **Sagsøger 17**, **Sagsøger 18**, **Sagsøger 19**, **Sagsøger 20**, **Sagsøger 21**, **Sagsøger 22** og **Sagsøger 23**), har endeligt nedlagt følgende påstande:

Påstand 1:

Sagsøgte, Forsvarsministeriet, tilpligtes til hver af sagsøgerne at betale 120.001 kr. med procesrente af 60.001 kr. fra sagens anlæg, af 39.999 kr. fra den 26. juni 2017 og af 20.001 kr. fra den 10. oktober 2017.

Påstand 2:

Forsvarsministeriet tilpligtes at anerkende, at ministeriet har pligt til at foranledige en effektiv, officiel, uafhængig og særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne 1-23 har været udsat

for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf som følge af sagsøgte handlinger og/eller undladelser, jf. statens undersøgelsesforpligtelser ifølge den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 3, jf. artikel 1, der ved lov nr. 285 af 1992 er inkorporeret som en del af national dansk ret.

Over for Forsvarsministeriets påstand om afvisning af påstand 2 har sagsøgerne nedlagt påstand om, at dette proceskrav fremmes til pådømmelse i materien.

Forsvarsministeriet har over for påstand 1 påstået frifindelse og over for påstand 2 påstået afvisning, subsidiært frifindelse.

Sagsøgernes påstand er opgjort således:

Tort, erstatning m.v.	90.000 kr.
Art. 6-krænkelser	30.001 kr.

Det bemærkes, at der under sagen ikke er opgjort noget økonomisk tab for sagsøgerne, og at kravene på 90.000 kr. for hver af sagsøgerne relaterer sig til den tort, som sagsøgerne påstår at have lidt under og i tiden efter operation Green Desert.

Sagsøgerne har haft delvis fri proces under sagen, jf. nedenfor i afsnit 2.13 om sagens behandling i Østre Landsret.

2. SAGSFREMSTILLING

2.1 Det retlige grundlag for den danske militære deltagelse i Irak

Danmark udsendte fra 2003 til 2007 militære styrker til Irak, holdene 1-9. Hold 3 var udsendt fra februar til august 2004, hvor de blev afløst af hold 4, som forlod Irak i februar 2005. Den i sagen omhandlede operation Green Desert blev udført den 25. november 2004 under deltagelse af hold 4 sammen med britiske og irakiske styrker.

Det retlige grundlag for den danske militære deltagelse i Irak var som følger:

Efter afslutningen af Irakkrigen og afsættelsen af Saddam Hussein i foråret 2003 var Irak besat af internationale koalitionsstyrker, og landet blev i perioden frem til en ny selvstændighed administreret af Coalition Provisional Authority (CPA), jf. Coalition Provisional

Authority Regulation Number 1 (herefter ”CPA reg. 1”), hvis administrator, **Person 1**, udstedte en række retsakter, Coalition Provisional Authority Orders (herefter ”CPA order nr. [tal]”), som ifølge CPA reg. 1 havde status af lov. CPA’s midlertidige myndighed i landet var accepteret af FN’s Sikkerhedsråd, jf. Sikkerhedsrådets resolution 1483 (2003), afsnit 4, og resolution 1511 (2003), afsnit 1. Resolutionerne blev vedtaget med hjemmel i FN-pagtens kapitel VII om forholdsregler over for trusler mod freden, fredsbrud og angrebshandlinger. Der blev endvidere etableret et irakisk regeringsråd, som CPA samarbejdede med. Koalitionsstyrkernes og CPA’s tilstedeværelse med folkeretlig hjemmel i resolutionerne tog navnlig sigte på at genopbygge landet og bidrage til skabelsen af rammerne for, at Irak på ny kunne opnå suverænitet og i en efterfølgende proces danne en demokratisk regering.

Den danske regering fremsatte efter Saddam Husseins fald den 6. maj 2003 forslag til folketingsbeslutning B 165 om dansk militær deltagelse i en multinational sikringsstyrke i Irak, hvis formål i henhold til bemærkningerne til beslutningsforslaget var at sikre og understøtte det internationale nødhjælpsarbejde, skabe rammerne for en genopbygning af Irak og understøtte den irakiske befolknings bestræbelser på at skabe en politisk overgangsproces. Det fremgår heraf, at det var vurderingen, at egentlige kamphandlinger var afsluttet. Det danske bidrag skulle bestå af i alt op til ca. 380 personer, som skulle tilmeldes den britisk-ledede operation i det sydlige Irak med hovedkvarter i Basra under amerikansk centralkommando. Forsvarets Efterretningstjeneste vurderede dengang trusselsniveauet i området som middel. Folketinget vedtog beslutningen den 15. maj 2003.

FN’s Sikkerhedsråd vedtog den 22. maj 2003 resolution 1483, hvorefter Sikkerhedsrådet anerkendte USA’s og Storbritanniens status som besættelsesmagter efter den humanitære folkeret og ophævede de civile sanktioner mod Irak. I resolutionen bød Sikkerhedsrådet endvidere FN’s medlemslandes bidrag med personel og udstyr til styrkelse af stabilitet og sikkerhed i Irak velkommen. I henhold til resolutionen påhvilede det formelle ansvar for opretholdelse af lov og orden i Irak USA og Storbritannien (”Coalition Provisional Authority”), hvis administrator, **Person 1**, udstedte en række retsakter (”CPA order”), som ifølge CPA regulation 1 havde status af lov.

Ved FN’s Sikkerhedsråds resolution 1500 af 14. august 2003 bød Sikkerhedsrådet endvidere dannelsen af et irakisk regeringsråd velkommen og etablerede FN’s bistandsmission for Irak.

Ved resolution 1511 af 16. oktober 2003 bemyndigede Sikkerhedsrådet i henhold til FN-pagtens kapitel VII en multinational sikringsstyrke i Irak til at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at bidrage til opretholdelse af sikkerhed og stabilitet i landet, jf. afsnit 13 i resolutionen. Bemyndigelsen til at anvende alle nødvendige foranstaltninger omfattede også brug af væbnet magt. Det fremgår af resolutionen desuden, at styrkens indsats blandt andet havde til formål at sikre, at de nødvendige betingelser forelå for gennemførelse af tidsplanen for overdragelse af ledelsen af Irak til det irakiske folk, og at bidrage til sikkerheden for FN's bistandsmission i Irak, det irakiske regeringsråd og andre myndigheder i den irakiske overgangsadministration samt for den centrale humanitære og økonomiske infrastruktur i landet. Herudover understregede FN's Sikkerhedsråd vigtigheden af at etablere et effektivt irakisk politi og sikkerhedsstyrker til opretholdelse af lov, orden og sikkerhed samt bekæmpelse af terror, jf. resolutionens afsnit 16.

Det irakiske regeringsråd og CPA indgik den 15. november 2003 aftale om overdragelse af suverænitæt til det irakiske folk. Ifølge aftalen skulle fuld suverænitæt være overdraget til en midlertidig irakisk regering senest den 30. juni 2004.

Den 19. maj 2004 fremsatte den danske regering forslag til folketingsbeslutning B 213 om fortsat dansk bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak.

Det hedder i bemærkningerne til forslaget blandt andet:

”I. Det internationale samfund yder under mandat fra FN's sikkerhedsråd en omfattende indsats for at bidrage til genopbygningen af Irak og for at skabe rammerne for en demokratisk udvikling i Irak. Den danske styrke i Irak har ved Folketingsbeslutning af 2. december 2003 mandat indtil den 2. juni 2004. I lyset af den vanskelige politiske overgangsproces, som den irakiske befolkning står over for, er der grund til allerede på nuværende tidspunkt at signalere dansk støtte og opbakning til det videre forløb. På denne baggrund foreslår regeringen, at der træffes beslutning om forlængelse i seks måneder af det danske militære bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak, herunder at danske styrker fortsat stilles til rådighed for beskyttelsen af civilt dansk personel og ejendom i landet. Såfremt det skulle vise sig hensigtsmæssigt at forlænge bidraget yderligere, agter regeringen at forelægge sagen for Folketinget.

II. Det folkeretlige grundlag for den multinationale sikringsstyrke i Irak udgøres indtil videre uændret af FN's Sikkerhedsråds resolutioner 1483 af 22. maj 2003 og 1511 af 16. oktober 2003. I forbindelse med den planlagte overdragel-

se af suverænitet til en international anerkendt, repræsentativ irakisk regering, forventes et fornyet folkeretligt grundlag for sikringsstyrken.

Det danske bidrag til den multinationale sikringsstyrke i Irak vil - som alle øvrige udenlandske tropper - fortsat være undergivet den humanitære folkerets regler om beskyttelse af befolkningens liv, ejendom og velfærd.

III. Den multinationale sikringsstyrkes opgaver er fastlagt i FNs Sikkerhedsråds resolution 1511. Det fremgår bl.a. heraf, at den multinationale sikringsstyrke er bemyndiget til at anvende alle nødvendige foranstaltninger, herunder brug af væbnet magt. I resolutionen rettes endvidere en indtrængende appel til FNs medlemslande om at yde bidrag til sikringsstyrken, herunder med militære styrker.

Sikringsstyrken er for nærværende opdelt i fem divisioner, der geografisk dækker hver sit område af Irak. USA har påtaget sig at varetage ledelsen af tre divisioner, mens UK og Polen hver står i spidsen for en bredt sammensat division.

Sikringsstyrken har p.t. deltagelse af følgende lande udover Danmark: Albanien, Australien, Azerbajdjan, Bulgarien, Estland, El Salvador, Filippinerne, Georgien, Holland, Italien, Japan, Kasakhstan, Letland, Litauen, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Mongoliet, New Zealand, Norge, Polen, Portugal, Rumænien, Singapore, Slovakiet, Sydkorea, Thailand, Tjekkiet, UK, Ukraine, Ungarn og USA. I en række af de anførte lande pågår der for tiden overvejelser om spørgsmålet om forlængelse af den militære tilstedeværelse i Irak.

IV. Danmark deltager på flere områder aktivt i den internationale indsats, som det er nødvendigt at yde i relation til Irak. Foruden Danmarks militære bidrag til den multinationale sikringsstyrke har regeringen for 2003-2004 afsat op til 180 mio. kr. i humanitær bistand og op til 170 mio. kr. i genopbygningsbistand til Irak. Den danske humanitære indsats ydes via FN-organisationer og danske organisationer med international erfaring inden for bl.a. humanitær minerydning, rehabilitering af uddannelsessystemet, sundhed, vand og sanitet samt repatriering af flygtninge og genbosættelse af internt fordrevne.

V. På grundlag af Folketingets vedtagelse af beslutningsforslag nr. B 165 den 15. maj 2003 blev et dansk styrkebidrag på ca. 380 personer i begyndelsen af juni 2003 indsat under den britisk-ledede division i det sydøstlige Irak. Fra august 2003 har Danmark endvidere bidraget med op til 10 stabsofficerer til den polsk-ledede multinationale division.

Efterfølgende forværredes sikkerhedssituationen i Irak, herunder i det danske ansvarsområde. Løsningen af de opgaver, der påhviler det danske militære kontingent i Irak har på den baggrund vist sig at kræve en mere omfattende indsats end oprindeligt antaget. På denne baggrund besluttede regeringen efter rådgøring i Det Udenrigspolitiske Nævn den 16. juli 2003 at forøge den danske styrke med ca. 40 personer til i alt ca. 410 personer. På baggrund af en yderligere forværring af sikkerhedssituationen, herunder et akut behov for beskyttelse af personale og rådgivere ved danske repræsentationer i Bagdad og Basra, vedtog Folketinget den 10. oktober 2003 at styrke bidraget, jf. beslutningsforslag nr. B 1. Styrkelsen indebar forøgelse af det danske bidrag til sikringsstyrken med i

alt ca. 90 personer. Derudover omfattede det supplerende danske bidrag et mindre antal soldater, i første omgang ca. 10, specielt uddannet i personbeskyttelse samt to pansrede civile køretøjer m.h.p. beskyttelse af personer knyttet til de danske repræsentationer i Bagdad og Basra. Det aktuelle samlede danske styrkebidrag, inklusiv bidraget med op til 10 stabsofficerer til den polsk-ledede multinationale division, omfatter i alt ca. 520 personer.

VI. Regeringen finder det vigtigt, at Danmark sammen med den bredest mulige kreds af lande fortsat deltager i en multinational sikringsstyrke i Irak. Regeringen lægger vægt på, at sikringsstyrken er nødvendig for at understøtte og sikre den internationale indsats i Irak, således at den langsigtede genopbygning af landet kan finde sted og der kan gennemføres en politisk overgangsproces. Det store antal væbnede anslag mod den internationale indsats, men også mod den irakiske civilbefolkning, understreger kun behovet for at videreføre en beslutnings international indsats, herunder bred international deltagelse i den multinationale sikringsstyrke. Sikringsstyrken vil fortsat medvirke til at understøtte bestræbelserne på at etablere et fredeligt og stabilt Irak til gavn for hele den irakiske befolkning, herunder også tilbagevendende flygtninge og internt fordrevne. Regeringen lægger vægt på at fortsætte sin aktive medvirken til at gennemføre den internationale støtte, som er skitseret bl.a. i FN's Sikkerhedsråds resolutioner. Samtidig med at regeringen ønsker at opretholde et usvækket dansk engagement i stabiliserings- og genopbygningsindsatsen, finder regeringen det vigtigt at yde det udsendte danske civile personale bedst mulig beskyttelse.

Regeringen finder det helt centralt for Iraks udvikling, at FN sikres en langt stærkere rolle som grundlag for det langsigtede internationale engagement i landet. Regeringen vil støtte bestræbelser på at fremme en sådan udvikling gennem vedtagelse af en EU strategi om EU's forbindelser med Irak.

I forbindelse med Danmarks militære engagement i Irak har der kunnet konstateres et behov for en styrket samordning af de civile og militære indsatser. Der vil derfor i videst muligt omfang blive gennemført en koordination af den danske civile indsats i det område, hvor de danske militære styrker er indsat.

VII. Det danske militære bidrag vil indtil videre blive opretholdt på det aktuelle niveau og med de nuværende opgaver. Det nuværende bidrag er sammensat af følgende enheder: et panserinfanterikompani, en let opklaringseskadron, et stabs- og logistikkompani, et ingeniørdetachment, et militærpolitidetachment, en sanitetsdeling, et element til civilt-militært samarbejde, et nationalt støtteelement, stab og stabsofficerer, herunder op til 10 stabsofficerer tilknyttet den polsk-ledede multinationale division, et mindre antal soldater, p.t. ca. 10, specielt uddannet i personbeskyttelse samt pansrede civile køretøjer m.h.p. beskyttelse af personer knyttet til danske repræsentationer i Bagdad og Basra. På baggrund af udvidelsen af antallet af civilt udsendte tilknyttede repræsentationerne udsendes i løbet af sommeren 2004 yderligere fem soldater specielt uddannet i personbeskyttelse til Bagdad samt yderligere pansrede civile køretøjer. I takt med at antallet af civilt udsendte danskere tilknyttede repræsentationerne endeligt afklares, kan der vise sig behov for at afsætte yderligere militært personel og materiel til denne beskyttelse. Forsvarsmyndighederne vil forberede udsendelse af militært personel til at varetage disse opgaver i takt med at behovet måtte opstå.

Et bidrag fra Litauen på ca. 55 personer ventes fortsat tilknyttet de danske bidrag til sikringsstyrken.

Det danske bidrag vil fortsat være indsat i den sydøstlige del af Irak inden for rammerne af den britisk-ledede multinationale division. Endvidere vil et mindre antal danske stabs- og forbindelsesofficerer fortsat være placeret ved militære hovedkvarterer i Irak uden for det egentlige danske operationsområde. Det nationale støtteelement vil være placeret ved Basra. Der gennemføres i øjeblikket tekniske drøftelser med de britiske militære myndigheder om en eventuel udvidelse af de danske styrkers nuværende operationsområde. Regeringen vil vende tilbage til dette forhold, når en nærmere afklaring foreligger. Det bemærkes i den forbindelse, at en eventuel udvidelse af de danske styrkers nuværende operationsområde i givet fald ikke forudses at medføre behov for ændring af niveauet for det aktuelle danske bidrag.

Som hidtil vil der også fremover i mindre omfang kunne blive tale om indsættelse af personel i andre dele af Irak. Det omfatter personel fra det danske styrkebidrag samt fra det indsatte specialstyrkebidrag til personbeskyttelse i Bagdad.

Det danske styrkebidrag vil som den øvrige sikringsstyrke have bemyndigelse til at anvende alle nødvendige foranstaltninger, herunder om nødvendigt væbnet magt. Udover adgang til at anvende magt i selvforsvar vil der således være adgang til i fornødent omfang at anvende magt til at gennemføre de pålagte opgaver.

Forsvarets Efterretningstjeneste har afgivet følgende trusselsvurdering:

"Det er vurderingen, at indsættelsen af de danske militære bidrag i Irak er forbundet med risiko. I den centrale del af Irak angriber grupperinger med tilknytning til det tidligere regime fortsat koalitionen. Disse angreb har lokalt karakter af guerillakrig. Sunniekstremistiske terrorgrupper og herunder udenlandske ekstremister angriber både koalitionen og de irakere, som samarbejder med koalitionen. I de shiitiske områder i Bagdad samt i det sydlige Irak er radikale shiitiske grupper blevet sværere at kontrollere, efter at den shiitiske leder **Person 2 (P 2)** i påsken forsøgte at starte en revolte og dermed brød den shiitiske ikke-voldsstrategi mod koalitionen. Rapporterne om koalitionen overgreb mod fanger i Irak øger den vrede, som mange irakere føler over koalitionen. Modstanden mod koalitionen tilstedeværelse er mindre i det sydlige Irak end i den centrale del af landet. Shiiternes ledelse i Najaf opfordrer til ro og samarbejde, men situationen er skrøbelig.

Der er et stærkt fjendskab mellem en række af grupperingerne i Irak, og det vurderes, at der sandsynligvis vil udbryde borgerkrig, hvis koalitionen trækker sig ud af Irak.

Sikkerhedssituationen bliver næppe mærkbart bedre inden magtoverdragelsen til irakerne den 30. juni 2004. En af de største udfordringer, også efter magtoverdragelsen, bliver etableringen af en effektiv irakisk sikkerhedsstyrke.

Truslen for angreb mod danske styrker vurderes som høj i hele Irak. Den spændte situation bevirker samtidig, at truslen fra civile uroligheder mod dan-

ske styrker vurderes som høj. Terrortruslen i Irak vurderes også som høj. Den landmilitære minefare og faren fra ueksploderet ammunition vurderes som middel til høj. Et af de hyppigst anvendte midler i modstandskampen i Irak er improviserede sprængladninger, og denne type angreb vurderes at fortsætte.

Udviklingen i Irak følges nøje af efterretningstjenester verden over og truslen fra spionage vurderes som høj. Truslen fra biologiske og kemiske kampstoffer vurderes som lav, mens truslen fra terrorgruppers egenfremstillede biologiske og kemiske giftstoffer vurderes som middel. Truslen fra organiseret kriminalitet, herunder brug af våben, mod danske enheder vurderes som høj."

...

VIII. Da det danske militære bidrag vil indgå i en indsats, hvor der kan blive tale om anvendelse af militære magtmidler, forelægges sagen for Folketinget under henvisning til Grundlovens § 19, stk. 2 med anmodning om, at Folketinget meddeler sit samtykke til, at danske militære styrker fortsat stilles til rådighed for en multinational sikringsstyrke i Irak, herunder at danske militære styrker fortsat stilles til rådighed for beskyttelsen af civilt dansk personel og ejendom i landet.

IX. Bidraget vil blive forlænget for en seks måneders periode. Såfremt det skulle vise sig hensigtsmæssigt at forlænge bidraget yderligere, agter regeringen at forelægge sagen for Folketinget. Såfremt det i øvrigt skulle vise sig hensigtsmæssigt at justere bidraget, herunder ansvarsområdet væsentligt, eller såfremt der i øvrigt skulle ske en væsentlig ændring i opgavernes karakter eller det folkeretlige grundlag for sikringsstyrkens tilstedeværelse, vil regeringen rådføre sig med Det Udenrigspolitiske Nævn herom eller om nødvendigt på ny forelægge sagen for Folketinget."

Forslaget blev vedtaget den 2. juni 2004.

Det fremgår af FN's Sikkerhedsråds resolution 1546 af 8. juni 2004 og de dertil hørende breve fra den daværende irakiske **Premierminister** og USA's daværende **Udenrigsminister** til formanden for Sikkerhedsrådet, at den irakiske premierminister havde anmodet om den multinationale sikringsstyrkes fortsatte tilstedeværelse i Irak med henblik på genopbygning af landet. Resolution 1546 fastlagde de overordnede rammer for fortsat tilstedeværelse af internationale koalitionsstyrker i Irak efter den planlagte magt-overdragelse til en suveræn irakisk midlertidig regering den 30. juni 2004 og bemyndigede den multinationale militære styrke til som en sikringsstyrke at anvende alle nødvendige foranstaltninger, herunder brug af væbnet magt, til at bistå med opretholdelse af stabilitet og sikkerhed i Irak, herunder bekæmpelse af terrorisme, jf. resolutionens afsnit 8-11. Det fremgår endvidere af resolution 1546, at FN's Sikkerhedsråd anerkendte, at de multinationale

nale styrker ligeledes ville assistere med opbyggelsen af de irakiske sikkerhedsstyrkers evner gennem bl.a. et mentor- og monitoreringsprogram, jf. resolutionens afsnit 14.

Den 27. juni 2004 udstedte CPA's administrator en revideret CPA order nr. 17, der blandt andet regulerer koalitionsstyrkernes retlige immunitet og de irakiske myndigheders kompetence i forhold til koalitionsstyrkerne og disses personel efter magtoverdragelsen. CPA order nr. 17 indeholder endvidere i "section" 18 bestemmelser om behandlingen af civile erstatningskrav fremsat over for blandt andet koalitionsstyrkerne, der er begrundet i ansvarspådragende handlinger og undladelser udvist af styrkerne eller deres personel. Det hedder således heri blandt andet:

**"Section 2
Iraqi Legal Process**

- 1) Unless provided otherwise herein, the MNF [den multinationale styrke], the CPA, Foreign Liaison Missions, their Personnel, property, funds and assets, and all International Consultants shall be immune from Iraqi legal process.
- 2) All MNF, CPA and ... shall respect the Iraqi laws relevant to those Personnel and Consultants in Iraq including the Regulations, Orders, Memoranda and Public Notices issued by the Administrator of the CPA.
- 3) All MNF, CPA ... shall be subject to the exclusive jurisdiction of their Sending States.

...

**Section 18
Claims**

Except where immunity has been waived in accordance with Section 5 of this Order, third-party claims including those for property loss or damage and for personal injury, illness or death or in respect of any other matter arising from or attributed to acts or omissions of CPA, MNF and Foreign Liaison Mission Personnel, International Consultants, and Contractors or any persons employed by them for activities relating to performance of their Contracts, whether normally resident in Iraq or not and that do not arise in connection with military operations, shall be submitted and dealt with by the Sending State whose personnel (including the Contractors engaged by that State), property, activities or other assets are alleged to have caused the claimed damage, in a manner consistent with the Sending State's laws, regulations and procedures."

Det følger af CPA order nr. 17, section 20, jf. CPA order nr. 100 af 28. juni 2004, section 3, nr. 8, at CPA order nr. 17 ubetinget skulle forblive i kraft, indtil ophør af den multinati-

onale sikringsstyrkes mandat i henhold til Sikkerhedsrådets resolution 1511 og 1546, og at CPA order nr. 17 endvidere skulle forblive i kraft indtil de sidste multinationale styrkebidrag hjemtages, medmindre ordren i overensstemmelse med Iraks lovgivningsproces forinden dette tidspunkt måtte blive ændret eller ophævet.

I overensstemmelse med aftalen af 15. november 2003 blev fuld suverænitet overdraget til den midlertidige irakiske regering, hvilket dog – angiveligt af sikkerhedshensyn – skete allerede den 28. juni 2004, hvorefter CPA ophørte.

Ved folketingsbeslutning B 42 af 25. november 2004 meddelte Folketinget på grundlag af FN's Sikkerhedsråds resolution 1546 af 8. juni 2004 og de dertil hørende breve fra den daværende irakiske **Premierminister** og USA's daværende **Udenrigsminister** til formanden for Sikkerhedsrådet sit samtykke til forlængelse af det danske bidrag i yderligere 6 måneder. Af bemærkningerne til beslutningsforslaget, der blev fremsat den 4. november 2004, fremgår det af afsnit VI, at regeringen lagde vægt på, at sikringsstyrken var nødvendig for at understøtte og sikre den internationale indsats i Irak. Det er i bemærkningerne endvidere anført bl.a.:

”I.

...

Den danske styrke i Irak har ved Folketingsbeslutning af 2. juni 2004 mandat indtil den 2. december 2004. Resolution 1546 indeholder en appel til FN's medlemsstater om at yde bidrag til sikringsstyrken, herunder med militære styrker, for at imødekomme det irakiske folks behov for stabilitet og sikkerhed, humanitær assistance og genopbygning samt støtte FN's tilstedeværelse i landet. På denne baggrund foreslår regeringen, at der træffes beslutning om forlængelse i 6 måneder af det danske militære bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak, herunder at danske styrker fortsat stilles til rådighed for beskyttelsen af civil dansk personel og ejendom i landet samt at dansk militært personel bidrager til NATOs træningsindsats i Irak. Såfremt det skulle vise sig hensigtsmæssigt at forlænge bidraget yderligere, agter regeringen at forelægge sagen for Folketinget.

II. Det folkeretlige grundlag for den multinationale sikringsstyrke i Irak udgøres i dag af FN's Sikkerhedsråds resolution 1546 af 8. juni 2004 og de dertil hørende breve fra den irakiske **Premierminister** og USA's **Udenrigsminister** til formanden for Sikkerhedsrådet, hvor den irakiske premierminister har anmodet om den multilaterale sikringsstyrkes fortsatte tilstedeværelse i Irak.

Det danske bidrag til den multinationale sikringsstyrke i Irak vil - som alle øvrige udenlandske tropper - være undergivet folkeretten, herunder den humanitære folkeret.

...

IV. Danmark deltager på flere områder aktivt i den internationale indsats, som det er nødvendigt at yde i relation til Irak. Foruden Danmarks militære bidrag til den multinationale sikringsstyrke har regeringen for 2003-2004 afsat 180 mio. kr. i humanitær bistand og 170 mio. kr. i genopbygningsbistand til Irak. Den danske humanitære indsats ydes via FN-organisationer og danske organisationer med international erfaring inden for bl.a. humanitær minerydning, rehabilitering af uddannelsessystemet, sundhed, vand og sanitet samt repatriering af flygtninge og genbosættelse af internt fordrevne. Genopbygningsbistanden ydes især til projekter inden for uddannelse/sundhed, infrastruktur, støtte til demokratisering og menneskerettigheder samt reovering af olieindustrien. På FFL 05 er afsat yderligere 150 mio. kr. for 2005-2006 til humanitære- og genopbygningsindsatser i Irak.

Som et led i den humanitære indsats har den danske militære styrke, i lyset af den skærpede sikkerhedssituation, fået tilført humanitære midler til gennemførelse af mindre civile projekter i operationsområdet sammen med lokale myndigheder og entreprenører.

På donormødet i Tokyo den 13.-14. oktober fremlagde den midlertidige irakiske regering en national strategi for genopbygningen af Irak, hvori der opstilles et nationalt budget for 2005-2007. Det er første gang siden magtoverdragelsen den 28. juni 2004, at den midlertidige irakiske regering fremlægger en national strategi, hvor mål og midler prioriteres. Det er et godt udtryk for, at den generelle irakisering af myndighedsopgaverne i landet er i fremdrift. Med kapacitetsopbygningen af den irakiske administration, herunder gennemførelsen af den nationale strategi, vil et hovedformål med den fortsatte danske styrketilstedeværelse i Irak være opfyldt. Opgaven består i at medvirke til at skabe stabilitet og fred i Irak, så den irakiske befolkning selv kan beslutte sin fremtid og regere sig selv.

Med overdragelsen af regeringsmagten til den midlertidige irakiske regering og nu præsentationen af den midlertidige regerings strategi for genopbygningen er de danske bistandsaktiviteter gradvist blevet integreret i de irakiske regeringsstrukturer samt civilsamfund primært i Basra-området. Hermed bidrages til skabelsen af selv bærende irakiske institutioner, ligesom den danske bistandsindsats medvirker til at opfylde strategien. Det gælder f.eks. på fødevareområdet, hvor der fra dansk side bidrages til kapacitetsopbygning af de relevante irakiske myndigheder samt, efter irakisk ønske, rådgives om en privatisering af det statslige irakiske system, således at små, private landmænd i højere grad vil kunne bidrage til såvel skabelsen af arbejdspladser som den irakiske økonomi. Tilsvarende bidrager den danske indsats på retsområdet, politiet samt lokalforvaltning i Basra-provinsen til såvel kapacitetsopbygning som opfyldelse af den nationale strategi og økonomisk vækst. Irakisk ejerskab og brug af den dansk-irakiske ressourcebase, herunder hjemvendte irakere, vil være en central del af det nye aktstykke vedrørende bistanden til Irak, der skal udmønte bevillingen for 2005 og 2006.

...

V. På grundlag af Folketingets vedtagelse af beslutningsforslag nr. B 165 den 15. maj 2003 blev et dansk styrkebidrag på ca. 380 personer i begyndelsen af juni 2003 indsat under den britisk-ledede division i det sydøstlige Irak. Fra august 2003 har Danmark endvidere bidraget med op til 10 stabsofficerer til den polsk-ledede multinationale division.

...

Efter rådføring med Det Udenrigspolitiske Nævn den 2. juli 2004 besluttede regeringen, at den danske styrkes ansvarsområde kunne udvides til at omfatte hovedparten af Basra provinsen samt at flytte lejren mod syd til den britiske **Militærbase**. Udvidelsen blev gennemført den 31. august 2004. Det nye område omfatter væsentlig infrastruktur såsom vej-, olie- og havne forbindelser. I B 213 er anført, at det danske styrkebidrag omfatter i alt ca. 520 personer, inklusive et bidrag med op til 10 stabsofficerer til den polsk-ledede multinationale division samt et mindre antal soldater, i første omgang ca. 10, specielt uddannede i personbeskyttelse. ...

VI. Regeringen finder det vigtigt, at Danmark sammen med den bredest mulige kreds af lande fortsat deltager i en multinational sikringsstyrke i Irak. Regeringen lægger vægt på, at sikringsstyrken er nødvendig for at understøtte og sikre den internationale indsats i Irak, således at den langsigtede genopbygning af landet kan finde sted og den politiske transitionsproces kan gennemføres. Det store antal væbnede anslag mod den internationale indsats, og særligt mod den irakiske civilbefolkning, understreger kun behovet for at videreføre en beslutning international indsats, herunder bred international deltagelse i den multinationale sikringsstyrke. Den irakiske regerings sikkerhedsstyrker er under opbygning og vil gradvis spille en større rolle for varetagelsen af sikkerheden i landet og i sidste ende overtage det fulde ansvar for opretholdelse af sikkerhed og stabilitet i Irak. Udvidelsen af den danske styrkes ansvarsområde er et led i denne gradvise overdragelse af ansvaret for sikkerheden i Irak til de irakiske sikkerhedsstrukturer. Sikringsstyrken vil fortsat medvirke til at understøtte bestræbelserne på at etablere et fredeligt og stabilt Irak til gavn for hele den irakiske befolkning, herunder også tilbagevendende flygtninge og internt fordrevne. Regeringen har drøftet vigtigheden af tilbagevenden til Irak med den irakiske regering, der i den forbindelse særligt har betonet vigtigheden af at fremme frivillig tilbagevenden til Irak til stabile og sikre forhold. Regeringen lægger vægt på at fortsætte sin aktive medvirken til at gennemføre den internationale støtte, på grundlag af FNs Sikkerhedsråds resolutioner.

Som led i regeringens initiativ om samtænkning vil der fortsat inden for en international koordineret ramme i videst muligt omfang blive gennemført en koncentreret dansk civil indsats i det danske ansvarsområde. Genopbygningsindsatsen vil overordnet blive koordineret af Udenrigsministeriet, som i muligt omfang vil inddrage civile danske organisationer samt evt. private virksomheder i bistandens gennemførelse. Udgangspunktet for den humanitære indsats er, at det er de civile danske og internationale nødhjælpsorganisationer, der bør forestå gennemførelsen af dansk finansierede humanitære indsatser. På grund af den forværrede sikkerhedssituation har det imidlertid vist sig vanskeligt for de

humanitære organisationer at operere, hvilket kan medføre, at det danske militære styrkebidrag i større omfang end kendt fra andre operationer, vil skulle involveres i humanitære og andre civile indsatser med henblik på at bidrage til normalisering af forholdene for civilbefolkningen. Regeringen ønsker herved at sikre, at der fortsat sker konkrete fremskridt i det irakiske samfund, selvom sikkerhedssituationen er alvorlig, idet der efter regeringens opfattelse er en direkte sammenhæng mellem forbedring af den sociale og økonomiske situation og forbedringer af sikkerhedssituationen.

Regeringen finder det helt centralt for Iraks udvikling, herunder for fremdrift i den irakiske selv bærende varetagelse af myndighedsopgaverne i landet, at FN, EU og NATO sikres en langt stærkere rolle som grundlag for det langsigtede internationale engagement i Irak. Den midlertidige suveræne irakiske regering har bedt FN være den ledende rådgiver på valgområdet. FN har udsendt et hold af eksperter, der arbejder tæt sammen med den uafhængige irakiske valgkommission. Danmark bidrager med 25 mio. kr. til FNs valgfond. Herudover bidrager Danmark samt en række EU-lande finansielt til den særlige enhed, der vil skulle yde beskyttelse til FNs tilstedeværelse i Irak. Det danske bidrag udgør 3,6 mio. kr. EU har sendt to missioner til Irak med henblik på at sammensætte en pakke med konkrete genopbygningsindsatser, som EU kan støtte, herunder se på muligheder for EU-støtte til polititræning og træning af civile administratorer. En første skitse til pakken blev fremlagt på Det Europæiske Råds møde den 5. november 2004. Regeringen vil støtte bestræbelser på at fremme en sådan udvikling gennem en konkret udmøntning af EU-pakken. Ud over denne direkte støtte fra EU til den midlertidige irakiske regering, har EU-Kommissionen allerede allokeret i alt 204 mio. euro til en række multilaterale organisationer, herunder til FN-systemet og Verdensbanken. Midlerne anvendes indenfor områderne vand og sanitet, sundhed, uddannelse, landbrug og fødevarer, jobskabelse samt menneskerettigheder og god regeringsførelse, herunder træning af den uafhængige irakiske valgkommissions personale samt civilsamfundsorganisationer. På NATO-topmødet i Istanbul besluttedes det, at NATO skulle tilbyde NATOs assistance til den irakiske overgangsregering med træning og uddannelse af irakiske sikkerhedsstyrker. Efterfølgende har den irakiske premierminister anmodet NATO om hjælp vedrørende træning. En sådan NATO-indsats er nu ved at blive iværksat. Regeringen støtter, at NATO bidrager til genopbygning af myndighedsstrukturen i Irak gennem træning og uddannelse af irakiske sikkerhedsstyrker.

VII. Det danske militære bidrag vil indtil videre blive opretholdt på det aktuelle niveau og med de nuværende opgaver, idet der dog nu også som en yderligere opgave forudses bistand til NATOs træningsindsats. Det nuværende bidrag er sammensat af følgende enheder: et panserinfanterikompani, en let opklaringseskadron, et stabs- og logistikkompani, et ingeniørdetachment, et militærpolitidetachment, en sanitetsdeling, et element til civil-militært samarbejde, et nationalt støtteelement, stab og stabsofficerer, herunder op til 10 stabsofficerer tilknyttet den polsk-ledede multinationale division samt et mindre antal soldater, p.t. ca. 17 specielt uddannede i personbeskyttelse m.h.p. beskyttelse af personer knyttet til danske repræsentationer i Bagdad og Basra. ...

Det danske bidrag, der i øjeblikket har underlagt britiske enheder, vil fortsat være indsat i den sydøstlige del af Irak inden for rammerne af den britisk-ledede multinationale division. Endvidere vil et mindre antal danske stabs- og

forbindelsesofficerer fortsat være placeret ved militære hovedkvarterer i Irak uden for det egentlige danske operationsområde. Som hidtil vil der også fremover i mindre omfang kunne blive tale om indsættelse af personel i andre dele af Irak.

Det danske styrkebidrag vil som den øvrige sikringsstyrke have bemyndigelse til at anvende alle nødvendige foranstaltninger, herunder om nødvendigt væbnet magt. Udover adgang til at anvende magt i selvforsvar vil der således være adgang til i fornødent omfang at anvende magt til at gennemføre de pålagte opgaver.

Indsættelsen af de danske militære bidrag i Irak er forbundet med risiko. Forsvarets Efterretningstjeneste har afgivet bl.a. følgende vurdering af situationen i Irak:

»Truslen for angreb mod danske styrker, herunder terrortruslen vurderes som høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak. Truslen fra civile uroligheder og sabotage mod danske styrker vurderes som middel. Den landmilitære minefare og faren fra ueksploderet ammunition vurderes som middel til høj. Truslen mod lufttransport af danske styrker i irakisk luftrum varierer fra lav til høj, afhængig af flyvehøjde og område. Modstandsgrupperinger angriber hyppigt med improviserede sprængladninger fortrinsvis i form af vejsidebomber. Truslen for denne type angreb vil fortsætte og er ligesom for øvrige angreb høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak.

Der foregår omfattende indhentning af oplysninger om koalitionen fra irakiske modstandsgrupper og udenlandske efterretningstjenester, og truslen fra spionage vurderes som høj. Truslen fra biologiske og kemiske kampstoffer vurderes som lav, mens truslen fra terrorgrupperes egenfremstillede biologiske og kemiske giftstoffer vurderes som middel. Truslen mod danske enheder i form af organiseret kriminalitet, der også kan omfatte gidseltagning, vold og brug af håndvåben, vurderes at være høj.«

...

Forsvarets personel vil under udsendelsen være omfattet af forsvarrets særlige erstatnings- og godtgørelsesordning. Forsvarets personel vil under udsendelsen være omfattet af den reviderede Coalition Provisional Authority Order nr. 17 af 27. juni 2004 vedrørende statusforhold.”

Den 11. maj 2005 fremsattes forslag til folketingsbeslutning B 89 om fortsat dansk bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak. I bemærkningerne hertil er anført blandt andet:

”På denne baggrund foreslår regeringen, at der træffes beslutning om forlængelse i 8 måneder af det danske militære bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak. Den danske militære indsats vil i stigende grad fokusere på træning og uddannelse af irakiske sikkerhedsstyrker samt bidrage til NATOs træningsindsats i Irak.

...

VI. Regeringen finder det vigtigt, at Danmark sammen med den bredest mulige kreds af lande fortsat deltager i en multinational sikringsstyrke i Irak. Regeringen lægger vægt på, at sikringsstyrken er nødvendig for at understøtte og sikre den internationale indsats i Irak, således at den langsigtede genopbygning af landet kan finde sted og den politiske transitionsproces kan gennemføres. Det store antal væbnede anslag mod den internationale indsats, og særligt mod den irakiske civilbefolkning, understreger kun behovet for at videreføre en beslutning international indsats, herunder bred international deltagelse i den multinationale sikringsstyrke. Den irakiske regerings sikkerhedsstyrker er under opbygning og vil gradvis spille en større rolle for varetagelsen af sikkerheden i landet og i sidste ende overtage det fulde ansvar for opretholdelse af sikkerhed og stabilitet i Irak.

...

...EU har påbegyndt gennemførelsen af sin pakke af bistandsaktiviteter, som blev præsenteret for daværende **Premierminister** på mødet i Det Europæiske Råd den 5. november 2004.

...

... Af særlig betydning er EUs integrerede civile mission (EUJUST LEX) under EUs forsvars- og sikkerhedspolitik, ESDP, som EUs Ministerråd vedtog den 21. februar 2005. Missionen har til formål at forbedre samspillet mellem dommere, politifolk og ledelsen i fængsler i overensstemmelse med respekten for retsstatsprincipper og de grundlæggende menneskerettigheder. Midlet er at træne over 770 embedsmænd fra politiet, domstolene og fængslerne på højt niveau. Træningen vil – på grund af sikkerhedssituationen – i første omgang foregå i EUs medlemslande eller i et land i regionen. På sigt vil træningen kunne flyttes til Irak i takt med, at sikkerhedssituationen forbedres.

...

Træningsindsatsen vil bl.a. omfatte rådgivning og monitorering af en allerede opstillet irakisk bataljon samt forberedelse til at støtte opstillingen og uddannelsen af yderligere en bataljon. Denne træningsindsats i det danske område ydes inden for rammen af og i samarbejde med den britiske styrke, herunder kan der blive tale om støtte til uddannelse af de irakiske brigade- og divisionsstrukturer under britisk ledelse i hele det britiske område. Det danske bidrag til NATOs træningsmission i Irak bør i forbindelse med udløbet af tjenesteperioden for den danske næstkommanderende for missionen samt tilknyttet dansk stabs- og beskyttelsespersonel, blive erstattet med dansk militært træningspersonel i takt med, at der opstår behov herfor ved træningsmissionen. I takt med udviklingen i sikkerhedssituationen, og i de irakiske sikkerhedsstyrkers mulighed for i højere grad at overtage sikkerhedsopgaver, kan fokus yderligere rettes mod trænings- og genopbygningsindsatsen. Regeringen vil løbende overveje, om der er grundlag for yderligere at øge indsatsen.

...

Forsvarets personel vil under udsendelsen være omfattet af forsvarets særlige erstatnings- og godtgørelsesordning. Forsvarets personel vil under udsendelsen være omfattet af den reviderede Coalition Provisional Authority Order nr. 17. af 27. juni 2004 vedrørende statusforhold.”

2.2 Nærmere om det retlige grundlag for den danske bataljon, hold 4's, tilstedeværelse i Irak

Navnlig i lyset af magtoverdragelsen i Irak blev direktiverne, der dannede det konkrete grundlag for den danske bataljons tilstedeværelse i Irak, revideret.

Justitsministeriets lovafdeling udarbejdede den 1. juli 2004 en notits, som er ”delvist udleveret” i forbindelse med en begæring om aktindsigt, og hvori det hedder:

N O T I T S

om

visse ansvarsforhold for danske styrker i Irak.

1. Forsvarsministeriet har oplyst, at danske styrker i Irak vil kunne indgå i et samarbejde med irakiske styrker. De danske styrker vil i den forbindelse have som hovedopgave at støtte den irakiske opgaveløsning samt indsætte styrker i koordination med de irakiske styrker, når situationen kræver det.

Der kan efter det oplyste undtagelsesvist være situationer, hvor konkrete operationer i Irak skal gennemføres i særlig tæt koordination mellem danske og irakiske styrker. Som led i koordinationen vil der ske en fastlæggelse af arbejdsfordelingen mellem henholdsvis de danske og irakiske styrker. Irakiske styrker vil derimod ikke være underlagt dansk kommando. Det vil sige, at den danske styrke ikke kan anvise arbejdsopgaver til de irakiske enheder, ligesom den danske styrke heller ikke kan pålægge de irakiske enheder, hvorledes arbejdsopgaver skal udføres.

2. Selv om de irakiske styrker som nævnt ikke er underlagt dansk kommando, må danske styrker om nødvendigt søge at modvirke, at de irakiske styrker begår ulovligheder, såfremt de får kendskab til dette. I modsat fald kunne der opstå spørgsmål om også at gøre ansvar gældende over for danske styrker.

Det indebærer bl.a., at danske styrker i den forbindelse bør være opmærksomme på, om irakiske styrker begår ulovligheder. Hvis det konstateres, at der kan være begået ulovligheder, bør de danske styrker rapportere dette til de relevante ansvarlige irakiske myndigheder.

Danske styrker bør herudover – i det omfang det er muligt – søge at gribe ind over for irakiske styrker, som måtte være i færd med at begå ulovligheder. En sådan indgriben kan bl.a. bestå i, at de danske styrker i givet fald søger at opnå

kontakt med de pågældende irakiske styrker med henblik på at søge at få dem til at bringe ulovlighederne til ophør. Om fornødent bør der desuden straks tages kontakt til myndigheden, der har indsat enheden med henblik på herigen- nem at få standset ulovlighederne samt rapportere til de irakiske myndigheder om forholdet. Herudover kan der afhængigt af ulovlighedernes karakter opstå en situation, hvor vedkommende chef for de danske styrker bør indstille de danske styrkers deltagelse i den konkrete operation.

Omvendt kan det ikke antages, at de danske styrker vil have pligt til – f.eks. ved anvendelse af fysisk magt – at gribe ind på en måde, som i det konkrete til- fælde vil kunne bringe de danske styrkers sikkerhed i fare, eller som i øvrigt kunne bringe den pågældende situation ud af kontrol”

Der blev den 1. september 2004 pr. telefax udsendt ”Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/Irak”, hvoraf fremgår blandt andet:

”1. INDLEDNING

1.1. Ved ref. a. [Folketingsbeslutning nr. B 213 af 2. juni 2004] har Folketinget meddelt samtykke til, at danske militære styrker fortsat stilles til rådighed for den multinationale sikringsstyrke (MNF) i Irak.

1.2. Styrkebidraget omfatter ca. 520 personer.

1.3. De danske bidrag er primært indsat i den sydøstlige del af Irak.

1.4. Der kan jf. ref. a. blive tilknyttet mindre enheder fra andre nationer til det danske bidrag, f.eks. fra de baltiske lande.

2. BENÆVNELSE, ORGANISATION, KOMMANDOFORHOLD

2.1. Den internationale amerikansk ledede militære koalitionsoperation i Irak benævnes ”Operation IRAQI FREEDOM”.

2.2. Den danske styrke, benævnt DANCON/IRAK, består af DANBN (BTN(-)) [den danske bataljon], et Nationalt Støtteelement og et Forbindelses- og Stabselement ved foresatte myndigheder. I DANBN indgår ST/DANBN [sta- ben], et ST&LODKMP [stabs- og logistikkompagni], en SPJESK [spejder- eskadron], et PNINFKMP [panserinfanterikompani] og et MPDET [militær- politidetachment]. IGDET vil endvidere kunne indgå i forbindelse med flyt- ning af lejren til Militærbase og ved hjemtagning af DAN- CON/IRAK.

DANCON/IRAK indeholder endvidere et litauisk detachment (LITDET) be- stående af en PNINFDEL og et antal stabs- og støttepersonel, i alt ca. 50 mand under OPCON [operativ kontrol].

I DANCON/IRAK kan endvidere på et senere tidspunkt indgå mindre militære styrkebidrag fra andre lande, herunder Letland og Estland.

Der kan undtagelsesvist være situationer, hvor konkrete operationer skal gennemføres i særlig tæt koordination mellem DANCON/IRAK og Iraqi National Guard (ING) enheder, hvor det vil kunne være nødvendigt, at den danske bataljon kortvarigt koordinerer indsættelsen af samt støtter disse irakiske enheder. Irakiske styrker kan ikke underlægges dansk kommando, hvorfor koordinationen og støtten skal gennemføres under anvendelse af principperne bag begrebet "co-ordinating authority" . . . . Selvom der ikke er tale om, at irakiske styrker underlægges dansk kommando, vil de danske styrker føre tilsyn med de irakiske enheder og rapportere til de irakiske myndigheder om eventuelle ulovlige handlinger.

2.3. Forsvarschefen har FULD KOMMANDO over DANCON/IRAK.

2.4. CH/HOK har OPERATIV KOMMANDO (OPCOM) over DANCON/IRAK samt ansvar for administration og logistik. . . .

2.5. HOK udfærdiger CH-instruks til CH/DANCON/IRAK.

2.6. DANCON/IRAK er under OPCON af MND (SE) [Multinational Division (South East)], der delegerer OPCON til UK MNB. FKO har iværksat "Transfer of Authority" (TOA) for DANCON/IRAK og tilbagefører denne ved ophør af styrkebidraget.

3. OPGAVER

DANCON/IRAK skal gennemføre sikkerheds- og stabiliseringsoperationer inden for sit ansvarsområde, jf. ref. d., m.h.p. at skabe betingelser for, at Irak kan blive en stabil stat.

...

6. JURIDISKE FORHOLD

6.1. Den 28. juni 2004 ophørte besættelsen af Irak. Med FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1546 med bilag (SR 1546), jf. ref. k., autoriseres tilstedeværelsen af en international militær styrke i Irak (MNF) under henvisning til kapitel VII i FN statutten foreløbig indtil udgangen af 2005.

6.2. MNF skal i sit virke fortsat respektere international ret, herunder forpligtelserne i international humanitær folkeret mv. Med SR 1546 samt bilagene dertil autoriseres MNF til at anvende alle nødvendige midler for at løse den pålagte opgave. MNF har fortsat mandat til at tilbageholde personer, når det er strengt nødvendigt af sikkerhedshensyn. Når danske styrker undtagelsesvist tilbageholder irakere, fordi de udgør en sikkerhedsrisiko, vil de fortsat blive overdraget til briterne. Nærmere bestemmelser herom fremgår af det juridiske direktiv med underbilag (bilag 1 til dette direktiv).

6.3. Det fremgår af CPA 17 (revised), jf. ref. I, at MNF skal respektere irakisk lovgivning, skikke og sædvaner.

6.4. Endvidere fremgår det af CPA 17, at MNF nyder fuld immunitet overfor irakiske retshåndhævende myndigheder. Det vil sige, at ingen myndigheder i Irak kan håndhæve lovgivning overfor dansk militært personel. Dansk militært

personel kan således ikke anholdes eller tilbageholdes af irakiske myndigheder eller stilles for en irakisk domstol. Afsenderlandet (Danmark) bevarer således fuld jurisdiktionskompetence over dansk militært personel.

6.5. Der foreligger ingen forpligtelse til at modsvare erstatning for skade forvoldt som led i lovlig magtanvendelse eller i øvrigt som led i nødvendig operativt virke. Krav om udbetaling af erstatning og kulancemæssig godtgørelse behandles i overensstemmelse med de retningslinier, der er vedlagt det juridiske direktiv (bilag 1 til dette direktiv).

...

10. RAPPORTERING

10.1. DANCON/IRAK fremsender daglig situationsrapport (SITREP) efter HOK bestemmelse. HOK fremsender daglig SITREP til FKO.

10.2. Særlige hændelser rapporteres, jf. DENOPS 307 (ref. e.).

10.3. Senest tre måneder efter endt redeployering fremsendes indhøstede erfaringer til FKO i relation til planlægning, opstilling, de- og redeployering samt gennemførte operationer under udsendelsen.

10.4. Rapportering vedr. tilbageholdte.

10.4.1. Hærens Operative Kommando (HOK) aflægger fremadrettet en statusrapport til FKO hver den 1. i måneden, der beskriver status for tilbageholdte i britisk varetægt. Efter behandling af statusrapporten vil FKO sende relevante oplysninger til efterretning for FMN.

Såfremt status på tilbageholdte ændrer sig, skal HOK umiddelbart underrette VO FKO.

10.4.2. HOK fører registrering med alle tilbageholdte med henblik på en eventuel senere behandling af sagsforløbet.

10.4.3. Dansk militært personel, der måtte være vidne til overgreb mod tilbageholdte samt andre overtrædelser af krigens folkeret skal øjeblikkeligt rapportere herom til Forsvarskommandoen, der umiddelbart orienterer Forsvarsministeriet.

Som bilag 1 til direktivet var vedlagt ”FORSVARSKOMMANDOENS DIREKTIV vedrørende juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i Den Multinationale Styrke i Irak” af 25. august 2004. Det fremgår af bilaget blandt andet:

”Indledning

1. Med dette bilag fastsættes de juridiske rammer for de danske styrker i Irak. Dette gælder især spørgsmål, der er omfattet af Forsvarschefens kommando-

myndighed, men vil i enkelte tilfælde også vedrøre områder på hvilke, der er afgivet kommando til Den Multinationale Styrke i Irak (MNF-I). Hvor dette sidste er tilfældet, og hvor der måtte være forskel på dette direktivs anvisninger og konkrete eller generelle befalinger, som DANCON IRAK modtager fra foresatte MNF-I, vil dette direktiv og bilaget hertil have forrang.

2. Dette grundlag er imidlertid under løbende konsolidering og detaljering, og FKO vil derfor holde HOK underrettet om udvikling på området i form af til-læg og rettellesmeddelelser, efterhånden som udviklingen tilsiger det.

Det folkeretlige grundlag for MNF-I virke.

3. Det folkeretlige grundlag for MNF-I virke findes i FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1546 med bilag (SR 1546). Resolutionen autoriserer under henvisning til kapitel VII i FN statuten, tilstedeværelsen af en multinational militær styrke i Irak foreløbig indtil udgangen af 2005. Med resolutionen ophører besættelsesperioden og Koalitionsmyndigheden (CPA) opløses. MNF-I autoriseres til at anvende alle nødvendige midler for at løse den pålagte opgave.

4. Der er foretaget en omfattende revision af CPA ordre 17 vedrørende den juridiske status for MNF-I personel i Irak. Ordren har status af lov i Irak og forpligter derfor umiddelbart irakiske myndigheder.

5. CPA ordre 17 medfører i hovedtræk for DANCON IRAK, at:

- a. Irakisk lovgivning skal respekteres. Der er udarbejdet adfærdskodeks til brug for danske styrker under ophold i Irak og stater, hvori der måtte blive afholdt rest and recuperation (R&R). HOK påser, at kodeks ajourføres efter behov, jf. også nedenfor under pkt. 12 og 13.
- b. Alt militært og civilt personel samt disses materiel og øvrige ejendom, der virker til støtte for MNF-I opgaveløsning, tillægges immunitet fra irakiske myndigheders retsskridt af enhver art. Dette gælder dog ikke irakiske statsborgere.

...

- n. Erstatningskrav behandles nedenfor under pkt. 6.

...

Håndtering af erstatningskrav

6. Ordre 17 fastslår, at erstatningskrav fra lokale borgere, der udspringer af en troppebidragydende nations aktivitet eller undladelser, skal behandles og afgøres af nationen selv efter denne nations egen lovgivning og procedurer. DANCON IRAK bemyndiges til at afgøre sådanne sager.

Krav og erstatning for personskade skal fremsendes til Forsvarets Forsikrings- og Erstatningskontor (FFEK) til afgørelse.

Såfremt et krav om erstatning vurderes at ville kunne udløse betaling af erstatning på beløb, der overstiger 50.000 kr., fremsendes sagen til afgørelse ved HOK.

Kan der imidlertid på baggrund af en juridisk vurdering af sagens nærmere omstændigheder umiddelbart meddeles afslag på et fremsat erstatningskrav, kan DANCON IRAK meddele et sådant afslag uanset kravets størrelse og karakter.

Erstatningskrav fremsat imod DANON IRAK af andre end irakiske borgere eller myndigheder fremsendes til FFEK til afgørelse.

7. Vedrørende formkrav, herunder krav om dokumentation, se FKO Vejledning KT 005-1, der fastsætter visse generelle retningslinier for erstatningskravs behandling og god forvaltningsskik i forbindelse hermed.

8. Det grundlæggende udgangspunkt efter den anførte FKO VEJL er, at erstatningskrav fra lokale borgere imod det danske forsvar håndteres efter dansk rets almindelige erstatningsregler modificeret af to overordnede principper, der udgør objektive erstatningsfrihedsgrunde:

- Kamprelateret skade: Ansvarsfrihed for skadevoldende handlinger, der relaterer sig til egentlige kamphandlinger, med mindre der er handlet i strid med krigens folkeret i forbindelse med kamphandlingen. Sammenstød med demonstranter kan ikke karakteriseres som en kamp relateret skade, men skade påført i forbindelse hermed vil kunne være omfattet af erstatningsfrihedsgrunden nedenfor:
- Operativ Nødvendighed: Ansvarsfrihed for skadevoldende handlinger på ejendom eller person, der som led i operationen vurderes nødvendige for hensigtsmæssigt at kunne løse opgaven.
  - En skadevoldende handling uden en vis kvalificeret sammenhæng med operationens gennemførelse kan ikke føre til ansvarsfrihed efter reglen om operativ nødvendighed. Eksempelvis vil personel, der bevilges frihed til at gå på marked eller foretage sig anden lignende afslapning, ikke kunne siges at agere som led i operationen.
  - At der udføres en operativ opgave, såsom patruljering, observation, eskortering eller lignende, er ikke tilstrækkelig til at statuere ansvarsfrihed efter reglen om operativ nødvendighed i sig selv. Selve den skadevoldende handling skal kunne siges at have været *nødvendig* for at løse den pålagte operative opgave mest hensigtsmæssigt. **Eksempel:** "Banalt" trafikuheld forekommer under almindelig patrulje. Konsekvensen er person- og tingskade på 3. mand. Der er ikke grundlag for at afvise erstatnings sagen med begrundelsen operativ nødvendighed. Der var ikke tale om en skade, der påførtes, fordi det var *nødvendigt* for at løse en operativ opgave. Sagen skal således behandles efter dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar.
  - Ved vurderingen af betingelsen om nødvendighed skal det tillægges vægt, om den der handlede skadevoldende kunne have opnået samme mål uden at forrette skade overhovedet, samt om der kan siges at bestå et rimeligt forhold imellem det konkrete operative formål med den skadevoldende handling og skadens påregnelige omfang. **Eksempel:** en mobilpatrulje beordres til at aflevere en mandbåren radio til en observationspost så hurtigt som muligt. Føreren af patruljekøretøjet beslutter at skyde genvej indover en rapsmark for derved at spare et par minutter. Der

beskadiges afgrøder for et relativt betydeligt beløb. Der foreligger ikke tilstrækkelig operativ nødvendighed. Skaden står ikke i rimeligt forhold til det operative mål.

- **Nødvendighed og Proportionalitet – Eksempel:** En lastvogn er blevet omringet af en ophidset mængde. Enkelte klatrer op på vognenes trinbræt og banker næverne mod ruderne i raseri. En person er klatret op på selve lastvognens front. Fører og vognkommandør vurderer efter forskellige andre forsøg på at fjerne mængden, at den eneste mulighed er at køre frem og skabe afstand til mængden, der nu er livstruende. Undervejs væk derfra kører LVG over en af demonstranterne, der efterfølgende får benet amputeret. Skaden er pådraget under forhold, der gjorde den operativt nødvendig. Efterfølgende krav om erstatning kan afvises.

9. DANCON IRAK skal udarbejde standard erstatningsformularer, der kan udleveres til skadelidte i forbindelse med skaders opståen. Sådanne standardformularer skal beskrive i præcise vendinger, hvorledes et erstatningskrav fremsættes, og hvorledes sådanne krav vil blive behandlet. Afgørelser skal overholde danske standarder for god forvaltningsskik, herunder indeholde begrundelse, klageadgang og være affattet klart og forståeligt. Indtil et MNF-I system evt. måtte blive etableret til behandling af klager om afgørelser i erstatningssager, kan de sager, der afgøres ved DANCON IRAK, påklages til HOK, der endeligt afgør sagen. Sager, der afgøres af HOK som førsteinstans, kan påklages til FKO som endeligt afgør sagen.

10. Der er imellem de troppebidragydende nationer til MND SE indgået Memorandum og Understanding (MOU MND SE). Heri er der fortsat en generel regel om erstatningsfraskrivelse for skadevoldende handlinger nationerne imellem. Der er endvidere fastsat visse regler om håndtering af erstatningskrav indenfor MND SE område.

Udbetaling af godtgørelse på kulancemæssigt grundlag

11. I tilfælde, hvor der efter dansk ret ikke foreligger erstatningsansvar for danske styrker, men hvor det vurderes hensigtsmæssigt at tilgodese skadelidte med en kompensation for en påført skade, kan sagen fremmes efter den ved underbilag 2 vedlagte procedure. I tilfælde, hvor DANCON IRAK kan forudse, at en sådan sag vil kunne opstå i forbindelse med personskade, skal der hurtigst muligt efter skadens opståen fremsendes varsel til FFEK med redegørelse for sagens nærmere omstændigheder.

Særligt vedrørende Kuwait

12. Der er indgået statusaftale med Kuwait. Aftalen indebærer, at danske styrker tillægges privilegier og immuniteter som teknisk og administrativt personel ifølge reglerne i Wiener Konventionen af 18. april 1961 om diplomatiske relationer. Dette medfører følgende i relation til jurisdiktion:

- a. at alene Danmark kan udøve strafferetlig jurisdiktion over dansk personel i Kuwait,
- b. at personellet ikke kan udsættes for anholdelse eller anden tilbageholdelse af lokale myndigheder,
- c. at danske soldater ikke er forpligtet til at give møde i retten som vidne,

- d. at kuwaitiske domstole i fuldt omfang bevarer jurisdiktion i civile sager, dvs. vedr. forhold, der ikke vedrører tjenesten, eks. køb, leje eller lease af varer, ydelser eller fast ejendom.

Dette indebærer, at personel på R&R *ikke* er beskyttet af eksklusiv dansk civilretlig jurisdiktion. Det udstedte adfærdskodeks – jf. ovenfor under punkt 5a – skal derfor nærmere beskrive de lokale sædvaner og skikke, og det skal tilsikres at personellet i videst muligt omfang følges af en rejseleder/velfærdsofficer, samt at der skabes kontakt til lokalt politi med henblik på at orientere om danske soldaters tilstedeværelse og udpegning af kontaktpersoner, der vil kunne træde til i situationer, hvor der måtte være behov herfor.

13. For så vidt angår andre aktiviteter i Kuwait, er det fastsat, at parterne gensidigt frafalder krav imod hverandre for skade på statslig ejendom eller personel fra de væbnede styrker, såfremt sådan skade er påført som led i tjenesten. 3-mandskrav, som udspringer af dansk militært eller civilt personels skadevoldende handlinger, behandles og afgøres af Kuwait. Danske soldater og civile, tilknyttet danske enheder, der begår skadevoldende handlinger i forbindelse med afvikling af R&R, er underkastet kuwaitisk jurisdiktion, og sagerne afgøres efter kuwaitisk lovgivning. Danmark har dog forpligtet sig til at medvirke til den mindelige afgørelse af sådanne sager.”

Som underbilag til bilag 1 var blandt andet vedlagt ”Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK” (magtanvendelsesdirektivet), ligeledes af 25. august 2004, som indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

”Generelt

1. UK har ... 2. juli 2004 autoriseret Rules of Engagement (ROE) for styrker underlagt britisk kommando (UK ROE).

2. Dette underbilag udgør direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK. Direktivet gælder ved uoverensstemmelser imellem UK ROE ... forud herfor ...

3. Direktivet gælder også underlagte udenlandske enheder. Sådanne enheder kan være underlagt nationale begrænsninger af politisk, operativ eller juridisk karakter. ...

...

8. National ret. For danske styrker gælder relevante dele af dansk lovgivning, herunder danske folkeretlige forpligtelser, straffeloven og militær straffelov. Også lokal irakisk lovgivning har relevans. DANCON IRAK skal således respektere lokal lovgivning og må kun afvige herfra, hvor det er operativt velbegrundet. Lokale sædvaner og skikke skal respekteres, og der må ikke finde usaglig forskelsbehandling sted baseret på køn, religion, politisk overbevisning, etnisk tilhørsforhold eller lignende.

...

Principper for magtanvendelse

12. Hvor anvendelse af mindst mulig magt er autoriseret, samt hvor magt anvendes i selvforsvar, gælder følgende principper for magtanvendelse:

- a) Fysisk magt må kun anvendes, hvor mindre indgribende metoder ikke vurderes at føre til det ønskede resultat. Såfremt tiden og øvrige omstændigheder tillader det, skal DANCON IRAK i sin planlægning og gennemførelse af operationer søge at opnå kontrol med forudsigelige situationer for derigennem at hindre eller begrænse eskalation.
- b) Hvor magt er autoriseret for at gennemføre en pålagt opgave, må den anvendte magt ikke gå ud over det, der er nødvendigt for opgavens løsning. Magtanvendelse skal altid begrænses til den, der i grad, intensitet og udstrækning er nødvendigt for at opnå målet med magtanvendelsen.
- c) Dødbringende magtanvendelse kan kun anvendes, for at afværge livsfarligt angreb.
- d) Under anvendelse af militær magt skal der forud for og under magtanvendelsen tages nødvendige skridt til at sikre, at skade på den civile befolkning og civile genstande ikke overstiger den forventede konkrete og direkte militære fordel.
- e) Anvend aldrig magt som i repressalie.

...

Tilbageholdelse

19. Tilbageholdelse på gerningsstedet.

Danske styrker kan tilbageholde personer, der mistænkes for at udgøre en sikkerhedsmæssig risiko, herunder personer der mistænkes for kriminelle handlinger, som vurderes at udgøre en sikkerhedsrisiko.

Ved opgaveløsning i samarbejde med irakiske sikkerhedsstyrker/politi, hvor irakiske sikkerhedsstyrker/politi foretager tilbageholdelse/anholdelse, betragtes anholdelsen som en selvstændig irakisk anholdelse – og dermed ikke som en overdragelse af tilbageholdte fra danske styrker til irakiske myndigheder.

Tilsvarende gælder i relation til danske styrkers samarbejde med UK enheder, hvor UK enhederne foretager tilbageholdelse af personer.

20. Tilbageholdelse ved DANCON IRAK (DANBTN lejr).

Hvis det skønnes nødvendigt at foretage en nærmere undersøgelse af den tilbageholdte, der formodes at udgøre en sikkerhedsmæssig risiko, herunder personer der er mistænkt for kriminelle handlinger, som vurderes at udgøre en sikkerhedsrisiko, kan den pågældende person bringes til DANCON IRAK (DANBTN lejr) og tilbageholdes højst 8 timer fra pågribelsestidspunktet. Inden for dette tidsrum skal den tilbageholdtes status bestemmes.

Vurderes det inden for dette tidsrum, at den pågældende ikke længere mistænkes for handlinger, der udgør en sikkerhedsmæssig risiko, skal den pågældende øjeblikkelig frigives.

Efter frigivelsen af den tilbageholdte kan de oplysninger og eventuelt bevismateriale, der er modtaget fra den tilbageholdte, videregives til irakiske myndigheder.

Vurderes det derimod, at den pågældende mistænkes for handlinger, der udgør en sikkerhedsmæssig risiko, skal den pågældende øjeblikkelig overdrages til UK (MND SE detentions- og interneringsfacilitet), jf. nedenfor under punkt 22-23 vedrørende tidsfrist samt proceduren herfor.

21. Håndtering af tilbageholdte.

Tilbageholdte skal altid beskyttes og behandles humant og med værdighed. Tilbageholdte i DANCON IRAK varetægt skal herunder beskyttes imod fysiske overgreb og belastninger samt offentlighedens nysgerrighed. Den tilbageholdte skal tilses af en læge, tilbydes behandling af sår og skader og skal tilbydes mad og vand i fornødent omfang.

Tilbageholdelse af personer samt håndteringen af disse skal altid være i overensstemmelse med Danmarks Internationale forpligtelser. Herunder skal principperne fra IV Genèvekonvention følges.

Overdragelse af tilbageholdte

22. Overdragelse af tilbageholdte kan finde sted i følgende tilfælde:

A. Overdragelse af tilbageholdte, der mistænkes for handlinger, der udgør en sikkerhedsmæssig risiko, skal ske snarest muligt til MND SE detentions- og interneringsfacilitet (UK). Overdragelsen skal foretages højst 14 timer regnet fra pågribelsestidspunktet, med mindre tvingende operative forhold forhindrer dette, jfr MND (SE) SOI 392 pkt. 14.

FKO skal straks orienteres, når sådanne tilbageholdelser og overdragelser har fundet sted.

B. Hvis der foretages tilbageholdelse i forbindelse med konkrete kamphandlinger, kan de således tilbageholdte have krav på krigsfangestatus i henhold til III Genèvekonvention. Fremstår den tilbageholdte utvivlsomt som berettiget til krigsfangestatus, skal denne behandles i overensstemmelse hermed. Kan det ikke umiddelbart afklares, om den tilbageholdte opfylder kravene til krigsfangestatus, skal denne formodes at være berettiget til sådan status og behandles i overensstemmelse med reglerne om krigsfanger i III Genèvekonvention af 1949.

FKO skal orienteres straks efter, at sådanne tilbageholdelser har fundet sted. En sådan krigsfange har krav på repatriering, når kampene er overstået. Kun FKO kan autorisere repatriering.

Overdragelse af krigsfanger til UK varetægt kan finde sted, når såvel den ved tillæg 2 vedlagte overdragelsesaftale og den ved tillæg 3 vedlagte kvittering er accepteret og underskrevet.

23. Overdragelse af tilbageholdte kan ikke finde sted i følgende tilfælde:

I henhold til annex G til MND (SE) MOU af juli 2003 kan Storbritannien ikke uden forudgående dansk accept videreoverdrage personer, der oprindeligt er tilbageholdt af danske soldater, til de irakiske myndigheder. Dansk accept heraf er betinget af, at der opnås garanti for, at den pågældende ikke risikerer dødsstraf.

Accept skal altid indhentes af kommandovejen hos Forsvarsministeriet.

Tilsyn med tilbageholdte, overdraget til UK

24. Ved tillæg 1 til dette direktiv er der fastsat procedurer for gennemførelse af tilsyn med personer, tilbageholdt af dansk militært personel i Irak, og som efterfølgende er overdraget til UK.

Handlepligt i visse tilfælde

25. DANCON/IRAK skal være opmærksom på, om der begås ulovligheder. Hvis det konstateres, at der kan være begået ulovligheder, skal de danske styrker snarest muligt rapportere dette til eventuelt relevante ansvarlige irakiske myndigheder.

DANCON IRAK skal herudover søge at gribe ind over for personer, som måtte være i færd med at begå ulovligheder.

En sådan indgriben kan bl.a. bestå i, at DANCON IRAK i givet fald opnår kontakt med personens eventuelle overordnede med henblik på at søge at få dem til at bringe ulovlighederne til ophør. Der skal i en sådan situation desuden straks tages kontakt til eventuelle myndigheder, der måtte have indsat en enhed med henblik på herigennem at få standset ulovligheder samt rapportere til de ansvarlige myndigheder om forholdet. Herudover kan der afhængigt af ulovlighedernes karakter og operative forhold opstå en situation, hvor vedkommende chef for de danske styrker bør indstille de danske styrkers deltagelse i den konkrete operation.

26. Dansk militært personel, der bevidner overtrædelser af den humanitære folkeret eller som i øvrigt bevidner personfarlige overgreb, skal straks rapportere herom til FKO via foresat chef/myndighed. Om nødvendigt skal det danske engagement i operationen afbrydes.

...

Nedenfor følger en oversættelse af autoriserede ROE [Rules of Engagement], idet der enkelte steder er gennemført præciseringer og begrænsninger i DANCON IRAK's adgang til magtanvendelse i forhold til de ved UK ROE autoriserede. Hvor dette er tilfældet, er teksten fremhævet med kursiv.

...

182.a. Midlertidig tilbageholdelse af personer i Irak, der mistænkes for at have begået en kriminel handling autoriseres. Der kan i nødvendigt omfang anvendes magt hertil.

FKO bemærkning:

Denne ROE autoriseres kun til DANCON for så vidt kriminelle handlinger, der tillige vurderes at udgøre en sikkerhedsrisiko.

182.b. Midlertidig tilbageholdelse og internering af personer autoriseres når tvingende sikkerhedsmæssige årsager tilsiger dette. Der kan i nødvendigt omfang anvendes magt hertil.”

Til magtanvendelsesdirektivet hørte fire tillæg. Af tillæg 1 om ”Tilsyn med tilbageholdte i Irak”, ajourført den 25. august 2004, fremgår blandt andet:

”Der skal føres tilsyn med de af danske styrker tilbageholdte personer i britisk varetægt. Dansk tilsyn med sådanne personer videreføres indtil videre efter hidtil gældende procedurer.

Personer tilbageholdt af danske styrker og overdraget til irakisk varetægt før og efter den 28. juni er efter overdragelsen af suverænitet et irakisk ansvar. Der gennemføres derfor ikke længere tilsyn med disse personer.

Der gennemføres tilsyn med overdragne til UK efter de nedenfor opregnede anvisninger.

Tilsyn

1. Når overdragelse har fundet sted til UK myndigheder, skal der gennemføres tilsyn med de overdragne.
2. Der føres fortegnelse over relevante data vedrørende tilbageholdte, omstændighederne omkring tilbageholdelsen, hvor den tilbageholdte fysisk befinder sig mv.
3. Tilsyn gennemføres normalt med deltagelse af ledende læge, militærpoliti og militærjurist.
4. Er der under et tilsyn indikationer på, at den tilbageholdte har lidt fysisk eller psykisk overlast, eller på anden væsentlig måde er blevet behandlet i strid med gældende ret på området, skal FKO straks underrettes herom.
5. Der gennemføres tilsyn første gang ca. 1 uge efter afleveringen ... De [tilsynene] gennemføres principielt alle uvarslede.
6. Såfremt der under et tilsyn konstateres overgreb, uregelmæssigheder eller fejl, påtales dette øjeblikkeligt overfor myndigheden med henblik på at få rettet forholdet på stedet. Der gennemføres snarest muligt herefter uvarslede besøg med henblik på at sikre, at forholdet er bragt på plads.”

I tillæg 4 til magtanvendelsesdirektivet er beskrevet de nærmere retningslinjer for udspørgen og afhøring ved Dancon/Irak. Det fremgår heraf, at udspørgen af en tilbageholdt kan

foretages umiddelbart af tilbageholdende enhed på stedet ved anvendelse af almindelig kendt interview- og spørgeteknik med det formål at afdække den tilbageholdtes identitet og hensigt og søge fastslået, om den tilbageholdte udgør en sikkerhedsrisiko eller er kriminel. Afhøring, hvorved forstås feltmæssig afhøring eller en fuldstændig afhøring i et afhøringscenter, skulle foretages af dertil organiserede og uddannede afhøringshold og -enheder. ”Tactical Questioning” og ”Interrogation” sidestilles ifølge tillæggets pkt. 4.2 med henholdsvis ”feltmæssig afhøring” og ”fuldstændig afhøring”. Det fremgår endvidere af tillægget, at Dancon/Irak ikke var normeret med afhøringsofficerer og derfor ikke skulle gennemføre afhøring af personer, men alene udspørgen af disse.

2.3 Bataljonens månedsrapporter og rapporteringer om tilbageholdte fra maj til oktober 2004

Den danske bataljon var fra den 18. juli 2003 pålagt ved lejlighedsvis kontrolbesøg at føre tilsyn med personer, som var overdraget af de danske styrker til henholdsvis britisk og irakisk varetægt og rapportere videre herom, herunder afgive indberetning til HOK, hvis der var fundet tegn på, at de tilsete personer havde lidt overlast.

Forsvarsministeren pålagde den 5. maj 2004 forsvarschefen øjeblikkeligt at oplyse, hvis det konstateredes, at personer tilbageholdt af danske styrker skulle blive udsat for overlast. Dette førte dagen efter til et tilsvarende pålæg fra FKO til HOK, der den 24. maj 2004 videregav et sådant pålæg til bataljonen, der også blev pålagt at foretage månedsrapportering.

Ved HOK's skrivelse af 24. maj 2004, underskrevet af chefen for Den internationale Operationssektion, oberstløjtnant **Person 3**, orienteredes FKO om tiltag, man havde iværksat for at skærpe opmærksomheden om de personer, som danske enheder tilbageholdt i Irak og efterfølgende overdrog til britiske styrker eller civile myndigheder. Det hedder heri blandt andet:

”1. ... Herudover anmodes HOK i ref. a. om at give forslag til, hvorledes man kan øge sikkerheden for, at der ikke sker noget, som er i strid med konventionerne, når det gælder personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker i Irak.

2. I relation til yderligere tiltag til sikring af overholdelse af konventionerne skal HOK indledningsvis anføre, at de danske tilbageholdte allerede er håndteret professionelt og moralsk uangribeligt. med iværksættelse af de i pkt. 1. nævnte fire tiltag ses alene mulighed for at fokusere på den materielle og menneskelige side.

På den materielle side kan der sættes ind ved at modernisere fængslerne, sikre og højne hygiejne, lægebehandling, kost etc. At sætte et sådant program i gang er ressourcekrævende såvel humant som økonomisk og bør derfor indgå i en større sammenhæng end blot et helt eller delvist dansk projekt.

På den menneskelige side kan der være tale om at holdningsbearbejde vogterne, uddanne vogterne, ansætte, fyre og kontrollere vogterne (uddannelse & træning, mentoring, supervise). Yderligere øgede kontrolbesøg kan have en præventiv effekt på de enkelte vogtere, men det må vurderes, at sådanne tiltag ikke vil kunne fremvise effekt i det lange løb, specielt ikke såfremt end-state er at overlade vogtningen til irakiske myndigheder.

En effektiv måde at løse problemet på kunne være at opbygge en 100% dansk anbringelseslejr eller at sende fanger til Danmark. Dette er imidlertid næppe gennemførligt. En del af problemet er, at Danmark ikke har ønsket at anlægge eget interneringscenter, men har lavet en aftale med UK om at udføre denne opgave. Dette kan naturligvis ændres, men løser ikke problemet med tilsyn i de civile fængsler/arrester.

Den traditionelle garant for hele denne problemstilling er og har altid været internationalt Røde Kors. Danmark kan ikke påvirke dette neutrale system, men kan kun opfordre til en øget indsats fra denne side, herunder eventuelt i form af Dansk Røde Kors.

Det kunne herunder overvejes at udsende en dansk humanitær deputation til at besøge tilbageholdte og faciliteter.

3. Sammenfattende kan det konkluderes, at eneste umiddelbare stramning vil være en ekstraordinær uddannelse på det holdningsmæssige område i samarbejde med koalitions partnere.

I overensstemmelse med det meddelte pålæg udarbejdede HOK fra maj 2004 på grundlag af indberetninger fra militærjuristen i den danske bataljon særskilte månedsrapporter vedrørende tilsyn med militære og civile ”danske” fanger i det danske ansvarsområde i Basra-provinsen.

Af månedsrapporten for maj 2004, der forelå i udkast den 4. juni og 16. juni 2004 og i en endelig udgave den 22. juni 2004, fremgår blandt andet:

”GENERELT

1. Maj måned har generelt været præget af debatten omkring fangers forhold, herunder ikke mindst DANBN medvirken til at belyse forholdene og medvirke til besvarelse af rejste nationale spørgsmål og implementering af nye skærpede procedurer omkring fangetilsyn m.v. Herudover er der arbejdet intenst med at verificere de enkelte ”danske” fangers identifikation, opholdssted og/eller status. Dette arbejde er vanskeliggjort af sprogproblemer, den operationelle situation i perioden, transportsituationen, Out Of Bounds (OOB) problemer omkring de civile fængsler, kontaktproblemer til øvrigheds personer m.v. Det har været nødvendigt at foretage adskillige ”diplomatiske” drøftelser med de ansvarlige omkring Divisional Temporary Detention Facility (DTDF) og CPA

bl.a. omkring de civile centrale fængsler i Basra for at undgå misforståelser omkring den nye praksis. Det bemærkes at andre CF nationer samtidig har haft lignende debatter i hjemlandet og deraf afledede implementeringer af lignende skærpede foranstaltninger.

1.2. Der er påbegyndt daglige meldinger til SITREP, ligesom der er arbejdet med at indarbejde de nye direktiver i SOP m.v. Der er fastlagt et kriterium i samarbejde med DIV omkring definition af begrebet ”danske” fanger i DTDF samt de civile fængsler i Basra. Definitionen er parallel til det kriterium, der anvendes for nationalt ansvar for egentlige krigsfanger, nemlig at en person er taget fysisk til fange af en soldat, hvis nationalitet er afgørende for nationsansvaret. D.v.s. at alle operationelt tilfangetagne irakere, der fysisk set anholdes af en dansk soldat defineres som dansk fange under opholdet i DTDF. Såfremt en civil iraker taget til fange af en dansk soldat og indsættes i en civil irakisk arrest følges denne fange indtil løsladelse, frikendelse eller afsoning af idømt fængselsstraf. Afsoning af ikendt fængselsstraf sker i områdets permanente fængsler i Basra. Der er tale om længerevarende fængselsophold. Typisk afsones dog kun ca. 9 mdr. af hvert idømt års fængsel.

Dokumentation af arrestforholdene gennem fotos af samtlige politistationer i AOR er fortsat i gang, ligesom der er jævnlige inspektioner af forholdene ved MP foranstaltning. Antallet af politistationer og disse beliggenhed i AOR gør arbejdet vanskeligt under de nuværende forhold. Hertil kommer en del OOB problemer. Problemerne vil øges ved tildeling af endnu større AOR.

...

TILSYN

1. 27. maj 2004.

Anmeldt inspektion af de to centrale civile fængsler i Basrah By, Al Maki fængslet og Al Meena fængslet.

3.1. I inspektionen deltog LEGAD, OLG, MPO samt den fangeansvarlige MP sergent. Der var repræsentant fra BDE og CPA til stede.

3.2. Al Makil er et gammelt central fængsel bygget af englænderne i Folkeforbundsmandattiden i tyverne. Det er dimensioneret til ca. 120 fanger, men har i en periode huset op til 500 fanger grundet afbrænding af andre fængsler i Basra. P.t. sidder der ca. 100 fanger, heriblandt fanger, som er overført fra det danske AOR fra retterne i Medinah og Al Qumah. Fængslet er omgivet af høje mure i sten. Fangevogterne kan inspicere fangerne såvel i jordplan som fra bygningernes tage.

Al Makil fængslet bar præg af alder og nedslidning, men afveg ikke fra den standard som kendes fra andre detentioner, arrester og fængsler i området. 4 fanger som vedrørte vort AOR blev tilset. De var i udmærket fysisk stand og havde ingen negative ting at fortælle om deres ophold. Fangerne havde tilsyn af fast læge 1 time pr. dag og ved behov. Der konstateredes ingen sundhedsfarlige forhold.

3.3. Delegationen gennemgik hele fængslet; herunder modtagelse/registrering, de 9 celler, administration, lægerum, friluftsgård, toiletter etc. Der var tale om gamle bygninger, som bar præg af fængslets alder, men som ikke afviger sær-

ligt fra den standard, som vi kender fra andre detentioner, arrester eller fængsler. Der blev optaget fotodokumentation i det omfang fangernes krav på privatliv tillod det. Samtlige spørgsmål blev besvaret fra vagtmandskabet, BDE og CPA og samtlige ønsker blev imødekommet. Herefter var der lejlighed til at tilse de fanger, som vedrører vort AOR. Fangerne blev bragt ind i inspektørens kontor, hvor vi havde lejlighed til at tale med dem via en tolk. Fanger var i upåklagelig fysisk stand, iført rene klæder, var velsoignerede og adspurgt havde de ingen negative ting at fortælle om deres ophold. Der var tale om langtidsfanger, idømt flere års fængsel. Forplejning gives fangerne på fængslets regning. Der er iflg. det oplyste ingen restriktioner i fængslernes budgetter. Der er adgang til gårdtur i det fri 1 time om dagen, men ingen af fangerne ønsker at anvende denne frihed på grund af varmen (der er p.t. mellem 40 og 45 grader i skyggen. Udgang foretages derfor i de køligere aftentimer. Fangerne sover på tæpper og spiser i cellerne, som det er normalt. Der er indrettet nødtørftsrum i forbindelse med cellerne. Der konstateredes ingen sundsfarlige forhold. En fast læge opholdt sig i fængslet 1 time pr. dag og var herudover på kald.

3.4. Endvidere har den fangeansvarlige MP følgende tilføjelser:

”Ja, jeg er enig i, at forholdene på Al Makil ikke er værre end hvad der er standard her nede, men med det antal, der var i cellerne var det måske lige i overkanten, da der i andre af cellerne var så mange. Men efter ”international standard” så har de jo tag over hovedet, får mad hver dag, lægehjælp, kan komme på gårdtur en time om dagen, samt har mulighed for at komme i bad og på WC. Så alt i alt er det OK vil jeg sige efter hvordan deres kultur, standard og normer er, efter hvad jeg har set i dette land”.

4. Som nævnt ovenfor har der været tale om nedbrænding af andre fængsler, hvorfor der er igangværende byggeri af et nyt centralt fængsel. Dette indvies i 2005. I mellemtiden er der indrettet et midlertidigt fængsel i en tidligere fabriksdal, dette fængsel hedder Al Meena. Der var lejlighed til at bese dette fængsel, som indeholder 10-12 store fangerum (ca. 8 meter til loftet) og med moderne faciliteter. Bl.a. toilet og bad i hver celle. 1 celle indeholdt ca. 50 fanger (i alt ca. 500 fanger). Der var tilhørende lægerum og administrationslokaler. Lejren var omgivet af pigtrådsruller, og der var et større areal til gårdtur. Under vort ophold var en enkelt celle på gårdtur om eftermiddagen ca. 50 fanger og disse sad under et større halvtag og så glade og tilfredse ud. Der var lejlighed til at bese alt hvad vi ønskede ligesom der var uhindret adgang til fotodokumentation under hensyn til fangernes privatliv. Der er ingen fanger fra det danske område i dette fængsel, men fængslet fungerer også som ind og udslusningsfængsel.

5. 28. maj 2004

Besøg i DTDF med deltagelse af COM og LEGAD og en tidligere frigiven fange Person 4, der ekstraordinært fik lejlighed til, efter eget ønske at gense fængslet og sine tidligere medfanger, og ikke mindst fangevogtere. Der blev taget fotos til brug for dansk offentliggørelse af dette besøg som et led i positiv tilkendegivelser omkring fangebehandling. COM fik ekstraordinært adgang til at bese faciliteterne.”

De tidligere udkast til månedsrapporten af 4. juni og 16. juni 2004 indeholdt tillige en beskrivelse af forholdene i Al Meena fængslet, der i udkastet til månedsrapport af 16. juni 2004 lyder således:

”Al Meena fængslet er et midlertidigt fængsel, der er indrettet i en tidligere fabriksfabrikshal. Fængslet huser p.t. ca. 500 tilbageholdte. Fængslet indeholder 10-12 store fangerum (ca. 8 meter til loftet) og med moderne faciliteter. Bl.a. toilet og bad i hver celle. 1 celle indeholdt 50 tilbageholdte. Der var tilhørende lægerum og administrationslokaler. Lejren var omgivet af pigtrådsruller og der var et større areal til gårdtur. Under DANBN ophold var en enkelt celle (ca. 50 tilbageholdte) på gårdtur om eftermiddagen og disse sad under et større halvtag og virkede glade og tilfredse. Der var lejlighed til at bese alt, hvad DANBN ønskede ligesom der var uhindret adgang til fotodokumentation under hensyn til de tilbageholdtes privatliv. Der er ingen tilbageholdte fra det danske område i dette fængsel, men fængslet fungerer også som ind og udslusningsfængsel.”

Af denne foreløbige udgave af månedsrapporten, som FKO sendte til Forsvarsministeriet den 16. juni 2004, fremgår endvidere følgende vurdering:

”FKO vurderer, at forholdene i de to inspicerede fængsler, samt DTDF ikke afviger negativt i forhold til øvrige lignende faciliteter i Irak. Det vurderes ligeledes, at de skærpede procedurer for tilsyn og rapportering omkring de af danske styrker tilbageholdte generelt gennemføres på tilfredsstillende vis. De tilsendte af danske styrker tilbageholdte irakere var i god fysisk tilstand og vurderes ikke at have lidt overlast og der er ikke rapporteret om overgreb på disse.”

Den reviderede månedsrapport af 22. juni 2004 blev samme dag sendt fra HOK til FKO med bemærkning om blandt andet, at det i punkt 3.2 var tydeliggjort, at der var tale om tilsyn med fire fanger, idet der var tvivl om, hvorvidt der var yderligere fanger, som hørte under dansk ansvar, hvilket ville blive uddybet i juni månedsrapport.

Den 7. juli 2004 sendte HOK en ”Redegørelse for tre tilbageholdte irakere i irakisk fængsel” på baggrund af et dansk-britisk tilsyn i Al Makil fængslet i Basra den 23. juni 2004, hvor det fra irakisk side var blevet oplyst, at der sad yderligere tre fanger, som kunne betragtes som værende et dansk ansvar. Det blev anført, at man havde gennemført en nøje gennemgang af de tre fangers sager, og i redegørelsen konkluderedes det, at to af fangerne, to brødre, oprindeligt var blevet tilbageholdt af danske enheder og efter varetægtsfængsling i Umm Qasr var blevet overført til irakisk fængsel eller arrest, og sagen overgivet til det irakiske retsvæsen, hvorfor de ikke længere kunne betragtes som værende underlagt det pålagte nationale tilsynsansvar. Da danskerne ikke havde været involveret i tilfangetagelsen af den tredje iraker, skulle den danske bataljons liste over tilbageholdte i irakiske

fængsler herefter justeres fra 9 til 6. FKO sendte den 9. juli 2004 notatet i revideret form til Forsvarsministeriet. Af dette reviderede notat fremgår blandt andet:

”2.

...

Den 23. juni 2004 bliver Den Danske Bataljon, i forbindelse med tilsyn af to andre tilbageholdte irakere i Al Makil fængslet, af dommeren i Al Qurnah henledt på yderligere tre tilbageholdte, som kunne være dansk ansvar. De tre blev tilset hhv. to den 23. juni 2004 og én den 3. juli 2004 uden at give anledning til bemærkninger. Efterfølgende undersøgelser har i h.t. det skærpede tilsynsansvar af 5. maj 2004 vist, at Den Danske Bataljon havde ansvaret for to af de tre tilbageholdte, indtil 28. juni 2004, hvor tilsynsansvaret overgik til de irakiske myndigheder.

Ved ... anmodes FKO tillige om at undersøge, hvorvidt der er risiko for at de to ovennævnte tilbageholdte kan idømmes dødsstraf for sigtelsen for drab på en politimand. Dødsstraffen er afskaffet ved CPA Ordre nr. 7 af juni 2003. Som en følge af den siden indførte Transitional Law (TIL), kan eksisterende CPA ordrer alene ophæves eller ændres ved lov, hvilket vil sige, tidligst når der er valgt en Iraqi Transitional Government, som har beføjelser til at lovgive. Valg til en sådan regering forventes afholdt omkring 31. december 2004 og senest 31. januar 2005. Der kan således ikke på det foreliggende retlige grundlag idømmes de to sigtede dødsstraf.

...

5. Med baggrund i ovenstående vurderer FKO, at:

- ... og ... med indførelse af de skærpede tilsynsansvar vurderes som værende underlagt det pålagte nationale tilsynsansvar frem til 28. juni 2004.
- ... ikke er et dansk ansvar. ”

Ligeledes den 7. juli 2004 sendte HOK en redegørelse til FKO om ”Melding vedr. irakisk politis påståede brutalitet” på baggrund af, at der under det anmeldte dansk-britiske tilsyn den 23. juni 2004 i Al Makil fængslet tillige blev gennemført en uvarslet inspektion af yderligere fanger, som fremførte klager over behandlingen af dem, jf. nærmere nedenfor. Af meldingen fremgår, at dommeren umiddelbart vurderede fire af klagerne som usande. HOK vurderede i meldingen tillige, at dommeren var en central og troværdig person i disse sager og måtte anses som det bedst mulige kontaktpunkt i det irakiske justitsvæsen. Det konkluderedes, at ingen af de fanger, der havde klaget, hørte under dansk tilsynsansvar, og at DANCON havde draget omsorg for, at lokale britiske og irakiske myndigheder var bekendt med klagerne. Bataljonen havde dog valgt at rapportere om klagerne som følge af den fokus, der var på området. Redegørelsen blev ved telefax den 8. juli 2004 videresendt

til Forsvarsministeriet med bemærkning om, at man ville følge op på sagen over for de britiske myndigheder på Legal Conference den 11. juli 2004 og over for de irakiske myndigheder på førstkommende Security Committee møde. Denne opfølgning blev HOK ved telefax af 9. juli 2004 pålagt at foretage, ligesom HOK blev anmodet om blandt andet en uddybning af, hvad de påståede overgreb havde bestået i. Ved e-mail af 16. juli 2004 sendte major **Vidne 10** i FKO en liste over de påståede overgreb til fuldmægtig **Vidne 7** i Forsvarsministeriet med bemærkning om, at oplysningerne var taget ud af HOK's månedsrapport for juni, som på daværende tidspunkt var på vej til FKO, hvorefter den ville blive behandlet og rapporteret videre til Forsvarsministeriet. Afslutningsvis i e-mailen er det anført: "Jeg vurderer, at det ikke kan udelukkes, at der i enkelte af tilfældene har fundet overgreb sted."

HOK sendte den 19. juli 2004 til Forsvarskommandoen "*Månedsrapport vedr. tilsyn med militære og civile "danske" fanger i DANBN AOR" for juni 2004*". I fremsendelsesskrivelsens punkt 2 var anført følgende:

"2. Måneden for DANBN har været præget af et intensivt arbejde med at implementere nye tiltag til sikring af, at det udvidede tilsyn med fanger kan gennemføres hensigtsmæssigt. ... DANBN angiver endvidere, at arbejdet med fangetilsyn og lign. har været hæmmet af den operative situation i Irak, signalproblemer, besøg, pålagte begrænsninger i bevægelsesfrihed utilstrækkelig adgang til pålidelig information fra civile lokale myndigheder, problemer med pålidelig oversættelse af skriftlig materiale og tidsmæssig sammenfald med flytning af UK BDE EBH. Herudover har påbegyndelsen af nedlæggelsen af CPA, der hidtil var ansvarlig myndighed for fængsler, bidraget til friktionerne."

Af selve månedsrapporten fremgår blandt andet, at danskerne i juni måned gennemførte fem tilsyn/identifikationsbesøg vedrørende tilbageholdte i de britiske detentionsfaciliteter på **Militærbase** og i Basra fængsler. Om tilsynet den 23. juni 2004 i Al Makil fængslet i Basra med deltagelse af blandt andre militærjurist **Vidne 57**, den lokale dommer i Al Qurnah og en britisk observatør fremgår blandt andet:

"2.2.1. Besøgets indledende formål var at tilse to fanger, som er DK ansvar, men som jf. tidligere meldinger ikke har kunnet identificeres med sikkerhed. Begge fanger blev tilset og identificeret. Den ene fange led af astma, men er under behandling. Besøget ved disse to fanger giver ikke anledning til yderligere bemærkninger. I forbindelse med besøget har DANBN fået oplysninger om yderligere fanger, der angives at være pågrebet i det område der er omfattet af det danske militære ansvarsområde. Den lokale dommer har med DANBN

gennemgået en liste over fanger, som han vurderede kunne have DANBN interesse. Listen indeholdt 48 navne over personer, som tilhørte hans område, men som var overført til andre fængsler eller retskredse m.h.p. domfældelse, afsoning eller varetægt.

Ved nærmere gennemsyn af listen, blev denne opdelt efter, hvem der indledningsvis havde anholdt de pågældende. Det resulterede i, at listen kunne indsnævres til 13 personer, som muligvis kunne henhøre under dansk ansvar.

Ved ankomst til Al Makil fængslet blev det erkendt, at der tillige hensad 3 varetægtsfanger, som på listen var opført som siddende i Al Quamah og som muligvis kunne henhøre under dansk ansvar.

2.2.2. Efter gennemførelse af det planlagte tilsyn med de to fanger, jf. pkt. 2.2, bad delegationen uvarslet om at måtte tilse ovennævnte 13+3 = 16 fanger. Dette ønske blev efterkommet. 15 fanger blev tilset, idet den 16. fange midlertidigt var indlagt på civilt sygehus med sygdom. På grundlag af interview med de 15 fanger konstateredes det, at 13 fanger enten var anholdt af UK-enheder eller af irakisk politi. De sidste 3 fanger var anholdt af DK enheder og efterfølgende overgivet til irakisk politi. Denne af de tre er den syge fange nævnt ovenfor, han er fængslet i samme sag som sin bror, som også er dansk fange. De to fanger giver ikke anledning til bemærkninger, den tredje fange (den syge) blev tilset d. 26. JUN (jf. pkt. 2.3.).

2.2.3. De resterende 13 fanger som blev tilset ved den uvarslede inspektion 23. juni 2004 kan henføres til engelsk eller irakisk ansvar f.s.v.a. tilsyn. 8 af de 13 fanger klagede over at være mishandlet af civilt politi under deres tilfangetagelse. Herudover led 3 af sygdomme. I pkt. 2.2.7. er de enkelte klager og sygdomme listet. Den britiske observatør spurgte, hvorledes han skulle forholde sig til disse klager, hvortil MJUR henviste ham til at melde via egen kommandovej, da samtlige klager vedrørte fanger under britisk eller irakisk ansvar.

2.2.4. Den irakiske fængselsinspektør hidsede sig ved slutningen af besøget op. Interviewet strakte sig langt ud over normal besøgstid. Han betvivlede vor ret til at være i fængslet. Den britiske repræsentant beroligede ham. Fængselsinspektøren anklagede Danmark for ikke at gøre noget for ham og hans fængsel. Han mangler medicin, en bil til at transportere affald på og tilstrækkelige forsyninger af drikkevand. Han beroligedes med, at samtlige udsagn fra interviews indtil nu ikke har noget at udsætte på "hans" fængsel, men er koncentreret om dårlig behandling under afhøring på de lokale politistationer. Det positive indtryk af Al Meena fængslet falder i tråd med tidligere besøg.

...

2.2.5. Som afslutning på besøget blev den britiske observatør spurgt om, hvordan situationen vil være efter 1. juli 2004. Han oplyste, at UK pr. denne dato stadig beholder et forhold til det civile fængselssystem, men i en mere tilbagetrukket mentorrolle. Det aftales, at fornyet kontakt fortsat sker gennem UK.BDE. Det samlede besøg varede 2½ time.

2.2.6. Det totale antal fanger i civile fængsler, som kan betegnes som dansk ansvar er nu således 9.

2.2.7. Nummerliste over fanger, som ved det uanmeldte tilsyn (jf. pkt. 2.2.3.), hævdede at været være udsat for overlagt eller at lide af sygdomme under deres tilfangetagelse.

1. UK ansvar.

Hævder at have lidt overlast (slået) ved anholdelsen og forhør hos Ad Dayr

Politi. 6 måneder siden. Ingen objektive tegn på vold. Dommeren kender sagen, men bedømmer det som løgn.

2. UK ansvar.

Hævder for 6 mdr. siden at være slået i hovedet med våben, at være brændt med cigaretter på fødderne, at være udsat for elektriske stød. Har ingen synlige år efter vold. Dommeren bedømmer det som løgn.

3. UK ansvar.

Tidligere politimand. Har ar efter slag i hovedet, ar i venstre knæ. Hævder at have fået elektriske stød for 6 måneder siden. Det er på nuværende tidspunkt vanskeligt at afgøre alderen eller naturen af disse ar.

4. UK ansvar.

Meget ophidset yngre fange. Hævder at være slået, bl.a. med en gasflaske, at have fået armene vredet om for 8 mdr. siden hos Al Harithal politi.

5. UK ansvar.

Brændt med cigaretter. Ødelagt højre langemand. Venstre fod beskadiget og dårlig behandlet. Arm har været brækket. Ad Dayr politi. Svarende til venstre underarm og venstre fod ses ældre ar, som kan skyldes brandsår eller infektion.

6. Irakisk ansvar.

Lider af hjerteanfald. Er i medicinsk behandling. Højre arms albue beskadiget. Hævder at være misbrugt på kønsdele. Nashwa Politistation under afhøring.

7. Irakisk ansvar.

Har de sidste 7 år faldet om med kramper. Har psykiske problemer. Hævder at fået flere kindtænder knust. Har "krasningsmærker" på ryggen. Nashwa Police Station. Dommeren bemærker: "Denne man er en gammel kending. Han er idømt 100 års fængsel i Saddams tid. Han er fuld af løgn".

8. Irakisk ansvar.

Får beroligende indsprøjtninger, nervemedicin, er blevet slået med kabeliggenende genstand. Tydelige ar som efter slag på ryggen. Udsat for elektriske stød. Hævder at politiet har taget billeder af hans sår for ikke at få mistanke kastet på sig. Billederne må findes i journalen. Journalen er ikke i dette annex-fængsel. Hovedfængsel er nu lukket.

9. UK ansvar.

Lider af astma, der behandles af fængslets læge.

10. Irakisk ansvar.

Lider af astma. Er i behandling

11. Irakisk ansvar.

Har ondt i hovedet. Får behandling."

Om den omtalte opfølgning på *Legal Conference den 11. juli 2004* fremgår det af HOK's telefax af 25. august 2004 til FKO, at spørgsmålet om påståede overgreb mod otte fanger fra irakisk politis side blev rejst på konferensen af militærjurist Vidne 57. Det bemærkedes, at der ikke var nogen umiddelbar reaktion hos den britiske repræsentant, der kendte til sagen, men at han havde meddelt, at en undersøgelse af sagen var sat i gang. Det fremgår endvidere, at der ikke havde været nogen umiddelbar opfølgning på sagen ved de irakiske myndigheder, ud over at sagen var kendt af den lokale dommer i Al Qurnah. Disse oplysninger blev af FKO videregivet til Forsvarsministeriet ved telefax af 1. september

2004. Af telefax af 2. september 2004 fra FKO til Forsvarsministeriet fremgår, at man havde modtaget det af briterne udarbejdede referat fra Legal Conference, men at der ikke heri er anført noget om sagen. Det var dog telefonisk bekræftet, at sagen blev fremført under mødet. Referatet fra Legal Conference har været fremlagt under denne sag i en udgave, hvor alt er udstreget. Indholdet af mødet og konklusionen på drøftelserne blev omtalt i en notits fra Forsvarsministeriet af 16. juli 2004, jf. nedenfor.

Om *sagens behandling i Forsvarsministeriet* fremgår i øvrigt, at ministeriet den 9. juli 2004 udarbejdede en notits om ”Påståede overgreb i Al Makil fængslet”. Det fremgår heraf blandt andet:

”Observationen om mulige overgreb skete den 23. juni, og Forsvarsministeriet orienteredes først herom 14 dage senere. Det fremgår af forsvarsministerens pressemeddelelse af 6. maj vedrørende skærpelse af tilsyn, at såfremt der konstateres uregelmæssigheder, ønsker jeg øjeblikkeligt at modtage oplysninger herom. I forsvarsministerens pressemeddelelse den 19. maj – som følge af den danske sygepassers observation – nævnes, at ministeren har bedt Forsvarskommandoen om at holde sig orienteret om lignende hændelser i fremtiden.

Forløbet på 14 dage før Forsvarsministeriet orienteres i den konkrete sag stemmer ikke overens med den linie, forsvarsministeren har anlagt i sager af denne karakter. 8. kontor vil derfor tage dette op med Forsvarskommandoen.

Forsvarskommandoens direktiv til styrken i Irak, der er under revision i 1. kontor, bør præcisere, at såfremt danske soldater erfarer, at der er mistanke om overgreb/konstaterede overgreb på tilbageholdte, skal det øjeblikkeligt indberettes til forsvarsministeriet af kommandovejen. Ligeledes skal overtrædelser af den humanitære folkeret indberettes af kommandovejen til Forsvarsministeriet.”

Notitsen blev ved påtegninger godkendt af embedsmænd i Forsvarsministeriet den 9. juli 2004, og af håndskrevet notat på notitsen fremgår, at chefen for FKO-ODO2 efterfølgende var blevet orienteret om, at Forsvarsministeriet tidsmæssigt ikke fandt orienteringen professionel.

Af den fortsatte notits af 16. juli 2004 fremgår blandt andet:

”Forsvarskommandoen har oplyst, at påstandene om overgreb blev fremsat under et tilsynsbesøg i Al Makil fængslet den 23. juni, hvor en britisk repræsentant var tilstede. Vedkommende blev – på dansk MJUR opfordring – anmodet om at rapportere de påståede overgreb til sit eget system. Det er ikke oplyst, om denne rapportering skete. Ved et møde den 11. juli, hvor en britisk og itali-

ensk repræsentant efter det oplyste var tilstede, tog den danske MJUR sagen om de påståede overgreb op. Dette var i tråd med lignende observationer hos den italienske brigade. Der var enighed om, at problemet var generelt, men at man inden for divisionen kun kunne arbejde på holdningsændringer, og ikke havde egentlig kompetence efter magtoverdragelsen (bilag 4).

Udenrigsministeriet er den 9. juni af Forsvarsministeriet anmodet om at søge indhentet et irakisk tilsagn om at de danske styrker tilbageholdte og til irakisk fængsel overdragne personer før den 28. juni 2004 vil blive behandlet i overensstemmelse med den humanitære folkeret. Den 13. juni blev Udenrigsministeriet supplerende anmodet om, at det irakiske tilsagn tillige kommer til at omfatte de civile irakere, som danske styrker måtte tilbageholde efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004, fordi de udgør en sikkerhedsrisiko, og som efterfølgende overdrages til irakisk fængsel (bilag 5). Det foreslås, at listen over påståede overgreb fremsendes i uredigeret form til Udenrigsministeriet med kopi til STM, og at Udenrigsministeriet anmodes om at bringe sagen op overfor de irakiske myndigheder i forbindelse med, at irakisk tilsagn søges indhentet, jf. ovenfor. Månedsrapporten vil efterfølgende blive fremsendt. Uanset at det er vanskeligt at få klarhed over, om overgrebene vitterligt har fundet sted, vurderer 8. kontor at man fra dansk side ikke kan sidde sådanne påstande overhørigt. Dette gælder, uanset at tilsynspligten for tilbageholdte civile kriminelle ophørte med magtoverdragelsen, og at irakerne nu selv er ansvarlig for forholdene i fængslerne.

Det anbefales endvidere, at DANCON Irak anmodes om at tage kontakt til den britiske division for at sikre sig, at briterne er opmærksomme på sagen, idet 6 af personerne efter det oplyste oprindeligt er tilbageholdt af britiske soldater.”

Også denne notits blev ved påtegning godkendt af ministeriets embedsmænd. Af et håndskrevet notat af 19. juli 2004 på denne notits fremgår, at den pågældende medarbejder telefonisk havde anmodet ”OBO2” (Vibholm) om at tage kontakt til den britiske division for at sikre sig, at briterne var opmærksomme på sagen.

Af fortsat notits af 2. september 2004 fremgår blandt andet:

”Vurdering.

De påståede overgreb blev danske soldater gjort opmærksomme på kort inden magtoverdragelsen. Efter magtoverdragelsen – hvor Irak er blevet en suveræn stat på ny – vurderes det, at Danmark – som sket – **kan** gøre opmærksom på sagen, men ikke f.eks. kan tvinge en egentlig undersøgelse i gang. Det foreslås dog at anmode Forsvarskommandoen om, at DANCON Irak tager kontakt til de irakiske myndigheder for at høre om sagen undersøges/er blevet undersøgt, og hvad konklusionerne i så fald har været. Kontakt til de irakiske myndigheder kan med fordel ske efter fornøden koordination med briterne. Herved kan man også få oplysninger om, hvordan briterne vurderer sagen.

Forslag til ekspedition vedlagt til godkendelse.”

Den ekspedition, der blev foreslået, var formentlig et brev, der under sagen er fremlagt i udkast af 2. september 2004, og hvori Forsvarsministeriet anmoder FKO om, at DANCON Irak tager kontakt til de irakiske myndigheder for at høre, om sagen undersøges eller er blevet undersøgt, og hvad konklusionerne i givet fald var, samt at tage kontakt til briterne og blandt andet indhente oplysning om, hvordan briterne vurderer sagen. Brevet blev imidlertid aldrig afsendt. Af håndskreven note på notitsen af 14. september 2004 fremgår således: ”Efter min opf. har vi gjort nok. Derfor bør brevet ikke sendes. ...”

Om *håndteringen i forhold til den irakiske regering* fremgår som omtalt i notitsen af 16. juli 2004, at Udenrigsministeriet af Forsvarsministeriet blev anmodet om at indhente et irakisk tilsagn om, at de personer, der var blevet tilbageholdt af de danske styrker og overdraget til irakisk fængsel før den 28. juni 2004, og endvidere civile irakere, som danske styrker måtte tilbageholde efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004, ville blive behandlet i overensstemmelse med den humanitære folkeret. Baggrunden for denne anmodning var forlydender om genindførelse af dødsstraf i Irak. Tilsyneladende den 16. juli 2004 rettede Forsvarsministeriet henvendelse til Udenrigsministeriet vedrørende meldingen om påståede overgreb fra irakisk politisk side på tilbageholdte i Al Makil fængslet. Til besvarelse af Forsvarsministeriets anmodninger fremsendte Udenrigsministeriet ambassaden i Bagdads indberetninger af samtaler ført af daværende ambassadør Vidne 59 med den daværende irakiske Indenrigsminister den 13. juli 2004 og den daværende irakiske Justitsminister den 21. juli 2004 om den irakiske holdning til de stillede spørgsmål. Af indberetningerne fremgår det, at den irakiske regering havde til hensigt at leve op til sine forpligtelser med hensyn til overholdelse af menneskerettighederne, at man gjorde, hvad man kunne for at sikre en korrekt behandling af alle fanger, og at eventuel idømmelse af dødsstraf var begrænset til blandt andet terrorister.

Den 10. august 2004 fremsendte den danske bataljon i Irak *månedsrapport for juli måned 2004* vedrørende fanger i Irak til HOK. Om behandlingen af tilbageholdte civile irakere fremgår følgende:

”2. En af konsekvenserne af suverænitetssudøvelsen var, at besættelsesfasen ophørte for CF vedkommende og at den særlige CPA administration ophørte. I besættelsesfasen var forholdet til fanger bl.a. reguleret af Geneveprotokol IV. Efter besættelsens ophør er hele forholdet mellem den suveræne stat Iraq og Coalition Forces reguleret i UNSCR 1546 og CPA Order nummer 17 (revised) samt den under punkt 1 omtalte Law of Administration.

3. For nærværende rapport om de af danske styrker tilbageholdte irakere betyder dette bl.a., at tilbageholdelse af irakere fremover sker på et ændret grundlag, herunder, at tilbageholdelse af kriminelle principielt er en sag for de irakiske myndigheder, herunder domstolene, politiet og fængselsvæsenet. Det hidtidige DTDF i Militærbase fortsætter, ligesom den hidtidige aftale mellem UK og DK om overførsel af danske tilbageholdte til DTDF fortsætter. DTDF administreres fremover efter de samme regler som hidtil. Genevekonvention IV, blot nu som en analogi af disse regler.

...

6. I hele perioden har der dagligt været sendt meldinger til HOK via Daily SITREP ligesom der har været omfattende udveksling af Mails og telefonsamtaler. Den tidligere eftersøgte syge fange ... har i perioden været konstateret indlagt på sygehus. Besøg af danske læge var forberedt, men under hensyn til de ændrede forhold omkring tilsynsansvar for fanger er besøg undladt. MP har løbende fortsat periodiske besøg på politistationer og forestået kontakt til politiet.”

Der blev fra august 2004 ikke gennemført tilsyn i irakiske fængsler, men alene besøgt de to fanger i den engelske detentionsfacilitet på Militærbase, som var overgivet af danskerne. Det fremgår af *månedsrapporten for august 2004*, at hold 4 ikke havde været vidne til eller var kommet i besiddelse af oplysninger vedrørende overgreb mod tilbageholdte eller internerede i perioden. Af *månedsrapporten for september 2004* fremgår, at de to internerede i den engelske detentionsfacilitet blev løsladt den 10. september 2004, og at der herefter ikke var flere tilbageholdte eller internerede under dansk ansvar.

Generelt om tilbageholdelse af civile irakere fremgår det af *månedsrapporten for oktober 2004* blandt andet:

”2.3. Konsekvenser af policy vedrørende tilbageholdte.

I forbindelse med en række aktuelle sager er konsekvenserne ved DANBN manglende adgang til at overlevere tilbageholdte særligt alvorlige kriminelle til irakiske myndigheder ved at manifestere sig. Det skal indledningsvist understreges, at DANBN i videst mulige omfang igennem planlægning søger at tage højde for de pålagte restriktioner ved at f.eks. i større ransagningsoperationer at inkludere britisk personel mhp. at foretage den egentlige tilbageholdelse, samt at gennemføre fælles patruljering med irakiske sikkerhedsstyrker mhp. foretagelse af en egentlig arrestation. Dette er dog ikke altid praktisk muligt, men som minimum søger DANBN altid at stoppe evt. kriminelle aktiviteter, konfiskere illegale våben, indsamle beviser samt foretage midlertidig tilbageholdelse af kriminelle, som vurderes at udgøre en trussel imod sikkerhedssituationen, med henblik på at udspørge dem og afgøre, om de evt. opfylder kriterierne for overdragelse til internering.

Trods disse foranstaltninger, ændrer det ikke på det faktum, at det har en negativ indflydelse på egne styrkers moral samt opfattelsen af danske styrker blandt lokale myndigheder og lokalbefolkningen. Dette skal især ses på baggrund af, at en overvejende del af de problemer, der udgør en trussel mod sikkerheden og stabiliteten i DANBN ansvarsområder, kommer fra egentlige kriminelle aktiviteter, og hvis der ikke sker en mærkbar indsats herimod, kan det underminere hele den politiske proces. [... (overstreget)]. DANBN manglende evne til at overlevere alvorlige forbrydere vil ikke fremme denne proces, tværtimod. Det kan således ikke udelukkes, at disse begrænsninger på sigt kan underminere tilstedeværelsen af DANBN.

DANBN skal på denne baggrund pege på mulighederne for, i lighed med hvad der er britisk policy på området, snarest efter en evt. tilbageholdelse af mistænkte kriminelle at overdrage disse til lokale irakiske myndigheder mhp. retsforfølgning. Det er således muligt relativt hurtigt at kunne fastslå efter en tilbageholdelse, om det grundlag, som frihedsberøvelsen hviler på, vil kunne føre til dødsstraf. DANBN har i den forbindelse adgang til en oversigt af irakiske straffelovgivning, herunder hvilke straffe de enkelte forbrydelser kan medføre. En sådan adgang vil formentlig gøre det muligt i størsteparten af alle tilbageholdelser at overlevere tilbageholdte forbrydere til lokale myndigheder, men det vil dog fortsat medføre problemer i de forventeligt få tilfælde, hvor virkeligt alvorlige forbrydere, der netop vil risikere dødsstraf, tilbageholdes. Det ligger her unde for DANBN kompetenceområde at anvise løsninger herpå, da en sådan formentlig vil være af politisk/diplomatisk karakter.”

2.4 Bataljonens rapporter i foråret og efteråret 2004 om den sikkerhedsmæssige og politiske situation:

Den danske bataljon, hold 3, rapporterede den 23. marts 2004 til HOK om en skudepisode i det danske ansvarsområde, som involverede det irakiske politis specialstyrke (TSU), og som medførte 5-6 sårede civile irakere samt to døde og to sårede fra TSU.

I de månedsrapporter, som den danske bataljon i Irak sendte til HOK, er indeholdt beskrivelser af sikkerhedssituationen i det danske ansvarsområde. Det hedder således i månedsrapporten for september 2004 blandt andet:

”2. GENERELT

2.1. Over den seneste måned har situationen i DANBN AO generelt været rolig. Person 5's opfordring til at støtte valgene og ikke angribe MNF og ISF ses som et godt tegn og støttes af den lokale befolkning. Situationen er dog anspændt som følge af, at MM i BASRA ikke har efterkommet hverken Person 5's eller P 2's opfordringer.

IED truslen mod DANBN har i SEP været høj, og denne tendens vurderes at ville fortsætte. Ligeledes vurderes det stadig sandsynligt, der kan forekomme

raketangreb imod lejren. Denne trussel vurderes at fortsætte indtil gerningsmændene er fanget.

...

5. VURDERING

Situationen i området vurderes at forsat at være rimelig sikker og stabil. DANBN har ikke oplevet raketangreb de sidste 18 dage, men DANBN må dog konstatere at der i lokalområdet findes en mindre gruppe af personer, der har intensiveret brugen af IED. Der har været 6 tilfælde af IED på rute HEART, som er den forbindelsesvej all MNF kører på for at komme ind til [REDACTED] Militærbase [REDACTED]. DANBN har få virkemidler overfor dette, men har iværksat patruljering af disse ruter med pansrede køretøjer m.h.p. at afskrække evt. grupper, der forsøger at udlægge IED. Det er DANBN opfattelse af danske soldater fortsat nyder stor respekt blandt lokalbefolkningen og at befolkningens kendskab til DANBN i det sydlige område udvides dag for dag.”

Af månedsrapporten for oktober 2004 fremgår om sikkerhedssituationen blandt andet:

”2. GENERELT

Perioden har været præget af sikkerhedsoperationer til støtte for afløsningen på stedet imellem 1 og 4 BDE samt operationer der sigter på at bekæmpe vejside bombe (IED) truslen mod danske enheder, herunder såvel aktive foranstaltninger som passive gennemført i operation CUNNING LION samt CLEAN ROAD. IED truslen mod DANBN har i SEP været høj, og denne tendens vurderes at ville fortsætte. Ligeledes vurderes det stadig sandsynligt, at kan forekomme raketangreb imod lejren. Denne trussel vurderes at fortsætte indtil gerningsmændene er fanget.

2.1. Operationer.

De forholdsregler DANBN umiddelbart har truffet til egen beskyttelse, herunder nedsat bevægelsesfrihed i bløde køretøjer, har nedsat DANBN operative potentiale i perioden efter IED angrebene. DANBN forholdsregler, herunder operation CLEAN ROAD sigter på hurtigst muligt at kunne genoptage BTN normale patrulje og operations mønster.

...

2.3. Ingeniørtjeneste.

IEDD kapacitet

DANBN har i den forgangne måned haft mellem en og tre tilfælde af formodede vej bomber (IED) i dansk AO, der alle er håndteret om IEDs indtil det modsatte er bevist. Truslen fra vej bomber er stadig overhængende, og der er for tiden ingen tegn på at dette vil fortage sig. DANBN har erfaret lange ventetider på det engelske IEDD hold p.g.a. hyppige udkald til andre opgaver i Basra. DANBN har erfaret, at den ene af de to IEDD hold der hører under 21 Engr Regt, der begge dagligt er bosiddende på Basra Air Staton (BAS), er blevet udsendt med den engelske bataljon, der er sendt til FALUJA. Derudover fungerer

kun det ene af de to hold i dansk AO, da 4 ARnmd Bde opretholder deres IEDD beredskab med et sæt materiel i AL AMARAH MAYSAN provinsen.”

2.5 Det skriftlige grundlag for gennemførelsen af operation Green Desert

Af et udateret, håndskrevet og på arabisk affattet notat, der til brug for sagen er oversat af cheftolk ved den danske bataljon, [Redacted] Vidne 23, som erstatning for en oversættelse, han ifølge sin forklaring for landsretten udarbejdede i 2004 forud for operation Green Desert, fremgår følgende om operationens [Redacted] Mål 4A og 4B:

”a – [Redacted] Udeladt, hovedkvarteret:

1) Hvor?

I [Redacted] Område ca. 50-60 meter fra hovedvejen. Det består af fire sammenhængende bygninger med kælderlokale, hvortil indgangen ikke kendes.

2) Hvornår?

Hvorfor ransagning?

I disse bygninger mødes en islamisk gruppe af sufistisk observans (sunni). I den afsatte præsidents tid plejede støtter af [Redacted] Vicepræsidenten at mødes i området. Forskellige personer og fremmede køretøjer frekventerer nu området. Det er sandsynligt at det findes våben og sprængstof som bruges i de nuværende IED-operationer.

3) Hvordan?

Ankomst og ransagning af dette sted. Det rekognosceres, fotograferes og dets præcise koordinater fastlægges. Det fotograferes fra luften og derefter lægges en angrebsplan. Så ransagning og alle mistænkelige personer (og alle fra andre provinser) tilbageholdes, og alle dokumenter og våben frembringes.

5) Hvor mange?

Der er sandsynligt, at der er 25-30 personer til stede under Dhikr-aftenerne mandag og torsdag.

6) Hvem?

En del af dem er fra Basra, er sunnimuslimer og tilhører en sufi-orden. En anden del er sandsynligvis fra andre provinser el. er udenlandske personer.

7) Hvad har de?

Det er tydeligt, at de har pistoler og Kalashnikov geværer. Det er sandsynligt at der skjult findes PK-maskingeværer, RPG-7, morterer og sprængstof til brug for plantning af IED'er.

...

b – **Anonymiseret** ... private hjem

1) Hvor?

Tæt på **Udeladt** i en afstand af ca. 100 m. Facaden har front mod **Udeladt**. Huset består af to etager og kælder. Solid bygning. På højre side er der ingen bebyggelse, mens der er nabohuse til venstre og bag for huset. I huset bor en familie med kvinder og børn.

2) Hvornår:

Hvorfor ransagning?

Dette hus tilhører en officer i den tidligere irakiske efterretningstjeneste. Han samarbejder med PLO og rejser udenlands i perioder fra 3-6 måneder. Tidligere – før Saddams fald – besad han politisk skarpsindighed og var troende fortalere for sufi-ordenen. Han har mange venner, deriblandt folk fra de nordlige provinser. Det er sandsynligt at der i hans hus findes våben, udstyr og penge til støtte for terroristernes operationer.

4) Hvordan?

Ankomst og huset rekognosceres, fotograferes og dets koordinater fastlægges. Det fotograferes fra luften med laserstråler for at identificere husets indre opbygning. Derefter lægges angrebsplanen.

5) Hvor mange?

Der er sandsynligt, at der er 8-10 personer til stede, herunder husherren, kvinder og børn.

6) Hvem?

Han er en person der – som tidligere nævnt – tilhører det tidligere regimes mænd, samt at han har kontakter til de tidligere irakiske sikkerheds- og efterretningstjenester og til familier og Fallujah og al-Ramadi.

7) Hvad har de?

Lette våben og det er sandsynligt, at der er sprængstoffer i huset og særligt i kælderen, som skal fotograferes med laserstråler.”

Notatet indeholder også en beskrivelse af yderligere et mål (**Mål** 3).

Der blev til brug for operation Green Desert den 22. november 2004 udarbejdet en target folder, indeholdende en nærmere beskrivelse af målene for operationen, efterretningsgrundlaget og de trusler, man måtte være forberedt på ved operationens gennemførelse. Af target folder'en, der er underskrevet af chefen for operationssektionen i den danske bataljon, [redacted Vidne 26], fremgår blandt andet:

”1. Target Pack.

1.1 Introduction

There have in the past 6 month been several reports about both local insurgent as well as foreigners coming to AZ ZUBAYR to conduct attacks on ING and MNF.

Within the last month indirect and direct fire attacks have been targeting ING and MNF in AZ ZUBAYR itself.

[...(overstreget)]

The reporting contained within this target pack covers both suspected foreign fighters (FF) linked to Al Zarqarwi and Al Qaida as well as suspected local insurgents and their weapons caches.

The targets are all located within the urban areas of AZ ZUBAYR itself, presenting some challenges to containment and force protection during operations.

If the intelligence is correct, it is most likely that there will be some resistance from the target groupings in response to the operation. This resistance could materialize as SAF and IEDs.

The operation includes both searches for documents, trying to link some of the suspects to known Terrorist groups, as well as securing [...(overstreget)] evidence.

The houses in targets: **1** and **4a, 4b** are family residences.

1.2. Threat Assessment

Threat assessment is medium/high. It is very likely that targets: **1** and **4a, 4b** have weapons, but there are no indications that they will use them to resist arrest if the operation is conducted during night time. Experience from former similar operations show they surrender or flee rather than to use their weapons. But there have been examples in BASRAH of insurgents taking up the fire fight with CF in order to avoid arrest.

1.2.1 ECOA 1 (most likely)

1. It is not accessed that we will meet any resistance during the house and areas search
2. The suspects will attempt to flee into the surrounding urban area

3. A large number of children and adults will gather at the cordon or CP – some will try to interfere, especially when we block main traffic lines within the city.

1.2.2 ECOA 2 (worst case)

1. As inner cordons are placed some of the suspects might open fire from their houses
2. If possible the suspects will try to create as much delay as possible on our search, allowing them to draw attention and reinforcements to the targets.
3. Supporters could try to hit outer cordon with direct and indirect fire of perhaps even a VBIED if we actually do have a grip on a C2 cell from an international terrorist organisation.
4. Locals and anti MNF elements from within AZ might try to interfere with the redrawing of troops from target areas.

...

1.4. Justification

The targets have been reported by only 602 ING/S2 and can not as yet be confirmed by other sources.

1.5 Target List

1.5.1 Target Locations (A) and persons (B)

All B are wanted in connection to insurgency activity

B	A	NAME	GRID	MEMBERS OF FAMILY	REMARKS
1	1	[...(overstreget)]	[...(overstreget)]	30 (5 brothers with family)	3 bodyguards
2	1	[...(overstreget)]		10	
3	1	[...(overstreget)]			[...(overstreget)] Might have links to at similar organisation in Falluja Most likely to have a few bodyguards (2-4)
4	1	[...(overstreget)]			The owner of Target 2, might be in the house
5	3	[...(overstreget)]	[...(overstreget)]		Reportedly 30-50 armed FF within the hotel
6	4b	[...(overstreget)]	[...(overstreget)]	10-15	Supporter of former regime, might be connected to PLO

...

3.0 Targets

3.1 Target 1

a. Target type:

- Insurgent grouping
- Weapons caches; 107mm rockets, mortar systems and AKs.
- Launchers for 107mm rockets
- Igniter systems to IEDs and rockets (motorcycle and car batteries, key-less car entry systems)
- Documents incriminating the organisation
- Explosives
- Detonators
- Anti MNF/anti IIG propaganda

b. Available target information:

- Reportedly HQ of: Insurgent group called [...(overstreget)] (historic warlord)
- [...(overstreget)] is reportedly the local leader of the organisation and lives near the AL-BARAQ mosque with his family and 3 bodyguards
- [...(overstreget)] lives in AZ and is reportedly financing operations
- [...(overstreget)] who is reportedly the supreme leader of this organisation disappeared about 4 months ago. It is not known if he is within the complex.
- AIF in Fallujah allegedly houses the same organisation and links is thought to exist
- [...(overstreget)]

c. Suspects:

See. Pkt. 1.5.1

d. Other residents:

The housing complex is reportedly inhabited by 5 brothers and their families which might bring the number of pax within the complex to as much as 50 pax. Including many women and children.

Most likely there will be dogs within the complex.

e. Target buildings:

- One and two store brick buildings.
- Numerous windows
- Numerous small adjacent buildings
- Outer walls with small gateway entrances

f. Threat manifestation:

ECO A 1 (most likely)

- It is not expected that we will meet any resistance during the house and area search
- The suspects will attempt to flee into the surrounding urban area

- A large number of children and adults will gather at the cordon or CP – some will try to interfere, especially when we block main traffic lines within the city.

ECO2 (worst case)

- As inner cordons are places some of the suspects might open fire from their houses
- It possible the suspects will try to create as much delay as possible on our search, allowing them to draw attention and reinforcements to the targets.
- Locals and anti MNF elements from within AZ might try to interfere with the redrawing of troops from target areas.

g. Picture gallery:

[Herunder et luftfoto af **Mål** 1 med markering af målet og af en moske uden for målområdet]

3.2. Target 4a.

a. Target type:

- Insurgent grouping
- Hidden basements
- Weapons caches; 107mm rockets, mortar systems and AKs.
- Launchers for 107mm rockets
- Igniter systems to IEDs and rockets (motorcycle and car batteries, keyless car entry systems)
- Documents incriminating the organisation
- Explosives
- Detonators
- Anti MNF/anti IIG propaganda

b. Available target information:

- Reportedly HQ of Al-Taqyas (sufi religious organisation)
- Tribe: [... (overstreget)]
- [... (overstreget)] (senior advisor to Pres. Saddam) reportedly supported the place during former regime.
- Allegedly there are hidden cellars concealing weapons and explosives

c. Suspects:

See. Pkt. 1.5.1

d. Other residents:

- Families might bring the number of pax within the building to as much as 15 pax. Including women and children.
- Most likely there will be dogs within the complex.

e. Target buildings:

- See picture, no inside information available.

f. Threat manifestation:

ECO A 1 (most likely)

- It is not expected that we will meet any resistance during the house and area search
- The suspects will attempt to flee into the surrounding urban area
- A large number of children and adults will gather at the cordon or CP – some will try to interfere, especially when we block main traffic lines within the city.

ECO A 2 (worst case)

- As inner cordons are placed some of the suspects might open fire from the house
- If possible the suspects will try to create as much delay as possible on our search, allowing them to draw attention and reinforcements to the targets.
- Locals and anti MNF elements from within AZ might try to interfere with the redrawing of troops from target areas.

g. Picture gallery:

...

3.2. Target 4b.

a. Target type:

- Insurgent grouping
- Hidden basements
- Weapons caches; 107mm rockets, mortar systems and AKs.
- Launchers for 107mm rockets
- Igniter systems to IEDs and rockets (motorcycle and car batteries, key-less car entry systems)
- Documents incriminating the organisation
- Explosives
- Detonators
- Anti MNF/anti IIG propaganda

b. Available target information:

- Reportedly HQ of Al-Taqyas (sufi religious organisation)
- Tribe: [... (overstreet)]
- [... (overstreet)] (senior advisor to Pres. Saddam) reportedly supported the place during former regime.
- Allegedly there are hidden cellars concealing weapons and explosives

c. Suspects

See. Pkt. 1.5.1

d. Other residents:

- Families might bring the number of pax within the building to as much as 15 pax. Including women and children.
- Most likely there will be dogs within the complex.

e. Target buildings:

- No picture, and no inside information available.

f. Threat manifestation:

ECOA 1 (most likely)

- It is not accessed that we will meet any resistance during the house and area search
- The suspects will attempt to flee into the surrounding urban area
- A large number of children and adults will gather at the cordon or CP – some will try to interfere, especially when we block main traffic lines within the city.

ECOA 2 (worst case)

- As inner cordons are placed some of the suspects might open fire from the house
- If possible the suspects will try to create as much delay as possible on our search, allowing them to draw attention and reinforcements to the targets.
- Locals and anti MNF elements from within AZ might try to interfere with the redrawing of troops from target areas.

g. Picture gallery:”

Den 22. november 2004 kl. 22.00 (lokal tid) blev udsendt et forvarsel om operationen ”FRAGO 284 – WARNING ORDER – Op GREEN DESERT”, hvoraf fremgår blandt andet:

”Preconditions:

4 Armd Bde will authorize op.

Corrunna Coy will be in OPCON to DANBN for the duration of the op.

601 and 602 INGBN and TSU will be lead on the op.

1. SITUATION.

1.1. Entities.

AIF [antiirakiske styrker] have been operating in AO for a long time and intelligence confirms the possible presence of AIF in AZ ZUBAYR.

1.2. Friendly forces.

602 INGBN has compiled information about AIF organizations and their activities in AZ ZUBAYR and have asked DANBN to support an Arrest and Search Op. 602 INGBN and DANBN have gathered further

information and coordinated support by 601 INGNM and TSU IOT [in order to] conduct the Op with ING and TSU as lead.

1.2.1. New mission.

DANBN will support the ING and TSU in conducting their Arrest and Search Op in AZ ZUBAYR by conduction cordon enforcement and mentor/monitor the arrest and search. The main effort will be the apprehension of AIF followed by the removal of illegal weapons and explosives.

1.2.2. End State.

The End State of this Op is the apprehension and extraction of AIF and recovery of illegal weapon and munitions.”

Den 23. november 2004 kl. 21.00 (lokal tid) udgav den danske bataljon den første befaling om operationens gennemførelse, ”Frago 284 – Op GREEN DESERT”, som var underskrevet af [redacted] Vidne 26 og rettet til enhederne under dansk kommando med kopi til blandt andre den britiske brigade. Denne befaling blev efterfulgt af ”FRAGO 284 – OP GREEN DESERT, AMMENDMENT 1” (herefter kaldet ”Amendment 1”), som var dateret den 24. november 2004 kl. 02.00 (lokal tid) og godkendt af [redacted] Vidne 14. Af Amendment 1 fremgår blandt andet:

“Time Zone Used Throughout the Order: CHARLIE.

Task Org.:

<u>Mech Inf</u> <u>Coy (-)</u>	<u>Recce Sqnf (-)</u>	<u>Corrunna</u> <u>Coy</u>	<u>FSA</u>
MP team (TACON)	MP team (TACON)	MP team (TACON)	2 x Medic Section (TACON)
Engr Team (OPCON)	Engr Team (OPCON)		Recovery team (TA- CON) EOD team (TACON) 3 x Troop Carrying Vehicles 1 x Equip- ment Carry- ing Vehicle (TACON)

...

HQ & Log Coy

...

2. MISSION.

DANBN will

- support the ING and TSU arrest and search op in AZ ZUBAYR by establishing cordons and mentoring/monitoring the arrest and search.

3. EXECUTION.

a. Concept of Operations.

(1) Intent.

DANBN intends to support an arrest and search operation lead by ING and TSU IOT remove AIF elements in AZ ZUBAYR while at the same time monitoring and mentoring the ING and TSU.

The main effort will be to establish cordons IOT set the conditions for ING and TSU to apprehend AIF followed by the removal of illegal weapons and explosives.

(2) Scheme of manoeuvre

DANBN will conduct the operation in three phases:

Prior to phase one (Planning and coordination):

- Reconnoitre Objectives **Målène** 1, 3 and 4, and Assembly Areas (AA) NERO, OSCAR and PELLE, and routes with ING/TSU IOT coordinate movements.
- War-game the op with ING/TSU representatives at DANBN HQs IOT improve cordon, arrest and search techniques.

Phase one (Forming up and deployment):

- Have BRAVO 1 deploy to observation post MAGNET IOT cover **Mål** 2.
- Have Mech Inf Coy, Recce Sqn and Corunna Coy deploy to AA NERO, OSCAR and PELLE and form up with ING and TSU.
- Have Forward Command Post (FCP), ALFA 1 and Forward Supply Area (FSA) form up at Convoy March-up Area (CMA) and deploy to FSA CHARLIE.

Phase two (Arrest and Search Op):

- Have Mech Inf Coy, Recce Sqn and Corunna Coy supported by MP teams and Engr teams (only Mech and Recce) establish the outer cordon and mentor/monitor the arrest op on objective **Målène** 1, 4 and 3 supporting respectively 602 INGBN, TSU and 601 INGBN.
- Support the search op with MPs and Engr team in target **Målène** 1 and 4 IOT remove illegal weapons and munitions and help secure evidence from the time where ISF have cleared the buildings.

- Have Bn RES / ALFA 1 on stand to, from FSA CHARLIE IOT reinforce cordon or support the withdrawal from objectives.

Phase three (Redeployment):

- On orders have Mech Inf Coy, Recce Sqn and Corunna Coy support the ING and TSU withdrawal from objectives to AA and withdraw under own security to Camp DANEVANG.
- On orders have FCP and FSA escorted to Camp DANEVANG by ALFA 1.

...

(4) Logistic support plan

Bn will

- Support the Op from FSA CHARLIE.
- Support the extraction of apprehended people by providing trucks for transports from objectives to Camp CABBELL.

b. Mech Inf Coy.

Will

- Detach one C/S [callsign] as FCP escort.
- Attach Engr team IOT support search op.
- Reconnoitre AA NERO, routes to objective and objective CY-AN 1 together with Coy/602 INGBN.
- Conduct war gaming with 602 INGBN at MB
- Move to AA NERO according to Annex B.
- Form up with Coy/602 INGBN at AA NERO.

Prepare

- To establish cordon around Mál 1 IOT discourage AIF from interfering.
- To support ISF with female soldiers to search Iraqi females and children and female accommodation.
- To mentor and monitor Coy/602 INGBN arrest op in Mál 1 with MP team IOT assist in the arrest of people from objective.
- To support the search for illegal weapons by mentoring ING and by support with Engr teams.
- To escort trucks from FSA CHARLIE IOT extract apprehended people to Camp CABBELL and return the trucks to FSA CHARLIE.
- To support Coy/602 INGBN withdrawal from Mál 1, and withdraw to AA NERO under own security.
- To return to MB/CD.

c. Recce Sqn.

Will

- Detach one Recce Plt as Bn RES, ALFA 1.
- Detach one Recce C/S as observation post BRAVO 1.
- Attach Engr team IOT support search op.

- Reconnoitre AA OSCAR, routes to objective and objective **Mål** 4a + 4b together with TSU.
- Conduct war gaming with TSU.
- Form up with TSU at AA OSCAR.

Prepare

- To establish cordon around **Mål** 4 IOT discourage AIF from interfering.
- To mentor and monitor TSU search op in **Målene** 4a + 4b.
- To mentor and monitor TSU with MP team IOT assist in arrest of people from objective.
- To support the search for illegal weapons by mentoring TSU and by support with Engr teams.
- To escort trucks from FSA CHARLIE IOT extract apprehended people to Camp CABELL and return the trucks to FSA CHARLIE.
- To support TSU withdrawal from **Målene** 4a + 4b, and withdraw to AA OSCAR under own security.
- To return to **MB** /CD.

...

g. HQ & Log Coy.

Will

- Take over Camp guard from DTG 241200C NOV 04 to DTG 251500C NOV 04.
- Form up FSA with two Medic Sections, 3 x Troop Carrying Vehicles (TVC), 1 x Equipment Carrying Vehicle (ECV), 1 x HET, Recovery Section and EOD team according to Annex B.
- Move to FSA CHARLIE according to Annex B.

Prepare

- To support subunits with TCV IOT move apprehended people from objectives to Camp Campbell, escorted by subunits and guarded by ISF.

...

i. MP Det.

Will

- Detach one MP team to each Mech Inf Coy, Recce Sqn and Corrunna Coy IOT support the mentoring/monitoring of the ING and TSU to arrest and search op.
- Detach the MP teams to support the RECCE and training prior to the op according to Coy plans.
- Liaise directly with Mech Inf Coy, Recce Sqn, Corrunna Coy, to coordinate RECCE, training and op.

Prepare

- To support the training of ING and TSU in direct coordination with Sub units.

j. Coordinating instructions.

- Weapons must be made ready on leaving **Militærbase**.
- Helmet, flak jacket and webbing will be worn during the entire operation. Changes only on orders by CO/DANBN.
- Soft approach to be used entering buildings.

...

- Units will handout cable ties (“Strips”) to ING/TSU to help them control apprehended people.

...

- Cordon established at DTG250400C NOV 04.

...

- Interpreters:

- Recce Sqn: 1 Military interpreter + 2 civilian interpreters.
- Mech Inf Coy: 1 Military interpreter + 2 civilian interpreters.
- Corrunna Coy: 3 civilian interpreters.
- FCP 1 Military interpreter.

- Extraction of apprehended people:

- DANBN will provide trucks and escort to extract apprehended people to Camp Cambell and ISF will provide guards for the transportation.

...

- Entering of houses:

- Entering of houses will be done by ISF. Danish MP can follow close behind but only for mentoring and monitoring purposes. Danish MP are not to make arrests.
- When houses are safe Engr search teams can approach if needed.
- HQ & LOGCOY and Recce Sqn detach female searchers to Mech Inf Coy.

- Evaluation of ISF capabilities

- Sub units will report ISF capabilities in acc. with Annex D, NLT DTG 251800C NOV 04.

...

- Rules of engagement:

- ISF not included in these ROEs.
- UK units in accordance with national instructions.

- [...(overstreget)]

4. SERVICE SUPPORT.

a. Supply.

...

(2) Units will bring extra strips to hand out to ING/TSU.

...

c. Transport

(1) TP of apprehended personnel (3 TCV) and confiscated items (1 ECV) from FSA CHARLIE.

...

Ack: **Vidne 14**

Col

CO

Annexes:

- A. Target pack GREEN DESERT (CONFIDENTIAL).
- B. Movement (CONFIDENTIAL).
- C. OP GREEN DESERT overlay 2 pp. (CONFIDENTIAL).
- D. ISF evaluation scheme (UNCLASSIFIED)."

Det i befalingens punkt j. omtalte annex D er et evalueringsskema til bedømmelse af de irakiske sikkerhedsstyrker udfærdiget på engelsk. Ifølge skemaet skulle evalueringen blandt andet omfatte "Respect of human rights", "Respect of Rules of engagement" og "Treatment of prisoners". Der er ikke for landsretten fremlagt eksempler på udfyldte evalueringsskemaer.

Det fremgår af sagen, at af de i Amendment 1 omtalte enheder opererede panserinfanteriet ("Mech inf Coy") ved **Mål** 1 og spejdereskadronen ("Recce Sqn") ved **Mål** 4a og 4b, mens den britiske enhed "Corrunna Coy" blev indsat ved **Mål** 3, som ikke er omfattet af denne sag.

Det fremgår af punkt 2.d. i den britiske brigades døgnrapport (Daily Assessrep) for den 24. november 2004, at "BG HQ" den 24. november 2004 kl. 10.30 (lokal tid) udstedte ordrer for gennemførelse af operation Green Desert med deltagelse tillige af de irakiske styrker ING 601, ING 602 og TSU, og at operationen ville begynde ved daggry ("first light") den 25. november 2004.

Den 24. november 2004 kl. 22.50 (lokal tid) blev udstedt en britisk brigadebefaling ”FRAGO 4X/058 – OP GREEN DESERT”. Ifølge journalen for den danske bataljons ”Tactical Operation Center” modtog bataljonen samme aften kl. 23.28 ”OPO 058 – GREEN DESERT”. Det fremgår af den britiske befaling blandt andet:

”FROM: MAIL HQ 4 ARMD BDE GR QU 561 835
TO. DANBAT COPY TO: Comd

...

ROBG DCOS

...

3. EXECUTION.

a. Concept of Ops.

- (1) Intent. The intent is for 4 Armd Bde and ISF to conduct three simultaneous jt cordon and arrest ops in AZ ZUBAYYR(AZ). These will be jt ops between DANBAT and ING/TSU with the ING leading and DANBAT providing sp to the ING.
- (2) Scheme of Manoeuvre. DANBAT will move from **MB** to Assy areas on the outskirts of AZ. On orders H hour will be called and DANBAT will establish an outer cordon of MNF-I to allow ING to move in and form the inner cordon. Once both cordons are secure the TSU will move into and search the tgts. Once cleared SOCO and REST are to move into the tgt locs and conduct further, detailed searches. 4 Armd Bde will provide 1 x AI Coy as the Bde Res to the operation throughout, DANBAT will provide a jt. reserve to be based at CHINDIT CAMP. Leader engagement is to be conducted throughout to ensure that the IO message is passed.
- (3) Main Effort. The arrest of AIF AZ.

b. Tasks.

(1) DANBAT.

- (a) Conduct Jt cordon and search op with TSU/ING.
- (b) Liaise with ROBG to deconflict routes and ops boxes.
- (c) Liaise with Comd 1 SG Res.

...

(3) ROBG.

- (a) Liaise with DANBAT to provide a base loc (CHINDIT CAMP) from which DANBAT may operate.
- (b) BPT provide surge capability for AZ ZUBAYR should the situation dictate.
- (c) Provide secure loc to hold detainees at MB screening.

...

(6) Media Ops. Coordinate the deployment of the Div Combat Camera Team (CCT) to DANBAT from 250300CNOV04 at MB

...

c. Coord Instr.

...

(7) Detainees. Detainees are to be initially taken to DTDF for screening. Detainees are to be kept apart during the initial phase of detention in a secure area within MB. Once screened those detainees not required for MNF-I TQ will be moved under TSU control onward to CAMP CAMPBELL.”

Der er i denne brigadebefaling en del overstregninger, som efter det oplyste er foretaget af eller på foranledning af de engelske myndigheder som betingelse for udlevering af dokumentet til brug for denne retssag.

Forsvarsministeriet har efter pålæg fra landsretten søgt efter et fysisk eksemplar af Frago 204, Amendment 1, med håndskrevne tilføjelser i ministeriets eget journalsystem og hos Værnsfælles Forsvarskommando. Søgningen har været forgæves, jf. ministeriets brev af 13. april 2018.

2.6 Forløbet af Operation Green Desert

Der er om forløbet af selve operationen afgivet forklaringer af en række militære vidner foruden sagsøgere og et enkelt lokalt vidne.

Der har endvidere under hovedforhandlingen været afspillet en videofilm med optagelser, dels fra den afsluttende briefing forud for operationen af spejdereskadronens chef, Vidne 47, dels fra selve målområdet Mål 4. Videoen blev optaget af den fungerende chef i efterretningssektionen Vidne 21

På klip fra minuttal 2:47 til 5:30, der vedrører briefinggen, er sagens parter enige om, at man kan høre [redacted] Vidne 47 (V 47) udtale blandt andet:

V 47: "... herefter der på ordre der ruller vi op til den, der hedder **Mål** 4, som ligger ca. en seks-syv-otte kilometer længere mod nord, hvor vi kører forrest i forhold til i forhold til TSU i samme formation som den, jeg lige skitserede før.

Her, der har vi to targets, som vi skal ind at kigge på. Vi gør det på den måde, dem af jer der ikke har fået befalingen i går gør vi det på den måde, at vi laver en ring med fire køretøjer, det er efter TSU's eget ønske rundt om de to bygninger her. De sidste to køretøjer de sikrer henholdsvis nord og syd op og ned ad vejen med henblik på at imødegå trusler den vej fra samt vehicle born IED's.

TSU vil gå ind at lave to, eller rettere sagt, en indre ring rundt om husene, som består af tre delinger snævert rundt omkring targetet her, bagefter vil de entre med en deling dér og en deling ...[kan ikke høres]. De vil sætte en, de vil sætte en hvad-hedder-det en observationspost ned imellem husene hernede med henblik at tage folk, som flygter derfra. Vores position vil være snævert omkring X-RAY1 her, vi vil altså indgå som en del i ringen. Derefter der vil de her TSU-enheder først hive personer ud af området der, derefter så vil de hvad-hedder-det searche selve husene. ...[kan ikke høres] er en af de personer der først skal gå ind og searche. Dér, i den fase, der har vi sendt MP'erne med, som kan melde, hvis der er noget af interesse derinde for os. Hvis der er det, så kan vi sende det her Special Investigation Team ind efter det. ...[kan ikke høres] vil ikke komme nærmere ind på fjenden osv og det der muligt er inde i targetet det blev givet i går på befalingen, som jeg ikke vil gennemgå.

Forholdsordren her på vognen det er, når vi kommer ud på området X-RAY1, så forbliver jeg opsidet, og der sidder du af, **Udeladt**, sammen med dit makkerpar, og så sikrer snævert rundt omkring køretøjet, indtil vi lige har ro på situationen. Når der så er ro på situationen, så kan vi begynde at sidde af.

Vores opgave er primært at sikre snævert rundt omkring køretøjerne indledningsvis, og hvis jeg går, så tager jeg – do do do – dig, og jeg tager **Udeladt** med også hen mod targetet. Det venter vi lige med, indtil TSU de har fuldstændig styr på det, og så selvfølgelig dig **Udeladt** ...[kan ikke høres]."

...

Anden stemme: "Jeg overgår til MP'erne lige så snart jeg kan i koordineringen, fordi så er der ikke noget."

V 47: "nej, nemlig"

Der blev i "Tactical Operations Centre" ("TOC") og "Forward Command Post" ("FCP") ført journal over den danske radiokommunikation under operationen. Uddrag af optegnelser i disse to journaler fremgår nedenfor i tidsmæssig rækkefølge. De numre, der anføres i kolonnerne "Fra" og "Til", kan henføres til følgende personer/enheder:

”59” er den ledende vagthavende officer (SDO), ”60” er operationscenteret (”TOC’en” på Militærbase), ”63” er den fremskudte kommandostation (”FCP”), ”63A” er stabsofficer i operationssektionen, ”71” er chefen for panserinfanterikompagniet (Vidne 31), ”72” er chefen for spejdereskadronen (Vidne 47), ”79” er bataljonschefen (Vidne 14), ”62D” er en stabsbefalingsmand i efterretningssektionen, ”74” er chefen for stabskompagniet, ”88” er næstkommanderende for stabskompagniet og 99G er en militærpolitipatrulje.

Af disse journaler fremgår blandt andet:

FCP el. TOC	Tid	Fra	Til	Emne	Aktion
FCP	0545	71	63	HOUSTON	
FCP	0549	72	63	HOUSTON	
FCP	0550	72	63	HOUSTON 4A, 4B	
FCP	0554	71	63	ING er rykket ind i Mosqueen. Forholdsordre?	Lad dem se-arche.
TOC	0557	63A	60	CORDON in stilling. Start søgning	
FCP	0617	77	63	Har anholdt 4 PAX	
FCP	0626	71	63	Har ikke fundet noget i Mosqueen.	
FCP	0628	79	71	Alle fanger skal føres til MB	
FCP	0631	71	63	ING har ført fangerne til CAMP CHINDIT.	
FCP	0645	71	63	Et hus færdigt. Se-archer fortsat	
FCP	0649	71	63	Skyderi i vores OMR.	
FCP	0650	71	63	ING I ILDKAMP N I VORES OMR	
FCP	0651	62D	63	I hvilket OMR?	Mål 1 N
FCP	0652	71	63	ROUTE 3 200m oppe af vejen, Skyderi før. Nu alt roligt	Nogen DK C/S i hus? Negativt
FCP	0658	79	71	SIT spændt. ING	Forstærk ydre

				bange for angreb udefra	ring.
FCP	0659	71	63	Har 4 faner. Må de føres til CC?	Ja
TOC	0705	63	71	Hvor mange tilbageholdte	
FCP	0705	63	71	SITREP: 4 x Fanger/ 10 er allerede ført til CC. I ALT 14 FANGER/ 6 x AK 47/ 1 x pistol/ 2-5 kg sort krudt./ 2 Kikkerter til rifler.. HUS1+2 afsluttet. Searcher 3+4	
TOC	0709	63	60	Mål 1 14 stk og våben antal ukendt. Mål III 5 pax (Muligvis 3 våben) Mål IV 7 tilbageholdte 7 Våben type AK fundet. Politisk materiale.	
TOC	[intet klokkeslæt]	71	60	Pistol og snigskytte riffel fundet. Derudover kunne resten af transmissionen ikke høres. fundet på Mål 1 snigskytte riffel	
TOC	0715	63	60	6 AK 47, en pistol, 2-5 kg sort pulver. 2 snigskytte optiker, en personel mine, 20 magasiner. Mål 1. MP er sendt til 71 position, Mål 1	
TOC	0727	71	63	Undersøger huse 6-8 ING skal de bringe VB til Militærbase 4 . Afsøgninger afsluttet i 1-3. Der er PT ikke fundet mere i de første huse.	
FCP	0728	71	63	1+2+3+4 afsluttet. Påbegyndt 5+6+7+8: Er det korrekt at ING bringer konfiskerede VB til CC?	

TOC	0729	99G	63	OP er en succes og er afsluttet.	
TOC	0729	[intet anført]	60	Hvis ING har konfiskeret så beholder de våbene, hvis vi konfiskerer så beholder vi VB.	
FCP	0730	71	63	Mperne vil transportere de konfiskerede våben?	Negativ: ING finder=ING transportere. MNF finder=MNF transportere.
FCP	0744	63	71	Vi skal have en prøve, af det krudt der er fundet.	Skal sammenlignes med tidligere IED, hvor sort krudt er brugt.
TOC	0744	63	71	Vi skal bruge noget af det sorte pulver, således at det kan testen m.h.p. at sammenligne med tidligere brugte pulver.	
TOC	0751	63	60	Mål 1 søger i 5-7, 1-4 er åbent. Mål 4 forventes afsluttet om 20 min, antallet af detainees er nu oppe på 8	
FCP	0758	59	63	PSYOPS sedler til efter OP. Er på 88 POS.	
TOC	0802	63	71	Handout skal hentes ved 88 og udleveres i området, også gerne ved mosken i området.	
FCP	0803	63	71	Iværksæt afhentning af PSYOPS MAT	
TOC	0805	63	88	88 køre handouts ud ved hjælp af ? Enhed.	
TOC	0806	88	71	Koordinere udleveringen og overleveringen af handouts.	
TOC	0813	63	60	72 forlader Mål ? til Vienna med 8	

				stk. tilbageholdte.	
FCP	0814	63	60	Klar til at modtage 8 fanger, om 20 min.	
TOC	0816	69	63	Hvornår forventer i at Mål 1 er afsluttet, forventes afsluttet om 20 minutter. Mål 3 er lukket og Mål 4 er ved at blive lukket.	
FCP	0823	72	63	Færdig i målet. Forskyder til MB	
TOC	0823	72	60	Vi ankommer til MB om 10-15 minutter.	
TOC	0825	63	60	Mål 3-4 afsluttet 1 er i gang og afsluttes om 10 min, derefter udgives der handout. 72 og hjælpere kører til Mål 2, og grydder den så snart de har overgivet fangerne til på MB	Meldt til BDE
TOC	0826	74	60	ING kan først flytte fanger kl 10.00 ? Uklart hvorledes at ING skal komme tilbage til MB med deres tilbageholdte	
FCP	0827	74	63	ING klar til at flytte fanger kl 10.00. Hvis det skal sket før, skal de bruge et 40 min varsel.	
TOC	0827	MB	60	Informeret om at tilbageholdte kommer til east gate om 10 min, og er klar til afhentning	
FCP	0830	71	63	Færdig om få min. uddeler PSYOPS	
FCP	0841	71	63	ING trækker sig ud nu. Vi frigøre når ING er ude. 71 tager kontakt til CH ING i Camp Chindit.	

TOC	0842	63	71	De skal afslutte ASAP og udlevere de sidste handouts og aflevere de tilbageholdte ved MB	
FCP	0842	71	63	Afsluttet i YAN1. Fører fanger, 88 til MB	ANG. Fanger. Koordinere direkte med 60
FCP	0848	71	63	Har uddelt PSY-OPS til alle. Efterlader resten ved Mosqueen	
FCP	0849	71	63	Har vi en LVG til Fangetransport?	88 har en LVG
TOC	0849	72	60	De vil tage 30 min før at 72 kan være klar til Mål II grundet at MP skal have afleveret tilbageholdte.	
FCP	0850	72	63	Har kontakt til UK MP ANG fangerne.	
FCP	0854	63	71	Ude af YAN1	
TOC	0855	99	60	Der er nu 12 tilbageholdte i Mål 4 , der blev taget nogen da vi afsluttede operationen	Kan det passe?
FCP	0856	72	63	12 fanger føres til Beduin Camp	
FCP	0857	63	71	I er på 15 min beredskab, til eskorterte OPG. fanger.	
FCP	0900	79	62D	YAN 1 er lukket. Tak for hjælpen, kom godt hjem.	INSTR vender hjem til basen
TOC	0905	71	60	ING har flere tilbageholdte, antal ukendt.	
TOC	0908	63	60	På vej tilbage til MB møder 72 m.h.p. at deltage i Mål 2	
TOC	0915	63	60	71 15 min NTM m.h.p. at støtte Cyan 2. 72 vil ivræksætte Mål 2 , jeg følger med til Mål 2 . 88 vil have	

				transport kapacitet til at hjælpe i Mål 2 på 15 min NTM fr MB Mål 1,3,4 er afsluttet. 72 er ved at overlevere fanger på MB	
TOC	0938	79	60	Ring til BDE og få dem til at presse TSU m.h.p. at få dem til at overlevere tilbageholdte til MB og få TSU frigjort	BDE kontak- tet, BDE me- ner ikke at der er meget de kan gøre, men vil for- søge.
FCP	0951	72	63	Tanker KØTJ. Klar om 05 min: Fanger er leveret til UK, i samarbejde med TZU.	
FCP	1107	63A	63	På 60 POS. Skal PAX sendes til CAMP mod N. Eller nabo CAMP?	Campen mod N.
TOC	1114	71	63	Tilbageholdte er nu ved MB koor videre med 60	
FCP	1119	74	63	Fanger ankommet til MB	Koordiner direkte med 60
TOC	1232	88	90	Forventer at UK er færdige med at registrere tilbageholdte om ca. 2 timer. Anmoder om forholdsordre med hensyn til hvor de skal transporteres hen. Har behov for tolk.	
TOC	1540	74	60	ING og TSU overtager selv de tilbageholdte, og vi skal ikke transportere dem nogen steder.	

Det bemærkes hertil, at meldingen "Houston" mellem kl. 05.45 og 05.50 efter det oplyste betød, at ydre ring var etableret. Det fremgår af et uddrag af en hjemmeside, www.timeanddate.com/sun/iraq/basra, at solen den 25. november 2005 stod op i Basra kl. 06.23, og at der fra kl. 05.57 til solopgang var det, der på hjemmesiden kaldes "civil twi-

light”, hvilket defineres som den lyseste af tre perioder op mod solopgang, hvor solen er lige under horisonten, og der generelt set er naturligt lys nok til, at man kan foretage de fleste udendørs aktiviteter.

2.7 Rapporteringer om operation Green Desert fra 25. november til 29. november 2004

Der blev umiddelbart efter operationens gennemførelse rapporteret om forløbet af operation Green Desert i stabens daglige situationsrapport (”Daily Sitrep”), i militærpolitiets døgnrapport og i den britiske brigades ”Daily Assessrep”. Den danske bataljon udarbejdede endvidere en pressemeddelelse om operationen, som blev offentliggjort af HOK den 26. november 2004, og omtalte også operationen i et notat af 28. november 2004 til HOK om ”Vurdering af situationen ved DA BG/DANCON/IRAK uge 48, 22. – 28. NOV 2004”, ligesom man den 29. november 2004 udarbejdede en samlet rapport efter operationen, benævnt ”Post Operation Report”.

”Daily Sitrep” af 25. november 2004 blev udarbejdet af stabschef oberstløjtnant **Vidne 16** og samme sendt dag til HOK. Der er heri om operation Green Desert anført følgende:

1. Generel information	<ul style="list-style-type: none"> • 250330 NOV 04: Op GREEN DESERT starter op og alle enheder rykker til deres udgangsområder. Der gennemføres house search i fire områder. S5 skriver mere om operationen.
...	...
3. Operational Training Engineering	... DANBN gennemførte fra 250330C NOV operation Green Desert. Operationen var en search og arrest operation på tre mål i AZ ZUBAYR samt et mål ca. 15 km. SW for AZ ZUBAYR. Operationen blev gennemført som et samarbejde mellem irakiske sikkerhedsstyrker og MNF med ING lead, men med planlægning styret af DANBAT. I operationen deltog følgende enhe-

	<p>der:</p> <ul style="list-style-type: none"> • DANBAT • Et KMP fra 602 ING BTN. • Et KMP fra 601 ING BTN. • Et KMP fra Tactical support unit BASRAH. • Bde Ops Coy (Curunna kompagniet) • Et Warrior KMP Scotch Guards. • Royal Engr. Search Team/21 regiment • Weapons Intelligence Section (WIZ)/MND(SE) • Ammunition Technical Officer (ATO)MND(SE) • Scene Of Crime Officer (SOCO)/MND(SE) • Lynx helicopter til overvågning. <p>Operationen blev gennemført som planlagt. TSU anholdte i alt 36 personer, der uden DANBAT mellemkomst er blevet afhørt og tilbageholdt af sikkerhedsstyrkerne. Der blev ligeledes beslaglagt en mængde våben computere, mobiltelefoner dokumenter og 150 kg hash, af de irakiske sikkerhedsstyrker.</p> <p>Operationen var fra DANBAT synspunkt en succes og gav en god indikation af ide irakiske styrkers faglige standpunkt, der vurderes som værende tilfredsstillende.</p> <p>Operationen var afsluttet 251230CNOV.</p> <p>Politiet og sikkerhedsstyrker i AZ ZUBAYR by har efterfølgende udtrykt stor tilfredshed med gennemførelsen af operationen.</p> <p>...</p>
4. Status i tilbageholdte.	<p><u>Antal tilfangetagne:</u> Overleveret til irakisk politi: 0 Overleveret til UK: 0 I civile fængsler: 0</p>

Af militærpolitiets døgnrapport for den 24. og 25. november 2004, som er underskrevet af stationsleder [REDACTED] Vidne 54, fremgår følgende om operation Green Desert:

Kl. Initialer	Hændelse og dispositioner
<p>...</p> <p>0310 BV</p>	<p><u>MPPTR 99-F/J</u> SGG [...(overstreget)] SG [...(overstreget)] MOKS [...(overstreget)] MOKS [...(overstreget)] OMR: Mål 4a + 4b OPG House & Arrest</p> <p>...</p>
<p>0345 BV</p>	<p><u>MPPTR 99- j/låne bil (B)</u> SG [...(overstreget)] SG [...(overstreget)] SG [...(overstreget)] OMR: Mål 1 OPG House & Arrest</p> <p>...</p>
<p>1130 TR</p>	<p><u>MPPTR 99-I/B retur jf. 0345</u> BEMÆRKNINGER: PTR deltog ved Mål 1 i samarbejde med PNINF og en SOCO fra BDE. Ved ankomst til objekt begynder TCU og ING at rømme bygninger i målområde. De fjerner våben mm fra bygningerne trods anden ordre. Efter de fleste bygninger er ryddet starter PTR og SOCO i østlig ende af objekt med afsøgning efter beviser og våben. På et tidspunkt bliver SG [...(overstreget)] og en gruppe fra DK ING kaldt til et hus, da der skulle være noget sprængstof i huset. Der bliver på et tidspunkt affyret indtil flere skud i OMR ved huset, hvorefter ING og TCU løber til stedet og besvarer ilden. DK styrker trækker sig ud af OMR og returnerer uskadt til resten af PTR. ING og</p>

	<p>TCU anholder to gerningsmænd, som bliver taget med. PTR fortsætter mod afsøgning og konfiskerer 3 AK47, en Sterling MP, en riffel af russisk fabrikat, 3 bajonetter, en del ammo og en Browning pistol. Der bliver også konfiskeret en PC, som ved ankomst til CD blev overgivet til LANSEC, så de i samarbejde med en tolk kan gennemgå denne for at lede efter bevismateriale. I OMR anholdt ING og TCU ca. 15 mænd, som blev taget med til Camp Chindit. ING og TCU konfiskerede et ukendt antal våben samt en masse ammo.</p> <p>...</p>
--	---

Af en unavngiven meddelelse (sandsynligvis udfærdiget af engelske styrker) fremgår ligeledes om operationen:

“2004-11-25 03:30:00 80A4D66E-966B-4819-AB94-E3576751CCD4 Friendly Action Cordon/Search uklno-32523383 OP GREEN DESERT CORDON AND SEARCH IVO AZ
ZUBAYR: 37 DETAINED AT 0330C, OP GREEN DESERT STARTED IVO AZ ZUBAYR. IT IS A JOINT MNF, ING AND TSU SEARCH AND ARREST OP. 3X COYS OPCON DANBAT MOVED INTO ASSEMBLY AREAS SURROUNDING AZ ZUBAYR. AT 0545C 3X CORDONS WERE SET AROUND TGTS **Mål** 1, **Mål** 3 AND **Mål** 4A / 4B IN THE TOWN. THE ING AND TSU CONDUCTED THE ARREST AND SEARCH OPS WITHOUT RESISTANCE AT **Mål** 3 AND **Mål** 4. AT **Mål** 1, SHOTS WERE EXCHANGED BETWEEN ING AND PERSONS IN THE BUILDING, THERE WERE NO CAS AND THE 3X PERSONS INVOLVED WERE DETAINED BY THE ING. **Mål** 2 WAS CORDONED AND SEARCHED AS A SECOND PHASE OF THE OPERATION AT 1109C. THE SEARCH AND ARREST OP WAS COMPLETED AND THE CORDON COLLAPSED AT 0840C. 16X LONG BARRELED WEAPONS, A QUANTITY OF DOCUMENTS AND APPROX 150 KG OF HASHISH WAS FOUND ACROSS THE 4 SITES AND RETAINED BY THE ING. A TOTAL OF 37 DETAINEES WERE RECOVERED TO **MB** (14 VIA CHINDIT CAMP). ALL DETAINEES WERE HANDED OVER TSU AND HAVE DEPARTED **MB** ...”

Af den britiske brigades døgnrapport (Daily Assessrep) for den 25. november 2004 fremgår om den danske bataljon blandt andet:

”d. DANBAT.

- (1) Op GREEN DESERT a joint MNF, ING and TSU search and arrest Op targeted at 4 locations within and IVO AZ ZUBAYR TOWN commenced at 0330C hrs with the movement of 3x Coys OPCON DANBAT into Assembly Areas surrounding AZ ZUBAYR. At 0545C hrs 3x Cordons were established around tgts **Mål** 1, **Mål** 3 and **Mål** 4A / 4B within the town. The ING and TSU conducted the arrest and search Ops without resistance at **Mål** 3 and **Mål** 4, at **Mål** 1 shots were exchanged between ING and persons within the building, there where no cas and the 3x individuals involved where detained by the ING. **Mål** 2 was cordoned and searched as a second phase of the operation at 1109C hrs with all troops off the ground by 1320C hrs. The search and arrest op was completed within the town and the cordon collapsed at 0840C hrs. 16 long barrelled weapons, a quantity of documents and approx. 150 Kg of Hashesh was found across the 4 sites and retained by the ING. A total of 37 detainees where recovered to **MB** (14 via CHINDIT CAMP), after initial screening, no authority to TQ was not granted by CO DANBAT. All detainees were handed over to TSU and have departed **MB**

I et senere afsnit er om bataljonen anført følgende:

”Handouts were distributed in conjunction with Op GREEN DESER. They were very well received by the population. THE operation will be exposed in the next newspaper in the area.”

Pressemeddelelsen af 26. november 2004 blev offentliggjort på HOK’s hjemmeside (www.hok.dk), og det hedder heri blandt andet:

”Op til 1000 soldater deltog i operation Green Desert. Operationen blev gennemført på baggrund af en anmodning fra de irakiske sikkerhedsstyrker. Soldaterne kom fra Danmark, Storbritannien og Irak. De irakiske soldater var fra tre forskellige enheder. De arbejdede sammen med hver deres danske/britiske underafdeling. Alle enhederne havde tilgang af dansk Militærpoliti og EOD-hold (til fjernelse af sprængstoffer).

Til støtte for operationen opstillede stabs- og logistikkompaniet et fremskudt forsyningsområde med blandt andet sanitets- bjærgnings- og transportstøtte. Brigaden havde en helikopter klar til evakuering af evt. tilskadekomne.

...

Operationen blev gennemført som en hus- og områdeundersøgelse mod fire udpegede målområder. Alle i og omkring Az Zubayr, en by med godt 300.000 indbyggere, som ligger 15 km sydvest for Basrah. Områderne var udpeget af de irakiske sikkerhedsstyrker og var under mistanke for at huse våben og sprængstoffer til brug mod de irakiske sikkerhedsstyrker og de multinationale styrker i

området. Endvidere skulle nogle af de elementer, der kæmper mod demokratiseringen af Irak opholde sig i husene.

Operationen startede med forberedelser og indøvelse den 24. november og alle brugte dagen på at blive klar og få koordineret med deres samvirkepartnere. kl. 03.00 den 25. satte styrkerne sig i bevægelse til deres samleområder og 05.45 rykkede de samtidigt ind i tre af målene.

Det var de irakiske sikkerhedsstyrker, som havde planlagt operationen med støtte fra den danske bataljon. De danske styrkers samarbejde med irakerne er efterhånden nået så langt, at vores opgave går ud på at støtte de irakiske sikkerhedsstyrker ved at sikre deres opgaveløsning og levere synlig tilstedeværelse i operationsområdet.

Operationen gik som planlagt og med stor effektivitet. Selv om personerne i målet efter al sandsynlighed hører til nogle af vores hårde modstandere, var der absolut ingen, der valgte at yde modstand. De irakiske enheder gjorde et rigtig godt indtryk.

De var hurtigt inde og have kontrol med målene, og det kom kun til en mindre skudveksling mellem enheder fra de irakiske sikkerhedsstyrker og en lille gruppe i området. Der var ikke personskade på nogen sider.

De irakiske sikkerhedsstyrker gennemførte flere arrestationer i samtlige målområder og bidrog dermed til at øge sikkerheden for den almindelige iraker. Det var tydeligt stolte sikkerhedsstyrker, der hyldede indsatsen efter operationen i Az Zubayr blev afsluttet ca. kl. 10.00.

...

Operationen indeholdt et sidste mål, der lå et stykke sydøst for Az Zubayr. Målet havde været under observation siden midt på natten, idet det var udpeget som træningsområde og base for kriminelle handlinger for de personer der blev søgt arresteret i Az Zubayr.

... kl. 11.00 var dette sidste mål omringet ... . . . det særlige irakiske politi gav ikke op og kl. 12.45 kunne de rapportere, at de havde fundet et større parti hash
....

Indledningsvis opgørelser angav at der blev konfiskeret ca. 150 kg hash. Oplysningen om område for kriminalitet var hermed bekræftet og oprørerne en finansieringskilde mindre.

...

Dagens resultat af operationen:

- 36 tilbageholdte irakere (Er i irakisk varetægt).
- 15 håndvåben med ammunition.
- Diverse vitale våbendele, bl.a. to kikkertsigter til snigskyttegeværer.
- Sortkrudt
- Ca. 325 kg. hash.

...

Oberst **Vidne 14** siger: "Dette er den største operation til dato, som hold 4 har været med til. Jeg er meget tilfreds med dagens operation. Først og fremmest bekræftede den at de danske soldater er meget professionelle og enestående gode til at tackle selv meget komplekse opgaver.

Herefter viste den, at de irakiske sikkerhedsstyrker selv er i stand til at planlægge og gennemføre en operation af denne størrelse, om end de fortsat gerne vil have vores støtte. Endvidere viste den, at blot vi yder den rigtige støtte og er villige til at give irakerne øget sikkerhed, så har de viljen til selv at overtage ansvaret for lov og orden. Slutteligt er jeg ikke i tvivl om, at nogle af de personer irakerne fangede i dag, er nogle af de personer som ikke vil Irak det godt."

Af notatet af 28. november 2004 vedrørende "Vurdering af situationen ved DA BG/DANCON/IRAK uge 48, 22. – 28. NOV 2004", der er udarbejdet af stabschef oberstløjtnant **Vidne 16** fremgår blandt andet:

"1. Uge 48 har været en rolig uge. Ugen har været præget af koordination med BDE vedr. 4. ARMD BDE OPORDER 6 og BDE SSR (Security Sector Reform). Yderligere har DANBN været indsat med ISF-enheder (ING og TSU) og UK-enheder (i alt ca. 1000 mand) i OPN GREEN DESERT i AZ ZUBZYR, med et godt resultat til følge.

...

3.3. Det sydvestlige AOR:

AZ ZUBAYR:

Under operation GREEN DESERT blev 36 arresteret. 17 håndvåben/maskingeværer, 5 kg sprængstof/krudt, 150 kg Hash og 3 biler konfiskeret. Al-Jazeera og to andre nyhedskanaler har berettet om operationen på nyhedsudsendelser. Budskabet er vurderet til at være enten positivt eller neutralt i forhold til DANBN. ISF var udførende under operationen, og blev støtte af DANBN og UK enheder.

I området omkring AZ er der i denne uge fundet en landmine og 5 PV-granater, som er indsamlet eller bortsprængt af EOD.

...

5. EGNE FORHOLD

5.1. OPERATIONER

...

5.1.6 GREEN DESERT

DANBN gennemførte fra 250330C NOV operation Green Desert. Operationen var en search og arrest operation på tre mål i AZ ZUBAYR samt et mål ca. 15

km. SW og AZ ZUBAYR. Operationen blev gennemført som et samarbejde imellem irakiske sikkerhedsstyrker og MNF med ING lead, men med planlægning styret af DANBAT.

I operationen deltog følgende enheder:

- DANBAT
- Et KMP fra 602 ING BTN.
- Et KMP fra 602 ING BTN
- Et KMP fra Tactical Support Unit BASRAH
- Bde Ops Coy UK (Corunna kompagniet)
- Et Warrior KMP Scotch Guards (DIVRES)
- Royal Engr. Search Team/21 regiment
- Weapons Intelligence Section (WIZ)/MND(SE)
- Ammunition Technical Officer (ATO)/MND(SE)
- Scene Of Crime Officer (SOCO)/MND(SE)
- Lynx helikopter til overvågning

Operationen blev gennemført som planlagt. TSU anholdte i alt 38 personer (indledningsvist er 36 rapporteret, men to personer blev arresteret under transporten af tilbageholdte for at kast sten på sikkerhedsstyrkernes køretøjer), der uden DANBAT mellemkomst er blevet afhørt og tilbageholdt af Sikkerhedsstyrkerne. Der blev ligeledes beslaglagt en mængde våben computere, mobiltelefoner, dokumenter og 150 Kg hash af de irakiske sikkerhedsstyrker. Operationen var fra DANBAT synspunkt en succes og gav en god indikation af de irakiske styrkers faglige standpunkt, der vurderedes som værende tilfredsstillende. Det vurderes også som vigtigt, at operationen ikke sikkerhedsmæssigt var kompromitteret. [...(overstreget)].

Operationen var afsluttet 251230CNOV.

Politiet og sikkerhedsstyrker i AZ ZUBAYR by har efterfølgende udtrykt stor tilfredshed med gennemførelsen af operationen ligesom rapportering om operation i lokale og regionale medier har været positiv eller neutral.

Operationen afdækkede det uhensigtsmæssige i DANBAT manglende evne til at etablere et kommando og kontrol forhold til irakiske styrker. Dette forhold lægge begrænsninger for hvilke operationstyper, der kan gennemføres, hvis hensynet til en klar kommandovej skal vægtes, hvilket den bør under de forhold, der hersker i operationsområdet.

...

5.3. SAMARBEJDE MED IRAKISKE SIKKERHEDSSTYRKER

DANBN gennemførte d. 26. NOV OPN GREEN DESERT sammen med 601 ING BTN og 602 ING BTN. Efterretninger blev indhentet af ESEK/ING BTN og OPN blev planlagt fælles mellem DANBN og ING BTN. Hver BTN designerede opgaven til et KMP der efterfølgende koordinerede med den DK/UK UAFD den skulle operere sammen med. Disse UAFD har meldt at samarbejdet og udførelsen af OPG generelt forløb tilfredsstillende – alt taget i betragtning. [...(overstreget)].

...

5.8. Vurdering.

Det vurderes at situationen i DANBN AOR pt. er stabil – dette skyldes i høj grad OPN GREEN DESERT, der formentlig har signaleret til AIF (dem der ikke blev interneret), at IFS og MNF er klar til at operere over alt, også i Az Zubayr området! Yderligere vurderes de mange Joint patruljer i området, at give befolkningen et indtryk af, at ISF effektivitet og vilje er stigende.

6. Chefens vurdering.

... Samarbejdet med ING og TSU udvikler sig stadig positivt. Såvel BDE som DANBN vil i den kommende periode fokusere med på IPS – dette vil blive gennemført af bl.a. IPA (civile UK betjente) og MP, eskorteret af DANBN.”

Det fremgår af ”Post Operation Report” af 29. november 2004, der er udarbejdet af major **Vidne 26**, til den britiske brigade, at operation Green Desert blev udført den 25. november 2004 i tidsrummet mellem kl. 03.30 og 13.05. Det hedder i rapporten blandt andet:

”1. GENERAL

... The operation was originally planned as a search and arrest operation with ISF lead. This was the first large scale joint ISF/MNF operation to be planned and executed by DANBN. Initial planning with 602 ING Bn established that DANBN would conduct the search and arrest operation with ING support (targets 1, 2 and 4 would be done solely by DANBN. This changed during the planning process.

2. PLANNING AND PREPARATIONS

2.1. Intelligence

The operation was based solely upon information gathered by 602 ING Bn during the months of OCT and NOV. As such the information was difficult to evaluate and was assessed to be from a single source F6. DANBN initially concluded that the ING had not provided the required information required in order to conduct a search and arrest operation.

2.2. Coordination

During the planning process DANBN HQ held three coordination/planning meetings. At the first planning meeting the information provided by ING was examined and proved inconsistent in detail compared to information previously submitted. It became clear that further examination of the information was needed before detailed planning could commence. Other issues, such as the status of tgt **Mål** 4 (a religious headquarter), possible public reactions due to the proximity of the mosque to tgt **Mål** 1 and possible public reactions to such an operation being undertaken in Az Zubayr (AZ) were all discussed. At the second planning meeting a common understanding of intent was established; due to the sparse information provided by the ING, DAN BN concluded that the initial ING plan would have to be altered if the op was to be conducted. This led to an understanding that the ING would conduct the operation whilst DANBN would provide forces for the outer cordon. The later would enable the ING to conduct the search and arrest op in a “protected environment”. DANBN

also agreed to provide MP mentoring assistance during the ING search and arrest phase. The ISF would retain responsibility for arresting, searching and securing evidence. The TSU was chosen to be present at all targets in order to help the ING conduct arrests and secure evidence. DANBN set a precondition that the ING would provide the legal foundation and warrants for the op, 602 ING Bn agreed to this. An agreement that ING/TSU troops should be available for rehearsal at **MB** was also made. Furthermore it was agreed that a joint Forward Command Post (FCP) should be established in order to coordinate and control the operation.

3. FORMAL ORDERS

At 2321140CNOV copies of the preliminary formal orders were issued to DANBN subunit commanders in order to allow the subunits to prepare for the following formal orders at 241000CNOV. Representatives from 601 ING Bn, 602 ING Bn and TSU BASRAH were present at DANAN Hq for the formal orders. These orders were given in English and Arabic with coordination between sub unit commanders following the conclusion of the orders.

3. FINAL PREPARATIONS

3.1. Rehearsal.

Subunit rehearsals were scheduled to occur on completion of orders. This proved to be a complicated matter as the ING and TSU were unable to provide their troops at the required time. This might well have been a result of the way in which the ING work in shifts and also based on the fact that [...(overstretget)]. As a consequence no rehearsal or mentoring with troops was possible prior to the operation.

3.2. War Gaming.

War gaming was conducted by Bn and Coy commanders. Sub unit commanders had some opportunity to coordinate the main parts of the plan with their counterparts, however the lack of ING platoon and section commanders prevented detailed coordination and fine adjustment of sub units plans to occur.

3.3. Final preparations

By 241800C all preparations had been concluded and a clear and common understanding of the operation between the sub units formalized. This is worth mentioning as subsequent Bde instructions, including Bde FRAGO (Reference a.), did not take the complicated chain of command and the problems of establishing common ground fully into consideration. Due to last minute changes DANBN was forced to become involved in the search and arrest phase itself. This hampered the division of responsibility which had been previously agreed and caused ISF commanders on the ground to question the orders they had been given. It also led to ING and TSU questioning DANBN motives for getting more involved. The screening of all detainees at **MB** was also seen as counterproductive to the mutual trust and respect that had been built upon prior to the op.

4. EXECUTION

4.1. Forming up.

Units formed up at 250500CNOV in AAs which had been chosen by IFS so that they could be located in the dark. The movement to targets went according to plan but MNF had to guide the ISF to the tgts. The TSU were delayed by

five minutes however they had reported this beforehand. The ING and TSU commanders failed to join up with DANBN FCP located to the side of Camp Chindit.

4.2. Cordon.

DANBN established outer cordons around tgts. 1, 3 and 4, whilst ING/TSU units moved in to establish the inner cordon according to plan. This went very smoothly. In general the attitude of the ING was very good. They had sound tactical movements and procedures [... halvanden linje overstreget...].

4.3. Search and Arrest

The search and arrest was conducted by the TSU at tgts 3 and 4 and by ING at tgt 1. There was a clear difference in the way ING and TSU operated to solve the task. In general the ING started out well, had good tactics and seemed well motivated. [...4 linjer overstreget...]. The TSU conducted satisfactory searches at tgts 3 and 4. They were swift, disciplined and remained focused throughout the entire operation, which resulted in only minor mentoring. They had a sound knowledge of procedures which they were able to apply. However they took offence of the UK Royal Engineers Search Team which were present at tgt 4. Their perception was that we did not trust them to do the job.

38 Pax were detained, a number of weapons, items of intelligence value such as address books, pictures, mobile phones and a personal computer were recovered by the ING/TSU. This evidence should have been collected by the TSU and brought back to the TSU Headquarters however last minute confusion led to the ING bringing their evidence back to Camp Chindit. This then had to be recovered after the operation and brought back to TSU Headquarters.

As no joint FCP had been established it proved impossible to counter these problems during the operation. Also the change concerning handling and screening of detainees at **MB** was difficult to de-conflict.

4.4. Redeployment

At 250800C the decision was made to search tgt **Mål** 2. Units deployed and cordon was in place 251042C, at 251109C the search was initiated. The TSU Units searching the target found 150 Kg of Hashish and apprehended two persons. At 251230CNOV the operation was terminated and units returned to bases.

5. LESSONS IDENTIFIED

5.1. Planning.

It is of great importance to include the ISF in the early planning phases. This provides ownership of the plan and develops mutual understanding of intent and scheme of manoeuvre.

A paper should be prepared outlining the agreements made during the planning meeting and this should be seen as a form of a contract. This should include preconditions and division of responsibilities.

Bde planners must be present during the planning meeting or accept that they would not be able to influence details of the plan at a later stage. From a DANBN perspective the intent was not just to conduct an operation but also

and perhaps more importantly to show willingness to provide support to ISF and help plan and execute an operation. This may backfire if the Bde initiate changes which could potentially make the ISF feel that DANBN was not acting in accordance with prior arrangements between ISF and DANBN commanders.

5.2. Preparations.

ING units are capable of conducting search and arrest ops however would greatly benefit from mentoring and rehearsals prior to any future op. MNF should be prepared to accept that operations lead by ISF will follow ISF procedures. The perceived benefits of these ING led operations will, in the long term, outweigh the downside of not being able to control evidence or detainees. This downside can be further reduced by the implication of simple procedures to ensure the accurate registration of items recovered and persons detained.

5.3. Execution.

For communications and co ordination efforts it is absolutely key that a joint FCP is established.

Future ops must be supported by an INFOOPS campaign and key Iraqi players in the local community should be visited by CIMIC units during its execution.

The focus must be on the ING units during initial search and arrest. Handling of detainees must be monitored closely.

Photographic or video evidence must be available in order to document the operation. This might have killed the rumours of MNF having entered a mosque at target 1.

The TSU proved capable, reliable and adaptable to changing situations. This was demonstrated when the decision was made to search tgt two, a plan was drawn up and MNF and TSU deployed to execute the operation without further delay or problems.

6. COMMANDERS ASSESSMENT

For future operations it would be necessary to identify the overall objective of the operation prior to the planning phase. It is recommended that a clear cut between ISF lead and MNF lead operations is identified. Furthermore it is recommended that any change to the tactical commanders plan is discussed with him prior to posing limitations on him. There might be sound reasoning behind the chosen course of action.

Operations like GREEN DESERT will provide increased acceptance of the ISF within the population and the fact that they are supported by MNF serve to prove that we are here to support the development of a more stable and secure Iraq governed by Iraqis.

Any request from ISF to support should be acknowledged and acted upon to the extent possible regardless of the value of the given target.

High value targets posing a threat to MNF should continue to be MNF lead or MNF only.”

2.8 Omtale af operationen i den lokale irakiske presse og reaktionen herpå i perioden fra den 5. til den 17. december 2004

Den 5. december 2004 blev der i en artikel i den irakiske avis "Al Manarah" bragt interviews med anholdte fra operation Green Desert, herunder sagsøgerne 15 og 14, som omtalte blandt andet brug af spark og slag, misbrug og fornærmelser under og efter operationen og i overskriften beskyldte de danske styrker for sammen med de irakiske sikkerhedsstyrker at have udført tortur eller passivt overværet, at fangerne blev udsat for tortur. En engelsksproget version af artiklen lyder således:

"The More It Changes, The More it Stays The Same

The Danish either participate in torture or stand by and watch

Electrocutions, hanging from the feet, beatings, kicking's and the verdict... Innocent and bail.

Basra-Al-Manarah, **Journalist 1**

We do not deny that we have heard a lot about the tales of torture and violations during the days of the previous regime, but the return of the violations is hard for some to believe. However the reality behind this will become known through some of the people who were detained the recent raid campaign on the **Udeladt** place of worship. We publicize this without comment or opinion. We spoke firstly to **Sagsøger 15**, a Health Centre Nurse from Az-Zubair who said: "I was detained whilst passing by the "Tekia" (place of worship) during the raid. I was put in a police car and immediately met with a strong smack across my face. They covered my head with the jacket I was wearing. I was subject to a lot of abuse and insults. They then took me to a **Militærbase**, where we [detainees] informed a Danish officer of what we had been subjected; beatings and abuse. He told us to complain to the media. We were then taken, handcuffed with very strong ties that left marks on our hands, to an unknown location where we were subjected to kicking, beatings and abuse and insults referring to our religious belief. We were left for 7 days without food and sleeping on a floor without a cover. When we tried to inquire about our crime we received beatings and abuse until we were released on 1 million dinar bail."

Sagsøger 14, a geography student at the College of Educations clarified the conditions surrounding his detention when he said: "They grabbed me, forcefully, from inside the Teika to the main road and beat me hard on all parts of my body. They put a bag over my head whilst our hands were tied with plastic ties. When we began to complain about what happened to us to the Danish Forces, we were subjected to more beatings and abuse. After that, they tortured me with electros and electric charges in sensitive areas of my body. They pulled me high from my feet. We were sleeping on the floor with our light clothing without being given food, water or covers. They requested us convey the terrorists that they claimed we were harbouring. When we told them we are not connected to any of this, we were subjected to further cruelty and beatings.

The strange thing is that even the money I was carrying was stolen along with my ID and some other personal items.”

A third person, a religious studies student, added to the statement of this companions that: “I was detained under the accusation of killing a person, whose body was found. I was subjected to all types of torture and extreme beatings. We were in crucial need of covers, clothing, food and water. They sat me a number of times on a chair with both my hands and feet tied and kicked me hard. They took advantage of me having told them of a certain ailment on my body and they began hitting me strongly on the painful area. I would like to add that they picked on a detainee who had two of his earlobes cut. His father and brother were murdered during the previous regime. He was subjected to a lot of abuse, insults and torture” He then asked: “Who will return dignity after we have been released innocent of the terrorism accusation and the harbouring of armed groups? Where should we go to get that? All detainees stressed this question and asked for the return of their dignity and prevent violations, especially that a group of them are still held in the detention centre and are being subjected continuously to what they have suffered.”

Den danske bataljon orienterede den 6. december 2004 HOK om artiklen i form af en indberetning om en ”Særlig hændelse, 1. melding”, hvoraf fremgår blandt andet:

”HVORLEDES	<i>Hvorledes forløb hændelsen?</i> Danske styrker anklages i Basra-avisen ”Al Manarah” under overskriften ”Jo flere ændringer, jo mere forbliver det det samme” for – i forbindelse med gennemførelsen af operationen sammen med irakiske sikkerhedsstyrker i AZ ZUBAIR – at have anvendt tortur. Avisen interviewede nogle af de påståede torturerede ofre, som er blevet løsladt mod kaution. Alle løsladte har oplyst, at de er blevet torturerede på forskellig måde. De har også oplyst, at andre anholdte stadig lider efter behandlingen.
Jeg/vi	<i>Hvilke tiltag har DANBN gjort.</i> CO/DANBN/DANCON/IRAK har orienteret CH/HOK og herunder tilbagevist påstandene.”

Som bilag 1 til indberetningen var vedlagt et notat af 6. december 2004 fra chefen for den danske bataljon, oberstløjtnant **Vidne 14**, indeholdende en redegørelse for operationen i forhold til den trykte artikel, hvor beskyldningerne mod de danske styrker blev afvist. Det hedder i denne redegørelse:

”Operativ baggrund

Operation GREEN DESERT (tidligere hjemsendt) blev gennemført på baggrund af en anmodning om støtte fra ISF [Iraqi Security Forces] (70 ING BDE7602 ING BTN).

Operationens målsætning var at undersøge 4 udpegede områder og arrestere personer med tilknytning til angreb (bl.a. IED [Improvised Explosive Device]) mod ISF og MNF, ING angav de tre mål i Az Zubayr by (Mål 1, 3 og 4) som områder der husede de eftersøgte. Mål 2 som træningsbase og base for opbevaring af smuglervare, tyvekoster og våben.

Den danske Bataljon støttede operationen ved at danne den ydre sikkerhed samt rådgive i planlægningen. ISF gennemførte selv indre sikkerhed samt husundersøgelse og arrestation. UK civilt politi var afgivet som mentorer for ISF. 4 Armd Bde gennemførte en screening og taktisk udspørgen på MB efter arrestationen og før de tilbageholdte blev transporteret videre af ISF.

Der blev anholdt 37 pax under operationen, heraf 10-12 i Mål 4 (indeholdende Udeladt). I mål Mål 2 blev der konfiskeret hvad der indledningsvist blev anslået til 150 kg. hash. Efterfølgende kontrolvejning klarlagde at den faktuelle vægt var 325,5 kg., hvilket giver en værdi her i området på 1 mill. \$ eller ca. 26 mill. kr. på det danske marked (kr. 80,- pr. gram)

Operationen er vurderet som en succes og har bekræftet at ISF oplysninger var korrekte. Det store antal hash beslaglagt underbygget at der er store penge i omløb blandt AIF [Anti-Iraqi Forces] i området. (Bem. Det kræver store penge at stille den i artiklen anførte kaution – Bem. slut). Det vurderes ligeledes at der blandt de arresterede fortsat tilbageholdes personer der entydigt har kunnet forbindes til AIF aktivitet, herunder personel af anden herkomst end irakisk. Det har ikke været muligt at få oplysninger på de tilbageholdte samt de anklager der evt. rejses mod dem. ISF henføre dette til nationalt irakisk anliggende.

Der har ikke været konstateret nogen form for overgreb mod de tilbageholdte under operationen, idet det dog kan bekræftes, at de tilbageholdte var bagbundet med de strips der var udleveret fra dansk side, samt at de enten var givet bind for øjnene eller en form for hætte over hovedet.

Undertegnede var ikke personligt til stede i målområde Mål 4 i Az Zubayr, idet jeg førte operationen fra FRKSN [Fremskudt kommandostation] i nærheden af Mål 1 som var vurderet som det største og farligste mål. Jeg var til gengæld tilstede i Mål 2 og kunne her personligt og sammen med MJUR [Militær jurist] iagttage arrestationen af de pågældende i forbindelse med tilvejebringelse af det større kvantum hash. Personel fra DA BG, UK civilt politi og undertegnede, har på intet tidspunkt under operationen konstateret nogen form for behandling af de tilbageholdte der kan kendetegnes som mere end almindelig fast behandling af mistænkte, der fra starten af operationen var udpeget som værende muligt bevæbnede og farlige.

Som yderligere grundlag for beskrivelse af operationen omkring Mål 4 (opdelt i Mål 4a og 4 b) henvises til redegørelse for EC/SPJESK.

Forhold i tilknytning til anførte artikel.

DANCON kan hverken be- eller afkræfte eksistensen af de i artiklen anførte personer, og kan ikke bekræfte at de tilbageholdte skulle være blevet slået. DANCON kan afkræfte at der skulle være rettet henvendelse til en dansk officer efter ankomst til **MB** alene ud fra det faktum, at det udelukkende var UK personel der håndterede de tilbageholdte mens de var på **MB**

DANCON kan bekræfte, at der blev arresteret personer i de anførte "place of worship", bl.a. blev personen på billedet (vedlagt) arresteret. ISF forklarede under operationen at deres ritual på det anførte sted gik ud på at bringe sig selv i trance så man kan udholde enhver smerte. At dette til en vis grad synes at være muligt bekræftes af vedlagte foto (beslaglagt af ISF under operationen og overdraget til DANCON S2).

DANCON har iværksat en kildekritisk indhentning på den pågældende avis og vil afstedkommet af artiklen konfrontere ISF med beskyldningen.

Jeg vurderer, at artiklen er et udtryk for at operationen har det ønskede resultat og fået anholdt nogle af de personer der har ISF og MNF som mål og at artiklen skal ses som et angreb i medierne med formål at miskreditere ISF og MNF, i særdeleshed det faktum at der er etableret et virksomt samvirke som tilsyneladende nu rammer de målgrupper der entydigt har svoret at de vil bekæmpe ISF, MNF og de igangværende demokratiseringsproces med alle midler og som med nogen sandsynlighed medvirkede i IED angrebet mod danske enheder ultimo OKT 2004.

Afslutning

Der har efterfølgende, den 04 DEC været gennemført yderligere en ISF operation i Az Zubayr. Denne gang initieret og udført udelukkende af ISF. Under denne operation blev der arresteret et foreløbigt ukendt antal personer, heraf også personer af anden herkomst end irakisk. Endvidere blev der konfiskeret et større antal fabrikerede IED af forskellig type samt et større kvantum sprængstof, mobiltelefoner, el-detonatorer og andet materiel der kan anvendes til fremstilling af IED."

Som bilag 2 til indberetningen var vedlagt det nævnte "Notat vedrørende SPJESK deltagelse i OP GREEN DESERT" af 6. december 2004, udarbejdet af chefen for spejdereskadronen, major **Vidne 47**. Af notatet fremgår blandt andet:

"1. Grundlag.

SPJESK deltog i perioden 250130 – 251600 i Joint Operation GREEN DESERT. Operationen blev planlagt og gennemført på opfordring fra ISF, støttet og monitoreret af DANBG. ESK deltagelse indbefattede hele ESK undtagen KDODEL. ESK havde i forbindelse med operationen afgivet en DEL til BGRES som var placeret ved FSA under KDO af FCP.

2. Opgaven.

ESK opgave (uddrag) var, at støtte og monitorere TSU search og arrest operation af TA 4a og 4b og herefter forberede at støtte og monitorere TSU search og arrest operation af TA 2.

3. Forberedelser og koordination.

ESK modtog den 241000 NOV 04 mundtlige ordrer fra BG. Til stede var BTN O-GRP (+) samt repræsentanter fra TSU repræsenteret ved BTNCH og den UAFDCH som SPJESK skulle samarbejde med. Endvidere var der repræsentanter fra 601 og 602 INGBTN som skulle searche de andre TA.

Efter BEF havde undertegnede mulighed for, at koordinere med den UAFDCH fra TSU som ESK skulle samarbejde med. Undertegnede gennemførte sammen med TSU recce støttet af C/S fra Corruna Coy, hvorefter vi sammen gennemførte planlægning af operationen.

Den aftalte plan var, at TSU skulle gennemføre alt hvad der havde med arrest og search at gøre, og at ESK skulle danne ydre ring, samt opstille CP på HW mellem Az Zubayr og Umm Qasr, m.h.p. at imødegå udefrakommende trusler under operationen. Ydre rings formål var udelukkende at vise "show of force" da TSU i stort selv dannede såvel ydre som indre ring. Ud over den af BG stillede opgave, var en styrende delkonklusion, at TA 4a var et religiøst hovedkvarter/moske, hvorfor enhver deltagelse i search og dermed betræden af moskeens område ville blive betragtet som vanærende for det irakiske folk. Der blev ikke under forberedelserne, grundet tidsmangel, gennemført nogen koordination f.s.v.a. TA 2.

4. Gennemførelse.

Gennemførelsen af operationen forløb som planlagt og koordineret, idet dog ESK blev tildelt et UK search team i sidste øjeblik, disse var befalet medtaget af BDE. ESK mødtes i AA med TSU 250400 ifølge aftale, hvor den sidste koordination blev gennemført. Undertegnede fik her mulighed for, at koordinere med TSU monitors (3 UK civile politifolk som er fast tildelt dette TSU KMP). Deres opgave var/er, at monitorere TSU planlægning og gennemførelse af operationer, samt at sikre beviser til senere undersøgelser og efterfølgende retsfølgning.

250452 iværksatte ESK sammen med TSU forskydning til TA og præcist 250500 blev der etableret ring om TA og TSU entrede TA med to DEL. En på hver TA. TSU arbejde blev til stadighed monitoreret af de 3 civile betjente. Disse var hæmmet af, at de heller ikke i første omgang kunne komme ind i TA grundet TA status som religiøst hovedkvarter. Disse fik dog senere mulighed for, at deltage i search af TA, under dække af uddannelse af TSU i search. Disse politifolk blev støttet med MAT af UK searchteam. Under operationen var de tre politifolk som entrede TA 4a, de eneste som var inde i TA4Aa. Searchen af TA 4b blev ligeledes gennemført udelukkende af TSU, men da dette TA var et almindeligt hus, blev dette arbejde monitoreret af danske MP. Der var i den forbindelse ikke nogle uregelmæssigheder observeret.

Der blev under operationen taget 10-12 fanger. Disse fanger blev indledningsvis taget ud af TA og visiteret foran TA. Herefter blev disse af TSU ført ca. 30-50 meter væk fra TA og placeret i en pansret minibus, som TSU havde med-

bragt til formålet. Der var under arresten og den efterfølgende behandling af fangerne ikke nogen danskere som havde nogen form for kontakt med fangerne. Eneste støtte var, at TSU fik nogle strips af ESK til anvendelse som håndjern. Behandlingen af fangerne blev således udelukkende gennemført af TSU, monitoreret af de 3 UK civile politifolk.

Efter search af TA 4a+4b gennemførte ESK sammen med TSU en forskydning til **MB** (Beduin Camp), hvor UK gennemførte "tactical questioning", dette under nogen form for kontakt med danske enheder. Koordinationen mellem UK (ansvarlig for afhøringerne) og TSU blev her monitoreret af undertegnede samt S2. Der var her ingen kontakt med nogle af de tilfangetagne.

ESK fik herefter til opgave at gennemføre arrest and search af TA 2. Operationen blev som den foregående, gennemført af TSU med ESK som ydre ring. ... Der blev under denne operation taget 2-4 fanger, for besiddelse af 325,5 kg hash. ... Disse arrestationer blev gennemført ved gårde som ESK eller andre danskere ikke var involveret i.

Efter afslutning af operationen gennemførte ESK igen sammen med TSU forskydning tilbage til **MB** hvorefter ESK forlod TSU.

5. Konklusion.

Intet dansk PSN har i forbindelse med OP GREEN DESERT været i kontakt eller berøring med nogle af de tilfangetagne personer. ESK har heller ikke kendskab til, at noget dansk personel skulle være blevet kontaktet af personer eller grupper i og omkring TA som skulle have klaget eller meldt om uregelmæssigheder eller var utilfredse med operationen. Operationen forløb efter eskadronens vurdering stille og roligt og TSU behandling af de tilfangetagne giver ikke anledning til nogen bemærkninger."

Indberetningen "Særlig hændelse, 1. melding" blev samme dag, den 6. december 2004, videresendt af HOK til FKO, hvorfra den blev fordelt til blandt andre Forsvarsministeriet.

FKO udarbejdede den 8. december 2004 en redegørelse og vurdering af operationen til Forsvarsministeriet med kopi til HOK. Forsvarskommandoen konkluderede i redegørelsen, at der ikke kunne peges på fejlpositioner fra den danske bataljons side i Irak. Det hedder i notatet nærmere:

"1. INDLEDNING

På baggrund af danske mediers dækning af beskyldninger om danske soldaters overgreb på civile irakere i forbindelse med en operation gennemført af irakiske sikkerhedsstyrker med støtte fra britiske og danske styrker, fremsendes notat vedrørende afklaring af hændelsen.

Formålet med notatet er at fremlægge de forhåndenværende oplysninger vedrørende den danske bataljons deltagelse i den pågældende operation benævnt Operation Green Desert, herunder viden om eventuelt overgreb på civile irakere. Opmærksomheden henledes på, at det er den danske bataljon i Irak selv der

har informeret om artiklen i den irakiske avis og ønsket, at dette blev informeret videre til den danske presse.

2. REDEGØRELSE

Den danske bataljon deltog den 24. november 2004 i befalingsudgivelse vedrørende Joint Operation Green Desert. Operationen blev gennemført 25. november 2004 på baggrund af en anmodning fra de irakiske sikkerhedsstyrker (70 Iraqi National Guard Brigade 602 Iraqi National Guard Bataljon).

Formålet med operationen var at undersøge 4 udpegede områder og arrestere personer med tilknytning til angreb mod Iraqi Security Forces og Multinational Forces. Det udgivne danske bestemmelsesgrundlag giver ingen mulighed for danske kommando/kontrolforhold over irakiske sikkerhedsstyrker, og den danske bataljon var derfor udpeget som den koordinerende myndighed i forhold til samarbejdspartnerne.

Forud for operationen gennemførte spejdereskadronen ved den danske bataljon i Irak rekognoscering i indsættelsesområdet (i byen AZ-Zubayr ti kilometer sydvest for Bashra og 5 kilometer fra den danske lejr Camp Danevang), sammen med Iraqi Security Forces. Den danske bataljon støttede ved at rådgive i planlægningsfasen og under operationen ved at skabe sikring i kanten af operationsområdet.

I et delmål gennemførte den danske bataljon husundersøgelser, dog uden at dette førte til tilbageholdelser. Iraqi Security Forces varetog selv sikringen omkring de pågældende huse, der blev undersøgt samt arrestation. UK civilt politi deltog som mentor fra Iraqi Security Forces gennemførelse. Den ovenfor beskrevne metodik har været anvendt siden magtoverdragelsen ultimo juni 2004. Under operationen blev der arresteret 37 personer af Iraqi Security Forces, hvoraf enkelte var af anden herkomst en irakisk. Yderligere blev der beslaglagt 15 håndvåben og 350 kg hash, der formodes at skulle sælges m.h.p. at finansiere den illegale virksomhed.

4 Amoured Brigade (UK) gennemførte en screening og taktisk udspørgen på **Militærbase** efter arrestationen og før de tilbageholdte blev transporteret videre af Iraqi Security Forces. Den danske bataljon deltog ikke i den af 4 Amoured Brigade (UK) gennemførte taktiske udspørgen.

Den danske bataljon har ikke konstateret nogen form for overgreb mod de tilbageholdte under operationen.

Den danske bataljon kan bekræfte, at de tilbageholdte var bagbundet med strips, der var udleveret til Iraqi Security Forces fra dansk side, samt at de enten var givet bind for øjnene eller en form for hætte over hovedet af hensyn til operationssikkerheden.

Det har efterfølgende ikke været muligt for den danske bataljon at få oplysninger om de tilbageholdte samt de anklager, der evt. rejses mod dem, gennem irakiske myndigheder. Iraqi Security Forces anfører, at sagen er et nationalt irakisk anliggende.

2. VURDERING

Den anvendte fremgangsmåde for operationen vurderes som normal og giver ingen anledning til bemærkninger.

De tilbageholdte fikseres samt hindres udsyn a.h.t. egen sikkerhed for Iraqi Security Forces, idet der tidligere har været situationer, hvor Iraqi Security Forces efter endt opgaveløsning er blevet genkendt og senere overfaldet.

Den af 4 Armoured Brigade (UK) gennemførte taktiske udspørgen skal ses i relation til mistanken om, at der blandt de tilbageholdte kan være personer der udgør en sikkerhedsrisiko mod koalitionsstyrkerne. Det er derfor et naturligt tiltag, at Multinational Forces gennemfører taktisk udspørgen.

Der er hverken under eller efter operationen meldt til den danske bataljon om nogen form for overgreb. Den danske bataljon har forsøgt at få dette afklaret hvilket ikke er imødekommet af Iraqi Security Forces, under henvisning til, at sagen er et nationalt irakisk anliggende.

4. AFSLUTNING

Forsvarskommandoen kan på det foreliggende grundlag ikke pege på fejlpositioner ved den danske bataljon i Irak, idet selve operationen blev gennemført som foreskrevet samt at arrestationerne ligeledes er sket efter gældende regler, d.v.s. af irakiske autoriteter. Den taktiske udspørgen ved 4 Amoured Brigade (UK), som den danske bataljon ikke deltog i, sker ligeledes i henhold til SOI 902, under henvisning til mistanken om, at der kunne være personer der udgør en sikkerhedsrisiko mod koalitionsstyrkerne, blandt de tilbageholdte. Der er således intet, der tyder på, at den danske bataljon har deltaget i eller overværet nogen form for overgreb eller tortur, som de er beskyldt for i den irakiske presse.”

Den irakiske avis ”Al-Manarah”, fulgte i udgaven af avisen for den 12.-14. december 2004 op på beskyldningerne mod de danske styrker med artikler dels på forsiden af avisen, dels inde i avisen. Artiklerne blev oversat til dansk og fremsendt til Folketinget i forbindelse med besvarelsen af spørgsmål S 1459 af 23. december 2004. Det er anført, at oversættelsen ikke er at betragte som en detailoversættelse, men som en oversættelse, der i alle hovedtræk er tro mod den arabiske originaltekst, og det fremgår heraf blandt andet:

”(Forside)

...

Brud på menneskerettighederne i Al-Zubayr hændelserne og de danske styrkers rolle heri.

Den nyhed som Al-Manara bragte om, at de danske styrker kiggede på overgrebene som fandt sted under razziaerne som udførtes i Al-Zubayr har affødt vidtrækkende reaktioner i selve Danmark som et resultat af den dybe splittelse i det danske samfund vedrørende tilstedeværelsen af danske styrker, deres rolle og deres opgave i Syd-Irak. Det ser ud til at det som denne sag havde brug for, var den lille nyhed som Al-Manara bragte fra de tilbageholdte eller de, som have været udsat for tilbageholdelse og ydmygelse i disse begivenheder.

...

De danske styrker deltog i disse overgreb som fandt sted, fordi de beskyttede dem med deres militærmagt og fordi de ikke intervererede overhovedet for at standse disse overgreb, og dette er nok til at vi er tvungne til endog at undersøge om de danske soldater faktisk har været med til at slå de tilbageholdte, for i juridisk og moralsk sædvane er det kendt at den som tier eller dækker over en hvilken som helst forbrydelse, han er delagtig i denne og denne sædvane er ikke monopoliseret i den ikke-eksisterende irakiske lov, men er nærmest en fælles lov for hele verden, så hvad gjorde de danske styrker under razziaen mod moskeerne eller folks huse og da de så de store overgreb som skete på stedet? Svaret er at de ydede hjælp og støtte til dem der brød menneskerettighederne, og som tror at terrorbekæmpelse består i ydmygelse af folk eller i med magt at gå ind i uskyldiges hjem og forgribe sig på dem og torturere dem, for derefter at løslade dem fordi de er uskyldige.

...

... De stod og sikrede disse overgreb, idet benyttede sig af en ny metode, der ved at overgrebene foregår for irakeres hænder med andre irakere, så de udenlandske styrker kan vaske hænder over for de efterfølgende anklager og her gemmer sig vores klare og tydelige anklage mod disse styrker, her gemmer sig vort synspunkts kerne, og manglen på forståelse for dette synspunkt fra de danske styrkers ledelse, fordi de gerne vil kunne sige at de ikke har deltaget i gennemførelse og razzia, men hvem beskyttede denne razzia? Og ville de have kunnet finde sted uden jeres praktiske hjælp og uden jeres våben og pansrede køretøjer på stedet. ... Det skal bemærkes at lange størstedelen af dem blev løsladt efter at det var blevet fastslået at de blot var almindelig borgere, der opholdt sig på et sted for gudstilbedelse, men frifindelsen fandt sted efter forfærdelige ydmygelser og overgreb på menneskerettighederne under dansk bevogtning, og dette er nok til at delagtiggøre de danske styrker i de grove overgreb mod menneskerettigheder som fandt sted i Al-Zubayr.

...

(Forside 12-14 DEC, Lang tekst til venstre (Lederen))

Krænkelser af menneskerettighederne i Az Zubayyir hændelserne og de danske styrkers rolle i dem.

Nyheden, som Al Manarah bragte om de danske styrkers påsyn af de krænkelser, der skete i løbet af husundersøgelserne, som fandt sted i Az Zubair, forårsagede en bred kam af reaktioner i Danmark....

...

Idet der sker arrestation af folk eller undersøgelser af deres huse eller indtrængning af moskeerne, er det nødvendigt at det finder sted på en civiliseret måde inden for lovens forskrifter, men det er en retning, som ønsker at påbyde loven i landet, der opfører sig fuldstændigt som de som ikke respekterer loven

og ikke respekterer folks liv, helligheder omkring tilbedelse. Og følgelig er der ikke respekt for menneskerettighederne i deres bevæggrunde. De danske styrker deltog i disse brud, som der foregik, fordi de var beskyttende med deres militære magt og fordi de overhovedet ikke intervererede for at bringe disse overtrædelser til ophør.

...

Så hvad lavede de danske soldater ved undersøgelse af bedestederne, folks huse eller ved overværelse af de store krænkelser, der skete på stedet....

...

(Forside 12 – 14 DEC, teksten til højre for billedet med soldaten bag sit maskingevær.)

Az Zubayyirs husundersøgelser
og Al Manarabs nyheder forårsager tumult i Danmark.

Krænkelserne af menneskerettighederne i danske styrkers påsyn.

Chefredaktøren skrev:

De arresterede, som lige er kommet ud fra fængslerne, efter at deres uskyld er blevet fastslået, erklærer, at de blev udsat for en dårlig behandling ved tilstedeværelsen af de danske soldater, som afslog at tilvejebringe nogen som helst hjælp. De afviste at efterkomme deres ønsker og afviste at gribe ind for at bringe torturen mod dem til ophør. Alle deres henvendelser blev besvaret af danske soldater med at de kunne gå ad helvede til ...

...

Ydermere er der ikke givet nogen udtalelse overhovedet og avisen er overbevist om at dens nyhed er 100% sand og at dets vidner er i live, at de arresterede var udsat for en grim behandling og forhånelse ved deres arrestation, ved deres transport til den danske lejr og inde i den danske lejr foran de danske soldater og officerer, som ikke tillod den at gå på toilettet i lejren. Derfor er det ikke muligt for de danske styrker og den danske regering at frigøre sig af deres moralske eller juridiske ansvar på det område.

...

(Side 3, 12 – 14 DEC)

(Artiklen i midten til højre)

Interviews med nye anklagede som blev løsladt for nylig.

...

... for samtidig med at nogle af de tilbageholdte, som er blevet løsladt, påpeger, at der ikke er hold i de anklager, der er blevet udsagt på deres vegne om, at de skulle have været udsat for tortur og barbariske slag af de irakiske sikker-

hedsstyrker, gjorde størstedelen af dem klart at denne tortur foregik med velsignelse fra de danske styrker...

...

Over for den danske afvisning af at der skulle være sket overgreb på menneskerettighederne, har avisen Al-Manara optaget beretningerne om dette emne fra en gruppe tilbageholdte der blev løsladt for blot to dage siden. Først oplyste **Sagsøger 16**, at "de danske styrker tilså stormangrebet på Al-Takiyya hvis ting og indhold blev spredt og vi blev også slået af de irakiske sikkerhedsstyrker uden at de rørte en finger, nej de smilede ligefrem. Og i Shaabiyya-fængslet så vi dem behandle deres hunde, der observerede os nøje, venskabeligt, mens de bevidst ydmygede os og ikke lyttede til vore klager og udsagn, og i dette fængsel led vi under kulde og sult uden at vi fik hvad vi havde behov for, at vi var ekstremt bange for de vilde hunde der omgav os, og derfor sagde vi til danskerne at enhver er ukrænkelig og at den anklagede er uskyldig indtil hans skyld er bevist, så hvordan kunne I stå og se til at vi blev udsat for slag og spark uden at standse det?". Her tilføjer **Sagsøger 19** at "danskerne var ti meter fra døren til Al-Takiyya da vi blev spredt ud på jorden og udsat for grove overgreb, deriblandt frarøvelsen af vore ejendele, og det besynderlige er, at da jeg bad dem om at måtte komme tilbage til Al-Takiyya for at hente mine personlige papirer, blev jeg udsat for endnu flere spark og slag af de irakiske sikkerhedsstyrker, mens de danske styrker lyttede og så til, under påskud af at jeg havde til hensigt at hente en revolver og i Al-Shaabiyya fængslet forstod vi med vort tinge kendskab til det engelske sprog af deres ord at de omfattede tilsmudsning og bandeord og obscønt sprog fra danskernes side". **Sagsøger 17** påpeger at "vore hoveder blev placeret under de irakiske politistyrkers fødder og de sparkede os hårdt mens de danske styrker, der ved at tie instigerede dem til at slå og sparke yderligere, smilende så til, og det underlige er at vi bad de danske styrker i **Militærbase** om at give os tilladelse til at gå på toilettet, og kun med besvær fik vi deres tilladelse til at blive ført af fire svært bevæbnede soldater til at ledsage hver af os, mens vi var omgivet af vilde hunde og mens de lod os høre de kraftigste bandeord". **Sagsøger 14**, en af de tilbageholdte, anfører at de danske styrker havde "tiet, da én fra det irakiske politi forsøgte at slå mig med et sværd han havde taget fra Al-Takiyya, ja jeg fandt oven i købet at de lo!". Hvad angår denne opførsel så gør endnu en tilbageholdt det klart, at "de danske styrker tydeligvis vidste alt om hvad der skulle tilfalde os af slag og overgreb, hvordan skal vi ellers fortolke deres tavshed og hvorfor tog de ellers ikke initiativ til at forhøre sig om vores skæbne efter at vi havde tilbragt hen ved to uger uden nogen form for juridisk sigtelse; derfor pålægger vi dem en del af ansvaret for [overgrebene], derved at de ansporede de irakiske styrker til at torturere os gennem deres tavshed, der tolkedes som støtte og velsignelse til disse uciviliserede overgreb."

Den 12. december 2004 fremsendte FKO til Forsvarsministeriet og HOK et "Notat vedrørende IPS [lokalt politi] hårdhændet behandling af tilbageholdte irakere" af 12. december 2004. Notatet var blevet udarbejdet i anledning af, at danske enheder i Irak den 11. december 2004 havde observeret og påtalt hårdhændet behandling af tilbageholdte irakere begået

af irakisk politi i forbindelse med en operation, som blev gennemført af irakisk politi. Episoden var blevet rapporteret til FKO ved en "Særlig hændelse" den 11. december 2004, som ikke er fremlagt i sagen. Af notatet fremgår om operation Green Desert blandt andet:

"2. For at undgå tilfælde af uacceptabel behandling af tilbageholdte afholdt CH/DANCON onsdag d. 8. december et møde med politicheferne i de politidistrikter, der henhører under DANCON/Irak ansvarsområde, cheferne for 601 og 602 Iraqi National Guard Battalions samt chefen for det irakiske politis specialenhed i BASRA-provinsen. Det blev her gjort klart, at hårdhændet behandling af fanger ikke kunne accepteres fra dansk side, og at observationer heraf ville kunne få konsekvenser for det fremtidige samarbejde. Mødet blev initieret som en følge af avisartiklerne bragt i en irakisk avis 5. – 6. december 2004 om dansk personels deltagelse i eller accept af tortur."

Den 16. december 2004 svarede forsvarsministeren på Folketingsspørgsmål S 1317, og det fremgår heraf andet:

"Spørgsmål S 1317:

Vil ministeren undersøge, om tilbageholdte irakere, der blev tilbageholdt i forbindelse med den militære operation i Az-Azubayr den 25. november d.å. blev tortureret eller på anden måde behandlet nedværdigende af irakiske styrker eller andre repræsentanter for de irakiske myndigheder?"

Svar:

FN vedtog den 8. juni 2004 resolution 1546, der endosserede dannelsen af en suveræn, midlertidig irakisk regering, der overtog regeringsmagten den 28. juni 2004. Jeg ser mig således ikke i stand til at undersøge interne irakiske anliggender.

Chefen for den danske styrke i Irak har dog som opfølgning på avisartikler om den militære operation i Az-Azubayr haft et møde med relevante irakiske myndigheder i det danske ansvarsområde for for god ordens skyld at understrege, at tilbageholdte skal behandles i overensstemmelse med gældende regler, og at Danmark ikke kan acceptere, at der gennemføres operationer, der ikke overholder folkeretten."

Af et udkast til en britisk "Media Plan to Tackle the Danbat Allegations", der efter sit indhold er udarbejdet den 17. december 2004 af "GOC's media Adviser MND (SE) Basrah Air Station", fremgår følgende:

"Issue

Allegations that the Danish Battalion (DANBAT) has mistreated prisoners in their care have been made following a recent operation.

Background

On 25 November Operation Green Desert, at joint MNF, Iraqi National Guard (ING) and Tactical Support Unit (TSU) search and arrest Operation targeted at 4 locations within and IVO Az Zubayr. The operation was based on intelligence gained by the ING the intention was to conduct search and arrest operations.

3 Coys OPCON DANBAT worked with TSU and a DANBAT Coy worked with the ING. 3 of the 4 lift operations were conducted simultaneously in the town. The TSU led operation was a second phase cordon and search operation. The TSU were accompanied by members of the IPA from Ole State Building. The IPA input into the operation was in the form of mentoring the TSU during the search of suspects, seizure of relevant items and the logging of exhibits for hand over to Al Jameat.

A total of 37 people were arrested and processed through **Militærbase (MB)** [REDACTED]. Once the suspects had been arrested by the TSU, they were held in a bus under TSU guard until that target address had been cleared. They were transferred by ISF, accompanied by DANBAT and IPA to **MB**. 14 of the 37 were staged through Chindit Camp on their way to **MB**. On arrival the military moved the prisoners to a compound by barbed wire with guard dog on hand. The prisoners were led into a tent, still blindfolded they were then screened (searched and details taken) by Royal Dragoon Guards with TSU presence. No authority was given by CO DANBAT to TQ any of the detainees.

The operation collapsed at 1445 when the detainees were handed over to the custody of the TSU. [...(overstreget)] IPA, stayed with the prisoners and two TSU officers for the duration of the detention.

The prisoners and exhibits were then taken to Al Jameat and handed over to the investigation team at approximately 2030hrs on the same day. The operation recovered 16 long barreled weapons a quantity of documents and approx 150 Kg of Hashesh was found across the 4 sites and retained by the ING.

The IPA's attended the Al Jameat Investigations department where they monitored the process of prisoner reception and evidence handing. They assisted with advice on how to sort prisoners and evidence into groups of drug dealers and terrorists. The following day they met with the Investigation Department and TSU to mentor the continuity of the evidence.

Media Handling

That we offer the "Al Manara" newspaper an opportunity to spend a day or two with DANBAT on patrol so that they can see for themselves how soldiers conduct themselves when dealing with the local population.

Media ops or Polad will approach "Al Manara" or any other local newspaper to offer them an exclusive visit to the Danish Battalion.

The Danish PTO Captain Vidne 33 has ghost write an article on behalf of his Commanding Officer. The MND spokesperson and myself have a meeting tomorrow (Saturday 18 December) to discuss their next move but I have suggested we ask "Al Manara" to publish this article in their next edition rebutting their allegations at the earliest opportunity.

Conclusion.

Any further advice would be appreciated before our meeting tomorrow."

2.9 Hold 4's afrapportering fra februar 2005

Den danske bataljon sendte den 16. februar 2005 "End of Tour rapporter" til HOK for de enkelte enheder under hold 4.

Af militærpolitiets "End of Tour rapport for MPDET/DANCON Hold 4" af 7. februar 2005 fremgår blandt andet:

"1. Operationer

Forhold til parterne

MPDET opgave har stort set været at vejlede og rådgive irakisk politi i sektor 1, 2, 4 og 5.

Området er meget stort geografisk og dækker 21 politistationer med en styrke på godt 5000 politibetjente.

MPDET har på de 6 måneder fået et særdeles godt kendskab til det irakiske politi hvor den enkelt MPSG har et stort kendskab til ledelsen på den enkelte politistation (Stations commander) og CH/MPDET har det samme kendskab til district commander samt de fire sector commander.

Samarbejdet har været meget tilfredsstillende. Det irakiske politi har været meget lydhør overfor de ideer som MP er fremkommet med. Der har sidst i perioden været gennemført uddannelse af politibetjente i sektor 4 og sektor 5 i grundlæggende politifærdigheder. Uddannelsen er gennemført efter princippet "Train the trainer". Denne uddannelse har været særdeles udbytterigt og har givet mulighed for at de selv i sektoren kan fortsætte med at uddanne de menige politibetjente.

Tilbage melding fra sektorenes uddannelsesofficerer har været meget positive og alle har bedt om mere uddannelse.

Egne forhold

1. MPDET organisatoriske styrke er på 23 mand. For at kunne dække alle politistationer har hver enkelt mand været mentor på en eller flere stationer. MP har med nuværende styrke haft svært ved at dække alle stationer – der kun har været 3 Call Sign (C/S) i alt 12 mand, idet MP har 3 mand på VIPER beredskab samt en vagthavende på døgnbasis. Ligeledes har der konstant været 4 mand på leave. I løbet af en periode på 14 dage har MP været rundt på hver enkelt politistation. MP har maksimalt været 2-3 timer på hver enkelt IPS station. Dette forhold er uacceptabelt både for IPS og ikke mindst MP. Der har ikke været den fornødne tid til at gå i dybden med et evt. problemområde.

MPDET har fået støtte af:

- Royal Military Police (RMP) i alt 4 mand.
- International Police Advicer (IPA) i alt 6 mand.

Anvendelse af RMP har været meget minimal idet deres regler for force protection er anderledes end de danske. For at kunne køre rundt i AO kræves en INFGRP til beskyttelse hvilket hverken MP eller DANBG har haft ressourcer til. Efter aftale med det engelske MP-kompagni ophørte denne støtte med udgangen af oktober måned. Støtten fra IPA var indledningsvis god men da de kun må rådgive irakisk politi og faktisk laver den samme opgave som vi tidligere gjorde findes den støtte ikke cost effektivt. For at køre rundt med IPA kræves samme betingelser som for RMP i alt 8 mand. MP afgiver to mand og DANBG 6 mand.

Medio Januar måned tilgik der 4 danske politibetjente som har en selvstændig opgave at udføre, dog støttet af MP.

...

MP har erfaret, at Irakisk Politi er trætte af alle de spørgsmål som stilles af IPA og vil hellere se resultater eksempelvis som den uddannelse der p.t. er gennemført af MP indtil dato.

MP har haft de danske politibetjente med rundt til enkelte IPS stationer og den måde som de griber opgaven an på, står mål med hvad det irakiske politi ønsker.

...

2. Personelforhold

Nuværende MP styrker vurderes alt for lille med de nuværende opgaver. Såfremt DANBG skal forsætte med at vejlede/rådgive IPS i de fire sektorer er der for, at kunne gennemføre en nogenlunde vejledning/rådgivning/uddannelse er der behov for dobbelt så mange MP.

Det anbefales at se nærmere på opgaven til MP, såfremt den skal løses med nuværende styrke.”

Af bataljonstabens ”End of Tour”-rapport, udarbejdet af stabschef, oberstløjtnant

Vidne 16, fremgår blandt andet:

”1. Afgrænsning.

DANBN/DANCON/IRAK, hold 4 End of Tour Rapport omhandler perioden fra deployering 2004-08-12 til kommandooverdragelse mellem DANBN/DANCON/IRAK, Hold 4 og HOLD 5, 2005-02-17.

Rapporten er inddelt efter de forskellige specialer i staben. Der er ALENE rapporter om områder eller emner hvorfra det vurderes der kan drages erfaringer og udbytte.

2. Efterretningsforhold.

2.1. Generelt

Starten af missionen var kendetegnet af kampene i BASRAH, hvor MNF kæmpede mod Medhi Militia (MM). I denne periode var der flere raket angreb (ANG) på **Militærbase (MB)**. Perioden var præget af flytningen fra CAMP EDEN (CE) til **MB** hvorfor langt de fleste enheder (ENH) blev anvendt til sikring af disse flytte transportere og derfor ikke kunne anvendes til efterretnings indhentning i det nye ansvarsområde (AOR).

En våbenhvile blev etableret da **Person 5** vendte tilbage til Irak og udsendte en fatwa, der pålagde, at MNF ikke måtte angribes. Da **Person 5** som øverste Shia leder har stor opbakning i DANBN AOR, der består af ca. 90 % Shia muslimer, medførte dette en våbenhvile imellem MNF og MM. Imidlertid udspandt der to mindre grupper af MM, som fortsatte kampene i BASRAH. Disse grupper Modus Operandi (MO) overgik herefter fra gadekampe i bestemte bydele til baghold med RPG-7 panserværnsraketter opfulgt af beskydning med håndvåben på patruljer (PTR). Men da dette MO ofte resulterede i tab, overgik MM til udelukkende at gennemføre ANG med vejsidebomber, (Improvised Explosive Devices, (IED)).

September og oktober var kendetegnet ved en stigning i antallet af vejsidebomber (IED) omkring **MB** og hoved forsyningsvejene /main supply routes (MSR) i AOR. Disse IED ANG blev gennemført af både MM og Sunni Rejectionists (SR). Store dele af DANBN var indsat i opgaver (OPG) med henblik på sikring (force protection(FP)) af **MB** DANBN blev i denne periode ramt af IED ANG.

Efter OP GREEN DESERT og det forhold at en wahabist gruppe i november ved et uheld sprængte sig selv i luften, kom der et fald IED ANG. En arrestation af fire personer med MM identitetskort, der i deres bil medbragte raketaffyringsmateriel, medførte et fald i raketangreb imod **MB**

...

2.2. Udvikling i området

OMR ses inde i en positiv udvikling. Viljen til opbyggelse af et nyt Irak vurderes til stede i AOR. Der er ingen nævneværdige spændinger imellem Sunni og Shia, der vil kunne bremse en sådan udvikling. Tyngde omdrejningspunktet eller Center of Gravity for en fortsat positiv udvikling vurderes at være ISF, som skønnes at få øget selvtillid i takt med bedre træning og patruljering med MNF. Det vurderes endvidere, at det er igennem ISF at AIF vil kunne neutraliseres i AOR.

...

3. Operationer.

3.1. Operativt samarbejde med CG (primært UK)

Operative samarbejdspartnere under missionen har været: 1 (UK) MECH BDE der afløstes af 4 (UK) ARMD BDE, underlagte (UK) UAFD, 601 og 602 bataljon af 70. Irakiske Brigade, Iraqi Police Service og TSU.

...

3.1.4. 601 og 602 Iraqi Army Battalion.

601 og 602 Iraqi Army Battalion (IA BTN) har været DANBAT primære samarbejdspartnere blandt de irakiske sikkerhedsstyrker under missionens første fi-

re måneder. DANBAT opgave har primært været monitorering og uddannelse af disse enheder. Enhederne har vist sig at være nogenlunde velfungerende, hvad angår disciplin og føring, men mangler stadig den fornødne udrustning og bevæbning for at være en effektiv styrke. Samarbejdet har været præget af gensidig respekt og stor villighed til samarbejde fra de irakiske enheders side. Enhederne er generelt relativt pålidelige, og DANBAT har noteret sig en nogenlunde tilfredsstillende evne til hemmeligholdelse af fremtidige fælles operationer. Dette kan måske bunde i det faktum, at IA hidtil ikke er rekrutteret så lokalt som f.eks. IPS og derfor føler en større grad af loyalitet overfor enheden, end overfor stammer og geografiske områder. Der er en stor villighed til at lære og gennemføre fælles operationer samt fælles løsning af rutineopgaver. Især fælles opgaveløsning har været meget udbytterigt for 601 og 602 IA BTN. Det har været en mulighed for IA BTN for at se eksempler på opgaveløsning efter vestlig standard, herunder det eksempel der ligger i DANBAT omgang med lokalbefolkningen og optræden overfor irakiske civile, der midlertidigt fastholdes eller udsættes for rutinekontroller i VCP og lignende. Der blev, og bliver således gennemført en lang række operationer og patruljer som samarbejde imellem DK og irakiske ENH. Det er på denne baggrund bekymrende, at det ikke er muligt for DANBAT at etablerer de kommando og kontrolforhold, der normalt vil finde anvendelse imellem kamptropper under opgaveløsning. Der kan i øjeblikket kun træffes "aftaler" om støtte under operationer, hvilket må betegnes som værende endog meget uhensigtsmæssigt. Det giver en sløret kommandostruktur samt manglende mulighed for at føre enheder under én fører i de tilfælde, hvor en operation må afvige fra planen eller rutinepatruljer får føling med fjendtlige elementer. Da et af formålene med gennemførelsen af fælles operationer netop er at uddanne de irakiske hær enheder, er det ligeledes uhensigtsmæssigt, at DANBAT ikke er i stand til at planlægge fælles operationer under anvendelsen af de værktøjer, der normalt finder anvendelse, hvilket igen efterlader irakiske officerer med en forkert opfattelse af samvirke begrebet.

Det er DANBAT vurdering, at de nationale restriktioner på etablering af kommando og kontrolforhold ikke tjener noget operativt formål. Det vurderes derimod, at de betingelser fælles operationer gennemføres under afstedkommer fejlindlæring for IA officerer samt nedsætter den effektivitet, hvormed blandede enheder kan opererer. Den yderste konsekvens af dette, kan blive den mindre hensigtsmæssige overvindelse af den udfordring især uforudsete kamp handlinger vil give.

3.1.5. Iraqi Police Service (IPS)

DANBAT har siden starten af Hold 4 missionen haft et begrænset samarbejde med IPS (se afsnit om SSR). IPS er som hovedregel dårligt uddannede og ikke på samme føringsmæssige niveau som IA. [...(overstreget)] Der er etableret et udmærket samarbejde med cheferne for de to sektorer, 4 og 5. Et samarbejde, der blev cementeret under gennemførelsen af operationer i forbindelse med afholdelsen af det nationale valg. Der er dog så dårlig en kommandostruktur i IPS, at det forhindre påvirkninger fra ledelsen i at nå ned til de enkelte stationer. Den dårlige uddannelse understreges af den dårlige behandling af tilbageholdte/fanger som DANBAT ved flere lejligheder har bevidnet, samt grebet ind overfor.

Det er DANBAT vurdering, at udviklingen af IPS bør prioriteres meget højt. Styrken skal på sigt være den bærende garanti for sikkerhed og stabilitet internt

i Irak. Det er dog et faktum, at styrken organisatorisk, ledelsesmæssigt og fagligt er langt fra de kvaliteter, der vil muliggøre dette. Derudover udgør samarbejde med styrken i forud planlagte større operationer en decideret sikkerhedsrisiko, da oplysninger ofte lækker fra styrken ud fra målene for operationen. Dertil skal lægges, at IPS ved flere lejligheder, grundet loyalitet til lokale stammer, har været uvilligt til at tage de nødvendige skridt til at løse problemerne. Alle disse faktorer understreger vigtigheden i at DANBAT støtter den ledelsesmæssige, organisatoriske og etiske udvikling af styrken kombineret med grundlæggende uddannelse af IPS betjentene.

3.2. Security Sector Reform (SSR):

DANBN primære opgave har været udvikling af og støtte til de irakiske sikkerhedsstyrker. Opgaven dækker den nye irakiske hær, Politiet, et offentligt vagtværn (Facility protection service), en bred vifte af grænsepolitienheder og retssystemet. DANBN har kun haft en meget begrænset berøringsflade med grænsepolitiet – tyngden har været på de irakiske hær og politiet. Fremover forventes tyngden at være ved politiet.

DANBN har i forbindelse med SSR opgaver stået overfor to primære problemer. Mangel på fører og politifaglig ekspertise.

Løsningen af SSR opgaver, dækker som det primære over uddannelse af irakiske instruktører, og ledelsesmæssig støtte til de irakiske førere. Dette er opgaver som alene kan gives til de danske OF og BM, da de er de eneste, der har den nødvendige uddannelse. Det menige personel løser i denne forbindelse kun opgaver i forbindelse med egen beskyttelse og nogen assistance i forbindelse med at rette og vejlede det menige irakiske personel.

Sideløbende med uddannelsesarbejdet yder DANBN støtte til BTN stabene i to bataljoner i den irakiske hær. Denne støtte gennemføres dels af en forbindelsesofficer placeret i O-SEK og dels af kompagnicheferne. fremover forventes det at DANBN skal yde støtte til en BDE stab i den irakiske hær.

Med henblik på at forbedre kompagniernes mulighed for at gennemføre den nødvendige uddannelse af den irakiske hær og det irakiske politi, anbefales det, at hver DEL som minimum bliver tilført en ekstra instruktør (bør være overserгент).

Det vurderes at kompagnicheferne vil kunne yde den nødvendige støtte og vejledning i operative forhold for de irakiske bataljoner. Dette bør støttes af bataljon staben inden for områderne efterretningstjeneste, logistik og signal tjeneste. Støtte og vejledning til staben i en irakisk brigade bør løses af bataljon staben. Det vurderes at opgaven kontinuerligt vil kræve at 1-2 stabsofficerer støtter i perioder inden for områderne: efterretningstjeneste, operatøner/uddannelsesplanlægning, ingeniørtjeneste (ammunitionsrydning), logistik og signaltjeneste.

Med henblik på løsning af disse opgaver anbefales det at bataljon staben tildeles en ekstra officer inden for hver branche med henblik på at støtte irakiske sikkerhedsstyrker. Officererne kan enten etableres som et selvstændigt SSR støtte element inden for staben, eller de kan spredes ud i de enkelte sektioner. Det anbefales, at der operettes et selvstændigt SSR støtte element under ledelse af en oberst løjtnant (Stillingen kan med fordel bestrides af vedkommende der på nuværende tidspunkt er bataljonens næstkommanderende).

Inden for politi- og retsområdet har DANBN manglet ressourcer. Nogle af opgaverne med uddannelse af politiet (Primært enkeltmands uddannelse) kan gennemføres af kompagnierne, men en række af de politifaglige opgaver kræver civilt politi eller MP. Tilgangen af dansk civilt politi har ikke nået at slå igennem endnu, men det vurderes at dette vil have en meget positiv effekt, når arbejdet påbegyndes. De 4 politifolk er dog langt fra tilstrækkeligt, taget i betragtning af, at der i det danske område alene er over 1500 irakiske politifolk. En tilgang af yderligere politifolk – særligt officerer vurderes at være nødvendig.

DANBN er af BDE beordret til at stille et forbindelses element til det irakiske retssystem med henblik på at overvåge og vejlede deres behandling af bevismateriale og tilbageholdte. Denne opgave vurderes at kunne løses af en militær juridisk rådgiver støttet af en MP officer og en MP befalingsmand. DANBN MJUR er imidlertid fuldt ud beskæftiget med andre opgaver, hvorfor en tilfredsstillende løsning på dette problem vil medføre tilgang af yderligere en MJUR samt en MP officer (såfremt opgaven skal løses optimalt).

Tilgangen af personel anbefalet ovenfor, bør ske på bekostning af menigt personel fra PNINFKMP.

...

7. Juridiske forhold.

...

7.2.1. Magtanvendelse.

Overdragelsen af suveræniteten til den midlertidige irakiske regering har bevirket, at DANBAT har været tilbageholdende i forvaltningen af de magtbeføjelser, som styrken har været tillagt. De vide magtbeføjelser, som DANBAT er tillagt i FKO direktiv og FN mandatet, er dog blevet anvendt og skønnes fortsat nødvendige for at kunne have den fornødne fleksibilitet til at løse pålagte opgaver også fremover. En indskrænkning af de nuværende regler for magtanvendelse må derfor frarådes.

Personellets anvendelse af magt i praksis har vist en god forståelse for reglerne for magtanvendelse, som vurderes at være et resultat af målrettet uddannelse før udsendelse og intensiv instruktion og dialog med enhederne under udsendelsen.

7.2.2. Tilbageholdte og internerede.

Ved hold 4 start var der i alt to internerede, der var i UK varetægt, som Danmark var ansvarlig for. Begge blev løsladt i starten af missionen. Der er i løbet af missionen blevet tilbageholdt to personer, som begge blev løsladt efter udspørgen i Camp Danevang inden for den fastsatte tidsbegrænsning på 8 timer.

[...(overstreget)]

7.3. Erstatningssager.

DANBAT har i perioden registreret og behandlet i alt 32 erstatningssager, hvoraf de 31 er afsluttet. I de 6 af sagerne, hvoraf størsteparten omhandlede

trafikuheld, er der udbetalt erstatning efter de almindelige erstatningsretlige regler, mens der er udbetalt kompensation efter reglerne om kulancemæssig godtgørelse i 7 sager, hvoraf de 6 hidrørte fra kampene i Al Qurnah den 7. august 2014 under hold 3.

DANBAT skal i den forbindelse fastholde, at adgangen til at betale kulancemæssig godtgørelse i sager, hvor der efter dansk rets regler ikke foreligger nogen erstatningspligt, fortsat findes relevant. Det vurderes således, at denne mulighed har bidraget direkte til personellets sikkerhed ved at eliminere en potentiel trussel om repressalier. Denne respekt for lokale sædvaner har også været med til at skabe et positivt indtryk af det danske kontingent, der overordnet har bidraget til styrkens sikkerhed og evne til at løse sin opgave. Forvaltningen af kompensation efter reglerne om kulancemæssig godtgørelse vurderes at hvile på et så solidt grundlag, at det bør delegeres til CO DANCON umiddelbart at foretage betaling heraf i enkeltsager inden for en nærmere fastsat beløbsramme. [...(overstreget)].

...

8. CH Vurdering.

De af UK BDE og HOK pålagte opgaver vurderes gennemført på tilfredsstillende vis. BTN har i udsendelsesperioden løst følgende stører opgaver:

- Flytning af lejr (CAMP EDEN til CAMP DANEVANG)
- Udvidelse af AOR til mere end det dobbelte
- Ny opgavestilling efter 28. JUN 2004.
- Gennemførelse af lokale og nationalt valg i Irak.

Samarbejdet med UK BDE, og underlagte UK enheder er gennemført på meget tilfredsstillende vis. Samarbejdet med de irakiske sikkerhedsstyrker (IA, IPS og TSU) er blevet videreudviklet gennem hele perioden og er på et meget tilfredsstillende niveau. Det samme gælder forholdet til lokale sheiker.”

2.10 Opfølgning på og omtale af operation Green Desert fra 2010 til 2016

På baggrund af en henvendelse fra TV2 med oplysninger om et muligt dansk vidne til mishandling af tilbageholdte irakere begået af irakiske sikkerhedsstyrker i november 2004 anmodede Forsvarsministeriet den 9. december 2010 Forsvarets Auditørkorps om at undersøge oplysninger om, at danske styrker under operation Green Desert skulle have overværet mishandling af en eller flere tilbageholdte personer og gennemført kropsvisitering og rektalundersøgelser. Det fremgår af redegørelsen, at Auditørkorpsset ikke i det gennemgåede materiale havde konstateret nogen formel indberetning til den danske bataljon om, at danske soldater skulle have overværet overgreb mod tilbageholdte begået af irakiske sikkerhedsstyrker. Auditørkorpsset konkluderede videre om sin undersøgelse den 28. februar 2011, at det var ”mindre sandsynligt”, at danske styrker havde gennemført kropsvisitering og rektalundersøgelser, og at der i øvrigt ikke var nogen formodning for, at disse undersøgelser i sig selv udgjorde et strafbart forhold.

Det blev i oktober 2010 i lyset af Wikileaks' offentliggørelse af dokumenter vedrørende indsatsen i Irak besluttet, at der af Forsvarskommandoen skulle udarbejdes en samlet skriftlig redegørelse til Folketinget. Forsvarsministeriet orienterede den 11. november 2011 om, at denne Irak-undersøgelse (Task Force Irtot), som blandt andet omhandlede håndteringen af tilbageholdte personer i Irak, blev indstillet som følge af, at det var besluttet at nedsætte en uafhængig undersøgelseskommission. Af et notat om "Foreløbige konstateringer på baggrund af Forsvarskommandoens Irak-undersøgelse" af 15. december 2011 fremgår blandt andet:

"Reaktioner på tilfælde af overgreb

Iraks fortid har betydet, at den danske opgaveløsning foregik i en "hård og konstant" kultur, der var præget af etnisk og religiøs betinget favorisering og forfølgelse af egeninteresser fra såvel borgeres som myndighedspersoners side.

Inddragelse af og samarbejde med irakiske hær- og politienheder var en forudsætning for dækkende varetagelse af sikkerheds- og myndighedsopgaver. Det var også nødvendigt af hensyn til udvikling af de irakiske sikkerhedsstyrker med henblik på overtagelse af det samlede sikkerheds- og myndighedsansvar.

Danske enheder ses at have reageret konsekvent og hensigtsmæssigt i situationer, hvor der direkte blev bevidnet overgreb eller hårdhændet behandling fra irakiske enheders side. Bataljonen har fulgt op herpå ved direkte indgriben, påtaler og vejledning mv."

Et arbejdsudkast til Forsvarskommandoens rapport ("Irtot-rapporten") fra 2011 indeholder i kapitel 2 et afsnit om den overordnede sikkerhedssituation i Irak og for den danske bataljon i Basra. Situationen fra 2003 beskrives således:

"Sikkerhedssituationen var indledningsvis relativt rolig for bataljonen, idet det dog kom til mindre træfninger, ligesom patruljer blev udsat for beskydning med håndvåben fra lokale, der var forurettede over at have mistet indflydelse, militsfolk, udenlandske islamister og andre fjendtligsindede smågrupper. Fra 2004 blev vejsidebomber introduceret i operationsområdet og blev anvendt i stadigt større omfang gennem perioden, hvilket markant indvirkede på bataljonnens bevægelsesfrihed. Antallet af tilfælde med direkte beskydning fra tunge maskingeværer, mandbårne raketter og håndvåben steg ligeledes i intensitet og kompleksitet og medførte indtil flere træfninger, hvor bataljonen måtte indsætte hele sin kampkraft. Særligt området omkring Al Hartha var problematisk. Fra 2006 ..."

Af rapportudkastets kapitel 5 om "Overgreb og krænkelse af menneskerettigheder" fremgår blandt andet:

”2. Offentlige rapporter om menneskerettighedskrænkelser

Informationer, om amerikanske soldaters overgreb på irakiske fanger i Abu Graib-fængslet uden for Baghdad, kom den 27. april 2004 til offentlighedens kendskab ved en massiv medieomtale.

Afsløringen resulterede i markant øget offentlig opmærksomhed på spørgsmålet om behandling af tilbageholdte. Interessen i at klarlægge eventuelle tilfælde af menneskerettighedskrænkelser, begået mod personer der var tilbageholdt af danske enheder, gav en tidligere udarbejdet rapport fra den internationale Røde Kors-komitee ny aktualitet.

Rapporten blev udarbejdet på baggrund af komiteens inspektion af interneringsfaciliteten Camp Bucca i Umm Qasar den 23.-24. september 2003. Den danske bataljons militærjurist deltog den 24. september 2003 i et møde med inspektionsholdet, der tilkendegav kritik af, at danske militære myndigheder ikke havde reageret på, at der fandtes gamle og krøblinge blandt de indsatte i interneringslejren.

På baggrund af mødet udarbejdede militærjuristen den 29. september 2003 et internt notat til bataljonen. Notatet blev først efterfølgende sendt til Hærens Operative Kommando. ...

...

Forsvarsministeriet anmodede den 25. november 2004 Forsvarskommandoen om at oplyse, hvilke tiltag der var iværksat i anledningen af militærjuristens notat ...

Forsvarskommandoen svarede den 21. december 2004 Forsvarsministeriet, at der ikke var gamle eller krøbling blandt de danske styrkers tilbageholdte i lejren ... Besvarelsen henviste til, at Geneve-konventionen ikke forbyder internering af gamle og handikappede. Forsvarskommandoen var ikke bekendt med, at svækkede tilbageholdte ikke skulle have modtaget forskriftsmæssig behandling. Da der ikke var sket overtrædelser af den humanitære folkeret, som skulle være rapporteret til hjemlige myndigheder, fandt Forsvarskommandoen ikke, at der var grund til tiltag på baggrund af den fremførte kritik.

...

3. Meldinger vedrørende menneskerettighedskrænkelser begået af irakisk personel

23. juni 2004. 8 irakeres klage over irakisk politis krænkelser

...

11. december 2004. Irakisk politis hårdhændede behandling af tilbageholdte.

4 km øst for Al Qurnah observerede dansk patrulje, at det irakiske politi var hårdhændet overfor 6-8 tilfangetagne personer. Der var tale om lokale irakere, der var blevet tilbageholdt af politiet i forbindelse med en skudepisode, hvor to irakiske politimænd var blevet dræbt. Den danske enhed påtalte den hårdhændede behandling, hvorved den ophørte. ...

Af Forsvarskommandoens redegørelser til Forsvarsministeriet af hhv. den 12. og 13. december 2004 vedrørende hændelsen fremgik, at en dansk spejdergruppe forblev ved de irakiske politienheder for at overvåge, at behandlingen af fangerne skete forsvarligt. En militærpolitienhed fra bataljonen opsøgte politiet i Al Qurnah, som imidlertid ikke havde kendskab til hændelsen. Resten af de danske enheder returnerede til lejren. Bataljonen informerede umiddelbart den britiske brigade om hændelsen. Brigaden foreslog, at den britiske bataljon i Maysan-provinsen, hvortil de tilbageholdte blev ført, skulle søge indsigt i behandlingen af de tilbageholdte. Den britiske brigade videreformidlede den danske bataljons informationer. Forsvarskommandoen vurderede, at bataljonens handlinger havde været i fuld overensstemmelse med danske myndigheders hensigt med regler og direktiver.

13. april 2005. Person 6 dødsfald i irakisk varetægt

Den 10. april 2005 blev den eftersøgte kriminelle iraker, Person 6, arresteret af britiske enheder under operation "Grey Wolf", som var en del af en større sikkerhedsoperation iværksat af den britiske brigade. Operation "Grey Wolf" havde til formål at imødegå sikkerhedstrusler fra 17 navngivne kriminelle mod koalitionsens anvendelse af primære veje. Den danske bataljon forestod den overordnede ledelse af operationen. Danske enheder etablerede den ydre ring til inddæmning af målet, der var udpeget af en irakiske undersøgelsesdommer. En britisk ransagningsenhed tilbageholdte Person 6 og tre øvrige personer. Den britiske enhed overdrog efterfølgende disse til det irakiske politis specialenhed Tactical Support Unit, som førte ham til Basra.

Forsvarskommandoen orienterede den 14. april 2005, ved melding om særlig hændelse, Forsvarsministeriet om, at Person 6 var konstateret død i irakisk politis varetægt og at bataljonen var i gang med at undersøge omstændighederne nærmere samt i den forbindelse have et møde med undersøgelsesdommeren i Al Qurnah samme dag."

Af en artikel i Politiken den 7. januar 2012 fremgår blandt andet:

"Danske soldater deltog i irakisk anholdelse Danske soldater støtter irakere, der har anlagt sag mod Forsvarsministeriet.

Danske militærpolitifolk deltog aktivt under anholdelsen af 36 civile irakere ved en omstridt fangeoperation i november 2004.

Det siger to danske soldater, der var med under aktionen. Det sår tvivl om forsvarsledelsens hidtidige forklaring om, at irakiske sikkerhedsstyrker foretog anholdelserne.

”De danske soldater gik ind i husene, og de irakiske sikkerhedsstyrker kom bagefter. Den irakiske hær var ustabil, fordi den først lige var ved at blive genopbygget. Så de irakiske soldater var ikke så modige”, fortæller **Vidne 35**

...

Mishandlet mens danskere så på

Den danske soldat **Vidne 36 (V 36)** fortæller også, at han så en fange blive mishandlet under operationen.

”Han fik en hætte over hovedet, og en irakisk soldat nikkede ham en skalle, og så blev der rødt i sækken på hans hoved”, fortæller **Vidne 36**

Ifølge **V 36** så mange danske soldater hændelsen, men ingen påtalte det. **Vidne 14** mener, at dem der så det, burde være skredet ind.

”Det er beklageligt, at soldaten ikke greb ind, før han vidste godt, at det var en behandling vi ikke accepterede.”

Af **Forfatter 1** og **Forfatter 2's** bog ”**Titel**” fra 2012 fremgår side 287 om ”Hommelsagen” i foråret 2004 blandt andet:

”Den daværende forsvarschef, **Vidne 8**, erkender i dag at der skete en række svigt i det militære system. Men da sagen først var begyndt, mener han ikke, at han kunne have handlet anderledes.

”Det var en møgsag, men der var ikke grundlag for at reagere på anden vis. Vi kunne ikke have en undertone af, at Danmark overtrådte retningslinjerne. Vi måtte undersøge det til bunds. Det gjorde auditørerne, og derefter måtte retten afgøre, om der var foregået noget ulovligt. Her endte byretten et sted, og landsretten et andet sted”, siger han.”

Af bogen side 548 fremgår om tilbageholdte blandt andet:

”Det voldsomme fald i antallet af tilbageholdte var dog kun sminke. Danske soldater var med til at tilbageholde langt flere en de to irakere under Hold 4. Men disse fanger blev altså tilbageholdt af enten irakiske styrker eller britiske soldater, så danskerne undgik det juridiske ansvar.

Bataljonschef **Vidne 14** skønnede senere over for *Politiken*, at der blev anholdt 100 irakere i forbindelse med Hold 4's operationer. Briterne stod for 50-60 af anholdelserne, irakerne for 36 og danskerne for 2.

”Det var en logisk måde at gøre det på, og vi rapporterede alt hjem, så alle vidste det”, fortalte **Vidne 14**

Vidne 17 var militærjurist på Hold 4 og ikke i tvivl om, hvorfor modellen blev indført.

”Hommelsagen førte til, at vi i det militære system oplevede en ekstrem berøringsangst fra det politiske niveau over for at tilbageholde irakere. Det bevirkede, at tingene var meget lettere, hvis det var britisk militær eller irakiske sikkerhedsstyrker, der havde det formelle ansvar for fangerne. Så slap vi for at stå med det”, fortæller **Vidne 17**.

Han fremhæver, at der også var en praktisk grund. Danskerne undgik papirarbejdet i forbindelse med overdragelse af fanger, og samtidig var britiske militærfolk bedre uddannede i egentligt politiarbejde og vant til at sikre beviser fra et gerningssted. Han kan ikke erindre, hvem der fik ideen til modellen, men det var ikke en procedure, han som militærjurist selv havde udtænkt.

”Men løsningen holder juridisk, uanset hvad man ellers måtte mene om den ud fra en etisk og moralsk synsvinkel. Havde jeg været af den opfattelse, at løsningen ikke holdt juridisk, havde det været min fornemste opgave som militærjurist at undsige den. Det var først og fremmest en udfordring at finde en løsning, der både tilgodeså de indskrænkninger, som vi opererede under, samt at løse den pålagte opgave, og det var unægtelig svært at få enderne til at mødes”, siger **Vidne 17**.

Forsvarsledelsens militærjuridiske rådgiver, **Vidne 11**, mener, at Hold 4 selv fik ideen til modellen. Under alle omstændigheder blev den efterfølgende diskuteret både i Forsvarskommandoen og i Forsvarsministeriet.

”Vi måtte afprøve denne taktiske løsningsmodel højere oppe i systemet. Holdt den folkeretligt? Var der et ansvar for Danmark, selv om vi ikke fysisk havde fangerne i vores varetægt?” siger **Vidne 11**.

Han fremhæver, at dødsstraf var den store bekymring for ministeriet. Den havde irakerne genindført i sommeren 2004.

”Dødsstraffen gjaldt ikke kun for drab og terrorhandlinger. Tyveri af offentlig ejendom var også på listen over kriminelle handlinger, der i sidste ende kunne udløse dødsstraf. Derfor kunne vi ikke overdrage fanger til irakerne, for det måtte vi ikke i forhold til konventionerne. Så vi brugte denne anden operative løsning og overlod udfordringen til briterne” fortæller forsvarsstabens daværende militærjuridiske rådgiver.”

Af bogen side 554 fremgår om operation Green Desert, **Mål 1**, blandt andet:

”De danske soldater gik ind i husene, og de irakiske sikkerhedsstyrker kom bagefter. Den irakiske hær var ustabil, fordi den først lige var ved at blive genopbygget. Så de irakiske soldater var ikke så modige”, fortæller **Vidne 35**.

Til brug for denne sag har Forsvarskommandoen udarbejdet et notat med henblik på at beskrive operationen. Det hedder i dette notat af 1. marts 2012 blandt andet:

”2. Planlægning af operationen

Irakiske sikkerhedsstyrker anmodede i begyndelsen af november 2004 den danske bataljon om støtte til gennemførelsen af en operation i Al-Zubayr området

For at bataljonen kunne støtte den irakiske operation, skulle der foreligge en retskendelse fra en irakisk dommer, ligesom bataljonens foresatte myndighed – den britiske 4. Panserbrigade – skulle godkende den danske deltagelse. For at få en sådan godkendelse skulle bataljonen fremsende en sådan ”justification”, der blandt andet indeholdt en vurdering af operationens efterretningsmæssige grundlag.

Der blev afholdt flere møder med de irakiske sikkerhedsstyrker, hvor man drøftede det efterretningsmæssige grundlag, som de irakiske styrker præsenterede.

Den danske bataljon iværksatte sideløbende hermed sin egen selvstændige indhentning af efterretninger for at kunne vurdere de irakiske oplysninger.

På baggrund af ovenstående fik bataljonen tilladelse fra den britiske brigade til at iværksætte planlægning af operation GREEN DESERT. Planlægningen blev gennemført i bataljonsstaben. Der blev i planlægningen lagt vægt på, at de deltagende irakiske styrker skulle forestå selve afsøgningen af målene. Operationen var irakisk, og man ønskede at demonstrere, at de irakiske sikkerhedsstyrker kunne gennemføre operationer i deres eget land. Man planlagde derfor, at de deltagende danske og britiske enheder kun skulle skabe forudsætningerne for de irakiske styrkers gennemførelse af afsøgningen. Om nødvendigt skulle de støtte de irakiske styrker, herunder opstille en reservestyrke, der kunne gribe ind, hvis de irakiske styrker mødte for stor modstand.

Planen omfattede indsættelse af enheder fra den irakiske nationalgarde, det irakiske politis indsatsstyrke (benævnt "Tactical Support Unit", TSU), britiske enheder samt hele eller dele af alle den danske bataljons enheder — i alt omtrent 1000 mand.

Der var ikke etableret et kommandoforhold mellem de irakiske og de dansk/britiske enheder. Der var således udelukkende tale om *koordinere* enhedernes opgaveløsning. Kommandoforholdene for den danske bataljon er skitseret i bilag 2 til dette notat.

Stabsarbejdet afsluttedes med bataljonschefens godkendelse af planen og efterfølgende udarbejdelse af befalinger til bataljonens enheder.

Den 22. november 2004 kl. 2200 lokal tid udgav bataljonen et varsel ("warning order") til sine dispositionsenheder. Af varslet fremgik, at formålet med operationen var at støtte de irakiske sikkerhedsstyrkers gennemførelse af "search and arrest" ved at oprette en ydre ring samt ved observation og rådgivning af de irakiske styrkers opgaveløsning. Af varslet fremgik desuden følgende forudsætninger for, at operationen kunne gennemføres:

- at bataljonens foresatte myndighed - den britiske 4. Panserbrigade - godkendte operationens gennemførelse;
- at bataljonen blev forstærket af et britisk kompagni; og
- at den irakiske nationalgarde (Iraqi National Guard, ING) og TSU stod for operationen.

Den 23. november 2004 kl. 2140 modtog bataljonens enheder den skriftlige befaling for operationen (dateret den 23. november 2004 kl. 2100). En justeret version blev udgivet den 24. november 2004 kl. 0200. Denne version omfatter ændringer i forskellige detaljer, men ingen afgørende tilføjelser.

Den 24. november 2004 kl. 1000 gennemførte bataljonen mundtlig befalingsudgivelse. Til stede var cheferne for de danske, britiske og irakiske enheder, der deltog i operationerne. Befalingen blev givet på engelsk og arabisk og blev efterfulgt af koordination mellem de enkelte førere.

Det fremgår af befalingen til de danske og britiske enheder, at opgaven er at støtte de irakiske sikkerhedsstyrkers gennemførelse af afsøgningen af målene, og at bataljonen lægger tyngde i etableringen af den ydre ring for at skabe forudsætninger for de irakiske styrkers opgaveløsning.

Øvrige væsentlige punkter fra befalingen:

- dansk/britiske kampenheder skal etablere ydre ring, opstille reserve og være klar til at eskortere lastbiler med tilbageholdte fra målene
- danske militærpolitienheder skal følge de irakiske styrker med henblik på at rådgive om deres opgaveløsning, men det er de irakiske styrker, der skal gå ind i målene, afsøge dem og gennemføre eventuelle tilbageholdelser
- dansk støtte til irakiske enheder omfatter udlevering af ”strips” forud for operationen, muligheden for at lade kvindelige soldater støtte med visitering af eventuelle kvindelige tilbageholdte, mulighed for at lade ingeniørenheder afsøge områder ved mistanke om tilstedeværelse af bomber, samt ved behov borttransport af tilbageholdte (herunder sikring som anført ovenfor). Det fremgår specifikt, at de irakiske styrker skal stille bevogtningsspersonellet, såfremt tilbageholdte skal transporteres på danske køretøjer.

Den 24. november 2004 om eftermiddagen gennemførte enhederne koordinati-on, forberedelse og indøvelse. Det var herunder ikke muligt at øve med alle de deltagende irakiske enheder.

Den 24. november 2004 kl. 2000 modtog bataljonen endelig tilladelse fra 4. britiske Panserbrigade til at gennemføre operationen.

Forsvarskommandoens vurdering:

Forsvarskommandoens vurderer, at der i forbindelse med denne tilladelse blev givet ordre fra den britiske 4. Panserbrigade til, at alle tilbageholdte skulle føres til Militærbase med henblik på, at britiske enheder skulle undersøge, om de udgjorde en trussel mod koalitionsstyrkerne.

Forsvarskommandoens vurderer ligeledes, at det er dette forhold, der er skyld i de af bataljonen i 'Post Operation Report' anførte uoverensstemmelser mellem danske og irakiske enheder under udførelsen af operationen.

Forsvarskommandoens er ikke i besiddelse af den brigadefaling, som blev fremsendt den 24. november 2004 kl. 2000. Forsvarskommandoens har kontak-tet de britiske myndigheder med henblik på at få tilsendt befalingen.

3. Gennemførelse af operationen

Den 25. november 2005 kl. 0130 var bataljonens enheder samlet på **Militærbase** . I tidsrummet fra 0200 - 0400 kørte enhederne til deres samleområder i nærheden af målene, hvor de mødtes med de irakiske sikkerhedsstyrker, som de skulle støtte. Derefter etablerede de danske og britiske enheder de ydre ringe om målene **Mål** 1, 3 og 4, hvorefter de irakiske styrker gennemførte deres afsøgning af målområderne, støttet af dansk militærpoliti.

Under operationen blev bataljonen støttet af en observationshelikopter fra brigaden.

Bataljonen foretog ikke videooptagelser eller anden fotografisk dokumentation af operationernes gennemførelse.

Senere på formiddagen - fra omkring kl. 1100 - støttede en dansk enhed en tilsvarende operation mod **Mål** 2. Herunder blev danske enheder anvendt til afsøgning af en del af målet, mens den anden del blev afsøgt af irakiske styrker. De irakiske sikkerhedsstyrker tilbageholdt herunder to personer i deres del af målet.

4. Forhold omkring tilbageholdte

Alle tilbageholdelser blev foretaget af irakiske enheder. I alt blev mellem 36 og 38 personer tilbageholdt. Det præcise antal kan ikke fastslås ud fra den tilgængelige rapportering, men følgende tal fremgår af en melding fra dansk militærpoliti:

- Mål** 1: 15
- Mål** 2: 2
- Mål** 3: 7
- Mål** 4: 12

Efter tilbageholdelsen i målområdet blev de tilbageholdte transporteret væk under bevogtning af irakiske sikkerhedsstyrker. Nogle blev transporteret på irakiske køretøjer, og nogle på danske køretøjer. De tilbageholdte blev ført til **Militærbase** , hvor en britisk enhed gennemførte taktisk udspørgen og screening. Ingen danske enheder eller enkeltpersoner deltog i screening og udspørgen, men dansk personel koordinerede mellem de irakiske sikkerhedsstyrker og enheden, der foretog udspørgen.

Danske transportkøretøjer var klar til at forestå den efterfølgende transport af de tilbageholdte, men det blev ikke nødvendigt, idet de irakiske sikkerhedsstyrker selv forestod transporten bort fra **Militærbase** .

5. Afsluttende bemærkninger

Alle tilbageholdelser under operation GREEN DESERT blev foretaget af irakiske sikkerhedsstyrker. Der var dog dansk og/eller britisk personel til stede i alle målene med henblik på at rådgive om de irakiske styrkers opgaveløsning og for at yde støtte til den efterfølgende tekniske afsøgning af målene for at sikre bevismateriale.

Til trods for, at irakiske styrker foretog alle tilbageholdelserne, blev de tilbageholdte efterfølgende transporteret - i alle tilfælde under irakisk bevogtning, men i flere tilfælde under anvendelse af danske transportkøretøjer, der blev eskorteret af danske eller britiske enheder - til **Militærbase** , hvor en koalitionsenhed gennemførte taktisk udspørgen og screening med henblik på at fast-

slå, om de udgjorde en trussel mod koalitionsstyrkerne. Ingen danske soldater deltog i denne udspørgen.

Ingen danske soldater rapporterede om kritisable forhold i forbindelse med observationen af de irakiske sikkerhedsstyrkers håndtering af de tilbageholdte. Da der kort tid efter fremkom påstande om overgreb, indskærpede bataljonschefen, at de danske soldater skulle rapportere, hvis de havde set eller hørt om mulige overgreb mod de tilbageholdte. Ingen soldater afgav en sådan rapport.”

Af bilag 1 til redegørelsen af 1. marts 2012 fremgår blandt andet:

”Bilag 1 til FKO beskrivelse af Operation GREEN DESERT af 1. marts 2012

Principper for afsøgning af et mål

3. Generelt

I dette notat beskrives principperne for en militær enheds gennemførelse af ”afsøgning” af et mål.

Notatet er udarbejdet af Forsvarskommandoen med henblik på at give et uklassificeret indtryk af den taktiske ramme for begivenhederne i forbindelse med operation GREEN DESERT i Irak i november 2004 med henblik på at støtte forberedelserne til sagens førelse.

4. Definitioner ...

Afsøgning

Afsøgning omfatter en systematisk, målrettet og afgrænset undersøgelse af huse, genstande, områder og/eller personer m.h.p. at konstatere art og omfang af illegale genstande og/eller aktiviteter.

I forbindelse med afsøgning kan der foretages konfiskation af illegale genstande og tilbageholdelse af eftersøgte personer.

Afsøgningsmål (target area, TA)

Terrænområde, som afsøgningsenheden skal afsøge. Formålet med anvisning af TA er at tilsikre en målrettet afsøgning af det anviste område. Endvidere har anvisning af TA til formål at sikre en hensigtsmæssig opgavefordeling mellem afsøgningsenhederne.

...

Indre ring (inner cordon)

Sikringsforanstaltning, der tjener til at sikre afsøgestyrken samt kontrollere bevægelser i tilknytning til TA. Indre ring placeres derfor i tæt tilknytning til TA. Indre ring kan omfatte hele TA, som derefter opdeles, eller etableres om hver lokalitet, der skal afsøges.

Afhængig af truslen og opgaven kan den indre ring fysisk udgøres af soldater, der står skulder ved skulder, eller den kan udgøres af to-mands patruljer, der bevæger sig omkring TA.

Fra indre ring iværksættes indtrængen og afsøgning.

Indre ring flyttes i takt med at afsøgningen skrider frem.

Ydre ring (outer cordon)

Sikringsforanstaltning, der primært tjener til at forhindre, at uønskede personer nærmer sig TA, uden at det erkendes. Sekundært skal den ydre ring forhindre, at personer uden tilladelse trænger ud af eller ind i TA. Ydre ring etableres ved hjælp af mobile kontrolposter (MCP), mobile observationsposter (MOP) og/eller stationære observationsposter (OP). Ydre ring etableres så snævert om TA som muligt med henblik på at reducere behovet for enheder, idet alle større indfaldsveje mod TA skal være omfattet, og der skal være synsforbindelse mellem ENH.

Mobil kontrolpost (mobile checkpoint, MCP)

En kontrolforanstaltning, typisk bestående af mindre enheder (fra makkerpar til gruppe (10 soldater)) med et køretøj. Opgaven er at afsøge udvalgte køretøjer og personer, der ønsker at forlade eller komme ind i TA. På ordre skal MCP kunne spærre adgangsveje. MCP er ofte en del af ydre ring.

Mobil observationspost (MOP)

Er en observationspost, der oprettes i en afgrænset periode, typisk bestående af mindre enheder (fra makkerpar til gruppe (10 soldater)), der enten på jorden eller fra et køretøj melder om aktivitet i ansvarsområdet. MOP kan endvidere løse opgaver som MCP. ...”

Efter at den tidligere efterretningsofficer **Vidne 22** havde udtalt sig til Ekstra Bladet den 18. oktober 2012, og en videofilm optaget under operation Green Desert på ”**Mål 4**” var blevet offentliggjort, indledte Forsvarets Auditørkorps en efterforskning i anledning af, at forsvarets oplysninger om, at danske enheder ikke foretog videooptagelser under operationen, var ukorrekte. Der blev under denne efterforskning foretaget afhøring af i alt 48 personer, herunder af en række af de militære vidner, som ligeledes er afhørt i landsretten under nærværende sag, og deres forklaringer som gengivet i auditørrapporterne er i relevant omfang medtaget i tilknytning til de enkelte vidners forklaringer. Forsvarets Auditørkorps oplyste den 13. januar 2014, at man havde besluttet at indstille efterforskningen i sagen, da efterforskningsmulighederne fremstod som udtømte. Ligeledes foranlediget af udtalelsen til Ekstra Bladet nedsatte forsvarschefen den 5. november 2012 en arbejdsgruppe, som i redegørelse af 14. maj 2013 udtalte, at man ikke havde fundet dokumentation for, at chefen for Dancon/Irak eller hjemlige myndigheder havde haft kendskab til, at der var indsat kamerahold eller blev foretaget videooptagelse under operationen, at de havde fået forevist optagelser herfra, eller at optagelser fra operationen var blevet arkiveret.

Den tidligere danske ambassadør i Irak, **Vidne 60**, udtalte i en erklæring af 19. november 2012 blandt andet:

”Undertegnede, ambassadør [redacted] Vidne 60 [redacted], der var Danmarks ambassadør i Bagdad i perioden [redacted] Udelæst [redacted], erklærer herved følgende:

Traditionelle samfundsforhold i Irak:

Mesopotamien (området omkring floderne Eufrat og Tigris, ca. det nuværende Irak) var en del af Det Osmanniske Rige fra 1534 til 1919 (bortset fra en kort periode (1623-1638) hvor regionens anden stormagt, Persien, kontrollerede området). Det osmanniske Riges ledelse (sultanen, kaliffen i Istanbul m.fl.) var sunni-muslimer og valgte at styre Mesopotamien gennem områdets sunni-muslimske stammer (klaner). Vel også fordi de shia-muslimske klaner kunne være for tæt knyttet til det shia-muslimske Persien.

Da Storbritannien i 1918 havde erobret Mesopotamien fortsatte denne ordning. Da fyrst Faisal fra den hashemittiske slægt, der stammede fra den vestlige del af Den Arabiske Halvø (Hijaz), og som var sunni-muslim, blev konge af Irak i 1920 under det britiske mandat-styre, var det fortsat gennem de sunni-muslimske klaner, at landet blev styret.

Efter at det irakiske kongehus var blevet styrtet og afløst af en republik i 1958 kom efter en overgangstid det socialt og nationalt (evt. arabisk) orienterede, stærkt sekulariserede Baath parti til magten. Det medførte, at også shia-muslimer, kristne og andre minoritetsgrupper (bl.a. turkmener) – forudsat at de var loyale – kunne deltage mere i statens styre. For at kunne have vigtigere, offentlige embeder var det efterhånden i praksis en forudsætning, at man var medlem af Baath partiet. I Saddam Husseins tid (1979-2003) var dog den centrale magtfaktor hans egen klan, den sunni-muslimske al Tikriti klan.

Efter koalitionsstyrkernes besættelse af Irak i 2003 afspejlede såvel den nationale ledelse som de lokale ledelser ikke nødvendigvis de politiske og sociale kræfter, men områdets dominerende trossamfund. Både i Irak som helhed og i Basra by og omegn var det shia-muslimer, der udgjorde det dominerende trossamfund.

”Borgerkrige” i Irak siden 2003:

Efter at USA’s administrator i Irak i maj 2003 havde opløst og hjemsendt den irakiske hær og forbudt alle fuldgældige medlemmer af Baath partiet at besidde offentlige stillinger, begyndte der et oprør mod ”de fremmede” med bombningen af FN’s hovedkvarter i Bagdad i august 2003 som det første, markante udtryk herfor.

Desuden indgik det i Iraks situation, at en af Saddam Husseins seneste embedshandlinger var at åbne Iraks fængsler, så alle de kriminelle kunne komme på fri fod.

Det skal tilføjes, at i løbet af kort tid havde alle de større irakiske partier deres egne militser.

Man kan opdele de sikkerhedsmæssige konflikter og problemer i Irak efter 2003 som følger:

- Aggressiv kriminalitet. De frigivne kriminelle og andre irakere, der ikke havde midler at leve for, kastede sig ud i kriminalitet, der også omfattede bortførelser af personer, hvis familie/arbejdsgiver angiveligt kunne betale de store løsesummer, der blev krævet, landevejsrøverier, m.m.
- En række stammekonflikter, der tidligere havde været holdt nede, blussede op.
- Nationalt sindede irakere, der ville have "de fremmede" ud af landet, angreb militære og civile udlændinge.
- Der var kampe om magten mellem partier og militser, der repræsenterede henholdsvis sunni-muslimer og shia-muslimer.
- Der var omfattende magtkampe mellem de forskellige shia-muslimske partier indbyrdes (især Dawa, ISCI (tidl. SCIRI) og **Person 2's** parti, men også andre) og deres militser. Partierne stillede op til valg samlet og fordelte på forhånd mandaterne (de pladser på kandidatlistene, der kunne give valg) mellem sig, hvorfor man ikke på valgdagen kunne se, hvem der havde mest støtte. Det indbyrdes styrkeforhold måtte derfor afgøres med magt.
- Al Qaeda, som var militært presset af USA i Afghanistan, så muligheden for at angribe USA i Irak, og oprettede al Qaeda i Mesopotamien. Al Qaeda angreb de vantro (vesterlændinge), kætterne (shia-muslimer) og de frafaldne (sekulariserede sunni-muslimer).
- Endeligt var der også sammenstød mellem arabere og kurdere omkring Kirkuk og Mosul.

Den eneste traditionelle konflikt, der ikke blussede op, var mellem de to store kurdiske partier, KDP og PUK. De valgte at samarbejde og at dele magten mellem sig. Hvert parti beholdt dog partiets milits (persherga).

Fængsler i Irak:

Da jeg var i Irak, var det den almindelige opfattelse dér, at både de amerikanske og de irakiske fængsler var forfærdelige, og at tæsk, mishandling, ydmygelser og måske endda tortur kunne forekomme rutinemæssigt. Dette var ikke mindst tilfældet i Basra-området, hvor de britiske styrker ødelagde al Shu'oon politistationen, da britiske agenter var blevet fanget og anbragt dér. Det er mig bekendt det eneste tilfælde, hvor koalitionsstyrkerne har ødelagt en irakisk politistation. Politiet i Irak var normalt frygtet, og det havde også været tilfældet i Saddam Husseins tid. Den gamle, regulære hær var derimod velanskreven blandt de fleste som Iraks nationale værn mod fjendtlige naboer.

Spørgsmål i anledning af aktionen i Az Zubayr den 25. november 2004:

De aspekter ved denne aktion under dansk, militær ledelse, som har undret mig på det foreliggende, ufuldstændige grundlag, er bl.a.

- At alle de tilbageholdte irakere tilsyneladende var sunni-muslimer,
- At alle de tilbageholdte irakere efter det oplyste tilhørte samme stamme, der angiveligt har samarbejdet med landets sunni-muslimske magthavere i århundreder,

- At der tilsyneladende blev fundet bemærkelsesværdigt få våben (vist nok i alt 15 våben, mens der var 36 arresterede), i et land, hvor alle (mænd) med respekt for sig selv har mindst et skydevåben i sit hjem.
- At de irakiske sikkerhedsstyrker i aktionen efter det oplyste tilhørte en shia-muslimsk enhed (hvilket efter 2003 var naturligt i et shia-muslimsk område), der – under aktionen sammen med danske tropper – åbenlyst hånedede de sunni-muslimske fanger med religiøse udsagn vendt mod sunni-muslimer,
- At ingen af de arresterede efter det foreliggende blev præsenteret for en anklage – de blev angiveligt blot presset til at tilstå uspecificerede forbrydelser – og
- At alle de arresterede efter det oplyste enten blev tidligt løskøbt for eksorbitante løsepenge eller blot løsladt uden videre tiltale efter op til 70 dage i fængsel.”

Briternes ødelæggelse af Al Shu'oon fængslet, som er omtalt i [redacted] Vidne 60's erklæring, skete den 25. december 2006 og blev samme dag omtalt i en artikel på BBC News hjemmeside, hvoraf fremgår blandt andet:

”UK troops storm Iraqi police HQ

More than 1,000 UK troops have stormed the headquarters of an Iraqi police unit to rescue 127 prisoners, dozens of whom they had feared would be killed.

The forces demolished the Jamiat police station, which was the Serious Crimes Unit's base in Basra.

The British said the unit was suspected of murder and the rescued prisoners appeared to have been tortured.

However, Basra council described the raid as illegal and has suspended cooperation with the military.

...

Grenade attack

It came after seven Iraqi officers were arrested on Friday suspected of corruption and leading a death squad at the unit.

...

“For some time we've been talking about culling the police force, well this is exactly what we've done”, he [en britisk major [redacted] Person 7] said.

We've removed a very significant and nasty part of the police force which has been scaring people in Basra, and ultimately it's going to make Basra a better place”.

Person 7 said the Jamiat building was “very significant” and claimed that the unit had been involved in the murders of both locals and international troops.

“Whilst that building remained on the skyline, it was always a reminder of the Serious Crimes Unit and the crimes they commit and also the former regime.

“Now that has gone, it removes that reminder and we can continue to rehabilitate the remainder of the police force.”

...

There have been long-held fears that the Iraqi police was being infiltrated by corrupt officers, squads and criminal activities which they controlled.

...”

Af en artikel i Information den 20. maj 2016 om danske styrkers udlevering af fanger i Irak fremgår blandt andet:

” ”Gu vidste vi da, at fangerne blev torteret!”, siger militærjurist **Vidne 57**, som stod for tilsynet med fanger fra det danske ansvarsområde i foråret og sommeren 2004.

...

Vidne 57 husker udmærket den kontroversielle tilsynsrapport.

”Jeg skrev i min rapport og holdt så kæft i syv år”, siger han og fortæller, hvordan forsvaret overstregede alle torturbeskrivelserne i forbindelse med aktindsigtsbegæring fra bl.a. Information. ”Officielt skete overstregningerne af hensyn til fremmede magter, men i virkeligheden skyldtes det jo, at min rapport afslører, at vi vidste, hvad der foregik”, siger han.

...

Ifølge **Vidne 57** var det især i forbindelse med afhøringer, at de irakiske fanger led overlast. ”Det var politiet, der var ondskabsfulde ved fangerne, i den indledende fase. Sådan var det bare,” siger han.”

På baggrund af flere artikler i dagbladet Politiken besluttede Forsvarets Auditørkorps at iværksætte en undersøgelse af, dels hvorvidt udsendte soldater ved håndteringen og registreringen af oplysninger om tilfangetagne irakere handlede i overensstemmelse med internationale konventioner og forpligtelser samt nationale direktiver i forbindelse med overdragelser af tilbageholdte irakere til de irakiske myndigheder, dels forsvarets registrering og håndtering af fangeoplysninger ved den danske bataljon i Irak. Af pressemeddelelse af

22. august 2016 fremgår, at auditørkorpset havde besluttet at indstille efterforskningen i sagerne, idet der ikke var rimelig formodning for, at der var begået strafbare forhold, som kunne forfølges af det offentlige, herunder fordi et strafansvar for eventuel pligtforsømmelse var forældet.

2.11 Sagsøger 6's udtalelser til The Sun i februar 2018

Sagsøger 6 udtalte sig i 2018 til den britiske avis The Sun om sager rejst af civile irakere mod det britiske forsvarsministerium. Uddrag af en videooptagelse med interviewet har været forevist under hovedforhandlingen, og hans udsagn er i en artikel i The Daily Mail den 14. februar 2018 gengivet blandt andet således:

”It was a racket, all of it’: Iraqi refugee admits faking hundreds of compensation claims against British troops – and was paid £1.6 m in commission by shamed law firm for it

- **Sagsøger 6**, 37, said his office aimed at winning payouts from MOD
- **He ran office in Basra, Iraq where he handled accusations against British Army**
- **They exaggerated claims, produced bogus papers and falsely accused soldiers**

...

An Iraqi refugee has admitted arranging hundreds of fake abuse claims against British soldiers in Iraq.

Sagsøger 6, 37, said the racket he was involved in was aimed at winning payouts from the Ministry of Defence.

Sagsøger 6 ran an office in Basra where he handled accusations made by locals against the British Army.

He said clients exaggerated claims, produced bogus paperwork and falsely accused soldiers of wrongdoing.

“It was a racket, all of it” he told The Sun. “All these people cared about was money. It was like a claims factory and it didn’t matter if the claims were true or false.”

Sagsøger 6 was hired by UK-based Iraqi **Person 8**. **Person 8**, 59, was paid £1.6million in 2009 for passing clients to UK law firm Leigh Day. He also received £500 from disgraced lawyer **Person 9** for every claimant he secured.

Sagsøger 6 said he helped to find more than 300 clients.

He said: “It was all about money – people exaggerating sometimes what they see”.

He blamed the British legal system “for making it so easy”.

Leigh Day denied wrongdoing and said the firm had no knowledge of the scheme and pledged to take action if claims were found to be without merit.

Sagsøger 6 said many clients obtained forged documents from Iraqi officials. He said: “People were bringing papers randomly – there were no specific standards to accept cases. You can collect some case elements.

“After that you start your story. If you have an old spot on your body from old torture, you can use it as evidence against MoD.

“If you get a slap in the face, you can say it was stick or a gun. If you have been jailed for 24 hours you’ll say they put me in a very bad place – I have psychiatric problems. In Iraq it’s easy to get doctors’ papers backing claims.

“Doctors for cash can give you many reports. Claims were exaggerated to make money.

Sagsøger 6, who lives in Denmark, lodged his own fake claim against British soldiers through Leigh Day. He said he would now withdraw the case.”

2.12 Sagsøgernes individuelle forhold

2.12.1 ”Medical Reports”

Alle sagsøgerne bortset fra sagsøger 22 er blevet undersøgt af læger m.v. i Jordan eller Libanon. Sagsøgerne 1-11, som relaterer sig til **Mål 1**, blev undersøgt ultimo 2011 og i første halvår 2012, og sagsøgerne 12-21 og 23, som relaterer sig til **Mål 4**, blev undersøgt i efteråret 2014. Der blev på grundlag af disse undersøgelser udarbejdet en række ”medical reports”, som dels indeholder de enkelte sagsøgers beskrivelse af hændelserne fra den 25. november 2004 og af fysiske og psykiske symptomer, dels en diagnosticering af dem og vurdering af, hvorvidt de blev udsat for tortur ved det beskrevne hændelsesforløb.

Sagsøger 1

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 1** udarbejdet af psykoterapeut dr.

Vidne 4 og retsmediciner **Vidne 2** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 15. maj 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 1 is a Sunni Muslim 45-years old Iraqi man, born in **Udeladt** Iraq. He had two sisters and four brothers; the older brothers died in 1991 in the first Gulf War in which he was taking part as a soldier. **Sagsøger 1** was number two among the siblings. He went to school for 12 years, and after that he went into the military faculty and became a captain in the army. He was in the army from 1991 till 2003. He did not participate in the first Gulf War, but in the second. He was not wounded. He left the army in 2003 as it was dissolved after the war. After that he was living by the family farm, and he specialized in purifying salt water.

In 2004, he was arrested with his brother and 9 of his friends by the Iraqi, Danish and English forces. After being released, he had to flee Iraq because he felt persecuted. He moved between several countries (Jordan, Bahrain, and Egypt) and finally settled in Kuwait where he still lives with his wife and 6 children (3 sons and 3 daughters).

Past medical history

In 1998 he went to hospital and had an appendectomy. Prior to arrest his health was good.

Past psychiatric history

Sagsøger 1 has no past psychiatric history.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

Sagsøger 1 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, English and Iraqi forces. His brother and 9 of his friends were also arrested with him. During his arrest, he was subjected to different forms of ill-treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge but rather on a religious background. He remained detained for about 3 months. After being released, he had to flee Iraq because he felt persecuted.

2. Narrative account of ill-treatment and torture

He was arrested on November 25th, 2004, when he was praying in the mosque early in the morning. His house was in **Udeladt** only 15 m away from the mosque. There were 50 or 60 houses there belonging to the same family: **Udeladt**. One street only separated his house from the mosque. It was the time of dawn prayer. He heard noise outside the mosque and when he looked out, he saw tanks, Iraqi police and military, and he was arrested. He was told by his family that the soldiers had knocked hard on his door and had searched his house. Danish soldiers participated in the operation, and he knew they were Danish because of the flag and because of the inscription on the tanks in Arabic saying Danish Forces. He went up to the Danish soldiers asking them not to hand the detainees over to the Iraqi security forces as he knew that if so they would be dead in one/two hours. He knew because he was an officer, and he also knew that they would be safe if they were kept by the allied forces. He was taken to Akka which was a Danish camp. He was taken in a pickup with Iraqi guards. He was not beaten on the way, but he heard Iraqi soldiers talking about bad things and mocking the Sunni religion.

In Akka the detainees were placed sitting in a room, 6 x 10 m. He was sitting with acquaintances and family members who were all from the **Udelact** tribe. A man wrote their names, and somebody was mocking them again for their Sunni religion. Since they registered their names, this means that they were arrested without even knowing their names, which can be considered as a proof that there were no charges against them. Otherwise, they would have known the names and therefore it was an inhuman and random arrest. Eleven persons were then taken outside and put in a row. The Danish forces took over. The prisoners were blindfolded and had their hands tied together on the back with plastic strips as far as he remembered. They were then pushed into Danish military vehicles and taken to **Militærbase** which is two kilometers from Akka. It was an air force camp belonging to the British and the Danish soldiers. In **Militærbase** they were put on the ground, still blindfolded. Then they were taken one at a time to a tent. In the tent an allied soldier, he did not know if he was Danish or British, did an insulting body search. **Sagsøger 1** was wearing cotton pants under his dishdash, and he was made to take his trousers off, and standing in front of him a soldier wearing a white glove was touching his genitalia. He did not insert a finger inside his body. This was only very briefly. The soldier was mocking him, and he stepped a couple of steps away from him taking his pants on again. He was then taken to another tent. He felt weak because he was fasting. All in the group of 11 were together in this tent about two meters away from each other. The soldiers took photos. They were sitting there a long time. The Iraqi security forces spoke mockingly about them and told them that "we are going to kill the Sunnis". After about two hours they were taken blindfolded and handcuffed to a pickup close together, and in the pickup they were beaten by Iraqi forces with their weapons. They were also kicked and beaten with fists and again insulted verbally. Among other things he heard an Iraqi soldier say: "If these dogs were not with them (i.e. the allied forces), we would have killed them". They were also insulting the Sunnite symbols (Omar, Abou, Baker).

They were taken to a prison: "The Serious Crimes Unit" Al-Shu'oon where they arrived around sunset. They were put in line on the floor in what he felt was a corridor, and everyone who passed by were kicking them [he showed how he was lying down; His head was touching the wall from one side and his foot from the other side]. They were fasting and were not given any food or water. They heard from a room how people were tortured. They were then taken one at a time to this room where he again suffered insult and accusations of being a terrorist, e.g. one of them said "You are terrorists. You support terrorism and you kill the Shiites". They put him on his back on the floor and put his feet up on a chair. Then they started hitting him with cables on the foot soles ("phalanga") and everywhere on his body. They beat him again and again, and he later saw that his feet were swollen and darkly discolored, and he felt the physical abuse very painful. Still blindfolded and handcuffed on his back they lifted up his hands and hung him from the ceiling ("Palestinian Hanging"). He was hanging there for about an hour. He was then put on a chair and received electrical shocks. He did not see the electrical equipment as he was still blindfolded, but he felt that they put electrodes on his nipples and close to the genital organs. They applied electric shocks five or six times, and each time he felt like he was being beaten or pushed backwards. He did not have any heart symptoms at the time, but he felt that he was about to lose consciousness. All in all he was abused for about four hours when he was told to stand up which

he could not do because of pain and swelling of his feet. He was beaten in the face end everywhere and kicked with boots. They said: "You are a Sunni terrorist". He believes that he was beaten more than the others because he was an officer in the Iraqi army. As he could not walk, they put him on a blanket and carried him to the prison cell. The cell was about 12 meters by 10 meters and there were about 90 prisoners together in the same tall (99% were Sunnites). After one or two days (he did not remember exactly) he was taken for investigation again, and the same kind of torture was applied to him although without electric shocks. Some of the guards were masked. He was taken for a torture session even a third time, but this last time he was only beaten. There was no phalanga. In the cell there was one dirty toilet for 90 people. They could close the door to the toilet. They had water to drink, but it was dirty. They had food once a day, but the family was allowed to bring the prisoners' food and as his family was rich, they brought him food, and they would all share in the cell. The family started promising to pay for him to the Iraqi security forces. He stayed In Al-Shu'oon for ten days.

Then he was taken to Tasferat Prison. There the prisoners were beaten when they entered the prison, but not since. It was a much better place for them than Al-Shu'oon, end it was an official prison. After 15 - 20 days he was taken back to Al-Shu'oon, blindfolded, and was kicked and beaten. Then again after ten days he was taken to Tasfeerat where he was not subjected to any violence. He spent about 50 days in Tasferat Prison and was altogether imprisoned 75 - 80 days. He may have been presented to a judge, but as he was blindfolded, he could not be sure. He was still asked if he was a terrorist, but then his family paid the sum of 50,000 \$ to the Iraqi security forces, and he and the last three other prisoners of the eleven were released (Matar). After his release he was again arrested in the Amara region where he was kept in prison from March 30th to July 22nd, 2006. Amara is about 180 km from Basra. This time he was again beaten and kicked and had phalanga, but no "Palestinian hanging" and no electrical shock. There was a court order that he was innocent, and he was released after his family paid 35,000 \$. He then realized that there was no law and order in Iraq, and he chose to live somewhere else and passed through a number of countries before he was finally settling down in Kuwait with his family where he is now living and working.

3. Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating
- Electric shocks on nipples and near genital organs
- Phalanga
- Kicking
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water
- Palestinian hanging

Psychological forms

- Insulting

- Deprivation of food and water
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Sexual assault during body search

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

Acute symptoms

During and after the torture he felt intense pain in his feet that were swollen and blue and red. He was never bleeding and did not have any scars from the torture. He could not walk for three or four days. Hanging from the ceiling he felt intense pain in his shoulders. He also felt pain in his chest close to his breast bone on the right side where he had respiration synchronous pains. He did not have any heart symptoms from electric shocks. After the torture he felt pain everywhere in his body. During the first imprisonment he urinated very often and immediately after imprisonment he was diagnosed as having diabetes.

Present stats of health

Sagsøger 1 is now suffering from diabetes (type 2) and is every day taking medication in the form of Minidiab tablets (glipizide) 5 mg and Glucophage 850 mg. He does not need insulin. He has suffered from depressions and during a period of three months he was taking anti-depressant medicine (Zoloft). He feels that his mood has changed after his imprisonments, and he becomes angry for no reason and is shouting, but is never physically violent. He can sleep, but will often wake up, especially if his shoulders are hurting. This happens especially in cold weather. He denies having nightmares. He has no heart or lung problems. He has a problem with his colon (bowels) as he sometimes has pains. He has been examined by a physician who said that he had a colon problem. He stopped smoking in 1995.

He finds his sex life normal. He is not happy with his life as since 2004 he feels that he must move from one country to another with his family, and at present he is living in Kuwait, but with no citizens' rights such as the right for his children to go to school.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

Sagsøger 1 looked older than his age. He was overweight. He spoke in a high pitched, insulted, victimized tone. His eyes were normal so were his pupil reactions. Oral cavity and neck were normal. At stethoscopic examination of the heart there was a slightly irregular pulse of 96/min. with no pulse deficit. The blood pressure was 160/105 and thus a little above normal. At stethoscopic examination of the lungs no abnormality was heard. The abdomen was soft without any tumors. There was an appendectomy scar. The plantar reflexes were normal. There were only a few uncharacteristic scars on the legs which the examinee related to non-torture incidence. At the base of the fifth left metatarsal bone there was a bony prominence said to be from a road traffic accident. By examination of the soles of his feet, the foot pads, especially behind the toes, felt flat and possibly with fibrosis (scar formation).

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment and psychological testing

- Clinical interviews
- Beck Depression Inventory (BDI)
- Hamilton Anxiety Scale (HAM-A)
- Harvard Trauma Questionnaire

2. Current psychological complaints

In what follows, we will divide the symptoms into 2 categories: the 1st set of symptoms is based on **Sagsøger 1's** narrations and the 2nd one is identified through testing.

a- Symptoms identified based on speech:

Irritability (“after my release, I became so irritable. I get angry for minor reasons and I get out of home. I knew that this wasn't normal”)

Intrusive thoughts (“We are a respectful family. I was subjected to humiliation just because I'm Sunnite. I can't forget this humiliation. Its scars are still on my head and mind”)

Fear that the incident might happen again (“until now, when I visit Iraq I enter the country discretely. I'm afraid of slander”)

Avoidance (“I avoid going to the mosque where I was arrested- I avoid public places when I am in Iraq- When I go to renew my passport, I feel scared. I even postpone the travel for several times but at the end I have to go and I imagine that they will find me and arrest me without any reason”)

Magnification (“for the most ridiculous reasons, I exaggerate and say that this and this and this will happen. I exaggerate any ridiculous thing”)

Sleep disturbances (“When I go to Iraq, I don't sleep as well as I do when I'm in Kuwait. I feel anxious and I expect that bad things will happen”)

Anxiety (“I'm always concerned that in case there were problems between Iraq and Kuwait in the future, where would I go?”)

b- Symptoms detected through testing:

PTSD symptoms rated as “very distressing” by **Sagsøger 1 (Harvard Trauma Questionnaire)**

- Recurrent and intrusive distressing recollections of the event, including images and thoughts

- Feeling as if the traumatic event is recurring
- Detachment from others (Only In Iraq)
- Emotional numbing (Only in Iraq)
- Cautiousness (Only In Iraq)
- Irritability and outbursts of anger
- Sense of foreshortened future
- Avoidance of thoughts and feelings related to the traumatic event
- Physiological and emotional reactions when recalling the traumatic event

Anxiety symptoms rated as “averagely intense” by Sagsøger 1 (Hamilton Anxiety Scale)

- Anxious mood
- Tension
- Fears (only in Iraq)

Depression symptoms confirmed by Sagsøger 1 (Beck Depression Inventory)

- I feel sad most of the time
- I feel more discouraged about my future than I used to be
- I feel quite guilty most of the time
- I am less interested in other people or things than before
- I have much greater difficulty in making decisions than I used to
- I get tired or fatigue more easily than usual
- My appetite is somewhat less than usual

3. Post-torture history

After his release, Sagsøger 1 suffered from a range of psychological symptoms, including mainly nightmares, insomnia and anxiousness. He refused to get out of home for about a month. He was put on pharmacotherapy (Zoloft 50) for 3 months. Moreover, his financial conditions worsened because his family had to pay the sum of 50 000\$ as a ransom so that he and his brother would be released. The farm that he used to own and culture stopped producing.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 1 lives currently in Kuwait. He currently owns a truck and is engaged in trade between Saudi Arabia and Kuwait. As for his family relationship, Sagsøger 1 admits that he has become a very irritable person after the arrest, noting that this is affecting his relationship with his family members.

IX. DIAGNOSTIC TEST RESULTS

Based on the above, Sagsøger 1 is diagnosed with mild Anxiety, mild Depression and PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder).

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- The physical examination gave a strong indication of scar tissue in the foot pads as possible sequelae of phalange.

Psychological evidence

- **Sagsøger 1** has undergone significant physical and psychological trauma.
- He is in a need of psychotherapy
- His claims of ill treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms.
- Diagnosis: PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder), mild Depression and Mild Anxiety.

XI. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. There is full consistency between the psychological findings and report of ill-treatment because symptoms of PTSD, Depression and Anxiety can be detected even today seven years after the ill-treatment,
2. There is full consistency between the description of the physical abuse, the acute physical symptoms and present symptoms end appearance.
3. The serious physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. **Sagsøger 1** should undergo psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i 75 til 80 dage.

Sagsøger 2 (Sgr 2)

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 2** udarbejdet af psykiater dr.

Læge 1, psykoterapeut dr. **Vidne 4** og retsmediciner **Vidne 2**

■ fremgår det, at han er blevet undersøgt den 7. og 8. december 2011. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

* Age: 33 years old

* Gender: Male

* Civil status: Married with 2 sons (his wife is currently pregnant)

* Family background: Born as no. 4 of 11 children, 6 boys and 5 girls. The mother died in 1984. The father is still alive and has a business with fertilizers. There was no interest in politics in his home and he had never been interested in this topic. He has never been arrested prior to November 2004.

* Education level: Secondary, started school when he was 6 years old and continued until 8th grade

* Occupation: Taxi driver

* Past medical history:

No medical history of clinical significance. He has never been seriously ill and never been to hospital, however, has a tendency to kidney stones.

* Psychosocial history pre-arrest:

Prior to his arrest, [Sgr 2] was engaged to be married. At the time, he was not working and he was financially dependent on his brothers. According to his sayings, [Sgr 2] was known among his friends to be very funny and in a state of excellent psychological well-being, to the point that he was sought for support by those facing emotional distress. In addition, [Sgr 2] used to practice several hobbies (reading, play station, soccer). He was the manager of a popular soccer club.

[Sgr 2] has no past history of psychological disorders.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

The examinee woke up at home early one morning on 5 November 2004 by the house being full of Danish and Iraqi soldiers. He slept on a mattress on the floor. He heard loud knocking on the door, and a Danish soldier came in and kicked him heavily on the legs with boots and pulled him out of “bed” by pulling his legs. The soldiers took him outside where he saw Danish vehicles with Arabic inscriptions. He saw that his brother [Sgr 11] had already been taken outside. It was cold, so he begged to be allowed to take more clothes on, because he only had a flannels blouse and pants. This was rejected and he was kicked on the back by soldiers. He felt that the Danish soldiers were very angry that it had taken too long before the door of the house was opened.

The whole area was surrounded. The soldiers gave him strips on the wrists. When he resisted, he was sat in a huddled position in his white underwear. The soldiers yelled and screamed all the time. Along with 10 others, including his brother [Sgr 11], he was now brought up in a pickup truck, where two soldiers (Danish according to the examinee) were watching the detainees.

They drove in silence to the Akka camp where he was not subjected to physical abuse, and then to [MB] in a car with no lights. The prisoners were now placed in rows and called out, one by one. At this time the examinee discovered that he was bleeding from his left leg. He did not feel that it was broken.

A Danish soldier attempted to lift the examinee (who is tall and strong), but had to be supported by another Danish soldier. These two carried the examinee to a tent. Here he was exposed to numerous questions about whether he was Sunni, Wahabi, Salafi, about his blood type, etc. He was not beaten or kicked. He was not given food or drink and was not able to go to the toilet. Moreover, they searched them in an “unethical” way [he pointed out how they did it]. In

Sgr 2's own words: "I said: shame on you my brother. I felt that I was highly insulted. This is against traditions, religion and honor. If you had killed me it would have been easier. After that they took us to the interrogation. There was an Iraqi interpreter, I didn't trust him. I felt that he was misinterpreting to the Danish. In this place they didn't give us food or drinks. I asked for water but they didn't give me. We stayed till 4 pm, after that they gathered us all (11 persons) then they handcuffed me and blindfolded me and gave me to the Iraqis. The ones who blindfolded us were Iraqis but they did it under supervision of the Danish. The Danish were pointing at them to blindfold us"

He was taken to another tent, and when a total of 11 prisoners were brought there, strips were put on their wrists; they were blindfolded and all taken to a car by Iraqis. In the car they were slapped in the face and beaten with rifle butts. He could recognize Arabic and English language, but didn't know whether there were Danes among them. As the car stopped, they had to form a chain and to hold one other from behind because they could not see anything. They were ushered into the Al-Shu'oon (Jana 'im Kubra), which is a prison for those who have committed serious crimes. Everyone was beating them. He asked a soldier to loosen his strips but in vain. They had to stand in the middle of the room for approx. 2 hours. He had his hands on his head and was later on his knees, still blindfolded and with strip on his wrists with his hands in front of the body. He felt dizzy and had pain behind the temples.

He was then brought into an interrogation room, where he was thrown into the room so he hit the wall. Then he was placed on a chair with his hands tied with strips behind his back. The chair was now turned quickly around, while he was beaten all over his body with sticks and cables. He heard that someone came into the room and asked: "Are you almost done", to which the reply was: "No, the dog will not talk." He was then hung from the ceiling with his hands tied in front with strips. They led the strips over a hook, which was already plugged in. They shouted: "Confess, confess," and when the examinee asked what he should confess, they said: "the explosions". He was still blindfolded. He was also asked general questions like: "Do you pray?"

After approx. 45 minutes he was taken down. He fell to the floor. He felt pain in the back muscles to the sides just below shoulder height (most likely musculus latissimus dorsi), his fingers were "asleep", his wrists and the lumbar vertebrae were sore.

He was now placed on a chair, where he declared that he would confess to anything. After half an hour where he was asked new questions, he was placed in a cell where his brother **Sgr 11** removed the bandage from his eyes. His eyes did not function properly right away and he could only see after some time. His brother had not been subjected to physical abuse, probably because he had diabetes

The examinee now slept on the cell floor for many hours. Next day there was a count of prisoners, and the 11 who knew each other were placed together in a cell. Some of them had fingerprints taken.

After some days, their wrists were again tied with strips and they were taken to Basra where they were put separately in front of a judge. The examinee was

scared and did not tell about the abuse. The judge asked if he had participated in the bombings, which he denied. The judge ordered him released and he was taken to a site of release Al-Tasferat. Four out of the group of 11 were told that they were released without any conditions, including Sgr 11.

The examinee was sad and angry when he thought of the mistreatment. He was disappointed that the foreigners had not "kept promises". He was particularly disappointed with the Danes, because he had always loved everything Danish and dreamed of going to Denmark. The Danish national team in football was his favorite team, and he mentioned a player's name.

Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating
- Kicking
- Blindfolding
- Deprivation of food and water
- Hanging from the ceiling

Psychological forms

- Insulting
- Deprivation of food and water
- Blindfolding
- Intimate body search

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

After his release he was very anxious for several days and could not sleep, but now it was better. He sometimes still had nightmares in which he relived the torture. He quickly becomes tired and cannot work full time. He stayed at home for a period of time.

Shortly after his release a disc prolapse was revealed in the lumbar spine. It was verified by X-ray examination. He gets back pain during intercourse when he bends over or lifts something heavy, and there can be irradiation of the pain into the leg.

Sgr 2 had no problems with heart, lungs or gastrointestinal tract. He had never seen red urine (blood in urine). He declared that ever since he was subject to torture, he began suffering from vision problems.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

The examinee was a man of normal nutritional status and healthy appearance. He participated well in the examination, but rejected any photos taken which could identify him. He appeared moody and introvert.

- The pupils were of equal size and reacted normally to light and convergence.
- Tongue and oral cavity: lacked some teeth (poor dental hygiene). The tongue was normal. Due to lively pharyngeal reflexes it was impossible to inspect the tonsils.
- The neck was without tumor formation.
- No cardiac murmurs were heard. Nothing abnormal in the lungs.
- The pulse was 86/min regular, blood pressure 146/88.
- The lumbar spine was completely straight and the examinee indicated soreness in the muscles on each side of the spine.

Signs of ill-treatment

The examinee pointed to three dark scars on the skin in front of the left shin-bone and reported that these were the consequences of kicks from the Danish soldier as described above.

There was an approx. 15 cm cross-extending, old scar below left knee measuring 2x1,5 cm. A few cm. below this was an equally cross-extending scarring measuring 2x1,5 cm. And a few more cm. below an irregular scar measuring 1,5 x 1 cm.

Upwards on the right side of the back a few centimeters below the shoulder rounding, there was a longitudinal narrow approx. 1 cm long scar. The examinee explained that this scar was unrelated to the described abuse.

A personal characteristic was a regular dark birthmark at the front of the chest, a few cm. from the right armpit, measuring about 2 cm.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

...

2. Current psychological complaints

Up to date, **Sgr 2** suffers from the following psychological sequelae:

- **Irritability** (“I’m not aggressive towards my wife, kids or others. But I get angry quickly. Before the torture, I wasn’t like this. I used to be very funny”)
- **Lack of concentration** and (“sometimes even when my kids talk to me I don’t listen to them”).
- **Diminished interest in doing previously enjoyable activities** (“I am no longer able to practice my hobby of reading. Even the play station, I can’t play with it beyond a limited time. I used to be the manager of a popular soccer club. After being released, I never went back there”)
- **Insomnia** (“After being released, I was unable to sleep for days. Now I’m better. But I still suffer from insomnia from time to time”).
- **Compulsive behaviors related to the trauma and the cautiousness** (“I check several times whether doors are locked and curtains are

closed. I always feel scared of waking up and finding that someone is arresting me”)

- **Recurrent and intrusive distressing recollections of the event accompanied with physiological reactions** (“When I recall what I’ve been through, I begin trembling and I have chills”).
- **Cautiousness** (“When I walk in the street, I always tend to turn in order to see if someone is behind me, even when I am outside Iraq”).
- **Efforts to avoid activities, places or people that arouse recollections of the trauma** (“I avoid dealing with policemen. I didn’t even go to renew my identity card. When I went to apply for the passport I was very nervous- Till now I can’t pass near detention camps. I change the direction - I never watch Al-Jazira or Al Arabiya. I only watch movies and series.”).
- **Flash-backs**
- **Emotional numbing** (“Even when my sister came back to Iraq I didn’t visit her. I didn’t even do any effort to see her”).
- **Exaggerated startle response**
- **Tendency to isolation** (“I’m even unable to have conversations with my wife and kids”)

It is important to note that after being released, **Sgr 2** had a wider range of psychological complaints including nightmares, extreme fear and avoidance to sleep at home (he used to sleep at his friends’ houses).

3. Assessment of social functioning

As mentioned above, **Sgr 2** tends to be very isolated. He is even unable to have healthy relationships with his family members. In addition, he is no longer involved in any social activity, although he was formerly the manager of a popular soccer club.

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- He has undergone significant physical trauma
- The described disc prolapse may be the result of the trauma of the spine as described by **Sgr 2** with suspension from the arms and severe bending of the body.

Psychological evidence

- He has undergone significant psychological trauma.
- His claims of ill treatment are consistent with his psychological signs and symptoms.
- He is in a need of psychiatric management.
- Diagnosis: PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder)

XI. CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at the Institute of Family Health, Amman, Jordan on 7-8 December 2011, in brief we conclude that:

1. There is a consistency between the psychological findings and Sgr 2's alleged report of ill-treatment and abuse. Some persistent symptoms of PTSD can be detected even today.
2. There is a consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present objective findings and symptoms.
3. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
4. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture
5. Sgr 2 must have had a relatively healthy personality structure prior to detention. However, there are still several symptoms preventing him from a healthy functioning at psychological and social levels.
6. Sgr 2 is likely to reach a certain level of psychological functioning in the future, but his rehabilitation could be facilitated by referring him to a psychotherapist. In addition, he needs medical assessment of his backache as physiotherapy sessions might be beneficial for him."

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i nogle dage ("some days").

Sagsøger 3 (Sgr 3)

Af en "medical report" vedrørende Sagsøger 3 udarbejdet af psykiater Læge 1, psykoterapeut dr. Vidne 4 og retsmediciner Vidne 2 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 7., 8. og 9. december 2011. Det fremgår endvidere blandt andet:

"IV. BACKGROUND INFORMATION

D.O.B: 1977

Family background: Born in Udeladt as no. 4 of 12 children, of whom 11 were boys. His father died when he was 10 years old. The family had then been rather poor, but managed with the help of relatives

Gender: Male

Civil status: Married, no children

Education: BS degree in engineering

Occupation: Civil engineer

Past medical history:

No medical history of clinical significance. He has almost always been healthy, but in 2008, had surgery on the right eye for iridocyclitis (inflammation of the iris).

Psychosocial history pre-arrest:

Prior to his arrest, Sgr 3 was a university student in the 4th year of civil engineering. He was very sociable and led a normal life. He had no history of psychological disorders.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Date of detention: Thursday, 25th of November, 2004

Place: from a mosque in Al-Zubayr District

The story as told by Sgr 3

“At first, the Danish forces accompanied with Iraqi people started to raid the area. We were at the mosque praying and we didn’t know what was going on until we got out of the mosque. I started to think, how can I go back home and all the roads are closed due to the raid? After that an Iraqi man came to the door of the mosque and started searching us and moved us to the other side of the mosque by a car where they took an individual picture of each one of us. An Iraqi man came and put us into line and took a group photo for us. The Danish were 10 meters away. We found a Danish tank and two Danish people accompanied with a Danish woman. We could see clearly because the time was between dawn and sunrise.

After that they moved us to “Akka” camp, the location of the Danish (and it’s shared between Iraqis and the Danish). The Danish flag was there. We didn’t know what will be our destiny or where will they take us. We didn’t know as well why they took pictures for us. I was afraid and didn’t know what my destiny will be. They took me without any reason and without me committing to anything. I didn’t dare to ask them to where they were taking me. I was afraid to get punished if I asked. I thought that it was better for me to wait than to be subjected to something that I might have regret like beating or anything else. They didn’t beat me. Sgr 2 was the only one that got arrested from his house and got beaten by them. I thought of jumping from the car to save myself because I was afraid, but I hesitated because I thought “my people” were with me, so let what happens to them happens to me. “Akka” camp was previously a military hospital. They made us go to an isolated room inside the prison and we weren’t blindfolded or handcuffed. They locked the door on us. We were around 11 persons. We stayed in this place for around two hours and a half, after that they opened the door and accompanied us while walking. While we were walking we saw the Danish and Iraqis standing and wearing military clothes. And we heard a swearword from one of the Iraqis (we were all Sunnis and the Iraqis who arrested us from the Shiite community, of course no Sunni would use this swearword) they told us that we were “Wahabi” and this word by itself is considered an insult and swearword to the religion. When they swore at us I felt that they wanted to torture us more. I wondered how an enmity can happen between me and this person whom I don’t know.

After that, they took us to a big car like a tank. It was a military car, which is covered. Before we got in, they handcuffed us with plastic pieces that were locked and could not be opened, unless broken. They pulled it and it did not open again. Because we were handcuffed they helped us getting into the car. They pushed us but without violence in order to help us getting into the car. After that, they closed the back cover completely and we couldn't see anything anymore. In the car, there was a long seat, where we sat on and a military Iraqi man sat with us. We asked him where we were going but he didn't answer. He said he had nothing to do with it.

They took us to the MB detention camp. When we were in the car, we didn't know to where we were taken because the car was completely covered and we couldn't estimate the distance, but we estimated the time (around 45 minutes). In this detention camp there were British forces, which helped us to get down from the car because we were handcuffed. Later they freed our hands but I don't remember when this happened exactly.

Upon our arrival we found other people who were detained before us. And they were sitting in queues on the ground. The weather was cold and till that time we hadn't had anything to eat or drink. In this camp there were people wearing European clothes. The British were there for sure, the Danish I am not sure. We sat in queues (one after the other). There was a man wearing European clothes and he had a dog, and there were armed militants around us. There were as well Iraqi translators who asked us about our names, residence and if we were Sunni or Shiite.

When they took me to the tent where the translator was, there was one European militant before me and another behind me. Before I went into the tent they fully searched me, but they didn't take my clothes off. I was wearing "dashdasha" (traditional Arab cloths) and a jacket. They only removed my jacket. We stayed in this place until before sunset, without eating or drinking. Later, they started to refer us to the Iraqis. I was very afraid, they were Iraqis but with masked faces. I started thinking that they would kill and throw our bodies in the garbage. They pulled my dashdasha" and covered my face with it and tied it with a piece of cloths (he described this by signals). I felt great fear, this happened in front of the Europeans. They put me in the car and my hands were cuffed. And they hit me on my stomach with a water bottle and they started accusing us of being "wahabis" and "al Queda" followers

We reached a place called "Al-Shu'oon" inside Basra. They gathered us all in one place and they directed our faces to the wall. They made us going in the "Al-Shu'oon" and we were still blindfolded, we stayed blindfolded till midnight and our eyes started hurting us. I started to loose the fold on my eye with my thumb while my hands were still cuffed and then I got the fold back to its place, in order for them not to notice. The foreigners were there too. After that, they took us to the interrogation room. I think the place where they took me was a caravan because the floor was unstable and seemed like wood. Here my torture started (the Europeans were not there) they tied my feet and put a wooden bar behind my knees, hanging me from the wooden bar [he described the hanging meticulously]. They asked me to confess. They asked me if we were getting books or money. After that they beat me using a cable against my

feet and the blood stains stayed on them. I felt I was going to pass away due to the effects of the torture.

After that, they took me to a place where the other detainees were staying and they uncuffed my eyes before I entered. I saw in front of me Sgr 11 (he is from my group of detainees). The rest of the group started to arrive one after the other. We stayed without food and water till midnight. They brought Sgr 5 to the room and he was unconscious due to the torture practice. We stayed for one week in that room. It contained a number of detainees, no ventilation, one door and one toilet that I refrained from using because it was so dirty. They didn't bring us food, so we used to eat from the other detainees food. During this week we had no contact with our families or parents. During the detention period they took individual pictures of us and took our finger prints.

After one week, they handcuffed us again and took us to the court, we didn't know to where we were taken. They put us into a room and removed our handcuffs and folds from our eyes and closed the door. After that they started to take us, one by one, to the judge while we were blindfolded

After that, they took us to a prison called "Al-Tasferat" and we didn't know yet that they freed our group. When we arrived to this prison they fully searched us and wrote our names. One of the security forces beat me up and put off a cigarette in my neck. After that they put each one of us in a cell. When that happened, I was a fourth year-old engineering student, I couldn't accept the fact to be put in prison with thieves. The other prisoners asked me about my charges and I didn't have an answer. In this prison we weren't tortured and we got food and drinks. My mother used to visit me. After 12 days they let us free as he was put out in a street.

Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Striking with cables (on feet)
- Pushing
- Burning the neck with cigarettes
- Blindfolding
- Handcuffing
- Parrots Perch (hanging from a wooden bar)

Psychological forms

- Insulting
- Deprivation of food and water
- Blindfolding
- Handcuffing

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

Immediate symptoms

The beating of the foot soles caused the examinee immense pain, and while he was hanging from the wooden bar, he almost lost consciousness.

Present symptoms

The examinee sleeps well. He does not have nightmares. He feels stigmatized by his time in captivity. He feels that people talk about him, usually in pairs. He takes no medication, was not noise sensitive. His self-esteem is lower than before. He does not like to go out anymore and never comes in the mosque. He does what he can to prevent meeting uniformed soldiers.

His behavior has noticeably changed after the captivity. He has become aggressive not infrequently beating his wife with a wooden stick - "just as he was beaten." She cries but does not resist. He is unhappy about it, but cannot help it. The family knows it. The examinee does not want therapy. One day he burned a room in the house. No one was injured.

He has no problems with the heart, lungs, gastrointestinal or sexuality. He can walk and run normally.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

Sgr 3 was a healthy-looking, thin man with a depressed, sad mine. When the conversation referred to his violent behavior, he was strongly influenced, and at one point he threw himself weeping over the table. **Sgr 3** was undressed during the examination except for his pants.

- The pupils reacted normally.
- Oral cavity and teeth were normal, although missing some teeth
- Cardiac auscultation revealed normal conditions like auscultation of the lungs
- Blood pressure was 133/75, pulse 82/minute.
- Abdominal wall was soft, not sore without tumors.
- The plantar reflex was normal
- Signs of violence were seen in the form of an irregular scar below the left knee, measuring approx. 5 cm in diameter (according to **Sgr 3** this scar resulted from an accident during play, when he was 7-8 years old).

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

...

2. Current psychological complaints

Sgr 3 feels persecuted till date whenever he goes out. Since the incident, he avoids going to the mosque. When he travels out of Iraq, he feels very anxious as soon as he arrives to the airport or to the ports which are both located in Basra

When recalling the arrest, **Sgr 3** experiences a flow of flash-backs.

Sgr 3's self esteem has deteriorated after the incident. He always feels that people disrespect him and talk about him.

In addition to all the above, **Sgr 3** suffers from irritability and outbursts of anger. This is affecting his social relationships in general and those with his family and wife in particular.

3. Post-detention psychological complaints

It is important to note that the above mentioned symptoms refer to **Sgr 3's** current psychological complaints. However, after his release, he used to suffer from a wider range of psychological symptoms, including but not limited to, the following:

- Mood swing
- Feeling that no one is able to understand what he went through.
- Guilt feelings
- Recurrent and intrusive distressing recollections of the event, including images and thoughts.
- Feeling as if the traumatic event were recurring.
- Physiologic reactivity upon exposure to internal or external cues that symbolize or resemble an aspect of the traumatic event
- Efforts to avoid thoughts, feelings, or conversations associated with the trauma
- Efforts to avoid activities, places, or people that arouse recollections of the trauma
- Inability to recall an important aspect of the trauma
- Emotional numbing
- Sense of foreshortened future
- Irritability or outbursts of anger
- Difficulty in concentrating
- Hyper-vigilance

4. Assessment of social functioning

After his release, **Sgr 3** felt stigmatized for being imprisoned with “criminals”. He felt that his entourage labeled him. Noting that, prior to his arrest, he used to be a brilliant student, **Sgr 3** failed to pass the 4th year of engineering after his release. This failure affected him enormously (in fact, during the interview he cried when he recalled this issue). He perceived felt like a failure which brought him developing a tendency to isolation. He became less sociable and energetic.

Currently, **Sgr 3** is married with no children (he ... didn't try to consult doctor to identify the causes behind not being able to have children). He works as a civil engineer and he is financially productive. However, he still describes himself as less sociable in comparison to how he used to be before the incident.

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- The physical examination did not reveal any scars or marks related to the story of abuse. There is however no part of the described abuse that will necessarily leave marks, also taking into account the seven years time interval before the examination.
- There is no inconsistency between the immediate symptoms and the alleged physical maltreatment.

Psychological evidence

- He has undergone significant physical and significant psychological trauma.
- His claims of ill treatment are highly consistent with his psychological signs and symptoms
- He is in a need for psychiatric management.
- Diagnosis: Depression

XI. CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at the Institute of Family Health, Amman, Jordan on 7-9 December 2011 respectively, in brief we conclude that:

1. There is a consistency between the psychological findings and Sgr 3's alleged report of ill-treatment and abuse.
2. There is a consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health
3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and the alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.
5. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
6. Sgr 3 still presents several symptoms, which unable his healthy functioning on the psychological and social levels. The crying episode of Sgr 3 during the 2nd clinical interview, to be interpreted as a result of reexperiencing the incident, is undeniable evidence that he still suffers from the psychological sequelae of ill-treatments and abuses.
7. In order for Sgr 3 to overcome those sequelae and to improve his mental health status, it is recommended to refer him to a psychotherapist and a psychiatrist. However, Sgr 3 totally refuses to undergo psychotherapy or to consult a psychiatrist, because he believes that doing so will label him.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i 19 dage.

Sagsøger 4

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 4 udarbejdet af psykiater dr. Læge 1, psykoterapeut dr. Vidne 4 og retsmediciner Vidne 2 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 7. og 8. december 2011. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 4 is a married thirty-four years old male. He has no children. He is a moderately religious Sunni Muslim, somehow conservative.

He grew up under ordinary conditions as no. 3 out of 10 siblings, five boys and five girls. One of the brothers died 24 years old in a fire. He is not well educated; he did not finish his high school years. He has been working in his family’s business since he was young. He is not interested in politics and has never previously been arrested.

Past medical history

He was born with an eye defect, and is cross-eyed in the left eye.

Past psychiatric history

Sagsøger 4 has no psychiatric history. He emphasized that he has always appreciated his job and it has always helped him overcome normal life stressing situations

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Narrative account of ill-treatment and torture

On the 25th of November, 2004, around 5 a.m., Sagsøger 4 went to the mosque as he used to do every day for the Fajr prayer (Dawn-time prayer). On his way out of the mosque with other believers who were praying, they found the whole place besieged by military tanks, gun armed men and there were helicopters circling over them. He recognized that the military forces were Danish and they had an Iraqi interpreter and gun armed Iraqi militia. Only a few soldiers entered into the mosque.

Sagsøger 4, as well as the other Sunni believers who came out of the mosque, was attacked, kicked, threatened and obliged to sit in a painful humiliating position by a wall just nearby the mosque. They were accused of being

Wahabi Sunni terrorists and extremists. The message of abhorrence, revenge and threat was clear enough to indicate that the Iraqi militia, in addition to the interpreter, were Shia. Most of the houses in the district were attacked and forcefully inspected; some residents were pulled in sleeping clothes out of their houses to the extremely cold dark yards. Moreover, the armed forces photographed the arrested citizens after putting guns and weapons in front of them, while they were sitting, by the mosque's wall. They pictured them as if they were armed, although none of them was.

Sagsøger 4 and 10 other men were altogether forced to climb the back of an olive coloured pick-up truck. They were handcuffed with strips and blindfolded. They were first taken to the Akka-base, nearby the mosque. They were kept there for about an hour and then transferred to **MB**. They were separately taken into a tent. When he came in, there were two Danish soldiers and an interpreter. There was another man with a dog. He believed that this person was a Dane. He was body searched and he saw that some of those present exchanged grins. Shortly afterwards one of the men put a finger into his rectum. He wasn't sure of the nationality of this person. The Iraqis were wearing masks, but he also believes that he saw other persons with masks. A Danish soldier handed over prisoners to the Iraqis and they were taken to cars. They got blindfolded and had strips around their wrists, and in the cars the Iraqis were swearing and humiliating them and beating them with rifle butts, fists and other objects. He was himself beaten with, among other things, a soft stick.

They then were moved on a pick-up truck to Al-Shu'oon "The Prison for Highly Dangerous Crimes". They were kept waiting for hours with their faces towards the wall. At about 10 p.m., **Sagsøger 4** was taken to the interrogation room and was subjected to ill-treatment for an hour. He was beaten with a thick electric cable and other tools he failed to identify or recognize as he was blindfolded. They tried to place a bar under his knees, but had to give up as he was too overweight. They tied his hands with strips on the back and kicked him. He was not hung from the ceiling. They tied him to a chair with his hands in strips on the back and shook him forcefully. At one point they stopped and removed his strips, but said they were not finished with him.

During the ill-treatment, he was being interrogated and asked about specific persons; whether he knew them or had any types of relationships with them or not. They also threatened to kill him and leave him in the trash.

He was kept there for about 7 days, and he was kept in an overcrowded hall which contained many other detainees. The soldiers used to enter that hall, and accuse them of being Wahabi Sunni terrorists. The door of the hall was frequently opened so that the soldiers could take someone to be questioned. Afterwards he was presented blindfolded in front of a court trial session, which he described as a fake meaningless court. Then he was transferred to another detention place called "Al-Tasferat" where he was detained for another 12 days, before he was finally released. In Al-Tasferat he stayed in a detention hall with criminals. All through the detention period, he was subjected to many types of ill treatment and humiliation but never to beatings on the sole of the feet or electrical torture. On his release, he asked for his ID papers, which were taken from him, but they did not give them back to him.

2. Summary of detention and abuse

Sagsøger 4 was detained for about 3 weeks in total. He was interrogated for almost an hour, and was accused of being a Sunni terrorist who hated Shia. He was subjected to different forms of ill-treatment including:

Physical forms

Beating with electric cables and thick wooden sticks, Sexual Harassment, Whipping and Exposure to cold, Forced to sit in humiliating positions.

Psychological

Verbal abuse, Threats to his life, Blindfolding, Overcrowding, Deprivation of food, water and toilet, and Lack of medical attention

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

- The examinee suffers from anxiety and sleeping difficulties. He often wakes up early or during the night. He feels tired and has difficulty coping with fulltime work. He has generally become more cautious and anxious.
- He has frontal headaches several times a week.
- Heart and lungs work fine, though he quickly becomes breathless.
- The gastro-intestinal system is working fine.
- The examinee has a normal sex-life, but poor sperm quality with a reduced number of sperm cells (he showed the results of two laboratory studies, from 24 Sept. 2011).

VII. PHYSICAL EXAMINATION

The examinee participated willingly in the examinations. He was very overweight.

- Pupils, oral cavity and teeth were normal.
Auscultation of heart and lungs showed normal conditions.
- Blood pressure was 136/78 and pulse 113/minute.
- Abdominal wall was very obese, but soft and not sore.
- The plantar reflex was normal.
- There was a small pigmented scar on right forearm (allegedly resulting from a combustion unrelated to the abuse).
- Upwards on the right lower leg and the knee was an irregular scar said to originate from a motorcycle accident.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, each session for 45 minutes; the first interview was done by **Læge 1** on 7th Dec., 2011. The second session was carried out the next day for another 45 minutes where **Vidne 4** joined **Læge 1** for a second opinion.

2. Current psychological complaints

In **Sagsøger 4's** words: "I have been experiencing intense fear and anxiety. I do not have anger outbursts although I have become more prone to losing control. I have become much more sensitive to noise; minimal sound can make me shiver. I prefer being alone. Sleeping was uneasy, uncomfortable, and interrupted by nightmares, but it improved by time. I have been experiencing frequent irritating flashbacks about the events; they caused me severe distress and annoyance. When I am busy working, it improves my overall condition. I have been suffering aches all over my body, and serious numbness as well. I fear talking and am afraid that I will put myself into any kind of troubles."

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: **Sagsøger 4** was appropriately dressed. He was both shy and gloomy. He talked minimally, only answered questions and gave few details.

Speech: His speech was coherent, relevant and straight to the point, but very limited.

Affect: Anxious and distressed.

Thinking:

- Stream: Slow- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but is preoccupied by the trauma.
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has no illusions, nor hallucinations.

Insight: He has insight of being psychologically affected but he does not seek help.

Sensorium and cognitive: Fully conscious and he has no memory deficits.

4. Assessment of social functioning

His pre-detention social functioning was on a higher level than his post-detention functioning in his social relationships. Although he seems to be an introvert, inert personality, the sense of fear and shame had a serious impact on him, as it has constructed more conservation and restrictions on his daily life activities.

IV. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- The physical examination did not reveal any scars or marks related to the story of abuse. There is however no part of the described abuse that will necessarily leave marks, also taking into account the seven years time interval before the examination.
- There is no inconsistency between the symptoms and the alleged physical maltreatment.

Psychological evidence

- He has undergone significant physical and psychological trauma.

- His claims of ill treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms
- He is in need of psychiatric management and psychotherapy.
- Diagnosis: Post Traumatic Stress Disorder in partial remission.

X. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at the Institute of Family Health, Amman, Jordan on 7-8 December 2011 respectively, in brief we conclude that:

1. There is full consistency between the psychological findings and Mr. Sagsøger 4's alleged report of ill-treatment and abuse.
2. There is consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health
3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and the alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.
5. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
6. Sagsøger 4 is in need of psychiatric management and psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i 19 dage.

Sagsøger 5

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 5 udarbejdet af psykiater dr. Læge 1, psykoterapeut dr. Vidne 4 og retsmediciner Vidne 2 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 7. og 8. december 2011. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 5 was born in Udeladt and grew up in a family of 5 boys and 4 girls, of which he was the middle (No. 5). His mother was a housewife and his father was a policeman. His parents both died when he was 12 years old. The family had thereafter lived on his father’s pension. The family was Sunni Muslims. There was no political interest or engagement in the home.

Sagsøger 5 went to school at the age of 6 and continued until 8th grade. He has not received any additional training and now makes a living by buying and selling sheep. His is married with five children aged 1 to 10 years, living with his family in **Udeladt**.

Sagsøger 5 considers himself a Sunni religious keen on praying the five Islamic prays (Salah) each day in the district mosque. Previously he sometimes functioned as the Imam (the one who leads the prayer in the mosque). This role is highly respected in his society, and it gave him more social credits with people in his neighborhood. He was known and respected by some of the prisoners in jail for being the Imam. Before 2004, he preferred to keep long beard and short galabia (i.e. Islamic look or outfit). At that time, he was respected and beloved by his local society.

Past medical history

Sagsøger 5's family suffers from hereditary kidney disease with "stone, sand and gravel in the kidneys." His five brothers and one sister had the disease, and a sister had had a kidney transplant. **Sagsøger 5** had had several severe kidney stone attacks, most recently during the latest Ramadan. He had never noticed blood in the urine, nor in connection with the below described abuse.

Past psychiatric history

Sagsøger 5 has no psychiatric history. He emphasized that he had been a sociable, energetic, active, cheerful and helpful person. Those were his most remarkably significant psychological characteristics and personality traits before the detention. He was a well-known, respected person in his society mainly because of his role as an Imam of a mosque there.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Narrative account of torture and ill-treatment

On the 25th of November, 2004, around 5 a.m., **Sagsøger 5** went to the **Udeladt** mosque as he used to do every day for the Fajr prayer (Dawn-time prayer). On his way out of the mosque with other believers who were praying, they found the whole place besieged by military tanks, gun armed men and there were helicopters circling over them. He recognized (on the flags on their sleeves) that the military forces were Danish and they had an Iraqi interpreter and armed Iraqi militia, who were masked. **Sagsøger 5** believed that Iraqi militia would not have dared to attack them without the aid and control of the coalition forces, as at that time the Iraqi police and Iraqi army were incapable of doing so. They lacked the needed weapons to attack. They did not own enough, if any, ordnance to attack a well-established Iraqi district. The Iraqis went into the mosque under the pretext of searching for explosives.

Sagsøger 5, as well as the other Sunni believers who came out of the mosque, were attacked, kicked, threatened and forced to sit in a painful humiliating position by a wall just nearby the mosque. They were accused of being Wahabi Sunni terrorists and extremists. The message of abhorrence, revenge and threat was clear enough to indicate that the Iraqi militia, in addition to the interpreter, were Shia. Most of the houses in the district were attacked and cruelly inspected; some residents were pulled out of their houses in sleeping clothes to the ex-

tremely cold dark yards. Moreover, the armed forces photographed the arrested citizens after putting guns and weapons in front of them, while they were sitting, by the mosque's wall. They pictured them as if they were armed, although none of them were. **Sagsøger 5** and 10 other men were all forced to climb the back of a pick-up truck while being threatened by the soldiers. They were handcuffed with strips on their wrists and blindfolded. In the pick up there were two armed guards who shouted at them and accused them of being terrorists.

They were first taken to the Akka-base, nearby the mosque. After a few hours they were moved to **Militærbase** in a Danish military truck. In the camp there were Danish and British soldiers along with Iraqi who wore a mask. They were all lined up outside and in turn taken into a tent. In the tent were three foreign soldiers, including a Danish and a Shiite interpreter. They asked first if he was Sunni. The interpreter intervened in the hearing. The Danish soldier was wearing gloves and body searched investigated. Below, he made "the deep" study (finger in the rectum), which **Sagsøger 5** found very humiliating. The Danish soldier did not explain anything about the purpose, and he found nothing in the investigation. **Sagsøger 5** was during this process threatened with guns, and he was convinced that he would die. The progress in this tent lasted approx. 10 minutes, then he - still with strips on the wrists - were led into another tent, where eventually all the captured men ended. They then were moved on a pick-up truck to Al-Shu'oon, "The Prison for Highly Dangerous Crimes". On the truck, **Sagsøger 5** - like the other prisoners - was kicked and beaten with rifle butts. He was hit on the body, arms and legs. He was bleeding but didn't faint and didn't have any broken bones. The trip lasted longer than normal because of traffic jam.

At Al-Shu'oon they were kept waiting for hours with their faces towards the wall. After some time he was - around the time of evening prayer - taken into the "torture room" [**Sagsøger 5's** expression]. He had previously been able to hear horrible screams from inside. Now he had a bar placed behind both knees, he was curled up and had the bar placed behind the elbows. His wrists were tied together in front, and in this position, he was hung up at the height of approx. 1 meter. As he hung there, he was beaten with electrical cables and kicked. At one time he was kicked vigorously on his right eye with a boot, so he was bleeding. He was also beaten on the soles of the feet (phalanga).

He was only wearing his dish dash. He was now given strong electric shocks with a narrow and sharp metal instrument. He heard a crackle and felt a sharp pain and jerks in the body as from convulsions. Shocks were especially given to the front of his chest. They also tried to lift up the dish dash and give shocks to the genitals, but he squirmed so much that they failed. They said that he would never have children. He felt that the electric shock affected his tongue and the heart would stop. During the assaults, he was threatened with a pistol against his temple and was told that he should confess to be a Sunni terrorist. He believed that those who abused him were Iraqis, and that there were foreign soldiers among them. He believes that he stayed in the "torture room" for approx. 2 hours, but is not sure when he fainted.

He was kept in Al-Shu'oon for about 7 days together with murderers and other criminals. He was swollen around the right eye and had pain in hands and feet.

The strength in his hands was gone. He was lying on a carpet on the floor for four days, not being able to move. There was an Arab toilet (a hole in the floor) in the cell.

After a week he was presented blindfolded in front of a court trial session, which he described as a fake meaningless court. The judge ruled that he was innocent of the charge, but still justifiably imprisoned because of Sunnis' past.

Then he was transferred to another detention place called "Al-Tasfrat" where he was detained for another 11 days, before he was finally released. There he was dragged to a detention hall with criminals. The police guards cursed Sagsøger 5 and the accused men with him, and mentioned that they were terrorists and anti-Shia. Although what the guards had mentioned would have put Sagsøger 5 and Sunni believers in trouble, and the criminals would have beaten them all, one of the prisoners knew that Sgr 5 was the Imam of the mosque he used to pray in. This changed their attitude towards Sagsøger 5 and made them treat him in a pleasant way. Moreover, the criminals offered him food and water, although he should have been deprived of this. All through the detention period, he was subjected to many types of ill treatment and humiliation. On his release, he asked for his ID papers, which had been taken from him, and he believed it was risky to move around without his ID. His request was not put into consideration and was denied. After returning home, he has experienced a total of three raids on his home by Iraqis.

2. Summary of detention and abuse

Sagsøger 5 was detained for about 3 weeks. He was interrogated for about 3 hours, and was accused of being a Sunni terrorist who hated Shia. He was subjected to different forms of ill-treatment including:

Physical forms

Electric Shocks, Beating, Suspension, Phalanga, Sexual Harassment, Whipping and Exposure to cold

Psychological forms

Verbal abuse, threats to kill him, mock execution, Blindfolding, Overcrowding, Deprivation of food, water and toilet, and Lack of medical attention

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

- The examinee suffers from sinus headache, against which he takes medication (Panodil). He sleeps well, except when he has a headache.
- He feels that he has limited strength in his hands.
- He has changed mentally, as he has become irritable and less tolerant.
- He doesn't feel tired and can carry out his job.
- He feels a sting in the heart when the weather is cold. Breathing and digestive functions are without complaints.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

The examinee participated in the examination, however hesitantly. He gave a sad impression and had sparse facial expressions and a low voice, which however became more loud and indignant in the description of the ill-treatment.

- Normal nutritional status and normal body built.
- The pupils were equal and reacted to light.
- Tongue and oral cavity were normal.
- Auscultation of heart and lungs showed normal conditions.
- Blood pressure 184/116. The pulse 88/minut.
- Abdominal wall was soft. There were no tumors.
- The plantar reflex was normal
- There was no scarring on the soles of the feet.
- The backside of the right wrist showed a slight thickening around a tendon sheath. The examinee believed that it came from the ill-treatment).
- There was no visible scar by the right eye, but the examinee had a number of facial scars from acne.
- The examinees eyesight was not examined.
- Higher up on the right wrist was a very narrow longitudinal 3 cm long, old scar (the examinee stated that it was unrelated to the abuse).
- There was a small additional scar on the back of the right ankle joint. It was said to derive from childhood.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment:

Clinical interviews through two sessions, each session for 45 minutes; the first interview was done by **Læge 1** on 7th Dec., 2011. The second session was undergone next day for another 45 minutes where **Vidne 4** joined **Læge 1** for a second opinion.

2. Current psychological complaints

In **Sagsøger 5's** words: "Soon after I was released, my family asked me to cut off my beard and to make my galabia long enough to change my religious look. They begged me not to go out, as they were scared. I have changed my look and have restricted my outing. They were worried about me, and I am guilty towards them.

When I went out, I used to call my wife every now and then to ask her to look after the kids, and to lock the door. In the street, I kept looking behind myself because I felt I would have been followed or would get arrested, shot, and killed. Usually, I used to choose the sideways, whereas no much side alleys without too many people or traffics. Now, I cannot go to the same places where I was tortured, although the coalition forces destructed that shameful building. I feel fearful whenever an ambulance or a car with masked men is passing nearby. I frequently remember what had happened to me. What comes to my mind are dogs, weapons and I recall how petrified and scared I was. When I remember all those horrifying events, I get a distressing feeling of being breathless, extremely sad and fearful. When I start crying, I quickly hide myself.

My neighbors, who used to respect and love me, have become afraid to be seen with me. All my life has been changed, I am not as sociable as I used to be, I do not have tolerance to anyone, and sometimes I rudely hit my kids, kicking them exactly as I was kicked, then I feel pity for them and for myself. As a result, I prefer being alone.

I cannot even go for shopping, as I am incapable of carrying the same amount of things as I used to. Now, I am aching all over my body, cannot run like before when they used to describe me as being as fast as the deer. I have some whitish skin spots, the doctor told me it is a skin disease called vitiligo and that it is related to psychological disturbance. He gave me some ointments for it. I feel shameful and worried; I have to hide my body and the medication as if it is disgusting to others, especially my wife. Every now and then I go to the bathroom to check if it is increasing. I know I have many body complaints related to psyche, and that I have become extremely preoccupied by my body. I know it is not logical. I am suffering body aches, headache, and I think my vision is diminishing because I was kicked violently on my face near my eye. My sleep is always interrupted, either by bad dream, or by terrifying thoughts. I frequently go out of my bed to check the door's lock, and to have a look on my kids.”

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: Sagsøger 5 was appropriately dressed. He easily gained rapport because of his honest, sensitive, respectful attitude. He reacted with a polite smile and a gaze of avoidance whenever he felt tensed or tearful.

Speech: His speech was coherent, relevant and straight to the point.

Affect: Anxious and sad.

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but preoccupied by psychosomatic complaints and deterioration of his physical fitness. He suffers a lot of worries about himself and his family.
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has no illusions, nor hallucinations.

Insight: He has insight of being psychologically affected but he does not seek help.

Sensorium and cognition: Fully conscious, attentive and alert. He has no memory deficits.

4. Assessment of social functioning

His pre-detention social functioning was on a higher level than his post-detention functioning in his social relationships. Sometimes he cannot cope

with his mistrust and the feeling of being followed. Sometimes he feels alienated and shows signs of avoidance behavior.

The trauma caused disturbance to the survivor himself, as he became less self confident, less energetic, and less tolerant to others. He became preoccupied by the past traumatic events, and its effects on his psyche and body. In consequence, he is incapable of doing what he used to do, and he lacked the interests he had before the detention, such as sports, shopping. The worst is being avoidant and avoided by his family, neighbours and friends. Yet, his work was not markedly affected because of the help of his extended family. Thanks to his strong faith, he has been able to pray in the mosque.

IX. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- A slight thickening of a tendon sheath was found, but this is probably not a result of ill-treatment.
- There is no inconsistency between the immediate symptoms and the alleged physical maltreatment.
- The examinee had a high blood pressure, possibly due to the situation, but should be examined, checked and if necessary, treated

Psychological evidence

- **Sagsøger 5** has undergone significant physical and significant psychological trauma.
- **Sagsøger 5** is in a need of psychiatric management.
- **Sagsøger 5's** claims of ill treatment are consistent with his psychological sign and symptoms.
- Diagnosis: Posttraumatic Stress Disorder

X. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at the Institute of Family Health, Amman, Jordan on 7-8 December 2011 respectively, in brief we conclude that:

1. There is a full consistency between the psychological findings and **Sagsøger 5's** alleged report of ill-treatment and abuse.
2. There is a consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health
3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and the alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.

5. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
6. **Sagsøger 5** is in a need of psychiatric management.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med Operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 18 dage.

Sagsøger 6

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 6** udarbejdet af psykiater dr.

Læge 1

, psykiater dr.

Vidne 4

og retsmedicin

Vidne 2

■ fremgår det, at han er blevet undersøgt den 7. og 8. december 2011. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

Sagsøger 6 is a 32 years old Iraqi man. He had a good secure childhood as no. 4 out of 6 siblings, 2 girls and 4 boys. One sister died from leukemia. He started school at the age of 6 and was every year nominated for the best student. He is well educated and he graduated from college of literature, translation department. He is married and has a three-year-old son (his wife is expecting their second child). He is a governmental employee, in Al Basra. He is a member of the **Udeladt** family, which is a well-known Sunni family in Iraq. He is not politically engaged. He has told his boss, who is Shia Muslim, why he was traveling to Amman, and the boss has seemingly accepted this.

Past medical history

As a child he suffered from asthma, but this has now disappeared. When he was around 20 years of age he had rheumatic fever and received prolonged treatment with penicillin (rheumatic fever is a disease which many years later can cause severe heart disease).

Past psychiatric history

Sagsøger 6 has been experiencing panic attacks since 2003. It has been controlled by medication, after consulting a psychiatrist in 2005.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

The First Incident:

On the 25th of November, 2004, around 5 a.m., **Sagsøger 6** and his family were attacked by the Iraqi militia and Danish armed soldiers. They threatened the whole household and shouted at them and accused them of being Wahabi and terrorists. There were many Danish soldiers. He was unmarried at the time and was afraid that he would die. Fear and distress became widely spread among the family members. The Danes shouted very loudly (he could recognize them on the flags on their uniforms). They asked if he had weapons. They found a Russian pistol in his possession.

He and his two brothers were taken in their sleeping clothes into the dark cold street. The weather was unbearable and they did not understand what was going on. While they were out in the street, the Iraqi militia, and maybe also the Danes, robbed their house and took everything from there, jewelry, and gold. He asked why he was taken but there was not a clear, satisfying response.

Sagsøger 6 and his siblings were forced to sit by a wall, putting their hands behind their necks, and looking into the ground. They were not alone there; many people were forced to sit in the same humiliating position and they were all threatened to be killed. They were all shaking from the harsh cold. Finally after three hours, they were offered some blankets. Before being released, they were photographed after putting guns and weapons in front of them, as if they were armed, although they were not. A Danish soldier was filming the entire event. At one moment his 16 year old mentally retarded cousin was taken. They were pushing him and **Sagsøger 6** asked the soldiers to let his cousin go. They made fun and were suggesting tying bombs to his body. **Sagsøger 6** saw 3 Danish tanks and 3 helicopters.

He was kicked on the legs and hit on the shoulders but were not detained at this occasion. They were all released at 9 p.m. **Sagsøger 6** was later told that his cousin **Udeladt** was arrested and detained and imprisoned as one among a group of eleven.

The Second incident:

On December 28th, 2005, **Sagsøger 6** was arrested by a group of Iraqi armed men, who were not dressed in military costumes. They attacked a minibus which **Sagsøger 6** was taking home from college and they asked for him by name. A small stout man told him that they had been watching him for 3 days. They took him in a normal car and a police car was following them. It took them about thirty minutes to reach "The Prison of Highly Dangerous Crimes". They did not want him to know where they were taking him, so they covered his eyes with his own jacket in order that he couldn't see the name of the place, but he later on recognized where he was. On the way there, he thought that it was the last time he would go to college, and they made him believe that he was going to be killed. They informed him that his family had to pay 10,000\$ in order to set him free; then they mocked him because he believed them because of course he would be killed anyway.

After reaching the "Prison of Highly Dangerous Crimes", he was placed on a chair in a room and they started slapping him harshly on his face. They kicked him off the chair and they continued kicking and beating him violently on his back, abdomen and legs for around 45 minutes. He was still blind folded but estimated that around 5-6 persons took part in the ill-treatment. He was told to confess and when he asked what he should confess, they replied: That you are a terrorist and make bombs (at this time, they had found AK47 rifles at his family). They were hitting him with electric cables and wooden sticks. Then he was taken to a solitary confinement where he was forced to stay on the cold ground on a small piece of carton and no blankets or anything to keep him warm. It was a small room and closed from all directions, the only small opening was where they offered him a disgusting bowl of cream and bread. They

sometimes came to see to him during the night and were blinding him with the light from a torch.

He was kept there for nine days. For the first three simultaneous days, he was taken at night to another room where he was subjected to different kinds of ill-treatment while being interrogated. He was asked to name some people and to accuse them of being terrorists, to accuse them of anything and to narrate even false stories about them. He was beaten with a wooden bar and plastic weapon on the soles of the feet (phalanga), and with thick electric cables on his legs on the same specific place every day. Another person, who arrived two days later than him, was imprisoned with him in the same room. This person helped him by rubbing and massaging his legs after the violent beating, in order not to cause gangrene. After a while, he was offered a blanket and cigarettes, so he knew that his family visited and paid some money. After the nine days were over, he was moved to another confinement where there were thirty other people with him. The place was too small. It could not accommodate thirty people, and they slept on their sides in order to fit into the small room. He spent six days in this overcrowded, extremely psychologically distressing situation.

Sagsøger 6's family, who had got to know where he was detained, then paid 6000\$ for his release. Before releasing him, there was a virtual fake trial where the judge ordered him to be released. They did not allow him to leave directly after the trial; they took him to a room. They did not physically beat him, but they threatened him brutally. He was forced to sit blindfolded on a chair, and they made him hear scary noises and horrifying threats. They said that they would video film him and “have him for dinner” and “make him ready for the electrical machine”. They tried to recruit him, and make change from Sunni to Shia, but they didn't manage. He finally was released.

Summary of detention and abuse

In the first incident, **Sagsøger 6** was subjected to ill-treatment for several hours and everything was stolen from his family's home. He was forced to sit in a humiliating position in the extreme cold for many hours before being released. He was photographed being armed, although he was not, then he was released.

In the second incident, **Sagsøger 6** was interrogated while being subjected to ill treatment. He was put into a solitary confinement for 9 days and subjected to ill treatment for three simultaneous days. Then he was detained with thirty people for another six days. He was subjected to different forms of ill-treatment including:

Physical forms

Beating on his foot soles (phalanga), with electric wires and wooden sticks on a daily basis, Being forced to sit in humiliating positions, Exposure to severe cold for long periods of time, Slapping on the face, Kicking and beating violently on the abdomen, back and legs.

Psychological forms

Verbal abuse, threats to his life, Threats using “horrifying voices” while being blindfolded, Overcrowding, Deprivation of food, water and toilet facilities, and Lack of medical attention.

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

The examinee was psychologically premorbid due to his mental disorder with panic attacks of varying frequency. He felt persecuted.

He sleeps fairly well, but can get panic attacks in his dreams. He sometimes has nightmares about what happened and it is Iraqi soldiers who appear in the nightmares.

He has received treatment for his panic attacks, e.g. Valium (benzodiazepine preparation) and beta-blocker. He is still receiving treatment with these drugs, as he still gets panic attacks and they have become more frequent after the ill-treatment. He also takes Anafranil, Tofranil, Zoloft, and Librium. He has gone for treatment at a rehabilitation center in Basra.

He treats himself by means of a book he has received from the U.S. His attacks are triggered mainly by many people and new challenges such as having to go to Jordan for the present examination. At times, he has attacks on a daily basis. He suffers from heartburn, against which he takes Gaviscon.

He has no specific symptoms from the heart, lungs, stomach or urinary system. He has never noticed blood in the urine. He has no sexual problems.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

A slightly overweight, anxious, talkative man with a beard and a mustache. He was well dressed.

Pupils and oral cavity and teeth were normal.

- No murmurs at heart stethoscope, nor at lung stethoscopy. Cardiac rhythm was slightly irregular with a number of ectopic beats
- Blood pressure was: 150/96, pulse 68/minute.
- There were no detectable signs of previous trauma to the soles of the feet.
- There was no scarring of the skin.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, each session for 45 minutes; the first interview was done by Dr. **Læge 1** on 7th Dec., 2011. The second session was carried out the next day for another 45 minutes where **Vidne 4** joined **Læge 1** for a second opinion.

2. Current psychological complaints

In **Sgr 6's** words: "After the war on Iraq began, I started experiencing panic attacks, and they intensified after the Iraqi militia and Danish soldiers' attack in 2004. Moreover, the feelings of unease augmented." I, **Læge 1** when I asked

him of details about his panic attacks and the specific feelings he experienced, he replied, “The panic attacks involved feelings of severe dizziness, in addition to intense fear of fainting and getting no help. I also felt that I would suffer a heart attack and as if people were only paying attention and interacting with me in an annoyingly irritating way. I suffered accelerated heartbeats and short uneasy breath. Those feelings increased when being among people or outside my home, that’s why I did not want to leave the house. I began to avoid crowded places and social events, although I used to be an extremely sociable person. Open areas have caused me intense anxiety. Furthermore, I started having petrifying nightmares of being arrested or killed. I was fearful of experiencing another attack on my house and of being forced to sit in such cold and humiliation. My fear of experiencing panic attacks also intensified. I lost interest in everything that used to be crucial in my life as I felt it lacked quality. I ignored my looks and stopped paying attention to my clothes and beard. Going to college became something uncomfortable for me but I tried hard to push myself to go and to study.

When we heard about attacks or arrests, we went to sleep over at some of our family members’ homes, but not from the **Udeladt** family. I also frequently have flashbacks about everything. I lost appetite and had no interest in eating except minimal amounts to help me survive.

One month and a half after the first attack in 2004, I asked and tried to seek help. I went to a psychiatrist and complained about having panic attacks and horrifying nightmares, and by the end of the year, they were controlled by medication and became better.

After the second incident in 2005, I became psychologically damaged. I lost interest in life in general; I used to be energetic, and had a sense of humor. I loved having relationships with girls and forming strong friendships with people; I was a “people’s person”, but it is no longer like this at all. I used to take care of my looks and chose my clothes carefully, but I also lost interest in that. I was in the fourth grade by then, and when I graduated I felt tremendous victory, but the last year was the hardest. I did not enter college from the main gates for fear of getting arrested. I only used the back gates and as soon as I finished, I headed home. I became overcautious and overprotective. I feel shocked and shaken the moment I hear that someone is arrested even if I do not know him personally. The feeling of unease and discomfort has become a normal feeling to me in addition to fear, distress and disinterest.”

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: **Sagsøger 6** was appropriately dressed. Although he was severely tense and distressed while narrating his experience, he was cooperative and appreciating the role of psychiatry regardless of his culture’s view of it.

Speech: His speech was coherent and he fluently narrated the story.

Affect: Anxious and distressed.

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.

- Content: He has no delusions but preoccupied by the effect of the traumatic event and the deterioration of his normal life performance.
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has no illusions, nor hallucinations, but he experiences flashbacks.

Insight: He has insight of being psychologically affected and he is seeking help.

Sensorium and cognitive: Fully conscious, attentive and alert. He has no memory deficits.

4. Assessment of social functioning

The level of function has deteriorated significantly. He managed to continue his last college year, and he graduated. He also got married and had a son, but he lived on a minimal basis. His personal character changed to be overcautious and overprotective. He is no longer sociable and he avoids social events of any kind, unlike in the past.

IX. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- The physical examination did not reveal any scars or marks related to the story of abuse. There is however no part of the described abuse that will necessarily leave marks, also taking into account the seven years time interval before the examination.
- There is no inconsistency between the immediate symptoms and the alleged physical maltreatment.
- The story of the examinee was consistent and without exaggeration or tendency to symptom confirmation.

Psychological evidence

- **Sagsøger 6** has undergone significant physical and significant psychological trauma.
- Although **Sagsøger 6** is receiving medication, he is in a need of psychiatric management in the form of intensive psychotherapy in addition to the medication.
- **Sagsøger 6's** claims of ill-treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms.
- Diagnosis: Posttraumatic Stress Disorder and Panic Attacks with agoraphobia.

X. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at the Institute of Family Health, Amman, Jordan on 7-8 December 2011 respectively, in brief we conclude that:

1. There is full consistency between the psychological findings and Sagsøger 6's alleged report of ill-treatment and abuse.
2. There is a consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health
3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. It cannot be concluded with certainty which of the two incidents of capture has been more important.
5. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and the alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.
6. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
7. He is in a need of psychiatric management in the form of intensive psychotherapy in addition to the medication.
8. It must be emphasized that he suffered from panic attacks even before his arrest. These attacks have worsened, which may be due to arrest and torture.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 16 timer.

Sagsøger 7

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 7 udarbejdet af psykiater dr. Læge 1, psykoterapeut dr. Vidne 4 og retsmediciner Vidne 2 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 1. marts 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 7 is a 43-years old Iraqi man, born in Udeladt, Iraq. He is married and has 6 children. He currently works as a religious instructor in the Udeladt. Sagsøger 7 used to live in Iraq. In 2005, he had to flee Iraq after allegedly being arrested and subjected to ill-treatment.

Past medical history

There was no information of previous diseases.

Past psychiatric history

Sagsøger 7 has no past psychiatric history.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

Sagsøger 7 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, English and Iraqi forces. His brother and 9 of his friends were also arrested with him. During his arrest, he was subjected to different forms of ill-treatment. His arrest was not based on a particular charge but rather on a religious background. He remained detained for about 3 months. After being released, he had to flee Iraq because he was subject to indirect threats.

2. Initial and subsequent places of detention

Akka camp: a common camp for British, Danish and Iraqi forces

Militærbase: a camp for Allied forces (British, Danish and others)

Al-Shu'oon, "The Serious Crimes Unit or Al-Jamiat Police Station

Al-Tasferat: Public jail

3. Narrative account of ill-treatment and torture

The story as it was told by **Sagsøger 7**:

“November 25th 2004. We finished praying the dawn prayer. We heard sounds of tanks and armoured vehicles. The sounds were very strong and there were abnormal noises. We opened the windows and we saw armoured vehicles located between the 2 streets in front of my house between the mosque and my house (He drew the streets and the locations on a note – Annex I). There was a Danish soldier lying prone on the ground between the 2 streets and he was pointing a weapon at whoever came out from the mosque. We saw that soldier when we later stood between the 2 streets. The Iraqi forces made us stand near the mosque in front of my house and I saw my house's doors open (These were hard times, we were suffering. I was so scared and worried about my wife and my kids. At the time I had 4 children). They then moved us near the house in front of the mosque and photographed us. Meanwhile 2 helicopters were flying above us. Then, they took us in a pick-up to Akka camp (It's a common camp for Danish, Iraqi and British forces). It's about 600 meters away from the mosque. All the Iraqi forces were covering their faces with their eyes only being non-covered. They placed the 11 of us in the same room in Akka camp. While we were there, someone came and asked from behind the door: Is **Sagsøger 7** with you? **Sagsøger 7** is me. I told him “yes”. He replied “Welcome” in the Iraqi dialect, it was meant as a threat.

When I was released I was informed that they also arrested my father and brought him to Akka camp. They didn't release him until they made sure that I was among the arrested group. They insulted him. They also arrested my brother **Udeladt** who has autism. My mother came and she told them that he was sick. She begged them to release him and they did. I also knew that they entered my house and insulted my family and scared them. It was more as if they came to liberate Al-Basra and not only some houses. My mother lost her temper. She entered my house and started insulting them. They insulted her back. They searched the house in the presence of my family. They broke my library and sabotaged the house. They were Iraqi and Danish forces. They photographed the house and searched for weapons. They took my personal things, like my computer and other things.

In Akka camp, they didn't torture us. They only insulted us. They called us "wahhabiyyine" which is an insult for the Sunnite people.

Afterward, they took us to **Militærbase**. It's a camp for the Allied forces (Danish, British and others). They made us sit in a row surrounded by dogs and with weapons pointed at our heads. They kept us sitting this way for hours, but I don't remember for how long exactly. I asked to go to the toilet. A Danish soldier accompanied me to the toilet. He wasn't pulling a sulky face so I asked him: why did you get us here? He replied: Militias. He replied very honestly.

What bothered me most was when they took us to the tent. There were inside it Danish officials with an Iraqi translator. They asked each of us about our work. I told him in English: If you speak slowly I can understand you.

There was another search. He wore nylon gloves, asked us to raise our dress and entered his fingers so strongly in between our buttocks. For us as tribes, this act leads to murder. They abused us. This was the peak of insulting as if they were telling us "You are homosexuals."

Inside **Militærbase**, they handed us over to the Iraqi forces. The Iraqi forces handcuffed us with plastic handcuffs. The more we tried to open our hands the more those handcuffs would pull on our hands. This happened in the presence of the Danish forces. Al-Shouaiba airport is the biggest military airport in Basra. My brother **Sgr 1** asked the Danish forces not to hand us over to the Iraqis because Danes are more merciful than Iraqis. This is known among all Iraqi people.

They handcuffed us and blindfolded us. They took us to Al-Shu'oon "The Serious Crime Unit" or Al-Jamiat Police Station. It's about 30 kilometres away from **Militærbase**. On the way, they kept insulting us, and beating us on our heads and feet. It was a chance for them. This place was a prison for the intelligence force with a majority of Sunnite. The proof that this place is not legal is that the British pulled it down because it was illegal due to the torture practices that used to take place inside it. They placed us in a corridor (based on what we could hear because we were blindfolded). Afterward, each one of us was taken separately for investigation. With me personally, they talked about religious topics that has nothing to do with any accusation or revenge, topics that were based on their internal resentment. They asked from where do you get money and weapons, although they didn't find weapons with us. I remained there for almost an hour and then I went back to the corridor (I felt that it was a corridor because there were people coming and going all the time). I thought that the investigation was over. But later, they took me for investigation again. As soon as I entered, they started beating me with their hands and insulting me. Then they made me sit and lifted my feet with a lever. My head was down and my feet up. They began beating me on my feet. The pain kept increasing. I had the impression that my feet were open and that my clothes were full of blood. It was a very painful torture. They told me that I should admit. I told them that my father exploded a train. - I did so only to rest and breathe. I told them that my father was an elderly. Then, they gave me electric shocks on my ears and nipples. One of them told me, if you don't admit right away, we will place the electricity on your penis. I felt unable to breath. The official told that man:

“No, no. Leave him”. That day, I was fasting. We remained with no food or water after the time of fasting. I began yelling. It was about 03:00 a.m. They gave me a sandwich to eat. They were scared that something happened to me due to the torture and food and water deprivation. When they took me to the jail, they covered my eyes. They placed me with criminals. We were me and my 10 friends in the same cell.

During the second or third day, at around midnight, we were sleeping and they came and called me. They blindfolded and handcuffed me and they took me to a room where there were 3 or 4 persons. They started torturing me using a stick and a bar behind my knees to lift me up (He showed us the position). My feet were hurting me so badly that I was going to admit and say whatever he wanted even if he beat me with his hand only. And then, and in order to scare him, I told him that the Iranian doctor (who was an inmate with me in the cell) examined my foot and said that I had gangrene and that my foot should be amputated. Then he started torturing me using electricity. Then he let me off and started talking to me about religion-related issues.

They then turned me back to the cell. We remained there for 7 days and they took us to the court blindfolded and handcuffed. They took us to the forensic investigator and the judge with our hands and eyes being cuffed and blindfolded respectively.

Then, they took us to **Al-Tasferat**, which is a public jail for murder crimes, drug crimes. It's like a warehouse for non-convicted prisoners in which they stay until they are convicted. It is not related to the intelligence. While we were there, they were beating us. They placed each one of us in a cell. When they took me to my cell, they told the inmates “this man insulted **Imam**” because they wanted me to have a fight with the inmates. Before taking us to Al-Tasferat, some of us were released (**Sgr 11, Sgr 2, Bror**). Later, they also released **Sgr 3, Sgr 4, Sgr 5 og Sgr 7**. Only I, my brother **Sgr 1, Sgr 8 og Sgr 9** remained in jail. Our parents used different means to have us released. We remained there for about 21 days. Then, they took us back to Al- Shu'oon. They investigated us again.

Afterward, they took us back to **Al-Tasfirate** and then they released us on January 2005 after the Iraqi elections. They released me after having received 50 000 \$ from my parents. After my release, I remained in Al-Zubayr for 7 days and then I went out of Iraq. I had to flee because after 2 or 3 days of my release, the Danish forces came back to my house accompanied by an Iraqi man. They came with the pretext of wanting me to go with them to get my personal things back. There was with them a tall soldier who was standing outside while trying to watch what's inside the house. They spread around our house. My nephews informed me that the Danish forces were here looking for me. I went out from my house to my parents' house using the backdoor and I ran away with my brother **Sgr 1**. I came back at night.

The reason why I ran away is that they were setting up barriers near my father's house in order for us to think that we weren't targeted. According to our experience, they used to set up barriers whenever they had suspicions about a particular person. In addition, my relatives who are members in the Islamic Party informed me that they had information that I am targeted and asked me

not to stay in Iraq. During the same week, I got out of my house and found 2 cars belonging to the National Guard and Iraqi soldiers around the mosque. They also arrested a relative of us named [redacted] Anonymiseret . He was subject to severe torture to provide information about me and my brother Sgr 1. I went out for a while and then I went back directly. I watched them from my window, and I observed that they were getting close to my house. I ran away to my uncles' house and came back at night. My parents told me that there was no way I could stay in Iraq and that I would have to leave.

4. Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating
- Electric shocks on nipples and ears
- Phalanga
- Parrots Perch
- Kicking
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Insulting
- Deprivation of food and water
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Sexual assault during body search

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

1. The examinee described that he was given electric shocks to the ears and the nipples and threatened with shocks to the genitalia. He was intermittently beaten on the soles of the feet (phalanga) as they would tie his ankles together and lift up his legs before beating. His feet became very sore, and finally they hung him with a bar placed behind his knees (Parrots Perch) and beat him on his swollen, tender feet. This was extremely painful. He never lost consciousness however.

2. The examinee described heavy symptoms in relation to the physical and mental maltreatment. When he had finger(s) inserted in his rectum he felt a massive shame and a feeling of losing his dignity. He declared that if meeting the Danish soldier, who did this to him, he would have to kill him.

When he was beaten on the soles of his feet, he felt much pain and was for a period of time not able to walk. His feet were swollen and blue. Another prisoner, said to be a physician, said to the wardens that the examinee suffered from gangrene of the feet, and if phalanga did not stop, he would have to have his feet amputated.

When asked about acute symptoms due to electrical torture, Sagsøger 7 was not able to give a description but declared: “Do it again to me now, and I shall tell you how it feels”.

3. The examinee denied any lasting and current symptoms that could be related to the described maltreatment. He had, however, a number of symptoms that he saw as a consequence of his expatriation. He “admitted” that he had sleep disturbances but did not willingly go into details. His feet were not hurting anymore, and he could walk and run. He also said that his strong belief helped him getting well without remaining symptoms.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

Sagsøger 7 was a stout, strong looking man. He was tense, especially when describing the exploration “from behind” by a Danish soldier. He was impatient with the examination and wanted to decide what was important. He put pressure on the examiner by stating that there was a time constraint as he had a flight to catch. At the physical examination he was only partly undressed, and he would only unwillingly expose his body.

- No scars or deformities were revealed at careful examination of his skin. There was a bony swelling under each knee cap, more pronounced on the left side but no indication of previous fractures.
- His face, head and neck were normal.
- The pupil reactions and the oral cavity were normal.
- Chest and abdomen were normal. Stethoscopic examination of lungs and heart did not reveal anything abnormal.
- Blood pressure was 125/81, pulse regular 65/min.
- The feet were examined together with the physiotherapist who was present. There was a slight swelling along the margins of the feet but it could not be related to the described phalanga, and otherwise the feet did not show any tenderness, abnormality or other signs of previous phalanga. The genitalia were not examined.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment and psychological testing

- Clinical interviews
- Beck Depression Inventory (BDI)
- Hamilton Anxiety Scale (HAM-A)
- Harvard Trauma Questionnaire

2. Current psychological complaints

Considering his religious background, his ideology and the culture of his tribes, Sagsøger 7 has a lot of defense mechanisms. He is unable to talk about his psychological state and symptoms. He is even unable to admit them. Most of his symptoms are unconscious or somatoform (nightmares, dry mouth-teeth squeeze...). However, we were able to detect other symptoms through the psychological tests applied with him. In what follows, we will divide the symp-

toms into 2 categories: the 1st set of symptoms is based on **Sagsøger 7's** narrations and the 2nd one is identified through testing.

a- Symptoms identified based on speech:

- **Nightmares** (“my wife often wakes me up and tells me to calm down and that I’m home – Sometimes I wince , then I realize it was a nightmare and not reality)
- **Irritability** (“I assault my kids and insult them. I can’t help it- My wife tells me : I wish that you are kind in home as much as you are kind outside – I’m unable to hold my daughter. If she asks me anything I get angry and I yell at her”)
- **Inappropriate guilt feelings** (“sometimes I feel so guilty and I beat myself”)
- **Persecution feelings** (“ I feel that they could kill me wherever I am”- They would enjoy killing me just because I have a beard and a scientific background- When I was in Hamra street yesterday (in Lebanon) I heard someone saying “tfou” (spit) and I felt I was the intended - I feel that I’m watched all the time.)
- **Cautiousness** (I’m always alert of Shiite. I feel that they could betray me at any moment – I’m always very cautious when I deal with people that I don’t know)
- **Loss of confidence towards others** (I was thinking that maybe you are related to **Udeladt** . Is it possible that you are doing all this just as a favour?)
- **Psychosomatic complaints** (“At night my heart beats get faster and I tremble but I don’t express this. I’m afraid my wife might pay attention to this and I feel ashamed- I have hot flashes- When I sleep I squeeze on my teeth. My dentist discovered this – I often have a dry mouth”)
- **Fear** (“I’m always scared of my legal stay getting expelled and having to go back to Iraq. I’m scared of going to the Iraqi embassy. I’m scared of the Iraqis’ treachery, of not accepting to renew my passport for example. I’m afraid they might use this as a means to put pressure on me- I feel scared of treachery at night to date”).
- **Obsessive ideas** (“To this day I keep asking my wife if they raped her. I’m obsessed about this idea because when they broke into my house, my wife was in her sleepwear – I always have doubts about them having raped my wife – I’m always obsessed of having to be forcibly deported to Iraq.)
- **Anxiety about the future** (“I’m worried about the future, worried of treachery, worried because of my nationality”)

b- Symptoms detected through testing:

PTSD symptoms rated as “extremely distressing” by **Sagsøger 7 (Harvard Trauma Questionnaire)**

- Recurrent and intrusive distressing recollections of the event, including images and thoughts
- Detachment from others
- Mood swings

- Irritability and outbursts of anger
- Avoidance thoughts and feelings related to the traumatic event
- Physiological and emotional reactions when recalling the traumatic event
- Feeling that others are hostile towards you
- Feeling that someone you trust betrayed you

Anxiety symptoms rated as “extremely intense” by [redacted] Sagsøger 7 (Hamilton Anxiety Scale)

- Anxious mood
- Tension
- Phobias
- General somatic symptoms

Depression symptoms confirmed by [redacted] Sagsøger 7 (Beck Depression Inventory)

- I hate myself
- I feel all the time that I’m sad or have a bad mood but I can’t help getting rid of this feeling
- I feel guilty
- I have to do a very big effort to accomplish any work

3. Post-torture history

After his release, [redacted] Sagsøger 7 suffered from a range of psychological symptoms, including mainly fear and cautiousness. He had insecurity feelings and was alert all the time. For more than a week, he was unable to sleep in his house for fear of being arrested again. He used to sleep in his friends or uncles’ homes, however, seeing that he had to flee Iraq shortly after his release, Mr. [redacted] Sagsøger 7 got busy with meeting his basic needs and those of his family and arranging his stay and other legal affairs. Thus, those basic needs and the requirements of providing the basics of a new life in a new country dispersed his attention on his psychological conditions.

4. Assessment of social functioning

[redacted] Sagsøger 7 lives currently in Bahrain. He works as a religious instructor in [redacted] Udeladt. Mr. [redacted] Sagsøger 7 describes himself as extremely irritable. His relationships with his wife and children are accordingly affected.

IX. DIAGNOSTIC TEST RESULTS

Based on the above, [redacted] Sagsøger 7 is diagnosed with Anxiety and PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder).

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

- The physical examination did not reveal any scars or marks related to the story of abuse. There is however no part of the described abuse that will necessarily leave marks, also taking into account the seven years time interval before the examination.
- There is no inconsistency between the immediate symptoms and the alleged physical maltreatment. The examinee was not very outspoken, and seemed to be denying both physical and mental symptoms.

Psychological evidence

- **Sagsøger 7** has undergone significant physical and psychological trauma.
- He is in a need of psychotherapy
- His claims of ill treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms.
- Diagnosis: PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder) and Anxiety
The fact that **Sagsøger 7** had to flee Iraq and live in another country away of his family is contributing to his psychological distress. In fact, the family role in one's life is extremely important in the Arab culture in general, mainly for the tribes.

XI. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above, and our psychological and physical evaluations conducted at Restart Center, Beirut Lebanon on 28 and 29 February and 1 March 2012 respectively, in brief we conclude that:

1. There is full consistency between the psychological findings and Mr. **Sagsøger 7's** alleged report of ill-treatment because symptoms of PTSD and Anxiety can be detected even today seven years after the ill-treatment.
2. There is a consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health
3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
4. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and the alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.
5. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats, including death threats, and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
6. **Sagsøger 7** should undergo psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 28 dage.

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 8** udarbejdet af psykiater dr. **Læge 1**, psykoterapeut dr. **Vidne 4** og retsmediciner **Vidne 2** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 2. marts 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 8 is a 42 years old Iraqi man. He had finished his preparatory school and used to work as **Udeladt**. **Sagsøger 8** also has been working as a traditional **Udeladt**. This job is highly respected in his society, and also gives him great spiritual satisfaction. **Sagsøger 8** is married and has 5 kids, living with his family in **Udeladt**. Before 2004, he preferred to wear a long beard and short dish-dash (i.e. Islamic look or outfit).

Past medical history

Sagsøger 8 has no previous medical history of significance.

Past psychiatric history

Sagsøger 8 has no psychiatric history.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

On the 25th of November 2004, around 4:30 a.m., **Sagsøger 8** went to the mosque as he used to do every day for the Fajr prayer (dawn-time prayer). On his way out of the mosque with other believers who were praying, they found the whole place besieged by military tanks, gun armed men and there were helicopters circling over them. He recognized that the military forces were Danish and Iraqi. They had an Iraqi interpreter. **Sagsøger 8** believed that Iraqi militants would not have dared to attack them without the aid and control of the Danish forces, as at that time the Iraqi police and Iraqi army were incapable of doing so. They did not own enough, if any, ordnance to attack a well-established Iraqi district.

Sagsøger 8, as well as the other Sunni believers who came out of the mosque, was attacked, kicked, threatened and were obliged to sit in a painful humiliating position by a wall just nearby the mosque. They were accused of having been Wahabi Sunni terrorists and extremists. The message of abhorrence, revenge and threat was clear enough to indicate that the Iraqi militants, in addition to the interpreter, were Shia. Most of the houses in the district were attacked and forcefully inspected; some residents were pulled in sleeping clothes out of their houses to the extremely cold dark yards. Moreover, the armed forces photographed the arrested citizens after putting guns and weapons in front of them, while they were sitting, by the mosque’s wall. They pictured them as if they were armed, although none of them was.

Sagsøger 8 and 10 other men were altogether forced to climb the back of a pick-up truck. They were handcuffed and blindfolded. They were first taken to Akka-base, nearby the mosque. They were kept there in a room for a few hours. They then were moved on big military cars to **Militærbase** where they were forced to sit in an open place where Danish soldiers with dogs were moving around. **Sagsøger 8** considered this was an intended action to insult them as Muslims. Each of the arrested men was interrogated separately in a room. In this room, there were three Danish men, a Danish woman and an Iraqi interpreter. One of the three men with a rubber glove stood nearby **Sagsøger 8** and searched his clothes and body. **Sagsøger 8** shamefully reported that the fingers of that man penetrated his rectum. The others asked him few questions before he was led to join the other arrested men in a small tent.

They were now under the control of Iraqi masked military men, by whom they were handcuffed, blindfolded and forced to the back of a pick-up truck. They recognized that they were moving to “The Prison for Highly Dangerous Crimes” which was also called “Al-Shu’oon”. They were beaten and verbally insulted all through the way. In Al-Shu’oon, everyone got a sticker on his back, they were kept waiting for hours with their faces towards the wall. The guards were laughing at them, most probably because of what was written on their back. At about 10 p.m., **Sagsøger 8** was taken to the interrogation room where severe maltreatment took place. His legs were cuffed together and his hands were cuffed on the back with iron cuffs. He was hung upside down by the wrists from a hook on the ceiling (“Palestinian Hanging”). He was violently beaten all over his body with guns, cables, fists and received multiple electric shocks while being hung. **Sagsøger 8**, reported that he received more beatings and more shocks for whatever he said till he felt completely helpless and hopeless and wished to die. The abuse made him almost incapable of walking or even moving for the following seven days which he spent in Al-Shu’oon in a ward full of criminal prisoners. The ward was overcrowded, dirty, with one window and a toilet facility with no privacy. They were not allowed to go out of the ward, were not offered any mattress or blankets or meals. Later on, they were given the blankets and meals provided by their families. **Sagsøger 8** was allowed seeing his 6 years old son carried by one of his relatives; this was a single visit and only through the heavy door of the ward.

The evenings were terrifying because it was the time for interrogation, the sound of soldiers’ step and the opening of the ward’s door was an alarm that they would be ill treated again.

During the week, they photographed him while carrying a sign with a number and they took his fingerprints.

He was kept there for about 7 days before he was presented blindfolded at a court trial session, which he described as a fake meaningless court.

Then he was transferred to another detention place called “Al-Tasferat” where he was detained for another 3 weeks. There he was dragged to a detention hall with criminals. The police guards cursed **Sagsøger 8** and the accused men with him, and mentioned that they were terrorists and anti-Shias. Although what the guards had mentioned would have put **Sagsøger 8** and Sunni believers in trou-

ble, and the criminals would have beaten them all, [Sagsøger 8] gave a kind of religious speech. This changed their attitude towards [Sagsøger 8] and made them treat the Sunni in a pleasant way. Moreover, the criminals offered them food and water. The wards were relatively large with a bathroom with no door. They were allowed one visit per week but a wired wall would separate the prisoners from the visitors.

Three weeks later, [Sagsøger 8] was taken once more to Al-Shu'oon. Again, he was interrogated for about one hour during which he was blindfolded, suspended upside down (i.e. "Parrots Perch" - pole placed over the victim's biceps and behind the knees while tying the victim's both ankles and wrists together), and while he was hanging he was beaten repeatedly on the soles of his feet (Phalanga). Then, he signed papers, which he was not allowed to read. He was kept in Al-Shu'oon for 3 days before he was released after a payment of fifty thousand dollars as bribe.

2. Initial and subsequent places of detention

- Akka base for hours
- [Militærbase] for hours
- Al-Shu'oon prison for one week
- Al-Tasferat prison for three weeks
- Al-Shu'oon prison for three days

3. Review of torture methods

Physical forms

Electric Shocks, Beating (incl. Phalanga), Suspension ("Palestinian Hanging" and "Parrots Perch"), Sexual assault, Whipping and Exposure to cold

Psychological

Verbal abuse, threats to kill him.

Blindfolding, Overcrowding, Poor ventilation, Restriction of food, water and toilet facilities, and Lack of medical attention

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

1. Acute symptoms and disabilities:

Following "the Palestinian hanging" the examinee described severe pain in his shoulders. He also had much pain from the beating including phalanga. He had swelling of the feet, and two other prisoners helped him walk. Sometimes he felt numbness after having been hanged by his hands or feet, but did not describe the sites of numbness (more than seven years after the maltreatment). He did not experience much pain from the electrical shocks. He was never bleeding during the mistreatment.

2. Chronic symptoms and disabilities:

The examinee claimed that he had no physical symptoms. However by closer questioning he revealed that he had sleep disturbances especially in periods when he felt insecure such as periods when there were many arrests in the area where he was living. He had gone to Damascus for a while but came back to Iraq. He did not experience nightmares. He had no symptoms from the heart or

the lungs. He did not find his sex life normal as - when he was scared - he did not manage sexual activity for up to two months.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

A strong and healthy looking man whose face during the questioning was reflecting his pain and suffering.

On his skin there were scattered small, old scars, all said to be unrelated to the mistreatment. The eyes and pupil reactions were normal so as the oral cavity. At stethoscope examination the heart and lungs were found normal. Blood pressure: 146/91, pulse 64/min.

The abdomen was soft without any abnormalities. The patella and Achilles reflexes were normal, although weak. Together with the physiotherapist the feet were examined and found to be normal without any detectable signs of phalanga sequelae.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Clinical interviews through two sessions, each session for about 3 hours; the first interview was done by Dr. **Læge 1** on 28 February 2012. The second session was undergone next day for another 3 hours where **Vidne 4** joined Dr. **Læge 1** for a second opinion.

2. Current psychological complaints

In **Sagsøger 8's** words:

“Soon after I was released, as I was so scared, I went with my family to Syria. I couldn't financially manage our life there and we went back to Al-Zubayr. In Al-Zubayr, I felt that people believed I was detained for no good reason and they were afraid to be seen with me. I became socially isolated though I do love people and helping others has always been my source of self-satisfaction. I shaved off my beard and by all possible means I have changed my religious look. I have been so scared to be detained once more.

I was not able to attend Fajr pray for about 3 years after my release. Then after, I pushed myself to go to the mosque so early to call for Fajr pray as a part of my job but I fearfully close the door of the mosque till other prayers start to come. This was not my habit before my detention and I feel ashamed and embarrassed to be seen frightened to that extent. Sometimes, when I hear sound of vehicles nearby the mosque I feel panic and hide in the bathroom.

I feel fearful whenever I hear about the detention of someone or a police attack to any district. The most terrifying scene is a masked soldier in reality or even in a movie, my heart would beat and I become breathless. I don't feel safe even at my home and I sleep better during the daytime, as I am not able to sleep well during night. My wife also has been suffering bad dreams; her dreams scare me because I believe it might be a sign.

Though I don't want to remember what happened to me, it comes to my mind and it disturbs my mood and concentration. I think too much and I always expect something bad to happen. I become nervous, sometimes I beat my children and sometimes I fight with my wife who is supporting me. This makes me feel guilty and I cry. Any sound can easily annoy me even the sounds coming from the kitchen while my wife is cooking. I feel so sad, as if all the doors are closed. I am a former detainee, and could be arrested at any time. I don't have any wish except to sleep deeply with no fear".

3. Post-torture history

Sagsøger 8 was so extremely afraid to be rearrested and felt obliged to flee to Syria for sake of his and his family's safety. He lived with his wife and kids in Syria but he could not earn his life there and suffered poor life conditions. A year later, he returned back to his home and to his work. During the early years back in Al-Zubayr, his life was extremely controlled by the fear of detention. Later on he has developed more adaptive ways to live with his continuous expectation of arrest, detention and torture. Yet, he has never felt as secure as before. Many of his previous friends, neighbours and even some of his relatives have been afraid to be seen with him. Though his wife has always supported him, she has been suffering serious distress, fear and also suffered the effect of his bouts of losing temper and his occasional tendency to withdraw.

4. Pre-torture history

He emphasized that he was a sociable and helpful person. He was a well-known and respected man in his society mainly because of his role as a **Udeladt**. He had a good social supportive network. He was able to earn his life and keep a satisfactory family life.

5. Substance use and abuse history

No history of substance use

6. Mental status examination:

General appearance and behaviour: **Sagsøger 8** was appropriately dressed. He was found to be polite, respectful with a kind smiley look. He reacted with a gaze of avoidance whenever he felt tensed or tearful.

Speech: His speech was coherent, relevant and straight to the point.

Affect: Anxious and sad.

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but preoccupied by bad expectation. He suffers a lot of worries about himself and his family.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: He has no illusions, nor hallucinations.

Insight: He has insight of being psychologically affected but he does not seek help.

Sensorium and cognition: Fully conscious, attentive and alert. He has no memory deficits.

8. Assessment of social functioning

Being avoided as an ex-detainee has restricted his social life. Moreover, his psychological symptoms disturb his family life as he easily loses temper, hits his kids and fight with his wife. He is currently able to attend his work regularly and earn his living.

9. Psychological testing

No testing was carried out as the clinicians found the clinical interview to be satisfactory. **Sagsøger 8** was cooperative and spoke openly with minimal resistance.

IX. INTERPRETATION OF FINDINGS

1. Physical evidence

The physical examination did not reveal any scars or marks related to the story of abuse. There is however no part of the described abuse that will necessarily leave marks, also taking into account the seven years time interval before the examination.

2. Psychological evidence

- A. There is consistency between the psychological findings and the report on alleged ill treatment.
- B. The psychological findings are expected or typical reactions to extreme stress within the cultural and social context of **Sagsøger 8**.
- C. **Sagsøger 8** did not seek psychiatric help, and his mental condition has been fluctuating.
- D. The continued instability of the political and security condition in addition to the unresolved sectarian conflict in Iraq have a specific impact on **Sagsøger 8** as an ex detainee. The realistic objective hazards are perpetuating his psychological and social disturbances.

X. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above as well as the psychological evaluations and physical examination conducted on 28 – 29 February 2012 and 2 March 2012 respectively, in brief we conclude that:

1. **Sagsøger 8's** description of the psychological findings and historical information were consistent with the alleged ill-treatment.
2. **Sagsøger 8** still suffers fluctuating symptoms of posttraumatic stress disorder and deterioration of social functioning in the form of social isolation, impairment of his family role as a result of alleged ill treatment.
3. There is consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health.

4. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture.
5. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after detention and alleged ill-treatment, does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.
6. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats, including death threats, and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.
7. **Sagsøger 8** is in need of psychotherapy.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 31 dage.

Sagsøger 9

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 9** udarbejdet af psykiater **Læge 1**, psykoterapeut dr. **Vidne 4** og retsmediciner **Vidne 2** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 2. marts 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 9 is a 30 years old Iraqi man. He has finished his preparatory school and used to work as a labourer. **Sagsøger 9** is married and has 3 children, living with his family in **Udeladt**.

In 2003, during the war in Iraq, his right arm was severely injured and surgically amputated below the elbow. Currently, he uses an artificial limb.

Past medical history

The examinee lost part of his right underarm, about two thirds, and the hand in an explosion. He does not know if it was a bomb, a mine or a gunshot. He was working with the ignition of wood, when it happened in the area of the British military camp.

He suffered from kidney stones that had been treated with laser beams. Otherwise he used to be healthy.

Past psychiatric history

Sagsøger 9 has a history of substance use. He has been dependant on pills, most probably tranquilizers that he used to obtain without medical supervision since his adolescence. However, he managed to stop it for about two years be-

fore his detention. After the detention, his dependence was back and he did not seek medical help.

He has a history of psychological disturbance in the form of paranoid overvalued ideas of reference. The disturbance started after the first trauma with almost complete remission two years before the alleged ill treatment in 2004.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

On the 25th of November 2004, around 4:30 a.m., **Sagsøger 9** went to the mosque as he used to do every day for the Fajr prayer (dawn-time prayer). On his way out of the mosque with other believers who were praying, they found the whole place besieged by military tanks, gun armed men and there were helicopters circling over them. He recognized that the military forces were Danish and Iraqi. They had an Iraqi interpreter. **Sagsøger 9** reported that it was noticeable that the house in front of the mosque was attacked by huge military force; it was his friend's house that is why he decided not to try to escape.

Sagsøger 9, as well as the other Sunni believers who came out of the mosque, were attacked, kicked, threatened and were told to sit in a painful humiliating position by a wall just nearby the mosque. They were accused to have been Wahabi Sunni terrorists and extremists. The message of abhorrence, revenge and threat was clear enough to indicate that the Iraqi militants, in addition to the interpreter, were Shia. Most of the houses in the district were attacked and forcefully inspected; some residents were pulled in sleeping clothes out of their houses to the extremely cold dark yards. Moreover, the armed forces photographed the arrested citizens after putting guns and weapons in front of them, while they were sitting, by the mosque's wall. They pictured them as if they were armed, although none of them were.

Sagsøger 9 and 10 other men were altogether forced to climb the back of a pick-up truck. They were first taken to Akka-base, near the mosque. They were kept there in a room for a few hours. They were then moved on big military cars to **Militærbase** where they were forced to sit in an open place with Danish soldiers with dogs moving around. Each of the arrested men were interrogated separately in a room. In this room, there were three Danish men, a Danish woman and an Iraqi interpreter. One of the three men with a rubber glove stood near **Sagsøger 9**, and searched his clothes and body. **Sagsøger 9** shamefully reported that his rectum was penetrated by the fingers of that man. The others asked him a few questions before he was led to join the other arrested men in a small tent. They were then under the control of Iraqi masked military men, by whom they were blindfolded and forced to the back of a pick-up truck. They recognized that they were moving to "The Prison for Highly Dangerous Crimes" which was also called "Al-Shu'oon". They were beaten and verbally insulted all through the way.

In Al-Shu'oon, everyone got a sticker on his back, they were kept waiting for hours with their faces towards the wall. The guards were laughing at them, most probably because of what was written on their back. At about 10 p.m., **Sagsøger 9** was taken to the interrogation room where severe maltreatment took place. **Sagsøger 9** was forced to sit on a rotating office chair and three

men surrounded him. Another man who was sitting in front of him kept questioning him and before **Sagsøger 9** had a chance to answer, he received many beatings. More beats were directed to **Sagsøger 9's** left hand with the threat to destroy it as he was a man with a single hand. Then he was pushed to lie on the floor, his legs were cuffed together and were raised up to receive repeated beatings to the sole of his feet ("phalanga"). **Sagsøger 9** reported that he received more beatings for whatever he said till he felt completely helpless and hopeless. This made him almost incapable of walking or even moving for the following seven days, which he spent in Al-Shu'oon in a ward full of criminal prisoners. The ward was overcrowded, dirty, with one window and a toilet facility with no privacy. They were not allowed to go out the ward, were not offered any mattress or blankets or meals. Later on, they were given the blankets and meals provided by their families. **Sagsøger 9** didn't receive any visits. The evenings were terrifying because it was the time for interrogation. The sound of soldiers' steps and the opening of the ward's door was a warning that everyone might be ill treated again. During the week, they photographed him while carrying a sign with a number and they took his fingerprints.

After 7 days in Al-Shu'oon, he was presented in front of the general prosecutor. **Sagsøger 9** informed the general prosecutor that he was forced to sign a confession. Then he was presented blindfolded in front of the judge. Then he was transferred to another detention place called "Tasferat". Before entering Tasferat, the guards called four names including **Sagsøger 9** and they were informed that they were proved to be innocent and were released the same day after passing by the Al-Shu'oon for a short while.

2. Initial and subsequent places of detention

- Akka base for hours
- **Militærbase** for hours
- Al-Shu'oon prison for one week

3. Review of torture methods

Physical forms

Beating, Phalanga, Sexual assault, and Exposure to cold

Psychological

Verbal abuse, threats to kill him, threats to break his remaining hand.

Blindfolding, Overcrowding, Poor ventilation, Restriction of food, water and toilet facilities, and Lack of medical attention

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

1. After phalanga he had pains and found it difficult to walk. He was wearing slippers with heel caps, but due to swelling of the feet he was not able to put the slippers back on. He was never bleeding from any lesion and he never lost consciousness.

2. The examinee did not have any symptoms from his feet anymore at the time of examination. He could walk or run as he pleased. There were no problems with his heart, but he felt that he could sometimes not breathe properly and had

to use mouth respiration. When that happened he had a prickly feeling in his left hand (a typical symptom of hyperventilation). In the morning after breakfast he often felt pain in his stomach on the left side immediately underneath the ribs. His sex life was not good as he only felt the desire three times a week and was of the opinion that it should be every day. He falls asleep late in the evening but sometimes he does not sleep at all. He has nightmares both when sleeping and awake. In his nightmares he sees faceless soldiers in uniform. His threshold for anger is very low. He is beating both wife and children, and his five year old daughter has moved to live with his uncle due to this.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

1. During the examination **Sagsøger 9** was only partly undressed as he kept his short pants on. He had a sully, tense, depressed look, but cooperated without any problems. He was slender.
2. He was looking healthy with no skin ulcerations. He had a bandage on the remaining part of the right arm. There were Arabic letters on the back of his left hand close to the thumb, said to spell his wife's name. On the outside of the left upper arm there was a partly erased tattoo.
3. There were several small, uncharacteristic old scars on the legs, feet and on the left shoulder. They were all said to be unrelated to the described physical abuse.
4. Pupils showed normal reactions.
5. The oral cavity was normal.
6. Chest and abdomen appeared normal. Blood pressure: 132/76, Pulse 103/min.
7. The musculoskeletal system showed no signs of disease except for the missing part of the right arm.
8. Reflexes of the legs were weak, but equal on the two sides.
9. Together with the physiotherapist the feet were examined and were found to be normal without detectable signs of phalanga.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Clinical interviews through two sessions, each session for about 3 hours; the first interview was done by Dr. **Læge 1** on 28 Feb. 2012. The second session was undergone the next day for another 3 hours where **Vidne 4** joined Dr. **Læge 1** for a second opinion.

2. Current psychological complaints

In **Sagsøger 9's** words:

“I am living in continuous state of horror; I am unable to feel at ease, unable to feel comfort. I am full of anger and hatred. I feel terrified when someone knocks on the door. My sleep is always interrupted by bad dreams; it is a repetitive dream of being chased by hostile people. Frequently during the daytime, I am thinking of what happened to me. These thoughts make me extremely nervous to the extent that I may hit my kids; lately my young daughter preferred to live in the house of her relative.

“After I lost my right hand in 2003, I used to have annoying thoughts that people were looking at me and talking about me; those thoughts were disturbing my life but later on as I became more religious my mood and behaviour were much better, I stopped using drugs to calm down. After what happened in 2004 and till now, I don't go to pray anymore in the mosque, I cannot keep a job for long time, I lost interest in reading and education. Much more frequent than before, I have thoughts that others are talking about me and I should isolate myself before I loose temper and fight with them. I returned back to take a full strip of pills to lose consciousness and to have a deep sleep. I do not do that everyday but from time to time and secretly because it is shameful.

3. Post-torture history

Sagsøger 9 did not go to the college as he hoped before. He has not built up a career or even a permanent job. He has got a wife and three kids but he has felt unable to satisfy their emotional and financial needs. He has been avoidant with no interest in daily life activities. He does not seek psychological help, mainly because of lack of trust in available medical services.

4. Pre-torture history

Sagsøger 9's childhood was miserable; his father died during his early childhood. As his stepfather refused to keep him together with his mother, he was transferred to live with his uncles (father side) whom he described as devils. As an adolescent his behaviour was disorderly but later on he changed into a religious conservative life style especially after he had lost his hand.

5. Substance use and abuse history

He is dependant on tranquilizers. The onset was during his adolescence with complete remission two years prior to the alleged ill treatment in 2004.

6. Mental status examination:

General appearance and behaviour: **Sagsøger 9** was appropriately dressed. He was found to be tense, restless, suspicious, and gaze avoidant.

Speech: His speech was hardly induced but coherent and relevant.

Affect: Anxious and irritable.

Thinking:

Stream: Average

Form: No formal thought disorder was detected.

Content: Preoccupied by overvalued ideas of reference.

Thought control: No abnormality detected.

Perception: He has no illusions, nor hallucinations.

Insight: He has insight of being psychologically affected but he does not seek help.

Sensorium and cognitive: Fully conscious but distractible. He has no memory deficits.

8. Assessment of social functioning

His level of functioning has been deteriorating in social, occupational and family aspects.

IX. INTERPRETATION OF FINDINGS

1. Physical evidence

A. There is consistency between the alleged physical maltreatment, the subsequent symptoms and the present state of health. Nothing of what was explained is in disagreement with available knowledge of the behaviour and methods used in this area of the world.

2. Psychological evidence

A. There is full consistency between the psychological findings and the report on alleged ill treatment.

B. The psychological findings are expected or typical reactions to extreme stress within the cultural and social context of the Sagsøger 9.

C. The psychological condition of Sagsøger 9 has not been improving by time and this could be explained by many interactive factors: severity of the trauma, history of previous trauma in 2003 with psychological sequels, history of drug dependence, unsatisfactory social and family support.

D. The continued instability of the political and security condition in addition to the unresolved sectarian conflict in Iraq have a specific impact on Sagsøger 9 as an ex-detainee. The realistic objective hazards are perpetuating his psychological and social disturbances.

X. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Taking into consideration our assessment following the testimony detailed above as well as the psychological evaluations and physical examination conducted on 28 – 29 February 2012 and 2 March 2012 respectively, in brief we conclude that:

1. His description of the psychological symptoms was fully consistent with the alleged illtreatment.

2. There is consistency between the alleged type of abuse, the immediate physical symptoms and the present state of health.

3. The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture

4. The absence of physical sequelae in the examination conducted some seven years after his detention and alleged ill-treatment does not contradict his story since the alleged traumas would not be expected to leave persistent marks or scars.

5. Additional forms of alleged ill-treatment such as threats, including death threats, and prolonged exposure to cold temperatures would not be expected to leave any physical signs.

6. He needs integrative psychosocial management and rehabilitation.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 7 dage.

Sagsøger 10

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 10 udarbejdet af psykoterapeut dr. Vidne 4 og retsmediciner Vidne 2 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 14. maj 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 10 is a 52-years-old Iraqi man, born in Udelact, Iraq. He grew up with five brothers and four sisters and went through public school after which he was studying at Basra University, Faculty of Management and Economy, and graduated as a bachelor in Economy. He was never able, however, to use his bachelor degree as shortly after his graduation he was taken for military service and was a soldier in Saddam’s army for four years. He participated in the war against Iran, and after that he also participated in the first Gulf War. He was sent to Kuwait, and his unit was the last to leave Kuwait when the allied forces arrived. He was arrested as a war prisoner and spent one and a half month in Saudi Arabia. He was never wounded, and he did not feel that he had any mental problems due to his military service or the subsequent imprisonment in Saudi Arabia. He was a common soldier and had never advanced to become an officer.

During the 1990’s, after his military service, he worked in a small shop that he rented from another man. He was once arrested, around 1994 and 1995, because there were complaints about his prices. They were too high, and he spent one night in prison and was given a fine, but was not beaten or tortured otherwise. He is a Sunni Muslim, married and has four girls and two boys.

Past medical history

He has generally enjoyed a good health and has only been hospitalized twice, once because of almost constant headache and once because of pains in his right kidney region. His headache was said to be due to his sinusitis in the upper jaw. He is still suffering a lot from headache, sometimes even when he is sleeping.

He still has kidney pains once in a while, especially if he eats some particular types of food (not described further).

Past psychiatric history

Sagsøger 10 has no past psychiatric history.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

Sagsøger 10 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, English and Iraqi forces. 10 of his relatives and friends were also arrested with him. During his arrest, he was subjected to different forms of ill-treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge but rather on a religious background. He remained detained for about 3 months.

2. Narrative account of ill-treatment and torture

In November 2004, he was praying one early morning around 5.30 in the mosque near to his home when seemingly without reason a number of Iraqi and Danish soldiers searched the house, and he was arrested. He was in the mosque when he was arrested by an Iraqi, and the Danes were present during the arrest. On the question of whether he was certain that there were Danish soldiers present, he said that these were the only foreign soldiers at the moment as the British had left at the time. He was body searched by the Iraqis, and they took photos. He was put together with the ten of a group of 11 and taken on a pickup to **Akka**. The Iraqis took him to Akka, but the Danes followed immediately after the pickups in tanks. He was not beaten during the transportation.

In Akka, he was put in a room together with the ten other arrested Iraqis. The guards asked their names and took photos of them. He was sitting there in Akka for four hours, handcuffed with his hands on his back, tied together by plastic strips, and he was further blindfolded. The 11 were sitting in a circle. He felt humiliated at the time because the Danish soldiers had dogs, and they moved around the prisoners with the dogs which is an insult to a Muslim.

After four hours they were taken to **Militærbase** to a tent, one at a time, where again he had to tell his name, and they took his personal items. He was taken to a second tent where he was badly humiliated. On cautious interrogation he explained that the humiliation was in the form of a Danish soldier inserting a finger in his anal canal. He was not able to state this directly as during the questioning he became very embarrassed, but he confirmed to the question of whether the Danish soldier inserted the finger inside his body from behind.

He did not understand the body search and the insertion of the finger as they would not carry any weapons and those weapons that were in the mosque had been found in the form of four Kalashnikov rifles used by the guards. Later he had his personal items given back. In **Militærbase** he was not exposed to other violence.

They were then taken to **Al Shu'oon (The Serious Crime Unit)** by the Iraqis. The Danish soldiers followed them to Al Shu'oon, but when they had arrived, the Danes left the place, and he never saw them again. In Al Shu'oon they were all kept in a room. Then one by one they were taken for investigation, again blindfolded, handcuffed behind their backs. The Iraqi forces wanted him to confess, but he did not have anything to confess. They started beating him and told him to confess that he was a terrorist. They kicked him, and they beat him with their hands. He was lying down, and after some time he lost consciousness. He woke up by them beating him again and pouring water upon him. He felt that he had been unconscious for about five minutes. They beat and kicked him all over his body, and during the abuse they kept asking him to confess

that he was a terrorist. They also insulted him for being Sunnite and called him “wahhabiyyine” (this is a insult). He felt very weak as he was fasting. He stayed in Al Shu’oon one week, but was only physically abused on the first day. In Al Shu’oon they had food and water.

After that they were transferred to Tasferat Prison where he was beaten at arrival, but not after that. He was still accused of being a terrorist and mocked because he was a Sunni Muslim. He was released after 70 days in captivity together with the other last three from the group of 11. He was only released after the payment of 50,000 \$ to the Iraqis. This sum of money had been collected by the family, including his brothers and uncles.

During his stay in Tasferat he was presented to a judge who did not see any proof of terror. He told the judge that he had been physically abused, and the judge did not react to this.

3. Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Insulting
- Deprivation of food and water
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Sexual assault during body search
- Humiliating

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt a pain in his body, and he lost consciousness one time. He never experienced blood in his urine. Presently he enjoys good health. He sleeps at night, but as mentioned above he suffers from headache, especially in his forehead. He has a good family life, including sex life. He does not suffer any diseases in the heart, lungs or gastrointestinal canal, but sometimes he feels pain in his right kidney.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

A middle weight, healthy looking middle-aged man. He was active and eager, complying with the examination and tried to answer the questions as well as possible. He was collaborative during the entire examination. There were no obvious signs of disease. His expression was usually smiling and open, but when it came to the physical abuse, especially the insertion of a finger in his anus, his looks changed into an embarrassed expression with redness of the face and no eye contact.

The eyes were normal with pupils reacting normally to light. The oral cavity was normal. There was a lot of caries on his teeth that were not well preserved. The neck was normal. At stethoscopic examination of the heart there was a slight systolic murmur with a maximum at the apex (probably without any significance). Blood pressure 150/95, pulse 96/min. Stethoscopic examination of his lungs revealed no sign of any disease. His abdomen was soft without any palpable tumors or tension. There was a scar in the right lower part of the abdomen due to appendectomy. Arms and legs were normal. On the inside of the right thigh and on the left knee there were small scars, and on the question of the cause of these scars he said they were unrelated to his imprisonment. The plantar reflexes were normal.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment and psychological testing

- Clinical interviews
- Beck Depression Inventory (BDI)
- Hamilton Anxiety Scale (HAM-A)
- Harvard Trauma Questionnaire

2. Current psychological complaints

In what follows, we will divide the symptoms into 2 categories: the 1st set of symptoms is based on **Sagsøger 10's** narrations and the 2nd one is identified through testing.

a- Symptoms identified based on speech:

Avoidance (“I don’t like to talk about this issue. I don’t dare going to the places where I was arrested. I take another road. When I remember that they accused me of being a terrorist, I try to escape”)

Physiological and emotional reactions when recalling the traumatic event (“I feel that my head is so heavy when I recall this issue. I also have headaches and fast heartbeats. I feel that I’m suffocating. I also feel as if my head and body are numb”)

Fear that the incident might happen again (“I’m always worried about the possibility of being arrested again. This is still happening in Iraq. Some time ago, they arrested 2 men who had no charges against them. They could arrest me anytime”)

Anxiousness (“My anxiousness increases whenever I know that they will arrest someone. I feel they may arrest me too”)

Irritability

Feelings of persecution and humiliation

Sleep disturbances

b- Symptoms detected through testing:

PTSD symptoms rated as “very distressing” by Sagsøger 10 (Harvard Trauma Questionnaire)

- Recurrent and intrusive distressing recollections of the event, including images and thoughts
- Feeling as if the traumatic event is recurring
- Cautiousness
- Avoidance of activities that recall the event.
- Lack of interest in daily activities
- Feeling of foreshortened future
- Blaming self for things that happened
- Hopelessness
- Avoidance of thoughts and feelings related to the traumatic event
- Physiological and emotional reactions when recalling the traumatic event
- Feeling that you have no one to rely on

Anxiety symptoms rated as “averagely intense” by Sagsøger 10 (Hamilton Anxiety Scale)

- Anxious mood
- Insomnia
- Cardio-vascular symptoms
- Gastro-intestinal symptoms
- Respiratory symptoms

Depression symptoms confirmed by Sagsøger 10 (Beck Depression Inventory)

- I feel the future is hopeless and that things cannot improve.
- As I look back on my life, all I can see is a lot of failures.
- I feel quite guilty most of the time.
- I am disgusted with myself.
- I have lost all of my interest in other people.
- I have to push myself very hard to do anything.
- I feel there are permanent changes in my appearance that make me look unattractive
- I have no appetite at all anymore.

3. Assessment of social functioning

Sagsøger 10's social life has been enormously affected by the incident. Noting that he describes himself as someone who used to be very calm, Sagsøger 10 states that he has become very irritable, which is certainly affecting his relationships even with his family members. Moreover, Sagsøger 10 is currently not working. In fact, being at an age during which people are usually active while he's not, worsens Sagsøger 10's psychological state making him feel guiltier and causing him further problems on the economical and social levels.

IX. DIAGNOSTIC TEST RESULTS

Based on the above, **Sagsøger 10** is diagnosed with Anxiety, Depression and PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder).

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Physical evidence

There is no present physical evidence, but the type of abuse in the form of blunt violence that the examinee sustained does not necessarily lead to scar formation.

Psychological evidence

- **Sagsøger 10** has undergone physical abuse and significant psychological trauma
- He is in need of psychotherapy and psychiatric management
- His claims of ill-treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms
- Diagnosis: PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder), Depression and Anxiety

XI. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. There is full consistency between the psychological findings and Mr. **Sagsøger 10's** alleged report of ill-treatment because symptoms of PTSD, Depression and Anxiety can be detected even today seven years after the ill-treatment
2. **Sagsøger 10** should undergo psychotherapy and psychiatric management
3. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term for the abuse.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i 70 dage.

Sagsøger 11

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 11** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4** og retsmediciner **Vidne 2** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 14. og 15. maj 2012. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 11 is a Sunni Muslim 60 year old Iraqi man. He was born in the **Udeladt** in Basra and grew up with six brothers and five sisters. He went to school for ten years, and after school he joined military service from 1971 and stayed in the army until 1989. He was “just a soldier” and was never promoted to officer. He spent several years in the army during the war against Iran, but he was never wounded, and he did not feel that he had any mental problems due to his many years in a state of war.

He is married and has 10 children (eight daughters and two sons). He currently lives with his family in **Udeladt** seeing that he had to flee his country of origin after being arrested in 2004 and subjected to ill-treatment. From 1989 he rented a shop selling spare parts for cars, but had been out of work since 2005 (Mr. **Sagsøger 11** was diagnosed with cancer in 2008, thus, his medical condition is hampering him from working). He is now financially supported by one of his children.

Past medical history

He used to enjoy good health up until 2008 when he was diagnosed with cancer in the bladder. He applied for treatment in Saudi Arabia and received a grant from the Saudi Arabian Queen to have surgery. Now he is urinating into a bag on his abdominal wall. Apart from that he has never been to hospital. He is taking drugs for a high blood pressure in the form of Tenormin and Coboltine.

Past psychiatric history

Sagsøger 11 has no past psychiatric history.

V. ALLEGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

Sagsøger 11 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region in Iraq by the Danish, English and Iraqi forces. His brother and 9 of his friends were also arrested with him. During his arrest, he was subjected to different forms of ill-treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge but rather on a religious background.

2. Narrative account of ill-treatment and torture

The story as it was told by **Sagsøger 11** :

“On November 25th 2004, the Danish forces arrested me and my brother **Sgr 2** and they took us to **Akka camp**. They attacked us in the house early morning when I was performing ablution. They took me and they took **Sgr 2** from Al-Diwan (sitting room). When they arrested me I was wearing the Dashdasha (Arabic costume). They forced our family outside the house and searched the house and we stayed outside for about 30 minutes. We were in the house at the time me, my brother, my father, my sister, my mother-in-law, my nieces, my wife and 7 of my children. They stole about 200\$ from my father’s money. They turned a closet over, but apart from that they didn’t destroy anything. I assume they were looking for weapons but they did not find anything. They said that we were terrorists. Then they took me and my brother in a car with the group from the mosque. We were eleven who know each other and stayed together. They took us to Akka camp (for Iraqis) where we stayed for about 2 to 3 hours. Afterwards, they took us to one of the Danish forces’ camp named

MB. We were blindfolded and hands tied on the back with plastic strips. We were sitting outside in the sun and they took us, one by one, to a tent at about 3:30 pm. We didn't get any food or drink. In the tent, they body-searched us despicably. There were only Danes in the tent. They touched us all over the body and one of them entered his fingers into our buttocks. I could feel his finger. I didn't wear under pants and he penetrated my body from behind. It was very humiliating. They didn't beat us. Afterwards, they took us to another tent for about 15 minutes and then they handed us over to the Iraqi forces. These blindfolded us and handcuffed us with strips again and took us by car to the **Shu'oon**. Then they took us to the investigation separately. Then they took us to Al-Shuun by the Iraqi forces. The Danes were also going. I was in a pickup and was only beaten a little. In Al-Shu'oon we were all placed in the same room and taken one by one for interrogation. I was interrogated for only about ten minutes. I was asked religious questions and they were not beating me or abusing me in any way. Maybe because I was too old. Then they placed us in the jail. We remained without food until 10:00 p.m. I remained in jail for 7 days. Then, they took us to the Court and released us there."

3. Review of abuse and ill-treatment

- Deprivation of food and water
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Sexual assault during body search
- Beatings

VI. PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

Sagsøger 11 found the penetration of his body extremely degrading. He didn't sustain any significant violence. He feels that he still suffers from his captivity and the degrading treatment.

He is more anxious than before, and his threshold level for anger is lower. He does not suffer from sleep disturbances, but he easily gets tired and gets tachycardia (fast heart beating) at efforts. He relates this symptom to his cancer operation. He sometimes suffers a feeling of pressure in his chest. He does not have any breathing problems. His stomach functions well if he is not eating too much fat because then he has pain in the upper mid part of his abdomen.

VII. PHYSICAL EXAMINATION

Sagsøger 11 was wearing a suit. He was serious and somewhat on the guard. He cooperated willingly in the examination. His state of nutrition was perhaps a little below mean.

The pupils of the eyes reacted normally. The oral cavity and teeth were normal. Blood pressure was 120/95 and pulse 64/min, a little irregular. By stethoscopic examination the heart was found normal and so were the lungs. The abdomen was soft with a urine bag on the right side. The urine looked normal without visible blood. The arms and legs were normal. There were no signs of physical abuse. The plantar reflexes (soles of the feet) were normal.

VIII. PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment and psychological testing

- Clinical interview
- Beck Depression Inventory (BDI)
- Hamilton Anxiety Scale (HAM-A)
- Harvard Trauma Questionnaire

2. Current psychological complaints

In what follows, we will divide the symptoms into 2 categories: the 1st set of symptoms is based on **Sagsøger 11's** narrations and the 2nd one is identified through testing.

a) Symptoms identified based on speech:

Fears and feelings of persecution (“ I worry about my male children a lot. We are always accused. Whenever an explosion takes place they accuse us, mainly the young ones of our family. As for me, they don’t accuse me seeing my age – After I was released, I developed a fear of being persecuted.”)

Intrusive thoughts (“until now I always recall the immoral body search. By doing so, they killed me”)

Irritability (“prior to the arrest I didn’t use to get angry. Now I do”)

Avoidance (“until now I never pass near the place where I have been arrested”)

N.B: **Sagsøger 11** also avoids raising this incident’s issue. I had the impression that he had a desire not to complete the interview. He wanted to avoid talking about what happened.

Sad mood (“I lost parts of my body due to the cancer. I feel that my body is incomplete)

b) Symptoms detected through testing:

PTSD symptoms rated as “very distressing” by **Sagsøger 11 (Harvard Trauma Questionnaire)**

- Irritability and outbursts of anger
- Avoidance of activities that arouse recollections of the traumatic event
- Sense of foreshortened future
- Avoidance of thoughts and feelings associated with the trauma
- Feeling that the people around you do not understand what happened to you
- Difficulty in accomplishing the daily tasks and duties
- Blaming self for things that happened
- Hopelessness
- Feelings of shame because of the traumatic events

- Feeling that you have no one to count on
- Feeling that others are hostile towards you

Anxiety symptoms rated as “average” by Sagsøger 11 (Hamilton Anxiety Scale)

- Anxious mood
- General somatic symptoms: Muscular
- Cardiovascular symptoms
- Respiratory symptoms
- Gastrointestinal symptoms

Depression symptoms confirmed by Sagsøger 11 (Beck Depression Inventory)

- I feel sad much of the time
- I am more discouraged about my future than I used to be
- As I look back, I see a lot of failures
- I feel quite guilty most of the time
- I have lost confidence in myself
- I am less interested in other people or things than before
- I have much greater difficulty in making decisions than I used to do
- I am too tired or fatigued to do most of the things I used to do
- My appetite is much less than before

3. Assessment of social functioning

Sagsøger 11's social functioning has been affected by 2 major factors: the arrest and illtreatment as a first factor and his medical condition (cancer) as a second one. Due to these factors, Sagsøger 11 is currently not working as he feels unable to. Moreover, he expresses being less interested in other people or things than before.

IX. DIAGNOSTIC TEST RESULTS

Based on the above, Sagsøger 11 is diagnosed with Depression and PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder).

X. INTERPRETATION OF FINDINGS

Psychological evidence

- Sagsøger 11 has undergone significant psychological trauma.
- He is in need of pharmacotherapy (seeing that he avoids talking about the incident, the psychotherapy may not be the best intervention at this point) and psychotherapy at a later stage.
- His claims of ill treatment are consistent with his psychological signs and symptoms.
- Diagnosis: PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder) and Depression

XI. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. There is full consistency between the psychological findings and Sagsøger 11's alleged report of ill-treatment because symptoms of PTSD and depression can be detected even today seven years after the ill-treatment.
2. Sagsøger 11 should undergo psychiatric management and psychotherapy (at a later stage).
3. Sagsøger 11 was only subjected to little direct physical violence. He was however allegedly subjected to rectal exploration which he found very humiliating and may be seen as a combination of physical and psychological human and degrading treatment amounting to torture.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med Operation Green Desert var tilbageholdt i 7 dage.

Sagsøger 12

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 12 udarbejdet af psykoterapeut dr. Vidne 4, psykiater dr. Vidne 5 og retsmediciner Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

Past medical history

The patient has a bad hearing and has been investigated by a specialist at the Subair Hospital. He has no hearing aid. He has been suffering from periodic headache since his detention in 2004. He was admitted to Subair Hospital in Basra august 2014 because of headache and low blood pressure, but received no specific diagnosis. He is treated with Concavit capsules (vitamins).

Past psychiatric history

No previous psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 12 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture by examinee’s own words

I was at home, people called me and told me what happened, so I took a taxi and went quickly to the Takia. There, I found Danish troops and Iraqi marked militias surrounding the Takia, I tried to enter to find out what is going on, the Takia was messy and allot of things were broken. One of the militants ap-

proached me and asked about my I.D., I told him “I’m the owner of this place” after hearing this they handcuffed me, blindfolded me and dragged me to the car with my other Takia mates. In our way to the car, they were insulting me, my mother, and my sisters and accusing me of being a terrorist, at this time the word terrorist meant death.

They continued insulting us all the way till the car stopped.

When the car stopped at what they call “**Militærbase**” they took off my cuffs and fold and delivered my mates and me to the Danish troops. The Danish troops made us walk in a row then, forced us to sit on the sand for two hours or more. Danish soldiers holding two scary dogs were watching us. I remember that **Udelact** peed on himself. After that they took us one by one to a small interrogation tent, with two Danish interrogators and an Iraqi interpreter inside it, they searched my clothes but without touching they took my belongings and put it in a bag and told me “we are going to give you back your belongings once the interrogation ends” but they never returned my belongings back. After that I was put in a larger tent till before sunset. After that they handed us over to the Iraqi militants. The Iraqis handcuffed and blindfolded me then put us in a car.

I was fasting that day, so I got dizzy and slept all the way from al **Militærbase** to our next destination “I knew later that our next destination was called Al Jammat security (internal affairs) office”

The car stopped I was forced out of the car, forced to lean forward and enter a building. I tried to tell them “I’m fasting, I need to break my fast” they didn’t listen. I was forced to sit facing the wall in a corridor inside this building. After that they began beating me, on my back, on my face, on my neck, on my hands, and on my arms. At 12 am we were taken one by one to an interrogation room. When I entered I told them I’m fasting, they didn’t listen then began ordering me to confess my crimes, I told them “I’m a peaceful person I did nothing” so they threatened “do you want us to bring your wife and daughters and force you to confess?” they beat me with a stick over my head and my hands, then they threatened to electrocute me, I told them “I’m not afraid bring the electrodes” so they electrocuted me twice, they continued hitting and insulting me for a very long time, may be more than two hours. After that they forced me to sign a paper that contained confessions, they took off my folds and cuffs then photographed me and dragged me to a large room with other prisoners. The room was dim, there were allot of prisoners, the room smelled terrible and I couldn’t eat till the next day. I spent ten days there, may be less may be more, I cannot remember.

After that I was blindfolded and handcuffed again, then put in a car. Two hours later the car was stopped and I was put in a large cell (without my Takia mates) in a prison they call Al Maaqal along with convicted criminals. I remained there for nine days then I was taken to the court “the court is at Al Maaqal” I was handcuffed and blindfolded then taken to a judge, he asked me about my name and my job then I was dismissed.

I went back to the prison, and two days later I was released. My family were waiting for me and took me back home.

I was released but I don’t feel good since then.

Review of abuse and ill-treatment

- Beating
- Kicking
- Blindfolding

- Deprivation of food and water
- Death threats
- Electrocutation
- Listening to the torture of others
- False accusations

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. He lost a tooth (incisor) in the upper mouth. He suffers from pain in the back of his neck. He does not suffer from any serious disease.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was an elderly underweight man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Dental status is bad with several teeth missing. Thorax and abdomen: Unremarkable. Arms and legs: There was a 1x1 cm scar on the right upper arm, allegedly unrelated to his imprisonment. He complained of pain in the right shoulder, allegedly unrelated to his imprisonment. The foot soles were unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr **Vidne 5** on 30/10/2014 and lasted for 1 hour 45 minutes and the second session was on 1/10/2014 and lasted for 40 minutes where **Vidne 4** joined Dr. **Vidne 5** for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression were also done by Dr. **Vidne 5**, the results were 2.6(moderate), 3(high) and 3.1(high), respectively.

2. Current psychological complaints

It was difficult for us to extract psychological complains from him, as he said "I'm a very religious man, Allah is with me, I can never be ill" yet he described:

- Non refreshing sleep with difficulty in initiation
- Anxiety and fear
- Irritability "after the trauma he had problems with his wife and children"
- Flash backs
- Decreased concentration and forgetfulness
- Death wishes
- Frustration and hopelessness

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: old aged male, average build, fair self-hygiene and grooming, he is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Anxious

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but preoccupied by how his anxiety is slowing him down
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has neither illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

4. Assessment of social functioning

He became isolated more than before, his irritability and isolation affected his relations with others

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 12** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: Moderate depressive disorder.
4. **Sagsøger 12** should undergo psychiatric management and psychotherapy"

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 21 dage.

Sagsøger 13

Af en "medical report" vedrørende **Sagsøger 13** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4**, psykiater dr. **Vidne 5** og retsmediciner **Vidne 3** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

"BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 13 is married; he has one son and three girls. He works as a teacher in a school. "My life was beautiful, I was a poet. And I still write. The singer **Udeladt** sings my lyrics, my poem. I used to travel with my friends."

Past medical history

The patient has for some years suffered from chronic stomach ulcer. He has a bad vision and suffers from periodic headache. Last year he fell down from a roof and broke both wrists. He has still problems writing because of reduced mobility of his wrist. He is treated with Tagamet tablets for stomach ulcer.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

V. ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 13 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. *"My uncles from the paternal side are communists, and my uncles from the maternal side are baathist. They were in prison. My mother took me to her brother in jail. My uncle in prison named me **Sgr 13**, my name before that was **Sagsøger 13**, the name **Sagsøger 13** caused me problems."* He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

At November 25th 2004, **Sgr 15** drove him near the taquie, early in the morning; he was arrested by local forces, under the presence of the Danish planes, a Danish soldier at the mosque, the "taquie". *"It was the first time that I feel humiliated in front of my students, in the street. Everyone saw us."* He was handed over to the Iraqi militia. He was handcuffed with his hand tied together by plastic strips and blindfolded, and transported to the **Militærbase**, a Danish and British military base, in an armoured vehicle. During the transportation, he was able to see through the bandage. The Danish and the Iraqi militias started kicking him and beating him with their fists.

After arrival he was ordered to sit down outside with other prisoners in rows. *"We stayed from the morning till the sunset in the military base. We were blindfolded. One police dog searched us. They took us in photo, without being blindfolded."* Some Danish soldiers with police dogs were present, and they allowed the dogs to come very near. They were given food. He was then moved to a tent and searched. His ID card, a gold bracelet (the gold necklace of his wife), a gold ring, his mobile phone, a book and 2 100 US dollars, in addition to Iraqi money (his salary) that makes around 800\$, were put in a paper bag and they were never given back to him by the Danish. A Danish soldier inserted a finger in his anal channel *"the Danish introduced wore a medical glove and introduced his finger"*, and the Danish soldiers laughed. *"I felt that I was dead"*. He sweated, he felt a lot of shyness and he trembled.

He was handed over to the Iraqi militia and transported to the serious crime unit at Al Jamiyat in Basra. He and other prisoners were forced to sit down on the floor with their heads facing toward the wall. He was kicked and beaten with fists and a baton on the back and on the back of his head. The prisoners

were called by name, one after the other. He could hear other prisoners scream from the adjoining room. When it was his turn, he was lead to another room. There he was beaten. *“The one who was most tortured in the group was me”*

Electrodes were attached to his ears, nose, nipples, penis and anus, and he was electrocuted at least three times. He passed out, and when he woke up he was bleeding from his nose. His nose was broken, he was punched in his eyes.

He was then transferred to a big hall in the same area. Many other prisoners were present in the hall, probably 35-40. He stayed 7-8 days in this room (in al shou'oun). He was taken out for interrogation three times. Each time lasted about 3.5 hours. He was electrocuted each time. It was very cold in the hall. He slept on the floor on his jacket. Some of the other prisoners had blankets. He got no food for the first two days. Then he got some food that his family brought. He received no food from the warders. He was then sent to a court/prison at Al Maagal or Al Tasfiraat in Basra where he stayed two days. He was blindfolded while speaking to a judge. He was then released on bail. Before being released he was blackmailed for 7.600 US dollars.

“Even when I was in prison, masked men went to my house and knocked the door on my wife, asking her when I would go out of prison. She was very scared, she was pregnant and she had a miscarriage 5 days after that.”

3. Review of present abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Electrocution (they asked him to walk with his feet naked in water and electricity) – “after the detention, I wasn’t able to have children any-more because of the sexual electrocution torture.”
- Sexual (anal exploration)
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Humiliation
- Threatening
- Insults
- Listening to others being beaten

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. When electrocuted he felt pain and passed out.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was an 54-year old normal weight man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Thorax and abdomen: Unremarkable. Arms and legs: There was a palpable swelling of the right wrist and reduced mobility caused by a fall, unrelated to his imprisonment. There was a 1x0.5 cm and a 1x1 cm scar anteriorly on the right shin, unrelated to his imprisonment. He complained of pain in the back, unrelated to his imprisonment. Penis and scrotum was unremarkable. The foot soles were unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. [Vidne 4] and Ms. [Person 10] on 30/09/2014 and lasted for 1 hour 45 minutes. The second session was on 1/10/2014 and lasted for 50 minutes, in the presence of Dr. [Vidne 5] and Dr. [Vidne 4]. He drew to us the places of the detention while narrating his story to us.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression, as screening measures, were also done by Ms. [Person 10], the results were 3.9, 3.9 and 3.9, respectively.

2. Current psychological complaints

Up to date, [Sagsøger 13] suffers from the following psychological sequelae:

- **Psychosomatic symptoms** (ulcer since he went out of prison)
- **Stigmatization** (he worries about what people will say about him)
- **Cautiousness** (when he is teaching: *"I am scared to say words in relation to politics"*)
- **Hypervigilance**
- **Crying easily**
- **Suffocation feelings**
- **Self blame**
- **Guilt feelings** (*"If I had not been to the taquie, they would not have arrested me."*)
- **Ambivalence feeling** (regret feeling versus anxiety)
- **Hopelessness, despair**
- **Recurrent thoughts and memories of the event**
- **Feeling as though the event is happening again**
- **Avoidance of activities, thoughts, feelings, that reminds him of the detention** (he avoids to leave home, he only goes out when he has crucial issues; *"during six months, I did not go out of home, only to go to school, and I used to leave school in the middle of the day."*)
- **Inability to remember part of the traumatic events**
- **Low energy, feeling blue**
- **Loss of sexual interest/pleasure, and sexual disorder** (two years after prison, he started having erection problems)
- **Poor appetite (he lost weight)**

- **Tendency to isolation**
- **Shyness**
- **Poor memory**
- **Lack of concentration**
- **Hyper arousal** (tachychardia, fainting attack (he fainted when he went to the army in Beirut; fear when he passes next to a military check-point)
- **Sleeplessness**
- **Intrusive thoughts**
- **Flashbacks** (each time he goes to the toilet, he remembers when the Danish soldier inserted a finger in his anal channel; and during his stay in Beirut, there was a memorization of his previous arrest “*the memories came back*”. “*When the army took me, I started trembling and sweating*”, he was scared. The army, in Beirut, took him and others from the group because one man of the group took a picture of a military place. He had bad expectations. He was worried that they don’t let them out; “*I hate all police centers*”)
- **Recurrent nightmares**
- **Persecution feelings**
- **Exaggerated startle response**
- **Sudden emotional/physical reaction when reminded of the trauma**
- **Feeling detached from people**
- **Feeling lonely**
- **Emotional numbness**
- **Diminished interest in daily activities**
- **Suicidal ideation**
- **Feeling of being trapped**
- **Worry too much about things (worries about his wife and kids)**
- **Feeling of worthlessness**
- **Feeling tense**
- **Nervousness**
- **Headaches**
- **Feeling fearful**
- **Heart pounding/racing**
- **Trembling (legs and hands)**
- **Feeling restless**
- **Dizziness**

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene, he is calm and cooperative. Conscious, attentive, oriented to time place and person.

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: sad.

Thinking:

- Content: He has no delusions, but he is preoccupied by the stigmatization that he has since the traumatic events.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: No delusions. Conscious.

Insight: He is aware of his psychological situation.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 13, as a consequence of the physical torture, was not able to have children anymore after he was released from prison. He still works as a teacher, but with a lot of fears and cautiousness. He also has a poor social life, and is scared of going out frequently.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 13** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he may be suffering severely from: Post-traumatic Stress Disorder with comorbid Depression and Anxiety disorder.
4. **Sagsøger 13** should undergo psychiatric management and psychotherapy"

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 2 uger.

Sagsøger 14

Af en "medical report" vedrørende **Sagsøger 14** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4**, psykiater dr. **Vidne 5** og retsmediciner **Vidne 3** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

"BACKGROUND INFORMATION

General information

Sgr 14 was born in 1977 in **Udeladt** near to Al Basra" and he is living there till now, he graduated from faculty of education geography section, currently he is unemployed, he is married with five children the youngest is four years old.

Past medical history

The patient suffers high blood pressure. He also has a disk herniation with radiation of pain to the right leg. His condition has been evaluated at the Thaygar Hospital and treated conservatively. He has never been operated and receives no medication.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

V. ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

1. Summary of detention and abuse

Sgr 14 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

2. Narrative account of ill-treatment and torture by examinee's own words

I was a student in Al Basra University and since my home was in **Udeladt**, I used to spend most of my nights sleeping in the Takia "where you have a shelter with a good company and you serve Allah".

That day I came late, I was sleeping up stairs and waked up on the voice of people yelling and cursing by a foreign language and Arabic, I also heard sounds of tanks and helicopters, I waked up and ran down stairs while wearing my light pyjama and barefooted, I found Danish soldiers and Iraqi masked militia men yelling and cursing, I tried to ask the Danish soldiers in English "what is going on? Please don't do this", while talking, two or three Danish soldiers grabbed my shoulders and forced me to flex my knees and take a prostration position, then kicked my back and the back of my head several time, until this moment I felt like I was still asleep and all what was happening was a dream, a nightmare and I'm going to wake up soon, after the beating I expected death. Five minutes later I was dragged and then thrown outside the Takia, after that the Iraqis began beating me, pressing with their boots over my hands, the back of my neck and my back "the floor outside the Takia consisted from small rocks and rough sand". They were swearing and cursing, calling my Takia mates and me terrorists and calling our sisters and mothers prostitutes.

After an hour or so "it is really hard for me to remember" one of the Iraqis grabbed my shirt's collar from the back and forced me to stand up, put a shirt over my face then handcuffed me with plastic handcuffs and took me to a car we call it costa with others who were in the Takia "the costa is a microbus that can hold 21 passengers", all in front of the Danish soldiers who were laughing and cursing "I remember hearing the word (fuck)"

during the car ride, the shirt was on my face, the car windows were darkened so I barely saw anything, I only heard cursing, they cursed our mothers, sisters and called us terrorists; insulting my mother and my sisters was hurting me, we are southern Iraqis we are tribal people, we are conservative, calling our mothers and sisters prostitutes is not acceptable, The word terrorist scared me too "at this time anybody who was taken by the militias with the accusation of being terrorist had one fate; death". One of the Iraqis beat me on my face so the shirt was slightly removed and I was a little bit able to see; I saw some of my Takia mates, three Iraqi masked militias holding their weapons and one of

them holding a large knife which scared me the most “we are going to be slaughtered!”.

After less than an hour, we got out of the car in front of **Militærbase** “a camp for the Danish and English troops” our cuffs were unbound, the Danish received us they made us walk in a line, it was really cold and I had to pee so I begged the Danish soldiers to allow me to pee, they accepted and allowed me to go to the bathroom but after resistance, of course I was accompanied with a Danish soldier and a dog till the bathroom door “I spent like five minutes trying to pee from fear” , after that I was forced to sit on the sand with the others, it was really cold, we were surrounded by Danish soldiers and two scary dog, after two or three hours I don’t remember, I was taken to an interrogation tent where, I was subjected to a pat-down search, they only searched over my clothes but they touched me in a way that felt uncomfortable, after that there was a Danish interrogator and an Iraqi interpreter, they asked about my name, residence and work then I was taken to a larger tent with other Takia mates “I remember seeing a Danish soldier with a large bruise under one of his eyes, he looked angry”.

After that, the Danish took us out of the tent and delivered us back to the Iraqi militias, the Iraqis handcuffed us with plastic handcuffs and put a plastic bag over my face then forced me in the car “a costa like car”. We went to an unknown place “I knew its name later when I was released”. One of the Iraqis grabbed my collar then threw me out of the car, I remember hitting the wall, after that I was taken to a place, I was forced to sit down, my hands handcuffed behind my back and my face facing a wall, while sitting there I was kicked by legs and beaten with hands frequently on my back, on my face, and on the back of my neck.

After that they took us one by one to the interrogation room. When I entered the room they swayed me from a side of the room till my head banged the wall then swayed me to the other side several times then they began asking “why do you kill shiits? Why are you a terrorist? Where is the money you receive to kill people?” from their accents and the way the interrogators were addressing each other I interpreted they were Iranians “they called each other Mister so and the father of so, not as Iraqi officers call each other”. After that they put me on prostration position and kicked my back with their legs, I was begging “for the love Ali! For the love of Al Zahra! Let me speak! I’m a college student, my parents are wealthy, I don’t need money, and I’m not a terrorist! For the love of Ali leave me!”, they didn’t stop, they beat me with something very heavy over my back, it made me lose my balance, I felt that my back was split into halved. After this one of the interrogators told the others to stop so they grabbed my collar to stand up, banged my head to the door, opened the door and took me to back to where I was sitting before the interrogation “I was hearing some of my Takia mates screaming and begging the militants to stop beating them”. At 2:30 am they took my pictures and my finger prints after that I was taken to a large room, the room was dim, contained plenty of other prisoners “they were sympathetic with us”, the water was very cold to me and the room smelled terrible, there was only one toilet that served all of us, the toilet was plugged, I still remember the smell of the room. It was really cold and it was very difficult for me to sleep; my pajama was too light for such weather, I also woke up panicking every time I heard the door open, I used to hear the screams from others

being tortured outside the room. Some of the prisoners had money and managed to buy biscuits and cigarettes.

I spent thirteen days there “maybe more maybe less as we didn’t know day from night” one day or two before the end of my detention, the room was opened they called my name; I was blindfolded and handcuffed again then taken to what they call a court. First I was put in a room with others waiting for my turn, then I was taken to the judge, I stood before whom they call a judge while blindfolded and handcuffed, he asked about my name my work, whether I am a terrorist or not, I asked him to allow me to talk I told him “I am a student I did nothing”, he replied “well! Sorry the fire eats everything and everybody!”. After that half of us went back to the same place we were detained in, all of them were released when we reached this place except me and [Sgr 23] so I gave my father’s number to one of them in order to let him know about my condition and bail [Sgr 23] and I “[Sgr 23] was mentally disabled and his guardian was detained with us”. I was released the next day to find my father waiting for me, when I saw him I cried and almost fainted.

One of the Iraqi T.V. channels talked to me and photographed my injuries especially my back injuries, I went to the hospital done some investigations and turned out to have disc protrusion between L3 &L4 due to the beating.

One last thing, I had belongings and money in the Takia one of the belongings was Canon camera that I saved allot of money to buy and contained many photos with great memories in college; I want this camera back.

3. Review of present abuse and ill-treatment

- Beating
- Kicking
- Blindfolding
- Deprivation of food and water
- Inappropriate frisking
- Mocking
- Insulting
- Positioning
- Listening to the torture of others
- False accusations

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a middle-aged, normal weight man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Dental status was bad. Thorax and abdomen: Unremarkable. Arms and legs: There is a feeling of numbness in the right leg corresponding to an S1 disc herniation.

There is a normal patella- and plantar reflex. No drop foot. No muscular atrophy. The foot soles were unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. Vidne 5 on 29/10/2014 and lasted for two and half hours and The second session was on 1/10/2014 and lasted for 30 minutes where Vidne 4 joined Dr. Vidne 5 for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression were also done by Dr. Vidne 5 in another session on 30/10/2014, it lasted for thirty minutes, the results were 3.125(high), 3.2(high) and 2.7(moderate), respectively.

2. Current psychological complaints:

More than two years of

- Difficulty in initiation of sleep with frequent interruptions
- Night mares “about the trauma but also every day he dreams of people chasing him trying to kill him”
- Flash backs
- Persistent avoidance of cues
- Hyper-arousal symptoms
- Numbness of feelings “unable to feel anything, things that used to make him happy don’t anymore”
- Always on guard and fearful “he sometimes avoid going out from home”
- Sad mood
- Irritability “he always quarrel with his wife for trivial reasons, something he didn’t do before trauma”
- Decreased interest “stopped enjoying any pleasurable activity including his relation with his wife and playing with his kids”
- Prefers to be isolated “he only attends social gatherings because he is obliged to”
- Frustration and hopelessness
- Fatigability
- Suicidal ideations and attempts “he attempted suicide two times but refused to talk about them, now he only has death wishes”

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male average build, fair self-hygiene and grooming, patient is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Sad and anxious “cried at the end of the interview”

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.

- Content: He has no delusions but preoccupied by the effect of the traumatic event and his current social and occupational dysfunction,
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has neither illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

Insight: He has insight for his symptoms but he is insightful to the need of treatment, he is afraid drugs may be addictive and turn him crazy, also he is afraid of the stigma of mental illness in the Iraqi society.

4. Assessment of social functioning

He managed to finish his college yet he was unable to maintain working in any job. He was married before the trauma (in 2000), his wife is responsible for the house hold and they are financially dependable on his father.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by Mr. [redacted] Sagsøger 14 is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: post-traumatic stress disorder with comorbid dysthymic disorder.
4. [redacted] Sagsøger 14 should undergo psychiatric management and psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 13 dage.

[redacted] Sagsøger 15

Af en ”medical report” vedrørende [redacted] Sagsøger 15 udarbejdet af psykoterapeut dr. [redacted] Vidne 4, psykiater dr. [redacted] Vidne 5 og retsmedicinere [redacted] Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 29. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

[redacted] Sagsøger 15 was born in 1968. He is married and he has 3 daughters and 3 sons. He works as a nurse in a health centre.

Past medical history

He has been hospitalized twice: 2005 at [redacted] Udeladt Hospital for kidney stone and 2013 [redacted] Udeladt Hospital for high blood pressure. He receives medication for high blood pressure (type unknown) and statin for high blood cholesterol.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 15 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

On November 25th 2004, at 7:30 he was driving a motorbike on his way from home. He took **Sgr 13** with him to the “*taquie*”, and then went to his work as male nurse in a local health centre (his home and his work are close to each others). There was a total lack of medication. He was used to get biscuits, food from the British centres, to distribute them to people in need. He was offered the motorbike by the director of his centre before the colonization. He found that soldiers and police had surrounded the area. He was stopped by Danish armed forces and asked to show legitimation, which he did. The Danish man, who had a translator with him, ordered the policemen to arrest and take **Sgr 15**. **Sgr 15** tried to discuss with the policemen the reason of his arrest, especially that he had shown his papers. He was hit with a slap on his face, which caused a lot of pain on his ear. They ordered him to walk by himself, threatening him to cover his head with his sweater. He noticed that the Iraqi policeman was video recording the events. **Sgr 15** told him “*I’m not a terrorist so that you film me this way*”. They asked him to shut up, they beat him. He was handed over to Iraqi militia and taken on an armoured pickup (it was between 8 and 8:30 in the morning), the “*costa*”, which holds place for 21 passengers, to the **MB**. During transportation he was handcuffed with his hand on the back, tied together by plastic strips and blindfolded. He had an argument with a policeman, and received an open hand slap in the face and threatened with a riffle. There were 11 persons held from the “*taquie*”, after the dawn prayer, in the pickup before that **Sgr 15** got in it. He was offered water that he refused. A man got in the bus after him. The pickup was followed by a foreign escort. They blindfolded him right before the pickup moves. He couldn’t see.

He arrived in to the base at about 8.30 – 9.00, and was ordered to sit down outside with other prisoners in three rows. They were in Al Zubayr, in the region of the military street. They removed them their bandage. “*We didn’t know where they were taking us. It was written “Danish forces”. They let us sit in three rows. There was the Danish and the translator.” “Do not talk”*. Each time a man was passing, he received a kick in his back, on his head, on his shoulder, and slaps. “*I heard voices of someone shouting, I was afraid.*” A lot of anxiety came up at this moment. “*Are they going to disfigure me? Are they going to torture me with electricity?*”

At about 12.00 he was called to a tent. Someone asked “*Who is **Sgr 15**?*”, and dragged him to a place. “*I felt that I was taken to a place where someone was going to ask me questions.*” A Danish soldier and a translator were present. He was asked about name and occupation. Someone was taking notes.

Around 17.00 he was transported to a building with a wooden floor, perhaps a caravan. He and other prisoners were forced to sit down on the floor with their heads facing toward the wall, blindfolded and handcuffed. He was kicked and beaten with fists on the back and head. The prisoners were called out one by one for interrogation. When it was his turn he received an open handed blow to the left ear. He has since had hearing loss on the left ear. *"I felt air going out of my ear"*. Each answer was accompanied by a blow. *"He did not give me time to talk"*. He was ordered to sleep on his back, he said *"I can't"*, then the person asked another person to lie **Sgr 15** on his back. He hit me with a kind of big wood ruler on my head. He was then laid down on the floor on his back with his legs on a chair. His bare feet were severely beaten with a stick for a long time. It was very painful, but eventually his feet felt numb. He was eventually forced to sign a paper with unknown content and stamp it with his left thumbprint. **Sgr 15** had to put his legs on a chair. He was roughly beaten on his feet with the ruler. *"I felt like nails in my feet, I could not feel my legs anymore."* *"Get up"*, *"I can't get up"*, *I could get up, then sit down, then I said "I can't walk"*". He was then taken to the hall. He went downstairs, with naked feet. Someone burnt the elastic tying his hand with the lighter, which burnt his hand. **Sgr 15** used the bandage to cover his wrist, he showed us the scar during the session. In the hall, there were persons from different nationalities. *"We spent the whole night in the hall, we could not sleep. At night, they come and scream a name. Then the person called would come back all in pain."* He stayed 7 days in the hall. They called his name during the third day. They blindfold him again, and put the water pipe on his head and on his back. They also tortured him with electricity on his ears and on his nipples. A metal pipe was introduced in his genital parts. *"I lost the notion of time. I just wanted it to end."*

They stopped torturing him after his nephew came to the prison. He was very touched when he saw his nephew. *"I felt a lot of pain in front of my nephew, that he sees me in these conditions."* **Sgr 15** was not wearing his usual clothes, but a flannel and trousers.

The responsible asked the nephew about **Sgr 15's** identity. The nephew explained that his uncle was shia and not sunni. His nephew then started to bring him food to the prison.

"They took us to an unknown place, we knew afterwards that it was called the shu'oon". He asked where he was, and was told that he was at a place for persons accused of serious crimes (Al Shu'oon – the serious crime unit). He was lead out, and found himself in a large hall together with other prisoners. He asked to have the strips around his hands removed. This was done with a lighter, and he thereby got burned. He put some paper on the burn. He stayed 7 days in this room. It was very cold. His family brought him food and drink, which he would not have received otherwise.

He was called out during the nights and received further beatings. They took him by car, on a distance of around 7 to 10 km, to Al Jamiyyat (in the region of Khamsemil). He was eventually sent to a court. He was blindfolded and had his hands tied while speaking to a judge.

He was accused of hiding weapons and cooperating with partisans, and of having signed a paper, which he denied. He was also asked to leave his fingerprint on a document.

He was eventually released on bail.

Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Phalanga (beating on foot soles)
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water
- Electrocutation
- Burning

Psychological forms

- Listening to others being beaten
- Humiliation, insults
- Nakedness
- Bad conditions of the prison: use of electric wires. Oxygen could pass through windows. Light during day and night. Food through his nephew, but before that, no food and no water. Crowdedness.

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. He had a burn on the right lower arm after removal of plastic strips with a lighter. He presently suffers from pain in and swelling of his feet when walking. He suffers from hearing loss since he received an open hand slap to the left ear.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a slightly overweight, healthy looking middle-aged man. He participated well in the examination and tried to answer the question as well as possible. He burst in tears in the beginning of the interview, but was otherwise composed.

There were no signs of disease. Head and face were unremarkable. A 2.5 x 1 cm large scar was found on the inside of the lower arm, which allegedly was caused by a lighter during removal of the strips that served as handcuffs. He had a scar in his right palm allegedly caused by burns by a fire cracker in childhood and three scar on his left upper arm allegedly caused by a dog bite in childhood. His foot soles were flatted and slightly painful. He had walking difficulties, was walking slowly with small steps. Thorax and abdomen were unremarkable. An investigation of the alleged hearing loss was not possible.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. [Vidne 4] and Ms. [Person 10] on 30/09/2014 and lasted for 2 hours 55 minutes, and the second one lasted was held on 1/10/2014 and lasted for 35 minutes, in the presence of Dr. [Vidne 5] and Dr. [Vidne 4].

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression, as screening measures, were also done by Ms. [Person 10], the results were 3.7, 3.5 and 3.5, respectively.

2. Current psychological complaints

Up to date, [Sgr 15] suffers from the following psychological sequelae:

- **A lot of distrust**
- **Psychosomatic symptoms** (high blood pressure when he has negative thoughts)
- **Stigmatization** (he is stigmatized, even at his workplace, some persons say about him “*he’s a terrorist*”).
- **Hypervigilance**
- **Crying easily** crying when talking about his nephew visit to the prison)
- **Irritability**
- **Hopelessness** (he only has hope for his children future, but not for himself)
- **Recurrent thoughts and memories of the event**
- **Feeling as though the event is happening again**
- **Avoidance of activities, thoughts, feelings, that reminds him of the detention** (he avoids going out from home)
- **Inability to remember part of the traumatic events**
- **Low energy, feeling blue**
- **Loss of sexual interest/pleasure** (in a little amount)
- **Self blame**
- **Poor appetite**
- **Tendency to isolation** (he only goes out to work)
- **Poor memory**
- **Lack of concentration**
- **Sleeplessness, insomnia** (he was used to take valium injections to be able to sleep till 2013)
- **Flashbacks** (when he sees policemen and when he hears knocking on the door; each time he changes his clothes, he remembers the torture that happened in the prison)
- **Recurrent nightmares**
- **Persecution feelings** (fear of being arrested again)
- **Exaggerated startle response**
- **Sudden emotional/physical reaction when reminded of the trauma**
- **Feeling detached from people**
- **Feeling lonely**
- **Emotional numbness** (in a little amount)
- **Diminished interest in daily activities**
- **Feeling of being trapped**

- **Worry too much about things**
- **Feeling everything is an effort**
- **Feeling of worthlessness**
- **Headaches**
- **Feeling fearful**
- **Heart pounding/racing**
- **Trembling**
- **Faintness, dizziness**
- **Nervousness**
- **Feeling tense**
- **Feeling restless**

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene, he is calm and very cooperative. Conscious, attentive, oriented to time place and person.

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Anxious

Thinking:

- Content: He has no delusions, but he is preoccupied by the stigmatization that he has since the traumatic events.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: No delusions. Conscious.

Insight: He is aware of his psychological situation.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 15 currently works as a nurse, as before the detention. The trauma impacted him on being isolated and having less friends than before. He was refused to work in another new place, he is under surveillance. They showed them on television. This had an impact on his daughter's school results. He sent his daughter out of Iraq so that she does not become depressed.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 15** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: **post-traumatic stress disorder with comorbid dysthymic disorder.**

4. [redacted] Sagsøger 15 should undergo psychiatric management and psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 14 dage.

[redacted] Sagsøger 16

Af en ”medical report” vedrørende [redacted] Sagsøger 16 udarbejdet af psykoterapeut dr. [redacted] Vidne 4, psykiater dr. [redacted] Vidne 5 og retsmediciner [redacted] Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 29. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

[redacted] Sagsøger 16 was born in 1978, he is single. He is an unstable daily worker. Prior to his arrest, [redacted] Sagsøger 16 had ambition to continue his studies, he was thinking of getting married, and of having a different life comparing to his actual life. He currently suffers from asthma and ulcer. “My state started to worsen after the prison.”

Past psychiatric history

No past psychiatric history,

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

[redacted] Sagsøger 16 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for several weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

At November 25th 2004 he was in the Al Taqi mosque. He stayed in a room belonging to the mosque with [redacted] Sagsøger 19. The room overlooked the public square at the mosque. He woke up before dawn, hearing noise outside, and saw masked soldiers and a Danish armoured vehicle. The soldiers banged on the door and he opened. “*We were sleeping. They took me in my sleeping clothes, without slippers.*” “*They broke the glass with their guns to scare us.*” “*What made me be sure that it was a military operation was the presence of the Danish occupation forces. The Danish were only supervising and supporting the Iraqi militias*”.

He was then pulled over and dragged along the floor and down the stairs.
“*They beated us with their riffle. When I got down, I saw my colleagues. They*

were letting them sleep on their faces.” The soldiers were shouting and swearing. The soldiers were beating them and he noticed some soldiers from the Danish armed forces who were laughing at him and his friends. He was blindfolded. He was taken on an armoured pickup to the **Militærbase**. During transportation he was handcuffed with his hand on the back, tied together by plastic strips and blindfolded. *“We didn’t know what we were accused of. They took us in a big “costa” – a special bus for prisoners which can contain more than 20 persons”. “We the souffiyye, are from different religions, we’re pacifist people. They started the communitarian insults.” “They took us from Al Zubair, Al Cheaiba, the place of the siege of occupation forces, with presence of British and Danish.”* He was not beaten during transport.

“The Iraqis did to us a play of mockery and insults.” They took them to a hall. *“I knew it was a hall because my face was against the wall. We stayed long hours until the night fell”*. He was ordered to sit down outside with other prisoners in rows. Some Danish soldiers with dogs were present, probably to search for explosives. *“I don’t remember when they opened my eyes, but I remember that there were dogs that searched us. I heard the voices of the occupation forces and I heard noise.”* Someone told him *“Come you”*. He was taken to a tent for visitation. A Danish soldier inserted a finger in his anal canal, which he found extremely humiliating. *“I’m not a criminal to be treated this way. As an iraqi, I felt humiliated, I’m not a criminal. The anal part is a hard place. I felt in that moment a bad feeling and pain.” “We were feeling fear and terror”. “When we heard this voice, when I heard that it was the occupation forces, I concluded that we were in big trouble. The occupation forces are those who searched us. They took us to a room, and they searched in all our body parts. They untied our hands and unfolded our eyes. They touched us over the pyjama.” “They forbid me of smoking.”*

He was then taken to a larger tent where a translator with Lebanese accent was present. He was not questioned. He was then transported to Al Jamiyat centre in Basra. *“Usually the Red cross visits prisons, but I think that the Red cross did not visit this place. I don’t think that they know of this place.”*

He and other prisoners were forced to sit down on the floor with their heads facing toward the wall, handcuffed and blindfolded. *“When I raised my head, they started beating us”*. **Sgr 23** *urinated on himself, he was laughing, they were beating him and he was laughing”, “I felt hot water and I heard the beating sounds”, “I felt pain for him”*. *“Riad was next to me. When he talked to me, they beat us.”* He was kicked and beaten with fists and sticks on the back and the back of his head.

“I felt the need to wash. They refused. I insisted. They took me to the sink. I tried to get closer to the water to wash, they beat me, they got me back to the hall.” He was not allowed to go to the toilet. He was taken out for interrogation in another room, and was dragged to this room along the floor. There he received several open handed slaps to the face to test if he could see anything despite being blindfolded. As this was found to be the case and he received a barrage of kicks and was beaten with fists. He provoked the interrogators by holding their manhood in doubt. *“They tried to slap me on my face, I startled, and they knew that I could see”*. *“I saw masked men, with more than two persons with them, and beating means”* They made a circle around him. *“My name is **Sagsøger 16**. I got a lot of beats because of my name.”* He was ac-

cused of murder and of being a terrorist. He had then electrodes attached to his earlobes and received several electric shocks, he do not remember how many.

He was afterwards transferred to a large hall in the same area with many other prisoners. *"They did not know neither why they were in prison."* He stayed 3-4 days in this room. It was very cold. "They used to give each two of us one blanket" After some days he got some pillows from other prisoners. The toilet was small and dirty. His shared food and drink with those that had got some from their families. He was eventually sent to a court, probably Al Maagal in Basra. He was blindfolded while speaking to a judge. *"They took me to the second judge, the judge told them to remove the bandage from their eyes."* The judge did not believe the allegedly fabricated accusation of terrorism. He was released after a few days allegedly because he had some influential connections. *"I then went to my mother house, because they accused me of terrorism, I started to fear staying in Zubayr"*

Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Electrocutation
- Sexual (anal exploration)
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Humiliation
- Mocking
- Insulting
- Listening to others being beaten

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. When he was electrocuted he felt pain and almost passed out. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. When talking about the insertion of a finger in his anus, he became visible embarrassed with redness of the face, no eye contact and a lowered voice. He presently enjoys good health, and do not suffer from any serious disease.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a slightly overweight, healthy looking middle-aged man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face were unremarkable. There were no scars on the external ears. Thorax and abdomen were unremarkable. Arm and legs were normal.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. **Vidne 4** and Ms. **Person 10** on 29/09/2014 and lasted for 2 hours and 15 minutes. The second session was on 1/10/2014 and lasted for 30 minutes where Dr. **Vidne 4** joined Dr. **Vidne 5** for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression, as screening measures, were also done by Ms. **Person 10**, the results were 2.9, 3.7 and 3.3, respectively.

2. Current psychological complaints

Up to date, **Sagsøger 16** suffers from the following psychological sequelae:

- **Hypersensitivity**
- **Cautiousness** (During the interview, he was afraid, “I felt that there’s a conspiracy against me. My mind knows that it’s not true, but I can’t control it”).
- **Hypervigilance**
- **Irritability**
- **Hopelessness**
- **Lack of future** (“I wanted to get married, I can’t anymore because of the lack of stability”; he is not able to continue his studies anymore)
- **Fears of reliving the traumatic event** (“Even this time, when coming to Lebanon, we were scared. Because once before, in Amman, they did not let us pass, and they kept us 3 days on the Iraqi borders”, fear of being imprisoned again)
- **Recurrent thoughts and memories of the event**
- **Feeling as though the event is happening again**
- **Low energy, feeling blue**
- **Loss of sexual interest/pleasure**
- **Poor appetite**
- **Shame feeling** (“I have the fear that someone learns that I’ve been arrested as a terrorist, it made me a stigma”, fear of meeting again the persons who knew that he was in jail.)
- **Poor memory** (“After 10 years, I’m not able to remember everything. I may have seen something someone else did not see, maybe someone else saw something that I don’t remember”; he is confused about the time, for a moment, during the interview, he thought that we were in year 2015)
- **Lack of concentration**
- **Hyperarousal**
- **Sleeplessness** (he can’t sleep before 4 am)
- **Intrusive thoughts**
- **Flashbacks** (“When I see someone with a policeman, when I see two persons fighting, when I watch an action movie happening in jail, or when I’m relaxing, when I am thinking, I remember everything”)
- **Nightmares related to arrestation** (“I’m at home, and the police knocks on the door”)

- **Exaggerated startle response** (During the interview, when the crutch of the psychotherapist fell on the floor, he startled)
- **Feeling detached from people**
- **Emotional numbness**
- **Diminished interest in daily activities**
- **Suicidal ideation in a small amount**
- **Feeling of being trapped**
- **Worry too much about things**
- **Feeling of worthlessness**
- **Headaches**
- **Feeling fearful**
- **Heart pounding/racing**
- **Trembling**
- **Feeling restless**

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene, he is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person.

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Anxious.

Thinking:

- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions, but he is preoccupied by the stigmatization that he has since the traumatic events.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: He has neither illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

Insight: He has insight for his symptoms.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 16 used to be ambitious and he was willing to do Islamic studies. The trauma had a huge impact on his life: he did not get married and did not continue his studies, his social life diminished remarkably.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 16** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he may suffer from: **Post-traumatic Stress Disorder with comorbid Depression and Anxiety Disorder.**

4. [redacted] Sagsøger 16 should undergo psychiatric management and psychotherapy”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i flere uger (”several weeks”).

[redacted] Sagsøger 17

Af en ”medical report” vedrørende [redacted] Sagsøger 17 udarbejdet af psykoterapeut dr. [redacted] Vidne 4 , psykiater dr. [redacted] Vidne 5 og retsmediciner [redacted] Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 29. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

[redacted] Sagsøger 17 was born in 1975. He is married and he has two sons and one daughter. He has been imprisoned two times during the Saddam Hussein period because he was against the regime: the first time was in 1991 and the second was in 1995-1996. In 2003, *“I escaped from prison during the war, and I went to Al Zubayr where they welcomed me as a hero.”* The third time, he was arrested by the militias in presence of the Danish forces, in 2004. He has been exposed to ongoing traumatic events. He currently works as a cleaning man in a restaurant.

Past medical history

The patient suffers from physical and psychological trauma after imprisonment and torture under the Sadam Hussein regime. He is not suffering from any known medical condition, receives no medication and has never been hospitalized.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

[redacted] Sgr 17 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

At November 25th 2004 at daybreak he was asleep in a room in a mosque, in the *“taquie”*. He was a university student, and used to live in the mosque. At 8-9 in the morning. *“I was sleeping upstairs in the room. I didn’t have a place where to live. I saw planes and tanks. I felt secure and I was not afraid because I thought that they are just coming to have a look. Until I saw the militias. I felt*

scared and I told them "we're going to die, they will kill us". I tried to resist and defend myself. They pushed me on the stairs. If the Danish were not present, I would have vanished." He was woken by knocks on the door. He heard noises outside from a helicopter and engines. When he opened the door he was confronted with masked soldiers. He was beaten and dragged out of the room. On his way down the stairs he fell and hurt his left ankle and left big toe. He received blows to his head. His left eye was closed because of swelling of the soft tissues around the eye. He was bleeding from his nose. He put up a fight with the soldier, and was severely beaten. *"My nose is beaten from the first torture, and they hit me on my nose."*

"They took us to the Militærbase, they tried to blindfold my eyes, I resisted, I tried to defend myself." He noticed that soldiers from Danish armed forces were present, but they did not interfere. They laughed at him. He was taken on an armoured pickup to the Militærbase. *"I can remember the Danish forces until now. I was choked because is it possible that Danish help these militias?"* He had a positive idea about Denmark, he says that he can differentiate the Danish flag from these Danish soldiers who do not represent their country and who he blames. *"They are disfiguring the Danish reputation, the elegant population. When I see on the television a Danish cow, I relax. Fat, clean. The Danish cheese, and the butter, are the tastiest. I want to complain about this government - representing the Danish population - who has transgressed humanity."*

During transportation he was handcuffed with his hand tied together by plastic strips and he was blindfolded. He was not beaten during transport. He was ordered to sit down outside with other prisoners. It was very cold. Some Danish soldiers with dogs were present, and they allowed the dogs to come very near, which scared him. *"They let us sit on the floor at Militærbase. They brought two dogs."* He was thirsty and was given water in a bowl. *"I told them that I was thirsty; the Danish soldier was giving water to the dogs but not to me. I felt that I was inferior to the dogs."*

They were denied to visit a toilet. A mentally retarded man urinated in his trouser, and they were eventually allowed to visit a toilet. He was called to a tent, where he was asked general questions about his identity: *"One of them told me "how are you related to Arabic countries? If he asks about Arabic country, it means that he's Iranian"*. He was accused to have missiles and to be a terrorist.

"I stayed in Militærbase from 8-9 in the morning until the afternoon, without eating and drinking. After Militærbase, they took us to a non-legitimate place. The British exploded it after that. They used to call it Al Chououn. They let us enter inside. They took off my sweater and they winded it around my head. When I entered, I saw the people of Udelact mosque inside." Late in the afternoon was transported to a centre at Al Jamiyat (Al Tasfirat) in Basra. He was told that this was a centre for serious crimes. *"In Al Tasfirat, the prisoners started to help me. They put me with the criminals and the burglars. I was like a criminal during around two weeks between the Chououn and the Tasfirat. After that, we went out as innocents. After that, I was defeated."*

He and other prisoners were forced to sit down on the floor with their heads facing toward the wall. At first he had his T-shirt over his head, and he was later blindfolded. He was kicked and beaten with fists on the back and head. He

was accused of hiding weapons. He was left for some hours in a room with a bad smell as punishment. He was forced to sign a sheet of paper, but did not know what he had signed. He was transferred to a hall in the same area. Many other prisoners were present there. He stayed 7 days in this room. It was very cold. He got food and drink from other prisoners. He received no food from the authorities. He was then sent to a prison, Al Maagal in Basra. He was blindfolded while speaking to a judge. He was accused of corporation with terrorists, which he denied. He was put in a large room divided into smaller cells with partitioning walls. He was released after 7 days in this facility. *“After all, instead of being a hero, they made of me a terrorist. They seeded in me something frightening. One day will come where I will get out the beast. After the prison, there began to be a beast in me. I thought of obtaining privileges. They made a terrorist of me. It means a global destruction. This is the certificate they gave me.”*

Previous abuse: He had been imprisoned for several years during the Saddam Hussein regime. He was arrested and imprisoned in 1991, 1995 and 2003. During these imprisonments he had been burned with glowing embers. He had his left ankle broken by a rifle butt. He was strapped to a bed and electrocuted. He also received a severe blow to his head. He fainted, and when he woke up he was missing several teeth. *“I have been exposed to disfigurement, to burns and teeth disfigurement. They cut my ears during Saddam’s period, when I was 15 years old. They embarrassed me. They executed my father and my brother. My mother was exposed to a beat on her head. I thought about revenge. As I got my revenge from these executioners, I think of getting my revenge from these militias. They have entered a beast in me.”*

After his first detention during Saddam Hussein regime, **Sagsøger 17** has taken revenge from the persons who tortured him. He has broken the two legs of the person who broke him one leg, he had also aggressed a person on her mouth, to take revenge from that person who had hit him too on his mouth.

Review of present abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Threatening
- False accusations
- Humiliation
- Insulting
- Listening to others being beaten
- Bad conditions of the prison: toilets were holes in the middle of the room; crowdedness; “we wait for food to come from outside”; dirtiness, smell of rot and urine.
- Hard to contact one person from outside of prison

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. He suffers from a numb feeling in his left leg. He also suffers from pain in the left big toe when walking. The numbness in the left leg and the pain in the left big toe began when he fell down the staircase during arrest. He does not suffer from any serious disease. The coldness of the cell where he stayed for 3 hours participated in the numbness of the leg since then.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a slightly overweight middle-aged man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: The periphery of both ears has been cut off, allegedly during torture before the 2004 episode. Thorax and abdomen: He has irregular sharp edged scars, 2x2 cm, in the lower right abdomen, allegedly from an accident with glass unrelated to his imprisonment. He has a 4x5 cm geographically shaped hyper-pigmented area above the right buttock, allegedly from burns during torture before the present episode. Arms and legs: He has two linear scars on his right arm and a rounded and a linear scar on his left arm, allegedly from beating in prison before the present episode. He has a 1x2 cm scar on the back of the right hand 2 cm from the little finger, allegedly from the present torture episode. The patella reflexes are normal. The sensation on the outside of the left leg is reduced in an area down to the knee. There is a slight swelling of the inner left malleolus with pressure pain. There is no indirect pain. The foot soles are unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. [Vidne 4] and Ms. [Person 10] on 29/09/2014 and lasted for 2 hours and 30 minutes. The second session was on 1/10/2014 and lasted for 45 minutes, in the presence of Dr. [Vidne 5] and Dr. [Vidne 4]. We interrupted both sessions several times, because of his emotional regulation difficulties. We did with him some emotional arousal exercises.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression, as screening measures, were also done by Ms. [Person 10], the results were 4 (he scored extreme to all the symptoms), 4 and 3.5, respectively.

2. Current psychological complaints

Up to date, [Sagsøger 17] suffers from the following psychological sequelae:

- **Two suicidal trials** after the last detention (in 2006): once with benzine and once with septol (*”terrorist”, I prefer suicide.”*)

- **Hypersensitivity** (he cries each time he says it, Non stop crying. *"the most dangerous word on Earth"*. *"I have preferred to die rather than being told this word"*. He says that he needs therapy for it.)
- **Stigmatization** (he repeats the word "terrorist" which causes him feelings of shame and shyness. *"Because of this word, I feel rejected from society."*)
- **Cautiousness** (when he walks in the street, he is always armed).
- **Hypervigilance**
- **Crying spells** (he cries a lot while we tell him his story again to check consistency; he has crying episodes at home)
- **Suffocation feelings** (*"I feel alight fire"*)
- **Irritability** (*"sometimes I am very angry, and I ask my family to go off my face"*; he tells us about one day when he took the taxi, and he had an exchange with the driver who was talking about terrorists. He told the driver that he was a terrorist himself, and how angry he got.)
- **Revenge feelings** (*"One day will come where I will get the beast out of me and get my revenge"*)
- **Hopelessness**
- **Recurrent thoughts and memories of the event**
- **Feeling as though the event is happening again**
- **Avoidance of activities, thoughts, feelings, that reminds him of the detention**
- **Inability to remember part of the traumatic events**
- **Low energy, feeling blue**
- **Loss of sexual interest/pleasure**
- **Poor appetite**
- **Tendency to isolation** (*"I isolate myself in the room when I am angry so that I don't hurt anybody"*)
- **Self-harm behaviors** (he might hurt himself when he is angry)
- **Alcohol consumption when he's angry** (average of two beers, as a coping strategy that begun after the last detention)
- **Poor memory**
- **Lack of concentration**
- **Hyperarousal**
- **Sleeplessness**
- **Intrusive thoughts** (*"when I see the Danish cow on television, I feel bad."*)
- **Flashbacks** (*"When I get my sweater off, I remember how they closed my eyes. I feel ashamed of myself, it's tiring."*)
- **Recurrent nightmares**
- **Persecution feelings** (he feels that he can be arrested again at any moment, he feels that he might be pursued by militias)
- **Exaggerated startle response** (including at night: he keeps a distance between him and his wife while sleeping, so that his arms don't hit her by accident when he startles; he has beaten his son once because his son startled him)
- **Sudden emotional/physical reaction when reminded of the trauma**
- **Feeling detached from people**
- **Feeling lonely**
- **Emotional numbness** (*"beast"*)

- **Diminished interest in daily activities**
- **Suicidal ideation**
- **Feeling of being trapped**
- **Worry too much about things**
- **Feeling of worthlessness**
- **Headaches**
- **Feeling fearful**
- **Heart pounding/racing**
- **Trembling**
- **Feeling restless**

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene, he is calm and very cooperative. He told his story through a lot of mimics and gestures. He used to be called the “muscle man” when he was in prison.

Conscious, attentive, oriented to time place and person.

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Sad and angry, mood swings.

Thinking:

- Content: He has no delusions, but he is preoccupied by the stigmatization that he has since the traumatic events.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: No delusions. Conscious.

Insight: He is aware of his psychological situation.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 17 was able to get married and build a family after he was released from prison. He also found a work. However, he has a poor social life and he frequently needs to isolate himself.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 17** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he may be suffering from: **Post-traumatic Stress Disorder with comorbid Depression and Anxiety signs.**
4. **Sagsøger 17** is in need for psychotherapy and for anger management skills, and for help to integrate in society after the several

traumatic events and stigma he suffered. He is also at risk of developing dependence to alcohol.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 14 dage.

Sagsøger 18

Af en ”medical report” vedrørende Sagsøger 18 udarbejdet af psykoterapeut dr. Vidne 4, psykiater dr. Vidne 5 og retsmedicinere Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“IV. BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 18 was born in 1974; he lived in Kuwait till the gulf war where he returned to Al Basra, Iraq his home land. He was educated till preparatory school “he quitted school due to the gulf war”. Before the trauma he used to serve in the Takia “he served there from Udeladt”, after that he became a security guard then later when the security guards were integrated in governmental system he became a policeman. He is married with one son eight years old.

Past medical history

He has suffered from migraine since childhood. He had a kidney stone 4 years ago, and has since suffered from repeated urinary tract infections. He is presently in good health, and receives no medication. He has never been hospitalized.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 18 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained until December 12th 2004.

Narrative account of ill-treatment and torture by examinee’s own words

After the dawn prayer, I slept in the Takia’s Haram “a place where prayers are held”. A while later I waked up on loud voices of helicopters and tanks. There was a loud voice saying “open the door! You terrorists! Open the door!”, when I went to open the backdoor of al Haram, I found an Iraqi masked militant climbing the door. When he saw me he jumped down grabbed the collar of my

shirt, forced me to lie on the floor, beat my head and began insulting. I remember being barefooted and wearing Kurdish pants, a shirt and an icecap over my head to cover my long hair. When the Iraqi militant was beating me the icecap fell out and other militants saw my long hair so they grabbed it and dragged me on the street around the Takia from the back door to the front door, of course while dragging me they were accusing me of being a terrorist, insulting my mother and my sisters calling them prostitutes and mocking my hair. I tried to say anything to defend myself but they didn't listen. When I reached the Takia's front door they grabbed my collar forced me to stand up while leaning forward then pushed me till we reached the costa (a car that can hold 21 passengers). They handcuffed me with plastic handcuffs, and then threw me in the car "I guess I was the first detainee to reach the car". I was confused and terrified. The car was darkened so I barely saw anything. When I entered I heard a person insulting me and threatening "we are going to kill you all tonight", a while later the bus moved forward a little bit, I heard yelling and shouting, people running in the street, and moving tanks. I also remember hearing the voice of our Sagsøger 12. An hour later my Takia mates began to enter the car "they were first beaten then pushed to the car", I also remember seeing two masked militants in the car holding their guns, they didn't stop insulting. When my Takia mates tried to argue they insulted more, I saw them beating Sgr 17 and Sgr 15. I unintentionally looked at one of the militants in the eye he said to his mate "this man is staring at me" then slapped my face several times.

After an hour the car stopped and the militants pushed us out of the car they took off our handcuffs and we stood in a row. After that we were delivered to the Danish troops, I wasn't aware that the Danish were involved in our detention till then, after that we were forced to sit on the sand while leaning forward, I remember the sun hitting my face and the cold breeze hitting my back, the feeling was terrible. Danish soldiers were surrounding us with their dogs; I saw two dogs. After two or three hours we were taken one by one to a small interrogation tent, in the tent there was three Danish officers and a good looking Lebanese interpreter "I guessed his nationality from his accent". They asked about my name, my work in the Takia, the reason I was detained and then I entered another large tent with the others. At five pm "may be six", the Iraqis took us back from the Danish. The Iraqis handcuffed us and pushed us to enter a car.

After two hours, the car stopped I was forced out of the car then one of the militants pulled my shirt from the back and put it over my face, forced me to lean forward then made me enter a place I knew later it was call the security office in "al jamiaat", when I entered this building they blindfolded me. Then I was forced to sit facing the floor in a corridor inside this building. After that they began beating me, on my back, on my face, on my neck, on my hands, and on my arms, kicking my back like they are kicking a ball, pulling my hair, insulting me, mocking my hair, a nonstop beating and insulting.

After that, they took us one by one to interrogation rooms. They asked about the nature of my work in the Takia and other questions, I was sitting on a chair while asking they wear pushing the chair backwards and whenever I lose balance and fall on my back they laugh and say "are you on drugs?" then do it again. I heard the voices of my Takia mates yelling and screaming. After that, the mocked my hair and said that I look like women and then they accused us of hiding explosives inside the Takia and that we are planning to do a terrorist attack saying "your Takia mates confessed everything", I denied so they forced

me to sign a confession, took my finger prints and photographs for my face. From their accents and the way the interrogators were addressing each other I interpreted they were Iranians “they called each other Mister so and the father of so, not as Iraqi officers call each other”.

Then took me to the detention room after taking off my handcuffs and folds, while taking me they tried to cut my hair but they failed. The room was full of other detainees, it was very cold with no good source of aeration, and the light was not enough. We didn’t know day from night. There was only one toilet and it was plugged so the smell was terrible. Some people managed to buy food. I cannot remember exactly how many days I spent in that room, all I remember is: one day my name was called I was blindfolded and handcuffed and forced into a car then after a while I was pushed out of the car and taken to a room waited for some hours then taken again to stand before what they call a judge. The judge asked me about my confessions saying “you own explosions and you plan for terrorist attacks?!” I denied, he wondered “I see your signature on the papers” I denied, he asked another person, I guessed from the question that he is one of the militants; the judge said “did you find the explosives?” the militant replied “we received a notification and we acted”. The judge released six and detained six. I was among the six whom were detained and transferred to Al Maaqal prison (the court was in al Maaqal).

Each one of us was put in a different cell; I was put in a cell with nighty convicted criminals “thieves, murderers, muggers and rapists”. I was really afraid, I know how these people treat suspected terrorists, I tried to hide my accusation especially after I saw how they dealt with another Libyan detainee accused of being a terrorist; they put him in the middle of the cell piled up over him and began beating he was almost killed. Either wise, the cell conditions were a little bit better than the other one, yet the smell was terrible, there was no toilet only a hole at one side of the cell.

On 12/12/2004 I was released.

Review of abuse and ill-treatment

- Beating
- Kicking
- Blindfolding
- Deprivation of food and water
- Death threats
- Mocking
- Insulting
- Positioning
- Listening to the torture of others
- False accusations

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. He presently enjoys good health, and do not suffer from any serious disease.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a middleweight, healthy looking middle-aged man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face were unremarkable. Thorax and abdomen were unremarkable. Arm and legs were normal.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr Vidne 5 on 30/10/2014 and lasted for 2 hours and the second session was on 1/10/2014 and lasted for 30 minutes where Vidne 4 joined Dr. Vidne 5 for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression were also done by Dr. Vidne 5, the results were 2.6(moderate), 3(high) and 3.1(high), respectively.

2. Current psychological complaints

- Sleeps allot “he sometimes run from thoughts of trauma and other problems by sleep” but he has difficulty in initiation
- Always anxious and on guard
- Indecisive “he takes very long time to decide in the most trivial issues worrying about the consequences”
- Guilt feeling “about anything and everything”
- Prefers to be isolated
- Irritability “his family and wife noticed that he loses his temper easily especially when reminded with the trauma”
- Hyper-arousal symptoms especially when reminded of the trauma
- Flash backs
- Avoidance of cues
- Decreased appetite
- Tachycardia and sweating without specific reason
- Fearful and restless
- Death wishes
- Frustration and hopelessness

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene and grooming, he is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Anxious

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but preoccupied by how his anxiety is slowing him down
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has neither illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

Insight: He has insight for both his symptoms and the need for treatment yet he is afraid of the stigma of mental illness in the Iraqi society.

4. Assessment of social functioning

There is a slight decline in functioning due to his indecisiveness, and some problems with his wife due to his anger issues.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 18** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: post-traumatic stress disorder with comorbid Generalized Anxiety disorder.
4. **Sagsøger 18** is in need for psychotherapy."

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt indtil den 12. december 2004.

Sagsøger 19

Af en "medical report" vedrørende **Sagsøger 19** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4**, psykiater dr. **Vidne 5** og retsmediciner **Vidne 3** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 29. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

"BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 19 was born in 1962 in Al Basra, he was educated till preparatory school, before the trauma he was working in a construction company along with his serving in the Takia, right now he is unemployed living with his brothers who is financially responsible for him, when asked about his job and his relationship status, he burst into tears and said said that after the trauma he has been stigmatised as a terrorist so he was denied from any job he applied for or any woman he intended to marry.

Past medical history

The patient enjoys a good health. He has never been hospitalized and receives no medication.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 19 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for three weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture by examinee's own words

On 25/11/2004, I went to pray in the Takia, and then spent my night there; at these times we had shifts to protect the Takia from any attacks "the Takia was subjected to militia attacks few weeks earlier"

While I was sleeping in a room upstairs with **Sgr 16** and **Sgr 17** after the dawn prayer, I waked up on loud voices of people cursing and breaking things, helicopters and tanks, I looked from the window to find Danish troops along with masked Iraqi militias surrounding the Takia, I was surprised but not afraid "I did nothing, it is a peaceful Takia" so I went to them asking about what is going on, I didn't finish my sentence, two of the masked Iraqis put the hood of my jacket over my face, searched my clothes, then grabbed my shoulders and dragged me while barefooted and leaning forward outside the Takia, then threw me on the floor and pressed their legs over my back several times, I became really afraid I tried to ask the militias "what is going on? What did I do?" one of the masked men yelled at me with a hoarse voice "shut up, don't talk" then they continued cursing and kicking my back. I heard the Danish soldiers laughing.

After one hour or so "I don't remember exactly" one of the Iraqis grabbed my hood upwards and made me stand then dragged me to a car we call it costa "a microbus that can hold 21 passengers" with others who were in the Takia, before entering the costa they bound my hands behind my back with plastic handcuffs, during the car ride, the hood was on my face, the car windows were darkened so I barely saw anything, I only heard cursing and sounds of beating "they cursed our mothers, sisters and called us terrorists", the word terrorist scared me "at this time when anybody was taken by the militias with the accusation of being terrorist she/he only had one fate; death"

After an hour "may be 45 minutes" we got out of the car in front of **Militærbase** "a camp for the Danish and English troops" our cuffs were unbound, the Danish received us they made us walk in a line then they forced us to sit on the sand while our heads are leaning forward, it was really cold, I still remember how cold the sand felt on my bare feet, yet my main concern were the two scary dogs whom the Danish soldiers were holding in front of us, I remember **Sgr 23** peed on himself, after several hours, they took us one by one to interrogation, they took me to a small tent, there was two Danish soldiers "a male and female" and an interpreter "I guess Iraqi", they asked me about my job, my address, my work with the Takia, and whether I have any chronic illness, then they put me with other detainees in a large tent till before sunset "maybe 5 pm".

After that, the Danish took us out of the tent and delivered us back to the Iraqi militias, the Iraqis handcuffed us with plastic handcuffs and put again the hood over my face then forced me in the car "a costa like car". When the Danish delivered us back to the Iraqis I was shocked, I thought the interrogation will end at the camp as we did nothing. We spent about one or two hours in the way,

then the car stopped, the masked men pushed me out of the car blindfolded me with a cloth then forced me to sit in a corridor while my face is facing the wall, “after that I knew that this place is called the national security office in al jamiat”, the others were sitting beside me facing the wall too, we stayed there till 12 am, while sitting there I was kicked by legs and beaten with hands frequently on my back, on my face, and on the back of my neck, it was extremely painful for me. After that they took us one by one to the interrogation room. When I entered the room, they began asking, I was beaten before and after every question from them and any answer from me. One of them asked “how come you are a social drinker and you pray? How come you are shiit and you pray with the sunnis? What do you exactly do in the Takia?” from their accent I interpreted they were Iranians.

They beat me with their hands, beat me with a heavy stick, and swayed me from a side of the room till my head banged the wall then swayed me to the other side several times. One of them came behind my back put his arms under my both shoulders, clutched his hands together behind my neck and pressed his legs on my back “at this point I thought my back was broken”, they electrocuted me. Finally they forced me to sign some confessions and what is called “terrorism form four”.

They threw me back to the corridor “I heard some of my Takia friends crying and begging the militants to stop beating them”, on 2:30 am I was taken to a large room (9x9 maybe) along with the others, they took off our cuffs and folds then locked the room. The room was dim, contained plenty of other prisoners, it smelled terrible, there was only one toilet that served more than hundred prisoners “may be more may be less”, the toilet was plugged, I still remember the smell of the room. It was really cold but I slept anyway, yet I waked up panicking every time I hear the door open, I used to hear the screams from others being tortured outside the room. After a day or two I knew that some people can manage to bribe the guards to buy them cigarettes and food.

On the eighth day “maybe more maybe less as we didn’t know day from night” I was blindfolded and handcuffed again then taken to what they call a court. I stood before whom they call a judge while blindfolded and handcuffed, he asked about my name my work, whether I am a terrorist or not then I was dismissed.

I was deported to another prison called “Al Maaqal” I was put alone without my Takia mates in a cell with convicted criminals “thieves, murderers, muggers and rapists”. I was really afraid they know about my charges. When they knew I was charged with terrorism few of them tried to beat me, but lucky me, I was known to some of them so they defended me saying “we are sure he is not a terrorist”. The cell conditions were a little bit better than the other one at least I had a cover to protect me from cold, yet the smell was terrible, there was no toilet only a hole at one side of the cell so the smell was terrible, the water came to us from outside in tanks.

After two weeks “maybe less” the guards called my name and I was released, without any I.Ds or money. I had money and other belongings in the Takia that was either stolen or lost during the Takia raid, I never got them back.

After the detention my life completely changed, my old friends don’t speak to me anymore, no one wants to work me, and no woman wants to get married to me, I’m a terrorist in the eyes of my society.

Review of abuse and ill-treatment

- Beating
- Kicking
- Blindfolding
- Deprivation of food and water
- Electrocutation
- Mocking
- Insulting
- Positioning
- Listening to the torture of others
- False accusations

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. He lost a tooth (incisor) in the upper mouth. He suffers from pain in the back of his neck. He does not suffer from any serious disease.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a normal-weight middle-aged man. He participated well in the examination. When talking about the mistreatment at the serious crime unit, he broke down and cried for a long time. He was otherwise composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: One of the front teeth (1+) are fractured. Thorax and abdomen: Unremarkable. Arms and legs: Unremarkable. The foot soles are unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. Vidne 5 on 29/10/2014 and lasted for 3 hours and The second session was on 1/10/2014 and lasted for 40 minutes where Vidne 4 joined Dr. Vidne 5 for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression were also done by Dr. Vidne 5, the results were 3.25(high), 2.6(moderate) and 3.1(high), respectively.

2. Current psychological complaints

- Difficulty in initiation of sleep with frequent interruptions
- Hyper-arousal symptoms especially when reminded of the trauma
- He is always on guard
- Flash backs
- Persistent avoidance of cues “police”
- Nightmares and night terrors
- Irritability
- Decreased appetite “he lost allot of weight since the incident”
- Tachycardia, anxiety and sometimes fainting attacks especially when there is an explosion nearby

- Sad mood
- Associability “prefers to be isolated”
- Frustration and hopelessness
- Guilt feelings
- Fatigability
- Inability to stand between crowds

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, less than average build, fair self-hygiene and grooming, patient is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: Sad “cried several times during the interview”.

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions but preoccupied by the effect of the traumatic event and his current social and occupational dysfunction. He also expressed that his sad mood, fatigability and hopelessness only began less than two years ago when he lost hope in either finding a job or a wife.
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has no illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

Insight: He has insight for both his symptoms and the need for treatment yet he said there were two obstacles preventing him from being treated, first he cannot afford treatment and second he is afraid of the stigma of mental illness in the Iraqi society.

4. Assessment of social functioning

The level of function has deteriorated significantly since the trauma. He never worked after the trauma, was never able to get married, he avoids social activities and is unable to move on.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by [redacted] Sagsøger 19 is very similar to other victims’ testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: **post-traumatic stress disorder with comorbid moderate depression.**
4. [redacted] Sagsøger 19 is in need for psychotherapy.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 3 uger.

Sagsøger 20

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 20** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4**, psykiater dr. **Vidne 5** og retsmedicinere **Vidne 3** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 20 was born in 1977 in Al Basra and spent all his life there. He was educated till preparatory school. He is married with six children the youngest is five. He has been working as a truck driver before the trauma and he didn't change his job after the trauma.

Past medical history

The patient suffers from a high blood pressure. He has had allergic reaction with swelling of the head, coughing and a skin rash. The cause is unknown. He receives some tablet (probably antihistamines). He is otherwise healthy and has never been hospitalized.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sgr 20 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture by examinee's own words

I wasn't at the Takia, I was at my uncle's house with my wife and children, as my uncle asked me to guard it and take care of my cousin while he was out of town. The house is about 200 meters away from the Takia. I was sleeping in the same room with my wife my **Barn 1**, my **Barn 2** and my **Barn 3** who was only forty days old. Before sun rise and while we were sleeping, masked Iraqi militants aided by Danish soldiers stormed my uncle's house, broke into the room while we were sleeping, I was wearing my pyjamas, my wife's sleeping clothes were unappropriated for any strangers to see them. The Iraqi militants grabbed me in front of my family, handcuffed me with plastic handcuffs and forced me to squat facing the wall then beat me on my back several times, while my wife and children watching and screaming begging them to let me go, they put them all in a corner in the room as not to distract them. They searched the house broke the furniture and I knew later that they stole some money. Ten to fifteen minutes later they dragged me out of the house, I begged them to put on shoes or were a jacket, but they refused. My wife and

children were running after me, crying and screaming, they thought I was going to be killed. My daughter **Barn 1** still remembers this incident. When I was out of the house, my hands were handcuffed behind my back, and my undershirt was pulled from my back to cover my face. I was forced to walk while leaning forward. They beat me all the way from the house till I entered the Costa car "200 meters".

I guess I was the last one to get into the car. I heard voices of people insulting our mothers and sisters and accusing us of being terrorists. I also remember that **Sgr 13** I and **Sgr 15** were beaten.

Forty five minutes later the car stopped and the militants pushed us out of the car they took off our handcuffs and we stood in a row. After that we were forced to sit on the sand while leaning forward, it was really cold. Danish soldiers were surrounding us with their dogs. Few hours later we were taken one by one to an interrogation tent, in the tent there were three Danish officers; two men and a woman, and an interpreter. They asked about my name, my work in the Takia, if I am really a terrorist and that I plan to kill Shiits, I replied "how come I plan to kill shiits and I'm a shiit myself?!" After that I entered another large tent with the others. At five pm "may be six", the Iraqis took us back from the Danish. The Iraqis handcuffed us, put the shirt again over my face and pushed me into the car.

After one and half hours may be two, the car stopped I was forced out of the car and then entered a place I knew later it was called the security office "the internal affairs office" in al jamiaat, when I entered this building they blindfolded me. Then I was forced to sit facing the wall in a corridor inside this building. After that they began beating me, on my back, on my face, on my neck, on my hands, and on my arms, with their hands and leg. I remember that **Sgr 23** was beside me; he peed on himself and began laughing. The urine contaminated me. I also remember hearing other detainees screaming and begging to be released.

After that we were taken one by one to an interrogation room, when I entered they began asking "do you kill shiits? Do you meet **Vicepræsidenten**? Who is financing your terrorist operations? Admit your crimes!" Then they began asking each other "should we kill him or should we leave him?" during these questions I was beaten heavily with anything, hands, legs, sticks and even furniture, after that they put something that pinched my fingers and electrocuted me, I begged them "Please stop! Please I'm innocent" They beat me on my shoulder and arms several times till my handcuffs fell down, when my hands were free they beat my head with something heavy and then I fainted.

I waked up finding myself in a large room with my Takia mates and other detainees, the room was crowded, I wasn't able to move. The room was very cold with no good source of aeration, and the light was not enough. We didn't know day from night. I couldn't sleep, every time the door opens I panic, there were detainees from other nationalities (may be Tunisians and Libyans), they were tortured too, from the intensity of the torture I think some of them died. There was only one toilet and it was plugged so the smell was terrible. The first time I was able to put anything inside my stomach was after about three days.

After some days, I can't remember how many, I was handcuffed and blindfolded again, I was limping and unable to walk so I was dragged to a car and then after a while, I was dragged from the car and put in a room for four hours then I was taken to stand before whom they call a judge, I stood in front of him blindfolded and handcuffed, he asked me about my name, then told me "we are

really sorry, you know the situation in Iraq now a days, we didn't mean to detain you" and I was released.

I found my uncle out there waiting for me, he took me to a hospital, my ankle was broken and I had rash all over my body. My leg was put in a cast and I had to remain at home for a month.

Review of abuse and ill-treatment

- Beating
- Kicking
- Blindfolding
- Electrocutation
- Deprivation of food and water
- Death threats
- Insulting
- Positioning
- Listening to the torture of others
- False accusations

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications. He went to a physician with his broken ankle two weeks after he was released. He was treated with plaster of Paris for 2 month. He is still suffering from pain from the right ankle when walking. The right ankle has a tendency to swell, making it difficult to wear shoes.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a middle-aged slightly over-weight man. He participated well in the examination. He was composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Thorax and abdomen: On the back, between the shoulder blades are four 1-3 cm long, 0.1 cm broad white scars running upward and to the right. On the right side of the back, below the right shoulder blade, was a brown 5x3 cm scar. On the right side of the chest, just in front of the axil, an 8x0.5 cm white horizontal scar. Arms and legs: On the dorsal aspect of the right lower arm, 4 cm from the wrist, a 3x0.5 cm white scar. On the dorsal side of the right lower arm an irregular 15x8 cm healed burn-scar. On the extensor surface of the right wrist, a 2x3 cm white scar. On the dorsal aspect of the right hand (at the level of the little finger) a 4x0.5 cm white scar. On the dorsal aspect of the left wrist a 2x0.5 cm white scar. The right outer malleolus at the right ankle was tender on pressure and slightly swollen. The foot soles were unremarkable. The scar at the left wrist was caused by a wound that arose when the strips around the wrists was forcefully broken during torture. The other scars were unrelated to the torture episode. The tenderness and swelling of the right ankle is a sequel to the fracture that he sustained during torture.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr Vidne 5 on 30/10/2014 and lasted for 2 hours and the second session was on 1/10/2014 and lasted for 30 minutes where Vidne 4 joined Dr. Vidne 5 for a second opinion.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression were also done by Dr. Vidne 5, the results were 2.8(moderate), 3(high) and 2.7(moderate), respectively.

2. Current psychological complaints

By his own words:

I used to feel way worse the first few years after the trauma now I am better. My irritability and anger bouts hurt my family and made me lose a lot of friends, there is one incident that I will never forget, in 2007 it was my worst year, I had frequent nightmares, I didn't sleep at all and my mood was terrible, I was fighting constantly with my wife, till one day she said she cannot stand my tempers anymore, she threatened to kill herself, I was sarcastic and didn't believe, after that, she brought kerosene and set fire on herself. I still remember the way she looked, I covered her with a blanket and ran to the hospital, she was saved by a miracle, but her face and hand were affected, now she is fine but she cannot move her hand properly, I feel responsible for what she did, if I cared enough, if I wasn't that angry all the time, nothing would have happened.

Now I'm better yet

- My sleep is interrupted and non-refreshing
- I have nightmares but not every night
- I always feel lonely and prefer to be isolated
- I don't see any hope in the future
- I'm still irritable but not as before
- I avoid anything that reminds me of the incident
- I can't feel anything anymore, I became numb

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene and grooming, he is calm cooperative.

Conscious, attentive, oriented to time place and person

Speech: coherent to the point average amount volume and stream.

Affect: euthymic, became sad at the end of the interview

Thinking:

- Stream: Average
- Form: No formal thought disorder was detected.
- Content: He has no delusions or preoccupations
- Thought control: No abnormality detected

Perception: He has no illusions, nor hallucinations, only flashbacks.

Insight: He has insight for his symptoms but not to the need for treatment

4. Assessment of social functioning

The trauma affected his relation with his family and friends, it affected his social functioning in general yet his occupational functioning is not affected by the trauma.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by [redacted] Sagsøger 20 is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he was found to suffer from: **post-traumatic stress disorder with comorbid mild depression.**
4. [redacted] Sagsøger 20 is in need for psychotherapy."

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 2 uger.

[redacted] Sagsøger 21

Af en "medical report" vedrørende [redacted] Sagsøger 21 udarbejdet af psykoterapeut dr. [redacted] Vidne 4, psykiater dr. [redacted] Vidne 5 og retsmediciner [redacted] Vidne 3 fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

"BACKGROUND INFORMATION

General information

[redacted] Sagsøger 21 divorced 16 years ago. He has 3 daughters and 2 sons. He has done his military service during the war against Iran, and he says about it: "*The army destroyed me.*" He considers that poverty is the base of all of his problems, and that he escaped to the *taquie* because of his hard situation. He used to be a driver, and to work in mechanics and cars, in addition to being a dervish. He has only been schooled during the elementary years. He said that he had a relationship then and that this was the reason for which he stopped going to school.

Past medical history

The patient is healthy. He has never been hospitalized and receives no medication.

Past psychiatric history

No past psychiatric history.

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

Sagsøger 21 was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

At November 25th 24th 2004, early in the morning, he was arrested by a Danish soldier at the mosque. He worked at the mosque as **Udelad**, and slept in a room belonging to the mosque. He was handed over to the Iraqi militia. *“They took me to the Danish military base, hand tied together and blindfolded. The Danish were supporting the militias.” “We are sufis.”* They accused them and criticized their rituals. *“The militias came to us. They said that we tell stories, and that we collaborate with the djinn, and that we are magicians. We are slaves. We have Sufi rituals. They said that I disturb people. We play drum and daf instruments, and say poems, with a loud voice.”* He was handcuffed with his hand tied together by plastic strips and blindfolded, and was together with others placed in a prone position outside. He noticed that a soldier was video recording the events. He was handed over to the Iraqi militia, and was transported to the **Militærbase** in an armoured vehicle followed by tanks and a helicopter. They were beaten during transport. The driver laughed at them and ridiculed those with long hair. After arrival he was ordered to sit down outside with other prisoners in rows. Some Danish soldiers with police dogs were present, and they allowed the dogs to come very near. He was forced with others to sign on papers which state that he does not collaborate with terrorists.

Strips and blindfold was removed, and they were given food. He was handed over to the Iraqi militia and transported to another place. He and other prisoners were forced to sit down on the floor with their heads facing toward the wall. He was again handcuffed with his hand tied together by plastic strips and blindfolded. The prisoners were called by name, one after the other. When it was his turn, he was lead to another room. There he was beaten. Electrodes were attached to his ears and he was electrocuted at least four times. He did not pass out. He suddenly received a flat-handed slap simultaneous on both ears from behind. He couldn't hear anything for several hours after this. Another person entered the room and beat him severely with a stick. He was then transferred to a big hall in the same area. Many other prisoners were present in the hall. He stayed 8 days in this room, in Al shou'oun, and he did not go to Al Tasfirat as many others. It was very cold in the hall. He slept on the floor. He was not given any blanket. He got no food for the first two days. Then he got some food that his family brought. He received no food from the warders. He was then sent to a court. He was blindfolded while speaking to a judge. He was then released.

Review of present abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking *“They hit me on my hand which was already broken from before”*
- Electrocution
- “Telefono” (simultaneous slap on both ears)

- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

Psychological forms

- Humiliation, insults
- Listening to others being beaten

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

When he was beaten and kicked, he felt pain. The lesion consisted of bruises and abrasions that healed without complications.

He says that he was beaten on his head during his military service.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was an elderly underweight man. He participated well in the examination. At the beginning of the examination he started to cry, but was otherwise composed and tried to answer the question as well as possible. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Thorax and abdomen: Unremarkable. Arms and legs: There was a 1x1 cm scar on the right upper arm, allegedly unrelated to the torture episode. There was a 1x0.5 cm scar on the right knee, allegedly unrelated to the torture episode. He complained of pain on the back of the right shoulder. The movement of the shoulders was normal. The pain was allegedly unrelated to the torture episode. The foot soles were unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Two sessions with clinical interviews, the first one was held by Dr. Vidne 4 and Ms. Person 10 on 30/09/2014 and lasted for 1 hour and 15 minutes. The second session was on 1/10/2014 and lasted for 40 minutes, in the presence of Dr. Vidne 5 and Dr. Vidne 4.

Harvard trauma questionnaire, Hopkins scale for anxiety and Hopkins scale for depression, as screening measures, were also done by Ms. Vidne 4, the results were 3.3, 3.2 and 3.5, respectively.

2. Current psychological complaints

Up to date, Sagsøger 21 suffers from the following psychological sequelae:

- **Bizarre thoughts** (*"I can smell the nature of all humankind. The smell of a cow is a cow's nature, the smell of a sheep is a sheep's nature"; "I know the djinn", "I have been kidnapped by the fire".*)
- **Hypersensitivity because of his vulnerability**
- **Cautiousness**
- **Lack of affection**

- **Hearing delusions since 4 years:** he can hear the voice of his wife from far, he can talk to the dead and listen to their replies.
- **Visual delusions** (he can see other planets, he can see people (e.g. his mother which is already dead, walking in the street), he talks about miracles: *"I saw a dead person waking up", "the sheikh has healed a man beaten by a snake"*).
- **Inability**
- **May have a tendency to isolation:** it wasn't very clear in his speech *"I work alone, I do everything alone. But I help people."*
- **Crying easily**
- **Suffocation feelings**
- **Irritability**
- **Despair** (*"I want to commit suicide"*)
- **Recurrent thoughts and memories of the event**
- **Inability to remember part of the traumatic events** (a little)
- **Flashbacks** (*"When the army took me, I was afraid."*)
- **Low energy, feeling blue**
- **Self blame** (a little)
- **Loss of sexual interest/pleasure**
- **Difficulties of concentration**
- **Sleeplessness** (a little)
- **Recurrent nightmares**
- **Exaggerated startle response** (words like *"rifle"*, hearing someone shouting)
- **Feeling detached from people**
- **Emotional numbness and blunting**
- **Diminished interest in daily activities** (a little)
- **Suicidal thoughts** (he also had suicidal thoughts when he was doing his military service)
- **Sadness**
- **Worry too much about things** (a little)
- **Feeling everything is an effort**
- **Feeling of worthlessness** (a little)
- **Headaches** (a little)
- **Nervousness**
- **Feeling fearful** (*"I was fearful in the plane"*)
- **Heart pounding/racing**
- **Trembling**
- **Feeling restless**
- **Feeling of becoming crazy** (*"I have the feeling that my mind, after 5 minutes, becomes different. I think of God, and this feeling goes away."*)
- **Diffuse anxieties**

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: middle aged male, average build, fair self-hygiene, he is calm and cooperative.
Conscious, attentive, oriented to time place and person.

Speech: coherent, but not to the point.

Affect: incongruent.

Thinking:

- Content: Delusions of reference : my ex wife refers to me in a bad way.
- Delusions of omnipotence: I am very near from god and I have some healing powers like my sheikh. I can bring the dead back to life
- Bizarre delusion: I can smell the nature and manners of others. "It is related to his delusions of omnipotence "
- Form of thought: derailment and some off pointing.
- Thought control: No abnormality detected.

Perception: Auditory hallucination: I listen to my ex wife talking with others about him and about other stuff too

Visual hallucinations: I can see Mars from here "related to his delusion of omnipotence".

Insight: Insight-less.

4. Assessment of social functioning

Sagsøger 21 got divorced after the traumatic detention. His wife excluded him because of being a terrorist and a dervish. He found himself in the street. He says that he tolerates bad things from everyone: brother, mother, wife. *"My family did not give me my full rights. My brother stole my right, he sold the house, and he got me, he only gave me a little part of the house fees [...] My mother used to erase my personality. I did not have a personality in front of my mother [...] My mother damaged my reputation, God forgives her"*. He cries when talking about his mother. His mother and his wife used to fight a lot; and his mother didn't like the fact that he goes to the Sufiye. *"They told my wife that that we were prestidigitators, magicians, and crazy"*. They told her that he wanted to divorce her (he cries when telling us about that). *"My wife divorced me after the detention"*. She told him that he was a terrorist. *"My wife says "the dervishes ruined you"."*

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. The testimony by **Sagsøger 21** is very similar to other victims' testimonies. His claims of ill treatment are fully consistent with his psychological signs and symptoms.
2. The described humiliations and physical abuse amount to serious maltreatment, and torture may well be the most appropriate term to use.
3. We have found a lack of consistency in **Sagsøger 21's** narrative, and this seems to be related to his mental health state. His state could also be explained as a result of his religious beliefs, which we interpret as delusions because of our different socio-cultural background. In both cases, he is in need for psychotherapy, and for help to integrate in society after the traumatic detention he suffered.
4. After the two clinical sessions and with the help of Harvard and Hopkins diagnostic tools he may be suffering from: **Post-traumatic Stress Disorder**

with some signs of Anxiety and less signs of depression. According to ICD10 he also suffers from undifferentiated schizophrenia.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 2 uger.

Sagsøger 22

Der er for så vidt angår **Sagsøger 22** ikke fremlagt nogen ”medical report”. Det fremgår af oplysningerne i stævningen, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt indtil den 12. december 2004.

Sagsøger 23

Af en ”medical report” vedrørende **Sagsøger 23** udarbejdet af psykoterapeut dr. **Vidne 4**, psykiater dr. **Vidne 5** og retsmediciner **Vidne 3** fremgår det, at han er blevet undersøgt den 30. september og 1. oktober 2014. Det fremgår endvidere blandt andet:

“BACKGROUND INFORMATION

General information

Sagsøger 23 was born in 1979 in Al Basra, and he lived there all his life, his parents died when he was very young and his uncle held his custody afterwards, he has a certificate from the Iraqi government showing that he and his brother suffer from mental disability and that their uncle is still legally responsible for them.

Past medical history

The patient is mentally retarded with almost no language. He is otherwise physically healthy, and do not receive any medication.

Past psychiatric history

History of intellectual disability

ALLERGATIONS OF TORTURE AND ILL-TREATMENT

Summary of detention and abuse

The patient is mentally retarded with almost no language. His legal guardian, **Sagsøger 12**, who was detained together with mr. **Sagsøger 23**, has explained that **Sagsøger 23** was arrested on November 25th 2004 in Al-Zubayr region by the Danish, British and Iraqi forces. During his arrest he was subjected to different form of ill treatment. His arrest was allegedly not based on a particular charge, but rather on a religious background. He remained detained for two weeks.

Narrative account of ill-treatment and torture

Sgr 23's intellectual disability prevents him from communicating with others, so the testimony was collected from the testimonies of others detainees.

Sagsøger 12 his legal guardian stated:

“**Sgr 23's** main residence since he was 12 is Al Takia, the day the Takia was raided he was sleeping upstairs with the others. The first time I noticed him was when we were at the Costa. We were taken to **Militærbase** “a camp for both the Danish and English troops” where we were forced to sit on the sand for hours, **Sgr 23** peed on himself. After that we were taken to interrogation tents then another tent, I don't know if the Danish soldiers interrogated **Sgr 23** and knew that he is mentally disabled or not. After that we were given to the Iraqi militants who hand cuffed and blindfolded us all then put us in a car and took us to Al Jamiaat security office. After that we were forced to enter the building leaning forward. After that we were forced to sit facing the wall in a corridor inside this building. After that they began beating”.

Sgr 14 and **Sgr 20** remembered hearing his voice laughing while they were sitting in the corridor. **Sgr 20** stated that **Sgr 23** peed on himself again and that his urine contaminated **Sgr 20's** clothes. No one was sure if he was taken to an interrogation room afterwards or not.

Sagsøger 12 stated “we were all dragged to a large dark filthy room full of other prisoners and **Sgr 23** was with us, we barely ate anything”.

Sgr 14 Stated “I spent thirteen days in the Jamiaat prison after that I was released and I asked my father who is a famous tribal leader to ask the Iraqi militants to release **Sgr 23** too, as he is mentally disabled and he has no one to ask about him, they accepted and he was released”

Sagsøger 12 then stated “ after my release, I found out that **Sgr 23** was lost, we found him three months later near Nyala , he is not the same person anymore, he is irritable, the site of the police frightens him, he sometimes cry and scream more than usual.”

Review of abuse and ill-treatment

Physical forms

- Beating and kicking
- Sensory deprivation (blindfolding)
- Deprivation of food and water

PHYSICAL SYMPTOMS AND DISABILITIES

The patient was mentally disabled and therefore not able to explain about his symptoms and disabilities. His guardian has explained that **Sgr 23** displayed severe psychological problems for some time after the incident, consisting of outburst of anger and urinary incontinence, and has received psychological treatment in Bagdad and Basra.

PHYSICAL EXAMINATION

The patient was a young normal weight man. He was mentally disabled with no language, but was never the less able to participate in the examination. There were no signs of disease. Head and face: unremarkable. Thorax and abdomen: There was several hyper-pigmented areas crossing the upper back transversely.

Arms and legs: There was a 1x0.5 cm scar on the dorsal surface of the base of the right second finger, which according to his guardian was caused by Sgr 23 biting himself, as he had a tendency to do after the incident. The foot soles were unremarkable.

PSYCHOLOGICAL HISTORY/EXAMINATION

1. Methods of assessment

Three sessions with clinical interviews, the first two were held by Dr Vidne 5 on 29/09 and 30/09/2014 with the presence of Sagsøger 12, and the third session was on 1/10/2014 and where Vidne 4 joined Dr. Vidne 5 for a second opinion.

2. Current psychological complaints

The patient's intellectual disability prevented him from communicating with others, the first interview he was asked to draw anything so he drew something like a masked face, then he put his hands over his face to describe that he was blindfolded after that he ran away from the interview, the second interview he only kept nodding and refused to be engaged in any activity, the third interview he only stayed during the interview when he was offered candies, so he kept eating them while Sagsøger 12 Did the talking.

So the complains are by "Sagsøger 12's his legal guardian yet non-reliable informant as he doesn't stay with Sagsøger 23 all the time"

- He became more irritable
- The site of the police frightens him
- His anger bouts are more than usual, now he sometimes break stuff
- He doesn't sleep well
- Sometimes he talks to people that are not presented in the room and laugh spontaneously "hallucinatory behaviour"
- Before detention he had some control of his urination, now he doesn't

3. Mental status examination

General appearance and behaviour: young aged male, average build, poor self-hygiene and fair grooming, no eye to eye contact; he was calm yet not co-operative with hallucinatory behaviour.

Speech: Couldn't be assessed

Affect: incongruent

Thinking:

- couldn't be assessed

Perception: couldn't be assessed.

4. Assessment of social functioning

His mental disability prevented him from practicing any social activity before and after detention.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

1. We weren't sure whether Sagsøger 23's psychological disturbances "except being frightened from the police" are due to detention or due to his mental disability.

2. **Sagsøger 23** is in need for therapy to improve his social and occupational functioning.”

Det fremgår af oplysningerne heri blandt andet, at han i forbindelse med operation Green Desert var tilbageholdt i omkring 2 uger. Det fremgår endvidere, at han er beskrevet som ”mentally retarded with almost no language”, og at oplysningerne om hans oplevelser i forbindelse med episoden er fremkommet via hans værge og indsamlet på baggrund af forklaringer fra andre tilbageholdte.

2.12.2 Retslægerådets besvarelse

Retslægerådet har på grundlag af disse ”medical reports” i erklæring af 16. oktober 2017 besvaret en række i hovedsagen ensartede spørgsmål fra parterne om indholdet af de enkelte ”medical reports” og har i relation til ”medical report” vedrørende sagsøger 1 udtalt blandt andet:

”Sagsøger 1 Spørgsmål A:

Hvilke diagnosekriterier er anvendt i den foreliggende ”Medical Report” (retssagens bilag 1 B(29)) for at stille diagnosen:

- 1) *PTSD*
- 2) *Angst*
- 3) *Depression*

Såfremt der er usikkerhed forbundet med svaret, bedes Retslægerådet begrunde hvori usikkerheden består.

Der er i rapporten anført sagsøgers symptomer, objektive fund og konklusivt angivet de anførte diagnoser. Kriterier for hver diagnose er imidlertid ikke specificeret.

Spørgsmål B:

Hvilke diagnosekriterier anvendes aktuelt i Danmark for at stille diagnosen:

- 1) *PTSD*
- 2) *Angst*
- 3) *Depression*

Retslægerådet bedes beskrive, om de aktuelle kriterier svarer til de kriterier, der var gældende i maj 2012. I benægtende fald bedes Retslægerådet angive de kriterier, der var gældende på dette tidspunkt.

Der henvises til WHO ICD-10, kapitel V, der siden den 01.01.94 i Danmark har været anvendt til klassifikation med diagnostiske kriterier af psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser.

...

Spørgsmål D:

Hvilke tests er beskrevet anvendt i "Medical Report" (retssagens bilag 1B (29)) for at stille diagnosen:

- 1) PTSD
- 2) Angst
- 3) Depression

Såfremt der er usikkerhed forbundet med svaret, bedes Retslægerådet begrunde hvori usikkerheden består.

På side 6 i rapporten er angivet følgende tests: Beck Depression Inventory, Hamilton Anxiety Scale og Harvard Trauma Questionnaire.

Spørgsmål E:

Hvilke tests anvendes aktuelt i Danmark for at undersøge, om der er grundlag for at stille diagnosen:

- 1) PTSD
- 2) Angst
- 3) Depression

Retslægerådet bedes beskrive, om de aktuelle tests svarer til de tests, der var gældende i maj 2012. I benægtende fald bedes Retslægerådet angive de tests, der var gældende på dette tidspunkt.

I Danmark er ingen tests obligatoriske for at stille psykiatriske diagnoser men som hovedregel skal de kriterier, der er anført i WHO ICD-10, være opfyldte.

...

Spørgsmål G:

Opfylder rapporten internationalt anerkendte kriterier for at diagnosticere PTSD i forhold til mulige torturofre?

Rapporten giver efter Retslægerådet vurdering tilstrækkelig dokumentation til at diagnosticere posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) med brug af de kriterier, der fremgår af ICD-10, som er en international diagnose-klassifikation.

...

Spørgsmål I:

Er det muligt at stille diagnoserne PTSD, depression eller angst uden brug af tests, og ud fra en klinisk undersøgelse og vurdering?

Ja.

Spørgsmål J:

Er der nogen overensstemmelse mellem sagsøgerens beretninger og de lægefaglige identificerede fund og symptomer?

Ja.

Spørgsmål K:

Er der efter Retslægerådets opfattelse på baggrund af sagens lægelige bilag (bilag 1B (29)), tilstrækkeligt lægefagligt grundlag for at konkludere, at sagsøgeren har en eller flere selvstændige psykiske lidelser?

Spørgsmål L:

Såfremt spørgsmål K besvares bekræftende, bedes karakteren af sagsøgerens lidelse(r) defineret, herunder eventuel med angivelse af, hvilken diagnose, der er bedst stemmende med sagsøgers psykiske lidelse(r).

Om muligt bedes Retslægerådet ligeledes angive graden af lidelsen/erne, samt hvilken indvirkning den har på sagsøgerens generelle helbredstilstand.

Ad spørgsmål K-L:

Der er i rapporten oplyst om tidligere udsættelse for exceptionel svær belastning (af katastrofekarakter), efterfulgt af blandt andet tilbagevendende genoplevelelse af traumat, undgåelsesadfærd, søvnbesvær og irritabilitet, emotionel afstumpning, tilbagetrækning fra andre, depressive symptomer (skyldfølelse, tristhed og bekymring for fremtiden), angst og anspændthed samt træthed.

Objektivt er fundet en tilstand, der svarer til klagerne.

Retslægerådet vurderer, at rapporten dermed dokumenterer, at sagsøger opfylder det internationalt anerkendte diagnoseklassifikationssystem ICD-10's kriterier for diagnosen posttraumatisk belastningsreaktion.

Spørgsmål M:

Retslægerådet bedes redegøre for, om det er muligt ud fra de foreliggende oplysninger at konkludere, at den eller de psykiske lidelse(r), jf. svaret på spørgsmål K og L, skyldes:

- a) deltagelse i den 2. Golfkrig,
- b) tilbageholdelse af sagsøger den 25. november 2004,
- c) fængsling af sagsøger i perioden 30. marts til 22. juli 2006 eller
- d) andre forhold, herunder, sagsøgerens sociale forhold eller eventuelle naturlige dispositioner med videre.

Såfremt der er usikkerhed forbundet med svaret, bedes Retslægerådet uddybe hvilke momenter, der taler for henholdsvis imod, at sagsøgers lidelse(r) skyldes forhold a), b), c), d) eller en kombination heraf.

Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og torturen var under den første fængsling mere traumatisk end under den anden. Begge dele taler for at forhold b) var mere alvorligt for hans helbred end de øvrige forhold.

Spørgsmål N:

Hvilken betydning har det for svaret på spørgsmål M, at der ikke foreligger lægeerklæringer fra før den udførte "Medical Report" (retssagens bilag 1B(29))?

Hvilken betydning har det for besvarelsen, herunder sikkerheden af besvarelsen, at den foreliggende "Medical Report" (retssagens bilag 1B(29)) er udarbejdet mere end 7 år efter de påståede overgreb?

Retslægerådet har som anført lagt den foreliggende Medical Report til grund for sin besvarelse. Retslægerådet finder ikke anledning til at anfægte kvaliteten af rapportens lægefaglige indhold.

Spørgsmål O:

Det er i den udførte "Medical Report" (retssagens bilag 1B(29)) konkluderet, at sagsøgeren har været udsat for tortur. Retslægerådet bedes tage stilling til, om denne konklusion er udtryk for en lægefaglig vurdering, eller om konklusionen alene er baseret på sagsøgerens egne beretninger.

Såfremt Retslægerådet finder, at konklusionen er baseret på en lægefaglig vurdering, bedes Retslægerådet oplyse, hvilke lægefaglige betingelser/kriterier der skal være opfyldt, førend denne konklusion kan drages.

Retslægerådet bedes beskrive, om de aktuelle betingelser/kriterier svarer til de betingelser/kriterier, der anvendtes i maj 2012. I benægtende fald bedes Retslægerådet angive de betingelser/kriterier, der anvendtes på dette tidspunkt.

Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af arvæv i fødderne og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund."

Retslægerådets konklusioner er i det væsentlige sammenfaldende for alle sagsøgerne bortset fra sagsøgerne 6, 17, 20 og 23.

Besvarelsenerne af spørgsmålene M og O i de enkelte rapporter, bortset fra sagsøger 1, jf. herom ovenfor, er angivet nedenfor i skematisk form:

Sgs. Nr.	Spørgsmål M: Retslægerådet bedes redegøre for, om de i ”Medical Report” beskrevne objektive fund og subjektive klager kan knyttes til en specifik begivenhed (i nogle af erklæringerne er de specifikke begivenheder, der spørges til, anført i spørgsmålet).	Spørgsmål O: Det er i den udførte ”Medical Report” konkluderet, at sagsøgeren har været udsat for tortur. Retslægerådet bedes tage stilling til, om denne konklusion er udtryk for en lægefaglig vurdering, eller om konklusionen alene er baseret på sagsøgerens egne beretninger.
2	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
3	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af arvæv i fødderne og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
4	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
5	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
6	Sagsøger fik i 2003 panikanfald, som han efter konsultation i 2005 hos en psykiater blev sat i medikamentel behandling. Den anden episode (den 28.12.05) forekommer efter beskrivelsen mere belastende end den første (den 25.11.04). Retslægerådet vurderer herefter, at det er usikkert, hvad der er årsag til de psykiske lidelser, som sagsøger frembød ved undersøgelsen den 07.-08.12.11.	Der henvises til besvarelsen af spørgsmål M.
7	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
8	[Svar på spørgsmål B] Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	[Svar på spørgsmål C] Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af post-

		traumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
9	<p>[Svar på spørgsmål A] Der er i rapporten oplyst om tidligere udsættelse for exceptionel svær belastning (af katastrofekarakter), efterfulgt af tilbagevendende genoplevelse af traumat med mareridt, undgåelsesadfærd, søvnforstyrrelser, irritabilitet, tilbagetrækning fra andre, overlødige tanker om andres optagethed af ham og angst. Han har et overforbrug af beroligende medicin. Der har imidlertid været symptomer inden traumat i 2004, idet en eksplosionsulykke i 2003 havde såvel fysiske som psykiske følger.</p> <p>Objektivt er fundet en tilstand, der svarer til klagerne.</p> <p>Retslægerådet vurderer, at rapporten dermed dokumenterer, at sagsøger opfylder det internationalt anerkendte diagnoseklassifikationssystem ICD-10's kriterier for diagnosen posttraumatisk belastningsreaktion, og at der er overensstemmelse mellem klager, objektive fund og konklusioner.</p>	[Svar på spørgsmål C] Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
10	Sagsøger var trods tidligere krigstjeneste og en anholdelse i 1994-95 uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af arvæv i fødderne og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
11	Sagsøger var trods tidligere krigstjeneste uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen, men debuterede inden sagsøgers kræftlidelse.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
12	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
13	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
14	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
15	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræ-

	gende tilbageholdelsen.	den præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
16	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
17	Sagsøger var forud for tilbageholdelsen den 25.11.04 tre gange tidligere udsat for tortur, i 1991, 1995 og 2003. Torturen var under de første fængslinger mere traumatisk end under den sidste. Dette taler for at a) [fængsling i 1991], b) [fængsling i 1995] og c) [fængsling i 2003] havde større indflydelse på sagsøgers tilstand ved undersøgelsen i 2014 end d) [tilbageholdelse den 25. november 2004].	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af manglende, angiveligt afskårne, dele af de ydre ører, ar efter brandsår, ar på arme og hænder og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
18	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
19	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fraktur i fortand og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
20	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og torturen var under den første fængsling mere traumatisk end under den anden. Begge dele taler for at forhold b) var mere alvorligt for hans helbred end de øvrige forhold. [Det er dog ikke angivet i erklæringen eller ”medical report”, at der har været mere end én fængsling.]	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af ar ved venstre håndled, hævelse, ømhed svarende til højre ankel og fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
21	Sagsøger var uden psykiske gener frem til tilbageholdelsen den 25.11.04, og generne er opstået efterfølgende tilbageholdelsen. Retslægerådet vurderer, at den traumatiske tilbageholdelse er årsag til posttraumatisk belastningsreaktion, mens årsagen til skizofreni formentlig primært må findes i sagsøgers naturlige disposition.	Der er ifølge Medical Report dokumentation for anvendelsen af tortur i form af fremtræden præget af posttraumatisk belastningsreaktion. Konklusionen i rapporten er således udtryk for en lægefaglig vurdering, dvs. baseret på en lægelig vurdering af den undersøgte oplysninger og de objektive fund.
23	[Svar på spørgsmål B] Nej.	[Svar på spørgsmål F: Er der nogen overensstemmelse mellem sagsøgerens beretninger og de lægefagligt identificerede fund og symptomer?] Nej.

2.12.3 Britiske registreringer over tilbageholdte

Af en af de britiske myndigheder udarbejdet liste over tilbageholdte i anledning af operation Green Desert fremgår, at der blev tilbageholdt 11 eller 12 personer ved **Mål 1**, 14 personer ved **Mål 4** og ti personer ved ” **Udeladt** ”, som formentlig er **Mål 3**.

Parterne er enige om, at de tilbageholdte, der ses registreret på listen, er sagsøgerne 2-4, 8-15 og 17-22. De øvrige navne m.v. på den britiske liste er overstreget, herunder navnene på fire tilbageholdte ved **Mål 1** og på tre tilbageholdte ved **Mål 4**.

Listen over registrerede tilbageholdte blev fremsendt af de britiske myndigheder til Forsvarsministeriet ved en mail af 11. november 2016 fra Dr. **Læge 2**, DJEP Assistant Head (Judicial Reviews Casework). Af denne mail fremgår blandt andet:

”Two claimants brought judicial review proceedings in the UK in 2011. Their names are given in the application as **Sagsøger 1** and **Sagsøger 9**. The JR proceedings are currently stayed pending a Service Police investigation of the allegations. We also received pre-action correspondence regarding a private law claim by the same claimants. However, it appears that these claims have not been issued.

In December 2013 we were notified of private law claims on behalf of 22 Iraqi civilians. Of these, 15 claimants appear also to be claimants in your proceedings. Below are their names as they appear in the table (attached) of persons detained during Op Green Desert:

... **Sagsøger 12**
... **Sagsøger 18**
... **Sagsøger 14**
... **Sagsøger 13**
... **Sagsøger 21**
... **Sagsøger22**
... **Sagsøger 20**
... **Sagsøger 17**
... **Sagsøger 19**
... **Sagsøger 15**
... **Sagsøger 2**
... **Sagsøger 7**
... **Sagsøger 11**
... **Sagsøger 8**
... **Sagsøger 3**

None of these private law claims have been disposed of to date.”

2.12.4 "Judicial Review Claim Form"

Af "Judicial Review Claim Form" af 8. december 2011, der ifølge angivelserne i dokumentet af advokat [Person 9] på vegne af [Sagsøger 1] og [Sagsøger 9] blev indgivet til High Court of Justice Administrative Court i Storbritannien, fremgår blandt andet:

"Section 5 – Continuation Page

1. This claim for judicial review arises from allegations of torture and serious ill-treatment of the Claimants during the occupation of Iraq by Coalition Forces, including those of the United Kingdom. The relevant facts occurred over the period from 24 November 2014 to the end of March 2005. A full statement of facts and grounds will follow within 7 days.

...

Section 8 [Statement of facts relied on]

...

2. THE FACTS

In summary

- 2.1 The first Claimant, [Sagsøger 1] was born [Udeladt] 1966 in [Udeladt], Basra. He is married and has six children. He currently lives in Kuwait. The second Claimant [Sagsøger 9] was born in 1981 in in [Udeladt], Basra, where he continues to live.
- 2.2 The Claimants are both Iraqi nationals and Sunni Muslims who were arrested and detained in a joint operation between Iraqi police and members of the Coalition Forces on 24 November 2004 at around 5 am on leaving from dawn prayers at the [Udeladt] mosque in Az-Zubayr.
- 2.3 They were initially taken to the UK Armed Forces base at Basra known as Camp Akka. There they were transferred into the custody of the Iraqi police who after a period of some hours handed them back to the custody of Coalition Forces who then took the Claimants to the Divisional Temporary Detention Facility at [Militærbase]. While in the custody of UK Armed Forces each of the Claimants was subjected to serious ill-treatment amounting to torture and separately to inhuman and degrading treatment at the hands of British service personnel.
- 2.4 The Claimants were after some hours on the same day of their initial arrest and detention transferred from the custody of UK Armed Forces into the hands of the Iraqi police authorities. The Claimants were transferred by them from the UK base to the Serious Crimes Unit located at Al-Shu'oon Interrogation Centre in the Jamiaat area of Basra, which was a

facility run and staffed by Iraqi police which were closely linked with (Iranian-backed) Shia militias. While in the custody of these police the Claimants were each subjected, over a prolonged period, to serious and sustained acts of torture.

- 2.5 As we have noted, the issue of the mistreatment of the Claimants while in the custody of UK Armed Forces is the subject of a separate application to the court and their allegations were also to have been the subject of investigation by the Iraq Historic Allegations Team (though see now *R. (on the application of Mousa) v Secretary of State for Defence* [2011] EWCA Civ 1334 (22 November 2011)).
- 2.6 The present application for judicial review concerns the legal obligations of the United Kingdom government in relation to the transfer of the Claimants from the custody of UK forces into the custody of the Iraqi national authorities, notwithstanding their clear and certain knowledge of the endemic use of torture of detainees such as the Claimants within detention facilities run by these Iraqi authorities.

Arrest

- 2.7 On 24 November 2014 at around 5.00am, **Sgr 1** and **Sgr 9** attended the dawn prayer in **Udelact** Mosque, which was close to where they each lived in Az-Zubayr area south-west of Basra, Iraq. In the month following Ramadan (known as “Shawwal”), **Sgr 1** and **Sgr 9** would fast for 6 days. The fast would begin after dawn prayer. There were around 20 Sunni worshippers in the mosque.
- 2.8 When the dawn prayer was over, **Sgr 1** and **Sgr 9** left the mosque and observed that it was surrounded by around 20 armoured vehicles. The vehicles were manned by members of the Coalition Forces as well as by Iraqi police. They were engaged in a joint operation. It appeared to **Sgr 1** that Coalition Forces were in charge and were giving orders, while Iraqi police were carrying out arrests. In the letter of 9 September 2011 the Defendant accepts (at para 8) [**Tab 5, p 147**] that the arrests were carried out in the course of a joint Multi-National Force (“MNF”) and Iraqi search an arrest operation (code-named “Operation Green Desert”) which took place on 25 November 2005 at four locations within the Az-Zubayr area. The Defendant further states (at para 9) that arrests were carried out by the Iraqi national Guard and the Iraqi Tactical Support Unit (“ITSU”, a part of the Iraqi police force) with Danish troops providing security cordons and other support and UK armed forces carrying out a range of support and enabling tasks in support of the Danish Battalion (which, as the Defendant notes in his letter of 7 April 2011 at para 2 [**Tab 4, p 121**] was part of the UK Brigade) and of the Iraqi National Guard. These tasks included UK forces assisting ITSU in house searches order to seize potentially relevant material (Defendant letter of 7 April 2011 at para 3).
- 2.9 In the course of this operation, coalition soldiers and Iraqi policemen then approached the men. The Iraqi police began to shout and swear at them using sectarian language. **Sgr 1** and **Sgr 9** were extremely frightened due to the notoriety of Iraqi police tactics. **Sgr 1** pleaded with an Iraqi in-

interpreter, protesting that should the Iraqi police detain them they would be killed or badly treated. The interpreter paid no attention to him.

- 2.10 Sgr 1 and Sgr 9 state that they were detained for no reason other than the fact that they were Sunni. Sgr 9 was asked for identification and recalls that when the inspecting policeman saw that he was Sunni, he was asked to step aside and was detained. Sgr 1 and Sgr 9 observed that the Coalition Forces and Iraqi police also detained three Iraqi civilians who had been in their houses very close to the mosque and brought them to where Sgr 1 and Sgr 9 were standing. Two of the civilians were Sgr 1's brothers. One of them was mentally disabled, and Sgr 1's parents successfully pleaded with the Coalition Officers not to detain him.
- 2.11 Sgr 1 and Sgr 9 were handcuffed to the rear and blindfolded. Sgr 9 was beaten severely at this time, in spite of the fact that one of his hands had been amputated and he was therefore very clearly physically disabled. They were loaded by Iraqi police into the back of a pick-up truck. The detainees were being filmed and photographed by Coalition Forces and the Iraqi police. All nine worshippers who had left the mosque from the front door had been arrested as well as the two Iraqis who had been arrested in their homes. Other worshippers were not detained as they had left via the back door.

Detention and ill-treatment by Coalition Forces

- 2.12 The Claimants were taken to a UK Armed Forces Camp pending, and in transit for, their onward transfer to a formal detention facility. At this UK Camp they were handed to a separate Iraqi police unit and left for between and four hours. Their blindfolds were taken off. After around an hour, Iraqi police removed the Claimants from the room and handed them to Coalition Forces who blindfolded them once again and loaded them into a large truck. The truck drove for some 15 minutes to the Divisional Temporary Detention Facility ("DTDF") at Militærbase [REDACTED]. In the letter of 9 September 2011 the Defendant accepts (at para 9) [Tab 5, p 147] that all those "captured" in the course of Operation Green Desert were taken to the Militærbase [REDACTED] where they were held in at temporary tented area within Bedouin Camp where they were guarded by UK Armed Forces. The Defendants also accepts that "UK Armed Forces were responsible for screening the 37 individuals arrested during the operation" (see Defendant's letters of 7 April 2011 (paras 6-7) [Tab 4, p 121] and of 9 September 2011 (at para 10)).
- 2.13 While at MB [REDACTED] the Claimants were taken to sandy, open ground. Their blindfolds were removed and they were forced to adopt kneeling stress positions. Whenever they moved, military dogs were led towards them and barked aggressively at them. This terrified Sgr 9 in particular. The detainees were kneeling in two separate rows.
- 2.14 The Claimants were each then separately taken for interrogation before and by members of the Coalition force and there were subjected to the inhuman and degrading treatment violative of their dignity and respect

for their religious beliefs all as detailed in the pre-action protocol letter of 24 January 2011 [Tab 4, pp 82-83].

- 2.15 After their respective interrogations, the Claimants were both taken to a tent where there were some of the other Iraqis who had been detained with them. The Defendant accepts in the letters of 7 April 2011 (paras 6-7) and of 9 September 2011 (at para 10) that the guards at the tent were members of the UK Armed Forces. The Claimants were not brought any food or water and were not taken to the toilets. They were photographed at around this time.
- 2.16 After a short while in the tent, Iraqi police were let inside and began shouting and swearing at the Claimants, again using sectarian words. **Sgr 9** recalls that they began beating him in front of the Coalition Guards from the UK Armed Forces “who didn’t care at all”.

Transfer to Iraqi authorities

- 2.17 The Claimants were blindfolded and taken to pick-up vehicles. They were loaded inside and were driven out of the DTDF. At this point, the Iraqi police began beating and kicking the Claimants and striking them with rifle butts. They swore at the Claimants repeatedly. The vehicles drove for half an hour before the Claimants reached the Serious Crimes Unit located at Al-Shu’oon Interrogation Centre in the Jamiaat area of Basra. **Sgr 9** states that everyone in Basra knew that this place was run by sectarian police closely linked with Iranian-backed Shia militias.
- 2.18 When the Claimants arrived in the building members of the Iraqi police started to dance and shout for joy. It appeared to the Claimants that they were for some reason, “a very important catch”. The Claimants could not understand their apparent joy given that they had simply been living in their houses and not in hiding. They were then made to lie in a corridor. Every time someone passed by, he would kick the Claimants.
- 2.19 **Sgr 1** was then taken for interrogation. He was kept blindfolded throughout. As soon as he was inside the interrogation room, he was beaten and kicked. **Sgr 1** states that the interrogator accused him of targeting Shia and Coalition Forces. **Sgr 1** states that the interrogator “was swearing at companions of the prophets revered by the Sunni community”. ... The interrogators then began beating **Sgr 1** with a baton and whipping him with a cable. They also tortured him by electrocuting his chest and genitals. With each electrocution, **Sgr 1** was thrown against the wall. He was electrocuted five or six times.
- 2.20 **Sgr 1** was also hung by his legs and from a hook that had been placed in the ceiling with his arms behind his head and to his rear. This caused his shoulders to dislocate. This torture technique is known as the “reverse strappado”.
- 2.21 During **Sgr 9’s** interrogation, throughout which he remained blindfolded, the interrogator said: “You Sunnis have been in power for the past 35 years; now we will show you who is in power. You Sunnis killed the

Shia of Iraq and its now our time to take revenge”. He then began to beat Sgr 9 to the head with a baton.

- 2.22 Sgr 9 was thereafter placed on a revolving chair. As it rotated, Iraqi police kicked and beat him. He was threatened that unless he confessed they would break his good arm so that he was “completed handicapped”. A soldier then placed Sgr 9's fingers on a metal desk and struck them hard with a baton. This caused swelling that persisted long after his release. Eventually, he was made to sign a false confession.
- 2.23 Sgr 1's first interrogation lasted 3 hours, during which time three men beat him severely. The Iraqi police threatened to ask a soldier to take him away and to shoot him and throw his body in at rubbish tip.
- 2.24 Following Sgr 1's first interrogation, he was unable to walk. He was placed in a blanket and dragged to a detention hall. Sgr 9 was also taken to this hall. For the next five days Sgr 1 could not stand up at all. This impacted on how he could pray because he had to pray sitting down throughout.
- 2.25 The detention hall in which the Claimants were held measured around 14m x 12m and contained 120 detainees, mostly of Sunni origin. At night, Iraqi police wearing balaclavas would rush into the hall and beat the detainees. When Sgr 9 spoke with other detainees, many reported having been electrocuted and hung from the ceiling. Whilst in the detention hall, no food was provided to the detainees unless they paid for it with the money they had on their person upon their arrest.
- 2.26 On more than one occasion, the Claimants overheard people talking in English to officers of the Serious Crimes Unit. They could hear these English speaking officers laughing with the Iraqi officers. Coalition Forces and the Red Cross did not at any point inspect the detention hall in which the Claimants were being held despite the fact that it was not a secret or underground room. The Claimants believe that everyone in Basra knew that detainees were being tortured in the building.
- 2.27 On the third day, Sgr 1 was taken once again for interrogation and the entire range of torture methods that had been used before were redeployed, with the exception of electrocution. Whilst blindfolded, Sgr 1 was made to place his thumb on a piece of paper in order to provide a thumb print. He did not know what this was for.
- 2.28 After ten days in the Serious Crimes Unit, the Claimants were taken before a judge named Person 11. The Judge did not read out the charges but stated: “I know you are all innocent but you are already tarnished with the blood of the oppressed”. The Claimants believe this was a reference to Sunni cooperation with Saddam Hussein's regime which targeted Shia Muslims. Throughout their court hearing, the Claimants were blindfolded.

Release from Iraqi detention

- 2.29 **Sgr 9** was released following the court hearing, but the Judge sent **Sgr 1** to Al-Tasfeerat Detention Facility to await a trial date. **Sgr 1** states that Iraqi police who transported him and the other detainees told the guards lies in order that they would continue to mistreat them. As soon as they entered the detention facility, the detainees were kicked and punched continuously.
- 2.30 When **Sgr 1's** family contacted some police officers to enquire about his well-being, the officers demanded US\$50.000 in order to secure his release. He believed that if they did not collect the money he would have been tried on very serious charges which could have resulted in a death sentence. Many of **Sgr 1's** relatives joined together to collect the required amount. When it was handed to the officers who had requested it, **Sgr 1** was transported back to the Serious Crimes Unit where he stayed for another 12 days. He was interrogated at various times but with less beating than before.
- 2.31 After four months of detention in total, **Sgr 1** was sent back to Al-Tasfeerat and was released. He was very frightened following his release as he believed that the Coalition Forces and Iraqi police would return to arrest him again. He therefore fled to Bahrain with his family and then on to Jordan. In Jordan, he met a representative of Amnesty International who took a statement from him. He was also interviewed by a representative from the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights.
- 2.32 After his release, **Sgr 1** was told by his family that Coalition Forces had raided his house on the day of his arrest and ransacked it. Everything was thrown onto the floor, including copies of the Qu'ran. The Coalition Forces found nothing to link **Sgr 1** with armed groups or to any wrongdoing. **Sgr 1** is now settled in Kuwait where his relatives had secured for him a residency visa. As a result of the events described in this letter, **Sgr 1's** two eldest sons, **Udeladt**, had to leave school in Iraq. **Sgr 1** states that "they are now living with me an aimless and shattered life".

3. SUMMARY OF THE LEGAL ISSUES

- 3.1 This claim concerns the transfer of Iraqi detainees such as the Claimants from the custody of UK Forces into that of the national authorities. It is submitted that transfers such as those in this case took place despite the clear knowledge of the UK as to the endemic nature of torture within Iraqi detention facilities and that the UK failed to monitor those individuals it had transferred and request their return where there existed a substantial risk of torture."

2.13 Om sagens behandling i Østre Landsret

Sagsøgerne har under sagen hver især som en del af betalingspåstanden (påstand 1) nedlagt påstand om betaling om 30.001 kr. for krænkelse af EMRK artikel 6. Der er nærmere re-

degjort for disse krav i sagsøgernes sammenfattende processkrift af 19. april 2018 (pkt. 1.1.) gengivet i dommen nedenfor.

Sagens behandling fra sagsanlæg til afsigelse af dom kan sammenfattes som følger:

Sagen er – i første omgang – anlagt som fem sager ved stævninger indgivet i perioden september 2011 – december 2012 således: af sagsøger 1 ved stævning af 13. september 2011, af sagsøgerne 2 til 6 ved stævning af 30. december 2011, af sagsøgerne 7 til 9 ved stævning af 16. marts 2012, af sagsøgerne 10 til 11 ved stævning af 28. september 2012 samt af sagsøgerne 12 til 23 ved stævning af 28. december 2012. Sagerne er alle anlagt ved Københavns Byret og herfra henvist til behandling ved Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1.

Landsretten besluttede henholdsvis den 8. juni 2012, den 10. august 2012 og den 7. januar 2013 på anmodning af Forsvarsministeriet, at sagsøgerne 1-11 hver især skulle stille en sikkerhed for sagsomkostninger på 40.000 kr., jf. retsplejelovens § 321, stk. 1. Ved kendelse af 17. september 2013 fritog Højesteret imidlertid sagsøgerne herfor (UfR 2013, s. 3358).

Under et forberedende møde i landsretten den 20. december 2013 gav hverken sagsøgerne eller deres advokat møde. Landsretten afviste derfor sagen. Landsrettens afgørelse blev stadfæstet af Højesteret ved kendelse af 24. oktober 2014 (gengivet i UfR 2015, s. 77). Både landsretten og Højesteret ophævede sagens omkostninger. Ved stævning af 24. oktober 2014 anlagde de 23 sagsøgere sagen på ny. Også denne sag blev henvist til Østre Landsret fra Københavns Byret.

Sagsøgerne bortset fra sagsøger 22 er blevet undersøgt af læger m.v. i Jordan eller Libanon. Sagsøgerne 1-11 er blevet undersøgt ultimo 2011 og i første halvår 2012 og sagsøgerne 12-21 og 23 er blevet undersøgt i efteråret 2014. Lægeerklæringerne er medtaget i dommen ovenfor.

Procesbevillingsnævnet meddelte den 17. september 2015 – efter tidligere meddelte afslag – sagsøgerne fri proces til hver at nedlægge påstand om betaling af 60.001 kr., der på daværende tidspunkt var opgjort som 50.001 kr. vedrørende tort, erstatning m.v. og 10.000 kr. for ”art. 6-krænkelse”. Advokat Christian Harlang blev den 25. september 2015 beskik-

ket for sagsøgerne. Sagsøgerne har ikke fået fri proces til de forhøjelser af påstandene, der er sket herefter.

Den 9. november 2015 besluttede Østre Landsret at udskille visse af sagens spørgsmål til særskilt behandling. De udskilte spørgsmål drejede sig om, hvorvidt sagsøgernes krav på godtgørelse for tort (påstand 1) var forældet, og om der skulle ske afvisning af sagsøgernes påstand 2 om Forsvarsministeriets pligt til under sagens behandling ”at tilvejebringe effektiv oplysning af sagsøgernes rimeligt begrundede anførsler om tortur”, subsidiært ministeriets pligt til at foranledige en effektiv, officiel, uafhængig og særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne havde været udsat for blandt andet tortur.

Delforhandling af de udskilte spørgsmål blev afholdt over fire dage i juni 2016, og kendelse blev afsagt den 22. august 2016.

Landsretten bestemte ved denne kendelse, der ikke er påkæret, at sagsøgernes eventuelle krav på tortgodtgørelse ikke var forældede, at den principale påstand 2 skulle afvises, og udskød en stillingtagen til spørgsmålet om afvisning af den subsidiære påstand 2 til hovedforhandlingen. Begrundelsen vedrørende forældelse er sålydende:

”Spørgsmålet om forældelse af sagsøgernes krav på godtgørelse for tort (påstand 1)

Dommerne Ole Dybdahl og Peter Mørk Thomsen udtaler:

Den militære operation (”Operation Green Desert”), som begrunder sagsøgernes krav på godtgørelse for tort, fandt sted den 25. november 2004. Efter sagsøgernes oplysninger blev de alle tilbageholdt i forbindelse med operationen, hvilke tilbageholdelser varierede fra 16 timer (**Sagsøger 6**) til omkring 80 dage (**Sagsøger 1**).

Der har under denne delforhandling ikke været taget stilling til sagsøgernes oplysninger om at have været udsat for tortur eller lignende i forbindelse med tilbageholdelserne, idet det til brug for landsrettens vurdering af forældelses-spørgsmålet ved beslutning af 9. november 2015 er blevet lagt hypotetisk til grund, at sagsøgerne i perioden 25. november 2004 til medio februar 2005 kan have været udsat for tortur eller anden umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf.

Efter bestemmelserne i forældelsesloven, der finder anvendelse, medmindre andet følger af særlige bestemmelser om forældelse i anden lov, ville sagsøgernes krav som udgangspunkt være forældet i perioden fra 25. november 2009 til medio februar 2010 afhængig af tidspunktet for deres respektive løsladelser, jf.

forældelseslovens § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 4, jf. § 30, stk. 1, og 1908-lovens § 1, nr. 5, jf. § 2.

Som undtagelser til dette udgangspunkt findes blandt andre bestemmelser i 1908-lovens § 3 og forældelseslovens § 3, stk. 2, § 13 og § 14, stk. 1, om suspension af forældelsesfristen på grund af ukendskab til fordringen eller skyldneren og om tillægsfrister i forbindelse med erstatningskrav i anledning af en straffesag eller som følge af blandt andet hindringer, som ikke beror på fordringshaverens forhold.

Parterne har under sagen været enige om, at spørgsmålet om forældelse skal afgøres efter dansk ret.

Til dansk ret hører Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. lov nr. 750 af 19. oktober 1998, der gjorde konventionen umiddelbart anvendelig på linje med anden dansk lov, således at den kan påberåbes for og anvendes af danske domstole og andre retsanvendende myndigheder.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions indeholder i artikel 3 et forbud mod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, og det følger af artikel 13, at enhver, hvis rettigheder og friheder efter konventionen er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler.

Der er [ikke i forældelsesloven eller](#) forarbejderne hertil, jf. lovforslag nr. 165 af 28. februar 2007 [og betænkning nr. 1460/2005](#), taget stilling til spørgsmålet om forældelse af krav på godtgørelse for [overtrædelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3](#).

Af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende kravet om effektive retsmidler i artikel 13 følger det blandt andet, at der skal være adgang til at få fastslået, at rettigheder efter konventionen er krænket samt i ”appropriate cases” at få tilkendt erstatning, jf. blandt andet dom af 10. maj 2001 i sag 28945/95, T. P. og K.M., præmis 107. I dom af 2. november 2004 i sag 32446/96, Abdülsamet Yaman, præmis 53, har domstolen vedrørende krav på godtgørelse for overtrædelse af artikel 3, udtalt:

”The Court reiterates that the nature of the right safeguarded under Article 3 has implications for Article 13. Where an individual has an arguable claim that he has been tortured or subjected to serious ill-treatment by agents of the State, the notion of an »effective remedy« entails, in addition to the payment of compensation where appropriate, a thorough and effective investigation . . .”

Kravet om effektive retsmidler i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13 indebærer, at forældelsesfrister ikke kan gøres gældende i relation til strafferetlig forfølgning af overtrædelser af forbuddet i artikel 3, jf. dom af 17. oktober 2006 i sag 52067/99, Okkali, præmis 76, hvor det udtales:

”The Court reaffirms that, when an agent of the State is accused of crimes that violate Article 3, the criminal proceedings and sentencing must not be time-barred and the granting of an amnesty or pardon should not be permissible . . .”

Det hedder videre i den nævnte dom af 2. november 2004 i sag 32446/96, Abdulsamet Yaman, præmis 55:

“The Court further points out that where a State agent has been charged with crimes involving torture or ill-treatment, it is of the utmost importance for the purposes of an »effective remedy« that criminal proceedings and sentencing are not time-barred and that the granting of an amnesty or pardon should not be permissible. The Court also underlines the importance of the suspension from duty of the agent under investigation or on trial as well as his dismissal if he is convicted (see Conclusions and Recommendations of the United Nations Committee against Torture: Turkey, 27 May 2003, CAT/C/CR/30/5).”

Mens Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol således har fastslået, at forældelsesfrister ikke kan gøres gældende i relation til strafferetlig forfølgning af overtrædelser af forbuddet i artikel 3, er Domstolens praksis i relation til spørgsmålet om kravene til længden af forældelsesfrister i relation til statens civile erstatningsansvar for krænkelse af artikel 3 mindre entydig.

I en afgørelse af 17. september 2014 har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ved Storkammeret truffet afgørelse i en sag (sag nr. 10865/09, Mocanu and Others) angående en klage over manglende effektivitet af en intern undersøgelse af begivenheder, der fandt sted i juni 1990, hvorunder blandt andre den ene af klagerne blev udsat for tortur eller anden umenneskelig behandling begået i løbet af et døgn. Ved dom af 13. november 2012 fastslog en afdeling af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at en afvisning af hans klage ikke udgjorde en overtrædelse af forbuddet mod tortur og anden mishandling, idet klageren først havde indgivet sin klage til de relevante myndigheder 11 år efter begivenhederne. Sagen blev henvist til Storkammeret, der udtalte blandt andet:

“274. Like the United Nations Committee against Torture, ... the Court acknowledges that the psychological effects of ill-treatment inflicted by state agents may also undermine victims’ capacity to complain about treatment inflicted on them, and may thus constitute a significant impediment to the right to redress of victims of torture and other ill-treatment (see General Comment no. 3, 2012 ...). Such factors may have the effect of rendering the victim incapable of taking the necessary steps to bring proceedings against the perpetrator without delay. Accordingly ... these factors are increasingly taken into account at national level, leading to a certain flexibility with regards to the limitation periods applicable to claims for reparation in respect of claims for compensation for personal injury ...

Efter en gennemgang af de konkrete omstændigheder i sagen, hvorunder det blandt andet blev inddraget, at klageren var i en situation, hvor det ikke var urimeligt for ham og andre at afvente at klage over episoden, fastslog Storkammeret, at hans klage ikke var forældet, og han blev under henvisning til artikel 3 i konventionen tilkendt en godtgørelse på 15.000 euro.

Af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om konventionens artikel 6 fremgår, at forældelsesregler ikke i sig selv strider mod konventionen. Domstolen har således i flere afgørelser udtalt, at forældelsesregler opfylder væsentlige retssikkerhedsmæssige formål om at sikre, at sagsøgte ikke mødes med krav, der som følge af den forløbne tid er vanskelige at imødegå, og om at undgå, at domstolene skal udtale sig om forhold, der ligger langt tilbage i tid, hvor beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige som følge af den forløbne tid, jf. blandt andre dom af 7. juli 2009 i sag 1062/07, Stagno, præmis 26 og 27, og dom af 22. oktober 1996 i sag 22083/93, Stubbings and Others, præmis 50-53. Som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol også udtaler i disse og lignende afgørelser vil den konkrete anvendelse af nationale forældelsesregler imidlertid kunne indebære en konventionskrænkelse, idet det afgørende for vurderingen heraf er, om der er en rimelig sammenhæng mellem sagens karakter, fristens længde og de hensyn, der begrunder en sådan frist, og at der ved vurderingen af, om en forældelsesfrist kan gøres gældende, må tages hensyn til de reelle muligheder, som de pågældende har haft for at kunne gøre kravet gældende.

Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 1, at konventionen kun finder anvendelse i tilfælde, der falder inden for staternes geografiske, materielle, tidsmæssige og personelle ansvar.

Spørgsmålet om dansk jurisdiktion i relation til de begivenheder, der fandt sted i forbindelse med Operation Green Desert, afhænger af den bevismæssige vurdering af en række faktiske forhold i forbindelse med operationen, herunder om danske styrker deltog i tilbageholdelsen af enkeltpersoner, og hvilken rolle Danmark og danske styrker spillede under operationen og i området i øvrigt.

Delforhandlingen for landsretten har i overensstemmelse med Forsvarsministeriets tilkendegivelser under forberedelsen været gennemført uden afhøring af parter og eventuelle vidner til operationen. De oplysninger, der har været forelagt landsretten af parterne (på den ene side erklæringerne m.v. gengivet ovenfor under afsnittet om ”Forløbet af Operation Green Desert” og på den anden side oplysningerne fra sagsøgerne i de fremlagte ”medical reports”), peger i forskellig retning i forhold til blandt andet, om danske styrker deltog i tilbageholdelsen af enkeltpersoner, og vi finder ikke uden en nærmere og mere indgående bevisførelse herom at kunne lægge os fast på et faktum af betydning for spørgsmålet om dansk jurisdiktion.

Parterne har for landsretten været enige om, at spørgsmålet om forældelse skal afgøres efter dansk ret, og i det omfang spørgsmålet om jurisdiktion herefter har nogen betydning for spørgsmålet om forældelse i sagen, finder vi – som sagen er oplyst – foreløbigt ikke at kunne lægge til grund, at operationen som sådan ikke skulle være underlagt dansk jurisdiktion.

Vi finder i den forbindelse anledning til at bemærke, at det er parterne, der i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige forhandlingsprincip skal tilvejebringe de beviser, som de mener nødvendige for at støtte deres synspunkter i sagen. Landsretten har hverken ret eller pligt til selv at inddrage yderligere processtof i sagen. Eftersom landsrettens beslutning af 9. november 2015 indebar en imødekommelse af Forsvarsministeriets tilkendegivelse i sagen om at undlade parts- og vidneforklaringer, finder vi ikke grundlag for at omgøre

landsrettens beslutning af 9. november 2015 – der gik ud på navnlig at afskære sagsøgerne fra at foretage parts- og vidneafhøringer – således at Forsvarsministeriet gives en anden mulighed for at føre bevis end den, ministeriet har anmodet om.

Danmark har ved folketingsbeslutning i 1987 ratificeret den konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (Torturkonventionen), som blev vedtaget på De Forenede Nationers generalforsamling den 10. december 1984. Konventionen er i modsætning til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ikke inkorporeret ved lov, men Danmarks tiltræden af konventionen indebærer, at danske retsregler så vidt muligt må fortolkes på en sådan måde, at der ikke opstår uoverensstemmelse mellem danske regler og Danmarks internationale forpligtelser. Det bemærkes i den forbindelse, at Danmark ikke har taget forbehold i forhold til konventionen, og at Danmark har afgivet erklæring om anerkendelse af Torturkomitéens kompetence til at modtage og behandle mellemstatslige og individuelle klager.

Torturkonventionen indeholder ikke bestemmelser om forældelse, men efter konventionens artikel 14 skal enhver deltagende stat i sit retssystem sikre, at et offer for en torturhandling opnår oprejsning og har en eksegibel ret til rimelig og tilstrækkelig erstatning. Det bemærkes, at artikel 14 ikke indeholder nogen afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde baseret på territorium eller jurisdiktion.

Overvågelsen af Torturkonventionen varetages af Torturkomitéen, der kan udstede generelle bemærkninger (General Comments), der indeholder komitéens opfattelse af den rette fortolkning og anvendelse af konventionen på forskellige punkter. I komitéens General Comment af 13. december 2012 om “Implementation of article 14 (redress for victims of torture) by States parties” fremgår det af punkt 40, at der blandt andet på grund af den vedvarende karakter af virkningerne af tortur ikke bør gælde forældelsesfrister i forhold til ofre for torturs adgang til at kunne opnå kompensation i anledning af overgrebene. Disse generelle bemærkninger fra komitéen ligger på linje med komitéens anbefalinger (Concluding Observations) af 4. februar 2016 vedrørende Danmark, hvor det anbefales Danmark at tage de nødvendige juridiske foranstaltninger for at sikre, at civile sager relateret til tortur og mishandling ikke er underlagt begrænsninger i form af forældelsesfrister.

Om end Torturkomitéens General Comments og Concluding Observations ikke er retligt bindende for staterne eller udtryk for autoritative fortolkninger, indeholder de præciseringer og retningslinjer af betydning for forståelsen og anvendelsen af artikel 14, jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelser i sager om klager i forbindelse med tortur eller torturlignende overgreb.

Bestemmelserne i dansk ret om forældelse skal således ses i sammenhæng med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, 6 og 13 og Danmarks internationale forpligtelser ifølge Torturkonventionen.

Som også anført af Højesteret i kendelse af 17. september 2013 (gengivet i UfR 2013.3358) er der tale om en sag af helt særlig karakter, idet den angår den danske stats mulige ansvar for påstået tortur i forbindelse med, at dansk militær i Irak angiveligt deltog sammen med blandt andre irakiske sikkerheds- og poli-

tistyrker i tilbageholdelsen af et antal personer, der efterfølgende blev overgivet til irakisk politi.

Ved vurderingen af spørgsmålet om eventuel forældelse af sagsøgernes krav på godtgørelse har vi – som anført – uprøvet lagt til grund, at sagsøgerne kan have været udsat for tortur eller anden umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf i forbindelse med den angivelige tilbageholdelse af dem, der fandt sted i Az Zubayr i forbindelse med Operation Green Desert den 25. november 2004.

Sagsøgerne har ifølge egne oplysninger, der for de flestes vedkommende fremgår af de fremlagte ”medical reports”, været tilbageholdt imellem 16 timer og omkring 80 dage. Efter deres løsladelser har enkelte af sagsøgerne været flygtet ud af Irak, mens andre – hovedparten – er blevet i Az Zubayr. Efter indholdet af disse ”medical reports” lægger vi foreløbig – til brug for afgørelsen af spørgsmålet om forældelse – til grund, at flere af sagsøgerne kan have udviklet PTSD eller andre alvorlige psykiske lidelser som en følge af tilbageholdelserne.

Det bemærkes, at den psykiske lidelse, som flere af sagsøgerne angiveligt lider af, kan have været medvirkende til, at deres krav på godtgørelse ikke er blevet fremsat inden for de almindelige forældelsesfrister, der følger af 1908-loven og forældelsesloven af 2007.

Hertil kommer, at fælles for sagsøgerne er, at de tilhører befolkningsgrupper, der bekender sig til sunnisme eller sufisme, og at de således var en del af et mindretal i Irak indeholdende fraktioner, der på tidspunktet for tilbageholdelserne og i en længere periode herefter var i opposition til regeringen i Irak, og at der i Irak har hersket ustabilitet og i perioder borgerkrigs lignende tilstande.

Sagsøgerne har – uanset om de var på flugt eller fortsat var bosiddende i Irak – således opholdt sig i et særligt miljø, hvor deres reelle muligheder for at antage advokatbistand eller på anden måde søge at fremme et eventuelt krav kan have været stærkt begrænsede. Det bemærkes i den forbindelse, at der ifølge sagens skriftlige oplysninger er tale om forholdsvis ressourcetsvage personer, der som anført angiveligt har været udsat for tortur, og at de efter det oplyste har haft opfattelsen af, at tilbageholdelsen af dem skete af eller i hvert fald i et samarbejde med danske militære styrker. I lyset heraf og i lyset af sikkerhedssituationen i Irak i en lang periode også efter deres løsladelse forekommer det ikke urimeligt, at de under disse helt særlige omstændigheder indtil sagernes anlæg har undladt at fremsætte krav på godtgørelse over for de myndigheder, som de mente var medansvarlige for tilbageholdelsen og tortureringen af dem.

Vi finder, at de anførte helt særlige forhold har udgjort sådanne hindringer omfattet af forældelseslovens § 14, eller at der er grundlag for at anse forældelsesfristen for suspenderet i medfør af princippet i forældelseslovens § 3, stk. 2.

Det er ikke muligt at sige noget om tidspunktet for hindringernes ophør eller i hvilken nærmere periode, forældelsesfristen har været suspenderet, men vi finder efter en samlet bedømmelse, at sagerne, der er anlagt i perioden fra den 13. september 2011 til den 28. december 2012, efter deres helt særlige karakter og de omstændigheder, der har begrænset sagsøgernes almindelige mulighed for at

forfølge sådanne krav, er anlagt inden for rimelig tid. Der er således ikke indtrådt forældelse i relation til sagsøgernes krav på godtgørelse for tort i anledning af tilbageholdelserne den 25. november 2004.

Det, som Forsvarsministeriet har anført om omdelingen af handouts og sagsøger 1 og 9's indbringelse af en tilsvarende sag for de britiske myndigheder, kan ikke føre til et andet resultat.

Vi finder i relation til sagens oplysning på ny anledning til at bemærke, at afskæringen af yderligere bevisførelse under delforhandlingen, der er en konsekvens af landsrettens beslutning af 9. november 2015, skete efter Forsvarsministeriets tilkendegivelse under sagens forberedelse. En genoptagelse af sagens forberedelse vedrørende disse spørgsmål vil i lyset af den bevismæssige vurdering af de oplysninger, som landsretten er blevet forelagt under delforhandlingen, ikke tjene noget andet formål, end at give Forsvarsministeriet mulighed for at føre bevis om forhold, som meget vel kunne have haft betydning for spørgsmålet om forældelse, men som ministeriet ikke selv har ønsket skulle indgå i landsrettens vurdering heraf. Det vil i en sådan situation – og uden anmodning herom fra Forsvarsministeriet – efter vores opfattelse ikke være i overensstemmelse med det retsplejemæssige forhandlingsprincip at genoptage sagens forberedelse i relation til spørgsmålet om forældelse.

Sammenfattende stemmer vi derfor for at fremme sagen, herunder således at det konstateres, at der ikke er indtrådt forældelse i relation til sagsøgernes krav på godtgørelse for tort i anledning af tilbageholdelserne den 25. november 2004.

Dommer Peter Thønnings udtaler:

Rammerne for denne delforhandling om blandt andet forældelse af sagsøgernes påstand 1 blev drøftet og tilrettelagt ved retsmøde afholdt den 9. november 2015. Det fremgår af retsbogen, at sagsøgerne ikke ønskede forældelsesspørgsmålet udskilt, men ønskede bestræbelserne på sagens oplysning fortsat og anførte, at bevisførelse i form af blandt andet afhøring af parter og vidner var nødvendig for stillingtagen til spørgsmålet om forældelse. Det fremgår endvidere, at Forsvarsministeriet anførte, at der var procesøkonomi i en delforhandling, idet spørgsmålet om forældelse burde kunne behandles og afgøres uden omfattende bevisførelse og afhøringer. Det fremgår yderligere, at landsretten herefter besluttede, at spørgsmålet om forældelse af sagsøgernes påstand 1 skulle udskilles til særskilt og forlods behandling, jf. retsplejelovens § 253, stk. 1, og dette således, at der ved delforhandlingen ikke overhovedet kunne afhøres sagsøgere eller vidner, men at det i stedet ved delforhandlingen hypotetisk skulle lægges til grund, at sagsøgerne i perioden 25. november 2004 til medio februar 2005 havde været udsat for tortur eller anden umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, og at det allerede foreliggende materiale kunne anvendes. Samtidig blev det besluttet, at behandlingen af sagsøgernes udestående opfordringer og editionsbegæringer samt en anmodning om afhøring af forhenværende Forsvarsminister blev sat i bero på resultatet af den særskilte forhandling. Landsretten anførte, at disse beslutninger blev truffet, fordi det ikke kunne afvises, at den således etablerede delforhandling kunne afslutte sagen.

Landsrettens beslutning af 9. november 2015 om delforhandlingens gennemførelse er mod sagsøgernes protest blevet fastholdt af landsretten ved beslutninger af 13. maj og 10. juni 2016. Sagsøgerne har i deres sammenfattende processkrift af 7. juni 2016 og under delforhandlingen anført, at man i forbindelse med en delforhandling om forældelsesspørgsmålet med sædvanlig bevisførelse ville have afhørt sagsøgerne samt 17 vidner, herunder militærpersoner med tilknytning til sagsøgte samt læger, psykologer og psykiatere, der har undersøgt sagsøgerne. Forsvarsministeriet har til dette anført, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der under delforhandlingen kan træffes afgørelse vedrørende spørgsmålet om forældelse.

I forbindelse med forberedelsen og gennemførelsen af den mundtlige delforhandling af de udskilte spørgsmål har det på trods af landsrettens beslutning om hypotetisk fiksering af centrale dele af sagens faktum vist sig, at parterne fortsat har været uenige om bedømmelsen af en række yderligere faktiske omstændigheder, som kan have væsentlig betydning for vurderingen af, om sagsøgernes krav muligt kan være foreldet – herunder blandt andet faktiske omstændigheder, som er påberåbt til støtte for en særlig fortolkning af danske nationale forældelsesregler. Der er således blandt andet uenighed om vurderingen og kvalifikationen af hver sagsøgers personlige og helbredsmæssige forhold i perioden fra medio februar 2005 og i årene frem, og om dette har påvirket de enkelte sagsøgers mulighed for og naturlige tilskyndelse til at rejse krav mod den danske stat, ligesom der er uenighed om, hvorvidt situationen i sagsøgernes lokalområde i Irak i perioden fra medio februar 2005 og i årene frem har påvirket sagsøgernes muligheder for og tilskyndelse til at rejse sådanne krav. Hertil kommer uenighed vedrørende bedømmelsen af de danske militære styrkers engagement og involvering i Irak både generelt og konkret i relation til ”Operation Green Desert”, og om dette engagement havde en sådan karakter, at den hypotetisk antagne krænkelse af sagsøgerne kan henføres til den danske stat som pligtssubjekt, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 1 og FN’s Torturkonventions art. 2, hvilket moment parterne har tillagt betydning, herunder i relation til fortolkningen af retsgrundlaget om forældelse.

Parternes uenighed om bedømmelsen af disse forhold skal ses i lyset af, at der ved landsrettens gentagne beslutninger om tilrettelæggelsen af delforhandlingen – der som anført havde det formål at søge afklaret om sagen ved den etablerede tilskårne prøvelse kunne afsluttes – skete en afskæring og berostillelse af varslet bevisførelse, som med høj grad af sikkerhed kan belyse disse omstændigheder nærmere.

Når der henses til det således foreliggende ufuldstændige og til dels bestridte faktuelle grundlag – som ikke er etableret på parternes fælles anmodning eller med parternes senere fælles tilslutning – og når delforhandlingens formål tages i betragtning, finder jeg det rettest, at landsretten i en sag af den foreliggende, helt særlige karakter ikke under delforhandlingen tager stilling til spørgsmålet om forældelse af sagsøgernes påstand 1, men at sagens forberedelse vedrørende dette spørgsmål undtagelsesvis bør genoptages sammen med sagens øvrige udestående spørgsmål. Jeg har herved ligeledes henset til, at der ved læsningen eller fortolkningen af de påberåbte bestemmelser i FN’s Torturkonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ikke klart eller med betydelig grad af sikkerhed kan udledes en regulering af det spørgsmål om forældelse, som er til afgørelse under delforhandlingen, ligesom en anvendelse af de om-

handlede bestemmelser i dansk ret som retskilde eller fortolkningsbidrag i den anførte sammenhæng kan være vidtrækkende.

Konklusion vedrørende sagsøgernes påstand 1

Der træffes afgørelse i overensstemmelse med stemmeflertallet, hvorefter sagsøgernes eventuelle krav omfattet af påstand 1 ikke er forældede, og således at det bestemmes, at sagen vedrørende påstand 1 i øvrigt fremmes.”

Den 28. juni 2017 traf landsretten – efter en høringsproces, der blev indledt 16. december 2016 – beslutning om at tilbagekalde beskikkelsen af sagsøgernes advokat, advokat Christian Harlang, til at udføre sagen. Af landsrettens afgørelse fremgår blandt andet, at advokaten havde udvist en adfærd, der gav grund til at antage, at han ikke kunne varetage ansvaret som beskikket advokat i sagen på forsvarlig måde. Landsrettens afgørelse blev den 1. november 2017 stadfæstet af Højesteret (UfR 2018, s. 647).

To dage før afbeskikkelsen – altså den 26. juni 2017 – forhøjede advokat Harlang betalingspåstanden for hver af sagsøgerne 1-4 og 6-23 til 100.000 kr., ligesom sagsøgerne 1 og 16 (sidstnævnte var på daværende tidspunkt talsmand for sagsøgerne 12-23) frafaldt den meddelte fri proces. Samme dag indtrådte Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond som mandatar for sagsøger 1, ligesom fonden senere indtrådte som mandatar for sagsøger 16. Begge valgte advokat Christian Harlang til at videreføre sagen for dem.

Landsretten beskikkede den 21. juli 2017 advokat Christian F. Jensen i stedet for advokat Harlang for sagsøgerne 2-4, 6-15 og 17-23. Det fremgår af landsrettens retsbog herom blandt andet:

”Landsretten bemærker, at advokat Christian F. Jensen indtil for nylig har været ansat hos advokat Christian Harlang og bistået ved behandlingen af den foreliggende sag, at landsretten den 7. juni 2017 hørte advokat Christian Harlang i forbindelse med, at retten var sindet at afbeskikke denne under henvisning til, at advokaten havde udvist en adfærd, der gav grund til at antage, at han ikke kunne varetage ansvaret som beskikket advokat i sagen på forsvarlig måde, at advokat Christian F. Jensen tilsyneladende den 9. juni 2017 ifølge oplysninger på internettet er registreret som specialist i særlige sagsområder på Bonnor Advokaters hjemmeside, og at landsretten den 28. juni 2017 tilbagekaldte advokat Christian Harlangs beskikkelse til at udføre sagen.

Idet landsretten forstår advokat Christian F. Jensens skifte til Bonnor Advokater således, at han nu enten er ansat hos eller driver advokatforretning i samarbejde med Bonnor Advokater og ikke længere med advokat Christian Harlang,

beskikker landsretten advokat Christian F. Jensen som ny advokat for sagsøgerne 2-4, 6-15 og 17-23.

Landsretten har herved lagt til grund, at advokat Christian F. Jensen ikke har medvirket til de forhold, der har ført til afbeskikkelsen af advokat Christian Harlang. Landsretten skal anmode advokat Christian F. Jensen bekræfte dette over for landsretten.”

Også den 21. juli 2017 afsagde landsretten kendelse, hvorefter Forsvarsministeriet ikke skulle pålægges at fremlægge syv nærmere angivne bilag i deres helhed. De omhandlede bilag var dansk Frago 284, Warning Order, dansk månedsrapport for august 2004 vedrørende internerede i Irak, tilsvarende dansk rapport for september 2004, britisk ”FRAGO 4X/058 – OP GREEN DESERT”, britisk rapport fra ”4 ARMD BDE” (den britiske brigade) for døgnet den 24. november 2004, britisk rapport fra ”4 ARMD BDE” for døgnet den 25. november 2004 og britisk udkast til ”Media plan to tackle the DANBAT allegations”. Alle bilagene er citeret ovenfor. Kendelsen er gengivet i UfR 2017, s. 3346.

Den 1. september 2017 afholdt landsrettens dommere møde med advokat Christian F. Jensen om dækning under den meddelte fri proces. Af retsbogen fremgår herom:

”Retsformanden bemærkede, at sagsøgerne naturligvis har ret til at overvære hovedforhandlingen, hvortil der er reserveret retsdage i perioden fra den 7. november 2017 til den 8. maj 2018.

Henset til sagens særlige karakter og for at sikre sagsøgerne mulighed for behørig og effektiv varetægelse af deres interesser under sagen vil der under den fri proces kunne ydes ekstraordinær dækning af en række af sagsøgernes udgifter. Dette gælder for hver af sagsøgerne dækning af udgifter til overnatning i København i forbindelse med en rejse på typisk 5 dage, alt afpasset under hensyn til den endelige tidsplan for sagens hovedforhandling. Dette nærmere praktiseret således, at der i en sådan periode på fem dage er afsat en dag til rejse, ankomst og indkvartering, en dag til drøftelser med den beskikkede advokat, en dag til afgivelse af forklaring som part under hovedforhandlingen, en ”ekstra” dag og en dag til hjemrejse. Sagsøgernes udgifter til transport til og fra Danmark samt udgifter til overnatning i denne forbindelse vil blive dækket. Disse udgifter skal forlods godkendes af landsretten og skal være rimelige og økonomisk forsvarlige, og hotelreservationer bør ske med mulighed for afbestilling af hele eller en del af opholdet, såfremt dette mod forventning måtte blive nødvendigt. Der vil ikke blive ydet sagsøgerne dækning for udgifter til fortæring eller ”øvrige fraværsudgifter”, herunder tabt arbejdsfortjeneste.

Retsformanden bemærkede, at sagsøgernes nødvendige udgifter til pas og visum også vil blive dækket under den fri proces. Retsformanden gjorde opmærksom på, at udgifter til udstedelse af pas allerede en gang – vel for de fle-

ste af sagsøgerne – er blevet dækket under den fri proces. Den beskikkede advokats rimelige tidsforbrug i denne forbindelse kan dækkes.

Den beskikkede advokat anførte, at sagsøgernes mulighed for at udnytte deres ret til at være til stede under hele hovedforhandlingen de facto afhænger af, om de kan få dækket deres udgifter til pas, visum, rejse, forplejning, overnatning og tabt arbejdsfortjeneste for hele den periode på godt 6 måneder, som hovedforhandlingen dækker, og at Danmark er retligt forpligtet til at yde dækning for sådanne udgifter under den fri proces til sagsøgerne i denne særlige sag.

Spørgsmålet blev drøftet yderligere, og retsformanden fastholdt det tidligere anførte og foreslog, at den beskikkede advokat nærmere overvejer mulige alternative tekniske løsninger, løbende oversættelse af retsbøger mv. for at sikre en orientering af sagsøgerne om hovedforhandlingens afvikling, såfremt nogle af eller alle de sagsøgere, der har fri proces, ikke ønsker eller ser sig i stand til at overvære hele hovedforhandlingen. Landsretten vil være imødekommende og samarbejde om etableringen af og overveje udgiftsdækning for sådanne tiltag – alt inden for rammerne af den gældende retsplejeordning og under iagttagelse af tekniske og eventuelle øvrige modhensyn. Såfremt det under afviklingen af hovedforhandlingen viser sig nødvendigt at foretage genafhøring af en eller flere af sagsøgerne, vil landsretten være sindet at lade dække nødvendige transport- og opholdsudgifter i denne forbindelse. Der er ikke herved fra landsrettens side givet tilsagn om at sådan genafhøring er nødvendig.”

Efterfølgende har landsretten også godkendt, at rejsesygeforsikringer for sagsøgerne dækkes af den meddelte fri proces.

Sagsøgernes advokater har flere gange anmodet om omgørelse af beslutningen om rækkevidden af den meddelte fri proces. Landsretten har truffet afgørelse herom den 5. september, 19. oktober, 7. november, 9. november, 20. november og 4. december 2017.

Den 2. oktober 2017 afsagde landsretten kendelse om edition. Af retsbogen fremgår herom:

”Landsretten har i beslutning af 25. januar 2017 om sagsøgernes editionsbegæring 3, 4 og 13, anført følgende:

”Ad 3, 4 og 13. Anmodningerne vedrører kendskab til det irakiske politis behandling af tilbageholdte, forholdene i irakiske fængsler og politistationer samt indrapporteringer fra dansk militærpersonel i perioden november 2004 til og med 2005. Landsretten pålægger sagsøgte at eftersøge og fremlægge de eventuelle yderligere dokumenter i sagsøgtes besiddelse med oplysninger af det af sagsøgerne efterspurgte indhold. Det bemærkes herved, at det ikke er hensigtsmæssigt, at dette først afklares ved vidneafhøringer under hovedforhandlingen.”

Sagsøgte har med processkrift Q af 4. august 2017 fremlagt bilag DØ og DÅ. Bilagene er lister over dokumenter, der er fremsøgt i henholdsvis Forsvarsministeriets og Værnsfælles Forsvarskommandos arkiver. Det fremgår, at der i de fremlagte lister anvendes en markering med farvekoderne grå, gul, orange og blå. Der er i processkrift Q anført følgende definition på de fire farvekoder:

...

Af et sagsnotat fra Forsvarsministeriet, der er fremlagt sammen med processkrift Q, hedder det om kategoriseringen bl.a.:

...

Sagsøgte har anmodet om, at landsretten omgør beslutningen om editionspålæg. Sagsøgte har ved retsmødet den 22. september 2017 gentaget og uddybet sine synspunkter herom.

Sagsøgerne har med processkrift 21 af 25. august 2017 fremlagt bilag 113 og 114, som er identiske med bilag DØ og DÅ, dog med supplerende stregmarkeringer i margen ud for en række dokumenter. Sagsøgerne har anført, at en række dokumenter med farvekode ”grå” opregnet i bilag 113 og 114 – markeret med streg i margen – alle bør fremlægges tillige med alle dokumenter, der ikke er markeret med den grå farvekode.

De omstændigheder, som sagsøgerne ønsker belyst ved de pågældende dokumenter, angår bl.a. kendskabet til (eller burde viden om) det irakiske politis behandling af tilbageholdte og til forholdene i irakiske fængsler og politistationer, hvilke er væsentlige bevistemaer i sagen og afgørende for sagsøgernes mulighed for at kunne opnå medhold i påstandene om godtgørelse. Selvom Forsvarsministeriet allerede har fremlagt et betydeligt skriftligt materiale vedrørende de forhold, der ønskes belyst ved anmodningen om edition, er disse omstændigheder fortsat omtvistet i sagen, og den varslede vidneførsel om disse omstændigheder, der vedrører en periode, der ligger mere end 12 år tilbage, kan ikke træde i stedet for det bevis, der eventuelt ville kunne opnås via de dokumenter, der er udarbejdet i den relevante periode. Hertil kommer, at Forsvarsministeriet – på baggrund af elektroniske søgninger i dokumenterne ved brug af søgeord, som Forsvarsministeriet har fundet relevante – har oplyst, at en meget stor andel af de dokumenter, som ønskes fremlagt, kan indeholde oplysninger af relevans for en afklaring af disse spørgsmål, ligesom titlerne i flere af dokumenterne taler i samme retning. Det bemærkes hertil, at der hverken fra sagsøgerne eller Forsvarsministeriet er peget på muligheder for igennem ”titlerne” m.v. på dokumentlisterne at indsnævre de mest relevante bilag.

Den omstændighed, at en imødekomme af anmodningen om edition vil nødvendiggøre en særdeles tids- og ressourcekrævende gennemgang af et stort antal dokumenter, kan ikke tillægges afgørende betydning i en sag af den foreliggende karakter. Der må herved også lægges vægt på, at sagsøgte er en statslig myndighed, og at sagen angår spørgsmål om den danske stats mulige ansvar for tortur.

Det formål, som fremlæggelsen skal tjene, må imidlertid antages at blive tilstrækkeligt tilgodeset, selv om der foretages visse begrænsninger i sagsøgernes

anmodning, idet det herved bemærkes, at det er oplysningerne på tidspunktet forud for og op til Operation Green Dessert den 25. november 2004, der er afgørende for afklaring af spørgsmål af betydning for denne sag.

På denne baggrund finder landsretten, at beslutningen af 25. januar 2017 bør fastholdes på den måde, at sagsøgte skal fremfinde alle de dokumenter med grå farvekode, der er stregmarkerede i bilag 113 på side 7, 19 (aktnr. 15), 20 (med undtagelse af aktnr. 73) og 21 (aktnr. 118, 119 og 120), og alle dokumenter i bilag 113 og 114 med anden farvekode end grå – dog i det hele med den begrænsning, at der ikke skal fremfindes dokumenter med en datering efter den 25. november 2004, hvor Operation Green Desert fandt sted. Dette indebærer tillige, at dokumenter, der vedrører indrapporteringer fra dansk militærpersonel i perioden november 2004 til og med 2005, udgår. Sagsøgte skal herefter foretage en gennemgang og fremlægge de dokumenter (eventuelt alene dele heraf), som vedrører kendskab til det irakiske politis behandling af tilbageholdte og forholdene i irakiske fængsler og politistationer, og som ikke omfattes af retsplejelovens § 298, stk. 1, jf. § 169, stk. 2, 3. pkt.”

Den 10. oktober 2017 forhøjede advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen på vegne alle sagsøgerne betalingspåstanden for hver sagsøger til 120.001 kr. Dette er i sagsøgernes processkrift 25 begrundet med ”Østre Landsrets retsstridige beslutninger truffet de seneste måneder under retssagens forberedelse, som hindrer sagsøgerne i effektivt at varetage deres interesser og dermed opnå adgang til en retfærdig rettergang ved Danmarks dømmende myndigheds pligtige efterprøvelse af den danske, udøvende myndighed Forsvarsministeriets ansvar for tortur.”

Den 16. oktober 2017 afgav Retslægerådet en erklæring vedrørende sagsøgerne 1-21 og 23. Erklæringen fremkom på baggrund af landsrettens kendelse i efteråret 2016 om forelæggelse og er gengivet ovenfor under afsnit 2.12.2.

På baggrund af editionspålægget af 2. oktober 2017 fremkom den 24. oktober 2017 31 nye bilag.

Hovedforhandling har fundet sted over 52 dage i perioden 7. november 2017 – 8. maj 2018. Tiden har været fordelt således, at sagsøgerne har rådet over ca. 30 dage til forelæggelse, parts- og vidneforklaringer samt procedure og Forsvarsministeriet tilsvarende over ca. 20 dage. Denne løsning blev valgt, fordi parterne trods gentagne opfordringer hertil ikke kunne opnå enighed om at udarbejde en fælles og samlet tidsplan for gennemførelsen af hovedforhandlingen.

Af retsbogen for den 12. december 2017, hvor der skulle ske afhøring af de første sagsøgere, fremgår blandt andet:

”Under advokat Christian Harlangs afhøring af **Sagsøger 12** henledte retsformanden kl. 12.30 advokatens opmærksomhed på, at der nu alene var 45 minutter tilbage af dagens retsmøde, og at der også skulle være tid til supplerende spørgsmål fra sagsøgtens advokat.

Retsformanden bemærkede i den forbindelse, at advokaterne for sagsøgerne havde afvist et tidligere af landsretten fremsendt forslag, som sagsøgtens advokat havde tilsluttet sig, om, at dagens retsmøde forlænges til kl. 15.30.

På ny forespurgt herom erklærede sagsøgenes advokater begge, at de på grund af andre sager ikke ville kunne deltage i en fortsættelse af hovedforhandlingen efter kl. 13.15.

Rettens medlemmer trak sig tilbage.

Retten sat på ny kl. 12.40.

Retsformanden bemærkede, at landsretten ikke har bestemt, at der skal ske afhøring af fire sagsøgere (sagsøgerne 12-15) på kun 1½ retsdag. I forbindelse med sagens forberedelse er der afsat et betydeligt antal dage til sagen, og da parterne ikke kunne blive enige, blev der stillet mere end 30 dage til rådighed for sagsøgenes advokater til forelæggelse, afhøringer af sagsøgerne og vidner samt procedure. Man har frit kunne disponere over disse dage fra sagsøgenes side, herunder hvorledes man vægter de enkelte dele af processen. I sidste uge kunne retten se, at tidsplanen for i dag og i morgen forekom stram, hvorfor retten tog initiativ til en udvidelse af retstiden disse to dage, idet man samtidig bad om ny tidsplan. Da landsretten så den, ændrede retten sin egen planlægning og tilbød, at retsdagen i dag kunne udvides yderligere til også at omfatte eftermiddagen, hvilket sagsøgte var indforstået med. Ingen af sagsøgenes advokater kan imidlertid blive til efter kl. 13.15 – hvilket forekommer overraskende. I dag konstaterer landsretten, at advokat Harlang kom for sent til retsmødet, og at der gik en time, inden hans spørgsmål til sagsøgeren nåede til det centrale i sagen. Retsformanden bemærkede afslutningsvis, at advokat Harlang kan koncentrere sin indsats mere, herunder stoppe med gentagelser og opsummeringer, samt at dagens forløb ikke må gentage sig i morgen.

Der blev herefter stillet yderligere spørgsmål til **Sagsøger 12**
...

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 13. december 2017 kl. 9.10.

Retten hævet kl. 13.15.”

Den 22. december 2017 – efter ti dages hovedforhandling – traf landsretten bestemmelse om fastlæggelse af rammerne for den fortsatte hovedforhandling for så vidt angår sagsø-

gernes forklaringer og sagsøgernes vidner. Dette er indledningsvist i retsbogen begrundet således:

”Landsretten bemærker om sagens hidtidige forløb, at hovedforhandlingen har været berammet i 11 måneder nu, og at rækkevidden af den meddelte fri proces har ligget fast i knap 4 måneder.

Det har således siden 1. september 2017 ligget fast, at der under den meddelte fri proces dækkes, ”udgifter til overnatning i København i forbindelse med en rejse på typisk 5 dage, alt afpasset under hensyn til den endelige tidsplan for sagens hovedforhandling”, udgifter til transport til og fra Danmark samt udgifter til overnatning i denne forbindelse, nødvendige udgifter til pas og visum. Spørgsmålet om dækning af udgifter til rejsesygeforsikring er blevet rejst og afgjort senere.

Der har været afsat ca. 30 dage til sagsøgernes ”del” af sagen, og ca. 20 dage til sagsøgtes ”del” af sagen, idet det har været umuligt for parterne at blive enige om en fælles tidsplan. Landsretten har siden ultimo september 2017 forgæves anmodet sagsøgernes advokater om en realistisk tidsplan for hovedforhandlingen og har bestandig modtaget uklare meldinger om, hvilke sagsøgere der vil give møde under hovedforhandlingen; dette er senest sket den 18. december 2017.

Hertil kommer, at der har været brugt unødigt megen tid fra sagsøgernes advokater til forelæggelse af sagen, herunder ved oplæsning fra sagens dokumenter i langt videre omfang end forudsat i retsplejelovens § 365, stk. 2, og i landsretspræsidenternes vejledning om behandling af civile sager fra 2013. Forløbet af de 2 seneste hovedforhandlingsdage, den 12. og 13. december 2017, har ligeledes været uhensigtsmæssig for sagens forsvarlige gennemførelse.

Den fortsatte hovedforhandling sker i et meget tæt forløb i perioden 22. januar – 8. maj 2018, hvorefter landsretten agter at votere og skrive dom i sagen med henblik på at kunne afsige dom medio juni 2018.

Henset til sagens store betydning for sagsøgerne og det hidtidige forløb som beskrevet ovenfor og uddybet nedenfor i retsbogens pkt. 3 finder landsretten som led i rettens procesledelse at måtte fastlægge rammerne for den fortsatte hovedforhandling med henblik på at sikre sagens forsvarlige gennemførelse: ...”

Videre fremgår det af retsbogen blandt andet:

”På baggrund af tilbagemeldingerne fra advokaterne, navnlig advokat Harlang, vurderer landsretten, at det ikke vil være muligt at beramme yderligere dage til sagens behandling.

I fortsættelse af det ... anførte bestemmes herefter:

- a. De sagsøgere, der agter at afgive forklaring under sagen, skal hver især senest den 4. januar 2018 afgive en skriftlig erklæring om, at de giver møde for landsretten. Sker dette ikke, vil de pågældende sagsøgere ikke kunne forvente, at der fortsat afsættes tid til deres forklaringer.

...

Sagsøgernes advokater har fordelt afhøringerne af sagsøgerne imellem sig, således at de skiftes til at afhøre sagsøgerne. Landsretten finder ikke at kunne bestemme, hvem af de 2 advokater der skal afhøre den enkelte sagsøger, men finder anledning til over for advokat Christian F. Jensen at gøre opmærksom på, at han er beskikket for 21 af sagsøgerne, og at advokaten derfor må være opmærksom på sit ansvar over for hver enkelt af disse sagsøgere for den forsvarlige førelse af sagen, herunder at der gennem afhøringerne af de pågældende fremkommer de oplysninger, der er nødvendige.”

Landsretten modtog herefter bekræftelser fra 12 sagsøgere, der alle ønskede at afgive forklaring under den fortsatte hovedforhandling. For så vidt angår sagsøgerne 4, 17 og 22 modtog landsretten ikke en sådan bekræftelse, og sagsøgernes advokater har ikke sidenhen anmodet om afhøring af disse eller afsat tid hertil i deres tidsplaner. Det har ikke været på tale, at sagsøger 23 skulle afhøres under sagen, idet han er mentalt svækket, således som dette fremgår af lægeerklæringen citeret ovenfor.

Landsretten traf den 16. januar 2018 beslutning om afhøring af 11 sagsøgere ved brug af videoforbindelse. Afgørelsen er begrundet således:

”1. Opsummering af sagen vedrørende sagsøgernes tilstedeværelse under hovedforhandlingen

...

Af retsbogen for den 4. december 2017 fremgår blandt andet:

”Beslutning om afgivelse af partsforklaringer

Der fremlagdes e-mail af 27. november 2017 fra Visumkontoret, Ministeriet for Udlændinge- og Integration, hvoraf blandt andet fremgår:

”Under henvisning til udskrift af Østre Landsrets Retsbog af 1. september 2017, kan Udlændingestyrelsen oplyse, at vi netop har modtaget visumansøgninger fra følgende irakiske statsborger:

..., ..., ..., ...

Styrelsen forventer yderligere at modtage visumansøgninger fra: ...
og ... .

I den anledning skal Udlændingestyrelsen anmode om at få oplyst Østre Landsrets og sagsøgtets vurdering af, om det er nødvendigt, at de pågældende irakiske statsborger giver møde i retten for at afgive forklaring, eller om forklaringerne kan afgives via video? Styrelsen kan oplyse, at Udenrigsministeriet har oplyst, at videoafhøring vil være teknisk muligt, eksempelvis via den danske ambassade i Beirut, hvortil visumansøgningerne er indleveret.

Styrelsen skal efter omstændighederne venligst anmode om et hurtigt svar.”

Der fremlagdes videre e-mail af 27. november 2017 fra advokat Peter Biering, hvoraf fremgår: ...

Endvidere fremlagdes brev af 1. december 2017 fra advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen, modtaget fredag den 1. december 2017 kl. 16.22, hvoraf blandt andet fremgår: ...

...

Landsretten bemærker videre, at retten ikke har fået en færdig tidsplan fra sagsøgerne, men forstår advokaternes brev således, at sagsøgerne ønsker, at de fire sagsøgere skal afgive forklaring i retsmøderne den 12. december (halv dag) og 13. december 2017. Næste retsmøde i sagen afholdes den 22. januar 2018.

Landsretten bemærker endelig, at retten ikke finder grundlag for at bestemme, at de pågældende fire sagsøgere skal afgive forklaring ved brug af en videoforbindelse, idet dette – i hvert fald ikke for de nævnte fire sagsøgere – ikke kan anses for hensigtsmæssigt og forsvarligt, jf. retsplejelovens § 305, jf. § 174, stk. 2.

Landsretten har ikke herved taget stilling til, om eventuelle vidner fra Irak vil kunne afgive forklaring via en videoforbindelse fra f.eks. ambassaden i Beirut.”

Der forestår nu seks retsdage – 22., 24., 25., 30. og 31. januar samt 1. februar 2018 – hvor 14 sagsøgere efter rettens nærmere bestemmelse i retsbog af 22. december 2017 skal afgive forklaring for landsretten.

Landsretten har den 10. januar 2018 modtaget følgende henvendelse fra Udlændingestyrelsen:

”Under henvisning til udskrift af Østre Landsrets Retsbog af 1. september 2017, kan Udlændingestyrelsen oplyse, at vi netop har modtaget visumansøgninger fra følgende irakiske statsborgere:

..., ..., ..., ..., ...

Styrelsen forventer yderligere at modtage visumansøgninger fra de irakiske statsborgere:

..., ...

Udlændingestyrelsen kan oplyse, at 2 af de 6 irakiske statsborgere, som i december 2017 blev meddelt visum til Danmark med henblik på at delta-

ge i retssagen ved Østre Landsret, har indgivet ansøgning om asyl under deres ophold i Danmark og således ikke er udrejst i overensstemmelse med betingelserne for det udstedte visum.

Udlændingestyrelsen skal i lyset heraf endnu en gang venligst anmode om at få oplyst Østre Landsrets og sagsøgte vurdering af, om det er nødvendigt, at de pågældende irakiske statsborgere giver møde i retten for at afgive forklaring, eller om forklaringerne kan afgives via video? Styrelsen kan oplyse, at Udenrigsministeriet har oplyst, at videoafhøring vil være teknisk muligt; eksempelvis via den danske ambassade i Beirut, hvortil visumansøgningerne er indgivet.

Det bemærkes, at [redacted] Sagsøger 15, [redacted] Sagsøger 1 [redacted] og [redacted] Sagsøger 16 [redacted] også blev meddelt visum i december 2017.”

Sagsøgerens advokater er fremkommet med følgende bemærkninger hertil i et brev af 11. januar 2018: ...

Forsvarsministeriets advokat er fremkommet med følgende bemærkninger hertil i et brev af 12. januar 2018: ...

2. Landsrettens bemærkninger og resultat

På baggrund af det hidtidige forløb af hovedforhandlingen, oplysningerne i Udlændingestyrelsens e-mail af 10. januar 2018 og de fremkomne bemærkninger hertil har landsretten på ny overvejet, hvordan afhøringerne af sagsøgerne skal finde sted.

Sagsøgerne nr. 1 og nr. 16 er ifølge sagsøgernes advokater talsmænd for hver sin sagsøgergruppe (sagsøgerne 1-11, der efter det oplyste blev frihedsberøvet ved målet ”Mål 1”, og sagsøgerne 12-23, der efter det oplyste blev frihedsberøvet ved målet ”Mål 4”). Landsretten finder på denne baggrund, at disse sagsøgere bør afgive forklaring for landsretten i København.

For så vidt angår de 11 øvrige sagsøgere, der har ønsket at afgive forklaring for landsretten, og som ikke allerede bor i Danmark (sagsøgerne 2, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 18, 19, 20 og 21), finder landsretten det hensigtsmæssigt og forsvarligt, at deres forklaring i første række afgives ved brug af en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon, der har sæde i Beirut, hvor forklaring endvidere vil kunne afgives under betryggende former, jf. retsplejelovens § 305, jf. § 174, stk. 2, jf. § 192, stk. 6.

Landsretten lægger herved vægt på, at tre sagsøgere allerede har afgivet udførlige forklaringer ved fremmøde for landsretten i København i december 2017, at de to talsmænd for de to sagsøgergrupper også gives adgang til at afgive forklaring ved fremmøde i København, og at sagsøger 6, der efter det oplyste bor her i Danmark som asylansøger, også vil få adgang til at afgive forklaring direkte for landsretten.

Særligt for så vidt angår sagsøger nr. 15 bemærkes, at denne allerede har været i Danmark i december 2017, men at han måtte forlade landet uden at afgive forklaring. Der henvises nærmere til retsbogen for den 14. december 2017, hvor det blandt andet er anført:

”Landsretten henviser endeligt til forløbet den 12. og 13. december 2017, hvor retten i retsmødet forud herfor havde indskærpet advokaterne vigtigheden af et veltilrettelagt forløb af afhøringen af de fire sagsøgere, som sagsøgernes advokater havde indkaldt fra Irak til at afgive forklaring over 1½ retsdag, hvor landsretten ad flere gange forud for den 12. og 13. december 2017 havde udvidet den afsatte tid til retsmøderne, og hvor den ene sagsøger desuagtet måtte forlade retsmødet og rejse tilbage til Irak uden at afgive forklaring, fordi der ikke var den fornødne tid hertil.”

Landsretten vil i lyset af den til enhver tid gennemførte bevisførelse, herunder parts- og vidneforklaringer, senere i processen kunne træffe beslutning om, at en eller flere af sagsøgerne skal afgive forklaring eller supplerende forklaring for landsretten i København, hvis dette vurderes påkrævet.

Landsretten har ved kontakt til Den Danske Ambassade i Libanon sikret sig, at man kan stille et lokale og en videoforbindelse til rådighed for afhøringerne, og denne forbindelse har været afprøvet ved et opkald til ambassaden i Beirut d.d.”

Sagsøgernes advokater oplyste efterfølgende, at sagsøger 15 var blevet ny talsmand for sagsøgerne 12-23. Landsretten besluttede derfor den 17. januar 2018, at sagsøger 15 skulle afgive forklaring ved fremmøde for landsretten i København, og at sagsøger 16 skulle afgive forklaring ved brug af en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon. Sagsøgernes advokater har ikke siden anmodet om afhøring af sagsøger 16 i Libanon eller afsat tid hertil i deres tidsplaner.

Den 2. februar 2018 traf landsretten på ny afgørelse om de tidsmæssige rammer for sagen og planlægningen af kommende retsmøder. Af retsbogen fremgår herom blandt andet:

”Den nu fremlagte korrespondance drejer sig i det væsentlige om de tidsmæssige rammer for sagen og planlægning af de kommende retsmøder. Landsretten skal i anledning heraf fremkomme med følgende bemærkninger:

1. Retsbøger og breve om berømmelse af sagen og afsættelse af retsdage er refereret i retsbogen af 22. december 2017. Som det fremgår heraf, har det i mangel af enighed mellem parterne om en fælles tidsplan været nødvendigt for landsretten at træffe bestemmelse om, at der afsættes ca. 30 retsdage til sagsøgernes ”del” af sagen, og ca. 20 retsdage til sagsøgetes ”del” af sagen.

Sagsøgerne har indtil nu tilrettelagt retsdagene den 7., 10., 28., 29. og 30. november 2017, halvdelen af den 5. og den 12. december 2017, den 13. december 2017, den 22., 24., 25. og 30. januar samt den 1. februar 2018, i alt sammenlagt 12 retsdage. Flere af disse dage har for at imødekomme sagsøgernes tidsmæssige behov været forlænget i forhold til en alminde-

lig retsdag.

Der resterer herefter til sagsøgernes ”del” af sagen retsdagene den 7., 8., 9., 20., 21. og 22. februar 2018, halvdelen af den 23. februar 2018, den 27. og 28. februar, den 1. marts og den 6. marts 2018 samt den 24., 25. og 26. april og den 1. maj 2018. I alt er der således afsat 26 ½ retsdage til sagsøgernes ”del” af sagen.

Det har været og er fortsat landsrettens opfattelse, at sagen fra sagsøgernes side kan føres forsvarligt på de afsatte retsdage, hvis man fra advokaternes side anvender tiden hensigtsmæssigt, jf. blandt andet bemærkningerne herom i retsbøgerne af 22. december 2017 og 22. januar 2018.”

I samme retsbog tilbød landsretten parterne yderligere hovedforhandlingsdage, hvilket førte til berammelser på yderligere 1 ½ retsdag. Også efterfølgende har retten – efter afløsning som følge af landsrettens forhold – tilbudt yderligere dage, men sagsøgernes advokater kunne ikke give møde de pågældende dage. Landsretten har derfor den 23. marts 2018 konstateret, at det ikke var muligt at tilbyde andre dage. Landsretten fandt samtidig ikke grundlag for at forlænge hovedforhandlingen, hvilket er blevet fastholdt ved beslutninger den 23. april og 8. maj 2018.

16 af sagsøgerne har afgivet forklaring under hovedforhandlingen, seks i København og ti via videoforbindelser til landsretten fra danske repræsentationer i udlandet. Sagsøgerne 6, 12, 13 og 14 har således afgivet forklaring i København, og dette gælder også sagsøgerne 1 og 15 som talsmænd for hver sin sagsøgergruppe (sagsøgerne 1-11 og 12-23). Sagsøgerne 2, 9, 11, 18, 19, 20 og 21 har afgivet forklaring via en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon, sagsøger 3, der ikke på landsrettens forespørgsel af 22. december 2017 havde tilkendegivet ønske om at afgive forklaring, har (efter eget ønske) afgivet forklaring via en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Australien, sagsøger 7 har afgivet forklaring via en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Saudi Arabien og sagsøger 8 har afgivet forklaring via en videoforbindelse til Generalkonsulatet i New York. Sagsøger 10 var mødt på Den Danske Ambassade i Libanon for at afgive forklaring, men meddelte ved afhøringens begyndelse, at han på grund af træthed ikke så sig i stand til at afgive forklaring, jf. nærmere herom nedenfor.

Der har efter ønske fra sagsøgerne 2, 9, 10, 11, 18, 19, 20 og 21 været beskikket en libanesiske advokat til at bistå dem i forbindelse med afhøringerne på Den Danske Ambassade i Libanon. Under retsmøderne den 30. januar, 31. januar og 1. februar 2018, hvor seks sagsøgere afgav forklaring via videoforbindelse til ambassaden i Libanon, var tillige en seksti-

onsleder fra Østre Landsret til stede med henblik på at bistå med afviklingen af retsmøderne. Tolkning er sket ved tolke i retssalen i København. Landsretten har forud for videoafhøringerne taget kontakt til de danske repræsentationer med henblik på at sikre, at kun administrative medarbejdere fra repræsentationen ville være til stede i de lokaler, hvor sagsøgerne afgav forklaringer. I forbindelse med afhøringerne har advokaterne fra retslokalet i København ved hjælp af en særlig fremviser kunnet forevise dokumenter og videosekvenser for sagsøgerne. Alle retsmøderne er blevet gennemført med en tilfredsstillende videoforbindelse, og de få gange, der har været utilsigtede afbrydelser af forbindelsen, er retsmøderne blevet forlænget med den ”tabte” tid. På retsmøde den 18. januar 2018, hvor den praktiske gennemførelse af afhøringerne blev drøftet, var der enighed mellem advokaterne om, at det var realistisk at afhøre to sagsøgere hver retsdag via videoforbindelse. Tidspunktet for afhøringerne af sagsøgerne 3, 7 og 8 via de danske repræsentationer i Australien, Saudi Arabien og New York har været fastlagt af sagsøgernes advokater, og der har ikke været fremsat ønske om beskikkelse af en lokal advokat for disse sagsøgere. Også vidnerne **Vidne 24** og **Vidne 47** er efter sagsøgernes ønske blevet afhørt via videoforbindelser til danske ambassader (i Egypten og Washington). Efter Forsvarsministeriets ønske er genafhøring af **Vidne 14** sket via videoforbindelse til den danske ambassade i Washington.

Særligt om forløbet vedrørende afhøring af sagsøger 19 bemærkes, at afhøringen af ham måtte afbrydes, idet han ikke så sig i stand til at gennemføre denne. Om forløbet heraf fremgår af retsbogen fra den 19. januar 2018 blandt andet:

”Retsmødet blev midlertidigt afbrudt kl. 9.55, da sagsøger 19 begyndte at græde.

På advokat Christian Harlangs anmodning holdt dommerne et møde på kontoret med deltagelse af advokat Christian Harlang, advokat Christian F. Jensen og advokat Peter Biering.

Kl. 10.20 blev retten sat på ny.

Retsformanden oplyste, at advokat Christian Harlang har anmodet om, at afhøringen af **Sagsøger 19** sker i Danmark, idet det er vanskeligt for ham at tale om sagen via videoforbindelse, og at advokaten har henvist til lægelige vurderinger af risikoen for retraumatisering.

Retsformanden tilkendegav, at landsretten har besluttet, at retsmødet fortsætter som planlagt med afhøring af **Sagsøger 19** via videoforbindelse. En udsættelse af afhøringen ville i givet fald betyde, at sagsøgeren ville skulle igennem yderligere en belastende afhøring, og en afhøring i Danmark vil

ikke medføre et mindre pres end det, han giver udtryk for under afhøringen i dag.

Retsformanden forespurgte [redacted] Sagsøger 19 om han ønsker, at bistandsadvokaten rykker op ved siden af ham, hvilket han ikke ønskede.

Retsformanden bemærkede, at landsretten er indforstået med – under forudsætning af advokat Peter Bierings accept - at [redacted] Sagsøger 19's forklaring om, hvad han har været udsat for i Al-Shu'oon fængslet, kan afgives i form af en skriftlig erklæring i overensstemmelse med retsplejelovens § 297. Disse forhold er også belyst i Medical Report.

Advokat Peter Biering afgav samtykke hertil.

Advokat Christian Harlang oplyste, at han under hensyn til torturofres adgang til optimal rettergang ikke ønsker en afvigelse fra grundprincipperne om, at sagsøgere har ret til at komme til orde direkte for den dømmende ret.

Afhøringen genoptaget kl. 10.30.

[redacted] Sagsøger 19 forklarede ...

[redacted] Sagsøger 19 græd og anmodede om en kort pause, hvorefter retten blev hævet midlertidigt kl. 10.55.

Kl. 11.03 blev retten sat på ny, og afhøringen genoptaget.

...

Kl. 11.07 tilkendegav [redacted] Sagsøger 19 efter at have grædt, at han desværre ikke kan fortsætte afhøringen, da det er for svært for ham at blive mindet om begivenhederne igen.

Advokat Christian Harlang tilkendegav, at han ikke finder det forsvarligt at fortsætte afhøringen, idet der er risiko for, at [redacted] Sagsøger 19 bliver retraumatiseret, og at han under disse omstændigheder ikke har yderligere spørgsmål til [redacted] Sagsøger 19. Advokat Christian F. Jensen oplyste, at han heller ikke ønsker at stille spørgsmål til [redacted] Sagsøger 19 [redacted]

Advokat Peter Biering oplyste, at han ikke har bemærkninger hertil.

Retten hævet midlertidigt kl. 11.09.

Retten sat på ny kl. 11.22.

Retsformanden konstaterede, at [redacted] Sagsøger 19 og hans advokat ikke ønsker, at afhøringen af ham fortsætter, og det tager retten til efterretning. Det er rettens vurdering, at presset for [redacted] Sagsøger 19 ikke vil være mindre ved at skulle til Danmark for at afgive forklaring i et nyt retsmøde. Retsformanden gentog forslaget om, at den afsluttende del af [redacted]

█ Sagsøger 19's █ forklaring kan afgives skriftligt i medfør af retsplejelovens § 297, stk. 1.

Retten blev herefter hævet midlertidigt med tilkendegivelse af, at retsmødet fortsætter i dag kl. 13.00 med spørgsmål til █ Sagsøger 20 █.”

Særligt om forløbet vedrørende afhøring af sagsøger 9 (█ Sagsøger 9 █) og 10 (█ Sgr 10 █) via videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon henvises til retsbøgerne for den 31. januar, 2. februar og 8. februar 2018, hvoraf blandt andet følgende fremgår:

1) Retsbogen for den 31. januar 2018:

”Advokat Christian Harlang oplyste, at sagsøger 9 og 10 på grund af forviklinger i Beirut lufthavn, som nødvendiggjorde bistand fra █ Advokat 1 █, først kom ind i Libanon i nat og derfor først blev indkvarteret på hotel omkring kl. 3.00. Sagsøgerne er derfor ikke udhvilede, hvilket bør indgå i landsrettens overvejelser.

Advokat Christian F. Jensen bekræftede på spørgsmål fra retsformanden, at sagsøger 2 og 11 allerede er til stede i Beirut. Advokaten tilkendegav endvidere, at man fra sagsøgernes side ikke ønsker at afhøre disse sagsøgere før sagsøger 9 og 10.

...

█ Sagsøger 9 █ fremstod via videoforbindelse fra Den Danske Ambassade i Beirut. Han bekræftede, at han har billed- og lydforbindelse til Danmark, og at han og █ Tolk 1 █, forstår hinanden, og afgav lovlig forberedt og formantet forklaring.

...

Retsformanden oplyste kl. 11.22 advokat Christian Harlang om, at der nu resterede otte minutter af den tid, der var afsat til hans afhøring af sagsøger 9, hvorefter sagsøgtens advokat vil få adgang til kontraafhøring.

Advokat Christian Harlang anmodede om, at der blev afsat mere tid til hans afhøring af sagsøger 9 og henviste til, at sagsøgeren er meget træt.

Retsformanden besluttede under hensyn til forløbet af advokatens afhøring af sagsøgeren ikke at imødekomme anmodningen.

Afhøringen af sagsøger 9 blev genoptaget.

...

Retten midlertidigt hævet kl. 11.32.

Retten sat på ny kl. 11.38.

Retsformanden konstaterede, at advokat Christian Harlang under afhøringen af sin klient har stillet unødvendige spørgsmål og foretaget mange gentagelser. Dette har indebåret, at væsentlige spørgsmål ikke er blevet stillet, ligesom advokaten trætter sin klient med gentagelser, som fremstår som uforståelige for ham. Som et eksempel herpå fremhævede retsformanden de mange spørgsmål, der var blevet stillet alene med henblik på at afklare sagsøgerens alder. Retsformanden tilkendegav, at retsmødet skulle fortsætte med spørgsmål fra advokat Peter Biering. Advokaten må inden for den afsatte tid også stille de spørgsmål vedrørende sagsøgerens ophold i Al-Shu'oon, som han – ud fra de hidtidige afhøringer af sagsøgere – må påregne, at sagsøgernes advokater gerne ville have stillet. Når advokat Bierings afhøring er slut, vil retsformanden vurdere, om der herefter er behov for yderligere spørgsmål.

...

Adspurgt af Christian F. Jensen forklarede han, at ... .

Afhøringen af sagsøger 9 blev afsluttet kl. 12.25.

Retten midlertidigt hævet kl. 12.30.

Retten sat på ny kl. 13.05.

Sagsøger 10 fremstod via videoforbindelse fra Den Danske Ambassade i Beirut. Han bekræftede, at der er billed- og lydforbindelse til Danmark, og at han og tolken forstår hinanden.

Advokat Christian Harlang anmodede om lejlighed til at drøfte sagen med sagsøger 10 uden tilstedeværelse af andre end sagsøgernes advokater.

Retten midlertidigt hævet kl. 13.14.

Retten sat på ny kl. 13.29.

Sagsøger 10 erklærede, at han ikke ser sig i stand til at afgive forklaring, fordi han er meget træt. Han ankom sent i nat til Beirut.

Advokat Christian F. Jensen bekræftede, at sagsøger 10 på grund af træthed ikke kan svare på spørgsmål i dag.

Retsformanden besluttede på den baggrund, at den resterende del af retsmødet skal anvendes til, ...

...

Retsformanden forespurgte, om der vil være mulighed for, at **Sagsøger 10** kan afgive forklaring under retsmødet den 1. februar 2018.

Advokat Christian F. Jensen oplyste, at **Sagsøger 10's** fly retur til Irak afgår i morgen ca. kl. 6.25.

Retsformanden tilkendegav på den baggrund, at advokaten med adgang til refusion fra statskassen kan afholde udgifter til ændring af sagsøgerens returbillet fra Beirut til Irak, og meddelte endvidere, at landsretten gerne retter en forespørgsel til Den Danske Ambassade i Libanon, såfremt der måtte være behov for bistand i forbindelse med eventuel forlængelse af sagsøgerens visum.

Retten midlertidigt hævet kl. 13.35 indtil kl. 14.30.

Retten sat på ny kl. 14.30.

Advokat Christian F. Jensen oplyste vedrørende sagsøger 10, at det ikke er muligt at forlænge hans ophold i Libanon på grund af visumreglerne. Han skal derfor være i lufthavnens afgangshal inden midnat.”

2) Retsbogen for den 2. februar 2018:

”Vedrørende sagsøger 10 har landsretten inden for de givne tidsmæssige rammer heller ingen bemærkninger til, at han på ny forsøger at afgive forklaring for landsretten. Det bemærkes, at han som alternativ til Beirut vil kunne rejse til et andet lands danske repræsentation i lighed med sagsøgerne 3 og 7.

Landsretten finder efter det hidtidige forløb og henset til ovenstående ikke grundlag for at ændre den tidligere truffne beslutning om, at det er hensigtsmæssigt og forsvarligt, at sagsøger 10 i første række afgiver sin forklaring via en videoforbindelse.

Landsretten finder, at sagsøger 10's yderligere rejseudgifter mv. ikke kan dækkes under den fri proces. Det bemærkes herved, at landsretten har betalt for sagsøger 10's rejseudgifter til Beirut to gange, idet det blev oplyst, at han på grund af et lokalt trafikuheld ikke nåede det oprindeligt planlagte fly til Beirut. Landsretten finder efter det hidtidige forløb af afhøringerne af sagsøgerne, at sagsøger 10 med en meget kort forklaring den 31. januar 2018 ville kunne have bidraget med de nødvendige oplysninger til vurdering af hans krav i sagen. Landsretten finder det ikke godtgjort, at sagsøgerens helbredsmæssige forhold og mangel på søvn gjorde ham ude af stand til den pågældende dag at afgive en sådan forklaring.”

3) Retsbogen for den 8. februar 2018:

”Der fremlagdes e-mail af 4. februar 2018 fra advokat Christian F. Jensen og brev af 5. februar 2018 fra sagsøgernes advokater.

Landsretten fastholdt sin afgørelse af 2. februar 2018 om, at sagsøger 10's eventuelle yderligere rejseudgifter ikke kan dækkes af den meddelte fri proces. Landsretten henviser til det i retsbogen anførte herom sammenholdt med retens vurdering af sagsøger 10 i videoretsmødet den 31. januar 2018.”

Sagsøger 16 har ikke afgivet forklaring for landsretten. Af retsbog for den 23. marts 2018 fremgår, at advokat Christian Harlang i brev af 9. marts 2018 anmodede landsretten om på forespørgsel fra Udlændingestyrelsen at bekræfte blandt andet dennes ret til tilstedeværelse under den fortsatte hovedforhandling, og at landsretten, da man ikke havde modtaget en sådan henvendelse, ikke foretog sig yderligere. Landsretten modtog heller ikke efterfølgende henvendelse fra advokat Christain Harlang vedrørende afhøring af denne sagsøger.

Ud over de 16 sagsøgere er der afgivet forklaring af 60 vidner, hvoraf 19 er begæret afhørt af sagsøgerne og 41 af Forsvarsministeriet.

Bortset fra den fastlæggelse af rammerne for den fortsatte hovedforhandling for så vidt angår sagsøgernes forklaringer og sagsøgernes vidner, som landsretten foretog den 22. december 2017, har det været overladt til henholdsvis sagsøgerne og Forsvarsministeriet selv at disponere, hvilke parter og vidner der har skullet afhøres inden for de henholdsvis ca. 30 og ca. 20 retsdage.

Sagsøger 6 har efter det oplyste været bosat i Danmark som flygtning under hele sagen. Fra ca. medio december 2017 har tillige sagsøgerne 13 og 14 haft ophold i Danmark, idet de i forbindelse med afgivelse af partsforklaringer søgte asyl i Danmark, således som dette er beskrevet ovenfor. Sagsøger 6 har helt eller delvist deltaget i tre retsmøder ud over de, hvor han selv har skullet afgive forklaring, sagsøger 13 på samme måde i ca. 17 retsmøder og sagsøger 14 i ca. 20 retsmøder. Der har medvirket tolk med henblik på at oversætte for sagsøgerne. Udgiften hertil er blevet dækket under den meddelte fri proces.

Sagsøgerne har under sagen afgivet 40 processkrifter, og Forsvarsministeriet har afgivet 25. Hertil kommer parternes sammenfattende processkrifter i forbindelse med delforhandlingen i juni 2016 og i forbindelse med hovedforhandlingen i foråret 2018.

Flere af sagens bilag foreligger i flere versioner, idet omfanget af undtagne oplysninger er blevet reduceret af Værnsfælles Forsvarskommando undervejs i sagens forløb.

I forbindelse med hovedforhandlingen er der blevet anvendt et betydeligt antal støttebilag, herunder kort og fotografier fra operation Green Desert den 25. november 2004, og forevist (uddrag af) en række film og videoklip, således en videooptagelse fra den 25. november 2004 fra **Mål 4**, (bilag 0) filmen ” **Film 1** ” (støttebilag Q) filmen ” **Film 2**

■” (bilag DL), filmen ” ■ Film 3 (sagsøgernes støttebilag), videooptagelse med interview af sagsøger 6 til den britiske avis The Sun (bilag HM) og et videoklip vedrørende Al Manarah (støttebilag W).

Landsretten har ud over de ovennævnte processuelle afgørelser måttet tage stilling til en række processuelle og praktiske spørgsmål, således som dette fremgår af retsbogen. Landsretten genoptog efter kendelsen om forældelse den 6. september 2016 forberedelsen af sagen. For denne periode og indtil afslutningen af hovedforhandlingen den 8. maj 2018 foreligger der mere end 170 særskilte retsbøger, inkl. retsbøgerne for de 52 dage, hvor sagen blev hovedforhandlet.

Landsrettens dommere har tre gange i 2017 (den 22. august, den 22. september og den 24. oktober) overvejet rettens habilitet og har hver gang ved kendelse bestemt, at rettens dommere ikke skulle vige deres sæde.

Sagsøger 5 afgik ved døden i 2017. Der er for landsretten fremlagt dokumenter benævnt ”Shariamæssig Fordeling” og ”Formynderiets bevis”, hvorefter der er sket ”shariamæssig fordeling” af arven efter ham til hans ■ Enke ■, og deres fem umyndige børn. Enken, der er udpeget som ”formynder” for børnene, har givet advokaterne Christian F. Jensen og Christian Harlang ”Generalfuldmagt til brug i Danmark”.

3. FORKLARINGER

Der er for landsretten afgivet forklaringer af de sagsøgere og vidner, som er anført i dommens indholdsfortegnelse.

Flere af de militære vidner har tidligere afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps, og uddrag af auditørkorpsets rapporter er i det følgende gengivet i forlængelse af de pågældende vidners forklaringer for landsretten i den udstrækning dette vurderes hensigtsmæssigt for forståelsen af vidneforklaringerne.

I de nedenfor gengivne forklaringer er der henvist til de ekstraktbind og støttebilag m.v., der har været anvendt under hovedforhandlingen i landsretten.

3.1 Sagsøgere

Sagsøger 1 har forklaret blandt andet, at han er repræsentant for sagsøgerne 1-11. Han var i 2004 udsat for forfølgelse af de danske styrker i form af fysisk og psykisk tortur. I september 2011 begyndte retssagen i Danmark, og det lange tidsforløb har udsat ham og de andre for et psykisk pres. Han ønsker sagen afgjort hurtigst muligt. Inge Genefkes fond har støttet ham økonomisk i sagen, siden han sidste år blev frataget den fri proces.

Han har adspurgt af advokat Christian Harlang forklaret, at han er født den **Udeladt** 1966. Han genkender det område, som fremgår af luftfotografiet af målet ”**Mål 1**”, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 73. Øverst til højre i billedet kan man se moskeen. Han boede i et hus skråt over for **Udeladt**. De to områder markeret som ”TARGET 1” på et andet luftfotografi af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 72, omfatter huse, som tilhører forskellige af hans familiemedlemmer. Ejendommene dækker et samlet areal på omkring 600 m², hvoraf hans hus udgør omkring halvdelen. Fotoet af to soldater foran en jernlåge, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 82, er taget ud for indgangen til hans hus. I november 2004 boede han sammen med sin hustru og deres fem børn født i perioden fra 1992 til 2002.

Den 25. november 2004 mødte han omkring kl. 5.00 til morgenbøn i moskeen. Der var cirka 20 personer til stede ved morgenbønnen, herunder sagsøgerne 3-5 og 7-10. Sagsøgerne 2 og 11 opholdt sig hjemme. Da han ankom til moskeen, var alt meget roligt, men de var dengang urolige over militserne. Mens han var i moskeen, hørte han en usædvanlig støj fra militærkøretøjer. Det gik først op for ham, at der var tale om militærkøretøjer, da han omkring kl. 5.30 forlod moskeen ad døren ud til gaden. Det var på det tidspunkt ved at blive lyst, og det var meget koldt. Han mener, at det var tørt. Da han kom ud af moskeen, så han forskellige militærkøretøjer og en helikopter i luften over området. Det var et stort chok. Der stod soldater på gaden langs moskeens facade. Det var danske soldater, som var tættest på ham. De danske soldater havde medbragt nogle militspersoner. Personen i den mørke jakke til venstre på et fotografi af ladet på en ”pickup”, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 85, er fra det irakiske politi. Han var til daglig vant til at se sådanne politifolk i området. Han bemærkede ikke umiddelbart britiske soldater uden for moskeen. Han kunne ikke forstå, hvad soldaterne sagde.

Han blev anholdt af de danske soldater lige ude foran moskeen. Der var omkring fem til seks danske soldater omkring ham. De irakiske politistyrker stod bagved de danske soldater. Han blev ca. 5 minutter efter anholdelsen bagbundet af de danske soldater. Det var efter, at de også havde anholdt sagsøger 2, der er hans svoger, og sagsøger 11. Han var endnu ikke blevet ført væk fra området, da sagsøgerne 2 og 11 blev ført ud af deres huse og over gaden til der, hvor han selv stod. De blev herefter sat ned på knæ. Alle blev bagbundet, bortset fra en enkelt person, der kun havde én arm. De var da otte personer fra moskeen, som blev tilbageholdt. De fik bind for øjnene, inden de blev ført hen til køretøjerne. Det var hans egen hovedbeklædning, som blev brugt til at dække hans øjne til. Der blev råbt ukvemsord ad dem, og de blev truet med at blive slået ihjel. De blev også sparket og skubbet. Det var de irakiske militspersoner, som råbte og truede. Han sagde til tolken, at de ville blive slået ihjel, hvis de blev overgivet til militsen. Han husker ikke noget nærmere om tolken. Lokale tolke dækkede sædvanligvis deres ansigter til for ikke at blive genkendt. Han vil mene, at tolken var klædt i civilt. Han mener, at der stod en soldat med et videokamera i vejkrydset for enden af moskeen, men er ikke helt sikker på det. Han tror nok, at det var en soldat i dansk uniform. Det var almindelig kendt, at det var de danske, britiske, australske og italienske styrker, som havde ansvaret for sikkerheden i området. De irakiske styrker og politiet var under de udenlandske styrkers ledelse.

Hans far kom derhen og var oprørt. Der blev ikke sagt noget. Soldaterne truede hans far til at forlade stedet, og han beroligede sin far. Hans far fik af andre i området efterfølgende at vide, at det var danske styrker. De tilbageholdte blev sat ind i et køretøj, hvor de ventede i omkring 5 minutter, inden det kørte fra stedet. De var mast sammen derinde, og det var meget koldt. Sagsøgerne 2 og 11 var kun iført tyndt tøj/nattøj.

Forevist et foto af en soldat i dansk uniform, hvor blandt andet hjelm og skulderflag er markeret med pil og teksten ”Dansk hjelm” og ”Dansk flag”, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 79, udbrød **Sagsøger 1** uden endnu at være blevet stillet et spørgsmål ”dansker”.

De danske soldaters uniformer adskilte sig fra de andre soldaters uniformer. De havde dansk flag på venstre skulder. Personen på det tidligere foreviste fotografi, jf. støttebilags-samlingens bind 2, side 82, der står op foran jernlågen, er dansk. Den knælende soldat er formentlig britisk. Der er forskel på uniformernes nuancer, idet den danske uniform er mere olivengrøn. Han så op til fem gange om dagen de danske styrker, der dagligt gik på pa-

truljer til fods i området. Nogle gange talte soldaterne med de lokale. Den danske militærlejr lå omkring ½ kilometer fra hans hus. Køretøjet på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 103, er et typisk dansk køretøj. Langt de fleste af danskernes køretøjer så sådan ud. På siden af køretøjet er der på arabisk skrevet ”de danske styrker”. De danske og italienske styrker skrev på den måde på deres udstyr og køretøjer. Han så flere af disse køretøjer. Han så også danske pansrede mandskabsvogne som afbildet på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 98.

De blev kørt fra moskeen til Akka-lejren, som var en dansk base. Køreturen tog omkring 5 minutter. Inde på basen fik de taget øjenbindene af og blev placeret i et rum, der målte ca. 3x4 meter. Døren blev låst. De var ti tilfangetagne. Sagsøger 6 var ikke iblandt dem. De sad i rummet i omkring en time og var fortsat bagbundet. Derefter blev de ført ud i en gård og stillet op på række. En dansk soldat talte til dem. Han var høj og havde lidt blond skæg. Deres navne blev registreret. Tolken sagde blot ”dit navn” til dem, og han fik derfor ikke noget indtryk af, hvilket sprog tolken skulle oversætte. De blev sat ind i nogle store køretøjer og fik igen bind for øjnene af soldaterne.

De kørte herefter under 10 minutter hen til **Militærbase**, hvor de ved et telt blev taget ud af køretøjerne af danske soldater, som også tog deres bind for øjnene af. Han husker ikke, hvor på basens område teltet stod. Han fik ikke mulighed for at gå på toilettet. De ankom til basen omkring kl. 10.30 og var der indtil sidst på eftermiddagen før solnedgang. Én efter én blev de ført ind i teltet, hvor der stod et bord i teltets højre side. Der var en dansk soldat og en kvindelig soldat, der bar en brun t-shirt. Han ved ikke, hvilken nationalitet hun havde. Derudover var der en irakisk tolk og yderligere en soldat, der bar plastikhandsker. Han vil tro, at sidstnævnte soldat var dansk, for de kunne kommunikere sammen, og det lød ikke som engelsk. Den danske soldat spurgte via tolken om hans navn, adresse og profession. Han blev kropsvisiteret, og soldaten med plastikhandsker undersøgte også hans kønsorganer. Det foregik på en respektløs måde, idet soldaten talte og grinede, mens han blev undersøgt, og holdt om hans kønsorgan i omkring tre minutter. De blev beskyldt for at være terrorister. Situationen var frygtelig. Forløbet i teltet varede fem til seks minutter.

Efter afhøringen blev han ført udenfor og placeret der, hvor sufierne havde siddet. Der var vagthunde ganske tæt på. Hans hænder var ikke bundet, og han havde ikke øjenbind på. Der var ikke mulighed for at gå på toilettet. Der blev hverken tilbudt ham mad eller drikke.

På et tidspunkt blev han ført ind i teltet igen og fotograferet, hvorefter han atter blev ført udenfor og hen til nogle irakiske politibiler. Det var de danske soldater, som afleverede ham til irakerne. De irakiske politifolk råbte skældsord ad ham. Inden han blev sat op på køretøjet, blev han bagbundet og fik på ny bind for øjnene. Det skete i overværelse af danske soldater. De var omkring fem personer på ladet af politiets ene pickup. Der var to køretøjer. De blev kørt fra basen til Al-Shu'oon. Undervejs blev de slået af de irakiske politifolk med geværkolber. Al-Shu'oon var berygtet for at slå sunnier ihjel.

I Al-Shu'oon blev de ført op ad tre trappetrin og ind i en gang. Straks efter ankomsten begyndte forskellige personer at slå ham. Han var stadig bagbundet og havde bind for øjnene. Han blev lagt på et gulv. Han kunne høre mennesker skrig. Nogle talte et sprog, som ikke var arabisk, og andre talte arabisk. Han blev slået med køller og kabler og fik elektriske stød på øreflipperne, brystvorterne og kønsorganerne. Han blev udsat for elektriske stød fire gange i løbet af de 14 dage, han var der. Han blev ligeledes hængt op i armene, mens han var bagbundet, og blev ydermere slået på fodsålerne. Han blev også slået med knytnæver og sparket. Han blev løbende udsat for tortur. De første fire dage var meget frygtelige. De andre dage kunne fangevogterne finde på at komme ind i cellen med tildækkede hoveder, hvorefter de med elkabler begyndte at slå løs på alle i cellen. Der var omkring 90 fanger i cellen. Efter 14 dage blev han overført til Tasferat fængslet, hvor han var i 18-20 dage. Derefter kom han tilbage til Al-Shu'oon og var fængslet der i yderligere ca. 17 dage. I denne sidste periode fortsatte mishandlingen, men med mindre intensitet, fordi hans far var i færd med at tilvejebringe en løsesum på i alt 50.000 dollars. Han blev afslutningsvis på ny overført til Tasferat fængslet, hvor han var fængslet, indtil han blev løsladt, efter at hans far havde betalt løsesummen.

Han har fortsat mén efter torturen og er nødt til at tage medicin mod depression. Han kan ikke vende tilbage til Az Zubayr, fordi han ville blive dræbt. Han er aldrig blevet sigtet eller dømt for terror eller andre kriminelle forhold. Han rejste sammen med sin bror og familie til Jordan og opholder sig i dag i Kuwait.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Claim Form af 8. december 2011, jf. tillægsekstrakt 1, side 523-539, om, hvorvidt den i blanketten angivne person "██████████ Sagsøger 1" er identisk med ██████████ Sagsøger 1, har han forklaret, at hvis hans navn står der, så må det være ham. Det var de danske soldater, som anholdt ham. Beskrivelsen i Claim Form pkt. 2.8 er derfor ikke retvisende. De britiske styrker stod på den

anden side af vejen og var klart i undertal i forhold til de danske. Det var de britiske styrker, som trængte ind i hans hjem. Det skete sammen med de danske soldater. De kaldte alle fremmede styrker i Irak for ”koalitionsstyrker”. Når der i Claim Form er anført ”Coalition Forces”, har han ment de danske styrker.

Det er korrekt som gengivet i Claim Form pkt. 2.9, at han bønfuldt en irakisk tolk og sagde, at de ville blive slået ihjel, hvis de blev taget med af det irakiske politi. Det er således ikke rigtigt, når det i Medical Report under pkt. 2, jf. ekstraktens bind VI, side 849, er anført, at han henvendte sig til de danske soldater. Tolken var sammen med de danske styrker, ikke med de irakiske styrker. Han vil tro, at tolken var ansat af de danske styrker.

Det er korrekt, som det fremgår af Claim Form, pkt. 2.11, at irakisk politi satte dem op på ladet af en pickup, og at de, som det fremgår af Medical Report, under irakisk bevogtning blev transporteret til den danske militærlejr. De irakiske politibiler blev eskorteret af danske militærkøretøjer. For så vidt angår angivelsen i Claim Form, pkt. 2.3, om, at Akka-basen var britisk, mener han, at koalitionsstyrkerne skiftedes til at være på basen. Han havde ikke fået at vide af nogen, hvilke styrker der opholdt sig på basen i november 2004, og han havde ikke adgang til basen, så han havde heller ikke selv haft lejlighed til at konstatere det. Den soldat, der registrerede hans navn, mens han opholdt sig på Akka-basen, var en høj dansk soldat med blond skæg. Gengivelsen i Claim Form, pkt. 2.12, af, hvordan de blev overgivet af irakisk politi til koalitionsstyrker og derefter kørt til Militærbase, er korrekt, men han kan ikke bekræfte, at Akka-basen var britisk.

Personerne på fotografiet af en gruppe soldater m.v., jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84, er fra venstre en irakisk politimand, en dansk soldat, en engelsk soldat og derefter to irakiske militspersoner eller politifolk. Personerne på fotografiet af en gruppe soldater m.v., jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 83, er fra venstre en dansk soldat, en irakisk militsperson og derefter en britisk soldat. Personen til venstre i nærfotoet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 88, er en sikkerhedsvagt, som hører under irakisk politi. De britiske soldater var til stede på den anden side af gaden ved indgangen til hans hus, da han blev anholdt. Han så kun den britiske soldat, der stod ude foran jernlågen ind til hans bopæl. Han så endvidere en britisk Landrover, som var parkeret nede ved hjørnet af det boligområde, hvor hans families hus lå.

Beskrivelsen i Medical Report, pkt. 2, af, hvordan de danske styrker tog over m.v., er korrekt. Han blev transporteret til **Militærbase** på et stort dansk køretøj med en læderagtig gummioverdækning. Enden af ladet blev også lukket af med samme materiale. Det kunne godt minde om de lastbiler, der er afbildet i sagens støttebilag J, men det var nok ikke en af dem. Han så kun køretøjerne bagfra. Køretøjet havde dansk nummerplade. Han havde mange gange set de danske køretøjers nummerplader. Nærmere udspurgt om, hvordan en dansk nummerplade ser ud, har han forklaret, at det ved han ikke. Han læser arabisk. Der stod ikke noget på arabisk bag på køretøjet. Han ved, at det var danske køretøjer, fordi de blev kørt af danskere, og det var danskere, som førte ham og de andre op på ladet.

Han har ikke, således som det ellers fremgår af Claim Form, pkt. 2.3, givet udtryk for, at han under britisk varetægt blev udsat for dårlig behandling og tortur. Det er heller ikke korrekt som anført i Claim Form, pkt. 2.4, at han blev overført fra britisk varetægt til irakisk varetægt, og det er ligeledes ukorrekt, at vagterne ved teltet på **Militærbase** var britiske, således som det i blankettens pkt. 2.15 er anført, at de britiske myndigheder har anerkendt.

Som det fremgår af gengivelsen i Medical Report, pkt. 2, var han i tvivl om nationaliteten på den soldat, der med plastikhandsker undersøgte ham, fordi soldaten havde t-shirt på. Han havde ikke bind for øjnene på det tidspunkt. Teltet målte 3x4 meter og havde to indgange. I den højre side stod der et bord. Der var ikke irakiske styrker inde i teltet. Uden for teltet var der vagthunde. Hundeførerne bar t-shirts. Han kan ikke sige med sikkerhed, hvilken nationalitet de havde. Det var de danske soldater, som overgav ham til de irakiske styrker, der kørte ham til Al-Shu'oon.

Det er korrekt som anført i Medical Report, pkt. 2, at han blev fremstillet for en person, der blev omtalt som dommer. Han blev sigtet for at være terrorist. Det var ikke dommeren, som bestemte, at der skulle betales 50.000 dollars. Der verserer ingen sag mod ham i Irak efter betalingen af de 50.000 dollars.

Advokat **Person 9** hjalp ham med at anlægge en sag mod de britiske myndigheder i anledning af tilfangetagelsen og den udøvede tortur. De britiske myndigheder spurgte ham ikke, om han også havde anlagt en sag mod danske myndigheder, så det har han ikke oplyst. Sagen mod de britiske myndigheder blev indstillet for omkring 1 ½ år siden. Han fik at vide, at han skulle finde en anden advokat. Det oplyste **Person 12**, som

var en lokalforbindelse i Basra. Han blev oprindeligt kontaktet af **Person 12's** kontor med henblik på, at han kunne anlægge en sag mod de britiske myndigheder. Han har en enkelt gang talt med en person ved navn **Person 8**. **Person 12** havde givet hans telefonnummer til **Person 8**. De talte om at starte en sag mod de britiske myndigheder. **Person 8** **Person 8** hjalp ham med at anlægge sagerne mod de britiske og danske myndigheder. Han kom i kontakt med advokat Christian Harlang før september 2011. Han husker ikke hvornår. Det var **Person 8**, som telefonisk formidlede kontakten.

Hans rolle som talsmand for de øvrige sagsøgere i hans gruppe (sagsøgerne 2-11) indebærer, at han underretter dem om sagens forløb, herunder hvis der bliver skrevet om sagen i pressen. Alle sagsøgerne i hans gruppe er pårørende til ham. Fem af dem er ikke slægtninge.

Sagsøger 2 har forklaret blandt andet, at han er 40 år gammel, er gift og har fire børn. I 2004 var han ikke gift. Han har ingen uddannelse og ernærer sig ved forefaldende arbejde som chauffør, inden for rengøring mv.

I 2004 boede han i et stort hus med en skillevej, der adskilte huset fra en udendørs indergård eller have. Foran stuen og gæsteværelserne var der en anden indergård. På oversigtsbilledet over **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 73, ses hans ejendom som den første fra højre i det indrammede område lige over for **Udeladt**. Ud mod vejen ses gården, og den hvide firkant lige bag ved det indrammede område er selve huset. Den 25. november 2004 om morgenen sov han i gæsteværelset, da han blev vækket af en mand, der gav ham nogle kraftige spark og slag på benene, i maven og i brystet. Der var mørkt i værelset. Han blev trukket kraftigt i højre arm og ført ud af huset til gården. Udenfor var det meget koldt, og han havde kun undertøj på. Han pegede på sin klædedragt for at signalere, at han gerne ville have den på, og ikke for at gøre modstand, men den danske soldat sparkede ham på højre lår. Ude i gården så han, at der var en militær operation i gang. Der var ud over den danske soldat, som havde vækket ham og trukket ham ud i gården, også andre danske soldater og irakere. Han ved ikke, hvor mange der var, for han var lige vågnet og var stadig forvirret. Han ved ikke, om den danske soldat hånede ham, for det ville han ikke have forstået, men de irakiske soldater råbte skældsord efter ham. Adspurgt, om de hånede ham for hans religion, svarede han, at han er sunnimuslim, og at det var en sekterisk aktion. Han så ikke andre fra sin familie i gården, og de lod ham ikke komme ind til sin familie. Det tog nogle få minutter.

Han blev fra gården ført ud på gaden af den danske soldat. Ude på gaden så han pansrede militærkøretøjer, en tank og to helikoptere. På siden af de pansrede køretøjer stod på arabisk, at de tilhørte de danske styrker. Han så irakiske og danske soldater og flere soldater langt væk, som han ikke kunne identificere. Han er sikker på, at det var danskerne, der havde kommandoen. De talte med irakerne via nogle trådløse apparater og tolke. Han så eller hørte ikke selv tolkene, men de var helt sikkert til stede, for de irakiske styrker kan ikke tale dansk. Han hørte ikke nogen tale engelsk ude på gaden. Han hørte kun et fremmed sprog, som han ikke genkendte fra tidligere. Hans hænder blev bagbundet med plastikstrips af den danske soldat. Han blev sat op ad en væg sammen med sin bror, sagsøger 11. Det var koldt, og han havde fortsat kun undertøj på. Også her blev han udsat for forhånelser og skældsord fra de irakiske styrkers side på grund af sekteriske forhold. Han og hans bror sad på gaden i 20-30 minutter, hvorefter han så, at danske soldater ledsaget af irakere bragte hans farbrors sønner hen til nogle køretøjer, der stod på midten af gaden. Han så otte eller ni personer, som han kender, blive taget ud på gaden, herunder sagsøger 1, 4, 5, 7, 9 og 10 samt **Sgr 3** og dennes **Bror**. Han og hans bror mødte dem senere i køretøjet. Adspurgt om han tillige så sagsøger 8, bekræftede han dette.

Da han blev ført op i bilen, var hans hænder bundet. De blev fulgt hen til bilen af to eller tre danske soldater, som blev fulgt af en gruppe irakiske soldater med kun få skridts afstand. Han så ikke nogen optage video eller fotos af militæraktionen. Det køretøj, han blev ført op i, var en lille bil, vistnok en pickup. Han havde smerter i benene som følge af spark og slag. Han kunne se, at der var rød farve på bukserne, og han tror, at det var blod. Da de kørte, blev de ledsaget af danske militærkøretøjer, der lignede de britiske køretøjer. Han husker ikke nærmere, hvordan de så ud, for han var bagbundet, det var koldt og han havde smerter. Han genkendte de danske soldater på deres tøj.

De kørte 4-500 meter til Akka-basen, hvor de blev taget ud af bilerne. Der var både danskere og irakere til stede. Det var de danske soldater, der gav ordrer til irakerne og ledede operationen, mens irakerne udførte de praktiske opgaver. Hans hænder blev løsnet, og de blev sat i et lille værelse, omkring 2½ - 3 meter på hver led. De var i Akka i omkring 2½ time indtil kl. 8.30 eller 9.00. Han blev ikke stillet nogen spørgsmål i Akka, men hans navn blev registreret af irakiske soldater. Der var en dansk soldat til stede, mens det foregik. Irakerne sagde ukvemsord til dem vedrørende deres religion. Nogle af de ældre fik lov til

at gå på toilettet. De fik hverken mad eller drikke, ligesom han heller ikke blev tilbudt noget tøj, så han kunne holde varmen.

De fik bind for øjnene og blev kørt til **Militærbase** i en høj lastbil med presenning over ladet. Han ved ikke, hvilken nation bilen tilhørte, og så ikke chaufføren, men ham, der havde ført ham hen til bilen, var dansker, og han blev også hjulpet ned fra bilen af en dansker. På **Militærbase** fik de taget øjenbindet af og blev sat på række på en plads, der ikke var overdækket. Han kiggede sig omkring og genkendte nu to af de anholdte fra takiaen, sagsøgerne 15 og 17. En for en blev de ført hen til et sted, hvor de blev kropsvisiteret. Der var ikke det sted på kroppen, som de ikke førte deres fingre ind i. Det var meget ydmygende, og han blev meget ked af det. Han blev spurgt om sit navn, hvor han kom fra, og hvad han lavede. Han blev også spurgt, om han var wahabist, salafist eller medlem af Bath-partiet. Der var en gruppe danskere og to briter samt en tolk til stede. Ham, der stillede spørgsmål, og den soldat, som udførte kropsvisitationen, var danskere. De andre i teltet kom ikke med nogen reaktioner i anledning af kropsvisitationen. Han opholdt sig herefter på basen i endnu et stykke tid, uden at han fik tilbudt mad eller drikke, og hans sår på benet blev heller ikke forbundet.

Lidt før solnedgang blev de kørt fra **Militærbase** til Al-Shu'oon. De fik bind for øjnene, og deres hænder blev bundet, så han kunne ikke se, hvem der kørte dem. Han havde på det tidspunkt hverken fået mad eller drikke. Han havde heller ikke fået mulighed for at ryge en cigaret eller gå på toilettet. Al-Shu'oon er et center for afhøring, som tilhører det irakiske politi. Alle fra moskeen mødtes her. De blev bragt ind i et lokale, og han blev slået, hver gang der kom nogen forbi ham. Under sin afhøring sad han på en stol med bagbundne hænder. Han blev spurgt, om han var terrorist, wahabist eller salafist, hvilket han benægtede. Mens han sad på stolen, blev han slået alle steder på kroppen med stokke og en gummiledning. På et tidspunkt blev hans hænder bundet foran hans krop, hvorefter han ved hænderne blev hængt op i loftet, mens de slog ham og sagde: "Du skal svare, din hund". Efter 1 - 1½ time blev han taget ned, og hans hænder blev løsnet, hvorefter de sagde, at han skulle i fængsel. Han blev ført til et stort rum i samme bygning som afhøringslokalet. Det var 10-15 meter på hver led. Der var kun et toilet, og det stank. Der gik to-tre minutter, inden han kunne orientere sig. Han så mange fanger i rummet, 20-30 personer, som samlede sig i grupper. I begyndelsen var der kun hans bror, men senere kom også hans fætre. Han forblev indsat i rummet i cirka otte dage.

De irakiske styrker plejede ikke at være så slemme, så han ved ikke, hvordan det kom dertil. Hvis man var mistænkt for noget, kunne man blive udsat for chikane eller ubehag. Det var en dårlig periode i Irak, hvor partierne havde kontrol over situationen. Adspurgt, om han med chikane mente en behandling, som den han selv var udsat for, svarede han bekræftende.

De blev alle sammen med bind for øjnene og hænderne bundet fremstillet for en person, som man sagde var dommer. Han ved ikke, om det var rigtigt. Han blev spurgt, hvor han kom fra, og han sagde, at han kom hjemmefra. Han blev spurgt om, hvilken gruppe han tilhørte, hvortil han svarede, at han ikke havde noget tilhørsforhold. Det hele varede to-tre minutter.

Han har i dag svært ved at sove på grund af den psykiske belastning, han dengang blev udsat for. Han er meget følsom og bliver hurtigt nervøs. Han kan ikke tåle vittigheder, selv ikke fra sin hustru. Han er blevet skadet på grund af anholdelsen, slagene, visitationen og såret på benet, der ikke blev behandlet. Han får det dårligt, når han bliver mindet om det.

Adspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han er bekendt med den Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 665-674, der er blevet udarbejdet i sagen. Sagsøger 1 er hans fætter. Foreholdt, at sagsøger 1 har forklaret, at det var både danske og britiske styrker, der trængte ind i huset, har han forklaret, at der var britiske soldater udenfor, men dem, der trængte ind i hans hus, var danskere. På billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 83, er soldaterne set fra venstre en dansker, en iraker og en brite. Han så ikke, om nogen af soldaterne havde et sort bind om armen. Han er sikker på, at det var en dansk soldat, der sparkede ham på benet, således som det fremgår af Medical Report, for da den samme soldat trak ham ud i gården, så han det danske flag på hans skulder. Det var den samme danske soldat, der først sparkede ham på benet og herefter slog ham på ryggen, brystkassen og maven, da han lige var vågnet og forsøgte at beskytte sit ben. På billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 102, kan man til højre for bilruden se en person sidde ned. Hans navn er **Person 13**, og han er ikke en af sagsøgerne i sagen. Han og hans bror blev ude på gaden stillet op ad muren til huset. De stod der i 20-30 minutter. Han hørte ingen skud og så ingen kugler. Den bil, han blev kørt bort i, var smal og lav. Der var ingen danskere på bilen, for det var der ikke plads til. Der var vistnok en eller to irakere på bilen, men det var danske køretøjer, der ledsagede bilen.

Akka-basen tilhørte dengang koalitionsstyrkerne, som bestod af britiske og danske soldater. På Akka-basen blev han spurgt om sit navn af en irakisk og en dansk soldat. Foreholdt, at sagsøger 1 har forklaret, at en af personerne så meget anderledes ud, var høj og havde blondt skæg, har han forklaret, at han ikke kan erindre at have set en sådan person, men det er også længe siden.

De blev transporteret til **Militærbase** på nogle høje køretøjer. Han havde øjenbind på, og han så kun de to soldater, som hjalp ham op i og ned af bilen. Køretøjerne kunne godt være af samme type som dem, der kan ses på billedet, jf. støttebilag J, men ladet var overdækket med en presenning. Han ved ikke, hvem køretøjerne tilhørte. Dem, der fjernede øjenbindet på **Militærbase**, var danskere, og han kunne herefter se en dansk soldat stå lidt bagved. På **Militærbase** var der danske soldater og hunde, der blev ført af soldater, som kan have været både danske og britiske. **Militærbase** blev anvendt af både de danske og de britiske styrker, men det var danskerne, der ledede operationen. Inde i teltet, hvor kropsvisitationen foregik, kunne han se både danske og britiske soldater. Den person, der kropsvisiterede ham, og ham, der stillede spørgsmål, var danskere, mens de andre soldater, der holdt vagt, var britiske. Det kunne han se på deres uniformer. Den person, der spurgte, om han var salafist, og tolken, der oversatte spørgsmålet, var danskere. Han så ikke nogen kvinde i teltet. Han blev kropsvisiteret på en ydmygende måde, og han blev berørt på følsomme områder af en dansker. Danskeren genkendte han på uniformen og flaget på skulderen. Han kender ikke sagsøger 21. Foreholdt, at sagsøger 21 har forklaret, at de fik mad og drikke i et andet telt, har han forklaret, at han ikke fik hverken mad eller drikke på basen. Det var danske soldater, der gav ham bind for øjnene, inden de blev kørt videre. De irakiske soldater havde ikke noget at gøre med denne del af operationen. Foreholdt, at sagsøger 9 har forklaret, at de britiske styrker overværede, at de blev hentet af de irakiske styrker, har han fastholdt, at det var de danske styrker, der overgav dem til irakerne.

Han kunne ikke se den person, de kaldte dommer, for han havde bind for øjnene. Derfor ved han heller ikke, om personen rent faktisk var en dommer. Personen spurgte til hans religion, hvorefter han svarede, at han er sunnimuslim. Han mener, at han blev anholdt på grund af sin religion, for dengang var der ”sektariske ting”, hvormed han mener, at der var konflikter mellem sunnier og shiamuslimer. Der var bombesprængninger, som staten beskyldte sunnierne for at stå bag, selvom de ikke havde noget med det at gøre. Shiamuslimerne mente, at alle sunnimuslimer var terrorister og imod Allah. Adspurgt, om beslutningen om hans løsladelse blev truffet af den person, de kaldte dommeren, har han forklaret,

at de blev løsladt, da de kom tilbage til fængslet. Han ved ikke, hvorfor de blev anholdt eller løsladt. Han og hans bror betalte ikke noget for at blive løsladt, og der blev heller ikke stillet kaution.

Han hørte om denne retssag gennem sagsøger 6, der havde kontakt til advokat Christian Harlang. Han ønsker ikke at svare på, om han tillige har rejst sag mod de britiske myndigheder.

Sagsøger 3 har forklaret blandt andet, at han er 41 år gammel. Han er gift og har en søn på 5 år, som dog ikke bor i Australien. Han har ikke mulighed for at se sin søn på anden måde end via telefonen. Han er flygtet fra Irak og opholder sig i Australien, fordi han er bange for at blive dræbt, hvis han vender tilbage. Hovedårsagen hertil er de begivenheder, der fandt sted fra den 25. november 2004. Han er uddannet ingeniør, men kan ikke få arbejde som sådan i Australien, så han arbejder i en anden branche.

Den 25. november 2004 begyndte som en helt almindelig dag med morgenbøn i moskeen. Da han kom ud af moskeen, så han tanks og andre militære køretøjer, en helikopter og soldater. Soldaterne kom fra Danmark, hvilket han kunne se på flaget på deres tøj. Derudover var der irakiske militser. Militspersonerne gik langs beboelsesbygningerne over for moskeen og bankede på dørene. Hvis der ikke blev åbnet, kravlede de over muren ind til beboelserne. På luftfotoet af **Mål 1**, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 338, ses **Udeladt** moskeen øverst til højre og beboelsesbygningerne til venstre i billedet. Militærkøretøjerne var placeret cirka midt på vejen i det store kryds mellem de to veje, lidt væk fra moskeen og beboelsen. Det var daggy og koldt i vejret. Uden for moskeen blev de kropsvisiteret af irakiske militspersoner og taget over til beboelsen på den anden side af vejen, hvor de danske styrker befandt sig. De blev ikke udsat for vold, men der var våben rettet imod dem. Militspersonerne råbte skældsord efter dem om deres familie og religion. Da de blev standset af militsen, var de danske køretøjer og soldater tæt på. Der var danske flag på bilerne. Der var en kvindelig soldat iført militærtøj, der optog med et kamera. Hun optog de tilbageholdte. Han ved ikke, om hun fotograferede eller optog video. Hun var vistnok dansker. Det var danskerne, der havde kommandoen over den irakiske milit. Han så ingen tolk og ved ikke, hvad danskerne sagde til militspersonerne. Han så heller ingen håndtegn fra danskerne til irakerne. Det var dog klart, at de irakiske militspersoner vidste, hvad de skulle gøre, og de ville aldrig komme uden beskyttelse, for de havde hverken biler eller våben og

ville ikke turde gå ind i husene alene. Han så det ikke selv, men fik efterfølgende fortalt, at de irakiske militspersoner gik ind i husene sammen med nogle danske soldater. Det er hans opfattelse, at de danske soldater og de irakiske militser gik målrettet efter sunnimuslimer, og dem, han senere mødte på **MB**, var da også alle sunnier. De irakiske militser ville hævne sig på sunnierne, efter at den tidligere sunnimuslimske regering var blevet fjernet. De irakiske militser var kendt for at trænge ind i huse og dræbe folk og at bruge boremaskiner for at få folk til at tilstå noget, de ikke havde gjort. Dette var i november 2004 alment kendt i lokalsamfundet, men han ved ikke, om de danske styrker også vidste det. Han ved ikke, om de talte med lokalbefolkningen, når de patruljerede, for irakerne kom ikke så meget ud.

Han husker ikke, om nogen dansk soldat på noget tidspunkt havde fysisk kontakt med ham, mens han opholdt sig på gaden. Efter at han var blevet ført over gaden, blev der optaget fotos af dem. De irakiske militspersoner sagde igen ukvemsord til dem og bandt deres hænder med plastikstrips, hvorefter de blev sat op i nogle pickupper. Han husker ikke, hvor lang tid der gik, fra de blev anholdt, til de blev ført op i pickupperne, men der var ikke tale om timer. De ventede lidt væk fra hjørnet af bebyggelsen skråt over for moskeen imellem de danske soldater på den ene side og den irakiske milit på den anden. Militspersonerne stod lige ved hjørnet. Der var måske to meter mellem dem og danskerne, mens de irakiske militspersoner stod meget tæt på dem. Han frøs ikke, for han havde lidt tykt tøj på. Han rystede imidlertid af angst, for han var meget bange for, hvad der skulle ske, efter at han på denne måde og uden grund var blevet tilfangetaget i en militær aktion. Han så både sagsøger 2 og dennes bror, sagsøger 11, blive slået af irakiske militspersoner, da de iført nattøj blev ført væk fra husene. Det foregik i overværelse af de danske soldater.

De blev i pickupperne kørt til Akka, hvor danskerne befandt sig. De irakiske militspersoner anbragte dem i et lille værelse. Her opholdt de sig i tre til fire timer indtil omkring kl. 10 om formiddagen. Han så gennem vinduet to personer sidde i det fri med bind for øjnene og hænderne bundet. De danske soldater kunne også se dem. Da de kom ud af værelset, blev de stillet i rækker. De irakiske militspersoner sagde ukvemsord til dem og truede dem med vold, mens de danske soldater var til stede. Der blev ikke råbt ad dem. Så vidt han husker i dag, blev de ikke stillet spørgsmål på Akka-basen.

Deres hænder blev bundet, og de fik bind for øjnene, inden de blev sat på en lastbil. Han ved ikke, om det var en dansk eller en irakisk lastbil. Han så ikke lastbilen forfra, og

den var tildækket, så han kan ikke sige, om den lignede dem, der ses på billedet af lastbiler i støttebilagssamlingens bilag J. Det var irakerne, der satte dem på lastbilen, mens danskerne overvågede dem.

På **Militærbase** blev de placeret i et telt, hvor der var en mandlig dansk soldat i militæruniform med dansk flag og en kvinde i t-shirt. Hun var vestlig af udseende. Der var endvidere en tolk og en mand med gummihandsker på, som kropsvisiterede ham nogle følsomme steder, herunder på kønsdelene og i endetarmen. Det foregik, mens den kvindelige soldat var til stede. Han følte, at det var ydmygende. De andre soldater reagerede ikke, for det var nok normalt for dem, men ikke for ham. Han blev spurgt om navn, alder, profession og trosretning. Han blev ikke beskyldt for terrorhandlinger eller anden kriminalitet. Det var den danske soldat, der stillede spørgsmål, og tolken, der sad ved bordet, oversatte. Han blev herefter sat udenfor, hvor han kunne se et stort antal tilbageholdte, herunder de to brødre, sagsøgerne 2 og 11, samt de andre fra moskeen, som også havde deltaget i morgenbønnen. Det drejede sig om hans **Bror**, som ikke er blandt sagsøgerne, og sagsøgerne 4, 5, 8, 9 og 10. Adspurgt, om han så sagsøger 1, har han bekræftet dette og forklaret, at han også så dennes bror, sagsøger 7. Han så også soldater, som bar t-shirts, og hvis nationalitet han ikke kunne bestemme. På et tidspunkt blev de af de danske soldater udleveret til de irakiske militspersoner. De bandt hans hænder, og hans trøje blev trukket over hans hoved, så han ikke kunne se noget. De blev sat på ladet af en bil. Han ved ikke, om de blev eskorteret af andre køretøjer. De blev transporteret til et ukendt sted, som han – efter at de var kommet ud af bilen – erfarede var Al-Shu'oon. Under hele transporten blev de slået med kolber og talt grimt til, ligesom de blev truet af to militspersoner, som var til stede i bilen. Militsten vidste, at de var sunnier, og derfor blev de hånet. Indtil dette tidspunkt havde de ikke fået hverken mad eller drikke.

Ved ankomsten til Al-Shu'oon hørte han nogen tale på et ikke-arabisk sprog, som han ikke forstod. Han ville have genkendt sproget, hvis de havde talt engelsk. På Al-Shu'oon blev de placeret et sted, hvor de blev slået af forbigående, der tillige kastede affald på dem. De blev enkeltvis ført til afhøring i et separat lokale. Han havde fortsat bind for øjnene og hænderne bundet. Han blev først slået med træstok på overkroppen, mens de spurgte: "Vil du tilstå, eller skal jeg slå dig med denne her?". Han sagde, at han ikke havde noget at tilstå. Han blev også slået med træstokken på hovedet. Der blev sat en træplade under hans fødder, som blev løftet op. Herefter blev han slået på fødderne med en træstok. Han blev udsat for mange slag mod fødderne, mens han havde hovedet nedad. Han blev slået i cirka

en time. Da han var tæt på at miste bevidstheden, holdt de op med at slå. De håned ham og sagde, at han ville blive slået ihjel, hvis han ikke tilstod. Han tilstod på intet tidspunkt en forbrydelse. Han var på dette tidspunkt i gang med det sidste år af sine studier og havde intet at tilstå. De blev dog ved med at stille spørgsmål og beskyldte ham for at modtage penge og andre ydelser fra Saudi Arabien. De troede, at han var fra **Udeladt** stammen. På et tidspunkt blev han med bind for øjnene tvunget til at skrive under på noget.

De tog ham herefter til en stor hal i fængslet, der lå i den samme bygning som afhøringslokalet. Der var mange mennesker i rummet, hvilket bevirkede, at det var svært at bevæge sig. Der var lys i rummet. Der var ingen dør ind til toiletterne. Han husker ikke, hvor mange toiletter der var. Der var afføring og andet affald overalt. Der var ingen udluftning og alligevel meget koldt. Han tilbragte syv dage i lokalet sammen med de andre fra moskeen. Nogle af dem var blevet hårdt tortureret og måtte bæres ind i lokalet efter forhør. En af dem, sagsøger 5, talte sort og mistede herefter bevidstheden. Han så, at han havde et blå øje, og at han var blevet slået meget på fødderne. Han så også sagsøger 1, der på grund af slag ikke kunne gå.

Efter syv dage blev han bagbundet og fik bind for øjnene, hvorefter han blev kørt hen til et sted, som de påstod var en domstol. En person sagde, at han var dommer. Han husker ikke, hvad der nærmere skete. Det tog kort tid. Herefter blev de alle anbragt i fængslet Al-Maqal. Irakerne sagde, at de ville gøre dem fortræd, og han blev slået, ligesom en af vagterne slukkede sin cigaret i hans nakke. Han forblev i fængslet i 12-13 dage sammen med sagsøgerne 1, 7, 8 og 10.

Han er i dag psykisk belastet af den behandling, han fik. Hvis han ser en person i militæruniform med våben, bliver han bange. Han husker alt, hvad han blev udsat for, især torturen. Han vil meget gerne se sin søn, som han ikke har set, siden sønnen var seks måneder gammel.

Hvis han tager tilbage til Irak, er han bange for at blive slået ihjel. Adspurgt, om han i dag har en oplevelse af, at folk taler dårligt om ham bag hans ryg, oplyste han, at han ikke forstår spørgsmålet. Adspurgt, om han har en dårligere selvtillid i dag end tidligere, svarede han bekræftende. Adspurgt, om han bliver lettere irritabel og vred i dag end tidligere, svarede han, at selv når han hører almindelig snak, bliver han fornærmet og irriteret. Han har ikke mareridt eller vanskeligt ved at sove.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Medical Report, ekstraktens bind VI, side 675-685, har han forklaret, at han i dag arbejder med aircondition. Han ved ikke, hvorfor han blev anholdt den 25. november 2004. På luftfotoet af **Mål 1** i tillægsekstraktens bind 1, side 337, kan man ikke se hans hus. I moskeen var de mange bedende den pågældende morgen, måske omkring 30 personer. Han kan ikke erindre, at en irakisk mand kom hen til moskeens dør for at visitere dem. Han husker heller ikke, om de soldater, der anholdt ham, havde de samme uniformer på som dem, der ses på billederne i støttebilags-samlingens bind 2, side 93 og 95. De havde skuldermærker, så man kunne se, hvor de var fra. Han så sagsøgerne 2 og 11 blive slået og sparket af irakiske militspersoner på det sted, der ligger lige ved siden af de haver, der ses for enden af den markerede bebyggelse over for moskeen på billedet i støttebilagssamlingens bind 1, side 73. De fornærmelser, som de var udsat for, blev udtalt på irakisk. Det er hans opfattelse, at det var danskerne, der gav ordre, fordi danskerne stod og overværede, at irakerne udførte de forskellige handlinger. Han erindrer ikke at have hørt skud den pågældende morgen. Adspurgt, hvorfor der blev fundet våben i området, spurgte han, hvem der beskyttede civilbefolkningen, efter at koalitionsstyrkerne indtog Irak og opløste den irakiske hær.

Han blev kørt til Akka på en pickup, der lignede den, der fremgår af fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 145. Han ved ikke, om det var et irakisk køretøj, men der var ikke danske soldater på køretøjet. Han husker ikke, om de blev eskorteret af andre køretøjer. På Akka-basen var det også danske soldater, der gav ordre til irakerne og havde ansvaret for operationen. Han vidste, at Akka-basen blev brugt af koalitionsstyrkerne, men det var først efter sit ophold på basen, at han fandt ud af, at den var dansk. Han blev kørt til **MB** i en tildækket lastbil med dobbelt bagaksel og ikke i en kampvogn. Lastbilen havde militære farver. De kunne ikke se ud af lastbilen. Der sad irakiske styrker sammen med dem på ladet, men han husker ikke farven på deres uniformer. Han erindrer heller ikke, om det – som det fremgår af Medical Report – var britiske soldater, der førte dem ned fra lastvognen på **MB**. Mange af soldaterne på **MB** havde kun t-shirts på, hvorfor han ikke kunne se, hvilket land de var fra. Den soldat, der kropsvisiterede ham, var dansker. Han ved ikke, hvorfor det ikke fremgår af Medical Report, at han var udsat for en intim kropsundersøgelse, men han havde måske glemt det dengang. Tolken var iraker.

Det var de irakiske militser, der bandt hans hænder med strips og trak hans trøje op over hovedet på ham inden køreturen til Al-Shu'oon. Han ved ikke, hvorfor det af Medical Re-

port ikke fremgår, at han blev slået og hånet på turen. Han er sikker på, at det skete, og at han dengang nævnte det for lægerne. Han erindrer ikke nærmere, hvad der skete, da han blev stillet for en dommer, eller om han blev oplyst om, hvad han var mistænkt for. Tasferat og Al-Maqal er navne for det samme fængsel. **Udeladt** familien blev beskyldt for at modtage penge fra Saudi-Arabien af de irakiske militser, fordi der ikke reelt var noget at beskyldte dem for. Han blev løsladt, efter at hans bror havde sørget for, at der blev betalt løsepenge. Han ved ikke, hvor mange penge der var tale om, eller hvem løsesummen blev betalt til. Hans bror har ikke anlagt sag, fordi han studerede i Indien, da sagen blev rejst. Han selv befandt sig dengang i Irak. Han vil ikke svare på, hvem han talte med om sagsanlæg. Han kender ikke **Person 14** eller **Person 8**.

Adspurgt, hvordan han fandt frem til advokat Christian Harlang, oplyste han, at han efter råd fra sine advokater ikke agter at svare på spørgsmålet, der er irrelevant for denne sag. Han ønsker heller ikke at svare på, om han har rejst krav mod den britiske regering. Foreholdt, at hans navn står på en liste over sagsøgere i en sag mod det britiske forsvarsministerium, jf. ekstraktens bind VII, side 1139 (Claimant No. 156), har han forklaret, at han ikke har holdt nogen møder med advokatfirmaet og ikke har talt med dem.

Sagsøger 6 har forklaret blandt andet, at han er født **Udeladt** **1979**. Han er gift og har to børn på henholdsvis 8 og 10 år. Han har en bachelorgrad i engelsk og taler i dag endvidere en smule dansk. Hans modersmål er arabisk. I november 2004 forstod han ikke dansk. Han havde forud for den 25. november 2004 arbejdet for de britiske styrker i Irak. Han arbejdede i 2003 som tolk for det britiske militærpoliti i en periode på ca. 4 måneder.

Den 25. november 2004 lå han og sov i sit værelse. Han boede sammen med sin familie i et hus, hvor han selv og de af hans brødre, der ikke var gift, havde hver sit værelse. Hans families hus er den **Udeladt** ejendom, som støder op til det mindste af de to arealer, der på et oversigtsfoto er betegnet "TARGET 1", jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 72. Tidligt om morgenen, da solen var ved at stå op, vågnede han ved nogle hårde bank på døren. Hans bror råbte, at han skulle låse døren op. Han blev meget forskrækket og åbnede døren. I det samme kunne han se, at der stod nogle danske soldater og shiitiske militspersoner omkring hans bror. Han kunne ikke i situationen se på dem, at de var shiamuslimer, men det er almindelig kendt. Militserne fungerer både som militær og politi. De havde mange navne, herunder "Nationalgarden" (ING). Militspersonerne forsøgte at gribe fat i

ham, og han kæmpede imod. En af dem slog ham i hovedet, så han blev svimmel, hvorefter de slæbte ham væk. Han var bange for, at den irakiske milits ville slå ham ihjel. Militsen var berygtet for at slå folk ihjel, også i moskeer. De smed blandt andet ligene på en losseplads i området, som blev kaldt "Hamden". Dette var alment kendt af folk i området.

Der var et mylder af mennesker i huset. Det var nemt for ham at se, at der også var danske soldater. Uniformerne var brune og olivengrønne, og så bar soldaterne Dannebrogflag på skulderen. Også danskernes hjelme adskilte sig fra de andre koalitionsstyrkers hjelme. Han blev slået og slæbt afsted af militspersonerne, mens de danske soldater stod lige ved siden af. De danske soldater kunne ikke undgå at se, hvordan militspersonerne behandlede ham. Det hele blev optaget på det kamera, der stod uden for deres hus. Det var en dansk soldat, som holdt et videokamera. Han sad oppe på et dansk panserkøretøj. Køretøjet var hvidt, og der stod "de danske styrker" på siden, og det var også udstyret med det danske flag. Køretøjet kunne godt ligne det, der fremgår af et nærfoto i støttebilagssamlingens bind 2, side 105, hvis man ser bort fra tårnet. Der var tale om et bæltekøretøj uden tårn svarende til bæltekøretøjet på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 130.

Han blev slæbt ud af huset til det åbne område foran bebyggelsen. Hans undertrøje blev flået i stykker, og han blev slået. Det var de irakiske militspersoner, der udsatte ham for den hårdhændede behandling. De danske soldater fulgte med udenfor. Han blev placeret på knæ med hænderne foldet bag nakken. Sådan sad han fra omkring kl. 4.30 om morgenen til omkring kl. 10.30. Det var koldt og han frøs så meget, at han rystede over det hele. Militspersonerne blev ved med at slå ham. De forstod ikke, at han ikke kunne gøre for, at han rystede. De danske soldater var fortsat til stede, og de filmede episoden.

Det var de danske styrker, som via tolken gav ordrer til den shiitiske milits. Det skete kontinuerligt. Militspersonerne løb rundt og udførte ordrene fra de danske soldater. De danske soldater var også med ind i husene sammen med de irakiske styrker. Han så ikke andre af sagsøgerne den morgen. I løbet af de seks timer havde han en samtale med en af de danske officerer. Officeren ville vide, om nogle fødevarer i et nært beliggende lokale blev brugt til at forsyne terrorister. Han fortalte officeren, at mel og sukker tilhørte den irakiske regering, og at hans bror havde fået til opgave at fordele fødevarerne til de lokale beboere. Han blev løsladt efter ca. 6 timer. Han kan ikke huske datoerne for, hvornår de andre sagsøgere blev løsladt. Han blev på et senere tidspunkt taget til fange på ny.

Efter episoden fik han panikanfald og var meget angst. Det begyndte allerede, da han kom ud og blev sat på knæ i kulden. Han har været plaget heraf siden da. Han begyndte også at få mareridt og ”flashbacks”. Så sent som i går havde han mareridt om episoden. Han henvendte sig til en kendt læge i Basraområdet. Lægen sendte ham videre til et rehabiliteringscenter for torturofre. Han begyndte medicinsk behandling og har fortsat udgifter til medicin. Han kom også i psykisk terapibehandling. Mens han stadig boede i Irak, betalte han ca. 60 dollars om måneden for lægebesøg hver 14. dag. Det er vanskeligt for ham på stående fod at udregne, hvor meget han i øvrigt anvendte på medicin. Det er mange år siden. Han vil tro, at han samlet har brugt mere end 5.000 dollars på medicin og lægebehandling, måske op til 15.000 dollars.

Han anlagde sag mod såvel danske som britiske myndigheder. Det skyldtes, at han ikke vidste, hvordan det hele hang sammen. Da der sidenhen fremkom yderligere oplysninger, kunne han se, at det var danskerne, der havde ansvaret for tilbageholdelsen af ham. Derfor besluttede han at afslutte sagen mod de britiske myndigheder. Han har ikke af de britiske myndigheder modtaget betalinger i anledning af tilbageholdelsen i Az Zubayr.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han i dag bor på [Ø]. Han kom til Danmark i oktober 2015. Hans familie er ikke her i landet. Han kan ikke vende tilbage til Irak, for han er truet dér. Det skyldes blandt andet hans tidligere arbejde for et britisk sikkerhedsfirma. Endvidere har han hjulpet advokat Christian Harlang. Leigh Day er et engelsk advokatfirma, som repræsenterer torturofre ved de britiske domstole.

Det anførte i Medical Report, pkt. V, jf. ekstraktens bind VI, side 710, om, hvordan den irakiske milits og de danske styrker angreb og truede ham og hans familie, er korrekt. Det var irakerne, som truede. Det var ikke de danske styrker, men den irakiske milits, der stjal ting i deres hus. Han ved ikke, om de danske styrker overværede dette. Han befandt sig udenfor. Han henvendte sig ikke til de danske styrker for at få sine ejendele tilbage. Han følte sig heldig, fordi han ikke – som de andre sagsøgere – var blevet overført til Al-Shu’oon.

Det pansrede køretøj, hvorfra der blev filmet, kan godt have haft et tårn, som han ikke kunne se, fordi det var drejet. Hans bror råbte til soldaten: ”Don’t photo, don’t photo”. Det er korrekt som beskrevet i Medical Report, pkt. V, jf. ekstraktens bind VI, side 710, at han og hans søskende blev sat på jorden med hænderne bag nakken mv. De havde ikke bind for

øjnene. Han kender flere af personerne på billedet i støttebilagssamlingen bind 2, side 102, men han er på grund af sikkerhedssituationen i Irak bange for at oplyse navnene på dem. Der er tale om nogen i hans familie, herunder en slægtning, som i dag bor i Kuwait. Både de danske soldater og militserne var til stede frem til kl. 10.30, hvor han blev løsladt. Han hørte på intet tidspunkt skud. Det er ikke korrekt, når det samme sted i Medical Report fremgår, at han blev løsladt kl. 9 ”pm”. Han kan være blevet løsladt om formiddagen omkring kl. 9.30, 10.00 eller 10.30, men han husker ikke længere det nøjagtige tidspunkt. Udenfor blev han slået og sparket af irakiske militspersoner. Han så ikke, hvem der slog ham indenfor, mens han blev ført ud af værelset og ned ad gangen.

Person 14 er en iraker, der samler sagerne om tortur for et britisk firma. **Person 12** kender han ikke. **Person 8** har han mødt i Irak. De har samarbejdet om indsamling af oplysninger om tortur og uberettigede anholdelser af irakere fra britisk side, også tidligere end 2004. **Person 8** arbejdede for advokatfirmaet Leigh Day. Leigh Day oprettede et kontor og aflønnede sagsøgeren for hans arbejde. Han har også samarbejdet med **Person 8** vedrørende denne sag, ligesom han har udført frivilligt arbejde for advokat Christian Harlang i relation til sagen. Han modtog ikke betaling for dette arbejde fra advokat Christian Harlang, men fik alene dækket sine og de øvrige sagsøgers udgifter i forbindelse med sagerne. Han koordinerede f.eks. sagsøgernes aftaler med læger og advokater i Beirut og Amman. Han kontaktede selv advokaten i 2011, da han på hjemmesiden ”**Udeladt**” så en annonce med opfordring til at rette henvendelse til advokat Christian Harlang, hvis man havde været udsat for tortur. Han kan ikke rejse tilbage til Irak. Alle, der har samarbejdet med danske eller britiske styrker, betragtes som stikkere for de vantro.

Han så, vistnok i 2014, første gang videooptagelsen fra takiaen på ”**Hjemmeside 1**”. Selvom filmen ikke er optaget der, hvor han selv blev tilbageholdt, så har den dog forbindelse til hans sag. Han har sendt filmen til mange andre, fordi den giver et indblik i de danske styrkers beskyttelse af de beskidte militser. Han vil opfordre Forsvarsministeriet til også at frigive den film, der blev optaget i hans område.

Sagen mod de britiske myndigheder vedrørende operation Green Desert blev rejst i 2013. Han var repræsenteret af advokat **Person 15** fra advokatfirmaet Leigh Day. Der er rejst hundredvis af sager mod de britiske myndigheder, herunder af alle sagsøgerne i denne sag. Han frafaldt sin sag for cirka to måneder siden, fordi han efter at have set videoen og fået yderligere oplysninger er af den opfattelse, at det er danskerne, der bærer ansvaret for

operationen. Han vil ikke svare på, om advokaterne Christian Harlang og Christian F. Jensen har rådgivet ham i forbindelse med sagerne mod briterne. Han havde en fornemmelse af, at sagen i Storbritannien var ”død”, så da han modtog en mail fra Leigh Day om, at de ville genstarte sagen, besluttede han at afslutte den. Dette har han underrettet de tilstedeværende sagsøgere om. Han ved ikke, om andre sagsøgere fra operation Green Desert har trukket deres sager tilbage. Han fortalte de britiske domstole, at han også havde anlagt en sag mod de danske myndigheder. I forbindelse med sagsanlægget i England afgav han en fuldmagt til en advokat. Han sagde til advokaten, at det var de britiske soldater, der havde ansvaret, men ikke hvad de britiske soldater havde gjort, for han så kun én britisk soldat under aktionen, nemlig en soldat som kom ind i hans værelse og undersøgte et Kalashnikov-gevær, hvorefter soldaten forlod huset igen. Det var det forløb, der dannede grundlag for sagen mod de britiske myndigheder.

Han erfarede senere, at det var shiitiske militser, som havde angrebet dem i huset. Det kunne han ikke se dengang. Det er almindelig kendt, at det var shiitter, som drev Al-Shu’oon fængslet, hvor hans pårørende blev ført hen. Fængslet blev senere angrebet af de britiske styrker og brændt ned.

Han har – afhørt på ny efter interviewet til The Sun i februar 2018, jf. ovenfor under afsnit 2.11 – forklaret blandt andet, at de styrker, der trængte ind i hans hjem den 25. november 2004, var danske styrker og irakiske militser. Han har ikke bedt nogen af sagsøgerne om at overdrive deres krav, tværtimod. Mange af sagsøgernes lidelser efter operation Green Desert er faktisk uomtalt i sagen. Hverken videoerne eller specialisterne har kunnet eftervise de forhold, som sagsøgerne levede under i perioden under og efter operation Green Desert.

Udspurgt af advokat Peter Biering og forevist videooptagelse med interview med sagsøgeren i The Sun (bilag HM) har han forklaret, at det er ham, man ser på videooptagelsen. Foreholdt sin forklaring for landsretten den 24. januar 2018 om advokatfirmaet Leigh Day har han forklaret, at det er dette firma, han omtaler i videooptagelsen. Han skulle samle sager for advokatfirmaet. Det drejede sig om mere end 300 sager mod briterne. Folk henvendte sig på hans kontor, eller han besøgte dem i deres hjem og indsamlede papirer. Han samarbejdede med et andet kontor i Basra. De var to personer om at udføre arbejdet. I videooptagelsen henviser han til **Person 8**, der havde sit eget firma og samarbejdede med Leigh Day. Det er korrekt, at han i videooptagelsen siger, at det var **Person 8**, der havde bedt ham om at indsamle sager til advokatfirmaet og instruere de lokale om at over-

drive deres krav. Han selv arbejdede for Leigh Day i henhold til en kontrakt med firmaet. Med "overdrive" mener han, at de lokale skulle overdrive beskrivelserne af, hvad de britiske og amerikanske styrker havde udsat dem for. Han er i avisartiklen af 14. februar 2018 i The Sun, side 3, venstre spalte (bilag HJ), i citaterne "If you have an old spot on your body from old torture, you can use it as well as evidence against MoD. If you get a slap in the face, you can say it was a stick or a gun" citeret korrekt. Det er sådanne overdrivelser, Person 8's instrukser omhandlede. Det er ikke korrekt, således som det fremgår af retsbogen vedrørende hans forklaring for landsretten den 24. januar 2004, at han også samarbejdede med Person 8 om sagen for landsretten. Det er korrekt, at Leigh Day oprettede et kontor for ham. I denne sag har han samarbejdet med Hjemmeside 2 og Person 16. Hjemmeside 2 er en hjemmeside om, hvem der blev udsat for tortur af de danske styrker. Han ved ikke, hvem Person 16 er – han blev kun kontaktet en enkelt gang af Person 16. I relation til denne sag for landsretten var hans samarbejdspartnere advokat Christian Harlang og IRCT. Person 8 havde en økonomisk aftale med Leigh Day og Leigh Days advokater Person 9 og Person 17 om at samle så mange sager som muligt. Person 9's eget Firma havde sammenfaldende interesser med Leigh Day, og Person 9 "plukkede" de særlige sager. Han tvinger ikke nogen til at tro på, at Person 8 ikke instruerede ham om at sige til sagsøgerne i denne sag, at de skulle overdrive deres krav og beskrivelser. Han synes, at spørgsmålet om, hvordan han kom i forbindelse med advokat Christian Harlang og IRCT, er et latterligt spørgsmål, som han efter råd fra sine advokater ikke ønsker at besvare. Han ønsker efter råd fra sine advokater heller ikke at udtale sig om, hvorvidt advokat Christian Harlang har bedt ham om at samle eller koordinere sagsøgernes sager for landsretten.

Han kan ikke svare på, hvilket frivilligt arbejde han har udført for advokat Christian Harlang som tidligere forklaret for landsretten. Han vil ikke besvare spørgsmål, der vedrører hans relation til advokat Christian Harlang. Foreholdt retsbog af 28. juni 2017, hvoraf det fremgår, at han har modtaget i alt 27.250 kr. i honorar af advokat Christian Harlang, har han forklaret, at han ikke husker, hvor meget han modtog, men det var alene beløb til dækning af sagsøgernes udgifter og hans egen timeløn. Han fik en timeløn for at tage sagsøgerne til lægeundersøgelser til brug for sagen og deltage under rejser, og disse poster blev godkendt af landsretten. Han har haft til opgave at samle og koordinere sagsøgernes sager for landsretten. De andre sagsøgere vidste ikke noget om disse bestræbelser til at begynde med. Han foreviste videooptagelsen fra Mål 4, som han havde fundet på en dansk hjemmeside, for sagsøgerne. Han kunne finde frem til sagsøgerne, fordi han havde set takiaen,

der var et kendt sted i deres område. Han husker ikke, hvilket år han første gang så videooptagelsen. En dansk officer ved navn **Anonym** havde givet videoen til advokat Christian Harlang. Det er korrekt, som det fremgår af retsbogen for den 24. januar 2018, at han så videooptagelsen i 2014 på "**Hjemmeside 1**". Han blev først bekendt med optagelsen, efter at sagerne var anlagt. Citatet i artiklen i The Sun (bilag HJ, side 3) "I have many connections ... through that" er retvisende for, hvordan han fandt frem til sagsøgerne i sagen for landsretten. De andre sagsøgere har ikke hjulpet ham med at indsamle de britiske sager og har heller ikke hjulpet ham med at indsamle eller koordinere sagerne for landsretten; det var udelukkende ham, der stod herfor.

Foreholdt, at sagsøger 1 for landsretten har forklaret, at **Person 8** hjalp ham med at anlægge sagerne mod de britiske og danske myndigheder, at han kom i kontakt med advokat Christian Harlang før september 2011, og at det var **Person 8**, der formidlede kontakten, har han forklaret, at han ikke husker noget og ikke vil svare på noget vedrørende denne sagsøger. Sagsøger 1 og han selv tilhører samme klan, **Udeladt**; de er ikke brødre.

De boede i en lille by, og de vidste godt, hvem der var indblandet i tilbageholdelserne. Han blev tilbageholdt ved "target 1". Han fandt frem til dem, der var blevet tilbageholdt ved takiaen, igennem offentligt tilgængelige oplysninger herom. Der blev også offentliggjort nogle billeder fra et sted, hvor man havde beslaglagt nogle euforiserende stoffer, som blev brugt som bevis imod de tilbageholdte. Han tog sidenhen hen til takiaen og præsenterede sig for de sagsøgere, der var blevet tilbageholdt der, og forklarede, at han – ligesom dem – havde en sag at forfølge. Det var i 2011, og han henvendte sig ikke på vegne af Leigh Day. Det skete på vegne af advokat Christian Harlang.

På ny forevist interview i The Sun, minuttal 1:35-1:54, har han forklaret, at sagsøgerne i sagen for landsretten ikke har overdrevet i deres beskrivelser af, hvad der er overgået dem. Han havde undersøgt alle sagerne, og der er ingen overdrivelser. De britiske sager var betalt, og det var noget andet. Han blev i den sammenhæng betalt for at samle oplysninger til de britiske sager. Det er korrekt, som han har udtalt i interviewet, at der i de britiske sager blev anvendt overdrivelser. Dette har ikke været tilfældet i sagerne for landsretten. Det er han sikker på, for retsmedicinerne og psykologerne har jo vurderet sagsøgernes sager.

Hans tidligere forklaring for landsretten den 22. januar 2018 om omstændighederne i forbindelse med, at han blev tilbageholdt og ført ud af sit hus, er korrekt. **Vidne 40's** for-

klaring for landsretten om, at han ikke så nogen blive slået eller sparket, og at han ikke kan genkende, at en person skulle være blevet slået og slæbt afsted, mens de danske soldater stod lige ved siden af, får ham ikke til at revurdere sin forklaring. Der blev foretaget filmoptagelser fra stedet, som kan dokumentere, hvad der skete. Han kan ikke huske størrelsen på det kamera, som den pågældende soldat anvendte.

Foreholdt, at flere af sagsøgerne for landsretten har forklaret, at de på **Militærbase** blev udsat for intime kropsundersøgelser, har han forklaret, at han ikke var til stede, men han har hørt sagsøgere omtale dette. Han er fra sine samtaler med sagsøgerne overbevist om, at sagsøgerne blev udsat for en meget dårlig behandling. Han ønsker ikke at svare på, om han også er overbevist om, at de blev udsat for intime kropsundersøgelser. Foreholdt, at der er fremkommet vidneudsagn fra flere militære vidner om, at det var briterne, der stod for screening af tilbageholdte på **Militærbase**, har han forklaret, at man – ifølge det han har hørt fra sagsøgerne – kunne se på køretøjerne og uniformerne, at det var danske soldater.

Forevist Claims Form pkt. 2.12 vedrørende "**Sagsøger 1**", jf. tillægseks-traktens bind 1, side 535, hvorefter det fremgår, at de britiske myndigheder har anerkendt, at det var britiske soldater, der var ansvarlige for screeningen af 37 tilbageholdte, har han forklaret, at sagsøgerne til at begynde med rejste sager mod såvel britiske som danske myndigheder, fordi de var i tvivl om sagens omstændigheder. Senere fremkom der videooptagelser, som viste, at det var de danske soldater, der stod for operationen, og som derfor måtte være ansvarlige for, hvad der var sket.

Foreholdt sin tidligere forklaring for landsretten om, at alle sagsøgerne havde anlagt sag mod de britiske myndigheder, har han bekræftet, at dette er korrekt, bortset fra to sagsøgere. Det drejer sig om **Sagsøger 10** og ham selv. Han havde selv rejst en sag i Storbritannien, men sidenhen frafaldt han denne, som han også tidligere har forklaret for landsretten. Hvis det fremgår af artiklen i The Sun, at hans egen sag i Storbritannien fortsat skulle versere, er dette ukorrekt. Man kan spørge sagsøger 14, om han havde rejst sag mod britiske myndigheder. Han vil ikke svare på yderligere spørgsmål vedrørende Storbritannien. Forespurgt om, hvem man skal tro på i denne sag, har han forklaret, at koalitionsstyrkerne, der havde besat et andet land, og som han anser for kriminelle, også kan lyve. Han ønsker ikke at svare på yderligere spørgsmål vedrørende artiklen i The Sun; det

er ikke relevant for denne sag. Han ønsker ikke at svare på, om det danske Forsvarsministerium ligesom det britiske var et let mål for sagsanlæg.

Udspurgt på ny af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at det køretøj, der blev videofilmet fra ved **Mål** 1, var et pansret køretøj. Det kunne godt ligne en pansret mandskabsvogn svarende til den, man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 104. Han kan ikke huske, hvor soldaten, der filmede, befandt sig på køretøjet. Han mindes at have modtaget en henvendelse fra en person, der ønskede at deltage i sagsanlægget mod det danske Forsvarsministerium, som han afviste. Han havde undersøgt alle sagsøgerne og deres troværdighed og havde en ven, der var officer i den irakiske efterretningstjeneste, som hjalp ham med at afklare, hvem der var blevet tilbageholdt i takiaen. En person henvendte sig til ham og påstod, at han var blevet tilbageholdt i takiaen. Han fandt ud af, at dette ikke var korrekt, og afviste ham derfor.

Sagsøger 7 har forklaret blandt andet, at han er født i 1969. På luftfoto af **Mål** 1, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 73, kan man øverst til højre se **Udeladt** moskeen. Han boede på daværende tidspunkt i det hus, der ligger øverst til venstre i det markerede område på fotografiet, sammen med sin hustru og deres fire børn i alderen to til otte år. Den 25. november 2004 var han til morgenbøn i moskeen. Mens han var inde i moskeen, hørte han på et tidspunkt støj udenfor. Der kunne med jævne mellemrum forekomme støj i kvarteret fra militær, for de danske styrker udførte patruljer i området. Han kan ikke huske præcist, hvad klokken var, men det var omkring solopgang. Der gik cirka ti minutter, fra han blev opmærksom på støjen, til de åbnede et vindue i moskeen og kunne se panserkøretøjer ude i gaden. De gik derefter ud af moskeen for at gå hjem. Han gik sammen med nogle af de andre ud af den dør, der fører ud til hovedgaden foran moskeen. Ude i midterrabatten holdt der danske panserkøretøjer.

De panserkøretøjer, man kan se på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 101, er danske. Det kan man se på det røde flag med hvidt kors, der vajer fra et af køretøjerne på fotoet. På panserkøretøjet på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 103, står der på siden skrevet ”de danske styrker” på arabisk. Han er ikke sikker på, om der var sådanne køretøjer til stede omkring moskeen den 25. november 2004. Da de kom ud af moskeen, var der mange irakiske politifolk til stede, panserkøretøjer og helikoptere. Så han kan ikke huske alle enkelthederne. Han så også bæltekøretøjer som dem på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 98. Han så mange forskellige militærkøretøjer i området. Han er

helt sikker på, at han så danske køretøjer. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 83, er den første soldat fra venstre en dansker, derefter står der to irakere i uniform med blå nuancer. Personen i midten med ryggen til er en britisk soldat. Soldaten til højre med fuldskæg er dansk. Der var også irakiske soldater i området mellem moskeen og hans hus. De danske soldater havde kommandoen. Der var to danske soldater, som lå på jorden og sigtede med deres skydevåben mod indgangsdøren til moskeen. Fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 82, viser en stående dansk soldat og en knælende engelsk soldat. Han kan skelne de to soldaters nationalitet fra hinanden, fordi uniformerne er forskellige. Briternes uniformer var beige, mens danskernes var mere grønne i farven. Endvidere har den danske soldat dansk flag på skulderen. Genstandene på jorden er hans ejendele, som de havde taget ud af huset.

Han blev stoppet uden for moskeen og blev beordret til at sætte sig ned uden for indgangsdøren til moskeen. De, der blev tilbageholdt, blev også udsat for fornærmelser af enhver art, herunder mod deres familier og på grund af deres religion. De sagde eksempelvis grimme ting om Profetens hustru og om deres fædre. Det irakiske politi ville ikke have haft styrken til at gennemføre en sådan operation uden dansk støtte. Han blev bagbundet i forbindelse med, at han blev sat på en pickup og kørt til Akka. Han havde også fået bind for øjnene. Han husker ikke, hvor lang tid han sad og ventede. Det var en dansk soldat, der bagbandt ham. Han blev transporteret til Akka på en irakisk pickup med irakiske politifolk eller soldater.

Akka-basen blev anvendt af koalitionsstyrkerne, men det var danskerne, der styrede den. Han blev ikke forhørt på Akka-basen. De tog øjenbindet af ham, og en maskeret iraker nedskrev deres navne. Fra Akka blev de kørt på nogle store, danske køretøjer til **MB**, der var en militær luftbase. De havde atter givet ham bind for øjnene, da han var kommet op på køretøjet. Han vil tro, at de ankom til **MB** mellem kl. 11.00 og kl. 12.00. De kørte fra **Militærbase** inden solnedgang.

På **Militærbase** blev de taget ind i et telt enkeltvis, hvor der var en tolk sammen med en mandlig officer og en kvindelig soldat iført en t-shirt. Der var endvidere en fjerde soldat med plastikhandsker på, som udførte en kropsundersøgelse af ham. Den kvindelige soldat havde civilt tøj på, så han kunne ikke bedømme hendes nationalitet. Hun var vestlig af udseende. Officeren bar dansk uniform og stillede spørgsmål via tolken. Han vil mene, at soldaten, som udførte kropsundersøgelsen, også var dansk. Tolken var iraker. De noterede

blot hans navn, alder og profession. Han husker ikke, hvorvidt han blev spurgt, om han var terrorist. Soldaterne og tolken var flinke, men kropsundersøgelsen var ubehagelig. Soldaten med plastikhandsker stak blandt andet en finger op i hans endetarm og drejede fingeren hårdt rundt. Det er i den arabiske verden meget ydmygende og ville i særlige situationer kunne forårsage drab. Hverken soldaten eller de andre tilstedeværende sagde noget under undersøgelsen. Han fik revner i endetarmsåbningen af undersøgelsen. I Jordan blev han undersøgt og fik at vide, at hans gener ved endetarmsåbningen skyldes undersøgelsen.

Han blev efter kropsundersøgelsen ført udenfor på et åbent areal, der var omkranset af pigtråd. Der var danske soldater i området samt nogle personer i civilt tøj iklædt bukser og t-shirts med hunde. De blev sat ned i nogle rækker. De havde ikke bind for øjnene, og han mener heller ikke, at de var bagbundet, men det er han noget usikker på. De befandt sig på et andet område på basen end det område, hvor de først havde ventet. Han kan ikke huske nationaliteten på de personer, der holdt hundene. I Az Zubayr var det generelt de danske styrker, som havde kommandoen. Det var også de danske soldater, der havde kommandoen på **Militærbase**, indtil de var blevet bragt til Al-Shu'oon. Mens han var på **Militærbase** fik han intet at spise eller drikke, og det var heller ikke muligt at gå på toilettet. De fik først nogle tørre sandwich omkring kl. 3.00 om natten i Al-Shu'oon.

Da han skulle køres videre fra **Militærbase**, bagbandt de danske soldater ham og gav ham bind for øjnene. Han blev sat ind i en irakisk bil. Han ved ikke, hvem der i øvrigt var i bilen, for han havde bind for øjnene. Soldaterne i bilen var irakere, og det var dem, der satte ham ind i bilen. Det kunne han høre, for de sang nogle sejrssange, mens de satte ham ind i bilen.

I Al-Shu'oon blev de sat i en gang med bind for øjnene. Han blev slået og sparket af forbi-passerende personer. Han opholdt sig i Al-Shu'oon i 17-20 dage. Mens han var fængslet i Al-Shu'oon blev han ydmyget og behandlet meget dårligt på grund af sin religion. Adspurgt, om han ikke fik mad og drikke, har han forklaret, at han den første dag fik en sandwich omkring kl. 2.00 om natten. De fik i øvrigt ikke mad i Al-Shu'oon. De fik mulighed for at købe nogle kiks. Adspurgt, om han blev slået, bekræftede han dette. Han blev også udsat for elektriske stød på øreflipperne og brystvorterne. Adspurgt, om han blev slået på fødderne, har han forklaret, at han blev tortureret ret meget. En nat blev han ført til afhøring omkring kl. 2.30. De hængte ham op i loftet i armene. De bandt også nogle brædder omkring hans fødder, hvorefter de slog ham på fodsålerne. Hans fødder hævede op, så han

ikke kunne gå. Han blev endvidere slået med kabler og våben. Det var de første fem dage i Al-Shu'oon, at han blev udsat for sådan tortur. Det kunne ske når som helst i løbet af døgnet. De øvrige dage i Al-Shu'oon var også ubehagelige, men de første fem dage var de værste; det var som om personerne i Al-Shu'oon fejrede tilfangetagelsen ved at torturere dem. Han blev til sidst under fængslingen med bind for øjnene stillet for en dommer. Han bad om at få bindet af, men det fik han ikke lov til. Han ved ikke, hvor dommeren befandt sig. Han blev derefter overført til Tasferat, hvor han sad fængslet i omkring 40-50 dage.

Den mest ubehagelige oplevelse var, at soldaterne brød ind i deres hus, mens hans hustru blot var iført nattøj og børnene var til stede. Han lider også selv under følger af torturen. Han har stadig revnedannelser i endetarmsåbningen.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 803-813, har han forklaret, at det er korrekt, at han blev undersøgt, men han ved ikke, hvad lægerne konkluderede i erklæringen. Irak har en befolkning bestående af sunnier og shiaer. Det forhold, at han havde været i en shiamuslimsk moske, var nok til, at han blev arresteret. Myndighederne opfandt grunde til at anholde sunnimuslimer. De var 11 personer i moskeen. Der var ikke soldater eller politifolk inde i moskeen, mens han opholdt sig der, men han så dem senere gå derind. De danske soldater fik dem ud af moskeen, og herefter overtog de irakiske soldater dem. Han genkender ikke uniformerne på soldaterne i støttebilagssamlingens bind 2, side 93. De soldater, han så, viste ikke deres ansigter. Soldaterne på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 95, bærer irakiske uniformer. Det var sådanne soldater, der var inde i hans hjem sammen med de danske soldater. Der var en dansk soldat, som førte hans hustru og børn ud i indergården til huset og pegede på dem med et våben. Dette fik han efterfølgende at vide af sin mor, far og ældste søn. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 102, kan man se nogle irakiske soldater. Personen med halstørklæde, der på billedet ses siddende lige til højre for bilruden, er **P 18** eller **Person 18's** dreng, som er en slægtning. Der var også britiske soldater til stede. De fotografier, han selv er i besiddelse af, har han modtaget fra Danmark. Han så ikke nogen blive slået eller sparket ude på gaden. Hans kone og børn blev slået af de irakiske soldater, efter at soldaterne havde set i hans bøger og notater. Adspurgt, om de danske soldater gav ordre til de irakiske styrker, har han forklaret, at de irakiske styrker var til stede sammen med de danske soldater, og de danske soldater truede ham og hans børn med våben. Han forstår ikke dansk og ved derfor ikke, hvad de sagde. Så vidt han husker, var der noget skyderi i områ-

det bag ved dem, men det var langt væk. Han husker ikke, om der blev skudt tæt på, hvor han stod, for der var også larm fra helikoptere. Der var ikke nogen våben i hans hus.

På fotografierne i støttebilagssamlingens bind 2, side 95 og 145, kan man se nogle pickupper, der formentlig er mage til den, som kørte ham til Akka. Det var danskerne, som bagbandt ham og gav ham bind for øjnene. Han ved ikke, om danske soldater kørte med i pickuppen til Akka-basen. På Akka-basen var der også danske styrker. Der landede nogle engelske, amerikanske eller danske helikoptere på basen.

Han blev kørt fra Akka-basen til **Militærbase** på nogle høje køretøjer. Det var et dansk køretøj, som kørte ham fra Akka til **MB**. Det var ikke en pickup. Han ved ikke, om køretøjet blev eskorteret af andre køretøjer til **MB**, for han havde bind for øjnene. Foreholdt, at sagsøger 2 har forklaret, at der på **Militærbase**, hvor de blev ført ned af køretøjet, var britiske vagter, har han forklaret, at det er muligt. **Militærbase** er den største lufthavn i Basra, så der kunne være både danske, amerikanske og britiske styrker. Der var overvejende danske soldater til stede. Han ved ikke, om dem, der holdt hundene, var danske eller britiske soldater. Han så ikke briter inde i teltet. Der var andre, som blev kropsundersøgt ligesom ham. Det var de danske soldater, der herefter overgav ham til de irakiske styrker. Det var også de danske soldater, der bagbandt ham med plastikstrips. Det anførte i Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 806, om, at det var irakere, der bagbandt ham, er således ikke korrekt. I Al-Shu'oon blev han ikke fremstillet for en dommer eller en retsmediciner.

De blev fremstillet for en person, mens de havde øjenbind på og fortsat var bagbundet. De fik at vide, at det var en dommer. Dommeren spurgte ikke ind til hans religion, for han vidste jo allerede, at de var sunnier. Havde han ikke betalt en løsesum for at blive løsladt, ville han være blevet slået ihjel. Løsesummen blev betalt til Al-Shu'oon. De danske og engelske styrker vidste, at indsatte i Al-Shu'oon blev udsat for tortur. Der verserer ingen sag i Irak mod ham, men han vil blive dræbt, hvis han vender tilbage til landet. De danske soldater kom tilbage til hans hus, efter at han var blevet løsladt. Det var hans børn, der fortalte ham, at de danske soldater havde været der og spurgt efter ham.

Han rejste en sag mod de danske myndigheder, fordi han har været udsat for grov tortur, og han og hans familie har brugt tusindvis af dollars. Han hørte om sagen i Danmark omkring 2010. Han har talt med sagsøger 6, der er slægtning, om sagen. Han har blandt andet spurgt

sagsøger 6 om status i sagen. Han kan ikke huske, om det var sagsøger 6 eller hans egen storebror, der anbefalede ham at rejse sagen. Han har ikke officielt rejst en sag mod de britiske myndigheder. Foreholdt, at sagsøger 6 har forklaret, at alle sagsøgerne i sagen i Danmark også har lagt sag an mod britiske myndigheder, har han forklaret, at briterne er part i den begåede forbrydelse, og der har været nogle indledende ting i den sag.

Sagsøger 8 har forklaret blandt andet, at han er født den **Udeladt** 1970. Han opholder sig i USA sammen med sin familie. Han har valgt at tage ophold uden for Irak på grund af de dårlige forhold i landet og den verserende sag. Han har været uden arbejde, siden han kom til USA, da han er for træt.

Den 25. november 2004 var han i moskeen til morgenbøn. På luftfoto af **Mål** 1, jf. støttebilagssamlingen bind 1, side 73, kan man se moskeen øverst til højre. Der plejede at være en eller to rækker med bedende personer i moskeen. Han husker ikke, hvad klokken var. Efter morgenbønnen kunne de fornemme noget støj udenfor. De gik ud af to forskellige døre. Han selv gik ud af den dør, der fører ud foran moskeen, for han boede ovre på den anden side af vejen. De mennesker, der gik ud af den anden dør, blev ikke taget til fange. De var 11 mennesker, der gik ud af døren til hovedgaden, og som blev anholdt. Han så sagsøger 1, 3, 4, 5, 9 og 10. Sagsøgerne 2 og 11 blev taget til fange ovre på den anden side af gaden. Han så yderligere en person, der blev anholdt, men denne person er ikke sagsøger i sagen. Adspurgt, om han så **Sagsøger 7** blive taget til fange uden for moskeen den 25. november 2004, bekræftede han, at denne person er bror til en af sagsøgerne. Adspurgt på ny bekræftede han, at sagsøger 7 også blev anholdt uden for moskeen.

Det var det irakiske politi og de danske styrker, der tilbageholdt dem. De irakiske styrker og de danske soldater gik tæt på hinanden og gik sammen ind i husene. Den ene støttede den anden. Man kunne kende de danske soldater på deres biler og deres røde flag med hvidt kors. Køretøjerne havde også dansk flag, og der stod på siden skrevet ”de danske styrker” på arabisk. De irakiske styrker var ikke uddannede eller professionelle. De var alle shiamuslimer. Det var militspersoner. I 2003 blev han kidnappet i to døgn af irakiske militspersoner, hvor han blev udsat for tortur, herunder bagbundet og hængt op. Han blev også udsat for elektriske stød som led i torturen, der var helt ubegrundet. Han var dengang blevet taget med fra gaden. Militspersonerne var berygtet for kidnapninger og tortur, hvilket også var almindeligt kendt i 2004. Der var ikke tale regulære politifolk eller militær-

personer. Han ved ikke, om de danske soldater kendte til problemet. Efter at han var blevet anholdt, blev han forhånet med tilråb af de irakiske militspersoner, der råbte nogle ukvemsord og religiøst betonedede fornærmelser. Inden de blev sat på pickupper, blev de bagbundet og fik bind for øjnene af de irakiske styrker. Der blev skubbet til dem, men de blev ikke slået. I begyndelsen blev de også sparket lidt af de irakiske militspersoner. Han ved ikke, om de danske soldater overværede dette, for han havde fået bind for øjnene. De danske soldater var dog talrigt til stede i nærheden. De danske køretøjer og soldater var placeret tæt ved hjørnet af bebyggelsen over for moskeen. De blev sat ned på jorden ved dette hjørne og sad der i omkring 15 minutter.

De blev herefter kørt til Akka, hvor de blev anbragt i et lille rum. De irakiske militspersoner fjernede bindet for øjnene på ham. Der blev sagt nogle ukvemsord, trusler og religiøse forhånelser til dem. Truslerne gik på, at de ville blive udsat for tortur. Det var militspersonerne, der fremkom med truslerne. De danske soldater var til stede samtidig hermed. Der var også en tolk til stede. Han ved ikke, om tolken oversatte det, militspersonerne sagde. Der blev ikke stillet spørgsmål på Akka-basen. De fik hverken mad eller drikke. Omkring kl. 10.00 blev de ført et andet sted hen. Herefter blev de sat ind i nogle danske lastbiler, som godt kunne ligne de lastbiler, man kan se på fotografiet af en række lastbiler, jf. støttebilag J, men ladet på den lastbil, han blev kørt i, var overdækket.

Fra Akka blev de kørt til **Militærbase**, hvor de blev placeret på et åbent areal, der var omkranset af pigtråd. Der var danske soldater til stede, som holdt vagt. Der var også nogle vagthunde, som virkede angrebslystne. Det var militærpersoner, der holdt hundene, men han ved ikke, hvilken nationalitet soldaterne havde. De blev udspurgt enkeltvis i et stort telt, hvor der stod et skrivebord. Der var en soldat og en kvinde til stede. Det var soldaten, der stillede spørgsmål til ham. Der var endvidere en tolk i teltet, som oversatte det, der blev sagt. Han kunne ikke se, hvilket land soldaten var fra. Ham, der tolkede, oversatte fra arabisk til engelsk. Han var ikke opmærksom på, om der i øvrigt var danske personer til stede i teltet. Den kvindelige soldat havde militærbukser og t-shirt på. Adspurgt, om han er bange for at fortælle, hvilken nationalitet de havde, har han forklaret, at han var træt, da han var på basen, så han lagde ikke mærke til, hvilken nationalitet de havde. Foreholdt, at det i Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 817, er anført, at der var tre danske mænd, en dansk kvinde og en irakisk tolk, har han forklaret, at der i et andet telt havde været nogle danske soldater.

Da han blev afhørt, blev han indledningsvis spurgt om navn, alder m.v., hvorefter han blev visiteret på en meget ydmygende måde. Den person, der undersøgte ham, var iført gummihandsker og førte en finger op i hans endetarm. Han ved ikke, om det var danskere, der udspurgte og undersøgte ham. Bagefter blev han ført hen i et andet telt, hvor der var nogle soldater med dansk uniform og dansk flag. Dette telt var højt og havde åbne sider. De sad der et stykke tid – han husker ikke hvor længe – indtil de skulle køres videre af de irakiske militspersoner. Det var de danske soldater, som havde samlet dem i teltet. De blev hentet af de irakiske militspersoner, der bagbandt dem og gav dem bind for øjnene. De danske soldater var fortsat til stede. De blev inde i teltet med de åbne sider udsat for slag og skub fra de irakiske militspersoner, uden at de danske soldater greb ind.

På daværende tidspunkt var det de danske styrker, der havde ansvaret for sikkerheden i området. Han blev spurgt, om han var medlem af Al Qaeda m.m., hvilket han benægtede. Dem, der udspurgte ham, var de tre personer, som han tidligere har omtalt under sin forklaring. Han ville meget gerne være forblevet på **Militærbase**, for soldaterne der var meget mere barmhjertige end personerne i den irakiske sikkerhedstjeneste, hvor de efterfølgende blev kørt hen.

Under transporten fra **Militærbase** til Basra blev de udsat for fornærmelser og slag. De blev kørt hen til et sted, som det irakiske politi rådede over. Da de kom indenfor, blev de sat i en smal korridor. De blev derefter taget ind til forhør enkeltvis. Derinde blev han udsat for tæv, elektriske stød og al mulig anden form for tortur. Han vil tro, at de danske soldater var til stede, for han kunne høre nogle biler og fremmede stemmer. Det var en fornemmelse, han havde. Han blev under forhør også bundet på hænder og fødder, hvorefter de hængte ham op i hænderne og fødderne. De hængte ham ligeledes op i benene med hovedet nedad, hvorefter de slog ham med elkabler. Han havde bind for øjnene. Forhøret bestod ikke af spørgsmål, men af beskyldninger, herunder beskyldninger begrundet i hans religiøse tilhørsforhold. De sagde til ham, at han var terrorist. De stillede ham nogle ubetydelige spørgsmål. Han blev udsat for tortur i omkring fem-seks timer. Han blev bagefter overført til en anden celle. Han var så ilde tilredt, at de andre indsatte måtte hjælpe ham på benene og støtte ham. De indsatte var blandt andre dem fra moskeen og nogle fra takiaen. I cellen var der ingen senge, hvor man kunne sove. Lyset blev slukket. Der var ingen effektiv udluftning, og der lugtede grimt. Der var kun ét toilet til et sted mellem 50 og 100 personer. Han opholdt sig omkring to uger i cellen, hvorefter han blev overført til et sted, hvor han blev fremstillet for en dommer. Han kunne ikke se, om der rent faktisk var en dommer

til stede, for han havde stadig bind for øjnene. Han blev derefter bragt til Al-Tasferat, hvor han var indsat i nogle uger. Han blev også mishandlet, mens han var indsat i Al-Tasferat. Herefter blev han ført tilbage til Al-Shu'oon. Da han var tilbage i Al-Shu'oon blev han atter udsat for tæv og vold. Han opholdt sig i Al-Shu'oon i nogle uger, hvorefter han på ny blev overført til Al-Tasferat. Han opholdt sig der i dage eller uger, indtil han blev løsladt.

Han går i dag til psykolog på grund af den tortur, han blev udsat for i 2004. Han modtager endvidere behandling for en skulderskade, som han fik, da han under afhøring blev hængt op i armene i et loft bagbundet. Han tager også sovemedicin. Han plages af mareridt om det, der overgik ham i Irak. Han har mareridt to-tre gange om måneden. Han bliver hurtigt irriteret og har svært ved at sove. Adspurgt, om han lider af angst, har han forklaret, at han hele tiden er bange for at komme tilbage til Irak og blive udsat for de samme ting på ny. Adspurgt, om hans temperament ofte løber af med ham, svarer han bekræftende. Dette var ikke tidligere et problem for ham. Adspurgt, om han ofte bliver trist, bekræfter han dette. Dette var heller ikke noget, han tidligere var plaget af. Adspurgt, om han får flashbacks, har han forklaret, at han forsøger at undgå at tænke på det skete. Hvis han f.eks. ser en film, kan handlingen i filmen fremprovokere flashbacks.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 815-822, har han forklaret, at anholdelsen var ”sektærisk begrundet”, fordi han er sunnimuslim og blev anholdt. Han blev anholdt af det irakiske politi med støtte af de danske soldater. De var to rækker bedende inde i moskeen, så der var vel 20-25 mennesker. Det var irakerne, der slog og sparkede dem uden for moskeen. Dem, der slog og sparkede, havde uniformer på mave til dem, soldaterne på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 93, bærer. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 95, kan man se nogle personer i blå uniformer, som ligner uniformerne på de personer, der transporterede de tilfangetagne til Al-Shu'oon. Det er sådanne personer, han under sin forklaring har omtalt som militærpersoner. Han ved ikke, om de danske styrker gav ordre til irakerne. Han mener ikke, at han hørte skud i området. De våben, som blev samlet, blev fundet rundt omkring i området. Han selv havde ingen våben. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 145, kan man se en pickup mave til den, som kørte ham til Akka-basen. Han kan ikke genkende den person, der sidder bagbundet med bind for øjnene på ladet. Han ved ikke, hvor mange de sad på pickuppen, for han havde bind for øjnene. Han kunne derfor heller ikke se, om de på vej til Akka-basen blev eskorteret af andre køretøjer. Han kunne høre nogle biler bagved, men han ved ikke om det var private eller militære køretøjer. Da

de kom frem til Akka-basen, så han nogle danske militærkøretøjer. Der var danske og irakiske styrker på basen. Han lagde ikke mærke til britiske soldater. Foreholdt, at sagsøger 1 har forklaret, at der på Akka-basen var en høj soldat med blond skæg, har han forklaret, at han ikke selv så en soldat med det udseende.

Under transporten fra Akka-basen til **Militærbase** blev de kørt på militærlastvogne. Han ved ikke, hvilket land de tilhørte. Han ved ikke, om de blev eskorteret til **MB** af andre køretøjer. De personer, der bevogtede dem på **Militærbase**, var soldater. De stod lige ved hegnet. Han ved ikke, hvilken nationalitet de havde. Han havde hovedet bøjet det meste af tiden, og han var bange, så han kunne ikke koncentrere sig om, hvem der var til stede. Han kan derfor heller ikke svare på, om hundeførerne var danske eller britiske. Der var et telt, hvor de blev afhørt, et andet telt, hvor de ventede, samt yderligere et åbent telt. Bordet stod i det telt, som stod tæt på den åbne plads. Der var danske soldater til stede i det telt, hvor de ventede på at blive kørt videre. Han ved ikke, om den soldat, der kropsundersøgte ham, var dansker. Han fik ikke at vide, hvorfor han skulle undersøges. Det var det irakiske politi, der bagbandt ham og gav ham bind for øjnene, da de skulle køres til Al-Shu'oon. Han blev kørt på en åben pickup til Al-Shu'oon. Han så ikke danske styrker i Al-Shu'oon, men hørte fremmedsprog. Han kunne ikke skelne dansk fra andre fremmedsprog. Dommeren spurgte ikke om hans religion. Han blev i stedet udspurgt om sin kidnapning i 2003. Dommeren nævnte ikke, hvad han var sigtet for. Efter at han var blevet overført til Al-Tasferat, fik de andre indsatte at vide, at han var terrorist, og at han ikke brød sig om Profetens familie. Han blev også udsat for mishandling i form af fornærmelser og hån. Han blev ikke udsat for tortur. Da han herefter blev ført tilbage til Al-Shu'oon, blev han på ny udsat for tortur af samme art, som han tidligere har forklaret om. Han blev atter overført til Al-Tasferat, hvorfra han senere blev løsladt. Faderen til en af de andre sagsøgere betalte en løsesum til personerne i Al-Shu'oon, så de blev løsladt. Der verserer i dag ingen sag mod ham i Irak.

Han ønsker ikke at svare på, hvornår han første gang hørte om sagen i Danmark. Han ønsker heller ikke at udtale sig om, hvorvidt han har talt med sagsøger 6 om sagen. Han vil heller ikke svare på, om han har fremsat krav mod britiske myndigheder. Der er ingen af sagsøgerne, som er i familie med ham.

Sagsøger 9 har adspurgt af advokat Christian Harlang forklaret blandt andet, at han er træt efter rejsen fra Irak til Beirut. De ankom som planlagt til Beirut luft-

havn omkring kl. 22.00, men der opstod et problem i lufthavnen, som forsinkede dem.

Advokat 1 hjalp ham i lufthavnen. Han ankom efter kl. 01.00 til hotellet i Beirut. Han vil tro, at han har sovet omkring fire timer eller mindre.

Han er født i 1981. Han var således 23 år i november 2004. Han er i dag 36 år. Han er gift og har børn. Han havde ikke kone og børn den 25. november 2004. Han mistede på et tidligere tidspunkt sin højre hånd i en ulykke.

I november 2004 boede han over for **Udeladt** moskeen. Han husker ikke, hvornår han vågnede den 25. november 2004, men han stod op før solopgang for at gå til morgenbøn i **Udeladt** moskeen. Det kan godt have været omkring kl. 5.00. Han gik ind i moskeen, hvor der var ca. 20-25 personer. Efter anden del af morgenbønnen kunne de høre nogle lyde uden for. Der var da forløbet omkring ½ time, fra han ankom til moskeen. De afsluttede bønnen og forlod moskeen.

På luftfotografiet af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 73, kan man se **Udeladt** moskeen øverst til højre i billedet. Han forlod moskeen ad den udgang, der fører ud til hovedgaden, sammen med de andre bedende, der ligesom han boede over på den anden side af gaden. De var vel omkring ni personer, som gik den vej ud af moskeen. Den resterende del af de bedende forlod moskeen ad moskeens anden udgang. Da han kom ud af døren, så han noget, der lignede en militæroperation. Uden for moskeen var der irakiske militspersoner og danske soldater. Der var militærkøretøjer og helikoptere i luften over området. I midterrabatten foran moskeen holdt der et pansret bæltekøretøj svarende til det højre bæltekøretøj, der er markeret på et forevist fotografi, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 98. Han så også et køretøj svarende til de pansrede køretøjer (Piranhaer), der er markeret på to fotografier, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 99 og 101. Dette køretøj holdt tæt på moskeen. De pansrede køretøjer var danske. De havde dansk flag, og der stod danske soldater ved siden af køretøjerne. Det danske flag er rødt med hvidt kryds. Han er fra Basra, og det var ikke første gang, at han havde set danske soldater. Der var endvidere skrevet ”de danske styrker” på arabisk på siden af køretøjerne. Der gik kun ganske få sekunder, fra han kom ud af moskeen, til han blev anholdt af danskerne. Han kunne genkende de danske soldater på deres uniform og flaget på skulderen. Derudover var der også nogle andre til stede. Soldaterne og de irakiske militspersoner havde spredt sig ud foran moskeen, så de bedende fra moskeen ikke kunne forlade stedet og gå hjem. Han stod tæt ved moskeens facade. De danske soldater henvendte sig til ham via en tolk. Der var også

nogle irakiske militspersoner til stede. Tolken sagde til ham, at de ville se hans identitetspapirer. Tolken oversatte for de danske soldater. Han svarede, at han ikke havde medbragt identitetspapirer, for han var blot gået over i moskeen for at bede. De truede personerne fra moskeen med våben og bagbandt dem. Det var de danske styrker, der havde kommandoen. Han har kun én hånd, så han blev ikke bagbundet. Dem, der var gået ud ad den anden dør, kunne forlade stedet og gå hjem. Foreholdt, at andre har fortalt, at de blev bagbundet og lagt på jorden, har han forklaret, at det er rigtigt. Han selv blev ført over på den anden side af vejen, hvor han var tilbageholdt i en times tid eller mere. Han blev slået på vejen. De stod op, mens de ventede. Han så, at to personer fra et hus ved hjørnet over for moskeen også blev taget til fange. Den ene var blot iført undertøj. Det var sagsøgerne 2 og 11. Han så, at de også blev slået. Efter en times tid eller mere fik de tilfangetagne bind for øjnene. Han fik sit eget lommetørklæde for øjnene.

De blev derefter kørt hen til Akka-basen, hvor de danske soldater havde en lille lejr. De opholdt sig på Akka-basen i flere timer, hvor de blev placeret i et lille rum. De var 11 personer i alt, idet sagsøgerne 2 og 11 også var der. Deres navne blev registreret.

De blev efterfølgende kørt til **Militærbase**. Stedet er senere blevet kendt som **MB**. De blev transporteret derhen i nogle lastbiler, der var dækket af presenninger. Han havde ikke bind for øjnene under transporten. Da de kom ud af lastbilen, blev de samlet i det fri og sat på hug. Heller ikke her havde han bind for øjnene. Der var danske soldater til stede, men han husker ikke hvor mange. Det var de danske soldater, som havde kommandoen. Der var ikke mulighed for at komme på toilettet, og han fik intet at spise eller drikke. Han sad og ventede en times tid, hvorefter han blev afhørt inde i et telt. I teltet var der et bord og ud over ham selv en mandlig og en kvindelig soldat, en irakisk tolk samt en fjerde person, der ikke så arabisk ud. Den mandlige soldat var dansker. Han kunne genkende soldatens nationalitet på uniformen og flaget på skulderen. Den kvindelige soldat bar samme type uniform som den mandlige soldat. Han blev spurgt om navn og fødselsdato, om han var tilhænger af Al-Qaeda, og om han havde deltaget i terrorisme. Han svarede, at han ikke var medlem af Al-Qaeda og ikke var terrorist. Den fjerde person var iført plastikhandsker og gennemførte en kropsundersøgelse af ham, herunder af hans kønsorganer. Mens han blev undersøgt, grinte de tilstedeværende ad ham. Der var tale om en nedgørelse og ikke en visitering af ham. Der kom derefter en soldat, som førte ham ud af teltet. Han blev atter sat på hug på et område, der var indhegnet med pigtråd. Der sad han, indtil de

alle var blevet afhørt. Der stod nogle soldater med politihunde, der virkede truende. Ham, der førte hunden, lod som om, at den ville angribe ham, hvorefter han trak den tilbage.

Adspurgt, om han følte, at han med vilje blev generet af hundene, har han svaret bekræftende. Da han blev ført hen til det køretøj, der kørte ham til Al-Shu'oon, var der danske soldater til stede. Det var de danske soldater, der tog ham hen til køretøjet. Inden de blev sat ind i bilen, fik de bind for øjnene. Det var de danske soldater, der havde kommandoen, indtil de sad i bilen, der skulle køre dem til Al-Shu'oon. Han vidste ikke på daværende tidspunkt, at det var Al-Shu'oon, det er noget, han sidenhen fik at vide. Han opholdt sig i Al-Shu'oon i 10-14 dage. De brugte alle former for tortur i Al-Shu'oon. Adspurgt på ny af advokat Christian Harlang om, hvor lang tid han opholdt sig i Al-Shu'oon, har han forklaret, at han var der i 10-12 dage.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Claim Form, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 523-539, har han forklaret, at han var blevet kontaktet telefonisk om et krav mod de britiske myndigheder. Adspurgt, hvorvidt han blev anholdt af irakiske styrker med støtte fra danske og britiske tropper, har han forklaret, at det var danske soldater sammen med irakerne, der anholdt ham.

Han genkender ingen af personerne på det foreviste fotografi af tilbageholdte, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 102. De var på den anden side af vejen.

På det foreviste foto af en gruppe personer, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 83, kan man fra venstre se en dansk soldat, to irakere og dernæst en britisk soldat.

Da han kom ud af moskeen, så han ingen britiske soldater, men han fik senere at vide, at der også havde været britiske soldater til stede. Han blev transporteret til Akka-basen på ladet af en pickup. Han ved ikke, om Akka-basen var dansk, britisk eller irakisk. Der var flere forskellige styrker på basen. Der var i nærheden af moskeen parkeret nogle pickup biler svarende til den, der er afbildet på et forevist fotografi af en hvid pickup, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 95. Han genkender ikke personen på ladet af et forevist foto af en tilbageholdt person ved **Mål** 1, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 145. Det er ikke ham.

Det var under transporten til **MB** første gang, at han så den type lastbil, som han blev transporteret på. Den var ikke irakisk. Den havde nogenlunde samme højde som de lastbiler, man kan se på et forevist oversigtsfoto af en række lastbiler, jf. støttebilag J. På **MB** var de hos de udenlandske styrker. Foreholdt, at det af Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 825, fremgår, at det var danske soldater, der holdt vagt på **MB**, har han forklaret, at de var hos de udenlandske styrker på det sted, hvor danskerne holdt til. Han ved ikke, hvem der i øvrigt opholdt sig på lufthavnens område. Den person, der undersøgte ham, var blandt andet iført t-shirt. Han så også nogle andre soldater, som var iført militærbukser og t-shirts, og hvor han således ikke kunne se, om de var danske eller britiske. Han har ikke som anført i Medical Report, oplyst, at den person, der med gummihandsker undersøgte ham, var dansk. Han husker ikke at være blevet slået, mens han var på **Militærbase**. Det er lang tid siden, så han husker ikke alle detaljer.

Han blev kørt til Al-Shu'oon i irakiske biler tilhørende Al-Shu'oon. De blev ført ind i et lokale enkeltvis og fik bind for øjnene. Han blev stillet en masse spørgsmål og så begyndte torturen fasevis, først med falanga. Han blev derefter slået med knytnæver og knipler, og han blev også sparket. Han mistede bevidstheden, da han blev slået, så han husker ikke, om han blev udsat for elektriske stød. Det siges, at han efterfølgende blev stillet for en dommer, men han så ingen dommer. Inden man fremstilles for en dommer, bliver man normalt fremstillet for en anden person. Han ved ikke, hvem der besluttede, at han skulle løslades. Det var ikke en domstol. Efter fremstillingen blev han ført tilbage til Al-Shu'oon. Der gik en times tid derefter, inden han blev løsladt. Der blev betalt en løsesum, men han kender ikke beløbets størrelse. Der verserer i dag ingen sag mod ham i Irak.

Han kender ingen advokat ved navn **Person 9**. Han mener ikke, at det har med den danske sag at gøre, hvem der kontaktede ham telefonisk om sagen i Storbritannien, så det ønsker han ikke at svare på. Sagsøger 6 har fungeret som en slags talsmand. Sagsøger 6 kender hans familie.

Adspurgt af Christian F. Jensen har han forklaret, at han under opholdet i Al-Shu'oon som en del af torturen fik bundet sine fødder op, hvorefter han blev slået på fodsålerne. Han ved ikke, hvor lang tid han blev udsat for den form for tortur.

Sagsøger 11 har forklaret blandt andet, at han 66 år gammel og har hustru og ti børn. Hans far og dennes hustru lever fortsat.

Den 25. november 2004 blev der omkring kl. 5.00 eller 5.30 banket på deres dør af danske og irakiske soldater. De kom ind i huset og førte ham straks ud på gaden. Han erindrer ikke, om det var de irakiske eller danske soldater, der fysisk tog fat i ham, men de irakiske soldater blev beskyttet af danskerne og var under dansk kommando. Soldaterne beordrede alle familiemedlemmerne, herunder hans små børn, ud i gården. Det har han efterfølgende fået fortalt af familien. De irakiske soldater fremsagde skældsord mod hans far, og han har fået at vide, at de også tog faderens penge. Skældsordene handlede om de sekteriske problemer, der er i landet. Da han kom ud, så han de danske soldater stå på panserkøretøjer. De beskyttede de irakiske styrker, som dengang var meget svage og ikke kunne forsvare sig selv.

Han blev ude på gaden sat op ad muren lige ved indgangsdøren sammen med sin bror, sagsøger 2. Hans hus er hjørnehuset, der på luftfotografiet af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 73, ses ligge lige over for **Udeladt**. Han så mange militære biler og pansrede køretøjer samt flyvemaskiner i luften. Han så, at der på køretøjerne stod, at de tilhørte de danske styrker. Der var mange soldater ude på gaden, herunder danske soldater med det danske flag, der er rødt med et hvidt kors, på ærmet. Han så også ni personer blive hentet fra moskeen og blive bragt over til dem. Han kendte dem alle. Det var sagsøger 1 og dennes bror, sagsøger 7, sagsøgerne 3, 4, 5, 8, og 10 samt **Sgr 1** hvis efternavn han ikke kender, og **Bror** der ikke er en af sagsøgerne. De sad på gaden i omkring en halv time. Det var koldt, og han havde kun nattøj på, så han frøs. Han kan ikke svare på, hvor lang afstand der var mellem de irakiske og de danske soldater. Han blev ikke selv slået, men det gjorde hans bror. Det var ikke noget, han overværede, men noget han fik at vide af sin bror. Broderen kom ud i undertøj, og der var blod på hans underbukser. Han så ingen optage militæroperationen med et videokamera. Han blev ikke bundet og fik ikke bind for øjnene. De blev heller ikke hånet på dette tidspunkt.

Han blev ført op på en lille pickup og kørt de cirka 500 meter til Akka-basen. De biler og pansrede vogne, som fulgte dem, var hvide. Der stod ikke noget på dem. Han kan ikke huske bilerne præcist i dag, fordi han dengang var bange. Han kan således ikke genkende de køretøjer, der ses på billederne, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 101 og side 98, men det kan godt have været nogen som dem. Adspurgt på ny har han forklaret, at han ikke i dag kan huske farven på de militære køretøjer, der fulgte dem.

Da de ankom til Akka-basen, blev de bragt ind i et fængsel af irakiske soldater. De ventede her til kl. 8.30 eller 9.00. Der var både irakiske og danske soldater til stede. Han gik selv ned fra pickuppen. De blev alle af en iraker spurgt, om sagsøger 7 var til stede. Deres navne blev registreret af de irakiske soldater. De danske soldater kunne ikke forstå arabisk. Han ved ikke, om de danske soldater fik sedlen med navnene.

De blev herefter kørt til **Militærbase** i en stor militærbil, der var dækket af en presenning. Bilen havde en mørk farve og lignede dem, der er på billedet, jf. støttebilag J, men med en presenning over ladet. De havde bind for øjnene, og deres hænder var bundet. Selvom han ikke kunne se, om de blev fulgt af nogle køretøjer, er han dog sikker på, at dette var tilfældet. På **Militærbase** blev øjenbindet fjernet, og de blev sat på jorden. Han så følgebilerne, men kan ikke huske, hvordan de så ud. Nogle af bilerne var firehjulstrækkere, der ligner det køretøj, der ses på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 120. Han kunne ikke se, hvor køretøjerne kom fra, men det var de danske styrker, der stod for hele operationen. På **Militærbase** var der også andre styrker, men han genkendte kun de danske soldater på deres flag på uniformen. De blev siddende ude i det fri til klokken et eller to om eftermiddagen. De blev herefter bragt ind i nogle telte for at blive visiteret. De blev af en dansk soldat, der sad ved et bord, via tolk spurgt om navn, adresse, fødselsdato og beskæftigelse. Han blev ikke beskyldt for noget, og der var da heller ikke blevet fundet terrorister eller våben hos dem. Visitationen var ”ublufærdig”. Der var tale om en visitation af hele kroppen, inklusiv en undersøgelse af endetarmen. Der var to danske soldater til stede ved visitationen. Det var den soldat, der sad ved bordet, og ham der gennemførte visitationen. Han erindrer ikke, om der tillige var en kvinde til stede. Han blev herefter ført over til et andet telt, hvor de hvilede sig lidt og opholdt sig til omkring klokken fire eller fem om eftermiddagen. De fik hverken mad eller drikke. Adspurgt, om han følte sig ydmyget af den gennemførte visitation, bekræftede han dette. Han havde det dårligt, fordi han kun var iført nattøj, ikke havde fået mad og drikke og uden begrundelse var blevet udsat for denne behandling. Det var først efter afhøringen i Al-Shu’oon fængslet, at de fik noget af spise og drikke. Det fik de af nogle af de andre fanger.

Fra **Militærbase** blev de transporteret i et militært køretøj til Al-Shu’oon. De fik bind for øjnene, inden de blev ført op i bilen. Han så ikke, hvilken nation køretøjet tilhørte, men han så to jeeps, som var danske, idet det stod på dem. De to jeeps lignede den, der ses på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 103. Det var irakiske soldater, der kørte dem til Al-Shu’oon, under beskyttelse af de danske soldater i jeeps. De blev under transporten

nedgjort af de irakiske soldater og også slået let på hovedet med besked om, at de skulle sætte sig ned.

I Al-Shu'oon blev de bragt til afhøring med bind for øjnene. For hans vedkommende varede afhøringen ikke så længe. Han blev spurgt om navn og adresse af nogle irakere. Han blev endvidere afhørt om terrorisme. De spurgte ikke til hans religion, for de vidste godt på forhånd, hvilken trosretning han tilhørte. Han blev ikke slået eller mishandlet under afhøringen. Han blev heller ikke hånet. Det var en iraker, der afhørte ham. Efter forhøret fjernede de bindet fra hans øjne og løsnede hans hænder. Herefter blev han bragt til fængslet, som lå i samme bygning som afhøringsrummet. Han blev anbragt i en stor sal med cirka 200 andre fanger, herunder alle dem fra moskeen. Den første nat måtte han sove på gulvet. Han fik ikke varmt tøj og heller ikke mad og drikke. Der var lys i rummet, som var meget uhumsk. Adspurgt, om der stank, svarede han, at der selvfølgelig stank, for der havde opholdt sig mennesker i rummet i lang tid, og toilettet var placeret inde i rummet. Der var mulighed for udluftning, men det var koldt udenfor. På grund af de mange mennesker var der varmt i cellen. Han opholdt sig i cellen i syv dage, hvorefter han blev stillet for retten og løsladt. Han selv, hans bror og måske også Sgr 1 og Bror blev frifundet. Over for dommeren gav han udtryk for, at han ikke vidste, hvorfor de var blevet anholdt. Dommeren var retfærdig og forstod dem. Dommeren sagde ikke direkte til ham, at de blev løsladt, men udenfor fik de at vide, at de var blevet frifundet. De kom herefter tilbage til fængslet, hvor de fik udleveret deres ting, og herefter forlod de fængslet.

Adspurgt, om politiet i Al-Shu'oon var kendt for at slå deres fanger, har han bekræftet dette. Andre fra moskeen, f.eks. sagsøger 5, blev slået. Han ved ikke, om de også mishandlede deres fanger, da de ikke behandlede ham så slemt. Adspurgt på ny, har han forklaret, at det var alment kendt, at de mishandlede deres fanger.

Han var selvfølgelig bange under tilbageholdelsen, for han vidste ikke, hvad der ville ske med ham. Han har ikke i dag følger af den psykiske belastning, han var udsat for. Hvis han tidligere har haft det, har han glemt det. Adspurgt, om han er bange for at blive forfulgt som følge af tilfangetagelsen i 2004, svarede han, at selvfølgelig er han bange. Adspurgt om han lider af angst, bekræftede han dette. Han kan godt huske, at han blev lægeligt undersøgt i 2012. Han blev i 2008 syg af kræft og fik fjernet blæren. Han erindrer også den undersøgelse, der førte til udarbejdelsen af Medical Report. Han kan ikke huske, hvad der

dengang blev sagt. Adspurgt om han har svært ved at vende tilbage til stedet for anholdelsen, har han forklaret, at det har han ikke problemer med.

Adspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han er i familie med sagsøger 1, der er hans fætter. De er naboer. Foreholdt, at sagsøger 1 har forklaret, at der også var britiske soldater inde i hans hus, har han forklaret, at han ikke kender de britiske soldater og ikke så dem. Soldaten, der ses til højre på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 84, er måske irakisk, men han er maskeret, så det kan være svært at se. Han genkender ikke nationaliteten på nogen af de vestligt udseende soldater på billedet. Han kan ikke se et flag på skulderen af den soldat, der står op på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 82. Det flag, han så på de danske uniformer, sad på venstre skulder. Han genkender sin morbrors hus på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 102. Den person, der ses siddende lige til højre for bilruden, er hans morbrors søn, **P 18**. De soldater, der ses på billedet, så han ikke selv den pågældende morgen. Han hørte ikke på noget tidspunkt skud, inden han blev transporteret væk. Selvom han havde hørt skud, er det formentlig ikke noget, han vil kunne huske så længe efter, for Irak er fyldt med konflikter og problemer.

Han blev kørt til Akka-basen på en lille pickup magen til dem, der ses på billederne, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 145 og 95. De jeeps og firehjulstrækkere, han så, svarer til det køretøj, der er afbildet på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 103. Han husker ikke, om han så nogle køretøjer svarende til det på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 100. Akka-basen tilhører koalitionsstyrkerne, hvilket vil sige de irakiske og de danske styrker. Den var tidligere irakisk, men efter besættelsen af Irak var den ikke længere rent irakisk. Han så ikke på noget tidspunkt britiske soldater, og han kender dem heller ikke. Den person, der anholdt ham, havde ikke tildækket sit ansigt. Foreholdt, at sagsøger 1 har forklaret, at der på Akka-basen var en person, der så anderledes ud, var høj og havde blond skæg, har han forklaret, at han ikke så en sådan person.

Det var et militært køretøj, der kørte ham til **Militærbase**. Der var tale om en lastbil med en presenning. Han ved ikke, om det var et irakisk eller dansk køretøj. På **Militærbase** var der hunde. Han er ikke sikker på, fra hvilket land hundeførerne kom, men de var højst sandsynligt danskere. Han er sikker på, at de to soldater, der henholdsvis kropsviserede ham og overværede visitationen, var danskere, for han genkendte dem på deres uniform med flaget. Ingen fortalte ham, hvorfor det var nødvendigt også at foretage en intim undersøgelse af ham. Foreholdt, at de britiske myndigheder har tilkendegivet, at det var britiske

soldater der forestod tilbageholdelsen på **Militærbase**, fastholdt han, at det var danske soldater, som han identificerede på uniformens flag. Det var tolken, der også sad ved bordet, som stillede spørgsmålene til ham. Tolken var helt sikkert iraker.

Fra **Militærbase** blev de kørt til Al-Shu'oon i militære køretøjer ledsaget af to jeeps. Han tror, at det var det samme køretøj, som havde kørt ham til **Militærbase**, det vil sige en mørk lastbil. Det er ikke korrekt, som det fremgår af Medical Report, jf. ekstraktens bind VI, side 865, at han blev kørt i en pickup. Han havde øjenbind på under transporten. Han fik sat bindet for øjnene, efter at han var kommet ind i bilen. Han havde forinden set de to jeeps på **Militærbase**. De styrker, der var i Al-Shu'oon, var irakiske og tog sig af den hårde kriminalitet. Han kender ikke TSU og kunne på grund af øjenbindet heller ikke se, om der stod "TSU" på skuldrene af dem, der udspurgte ham i Al-Shu'oon. I Al-Shu'oon blev han kun stillet spørgsmål, mens de andre tilfangetagne blev mishandlet og behandlet dårligt. Når han siger, at det var alment kendt, at folk blev dårligt behandlet i Al-Shu'oon, er det fordi, de andre tilfangetagne blev slået. Han selv blev frifundet for beskyldninger om terrorisme og våbenbesiddelse. Alle de anholdte var sunnimuslimer og blev mødt med usande beskyldninger. I den forstand var der tale om sekteriske anliggender.

Det var sagsøger 6, der fortalte ham, at han skulle rejse en sag mod danskerne, og rejste sagen på hans vegne gennem advokaten "Christian". Han har ikke anlagt nogen sag mod de britiske myndigheder. Foreholdt, at hans navn står på en liste over sagsøgere fra det britiske advokatfirma Leigh Day, jf. ekstraktens bind VII, side 1140 (Claimant No. 158), oplyste han, at han ikke ønsker at svare på yderligere spørgsmål herom. Han har aldrig indgivet en klage mod de britiske myndigheder og har intet kendskab til en sådan sag. Han ved ikke, om en sådan sag verserer.

Adspurgt af advokat Christian Harlang, om han husker, at han i 2012 beskrev nogle mentale skader over for retsmedicineren og psykiateren i form af f.eks. meget dårligt humør, har han forklaret, at han blev psykisk belastet i 2004, og han fik efterfølgende konstateret kræft. Hver gang han tænker på undersøgelsen, bliver han irriteret. Adspurgt, om det er fordi, det var hårdt for ham dengang at genkalde sig, hvad der var sket, har han forklaret, at det er smertefuldt.

Sagsøger 12 har forklaret blandt andet, at han er født i 1951 og tilhører en humanistisk trosretning, sufi, der lærer mennesker at elske hinanden og leve i

fred sammen. Hans menighed består af mellem 50 og 100 familier. Han arbejdede tidligere som funktionær ved den irakiske havn i Basra, men blev pensioneret som 40-årig under Saddam Husseins styre, idet han ønskede i stedet af koncentrere sig om de religiøse handlinger. Han begyndte som menigt medlem af bevægelsen, men efter at have uddannet sig i den sufistiske metode, blev han af metodens ledere forfremmet til en slags forvalter af takiaen med ansvar for de praktiske forhold på stedet og for oplæring af de øvrige medlemmer. Han boede omkring to kilometer fra takiaen. Den øverste leder af takiaen er ikke imam i traditionel forstand, men en leder med direkte kontakt til Gud, der vejleder menighedens medlemmer. Han selv fungerede som en slags fuldmægtig for lederen. Takiaen blev etableret i 1988 og består af en hal med bedefaciliteter og grønne arealer udenom. Den er omkranset af en mur. På luftfotoet over "Mål 4" (støttebilag bind 1, side 74) ses indgangen til området på den øvre side af arealet, til højre ses bederummet og nederst til venstre ses bad- og køkkenfaciliteter samt hans opholdsrum. Der er også et gæsteområde, men det er ikke beregnet til længerevarende ophold i takiaen. Det er dem, der arbejder på stedet, som overnatter i takiaen, mens gæster blot har mulighed for at hvile sig. Uden om takiaen ligger der boliger, herunder det hus, der på oversigtsfotoet er markeret med "target area 4B". Huset tilhører en religiøs skikkelse, som dog ikke har nogen tilknytning til takiaen.

Den 25. november 2004 tidligt om morgenen sov han hjemme hos sig selv, da han af en kontakt fik at vide, at takiaen var omringet af de danske styrker. Han tog en taxi til takiaen og nåede frem omkring kl. 5.00 eller 5.15. Der var flyvemaskiner eller en helikopter i luften, og han så danske og britiske styrker i området ved takiaen. Han holdt sig lidt på afstand og observerede stedet. Det sted, hvor taxaen satte ham af, ligger uden for det område, der fremgår af det foreviste luftfoto. Han genkendte de danske køretøjer på det hvide flag med et rødt kors i midten. Trafikken i området omkring bygningen var afbrudt af militære køretøjer, og de danske soldater stod ved indgangen til takiaen. De britiske soldater var placeret ude på hovedvejen og bag ved takiaen. Der var cirka 5 skridt fra de danske soldater til indgangen og 15 skridt mellem soldaterne og deres køretøjer. Ved indgangen til takiaen var der kaotisk, og han blev meget urolig. Han så med sine egne øjne, at man smed takiaens elever ud på gaden, slog dem og tog dem hen til transporten. Der blev taget otte elever ud fra stedet.

De otte fanger lå med ansigtet mod den støvede jord i en afstand af cirka 5 skridt fra indgangen til takiaen. De blev tævet på stedet, dels af danske soldater, dels af irakiske styrker, som hjalp danskerne. Der deltog tre eller fire soldater i afstraffelsen. Han gik ind ad ind-

gangen til takiaen og blev på den åbne plads inden for indgangen spurgt til sit ærinde af en dansk soldat, der var sammen med irakiske soldater. Han svarede, at han var forvalter af stedet. Han var indenfor i 5-7 minutter. Den danske soldat stod dog uden for indgangen til takiaen, cirka 5-10 skridt fra indgangen, og cirka 15 meter væk stod en beskyttelsesgruppe. Indenfor var situationen kaotisk og urovækkende. Der var helt tomt og meget rodet over det hele. Han så et antal irakiske soldater indenfor, men ingen danske soldater inde i takiaen. Det var dog danskerne, der havde givet de irakiske soldater lov til at gå ind i takiaen, idet irakerne var under ledelse eller supervision af danske soldater. Det var almindeligt kendt, at det var de danske soldater, som ledede operationen, og det fremgik da også af hele situationen, idet de danske soldater havde omringet området og afgav ordrer. Han hørte dem ikke give ordrer, men han så det. På et tidspunkt gav en irakisk soldat ham bind for øjnene, hvilket sikkert også skete efter instruks fra danske soldater. Klokken var da omkring kl. 5.30. Herefter blev han taget udenfor takiaen og bemærkede – selvom han havde bind for øjnene – at alle var blevet taget ud til transporten, og at han var den sidste, der blev ført ud af takiaen.

Hans hænder blev bagbundet med plastikstrips, og de tog hans telefon fra ham. Han blev ikke selv smidt på jorden eller slået. Tre kvarter senere blev han ført hen til en minibus, der cirka kl. 6.30 transporterede alle ni tilbageholdte med tilknytning til takiaen og tre tilfældigt forbipasserende, sagsøgerne nr. 13, 15 og 20, til den danske lejr "MB". Det var en lang minibus af en type, som man i Irak kalder en "costa". Køreturen varede omkring 45 minutter. Han så intet under transporten. Han var dog i stand til at se et dansk køretøj, som eskorterede deres transport. Det så han, da han med hænderne løftede lidt i bindet og kiggede ud under det. Da det irakiske politi så, at han rørte ved bindet, blev han slået, og de bandt øjenbindet igen, hvorefter han ikke længere kunne se noget. Han mener, at de ankom omkring kl. 8 eller 8.30, men han havde ikke ur på. Øjenbindet blev taget af, og han kunne nu se både omgivelserne og de danske soldater. Foreholdt sin forklaring om, at han var bagbundet, har han forklaret, at han uden brug af hænderne fik øjenbindet lidt væk fra øjnene. Ved ankomsten blev de mødt af soldater med politihunde, som snusede til dem, mens de endnu var bagbundne og havde bind for øjnene. Det var sikkert de danske soldater, der stod for det, for det var også dem, der nedskrev deres navne og tog deres ejendele. I løbet af den første halve time efter ankomsten fik de løsnet deres hænder, og øjenbindene blev taget af, hvorefter deres telefoner og andre ejendele blev lagt i poser af danske soldater. De danske soldater afhørte dem og bad dem herunder oplyse deres navne, som blev skrevet ned. Han kunne kende danskerne på deres uniformer med flaget med rødt kors på

skulderen, som er kendt i Basra af både mænd, kvinder og børn. Det hele foregik i danskerne lejr under dansk ledelse. Han fik tilbudt mad, men kunne ikke spise, fordi han på det tidspunkt fastede. Indtil solnedgang var de i varetægt hos danskerne, hvorefter danskerne overgav dem og listen med deres navne til det irakiske politi, der satte bind for deres øjne og bandt deres hænder.

Klokken fire om eftermiddagen blev han og de andre tilbageholdte transporteret til Al-Shu'oon, som var centralen for det irakiske politi beliggende i kvarteret al-Hayani-e. Han kender ikke navnet Al Jamiat. Køreturen tog cirka en time. De ankom omkring solnedgang. Ved ankomsten blev de taget ud af transporten og sat på knæene med ansigtet mod en mur og bukket ned mod jorden. Deres hænder var fortsat bundet, de havde bind for øjnene og vidste ikke, hvad der skulle ske med dem. De blev siddende indtil kl. 21 uden mulighed for at gå på toilettet. To af de andre tisede i bukserne. Efter en time blev de dog en for en ført til toilettet. Fra kl. 21 begyndte det irakiske politi at afhøre dem hver især. De havde ingen rettigheder hos irakerne, og han kunne høre nogen blive slået og skribe fra det sted, hvor afhøringerne foregik. Han selv blev afhørt fra kl. 21, mens han fortsat havde øjenbind på. De spurgte ham, om der havde været våben og narkotika i takiaen, hvilket han benægtede. De påstod herefter, at de havde fundet begge dele i takiaen, og sigtede ham for våben- og narkobesiddelse samt beskyldte ham for at være terrorist eller uromager. Fra kl. 23 til cirka kl. 1.30 fortsatte afhøringen under tortur, idet de forsøgte at tvinge ham til at afgive en tilståelse. Han blev sparket og fik stokkeslag. De gav ham også elektriske stød, mest på hænder, fødder og lår, men også på kønsdelene. De elektriske stød på kønsdelene var den værste del af torturen. Herudover slog de ham på begge sider af ansigtet med hænder og stok. Han blev også udsat for spark, og der blev fremsat trusler mod hans familie. Efter dette første forhør blev han ikke tortureret mere, men han hørte alle sagsøgerne blive tortureret flere gange i de første dage. Han hørte dem råbe og skribe. De var også alle blevet tortureret foran takiaen. I alt tolv personer blev tilbageholdt. Seks blev senere løsladt mod kauti- on, mens hans gruppe på seks personer forblev i irakernes varetægt i 19 dage, uden at der var noget grundlag herfor. Der blev betalt en løsesum for at få ham løsladt. Han fik mad og drikke i fængslet. I fængslet modtog han sikkert også dødstrusler, for når man er mistænkt for terrorisme, så får man det. Han modtog dog ikke direkte dødstrusler i fængslet, men han frygtede for sit liv, fordi han var tiltalt for terrorisme. Det værste var chikanerier og ydmygelser fra politiets og efterretningsvæsnets side. Alle var bange, overraskede og chokerede over at være fængslet, men ingen blev direkte truet i fængslet. Nogle af dem, han var sammen med, var studerende, som mistede deres uddannelsessted på grund af beskyld-

ningerne. Han selv har fået varige mén af torturen i form af nedsat hørelse, smerter i kæben og kronisk hovedpine. Herudover lider han af angst og uro. Ligesom alle de andre tilbageholdte er han til stadighed utryg efter det, han oplevede i fængslet. Mange er flygtet ud af Irak, og dem, der er tilbage, frygter for, hvornår der sker noget næste gang.

Han var dengang værge for **Sagsøger 23**. **Sgr 23's** far døde tidligt, og han har derfor taget sig **Sgr 23** og opdraget ham, indtil han var 20 år gammel. **Sgr 23** var også i 2004 psykisk handicappet, men han fik det meget værre efter torturen. Han oplyste ved tilbageholdelsen de danske soldater om **Sgr 23's** tilstand, men de tog ikke hensyn hertil. **Sgr 23** blev løsladt med den første gruppe.

Adspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at når han siger "vi" eller "os", mener han sig selv og medlemmerne af menigheden og ikke alle dem, han blev tilbageholdt sammen med. De har talt sammen om, hvad de blev udsat for, og om at de skulle afgive forklaring for den danske domstol samt mulighederne for succes.

Den danske militære uniform er kakifarvet og er kendetegnet ved flaget, der er rødt med et hvidt kors. Den soldat, der knæler på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 82, er iført en dansk uniform, og køretøjet er dansk. Han genkender ikke personen, men hæfter sig ved flaget på skulderen. Han kan ikke sige, om den anden soldat på billedet også kommer fra Danmark, da han ikke kan se flaget. Til stede ved takiaen var formentlig soldater med de samme blå uniformer som på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84, og soldater med de brune irakiske uniformer, der ses på billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 93.

Den 25. november 2004 forlod han sit hjem kl. 5 og ankom til takiaen cirka kl. 5.15. Han så på sit ur derhjemme, inden han forlod hjemmet, og det tager cirka et kvarter at køre til takiaen. Han kender det område, som er afbilledet på luftfotoet over "Mål 4", jf. støttebilag bind 1, side 74, men kan ikke svare på, om han har set luftfotoet tidligere. Da han ankom til takiaen, så området ud som på den foreviste filmoptagelse fra operation Green Desert, minuttal 13:50, men han stod ud af bilen lidt længere væk fra takiaen, end kameraet er placeret. Han har ikke tidligere set filmen. Der, hvor han steg ud af taxaen, kunne han se både foran og bagved takiaen. En styrke af de britiske soldater var placeret ude på hovedvejen og bag ved takiaen, mens de danske styrker stod ved indgangen til takiaen. Han blev opmærksom på de britiske styrker umiddelbart efter, at han var steget ud af taxaen. Han

kunne se, at det var britisk militær, der befandt sig på bagsiden af takiaen, fordi de ikke havde et dansk flag på deres uniformer. Da han ankom, var det morgengry og ikke helt mørkt. Han stod og iagttog, hvad der skete, indtil kl. 6 om morgenen. Han så de militære køretøjer ankomme. Han var bange. På filmen, minuttal cirka 19:09, kan man se en soldat, der står cirka 4 meter fra husmuren. Fra muren til den næste soldat er der cirka 15 skridt og til panserkøretøjerne cirka 15 meter. På filmen, minuttal 19:27, ses indgangen til takiaen. Han nærmede sig indgangen for at se, hvad der skete. Da han kom helt derhen, kunne han se, at der var ført fanger ud fra takiaen. Porten var åben, så han gik ind. Der var ingen danske soldater i takiaen, da han gik derind. De opholdt sig ude foran indgangen. Han hørte ikke de danske soldater give ordre til irakerne, men han kunne se, at dem, der trængte ind i takiaen, var under ledelse af danskerne i samarbejde med britiske soldater. Det kan man også se på den film, som er forevist i retten, og som han selv har set ved en tidligere lejlighed. Det er ikke nogen hemmelighed, at Basra dengang var besat af danske og britiske styrker. Filmen lyver ikke, og hans overbevisning har han fået fra filmen. Han blev taget til fange af irakiske soldater, som bandt hans hænder og førte ham til den bus, der transporterede dem væk. Bussen svarede til den, der ses på filmen ved minuttal 14.00. En lignende bus kan ses på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 115. På bussen er der givetvis skrevet ”irakisk politi”.

Han vidste, at han var blevet ført til MB, idet han kunne se de danske soldater og lejren, da øjenbindet blev fjernet. Det er almindeligt kendt i Basra, at MB var den danske lejr. Der var to hunde, der umiddelbart efter udstigning fra bussen kom og snusede til ham, før han havde fået fjernet øjenbindet. Det var danske soldater, der førte disse hunde.

Efter ankomsten til Al-Shu’oon blev de alle stillet for en dommer. Klokken var da ni om aftenen, hvilket fremgik af et ur i retslokalet. Han blev spurgt om sin position i takiaen og stillet spørgsmål af politisk og religiøs art. Kl. 23 var det hans tur til at blive afhørt. Det ved han, fordi han spurgte en vagt om tidspunktet. Han har ikke været tilbageholdt ved andre lejligheder end denne.

Han kom i kontakt med advokat Christian Harlang efter at have set filmen, hvor man kan se, at de tilbageholdte bliver undertrykt. Herefter tog de kontakt til advokaten for at søge deres ret. De undersøgte, hvem de kunne få som advokat i Danmark, og fik at vide, at advokat Harlang er en god mand, der kæmper for folks rettigheder. De forsynede advokat

Harlang med filmen. Det var ikke ham personligt, der gjorde det, men andre, som havde filmen fra YouTube. Der er ikke andre advokater, som er bemyndiget til at repræsentere ham under sagen. Det er muligt, at de rejser krav mod briterne. Nærmere adspurgt herom har han forklaret, at han og de andre også har rejst en sag i Storbritannien.

Sagsøger 13 har forklaret blandt andet, at han er født **Udeladt** **1960**. Han er gift og har to døtre. Han har tillige en søn og en datter fra et tidligere ægteskab. Han er gymnasielærer og underviser i historie.

Den 25. november 2004 cirka kl. 7.30 kom han sammen med en person fra sit eget område kørende på motorcykel forbi området bag ved takiaen. Han så nogle britiske soldater bag ved takiaen, og på vejen holdt to panserkøretøjer, hvorpå der med arabisk skrift stod, at de tilhørte de danske styrker. Han blev sat af foran takiaen og blev her anholdt af irakisk politi under ledelse af danske soldater. Han forstår ikke det danske sprog, men kendte dem på det danske flag på skulderen. Han underviser i politisk historie og kender til Dannebrog, og han har som lærer altid haft et godt forhold til de allierede styrker i Irak. Indtil det øjeblik, hvor han blev anholdt og slået, vidste han ikke, at det var danskerne, der superviserede aktionen. Det fandt han først ud af efter ankomsten til **MB**. De danske soldater var sammen med det irakiske politi ved takiaen. Han blev efter anholdelsen slået i ansigtet af irakisk politi med kæbebrud til følge. De danske soldater overværede slagene, men reagerede ikke, og han kunne se på deres blikke, at de billigede volden. Da han forsøgte at værges for sig med hænderne, blev han bagbundet. Han blev ikke lagt på jorden. Irakerne er opdelt i stammer, og langt de fleste irakiske politistyrker tilhører én bestemt sekt. Det er helt normalt for dem, at de bruger ukvemsord. Der gik 1-2 minutter i alt, fra han blev anholdt foran takiaen, tævet, bagbundet og ført til transporten.

Han blev transporteret uden bind for øjnene i en costa, som er en bus af mærket Toyota med plads til cirka 20 passagerer. Han observerede, at et sæt af danske og britiske køretøjer eskorterede costaen. Der findes mange af den slags på gaderne i Irak, men den, de blev kørt i, var armeret med et net og dermed forberedt til transport af fanger. Der stod ”politi” på bussen både på engelsk og irakisk, og inde i bussen var der irakisk politi. Han blev slået i bussen, og de råbte ukvemsord ad ham. Sagsøger 15 kom ind i bussen efter ham og blev også slået. Sagsøger 12 var blevet anholdt, før han kom til stedet, og sad i bussen sammen med sagsøger 17 og sagsøger 22, som tidligere har været hans elever. De havde begge bind for øjnene. Han selv og sagsøger 15 havde ikke bind for øjnene. De blev kørt til **MB**,

der er en militærforlægning, hvor han engang selv udførte militærtjeneste. Da de ankom, blev de sat på række. Hans hænder var fortsat bagbundet, men han havde ikke bind for øjnene. Han sad forrest i rækken og kunne ikke vende sig om og se, hvordan de andre havde det. En ad gangen blev de ført ind i et telt, hvor der var danske soldater, en tolk og en pige iført britisk uniformsjakke til stede. En dansk soldat tog et billede af ham, og han blev af en anden dansk soldat, der sad ved et lille bord, via tolk spurgt om navn, fødselsdato, og stilling, samt om han tidligere havde deltaget i terroroperationer, og om der stod noget på hans straffeattest. De fratog ham hans id-kort, guldsmykker tilhørende hans hustru til en værdi af 2.400 dollars, et beløb på 100 dollars og hans månedsløn og lagde effekterne i en plastikpose. Herefter blev han ført til toilettet, hvor han fik løsnet hænderne, så han kunne vaske blodet af sig. Da han kom ud fra toilettet, foretog en dansk soldat iført latexhandsker en rektal undersøgelse af ham. Blandt soldaterne var der en festlig stemning, som om de hyggede sig. Alle de tilbageholdte blev samlet i et stort telt og placeret med cirka 3 meters mellemrum. De blev tilbudt mad, men dem fra takiaen fastede og spiste derfor ingenting. De blev bevogtet af en dansk soldat med politihunde.

På et tidspunkt kom nogle af danskerne og satte bind for hans øjne og bandt hans hænder. De beordrede ham og de andre tilbageholdte ind i en fangetransport. Han kunne høre, at der blev talt engelsk, arabisk og dansk. Ingen vidste, hvor de skulle hen. De blev transporteret til et politicenter, som tilhørte en bestemt militæret, hvilket han erfarede 3-5 timer efter ankomsten. Der var ikke tale om en officiel politimyndighed, men en enhed, der af alle blev kaldt "serious crime unit". Alle, som havde ansvaret for sikkerheden i området, herunder de danske og britiske styrker, var vidende om og tillod forskellige militser at styre sådanne centraler. Briterne foranledigede på et senere tidspunkt, at stedet blev revet ned, fordi det var et kriminelt sted, hvor der foregik illegale aktiviteter.

Umiddelbart efter ankomsten til politicentralen blev de placeret på knæene eller på hug. Ingen måtte røre sig, bortset fra sagsøger 12, der var en ældre mand, som fastede. Udover sagsøger 12 så han også sagsøger 1, 14, 15, 17, 20 og 23. Han selv blev mishandlet, mens han var i varetægt hos denne "serious crime unit". Han blev slået med hænder og stokke og pådrog sit kraniebrud. Han var den af de tilbageholdte, der blev udsat for mest tortur. Torturen blev udført med metoder, som end ikke blev anvendt af Baath-partiet. Der var en stor beholder med olie, som blev antændt, hvorefter glødende olie dryppede ned på ham. Der blev sat elektroder i næsefløjene, i øreflipperne, på brystvorterne og ved spidsen af penis. Han blev afhørt under tortur mere end tre gange, og ved hver afhøring udførte de elektrisk

tortur mod ham fem til syv gange, ligesom han fik talrige stokkeslag. Han blev spurgt om, hvem han havde dræbt, hvor mange operationer, han havde deltaget i, hvem han havde fået penge af, og hvordan han havde råd til så pænt tøj. En af de påståede officerer fik stoppet mishandlingen af ham, og han opdagede senere, at vedkommende var en af hans tidligere elever. Denne elev fortalte ham, at politifolkene ikke var offentligt ansatte, men at de allierede styrker havde tilladt dem at oprette stedet mod betaling. Da han spurgte eleven om, hvorfor denne ikke havde beskyttet ham, svarede eleven, at han skulle være glad for, at han ikke var dræbt, men alene tortureret. Han frygtede derfor for sit liv. I to døgn fik han hverken mad eller drikke. Da det var blevet offentligt kendt, at han var tilbageholdt, kom hans hustru med mad og medicin, som han dog ikke fik overbragt. I stedet fik han noget af den mad, som familien til sagsøger 15 var kommet med. Han blev løsladt fra politicentralen den 8. december 2004 og sammen med andre sendt til området Al-Maqal, hvor de skulle fremstilles for en dommer. Forud herfor havde han betalt en forsvarer 4.700 dollars for at tage sig af sagen. Dommeren spurgte ham alene om, hvorvidt de forklaringer, han havde godkendt med et aftryk af sin tommelfinger, var hans, hvortil han svarede ja. Forklaringerne var blevet afgivet under tortur, og han havde fået valget mellem at underskrive forklaringerne eller dø. Herefter bad dommeren om, at bindet blev fjernet fra hans øjne, og han kunne se, at dommeren var en af hans tidligere studiekammerater.

Han har i dag fysiske mén af den elektriske tortur i form af ”sekundær barnløshed”. På direkte forespørgsel om hver enkelt lidelse anført i Medical Report vedrørende ham har han forklaret, at han også har nogle epileptiske lidelser og kronisk depression, søvnbesvær, hjertebesvær og besvimelsesanfald. Helt op til 2015 var hans tanker meget optaget af det, han havde oplevet. Det er det værste, han har oplevet i hele sit liv.

På spørgsmål fra advokat Peter Biering har han forklaret, at når det af Medical Report vedrørende ham, jf. ekstraktens bind VI, side 1156 f. fremgår, at hans anholdelse snarere var religiøst begrundet end baseret på en kriminel sigtelse, er det fordi, han af soldaterne blev opfattet som en del af takiaens menighed. Han har til rapporten udtalt, at han blev arresteret af ”local forces”, fordi de politifolk, der arresterede ham, var maskeret og talte irakisk med lokal irakisk dialekt. Arrestationen blev overværet af de danske soldater, og på ■■■ MB blev han overleveret af danskerne til irakerne. Det fremgår endvidere af rapporten, at han blev slået og sparket af danske og irakiske soldater, men det var rettelig de irakiske soldater, der slog og sparkede under opsyn af danske soldater. Med den i Medical Report citerede udtalelse ”under the presence of the Danish planes” mente han, at der var en heli-

kopter i luften, men det var ikke muligt for ham at sige, hvilken styrke den tilhørte. Han blev transporteret i en irakisk bus eskorteret af danske og britiske styrker, ikke i et panserkøretøj. Det er heller ikke korrekt, når der i rapporten står, at han var ”blindfoldet” under transporten, for han havde ikke bind for øjnene under køreturen til [REDACTED] MB . Han har set en komplet version af filmen fra ”Mål 4”.

På billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 82, ses en britisk soldat, som knæler, og en stående soldat, som kan være italiener. Danskernes uniformer var mere camouflagedagtige. Han kender ikke nationaliteten på de to soldater, der ses i midten af billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84. Han antager, at de politihunde, han så på [REDACTED] MB , var danske, fordi der stod danske soldater med hundene. Han kan ikke udelukke, at soldaterne var britiske, men de talte et sprog, som han ikke forstod, hvilket han ville have gjort, hvis de havde talt engelsk. Han spurgte ikke soldaterne, om de var danske eller britiske. Den person, der undersøgte ham rektalt, var iført en uniform med et dansk flag på, og han talte dansk med de andre soldater.

Det er ikke korrekt, når sagsøger 12 har forklaret, at han ankom til Al-Shu’oon ved solnedgang, og at de alle klokken 21 blev fremstillet i retten. Han blev ikke stillet for en dommer i Al-Shu’oon, men først i Al-Maqal den 26. november 2004. Der var intet skilt, som viste, at det var en retssal. Han fik i retten at vide, at han var sigtet for terror. Han blev løsladt mod en kaution på i alt 4.700 dollars, som blev betalt af hans familie gennem en advokat, som familien havde engageret for sagsøger 15 og ham. Advokaten sagde, at pengene skulle betales til officererne, dommeren og flere, så han undgik at blive dræbt. Advokaten har fortalt ham, at sagen herefter er blevet lukket, men han løj, for sagen kører fortsat både mod ham og mod hele den gruppe, der er med i retssagen her. Det viste sig, da han søgte visum til Danmark, hvor han blev tilbageholdt af en særlig politienhed, der forfølger kautionsager. Når det af Medical Report fremgår, at han blev afpresset for 7.600 dollars før løsladelsen, refererer det til en episode, hvor en maskeret gruppe opsøgte hans hustru og spurgte, om han var fængslet. Hun svarede, at han var ude at rejse, men de sagde, at han ville blive dræbt, hvis ikke hun betalte pengene. Hun fik det dårligt og aborterede.

Han ved ikke, om der i Storbritannien er anlagt en sag på hans vegne. Han blev opsøgt af sagsøger 6, der foreviste ham en film og fortalte, at advokat Christian Harlang havde rejst en sag i Danmark. Han modtog en filmoptagelse om den sag. Han blev på et tidspunkt ringet op af en ung dame, som spurgte ham, om han havde anlagt sag mod danskerne og bri-

terne, og han svarede, at han ikke vidste, om det var tilfældet. Hun sagde, at der blev arbejdet på sagen. Han kender ikke til sagen i Storbritannien, men han vil i givet fald tage til England og følge den.

Sagsøger 14 har forklaret blandt andet, at han er født i 1977 og er universitetsuddannet lærer i geografi. Han tilhører sufigruppen og udførte i 2004 tjenester i takiaen ved siden af sine studier.

Natten til den 25. november 2004 overnattede han i takiaen. Ved solopgang blev han vækket af råb, skrig og hamren på dørene. Herefter trængte irakiske og danske soldater ind i takiaen. Han sprang op i sit tynde nattøj og åbnede døren ud til området mellem moskeen og sit værelse. Han så, at porten blev åbnet af flere end ti soldater med spark og geværkolber. Nogle af dem var irakere og andre danskere, hvilket han kan sige ud fra såvel deres sprog som flaget på deres ærmer. Der var en tolk med, som oversatte. Han forsøgte igennem cirka 2-3 minutter at tale med dem, men de lyttede ikke. I stedet greb en iraker ham i nakken, slog på hans baghoved og råbte ”ned, ned, ned”, mens han blev slæbt ud af takiaen. Det var meget koldt, cirka 0 grader Celsius, og han var ikke klædt på til at være ude, ligesom han ikke havde fodtøj på. Han kan genkende sig selv på den foreviste video- og lydoptagelse fra operation Green Desert, som han har set før. Det er ham, der på filmen omkring minuttal 19:20 ses ligge ned som nummer to fra venstre. Som det ligeledes ses på filmen fra minuttal 19:20 til 19:41, blev han sparket i højre side af lænden, og ham, der lå ved siden af ham, blev også sparket. Det var en dansk soldat, der via tolk havde sagt til de irakiske soldater, at personerne inden fra takiaen skulle lægges på jorden. En soldat stemplede hans hænder i asfalten, det vil sige trykkede dem ned i asfalten med sit fodtøj. Han blev også sparket mange gange i nakken. Den soldat, der ses på filmen minuttal 19:24, er dansk, mens soldaten til venstre i stillbilledet er iraker. Ved muren ses en gruppe irakiske soldater og en dansk soldat samt en tolk. Man kan se i alt fire soldater på stillbilledet. Han lå på jorden i cirka en halv time, hvorefter han blev bagbundet, fik øjenbind på og blev slæbt hen til køretøjet, der var en ”costa” med en slags armering omkring. De var i alt 8 tilfangetagne i bussen, og senere kom der irakiske soldater derind. Han havde, før han blev iført øjenbind, set, at der stod flere danske vogne parkeret omkring bussen. Han fik både før og under transporten slag med tomme colaflasker, og han kunne også høre andre blive slået. Der blev sagt en masse ukvemsord og gjort grin med dem. Han blev hånet med krænkende udtalelser om kvindelige medlemmer af hans familie.

Da de ankom til **MB**, blev de sat på knæ i en række. Øjenbindene blev løsnet, men han var fortsat bagbundet. Han bad en dansk soldat om at komme på toilettet, hvilket han ikke fik lov til. Han sad som den forreste i rækken. Foran og langs højre side af rækken stod soldater med hunde. Bagved var der irakiske soldater. En af soldaterne foran kunne ikke styre sin hund, så han blev bange for, at der ville ske dem noget. Han var også våd, kold, sulten og tørstig. Efter cirka en time blev de en ad gangen ført til afhøring i et telt. Der sad en dansk soldat ved et bord sammen med en tolk. Der var også andre i teltet, men han kendte dem ikke. Han skulle oplyse sit navn, som i øvrigt blev nedskrevet forkert, og sin fødselsdato, hvorefter der blev taget et billede. De blev ført over til et andet telt, hvor halvdelen sad ned, og halvdelen stod op. I teltet var der danske soldater med rifter og sår i ansigtet, og det var tydeligt, at de havde haft en indbyrdes slåskamp. Soldaterne skubbede dem foran sig og fik dem placeret med ansigtet mod teltvæggen. Han husker nu, at deres hænder også var blev løsnet ved ankomsten til **MB**, og de blev derfor bagbundet i overværelse af de danske soldater, inden de en for en blev fulgt af irakisk politi de 15-20 meter hen til køretøjet, hvor der ventede flere irakere. I teltet havde de danske soldater afleveret dem til irakerne med et ”værs’go”. Da han også havde fået øjenbind på, kunne han ikke se, hvilke soldater der fulgte dem under transporten.

Han ankom til Al-Shu’oon, vistnok om aftenen. Han blev placeret på knæene mod en mur med ansigtet mod jorden, mens han fortsat var bagbundet og havde øjenbind på. Hans bluse blev trukket hen over hovedet på ham. Han sad på denne måde i to timer, hvor han hørte nogle tale arabisk, men ikke med irakisk dialekt. De anvendte nogle titler og betegnelser, som ikke er irakiske. Det kunne godt være iranske personer. Hans anmodning om at komme på toilettet blev ignoreret, og han lavede i bukserne. De blev kaldt terrorister og tævet under jubel. På et tidspunkt i løbet af natten tog de ham ind i et lille rum til afhøring. Han blev slået med en skarp genstand på ryggen og baghovedet. Det var som om, hele hans ryg blev flået. Han blev bedt om at tilstå terrorisme og oplyse, hvor mange han havde dræbt, hvor våbnene var, og hvorfra de fik midlerne til deres aktiviteter. Han sagde, at han var universitetsstuderende, gift og havde to børn, og at han var uskyldig. Mishandlingen i form af slag fortsatte i længere tid. Også alle de andre sagsøgere blev tortureret, og han så, at sagsøgerne 12 og 13 blev mishandlet, ligesom sagsøger 23 blev afstraffet, fordi han ikke kunne svare på deres spørgsmål. Han fik ikke mad og drikke og kunne ikke sove. Han blev ført til afhøring flere gange og udsat for mishandling i form af slag, spark og ubekvemme stillinger. Han hørte også andre blive mishandlet. Han blev løsladt, efter at hans far havde garanteret for ham og betalt penge for at få ham ud.

Efter løsladelsen led han af angst, og i tre år kunne han ikke sove. Han har selv i dag en følelse af, at hans ryg er brækket. Han har været til mange læger, uden at det har hjulpet, og senest på hotellet for 2-3 dage siden havde han svært ved at sove på grund af smerter i lænden. Han lider af søvnløshed, kan have vanskeligheder med at tage tøj på og af, og han har det i det hele taget svært. Det sker, at han har mareridt. Han hæfter sig mest ved sin negative psykiske tilstand og angst.

Adspurgt af advokat Biering har han forklaret, at han tidligere har set den film, der er blevet afspillet uddrag af i retten, og at han også har talt med de øvrige sagsøgere om sagen. Den soldat, der knæler på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 82, er dansker, mens den anden soldat, som står op, er britisk. Han så både danske og britiske soldater ved takiaen. Den soldat, der på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84, ses nærmest kameraet, er britisk, mens den anden i kakifarvet uniform er dansk. Soldaterne viste deres tilhørsforhold ved flagene på skuldre og bryst. Dem med blå uniform er irakiske militser, som også var til stede, da han blev tilbageholdt. Han husker ikke at have set nogen irakiske soldater med brune jakker ved takiaen. Han ved ikke, om der deltog soldater med blå jakker, som ses på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 87, og han ved ikke, hvilken nationalitet de har. De syv soldater, der ses på et billede fra filmen, minuttal 19:24, er set fra venstre en dansker, en iraker, en dansker, en iraker, en tolk fra Danmark, en iraker og en dansker. Han kan ikke identificere soldaterne i blå uniform på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 87, og han tror, at de kommer fra et sikkerhedsfirma. De papirer, der vises på filmen, minuttal 21:11-21:25, er hans notater fra geografi-forelæsninger omhandlende forhold vedrørende klima mv.

Ved anholdelsen forsøgte han at tale engelsk til de danske soldater, men de svarede ham ikke og gav ham ikke en chance. Han var rædselsslagen og registrerede ikke meget. Der var tre soldater i alt, en dansk og en irakisk soldat samt en irakisk tolk. De tog ham i skuldrene og tvang ham ned, hvorefter de sparkede ham i ryggen. De hjalp hinanden i situationen. Danskeren sagde via tolken til irakeren ”han må ikke tale eller løfte hovedet”. Det foregik inde i takiaen. Det var de samme tre, der førte ham ud af takiaen. Det var i ■■■ ■■■ MB ■■■ og ikke uden for takiaen, at han af en iraker blev løftet op i nakken og fik trukket sin skjorte op over hovedet. Ved takiaen fik han bind for øjnene og blev bagbundet med strips, inden han blev ført hen til en costa af samme type som den, der er vist på billedet, jf.

støttebilagssamlingens bind 2, side 115. Der var dog et net over bussen som en form for armering af siderne og fronten.

Han vidste, at det var **MB**, de blev transporteret til, for han kender området. Han fik ikke lov til at gå på toilettet ved ankomsten, men først på et senere tidspunkt. Han vidste, at det var danskere, der modtog dem og havde hunde, fordi han kunne se køretøjerne med danske flag og en tekst herom, og fordi han vidste, hvor henholdsvis den danske og den britiske base lå. I teltet blev han kropsvisiteret af danske soldater, ikke irakiske, og han blev afhørt af en dansk officer via en irakisk tolk. Han er sikker på, at det var danske og ikke britiske soldater.

Han blev første gang stillet for en dommer i Al-Maqal 12-13 dage efter anholdelsen. Han vidste ikke på forhånd, at der lå en domstol der. Han havde bind for øjnene i retssalen, men han kunne høre lyden af pen mod papir og dommerens stemme. Dommeren spurgte om det samme, som han tidligere var blevet udspurgt om under forhørene, herunder hvor våbnene var. Han benægtede ethvert kendskab hertil. Hans far betalte kationen for ham. Der verserer helt sikkert fortsat en retssag mod ham.

Han har ikke kendskab til, at han skulle have sagsøgt den engelske stat, og han tror ikke, at det er rigtigt. Hvis det er briterne, der er ansvarlige for mishandlingen af ham, vil han rejse krav mod dem.

Sagsøger 15 har forklaret blandt andet, at han i dag er 50 år. Han er uddannet lægemedhjælper og arbejder inden for sundhedsvæsnet. Han har hustru og seks børn.

Den 25. november 2004 omkring kl. 7.30 var han på vej på arbejde på motorcykel. Sagsøger 13 havde ringet til ham og spurgt, om han kunne få et lift, hvilket han af og til gjorde. Han kørte derfor forbi sagsøger 13's bopæl for at tage ham til den skole, hvor sagsøger 13 arbejdede, og som lå tæt på den klinik, hvor han selv arbejdede. Hverken han eller sagsøger 13 havde et ærinde i takiaen. Da de kom forbi Hay Al-Askari-kvarteret, så han, at området omkring takiaen var omringet. Han kørte ad den asfalterede vej, der ses til højre på luftfotografiet af **Mål** 4, jf. støttebilagssamlingen, bind 1, side 74. Han skulle til venstre ad vejen bag det boligområde, der på billedet er benævnt "TARGET AREA 4A". Vejen var dog spærret af militære styrker, hvorfor han kørte lidt længere frem for at dreje til ven-

stre ad vejen forbi takiaen i det område, der på billedet ligger mellem "TARGET AREA 4A" og "TARGET AREA 4B". På hjørnet af denne vej, ved det øverste hjørne af "TARGET AREA 4A", blev han stoppet af en soldat. Soldaten kunne ikke tale engelsk med ham. Soldaten tilkaldte en anden person, der bad ham forevise sine identitetspapirer og motorcyklens papirer. Sagsøger 13 var på dette tidspunkt stået af motorcyklen og gået lidt væk. Tolken fortalte, at når de ikke kunne tale sammen på engelsk, var det fordi, soldaten ikke var britisk, men dansker. Han gav tolken sine identitetspapirer, hvor teksten stod på både engelsk og arabisk, og motorcyklens papirer, der kun var affattet på arabisk. Han var iført motorcykeltøj og hjelm. Efter at han havde stillet motorcyklen, kaldte soldaterne på nogle militspersoner. Hvis det havde været almindelige politifolk, ville de have opført sig på en anden måde. De pågældende militspersoner trak hans jakke op over hovedet, så han ikke kunne se andet end jorden og deres ben, og derefter førte to af militspersonerne ham cirka 20 meter hen til en costa med tonede ruder. Det var et irakisk køretøj. Han var skrækslagen og lagde ikke mærke til, hvilke køretøjer der i øvrigt var i området. Militfolkene kropsvisiterede ham og tog hans papirer, ejendele og penge. Det foregik lige ved siden af costaen. Da de ville fotografere ham, modsatte han sig dette, fordi de ville fotografere ham fra fire vinkler, og det var almindelig kendt, at dem, der fotograferes på denne måde, bliver udstillet af politiet som terrorister. Han blev herefter af en iraker slået to gange, herunder på venstre øre så trommehinden blev skadet, hvorefter to andre irakere kom hen og også begyndte at slå ham. De danske soldater så, at han blev slået, fordi de stod rundt omkring i hele området, men de blandede sig ikke. Han blev derefter slået i baghovedet med et pistolskæfte. Han så ikke nogen af de andre sagsøgere på dette tidspunkt. Han fik bind for øjnene og blev bagbundet med plastikstrips og ført op i køretøjet. Før de kørte, bad han militfolkene om at fjerne øjenbindet. Han sagde, at han havde et dårligt øje. Øjenbindet blev herefter fjernet. Han fik også lov til at drikke noget vand, hvorefter en af irakerne gav ham en lusning. Køretøjet var fyldt med personer. Han så sagsøger 12, 13, 17 og 18 i køretøjet og måske også sagsøger 14, men ikke sagsøger 16. Han har i forbindelse med det efterfølgende forløb set alle sagsøgerne 12-23. Inde i costaen blev der råbt skældsord ad dem.

På et forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert, minuttal 23:15-23:24, genkender han sagsøger 19, der først bliver ført væk fra takiaen og derefter tilbage mod indgangen. Han genkender ham på påklædningen. Det er den samme person, der ses på filmen ved minuttal 23:39.

Han så ikke, om der var nogen, der optog videofilm, for han var meget bange for, hvad der ville ske ham. De irakiske militspersoner havde på frygtindgydende måde dækket hans øjne til, og tingene var ikke i orden. Den midlertidige regering var ikke i orden, idet den støttede sig på partier af religiøs observans og med etniske grupperinger. Militserne fungerede som en beskyttelse af partierne og var underlagt deres kommando. Folk med anden observans end militsernes blev forfulgt. Han har også på sin arbejdsplads oplevet diskrimination af sunnimuslimere, f.eks. i relation til løn og feriedage, og militserne forfulgte sunnimuslimere. Der var ingen shiitiske bedesteder, som blev udsat for tilsvarende angreb. På klinikken hvor han arbejdede, var det oftest sunnier, der henvendte sig med synlige tegn på tortur i form af slag, brænding og elektriske stød.

Han havde dengang en nabo, som var officer i en milit. Naboen er nu flygtet til Australien. Han talte med naboen om forskellige ting, f.eks. omskæring af børn. Efter sin løsladelse talte de også om, hvordan militserne behandlede deres fanger. Naboen fortalte, at militserne ovenfra fik ordre til at hævne sig på personer med et andet tilhørsforhold ved at anholde personer med f.eks. en anden religiøs overbevisning. Nogle af hans venner med tilknytning til universitetet har også oplevet drab på familiemedlemmer. Det var alment kendt, at den shiitiske milit mishandlede sine fanger. Ofrene kom ofte til ham på klinikken og fortalte om, hvordan de var blevet tilbageholdt og udsat for mishandling af militsen.

Da de kørte fra stedet, kunne han se, at der var andre køretøjer, som ledsagede costaen. Han kunne ikke se siderne på køretøjerne, men han tror, at de var danske, idet der var tale om mælkehvide eller lysbeige Landrovere, der lignede dem på billedet i støttemateriale-samlingen, bind 2, side 100, og som han havde set, inden han blev ført op i costaen.

Der var ikke danske soldater til stede i selve køretøjet. Under transporten blev han udsat for overgreb af militspersonerne. Der kom også en officer, som trak sin pistol og lagde den på hans hoved. Det blev sagt til ham, at han havde en "lang tunge", forstået på den måde, at han talte for meget. Han så ikke andre blive overfaldet i bilen. Han blev kørt til et ukendt sted, men ved ankomsten kunne han se, at der var tale om en base for koalitionsstyrkerne. Han så ikke nogen briter, men han var rystet og kunne ikke i situationen se, hvem der var hvem. Han ved ikke, hvor lang tid det tog at køre ud til basen. Uden for costaen blev de sat i tre rækker. Han var fortsat bagbundet. En person i t-shirt fulgte ham fra bilen og beordrede ham til at sætte sig. Han kunne ikke se eller vurdere, om det var en dansk eller britisk soldat. Hans angst blev forøget, fordi han ikke vidste, hvad der skulle foregå, og han blev

endnu mere bange, da de kom med hunde, som kom tæt på ham. Han prøvede at berolige sig selv for ikke at give hundene anledning til at angribe ham. Der blev ikke tilbudt hverken mad eller drikke. Han følte sig meget presset og frygtede for sit liv.

Efter måske 2-3 timer blev de en ad gangen ført ind i et telt. Det beroligede ham lidt at se andre blive ført ind i teltet og komme tilbage, men da det blev hans tur, rystede han alligevel over hele kroppen. En militærperson iført t-shirt førte ham ind i teltet, hvor en person sad ved et bord og en anden person stod til højre for ham. Personen ved bordet stillede spørgsmål til ham, som den anden person oversatte. Han forstod intet af, hvad personen ved bordet sagde, så den pågældende kan ikke have talt engelsk, idet han ville have forstået simple spørgsmål som "what is your name?" Han blev spurgt om navn, alder og profession. Han blev også spurgt, om han ejede våben eller havde tilknytning til nogle organisationer, hvilket han benægtede. En person kom ind i teltet med en pose med hans ejendele, som han afleverede til en militærperson. Han blev herefter spurgt via tolken, om han ville klage over de danske styrker. Hertil svarede han, om de virkelig mente, at han skulle klage over tyven til tyven, hvordan skulle det kunne retfærdiggøre ham? Personen begyndte at grine. Han blev kropsviseret over det hele, også rektalt. Det var en meget ydmygende oplevelse. Han husker ikke, om der var kvinder til stede i teltet. Han blev efterfølgende ført tilbage til sin plads i rækken og senere ført op på en bil. Han ved ikke, om det var danske soldater, der førte ham og de andre sagsøgere over til de irakiske køretøjer, som skulle køre dem væk fra basen. Han havde fået bind for øjnene og kunne derfor ikke se, hvem der gjorde det.

De blev kørt til et ukendt sted, som han ikke kan sætte navn på, da han havde bind for øjnene. Han kunne fornemme køretøjer foran og bagved transporten, men han ved ikke, om de var danske. Ved ankomsten blev han trukket ud af bilen af en person, der både talte rigsarabisk og arabisk med lokal dialekt. Han blev sammen med de andre ført nogle trappe-trin op og sat ned på et trægulv med ansigtet ind mod en væg. Sagsøger 23, der er mentalt handicappet, tissede i bukserne, og urinen løb hen til ham. En person gik frem og tilbage, mens han slog og sparkede dem. Han blev også udsat for hånlige ord og fornærmelser. Han hørte nogen skrig af smerte på grund af tortur. Han genkendte stemmerne på sagsøger 1, der var den første, der blev udsat for tortur, og sagsøgerne 13 og 16. Navnene på dem, der blev taget ud af rummet, blev forinden råbt op. Da det blev hans tur, blev han ført 10-15 skridt væk og ind i et lokale. Han havde fortsat bind for øjnene og hænderne bagbundet. Han blev på arabisk spurgt om sit navn, og hvad han lavede, idet de spurgte ham: "Er det

dig, der er beskæftiget som ”sårbinde” i Fallujah?” Efter hvert svar blev han slået med en genstand, måske en trækølle, af en person, som stod bag ved ham. Han fik ingen forklaring herpå. Da et slag ramte hans øre, kunne han mærke, at trommehinden sprang. Hver gang han faldt om, blev han rejst op igen. Han fik til sidst besked på at lægge sig, hvilket han ikke kunne, da hans hænder fortsat var bundet. Han blev så sparket omkuld, hvorefter hans fødder blev hævet og fastgjort. Han blev herefter slået mange gange på fødderne med en hård genstand. Hans fødder blev helt følelseløse. Det stak og følte som om, der var ild i fødderne, da han til sidst blev rejst op, og han kunne til at begynde med ikke stå på fødderne. Han blev beskyldt for at være en løgner og en bedrager. Han kunne høre knirken fra en person, der gik på trægulvet foran ham, og han blev bange for igen at blive slået. På et tidspunkt fik han presset sin finger mod et stykke papir. Han havde fortsat bind for øjnene og vidste ikke, hvad der stod på papiret. I Irak er det almindeligt at bruge fingeraftryk som underskrift. Han blev beskyldt for at tilhøre takiaen, og de ville have ham til at erkende et eller andet. Da det ikke lykkedes, begyndte de at anvende tortur i form af elektriske stød mod kønsorganerne og brystvorterne, mens de stillede de samme spørgsmål igen og igen. Han fik også lussinger. Han blev herefter ikke udsat for flere overgreb. Det er dog korrekt som beskrevet i Medical Report, jf. ekstraktens bind VII, side 1174, 1. afsnit, at han også blev udsat for tortur den tredje dag, herunder at han fik ført en metalstang op i kønsorganerne.

Han har fortsat mén efter torturen, men den psykiske belastning var det værste. Han fik nærmest et nervesammenbrud. Han frygtede samme skæbne som sagsøger 13, der blev tortureret tre gange. Han selv opholdt sig i fængslet i otte dage, hvorefter hans nevø en nat kom forbi og fortalte, at de havde ledt efter ham. Han begyndte at græde og græd hele natten. Det plejede at være ham, der beroligede folk, men det var nu ham, der skulle trøstes. Nevøen sørgede for, at han fik mad og drikke. Den første dag var han hverken blevet tilbudt mad eller drikke, og herefter havde han mistet appetitten og drak kun vand. Det var ikke den shiitiske milits, som mishandlede ham. Han vidste ikke, hvilket tilhørsforhold dem, der udsatte ham for tortur, havde. Han har efterfølgende af en ven fået at vide, at han blev ført til Al-Shu’oon, ”serious crime unit”. Det var ikke sagsøger 20 eller 22, der fortalte ham det.

Han blev løsladt den ottende dag. Omkring kl. 10-10.30 blev hans navn råbt op sammen med fire til seks andre. De fik øjenbind på og blev kørt i et køretøj, han fornemmede som en Landcruiser, til et ukendt sted, hvor de blev kaldt ind én ad gangen. Da det blev hans

tur, blev han ført ind i et lokale og fik at vide, at han nu blev fremstillet for en dommer. Han blev af dommeren igen spurgt om navn, adresse og profession. Dommeren sagde, at han ifølge sit underskrevne udsagn var medlem af en terrororganisation og havde underskrevet sin egen dødsdom. Han sagde, at det ikke passede, og at han ikke kendte til indholdet af det underskrevne dokument.

Det er korrekt, som det fremgår af Medical Report, jf. ekstraktens bind VII, side 1175, at han fik fjernet sine strips med en lighter. Man kan fortsat se arrene herfra på hans håndled. Det er også korrekt, at han efter torturen blev ført til et andet sted, hvor han også blev slået. Alle de andre sagsøgere i hans gruppe var der også. Han blev herfra ført tilbage til det første sted, og det var herefter, at han blev stillet for en dommer. Den løsesum, han betalte, blev af dommeren omtalt som kaution. Et familiemedlem, **Person 19**, til sagsøger 21 stillede kautionen. Han har i dag hovedsageligt psykiske mén af torturen.

Adspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han er shiamuslim. Det var ikke på grund af hans religion, at han blev anholdt. Da hans nevø den tredje dag kom sammen med en person fra en shiasekt, fik de at vide, at der ikke var nogen shiamuslimer i fængslet. Nevøen fortalte dem da, at hans onkel var shiamuslim.

Den 25. november 2004 satte han sagsøger 13 af cirka på det sted, hvor der på billedet i støttebilagssamlingen, bind 1, side 74, står "4B". Umiddelbart herefter kaldte de irakiske militser sagsøger 13 til sig, og han så ikke, hvad der herefter skete med sagsøger 13. De irakiske militser var spredt over hele området mellem "TARGET AREA 4A" og "TARGET AREA 4B". Han blev stoppet af en dansk soldat. De britiske styrker opholdt sig på den anden af takiaen. Det var tolken, der bekræftede den danske soldats identitet. Tolken talte arabisk, men han ved ikke, om tolken var dansker eller iraker. Han stoppede, da han hørte lyden af våben. På et forevist stillbillede fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert ved minuttal 23:12 genkender han ikke den situation, der fremgår af stillbilledet, men på billedet ses i baggrunden døren ind til takiaen. Han er ikke selv med på billedet, og han ved ikke, hvilken nationalitet soldaterne på billedet har. Også på stillbilledet ved minuttal 23:30 kan han kun genkende døren ind til takiaen. Personerne på stillbilledet ved minuttal 20:29 kender han ikke, og han ved ikke, hvilken nationalitet de har, men han tror dog helt sikkert, at personen til højre er iraker. Det var danskerne, der gav ordre til den irakiske milits og overgav ham til dem. Der gik cirka 20-30 minutter, fra han blev anholdt, til han blev sat ind i køretøjet. Sagsøger

13 befandt sig i køretøjet, da han blev ført derop. Køretøjet var en costa, som den der ses på stillbilledet fra videooptagelsen ved minuttal 17:37 og 17:39. Han genkender ikke nationaliteten på de soldater, der står foran køretøjet. De to køretøjer til venstre for costaen er Landrovere, men ikke af samme type som dem, der fremgår af støttebilagssamlingen, bind 2, side 100. Han kender ikke så meget til biler.

Han vidste, at de blev kørt til **Militærbase**, fordi han kender området og har arbejdet dér. Hele området kaldes **MB**. De slag og spark, der er beskrevet i Medical Report, ekstraktens bind VII, side 1173, 2. afsnit, blev ikke tildelt ham på **Militærbase**, men i Al-Shu'oon. De styrker, der på basen satte dem i tre rækker, havde t-shirts på og kom ud af teltet. Det stod skrevet inde i teltet, at det tilhørte de danske styrker. I teltet var der også en soldat med en politihund i snor. Denne soldat var dansk, idet den pågældende person ikke forstod hans spørgsmål, da han på engelsk spurgte om lov til at gå på toilettet. Havde det været britiske soldater, ville han være blevet forstået med det samme. I teltet var der en soldat og en tolk, der talte arabisk. Han forstod ikke det sprog, som soldaten talte til tolken. Han ved ikke, hvorfor der ikke står noget om den intime kropsundersøgelse i Medical Report. Det kan være, at det er smuttet for dem, der har skrevet rapporten. Hvis de havde spurgt ham dengang, ville han have svaret. Han klagede ikke dengang over de danske styrker.

I Al-Shu'oon blev han beskyldt for at skjule våben og samarbejde med terrorister. Baggrunden herfor var, at der hos nogle af de anholdte fra takiaen var fundet våben, som de dog havde våbentilladelse til, og militspersonerne troede, at han var en af dem. Der blev ved løsladelsen stillet en kaution på 1 mio. dinarer af en ven. Han ved ikke, hvorfor de krævede en kaution. Der kører fortsat en sag mod ham i Irak.

Han er talsmand for sagsøgerne 12-23, hvilket betyder, at han repræsenterer dem og støtter dem. Efter råd fra sine advokater vil han ikke svare på, hvorfor han blev udpeget som talsmand i stedet for sagsøger 16. Han kender ikke **Person 14** eller **Person 8**. Det var sagsøger 6, der formidlede kontakten til advokat Christian Harlang. Han har på et tidspunkt set videooptagelsen fra operation Green Desert, men han husker ikke hvornår. Han har også rejst krav mod den britiske regering. Det var vistnok i 2014 eller 2015. Han var da repræsenteret af sagsøger 6. Han ved ikke, om sagen fortsat verserer i Storbritannien.

Sagsøger 18 har forklaret blandt andet, at han er 44 år. Han er fraskilt og har et barn. Han har gennemført grundskolen og er for tiden arbejdsløs.

Den 25. november 2004 var han i takiaen, der er et bedested for sufierne. De afholdt morgenbøn, da han hørte støj fra fly lige over takiaen. Der var også larm ved bagdøren til takiaen, som om nogen forsøgte at trænge ind. Han gik ud for at se, hvad det var. En maskeret politimand beordrede ham til at åbne døren. Politimanden var i færd med at kravle over døren til takiaen, og politimanden greb herefter fat i hans hoved og tvang ham ned på gulvet. Indgangsdøren blev åbnet, så de andre personer kunne komme ind. Han havde på daværende tidspunkt langt hår. De indtrængende personer begyndte at råbe skældsord ad ham og slå ham. Han blev derefter ført ud på takiaens gårdsplads. Han blev ved hovedet ført ud af gården og hen til en costa, som han blev sat ind i. Han blev anholdt ved fem-tiden om morgenen. Takiaen ligger tæt ved en asfalteret vej og er på luftfotografiet af ”Mål 4”, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 74, det område, der er betegnet ”TARGET AREA 4A”. Over dette område kan man se pladsen foran takiaen og til højre i billedet den asfalterede vej.

Han blev behandlet brutalt, da de førte ham ud af takiaens gård. En af politifolkene slog ham. Hans hoved blev presset ned, og det var mørkt, så han kunne ikke se andre personer. Det var koldt, og han var blot iført en skjorte og tynde kurdiske bukser. Den militsperson, som førte ham ud, sagde intet på vej hen til bilen. Han blev ikke slået ude på gaden. Han hørte nogle tale på irakisk og på et uforståeligt sprog. Han taler ikke engelsk, men det er et sprog, han i et vist omfang er bekendt med og vil kunne genkende. Han hørte ikke noget blive oversat til irakisk. Han så ikke nogen, der optog med videokamera. Da han kom ind i bilen, begyndte militspersonerne at råbe skældsord ad ham, herunder om hans religion og familie. Han blev ligeledes slået og truet på livet. Han blev bagbundet og fik bind for øjnene inde i bilen af militspersonerne. De var iført uniformer med blå jakker og bukser med blå pletter. Deres uniformer var identiske med den uniform, som man på et foto af en gruppe personer, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 83, kan se, at den anden person fra venstre er iført.

Han var den første, der blev anholdt og ført ind i bilen. Der gik måske 15 minutter, fra han blev anholdt, til han blev sat ind i bilen, og i alt omkring 3 timer fra anholdelsen til de kørte fra stedet. Han sad i bussen, indtil de satte hans andre venner fra takiaen derind. I bussen så han sagsøgerne nr. 12, 14-17, 19, 20, 22 og 23. De var i alt 12 anholdte – ni personer fra

takiaen, herunder sagsøger 12, som var leder af takiaen, og som var blevet anholdt ved bagdøren, samt tre personer, der ikke havde været i takiaen (sagsøger 13, 15 og 20).

På et forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert, minuttal 23:30-23:40, genkender han sagsøger 19, der på videoklipet bliver ført hen mod indgangen til takiaen. Han genkender ham, fordi sagsøger 19 også var iført det tøj, man kan se på videoen, i teltet på **MB** og i Al Jamiat.

Fra takiaen blev de kørt til **MB**. Køretøjets sideruder var tonedede, så han ikke kunne se ud. Han kunne derfor ikke se, om de blev eskorteret af andre køretøjer. Han kunne undervejs høre lyden af mange andre store køretøjer, som fulgte med bussen. På **MB** blev de taget ud af bussen. De fik øjenbindene af og blev sat på jorden. De blev modtaget af danske styrker. Det var i ørkenen, og der var politihunde omkring dem, som blev holdt i snor af danske soldater. Det kunne han regne ud, for inde i det telt, hvor han senere blev afhørt, fik han at vide af en tolk, at de nu var i de danske styrkers varetægt. Soldaterne havde endvidere dansk flag på overarmen af deres uniformer.

I teltet blev han afhørt af en tolk, der spurgte om navn, alder, og hvad han var anklaget for. Han svarede, at han ikke vidste det, og at han er sufi. Tolken talte arabisk med libanesisk dialekt. Der blev ikke oversat fra et andet sprog. Hans svar blev skrevet ned af den person, som udspurgte ham. Der blev ikke kommunikeret med andre i teltet, mens han blev afhørt. I teltet var der udover udspørgeren en dansk soldat. Der sad to soldater ved bordet, en kvinde og en mand. Begge var tolke og klædt i civilt tøj. Han fik indtryk af, at de begge var arabere. De talte med libanesisk dialekt. Efter afhøringen blev han ført hen til de andre tilfangetagne af den danske soldat, som havde stået i teltet. De var på **MB** indtil omkring solnedgang, hvorefter de blev overgivet til den irakiske milit. Det var de danske soldater, der overgav dem til militsen. Der opstod en diskussion mellem de danske soldater og militspersonerne. Da de kom ind i militsens køretøj, blev de overfuset med trusler og skældsord og fik slag.

De blev alle 12 kørt væk fra området af den irakiske milit. De var atter blevet bagbundet og havde fået bind for øjnene, så han ved ikke, om de blev eskorteret af andre køretøjer. De blev kørt til området Al Jamiat, hvor der lå et kontor for efterretnings- eller sikkerhedstjenesten. De blev ført ind i en gang eller korridor og havde stadig bind for øjnene, ligesom de fortsat var bagbundet. Der sad de og ventede i lang tid, og de blev slået af de personer,

der gik forbi dem. Der gik måske 2-5 timer på den måde, hvor de skulle sidde i den samme position uden at kigge op. Han blev slået, hvis han løftede hovedet. De blev derefter ført hen til nogle forhørslokaler. Afhøringen af ham forløb dårligt. Han blev udsat for tortur og fik tæsk. Han fik slag på hovedet og lussinger. Han blev også sparket. De råbte skældsord ad ham, herunder forhånelser af hans kvindelige familiemedlemmer og hans religion. Han blev truet på livet, og de hev ham i håret. Han var bagbundet og sad på en stol. De skubbede stolen bagover, så han faldt. De skrev hans forklaring ned på papir og fik ham til at underskrive det. De løsnede hans ene hånd, så han kunne underskrive med en kuglepen. Han vidste ikke, hvad der stod på papiret, for han havde stadig bind for øjnene. Afhøringen og torturen varede indtil omkring midnat. Han kunne høre skrig inde fra de andre forhørslokaler. Han kunne genkende stemmerne fra sagsøger 13, 16, 20 og 23. Det var inden november 2004 alment kendt, at den irakiske milits havde en frygtelig fortid med brug af tortur.

Efter afhøringen blev han ført tilbage til den gang, hvor han forinden havde siddet og ventet. Der sad han i lang tid, hvorefter de rejste ham op. Han havde fortsat bind for øjnene, men kunne fornemme, at der var mange mennesker til stede. Hans hånd blev placeret på skulderen af en anden person foran ham. Da han fik øjenbindet af, befandt han sig i et rum sammen med et meget stort antal fanger. Der var ikke udluftning og kun svag belysning. Det var koldt og fugtigt. Der var kun ét toilet, og det var tilstoppet. Han fik hverken mad eller drikke. Han ved ikke, hvor lang tid han opholdt sig i cellen, men det var nok omkring fem dage. I de fem dage var han sammen med de andre, der var blevet anholdt ved takiaen, og derudover en masse andre fanger.

Derefter blev han overført til et fængsel i Al-Maqal, hvor han var én dag, hvorefter han blev fremstillet for en dommer. Det foregik på den måde, at han fortsat havde bind for øjnene og var bagbundet. Dommeren fortalte ham om det ene og det andet. Han underskrev nogle dokumenter om blandt andet terror. Det var dommeren, der fremsatte disse beskyldninger. Han havde ikke deltaget i terror. Dommeren nævnte, at han havde underskrevet et dokument. Han sagde, at det var sket, mens han havde bind for øjnene. Derefter blev han atter sat i fængsel, men under endnu værre forhold end tidligere. Der var omkring 60-70 fanger i det rum, hvor han sad. De andre fra takiaen befandt sig nu andre steder. Han opholdt sig i fængslet, indtil han den 12. december 2004 blev løsladt.

Han mistede sin kone og barn på grund af beskyldningen om, at han var terrorist. Han lider af migræne som følge af torturen. På direkte forespørgsel fra advokat Christian F. Jensen bekræftede han, at han også plages af hjertebanken, mareridt og flashbacks.

Adspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Medical Report, ekstraktens bind VII, side 1196-1998, har han forklaret blandt andet, at han byggede udsagnet om, at arrestationen skete på en religiøs baggrund, på, at de var udsat for sekterisk undertrykkelse. Han blev beskyldt for terror, spionage og drab. Han kender sagsøger 14. De blev anholdt samtidig og havde sovet det samme sted i takiaen. Der blev råbt ”åbn døren, I terrorister” på irakisk. Det var ham, der blev anholdt først og sat ud i køretøjet. Han ved ikke, hvordan sagsøger 14 blev anholdt, og hvorfor denne sagsøger har forklaret, at der blev råbt på dansk.

På et forevist stillbillede fra den tidligere dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert ved minuttal 14:54 genkender han bagdøren ind til takiaen. Han blev anholdt af en person fra den irakiske milit. Han kunne ikke se andre, for hans hoved var presset ned mod jorden. Han kunne ikke se, hvem de andre militspersoner, der så, at han havde langt hår, var. Der var mange forskellige militser i Irak på dette tidspunkt. På et stillbillede ved minuttal 16:51 genkender han sig selv. Personen, der fastholder ham, er iraker. Bussen på stillbilledet ved minuttal 17:37 er den costa, han blev sat ind i. Det er et tilsvarende køretøj, som ses på fotografiet af en bus, der i en tekst er benævnt ”TSU bus”, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 115. Bussen havde tonede ruder. Det var de irakiske militspersoner, som bagbandt ham med plastikstrips. Det var også dem, der slog de 12 tilfangetagne personer. De blev alle sammen anholdt af de irakiske militspersoner med støtte af danske styrker. Han så ingen britiske soldater.

Da de på **MB** kom ud af costaen, stod de op og blev fastholdt i skjorterne. Han blev kropsviseret, da han kom ud af køretøjet. Det var blevet lyst, og han kunne nu se de danske styrker. Han vidste, at **MB** var en dansk base, fordi han er fra området og lokal-kendt. Man kunne tydeligt se det danske flag på basen. Der var ingen irakiske militspersoner på basen, og han så heller ingen britiske soldater. På et forevist foto af en gruppe personer, jf. støttebilagssamling bind 2, side 84, kan han se, at personerne fra venstre er en irakisk politimand, to danske soldater og derefter to irakiske militspersoner. De blev visiteret, da de stod ud af costaen, og der blev grint ad dem. Hundeførerne var danske, og det var de soldater, der visiterede ham, også. Det ændrer ikke ved hans opfattelse, at de britiske

myndigheder har tilkendegivet, at hundeførerne var britiske. Tolken i teltet, der var kvinde, havde sagt til ham, at de nu var i de danske styrkers varetægt. Hun talte med libanesisk dialekt og var den eneste kvinde i teltet. Der var tale om ét langt, stort telt. Han husker ikke, om det var delt op i to dele. Militspersonerne ankom, inden han blev ført ud af teltet. Militspersonerne havde en diskussion med de danske soldater, inden de danske styrker overgav dem til de irakiske militspersoner.

Den dommer, som han blev fremstillet for, nævnte, at han var beskyldt for drab og terror. Dommeren fortalte ikke, hvorfor nogle af de tilfangetagne blev løsladt, mens andre skulle forblive fængslet. Han vil tro, at han blev løsladt, fordi han var uskyldig. Hverken han eller hans familie betalte penge for løsladelsen. Der verserer ikke nogen sag mod ham i Irak.

I 2014 sendte advokat Christian Harlang en anmodning om, at han kunne rejse til Danmark. Han ønsker ikke at svare på, hvornår han første gang talte med advokat Christian Harlang. Sagsøger 15 er talsmand for den gruppe af sagsøgere, han selv indgår i. Han kender ikke nogen ved navn **Person 12**, **Person 14** eller **Person 8**. Han har set en videooptagelse af episoden ved takiaen. Han så den første gang i 2013. Han ønsker ikke at svare på, hvem der sendte ham videooptagelsen.

Han rejste i 2013 krav mod de britiske myndigheder. Han er repræsenteret af en kvindelig **Advokat 2**. Sagen verserer stadig, men han kender ikke status i sagen. Han anlagde sag mod såvel de britiske som de danske myndigheder, fordi han efterfølgende fik at vide, at også briterne var til stede. Briterne havde ikke gjort ham noget. De britiske styrker støttede ligesom de danske styrker de irakiske militspersoner ved takiaen. Det var noget, han fik at vide efterfølgende af den britiske advokat.

Sagsøger 19 har forklaret blandt andet, at han er født i 1962 og i 2004 arbejdede i byggebranchen, men ikke siden været i stand til at arbejde. Han var dengang forlovet. Han er ikke senere blevet gift.

Natten mellem den 24. og 25. november 2004 overnattede han i takiaen. Han havde om onsdagen deltaget i rengøringen af takiaen som forberedelse til ceremonien på helligdagen om torsdagen. Han overnattede ofte i takiaen.

Mens han sov, blev de angrebet af militære styrker. Han hørte lyden af militære køretøjer og soldater. Det var omkring daggry. Det kan godt passe, at klokken var omkring fem om morgenen. Da styrkerne kom ind i takiaen, blev han og vennerne beordret til at lægge sig på gulvet. Takiaen er det område, der på oversigtsbilledet, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 74, er markeret som "Target Area 4A". Der var både militspersoner og danske soldater inde på takiaens åbne område. Han så 7-8 danske soldater og 20-25 militspersoner. Militspersonerne talte irakisk, mens de danske soldater talte engelsk eller et andet fremmedsprog. Det var danskerne, der havde ansvaret for sikkerheden i området. De var vant til at få besøg af og tale med britiske soldater i takiaen, og han kunne høre, at de styrker, der kom den morgen, ikke talte engelsk. Han mener ikke, at der var tale om f.eks. italienske soldater, fordi sikkerheden i Basra-området var delt mellem briterne og danskerne. Han blev pågrebet inde i takiaen på førstesalen i et af husene af militspersoner. De danske soldater havde kommandoen og opholdt sig 4-5 meter fra de irakiske militspersoner. Han blev bagbundet og trukket ned til udgangen og lagt på jorden sammen med de andre lige inden for hoveddøren til takiaen. Da soldaterne begyndte at slå, spurgte han, hvad der foregik, men fik ikke noget svar. Hans jakke var blevet trukket op over hans hoved af militspersonerne, men han kunne godt se lidt, hvis han løftede jakken. Han blev lagt på jorden, blev skubbet ned og fik slag og tæsk af militfolkene. De danske soldater var til stede, men gjorde ingenting.

Forevist et uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert, minuttal 19:12 – 19:35, har han forklaret, at han kender det område uden for takiaen, der vises på filmen. På spørgsmål fra advokat Christian Harlang har han bekræftet, at kameramandens placering på oversigtsbilledet, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 74, var på det sted, hvor der på billedet er skrevet "4B".

Sagsøger 20 har forklaret blandt andet, at han er 40 år, er gift og har seks børn. Han arbejder som chauffør.

Natten til den 25. november 2004 sov han sammen med sin hustru og deres 20 dage gamle spædbarn hos sin morbror i Az Zubayr. Morbrorens hus ligger ud til en åben plads over for takiaen, cirka 150 meter væk. På oversigtsbilledet af **Mål** 4, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 74, er morbrorens hus markeret som "TARGET AREA 4B". Om morgenen kom der nogle bevæbnede folk med tildækkede ansigter ind i huset. De trak ham ud af sengen og satte ham i soveværelset på knæ med ansigtet mod væggen, så han kunne ikke

se, hvem de var. Personerne var alle steder, også i haven og på taget. Alle de tilstedeværende var maskerede. Hans hustru har efterfølgende fortalt, at nogle danske soldater trykkede barnet på øjnene, så det nu er skeløjet. Hun genkendte danskerne på det militære logo og flag, som de bar på armen. Hans hustru blev psykisk meget belastet af hændelsen, og det er han også fortsat selv.

Militspersonerne begyndte at slå og ydmyge ham i overværelse af hans hustru. De trak ham ud af huset. Han havde kun en tynd undertrøje på og ingen sko. Hans hustru kom efterfølgende med en jakke til ham. Det var koldt, fordi det var vinter. Han blev ført direkte fra huset ind i bilen. Han havde forinden siddet i cirka en time i en åben garage, hvor de fortsatte med slag, ydmygelser og skældsord. Da han blev ført fra garagen til bilen, kom hans hustru løbende med en jakke til ham.

Sagsøger 15 var blevet anholdt på gaden. Inde i bilen måtte de ikke løfte hovedet, så han kunne ikke se andre sagsøgere. Han var bange, for han vidste ikke, hvorfor han var blevet anholdt, og han vidste, at den irakiske milits mishandlede sine fanger. Han kan ikke sige alt, fordi han befinder sig i et andet land og ikke ved, hvad der skal ske. Han ville ikke være bange, hvis han afgav forklaring i retssalen i Danmark, for da ville han stå over for sin advokat i stedet for nogle skærme. Han har fuld tillid til sin advokat, men er lige nu ikke tryk.

Den irakiske milits havde ry for at dræbe folk. De få, der undslap, turde ikke sige ret meget og havde været udsat for tortur og slag. Det var almindelig kendt i hele Basra, at militsen kunne finde på at torturere tilfangetagne.

Han så ingenting, fra han blev ført ud af garagen, til han kom op i køretøjet, for han skulle bukke hovedet. Hans hænder var bagbundet med plastikstrips. Han taler lidt engelsk efter at have afsluttet 9. klasse, og det sprog, han hørte på vejen hen til bussen, var ikke engelsk. Han hørte ikke nogen oversætte fremmedsproget til arabisk. Der var mange folk på gaden og en helikopter i luften. De soldater, der ikke var irakere, var danske. Han kunne se dem fra køretøjet gennem små huller i den jernplade, der dækkede ruderne. Han så også panserkøretøjer, men ikke om der stod noget på siderne af dem. Han kan ikke huske, om køretøjerne var mørke eller lyse. Den bus, han blev ført op i, var af mærket Mitsubishi og tilhørte den irakiske milits. Inde i bussen blev der råbt, at de ikke måtte løfte deres hoveder. Han og sagsøger 15 blev skældt ud og slået af militspersonerne. De andre i bussen blev kun

skældt ud og kaldt blandt andet ”son of a bitch”. Han tror ikke, at der var danskere til stede i bussen.

De blev kørt til **MB**. Han er lokalkendt og vidste, at der lå en dansk base der. På **MB**, så han da også kun danske styrker, som via tolk fortalte, at det var de danske soldater, der havde anholdt dem. Ved ankomsten til basen blev de alle ført ud af bussen og sat på jorden i grupper á tre. De sad på jorden indtil aften. Det var koldt. Lige ved en teltåbning stod et bord, ved hvilket der sad en mandlig soldat, en kvinde og en tolk. De blev kaldt hen til bordet en for en, og mens de stod uden for teltet ved bordet blev de bedt om at oplyse blandt andet navn og profession. De blev kaldt terrorister. Han blev på et tidspunkt fulgt til toilettet af en soldat med hund. Han blev udsat for en almindelig kropsundersøgelse. Det var ydmygende. På **MB** så han ikke en person ved navn **Sgr 23**

Fra **MB** blev de kørt til et ukendt sted, som han efterfølgende erfarede var Al Jamiat. Deres hænder var bagbundet, og de havde bind for øjnene under transporten, som blev udført af nogle civile personer. Han er bange for at udtale sig om, hvem personerne var. De civile personer hentede dem på **MB**. Han forestillede sig, at han blot skulle i et kort forhør og derefter ville blive løsladt. Inden han blev afhørt, sad han på hug, bagbundet og med bind for øjnene. En forbipasserende sparkede ham i ansigtet, så han faldt. Da han efterfølgende blev afhørt, fortalte han, at han var blevet taget fra sin morbrors hus og ikke havde noget med sufierne at gøre. Det var ham selv, der bragte sufierne på bane. Han sagde, at hans morbror var **Bror**, der arbejdede for regimet. Han blev spurgt om, hvor mange shiitter de havde dræbt, og hvor mange dollars de havde fået. Han sagde, at han selv var shiit og ikke havde dræbt nogen. Under forhøret blev han slået bevidstløs. Han husker ikke andre overgreb. Nærmere udspurgt om, hvorvidt de også klemte hans hænder, har han forklaret, at han fik klemt sine fingre på begge hænder og tæer på begge fødder. Udspurgt om, hvorvidt han ligeledes var blevet udsat for elektriske stød, har han forklaret, at han blev slået med forskellige objekter, der gik i stykker, når de ramte ham i hovedet. Hans hænder var bagbundet, og de trådte ham på skulderen for at få den til at gå af led. Adspurgt på ny om han blev udsat for elektriske stød, har han forklaret, at de gav ham elektrisk stød på penis, hvorefter han mistede bevidstheden. Efter forhøret var han bange for, at de ville dræbe ham. Da han vågnede op, befandt han sig i en celle med cirka 90 mennesker. Der var ikke udluftning eller lys, ud over et lille vindue. Der var kun ét toilet til deling, og det var tilstoppet, så det stank. Han opholdt sig i cellen i 12-13 dage, hvorefter han kom for en dommer og blev løsladt mod kaution. Han havde bind for øjnene og var bagbundet, da han

blev fremstillet for dommeren. Det blev sagt, at de beklagede deres fejl, men at der var tale om et uroligt område. Dommeren forklarede ikke nærmere, hvori fejlen bestod.

Han lider i dag af følger af torturen. Når han bliver psykisk belastet, hæver hans ansigt op. Han har intet overskud, og hans hustru er også meget påvirket. Adspurgt om han har mare-ridt, bekræftede han dette. Han har svært ved at falde i søvn. Adspurgt om han i det daglige er bange, bekræftede han dette. Han er konstant bange for folk og samfundet. Han tør ikke sige, hvem der udsatte ham for tortur i Al Jamiat. Hans kone er også meget belastet af hændelsen. Hun satte efterfølgende ild til sig. Hun fik skæv ryg.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han er shiamuslim. Det er ikke korrekt, når der i Medical Report, ekstraktens bind VII, side 1210 står, at han blev anholdt af religiøse årsager. De soldater, der er fotograferet på billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84, er fra venstre en iraker, en brite eller dansker, måske en brite og derefter to irakere. Det var personer med samme påklædning og maskering som to tildækkede irakere, der var inde i hans hus. Han så ikke andre soldater i huset, for han havde ansigtet mod væggen, men hans hustru sagde efterfølgende, at der også var danske soldater inde i huset. Det danske flag er rødt med et hvidt kors. På billedet, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 458, er de to personer i forgrunden med "TSU" skrevet på ryggen irakere, mens de andre ligner danskere, men han kan ikke se dem tydeligt. Han ved ikke, hvilken nationalitet de to soldater i baggrunden af billedet, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 87, har. Han kan ikke huske, om han så sådanne soldater.

Han opholdt sig i husets garage eller "forhave", inden han blev ført ud i bussen. Der er en sådan garage til næsten alle huse i området. Han blev således ført fra huset til garagen og derfra til bussen. Bussen var en costa som den, der ses på stillbilledet fra den under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert ved minuttal 17:37 og på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 115. Man kan på billederne af bussen på dennes sideruder se den metalplade med huller i, som han har beskrevet under sin forklaring.

MB var en dansk base, og han så da heller ingen britiske styrker eller koalitionsstyrker under sit ophold på basen. De soldater, der holdt hundene, var danskere. Det forhold, at sagsøger 21 har forklaret, at det var koalitionsstyrker, der holdt hundene, ændrer ikke herved. Sagsøger 21 er ikke ved sine fulde fem. Da han blev udspurgt på **Militærbase**, be-

fandt han sig i begyndelsen uden for teltet, hvor han fik stillet nogle spørgsmål. Herefter blev han ført ind i teltet. Dem, der udspurgte ham, var danskere. Tolken fortalte, at det var de danske styrker, og han kunne også ud fra logoet på armen se, at det var danskere. Der var afbilledet et dansk flag, som han også kendte fra de danske køretøjer. Han blev ved kropsvisitationen undersøgt uden på tøjet. Det var civilklædte irakere, der førte dem ud til køretøjet, som kørte dem til Al Jamiat.

Den "Sgr 23", der er omtalt i Medical Report, var sagsøger 23, der sad ved siden af ham, inden de blev hentet til forhør. Sagsøger 23 er en lettere retarderet mand fra Basra, der kom til at lave afføring i bukserne, så også han blev beskidt. Den dommer, han blev stillet for, spurgte ikke til hans religion. Hans slægtninge kautionerede for ham. Kautionen skulle stilles for at forhindre, at han stak af. Dommeren forklarede ikke, hvad han var anklaget for. Det eneste, han sagde, var, at han beklagede meget, at der på grund af urolighederne i området var sket en fejl. Han ved ikke, hvorfor der skulle stilles kaution, når der var tale om en fejl, men kaution er almindeligt i Irak. Der verserer ikke nogen sag mod ham i Irak i dag, og kautionen er ophævet.

Han har talt med sagsøger 6, der fungerer som en slags mellemmand mellem ham og advokat Christian Harlang og er en slags talsmand for dem. Han kender ikke Person 14 eller Person 8. Sagsøger 6 har ikke sendt ham videooptagelsen fra Mål 4. Filmen, der ligger på YouTube, har han set flere gange. Han har aldrig anlagt sag mod den britiske regering.

Sagsøger 21 har forklaret blandt andet, at han er 60 år gammel og er arbejdsmand af profession. Han er fraskilt og har fem børn, tre døtre og to sønner.

Den 25. november 2004 lå han og sov i takiaens haram. På det tidspunkt var han tilknyttet takiaen som arbejdsmand. Der kom en politimand eller militsperson og beordrede ham flere gange til at stå op. Det var ved daggry omkring kl. 3.00 eller 4.00. Solen var endnu ikke stået op. Militspersonen førte ham udenfor og hen til takiaens dør. Han blev ført ud af hovedindgangen. Personen pressede hans hoved ned på vej ud, så han kunne ikke se, om der var andre militspersoner inde i takiaen. Uden for takiaen gav personen ham bind for øjnene og bagbandt ham, hvorefter han blev lagt ned på jorden ud for indgangsdøren til takiaen. Der var rod og kaos uden for takiaen. Han lå der i omkring ½-1 time. Det var vin-

ter, og han havde sovet med tæppe, men det var ikke koldt, da han kom ud. Vejret var godt, og han frøs ikke. Han kunne ikke se, om der var andre soldater til stede, for han havde øjenbind på. Dem, der var i hans gruppe, talte sammen, mens de lå på jorden uden for taksien. Han talte med sagsøger 16, 17, 19 og 22. Han kunne intet se, indtil de kom hen til **Militærbase**, for han havde bind for øjnene. Han husker nogle ting, men ikke i detaljer. Mens de lå på jorden, blev der ikke råbt skældsord ad dem. Det skete først, da de kom ind i bilen. Han hørte ikke personer, som talte andet end irakisk. Dem, der førte dem hen til bilen, gik med ind i bilen og begyndte at råbe skældsord ad dem og truede med, at de ville henrette dem. Hans far var lige afgået ved døden, og de håned ham. De tildelte ham også lussinger.

De blev derefter kørt til **Militærbase** og blev sat i en række. De fik løsnet hænderne og taget øjenbindene af. Han så da, at de var omringet af udenlandske soldater. Soldaterne talte sammen på et fremmedsprog, som han ikke forstod. Han kan godt høre, hvis nogen taler engelsk. Der var ikke nogen irakere, alle var udenlandske soldater. Der var også nogle hunde – en af dem blot en meter fra ham. De sad i tre rækker ligesom i militæret. De blev ført enkeltvis ind i et telt.

Da han kom ind i teltet, sagde tolken derinde blandt andet, at de var anholdt af de danske styrker, og opfordrede ham til at sige sandheden om sin tilknytning til terrorister. Han blev også spurgt, om der var nogen, han bar nag til, som han ville hævne sig på. Han svarede, at han ikke bar nag til nogen. Det var en kvinde, som udspurgte ham, og hun ville have ham til at skrive under på en erklæring om, at han ikke samarbejdede med terrorister. En tolk oversatte, hvad hun sagde. Kvinden var klædt i militærtøj, men hun bar ikke hat eller kasket. Han kunne ikke forstå, hvad kvinden sagde, og hun talte ikke engelsk. Hun havde løstsiddende hår og var iført bukser. Udover kvinden og tolken var der yderligere en person til stede, som var araber. Soldaterne havde et hvidt flag med orange kryds på deres skuldre. Han blev bagefter ført over i et andet telt, hvor de fik mad. Han fik også lov til at gå på toilettet. Det var en dansk soldat, der førte ham hen til toilettet.

Derefter fik han atter bind for øjnene og blev bagbundet, hvorefter de blev kørt til Al-Shu'oon-basen af irakiske militspersoner. Den irakiske milit på Al-Shu'oon-basen havde ry for at være meget brutal. De kunne finde på at dræbe folk på gaden. Dem, der ikke blev dræbt, tilsluttede sig militsen. Han og de andre tilfangetagne blev placeret i et rum med ansigterne ind mod en væg, hvor de ventede i 2-3 timer. De blev derefter ført ind til afhø-

ring enkeltvis. Den person, der afhørte ham, slog ham med begge hænder og gav ham stød på øreflipperne, imens han blev stillet forskellige spørgsmål. Han begyndte at skribe, hvorefter strømmen blev afbrudt. Han fik stød i 15-30 sekunder ad gangen. Han blev endvidere slået mange gange – måske 10 gange – oven i hovedet med plastikvandrør og trækøller. De gav ham også lussinger på ørerne. Afhøringen varede fra omkring solnedgang til dagry.

Efter afhøringen blev han overført til et fængsel, der lå omkring 150 meter fra det sted, hvor de var blevet afhørt. I fængslet tog de hans fingeraftryk. Han fik ingen oplysning om, at der var skrevet noget på det papir, hvor han satte sine fingeraftryk. Han fik at vide, da de ankom, at det var Al-Shu'oon-fængslet. Han var fængslet der i 8-10 dage sammen med de andre fra takiaen. Han så således sagsøgerne 12-18 og 22 i fængslet. Der var lus i fængslet, som gav ham eksem. Der var ikke særlig koldt. Han sov sammen med sin gruppe. De sov oven på nogle tæpper. De stod selv for mad. Derefter blev de fremstillet for en dommer og løsladt mod kaution. Dommeren oplyste, at der ikke var ”fundet noget på jer”.

Han kan stadig få en brændende smerte i ørerne i koldt vejr og er plaget af angst. Han er bange, når han skal falde i søvn. Han er efter forløbet blevet skilt og er ikke længere i stand til at arbejde.

Udspurgt af advokat Peter Biering med udgangspunkt i Medical Report, ekstraktens bind VII, side 1216-1218, har han forklaret, at han udførte militærtjeneste i begyndelsen af Iran-Irak krigen, og at han i den forbindelse havde siddet i en bil, der væltede, hvorved han brækkede sin arm. Han er shiamuslim, mens sufierne er kendt for at være sunnimuslimer. Han kender sagsøger 14, som ikke var sammen med dem i takiaen den 25. november 2004. Han mødte ham først i fængslet. Han kender også sagsøger 18, der blev anholdt ude på gaden. Inden han selv blev anholdt, lå han og sov. Han hørte ikke nogen råbe. Det var mørkt uden for. Dem, der anholdt ham, var irakere. Han vidste ikke, hvem de var. Da han kom ind i bilen, begyndte de at true og sige bandeord. De truede ham blandt andet på livet.

På et forevist foto af en gruppe personer, jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 84, kan han se, at personerne fra venstre er en iraker, to udlændinge og derefter to irakere. Han kan ikke se, hvilken nationalitet de to udlændinge har.

Det var de danske soldater, som overgav ham til de irakiske militspersoner, og det var dem, der beskyttede de irakiske styrker. Dem, der anholdt ham i takiaen, var danskere. Da de

ankom til **Militærbase**, sagde tolken således, at de var blevet anholdt af de danske styrker. **Militærbase** er en gammel irakisk militærbase, som nu benyttes af koalitionsstyrkerne. Under transporten til **Militærbase** blev han slået og truet af de irakiske militspersoner. Da de på **Militærbase** kom ud af bussen, blev de stillet på tre rækker af militspersonerne fra Al-Shu'oon. De blev herefter overgivet til de danske styrker. Det fik han at vide af tolken i teltet, så derfor må det også have været de danske styrker, der holdt hundene uden for teltet. Der var mange telte på basen, som var en form for teltlejr for koalitionsstyrkerne. De blev ført ind i ét af dem. Han blev ikke kropsviseret. Dem, der overdrog ham til den irakiske milit, var også dem, der holdt hundene. Det var soldater fra koalitionsstyrkerne, der kunne komme fra mange forskellige lande. Han kan derfor ikke sige præcist, om der var tale om danske eller koalitionsstyrker på basen, men han er sikker på, at dem, der anholdt ham, var danske soldater.

På et forevist stillbillede fra den tidligere dokumenterede videooptagelse fra operation Green Desert ved minuttal 23:12 genkender han sig selv som den første eller anden person fra venstre i rækken af personer, der ligger ned på jorden. De havde øjenbind på, så han vidste ikke, at der var soldater til stede. Han ved derfor ikke, hvem der stod rundt omkring de tilfangetagne personer. På stillbillede ved minuttal 23:30 kan man se takiaens indgang og haram'en, hvor han lå og sov. Han kan på stillbillede ved minuttal 20:29 ikke bedømme, hvilken nationalitet personen til venstre har. Han kan heller ikke genkende stedet. Bussen på stillbillede ved minuttal 17:39 er den bus, han blev transporteret i. Det er et irakisk køretøj. Den tilhørte Al-Shu'oon militsen, hvilket han kunne se, da han på basen blev fulgt på toilettet. Den svarer til den bus, der på et fotografi er markeret med teksten "TSU bus", jf. støttebilagssamlingens bind 2, side 115. Det var irakere, der slog og hånede ham under transporten til **Militærbase**.

Der er ingen verserende sag mod ham i Irak. Talsmanden for hans gruppe under sagen i Danmark er sagsøger 15. Han har set en filmoptagelse fra tilfangetagelsen. Det var advokat Christian Harlang, der viste ham videoen. Efter råd fra sine advokater ønsker han ikke at oplyse, hvornår han første gang så filmen.

Han anlagde en sag mod de britiske myndigheder i 2015. Sagsøger 6 har repræsenteret ham under sagen. Han har ikke talt med sagsøger 6 om sagen i Danmark. Det er hans opfattelse, at briterne var ansvarlige for forløbet i takiaen og for den efterfølgende overlevering til militsen fra Al-Shu'oon. Det var danske styrker, der afhørte ham på **Militærbase**.

Sagen i Storbritannien verserer stadig. Han har for nyligt talt med en arabisk talende **Advokat 3**, der bad om forskellige oplysninger.

3.2 Lokalt vidne

Vidne 1 har forklaret blandt andet, at han er i familie med nogle af sagsøgerne, men han er ikke bror til nogen af dem. Han har udfyldt en erklæring om sit kendskab til sagen. Den arabiske version af dokumentet bærer hans underskrift, og han kan vedstå indholdet af erklæringen. Om morgenen den 25. november 2004 var han hjemme.

Han hørte omkring solopgang støj fra panserkøretøjer. På luftfoto af **Mål 1**, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 337, kan man se hans hjem, som er beliggende ved vejen, der løber langs den højre pilemarkering ved "TARGET 1". Han forlod huset for at se, hvad der skete, og gik hen til den store vej, der løber forbi moskeen. Der var en del soldater i gaden. Der var også soldater ved moskeen. Han så danske, britiske og amerikanske soldater samt irakiske politifolk. Han kunne skelne mellem soldaterne og militærkøretøjerne. På de danske køretøjer var der skrevet på arabisk, at de tilhørte de danske styrker. De danske soldaters uniformer adskilte sig fra de øvrige soldaters. Det var de danske, britiske og amerikanske styrker, der havde kontrollen. De danske soldater gik tæt sammen med de irakiske politifolk. Han tolkede situationen således, at det var de danske soldater, der kontrollerede situationen. Han kunne se, at de danske soldater gav ordrer til de irakiske politifolk. Politifolkene var fra forskellige militser, herunder Badr-militsen. Badr-militsen rekrutterede til det irakiske militær og politi og havde et meget dårligt ry, fordi de dræbte mange i området og forfulgte sunnimuslimer. Militsen stod for terror og havde blandt andet slået en af vidnets slægtninge ihjel. Militser har i alt dræbt omkring 30 af hans slægtninge. Nogle blev likvideret, andre blev anholdt af politiet og senere dræbt. De kunne også finde på at likvidere indsatte i fængslerne eller udsætte fanger for tortur. Tortur kunne f.eks. bestå i bagbinding og ophængning i armene, hvorefter torturofret blev slået med kabler. Han ved ikke, om militsen også anvendte elektriske stød eller gav torturofre brændemærker. Lokale dommere fulgte militsens befalinger. Alle, også indbyggere i Az Zubayr, vidste dengang, hvordan militsen opererede.

Han har ikke hørt om TSU. Forevist foto i støttebilagssamlingens bind 2, side 96, har han forklaret, at der var mange personer i forskellige uniformer til stede. Forevist foto i støttebilagssamlingens bind 2, side 94, har han forklaret, at han ikke kan genkende TSU-uniformerne. Forevist foto i støttebilagssamlingens bind 2, side 84, har han forklaret, at

personerne med hætter på er irakere. Hætteklædte personer havde tidligere stået for terror i området og var kun kendt for dårlige ting, herunder likvideringer og fangemishandling. Han husker ikke, om danske soldater bar videokameraer den 25. november 2004.

Han så de tilfangetagne den 25. november 2004 i nærheden af moskeen. Han så dem ikke blive ført ud af moskeen, men først, da de stod med ryggen til moskeen. De stod på række vistnok på den anden side af gaden over for moskeen. De blev ikke sat ned på jorden. Han så ikke nogen blive slået. Politifolkene udsatte ikke de tilfangetagne for vold eller lignende foran de danske soldater, for de vidste, at de danske soldater ville gribe ind, hvis de overværede dette. Politifolkene talte heller ikke til de tilfangetagne. De tilfangetagne stod der 15-30 minutter. De blev på et tidspunkt bagbundet og kørt bort på irakiske køretøjer. De blev sat på køretøjerne, mens de danske soldater havde kommandoen. Han frygtede, at de tilfangetagne ville blive dræbt. De danske militærkøretøjer kørte bort sammen med de irakiske køretøjer.

Omkring ti huse blev undersøgt i forbindelse med militæroperationen. Husene lå på begge sider af vejen. Hans hus blev også undersøgt af irakiske og danske styrker. De danske soldater gik ind i husene med de irakiske styrker. Det var irakerne, der gennemførte husundersøgelserne efter ordre fra de danske soldater. Det var således, han vurderede situationen, men han kunne ikke forstå, hvad de danske soldater sagde. Han kan genkende engelsk tale. Han forstår ikke dansk og ville ikke kunne genkende dette sprog.

Det er korrekt, som han har anført i sin vidneerklæring, at fire af de tilbageholdte blev løsladt omkring den 15. februar 2005. Han var med til at hente dem. Han frygtede, at de ville blive likvideret, efter at de blev løsladt, så han lånte nogle høje biler i stil med Toyota Landcruisere, som kan forcere et fortov, så han kunne køre de løsladte i sikkerhed. Vidnet, en af de tilfangetagnes far og nogle andre slægtninge afhentede de tilfangetagne i Al-Makal. Stedet går også under navnet Al-Shu'oon. Det var i nærheden af floden i Basra by, omkring 25-30 kilometer fra Az Zubayr. Det blev aftalt, at der skulle betales 30.000 dollars i løsesum. Han kendte den person, **Sgr 7**, som forhandlede vilkårene med en officer ved navn **Person 20** i Al-Shu'oon. Personen havde ikke officielt rang af officer. Vilkaere blev ikke fastsat af en dommer. Dommerne var bange for militspersonerne og ville gøre, hvad de gav besked på. Der var dommere, som var blevet likvideret, eller hvis huse var blevet sprængt i luften. Det begyndte i 2004 og fortsatte indtil 2008. Militspersonerne forlangte flere penge, og der blev derfor aftalt en løsesum på i alt 50.000 dollars. **Person 20** kendte

Sgr 7 personligt. De fik på et tidspunkt at vide, at sagen lå hos en dommer, hvilket beroligede dem lidt. Dommeren besluttede, at de tilfangetagne skulle løslades, men en officer i Al-Shu'oon lagde hindringer i vejen for en løsladelse. Så vidt han ved, blev der solgt nogle ejendomme for at skaffe løsesummen. Han opfattede løsesummen som bestikkelse. De fire personer, der blev løsladt i februar 2005, var blevet udsat for mest tortur.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han er beskæftiget med køb og salg af fast ejendom. I 2004 havde han et fiskefartøj. Hans hus lå nede ad den tidligere udpegede vej på luftfotoet af **Mål 1** i tillægsekstraktens bind 1, side 337, ud for højre, øverste hjørne af tekstboksen "TARGET 1". Han hørte køretøjer og støj fra en helikopter, men ingen skud i løbet af morgenen. **Anonym.** familien beboede det markerede areal langs med hovedvejen over for moskeen. Han tilhører selv **Anonym.** familien og indgår i slægtskab med flere af sagsøgerne, men hverken i første eller andet slægtled. Han er ven med **Sgr 2** og **Sgr 1**

Forevist foto i støttebilagssamlingens bind 2, side 82, har han forklaret, at han så soldater i sådanne uniformer. Den knælende soldat er britisk, og den stående soldat er dansk. Han ved ikke, om han så soldater i uniformer som dem, man kan se på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 93. Der var blandede styrker til stede, herunder briter og danskere. Soldaterne på fotografiet er nationalgardister. Han kan ikke huske, hvordan de irakiske politifolk, der undersøgte hans hus, var klædt. De var bange for maskerede soldater. De fleste likvideringer blev foretaget af maskerede personer.

Han blev ikke selv tilbageholdt den 25. november 2004. Der var omkring 50-60 andre til stede i området, som heller ikke blev tilbageholdt.

Han hentede ikke de tilfangetagne, som blev løsladt omkring den 6. december 2004. Han så, at de vendte hjem til deres huse. Løsesummen på 50.000 dollars omfattede ikke disse personer.

Beskrivelserne i hans vidneerklæring af skaderne på de ti tilfangetagne sagsøgere er baseret på, at han så dem efterfølgende. Han kunne fornemme, at de var meget trætte og psykisk påvirkede, og han kunne se mærker på deres kroppe. Han har ikke talt med nogen af sagsøgerne om sagen inden for de seneste to måneder bortset fra, at **Sgr 1** har orienteret ham om, at han skulle vidne i sagen.

3.3 Lægefaglige vidner

Vidne 2, dr.med., har forklaret blandt andet, at han blev uddannet som læge i 1970. I 1992 blev han statsobducent og i 1996 professor i retsmedicin. Han var professor i faget indtil 2015. Han begyndte at arbejde indenfor retsmedicin i 1972 og blev senere specialist indenfor patologisk anatomi. Han er endvidere uddannet i retspsykiatri og har således en ”lille” psykiatrisk uddannelse. Han blev på et tidspunkt tilknyttet Amnesty Internationals lægegruppe, hvor han blandt andet blev undervist i, hvad tortur er, og hvordan man undersøger torturofre. Han udførte sine første undersøgelser af torturofre omkring 1984. Han har sidenhen også arbejdet for FN, American Association for the Advancement of Science og Røde Kors i Geneve. I forbindelse med arbejdet for Røde Kors har han også undersøgt mulige torturofre. Han arbejder fortsat for FN og Røde Kors. Han vil tro, at han i alt har undersøgt mellem 100 og 200 levende personer for, om de har været udsat for tortur.

Som retsmedicinere er det forud for en mission vigtigt at have nogle baggrundsinformationer om problemstillingerne, herunder hvilke former for tortur der angiveligt er udøvet, om personen er levende eller død, og om han har adgang til at foretage de undersøgelser, der er nødvendige. Den viden, som retsmedicinere har opsamlet i årenes løb om tortur, er i vidt omfang indarbejdet i Istanbulprotokollen. Istanbulprotokollen supplerer The Minnesota Protocol, der blev udarbejdet i 1987 og godkendt (”adopted”) af FN i 1991. Denne protokol omfatter juridiske og lægelige principper for undersøgelse af døde mennesker, hvor der er mistanke om statslig indblanding eller ansvar. Protokollen udkom i en opdateret version i 2016. Istanbulprotokollen er i dag et nyttigt og centralt værktøj for jurister og læger, der arbejder med torturofre.

Han husker, at han har medvirket til udarbejdelse af 11 Medical Reports med relation til operation Green Desert. Missionerne, hvorunder de 11 personer blev undersøgt, blev udført af et lægehold bestående af ham selv, psykolog **Vidne 4** og psykiater **Læge 1**. Han kendte ikke de to i forvejen **Vidne 4** havde mange års faglig erfaring. Hun fremstod dygtig med stor psykologisk indsigt. Hun var meget varm og rar. Hun havde derved også et følelsesmæssigt engagement i undersøgelseerne, som han ikke ville tillade sig selv. Han mener dog ikke, at det har påvirket holdbarheden af hendes konklusioner, som svarede til hans egne. Missionerne blev arrangeret af IRCT. Den første mission gik til Amman i Jordan. De to øvrige missioner gik til Beirut. På den tredje mission deltog **Læge 1** ikke. Han

mødte op på destinationen med den opgave at undersøge nogle personer, som havde fortalt, at de var blevet udsat for tortur. Han var i Beirut også bistået af en fysioterapeut, der kunne undersøge personernes fodsåler for tegn på tortur i form af falanga. I øvrigt var han bistået af en tolk. Han havde selv medbragt det nødvendige udstyr til undersøgelserne. Der var et leje, hvor han kunne undersøge personerne. Lægeteamet undersøgte personerne uafhængigt af hinanden. Der var en enkelt gang, hvor Vidne 4 var med til en af hans undersøgelser for at se, hvordan han gennemførte sine undersøgelser. Derudover gennemførte de hver især deres undersøgelser og sammenholdt herefter deres resultater. Han skrev hovedparten af rapporter, herunder anamnesen, men ikke de psykologiske og psykiatriske afsnit. Advokat Christian Harlang var ikke til stede i undersøgelseslokalerne under nogen af undersøgelserne, men ventede ofte i et lokale i nærheden.

I relation til klip 2 (minuttal 03:25) fra filmen "Film 2" har han forklaret, at han havde fået en henvendelse fra Person 21 fra IRCT om, at advokat Christian Harlang havde rettet henvendelse til hende om et behov for lægelig bistand. Filmklippet viser hans første møde med advokat Christian Harlang, hvor han fik sit opdrag af advokaten. Der var ikke mere i opdraget end det, man ser på filmklippet. Derudover fik han beskrevet de praktiske forhold omkring de forestående undersøgelser. Arbejdshypotesen var, at de pågældende personer havde været udsat for tortur, men der lå ikke deri nogen forventning om, at han skulle nå til en bestemt konklusion. IRCT betalte ham honorar for opgaven, som var frivillig for ham at udføre. Han var ikke udsat for noget pres. Den eneste form for mulig påvirkning, han kan huske, var en palæstinensisk assistent, der undervejs havde sagt, at han var sikker på, at sagsøgerne talte sandt. Dette var dog ikke noget, han lod sig påvirke af. Han skulle ikke vurdere, hvem der var ansvarlige for torturen.

Han fik af sagsøgerne at vide, at danskerne var involveret, og han fandt ikke grundlag for at slette sådanne udsagn. Han ville ikke kunne udføre undersøgelserne uden en samtale med ofrene om, hvad de havde oplevet. Det er helt centralt at have en sådan beskrivelse af problemstillingen eller konteksten, en såkaldt nulhypotese. Det lå uden for hans område at vurdere, hvem der var ansvarlige for torturen. Han husker ikke, hvorfor han fandt anledning til – som man kan se i klip 3 (minuttal 06:49) i filmen "Film 2" – at spørge den pågældende sagsøger om, hvilken soldat der først gik ind i huset. Det havde måske sammenhæng med, hvad sagsøgeren havde fortalt forinden. Oplysningen havde ikke nødvendigvis nogen relevans for hans undersøgelse. I samme film kan man i klip 5 (minuttal 11:46) se en samtale mellem ham og advokat Christian Harlang, hvor han selv udtaler, at

objektiviteten er hans klient. Det var måske en generel snak, som han i øvrigt ikke havde mange af med advokat Christian Harlang. Han deltog ikke i tilrettelæggelsen af denne retssag. I klip 6 (minuttal 17:44) gør han en bemærkning om, at de ikke var kommet i nærheden af at bevise det, der var på tale – at danskerne har haft en vigtig rolle i forbindelse med, at personerne blev udleveret til de irakiske torturbøddler. Denne bemærkning fremsatte han som privatperson og medvirkende i filmen, ikke i sin egenskab af retsmediciner, og bemærkningen havde intet med sagsøgernes helbred at gøre. Han undersøgte ikke danskerens rolle og efterspurgte ikke – når bortses fra et spørgsmål, om det var en dansk soldat, der truede – beviser for danskernes rolle i forbindelse med torturen.

Han skrev, så vidt han husker, selv sine rapporter efter undersøgelserne, inden han talte med Vidne 4 og Læge 1 om sine fund. Når de alle tre havde undersøgt en person, konfererede de om de foreløbige resultater og konklusioner, de hver især var nået til. Hvis de var enige, kunne de drage endelige konklusioner. De var næsten altid enige. I Danmark ville han ikke samordne sine undersøgelsesresultater med psykiaterens. Der vil man i stedet oversende resultaterne til psykiater, hvis dette var påkrævet. Man skal ikke møde mange torturofre, før man kan genkende dem. De har mistet deres værdighed og mangler lyst til at fortælle om den tortur, de har været udsat for. De fremstår nedtrykte og depressive. Han har oplevet personer, som løj om tortur, og det fornemmer man ret hurtigt. Personer, der lyver om tortur, beretter om torturmetoder, som er usædvanlige, beretter om tortur, som ikke passer med de lægelige fund, eller er meget tilbageholdende med at sætte ord på den tortur, de påstår at have været udsat for. Tortur skal kunne dokumenteres, idet hans egen mavefornemmelse naturligvis ikke er tilstrækkelig.

Han har i sit virke også oplevet beretninger om tortur, som ikke harmonerer med de lægelige undersøgelser af personens fysiske tilstand. Det kan ligeledes forekomme, at personer beretter om skader, f.eks. brækkede knogler, som viser sig ikke at være til stede. Dette behøver dog ikke være udtryk for, at vedkommende bevidst lyver. Det siges, at man alene finder fysiske tegn på tortur hos ¼ af torturofre. I denne sag konstaterede de tydelige mærker fra tortur hos en enkelt af de 11 undersøgte.

De udarbejdede for hver af de 11 personer en fælles Medical Report med resultaterne af hans Vidne 4's og Læge 1's undersøgelser, idet hans konklusioner – også vedrørende de psykiske aspekter – flugtede særdeles godt med Vidne 4's og Læge 1's konklusioner. Der var, så vidt han husker, ingen tilfælde, hvor de var uenige om konklusionerne, men der kunne være

nuancer. Det er ham, der i erklæringerne har beskrevet de fysiske skader. Han mener ikke, at nogen af de personer, han undersøgte, talte usandt om den tortur, de berettede at have været udsat for. Der findes dog ikke nogen test, som med sikkerhed kan afdække dette. Han var langt mere end 50 % sikker på, at de hver især talte sandt, og anser det – baseret på sine erfaringer – for meget lidt sandsynligt, at de talte usandt. Alle de undersøgte blev mentalt dårlige under undersøgelserne, fordi de blev ført tilbage til torturoplevelserne. Torturofre får en lavere smerte- og vredesterkel. Der var blandt andet en af de undersøgte, som fortalte, at han var begyndt at slå sine børn, efter at han havde været udsat for tortur.

Man indgår ikke som retsmedicinere i behandling af de undersøgte personer. Da den pågældende sagsøger, som fortalte, at han nu slog sine børn, brød sammen, udviste vidnet dog selvsagt empati og forsøgte at trøste sagsøgeren. Han vil med egne ord udtrykke det derhen, at han udviste empatisk objektivitet. Det var naturligvis også nødvendigt for, at de kunne fuldføre undersøgelsen. Der kunne derved forekomme forsinkelser. Han ville hellere lave en grundig undersøgelse end at skynde sig videre. Hvis han havde insisteret på at fortsætte umiddelbart, ville det kunne medføre, at vedkommende lukkede mere af og ville begynde at opleve vidnet som modpart. Samtalen, hvor ofret får mulighed for at genfortælle om torturen, kan også medvirke til en renselse eller forløsning. Det ville vedkommende også gå glip af, hvis han forcerer undersøgelsen. Efter hans vurdering ville de undersøgte personer ikke blive påført nye mentale skader ved at blive udspurgt om torturen.

Han gjorde meget ud af at tale med personerne om, hvad der var sket, og gengivelsen heraf i erklæringerne har han skrevet. Det var dog **Vidne 4** og **Læge 1** der havde afdækket, at den sagsøger, som mangler højre underarm og hånd, havde haft et pillemisbrug. Når han undersøgte de pågældende personer, talte han først om vedkommendes barndom, uddannelse m.m. for at vinde tillid. Dernæst nærmede han sig selve temaet for undersøgelsen. Han stillede spørgsmål herom ud fra en skabelon, hvor han først gjorde brug af åbne spørgsmål. Hvis vedkommende ikke fortalte om slag, stillede han lukkede spørgsmål herom som f.eks. ”slog de dig?” eller ”havde du blod i urinen?” for at få afdækket dette. Han stillede også lukkede spørgsmål, når nogle af de andre undersøgte havde berettet om en bestemt torturmetode, for at få afklaret, om andre af de undersøgte havde været udsat for tilsvarende tortur. Dette gjaldt således elektriske stød. Ofrene var ikke symptombekræftende. Da han skrev sagsfremstillingerne (anamnesen), bestræbte han sig på at lægge sig så tæt på sagsøgernes egne forklaringer og ordvalg som muligt. Det var en samtale, der foregik via tolk, og han var også meget opmærksom på, om der kunne bestå nogle modsætningsforhold

mellem tolken og sagsøgeren, f.eks. begrundet i religiøse- eller stammemæssige tilhørsforhold. Den omstændighed, at der er passager i erklæringernes gengivelser af hændelsesforløb, som sprogligt er næsten identiske, kan hænge sammen med, at nogle af de undersøgte personer forklarede om stort set samme oplevelser, og at han så har brugt ”copy-paste”, da han skrev erklæringerne. Han fik ikke mistanke om, at nogen af de undersøgte havde afstemt deres forklaringer. Det var ikke identiske beretninger.

Torturofre kan godt have hukommelsessvigt, og så var der jo gået syv år. Man bør lægge størst vægt på de tidligste beretninger, fordi det er disse beretninger, der ligger tættest på begivenhederne.

Dem, der berettede om, at de var blevet udsat for falanga, var – som han forstod det – blevet hængt op på en ”papegøjepind” og slået på fodsålerne. Umiddelbart efter slag på fodsålerne kan man godt se hævelser og blodudtrædninger m.v. Når der er gået flere år, og sår m.v. er helet op, er det imidlertid vanskeligt at stille diagnosen. Der kommer arvæv, og fodsålen bliver mindre fleksibel. Han har ikke selv set nok tilfælde til, at han kan stille denne diagnose sikkert. Det er baggrunden for, at han inddrog fysioterapeuter, der kunne undersøge personernes fodsåler, hvilket i så fald fremgår af erklæringerne. Der er nogle, som på baggrund af forskningsresultater mener, at det kun er ved hjælp af skintigrafi, at det mange år senere er muligt medicinsk at påvise falanga. Han ville personligt ikke forvente, at man f.eks. seks år efter tortur retsmedicinsk kan påvise falanga.

Elektriske stød i brystregionen kan, hvis strømstyrken er høj nok, påvirke hjerterytmen. En af de undersøgte personer fortalte, at han havde fået hjerteflimmer på grund af sådan tortur. Han har ikke hørt om, at det er hyppigt forekommende, da der sædvanligvis ikke anvendes så høje strømstyrker. Offeret oplever først og fremmest smerte, ligesom bødlerne måske siger til vedkommende, at ”nu skal du dø”. I hvert fald en af de undersøgte berettede om, at bødlerne havde sagt dette til ham. Det er typisk, at der gives strøm til øreflipper, brystvorter og kønsdele.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 2*, jf. ekstraktens bind VI, side 665-674, har han forklaret, at han svagt erindrer den pågældende. Slag og spark kan ligge i gråzonen mellem vold og tortur, men slag er det almindeligste middel i forbindelse med tortur. Sagsøgeren berettede om at være blevet slået med blandt andet kabler og geværkolber. Vidnet kan ikke bevise, at dette er sket, men han lyttede til personens beretning og vurde-

rede troværdigheden, herunder i forhold til hvad der er sædvanligt forekommende. Denne sagsøger fortalte endvidere, at han var blevet sparket på benet af en dansk soldat og bagefter blødte fra stedet. Personen havde nogle pigmenterede ar på den ene læg, som harmonerede med vedkommendes beretning. Arrene kunne således godt hidrøre fra spark som beskrevet, men kunne naturligvis også have andre årsager. Arrene er omtalt i Medical Report under "Signs of ill-treatment". Der ville for ham at se ikke være nogen grund til, at personen skulle lyve om, at han havde fået bind for øjnene. Dette anvendes ofte for at skabe frygt og for, at ofret ikke kan orientere sig. Han opfattede ikke manglen på mad og drikke som et torturmiddel. Det var mere udtryk for, at bødlerne negligerede de tilbageholdte. Afsnit V med overskriften "Allegations of torture and ill-treatment" indeholder anamnesen, som han har forfattet ud fra sine samtaler med vedkommende. Han ved ikke, hvor meget Vidne 4 og Læge 1 har spurgt ind til det samme, men noget har de jo talt med personerne om. Det er ham, der altovervejende har forfattet anamnesen i erklæringerne. "Hanging from the ceiling" sigtede til personens forklaring om, at han var blevet hængt op i loftet, hvilket vidnet forstod derhen, at vedkommende blev bagbundet og derefter hængt op i de sammenbundne hænder. Sagsøgeren hængte frit i luften, hvilket giver en voldsom belastning på skuldrene.

For så vidt angår Medical Report vedrørende sagsøger 3, jf. ekstraktens bind VI, side 675-685, har han forklaret, at han ikke har bemærkninger til, at der ikke blev fundet ar eller andre fysiske tegn på tortur. Dette er ikke nødvendigvis udtryk for, at der ikke har været udøvet tortur. Sagsøgeren berettede om, at de havde slukket en tændt cigaret i nakken på ham, men han så ingen ar eller brændemærker herfra, selvom han kiggede grundigt efter. Afhængig af, hvordan noget sådan har foregået, er det ikke givet, at det efterlader ar. "Handcuffing" kan navnlig være smertefuldt, hvis man bliver hængt op i armene. I dag ville han nok ikke have anvendt konklusionen "undeniable evidence", da han i sagens natur ikke kan være 100 % sikker. Det, sagsøgeren havde beskrevet om torturen, ville ikke nødvendigvis efterlade mærker flere år efter. Det er baggrunden for, at han gjorde bemærkningen om, at der er "consistency". I konklusionens punkt 2 har han givetvis tænkt på de psykologiske aspekter. Konklusionens punkt 4 er navnlig baseret på de manglende fysiske tegn på tortur og personens forklaring.

For så vidt angår Medical Report vedrørende sagsøger 4, jf. ekstraktens bind VI, side 687-694, har han forklaret, at denne sagsøger var den eneste med betydelig overvægt. Han var stilfærdig, og vidnet fik indtryk af, at bødlerne havde været tilbageholdende med tortur,

fordi han var for tung at hænge op. Sagsøgeren fremstod meget troværdig og forekom ikke som en person, der evnede at lyve. Han er således ikke i tvivl om, at personen blev slået, bundet og rystet, således som han berettede. Når han f.eks. blev spurgt, om han havde fået elektriske stød, svarede han ikke bekræftende. Dette bidrog til sagsøgerens troværdighed.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 5*, jf. ekstraktens bind VI, side 695-705, har han forklaret, at "sinus headache" formentlig skyldtes infektion i vedkommendes kæbehule. Han mener ikke, at denne havde sammenhæng med tortur, men han omtalte lidelsen i erklæringen som led i beskrivelse af sagsøgerens fysiske tilstand. Manglende kraft i hænderne er en sandsynlig mental følge af tortur. Torturofre oplever ofte mentale ændringer, herunder irritabilitet og aggression. Det er også hyppigt forekommende, at torturofre oplever stik i hjertet. Så vidt han husker, var denne sagsøger en venlig mand iført traditionelle klæder. Han erindrer ikke nærmere detaljer om personen. Han vurderede, at sagsøgeren var troværdig. Han ville have gjort bemærkning i erklæringerne, hvis den undersøgte person fremstod utroværdig. Søvnproblemer er en af de hyppigst forekommende gener efter tortur.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 6*, jf. ekstraktens bind VI, side 707-716, har han forklaret, at han godt kan huske sagsøger 6, der var meget udadvendt og talende. Denne sagsøger blev ikke taget til Akka og de andre steder. Sagsøgeren beskrev selv at være skrøbelig med astma og gigtfeber, og han var bekymret for, om han havde fået hjerteproblemer. Sagsøgeren syntes, at han var blevet psykisk læderet. Vidnet vurderede, at sagsøgeren var skrøbelig. Han blev ikke som sådan udsat for tortur under den første tilbageholdelse. Sagsøgeren havde fortalt, at han i 2005 blev arresteret i en bus. Den første tilbageholdelse var ikke den værste, det var derimod den anden tilbageholdelse. Han kan ikke vurdere, om følgerne skyldes den første eller anden tilbageholdelse.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 7*, jf. ekstraktens bind VI, side 803-813, har han forklaret, at det kan være en mulighed, at sagsøgeren ikke talte sandt, når han fortalte, at han var blevet udsat for elektriske stød. Han havde dog ikke indtryk af, at sagsøgeren talte usandt. Han husker denne sagsøger, fordi han var meget religiøs, og han overvejede, om det var baggrunden for, at sagsøgeren ikke fremstod med flere følgevirkninger. Han virkede som en mentalt stærk person. Fysioterapeuten, der var med, udtalte vist nok, at det var hendes vurdering, at han var blevet udsat for falanga. Han vurderede dog ikke selv, at der var tydelige tegn herpå. Sagsøgeren havde også været ophængt på

”papegøjestang”. Dem, der var blevet udsat for denne form for tortur, var antageligt alene blevet hængt op i kort tid, for han så ikke skader på deres sener i knæhaserne.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 8*, jf. ekstraktens bind VI, side 815-822, har han forklaret, at alle de undersøgte berettede om, at de havde oplevet kulde. Hvis man udsættes for stærk kulde, bliver man omtåget. I mindre grelle tilfælde, vil det give anledning til, at man ryster. Han vil ikke mene, at deres oplevelser af kulde i sig selv kan siges at have udgjort tortur, men det udgjorde jo en nedværdigende behandling af de tilbageholdte. Det var for så vidt udtryk for, at de tilbageholdte blev negligeret. Han husker ikke præcist samtalen med denne sagsøger.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 9*, jf. ekstraktens bind VI, side 823-830, har han forklaret, at denne sagsøger ikke blev bagbundet, for han manglede højre hånd og underarm. Han kan godt huske personen, der fremstod som en tynd, bedrøvet mand. Han havde vist også nogle problemer med sin familie.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 1*, jf. ekstraktens bind VI, side 847-854, har han forklaret, at han godt kan huske denne sagsøger. Der var her tale om et tilfælde, hvor han faktisk vurderede, at fodsålerne bar tydeligt præg af, at vedkommende havde været udsat for falanga. Sagsøgeren havde således udtalt arvæv i fodsålerne. Sagsøgeren var en stærk mand, der havde taget skæbnen i egen hånd og var rejst til Kuwait med sin familie. Han fremstod troværdig. Stærke mænd udsættes ofte for hårdere tortur, for et af formålene er jo at nedbryde vedkommende. Det er ikke alle mennesker, der senere i livet påvirkes lige negativt af at have været udsat for tortur.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 10*, jf. ekstraktens bind VI, side 855-861, har han forklaret, at han husker denne sagsøger, der ikke var helt ung og havde haft en forretning. Denne sagsøger var blevet skånet lidt i sammenligning med de andre sagsøgere.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 11*, jf. ekstraktens bind VI, side 863-868, har han forklaret, at den pågældende sagsøger havde fået konstateret blærekræft og var blevet opereret. Sagsøgeren havde været lidt utålmodig og stillede spørgsmålstegn ved de spørgsmål, som vidnet stillede ham. Han forekom måske lidt som en sur, gammel mand. Han var ikke blevet slået, men havde fået bind for øjnene og var blevet kropsvise-

ret. Den seksuelle ydmygelse bestod i, at de havde stukket en finger op i hans endetarm. I den arabiske verden kan det betyde, at man bliver stemplet som homoseksuel, og en af de andre sagsøgere fortalte, at han, hvis han mødte den pågældende undersøger, ville slå ham ihjel.

Vidne 3, professor, dr.med., har forklaret blandt andet, at han er uddannet læge i 1983 og blev speciallæge i 1993. Han blev retsmediciner i 2009 og er professor i faget ved Syddansk Universitet. Han har beskæftiget sig med torturofre i en årrække og har medvirket til opsætning af en protokol ved Aarhus Universitet baseret på Istanbul-protokollen. Han er medlem af The international forensic expert group under IRCT og er blevet inviteret til at medvirke ved en ajourføring af Istanbul-protokollen. Han har været udsendt på forskellige missioner med retsmedicinske opgaver, herunder af OECD til Armenien og af Amnesty til Jamaica. Det er hans vurdering, at han har undersøgt omkring 100 mulige torturofre. Det forekommer, at personer ikke taler sandt om tortur, men det sker ikke ofte. Så vidt han husker, drejer det sig om cirka 15 % undersøgelserne. Hvis en person lyver om tortur, vil det ofte vise sig i form af overdrivelser. Det er som regel noget, man opdager ret hurtigt.

En undersøgelse af, om en person har været udsat for tortur, omfatter en fysisk og en psykisk undersøgelse. Det er i Danmark typisk en retspsykiater, der udarbejder den psykiske undersøgelse, som er meget vigtig, da ofrene ofte ikke har ar efter tortur. Det hænger sammen med, at torturbøddler gør sig umage med ikke at efterlade ar, hvilket de f.eks. kan undgå ved at anvende stump vold.

Istanbul-protokollen er udarbejdet i regi af FN og anvendes ved undersøgelser af torturofre i det omfang, det er muligt. De torturofre, der lider af PTSD, har typisk problemer med hukommelsen og kan have koncentrationsbesvær. Hvis man undersøger et offer med hukommelsessvigt eller koncentrationsbesvær, kan det være nødvendigt at holde pauser undervejs for at undgå, at undersøgelsen i sig selv bliver traumatiserende. Man bestræber sig endvidere på at holde blanke instrumenter skjult. Det er vigtigt at udføre undersøgelsen så skånsomt som muligt. Et torturoffer kan undervejs blive så følelsesmæssigt påvirket, at det nødvendiggør pauser. Sådanne pauser varer typisk "en kaffekops tid". Undersøgelsen indledes med at indhente personens sygehistorie. I forbindelse med undersøgelsen udspørges om tidligere indlæggelser m.v. Derefter udspørges vedkommende om hele forløbet fra arrestation til løsladelse, herunder eventuelle fængselsophold, forhold i fængslet, og hvad

personen har været udsat for i forbindelse med forhør. Forholdene i fængslet kan have betydning for, om vedkommende må siges at have været udsat for nedværdigende eller umenneskelig behandling. Det kan f.eks. være i form af ophold i overfyldte celler uden sengeleje, dårlig ernæring og dårlige sanitære forhold. Herefter undersøges personen helt afklædt fra hovedbund til fødder. Beretninger om tortur sammenholdes med de fysiske fund.

Det var samme fremgangsmåde, han anvendte under de fysiske undersøgelser af 11 af sagsøgerne i denne sag. Vidnet var blevet kontaktet af [redacted] Vidne 2, om han ville medvirke til undersøgelse af mulige torturofre. I september 2014 modtog han en e-mail fra advokat Christian Harlang, der takkede for, at han ville medvirke til undersøgelserne. Han modtog også nogle erklæringer som eksempel på undersøgelsesernes indhold. Han forstod opdraget således, at han skulle gennemføre en retsmedicinsk undersøgelse af nogle personer, der berettede, at de havde været udsat for tortur, med henblik på at finde dokumentation for, om det havde været tilfældet eller ej. Han oplevede ikke noget pres i forhold til, at han skulle nå til bestemte resultater i undersøgelserne af sagsøgerne.

Han indgik ikke i behandling af sagsøgerne. De psykiske undersøgelser havde han som sådan ikke noget med at gøre. Han drøftede sine resultater med psykiater [redacted] Vidne 5 og psykolog [redacted] Vidne 4, inden de færdiggjorde erklæringerne. De var enige om konklusionerne med hensyn til alle de undersøgte personer. Flere af sagsøgerne blev under screening på den dansk-britiske base udsat for en rektalundersøgelse, hvilket var stærk ydmygende for dem. De pågældende gav i hvert fald selv udtryk for, at det var ydmygende. Det indgik også i deres beretninger, at det var en soldat og ikke en læge, som undersøgte dem. Han ved ikke, hvorfor soldaterne udførte rektalundersøgelser på flere af de tilbageholdte, og kan derfor ikke udtale sig om, hvorvidt det var led i en nedværdigende behandling. Han har selv været med til at udføre rektalundersøgelser på begæring af politiet i forbindelse med efterforskning af narkotikakriminalitet. Han har ikke hørt om, at f.eks. fængselsbetjente udfører sådanne undersøgelser. Alle sagsøgerne fremstod troværdige, og det fremstod sandsynligt, at de havde været udsat for tortur.

Der var ikke andre personer til stede end vidnet og tolken, da han undersøgte de 11 sagsøgere. De anvendte også andre tolke end [redacted] Tolk 2, men der medvirkede kun én tolk under den fysiske undersøgelse af en sagsøger. Tolken medvirkede alene under hans under-

søgelse af personerne. Det fremgår af erklæringerne, hvem der tolkede i de enkelte tilfælde.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 12*, jf. ekstraktens bind VII, side 1149-1153, har han forklaret, at han nogenlunde kan genkalde sig denne sagsøger, men i modsætning til de andre personer, han undersøgte, havde han ikke taget et foto af ham. ”Electrocution” kan efterlade ar, men det er ofte ikke tilfældet. De fandt ikke ar efter elstød. Sådantortur og mærker fra slag og spark vil typisk hele op uden ar. Opheling uden komplikationer er en heling uden ar eller andre fysiske mén. Den pågældende manglede adskillige tænder, og det var ikke muligt at vurdere, om det skyldtes tortur. Den fysiske del af undersøgelsen viste ikke tegn på tortur. Således forholder det sig i langt de fleste undersøgelser af torturofre. Vedkommendes forklaring og samarbejdsvillighed under undersøgelsen indgik i vurderingen. Han undersøgte fodsålerne, fordi personerne kunne være udsat for slag på fodsålerne. De fandt ikke tegn på, at sagsøgeren havde været udsat for slag på fodsålerne. Det kan eventuelt påvises ved røntgenundersøgelser, hvilket de dog ikke havde adgang til at udføre. Denne sagsøger var ikke symptombekræftende. Det var deres vurdering, som det fremgår af erklæringens konklusion, at der var overensstemmelse mellem personens beretning om tortur og de fund, de havde gjort under undersøgelserne. De lagde herved også vægt på hans troværdighed, herunder at hans forklaring svarede godt til, hvad andre af de undersøgte forklarede om episoden. Han fandt sagsøgerens forklaring troværdig, og der var ikke anledning til at betvivle forklaringen. Det er udtryk for et skøn og en vurdering.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 13*, jf. ekstraktens bind VII, side 1155-1161, har han forklaret, at han kan genkende sagsøgeren i retssalen. Torturen, hvor sagsøgeren skulle gå med bare fødder i vand med elektricitet, var noget, han fortalte under den psykiske undersøgelse. Det burde derfor ikke have stået under ”Physical forms”. Sagsøgeren berettede derimod over for vidnet om elektriske stød blandt andet mod kønsdelene. Det var ret vanskeligt at kommunikere via tolk, så han fandt det ikke utroværdigt, at den førnævnte form for tortur ikke blev nævnt under samtalen med vidnet. Det forekommer hyppigt, at offeret mister bevidstheden efter elektriske stød, således som sagsøgeren berettede. Der var ikke egentlige fysiske tegn på tortur. Han vurderede, at denne sagsøger ikke overdrev om den tortur, han berettede at have været udsat for. De vurderede, at der var forenelighed mellem deres fund og sagsøgerens beretning. Han vil tro, at den længere liste over ”current psychological complaints” set i forhold til f.eks. erklæringen vedrørende sag-

søger 12 hovedsageligt er udtryk for en stilmæssig forskel i erklæringerne og kun i mindre omfang udtryk for reelle forskelle. Beskrivelserne af torturen i de to erklæringer viser dog også, at omfanget og karakteren af den udøvede tortur varierede. Han var ikke klar over, at den person, der fungerede som tolk under den fysiske undersøgelse, er sagsøger 6. Han oplevede ikke problemer med tolkningen. Han vil mene, at denne sagsøger alene tolkede for sagsøger 13.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 14*, jf. ekstraktens bind VII, side 1163-1169, har han forklaret, at han genkender denne sagsøger i retssalen. Sagsøgeren havde et følelsetab i højre ben, hvilket stemte overens med hans forklaring om, at han var blevet slået og mishandlet og havde været på sygehuset, hvor han fik konstateret en diskusprolaps. Vidnet så ikke nogen sygejournal fra hospitalet. Vidnet undersøgte følesansen på benet med en vatpind. Diskusprolapsen havde ikke givet anledning til muskelsvind (atrofi) i benet, og der var normale reflekser i benet. Han ville ikke i øvrigt forvente, at den udøvede tortur ville efterlade varige fysiske mærker på sagsøgeren. Han kan vedstå konklusionen i erklæringen, herunder vedrørende sagsøgerens højre ben. Konklusionens pkt. 2 i denne og de øvrige erklæringer relaterede sig alene til den behandling, som sagsøgerne havde været udsat for i fængslet, og ikke det forudgående forløb. Psykisk tortur er en meget bred kategori, der omfatter f.eks. fingerede henrettelser, trusler mod familien og verbale ydmygelser. Formålet med tortur er ofte at nedbryde offerets personlighed.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 15*, jf. ekstraktens bind VII, side 1171-1178, har han forklaret, at et slag med flad hånd mod øret kan give varige skader på mellemøret. Han husker, at sagsøgeren begyndte at græde i begyndelsen af undersøgelsen. Han fik åbenbart en genoplevelse af det passerede, formentlig ved erindringen om anholdelsen. De var herefter nødt til at tage en lille pause i undersøgelsen. Han husker ikke, hvad der blev sagt. Han har ofte oplevet, at torturofre bryder sammen undervejs. Det kan ske når som helst under undersøgelsen. Der var et ar på sagsøgerens underarm, hvilket var foreneligt med beretningen om, at de havde brændt de plastikstrips, han havde om håndleddene, over med en lighter. Sagsøgeren var ikke symptombekræftende. Hvis man udsættes for falanga kan trædepuden – afhængig af omfanget af og kraften i slagene – blive ødelagt, hvorved foden bliver flad. Han fandt overensstemmelse mellem sagsøgerens beretning og de fysiske fund. De havde ikke adgang til at gennemføre en egentlig høreprøve, der kunne verificere oplysningen om høretab. Han lagde ikke så meget vægt på at beskrive de psykiske symptomer, for det var noget, **Vidne 4** og **Vidne 5** tog sig af. Han ved

ikke, om opstillingen af psykiske gener har været baseret på en tjekliste eller lignende, som sagsøgeren har besvaret. Han kan i øvrigt vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 16*, jf. ekstraktens bind VII, side 1179-1185, har han forklaret, at han husker, at denne sagsøger blev meget forlegen, da han skulle fortælle, at han var blevet undersøgt i endetarmen. Elstød vil som regel ikke medføre blivende ar, ej heller på ørerne."Unremarkable" har han anvendt i sine beskrivelse som synonym med "normal". Han kan vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 17*, jf. ekstraktens bind VII, side 1187-1194, har han forklaret, at han ikke kan sige noget om, hvorvidt tre timers ophold i en kold celle kan medføre nedsat følelse i benene. Beskrivelsen heraf i erklæringen er udtryk for sagsøgerens egen oplevelse. Denne sagsøger havde været grusomt torteret forud for tilbageholdelsen i november 2004. Sagsøgeren var meget omhyggelig med at påvise de skader, som ikke hidrørte fra torturen i 2004, hvilket bidrog til hans troværdighed. Han havde normale reflekser i benene. Der var tegn på, at vedkommende havde et gammelt, helet brud i anklen. De havde ikke adgang til at tage røntgenfotografi af anklen. Det ophelede brud var foreneligt med sagsøgerens forklaring om, at han var faldet ned ad en trappe i fængslet i 2004. Han kan vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 18*, jf. ekstraktens bind VII, side 1195-1200, har han forklaret, at hjertebanken og transpiration uden fysisk anstrengelse ikke var noget, han bemærkede under den fysiske undersøgelse af sagsøgeren. Sagsøgerne forklarede samstemmende, at de var blevet overført til et stort lokale, hvor der var mange mennesker og ildelugtende. Han kan vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 19*, jf. ekstraktens bind VII, side 1201-1207, har han forklaret, at han ikke havde mulighed for at konstatere, at sagsøgeren havde smerter i nakken. Det var noget, han forklarede. Han husker, at sagsøgeren begyndte at græde, da han fortalte om, hvad han havde været udsat for under fængslingen. Det var i forbindelse med anamneseoptagelsen, at han brød sammen, dvs. inden den fysiske undersøgelse. Bruddet på tanden passede med det, som han berettede at have været udsat for. Han kan vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 20*, jf. ekstraktens bind VII, side 1209-1214, har han forklaret, at han ikke så lægejournaler vedrørende denne sagsøger. Han kan huske, at sagsøgeren berettede om sin højre ankel, der havde tendens til at hæve. Der var kliniske tegn på, at han havde et ældre ankelbrud. Han kunne ikke vurdere ud fra den fysiske undersøgelse, om bruddet hidrørte fra tortur i 2004. Sagsøgeren havde endvidere forklaret blandt andet, at han havde fået revet plastikstrips af håndleddene, hvilket havde givet dybe sår. Det svarede til de mærker, vidnet havde fundet på sagsøgeren. Sagsøgerens forklaring svarede til de forklaringer, som de andre undersøgte havde afgivet om det passerede. Sagsøgeren fremstod troværdig uden at overdrive.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 21*, jf. ekstraktens bind VII, side 1215-1221, har han forklaret, at de mistænkte denne sagsøger for at lide af skizofreni. Han snakkede ”til højre og venstre”. Sagsøgeren berettede blandt andet om, at han var blevet slået på begge ører samtidig med flad hånd (”teléfono”). Vidnet kunne hverken be- eller afkræfte denne oplysning, men det er velkendt, at effekten af teléfono kan være midlertidigt høretab, således som sagsøgeren beskrev. Sagsøgerens beretning herom lød meget troværdig også henset til, at det ikke er almindelig kendt, at man bruger denne torturmetode. Han observerede ikke hurtig hjertebanken hos sagsøgeren. Han husker ikke, om sagsøgeren begyndte at ryste under den fysiske undersøgelse. Når der i konklusionen anføres, at der er overensstemmelse mellem hans forklaring og de psykologiske symptomer, er det ikke udtryk for, at der ikke også var en sådan overensstemmelse med de fysiske tegn. Konklusionens pkt. 3 er et psykologisk punkt, som lå uden for hans ansvarsområde i forbindelse med undersøgelsen. Han kan i øvrigt vedstå konklusionen i erklæringen.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 23*, jf. ekstraktens bind VII, side 1223-1227, har han forklaret, at han tydeligt husker denne sagsøger, der deltog sammen med sin værge, sagsøger 12, som er hans onkel. Det var ikke muligt at tale med sagsøgeren, der var mentalt retarderet. Han havde intet sprog, og onklen kommunikerede med ham ved hjælp af fagter m.v. Det undrede ham, at sagsøgeren ikke var blevet frasorteret i forbindelse med screeningen på den dansk-britiske base, for han var helt åbenbart retarderet. Det var onklen, som berettede om, hvad der var sket. Sagsøgeren medvirkede til den fysiske undersøgelse, herunder ved at afklæde sig sit tøj. ”The incident” sigter til anholdelsen og den lange periode, hvor han ifølge oplysningerne fra onklen var forsvundet fra familien. Vidnet observerede et ar på sagsøgeren, som var forenelige med onklens forklaring om, at han var begyndt at bide i sig selv efter episoden. Han mener ikke, at denne sagsøger blev

udsat for lige så megen vold som de andre undersøgte personer. Der var flere af de personer, der forudgående var blevet undersøgt, som fortalte vidnet om, hvad der var sket med sagsøger 23.

Man antager i almindelighed, at et retsopgør om udøvet tortur kan bidrage positivt til healingen af ofrene. Han har virket som dokumentarist og ved ikke, om dette rent faktisk er tilfældet.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han blev antaget efter forespørgsel fra **Vidne 2**. Han fik at vide, at han skulle gennemføre nogle personundersøgelser. Advokat Christian Harlang henviste i sin e-mail også til en hjemmeside med oplysninger om sagen, herunder nogle dokumenter, som advokaten havde offentliggjort på hjemmesiden. Det var en juridisk opgave at fastslå, hvem der var ansvarlige for eventuel tortur. Det indgik ikke i hans drøftelser med **Vidne 2** og advokat Christian Harlang. Han havde ikke selv en interesse i at få fastlagt et ansvar, og han havde ingen personlig interesse i, om sagsøgerne får ret. Han havde ikke tidligere arbejdet sammen med **Vidne 4** og **Vidne 5**. Han blev på et tidspunkt ringet op af en journalist, som gerne ville interviewe ham om sagen. Han fandt rimelig anledning til at svare på journalistens spørgsmål. Han kan ikke præcist huske, hvad han sagde til journalisten, og husker ikke, om han sagde, at det var de danske styrker, der havde tilbageholdt en retarderet person, jf. ekstraktens bind VII, side 1230. Han syntes, at det var mærkværdigt, at de ikke opdagede, at manden var mentalt retarderet.

Forevist filmklip 2 ved minuttal 4:33 fra filmen "**Film 2**" har han forklaret, at han havde en mailkorrespondance med advokat Christian Harlang og mødte også advokaten i Beirut dagen inden, de påbegyndte undersøgelserne. Han fik at vide, at han skulle tilvejebringe dokumentation for, om der var udøvet tortur, og var bekendt med, at erklæringerne skulle anvendes i en retssag. Dette er ganske sædvanligt med hensyn til retsmedicinske erklæringer. Han havde drøftelser med dem alle sammen, herunder **Vidne 4**, om de forestående undersøgelser.

Forevist filmklip 5 ved minuttal 11:46 fra filmen "**Film 2**" har han forklaret, at det er helt grundlæggende for retsmedicinske undersøgelser, at de er neutrale og objektive.

Han modtog 19.288 kr. i honorar af advokat Christian Harlang for at deltage i de 11 undersøgelser i Libanon. Han havde ikke efterspurgt et honorar, idet han ud af interesse var indstillet på at deltage vederlagsfrit. Beskrivelsen under erklæringernes afsnit om "Allegations of torture and ill-treatment" indeholder sagsøgernes egne beskrivelser af, hvad der er passeret. Det var som udgangspunkt psykologen eller psykiateren, der udarbejdede disse afsnit. Han skrev dog også selv tilsvarende afsnit. De drøftede herefter indholdet og redigerede i udkastet fra psykologen eller psykiateren, hvis der var anledning hertil. Han kan stå inde for erklæringerne. Forbeholdet om "except those stated on information and belief" tog sigte på forhold oplyst af sagsøgerne, som ikke objektivt kunne konstateres. Han har ikke besøgt fængsler i Irak. Han havde et vist grundlag for at vurdere de undersøgte psykiske tilstand, men det var ikke hans hovedfokus. Han skulle forestå den fysiske undersøgelse. Når han stillede spørgsmål til den undersøgte person, anvendte han så vidt muligt åbne spørgsmål. Hvis der fremkom noget under forklaringen, som burde konkretiseres, ville han være nødt til at betjene sig af mere lukkede spørgsmål. Han ville som udgangspunkt ikke anvende spørgsmål som f.eks. "blev du slået?".

Forevist filmklip 4 ved minuttal 9:30 fra filmen " Film 2 " har han forklaret, at han udspurgte sagsøgerne fortrinsvis ved hjælp af åbne spørgsmål. I de tilfælde, hvor en sagsøger berettede om en rektalundersøgelse, spurgte han ikke ind til, om det var danske soldater, der foretog undersøgelsen. Spørgsmålene om hændelsesforløbet omhandler hele forløbet fra tidspunktet omkring arrestationen og indtil efterfølgende løsladelse. Man spørger også ind til, hvem der foretog arrestationen. Hvis der i erklæringen er anført noget om rollefordelingen mellem danske soldater og andre personer, er det noget, sagsøgerne forklarede. Der fremkom også forklaringer fra nogle af sagsøgerne om, at de var blevet tortureret af iranere. Han ved ikke, hvor de havde den viden fra, men det var noget, som blev medtaget i erklæringerne.

Han vil meget nødig udtale sig om diagnosticering af PTSD, for det ligger uden for hans arbejdsområde. Vurderingerne af, om sagsøgerne lider af PTSD, har han ikke foretaget. Det ville han heller ikke gøre i forbindelse med opgaver i Danmark. Man kan godt diskutere, om erklæringerne skulle have været udarbejdet således, at det tydeligere fremgik, hvem af de medvirkende læger som havde ansvaret for de forskellige dele af erklæringen. Han kan dog desuagtet vedstå erklæringernes indhold. Det var meget begrænset, hvilke fysiske tegn på tortur han fandt på de undersøgte sagsøgere. Det afhænger af "samplet", hvor stor

en andel af torturofre der har fysiske tegn på, at de har været udsat for tortur. Det kan også i et vist omfang bero på, hvor mange år der er gået efter torturen.

Han kan ikke vide med sikkerhed, om *sagsøger 14* havde en forudgående diskusprolaps, men det er hans vurdering, at den kunne skyldes den udøvede tortur.

”Sexual (anal exploration)”, som er nævnt i erklæringen vedrørende *sagsøger 13*, foregik i forbindelse med screeningen på den dansk-britiske base. Han havde på internettet søgt information om **Militærbase**, som sagsøgerne havde omtalt under samtalerne. Derved fandt han ud af, at det var en dansk-britisk base. Han har ikke nogen mening om, at sagsøger 13 har forklaret i landsretten, at han var blevet kontaktet af sagsøger 6 om retssagen i Danmark. Han vil generelt anse det for sædvanligt, at en tolk er uafhængig. Det er ikke optimalt, hvis en tolk selv indgår i forløbet og tidligere er blevet undersøgt. Forevist uddrag af videointerview med sagsøger 6 i *The Sun* har han forklaret, at de sagsøgere, han undersøgte, ikke overdrev deres symptomer og fremstod troværdige.

PTSD er en uspecifik diagnose, der ikke er specielt knyttet til tortur. Det er muligt, at det havde været relevant at nævne under konklusionen i erklæringen vedrørende *sagsøger 17*, at han tidligere havde været udsat for tortur.

Det kan godt have haft betydning for *sagsøger 21*'s psykiske tilstand, at han tidligere havde gjort militærtjeneste og ifølge egne oplysninger var blevet ødelagt heraf. Oplysningen om, at anholdelsen ikke var baseret på en bestemt anklage, men snarere på sagsøgerens religiøse tilhørsforhold, er udtryk for, hvad han selv sagde. Han hæftede sig ikke særligt herved.

Da han undersøgte sagsøgerne, var der forløbet mere end ti år fra tilbageholdelsen, og indtil i dag er der forløbet yderligere tre år, hvilket kan have betydning for, hvor godt sagsøgerne i dag husker det passerede. Han har fået oplyst af **Vidne 4**, at tortur kan påvirke offerets kognitive evner, herunder hukommelsen. Han ville være overrasket, hvis sagsøgerne kunne huske præcist, hvad der var sket.

Konklusionerne i erklæringerne var moderate. De vurderede, at sagsøgernes forklaringer svarede godt til hinanden, og at deres fund var forenelige med sagsøgernes beretninger om

tortur. Han vil som tidligere forklaret anse det for sandsynligt, at sagsøgerne har været udsat for tortur, uden at der deri ligger en konklusion om omfanget af sådan tortur.

Vidne 4, dr., har forklaret blandt andet, at hun har medvirket til at udarbejde alle 22 Medical Reports i sagen. Hun deltog i undersøgelserne i sin egenskab af psykolog. Hun har 21 års erfaring med behandling af torturofre. Gengivelsen af hendes faglige kvalifikationer i Medical Report vedrørende sagsøger 12, jf. ekstraktens bind VII, side 1149 f., er korrekt. Hun er i dag som specialist involveret i udarbejdelsen af et tillæg til Istanbul-protokollen og indgår i den forbindelse i en underkomité, der udarbejder og ajourfører en række rapporter og arbejder med udformningen af regler på området. Arbejdet foregår i regi af IRCT, Dignity, "special rapporteurs" m.v. Hun har været tilknyttet IRCT fra 2003 til 2006 og på ny fra 2016, idet hun nu er vicepræsident i organisationen indtil 2020.

Hun havde – inden undersøgelserne i denne sag – foretaget omkring 100 lignende undersøgelser, og i dag har hun udført i alt omkring 300 sådanne undersøgelser. Baseret på sine erfaringer og samtalen med den person, der fortæller, at vedkommende har været udsat for tortur, er hun i stand til at vurdere, om vedkommende taler sandt. Det er noget, der viser sig inden for de første 10-15 minutter af samtalen. Hun er særligt opmærksom på personens fortælling om, hvad der er sket. På baggrund af fortællingen og den måde, personen fortæller om begivenhederne, er det således muligt med stor sikkerhed at vurdere, om det er sandt. Hvis personer urigtigt påstår at have været udsat for tortur, vil der være divergenser mellem beretningen og de symptomer, som vedkommende forklarer om. Der er også andre indikatorer. Adspurgt, om personens generelle habitus indgår i vurderingen, har hun forklaret, at hun har arbejdet med torturofre siden 1996, og hun kan se på personen, om vedkommende blot påstår at have været udsat for tortur, eller om det er reelt. Som nævnt af **Vidne 2** kræver det en meget god skuespiller at foregive at være torturoffer, men det vil i sidste ende altid vise sig, hvis der er tale om skuespil.

Hun medvirkede til at udarbejde alle 22 lægelige erklæringer i denne sag, den ene halvdel i perioden fra november 2011 til maj 2012 og den anden halvdel i september og oktober 2014. Hun samarbejdede med **Vidne 2**, **Vidne 3** og **Læge 1**.

Under de undersøgelser, som hun gennemførte sammen med **Vidne 2** og **Læge 1**, arbejdede de som et hold. De delte arbejdet mellem sig og havde dag-

lige briefinger, hvor de drøftede forholdene og eventuelle divergenser i de oplysninger, som de undersøgte afgav. **Vidne 2** tog sig af de fysiske undersøgelser, mens hun og **Læge 1** tog sig af de psykiske undersøgelser. Hun undersøgte først vedkommende, hvorefter **Læge 1** og vidnet i fællesskab undersøgte personen på ny. De anvendte samme fremgangsmåde i forbindelse med de undersøgelser, hvor **Læge 1** indledte undersøgelsen af vedkommende. Adspurgt, om hun kan bekræfte, at de udarbejdede de lægelige erklæringer i fællesskab, således som **Vidne 2** har forklaret, har hun bekræftet dette. De mødtes 3-4 timer om dagen, hvor de drøftede indholdet og skrev erklæringen. De havde hver deres afsnit i erklæringerne, men de skrev erklæringerne sammen. De anvendte den samme arbejdsform, da hun udarbejdede lægelige erklæringer sammen med læge **Vidne 3** og psykiater **Vidne 5**.

Hun var ikke i tvivl om, at de 22 undersøgte personer talte sandt om forløbet omkring arresteringerne og den tortur, de havde været udsat for. Deres fortællinger var sammenhængende og fremstod sammenholdt med de udviste symptomer troværdige. Der var et enkelt tilfælde, hvor hun var i tvivl om, hvorvidt det, hun fik at vide, var korrekt. De afholdt derfor om aftenen en briefing, hvor de drøftede problemstillingen. Det var sagsøger 2, der havde fortalt, at han var forlovet, da han blev anholdt. Han berettede også om, hvor glad han var, og at han spillede fodbold og havde ansvaret for et fodboldhold. Han var den eneste, der var blevet anholdt i sit hjem. Han fortalte endvidere, at han var blevet anholdt i undertøj, og at han var blevet udsat for tortur. Han berettede endvidere, at han havde fået blod på sine bukser under det ene knæ. Hun nævnte under aftenens briefing over for **Vidne 2**, at der her var noget, som ikke hang sammen, for hvordan kunne personen se blod på sine bukser, hvis han var blevet anholdt i undertøj. En anden person med kendskab til de lokale traditioner fortalte, at undertøj i den del af verden bestod af lange underbukser, som gik ned til under knæene. På den baggrund nåede de frem til, at personen måtte have haft lange underbukser på.

Torturofre har ofte svært ved at huske, idet hukommelsessvigt er et typisk symptom efter tortur. Det kan derfor sagtens være tilfældet, at nogle af sagsøgerne i dag kan have vanskeligt ved at huske, hvad der skete dem i 2004. Det forhold er ikke et tegn på, at vedkommende ikke har været udsat for tortur. Man bør generelt tillægge de lægelige erklæringer og redegørelserne deri størst betydning, såfremt der måtte være uoverensstemmelser mellem disse og senere forklaringer fra sagsøgerne.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 3*, jf. ekstraktens bind VI, side 675-685, har hun forklaret, at denne sagsøger var den første, hun afholdt samtaler med. Da han kom til samtale hos hende, var han slet ikke klar over, at han fejlede noget. Det betragtes i den del af verden som skamfuldt at have det psykisk dårligt. De havde normalt to-tre samtaler med sagsøgerne, men havde fire samtaler med sagsøger 3, da han under den anden samtale begyndte at græde voldsomt og var ude af stand til at tale, fordi han genoplevede torturen på ny. Sagsøgerens venner henvendte sig til vidnet og hendes lægekolleger og fortalte, at sagsøger 3 plejede at være glad, og at han nu var blevet tavs og ensom. Han var hele tiden bange for, at der skulle ske ham noget. Efter anholdelsen i 2004 forlod sagsøgeren universitetet og isolerede sig. På baggrund af sagsøgerens kraftige reaktioner under samtalerne afholdt vidnet og Læge 1 yderligere samtaler med sagsøgeren. De anbefalede ham at gå til psykolog i Irak, men det ønskede han ikke. De har derfor – som alternativ til sådan behandling – afholdt nogle samtaler med ham over Skype, hvilket har hjulpet ham. Han er i dag bosiddende i Australien, har fået børn og er glad. Sagsøgerens reaktion under samtalerne med vidnet og Læge 1 var typisk for et torturoffer.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 8*, jf. ekstraktens bind VI, side 815-822, har hun forklaret, at hun husker undersøgelsen af denne sagsøger. Han følte sig krænket og ydmyget, fordi han var blevet beskyldt for terror. Hans naboer respekterede ham ikke længere som følge af beskyldningerne, der også påvirkede hans familie. Sagsøgeren begyndte at isolere sig og ændrede påklædning, således at han ikke afslørede sin trosretning. Sagsøgeren flyttede med sin familie til Syrien. Han var meget bange også under samtalerne med vidnet.

Vidnet har adspurgt af retsformanden oplyst, at de dokumenter, som hun læser i under sin forklaring, er de lægelige erklæringer, som hun har været med til at udarbejde. Hun kan ikke adskille de 22 lægelige erklæringer fra hinanden uden at læse i dem.

For så vidt angår sagsøger 2 har hun forklaret, at han havde været en glad person, som efter torturen var begyndt at isolere sig. Det var denne sagsøger, der havde forklaret om blodpletten på buksebenet, som gav anledning til særlige overvejelser om, hvorvidt han talte sandt, idet han jo også havde fortalt, at han var blevet anholdt blot iført undertøj.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 1*, jf. ekstraktens bind VI, side 847-854, har hun forklaret, at denne sagsøger var overrasket over, hvad der var sket med ham,

og at et respekteret land som Danmark havde medvirket dertil. Han havde mange symptomer efter torturen, herunder at han isolerede sig fra andre mennesker. Han udviste også typiske tegn på PTSD. Han turde ikke blive boende i Irak. Han følte sig undertrykt på grund af torturen. Det er typisk, at torturofre føler sig forfulgt og undertrykt.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 13*, jf. ekstraktens bind VII, side 1155-1161, har hun forklaret, at denne sagsøger forklarede, at de havde dækket hans hoved med hans egen t-shirt. Han får flashbacks om episoden, hvis han tager tøj på over hovedet. Han følte sig endvidere ydmyget og skamfuld, fordi de havde undersøgt ham i endetarmen. Han fortalte hende under samtalerne, at han følte sig død indeni. I hans kultur betragtes noget sådan som et groft overgreb og ærekrænkende. Det betragtes ikke generelt som et tegn på homoseksualitet, men der kan være nogle, som opfatter det på denne måde.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 15*, jf. ekstraktens bind VII, side 1171-1178, har hun forklaret, at denne sagsøger ligesom de andre udviste symptomer på at have været udsat for tortur. Hans familie var også påvirket. Han følte sig "pletet" over beskyldningerne om terrorisme og kunne på grund af beskyldningerne ikke vende tilbage til sit arbejde. Da sufierne blev anholdt, blev de vist på tv, hvilket påvirkede hans familie negativt, ikke mindst hans datter, som fik dårligere karakterer i skolen. Han var nødt til at sende hende til udlandet, fordi hun blev udsat for mobning. Han er selv shiamuslim. Foreholdt Medical Report, pkt. 3 "Mental status examination" har hun forklaret, at hun var sikker på, at sagsøger 15 var torturoffer. Der var sammenhæng mellem hans beretninger om tortur og de symptomer, han udviste, f.eks. trang til at isolere sig og angst. Adspurgt, om sagsøgeren udviste de tegn på tortur, som er oplistet i erklæringens pkt. 2 "Current psychological complaints", har hun forklaret, at det var noget, hun kunne konstatere under samtalerne med ham. Han begyndte blandt andet at græde, da han fortalte om, at hans nevø havde besøgt ham i fængslet. Man kunne se, at han led af PTSD, som er en typisk følge af tortur.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 16*, jf. ekstraktens bind VII, side 1179-1185, har hun forklaret, at undersøgelsen af sagsøgerens endetarm udgjorde såvel et fysisk som et mentalt overgreb, fordi sagsøgeren følte sig ærekrænket. Han kunne ikke gifte sig på grund af det, han blev udsat for. Adspurgt, om sagsøgeren udviste "cautiousness", som anført i erklæringens pkt. 2 "Current psychological complaints", har hun forklaret, at sagsøgeren under samtalerne med vidnet og vidnets kolleger var meget afmålt.

Manglende tro på fremtiden er en typisk eftervirkning af tortur. De psykiske følger af tortur varer som regel meget længere end de fysiske. Sagsøgeren genoplevede under samtalerne med vidnet den angst, han oplevede i 2004, og udviste frygt for at genopleve de traumatiserende begivenheder. Han led af PTSD. De fleste af torturofrene genoplevede under samtalerne de traumatiserende begivenheder. Det var tydeligt at se på sagsøger 16. Hans tidsfornemmelse og hukommelse var negativt påvirket. Under samtalerne med vidnet i 2014, troede han faktisk, at det allerede var år 2015.

Adspurgt, om det kunne være bedre for torturofrene ikke at dvæle ved det passerede og derfor undlade at anlægge en retssag mod den danske stat herom, har hun forklaret, at det er umuligt for torturofre at glemme de traumatiserende begivenheder. Hun har ikke tidligere oplevet, at torturofre har haft mod til at rejse en sag mod de ansvarlige. Sagsøgerne mistede alt, så en eventuel erstatning vil kunne give dem deres selvtillid og ære tilbage. En retssag vil i denne forstand kunne medvirke positivt til at hele sagsøgerne og hjælpe dem til at lægge eventuelle hævnfølelser bag sig.

Adspurgt, om det vil gavne sagsøgenes muligheder for at præsentere deres sag at afgive forklaring via videoforbindelse fra Den Danske Ambassade i Libanon, har hun forklaret, at hun blev skuffet, da hun fik at vide, at nogle af sagsøgerne var blevet henvist til at afgive forklaring på denne måde. Det er hendes personlige mening, at sagsøgerne ikke kan have tillid til, at deres sag bliver hørt, når de ikke kan afgive forklaring umiddelbart for landsretten i Danmark. Torturofre efterspørger i første række beskyttelse og tryghed, og det kan skabe utryghed at skulle afgive forklaring på en ambassade tilhørende det land, som vedkommende har rejst en sag imod. Adspurgt, om passage af væbnede vagter eller politi i forbindelse med besøg på den danske ambassade ville kunne medføre, at disse sagsøgere genoplever de traumatiserende begivenheder, bekræftede hun dette.

Udspurgt af advokat Peter Biering har hun forklaret, at hun først indgik i et hold bestående af [Vidne 2] og [Læge 1] og dernæst et hold bestående af [Vidne 5] og [Vidne 3]. Hun har tidligere arbejdet sammen med [Læge 1] og [Vidne 5] om andre projekter. IRCT havde anmodet hende om at deltage i en undersøgelse af en række personer, som fortalte, at de havde været udsat for tortur. Hun fik at vide, at der ud over hende selv ville deltage to andre læger. Hun var ikke ansat i IRCT, idet hun var selvstændig og arbejdede i Libanon.

Forevist filmklip ved minuttal 03:25 fra filmen ” [Film 2] ” har hun forklaret, at hun også modtog en henvendelse fra [Person 21] i IRCT. Hun blev bedt om at dokumentere nogle torturforhold for så vidt angår den psykiske del, ikke andet. Hun fik efterfølgende under samtalerne med torturofrene at vide, at danske og engelske styrker var involveret, hvilket overraskede hende. Foreholdt, at [Vidne 2] har forklaret, at hun havde ”et følelsesmæssigt engagement i undersøgelserne”, har hun forklaret, at hun var objektiv i sine undersøgelser, men hun følte med torturofrene. Hun tog sig af ofrenes sager og dokumenterede disse. Det må så være op til retten at beslutte, om de har ret. Hvis hun var i tvivl om noget, drøftede hun det med sine kolleger. Hun har ikke på spørgsmål fra advokat Christian Harlang udtalt, at hun ville få selvtilid, hvis sagsøgerne får ret i sagen.

Forevist filmklip ved minuttal 04:33 fra filmen ” [Film 2] ” har hun forklaret, at hun første gang mødte advokat Christian Harlang i Amman i Jordan, efter at [Person 21] havde skrevet til hende. Det var i 2011 dagen før, de påbegyndte undersøgelserne. Hun havde forinden talt med [Vidne 2]. Advokat Christian Harlang havde talt med ofrene forud for undersøgelserne for at finde ud af, hvem de skulle tale med. Hun modtog et vederlag fra IRCT for hver af de erklæringer, hun var med til at udarbejde. Hende bekendt var det ikke IRCT, der betalte for alle erklæringerne. Dignity betalte vist også for noget af arbejdet. Hun blev på et tidspunkt kontaktet af Dignity om udarbejdelse af lægelige erklæringer for de sidste sagsøgere. Hun havde kontrakt med IRCT og Dignity. Foreholdt, at det på side 1 i Medical Report vedrørende sagsøger 12, jf. ekstraktens bind VII, side 1149, er anført, at advokat Christian Harlang havde anmodet om undersøgelsen, har hun forklaret, at der var et tidspunkt, hvor der ikke længere var midler til undersøgelserne, hvorefter advokat Christian Harlang havde bedt hende om at færdiggøre erklæringerne. Han betalte hende for dette arbejde. Gengivelsen af det passerede under overskriften ”Allegations of torture and ill-treatment”, jf. ekstraktens bind VII, side 1150, blev indarbejdet i alle erklæringerne. Afsnittet blev skrevet i henhold til Istanbul-protokollen i fællesskab af hende, [Vidne 3] og [Vidne 5], dog således at den, der havde ansvaret for den pågældende person, også havde ansvaret for den endelige formulering af disse afsnit. Hun havde ansvaret for cirka halvdelen af erklæringerne. Det er i hver erklæring anført, hvem der først talte med den undersøgte person og havde ansvaret for den pågældende. [Vidne 5] havde eksempelvis ansvaret for erklæringen vedrørende sagsøger 12, jf. ekstraktens bind VII, side 1152, ”methods of assessment”.

Det er hende, der udarbejdede erklæringen vedrørende sagsøger 3 i ekstraktens bind VI, side 675-685. [Vidne 2] havde skrevet afsnittene om de fysiske undersøgelser. Hun kan ikke huske, hvem der skrev afsnittene under overskriften "Allegations of torture and ill-treatment". [Vidne 2] og vidnet har muligvis skrevet afsnittene i fællesskab. Da sagsøger 3 skulle undersøges af [Vidne 2], var der kun en irakisk tolk til stede, som sagsøgeren ikke ønskede skulle deltage under undersøgelsen. Hun blev derfor bedt om at tolke for sagsøgeren under [Vidne 2] undersøgelse af ham. Hun havde muligvis selv holdt første samtale med sagsøgeren forinden. Hun kan ikke huske, om hun i andre tilfælde tolkede for sagsøgerne, men det vil i givet fald fremgå af erklæringerne.

Hun er bekendt med WHO's Classification of Mental and Behavioural Disorders (ICD-10). De anvendte naturligvis kriterierne deri i forbindelse med deres undersøgelser og diagnosticering af sagsøgerne."Diagnostic guidelines", hvorefter diagnosen PTSD kun bør stilles, hvis der konstateres følger senest seks måneder efter begivenheden, tager sigte på den akutte fase. PTSD kan sagtens vise sig ved forsinkede symptomer mange år efter begivenheden. Adspurgt om, hvorvidt ICD-10 indeholder kriterier for diagnosticering af forsinket PTSD, har hun forklaret, at denne diagnose er omtalt i DSM-IV. I DSM 5 er der indført nogle ændringer. DSM-IV og DSM 5 er udarbejdet på grundlag af amerikanske kriterier. Når hun stillede sagsøgerne spørgsmål, præsenterede hun dem ikke for en liste over symptomer. Nogle gange bad hun dem om selv at udfylde et skema. Hun stillede ikke ledende spørgsmål.

Erklæringerne kunne variere i indhold og opbygning, fordi de hver især havde været ansvarlige for forskellige sagsøgere og erklæring vedrørende disse. Den vekslende sprogbrug om rektalundersøgelse, som flere af sagsøgerne havde været udsat for, beroede herpå og på, hvordan sagsøgerne selv beskrev hændelsen. En af sagsøgerne var eksempelvis meget beskæmmet over undersøgelsen af endetarmen og ville kun udpege området og ikke sætte ord på. Af respekt for ham beskrev hun derfor blot hændelsen som en intim undersøgelse. Hun opfattede det ikke som et seksuelt overgreb, men det var sådan sagsøgerne oplevede det. Hvis de efterfølgende havde seksuelle problemer, kunne hun dog heller ikke se det som andet end et seksuelt overgreb. Hun lagde til grund, at de berørte sagsøgere inden rektalundersøgelsen havde levet et normalt liv, og at deres seksuelle problemer derfor skyldtes undersøgelsen.

Sagsøgerne beskrev meget detaljeret, hvordan deres hænder blev bundet med plastikstrips, så de ikke kunne bevæge dem. Dette kan i hendes øjne godt udgøre ”ill-treatment” i psykologisk henseende, jf. ekstraktens bind VI, side 681. Ifølge sagsøgernes udsagn havde de intet foretaget sig, som kunne begrunde tilbageholdelsen. De blev straffet på grund af deres religion. Afsnittene under overskriften ”Allegations of torture and ill-treatment” i erklæringerne vedrørende sagsøger 8 og sagsøger 9, jf. ekstraktens bind VI, side 817 og 825, er velsagtens blevet næsten enslydende, fordi de to sagsøgere havde oplevet stort set det samme. Hun er enig med **Vidne 2** i, at sagsøgerne kan have problemer med de kognitive evner, herunder hukommelsen. Det forhold, at torturofre kan have problemer med at huske, indebærer dog ikke, at de glemmer de overgreb, de har været udsat for. Det vil ofte for offeret være muligt at huske detaljer om f.eks. egen påklædning i forbindelse med episoden, selvom vedkommende kan have vanskeligt ved at huske andre ting. Sagsøgerne kunne eksempelvis huske detaljer om det danske flag. Hun har hørt, at en del af torturofrene har fået erstatning af de britiske myndigheder.

Hun kender sagsøger 6. Forevist uddrag af et videointerview med sagsøger 6 i The Sun har hun forklaret, at hun ikke ved, hvorfor personer angiveligt har rejst falske krav mod britiske myndigheder. De personer, hun undersøgte, var torturofre. Det var ikke personer, som havde fundet på deres historier. Deres beskrivelser indeholdt ikke overdrivelser eller uoverensstemmelser i forhold til de symptomer, de udviste.

Vidne 5, dr., har forklaret blandt andet, at hun er psykiater. I 2008 blev hun færdig med sin medicinske universitetsuddannelse, hvorefter hun var tilknyttet en psykiatrisk og psykologisk afdeling ved universitet, indtil hun opnåede sin kandidatgrad. Under uddannelsen arbejdede hun blandt andet på et hospital, hvor der også nogle gange var patienter – f.eks. soldater – med traumer, der kunne minde om de traumer, som torturofre har. Hun skrev speciale om PTSD. I slutningen af 2012 forlod hun universitetet og begyndte at arbejde ved Al Nadeem centeret med narrative exposure therapy, der er en terapiform, som anvendes til behandling af torturofre. Al Nadeem centeret, der blev oprettet 1993, er et rehabiliteringscenter for torturofre. Hendes arbejde dér bestod blandt andet i at notere patienternes beretninger. Det var det eneste rehabiliteringscenter i Egypten for torturofre. Hun blev uddannet i forskellige behandlingsteknikker og i Istanbulprotokollens principper.

Terapiformen narrative exposure therapy blev udviklet af to tyske læger. Dignity overtog sidenhen ansvaret for denne behandlingsform i forhold til torturofre. Hun har arbejdet med behandling af torturofre fra 2012 indtil september 2017, hvor hun rejste til England.

Istanbulprotokollen er baseret på undersøgelser udført af menneskerettighedsinstitutioner i Istanbul. Protokollen omhandler, hvordan man dokumenterer fysiske og psykiske tegn på tortur. Undersøgelser for tortur gennemføres efter nogle i protokollen fastsatte retningslinjer og kriterier. Mange torturofre undersøges ofte først lang tid efter, at de har været udsat for tortur, hvilket har betydning for, hvordan undersøgelser gennemføres. Flygtninge, der har været udsat for tortur, har således sædvanligvis været lang tid undervejs, inden de får mulighed for at blive undersøgt. Torturofre er typisk plaget af angst og depression og tør ikke bevæge sig ud blandt andre mennesker. Hun er ikke specialist i retsmedicin, men ved, at der nogle gange går så lang tid, at det kan være vanskeligt eller umuligt at påvise fysiske tegn på, at en person har været udsat for tortur. En flygtning henvendte sig eksempelvis til hende for at blive undersøgt for tortur ti år efter, at vedkommende havde været udsat for tortur. Hun hørte også under sine universitetsstudier om en soldat fra Rwanda, som først ti år efter episoden begyndte at udvise tegn på PTSD. Hun har endvidere oplevet patienter, der i lang tid havde levet uden tegn på PTSD efter tortur, men som i anledning af f.eks. et banalt trafikuheld mange år efter begivenheden udviklede "late onset PTSD". Torturofre påvirkes typisk umiddelbart efter torturen af acute stress reaction, som er en reaktion, der normalt varer en måneds tid, og det er ikke en tilstand, som de forsøger at behandle. Man overlader i denne fase helingen til patienten. PTSD vil typisk vise sig efter tre-seks måneder. Tortur kan endvidere medføre personlighedsforandringer og ændret søvnmønster. Kompleks PTSD er en tilstand, hvor også andre elementer spiller ind. PTSD er ikke det eneste mulige tegn på, at en person har været udsat for tortur. Man kan således sagtens have været udsat for tortur, uden at man derefter kommer til at lide af PTSD. Symptomerne begynder først at vise sig, når vedkommende kommer til roligere omgivelser, idet kroppens forsvarsmekanismer indtil da er optaget af at forsvare personen mod de ydre trusler. PTSD kan diagnosticeres senere end seks måneder efter den hændelse, der har forårsaget PTSD. Det er endvidere normalt, at ofre for tortur med PTSD først henvender sig efter mere end seks måneder.

Fra 2012 til 2017 arbejdede hun med torturofre fem dage om ugen, hvor hun sædvanligvis behandlede seks personer om dagen. Der kunne naturligvis være tale om personer, som indgik i et behandlingsforløb, og som derfor havde flere samtaler med hende. Rehabilite-

ringscenteret tilstræbte at bidrage på den måde, som torturofrene hver især udtrykte ønske om. De interviewede og nedskrev ofrets forklaring og tilbød herefter lægehjælp, juridisk bistand m.v. Istanbulprotokollens guidelines blev anvendt i forbindelse med arbejdet med at dokumentere tortur. Protokollen indeholder bortset fra nogle generelle anvisninger ikke retningslinjer omkring behandlingen af torturofre. Dokumentation af tortur forudsætter, at man ikke allerede har indledt et behandlingsforløb, for det er vigtigt, at lægen under registreringen er neutral. Dokumentationen pågår over en-tre samtaler med personen, hvor man nedfælder personens oplysninger – der er ikke tale om en afhøring eller et interview. Man kunne opleve, at der var begivenheder, som torturofre havde vanskeligt ved at fortælle om. Der kunne være andre vanskeligheder forbundet med at opnå en forklaring fra et torturoffer, idet ofrenes erindringer kan være fragmenterede, ligesom de kan have hukommelsessvigt. Under dokumentationen kan man ikke notere andet end det, personen frivilligt fortæller – man kan ikke presse vedkommende. Hvis man skynder på personen, vil vedkommende kunne genopleve en aggressiv atmosfære fra dengang, hvor vedkommende under tortur blev afhørt. Personens oplysninger sammenholdes med de øvrige oplysninger, herunder lægelige oplysninger om fysiske tegn på tortur. Man søger at vurdere personens troværdighed, men man er samtidig nødt til at tage hensyn til personens psykiske tilstand, der kan have betydning for, om forklaringen fremstår usammenhængende. Arbejdet med at dokumentere tortur kan ikke sammenlignes med det arbejde, en advokat udfører for sin klient.

Ethvert torturoffer har krav på rehabilitering, og det er vigtigt at undgå at retraumatisere torturofre.

Hun har undersøgt sagsøger 12-21 og 23, jf. ekstraktens bind VII, side 1149-1228, og har underskrevet de under sagen fremlagte Medical Reports vedrørende disse sagsøgere. Hun har forud for retsmødet i landsretten gennemgået rapporterne på ny og kan vedstå konklusionerne deri om, at personerne har været udsat for tortur. Samtalerne med personerne blev gennemført i et lokale, der var indrettet, så det fremstod roligt og trygt, hvilket er vigtigt, når man skal gennemføre samtaler med et torturoffer. Hun indledte med spørgsmål, som ikke drejede sig om torturepisoden, hvorefter hun gradvist nærmede sig temaet. Der var mulighed for at tage pauser, og der var drikkevand til personerne under samtalerne. Man skal endvidere under en sådan samtale være klar til at reagere hensigtsmæssigt i forhold til torturofferet, hvis vedkommende under samtalen reagerer med f.eks. kraftig hjertebanken

eller gråd. Der var kun hende og den undersøgte person til stede under hendes undersøgelser.

Sagsøger 12 havde hukommelsesvanskeligheder, ligesom de fleste af sagsøgerne – blandt andet *sagsøger 14* – havde koncentrationsbesvær. Sagsøgernes beretninger om tortur, herunder slag og elektriske stød, er typiske former for tortur. Der var ikke tegn på, at nogle af sagsøgerne løj eller overdrev. Hun og hendes lægekolleger sammenholdt den enkeltes beretning med vedkommendes symptomer og sammenholdt endvidere beretningen med beretningerne fra de øvrige torturofre. Navnlig på denne baggrund kunne de vurdere, om vedkommendes forklaring forekom urigtig eller indeholdt overdrivelser.

Foreholdt, at flere sagsøgere har forklaret, at de på **Militærbase** blev bevogtet af hunde, har hun forklaret, at hunden i den muslimske verden anses for et urent dyr, der er blevet smidt ud af paradiset. Man skal vaske sig på ny, hvis man er blevet berørt af en hund. Der er forskel på at blive bevogtet af en hund, og at hunden kommer hen i nærheden af og skræmmer den tilbageholdte. I egyptiske fængsler bruger man at pudse hunde på de indsatte.

Foreholdt, at flere sagsøgere har forklaret, at de blev udsat for intime kropsundersøgelser, har hun forklaret, at det ikke er noget, alle de sagsøgere, hun undersøgte, berettede om. En sådan undersøgelse uden medicinsk begrundelse må forudsætte personens accept. I modsat fald vil undersøgelsen udgøre en krænkelse af vedkommende på linje med en seksuel krænkelse. De sagsøgere, der berettede om at have været udsat for en sådan undersøgelse, gav under samtalerne med hende også udtryk for, at de havde oplevet det som et overgreb.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 12*, jf. ekstraktens bind VII, side 1149-1153, ”Psychological history/examination, 1. Methods of assessment”, har hun forklaret, at undersøgelserne rettelig blev gennemført den 30. september og 1. oktober 2014. De afholdt to samtaler med personen. Efterfølgende sad de alle tre, det vil sige vidnet, **Vidne 4** og **Vidne 3**, og diskuterede indholdet af de samtaler, de hver især havde haft med vedkommende. De var alle tre fælles om at skrive afsnittene under ”Background information” og ”Allegations of torture and ill-treatment”. De havde hver især nogle afsnit, som de skulle skrive, men afsnittene blev tilrettet ud fra deres indbyrdes drøftelser og blev samlet i den endelige rapport. Hun har således blandt andet modtaget bidrag fra **Vidne 3**. Hun har forfattet rapporten vedrørende *sagsøger 12* på baggrund af sine egne tekstbidrag og tekstbidragene fra de to andre læger. Der var, så vidt hun husker, ikke væ-

sentlige uoverensstemmelser mellem de konklusioner, de tre kom frem til. Eventuelle uoverensstemmelser skulle i givet fald fremgå af rapporten. Det samme gjaldt, hvis personen afgav forskellige forklaringer om det passede. ”Conclusion and recommendations”, punkt 1, er retvisende. ”Fully consistent” er en konklusion, der er beskrevet i Istanbulprotokollen, som følger nogle bestemte kriterier for vurdering af personens forklaring og de konstaterede symptomer. Der er i protokollen angivet en graduering, som de fulgte. ”Fully consistent” er i relation til troværdighed den højeste eller en af de højeste indikationer for, at tortur har fundet sted. Man kan aldrig med 100 procents sikkerhed konkludere, at vedkommende har været udsat for tortur.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 17*, jf. ekstraktens bind VII, side 1187-1194, ”Physical examination”, har hun forklaret, at oplysningerne deri om bestående skader eller mén bestyrker, at denne sagsøger talte sandt, og det er et eksempel på, at sagsøgerne ikke overdrev.

For så vidt angår Medical Report vedrørende *sagsøger 23*, jf. ekstraktens bind VII, side 1223-1227, har hun forklaret, at personen var mentalt umoden, hvilket var åbenbart allerede på baggrund af hans ansigt og øvrige fysiske fremtoning, da han kom ind i undersøgelseslokalet. Han medbragte endvidere et papir fra det irakiske Sundhedsministerium om, at han var mentalt umoden, og kunne kun udtrykke sig i helt simple sætninger. Hun var derfor i vidt omfang nødt til i stedet at kommunikere med hans ledsager, sagsøger 12. De øvrige sagsøgere omtalte sagsøger 23 under hendes samtaler med dem, hvilket der er gjort bemærkninger om i rapporten. ”Conclusions and recommendations”, punkt 1, skal ses på baggrund af, at sagsøger 12 havde forklaret, at sagsøger 23 efter episoden var forsvundet, men denne oplysning kunne de ikke få bekræftet. Sagsøger 23 havde været udsat for et eller andet, men de kunne ikke konstatere, om det var i 2004 eller på et andet tidspunkt.

Afhøring af sagsøgere under sagen for landsretten via videoforbindelse til en dansk ambassade i udlandet kan godt anvendes, hvis videoafhøringen gennemføres under iagttagelse af de forholdsregler, hun har forklaret om. Torturofrene, der i Irak i 2004 blev fremstillet for en dommer med bind for øjnene, har dårlige erfaringer med at blive stillet for en domstol. Kropsvisitering i forbindelse med besøg på en ambassade kan også føre til ubehag. Kvaliteten af afhøringen under disse former vil efter hendes opfattelse ikke blive høj, og det er muligt, at et sådant forløb vil kunne skade de pågældende sagsøgere mere, end det vil gavn dem. Det vil kunne gøre dem bange at skulle henvende sig og afgive forklaring på en

ambassade for det land, som de har rejst erstatningssag mod i anledning af den udøvede tortur. Det ville være bedst, hvis sagsøgerne kunne have afgivet forklaring på neutral grund. Foreholdt, at der til sagsøgernes advokaters afhøring via tolk af flere af sagsøgerne under sagen for landsretten, hvilket foregik via videoforbindelse fra danske ambassader, primært ambassaden i Beirut, alene var afsat netto 45 minutter hertil, har hun forklaret, at hun ikke kan besvare spørgsmålet om, hvorvidt denne ramme er tilfredsstillende, medmindre hun også får oplyst, om spørgsmål blev stillet hurtigt, om der var mulighed for pauser, og om man iagttog andre hensyn til sagsøgerne. 45 minutter forekommer hende utilstrækkeligt, hvis man ikke har taget de fornødne hensyn til den pågældende sagsøger.

Sagsøger 19 var grådlabil under hendes undersøgelse af ham. Han begyndte blandt andet at græde, da hun spurgte til hans civile status, og han forklarede, at han var ugift. Dette kan have haft sin årsag i en depression. Hun gav ham noget at drikke. Det ville have været kritisabelt, hvis hun i den situation havde insisteret på at udspørge ham uden at holde pause.

Udspurgt af advokat Peter Biering har hun forklaret, at Al Nadeem centerets lærer, [REDACTED] **Læge 1**, var blevet kontaktet af IRCT med henblik på at undersøge sagsøgerne. Vidnet blev derfor af Al Nadeem centeret anmodet om at medvirke til disse undersøgelser. Hun havde på et tidligere tidspunkt under en konference arrangeret af IRCT mødt **Vidne 4**, men har ikke tidligere arbejdet sammen med hende. Hun kendte ikke forud for undersøgelseerne **Vidne 3**.

Om formuleringen i Medical Report vedrørende *sagsøger 12* "Exam requested by, reason for exam: Lawyer Christian Harlang, alleged torture victim", jf. ekstraktens bind VII, side 1149, har hun forklaret, at hun af sin arbejdsgiver, Al Nadeem centeret, var blevet pålagt at udføre undersøgelsen. Honoraret herfor blev overført til hende af en ansat på advokat Christian Harlangs kontor, som hun havde kontakt til. Afsnittene under "Allegations of torture and ill-treatment" i rapporten er skrevet af hende, men i henhold til de drøftelser, som de tre læger havde haft indbyrdes herom. Foreholdt **Vidne 4's** forklaring for landsretten om, hvorledes dette punkt blev udarbejdet, og om, at **Vidne 4** havde ansvaret for cirka halvdelen af erklæringerne, har hun bekræftet, at dette var den arbejdsdeling, de anvendte, som svarer til det, vidnet har forklaret for landsretten. Hun skrev dele af rapporten, og **Vidne 4** skrev andre dele og kommenterede på vidnets tekstafsnit.

Afsnittene i rapporternes punkt "Narrative account of ill-treatment and torture by examinee's own words" gengiver de pågældende sagsøgers egne beretninger om det passerede. De redigerede ikke i, hvad den pågældende sagsøger forklarede. Hun kan, som det fremgår af erklæringen til sidst i rapporterne om "I personally know ... my personal knowledge and belief", indestå for rapporternes indhold.

Under samtalerne med de sagsøgere, hun undersøgte, anvendte hun spørgeteknikker, der tog afsæt i, hvordan hun kunne være den pågældende til hjælp. Hun gjorde det klart, at hendes opgave var at dokumentere torturen. Hun bad derefter den pågældende om at fortælle, hvad der var sket. Hun bad undervejs personen om at uddybe oplysninger, der kunne være af betydning. Hun tilstræbte, at de selv forklarede om, hvad der var sket, og søgte at undgå direkte spørgsmål som f.eks., om vedkommende var blevet slået.

Hun fandt på baggrund af *sagsøger 13's* forklaring herom under udarbejdelsen af Medical Report, jf. ekstraktens bind VII, side 1158, grundlag for at rubricere "Sexual (anal exploration)" under punkt "3 Review of present abuse and ill-treatment". Det gælder ligeledes beskrivelsen af electrocution, der er anført i samme punkt. Hun vil tro, at denne torturmetode også er beskrevet i rapportens punkt V om "Allegations of torture and ill-treatment". Under samtalen blev sagsøgeren spurgt, om han havde været udsat for andre former for tortur. De har ikke direkte spurgt sagsøgeren, om han blev tvunget til at gå gennem et bassin strømførende vand, men dette kan være fremkommet fra sagsøgeren i forbindelse med deres opsummering af overgrebene under samtalerne med ham.

Bemærkningerne under overskriften "Summary of detention and abuse" i Medical Report vedrørende *sagsøger 15*, jf. ekstraktens bind VII, side 1172, om baggrunden for arrestationen af sagsøgeren var begrundet i, at sagsøgeren var sunni i et shiamuslimsk område.

Oplysningerne i "General information" i Medical Report vedrørende *sagsøger 17*, jf. ekstraktens bind VII, side 1188, om tidligere arrestationer og fængslinger af denne sagsøger kan godt have betydning for diagnosticeringen af sagsøgeren. Disse omstændigheder komplicerede billedet. Det er muligt, at symptomer fra de tidligere hændelser er blevet forstærket af den senest oplevede tortur. Hun ved ikke, om der er gjort bemærkning herom i rapporten.

Hun er bekendt med WHO's ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders. Hun vil mene, at de anvendte disse kriterier i forbindelse med undersøgelsen af sagsøgerne.

I Medical Report vedrørende *sagsøger 21*, jf. ekstraktens bind VII, side 1221, anvendte de ICD-10 til diagnosticering af skizofreni. For så vidt angår PTSD er der ikke så stor forskel på kriterierne i ICD-10 og DSM 5. Afsnittet om "Diagnostic guidelines" for så vidt angår PTSD (F43.1) i ICD-10 udelukker, så vidt hun ved, ikke diagnosticering af PTSD på et tidspunkt, der ligger senere end seks måneder efter torturen, forudsat at der foreligger de fornødne oplysninger til at stille diagnosen. Symptomer kan konstateres også efter mange år. Hvis symptomerne er til stede, er det ikke forbundet med vanskeligheder at stille diagnosen PTSD, efter at der f.eks. er forløbet ti år. Foreholdt **Vidne 4's** forklaring for landsretten om kriterier for diagnosticering af forsinket PTSD, har hun forklaret, at DSM 5 ikke eksisterede, da de gennemførte undersøgelserne af sagsøgerne. Forskellen mellem ICD-10 og DSM IV er tidsangivelsen på henholdsvis tre-seks måneder og seks måneder. Forsinket PTSD er, efter hendes opfattelse, omtalt i ICD-10's beskrivelse af diagnosticering senere end seks måneder efter hændelsen.

Hun har ikke overværet, under hvilke former sagsøgerne har afgivet forklaring for landsretten. Hun kan derfor ikke svare på, om sagsøgernes forklaringer for landsretten i 2018 er mere eller mindre troværdige end de forklaringer, de gav i forbindelse med undersøgelserne i 2014. Hun kender ikke sagsøger 6, men har mødt ham i forbindelse med undersøgelserne. Forevist citater fra en artikel i The Sun (bilag HJ, side 3) har hun forklaret, at de tre læger under undersøgelserne af sagsøgerne søgte at afdække, om sagsøgerne overdrev.

3.4 Militære vidner

3.4.1 Forsvarsministeriet

Vidne 6 har forklaret blandt andet, at han var afdelingschef for den internationale afdeling i Forsvarsministeriet i 2004. Afdelingen havde et bredt ansvarsområde omfattende blandt andet Nato-sager, EU-sager, nordiske og bilaterale sager samt den humanitære folkeret, som blev lagt ind i afdelingens ansvarsområde i 2002. **Vidne 7** var fuldmægtig i denne afdeling. Der var mange sager og mange forskellige sagstyper, herunder udarbejdelse af taler for ministeren, indlæg til aviser, håndtering af henvendelser til ministeren, sager om aktindsigt m.m. Han er ikke uddannet jurist og arbejder i dag som direktør for Dansk Institut for Internationale Studier.

Ministeriets hierarki bestod af fuldmægtige, souschefer, kontorchefer, afdelingschefer, en departementschef og derover forsvarsministeren. Sager blev behandlet og lagt op i overensstemmelse med dette hierarki. Ikke alle sager skulle forelægges for ministeren – det beroede blandt andet på, hvilke temaer der havde politisk bevågenhed, og hvad der var relevant for ministeren at være tæt orienteret om. Der kunne også være forskel på, hvad en minister særligt havde interesse i. Forsvarsministeriet kunne godt have en holdning til problemstillinger, selvom forsvarsministeren ikke selv havde taget stilling til det konkrete spørgsmål. Det kunne f.eks. forekomme under internationale møder, hvis der pludselig opstod særlige problemstillinger.

Som afdelingschef i 2004 havde han en del rejser sammen med den daværende forsvarsminister. Han havde en relativt tæt, løbende kontakt til ministeren og havde en god fornemmelse af ministerens holdninger til internationale spørgsmål. Rapporteringer fra underordnede myndigheder foregik ad kommandovejen, hvilket også gjaldt kommunikation med den danske bataljon i Irak, bortset fra missionsbesøg. Han har selv været med forsvarsministeren i Irak vistnok i 2006 – det var i hvert fald først efter operation Green Desert. I 2003 var han ligeledes i Irak sammen med forsvarschefen.

Forevist uddrag af udkast til IRTOT-rapportens punkt 2.4.3.3.5, ”Rapportering”, 2. afsnit, jf. ekstraktens bind VI, side 742, og foreholdt **Vidne 8's** forklaring for landsretten om pålæg om rapportering i konsekvens af Hommel-sagen har han forklaret, at han godt kan huske ministerens pålæg til forsvarschefen ved brev af 5. maj 2004. Det var et brev, som hans afdeling var inde over mange gange, for det var særdeles vigtigt. Breve af den karakter var ikke ofte forekommende. Man ønskede efter sagen om Abu Ghraib at skærpe opmærksomheden omkring personer, som danske soldater i Irak havde tilbageholdt og dermed havde ansvaret for, idet der var et politisk fokus herpå. Statsministeren havde i Folketinget udtalt sig herom. Man valgte sikkert dette fokusområde – og ikke tilbageholdte i Irak generelt – fordi man interesserede sig for Danmarks folkeretlige ansvar. I brevet af 5. maj 2004 var det adskillige gange anført, at det var de personer, som danske soldater havde tilbageholdt, der var omfattet af pålægget om tilsyn. Han erindrer, at der blev udarbejdet månedsrapporter, men han kan ikke huske, om der blev indført særlige krav eller lignende til indholdet af månedsrapporter i konsekvens af ministerens pålæg.

Forevist brevet af 24. maj 2004 fra HOK til FKO, den danske bataljon m.fl., jf. tillægsekstraktens bind 1, side 265 f., særligt punkt 3, og foreholdt **Vidne 8's** forklaring for landsretten om de kulturelle forhold i Irak, politikernes generelle viden om irakeres hårdhændede behandling af fanger og reaktionen gående på, at man måtte uddanne noget mere, har han forklaret, at hele spørgsmålet omkring kapacitetsopbygning i Irak var centralt i relation til den forestående magtoverdragelse til irakerne, herunder i relation til princippet om "rule of law". Danmark havde ret tidligt politistyrker udsendt til Irak for at bistå med kapacitetsopbygningen i landet. De tilbagemeldinger, de modtog – bortset fra indberetningen for juni 2004 fra **Vidne 57** – viste ikke tegn på, at der forekom mishandling af fanger. Der var ikke overvejelser om, hvorvidt de danske styrker burde trækkes ud af landet på grund af forhold omkring fangebehandling.

Han kan ikke huske notitsen af 9. juli 2004 om "Påståede overgreb i Al Makil fængslet", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 175 f., men han erindrer, at de havde en sag om fangeklager. Det var udtryk for sædvanlig sagsbehandling, at der blev udarbejdet en notits herom. Anbefalingen om styrkelse af indberetningspligten til sidst i notitsen, jf. side 176, erindrer han ikke noget nærmere om. Påtegningerne er fra **Vidne 7**, **Person 22**, vidnet og ervedover forsvarsministeren. Der mangler en påtegning fra departementschefen, men det kan skyldes, at notitsen er blevet lagt op i sommerperioden. "KC8" var **Person 22**. Chefen for ODO2 var chefen i FKO for det internationale operationskontor. **Person 22** kritiserede i sin håndskrevne note den lange tid, der var gået, før der blev indberettet til ministeriet. Han ved ikke, om FKO's direktiv for DANCON/Irak, punkt 10.4.3, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 55, er en udmøntning af anbefalingen i den omtalte notits.

Han kan ikke erindre den fortsatte notits af 16. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 179. Det fremgår af notitsens bemærkning "kopi af hele notits til FM", at den skulle lægges til forsvarsministeren. Han husker ikke andre indberetninger om, at forholdene i irakiske fængsler var særligt kritisable. De havde ikke illusioner om, at forholdene i fængslerne og hos irakisk politi var som i den vestlige verden. Han kan ikke huske, om han så de breve, der blev sendt til Udenrigsministeriet. Han kan se af brevene i sagen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 183 f. og 185 f., at han modtog kopi af brevene. Dette fremgår af fordelingslistens angivelse af "AC3". Kopi blev også sendt til departementschefen ("DC") og ministersekretariatet ("MNS") m.fl. Fangeklagerne gav i ministeriet anledning til ganske omfattende sagsbehandling udført af meget velkvalificerede medarbejdere, der brændte for overholdelse af krigens love. **Person 22** havde indgående indsigt i menneskerettigheder.

Krigens love er jo også til for at beskytte de udsendte soldater. Man tog sagen og temaet om fangebehandling særdeles alvorlig. Påtegningerne på den fortsatte notits er fra **Vidne 7**, **Person 23**, der var souschef, og departementschef **Person 24** ("T"). Påtegningen den 19. juli 2004, der er skrevet af **Vidne 7**, lyder, så vidt han kan læse, "Anmodet ODO2 ... om at tage kontakt til den britiske division for at sikre sig, at briterne er opmærksomme på sagen". Det er muligt, at departementschefen traf beslutning om sagsskridtet uden inddragelse af ministeren, hvilket eventuelt kan skyldes, at der var tale om sommerperiode. Det fremgår af notitsen, at han selv blot modtog kopi af denne.

Han erindrer ikke vurderingen i den fortsatte notits af 2. september 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 181. Påtegningerne den 2. september 2004 er fra **Vidne 7**, **Person 22** og vidnet. Påtegningen med blå håndskrift af 14. september 2004 er anført af departementschefen og lyder "efter min opfattelse har vi gjort nok. Derfor bør brevet ikke sendes. ... Min OK". Påtegningen kan muligvis godt sigte til det overstregede brev af 2. september 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 169, men han ved det ikke. Han mindes ikke at have talt med departementschefen om denne påtegning, men det synes at fremgå, at departementschefen vurderede, at de danske myndigheder nu havde gjort nok, og at ministeren var enig heri.

Foreholdt **Vidne 57's** forklaring for landsretten om, at "Når han til Information ..., men han har intet konkret kendskab hertil", har han forklaret, at han ikke vidste, at **Vidne 57** blev sendt hjem fra Irak. Det var forsvarsministeren, der besluttede at trække ledelsen på hold 3 hjem til Danmark, fordi der i forbindelse med Hommel-sagen var en usikkerhed om, hvordan ledelsen fungerede. Såfremt ministeren havde trukket **Vidne 57** hjem på grund af indholdet af **Vidne 57's** månedsrapporter, ville vidnet helt givet have hørt herom, og det har han ikke. Han kan ikke forestille sig, at daværende **Forsvarsminister**, der selv havde været FN-observatør i Mellemøsten og var opmærksom på krigens love, med den begrundelse kunne have fundet på at trække **Vidne 57** hjem fra Irak. **F.ministeren** havde den klare holdning, at tilbageholdte skulle behandles i overensstemmelse med de gældende regler af hensyn til den pågældende og af hensyn til de danske soldaters sikkerhed. Hvis man eroderede de folkeretlige regler, ville danske soldater – i tilfælde af, at de blev taget til fange – også risikere en behandling i strid med folkeretten. **F.ministeren** var i Irak i juni 2004. Ministeren havde nogle talepunkter med om blandt andet vigtigheden af, at danske soldater behandlede tilbageholdte i overensstemmelse med de gældende regler. **Vidne 57** var til stede under ministerens be-

søg i Irak i juni 2004, hvor ministeren præsenterede sine talepunkter. Han kender ikke **Vidne 57**, men **Vidne 57's** efterfølgende udtalelser i medierne undrede ham, for **Vidne 57**, der havde adgang til ministeren, nævnte under ministerbesøget – vidnet bekendt – ikke noget om miserable forhold i de irakiske fængsler.

Han mindes ikke en generel frygt i ministeriet eller nogen konkret viden i sommeren 2004 om, at irakere, hvis de kom i lokale fængsler, risikerede at blive udsat for overgreb – når bortses indberetningen for juni 2004.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han ikke selv deltog under ministerens besøg i Irak i juni 2004. Af sine noter kan han se, at **F.ministerens** besøg hos den danske bataljon i Irak fandt sted den 19. juni 2004. Han var bekendt med ministerens talepunkter om fangebehandling, og han vil tro, at ministeren derfor adresserede dette under besøget hos den danske bataljon. Han har også set et papir om et møde dernede, hvoraf det fremgik, at ministeren ikke var blevet gjort opmærksom på kritisable forhold omkring behandling af tilbageholdte, som Danmark havde ansvar for i kraft af tilbageholdelsen. Han kan ikke udelukke, at **Vidne 57** kan have nævnt noget under ministerens besøg, som vidnet ikke efterfølgende er blevet bekendt med. Foreholdt **Vidne 57's** forklaring for landsretten om, at ”Befolkningen vidste, at ..., og vidnet fandt ud af det”, har han forklaret, at han tvivler meget på, at **Vidne 57** skulle have omtalt dette for ministeren, for så ville vidnet have hørt om det, når ministeren var kommet hjem. Sådanne oplysninger var man i ministeriet meget opmærksom på at ”få suget til sig”. Han kan ikke svare for **Vidne 57's** handlinger, herunder hvorfor **Vidne 57** – såfremt han dengang var vidende om kritisable forhold – ikke iagttog meldepligten herom.

Forevist meddelelse af 30. juni 2004 til HOK med bilag, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 121 ff., har han forklaret, at meddelelsen på et tidspunkt blev sendt i kopi til Forsvarsministeriet, og han vil tro, at forsvarsministeren har set den vedlagte oversigt med fangeklager, jf. side 124. Han kan ikke huske, hvad de konkret tænkte herom i 2004. De modtog ikke andre indberetninger fra de danske styrker i Irak om, at der skulle bestå et generelt problem med hensyn til mishandling af fanger, og han mindes ikke drøftelser i ministeriet om, at der skulle være et sådant. Dette var heller ikke ministeriets opfattelse i lyset af den fortsatte notits af 16. juli 2004, side 1, næstsidsste afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 179. Han erindrer ikke nærmere om de tanker, der lå bag formuleringerne i dette afsnit og angivelsen af, at ”problemet var generelt”. Notitsen er formentlig blevet udarbejdet, mens han afholdt

ferie. Hertil kommer, at Forsvarsministeriet fokuserede på de fanger, som danske styrker havde taget. Tilsynene med fanger, som de danske styrker havde tilbageholdt, indikerede ikke, at der var problemer med fangebehandlingen. Han var klar over, at forholdene i irakiske fængsler ikke kunne sammenlignes med forholdene i Nordeuropa. De udfoldede betydelige bestræbelser på at følge op i forhold til de otte fanger, der havde klaget, selvom Danmark ikke havde et folkeretligt ansvar herfor.

Den humanitære folkeret indebærer i relation til fangehåndtering, at fanger skal behandles ordentligt. Kravet om anstændig behandling gjaldt efter hans opfattelse, uanset om det var irakiske myndigheder eller de danske styrker, der foretog tilbageholdelser.

Foreholdt **Vidne 8's** forklaring for landsretten om den generelle viden om irakisk kultur og behandlingen af tilbageholdte har han forklaret, at han ud over **Vidne 57's** indberetning for juni 2004 og den førmtalte notits ikke mindes at have besiddet informationer om en sådan generel problemstilling. Forsvarsministeren har nok talt med **Vidne 8** om generelle problemer vedrørende forholdene for tilbageholdte i Irak i 2004, men han ved ikke, hvad de specifikt måtte have drøftet. **Vidne 8** besvarede også forsvarsministerens pålæg af 5. maj 2004.

Foreholdt **Vidne 59's** forklaring for landsretten om, at **F.ministeren** i september eller oktober 2004 var med Udenrigspolitisk Nævn på besøg i Irak, har han forklaret, at det er sandsynligt, at **F.ministeren** deltog i et sådant besøg, hvis nævnet var dernede på dette tidspunkt.

Forevist udkast til IRTOT-rapporten, punkt 2.4.3.3.5, om bataljonens pligt til at udsende en "særlig hændelsesmelding" har han forklaret, at Forsvarsministeriet i visse tilfælde modtog sådanne meddelelser. Det beroede på karakteren heraf. Han mindes ikke, at de modtog meddelelser om "særlige hændelser" om behandling af fanger i efteråret 2004. Der var vistnok en særlig hændelsesmelding i december 2004, hvor danske soldater havde set irakiske styrker behandle tilbageholdte irakere hårdhændet. Han tænker sandsynligvis på den hændelse, der er beskrevet i notat af 12. december 2004 vedrørende "IPS hårdhændet behandling af tilbageholdte irakere", jf. ekstraktens bind VI, side 545f. Det er ikke en hændelse, som han erindrer, men han har kort forud for retsmødet i landsretten læst herom i sagens akter.

”Britefinten” er ikke et begreb, der blev anvendt i departementet. Der blev indgået en aftale mellem danskerne og briterne om en funktionel arbejdsdeling. Aftalen blev begrundet med, at briterne havde nogle professionelle ”arrestteams”, der også havde erfaringer fra Nordirland. Briterne havde således kompetencer til at håndtere tilbageholdte professionelt. De omtalte ikke aftalen som en ”britefinte”. Arbejdsdelingen indebærer, at briterne havde ansvaret for behandlingen af sådanne tilbageholdte. Han var ikke inddraget i denne funktionelle arbejdsdeling, men fik i departementet – formentlig af jurister – at vide, at arbejdsdelingen var begrundet i briternes særlige kompetencer. Der var ikke tale om en omgåelse af Danmarks internationale forpligtelser, og han kan ikke tilslutte sig den italesættelse af ordningen, som findes i bogen ” [Titel] ”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 548.

[Vidne 7] har forklaret blandt andet, at hun er uddannet jurist og i 2004 var fuldmægtig i Forsvarsministeriet og senere blev specialrådgiver. Hun var til sidst beskæftiget i 8. kontor med ansvar for international ret, folkeret, og ministerbetjening. Hun forlod Forsvarsministeriets område i 2008.

Notitsen af 9. juli 2004 om ”Påståede overgreb i Al Makil fængslet”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 175 f., er udarbejdet af hende, men hun har ingen erindring om indholdet heraf. Det er hende selv, kontorchef [Person 22], afdelingschef [Vidne 6] og muligvis [Forsvarsministeren], der har påtegnet notitsens sidste side. Det er [Person 22], der har lavet notatet sidst på siden, og det fremgår heraf, at [Person 22] havde orienteret en enhed i FKO om, at hun ikke fandt orienteringen professionel. Hun erindrer ikke, hvad der efterfølgende skete. Der var fokus på problemstillingen om overgreb mod fanger, men hun har ingen konkret erindring om sagsbehandlingen. Hun deltog i generelle drøftelser med forsvarsministeren om tilbageholdte, men hun har ingen erindring om konkrete drøftelser med ham herom. Hun erindrer heller ikke det konkrete indhold af femte afsnit sidste sætning og sjette afsnit første sætning på side ”3/4” i den fortsatte notits af 16. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 179. Hun kan huske, at der var stort fokus på danske fanger i irakisk varetægt, og man gjorde, hvad man kunne, for at sikre, at ingen skulle lide overlast. Brevene af 9. juli 2004 og 16. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 183 og 185, kan godt være de to breve, der omtales i den fortsatte notits, men hun erindrer det ikke konkret. Forevist den fortsatte notits sidste side har hun forklaret, at det er hende selv, fungerende kontorchef [Person 23] og departementschef [Person 24], der har påtegnet denne notits. Det fremgår, at ministeren har fået en kopi heraf. Det er hende, der har lavet de håndskrevne bemærkninger nederst på siden. Hun erindrer, at der på et tids-

punkt kom en indberetning om, at nogen hævdede, at de havde været udsat for overgreb, men hun erindrer ikke nærmere herom. ”Notits fortsat den 2. september 2004”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 181, er påtegnet af hende selv, Person 22 og Vidne 6. Det er Person 22, der har lavet det håndskrevne notat nederst på siden med Person 24's tilføjelse nederst. Det brev, der efter departementschefens mening ikke burde sendes, kan godt være brevet dateret den 2. september 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 169. Det ses også af brevet, at det deler sagsmappe med notitsen. Hun kan ikke huske, om månedsrapporten for juni 2004 var usædvanlig, men den medførte en omfattende sagsbehandling. Man var meget opmærksom på spørgsmålet om behandling af fanger.

Hun husker ikke, om hun var med til at udarbejde direktivet for Danbat/Irak, men det er bestemt muligt, for 8. kontor ville være involveret heri.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har hun forklaret, at det tegn, der på den fortsatte notits af 2. september 2004 står til højre for datoen, tyder på, at notatet er skrevet af departementschef Person 24. Det kunne måske være Vidne 6's underskrift, der står til højre for departementschefens notat, men hun ved det ikke. Typisk vil en sag blive forelagt af sagsbehandleren for kontorchefen, der forelægger den for afdelingschefen. Den vil efter en konkret vurdering herefter blive forelagt departementschefen. Orientering om den endelige beslutning vil herefter blive meddelt ad samme vej ned i systemet. Hvis departementschefens noter skal læses som ”Min ok”, vil det betyde, at ministeren er orienteret og indforstået. Hun erindrer i dag ikke specifikke tidspunkter og hændelser. Generelt var der i ministeriet fokus på overgreb mod fanger, og det var noget, hun arbejdede med dengang, men hun kan ikke tidsfæste mere præcist, hvornår det var.

Hun erindrer ikke, om hun så månedsrapporterne fra den danske bataljon i Irak. Det ville være naturligt, hvis hun havde set en månedsrapport enten som led i en fast procedure eller i enkeltstående tilfælde. Forevist månedsrapporten om fangetilsyn for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 118-119, har hun forklaret, at hun ikke husker den konkrete rapport, men den kunne godt ligne en månedsrapport. Hun erindrer ikke at have haft konkret kendskab til de klager, der fremgår af et bilag til månedsrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 124. Hun erindrer ikke, om denne sag optog forsvarsministeren, men generelt optog spørgsmålet om fangebehandling befolkningen og ministeren. Hun kan hverken be- eller afkræfte, om man fandt, at der var en stor risiko for civile irakere for mishandling i irakiske fængsler, således som Person 25 i landsretten har givet udtryk for. Det må

stå for hans egen regning. Det samme gælder i relation til **Vidne 24's** udsagn i landsretten om samme emne. Hun kan huske, at fangebehandling havde danskernes bevågenhed, men erindrer ikke nærmere herom. Hun husker ikke, om man dengang overvejede i Forsvarsministeriet, at det skulle være et problem af generel karakter, at irakiske styrker begik overgreb mod irakiske fanger. Hun har ikke selv været i Irak og har ingen erindring om konkrete besøg fra Forsvarsministeriet eller andre i den danske bataljon i Basra.

3.4.2 Forsvarskommandoen

Vidne 8 har forklaret blandt andet, at han fra 2000 til 2002 var viceforsvarschef og herefter forsvarschef til udgangen af juli 2008. Som forsvarschef havde han den overordnede ledelse af og helhedsansvaret for det danske forsvar, herunder for operative indsættelser, og han fungerede også som militærfaglig rådgiver for regeringen.

FN's resolution 1546 gav anledning til mange overvejelser både i militæret og på det politiske niveau, fordi magten i Irak skulle overgives til de irakiske myndigheder, samtidig med at koalitionsstyrkerne forblev i Irak. Magtoverdragelsen betød, at de danske styrker ikke længere var en besættelsesmagt, men i stedet var en del af et regime, som var ønsket af den irakiske regering, hvilket indebar omstilling til en samarbejdsstruktur. De danske styrkers opgaver var at yde støtte til de irakiske sikkerhedsstyrker, som dengang var under opbygning og uddannelse. Man lagde hovedvægten på at træne de irakiske sikkerhedsstyrker til at udføre deres opgaver under ansvar over for den irakiske regering. Der kom mere fokus på uddannelse, træning, vejledning og monitorering. De danske styrker skulle således i højere grad være en form for "konsulenter". "Mentoring" betyder i den militære verden, at man vejleder i f.eks. brug af våbenmagt, gennemførelse af operationer og etablering af checkpoints. Der er ikke tale om et kommandoforhold. Man kan godt som udenforstående tage fejl af "mentorering" og egentlig ordregivning. Det er en del af den militære logik at udarbejde en operationsbefaling, når man laver operationer med andre landes styrker. En sådan operationsbefaling må ses som resultatet af en planlægningsproces og ikke som udtryk for, at der gives ordrer.

Folketingsbeslutningen B42 fra 2004 var Folketingets beslutning om, hvorledes man i Danmark opfattede FN's resolution 1546. Folketingsbeslutningen udgjorde de danske styrkers ultimative mandat i Irak. Det fremgår heraf, at man ville videreføre en beslutsom international indsats, hvilket beskriver det miljø, man befandt sig i. Der var tale om "et robust" mandat, som skulle stille imod, at de irakiske styrker selv skulle overtage opgaverne

og ansvaret. Missionen i Irak var en risikofyldt mission, og at det er det stadigvæk. Trusselvurderingen var dengang ”høj”, og de irakiske sikkerhedsstyrker var endnu ikke i stand til at overtage ansvaret for sikkerheden. Inden for trusselvurderinger er der fire lag: lav, mellem, høj og meget høj.

I foråret 2004 kom Hommel-sagen efter sagen vedrørende Abu Ghraib, og der var et politisk ønske om at gøre tingene så korrekt som muligt. Det førte til et pålæg om, at der skulle rapporteres, hvis der blev konstateret overgreb mod tilbageholdte, hvor danske soldater havde været involveret. Der skulle således indrapporteres vedrørende fanger i irakisk vare-tægt. Det er meget muligt, at den første indrapportering kom fra hold 3 i maj 2004. Man etablerede et tilsynsregime, hvorefter nogen fra bataljonen i Irak skulle føre tilsyn med tilbageholdte. Det var naturligt i sammenhæng hermed at pålægge Hærens Operative Kommando at orientere Forsvarskommandoen. Tidligere tilså man tilbageholdte, når bataljonen fandt det nødvendigt.

Forevist tillægsekstraktens bind I, side 39, Notits fra Justitsministeriets lovafdeling, har han forklaret, at der er tale om et notat, som var resultatet af en diskussion, der fandt sted i toppen af regeringens ledelse på et møde den 30. juni 2004. Man skulle drøfte, hvorledes man kunne operationalisere FN’s resolution 1546, og hvordan man så på ordene koordination, konsultation, vejledning og støtte. Han deltog i mødet som militærfaglig rådgiver. Fokus for militæret var, at retningslinjerne til de danske styrker skulle være håndterbare for soldaten på jorden og i operationer. Notitsen beskriver i et ministerielt sprog resultatet af dette møde. Notitsen definerer imidlertid ikke, hvad koordinationsansvaret var. Det er dette notat, der er rammen for magtanvendelsesdirektivet. Magtanvendelsesdirektivets fjerde afsnit under pkt. 2.2, jf. samme ekstraktbind side 51, betød, at hvis der skulle gennemføres en operation med deltagelse af danske og irakiske sikkerhedsstyrker, skulle denne finde sted efter en afklaring af, hvem der kunne hvad, og hvem der ønskede at gøre hvad. Man blev ved, indtil man var enige. En person med ”co-ordinating authority” havde ansvaret for at opnå en sådan enighed, men kunne ikke tvinge parterne til at blive enige. Det er også det, der er udtrykt i Natos definition af samme begreb, og som understreger, at der ikke var nogen befalingsret, jf. materialesamlingen side 1055. Hvis man ikke kunne blive enige, skulle sagen rapporteres til det næste niveau. Hvis **Vidne 14** og hans britiske kollega ikke kunne blive enige, skulle **Vidne 14** som bataljonschef for de danske styrker således melde dette videre til næste niveau, som var den britiske brigade. Hvis man heller ikke

kunne blive enige på dette niveau, kunne det betyde, at de nationale enheder gik fra hinanden, eller at en af enhederne gennemførte operationen på egen hånd.

Forevist Frago 284, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 384, har han forklaret, at operationsbefalingen var rettet mod dem, som bataljonen havde ”i sit brød”, og da man ikke havde kommando over de irakiske styrker, ville det ikke være naturligt at lade dem omfatte af en operationsbefaling. Det er dog ikke det samme som, at man ikke havde aftalt retningslinjer med irakerne forud for operationens udførelse. Det, der fremgår af magtanvendelsesdirektivets punkt 25 og 26, jf. ekstraktens bind V, side 66, er helt i overensstemmelse med det, der blev aftalt på mødet den 30. juni 2004, og som fremgår af Justitsministeriets notits. Det er forsøgt formuleret på en sådan måde, at soldaten ikke bliver i tvivl om, hvad der gælder. Magtanvendelsesdirektivets afsnit 22 om ”overdragelse af tilbageholdte” er en udmøntning af resolution 1546, som også beskriver, hvorledes tilbageholdte skal håndteres i lyset af den irakiske suverænit. Baggrunden for hans udtalelser i bogen ”Titel”, jf. samme ekstraktbind side 543, var, at Hommel-sagen gjorde, at forsvaret før 30. juni 2004 måtte stramme op på sine direktiver, og der var et pres på forsvaret for at få håndteringen af tilbageholdte på plads. Spurgt ind til ”britefinte” og ”irakerfinte” har han forklaret, at medierne og en række personer beskrev, at Danmark sørgede for ikke at få snavs på fingrene. Sådan ser han det ikke. Det var udtryk for, at der var indgået en aftale mellem danskerne og briterne om, hvorledes man skulle håndtere tilbageholdte. Den danske bataljon havde tilknyttet britiske specialister til at uddanne det irakiske politi i håndtering af fanger. Det var briterne, der monitorerede irakiske sikkerhedsstyrker, gik ind sammen med irakerne og forestod tilbageholdelser. De britiske specialister blev tilført, når en operation skulle udføres. Der var tale om en aftale om, hvem der udførte hvad.

Man kan ikke generelt definere grænsen mellem hårdhændet behandling og mishandling. Begreberne må ses i lyset af, at hvis man som soldat er involveret i en operation, der kan ende galt for en selv, kan man ikke forvente, at soldaten tager på personer ”med fløjlschandsker”. Strips på hænderne, hætte over hovedet og det at blive tvunget til at sidde ned og blive løftet op i en lastbil er ikke nødvendigvis en hårdhændet behandling i en militær operation. Tildeler man derimod fangerne hårde slag i nakken med en geværkolbe eller idelige spark i ryg og nyrer, er man efter hans opfattelse gået over grænsen for ”hårdhændet behandling”.

Han talte med **Vidne 14**, ligesom han også talte med alle andre bataljonschefer, der blev udsendt som ledere af en mission i Irak. Selvfølgelig fyldte Hommel-sagen meget, ligesom FN-resolutionen, folketingsbeslutningen og magtanvendelsesdirektivet også blev drøftet mellem dem. Han kendte **Vidne 14** godt og forventede, at han ville løse udfordringerne i Irak uden problemer. Han havde og har stor tillid til **Vidne 14**. Han var på besøg i Irak fra den 5. til den 8. oktober 2004, da hold 4 havde været i Irak i et par måneder. Der blev givet en meget sober og dækkende beskrivelse af situationen i operationsområdet, ligesom han kunne konstatere, at hold 4 havde godt kendskab til reglerne for missionen. De var optimistiske med hensyn til samarbejdet med de irakiske styrker, men vurderede samtidig, at det næppe på hold 4 ville være muligt at overlade hele ansvaret for sikkerheden til irakerne. Man havde på dette tidspunkt endnu ikke udført fælles operationer med irakerne. Sikkerhedssituationen var forværret i forhold til tidligere, og de første vejsidebomber var begyndt at dukke op. Hold 4 skulle derfor også have fokus på at beskytte sig selv. Han var tryk ved hold 4.

Han hørte ikke om operation Green Desert, da den fandt sted, for den opgave løste bataljonen efter de retningslinjer og direktiver, der var udstukket. Det er ikke det samme som, at han ikke gennem den daglige mundtlige briefing hørte om operationen, hvilket ville have været naturligt, men han har ingen erindring herom. Der er aldrig gennemført en militær operation på grundlag af et fuldt dækkende efterretningsmæssigt billede. Man skal være heldig, hvis man kommer op på 20 % af viden om en modstander. De efterretninger, man har, skaber et billede af en situation, som man arbejder ud fra. Hvis man insisterer på at indhente yderligere information, kan det medføre, at operationen udsættes eller bortfalder. Ved beslutningen om at iværksætte operation Green Desert måtte **Vidne 14** også tage i betragtning, at de irakiske styrker kunne have besluttet at gennemføre operationen alene, selvom de formentlig ikke var i stand hertil, og også i det lys var det legitimt at lade ønsket om at hjælpe irakerne med at gennemføre operationen og bruge erfaringerne i den videre uddannelse af dem indgå som en faktor i beslutningsgrundlaget.

Indberetningen af den særlige hændelse af 6. december 2004, jf. tillægsekstraktens bind I, side 469, erindrer han ikke konkret, men han husker, at der var en opfølgning på indberetningen.

Man havde i 2004 en generel viden om irakernes hårdhændede behandling af fanger, som baserede sig på erfaringerne fra besættelsesstyrkens start i 2003, og som var præget af, at

deres kultur var anderledes. Der var derfor også udsendt danske politifolk for at træne politistyrkerne i området, støtte de irakiske politistationer i håndtering af fanger og i selve det at administrere en politistation. Man havde også indgået en aftale med briterne om mentorering af det irakiske politi. Det var helt i tråd med FN-resolutionen. Man havde en generel viden om forholdene i fængslerne, og det kan ikke udelukkes, at englænderne kunne sidde inde med konkret viden om, hvordan forskellige politistationer behandlede deres fanger. Det var ikke en løsning som konsekvens af den hårdhændede irakiske behandling af fanger af blive væk fra Irak, for man havde en opgave med gennem uddannelse og mentorering at bringe irakerne op på et højere niveau. Man måtte arbejde med det materiale, som var, inden for de retningslinjer, der var givet, og som man kunne stå inde for. Politikerne havde også denne generelle viden om irakernes behandling af fanger, og deres reaktion var at sende endnu flere soldater og monitorer til Irak for at forestå uddannelsen af de irakiske styrker.

Etisk kan man altid diskutere, hvor grænsen for ansvar for medvirken til hårdhændet behandling går, når danskerne danner ydre ring i en operation. Operationelt set var situationen den, at danskerne var blevet anmodet om at deltage i en operation med irakerne under overskriften ”koordination” i samarbejde med de britiske specialister, som monitorerede irakerne. Danskernes opgave og ansvar var at skabe ro for den operation, som briterne og irakerne udførte inden for ringen. Det ser han ikke som et dilemma.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at magtoverdragelsen i juni 2004 indebar, at personer, der blev taget til fange af danske styrker, skulle overføres til briterne. Man arbejdede intensivt på at få direktiverne på plads såvel opad som nedad i systemet. Der blev blandt andet fastsat regler for, hvorledes den danske bataljon skulle forholde sig, hvis de tilbageholdt fanger. Reglerne gik ud på, at de skulle overføres til briterne på **Militærbase** **██████████**. Dette var ikke til diskussion. HOK forestod kommunikationen med bataljonen. Forsvarskommandoen kunne også kommunikere med underlagte myndigheder, herunder HOK og bataljonen. Man ville dog typisk ikke ”springe led over” i kommunikationen, og det ville ikke ske, uden at man orienterede de mellemliggende led. Det ville være Forsvarskommandoen, der rapporterede til Forsvarsministeriet. En særlig hændelse er et ”flashsignal”. Hvis en sådan indgår i Forsvarskommandoen, udarbejdes der en orientering, som sendes videre til Forsvarsministeriet. Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet havde døgnbemanding til håndtering af særlige hændelser. Forsvarschefen støttes af en stab, der har en daglig, løbende dialog med underordnede og overordnede myndigheder.

Der var således en løbende dialog mellem de operative folk i Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet. Der blev endvidere afholdt O&E-møder med deltagelse af departementschefen og forsvarsministeren. Der var ikke i november 2004 medarbejdere i Forsvarskommandoen, som på daglig basis rapporterede om situationen i Irak til Forsvarsministeriet. Han ved ikke, om der den 25. november 2004 blev udfærdiget en ”særlig hændelse” om operation Green Desert, som blev indrapporteret. Han har ikke noteret noget herom i sin dagbog. Der har givetvis i den periodevise rapportering været en omtale af operationen.

Han har ikke set månedsrapporten for juli 2004 vedrørende fanger i Irak, jf. ekstraktens bind V, side 111 ff. Forsvarskommandoen er betegnelsen for staben. Den omstændighed, at et dokument blev fremsendt dertil, indebar ikke nødvendigvis, at dokumentet blev forelagt for ham. Det beroede på indholdet af det modtagne. Han blev alene briefet om indholdet af månedsrapporter.

I Justitsministeriets notits af 1. juli 2004, pkt. 2, 1. afsnit, er nøgleordene ”søge at modvirke”. Det vil eksempelvis kunne være vanskeligt at modvirke overgreb, hvis handlinger blev begået af personer, over hvem man ikke havde kommandoen. Han kan ikke være uenig i det anførte i 1. afsnit. Notitsens pkt. 2, 2. afsnit, og 3. afsnit, 1. punktum, kan han heller ikke være uenig i. Der er jo tale om en notits fra Justitsministeriet. Opgaven på baggrund af notitsen var at omsætte normerne til en operativ verden. Han er ikke specialist i Genevekonventionerne, men går ud fra, at regler for fangehåndtering i magtanvendelsesdirektivet blev udarbejdet med respekt af relevante, gældende konventioner.

Forevist Frago 284, amendment 1, i ekstraktens bind V, side 380-392, har han forklaret, at han ikke ved, om det er den senest udstedte operationsbefaling vedrørende operation Green Desert. Der var intet krav fra hans side om, at en operationsbefaling skulle indeholde bestemmelser om håndtering af fanger. Regler herom kunne også tænkes at være indeholdt i Standard Operating Procedure (SOP), og i så fald ville det være overflødigt også at regulere i operationsbefalingen. De danske styrker var til enhver tid underlagt principper for selvforsvar. Det indebar, at danske styrker i tilfælde af angreb måtte forsvare sig og i den forbindelse også tage fanger. Sådanne fanger skulle overleveres til briterne på **Militærbase**. Han bekendt etablerede danskerne under operation Green Desert alene ydre ring, så der blev skabt ro for de irakiske styrker, der skulle undersøge målene under supervisering af de britiske eksperter. Han ved ikke, om der kan have været danske MP’ere med irakerne

inde i målene. Han ser intet modsætningsforhold i forhold til, at det var den første test af uddannelsen af de irakiske styrker, for man var alene tillagt ”co-ordinating authority”, så de danske styrker kunne ikke kræve at deltage i f.eks. etablering af indre ring eller gennemsøgning af målene. Hvis bataljonschefen blev opmærksom på ulovligheder, ville han skulle rapportere dette til den britiske brigade, der herefter måtte tage det op med det relevante kommando i de irakiske styrker. De tilrådede af hensyn til irakernes selvforståelse danske delingsførere ikke at skride ind over for ulovligheder begået af f.eks. en irakisk delingsfører. Delingsføreren skulle derimod rapportere det op i sit eget system med henblik på, at hændelsen blev håndteret på det relevante niveau. Dette var også nødvendigt af hensyn til soldaternes sikkerhed. Irakerne kunne selv have gennemført sikkerhedsopgaverne i Basra-området, men det ønskede hverken briterne eller irakerne og for så vidt heller ikke de danske styrker. Han vil tro, at irakerne havde en interesse i, at deres trænere deltog i operationen, for at få viden om, hvorvidt de løste opgaven tilfredsstillende eller ej.

Han har vanskeligt ved at forestille sig, at de store styrker fra dansk, engelsk og irakisk side indgik i operation Green Desert, hvis der ikke var et efterretningsmæssigt grundlag for operationen.

Han har ingen erindring om, at han under sit ophold i den danske lejr i Irak den 5. til 8. oktober 2004 skulle være blevet briefet om behandlingen af fanger. Der står heller intet herom i hans dagbog. Han husker ikke, hvem der i øvrigt indgik i følget. Han havde rejst med forsvarsministeren til Afghanistan og Irak, men han husker ikke, om han var i Irak med ministeren i efteråret 2004. Intet i hans dagbog tyder herpå. Han mødte ikke ambassadør **Vidne 59** under sit ophold i Irak. Han har meget vanskeligt ved at tro, at de månedsrapporter, som militærjuristen på hold 3 udarbejdede, blev fremsendt direkte til Forsvarsministeriet, for det ville bryde med kommandovejen. Han indgik selv aktivt i den beslutningsproces, der førte til, at **Vidne 57**, **Person 25** m.fl. blev hjemkaldt.

Vidne 9 har forklaret blandt andet, at han i dag er chef for operationsstaben i Værnsfælles Forsvarskommando. Han har rang af generalmajor og er ansvarlig for indsættelse af styrker i ind- og udland. Hans chef er forsvarschefen. Han har været i forsvaret i omkring 30 år og har været udsendt tre gange til Balkan og to gange til Afghanistan. Han har endvidere som major endvidere været ansvarlig for internationale missioner og har

ligeledes arbejdet som afdelingschef i Forsvarsministeriet. Han har også været chef for officersskolen og lærer på forsvarsakademiet.

At forsvarschefen i forbindelse med en mission har ”fuld kommando” betyder, at ansvaret i sidste ende påhviler forsvarschefen. Ansvaret delegeres videre i forbindelse med uddelegering af de konkrete opgaver.

Dansk deltagelse i internationale missioner besluttet af Folketinget. Typisk vil der forud herfor være sket det, at Forsvarsministeriet beder FKO om en militær anbefaling om, hvorvidt og på hvilken måde og med hvilke midler dansk militær bør yde en indsats. Denne anbefaling lægges op og præsenteres for Folketinget, der tager stilling hertil. Folketingsbeslutningen omsættes af operationssektionen i en operationsplan og en overordnet ordre til styrkechefen for missionen. Når der er truffet en folketingsbeslutning, består det ikke som en praktisk mulighed, at forsvaret afviser at udføre opgaven. Såfremt beslutningen fremstår uforsvarlig, påhviler det ham at imødegå truslerne – alternativt burde han forinden beslutningen have ”flaget”, at militær indsats fremstår uforsvarlig. Under en mission kan den militære ledelse på missionen for så vidt godt komme med anbefalinger om afslutning af missionen, men det er en politisk beslutning, hvornår en mission afsluttes. Det vanskeligste dilemma for en missionschef er at omsætte Folketingets mandat til virkelighed samtidig med, at man skal passe på sine soldater. Officerer på en mission kommer også ud for forskellige mere konkrete dilemmaer, Han oplevede f.eks. som chef i Afghanistan, at der kunne være tvivl om, hvorvidt en lokalitet var et mål, og hvor han som fører måtte udøve et skøn og træffe en beslutning. Det er således helt sædvanligt, at chefer under militære missioner i mange tilfælde er nødt til at basere beslutninger på skøn.

Han er enig i **Vidne 8's** forklaring for landsretten om, at der aldrig er gennemført en militær operation på grundlag af et fuldt dækkende efterretningsmæssigt billede inden for den tid, der er til rådighed. Når det drejer sig om menneskeliv, kan tingene jo i princippet aldrig gøres godt nok, men det vil næppe nogensinde være tilfældet, at alle ubekendte i en operation er elimineret.

Foreholdt **Vidne 14's** forklaring for landsretten om de mulige gevinster og det uddannelsesmæssige formål ved at gennemføre operation Green Desert har han forklaret, at det ikke er usædvanligt, at der i forbindelse med en mission skal foretages vanskelige afvejsninger af mål og indsats, herunder om hvornår man er klar til at gå til næste trin. Man har som regel

et stort ansvar under militære missioner, og man kan stå ret alene med disse beslutninger. Missionscheferne har en omfattende uddannelse og lang erfaring bag sig.

Handle- og meldepligten indgår i træningen af soldater, da det er meget vigtigt. Pligten går ud på, at hvis man ser noget som soldat, som man ikke finder er i overensstemmelse med de retningslinjer, der gælder, så skal man handle, medmindre det bringer en selv i fare. I så fald skal man under alle omstændigheder melde hændelsen opad i systemet. Vurderingen må den enkelte soldat foretage på grundlag af sin uddannelse og træning. Under hans egen udsendelse til Afghanistan blev de løbende præsenteret for scenarier, som de kunne bruge til at øve denne beslutningsproces. Der er utallige variable i de situationer, hvor man som soldat er nødt til at overveje sin handle- og meldepligt, og adrenalin, trusselsniveauet, overvejelser om egen sikkerhed, den konkrete situations omstændigheder m.m. spiller ind i vurderingen. Missioner udføres ofte i et voldeligt miljø, men soldaterne skal som udgangspunkt vurdere situationen ud fra danske standarder og agere ud fra disse. Det er væsentligt at holde sig for øje, at soldaterne jo opholder sig det meste af tiden sammen med andre danske soldater, så risikoen for, at soldater bliver forråede under udsendelse, er ikke så stor i praksis. Det er hans erfaring, at danske soldater med folkeskolebaggrund hellere melder en gang for meget end en gang for lidt. Handle- og meldepligten gælder også under opgaver om mentorering og monitorering; pligten kan ikke gradbøjes. Han er fuldstændig enig i **Vidne 8's** forklaring for landsretten om, at "Man kan ikke generelt definere grænsen mellem hårdhændet behandling og mishandling. Begreberne må ses i lyset af ... gået over grænsen for "hårdhændet behandling"."

Kataloget over militære nøglebegreber er udarbejdet for at nå målet og undgå kaos under militære indsatser. Det er således helt afgørende for en mission, at der er klarhed over, hvem der bestemmer hvad. Natos definitioner gælder for Natolandene. Natodefinitionen "coordinating authority", jf. materialesamlingens bind 3, side 1055, går ud på koordination. Der er ikke tale om et kommandoforhold. Man må i denne rolle ved drøftelser søge at opnå enighed, og man kan ikke tvinge de deltagende parter til noget. Hvis man ikke opnår enighed, må drøftelserne afsluttes. Denne rolle anvendes f.eks. i Afghanistan i forholdet mellem det danske militær og elever på den afghanske officersskole, som de danske styrker underviser. En tilsvarende ordning praktiseres for tiden i Irak i undervisningssammenhæng. Et kommandoforhold kan ændres i forbindelse med konkret føring på stedet, men dette gælder ikke i tilfælde af, at man alene er tillagt "coordinating authority". Han kan sagtens forestille sig, at civile i konkrete situationer ville kunne misforstå "coordinating authority"

derhen, at der består et kommandoforhold, men soldater forudsættes at være orienteret om kommandoforholdene forud for en konkret militær opgave. Det er en beslutning truffet i Danmark, hvorvidt danske styrker alene skal have "coordinating authority", så det er ikke noget, der står til at ændre under missionen af chefer eller soldater på stedet.

Danmark deltager i militære missioner mange steder i verden, herunder Mali, Afghanistan og Irak, hvor der hersker andre forhold end i Danmark. På de tre nævnte missioner er man til stede, fordi det er vurderingen, at dansk militær kan bidrage til en positiv samfundsudvikling og kapacitetsopbygning i disse lande. Eftersom danske styrker kan passe på sig selv, har de muligheden for at bidrage også under vanskelige forhold. Der udarbejdes risikovurderinger og gennemføres "fact finding" på stedet forud for missioner, og udviklingen følges også løbende under missioner. Der er områder i verden, hvor det er for sundhedsfarligt for danskere at være. Den sikkerhedsmæssige situation er ikke på samme måde hindrende for en dansk mission, for det er jo overvejende på grund af en dårlig sikkerhedssituation, at danskerne skal være i et andet land. Det danske militær vil typisk ikke have et indgående kendskab til, hvad der foregår i områder, som under en mission ligger uden for det danske operationsområde. Man følger med i sine allieredes trusselvurderinger. Dansk militær deltager, så vidt hans erfaringer rækker, ikke som eneste land i missioner i udlandet, da Danmark jo er en småstat. Danmark vil næsten altid indgå i et samarbejde med styrker fra et eller flere større lande. Imellem sådanne lande fastlægges der et kommando- og kontrolforhold. En del af det, hans stab udarbejder, er Rules of Engagement. Regler for magtanvendelse ligger i første i det mandat for missionen, der fremgår af Folketingets beslutning. Dette udmøntes i sidste ende i "soldatens kort". Hvad danske styrker udfører, bevarer Danmark ansvaret for. Det indgår i beslutningsprocessen at forholde sig til de lande, der skal deltage i missionen. Det er typisk "likeminded nations" som f.eks. USA, UK, Tyskland og Frankrig. De undersøger også om der hos samarbejdspartnere i de lande, hvortil missionen går, er enheder, som de danske styrker ikke vil kunne samarbejde med, herunder om det er enheder, som har begået krigsforbrydelser og anden kriminalitet. Det indgår også, om de kan samarbejde med lederne i sådanne enheder. De indhenter oplysninger om sådanne forhold hos koalitionspartnerne. Han ved ikke, hvorledes processen var i 2004. Man vil sædvanligvis gå ud fra, at lokale styrker i det land, hvortil missionen går, og som "likeminded nations" stiller med, er blev undersøgt og godkendt som samarbejdseg-nede.

Danmarks mission i Mali handler om at skabe stabilitet i landet. Missionen i Afghanistan drejer sig især om træning og oplæring af afghanske officerer. Missionen i Irak går også især ud på kapacitetsopbygning. Mentorering og monitorering indgår i de nævnte missioner. Der ydes ikke under de nævnte missioner i Afghanistan og Irak støtte i form af f.eks. etablering af ydre ring under operationer. Det er der ikke givet autorisation til fra dansk side.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at det er af enorm betydning, at der under danske missioner ikke finder mishandling af lokale sted. Soldater er meget bevidste om, at de er udsendt på Danmarks vegne. Godt omdømme er en meget væsentlig del af danske soldaters professionelle identitet. Det er vigtigt, at fejl afdækkes, herunder så man kan få klarhed over, om det er enkeltstående eller systemiske fejl. Det er noget af det, han anvender sin tid på. Hans holdning er, at man med det samme må lægge tingene på bordet, for det bliver ikke bedre med tiden. Han har oplevet masser af tilfælde, hvor der er blevet meldt om fejl, og han har også oplevet meldinger, hvor man var i tvivl om, hvorvidt der var begået fejl. Han har ikke kendskab til situationer, hvor nogle har forsømt deres meldepligt og efterfølgende forsøgt at skjule det forhold, hvorom der skulle meldes.

Foreholdt cheftolk **Vidne 23's** forklaring for landsretten om, at "Der var mange brudflader i det irakiske samfund ..., som de ikke altid forstod eller kunne gennemskue" har han forklaret, at Irak er et godt eksempel på et komplekst samfund med sunnier og shi-er, hvor det danske militær ikke altid har den fulde forståelse af, hvad der foregår. Man er derfor nødt til at være kritisk i forhold til sine kilder. Troværdigheden af kilder søges afklaret ved at stille spørgsmål til kilden. Der bør også foreligge en kildevurdering. Man arbejder hele tiden på at forbedre grundlaget, men denne indsats vil også afhænge af, hvor lang tid der er til rådighed. Det beror også på, om der foreligger en akut situation, der kræver handling.

Foreholdt **Vidne 8's** forklaring for landsretten om den generelle viden i 2004 om irakernes hårdhændede behandling af fanger og forholdene i fængslerne har han forklaret, at han ikke ved nok om den pågældende periode til at kunne vurdere **Vidne 8's** udtalelser herom. I 2004 var han ved at blive uddannet til major på forsvarsakademiet. Han har læst om enkelte tilfælde i aviserne, men har ikke nogen konkret viden om forholdene i 2004.

Notits af 1. juli 2004 om visse ansvarsforhold for danske styrker i Irak, jf. ekstraktens bind V, side 45 f., punkt 2, 1. afsnit, 1. punktum, omhandler handle- og meldepligten. Punkt 2, 2. afsnit, 1.-3. punktum, peger for ham at se også hen på handle- og meldepligten. Han vurderer ikke, at det er problematisk i forhold til disse principper, at man kan have at gøre med lokale samarbejdspartnere, der ikke opererer efter samme standarder som danske styrker. Man må i situationen udøve et skøn over, om det er relevant at handle eller melde i forbindelse med konkrete hændelser. Det, der i én situation er ubegrundet mishandling, kan i en anden situation være legitim magtanvendelse.

Vidne 10 har forklaret blandt andet, at han i 2004 arbejdede som sagsbehandler i Forsvarskommandoens (FKO) internationale operationssektion med ansvar for "current operations". Han er fortsat tjenestegørende i en lederstilling i forsvaret.

Det er ham, der er benævnt "**Vidne 10**" i punkt 5 i FKO's brev af 16. juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 100 f. Det skærpede tilsyn, der er omtalt i punkt 1, var begrundet i et øget fokus i Danmark på danskeres tilbageholdelser i Irak. Andre landes tilbageholdte var ikke omfattet af dette punkt. Brevet af 16. juni 2004 var bilagt udkast til månedsrapport for maj måned 2004, som han ganske givet var bekendt med på det tidspunkt. Han erindrer ikke, hvorfor der var tale om et udkast, men det kan være fordi, at månedsrapporter vedrørende fangetilsyn var en ny procedure. Månedsrapporter blev udarbejdet af den danske bataljon og sendt til FKO via HOK. Han erindrer ikke det nærmere indhold af den offentlige debat omkring tilbageholdtes forhold, der er nævnt i månedsrapportens punkt 1.1, men der var kommet et øget fokus på tilbageholdtes forhold. Forholdene i Al Makil og Al Meena fængslerne, der er omtalt i samme rapport punkt 2.1.1., blev besigtiget og beskrevet af den danske bataljon, og der var ikke noget i disse oplysninger, som han hæftede sig særligt ved. Det var ham, der som ansat i FKO foretog den vurdering, der fremgår af månedsrapportens punkt 4. Grundlaget herfor var alene bataljonens oplysninger. Den positive vurdering baserede sig på det faktum, at det var lykkedes at gennemføre besøg i fængslerne med den frekvens, der fremgår af magtanvendelsesdirektivet m.v.

Han kan godt huske, at der blev arbejdet intenst på at finde de to "forsvundne" tilbageholdte, der er omtalt under punkt 1 i FKO's telefax af 18. juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 105. Den reviderede månedsrapport fra maj 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 107 ff., blev formentlig lavet på grund af disse to "manglende" fanger, jf. punkt 1.

Månedssrapporten for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 125, modtog han ikke som sagsbehandler, men han blev bekendt med den efterfølgende. I rapportens punkt 2.2.1 er behandlet spørgsmålet om de to ”manglende” fanger, som blev omtalt i den reviderede månedssrapport for maj måned. Listen med angivelse af yderligere fanger, der kunne henhøre under dansk ansvar og tilsynsforpligtelse, som er omtalt i punkt 2.2.1 og 2.2.2, viser, at der var styr på de fanger, som var tilbageholdt inden for det danske ansvarsområde, og at de tre danske fanger blev tilset som foreskrevet. Dette gav ikke FKO anledning til yderligere overvejelser. De fangeklager, der er omtalt under punkt 2.2.7, blev rapporteret til Danmark, fordi fangerne havde udtrykt ønske om at klage. Tre af fangerne blev af dommeren i Irak bedømt som værende ”fulde af løgn”, men han erindrer ikke nærmere, om dette eller klagerne fra de øvrige fanger gav anledning til særlige overvejelser i FKO. FKO rapporterede videre til Forsvarsministeriet, fordi nogle af fangerne var britisk ansvar, og briterne var de nærmeste samarbejdspartnere i Irak.

Den opdeling, der fremgår af støttebilagssamlingens bind 2, side 157, er retvisende. Han er bekendt med redegørelsen af 7. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 137 ff. Han er sikker på, at de har rapporteret videre til Forsvarsministeriet, at antallet af fanger, man skulle holde øje med i Irak, på et tidspunkt var blevet opskrevet med tre, og det var derfor relevant at meddele, at antallet nu blev nedskrevet igen. ”ODO2”, der er nævnt på forsiden af telefaks af 9. juli 2004 mellem FKO og Forsvarsministeriet, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 142, var den sektion, som han på daværende tidspunkt arbejdede i. ”KC8” er 8. kontor i Forsvarsministeriet. I punkt 5, jf. samme ekstrakt side 144, ses FKO’s konklusion. Han ved ikke, hvem der har udarbejdet konklusionen, men der har nok været jurister inde over. De var pålagt at rapportere enhver ændring på området til Forsvarsministeriet, hvilket kan være baggrunden for, at man indberettede et forhold, som ikke længere var et dansk ansvar. Den 7. juli 2004 foretog HOK en indberetning til FKO vedrørende ”irakisk politisk påståede brutalitet”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 145. FKO var enig i den konklusion, der fremgår af indberetningens punkt 3. Han erindrer ikke, om det er ham, der har udarbejdet telefaks af 8. juli 2004 vedrørende ”Melding om påståede overgreb fra irakisk politisk side mod tilbageholdte irakere”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 149 f. Man informerede blandt andre Forsvarsministeriet for at leve op til kravene i kølvandet på det øgede fokus på tilbageholdte i Irak. Hvis der havde været klager over overgreb, som britiske styrker havde ansvaret for, var vurderingen, at det kunne have en implikation på samarbejdet mellem briterne og danskerne. Det er ikke ham, der har udarbejdet telefaks af 9. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 151, men den er lavet i hans sektion. Vurderingen i pkt. 4 i

hans mail af 16. juli 2004 med omtale af de 11 fangeklager, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 153-154, baserede han alene på rapporteringer fra de personer, der have gennemført samtalerne og besigtiget fangerne. Han foretog ikke selvstændige undersøgelser af forholdene. Forsvarsministeriet bad FKO om at sikre, at sagen blev fulgt til dørs over for briterne, jf. telefax af 19. august 2004. Forsvarsministeriet fulgte dermed kommandovejen i stedet for at rette direkte henvendelse til briterne. I telefax af 1. september 2004 orienteredes om, at sagen vedrørende klager fra otte fanger var taget op over for briterne på legal conference den 11. juli 2004. Det fremgår af punkt 3, at der ikke findes noget på skrift fra mødet, men man fik det bekræftet direkte af den person, der som MJUR deltog i denne legal conference. Oplysningen i punkt 4 om involvering af dommeren i Al-Qurnah var relevant, fordi det var den dommer, der havde ansvaret for de fængsler, som klagerne vedrørte. Han mener ikke, at det danske forsvar kunne have gjort mere, end de gjorde. Han modtog ikke telefax af 2. september 2004 fra HOK til Forsvarsministeriet, men det ser ud til, at man telefonisk fik bekræftet, at klagerne var fremført over for briterne. Herefter var der ikke yderligere, der skulle forfølges i sagen. Dette forløb vedrørende tilbageholdte var usædvanligt.

Han arbejdede ikke med de efterfølgende månedsrapporter, for han skiftede ansvarsområde til Afghanistan. Som han husker det og fik fortalt fra andre, udskilte juni-rapporteringen sig fra de andre månedsrapporter.

Han har kun hørt om operation Green Desert via pressen.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at Forsvarsministeriet pålagde FKO at sørge for, at det øgede fokus på tilbageholdte i Irak manifesterede sig i alle dele af organisationen. Han ved ikke, om det var forsvarsministeren, der traf beslutning herom, men det var noget, forsvarsministeren også interesserede sig for. Han mindes ikke, at det øgede fokus skyldtes Hommel-sagen. Han har ikke deltaget i møder med ministeren herom. Det danske tilsyn foregik i de to fængsler, der er nævnt i rapporteringen – Al Makil og Al Meena fængslerne. Der var ikke en national pligt til at føre tilsyn med fanger, der var tilbageholdt af irakerne. Han ved ikke, om et sådant tilsyn kunne have fået betydning for samarbejdet med irakerne, hvis tilsyn var blevet gennemført. Han havde kun kendskab til fangebehandling i Irak gennem de skriftlige rapporteringer. Oplysningerne om klager fra de fem tilbageholdte, som ikke blev beskrevet som løgnagtige, fik ingen betydning for samarbejdet med irakerne, for de var under britisk ansvarsområde, og man fulgte op herpå

over for briterne. Han bekendt var der ingen overvejelser i FKO eller Forsvarsministeriet om som følge af klagerne at undlade at samarbejde med de irakiske styrker. Efter modtagelsen af fangeklager foretog han ikke undersøgelser af, om andre havde lignende klager. Man bad ikke fra dansk side irakerne om adgang til at føre tilsyn med yderligere fanger i de irakiske fængsler, for man havde opfyldt den nationale tilsynspligt med de tiltag, der allerede var sket. Han mener fortsat, at danskerne ikke kunne gøre mere i relation til fangeklagerne inden for mandatet, rammerne og direktiverne. Han ved, at månedsrapporterne tilgik Forsvarsministeriet, men om forsvarsministeren også så månedsrapporter og oplysninger om klager fra de otte fanger, ved han ikke.

Rapportering om tilsyn med danske fanger foregik således, at bataljonen gennemførte de tilsyn, de var blevet pålagt. Disse oplysninger samledes i en månedsrapport, der blev sendt til den internationale sektion i HOK, der behandlede den og videresendte den til FKO, som efter behandlingen videresendte den til Forsvarsministeriet. Han ved ikke specifikt, hvilken sagsbehandling HOK foretog sig i relation til månedsrapporten. Der var meget fokus på antallet af tilbageholdte, så de har sikkert kontrolleret oplysningerne herom. Der var mest opmærksomhed omkring månedsrapporten for juni 2004, dels fordi der var indført et nyt tilsynsregime, dels fordi den omtalte fangeklager. Han er ikke sikker på, at der ikke var en månedsrapport vedrørende tilsyn af fanger for april eller marts måned, men han erindrer det således, at oplysninger om fangetilsyn forud for maj 2004 var indeholdt i de almindelige rapporteringer fra bataljonen og således ikke var udtryk for et øget fokus på forholdene for tilbageholdte. Han erindrer ikke, at der tidligere skulle have været rapporteret om fangeklager. Han kom til FKO i sommeren 2003 og rykkede til Afghanistan kontoret med tiltrædelse i begyndelsen eller midten af august 2004. Det blev løbende rapporteret fra bataljonen, hvis danskerne havde tilbageholdt fanger i forbindelse med operationer. Det er ikke kutyme, at man springer led over i kommandolinjen, og han har ikke observeret, at det skulle være sket i forbindelse med rapporteringer.

Han var med til at videreformidle oplysninger til HOK om, at spørgsmålet om behandlingen af fanger skulle tages op over for briterne på Legal Conference. Han ved ikke, om briterne rapporterede om påståede overgreb op i det britiske system, men briterne havde sagt, at der var en sagsbehandling i gang. Han havde ikke noget grundlag for at vurdere, om problemer med fangebehandling var et generelt problem som omtalt i ”Notits fortsat den 16. juli 2004”, jf. ekstraktens bind VIII side 115, eller om man inden for divisionen ”kun kunne arbejde på holdningsændringer”, således som det er anført heri. Han er ikke bekendt

med andre klager fra fanger om overgreb. Han er bekendt med begrebet ”særlig hændelse”, men husker ikke, om han i 2004 så en ”særlig hændelse” om irakernes overgreb på fanger. Særlige hændelser gik direkte fra bataljonen til HOK og herfra til FKO’s situationsrum. Han er usikker på, om alle ”særlige hændelser” efterfølgende også kom ind til ham.

Vidne 11 har forklaret blandt andet, at han i dag er chefjurist i Værnsfælles Forsvarskommando, men i 2004 var ansat militærjurist i Forsvarskommandoen. Han deltog i arbejdet med det juridiske direktiv, der skulle gælde for hold 4 under udsendelsen i Irak. Som militærjurist i FKO arbejdede han med det juridisk faglige indhold i direktiver, men kunne også beskæftige sig med besvarelse af konkrete spørgsmål om danske styrkers virke i udlandet m.v. Der var ikke nogen direkte kontakt mellem ham og militærjuristerne i missionsområdet. Han har selv været udsendt som militærjurist fem gange, herunder med hold 5 i Irak fra februar 2005. FKO udarbejder direktiver efter at have indhentet høringsvar f.eks. fra HOK og Forsvarsministeriet. Det er FKO, der er ansvarlig for direktivets indhold. Al kommunikation foregår ad kommandovejen.

Han husker ikke at have læst Justitsministeriets notits af 1. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 39 f. Den indgik ikke i FKO’s arbejde med udarbejdelse af direktivet for Dancon Irak, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 49 ff. Han var faglig ansvarlig for indholdet af direktivet og var pennefører herpå. Der skete et paradigmeskifte med Sikkerhedsrådets resolution 1546, hvorved irakerne på ny fik selvstyre efter at have været sat under administration fra maj 2003. Både i det amerikanske hovedkvarter i Irak og i Danmark lagde man nye planer for de internationale styrkers rolle i Irak. Styrkerne skulle fortsat udgøre et støttende element for de irakiske myndigheder. Besættelsesperiodens ophør indebar, at en række folkeretlige regler for besættelsesmagters ansvar i f.eks. den fjerde Genevekonvention ophørte med at gælde pr. 1. juli 2004. Samtidig meddelte irakerne, der skulle overveje, i hvilket omfang de i en overgangsperiode ønskede at videreføre besættelsesmagts lovgivning i form af CPA-orders, at de ønskede at afskaffe CPA-order nr. 7, hvorefter dødsstraf var sat ud af kraft. Dette var anledningen til at udarbejde et nyt direktiv.

Arbejdet med udarbejdelse af direktivet blev planlagt i stabsmøder, hvori deltog personer med forskellige faglige specialer. Der ville normalt blive afholdt i alt tre stabsmøder i forbindelse med udarbejdelse af et produkt. Han tror, at det også foregik således ved udarbejdelse af direktivet til Dancon/Irak, selvom arbejdet foregik hen over sommeren. Han erindrings ikke, om HOK deltog i disse planlægningsmøder, men Forsvarsministeriet gjorde ik-

ke. Folkeretlige og menneskeretlige forhold forudsatte dog inddragelse af Forsvarsministeriet i sagsbehandlingen, og ministeriet ville også være blevet inddraget, hvis der var en politisk vinkel. Det var principielt set forsvarschefen, der godkendte direktivet, og der var ikke tillige en formel politisk godkendelse heraf. Arbejdet med direktivet begyndte i juli 2004, da man blev bekendt med Iraks genindførelse af dødsstraf, hvilket kunne få implikationer i forhold til hele spørgsmålet om behandlingen af tilbageholdte. Arbejdet foregik i august måned, og resultatet blev først udsendt lidt sent den 1. september 2004. Hold 4 kunne også uden direktivet rent operationelt udføre deres arbejde, som man plejede, i hvert fald i forhold til 70-80 % af operationerne. Det var alene rammerne for det operationelle arbejde, der ændrede sig. Han underviste ikke hold 4 på den missionsforberedende uddannelse og erindrer ikke, om han havde kontakt til **Vidne 17** om det forventede indhold af direktivet.

Hommel-sagen havde en betydning for arbejdet med direktivet, men man vidste jo ikke, hvordan sagen ville ende. Der ville dog nok være nogle erfaringer, man kunne trække på fra sagen, herunder at der var behov for nogle klarere direktiver om, hvad der må forstås ved "anden nedværdigende behandling", og det førte til udstedelse af direktiv KT 501-1 ultimo 2004 eller primo 2005. En anden udløber af Hommel-sagen var, at man præciserede, at det ikke var tanken, at den danske bataljon skulle have en taktisk afhøringskapacitet. Det havde også været gældende tidligere, men det blev nu udtrykkeligt bestemt i direktivet, at danskerne ikke skulle foretage egentlig afhøring af tilbageholdte. Dette skulle briterne på brigadeniveau, der havde kapaciteten hertil, forestå. Det er det sædvanlige niveau for sådanne aktiviteter i Nato-sammenhæng.

Forsvarskommandoens Direktiv for Dancon/Irak pkt. 2.2, sidste afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51, betød, at mens man tidligere havde haft et direkte ansvar for retshåndhævelsen i Irak, var dette område nu overgået til irakerne. Det samme gjaldt for opbygningen af de militære styrker i Irak. "Co-ordinating authority" er et militært begreb, der indebærer, at danskerne ikke kunne befale over irakiske enheder. Det omtalte tilsyn var en naturlig del af den meget tætte samarbejdsrelation med irakerne, så danskerne kunne sikre sig, at irakerne handlede inden for rammerne af, hvad danskerne anser for god skik på menneskerettighedsområdet. Hvad der skulle forstås ved "ulovlige handlinger", skulle vurderes ud fra irakisk lovgivning. Man kunne ikke kræve, at irakerne skulle overholde dansk lovgivning. Hvad der nærmere ligger i at mentorere og monitorere kan militære fagfolk redegøre for. Overordnet handlede mentorering om f.eks. at lære irakerne nogle grundlæggende

principper for behandling af andre mennesker. Under punkt 3 er nævnt sikkerheds- og stabiliseringsoperationer, som på baggrund af, at det primære ansvar nu lå hos irakerne, indebar støttefunktioner som f.eks. daglig patruljering, fælles operationer og det at vise tilstedeværelse. Man forestillede sig ikke, at irakerne kunne løse alle opgaver fra dag et efter magtoverdragelsen. Man skulle derfor støtte irakerne i at opnå kontrollen i eget land og opbygge egen styrke. At etablere ydre ring i en fælles operation er også et eksempel på en sådan støttefunktion. På hold 3 lå det formelle juridiske og folkeretlige ansvar hos besættelsesmagten. Han husker ikke, om den rapporteringspligt, der fremgår af punkt 10.4.3, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 55, indebar en skærpelse i forhold til tidligere. Den gik ud på, at hvis man som dansk personel bevidnede, at nogen udsatte andre for overgreb mod tilbageholdte i strid med krigens folkeret, så skulle man rapportere herom til FKO, der skulle orientere Forsvarsministeriet. Det var bestemt ikke en sædvanlig fremgangsmåde. Fangeklagerne som omtalt i månedsrapporten for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 131 f., har han nok været bekendt med i forbindelse med udarbejdelsen af direktivet, men han husker ikke det konkrete indhold af rapporteringen. De var opmærksomme på, at der kunne opstå situationer, hvor en dansk soldat fik behov for at gribe ind over for eller melde en episode.

Direktivet for magtanvendelse, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 62 ff., beskriver blandt andet bataljonens muligheder for tilbageholdelser. Iraks genindførelse af dødsstraffen betød, at frihedsberøvelse og direkte overdragelse af tilbageholdte til irakerne ville være i strid med det menneskeretlige non refoulement princip. Man fandt en vej til at foretage frihedsberøvelser i den fjerde Genevekonventions bestemmelser om internering. Bestemmelserne indgår som bilag til resolution 1546 som udtryk for en aftale mellem U.minister og den irakiske Premierminister. Hvis individer i Irak blev frihedsberøvet af danske styrker som mistænkt for at udgøre en sikkerhedsrisiko for de danske styrker, så kunne dette ske under dette interneringsregime også efter 1. juli 2004. Det skulle løbende vurderes, om de fortsat udgjorde en sikkerhedsrisiko, og hvis ikke, skulle de løslades. Hvis de skulle tilbageholdes, skulle de overdrages til briterne, der rådede over tilbageholdelsesfaciliteter, og som alene måtte overdrage sådanne tilbageholdte til irakerne efter aftale med danskerne.

Spørgsmålet om tilbageholdelser er omtalt i magtanvendelsesdirektivets punkt 19-20, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 64. Hvis ikke der bestod en sikkerhedsrisiko, kunne en kortvarig frihedsberøvelse være begrundet i nødværge som en del af en afpasset magtanvendelse.

se i situationen. En frihedsberøvet skulle løslades til gaden, medmindre briterne ville tage imod en sådan tilbageholdt.

Han er bekendt med "britefinten", som bestemt ikke er et militært begreb. Forevist uddrag af bogen "[redacted] Titel", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 549, har han forklaret, at det var det danske forsvars opfattelse, at hvis irakerne tog fanger under en koordineret operation, som danskerne deltog i, så var behandlingen af disse fanger irakisk ansvar, også efter folkeretten. Det er hans opfattelse, at denne model eller konstruktion holdt vand rent folkeretligt. Han vil ikke betegne modellen som en "finte", for der var tale om, at man lavede et folkeretligt snit for de mulige scenarier og en klar afgrænsning for, hvornår ansvaret for tilbageholdte var dansk, og hvornår det var andre landes ansvar. I en danskstøttet operation som operation Green Desert, der blev ledet af irakerne, giver det ikke mening at tale om en "iraker- eller britefinte".

I magtanvendelsesdirektivets punkt 22, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 65, er beskrevet den praktiske fremgangsmåde i forbindelse med overdragelse af fanger til briterne. I punkt 25 og 26, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 66, er beskrevet handle- og meldepligten, som er en pligt til for danske soldater at melde og i visse tilfælde at handle i situationer, hvor de overværer ulovligheder i relation til irakisk ret. Meldepligten er ubetinget, mens handlepligten afhænger af, om man kan handle, uden at bringe sig selv eller operationen i fare. Der er i magtanvendelsesdirektivet givet eksempler på, hvad en sådan handling eller indgriben kan bestå i. En menig soldat måtte i en konkret situation vurdere, om det, vedkommende så, var noget, der var pligt til at rapportere om, eller i tvivlstilfælde tale med sin foresatte herom. Tidligere forsvarschef [redacted] Vidne 8's forklaring i landsretten om handlemeldepligten er han enig i. Der kan under operationer være et behov for retmæssigt at anvende temmelig hård magt afhængig af situationen.

I tillægsekstraktens bind 1, side 67 ff., ses de "Autoriserede RoE". De blev med indarbejdelsen i magtanvendelsesdirektivet oversat og løftet ind i den danske operationsplan. Reglerne markeret med fed er autoriseret til alle koalitionsstyrkerne. Det, der f.eks. fremgår af punkt 182 a som "FKO bemærkning", er et nationalt forbehold, der begrænser de danske styrkers anvendelse af magt som beskrevet i de fælles autoriserede magtanvendelsesregler.

Af tillæg 1 til magtanvendelsesdirektivet om "Tilsyn med tilbageholdte i Irak", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 75, fremgår, at hold 4 alene skulle gennemføre tilsyn med de tilba-

geholdte, der var overdraget til briterne, fordi de fanger, der før og efter 28. juni 2004 var tilbageholdt af danske styrker og overdraget til irakerne, efter magtoverdragelsen var irakisk ansvar. Det ville være en pligtforsømmelse for danskerne at overdrage tilbageholdte til irakerne efter den 28. juni 2004. Det kan eventuelt bero på en skrivefejl, at der også er omtalt overdragelse af fanger til irakerne efter 28. juni 2004, men sætningen kan også betyde, at selv hvis det måtte ske, så skulle man ikke føre tilsyn. Meningen med de to afsnit var dog at understrege, at der efter magtoverdragelsen ikke skulle føres tilsyn med fanger, som danskerne havde tilbageholdt og overdraget til irakerne.

Tillæg 4 til magtanvendelsesdirektivet om ”Retningslinier for udspørgen og afhøring ved Dancon/Irak”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 79 ff., er en operationalisering af den følsomhed i forhold til afhøring, som var en udløber af Hommel-sagen. Det fremgår udtrykkeligt, at danskerne ikke måtte afhøre tilbageholdte, men alene udspørge dem som nærmere defineret i tillægget, og som også udtrykkeligt nævnt i tillæggets punkt 4.1. Danskerne havde ingen afhøringskapacitet. Hvis man havde brug for at afhøre tilbageholdte, skulle der rekvireres bistand hertil fra den britiske brigade, jf. punkt 4.2. Danskerne måtte ikke deltage i intime kropsundersøgelser. Deltagelse heri ville have været en tjenesteforseelse.

”Militærmanual om folkeret i internationale militære operationer”, jf. materialesamlingens bind 3, side 1021 ff., er den manual, som forsvaret anvender under operationer i udlandet i dag. Det er ham, der har ledet arbejdet med udarbejdelsen af manualen. I 2004 var en sådan ikke til rådighed, men andre stater, f.eks. Storbritannien, havde udarbejdet tilsvarende manualer. Man havde alene almindeligt lærebogsmateriale til rådighed. Manualen er produceret af fem personers arbejde i tre år.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at hvis der var behov for afhøring af tilbageholdte, skulle danskerne tage kontakt til briterne, som var normeret med en taktisk afhøringskapacitet, der var bemanded med personer, som var uddannet i afhøringsteknik. Punkt 19, 20 og 22A i magtanvendelsesdirektivet skal forstås således, at det inden for 8 timer skulle afgøres, om den tilbageholdte udgjorde en sikkerhedsrisiko og skulle overdrages til den britiske tilbageholdelsesfacilitet, hvilket i givet fald skulle ske inden for 14 timer. Danskerne kunne til brug for sikkerhedsvisiteringen alene stille helt simple spørgsmål og sammenholde besvarelsen heraf med bevismateriale og evt. udtalelser fra briterne og irakere om den pågældende m.v. Det var på dette grundlag, de skulle vurdere, om den tilbageholdte udgjorde en sikkerhedsrisiko. Danskerne havde ikke en afhøringskapacitet

ved den danske bataljon og kunne ikke foretage afhøring af tilbageholdte, heller ikke inden for de første otte timer efter tilbageholdelsen. På hold 3 var **Person 26** uddannet i afhøring, men det var en tilfældighed.

Hans opfattelse af, at irakerne ikke fra dag et var fuldt ud i stand til at udføre sikkerhedsopgaverne efter 1. juli 2004, baserede han på oplysninger fra udsendte i området og informationer, der var tilgået FKO.

Den tidsmæssige afgrænsning i andet afsnit i tillæg 1 til magtanvendelsesdirektivet, jf. tilægsekstraktens side 75, kan være udtryk for en skrivefejl, men det tror han egentlig ikke. Meningen med afsnittet var at angive, at der heller ikke efter den 28. juni 2004 skulle føres tilsyn med fanger, der var overdraget af danskerne til irakerne før den 28. juni. Der var drøftelser også med Forsvarsministeriet for at finde den løsning, der er udtrykt i dette tillæg. Udenrigsministeriet var nok også inde over dette. Han deltog i møder, hvor spørgsmålet blev drøftet, og resultatet heraf var, at det ikke var en forudsætning for opfyldelse af den danske stats folkeretlige forpligtelser, at man skulle føre tilsyn med fanger, som var overdraget til irakerne. Der var vistnok kun tale om én person.

Det, man kunne opnå med det, som advokat Christian Harlang betegner som ”britefinten”, var, at danskerne gennem en tilrettelæggelse af, hvem der konkret pågreb personer under en operation, undgik folkeretligt ansvar for tilfangetagne og en efterfølgende overdragelse af dem til irakerne. Han kan ikke erklære sig uenig i, at det var et af formålene med en sådan konstruktion. Der kunne dog også være andre gode grunde til at overlade arrestationer til andre, f.eks. at det foregik efter magtoverdragelsen, og at det derfor var irakernes ansvar at håndtere irakere. Under operation Green Desert var ”britefinten” ikke relevant, for det var en irakisk ledet operation.

Han har fortsat ingen erindring om tidligere at have set Justitsministeriets notits af 1. juli 2004. Foreholdt på ny tidligere forsvarschef **Vidne 8's** forklaring i landsretten om, at det var notitsen, der dannede rammen for magtanvendelsesdirektivet, har han forklaret, at han ikke var bekendt med notitsen, og at det ikke indgik i hans arbejde med direktivet for Dancon/Irak. Han er enig i, at de danske styrker om nødvendigt skulle søge at modvirke, at de irakiske styrker begik ulovligheder. Det er det, handle- og meldepligten er udtryk for. Han er også enig i, at de danske soldater skulle rapportere om konstaterede ulovligheder, og at de – i det omfang, det var muligt – skulle gribe ind over for styrker, som måtte være i

færd med at begå ulovligheder (jf. notitsens punkt 2, 1. punktum, og punkt 2, 2. afsnit, 1.-3. punktum).

Udspurgt af retten har han forklaret, at når man indgår i en international koalition, så ser man på, hvilke kommandorelationer man indgår i. Den overordnede strategiske operationsplan, divisionsoperationsplan og andre nationers operationsplaner bliver gennemgået for at se, om der er noget heri, der strider imod den danske opfattelse af, hvad danskerne kan udføre. Hvis der er det, afgiver man en "caveat", som er en national bemærkning til den foresatte myndighed om, at man ikke kan medvirke til et givet forhold, således som man f.eks. har gjort i denne sag i relation til tilbageholdelse af irakere. I den pågældende kommandostruktur afgav danskerne den operative kommando til briterne, men samtidig havde forsvarschefen "full command". Det er helt sædvanligt at have en overordnet, national, parallel kommandostruktur, når man indgår i en international styrke.

Den konkrete udmøntning af det danske ansvar i forhold til tilbageholdte skete på baggrund af en analyse af Danmarks folkeretlige forpligtelser, herunder den fjerde Genevekonvention og navnlig Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Bankovic mod Belgien. Der skulle efter dansk opfattelse være fokus på "tilbageholdsmagten", den magt der fysisk havde den frihedsberøvede i sin varetægt. Ingen retskilder tydede på, at der over for Danmark kunne gøres et medvirkensansvar gældende for en suveræn stat som Iraks tilbageholdelse og behandling af egne statsborgere. Det blev dog indskærpet over for de danske soldater, at der gjaldt en handle- og meldepligt, hvis man overværede ulovligheder.

Forevist månedsrapport for august 2004, punkt 2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 222, har han forklaret, at han ikke er bekendt med, at det skulle have været Udenrigsministeriets holdning, at EMRK ikke fandt anvendelse for de danske styrker i Irak. Det må være en fejl, for efter forsvarrets opfattelse, har EMRK altid fundet anvendelse i overensstemmelse med sit indhold.

Vidne 12 har forklaret blandt andet, at han i dag er ansat i Forsvarets Efterretnings-tjeneste. Han blev fast ansat i forsvaret i 1988 efter endt tjeneste som værnepligtig. Han var ikke udsendt med hold 4, men kom til Irak i januar 2005 i forbindelse med en forstærkning i anledning af det irakiske valg. Han har været udsendt fire gange.

Han har behandlet en aktindsigtsbegæring fra **Journalist 2**. Indholdet af anmodningen svarede til det, der fremgår af auditørkorpsets rapport vedrørende afhøring af ham den 26. oktober 2012, side 2 øverst, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 718. Han modtog anmodningen om aktindsigt den 11. eller 12. december 2011. Han var ansvarlig for, at anmodningen blev besvaret korrekt. Han skrev til Hærens Operative Kommando (HOK), som det fremgår af auditørrapporten, og ringede herudover til **Vidne 14**, som på det tidspunkt gjorde tjeneste i Bruxelles. Han modtog svaret fra **Vidne 13** den 14. december 2011 kl. 14.30 med besked om, at der ikke fandtes noget i militærpolitiets og HOK's arkiver. Det nøjagtige tidspunkt har han fra sine personlige noter. Borgerhenvendelser skal besvares inden for en uge, og derfor havde han bedt om at få svaret fra HOK senest den 15. december 2011. Han følte sig tryk ved besvarelsen, som gik ud på, at forsvaret ikke var i besiddelse af en videooptagelse. Han spurgte ikke nærmere til **Vidne 13's** undersøgelser. Det første spørgsmål i anmodningen, nemlig om FKO kunne bekræfte, at forsvaret havde filmet under operationen, søgte han besvaret ved at ringe til **Vidne 14**. **Vidne 14** oplyste, at der ikke blev filmet, og at danskerne under operationen etablerede den ydre sikringsring, mens det var irakiske styrker, der foretog ransagninger og arrestationer. **Vidne 14** oplyste endvidere, at han i anledning af avisartiklen om, at de danske styrker havde overværet overgreb mod irakere, den 5. december 2004 havde samlet bataljonen og spurgte, om nogen havde overværet eller hørt om mishandling af irakiske fanger, hvilket ingen havde. **Vidne 14** oplyste endvidere, at **Journalist 2** ugen forinden havde kontaktet ham, men ikke nærmere, hvad han havde talt med hende om. Han understregede, at det var en irakisk operation, som irakiske styrker havde gennemført efter irakisk lovgivning. Han sagde endvidere, at de danske styrker havde udleveret hætter til brug for tilbageholdelserne, men at det var irakerne, der havde foretaget dem. Denne samtale med **Vidne 14** foregik den 12. december 2011 kl. 11.15. Han ringede til **Vidne 14**, fordi han var chefen for og deltog i operationen. Hvis han havde givet ordre til, at der skulle filmes, ville han jo kunne besvare spørgsmålet. **Vidne 14** var ikke klar over, at kameraerne var der. Hvis han havde vidst det, havde han formentlig skrevet ind i sine ordrer, at de skulle bruges. **Vidne 14** havde i sin evaluering af udsendelsen skrevet, at han havde savnet kameraer.

Han havde herefter en uformel samtale med sin kollega, **Vidne 26**, som også arbejdede i staben på dette tidspunkt. Han havde heller ikke kendskab til nogen film. Han spurgte ikke andre, for han havde ikke kendskab til andre, som havde været udsendt på det pågældende tidspunkt.

Han har ikke selv under udsendelser oplevet, at der er blevet givet ordrer om at filme en operation. Det følger af procedurene, at der sidst i en operationsbefaling skal være en oversigt over bilag. Det er der også i befalingen for operation Green Desert, som er udleveret i forbindelse med sagen. Han er i besiddelse af såvel den oprindelige operationsbefaling som den, der hedder ”amendment”. Amendment er den senere operationsbefaling og dermed den gældende. Forevist sidste side af amendment, jf. tillægsekstraktens bind 5, side 392, har han forklaret, at det er ham, der har foretaget overstregningerne i forbindelse med aktindsigtsbegæringerne. Hvis han selv havde skrevet befalingen, ville en operationsbefaling om at filme ikke stå i de nævnte ”annexes”, men i selve befalingen. Han vil på baggrund af bilagsnavnene ikke umiddelbart tro, at bilagene A-D har indeholdt instrukser om brug af kameraer. Han mener heller ikke, at man normalt ville kunne finde en befaling om at filme i et ”PSYOPS”.

Han blev overrasket, da han hørte om filmoptagelsen fra **Mål 4**, for alt, hvad han indtil da havde fået kendskab til, indikerede, at der ikke var en sådan filmoptagelse. Hvis man havde brugt filmoptagelsen til at dokumentere en operation, burde den have været sendt hjem til arkivet. Han havde i forbindelse med udarbejdelsen af den uklassificerede narrative beskrivelse, der omtales i hans auditørrapport side 3, 4. sidste afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 719, alle bilagene til rådighed uden overstregninger. Den narrative beskrivelse af 1. marts 2012, jf. ekstraktens bind V, side 783 ff., er skrevet af ham for så vidt angår tekstdelen, mens tegningen på ekstraktens bind V, side 792, er kopieret ind fra en generel beskrivelse for, hvordan hæren udfører sådanne operationer. Det er også ham, der har udarbejdet bilag 2 til beskrivelsen, jf. ekstraktens bind V, side 793 ff. Den narrative beskrivelse er baseret på operationsbefalingen, post operation report af 29. november 2004 og TOC-loggen fra selve operationen. Når han heri skrev, at der ikke blev filmet, er det den oplysning, han fik fra **Vidne 14** i forbindelse med sagen om aktindsigt. Det er formentlig den eneste oplysning i notatet, der stammer fra **Vidne 14**. Han talte ikke med **Vidne 14** i forbindelse med udarbejdelse af beskrivelsen og heller ikke andre, bortset fra muligvis **Vidne 26**. Forevist auditørrapporten side 6, 5. afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 722, har han forklaret, at dokumentet om bevilling af et kamerahold bør ligge i HOK's materielafdeling. Ønsket herom må være blevet fremsat af et tidligere hold i Irak. Han erindrer ikke, hvilken efterretningsofficer der havde bekræftet udpakningen af kameraerne umiddelbart inden operationen.

Auditørrapporten indeholder en korrekt gengivelse af hans svar til auditøren, herunder også om henvendelser fra advokat Christian Harlang, som havde fået udleveret dokumenter i forbindelse med aktindsigtsbegæringen.

Af rapport af 26. oktober 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 12** fremgår blandt andet:

”Vidnet forklarede, at sagen for ham begyndte i december 2011 i forbindelse med en aktindsigtsanmodning fra **Journalist 2**, Information, der stillede spørgsmål og anmodede om aktindsigt i sagen.

Vidnet fik en ”tasker” fra FKO koordinationssektion, hvoraf det fremgik, at journalisten havde spurgt om følgende:

FKO kunne bekræfte at forsvaret havde filmet under operationen?

Hvad viser optagelserne mht. irakisk politisk fangebehandling ved **Udeladt** moskeen?

Er det korrekt, at det fremgår af videooptagelserne, at flere ”får hug”, som en af vores kilder udtrykker det?

Er forsvaret i besiddelse af disse videooptagelser?

...

Kammeradvokaten havde på et tidspunkt anmodet om en uklassificeret narrativ beskrivelse af operation ”Green desert” til brug for forberedelse af sagens førelse, idet mange af de dokumenter han havde fået var fuld af forsvarets forkortelser og overstregninger.”

3.4.3 Hærens Operative Kommando

Vidne 13 har forklaret blandt andet, at han i dag er ansat som efterretningsofficer i efterretningsafdelingen i Værnsfælles Forsvarskommando. Han har været ansat i forsvaret siden oktober 1986 og har været udsendt på missioner i udlandet et par gange, dog ikke i Irak. Han har været på besøg i Irak, men husker ikke nærmere hvornår. I 2012 var han souschef i ledelsessekretariatet i Hærens Operative Kommando.

Han fik i december 2011 – på baggrund af en anmodning af 11. december 2011 om aktindsigt fra **Journalist 2** – til opgave at undersøge, om forsvaret var i besiddelse af en videooptagelse fra operation Green Desert. Han rettede henvendelse til International Operationsafdeling og militærpolitiet for at høre, om de i deres arkiver havde en sådan videooptagelse. Helt konkret fik han en medarbejder til at skrive til **Major 1** i International Operationsafdeling, som forinden også havde modtaget aktindsigtsbegæringen fra **Vidne 12**. **Major 1** havde derfor allerede forespurgt militærpolitiet om filmen

og igangsat en undersøgelse. Han ved ikke, hvem **Major 1** – ud over militærpolitiet – inddrog i besvarelsen af hans forespørgsel. Han sendte sit svar den 14. december 2011 til **Vidne 12** i den daværende Forsvarskommando. Herefter hørte han ikke mere til filmoptagelsen, før det kom frem i offentligheden i oktober 2012, at der var en videooptagelse fra operationen.

Han fik efter offentliggørelsen af videofilmen til opgave at ”lede i skuffer og skabe og på drev m.v.” efter videoen. Man havde ingen grund til at skjule en videooptagelse af denne karakter. Det, han herefter gjorde, var på ny at skrive til dem, der kunne antages at have noget liggende i arkiverne. Man talte på det tidspunkt om en Irak-kommission og var begyndt at overveje, hvordan man kunne klargøre materiale til en sådan kommission. I den forbindelse fik han svar fra International Operationsafdeling om, at man havde fundet en kasse med 11 databånd. De besluttede at få dem kørt over på en computer. De tænkte alle sammen på, om det mon var her, at videoen fra operation Green Desert var. Det filmmateriale, der var på databåndene, var imidlertid primært spillefilm, som soldaterne kunne se i fritiden, og herudover var der f.eks. downloads fra YouTube. De gennemså alle databåndene for at se, om videooptagelsen fra operation Green Desert fandtes der, men det gjorde den ikke. Alt materiale blev kigget igennem. Det eneste, de ikke kiggede i, var databåndenes back up-filer fra P-drev på computere fra Irak, fordi de kunne indeholde personlige filmapper. De rettede henvendelse til Datatilsynet for at spørge, om man måtte gennemse disse drev, og Datatilsynets svar, der fremkom nogle måneder senere, blev sendt til Forsvarskommandoen. Han ved ikke, om man nogensinde gennemså disse drev. Kassen med databånd havde stået på arkivet, og databåndene var fra en årrække med hold 1-9. Han ved ikke, hvilke der hidrørte fra hold 4.

Han erindrer ikke at have modtaget en henvendelse om på ny at gennemgå arkiverne for at finde filmen i anledning af processkrift af 27. januar 2012, jf. ekstraktens bind II, side 279-280.

Der var dengang ikke helt klarhed over, hvordan man skulle håndtere arkivpligten i forhold til billed- og lydoptagelser. Enhver enhed er underlagt et rapporteringsregime, men han erindrer ikke det nærmere indhold heraf. Så vidt han erindrer, var der ikke pligt til en systematisk registrering af videooptagelser, men det kom efterfølgende. Hvis videooptagelsen var blevet arkiveret, ville den have ligget i International Operationsafdeling eller militærpolitiets arkiv, og det var derfor, man ledte der. Han spurgte ikke nogen fra hold 4, hel-

ler ikke oberst **Vidne 14** eller **Vidne 22**. Henvendelsen om aktindsigt var jo rettet til myndigheden, og derfor undersøgte han kun i myndigheden. Hvis en soldat i 2004 havde optaget en film af et overgreb på en civilperson, vil dette skulle meldes op i systemet, og han vil antage, at filmen i så fald ville blive opbevaret. Han ved ikke, om det var normalt, at soldater optog private film på missioner, men det kunne ikke afvises, når nu journalisten spurgte. Hvis der havde været arkiveret en videooptagelse, ville den have fået tilknyttet nogle metadata, såsom tid, sted, indhold af optagelsen og nøgleord som f.eks. ”operation Green Desert”, som man kunne søge på. Han kendte systematikken i arkivet fra sit arbejde med at løse aktindsigtsbegæring og spørgsmål fra politikere. Han havde aldrig set andet end papirdokumenter i arkivet og således ingen videooptagelser. Han erindrer ikke, hvornår man overgik til digitale arkiver.

3.4.4 Bataljonchefen og hans stab på hold 4

Vidne 14 har forklaret blandt andet, at han, der i dag arbejder for NATO, i 2004 var bataljonschef for 2. bataljon af Garderhusarregimentet i Slagelse. Bataljonen indgik som en af tre bataljoner i den internationale brigade. Han havde tidligere været udsendt som kompagnichef på det første hold i Kroatien i 1992.

Han var kommet hjem fra en stilling i udlandet for NATO i 2003, da det i det tidlige efterår 2003 blev besluttet, at de tre bataljoner i den internationale brigade skulle sendes til Irak som hold 2-4, og at han skulle være chef for hold 4. Da han dengang også var ansvarlig for uddannelse af værnepligtige, påbegyndte han ikke straks den missionsforberedende uddannelse, men indledte den med deltagelse på det første chefkursus i foråret 2004. De blev undervist i demografiske, politiske og kulturelle forhold i Irak samt andre relevante emner, herunder også med briefing om sikkerhedspolitiske emner. Han var sammen med chefgruppen på et tre dages besøg i den danske lejr i Irak i maj 2004 for at orientere sig om forholdene. Her mødte han bataljonschefen for hold 3, **Person 26**, og fik også lejlighed til at hilse på den britiske brigadefører. Han deltog endvidere i en øvelsesserie med hold 4 forud for udsendelsen. Hommel-sagen havde ikke nogen umiddelbar betydning for hold 4, fordi de efter magtoverdragelsen under alle omstændigheder skulle operere under andre regler end hold 3. De havde således hverken mandat eller ressourcer til at gennemføre afhøringer, men kunne alene foretage udspørgen om navn, alder og bopæl. Afhøring er en tilbunds gående udspørgen, som foregår i en helt anden atmosfære. Han har ikke set månedsrapporten for juni 2004, tillægsekstrakten bind 1, side 126 ff., tidligere.

Han mødte inden udsendelsen både **Vidne 8** og daværende **Forsvarsminister**. De talte ikke om tilbageholdelser. Under sit ophold i Irak kom de begge på besøg. Besøget af **F.minister** foregik i januar 2005. Han er helt sikker på, at **F.minister** ikke var på besøg i efteråret 2004.

Han rejste til Irak med den første tredjedel af hold 4, formentlig den 13. eller 14. august 2004. Der var fem-seks dages overlap med hold 3. De ankom til Camp Eden, men nogle af dem rykkede direkte ned til det danske logistikregiment på **Militærbase**, som senere blev til Camp Danevang. Det var hold 4, der stod for flytningen fra Camp Eden til Camp Danevang. Briterne havde anmodet Danmark om at udvide operationsområdet, der for hold 4's vedkommende kom til at omfatte stort set hele Basra, som udgjorde et område på størrelse med Jylland. Dette var en konsekvens af briternes planer om at reducere deres styrker i landet og hjemtage den enhed, der havde haft ansvaret for den sydlige del af Basra-provinsen. Selve Basra by var dog fortsat under britisk operationsområde. Briterne havde et godt kendskab til byen, og det krævede lige så mange soldater at være til stede i Basra by, som i hele det danske operationsområde uden for byen, da der alt andet lige er behov for flere soldater for at kontrollere bebyggede end åbne områder. De var en del af den britiske enhed, og det var derfor intet problem for danskerne at køre ind i Basra by. Af sikkerhedsmæssige årsager meldte de det dog altid til briterne forinden.

Den danske bataljon var underlagt den britiske brigade, hvorfor forsvarschefen havde delegeret dele af den danske kommando til briterne, således som det fremgår af Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, punkt 2.6, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51. Det gjaldt dog ikke f.eks. forhold vedrørende logistik, som blev varetaget af et logistikregiment under hærchefen i Karup. Delegationen af den operative kommando til brigaden betød, at den britiske brigadechef kunne bruge den danske bataljon stort set som en britisk enhed (OPCON). Der er tale om en NATO-godkendt definition af "OPCON", som alle lande i alliancen bekender sig til. Det er en meget udbredt måde at delegerere kommando- og kontrolforhold på. Han kunne som bataljonschef dog nægte at udføre opgaver, som var i strid med hans beføjelser efter de danske Rules of Engagement eller ikke var sikkerhedsmæssigt forsvarlige.

Organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 45, svarer til organiseringen. Diagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 46, er korrekt dog med den korrektion, at den danske bataljon var underlagt den britiske brigade og ikke den britiske division.

Organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 47, er ligeledes retvisende, idet det nationale støtteelement dog ikke var undergivet hans kommando. Han havde indtil oktober 2004 operativ kontrol over to britiske enheder (OPCON) på samme måde, som den britiske brigade havde kontrol over den danske bataljon. Logistik, juridiske forhold og straf forblev et britisk anliggende, hvilket vil sige, at hvis soldater fra det britiske kompagni forbrød sig mod reglerne, skulle noget sådant behandles af briterne. Senere blev det britiske kompagni, som havde kontrollen i Az Zubayr, igen underlagt briterne.

Den danske bataljon havde ansvaret for at beskytte den irakiske olieinfrastruktur i det sydlige Basra. De skulle også uddanne og vejlede de nye irakiske sikkerhedsstyrker. Danskerne samarbejdede med to irakiske bataljoner, 601 og 602 ING. Spejdereskadronen havde fået delegeret et funktionelt operationsområde i den nordlige del af Basraprovincen, hvor 601 ING hørte til, og som de derfor havde ansvaret for uddannelsen af. Panserinfanteriet havde på tilsvarende måde ansvaret for 602 ING i den sydlige del af Basraområdet. Militærpolitiet skulle støtte det irakiske politi. Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, punkt 3, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51, sammenfatter det overordnede mål for udsendelsen af den danske bataljon og skal ses i lyset af, at der ved Iraks overgang til selvstyre blev opstillet og uniformeret irakiske sikkerhedsstyrker, som reelt var rekrutteret fra gaden. De blev organiseret i en militær struktur svarende til den danske. Det var danskeres opgave at uddanne dem, så de så hurtigt som muligt blev klar til at varetage sikkerheden i Irak. Az Zubayr husede en tidligere militær forlægning, som havde været anvendt af den irakiske hær under Saddam Hussein. Da hæren blev fordrevet af briterne, blev der efterladt såvel håndvåben som tunge våben, og dem havde de lokale stammer overtaget. Der var i både Az Zubayr, Basra by og generelt i hele Basraprovincen mange våben i omløb, og området kunne derfor potentielt være farligt.

Magtanvendelsesdirektivets punkt 21 og 22, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 65, betød, at danskerne godt måtte foretage tilbageholdelser af sikkerhedshensyn, og det gjorde man også i to tilfælde. Blandt andet tilbageholdt de en iraker for ulovlig våbenbesiddelse sammen med et anseeligt pengebeløb. Da vidnet imidlertid vurderede, at den pågældende ikke udgjorde en sikkerhedsrisiko, men var almindelig kriminel, blev han løsladt. Sikkerhedssituationen fordrede ikke mange tilbageholdelser. Danskerne kunne udspørge tilbageholdte, og hvis de udgjorde en sikkerhedstrussel mod koalitionsstyrkerne eller de irakiske styrker, kunne de tilbageholdes. Reglerne foreskrev, at bataljonen inden for 14 timer skulle sørge for registrering af den tilbageholdte samt lægebesøg og overgive vedkommende til briter-

ne, hvis ikke de besluttede at løslade den tilbageholdte. De kunne ikke overgive tilbageholdte til irakerne, fordi irakisk lov gav mulighed for at idømme dødsstraf. Da han ankom til Irak, var der fortsat to tilbageholdte i briternes varetægt, som bataljonen skulle føre tilsyn med, hvilket han gjorde to gange sammen med militærjuristen **Vidne 17** og holdets læge. Han valgte at løslade dem, efter at de irakiske myndigheder havde meddelt amnesti til den gruppe, de tilhørte. Løsladelsen skete i slutningen af september 2004, hvorefter der ikke længere var tilbageholdte under dansk tilsyn.

”Britefinten” er et begreb, som første gang blev anvendt af Dagbladet Information som en beskrivelse af de aftaler, han havde indgået med den britiske brigadechef om tilbageholdelser. Han og brigadechefen holdt i begyndelsen af september 2004 et møde, hvorunder han fortalte brigadechefen om ændringerne af magtanvendelsesdirektivet fra hold 3 til hold 4, herunder om de nye begrænsede muligheder for håndtering af tilbageholdte, hvorefter han enten skulle løslade dem eller hjemtage tilbageholdte til Danmark til national retsforfølgning. Den britiske brigade havde ikke samme begrænsninger i deres magtanvendelsesdirektiver og havde også faciliteter til at tilbageholde fanger i Irak, ligesom briternes regelsæt tillod overdragelse af tilbageholdte til irakiske sikkerhedsstyrker. Den praktiske løsning blev en aftale om, at det ikke var danske soldater, men derimod den britiske enhed under den danske bataljon, som – hvis det kunne lade sig gøre i praksis – lagde hånd på tilbageholdte og førte dem til de britiske faciliteter. Der var ikke tale om en finte, men en praktisk foranstaltning, som i sidste ende blev besluttet af den britiske brigadechef.

Han havde ikke en tilsvarende aftale med irakerne. Samarbejdet med irakerne var styret af de retningslinjer, der fremgår af Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, punkt 2.2, sidste afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51. Han havde ikke kommando over irakerne. Hvis bataljonen ikke var enig i irakernes beslutninger, kunne de enten køre med og holde øje med irakerne og gribe ind, hvis de forbrød sig mod reglerne, eller de kunne afslå at deltage i operationen. Når de samarbejdede med irakerne, forventede han, at irakerne levede op til de danske Rules of Engagement. Hvis de ikke gjorde dette, kunne han gribe ind ved at påtale overtrædelser eller afbryde den danske deltagelse i en operation. I sidste ende kunne han beslutte at gribe ind ved at anvende våben. En sådan beslutning ville dog kræve nøje overvejelser af sikkerhedssituationen, idet han jo ikke ville bringe sine egne soldaters sikkerhed i fare, og han ville næppe vælge en sådan løsning.

Sikkerhedssituationen i Irak i efteråret 2004 var præget af primært to trusler. For det første blev der ind over den danske lejr skudt små raketter, som eksploderede med en relativ høj sprængkraft, og for det andet blev der udøvet bagholdsangreb. Den tredje trussel, som kom senere, var brugen af vejsidebomber i form af enten stationære eller mobile bomber. De vidste, at det var irregulære, ikke-uniformerede irakiske styrker, der stod bag disse angreb. Det var et dilemma, at man ikke kunne skelne disse styrker fra den almindelige civilbefolkning. I den nordlige del af Basra by var der to stammer, som var i konflikt, og som begge havde våben. Det medførte i et tilfælde, at en banal konflikt mellem børn udviklede sig til en stammekrig med flere dræbte, og han måtte fungere som mægler i konflikten. Der kunne også forekomme kidnapninger mellem stammerne for at få løsepenge. Han havde seks sårede soldater på hold 4, men ingen tab af menneskeliv. Han så på et tidspunkt en irakisk detention på en irakisk politistation i Al-Qurnah. Han har intet kendskab til fængslerne Al-Maqal, Al-Mina og Al-Shu'oon i Basra by, som var britisk operationsområde.

Bataljonens forhold til lokalbefolkningen var godt. Han vil mene, at omkring 90-95 % af irakerne var venligt stemt over for de danske patruljer, som blandt andet havde fodbolde med. Danskerne havde opbygget byråd efter dansk model i Al-Qurnah og etablerede en lignende ordning i Az Zubayr. Man kunne her drøfte mange forskellige emner af betydning for indbyggerne, f.eks. vandforsyning og hospitaler. Han omtalte det civile arbejde over for Forsvarsudvalget og forsvarsministeren under besøget i begyndelsen af januar 2005 som en succes. Der var dog fortsat angreb mod dem og de irakiske styrker foranlediget af utilfredsheden med deres tilstedeværelse hos de resterende 5-10 % af befolkningen.

Forevist uddrag af episode fem om Operation Clean Sweep indtil minuttal 3.33 fra filmen "Film 1", jf. støttebilag Q, har han forklaret, at dokumentarserien blev produceret af TV2 efter aftale med forsvaret. Der blev lavet ti afsnit, som blev redigeret og klippet på stedet, så de, når de blev vist på tv, gav et helt opdateret billede af forholdene i bataljonen. Han deltog som chef for bataljonen i alle planlægningsmøder vedrørende operationer. Det militære reglement for stabstjeneste beskriver detaljeret forberedelsen heraf. Chefen indleder sådanne møder med at udstikke de overordnede retningslinjer for den videre planlægning af operationen. Når stabschefen vurderer, at den første planlægning er tilendebragt, indkalder han til det første stabsmøde, hvor forskellige løsningsmuligheder præsenteres, og på baggrund heraf træffer han som bataljonschef beslutning om, hvordan operationen skal foregå. Herefter færdiggør staben befalingen, og der indkaldes til et nyt stabsmøde, hvor materialet gennemgås og rettes til. Herefter sker befalingsudgivelsen. Hvis der er tale om

en kompliceret operation udstedes en warning order, når stabsarbejdet påbegyndes, således at enhederne får tid til at forberede sig på opgaveudførelsen. Target folder'en udarbejdes som et led i stabsarbejdet, men kan også være udfærdiget forud for udstedelse af warning order'en. I stabsarbejdet deltager en efterretningsofficer, en operationsofficer og en ingeniørofficer sammen med folk fra planlægningssektionen, logistiksektionen og CIMIC. Efterretninger indgår som et ganske væsentligt grundlag for planlægningen af en operation. Den danske beslutningsproces svarer til den måde, de andre koalitionsstyrker planlægger. Danskerne og irakerne udarbejdede hver deres plan. Man undersøgte ikke særskilt, hvordan samarbejdspartnerne behandlede fanger, for man gik ud fra, at irakerne og briterne overholdt de nationale lovgivninger og direktiver, de hver især var underlagt. Den danske bataljon skulle efter punkt 6.3 i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 53, ikke blande sig i irakiske sædvaner, skikke og lovgivning, og det kunne de heller ikke efter magtoverdragelsen.

Operation Green Desert blev iværksat efter anmodning fra 602 ING bataljon, som ønskede støtte til en irakisk operation mod personer i Az Zubayr. Forud herfor var der blevet slået en irakisk og en engelsk nødhjælpsarbejder samt tre irakiske soldater ihjel ved vejsidebomber, og der var sket en intensivning af beskydningen af **Militærbase**. Han fandt, at anmodningen kom belejligt til imødegåelse af de forskellige angreb med raketter, vejsidebomber og en trusselsvurdering, der var for opadgående. Dette var første gang, at irakerne udviste initiativ for at øge sikkerheden i området. Han syntes derfor, at det var en god ide, og tilkendegav, at den danske bataljon gerne ville støtte dem. Han opfordrede irakerne til at lave deres plan og fremkomme med ønsker til støtte, hvorefter danskerne ville tilpasse deres plan hertil. Irakerne havde mange ønsker til de danske styrker, f.eks. om udlevering af hætter til tilbageholdte og håndjern. Det blev besluttet, at danskerne skulle danne en ydre ring, så irakerne fik ro til at gennemføre deres operation. Som det fremgår af target folder'ens punkt 1.4 "Justification", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 332, var operationen blevet besluttet på grundlag af efterretningsoplysninger fra 602 ING og den danske efterretningssektion S2. De tjekkede oplysningerne i deres egne databaser og søgte også at få dem verificeret hos briterne. Det var helt normalt, at man ikke kunne få bekræftet efterretningsoplysninger i væsentlig grad. Oplysningerne var dog i dette tilfælde mere detaljerede med hensyn til udpegning af mål, end hvad der normalt ses. Hans opfattelse i 2004 var, at oplysningerne meget vel kunne være rigtige. **Vidne 22** var en dygtig og loyal officer, der deltog i operationen på den fremskudte kommandostation som hans nærmeste rådgiver på efterretningsområdet. **Vidne 22** sagde ikke noget om, at ef-

terretningsofficeren var utroværdig og løgnagtig. Han modtog kun de oplysninger, der fremgår af target folder'en i sagen, som efter hans opfattelse er den eneste og endelige udgave af target folder'en. Der var dengang intet fremme om, at [Vidne 22] betvivlede efterretningsgrundlaget. Det virker som om, [Vidne 22] har skiftet forklaring om dette forhold. Han læste efterfølgende i en artikel, at [Vidne 22] var blevet ramt af PTSD, var blevet skilt og havde forsøgt at begå selvmord, og at dette blandt andet havde sin grund i, at hans chef i Irak havde bebrejdet ham tab af menneskeliv. Han forsøgte uden held at kontakte [Vidne 22] for at hjælpe ham. Han vil tro, at [Vidne 22] er blevet påvirket af sit sygdomsforløb. Han fremstår som et andet menneske i dag. Han anmodede ikke [Vidne 22] om at give kilden klassifikationen F6 eller foretage andre ændringer i target folder'en. [Vidne 17] deltog i stabsarbejdet og havde som resten af staben heller ingen indvendinger imod operationen. Enigheden manifesterede sig blandt andet i udsendelse af warning order'en den 22. november 2004. Det indgik i hans egne overvejelser, at han havde modtaget anmodningen fra irakerne, og at de, hvis efterretningsoplysningerne var korrekte, kunne få elimineret væsentlige trusler i området. Det var endvidere en mulighed for at evaluere og uddanne irakerne frem mod valget i januar 2005, hvor irakerne selv skulle stå for sikkerheden.

Efter udarbejdelse af target folder'en blev warning order'en udstedt, hvorefter stabsarbejdet fortsatte frem mod udstedelse af operationsbefalingen. Forevist Post Operation Report, punkt 2.2 jf. tillægsekstraktens bind 1, side 412 f., har han forklaret, at der sideløbende med stabsarbejdet blev afholdt koordinationsmøder med irakernes chef. På det andet koordinationsmøde blev det tydeligt, at irakerne ønskede at foretage arrestationer i moskeer, og han rådgav den pågældende chef om at indhente en dommerkendelse, fordi det var et religiøst område. På det tredje koordinationsmøde foreviste chefen disse dommerkendelser. Det blev aftalt, at hvis irakerne ikke havde benzin til alle deres pickupper, kunne danskerne støtte dem med transport under forudsætning af, at det skete under irakisk bevogtning af fangerne. Der var tale om to operationer – en irakisk ”arrest and search” operation, og en multinational operation, operation Green Desert, som havde til formål at støtte den irakiske operation.

Efter henvendelsen fra den irakiske kollega gav han direktiv til stabschefen om at igangsætte det arbejde, der førte frem til target folder'en. Samme dag udsendte staben warning order'en den 22. november 2004 kl. 22.00 lokal tid (Charlie tid), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 351. Frago 284 blev udstedt den 23. november 2004 kl. 21 i den første version, som

blev sendt til den britiske brigade. Den 24. november 2004 blev Frago 284, amendment 1, udsendt. Herefter fremkom den britiske brigadebefaling, Frago 4X/058, den 24. november 2004 kl. 22.50, som var den britiske brigades autorisation af operationen. Brigadebefalingen blev udfærdiget på grundlag af target folder'en, Frago 284 og "Amendment 1" samt vidnets personlige forelæggelse, og briterne havde efterprøvet dette beslutningsgrundlag. "Amendment 1" var den sidste skriftlige operationsbefaling, men der blev senere mundtligt udstedt nogle mindre ændringer hertil og muligt skrevet noget til i hånden. En af ændringerne var, at briterne ville have de irakiske tilbageholdte forbi den britiske lejr med henblik på en screening, således som det fremgår af brigadebefalingens punkt 7, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 403. Briterne tog operationen meget alvorligt. De tilførte et beredskab med en yderligere reserve med kampvogne, som var klar til at køre med 5-10 minutters varsel.

Han kendte TSU fra andre operationer, og deres chef var en kompetent oberstløjtnant fra den tidligere irakiske hær. Civilpolitiet var de dårligst uddannede, herefter kom ING, og de bedst uddannede var TSU. Det var briternes beslutning, at TSU skulle deltage i operation Green Desert.

Operation Green Desert var en joint operation, der udadtil fremstod som én operation i det samme område, men der blev givet to befalinger. Irakerne og den multinationale styrke havde hver sin plan, men målet for operationen var det samme. Når irakerne ikke er omtalt i "Amendment 1" under "Task Org.", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 384, skyldes det, at irakerne ikke var omfattet af denne ordre, men i stedet havde deres egen. Den danske støtte bestod i at danne ydre ring, som kunne beskytte irakernes operation mod trusler udefra og give dem ro til at gennemføre deres operation. Irakerne frygtede nogle af de stammer i området, som havde tungere våben, end de selv havde. Danskerne måtte ikke tilbageholde civile, hvilket fremgår klart af operationsbefalingen. Danskerne kunne støtte med transporten af fanger, således som det fremgår af operationsbefalingens punkt 3.a.4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 386. Irakerne havde bedt herom, idet de ikke havde tilstrækkeligt brændstof. Han besluttede at stille danske køretøjer med danske chauffører til rådighed for transport af fanger, men dette ændrede ikke ved, at det var irakerne, der forestod tilbageholdelserne og bevogtede fangerne under transporten. Det var irakerne, der skulle sørge for, at de tilbageholdte kom op på ladet og ned igen, så den danske støtte skulle i henhold til befalingen alene være en transportstøtte. Lastbilerne kom dog ikke i anvendelse som transportkøretøjer under operationen. Efter hans bedste erindring foregik transporten på

irakernes egne Toyotaer eller vans. Tilbageholdte skulle først tages til den britiske detentionsfacilitet på **Militærbase**. ”TQ” er tactical questioning, dvs. afhøring. Det fremgår af punkt 7 i den britiske brigades operationsbefaling, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 403, at det var en britisk beslutning, at fangerne skulle køres til afhøring hos briterne. Camp Campbell var 601 ING’s lejr, som lå nord for Basra by nord for Al-Qurnah. Selvom den har et engelsk navn, var den en irakisk lejr.

Hvis der havde været et PSYOPS-anneks, som indgik i planen, ville det have været anført som et tillæg i operationsbefalingen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 394. Han havde på hold 4 ikke rådighed over combat camera teams, og det er ikke korrekt – som forklaret af **Vidne 22** for landsretten – at vidnet havde udstedt ordre om brug af kameraer under operationen. Dette støttes også af det, som fremgår af Post Operation Report af 29. november 2004.

Under hele operation Green Desert befandt han sig i den fremskudte kommandostation, som var en pansret mandskabsvogn, hvorfra han havde radioforbindelse til enhederne. Det køretøj, der ses på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 107, er et britisk køretøj. Han kan ikke vurdere, om billedet er optaget under operationen. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 120, ses de to lette køretøjer, som udgjorde følgerbilerne. Dette billede kunne godt være taget på dagen. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 121, viser indsigten mod Az Zubayr. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 123, er et billede af hans besætning. Forrest til højre sidder **Vidne 27** med **Vidne 17** til venstre. Bagved de to kan man skimte chaufføren, der førte den fremskudte kommandostations journal. Han havde ingen kontakt til irakerne på kommandostationen, selvom det var aftalt, for de dukkede ikke op. Han havde kun kontakt til dem gennem sin forbindelsesofficer. Over radioen kom der meldinger fra de danske kompagnier, der monitorerede irakerne, om, at irakerne havde tilbageholdt et antal personer. Han hørte ingen meldinger om mishandling af tilbageholdte, eller at nogen af dem fik slag og spark. Han hørte heller ikke om, at danskerne skulle have tilbageholdt nogen. Operationen forløb som den skulle, idet der dog på et tidspunkt blev meldt om skud over radioen.

Han erindrer, at han under operationen mødtes med **Vidne 47** og **Vidne 21**, men han kan ikke huske, om det skete ved **Mål 1** eller **Mål 2**. Det er dog sandsynligt, at de mødtes ved **Mål 1** efter operationens afslutning, hvorefter han kørte ud til **Mål 2** sammen med spejdereskadronen. Han kan heller ikke huske, om det blev sagt til

ham, at nogle af de tilbageholdte fik ”hug” eller ”høvl”, men hvis det var blevet sagt, ville han ikke have lagt mærke til det, for det lå i den lave ende af magtanvendelsesskalaen og inden for mandatet, som gav de danske styrker beføjelser til om nødvendigt at anvende dødelig magt. Der var blevet skudt ved et af målene, så det var heller ikke underligt, hvis der blev ”taget godt fat”.

Danske soldater deltog ikke i briternes screening af tilbageholdte på **Militærbase**, og det lå heller ikke i befalingen. Det kunne ikke have fundet sted uden hans tilstedeværelse. Danske soldater ville aldrig foretage en rektalundersøgelse. Danskerne havde ikke hunde, men det havde briterne.

De var tilbage fra operationen omkring kl. 11.30 den 25. november 2004, hvorefter operationen var slut for danskernes vedkommende. Om aftenen afrapporterede han over for den britiske brigade. Pressemeddelelsen fra Hærens Operative Kommando af 26. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 457, blev gennemlæst og godkendt af ham, inden den blev udsendt. Det var vigtigt, ikke mindst af hensyn til soldaternes pårørende, at der blev givet orientering om gennemførte operationer. Hans opfattelse var, at operationen havde været en succes, for de havde gennemført den uden tab for nogen af styrkerne. I cirka halvanden måned derefter var der ingen raketbeskydning mod lejren og et kraftigt fald i vejsidebomber, og også på den baggrund vurderede han, at operationen havde opfyldt sit formål.

Post Operation Report af 29. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 412 ff., var en afrapportering om forløbet af operationen tilbage til Danmark og til den britiske brigade bl.a. med det formål at identificere læringspunkter. Spejdereskadronen og panserinfanterikompaniet havde forud for operationen forsøgt at gennemføre træning med de irakiske styrker, men det var ikke lykkedes. En sådan øvelse ville ikke have omfattet håndtering af fanger, for det var et rent irakisk anliggende. Punkt 3.3 i Post Operation Report, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 413, dækker over, at den britiske brigade, der på et sent tidspunkt justerede i de fremsendte planer, ville have civile politirådgivere med frem sammen med TSU, og i konsekvens heraf skulle de danske MP'ere også være tættere på ransagningsfasen. Det gjaldt operationen generelt. Han mener dog, at TSU overvejende var til stede ved **Mål** 4, mens ING gennemførte søgning i **Mål** 1. De danske MP'ere kan godt have været med til at sikre beviser i både **Mål** 1 og **Mål** 4. Bemærkningen i punkt 5.2 var formentlig affødt af, at danskerne syntes, at ING kunne tage vel hårdt fat og havde optrådt nervøst i

forbindelse med, at der blev afgivet skud ved **Mål** 1. Det blev påtalt og skulle være et opmærksomhedspunkt for fremtiden. Der ligger ikke heri, at ING gik over grænsen for lovlig magtanvendelse. Første afsnit under punkt 6 dækker over, at den britiske beslutning om at tage civile politifolk med ud på operationen kom sent, og at det ikke burde gentage sig i fremtidige operationer.

Han så filmen fra **Mål** 4 for første gang i oktober 2012, da den kom frem i pressen.

Vidne 22 havde ikke efter operationen vist den for ham på hans kontor. Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål** 4 ved minuttal 19:12 har han forklaret, at man kan se nogle tilbageholdte, og at nogle af dem bliver bestemt trykket i jorden. Der står nogle britiske politifolk i nærheden. Han vurderer ikke, at det viste går over grænsen for nødvendig magtanvendelse, og det kan jo også være, at den tilbageholdte havde modsat sig anholdelsen. Der er intet på denne film, der skulle føre til, at de danske soldater ville blive trukket ud af Irak, for dels var de danske soldater ikke involveret i tilfangetagelsen, dels ligger den anvendte magt i den nedre ende af magt-anvendelsesskalaen.

Han blev under et chefmøde den 5. december 2004 af den britiske efterretningsofficer gjort opmærksom på, at der dagen efter ville komme en artikel i Al Manarah, som ville beskyldte de danske soldater for at medvirke til tortur. Han kaldte sin stab sammen, og de udarbejdede en ”særlig hændelse” herom, som de sendte hjem til HOK, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 469. Han sammenkaldte næste morgen, den 6. december 2004, hele bataljonen og fortalte dem om artiklen. Han gav udtryk for, at de beskyldninger, der var rettet mod de danske styrker og bataljonen, var meget alvorlige, og at historien også ville blive omtalt i de danske medier. Han bad derfor soldaterne om at sige til, hvis de havde overværet overgreb. Han ønskede reelt et svar, for der var stor bevågenhed om missionen, ikke mindst fra politisk hold i Danmark. Han udarbejdede en redegørelse i anledning af artiklen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 472. Det var hans fornemmelse, at anklagerne stammede fra operationen ved **Mål** 4, og derfor bad han også Spejdereskadronens chef om at lave en redegørelse. Han har ikke tidligere set den britiske ”MEDIA PLAN TO TACKLE THE DANBAT ALLEGATIONS”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 485. Det er korrekt, som anført i tredje afsnit under ”Background”, at han ikke gav befalinger om afhøring, og at han ikke havde kommandoen over de britiske styrker, vistnok Royal Dragoon Guards, der foretog screeningen.

Frem til den 6. december 2004 tænkte han ikke på, om de tilbageholdte kunne risikere at blive udsat for tortur. Da artiklen i Al Manarah blev offentliggjort, overvejede han, om der kunne være noget om snakken. Han kaldte derfor cheferne for TSU, ING 601 og ING 602 og den britiske brigadefører til et møde, hvor han belærte irakerne om krigens love og spurgte irakerne direkte, om der var hold i artiklens omtale af tortur. De sagde, at det skulle han ikke bekymre sig om, for de overholdt irakisk lov. Mødet varede i to timer. I lyset af episoden besluttede han fremover at følge irakerne tættere. Han rapporterede om hændelsen til den britiske brigadefører, da den påståede tortur foregik i det britiske ansvarsområde.

Adspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at hans forberedelse til udsendelsen med hold 4 blev indledt ved det chefmøde, der blev afholdt i slutningen af april eller begyndelsen af maj 2004, før Hommel-sagen opstod. Hommel-sagen gav senere anledning til overordnede overvejelser, men ikke mere konkret, for det danske mandat blev ændret med udsendelsen af hold 4. Det var selvsagt vigtigt, at fanger ikke blev mishandlet. Da irakisk lov indeholdt mulighed for dødsstraf, måtte der ikke ske overlevering af fanger fra danskerne til irakerne. Som overordnet synspunkt gik man ud fra, at irakerne overholdt deres love og de konventioner, de havde tiltrådt, og derfor blev de under den missionsforberedende uddannelse ikke undervist specifikt i spørgsmål om irakernes håndtering af fanger. De blev undervist i den irakiske kultur og deres anderledes livssyn, og de var selvfølgelig helt bevidste om, at en fængselscelle i Danmark og Irak ikke kan sammenlignes. De forventede for eksempel ikke tv, toilet og en blød seng i de irakiske celler. Han blev ikke forud for missionen oplyst om, at hold 3 havde modtaget klager fra fanger over mishandling.

Det danske magtanvendelsesdirektiv beskriver i punkt 25 og 26, hvorledes de danske styrker skulle agere i Irak. Danskerne kunne ikke blande sig i irakernes behandling af fanger, men kunne rapportere det opad i systemet, hvilket han efter artiklen i Al Manarah gjorde ved at rapportere til den britiske brigade, ligesom han tog kontakt til de irakiske styrkers ledelse. Han mener ikke, at han kunne gøre mere, efter at operationen var slut. Hvis han under operationen havde fået informationer om, at der var foregået tortur, kunne han have stoppet den danske involvering. Indgriben over for et igangværende overgreb må forudsætte tilstedeværelse, og danskerne kunne derfor ikke gribe ind over for efterfølgende overgreb i fængslerne. En tilbageholdt, der ligger på jorden, men ikke er bagbundet og ikke har hætte over hovedet, er ikke nødvendigvis pacificeret. Et slag eller spark til en tilbageholdt i den situation vil derfor ikke betragtes som værende uden for rammerne i magtanvendelses-

direktivet. Hertil kommer, at skuddene ved **Mål 1** måtte give anledning til ekstra årvågenhed ved **Mål 4**, selvom de to mål ligger på hver side af den nordlige del af byen. Skudene i **Mål 1** beviste jo en vilje til at modsætte sig operationen, som også kunne være til stede i **Mål 4**. Der skulle anvendes den mindst mulige, men nødvendige magtanvendelse under operationen. Meldingen om skud ved **Mål 1** blev modtaget kl. 6.49 på den frem-skudte kommandopost, jf. ekstraktens bind V, side 436, og skuddet var nok faldet nogle minutter før.

På ny forevist samme uddrag fra den under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse ved minuttal 19:12 har han forklaret, at han ikke vil betegne den udøvede vold som noget, han burde have fået besked om. Han kan ikke se, hvad der præcist foregår, eller hvad dem på jorden foretager sig. Det at stemple en person, der ligger på jorden, men som forsøger at rejse sig op, vil ikke være en overskridelse af magtanvendelsesdirektivet. Hvis den pågældende ikke havde forsøgt at rejse sig op, skulle en stempeling have været påtalt, eventuelt af den britiske soldat der ser ud til at stå i nærheden. De engelske militærpolitifolk var under dansk kommando. Han er enig i, at man skal forsøge at standse et igangværende overgreb, hvis det kan ske uden risiko for sig selv og sine soldaterkammerater.

Efter mødet den 8. december 2004 blev han ikke utryg ved de irakiske chefer, men han syntes alligevel, at de fremover skulle være mere strikte. Artiklen i Al Manarah indeholdt nogle stedsangivelser, som vistnok pegede på overgreb ved **Mål 4**. Det lyder på filmen som om, at det var **Vidne 21**, der optog den. Han tror, at **Vidne 21** tog kameraet med på operationen for på eget initiativ at afprøve dets muligheder. Normalt ville brug af kameraer være befalet, og det er ikke normalt, at en efterretningsofficer tager et kamera med af egen drift. **Vidne 21's** rolle under operationen var som efterretningsofficer at indsamle efterretninger ved at observere og notere, hvad han oplevede. Han ved ikke, hvem der holder det andet kamera, som ses på videooptagelsen, heller ikke selvom det må lægges til grund, at det er en dansk soldat. I henhold til reglerne skal optagelser med kamera under en operation registreres, rapporteres og arkiveres, og derfor overrasker det ham meget, at der var soldater med kameraer med på operationen.

Han husker ikke, hvad der blev sagt under mødet med **Vidne 47** og **Vidne 21**, ud over at de planlagde den videre færd til **Mål 2**. Han mener ikke, at de drøftede tilbageholdte.

Han fik fra Hærens Operative Kommando i 2012 at vide, at der var blevet sendt nogle kameraer til hold 4, således som det fremgår af auditørrapporten af 30. januar 2013 vedrørende hans forklaring til Forsvarets Auditørkops, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 686. Oplysningen om, hvornår der blev sendt kameraer til hold 4, fremgår formentlig af nogle fragtlister, og han burde have været gjort bekendt hermed i 2004. Hans bedste bud på, hvordan det kan være gået til, er, at kameraerne blev udpakket i efterretningssektionen og anvendt af dem som ”legetøj”. Der var ikke regler om, at han skulle underrettes om tilstedeværelsen af kameraer, men han ville gerne have vidst, at der var kameraer til rådighed. Han havde ikke combat camera teams til rådighed på hold 4. To eller tre løse kameraer i en E-sektion er ikke et combat camera team. Han er efterfølgende blevet informeret om, at nogle fra spejdereskadronen på Holstebro kaserne var blevet undervist i brug af kameraer, men disse folk blev ikke koblet sammen med kameraerne på hold 4 til et combat camera team. Når han i Post Operation Report under punkt 5.3, tredje og fjerde afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 415, anbefalede kameraer ved fremtidige operationer, var det fordi, der havde været rygter fremme i Irak om, at danskerne var gået ind i moskeen på **Mål** 1. Han erindrer ikke, hvornår de fik kendskab til disse rygter, eller mere konkret om rygternes indhold. Han er helt sikker på, at der ikke var combat camera teams med på operationen, for i så fald ville de være blevet befalet. Den engelske operationsbefalings punkt 6 om ”Div Combat Camera Team”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 402, betød, at den britiske brigade havde tildelt et combat camera team til formentlig Corrunna Coy, der spillede en rolle på **Mål** 3. Han mindes ikke at have set denne del af befalingen, og det er da også et dokument, som primært er rettet til operationsofficererne. Det er dog sandsynligt, at han blev orienteret herom mundtligt. Alle enheder anvendte som udgangspunkt lokal tid for at sikre koordinationen mellem enhederne.

Han blev sidst i 2011 ringet op af en fra forsvaret med spørgsmål om, hvorvidt han kunne bekræfte, at der var blevet videooptaget under operation Green Desert, og det kunne han ikke. Aviserne interesserede sig meget for den udvikling, der havde været med tilbageholdte og sagsanlægget fra irakerne. Han havde ikke kendskab til, at der var foretaget optagelser, og han udtalte sig meget skråsikkert.

Han kan bekræfte sin forklaring som gengivet i auditørrapporten, tillægsekstrakt 2, side 681, 5. afsnit, herunder bemærkningen om, at 602 ING ikke kunne gennemføre operationen selvstændigt, da de mente, at modstanderne havde tungere våben.

Han synes, at den target folder, der blev lavet på baggrund af efterretningerne, er af høj kvalitet og meget specifik med hensyn til mål og formål for operationen. Den udgjorde et fuldt tilstrækkeligt grundlag for en gennemførelse af operationen. Kildens troværdighed har i den sammenhæng ingen betydning, for man må leve med, at oplysningerne kun kommer fra én kilde og ikke kan bekræftes. Trusselsniveauet i området var rigeligt til at gå videre med planerne om en operation. Både **Vidne 22** og **Vidne 21** deltog i stabsmøder og bekræftede, at efterretningsofficeren fra 602 ING var fremkommet med disse oplysninger. Ingen af dem sagde noget specifikt om kildens troværdighed. Det var **Vidne 22**, der havde skrevet target folder'en og givet kilden klassificeringen F6. **Vidne 22** sagde ikke, at kilden var utroværdig og løgnagtig. Han bad ikke **Vidne 22** om at ændre sin klassificering, således som forklaret af **Vidne 22**. **Vidne 22** har ændret sin holdning og forklaring markant i forhold til de faktiske omstændigheder i 2004. Efter hans opfattelse er en klassificering som F6 dårligere end F5. Han mener, at der ikke er en klassifikationsgrad for kilder, som er utroværdige. De forsøgte at få bekræftet efterretningsoplysningerne ved at sende dem til den britiske brigade. Hvis han havde fået oplysning om, at efterretningsofficeren ikke kunne udpege målene, ville det have ændret hans vurdering af grundlaget for operationen. Det undrer ham dog, hvis dette var tilfældet, for der var billeder af målene i target folder'en. Forevist target folder'ens punkt 3.1 vedrørende "Target 2", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 338, har han forklaret, at "Dimitroff 30" er maskingeværer. Der blev på dette mål fundet en del af de genstande, der er angivet i target folder'en, men langt fra alt. På **Mål 1** fandt de nogle eksplosiver, maskingeværer og andre våben, der er anført i target folder'en vedrørende dette mål, men de fandt ikke raketter. Han erindrer ikke, om de fandt raketter i takiaen eller andre steder.

I den britiske situationsrapport af 25. november 2004 er omtalt "long barrelled weapons", som er langløbede våben som rifler og AK-47'ere i modsætning til en pistol, som er kortløbet, jf. tillægsekstraktens side 405. Sætningen "no authority to TQ was not granted by CO DANBAT" betyder, at han som leder af den ikke-irakiske del ikke havde givet tilladelse til briterne til, at der skulle ske afhøring af tilbageholdte. Ingen af de her beskrevne fund kunne anvendes ved fremstillingen af vejsidebomber, men han er sikker på, at der også blev fundet sort krudt, som kan anvendes til fremstilling af bomber. Irakerne måtte kun bære våben, hvis de havde våbentilladelse.

Forsvarschef **Vidne 8** var forud for operation Green Desert på besøg ved den danske bataljon. Han husker ikke, om de talte om tilbageholdte. Ved Forsvarsudvalgets og for-

svarsministerens besøg i januar 2005 briefede han dem om blandt andet reglerne for tilbageholdte og muligheden for at anvende de britiske detentionsfaciliteter. **Vidne 59**

██████████ må huske forkert, når han i landsretten har forklaret, at der var et besøg af forsvarsministeren forud herfor.

Efter udgivelsen af "Amendment 1" blev der lavet nogle småjusteringer til befalingen, som kan være blevet befalet skriftligt ved håndskrevne noter på dokumentet, men også kan være udgivet mundtligt. En af ændringerne var foranlediget af ønsket fra briterne om at gennemføre en screening af de tilbageholdte og at lade civile politifolk deltage i søgningen. MP'erne fik efter instruksen lov til at gå ind i husene efter clearing, og han vil tro, at de fulgte instruksen. MP-chefen havde, som det fremgår af punktet "Task org." i "Amendment 1", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 384, fået ordre til at afgive et MP-team til hver af de tre operative enheder, således at de pågældende enhedschefer fik politimæssig erfaring tilført til brug for monitoreringen af TSU og ING.

Adspurgt af retten og foreholdt, at vidnet **Vidne 36** har forklaret, jf. landsrettens retsbog af 16. februar 2018, side 5, at der var danske MP'ere inde i husene, har han forklaret, at de danske MP'ere havde fået lov til at gå ind i husene for at søge efter beviser, efter at irakerne var gået ind i husene og havde arresteret personer. Der deltog mellem tre og fem danske MP'ere i operationen. **Vidne 21's** forklaring for landsretten om klassificering af kilder lyder plausibel. Foreholdt, at **Vidne 22** i landsretten har forklaret blandt andet, at hans vurdering af, at kilden var utroværdig, "overlevede" i hans beskrivelse i target folder'en ved, at man i "most likely" scenarierne ikke ville møde modstand, har han forklaret, at det mest sandsynlige scenarie, når de multinationale styrker mødte så talstærkt frem, var, at dem, der blev angrebet, ikke ville gøre væsentlig modstand.

De danske lastbiler var med fremme ved Forward Supply Area i nærheden af Camp Chin-dit. Han så ikke lastbilerne og ved ikke, om de havde presenning på.

Foreholdt, at **Vidne 22** i landsretten har forklaret, at indholdet af handouts blev befalet i et PSYOPS-anneks, har han forklaret, at disse handouts var standarddokumenter, som formentlig var omtalt i Standard Operation Procedures (SOP). De blev udarbejdet som en del af stabsarbejdet og tilrettet af tolkene til den enkelte operation, hvorefter de blev trykt hos den britiske brigade.

Han har – afhørt på ny – forklaret blandt andet, at han husker cheftolk **Vidne 23**. Foreholdt **Vidne 23's** forklaring for landsretten, jf. retsbog af 10. april 2018, side 14, 3. hele afsnit, om efterretningsgrundlaget for operation Green Desert ("Beskrivelsen i target folder'ens punkt 1.4 ... ifølge **Vidne 22** ikke troværdig") har han forklaret, at der er meget i vidnets forklaring, han kan genkende, men det blev afspejlet i target folder'ens angivelse af, at kildeoplysningerne ikke kunne bekræftes. Han kan ikke genkende, at den danske bataljon skulle være blevet brugt eller misbrugt eller sammenhængen med sekteriske konflikter. Ved forskellige lejligheder konstaterede de, at nogle ING-officerer boede lokalt, og at operationer i deres lokalområder kunne bære præg af, at de lokale på forhånd var informeret om operationerne. Han kender ikke til den unge løjtnant, som **Vidne 23** har omtalt for landsretten. Han kan heller ikke mindes **Major 2**. Under koordinationsmøderne med ING forud for operation Green Desert deltog cheferne for 601 og 602 ING samt chefen for den irakiske brigade. Han vil ikke anse det for sandsynligt, at en ung irakisk premierløjtnant skulle have været i stand til at snyde såvel sine irakiske foresatte som de danske og britiske enheder ved afgivelse af falske efterretningsoplysninger. Chefen for 602 ING var meget stålsat på en gennemførelse af operationen, og det var da også ham, der nogle dage forinden havde mistet to-tre mand. Target folder'en var så detaljeret, at han på baggrund heraf kunne rådgive de irakiske styrker om, at de måtte indhente dommerkendelser, idet irakerne havde til hensigt at foretage anholdelser i moskeer.

Foreholdt **Vidne 26's** forklaring for landsretten om behovet for føring på stedet ved vidnet og mulige tilførsler til Frago 284, Amendment 1, med kuglepen har han forklaret, at han ikke konkret erindrer, at der skulle være blevet tilføjet tekst med kuglepen til befalingen. Han har med sikkerhed ikke selv foretaget tilføjelser. Den konkrete "føring" under selve operationen kunne indebære justeringer, men sådanne justeringer vil typisk blive registreret i TOC-loggens fortegnelser over operationens forløb.

Meldingen i TOC-loggen kl. 23:28, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 420, indikerer, at den britiske brigadeføring (OPO 058) blev modtaget i den danske operationssektion kl. 23:28. Han vil tro, at **Vidne 26** mundtligt har videreformidlet det modtagne. Operationen blev gennemført i henhold til Frago 284, Amendment 1. En ændret befaling skulle have været underskrevet af vidnet eller have været autoriseret af en stabsmedarbejder i vidnets navn. Frago 284, Amendment 1 og den britiske brigadeføring udgjorde i hans optik det samlede skriftlige befalingsgrundlag.

Forevist Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra b, prepare, 2. og 3. bullet "support ISF with female searcher..." og "to mentor and monitor...", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 386, har han forklaret, at "support" er at støtte, og "mentoring" og "monitoring" er at rådgive og overvåge. Der skulle således stilles en female searcher til rådighed. "Mentoring" indebærer ikke, at man selv deltager i den pågældende aktivitet, som man mentorerer.

IPS deltog, så vidt han ved, ikke i operationen, der blev gennemført af ING og TSU. Han kan ikke mindes baggrunden herfor, men irakerne havde måske lidt de samme samarbejdsforhold mellem militær og politi, som man har i Danmark. TSU kunne vel sammenlignes med det danske militærpoliti. Foreholdt **Vidne 29's** forklaring for landsretten om IPA'ere på hold 1-4 har han forklaret, at disse under hold 4's udsendelse fortrinsvis var britiske. De var under kontrol af de britiske styrker – enten brigaden eller nok snarere divisionen. Den danske bataljon havde ikke et kommando- eller kontrolforhold i forhold til disse IPA'ere. En af hans opgaver var at sidde med i ugentlige møder med Southern Oil Company, hvor "Armour Group" også deltog i drøftelser omkring sikkerheden.

Forevist bemærkningen i Post Operation Report, punkt 3.3, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 413, "Due to last minute changes ... phase itself" og foreholdt **Vidne 26's** **██████████** forklaring for landsretten herom kan han tilslutte sig dette vidnes forklaring. Briterne var blevet usikre på, om irakerne var i stand til at foretage den fornødne bevissikring, og havde derfor tildelt et team, som skulle med irakerne inde i målene for at searche efter våben og sprængstoffer.

Forevist sætningerne i Post Operation Report, punkt 5.3, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 415, "The focus ... monitored closely" og foreholdt **Vidne 26's** **██████████** forklaring for landsretten herom kan han ikke udtale sig herimod.

På tidspunktet for offentliggørelsen af pressemeddelelsen af 26. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 457 ff., havde han intet incitament til at skjule eventuelle overgreb begået under operation Green Desert. Han ville i tilfælde af overgreb allerede den 26. november 2004 have indberettet disse og påtalt dem over for irakerne.

Formuleringen i Media plan to tackle the DANBAT allegations, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 485, afspejler, at han ikke havde beføjelser til at gennemføre eller befale "tactical questioning". Sætningen ville have givet bedst mening, hvis der i stedet havde stået "No

authority was given by the British brigade to DANBAT to TQ any of the detainees". Det var en britisk beslutning, at tilbageholdte skulle screenes.

Forevist End of Tour Report, punkt 3.1.5, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 506, bekræftede han, at det første afsnit blandt andet indeholder en kritik af IPS. "IA" er i dette afsnit anvendt som betegnelse for ING. Bataljonen havde fået ordre til at samarbejde med blandt andet IPS, så han overvejede ikke at stoppe dette samarbejde. Man fremhævede over for de efterfølgende hold, at det var vigtigt at fortsætte og udbygge undervisningen af det irakiske politi.

Han erindrer **Vidne 24**. Foreholdt **Vidne 24's** forklaring for landsretten om, at vidnet ikke kunne være ubekendt med de lokale forhold om mishandling, har han forklaret, at det er et udsagn, der er præget af omfattende skriverier i pressen og **Vidne 22's** **udtalelser** til medierne. Der var således en del omtale af videooptagelsen ved **Mål 4** i Ekstra Bladet i 2012. Han var ikke bekendt med sådanne forhold. Det, han var bekendt med, var hændelserne i Abu Ghraib, som de søgte at imødegå ved at uddanne de danske soldater i, hvordan de korrekt skulle forholde sig. Det har altid undret ham, at operation Green Desert, der blev gennemført af irakiske styrker i Irak over for irakere i henhold til dommerkendelser udstedt af en irakisk dommer, bevirkede så meget polemik i forhold til den danske bataljon.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at formålet med operation Green Desert blandt andet var at imødegå trusler mod den danske bataljon og de irakiske styrker i form af beskydninger med katusha-raketter og vejsidebomber. Operationen tilgodeså endvidere uddannelsesmæssige formål, idet bataljonen derved fik mulighed for under en irakisk planlagt operation at se, hvad irakerne kunne. Det var planen, at irakerne selv skulle kunne varetage sikkerheden omkring valget i 2005.

Opremsningen i pressemeddelelsen af 26. november 2004 af, hvilke våbenfund der blev gjort under operation Green Desert, bekræfter for ham at se – herunder i lyset af, at der blandt andet blev fundet sort krudt, der kunne anvendes til vejsidebomber – at operationen var en succes. Operationen ville i hans øjne have været en endnu større succes, hvis man også havde fundet katusha-raketter. Han ved ikke, om irakerne havde fastsat succeskriterier i forhold til, hvilke fund der var tilfredsstillende. Eventuel tiltale over for de tilbagehold-

te var et irakisk anliggende. De konstaterede i tiden derefter færre raketangreb og vejsidebomber, hvilket sagtens kunne tænkes at være en positiv følge af operationen.

Foreholdt **Vidne 23's** forklaring for landsretten om, at der kunne være andre dagsordener, når irakerne rettede henvendelse til bataljonen, har han forklaret, at han ikke er enig deri, og efterretningsofficeren burde have anført sine eventuelle betænkeligheder i target folder'en, hvis vedkommende havde betænkeligheder af den art i forhold til efterretningsoplysninger. Han havde intet grundlag for at antage, at irakerne havde et usagligt formål med operationen.

Forevist meldingen af 7. juli 2004 fra FKO om påståede overgreb fra irakisk politis side mod tilbageholdte irakere, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 177f., og fortsat notits af 16. juli 2004, side 1, næstsidste afsnit, jf. samme ekstraktbind, side 179, herunder bemærkningen om, at ”problemet var generelt”, har han forklaret, at han ikke havde kendskab til disse forhold, som vedrørte det tidligere udsendte hold 3. Han fokuserede på det nye mandat, som gjaldt for hold 4, hvorefter det danske styrkebidrag ikke længere deltog som besættelsesmagt. De irakiske styrker var ligeledes underlagt et andet mandat. Hændelserne i Abu Ghraib omhandlede nogle amerikanske soldater, der begik overgreb mod fanger, og han vil mene, at den amerikanske militære ledelse tog hånd herom. Det var ikke hans opfattelse, at der kunne forekomme tortur i irakiske fængsler, men han var selvsagt klar over, at forholdene ikke var så gode som forholdene i et dansk fængsel. Foreholdt **Vidne 8's** forklaring for landsretten om den generelle viden om irakernes hårdhændede behandling af fanger har han forklaret, at han ikke har noget grundlag for at være uenig med den daværende forsvarschef. Han havde dog ikke selv denne viden, men vidste, at irakernes behandling af fanger ikke var på niveau med dansk behandling af fanger. Han gik ud fra, at der ikke forekom tortur. Han er enig med **Vidne 8** i, at de prøvede at uddanne de irakiske sikkerhedsstyrker og løfte deres niveau. **Vidne 8** havde en bredere viden end han selv, for forsvarschefen havde også været øverste chef for hold 1-3. Han ved ikke, om hans egen viden svarede til den viden, som danske politikere havde.

”Search and arrest” er et militærfagligt udtryk. ”Search” er en eftersøgning – ”arrest” er en arrestationsfase. Grunden til, at der i indledningen af Post Operation Report er anført ”originally planned as a search and arrest operation with ISF lead”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 412, var, at den britiske brigade meget sent besluttede, at IPA skulle med under operationen til at foretage bevissikring. Han husker ikke specifikt, hvorfor **Vidne 26**

█ havde fundet anledning til at indsætte sætningerne i punkt 5.3 ”The focus ... must be monitored closely”.

IPA’erne var under britisk kontrol. Han ved ikke, om de var private. Han er heller ikke bekendt med, om ”Armour Group” var en britisk styrke eller et privat foretagende. Brigaden havde befalet IPA’erne til at deltage i operation Green Desert. Han deltog hver lørdag i møder hos Southern Oil Company om sikkerheden i forhold til firmaets olieinfrastruktur. Det var en opgave, han havde overtaget fra briterne.

Han ankom til Basra omkring den 18. august 2004. Han havde selv det indtryk, at den danske bataljon overholdt de konventioner, der gjaldt. Det er således hans klare opfattelse, at de Rules of Engagement, som bataljonen arbejdede efter, afspejlede konventionerne, herunder EMRK.

Af rapport af 30. januar 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 14** fremgår blandt andet:

”Vedr. operationen forklarede afhørte, at de blev kontaktet af chefen for 602. bataljon, som havde mistet soldater til vejsidebomber. De havde meldinger om, at vejsidebomberne blev fremstillet i Az Zubair. 602. kunne ikke gennemføre operationen selvstændigt, da de mente, at modstanderne havde tungere våben. Afhørte planlagde og rådgav derfor operationen med 602. Man kunne ikke bekræfte efterretningerne så tydeligt, men deres oplysninger gav god mening.

...

Afhørte blev foreholdt, at FAUK [Forsvarets Auditørkorps] den 2. januar 2013 fra HOK modtog oplysning om at HOK havde fremsendt kameramateriel til Bataljonen hhv. den 19. juli og den 15. oktober 2004. Afhørte oplyste, at den 19. juli 2004 var før afhørtes tiltræden, idet afhørte ankom i august 2004. Afhørte fastholdt at han ikke var vidende om, at der var sendt kamera til sektionen på daværende tidspunkt.”

Vidne 15 har forklaret blandt andet, at han, før han blev næstkommanderende i bataljonen, var ansat i planlægningsstaben i Forsvarskommandoen. Han havde endvidere forud derfor på Forsvarsakademiet undervist officerer.

Som næstkommanderende på hold 4 havde han ikke et særskilt ansvarsområde. Han skulle kunne træde i stedet for chefen, hvis det blev nødvendigt. Han kom godt ud af det med **Vidne 14**. De havde et tæt samarbejde. Efter at irakerne fik deres suverænitet tilbage,

blev opgaven for hold 4 at mentorere de irakiske styrker, så de kunne overtage sikkerhedsopgaverne i landet. De skulle samtidig bidrage til at opretholde sikkerheden i den udstrækning, de irakiske styrker ikke havde kapaciteten dertil.

Mentorering og monitorering af de irakiske styrker indebar, at de danske styrker skulle danne sig et indtryk af, hvilket niveau de befandt sig på, og rådgive og vejlede irakerne om, hvordan de kunne forbedre sig. Det forudsatte, at man først opnåede deres tillid, så de var modtagelige for råd og vejledning. De skulle mentorere 601 og 602 ING og det lokale irakiske politi inden for det danske område. Den danske bataljon skulle ikke mentorere TSU. Denne opgave varetog det britiske militærpoliti.

En lægmand vil formentlig godt kunne kende forskel mellem på den ene side råd og vejledning i forbindelse med mentorering og på den anden side ordrer givet i et kommandoforhold. Det vil selvfølgelig forudsætte, at man forstår sproget og de faglige termer.

Forevist Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/IRAK punkt 2.2, 4. afsnit om ”coordinating authority”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51, har han forklaret, at det i relation til f.eks. Operation Green Desert betød, at når de danske styrker havde etableret ydring, så ville de give besked til irakerne om, at de nu kunne iværksætte deres fase. De kunne ikke give irakerne befalinger om f.eks., hvilke huse de skulle afsøge. Den britiske brigade bestod af tre battlegroups: to britiske og den danske bataljon. Den britiske brigade kunne udstede befalinger til den danske bataljon (operativ kontrol).

Situationen i det danske ansvarsområde var god og stabil, da hold 4 ankom til Irak. Sikkerhedssituation tillod dem at køre rundt i området i mindre køretøjer, og de kunne også besøge lokale markeder for at købe mad og drikke. Begivenheder i Bagdad fik imidlertid også betydning i Basra-området, og sikkerhedssituationen forværredes. Risikoen for vejsidebomber blev forøget. **Militærbase** blev også udsat for raketangreb. De tog dog ikke raketangrebene meget alvorligt. De vidste ikke, hvem der placerede vejsidebomber. De havde nogle formodninger, men det var vanskeligt at fastslå, når de ikke greb nogen på fersk gerning. Det var personer, som ikke bar uniform, hvilket medførte en stigende mistillid blandt soldaterne til de lokale.

Der var en del væbnede kampe imellem irakiske klaner og stammer. Han oplevede på en opgave at blive fanget i sådan krydsild. I det omfang, hvor sådanne træfninger udgjorde en

fare for lokale og den almindelige sikkerhed, søgte de at gribe ind, hvis det var muligt. Men ofte hørte de først om sådanne træfninger efterfølgende.

Han besøgte aldrig irakiske fængsler, men har set fængselsceller i irakiske politistationer. Det var meget primitive celler, som mindede om, hvad man kunne se i en westernfilm. De var typisk ikke udstyret med senge. Om sommeren kunne det imidlertid forekomme, at irakere valgte at sove på jorden udenfor, fordi det var det mest kølige sted at sove. Han har ikke kendskab til fængsler i Basra by.

I forhold til de irakiske bataljoner var opgaven med mentorering og uddannelse at få officererne i tale, så de kunne uddanne deres egne styrker. TSU var veluddannet. Der var lagt tyngde i denne styrke, fordi man fra amerikansk og britisk side ønskede at uddanne nogle sikkerhedsenheder, der var i stand til at udføre de hårdeste opgaver selv, f.eks. at fange tidligere krigsforbrydere. Dernæst rangerede i faglig dygtighed ING, der havde en del gode officerer med erfaring fra krigen mod Iran. De skulle dog løftes fra en gammel doktrin over til en mere moderne tankegang. Det lokale politi var en broget flok med nogle få veluddannede officerer. Flere af politiofficererne kom fra andre områder i Irak og havde intet forhold til de lokale. Han mener ikke, at nogen af disse styrker, TSU, ING eller lokalt politi, havde ry for at mishandle fanger.

Hold 4 blev generelt modtaget godt af de lokale, når de var ude i området. De blev mødt af gæstfrihed, vel også fordi lokalbefolkningen faktisk ønskede fred og ro i landet.

Der er vel altid en vis konkurrence mellem forskellige sektioner i en stab, men stabens forskellige enheder er afhængige af hinanden i forbindelse med planlægning af operationer. Helt overordnet set var samarbejdet i staben på hold 4 godt, men det kunne godt have været bedre. Man skal huske på, at staben først var blevet samlet i april 2004. Under udsendelsen opbyggede de samarbejdsrelationerne internt i staben, men der kunne også være enkeltpersoner, som søgte at suboptimere for sin egen enhed. Han oplevede ikke, at der var uenighed mellem sektionerne i staben om, hvorvidt en operation skulle gennemføres, men der kunne være uenighed mellem operationssektionen og efterretningssektionen om, hvilke hensyn der skulle vægtes højest i vurderingen af, om en operation skulle gennemføres. Dette ville resultere i forskellige løsningsmuligheder, på hvilket grundlag chefen så måtte træffe en afgørelse. Sat på spidsen kunne det indebære en afvejning af hensynet til uddannelse og mentorering over for betydningen af et spinkelt efterretningsgrundlag.

Han har ikke hørt om, at tilfangetagne fra operation Green Desert skulle være blevet slået og sparket, før der blev skrevet om det i pressen. Han havde ikke deltaget i planlægningen eller gennemførelsen af operationen. Den 24. november 2004 ankom han til Kuwait for at blive samlet op og kørt til den danske lejr i Irak. Han havde været hjemme på orlov. Han blev indkvarteret i Kuwait og blev samlet op ved grænsen mellem Irak og Kuwait den 25. november 2004 omkring kl. 12.00 af en dansk patrulje, der havde deltaget i operation Green Desert. Turen varede en times tid, og han blev undervejs opdateret på, hvad der var sket, og hvad soldaterne havde oplevet. De fortalte ikke noget om, at tilbageholdte skulle være blevet slået og sparket. Han kan ikke huske, om soldaterne var fra spejdereskadronen eller panserinfanterikompagniet.

I lyset af Hommel-sagen var de meget opmærksomme på at forklare soldaterne på hold 4, at de skulle overholde reglerne i ”soldatens kort” til punkt og prikke. De ca. 500 danske soldater skulle dække et areal på størrelse med Jylland. Derfor var der et væsentligt hensyn at tage til ressourceforbruget. Danskernes primære opgave var mentorering og sikkerhed, og disse opgaver kunne man ikke udføre, hvis man samtidig tog et stort antal fanger. Briterne havde i modsætning til hold 4 ”search and arrest teams”, som kunne håndtere sådanne aktiviteter. Hele formålet med operation Green Desert var, at irakerne selv skulle gennemføre operationen. Der var således ikke tale om nogen finte i forbindelse med denne operation.

Hold 4 havde ikke nogen combat camera teams. I 2004 havde enhver soldat et digitalt kamera. I efterretningssektionen havde man et ønske om at få rådighed over et videokamera. Han var ikke bekendt med, at bataljonen rådede over videokameraer. **Vidne 21** kunne vel godt træffe beslutning om at medbringe et videokamera under operation Green Desert, men han kan ikke helt se, hvad formålet hermed skulle være. Han har ikke været med til i andre sammenhænge at befale brug af combat cameras. Han blev først opmærksom på, at der var foretaget en filmoptagelse under operationen, da filmen blev offentliggjort i 2012.

Han vil ikke mene, at danske soldater har foretaget eller medvirket til screening af tilbageholdte under operation Green Desert. En sådan opgave skulle i givet fald have været beskrevet i befalingen. Den danske bataljon rådede ikke over hunde. Han ved ikke, om de tilbageholdte blev udsat for intime kropsundersøgelser i forbindelse med screening.

Han er bekendt med End of Tour rapport for hold 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 501 ff. Han havde modtaget den i udkast til kommentering. En sådan rapport indeholder en opsummering af forløbet med forslag til eventuelle forbedringer. Foreholdt, at **Vidne 14** har forklaret for landsretten, at det var hans vurdering, at operation Green Desert medvirkede til et fald i antallet af vejsidebomber, har han bekræftet, at dette også er hans vurdering. Han mener ikke, at Az Zubayr generelt betragtet var et farligt sted. Der var i området grupperinger, som var fjendtligt indstillet over for koalitionsstyrkerne. Helt overordnet betragtet oplevede han udviklingen i området som positiv, men der var et stigende antal af ”anti iraqi forces”. Rapportens beskrivelse i pkt. 3.1.4 af 601 og 602 Iraqi Army Battalion er retvisende. TSU er uomtalt i rapporten, fordi de havde haft meget lidt at gøre med TSU. Den danske bataljon havde ingen relation til TSU ud over, at TSU havde deltaget i operation Green Desert. De trænede ikke irakerne i, hvordan irakerne skulle tilbageholde personer. Punktet indeholder en kritik af den begrænsning, der lå i begrebet ”co-ordinating authority”, som begrænsede danskerne i mulighederne for at vise irakerne, hvordan en operation korrekt skulle gennemføres, og som ligeledes ville vanskeliggøre en koordineret indsats i en eventuel kampsituation. Denne kritik blev nok skrevet med en hærførers optik, og det ville have forudsat et andet magtanvendelsesdirektiv, hvis der skulle have været et enstrengt kommandoforhold også i forhold til de irakiske styrker. Han drak en ekstra kop kaffe med **Vidne 14**, da de to internerede under dansk tilsyn, der er omtalt i rapportens pkt. 7.2.2, var blevet løsladt. Rapportens liste over særlige hændelser er sikkert udarbejdet på baggrund af de oplysninger, der forelå i bataljonen. Det ville have fremgået af dette punkt, hvis hold 4 havde taget fanger under udsendelsen.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at han ikke kan huske, hvad der står i det sortmarkerede afsnit i rapportens punkt 7.2.2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 520. Egentlige tilfangetagelser skulle i henhold til direktivet rapporteres umiddelbart til HOK og ville derfor stå i rapportens liste over særlige hændelser.

Han var første gang i Irak i forbindelse med en ”fact finding tour” i maj 2004. Han opholdt sig i landet i godt og vel en uge. De boede i Camp Eden. Han påbegyndte sin orlov under udsendelsen på hold 4 den 28. eller 29. oktober 2004.

Den missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen gik ud på, at hold 4 blev samlet i de enheder, som personerne skulle indgå i. Chefen blev samlet med sin stab i Slagelse.

Herefter blev man uddannet, således at man var klar til den rolle, man under udsendelsen skulle påtage sig. De blev også undervist i irakisk kultur, herunder ”do’s and dont’s” under ophold i Irak. Der blev ikke undervist i, hvorledes irakerne behandlede deres fanger. De havde drøftelser om, hvordan danskerne skulle håndtere eventuelle tilbageholdte. Der var med Hommel-sagen in mente et ekstremt fokus på, at retningslinjerne skulle følges til punkt og prikke. Tidligere hold havde haft til opgave at håndhæve lov og orden. Med magtoverdragelsen til irakerne var dette nu i udgangspunktet irakernes opgave. Hold 4 måtte ikke overdrage tilbageholdte til irakiske styrker. De skulle overføres til englænderne. Magtanvendelsesdirektivet af 25. august 2004, jf. ekstraktens bind V, side 188 ff., blev gjort til genstand for intern distribution, og militærjuristen **Vidne 17** fik til opgave at vurdere, om der var noget, som gav anledning til særlige tiltag på hold 4.

Han havde været på politistationer nord for Al Hartha og i Al Hartha, hvor cellerne var meget primitive. De kunne for så vidt komme og gå på politistationerne, som de ville. Forvist organisationsdiagram vedrørende ”Police Stations Sector 1” har han forklaret, at den eneste af de oplyste politichefer, han havde mødt i denne sektor, var Col. **Politichef 1**. Der var politifolk, som kunne ”købes for meget små penge”. Det danske ansvarsområde omfattede adskillige politisektorer. Han havde ikke samarbejde med politi i sektor 1, men havde at gøre med politistationer nord for Basra by. Sektor 2 dækkede det sydlige distrikt. Sektor 4 var et af de distrikter, han var i. Han havde primært at gøre med Al Hartha. Han havde ikke noget kendskab til, at dele af politiet skulle have tilknytning til lokale militser. Briterne, der aflønnede de lokale politifolk, havde på et tidspunkt gennemført en proces, der gik ud på at skille sig af med politifolk, der var tilknyttet militser. Han har ikke kendskab til, at **Politichef 2** i Umm Qasr skulle være tilknyttet en militser.

Den 25. november 2004 om aftenen blev der afholdt en intern debriefing i staben, hvor man gennemgik forløbet i operation Green Desert. Det skete under ledelse af **Vidne 14**. Enhederne gennemgik, hvad der var sket under operationen, og søgte at pege på, hvor der var plads til forbedringer. Omkring den 28. november 2004 var der endvidere en debriefing, hvor de irakiske enheder deltog i en gennemgang af forløbet fra start til slut. Irakerne modtog feedback på operationens forløb. Der blev ikke peget på problemer med fangehåndtering. Tværtimod blev de rost for forløbet ved to mål, hvor blandt andet TSU havde været inde. Sagen blev først aktuel på ny den 7. december 2004, da der blev offentliggjort artikler i en lokal avis. **Vidne 14** indkaldte til et møde den 8. december 2004 med de ira-

kiske chefer, hvorunder han konfronterede dem med anklagerne og meget tydeligt sagde, at hvis der var hold i dem, så ville det fortsatte samarbejde ophøre.

Irakerne havde vist været utilfredse med, at englænderne under operation Green Desert på et mål havde stillet med et "search and arrest team", fordi de opfattede det som en desavouering af den irakiske indsats. "Search and arrest" tog briterne og irakerne sig af. Danskerne havde ikke uddannede "search and arrest teams", og han har ikke hørt om, at de deltog i egentlige anholdelser eller tilbageholdelser.

Foreholdt Post Operation Report af 29. november 2004, pkt. 3.3, jf. ekstraktens bind V, side 497, har han forklaret, at "search and arrest phase" dækker en fase med flere aktiviteter.

Forevist Frago 284, amendment 1, pkt. 3, litra i), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 388, har han forklaret, at punktet formentlig omfatter danske MP'ere. Den danske bataljon bestod både af danske og engelske enheder, hvorfor bemærkningen i Post Operation Report om, at DANBAT i konsekvens af "last minute changes" blev involveret mere i "search and arrest phase itself" også kunne vedrøre de britiske enheder, der var underlagt DANBATs kommando.

Vidne 16 har forklaret blandt andet, at han i dag er tjenestegørende i forsvaret. Han var på hold 4 stabschef og fungerede som chefens højre hånd. Han stod endvidere for planlægning i staben. Han havde ansvaret for stabspersonalet fra uddannelsesperioden i Danmark og indtil hjemsendelsen i februar 2005. Uddannelsen blev påbegyndt i Danmark ca. seks måneder før udsendelsen. Under den missionsforberedende uddannelse modtog de rapporter fra hold 3, som indgik i deres øvelser i staben. Hold 3 havde været i Irak som besættelsesmagt, mens hold 4 skulle udsendes til landet med henblik på at støtte og mentore de irakiske styrker.

Samarbejdet mellem stabssektionerne var udmærket. Der kunne være uenighed mellem sektionerne, der bød ind med hver deres faglighed. Det ville være vidnet, der i tilfælde af uenighed måtte træffe afgørelse, eller **Vidne 14**, såfremt det lå uden for vidnets kompetence. De planlagde og gennemførte ikke operationer, medmindre de mente, at de havde det fornødne grundlag herfor.

Vidne 14 gav ham ansvaret for planlægningen af operation Green Desert. Han havde ikke opfattelsen af, at efterretningsoplysningerne, som lå til grund for operationen, var utroværdige. **Vidne 28** var forbindelsesofficer til irakerne og havde god føling med, hvad der foregik i området omkring Az Zubayr. Alle operationer blev gennemført på et sagligt grundlag – også henset til, at enhver operation potentielt kunne bringe danske soldaters liv i fare. Bataljonen havde et stort fokus på gennemførelsen af valget i februar 2005 i Irak og talte meget med de irakiske bataljoner herom og om stemningen blandt lokale. De irakiske sikkerhedsstyrker havde også stor opmærksomhed på valget. Han mener derfor ikke, at der på daværende tidspunkt var et ”issue” omkring troværdigheden af den irakiske efterretningskilde.

I overvejelserne forud for operation Green Desert var de i staben meget opmærksomme på, om trusselsbilledet kunne begrunde en så stor operation. Det indgik også i overvejelserne, at man kunne opnå en vurdering af, hvor langt de var i uddannelsen af de irakiske styrker. Irakernes efterretningsarbejde var i positiv udvikling, hvorfor bataljonen var mere lydør over for irakiske ønsker om bistand. Under planlægningen havde de møder med repræsentanter for de irakiske bataljoner, repræsentanter for politiet og lokale dommere. Irakerne planlagde selv operationen, mens den danske bataljon monitorerede og mentoredede irakerne i denne proces. Trusselsbilledet indgik løbende i processen, herunder i afvejningen af, om de med operationen forbundne risici talte afgørende imod at gennemføre operationen.

Han kan ikke huske, at der skulle være blevet udarbejdet et annekset om anvendelse af combat cameras under operation Green Desert. Et sådant bilag kunne udarbejdes af såvel operationssektionen som efterretningssektionen. Han ville helt sikkert have fået at vide, hvis **Vidne 14** havde befalet **Vidne 22** at udarbejde et annekset om anvendelse af combat cameras. De havde ikke personel, der var uddannet til at indgå i et combat camera team. Han har heller ikke hørt om, at **Vidne 14** skulle have befalet **Vidne 22** at ændre i target folder'en, herunder klassificeringen af efterretningskilden.

Han deltog ikke i selve operationen, idet han fungerede som backup i forhold til **Vidne 14**, der selv deltog i operationen. Han var således placeret i TOC'en som senior duty officer.

Forevist TOC-log, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 417 ff., har han forklaret, at der under en operation som operation Green Desert i TOC'en typisk sidder to-tre hjælpere, der nedskriver, hvad der passerer. Loggen indeholder således radiokommunikationen under operationen. TOC'en var udstyret med højttalere, så personerne i TOC'en kunne høre, hvad der blev kommunikeret. TOC-loggen er principielt, som den er, og der bliver som udgangspunkt ikke efterfølgende foretaget rettelser. Der kan godt være detaljer, som ikke kommer med i TOC-loggen, eller enkelte misforståelser i loggen. Meldingen kl. 06:28, jf. samme ekstraktbinds side 422, fra "63" til "72" går ud på, at tilbageholdte skal igennem den lokation, der har kodeordet "Vienna". Det kan godt passe, at det var **Militærbase**. Meldingen er kommet fra den fremskudte kommandostation. Danskerne havde ikke tilbageholdte, så det må sigte til de personer, som irakerne havde tilbageholdt. Meldingen kl. 06:30 er et spørgsmål fra TOC'en til den fremskudte kommandostation, om TOC'en skulle advisere briterne om de tilbageholdte. Briterne holdt til ca. 300 meter fra TOC'en. Meldingen kl. 08:13, jf. samme ekstraktbinds side 425, vedrører højst sandsynligt en transport af fanger, som irakerne havde taget. Spejdereskadronen var kommet med i den pågældende "dråbe" af køretøjer fra **Mål** 4. En "dråbe" består typisk af 8-12 køretøjer, hvilket er et antal som muliggør, at de kan forsvare sig. Meldingen kl. 08:25 omhandler, at de danske køretøjer fulgte de irakiske køretøjer med fanger til den lokation på **Militærbase**, hvor screening skulle finde sted. Den britiske brigade var klar til at gennemføre screening, hvorfor det i "Aktion" er anført, "Meldt til BDE". Der gik således også meldinger opad i systemet om, hvordan operationen forløb. Meldingen kl. 08:27 omhandler den tidligere omtalte "dråbe" af køretøjer. Meldingen kl. 09:15, jf. samme ekstraktbinds side 426, er givet af **Vidne 14**. Han vil mene, at det er irakerne, der var ved at overlevere de tilbageholdte til briterne. Når man kørte ind til **Militærbase** af East Gate og kørte op til den danske lejr, passerede man de telte, som briterne anvendte til screening. Den efterfølgende melding ved løbenummer 62 drejer sig om, at der skulle tages kontakt til Royal Dragoon Guard. Han ved ikke, hvad der i meldingen sigtes til med "council". De lokale myndigheder havde et council, og det er muligt, at det er dette "council", der er tænkt på. Meldingen kl. 09:38 går ud på, at der skulle tages kontakt til briterne, således at de kunne udvirke, at TSU afleverede tilbageholdte på **Militærbase**. Den danske bataljon arbejdede ikke meget sammen med TSU, hvorfor beskeden skulle gives til briterne. TSU'erne var bedre uddannet og bevæbnet end de øvrige irakiske styrker, så de irakiske bataljoner så det som en sikkerhed, at TSU medvirkede til operationen. Det lå ikke planen, at TSU skulle håndtere de tilfangetagne. Det var, så vidt han husker, meningen, at tilfangetagne skulle håndteres af det irakiske lokalpoliti og de irakiske bataljoner. Det var således, det normalt blev tilrettelagt. Mel-

dingen kl. 11:14, jf. samme ekstraktbinds side 427, omhandler, at de danske styrker skulle være klar til at modtage køretøjer og tanke disse. Meldingen kl. 12:32, jf. samme ekstraktbinds side 428, omhandler, at den danske bataljon havde nogle transportkøretøjer, som stod klar, hvis det blev nødvendigt. Forespørgslen går på, om de danske lastbiler fortsat skulle holdes klar til transport af tilbageholdte. Meldingen kl. 15:40 omhandler, at danske lastbiler ikke skulle bruges til transport af tilfangetagne. Meldingen kl. 16:24 omhandler Royal Dragoon Guard, der ikke indgik under den danske bataljon.

Danskerne medvirkede ikke til screening eller intim kropsundersøgelse af de tilbageholdte. Det er sikkert korrekt, at **Vidne 14** havde bestemt, at han skulle deltage i udspørgen, hvis noget sådant skulle udføres af danske soldater. Militærjuristen **Vidne 17** ville sikkert også skulle medvirke. Screeningen blev foretaget, fordi det fremgik af efterretningsgrundlaget, at der muligvis var personer, som var fjendtligt indstillede over for koalitionsstyrkerne. Screeningen skulle således afdække, om nogen af de tilbageholdte figurerede i en britisk database som oprørere. Danskerne rådede ikke over hunde, men det gjorde briterne.

Forevist instruks af 16. juli 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 41, har han forklaret, at det er den instruks, de skulle følge omkring indberetninger om tilfangetagne.

En Daily Sitrep er en daglig indberetning til HOKs operationscenter, jf. eksempelvis tillægsekstraktens bind 1, side 449 ff. De blev udarbejdet af en vagthavende officer, og vidnet læste dem igennem inden fremsendelse til HOK. I den pågældende rapport omtales blandt andet operation Green Desert. Det fremgår af rapporten, at DANBAT, 602 og 601 irakiske bataljon, et kompagni fra TSU, Corrunna Coy (UK), Royal Engineer Search Team (UK), Weapons Intelligence Section (UK), Ammunition Technical Officer (UK), Scene of Crime Officer (UK), et pansret køretøj og en helikopter deltog i operationen. Det lokale irakiske politi blev først varslet i sidste øjeblik, fordi man havde dårlige erfaringer med operationer, hvor de var blevet inddraget tidligt og havde handlet illoyalt. Det lokale politi havde ikke nogen vigtig rolle i forbindelse med operationen. Bemærkningen i rapporten om de irakiske styrkers faglige standpunkt var en slags prognose for, hvorledes de ville kunne klare sig i forbindelse med opretholdelse af sikkerheden i landet under valget i februar 2005. De danske soldater havde ikke foretaget tilbageholdelser (haft hånd på nogen). Derfor er der under afsnittet om tilbageholdte anført tallet nul.

De udarbejdede også ugentlige opsummeringer på, hvad der skete, jf. eksempelvis tillægsekstraktens bind 1, side 461 ff. Punkt 3.3 i den pågældende ugerapport omhandler blandt andet resultatet af operation Green Desert, som var tilfredsstillende. Beslaglagt "sprængstof/krudt" kunne have været anvendt til vejsidebomber.

Punkt 7.2.2., 1. afsnit, i End of tour rapporten for hold 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 520, er en korrekt beskrivelse af tilbageholdte og internerede under udsendelsen af hold 4. Han erindrer ikke, hvad der står i det "blændede" afsnit i samme punkt. Han må antage, at rapportens liste over særlige hændelser er komplet. Han mener ikke, at der i listen mangler hændelser omkring fangemishandling. Et overgreb på civile irakere ville skulle rapporteres som en særlig hændelse.

Han overvejede på intet tidspunkt i forbindelse med operation Green Desert, at tilfangetagne kunne blive udsat for tortur. De modtog ikke rapporter fra de danske soldater om fangemishandling, men vidste godt, at tortur kunne forekomme i Irak.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at den missionsforberedende uddannelse for hold 4 blev påbegyndt i februar 2004. Sådant uddannelse indledes ofte med, at hjemkomne soldater medvirker til briefing af det nye hold, der skal forberede sig til udsendelse. Forberedelsen løber helt indtil udsendelsen. Hold 3 havde Hommel-sagen, så den var hold 4 opdateret på. De blev undervist i fangenhåndtering. Det indgik også i uddannelsen, at hold 4 ikke skulle udsendes til Irak som besættelsesmagt. Det var militærjuristen og efterrettingssektionen, der fra hold 3 modtog rapporter, herunder om tilbageholdte. Militærjuristen orienterede de andre i staben herom i det omfang, det var relevant, f.eks. hvis der var en ændret procedure. Det var et vigtigt led i forberedelsen at modtage oplysninger fra hold 3. Han mindes ikke at være blevet briefet om en rapport om klager fra otte fanger i Irak. De talte om, at det irakiske politi kunne være hårdhændet over for fanger. Det kunne være vanskeligt at sondre mellem, om den hårdhændede behandling var et led i en stammekonflikt eller udtryk for det lokale politis handlinger. De hørte ikke særligt meget om TSU, for TSU opererede også under hold 3's udsendelse i det britiske område. Den irakiske hær (ING) blev først samlet medio 2004. Han kan ikke huske, hvornår TSU blev samlet som en enhed. Han mener at huske, at det enten var amerikanerne eller briterne, der uddannede TSU. De var vist udstyret med våben m.v. fra den tidligere irakiske hærs lagre. Oprørerne kunne være bedre udrustet end de irakiske sikkerhedsstyrker. Generelt følte de

irakiske styrker i begyndelsen, at de ikke kunne matche oprørsstyrkerne, fordi oprørerne var bedre udrustet.

På tidspunktet for operation Green Desert havde 601 og 602 ING fået så mange våben og så meget udstyr, at de selv var i stand til at gennemføre operationer. De var meget interesserede i at lære af danskerne, hvordan man planlægger en operation. Han vil tro, at de irakiske styrker havde kapacitet til på det praktiske plan at gennemføre operationen på egen hånd.

Han er ikke blevet afhørt af Forsvarets Auditørkorps om videooptagelsen fra **Mål 4**.

Foreholdt **Vidne 14's** forklaring til auditørrapport, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 681, 5. afsnit, har han forklaret, at han jo ikke behøver at være enig med sin tidligere chef. Vidnet arbejdede meget sammen med planlægningsafdelingen i 601 og 602 ING. Kvaliteten af bataljonernes kompagnier varierede en del. Der var officerer i både 601 og 602 ING, der havde mange års erfaring. Han ved ikke, hvor mange års erfaring efterretningsofficeren, der gav oplysninger til brug for operation Green Desert, havde.

De soldater, han talte med, havde ikke været i den tidligere irakiske republikanergarde under Saddam Hussein. Det var almindelige officerer i en mellemøstlig hær. Han talte ikke med dem om tortur, men havde haft samtaler med dem om anvendelse af kemiske våben. Han havde hørt, at de "slemme drenge" kom fra republikanergarden.

Foreholdt **Vidne 17's** forklaring for landsretten kan han genkende, at de nogle gange talte om, at man som civil iraker kunne risikere at blive udsat for overgreb i de irakiske styrkers varetægt. De talte ikke om en risiko for at fanger kunne blive udsat for falanga eller tortur i form af elektriske stød. Det irakiske politi var begyndt at få autoritet, men bataljonen arbejdede ikke meget sammen med det lokale politi. Den danske bataljon samarbejdede primært med de irakiske sikkerhedsstyrker. Drøftelserne om risikoen for hårdhændet behandling i irakiske styrkers varetægt gik primært på det lokale irakiske politi. "Hårdhændet behandling" er i hans verden ikke f.eks., at demonstranter sættes i "futtog". Det vil derimod være hårdhændet behandling, hvis man er blevet slået gul og blå.

Hvis efterretningsgrundlaget for operation Green Desert ikke havde været på plads, ville de ikke have gennemført operationen. **Vidne 22** var en af "lead plannerne" på opera-

tionen. Der var en kort drøftelse af efterretningsoplysningernes kvalitet på et af de indledende stabsmøder. Der var intet efterretningsmæssigt, der talte imod operationen, og der var mere end én kilde. Der var således informationer fra **Vidne 28**, efterretningsofficeren fra den ene irakiske bataljon samt den betryggelse, der lå i, at en dommer havde indvilliget i at udstede en retskendelse til brug under operationen. De havde i forbindelse med planlægning af andre operationer oplevet, at en dommer ikke ville give retskendelse hertil. Der var meget fokus på det område, hvor operationen blev gennemført, idet der var mange vejsidebomber.

Det afhang af TOC-vagtens evner, om vedkommende førte TOC-loggen i hånden eller på PC. Dokumentet kunne i princippet godt ændres efterfølgende, men blev afsluttet hver dag.

Han var ikke til stede ved screeningen, da denne blev gennemført.

Han husker ikke nærmere om, hvilke våben der blev fundet under operationen, ud over at der blev fundet håndvåben og maskingeværer. Et maskingevær hviler på støtteben og er typisk båndfødet. En Kalashnikov er et håndvåben. Det var på daværende tidspunkt ikke lovligt at færdes med håndvåben i Irak. Han mener heller ikke, at irakere måtte besidde sådanne våben. Man gav fra irakisk side nogle af sheikerne tilladelse til at besidde håndvåben, fordi der kunne være prestige i at bære f.eks. en pistol.

Det lokale irakiske politi fra Az Zubayr var til stede under operationen, men de blev som sagt inddraget sent. Han støtter blandt andet sin erindring herom på fotos, han efterfølgende har set.

Forevist Frago 284, Amendment 1, jf. ekstraktens bind V, side 386, har han forklaret, at mentorering og monitorering af ING og TSU skulle forestås af MP'erne. Det ville derfor typisk omfatte "search-delen", men man mentorerede også irakerne i forbindelse med tilbageholdelser.

Han husker den hændelse, hvor en wahabist kom til at sprænge sig selv i luften, men erindringer ikke, om det skete før eller efter operation Green Desert. Det var bataljonens vurdering, at operationen bidrog til at højne sikkerheden i området.

Vidne 17 har forklaret blandt andet, at han var udsendt på hold 4 som militærjurist. Han havde og har fortsat rang af orlovskaptajn. Han er uddannet cand.jur. og blev ph.d. i folkeret i 2010. Han gjorde inden udsendelsen tjeneste i Forsvarskommandoens inspektionsafdeling, hvor han arbejdede med implementeringen af DeMars. Han havde på daværende tidspunkt ikke andre funktioner, men fulgte kurser for militærjurister.

Han fik i begyndelsen af 2004 tilbud om at blive udsendt til Irak. Han kendte **Vidne 14** fra tidligere tjeneste i Forsvarskommandoen og valgte at acceptere tilbuddet. Han ankom til Irak på hold 4 omkring den 12. august 2004 og var der indtil medio februar 2005. Inden udsendelsen indgik han i ”premission training” med de øvrige på hold 4 på Antvorskov kaserne i Slagelse. Det var en missionsforberedende uddannelse for staben og de øvrige på holdet. De deltog også i nogle feltøvelser i Jylland. Behandlingen af fanger var en del af undervisningen. Hans missionsforberedende uddannelse foregik i løbet af sommeren 2004. Reglerne for behandling af krigsfanger og civile i krigstid i henholdsvis tredje og fjerde Genevekonvention minder en del om hinanden. Han forestod den juridiske undervisning i behandling af fanger, inden hold 4 blev udsendt. Der var en større præsentation omkring juli 2004 af magtanvendelsesgrundlaget, hvor bataljonen var samlet. Han havde kendskab til de retlige dokumenter, som lå til grund for indsatsen i Irak. Bataljonen bestod af i alt ca. 500 personer, men det var ikke alle, der deltog i præsentationen.

Der var udarbejdet et magtanvendelsesdirektiv forinden udsendelsen, og der blev i forløbet udarbejdet et ændret magtanvendelsesdirektiv i konsekvens af magtoverdragelsen til irakerne. Magtoverdragelsen fandt formentlig sted i løbet af vidnets missionsforberedende uddannelse. Koalitionsstyrkerne var derefter til stede i landet efter invitation fra den irakiske regering. Den fjerde Genevekonvention fandt analog anvendelse. Dette konkluderede de på grundlag af den gældende FN-resolution, der lå til grund for koalitionsstyrkernes tilstedeværelse i Irak. De danske soldater måtte efter det senest gældende magtanvendelsesdirektiv ikke uden videre overlevere irakere til lokale myndigheder. De måtte ifølge direktivet alene foretage ”questioning” og ikke egentlig afhøring.

Den første måned efter ankomsten til Irak var præget af forholdene på hold 3 i konsekvens af Hommel-sagen. Det var nærmest et fallitbo. Hans forgænger, **Vidne 57**, var sammen med blandt andre chefen for hold 3 blevet hjemsendt, og der var i stedet en anden militærjurist, **Vidne 58**. Hold 4 modtog nyheden om Hommel-sagen under den missionsforberedende uddannelse, og der bredte sig en form for usikkerhed i forhold til, om de ud-

sendte på hold 3 havde handlet i god tro og alligevel var blevet ”dømt ude”. **Vidne 14** havde blandt andet i lyset heraf tilkendegivet over for vidnet, at der ikke var nogen grund til at gå til kanten af magtanvendelsesdirektivet. Han kan ikke huske, at der på daværende tidspunkt forelå informationer om fangeklager. Foreholdt e-mail af 19. juli 2004 til **Vidne 7** om liste over fanger, som ved det uanmeldte tilsyn den 23. juni 2004 hævdede at være blevet udsat for overlast eller at lide af sygdomme under deres tilfangetagelse, jf. ekstraktens bind V, side 69 f., samt månedsrapport i ekstraktens bind V, side 111-113, har han forklaret, at han ikke erindrer at være blevet bekendt med sådanne informationer. Han opfattede situationen dernede på den måde, at han primært skulle fokusere på to ”danske” fanger, der var tilbageholdt i den britiske ”detention facility”. Han beskæftigede sig ikke i øvrigt med tidligere tilbageholdte fanger. De havde en handlepligt, hvis de så, at fanger blev udsat for overgreb i irakiske styrkers varetægt. Han har ikke tidligere set Justitsministeriets notits af 1. juli 2004 om visse ansvarsforhold for danske styrker i Irak, jf. ekstraktens bind V, side 45 f.

I relation til notitsens punkt 2, 1. og 2. afsnit, samt 3. afsnit, 1. punktum, har han forklaret, at de havde et direktiv om handlepligt, hvis de overværede overgreb begået af irakiske styrker. Dette lå i krydsfeltet mellem politik og jura, for de danske styrker kunne ikke ses samarbejde med styrker, der ikke overholdt menneskerettigheder eller humanitær folkeret. Han kan ikke genkende, at de skulle have et juridisk ansvar, såfremt de danske styrker undlod at gribe ind. De måtte ikke risikere danske soldaters liv i denne proces – så måtte man i stedet tage drøftelsen efterfølgende på ledelsesniveau med de irakiske styrker. Notitsens punkt 2, 1. afsnit, afspejler efter hans opfattelse, hvad der stod i magtanvendelsesdirektivets regler om handlepligt. Notitsens punkt 2, 2. afsnit, og 3. afsnit, 1. punktum, svarede også dertil, så længe sådanne handlinger kunne ske uden unødigt opofrelse. De skulle så vidt muligt gribe ind, og hvis man ikke kunne det, skulle det rapporteres. Han er dog ikke enig i Justitsministeriets vurdering af ansvar.

Forholdene var i august-september 2004 relativt fredelige, og der var et godt samarbejde i staben. Han anvendte meget af sin tid på markskadesager og på at tale med soldaterne, herunder for at sikre sig, at blandt andet budskaberne i ”soldatens kort” var ”trængt igennem” til soldaterne. **Vidne 58** forblev i lejren tre-fire dage efter vidnets ankomst for at overdrage opgaver til vidnet. Han husker ikke indholdet af overdragelsen.

Det er korrekt, at bataljonens primære opgave var at bidrage til sikkerhed og uddannelse af de irakiske styrker, således som han har forklaret til auditørrapport af 1. marts 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 692, næstsidste afsnit. Han var ikke direkte involveret i disse opgaver, men deltog på forskellige udgående aktiviteter, hvor han implicit var inddraget i opgaverne. Han deltog f.eks. i møder med chefer for de irakiske styrker. Behandling af fanger blev ham bekendt ikke drøftet på sådanne møder.

De havde mange besøg i den danske lejr under udsendelsen, herunder et besøg af medlemmer af Forsvarsudvalget og daværende forsvarschef **Vidne 8**. Han kan ikke huske, om forsvarsministeren også deltog, men det er muligt. Der var selvfølgelig en briefing af medlemmerne af Forsvarsudvalget. Det ville være naturligt, hvis han også deltog i briefinggen, men han husker ikke, om han var til stede. Han husker ikke et besøg, hvor daværende **Forsvarsminister** deltog.

Han erindrer ikke, at konfliktniveauet i området blev forværret i løbet af den periode, hvor hold 4 var udsendt. Han vidste, at der havde været skudtræfninger mellem den shiitiske mehdimilits og danske styrker, inden hold 4 blev udsendt. Han modtog under udsendelsen informationer om, at militsen blev trængt af andre militser. De mest magtfulde militser i området var shiamuslimske. Der var nogle ”spændinger under overfladen”, som de danske styrker ikke altid var i stand til at monitorere.

Han kan ikke huske, hvornår han første gang hørte om operation Green Desert. De fik typisk information om forestående operationer en til to uger før operationen. I sin personlige dagbog har han den 22. november 2004 gjort bemærkning om operation Green Desert. Han ville typisk høre om operationer i ”commandteamet” (operationssektionen), hvor operationer blev drøftet. **Vidne 14** afholdt møder med sektionslederne, hvor vidnet også deltog. Han ville i forbindelse med tilrettelæggelsen af operationer typisk ”stå på sidelinjen” og vurdere, om operationen gav anledning til særlige juridiske opmærksomhedspunkter. Han koncentrerede sig således om det juridiske, som han også har forklaret til auditørrapporten. Han ville skrive sådanne opmærksomhedspunkter ind i et dokument om magtanvendelse, som derefter ville indgå som annekts til operationsordren. Han udarbejdede altid et sådant annekts og må derfor også have udarbejdet et til brug for operationsordren for operation Green Desert. Denne operation var juridisk set en relativt ukompliceret opgave. Han mindes ikke konkrete drøftelser om vidnets annekts. Der forelå allerede et magtanvendelsesdirektiv, ”førerens kort” og ”soldatens kort”. Vidnet havde derfor alene behov for at udarbej-

de selvstændige bidrag, hvis operationen indebar afvigelser i forhold hertil. Udarbejdelsen af annekset har været hans hovedopgave. Ifølge vidnets dagbog var der også en del drøftelser af operationen den 24. november 2004, men dette behøvede ikke at forudsætte, at vidnets annekset var færdigudarbejdet. Der var et behov for indhentelse af dommerkendelser til brug for operationen. Han erindrer ikke, om han udarbejdede flere udgaver af annekset, og kan ikke huske, hvornår han færdiggjorde det.

Ifølge vidnets optegnelser i dagbogen vågnede han ca. kl. 2.30 om natten den 25. november 2004. De kørte ud af den danske lejr omkring kl. 5.00 om morgenen. Det var lidt sent, for normalt tilstræbte de at være ude ved mål inden kl. 5.00, fordi morgenbøn i moskeerne begynder omkring dette tidspunkt. Det var først og fremmest den irakiske nationalgarde (ING), der sammen med TSU skulle udføre operationen. De danske styrkers primære opgave var at hjælpe disse styrker til at varetage sikkerheden i landet. Hans forklaring til auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 692, 6. afsnit, kan måske tolkes som udtryk for en vis skepsis i forhold til de irakiske styrkers behandling af fanger, men det var ikke en problemstilling, som prægede de danske styrkers hverdag. Inden udsendelsen var de jo på hold 4 også blevet pålagt ikke at overdrage tilbageholdte til irakiske styrker. De var opmærksomme på, at der var fraktioner inden for de irakiske styrker, der kunne have en politisk agenda. Snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb. Han vil som vidne dog gerne understrege, at han ikke selv har overværet overgreb begået af irakiske styrker.

Under operation Green Desert befandt han sig ved forward command post sammen med **Vidne 14** og formentlig en efterretningsofficer. Der kan også have været en tolk til stede. Han husker ikke betegnelserne for operationens forskellige mål. De kørte først ud til Camp Chindit ved Az Zubayr. Ifølge optegnelser i vidnets dagbog gik de første irakiske styrker ind omkring kl. 5.40. Der skete ikke meget, men på et tidspunkt hørte de skud. Der blev angiveligt skudt mod ING-styrkerne. Omkring kl. 10.00 eller 10.30 kørte de videre til et andet mål, **Mål 2**. Ved dette mål var det TSU, der gik ind på målet, mens danske styrker sikrede udadtil. TSU kom ud med tilbageholdte personer, som blev behandlet ”lige efter bogen”. Man fandt under husundersøgelserne store mængder narkotika. Operationen havde ikke givet det store udbytte i forhold til mistænkte personer og konfiskerede våben, men hovedformålet var, at de irakiske styrker skulle udføre operationen. Danskerne skulle kun gribe ind, hvis operationen kom ud af kontrol, og der var ingen anledning hertil, så i den forstand var operationen en succes. Han kan ikke huske, at der under operationen kom an-

dre soldater hen til forward command post. **Vidne 47** var chef for spejdereskadronen. Han mindes ikke, at **Vidne 47** på et tidspunkt aflagde rapport ved forward command post og i den forbindelse udtalte, at nogle irakere havde fået nogle ordentlige hug. Han har i sin dagbog anført, at de kom retur til Camp Danevang kl. 12.45. Han har endvidere anført, at det under aftenens debriefing blev oplyst, at indsatsen var blevet godt modtaget. Han hørte ikke om, at der skulle være blevet anvendt combat cameras under operationen. Ifølge vidnets dagbog for den 29. november 2004 blev operationen nævnt på Al-Jazeera. Han husker ikke, at operationen blev omtalt negativt i en lokal avis. I sin dagbog har han den 5. december 2004 omtalt en artikel, der blev offentliggjort i lokalavisen Al Manarah.

Han var placeret i operationssektionen på hold 4, men han havde efter aftale med **Vidne 14** også adgang til at rapportere direkte til **Vidne 14**. Vidnet fandt det mest hensigtsmæssigt, at hans rådgivning af **Vidne 14** kunne finde sted direkte og uden ”filter”. Denne tilrettelæggelse af den militærjuridiske rådgivning var i overensstemmelse med sædvanlig kutyme. Han havde et fortrinligt forhold til **Vidne 14**. De havde tidligere arbejdet sammen i et-to år i Forsvarskommandoen.

Han talte ikke med **Vidne 57**, inden han blev udsendt til Irak. Han kan ikke huske, om han læste **Vidne 57's** rapporteringer inden udsendelsen. Forevist månedsrapport for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 125 ff., har han forklaret, at han ikke erindringer at have set denne tidligere. Den er dateret kort tid inden, vidnet tog afsted til Irak.

Militærjurist **Vidne 58** var på hold 3, da han ankom. Han talte med hende om overlevering til hold 4. Samtalerne koncentrerede sig om to fanger og markskadesager. Han brugte ellers sin tid på at følge op på de direktiver, der var blevet fastlagt, og sikre sig, at soldaterne havde forstået direktiverne. Markskadesagerne lagde også beslag på en del tid. Der var endvidere en træfning med mehdimilitsen den 7. august 2004, som de brugte en del tid på. Der var ”bystanders”, som var blevet ramt under træfningen, og vidnet anvendte tid på at håndtere disse personskader, herunder udbetaling af kulancemæssig godtgørelse. ”Kulancemæssig godtgørelse” var udbetaling af erstatning uden skyld. Der var to hensyn, som skulle tilgodeses. På den ene side ønskede den danske stat ikke at påtage sig skylden for skader, som den danske stat ikke var ansvarlig for. På den anden side var der i Irak tradition for betaling af ”blodpenge” (bodsydelse) for at bilægge konflikter. Der havde i lokalsamfundet udviklet sig ”takster” for forskellige typer af skader, som bataljonen lod sig

inspirere af. Kulancemæssig betaling kunne komme på tale i relation til såvel tingsskade som personskade. Den udbetaling af erstatning for en vandbøffel, som vises i dokumentarfilmen Bataljonen, blev håndteret i overensstemmelse retningslinjerne for udbetaling af kulancemæssig godtgørelse i internationale operationer, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 82. Vandbøflen var blevet skudt af en dansk soldat. Han vil mene, at det var velkendt i lokalbefolkningen, at der var mulighed for at fremsætte krav over for den danske bataljon om kulancemæssig godtgørelse. Han oplevede således flere gange, at lokale fremsatte krav, som ikke kunne verificeres, så de må have været godt bekendt med ordningen. Han er enig i vurderingen i punkt 7.3 om erstatningssager i End of Tour rapporten for hold 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 520. Han vil tro, at det er ham, der har forfattet punktet. For at undgå hævnakter kunne den danske bataljon i forskellige tilfælde med fordel betale ”blodpenge” (bodsydelse) og derved opnå aflad. Man undgik herved for relativt små pengebeløb unødvendige konflikter med lokale om hændelser, der havde påført nogle en skade, men som f.eks. var resultatet af lovligt selvforsvar fra de danske styrkers side. Han ville have sagsbehandlet en anmodning om erstatning fra de 23 irakere i sagen, hvis de havde rejst et krav over for bataljonen.

Han læste og gjorde sig fortrolig med magtanvendelsesdirektivet af 25. august 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 62 ff. Den danske bataljons muligheder for at foretage tilbageholdelse var begrænsede, som det også fremgår af direktivets punkt 19. Vedkommende skulle udgøre en væsentlig sikkerhedsrisiko. Hvis en person udgjorde en væsentlig sikkerhedsrisiko, skulle vedkommende overføres til den britiske detentionsfacilitet. I modsat fald skulle personen løslades. Punkt 21 fastslår, at tilbageholdte skulle behandles humant og værdigt. Han deltog ikke i uddannelsen af irakiske soldater, men vil tro, at de danske soldater videreførte samme standarder i undervisningen af irakiske soldater.

Han er i bogen ” **Titel** ” på side 295 f. gengivet korrekt, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 548 f. Det er fortsat hans opfattelse, at ordningen om, at briterne forestod tilbageholdelser, var juridisk holdbar. Dette støtter han blandt andet på den tredje Genevekonvention. Foreholdt **Vidne 57's** forklaring for landsretten om ansvaret for tilbageholdelser, har han forklaret, at det måtte være nationaliteten på den enhed, der foretog en tilbageholdelse, der var afgørende for ansvaret for behandlingen af den tilfangetagne.

Under operation Green Desert var der lagt op til, at irakerne skulle være i ”forsædet” og herunder forestå tilbageholdelser, mens danskerne skulle være i ”bagsædet”. Det var kun i

tilfælde af, at tingene kom ud af kontrol, at danskerne kunne komme i en situation, hvor de ville komme til at tage fanger.

Magtanvendelsesdirektivets punkt 22, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 65, om overdragelse af tilbageholdte indebar, at de danske soldater alene kunne overdrage til britiske styrker. En overdragelse til irakiske styrker skulle forinden forelægges for forsvarsministeren. Han må på hold 4 have haft opgaven med at orientere soldaterne om rækkevidden af handle- og meldepligten i magtanvendelsesdirektivets punkt 25 og 26. Det er hans formodning, at soldaterne var opmærksomme herpå. Han har hørt om en episode, hvor danske soldater greb ind under operation Green Desert. Hold 4 skulle gennemføre tilsyn mindst 2 gange om året med fanger i den britiske detentionsfacilitet (DTFC), som danske styrker på tidligere hold havde tilbageholdt. Han deltog selv i to tilsyn under sin udsendelse.

Udspørgen er en normal samtale, hvor man stiller spørgsmål om vedkommendes gøren og laden. Under en afhøring sammenholdes vedkommendes forklaring med andre kilder, og personens forklaring udfordres. Hold 4 måtte alene foretage udspørgen, fordi MP'erne ikke var uddannet i at foretage afhøringer, ligesom der havde været dårlige erfaringer med gennemførelse af afhøring i Hommel-sagen. Problemet i den sag var, at danske sprogofficerer var blevet uddannet under den kolde krig, herunder i afhøringsmetoder, som danske soldater dengang kunne risikere at blive udsat for. Alle i den danske bataljon kunne i princippet gennemføre udspørgen af en tilbageholdt. De gange, hvor bataljonen havde folk inde, overværede vidnet sådan udspørgen på **Vidne 14's** vegne. Han overværede ikke under sådan udspørgen nogen hårdhændet behandling af tilbageholdte og var faktisk lidt frustreret over, at der ikke blev stillet tilpas nærgående spørgsmål. Enhver person, der blev taget ind i lejren, ville blive kropsvisiteret, men det var ikke en del af en udspørgen at foretage en intim kropsundersøgelse. Hvis der skulle gennemføres en afhøring (tactical questioning), skulle dette forestås af briterne.

Memoet af 28. august 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 224 ff. er forfattet af ham. Baggrunden for memoet var, at briterne havde givet udtryk for, at de ønskede at minimere antallet af tilbageholdte i deres detentionsfacilitet. Briterne havde derfor forespurgt den danske bataljon, om nogle tilbageholdte kunne løslades. I forbindelse med en generel amnesti så bataljonen en mulighed for, at de to personer, som tidligere danske hold havde tilbageholdt, kunne løslades. En af disse tilbageholdte blev beskrevet som overordentlig farlig. Det er disse to personer, der er omtalt i månedsrapporten for september 2004, punkt

3, jf. samme ekstraktbind, side 233, og som blev løsladt. Der var herefter ikke andre personer, som hold 4 førte tilsyn med.

Han deltog i planlægningen af operation Green Desert, men, så vidt han husker, ikke i drøftelser om efterretningsgrundlaget for operationen. Han indgik i staben, hvor operationen blev drøftet, men han kan ikke afvise, at der i efterretningssektionen kan have været ført drøftelser om efterretningernes pålidelighed. Han kan ikke huske noget om, at **Vidne 14** skulle have befalet **Vidne 22** at ændre i target folder'en.

Han havde mulighed for dengang at gennemgå Frago 284, amendment 1, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 382. Når operationsbefalingen var udstedt, ville det typisk være for sent at fremkomme med eventuelle indsigelser. Han mindes ikke, at han skulle have haft betænkeligheder i forbindelse med operation Green Desert. Rules of engagement gjaldt for koalitionen. De irakiske styrker indgik ikke i koalitionen og var derfor ikke omfattet af Rules of engagement. Han erindrer ikke, hvad der står i de "blændede" afsnit i Rules of engagement, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 390 f. Han husker ikke, om der står noget om tilbageholdelser. Frago 284, punkt 3, litra g) omhandler under "prepare" en fangetransport, hvor de danske styrker skulle stille med lastbiler, og de irakiske styrker skulle sørge for bevogtning. Han vil mene, at fanger, der blev transporteret på denne vis, fortsat ville være i irakisk varetægt og dermed ikke være de danske soldaters ansvar. De danske styrker skulle kun være et logistisk støtteelement. Punktet fastlagde alene, at man skulle forberede sig på denne aktivitet, men ikke at den nødvendigvis skulle gennemføres.

Han husker ikke, om han medvirkede til, at der blev stillet krav om, at irakerne skulle sørge for de nødvendige retskendelser til brug for operationen. Han vil tro, at danskernes krav herom over for irakerne som omtalt i Post operation report, punkt 2.2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 413, blev imødekommet, men han husker ikke at have set kendelsen. En dommerkendelse skulle typisk indhentes hos dommeren i Al-Qurnah. Denne dommer var pålidelig. Der var grænser for, hvor mange detaljer man af sikkerhedsmæssige hensyn kunne forelægge for dommeren, der generelt var meget imødekommende. Han erindrer ikke eksempler på, at dommeren havde nægtet en retskendelse.

Han deltog i operation Green Desert ude på den fremskudte kommandostation for umiddelbart at kunne rådgive **Vidne 14**. Der opstod ikke under operationen behov for militær-juridisk rådgivning af chefen.

Han bekendt deltog de danske soldater ikke i screening af de tilbageholdte. Han deltog heller ikke selv heri. Screening var typisk en efterretningsopgave og dermed en britisk opgave. Det forekommer sandsynligt, at **Vidne 14** havde udstukket den forholdsregel, at **Vidne 14** eller en stedfortræder skulle deltage i screeninger, hvis sådanne blev gennemført af danske soldater. Han vil ikke generelt afvise, at man kunne foretage en rektalundersøgelse, men han tror ikke, at det skete under operation Green Desert. En rektalundersøgelse måtte forudsætte, at man havde mistanke om, at vedkommende havde skjult noget i endetarmen, og det kunne næppe have været tilfældet under denne operation.

Man kunne vel ikke udelukke, at tilbageholdte kunne risikere at blive udsat for tortur, men behandlingen af de tilbageholdte var jo et irakisk anliggende. Han gjorde sig på tidspunktet for operationen ikke overvejelser herom i forhold til de personer, der blev tilbageholdt. Han ved ikke, om andre gjorde sig sådanne overvejelser.

Udspurgt på ny af advokat Christian Harlang har han forklaret, at spørgsmål om udlevering af fanger til irakerne skulle "vende forsvarsministerens bord". Han antager, at dette fremgår af magtanvendelsesdirektivet. Princippet blev i så fald implementeret i august 2004, men der blev ikke behov for at bringe reglen i anvendelsen. Han mener ikke, at reglen indebar, at man på hold 4 søgte at undgå sådanne situationer, der skulle forelægges for ministeren. Det første stabsmøde efter operation Green Desert fandt sted ud på eftermiddagen den 25. november 2004. Der var daglige stabsmøder.

Han erindrer ikke baggrunden for bemærkningen i punkt 5.3, 3. afsnit, sidste punktum, i Post operation report af 29. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 415, om, at "handling of detainees must be monitored closely". "Search and arrest" er en integreret fase, som foregår på målet. Man vil i princippet godt kunne gennemføre "arrest" uden at udføre "search, men det vil typisk give god mening at gennemføre begge aktiviteter. Det var et irakisk anliggende, om operationen tog sigte på navngivne personer. Han er ikke bekendt hermed. Han husker ikke baggrunden for følgende bemærkning i rapportens punkt 3.3: "Due to last minute changes DANBN was forced to become involved in the search and arrest phase itself". Briterne ønskede adgang til de tilbageholdte personer for at indhente efterretninger. Bemærkningen behøver ikke at være udtryk for, at danske styrker havde været inde i målene.

Af rapport af 1. marts 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af

Vidne 17 fremgår blandt andet:

”Der var ingen som havde nogen illusioner om, hvad der skete, når de ikke overvågede, hvordan irakerne behandlede deres fanger. Det kunne den danske bataljon ikke gøre noget ved, da man på dette tidspunkt ikke længere var en besættelsesmagt og suveræniteten var gået tilbage til de irakiske styrker, hvorfor de måtte håndtere fangesituationen og den danske bataljon måtte støtte.”

Vidne 18 har forklaret blandt andet, at han i dag arbejder i økonomikontoret i Bandedanmark. Fra 1995 til 1997 gennemgik han reserveofficersuddannelsen, hvorefter han var udsendt til Litauen og derefter tilbage i Danmark uddannede et baltisk kompagni, som skulle kontrollere våbenlagre og køre patruljer i Bosnien.

Fra 2004 var han ansat i Den Internationale Brigade og var udsendt med hold 4 i Irak. Han erindrer ikke, om han som en del af forberedelsen til udsendelsen blev orienteret om behandlingen af fanger i Irak. Han var bekendt med Hommel-sagen, men mindes ikke nogen information om, hvordan irakerne behandlede deres fanger. Han tror, at de behandlede deres fanger hårdt, men han ved ikke, hvor meget han vidste om dette emne tilbage i 2004. Han havde i Irak ikke deltaget i operationer før operation Green Desert. Han erindrer ikke generelle drøftelser i lejren om behandlingen af fanger, og han har heller ikke hørt noget herom fra lokale borgmestre og byrådsmedlemmer, som han talte med i Irak. Han var tilknyttet afdelingen, S9 (CIMIC), som havde ansvaret for det civile-militære samarbejde. Der var jævnligt voldelige konflikter mellem stammer i området. Han vil formode, at der også var stridigheder mellem shiaer og sunnier, for det var der i andre dele af Irak.

TOC'en var i november 2004 placeret cirka 50 meter fra stabsgangen i nogle beskyttede containere på den danske del af **Militærbase**. I relation til auditørkorpsets rapport vedrørende afhøringen af ham den 12. august 2013, side 2, 3. afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 768, har han forklaret, at **Vidne 22** gerne ville gennemse CIMIC-databasen med optegnelser over steder i området. Han ville gerne kigge på nogle specifikke punkter i Az Zubayr for at se, om der var en moske, et vandværk eller en skole, som man skulle tage højde for i forbindelse med en operation. **Vidne 22** virkede ikke tilfreds, uden at han dog uddybede dette. Det fremgår af operationsbefalingen, at kilden til operationen blev karakteriseret som F6, som var den laveste eller næstlaveste klassificering i forhold til validitet. Det havde han dog ikke viden om dengang. ”Snifferdogs” er briternes hunde, som

kunne spore krudt og våben. Der kom en besked fra brigaden om, at man ikke ville gøre brug af dem, for der måtte ikke komme hunde i moskeen. **Vidne 22** var den, der havde hovedansvaret for at lave det efterretningsmæssige på operationen. Hold 4's mission var at støtte de irakiske sikkerhedsstyrker.

Gengivelsen af hans forklaring i auditørrapporten side 2 nederst og side 3 øverst, jf. til-lægsekstrakt bind 2, side 768-769, er korrekt. Den bataljonschef, han henviser til, er **Vidne 14**. Han havde talt løseligt med **Vidne 22** om kameraer aftenen før, og det var fra den samtale, at han havde fået den opfattelse, at der var et kamera med hvert af de to danske kompagnier og et kamera med E-sektionen. Han mener, at bataljonen havde fået tilsendt fire kameraer nogle dage før operationen, og de gik og legede med dem for at lære dem at kende, ikke for specifikt at forberede sig til operation Green Desert. Man var utilfreds med, at kameraerne var store og ikke kunne monteres på hjelmen. Han vil gætte på, at kameraerne kom fra Danmark.

Han var i TOC'en under det meste af operation Green Desert. Han kan godt have været uden for TOC'en for at tale med nogen eller for at spise, men ikke under selve den operative del. I TOC'en var der en sergent, som skulle føre journalen, og to befalingsmænd til at besvare opkald mv. Der er tale om en operativ funktion, hvor man holder øje med, hvad der foregår i området, således at operationen kan gennemføres uden indblanding udefra. Forevist ekstraktens bind V, side 440, uddrag af TOC-loggen for operation Green Desert, har han forklaret, at det fortrinsvis var konstablen, der førte loggen. Den blev ført fortløbende, således at man kun gik tilbage, hvis der var meningsforstyrrende fejl. Forevist optegnelsen under løbenummer 61 har han forklaret, at "60" er ham, og at han formentlig bliver kaldt op af operationsofficeren "63". "88" er formentlig forsyningskompagniet. Han mener, at det var en del af befalingen, at forsyningskompagniet skulle være klar til at kunne bistå med transporten af eventuelle fanger. Han ved ikke, hvilken del af bataljonen, der skulle stille med lastbilerne. "72" var spejdereskadronen. Hans forståelse var, at de fanger, som spejdereskadronen havde taget, var blevet kørt til **Militærbase** af dem og overdraget til briterne. Det er hans opfattelse, at fangerne blev overleveret af danskerne til briterne, der tog sig af al afhøring m.v. på **Militærbase**. Han har aldrig hørt om, at danskerne på noget tidspunkt skulle have været inde på det britiske afhøringsområde, ud over at aflevere fanger ved døren. Han kan forestille sig, at man ved operationer, hvor man har slået ring om et hus, har screenet personerne i huset og f.eks. ladet kvinder og børn gå. Han har ikke kendskab til en mellemting mellem denne form for screening og egentlig afhøring

på basen. Vedrørende optegnelsen under løbenummer 45 har han forklaret, at spejdereskadronen kaldte op til ham for at fortælle, at det ville tage 30 minutter, før de kunne være klar, fordi det danske militærpoliti først skulle have afleveret nogle tilbageholdte. Han husker ikke, om der deltog britiske MP'er i operationen, men hvis det var tilfældet, ville man have givet dem en anden forkortelse i loggen. Dette er hans bedste bud. Vedrørende optegnelsen under løbenummer 26 har han forklaret, at den fremskudte kommandostation kaldte op til TOC'en for at sige, at spejdereskadronen forlod et af målområderne og kom tilbage med otte tilbageholdte.

Efter operationen talte han med en fra efterretningssektionen, og han kan af auditørrapporten se, at det var [redacted] Vidne 21 [redacted]. Denne meddelte ham, at nogle af irakerne havde fået "nogle hug" derude. Han opfattede det sådan, at der i visse tilfælde af nogle af irakerne var blevet brugt mere vold end nødvendigt over for en eller flere af de irakiske fanger. Der var tale om f.eks. et spark for meget, men heller ikke mere. Han frygtede ikke for fangerens skæbne ved denne oplysning. Det må selvfølgelig ikke ske, men det er noget, der sker i en ophidset situation. Han husker ikke, om det var noget, der skete ofte for irakiske styrker, eller om de overhovedet havde erfaring med dette fra tidligere operationer med irakerne. Han kan godt forestille sig, at en dansk soldat kunne have gjort noget lignende i en ophidset situation, hvis man f.eks. lige var blevet skudt på. Han havde forståelsen af, at det kort blev vendt ude ved kommandostationen, at der var et par irakere, der havde givet den lidt for meget. Han kan ikke i dag huske, at andre skulle have sagt noget lignende til ham, eller at han har udtalt sig til auditørkorpset herom, således som det fremgår af auditørrapportens fjerde side, 2. sidste afsnit, jf. ekstraktens bind 2, side 770.

Aftenen før operationen havde der været usikkerhed om, hvem der skulle tage sig af fangerne. Det blev bestemt, at briterne skulle have fangerne. Det var ikke blevet klargjort, for det var irakerne, der skulle gennemføre operationen og dermed også håndtere fanger. Der var usikkerhed om, hvem der måtte afhøre sådanne fanger efter Hommel-sagen. Problemet i Irak var, hvem i det danske forsvar der skulle afhøre eventuelle fanger, herunder om det måtte være en officer, eller det skulle være en militærjurist.

Han har helt sikkert ikke sagt til [redacted] Vidne 24 [redacted], at han har været med til at transportere fanger til [redacted] Militærbase [redacted]. Han var i TOC'en under hele operationen. Han transporterede heller ikke nogen fanger efter afhøringen på [redacted] Militærbase [redacted]. Så vidt han er orienteret, havde danskerne ikke noget med fanger at gøre, efter at irakerne havde været

afhørt af briterne på **Militærbase**. Det er hans opfattelse, at nogle fanger blev tilbageholdt af danskere, som kørte dem til **Militærbase**, hvor de blev afhørt af englænderne og overgivet til irakerne. Det fremgår af avisartiklen i Al Manarah, at de herefter blev transporteret til et fængsel i Basra, og den transport forestod irakerne selv. Det var sjældent, at danskerne kørte ind i Basra by, og i givet fald gjorde man det kun i pansrede køretøjer. Han befandt sig i TOC'en, mens fangerne opholdt sig på **Militærbase**

Han talte med **Vidne 22** om filmen dagen efter operationen, og **Vidne 22** sagde, at det "ikke var godt." Han erindrer ikke nærmere om samtalen. Det er hans opfattelse, at **Vidne 22** med denne udtalelse mente, at hvis der så kort tid efter Hommelsagen fremkom et videobånd, hvor man kunne se en irakisk soldat sparke til en irakisk fange, så kunne det skabe en masse postyr og trække avisoverskrifter i Danmark i flere dage. Det var hans opfattelse, at **Vidne 22** havde talt med bataljonschefen om det, og at han muligvis havde overdraget filmen til bataljonschefen.

Af rapport af 12. august 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 18** fremgår blandt andet:

"Omkring kl. 2200 gik vidnet derfor op på stabsgangen for at få fat på en, som kunne orientere ham om operationen.

Vidnet stødte på **Vidne 22** og spurgte ham, om han ville bruge 10 min på at briefe vidnet om operationen. Vidnet var vidende om, at **Vidne 22** var E-mand på operationen. **Vidne 22** var "sur" og sagde at han ikke havde tid, fordi han skulle skrive et "direktiv" for brugen af de kameraer, der skulle anvendes. Vidnet spurgte **Vidne 22** om det ikke "bare" var at give kamera til en fra E-sektionen og et til hvert af de to kompagnier og så kunne de selv optage. **Vidne 22** oplyste til vidnet, at han af bataljonschefen havde fået besked på, at der skulle udfærdiges et direktiv for brugen af kamera under operationen. De talte ikke yderligere om det og vidnet huskede ikke yderligere fra aftenen."

Vidne 19 har forklaret blandt andet, at han fortsat er ansat i forsvaret. Med rang af kaptajn fungerede han i begyndelsen af udsendelsen på hold 4 i Irak som forbindelsesofficer til TV2 under produktionen af deres dokumentarfilm "**Film 1**". TV2 deltog ikke med kamerahold under operation Green Desert. Da en tidligere presseofficer rejste hjem, blev han forlænget en kortere periode som presseofficer, indtil der kom en anden presseofficer til holdet. Han var bekendt med sin handle- og meldepligt, der foreskriver, at man skal gribe ind eller melde opad i systemet, hvis man overværer overgreb eller lignen-

de. Han havde under udsendelsen ikke anledning til at gøre brug af handle- og meldepligten.

Han deltog i operation Green Desert som presseofficer med henblik på, at han efterfølgende kunne udarbejde en pressemeddelelse om operationen. De danske styrker skulle etablere ydre ring, så de irakiske styrker kunne gennemføre operationen i målene. Det var både det irakiske militær og en specialenhed i politiet – vistnok benævnt TSU – der deltog i operationen. De danske soldater skulle ikke foretage tilbageholdelser. Han mener, at han kørte med **Vidne 47** ud til opgaven. De parkerede til højre i udkanten af området, som ses på luftfotografiet i tillægsekstraktens bind 1, side 347, af **Mål 4**.

Han er bekendt med, at der blev optaget med videokamera ved målet. Så vidt han husker, var han med blandt de soldater, der ledsagede **Vidne 47** jf. minuttal 19:12-19:39 i videooptagelsen. Det var på daværende tidspunkt tussmørke. Det kan godt passe, at solen var ved at stå op. De kunne se skikkelser, men ikke ansigter eller detaljer. Detaljer fremstår efter hans opfattelse tydeligere på videooptagelsen, end de gjorde i virkeligheden. Han kunne dengang ikke se tydeligt, hvad der passerede inde ved husmuren. På klippet ser det ud som om, der ligger nogle anholdte på jorden, og at en af soldaterne træder en af de tilbageholdte på ryggen for at holde ham nede. Han vil mene, at en sådan handling ikke var omfattet af meldepligten. Han hæftede sig ikke ved episoden. Der blev vist sagt noget om episoden på et tidspunkt, men hvis de danske soldater havde opfattet den som alvorlig, ville de have haft en diskussion herom efterfølgende. Han ved ikke, hvem der ses stå med et videokamera ved minuttal 20:30 på videooptagelsen. Det er ikke ham – han var slet ikke uddannet til at betjene sådan et kamera og har aldrig prøvet det. Han var under operationen ikke inde i nogen af målene og ved ikke, om danske soldater eller MP'ere var derinde.

Der var nogle lastbiler eller busser, som de tilbageholdte skulle op i. Han kan vedstå sin forklaring til auditørrapport af 9. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 639 nederst og 640 øverst, om bataljonens leje og brug af nogle hvide minibusser i forbindelse med transport til ”Q8”. Bussen på videooptagelsen ved minuttal 17:37 ligner ikke de busser, han mindes, at bataljonen havde lejet.

Det er ham, der har udarbejdet pressemeddelelsen af 26. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 457 ff. Han skrev den formentlig, efter at de var kommet tilbage til basen, og han havde modtaget meldinger fra de forskellige enheder om, hvad der var fundet, og

han havde talt med **Vidne 14**. Han må også have talt med staben om, hvad der var sket under operationen, og hvad resultatet af operationen havde været. Operation Green Desert var ikke en dagligdags foreteelse, så han fandt det naturligt, at der blev udsendt en pressemeddelelse. Pressemeddelelsen blev sendt hjem til HOK's pressesektion, der tog hånd om offentliggørelsen efter at have rettet eventuelle grammatiske fejl. Det var ikke tanken, at HOK skulle foretage indholdsmæssige ændringer. Overskriften på pressemeddelelsen er muligvis tilføjet af HOK. Han udarbejdede et udkast til meddelelsen, herunder med vurderingerne af operationen, som han forelagde for **Vidne 14**, der ligeledes citeres til sidst i pressemeddelelsen. De danske soldater havde ikke været i nærheden af de 36 tilbageholdte, hvorfor han gjorde bemærkning i meddelelsen om, at de tilbageholdte var i irakisk varetægt. Fotografierne i meddelelsen er enten nogle, han selv tog, eller nogen, han modtog fra andre i bataljonen. Personerne i kamuflageuniformer på fotoet øverst i pressemeddelelsens side 2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 458, er englændere, og de øvrige er personer fra TSU.

Udspurgt af retten har han forklaret, at der ikke var andre pressemedarbejdere til stede ved målet end vidnet. Det kan derfor ikke være en sådan stabsmedarbejder, der holder det kamera, der ses på videooptagelsen fra **Mål 4**.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at der forud for operationen havde været en hændelse med sprængning af en vejsidebombe. Der kunne også blive skudt mod de danske styrker med håndvåben og raketstyr, som kunne anvendes mod køretøjer. Dette indgik i trusselsbilledet og var det, man gerne ville imødegå med operationen. Han deltog ikke i stabsmøder om operation Green Desert forud for operationen. Det var hans indtryk, at spejdereskadronen og panserinfanterikompagniet ved hver sit mål havde til opgave at etablere ydre ring. Han fik det indtryk under den briefing, som **Vidne 47** holdt, og som man kan se på videooptagelsen fra **Mål 4**. De tog fra **Militærbase** om natten – det var i hvert fald stadig mørkt. De mødtes ved et samleområde med de irakiske styrker. Der var måske forløbet et sted mellem ½ og en time fra ankomsten til målområdet, før han og **Vidne 47** gik hen forbi det ene af målene. De var ankommet omkring daggry. Det var ikke helt mørkt. Han kan ikke huske, hvor lang tid gåturen varede – måske ½ times tid. De returnerede derefter til deres bil, inden de på et tidspunkt kørte videre til næste mål. Han er helt sikker på, at han ikke betjente et videokamera under operationen. **Vidne 14** fik forelagt pressemeddelelsen om operationen i sin helhed, inden den blev fremsendt til HOK. I relation til presseopgaver e-mailede eller ringede han til HOK, når

der var behov herfor. Han fungerede kort tid som presseofficer og husker ikke at have haft kontakt til HOK omkring fangehåndtering.

Forespurgt, om de gjorde fund under operationen indikerede, at der ikke havde været tale om hårde modstandere, har han forklaret, at der blandt andet blev fundet kikkertsigter til snigskyttegeværer, og der er ikke nogen af de gjorde fund, som afkræftede, at der var tale om hårde modstandere. Det kan heller ikke udelukkes, at de ikke fandt alle våben. Hans personlige oplevelse var, at der var tale om farlige modstandere.

Bataljonen anvendte de hvide, lejede busser til at køre til og fra Kuwait, når der skulle flyves danske soldater ind eller ud af området. "Q8" i auditørrapporten står for Kuwait. Da han afgav forklaring til Forsvarets Auditørkorps bemærkede han, som det fremgår af rapporten, at han ikke kunne udelukke, at nogle af disse busser havde været til stede under operation Green Desert, men det er ikke noget, han har nogen viden om.

Vidne 20 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var presse- og informationsofficer. Han skulle håndtere forholdet til den danske presse, herunder orientere om holdets aktiviteter i Irak. Han skulle endvidere udarbejde tavleinformation, og de havde også en telefonavis, som han havde ansvaret for, ligesom han skrev artikler til HOK's hjemmeside. Han ankom den 29. november 2004 til hold 4.

Han har afgivet forklaring til auditørrapport af 9. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 743 ff., men det skete blot telefonisk under hensyn til, at han først kom til Irak efter operation Green Desert. Han kan vedstå gengivelsen af hans forklaring i rapporten, jf. samme ekstraktbinds side 743, 3. afsnit. Han vil tro, at han drøftede operationen med **Vidne 14** og næstkommanderende **Vidne 15**. Han hørte ikke andet efter sin ankomst end, at der havde været en stor operation. Han mener ikke, at han på daværende tidspunkt hørte om, at irakere skulle have været udsat for overgreb i forbindelse med operation Green Desert. Han afløste en tidligere presseofficer og havde ikke deltaget i missionsforberedende uddannelse. Han havde været i civil ansættelse nogle år forud herfor, så han skulle først finde sig til rette med atter at være tjenestegørende i forsvaret. Han var premierløjtnant og midlertidigt udnævnt kaptajn. Han er i dag selvstændig erhvervsdrivende og driver en blog, hvor han skriver om forsvars- og sikkerhedspolitiske emner.

Han er bekendt med ”særlig hændelse” af 6. december 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 469. Han var ikke på daværende tidspunkt bekendt med de notater, som indgår som bilag til meddelelsen. Han hørte vist om avisartiklen i Al Manarah den 6. december 2004. Den britiske brigade havde kontaktet bataljonen og orienteret om artiklen. Han blev – vistnok dagen efter – kaldt ind til en samtale med **Vidne 14**, der orienterede ham om artiklen, som er gengivet i bilag 5, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 479. Han talte med **Vidne 14** om avisartiklen, og de var enige om, at bataljonen var nødt til at reagere med en pressemeddelelse på artiklen, der indeholdt beskyldninger om, at danskerne skulle have deltaget i eller overværet tortur uden at gribe ind. De blev enige om, at vidnet skulle skrive et dementi, hvori de skulle tilbagevise beskyldningerne i Al Manarahs avisartikel, og at han skulle kontakte redaktionen på avisen for at fortælle dem, at beskyldningerne ikke var korrekte. De ville meddele avisen, at den naturligvis måtte skrive, hvad den ville, og måtte anvende de kilder, man ønskede, men at bataljonen gerne ville have mulighed for at komme til orde, hvis avisen arbejdede på kritiske artikler om den danske bataljon. Han var i lyset af danskernes rolle med at etablere ydre ring under operationen meget sikker på, at beskyldningerne var ukorrekte. De eneste danskere, der kunne have været med inde i målene, var MP’erne, men det var irakerne, der med hjælp fra briterne skulle forestå arrestationerne. De vidste endvidere, at der ikke var begået overgreb under de tilbageholdtes ophold på **Militærbase**. Man kunne fra dansk side naturligvis ikke vide, hvad der skete i de irakiske faciliteter efterfølgende. Han erindrer ikke, at han skulle fået udleveret dokumenter til brug for udarbejdelsen af dementiet, men han talte i hvert fald med adskillige personer, der havde været med ude på operationen. Dementiet, der egentlig var ganske kort, blev vendt og drejet.

I den efterfølgende weekendudgave af Al Manarah den 12.-14. december 2004 blev der trykt flere artikler om operationen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 481 ff. Fotoet nederst på side 482 i samme ekstraktbind er et foto af ham, der blev taget, da han var inde på redaktionen for at aflevere bataljonens dementi. Oversættelsen af avisartiklen den 12.-14. december 2004, jf. ekstraktens bind VI, side 502 nederst og 503 øverst, viser Al Manarahs kritiske vinkel på operationen. Avisens tilgang var, at de danske styrker var skyld i overgrebene ved ikke at beskytte irakerne. Det var en justering i forhold til det tidligere budskab i den første artikel. Det var vigtigt for bataljonen i det mindste at få offentliggjort dementiet i avisen. Han ved ikke, hvem Dr. **Læge 3** er. Han blev på et tidspunkt korrekt citeret af Ritzaus bureau for under et telefoninterview at have udtalt, at Az Zubayr var ”lidt af en banditby”. Dette blev dog misforstået og brugt i Al Manarah. Citaterne i

artiklen ”Og i separate ... de irakiske styrker og koalitionsstyrkerne.” er ikke retvisende, jf. ekstraktens bind VI, side 508. Han havde ikke udtalt, at beskyldningerne skulle være politisk motiveret – han havde blot anmodet om mulighed for at fremkomme med et dementi. Han ved ikke, hvilke undersøgelser der efterfølgende blev sat i værk vedrørende forløbet omkring de tilbageholdte. Det var vigtigt for bataljonen, at den danske befolkning blev orienteret om, at den irakiske avis havde offentliggjort bataljonens dementi. Der var en stor bevågenhed om sagen også fra dansk presses side. Dette var baggrunden for artiklen i Politiken, jf. ekstraktens bind VI, side 515.

I bogen ” **Titel** ” er han korrekt citeret for at have udtalt ”Vi ved godt, at irakerne traditionelt behandler fanger på en anden måde, end vi gør. Men vi har ingen mulighed for at kontrollere, hvad der er foregået.” Der lå i udtalelsen, at de ikke kunne efterprøve, hvad irakerne havde foretaget sig med de tilbageholdte.

Dagen efter, at han havde været på Al Manarah for at aflevere dementiet, blev han kontak- tet af **Journalist 3** fra TV2, der oplyste, at TV2 havde modtaget uddrag af et video- klip fra et tyrkisk nyhedsbureau Ihlas Newsagency (IHA). Klippet gik angiveligt ud på, at han skulle have været på redaktionen for at foretage beslaglæggelse af Al Manarahs avis- oplag, og at han havde indrømmet, at de danske styrker havde begået tortur. Han modtog uddrag af klippet dateret 8. december 2004. Forevist det pågældende uddrag af videoklip- pet har han forklaret, at hans møde på Al Manarahs redaktion, hvorunder han afleverede bataljonens dementi, varede omkring 30-45 minutter. Der medvirkede en irakisk kaptajn **Person 27** under mødet, som tolkede for dem. I hjørnet af lokalet stod der en iraker iført hvid kjortel, der med et lille videokamera filmede deres møde. Han tænkte ikke videre over det. På vej ud bad irakeren ham om at holde en avis op foran sig, for at der kunne ta- ges nogle fotos. De talte om fodbold, og han opfattede situationen helt tilforladelig. Da han dagen efter så videoklipet med IHA’s undertekster, fremgik det heraf, at han skulle have indrømmet, at de danske styrker havde udøvet tortur, og at man undskyldte dette. De havde ikke foretaget nogen beslaglæggelse aviser på Al Manarahs redaktion. Han var lige an- kommet fra en civil stilling til Irak og var slet ikke mentalt forberedt på at skulle indgå i en mediekrig. Billederne på forsiden af den avis, han ses holde op foran kroppen, var billeder af irakere, som var taget til fange af amerikanerne. Han følte sig misbrugt. Han forsøgte efterfølgende at kontakte IHA, men han blev mødt af en blank afvisning og postulater om, at der ikke var noget i videoklipet, som var ukorrekt. Heldigvis er klippet af meget dårlig

kvalitet, og man kan høre, at han blev spurgt ”do you like football?”, så det havde nok ikke den store værdi i medierne.

Han kan ikke huske, om han tidligere har set Media plan to tackle the DANBAT allegations, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 485 f.

Han kan vedstå sin forklaring til auditørrapporten om sit kendskab til anvendelse af kameraer under operation Green Desert, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 743 nederst.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at enhver videodokumentation vedrørende forløbet af operation Green Desert ville være en fordel, for det ville kunne afgrænse, hvad man eventuelt måtte undersøge nærmere i forbindelse med operationens forløb. Det, der fremgik af følgeskriften til videoklipet, som TV2 havde fået, beskrev det, han har forklaret om indholdet af klipet. Han så følgeteksten i en engelsk oversættelse. Al Manarah havde tydeligvis ikke fundet det nødvendigt at kontakte bataljonen, inden de offentliggjorde deres artikler. Under mødet på avisen tilbød han redaktionen, at journalister fra avisen kunne komme med på operationer. Den britiske brigade havde stået for transporten til Al Manarah, da han skulle til møde, og de havde også medbragt **Person 27** fra ING, der var tidligere helikopterpilot. De fik oplyst under mødet, at Al Manarachs journalister havde talt med nogle kilder, og de sagde på redaktionen, at det ikke var journalisternes opgave at gøre sig til dommere over disse informationer. Som dansk journalist fandt han det vigtigt, at Al Manarah måtte skrive, hvad de ville, blot ønskede man adgang til et dementi.

Han var under udsendelsen på hold 4 i besiddelse af et videokamera. Han har sidenhen hørt, at efterretningssektionen også var i besiddelse af et kamera. Han har ingen anelse om, hvilket kamera der blev anvendt til at optage ved **Mål** 4. Han ved ikke, hvor mange kameraer der var på hold 4. Han har vist efterfølgende hørt, at der var fire kameraer.

Det, at irakerne behandlede fanger på en anden måde end danskerne, var udtryk for, at de typiske behandlede fanger langt mere hårdhændet. Han havde set et fængsel i Al-Qurnah med celler, som lignede fangehuller med tremmer i stil med det, man kan se på en gammel, dansk borg, og hvor de indsatte stod og kiggede ud. Han hverken kiggede ind eller inspicerede cellerne, så han ved ikke, om de var uhumske. Han tænkte bare ved sig selv, at han

var glad for, at det ikke var ham, der var indsat dér. Det var ingen hemmelighed, at politistyrken ikke var på samme niveau, som man er vant til i vestlige lande.

Vidne 17's forklaring for landsretten om, at ”Snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb”, svarer til hans indtryk. Det samme gælder i forhold til **Vidne 24's** forklaring for landsretten om samme. Hele det irakiske samfund bar i den grad præg af disse problemstillinger om betydningen af stammerelationer, korruption m.v. Hans konkrete kendskab til disse forhold var dog sporadisk, da han ikke havde sin daglige gang på irakiske politistationer.

Af rapport af 9. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 20** fremgår blandt andet:

”Han blev ved ankomsten kort orienteret om operationen. Der var ingen oplysninger fremme om, at der var konstateret overgreb på civile Irakere.

Han har aldrig haft kendskab til, at der skulle være benyttet kameraer under operation Green Desert.

Han har aldrig set nogle videooptagelser om overgreb på civile Irakere under hans ophold i Irak.”

3.4.5 Efterretningssektionen

Vidne 21 har forklaret blandt andet, at han blev indkaldt til forsvaret i 1987, hvorefter han blev reserveofficer. I 1990 blev han kontraktansat. Derefter gjorde han tjeneste som delingsfører i fire år, hvorefter han blev næstkommanderende. Han blev videreuddannet til kaptajn, hvilket han var i fire år. Han har endvidere været tilknyttet kampskolen i to år som specialist. Han blev uddannet til major i 2006. Derefter blev han operationschef og næstkommanderende i panserregionen. Pr. 1. januar 2017 blev han udnævnt til oberstløjtnant og har været chef for Jyske Dragonregiment. I begyndelsen af september 2017 blev han chef for panserregionen. Han har være udsendt til Bosnien, Irak og Afghanistan. Han er atter udsendt til Irak som chef for de danske styrker i landet. Han taler ikke arabisk.

Han blev udsendt første gang til Irak med hold 4. Han modtog et telefonopkald i slutningen af oktober eller primo november 2004 om, at chefen for efterretningssektionen i Irak var blevet hjemsendt, hvorfor vidnet skulle udsendes som næstkommanderende til sektionen, idet den daværende næstkommanderende skulle være ny chef for sektionen. Han havde

allerede planlagt ferie i Florida, hvorfor han først blev udsendt til Irak den 17. november 2004. Han havde ikke konkrete forventninger til forholdene i Irak, men forventede, at det ville være krævende at sætte sig ind i disse, når han ankom.

Han ankom formentlig den 17. november 2004 til den danske lejr i Irak – vistnok om natten. Han mødte i lufthavnen i Kuwait kort den nye chef for bataljonen, der var på vej på ”leave” i to eller tre uger. Den daværende nye chef for efterretningssektionen hedder vist nu **Person 28**, men havde dengang et andet efternavn, som han ikke husker. Foreholdt navnet **Person 28** kan han bekræfte, at dette var chefens daværende efternavn. Vidnet indgik i efterretningssektionen, S2. Under operation Green Desert fungerede han som chef for sektionen. **Person 29** og **Vidne 22** var ”EO”. Han mener, at der også var en efterretningsbefalingsmand i sektionen, som løste generelle efterretningsopgaver, f.eks. analyser. Han hed **Person 30**. I en lille sektion som S2 var opgaverne ”flydende” og kunne blive tildelt enhver af personerne i sektionen. Han husker en tolk ved navn **Tolk 3**, men ikke andre ud over de to tolke, **Vidne 24** og **Vidne 25**, der fremgår af et forevist organisationsdiagram.

Den noget pludselige udsendelse af vidnet på mission til Irak indebar, at han ikke nåede at gennemføre en sædvanlig missionsforberedelse inden udsendelsen. Han modtog noget materiale, da han ankom til den danske lejr i Irak. I de første uger havde han derfor travlt med at sætte sig ind i forholdene og nåede ikke dette inden den 25. november 2004, for det var ganske kompliceret. En efterretningssektion har til opgave at ”se ind” i de konkrete forhold. Irak var et land med en kompleks struktur. Det var derfor vanskeligt at holde styr på landets ”parter” og dynamikkerne i landet. Det var kryptisk og komplekst, og man kan bruge år på at studere forholdene uden at forstå dem. Det kunne f.eks. dreje sig om dynamikkerne mellem lokale stammer. Han hørte eller læste noget om stridigheder mellem forskellige stammer, men han kan ikke huske, hvordan han fik adgang til oplysningerne.

Irak var et land, hvor der var indsat fremmede militære styrker for at støtte de irakiske myndigheder i at opretholde ro og orden. På denne baggrund kan man vel ikke betegne landet som fredeligt. Han husker ikke, om der i november 2004 var religiøse konflikter. Han havde ikke forud for udsendelsen nået at gøre sig tanker om, hvordan tilfangetagne blev behandlet af irakiske styrker. Han havde i november 2004, hvor han næsten lige var ankommet, ikke overblik over situationen i landet. Han så under udsendelsen en enkelt irakisk fængselscelle på en politistation i Al-Qurnah. Der var tale om en åben celle inde på

politistationen. Cellen var mindre komfortabel end en dansk celle. Han husker ikke, om der var madrasser i cellen, eller cellens øvrige tilstand. Der var mere end en enkelt indsat i cellen. Cellen var omkring 20 m². Han husker det på den måde, at pladsen var trang. Han blev vist rundt på stationen som led i et planlagt besøg. Han husker ikke, om han så toiletfaciliteterne.

Så vidt han husker, skulle de danske styrker under operation Green Desert støtte de irakiske styrker, som skulle gennemløbe nogle mål og tage fanger. Han var ikke med til at planlægge operationen og ved derfor ikke, om den blev gennemført efter anmodning fra de irakiske styrker. Det ville i forbindelse med en sådan operation typisk være relevant at forstå, hvilke parter der er i landet, for at kunne rådgive om, hvordan man bedst kunne støtte de irakiske styrker. Han ved ikke, om de irakiske styrker ville have kunnet gennemføre operationen uden støtten fra de danske styrker. Det var ikke afgørende under operation Green Desert, at vidnet endnu ikke havde fået sat sig ind i de irakiske forhold, for det var **Vidne 22**, der var "lead planner" på operationen. Det var således **Vidne 22**, der som efterretningsspecialist på vegne af sektionen bidrog til planlægningen. Man anvender et gradueringsystem i forhold til efterretningskilder. En af kategorierne er "F6". En kilde i kategori "A1" er en kendt kilde, som man har arbejdet flere gange med, og som har givet pålidelige oplysninger. Dette er den bedste kategori. "E5" dækker over kilder, som man ikke har gode erfaringer med, eller som man muligvis ikke kan stole på – med andre ord en dårlig kilde. "F6" omfatter en kilde, som ikke er kendt, hvorfor det ikke er muligt at vurdere ud fra kilden, om dennes oplysninger er troværdige. Dette er således en kilde uden for kategori. Bogstav og tal kan kombineres i gradueringsystemet. Det må bero på konteksten, om man vil søge bekræftelse på kildeoplysninger, hvilket gør sig gældende uanset kildens graduering.

Han kan ikke huske, hvordan han blev inddraget i operation Green Desert. De havde i efterretningssektionen nogle drøftelser af trusselsvurderingen og forudså, at der kunne stimle folk sammen ved ydre ring, og at der kunne opstå uroligheder. Ydre ring anvendes til at sikre, at dem, der arbejder med gennemløbning af målet, kan udføre opgaven uden at blive forstyrret af udefra kommende forhold. De drøftede i den forbindelse, at anvendelse af kameraer kunne have en mitigerende effekt, således at man mindskede risikoen for uro. Det var antageligt baggrunden for, at de besluttede at medbringe videokamera til **Mål 4**. Optagelserne kunne også anvendes, hvis spejdereskadronen ville gennemføre en "after operation review". Han kan ikke huske, hvem der tog beslutningen om at medbringe kame-

ra, men det kunne godt have været ham i sin egenskab af fungerende chef for efterretningssektionen under operation Green Desert. Han erindrer ikke at have haft nogen drøftelse med panserenheden om anvendelse af kameraer. Han kan ikke huske præcist, hvordan det kom i stand, at han skulle tage med spejdereskadronen. Han var tryk ved dem.

Han vil tro, at han inden operation Green Desert havde gennemgået ”target pack’en” for **Mål 4**, hvor han deltog under operationen, men han husker ikke konkret at have læst den. Det er sædvanligvis efterretningssektionen, der bidrager til udarbejdelse af ”target folder” og ”target pack”. **Vidne 22** havde ”lead” herpå. Det var vistnok første gang, at han kørte uden for lejren i forbindelse med en operation. Han kan huske, at mål 4 A var et ”moskelignende” mål, men det var ikke noget, han på daværende tidspunkt bed mærke i. Det var heller ikke en oplysning, som overraskede ham. Han havde ikke grundlag for at vurdere, om det var et ekstraordinært mål. Han interesserede sig for trusselvurderingen, fordi han skulle være med til at danne ydre ring. De havde navnlig fokus på bilbomber i Irak, fordi det indgik i det aktuelle trusselsbillede. Der forelå en skriftlig befaling. Han vil tro, at der også blev afgivet en mundtlig befaling, hvilket anvendes til koordination. Der blev ikke realiseret risici under operationen ved **Mål 4**.

Han medbragte et kamera på operationen. Kameraet var relativt stort og skulle bæres på skulderen. Han ved ikke, om de danske soldater medbragte yderligere kameraer under operationen. Så vidt han husker, havde han plads i eskadronchefens Piranha. Han filmede fra lugen oven på køretøjet. Piranhaen blev parkeret nær den position, hvor der på luftfotografi af **Mål 4** holdt en lastbil til højre for det markerede område benævnt ”TARGET AREA 4 A”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 345. Han sad af køretøjet ved målet sammen med spejdereskadronchefen **Vidne 47**. Han kan ikke huske, hvor de gik hen, eller hvor mange de var, men **Vidne 47** havde formentlig også medtaget en sikringsmand. Han kan ikke huske, hvem det var – muligvis **Vidne 49**.

Han mener, at de irakiske styrker ved **Mål 4** skulle danne indre ring sammen med mentorer fra de britiske styrker, muligvis britisk militærpoliti eller IPA’ere. Han ved ikke, om mentorerne var underlagt instrukser fra de danske styrker. Mentorerne gik sammen med irakerne. Han ved ikke, hvad mentorerne specifikt foretog sig under operationen. Sædvanligvis ville opgaven bestå i at støtte under opgaveløsningen eller umiddelbart efter, f.eks. ved evaluering af, hvordan irakerne havde løst opgaven. En del af opgaveløsningen under

operation Green Desert var at foretage anholdelser, så støtten kunne i det lys også omfatte denne aktivitet.

Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål** 4, minuttal 17:20-18:20, har han forklaret, at det formentlig er efter dette tidspunkt, at man på filmen kan se **Vidne 49**. Forevist uddrag af samme ved minuttal 18:22 kan han bekræfte, at der ses tre danske soldater. Omkring minuttal 18:38 kan man se fire danske soldater. Ved minuttal 18:53 kan man se en femte soldat. Han kan ikke genkende soldaterne, der alene ses fra ryggen. Han vil tro, at det er soldater fra en anden vogn end den, vidnet befandt sig i. Ved minuttal 19:16-19:28 kan man se fem-seks personer langs muren. Han kan ikke se, hvad personen til venstre gør. Det ser ud som om vedkommende fører sin fod frem to gange og træder på noget. Der lå nogle anholdte på jorden, som var blevet tilbageholdt af irakerne. Det er muligt, at soldaten sætter en fod i ryggen eller bagen på en af de tilbageholdte. Der var ikke danske soldater med inde i **Mål** 4 A for at foretage anholdelser. Dette var ikke en del af opgaven. Han ved ikke, om det også gjaldt **Mål** 4 B. Han kan ikke svare på, om de irakiske styrker efterkom instrukser fra danske soldater. Han erindrer ikke, at der ved **Mål** 4 var kommunikation eller ordreafgivelse fra de danske soldater til de irakiske styrker. De danske og irakiske chefer havde inden operationen hilst på hinanden ved et fælles mødepunkt.

De irakiske styrker – vistnok TSU eller eventuelt ING – tog hårdt fat under anholdelserne ved **Mål** 4 A. Der har muligt været andre hændelser end soldaten, der muligvis trådte på en tilbageholdt person to gange, for ellers ville han nok ikke under afhøringen af forsvarrets auditørkorps ligeledes have betegnet fremfærd som hårdhændet. Han anså på daværende tidspunkt ikke de irakiske sikkerhedsstyrkers adfærd som ekstraordinær i lyset af trusselvurderingen for målet. En lignende trusselvurdering ville indebære, at også det danske antiterrorkorps ville være fysisk og ”hjælpe” personer til at efterkomme instrukser, eksempelvis ved at lægge dem ned på jorden. Man ville også anvende tiltag til at få personerne til at forblive liggende, hvis de forsøgte at rejse sig op.

Så vidt han erindrer, gik det forholdsvis hurtigt, fra de irakiske styrker havde foretaget tilbageholdelserne, til fangerne blev kørt bort fra **Mål** 4. Tanken strejfede ham, at det gik stærkt. Han vil tro, at der gik mindre end en time. Der kan måske findes oplysninger herom i f.eks. TOC-loggen. Der føres også nogle gange journal på den fremskudte kommandopost. Han ved ikke, om ”searchen” blev foretaget før eller efter tilfangetagelsen, men vil

tro, at husundersøgelsen blev gennemført efter tilfangetagelsen, men inden fangerne blev kørt bort.

Da opgaven var afsluttet ved **Mål 4**, var der et mål yderligere, **Mål 2**. Inden de tog videre til dette mål, var han henne ved den fremskudte kommandopost. Han kørte derhen sammen med **Vidne 47** og formentlig den øvrige besætning i Piranhaen. En besætning består typisk af en kører, en skytte og mindst en sikringsmand. Den aktuelle type – Piranha H – havde vist bagi fire sæder i hver side, hvilket giver en samlet kapacitet på ti mand. Han husker ikke, om alle sæder Piranhaen var i brug. Han husker ikke, hvor den fremskudte kommandopost lå. De skulle med **Vidne 14** afklare, om det yderligere mål var en del af operationen. Det ville være naturligt, at de i samme forbindelse underrettede om forløbet ved **Mål 4**, så han antager, at de også underrettede **Vidne 14** herom. Han mener, at han sad af køretøjet sammen med **Vidne 47**. Foreholdt auditørrapport af 5. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 618, næstsidste afsnit, har han forklaret, at han heller ikke i dag kan huske, om han under samtalen nævnte, at irakerne fik nogle klø. Han var på daværende tidspunkt fortsat i besiddelse af kameraet. Det er muligt, at han medbragte kameraet, også da han sad af Piranhaen ved den fremskudte kommandopost.

Han havde oprindeligt ikke noget særligt ønske om at blive soldat, han havde derimod en interesse for at læse til civilingeniør. Han blev opfordret til at søge ind i forsvaret og fandt interesse herfor. Han har stort set altid gjort tjeneste ved Jyske Dragonregiment. De har ikke et særligt kodeks, men principper om, at ”man skal gøre det bedste første gang, hver gang”, og ”at man skal være en god kammerat”.

Han er bekendt med, at danske soldater i Irak var underlagt en meldepligt, hvis man overværede overgreb begået af irakiske styrker. Han kan ikke huske, om han blev gjort bekendt med meldepligten inden udsendelsen på hold 4. Han ved, hvad et magtanvendelsesdirektiv er. Han kan ikke huske at have set magtanvendelsesdirektivet af 25. august 2004, jf. ekstraktens bind V, side 188 ff. Direktivets punkt 25, 1. og 2. afsnit, og punkt 26, 1. afsnit, vil han anse for almindeligt gældende normer. Han kan ikke mindes tidligere at have læst disse bestemmelser, men han vil tro, at direktivet eller dele deraf er blevet gennemgået under den missionsforberedende uddannelse, som han imidlertid ikke deltog i. Han blev ikke på hold 4 instrueret i, hvordan de skulle håndtere fanger, for det var ikke en opgave, de skulle udføre. Han husker ikke, om der blev givet generelle instrukser om håndtering af fanger eller lignende instrukser i forbindelse med operation Green Desert.

Der var koldt, da de ankom til **Mål 4** den 25. november 2004, og han havde ikke fået nok tøj på. Det sårer en soldats professionelle stolthed, hvis man ikke har fået det rigtige tøj på til en operation, så derfor kan han huske dette.

Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**, ved minuttal 20:47, har han forklaret, at bemærkningen til **Vidne 21** om nogle fundne papirer var en bemærkning til vidnet. Han kan ikke redegøre for, hvad papirerne på filmklippet omhandlede. Han håndterede dem ikke efter operationen. Stemmen ved minuttal 23:24 lyder som **Vidne 47**, der stod ved siden af vidnet. Han siger noget om ”hug”, måske ”har du set, de får bare nogle hug”. Han kan heller ikke efter at have set dette videoklip bedre huske, hvad der ved den fremskudte kommandopost efterfølgende blev drøftet med **Vidne 14**. Han oplevede i lyset af trusselsvurderingen ikke irakernes ageren ved **Mål 4** som kontroversiel.

Han mener, at fangerne fra **Mål 4** blev transporteret i noget, der mindede om en civil bus. De blev kørt til visitering, som har til formål at finde ud af, hvem man har tilbageholdt. Han vil tro, at visitering også har til formål at vurdere, om man har tilbageholdt de rigtige. Så vidt han husker, var det briterne, der havde ”lead” på visiteringen. Han er ret sikker herpå, for hvis danskerne skulle have foretaget visiteringen, ville vidnet som fungerende chef for efterretningssektionen sandsynligvis skulle have været til stede. Han erindrer heller ikke, at **Vidne 22** havde en rolle i visiteringen. Han har efter retsmødet den 27. februar 2018 set et luftfoto af **Militærbase** og kan nu huske, at visiteringen foregik i nogle telte. Han mindes, at en kollega **Vidne 28** på den 25. november 2004 foreviste vidnet visiteringsfaciliteten. **Vidne 28** var vistnok CIMIC-officer. Det har nok været efter eskorteringen af fangerne fra **Mål 4**, men inden de kørte videre til **Mål 2**. Han kan ikke huske baggrunden for, at **Vidne 28** foreviste ham området. Han kan ikke huske, om de danske soldater kørte i samlet kolonne sammen med fangerne, TSU og mentorerne fra **Mål 4** til **Militærbase**, eller om de danske soldater kørte samlet til basen.

Forevist TOC-log, jf. ekstraktens bind V, side 438-442, har han forklaret, at det er en TOC-log fra den 25. november 2004. Tidsangivelsen i TOC-loggen fremgår ikke af dokumentet. Han ved ikke, hvilken tidsangivelse der blev anvendt. ”63” er battle captain på den fremskudte kommandopost. Det kunne være **Vidne 26**. ”60” er TOC’en på **Militærbase**. ”71” er panserinfanterikompagniet. I løbenummer 26 meddelte spejderska-

dronchefen, at de kørte i samlet kolonne med TSU og de tilbageholdte ved **Mål 4** til **Militærbase**. I løbenummer 30 og 61 blev der for så vidt angår eskortering og overlevering af fangerne givet melding i overensstemmelse hermed. Meldingen i løbenummer 125 omhandler, at visiteringen var afsluttet, og at briterne overgav de tilbageholdte til irakerne. Han kan ikke svare på, hvorfor der i TOC-loggen er anført noget om briternes aktiviteter, men dette forekommer ham ikke besynderligt, da det er en melding fra "74" til "TOC'en". I gængs forstand ville "74" være en underafdelingschef i de danske styrker, f.eks. en chef for et kompagni eller en eskadron. Det ville ikke være **Vidne 16**. Han vil antage, at "74" er føreren af stabs- og logistikkompaniet eller dennes stedfortræder.

Forevist journal, jf. ekstraktens bind V, side 445-448, har han forklaret, at han ikke umiddelbart kan se, hvem der har udarbejdet denne. Han vil tro, at der er tale om en journal, der er blevet ført på den fremskudte kommandopost, idet kaldetallet "63" fremgår mange gange i dokumentet. Han ved ikke, hvilken tidsangivelse der er anvendt i loggen. Han vil i mangel af andre oplysninger gætte på, at man har anvendt lokal tid. Det er muligt, at der i Standard Operating Procedures er anført noget om, hvilken tidszone der skal anvendes i sådanne logs. Han ved ikke, om andre styrker anvendte andre tidsangivelser. Det er vigtigt, at der anvendes samme tidszone, så misforståelser undgås. Han kan ikke se, hvilken tidszone der er anvendt i notatet af 6. december 2004, jf. ekstraktens bind VI, side 535. I mangel af andet vil han gætte på, at der er anvendt lokal tid (såkaldt limatid). Tidsangivelsen kan eventuelt fremgå af operationsbefalingen. Tiden skal synkroniseres på tværs af styrkerne i en fælles operation. I Frago 284, amendment 1, jf. ekstraktens bind V, side 382, er anført "charlietid". Han vil derfor antage, at man under operationen havde til hensigt at anvende "charlietid". Han ved ikke, hvad "charlietid" er. Meldingen ved "0659" i den foreviste log fra "71" til "63" er en melding fra 1. panserinfanterikompani. Han vurderer, at meldingen ikke vedrører **Mål 4**. Han har vanskeligt ved at tyde indholdet af meldingen, det vil være gætværk. Meldingen ved "0856" betyder formentlig, at der var 12 tilbageholdte, som blev kørt til Beduin Camp, der var beliggende på **Militærbase** og var det sted, hvor visiteringen foregik. Han vil tro, at Beduin Camp var det sted, som **Vidne 28** havde forevist ham. Han kan ikke huske, om der var flag i denne del af **Militærbase**. Meldingen ved "0951" går formentlig ud på, at fanger var blevet transporteret til visiteringsfaciliteten. TSU havde "searchet" og foretaget anholdelser i samarbejde med britiske mentorer. Han vil således tro, at meldingen går på, at spejdereskadronen havde kørt sammen med TSU, fanger og mentorer fra **Mål 4** til visiteringsfaciliteten. Han kan ikke redegøre for, om der er forskel på "initial screening" og "afhøring". Det er to forskellige begreber.

Foreholdt Post Operation Report af 29. november 2004 underskrevet af **Vidne 26**, jf. ekstraktens bind V, side 498, punkt 3.3, "Final preparations", har han forklaret, at i forhold til anholdte personer mener han ikke, at der ved **Mål 4** blev foretaget ændringer, som indebar dansk involvering. Det fremgik af **Vidne 47's** instruks umiddelbart før afgang fra lejren, at TSU skulle foretage eventuelle anholdelser, og at danske styrker ville bidrage med MP'ere til gerningsstedsundersøgelser. Der skulle også medvirke en WIS (Weapon Intelligence Specialist). Han mener ikke, at denne specialist var en dansk soldat eller undergivet dansk kommando. Han har for nylig set det uddrag af videooptagelsen ved **Mål 4**, hvor man kan høre **Vidne 47** give den mundtlige instruks ved Piranhaen. Det var TSU-enhederne, der sammen med de britiske mentorer udførte "search and arrest" i **Mål 4 A**. Han betragtede ikke **Vidne 47's** instruks som kontroversiel. Han kan ikke genkende bemærkningen i rapportens punkt 3.3 om, at ændringerne blandt andet vanskeliggjorde ansvarsfordelingen, for han havde ikke deltaget i planlægningen af operationen og kendte derfor ikke præmisserne for udarbejdelsen af Post Operation Report. Den sidste sætning i dette punkt kan eventuelt sigte til briternes screening, såfremt dette ikke var en del af den oprindelige planlægning af operation Green Desert, men dette er alene hans gæt.

Han har tidligere forklaret Forsvarets Auditørkorps om, hvad der skete med filmoptagelsen fra **Mål 4** efter operation Green Desert. Han vil tro, at filmen sad i kameraet, da dette blev bragt tilbage til efterretningssektionen. Han kan ikke huske, om han så filmen igennem efter operationen. Han tror, at kameraet hørte til efterretningssektionen. Han ved ikke, om der var flere kameraer på hold 4. Han mener, at kameraet blev opbevaret i en lukket transportkasse sammen med nogle videobånd, så man kunne tage kameraet og et bånd, hvis det skulle anvendes på en mission. Spejdereskadronen kunne, hvis den havde ønsket at gøre brug af filmen i forbindelse med "after action review", have efterspurgt denne i efterretningssektionen. Han husker ikke, om der var fastsat procedurer for at sikre, at optagelser ikke utilsigtet blev slettet inden f.eks. et "after action review", men reviews gennemføres – hvis en enhed beslutter at lave et review – typisk kort tid efter en operation. Spejdereskadronen ville derfor sagtens have kunnet nå at bede om båndoptagelsen i kameraet, inden denne eventuelt var blevet slettet i forbindelse med nye optagelser på videobåndet. Han mener ikke, at der blev foretaget en registrering af filmen. Han har i hvert fald ikke selv foretaget en sådan. Hvis man havde optagelser, der dokumenterede overgreb mod civile, ville det give god mening at sikre dem som bevis. Det ville også være i god overensstem-

melse med de tidligere præsenterede bestemmelser i magtanvendelsesdirektivets punkt 25 og 26. Han mener dog ikke, at den konkrete film indeholdt optagelser af den karakter. Han vil tro, at kamera og bånd blev overdraget til hold 5 efter samme procedure som andet materiel. Han er i tiden mellem de to gange, hvor han blev afhørt af Forsvarets Auditørkorps, blevet adspurgt – vistnok pr. e-mail – af en journalist, om han var i besiddelse af videoer eller fotografier fra operation Green Desert. Han oplyste, at han ikke kunne være journalisten behjælpelig. Han havde bedt om at få kopi af en af auditørrapporterne til gennemlæsning, inden han underskrev den.

Han vil tro, at **Vidne 14** også er blevet afhørt af Forsvarets Auditørkorps, men han ved ikke, hvad **Vidne 14** i givet fald har forklaret. Foreholdt auditørrapport af 30. januar 2013 vedrørende afhøring af **Vidne 14**, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 684, 4. afsnit, har han forklaret, at han kan huske, at de i efterretningssektionen drøftede, hvordan de kunne mitigere risikoen, hvis menneskemængder forsamlede sig ved ydre ring, ligesom en videoptagelse af operationen kunne bruges til eventuel efterfølgende evaluering. Han erindrer ikke at have set et anneks til operationsordren eller en beskrivelse af formålet med at anvende kameraer. Foreholdt samme rapport, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 685, 3. hele afsnit, har han forklaret, at han ikke kan huske præcist, hvad der blev sagt ved den frem-skudte kommandostation. Han husker heller ikke, om han henvendte sig i TOC'en på **Militærbase** efter operationen, men normalt melder man sig i TOC'en ved at "stikke hovedet ind" på vej ud af og ind i lejren i forbindelse med operationer – alt afhængig af den pågældendes rolle. Han kørte med i **Vidne 47's** Piranha under hele operationen.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han havde rang af kaptajn under udsendelsen på hold 4. Den nye chef for efterretningssektionen hed **Person 28**. Det var **Person 28**, som han mødte i Kuwait, ikke bataljonschefen. De havde en geografisk ansvarsfordeling i efterretningssektionen, hvor også efterretningsbefalingsmand **Person 30** havde ansvar for et område. Operation Green Desert lå i et område, som **Vidne 22** havde ansvaret for. Det kan have været medvirkende til, at han havde "lead" på denne operation. Efterretningssektionen havde en normal størrelse. Han havde tidligere været efterretningsofficer og havde uddannelse og erfaring inden for området. Han havde ikke tidligere arbejdet sammen med **Vidne 22**.

Han besøgte ikke politistationer eller fængsler inde i Basra by eller fængsler, som TSU bestyrede.

En "target folder" er en specificeret opridsning af et mål, herunder med angivelse af, hvilke trusler man forventer at møde i og omkring målet. Han kan ikke huske, om han forud for operation Green Desert læste "target folder" af 22. november 2004 vedrørende operationen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 327. Han kan ikke redegøre for "modus" i forhold til udarbejdelsen af operationsbefalingerne. Der må have været nogle, som havde til opgave at læse på tværs og samle de enkelte enheders bidrag. Han vil tro, at [redacted] Vidne 26 indtog en stabschefrolle, idet han har underskrevet "target folderen". Dette udelukker dog ikke, at "target folderen" kan være udarbejdet af [redacted] Vidne 22 .

Foreholdt auditørrapport af 22. oktober 2013 vedrørende afhøring af [redacted] Vidne 22 , jf. tillægsekstraktens bind 2, side 577, 2. hele afsnit, har han forklaret, at den "foresatte", som [redacted] Vidne 22 er anført at have nævnt, antageligt må sigte til vidnet. Han husker ikke, at [redacted] Vidne 22 , som gengivet i rapporten, henvendte sig til vidnet om troværdigheden af efterretningskilden. Foreholdt definitionen af "F6" i støttebilagssamlingens bind 1, side 31, har han forklaret, at definitionen stemmer godt overens med hans forståelse af gradueringen. Hvis en kilde er utroværdig og løgnagtig, ville han nok selv rubricere den i kategori 5. Han ved ikke, om der er forskel på, hvilke krav man ville stille til efterretningsgrundlaget i henholdsvis en dansk ledet og en irakisk ledet operation.

Han kan ikke redegøre for definitionen af "target pack" i forhold til "target folder". I hans optik er det en og samme ting, men "folderen" kan måske være en dokumentsamling. Trusselsvurderingen i "target pack" for operation Green Desert, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 330, forekommer retvisende. Der er forskel på, om man planlægger efter risikovurderingen "most likely" eller "worst case". Trusselsvurderingen i punkt 1.2 i "target folderen" er baseret på den engelske metode. Normalt vil danske styrker planlægge efter en anden metode. Elementerne under 3.2, "target type", var ting, som de vurderede, at man ville kunne finde i målet [redacted] Mål 4 A, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 343. Skemaet i pkt. 1.5.1, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 333, må antages at indeholde konkrete navne på mistænkte i dette mål. "Target folderen" fremstår ret præcis i forhold til, hvad man forventede.

Foreholdt auditørrapport af 22. oktober 2013 vedrørende afhøring af [redacted] Vidne 22 , jf. tillægsekstraktens bind 2, side 577, 3. hele afsnit, har han forklaret, at han ikke erindrer at

have drøftet risikoen for, at der var tale om internt opgør, med **Vidne 22**. Ham bekendt har **Vidne 22** heller ikke omtalt at have haft sådanne drøftelser med **Vidne 14**, og han ved heller ikke, om **Vidne 14** på anden vis havde modtaget information herom. Det burde han have fået, men i lyset af de dynamikker, der var i det irakiske samfund, ville et sådant forlydende ikke have udgjort en væsentlig indsigelse mod operationen.

Foreholdt "target folderens" punkt 1.4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 332, har han forklaret, at hvis det havde været muligt, ville man normalt søge efterretningerne bekræftet for at opnå den britiske brigades endelige godkendelse. Han ved ikke, hvorfor **Vidne 22's** usikkerhed om kildens troværdighed ikke fremgår af "target folderen". Det havde været naturligt at anføre under dette punkt om "justification".

En "warning order" er en varsel om en opgave. "Warning order" afgives som regel før udarbejdelsen af "target folder", men de kan godt være udarbejdet på samme tidspunkt. Foreholdt Frago 284 - Warning Order - operation Green Desert, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 351, "situation", har han forklaret, at punkt 1.1 lægger sig fint op ad beskrivelserne i "target packen". Han kan ikke redegøre for, hvilke "yderligere informationer" der henvises til i punkt 1.2. **Vidne 22's** bekymring ved efterretningsoplysningerne synes heller ikke at fremgå af "warning order". Det kan være, at yderligere indhentede oplysninger havde bekræftet oplysningerne fra efterretningskilden, men han ved det ikke. Han ved ikke, om det var et formelt krav, at **Vidne 22's** bekymring skulle foreligge på skrift – det er en mulighed. Han kan ikke redegøre for, hvilke tanker **Vidne 22** gjorde sig, da han udarbejdede "target folder". Den britiske brigade autoriserede operationen på grundlag af det, der blev forelagt for brigaden.

På videoklip fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**, minuttal 2:43-5:31, kan man se **Vidne 47** afgive sin mundtlige instruks ved rampen på det pansrede køretøj. Man kan på videoklipet se et kort med en operationskalke på. Forevist kalke, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 398, bekræftede han, at dette ligner operationskalken for operation Green Desert. Af kalken kan man se, at den fremskudte kommandopost rent faktisk lå i nærheden af **Mål 1**. **Vidne 47** viste på et tidspunkt også et luftfoto, hvorpå man kunne se målet. Han redegjorde blandt andet for, hvorledes TSU ville agere i forbindelse med etablering af indre ring. "X-ray 1", der sigter til **Vidne 47**, var en del af ydre ring. TSU skulle først gå ind på målene og tage individer ud, hvorefter målene skulle undersøges. Anden fase omfattede husun-

dersøgelser, der i givet fald skulle støttes af britiske specialister eller MP'ere, der kunne være danske. Vidne 49 er Vidne 49. Det er muligvis Person 31, der på filmen høres at skulle overgå til MP'erne. Forespurgt, om det kunne være cheftolk Vidne 23, har han forklaret, at det også er en mulighed. Det ville give god mening, at en tolk gik med danske MP'ere under en efterfølgende gerningsstedsundersøgelse.

På videoklip, minuttal 8:49-9:49, kan man se Vidne 47 længst til højre sammen med en britisk soldat i midten og yderligere en dansk soldat til venstre. Han kan ikke genkende de to sidstnævnte soldater. Denne del af optagelsen er formentlig fra "assembly area", som var et venteområde, der blev anvendt inden kørslen til målene. Han vil tro, at det var politimentorerne, der anvendte de hvide firehjulstrækkere med farvede sidedøre. Bussen i klippet er det køretøj, der blev anvendt til transport af tilbageholdte fra Mål 4. Landroveren er en type militærkøretøj, der blev kaldt "Snatch", som de britiske styrker benyttede.

Det er også ham, der har optaget videoklipet, minuttal 13:50-15:18, hvor man kan se etableringen af indre ring omkring målet Mål 4, herunder den taktiske opstilling inden indtrængen på målet. Det er normal procedure, at ydre ring etableres inden indre ring. Man kan se to TSU pickupper ankomme "lidt skævt", sekventielt. Det havde nok været en bedre taktisk løsning, hvis de havde kørt forrest. Vidne 47's Piranha holdt parkeret meget tæt på hovedvejen, som man kan se yderst til højre på luftfotografiet af Mål 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 345. Efter at de sad af køretøjet, gik de nogenlunde vinkelret i retning væk fra vejen hen mod området mellem "TARGET AREA 4 A" og "TARGET AREA 4 B".

Person 31 var chauffør på Piranhaen. På videoen kan man ved minuttal 16:28-17:40 se to soldater komme ud med en tilbageholdt. Den ene er formentlig en britisk mentor, der derefter løber tilbage til målet. De britiske mentorer var klædt i uniformer som personerne i blå jakker og lyse bukser på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 87. Vidne 47's kaldetal var "65", når han kaldte til sine egne enheder i spejdereskadronen, og "72", hvis han kaldte på det radionet, hvor bataljonschefen også var på. Vidne 47 nævner undervejs på optagelsen, at "vi havde allerede taget en fange" på det tidspunkt, hvor en britisk mentor og irakisk soldat fører en tilbageholdt ud. "Vi" kan således godt sigte til det samlede kollektiv af danske, britiske og irakiske styrker ved et mål. Han

mener ikke, at der var noget usædvanligt i den måde, hvorpå den civile iraker blev ført hen til bussen af den irakiske soldat.

Soldaten, der ved minuttal 19:22 befinder sig på mellemhånd, kunne godt være en dansk MP'er. Det ligner en dansk, grøn uniform. Han ved ikke, om den pågældende er gået frem på egen hånd. Det er **Vidne 47**, der advarer om TSU's mulige reaktioner i tilfælde af trusler, og soldaten på billedet er **Vidne 49**. Han ved ikke, hvilken englænder **Vidne 47** omtaler. Ved minuttal 19:42 kan man se to danske soldater i grønne uniformer og en dansk soldat i lys uniform. Det kan derfor godt passe, at det er to danske MP'ere i følge med tolken **Vidne 23**. Ved minuttal 20:29 kan man se to soldater. Personen til venstre ligner en britisk mentor. Den anden soldat er iraker. Man kan på optagelsen ved minuttal 20:31 se et yderligere kamera. Kameraet er noget mindre end det, vidnet bar, som var skulderbåret. Soldaten, der holder det noget mindre kamera, bærer også, hvad der ligner en dansk riffel, og er i dansk uniform. Han ved ikke, hvor kameraet hørte til, eller hvad formålet hermed var. Han vidste muligvis ikke på daværende tidspunkt, at en dansk soldat havde medbragt et yderligere kamera. Han havde ikke bidt mærke i dette. Der kunne sagtens have været et kamera i spejdereskadronen, som vidnet ikke kendte til. Hvis eskadronen havde et specifikt formål med at medbringe et kamera, kunne dette godt være blevet nævnt i **Vidne 47's** instruks, men det er ikke sikkert. **Vidne 47** siger ved minuttal 20:43, "vi har omringet ...", og "de har taget nogle fanger ...". "Vi" refererer dér til spejdereskadronen og "de" til de irakiske styrker. Det er **Vidne 47**, der ved minuttal 20:53 kommunikerer på mobiltelefon. Han afrapporterede til enten TOC'en eller den fremskudte kommandopost. Ved minuttal 21:57 kan man se de tilfangetagne ligge på jorden. Ved minuttal 22:08 spørges der efter en tolk. Ved minuttal 22:50 kan man se nogle personer, der kommer gående fra venstre. Han vil tro, det er briter. Han mener, at det er **Vidne 47**, der spørger vidnet, om "han er gået på day mode?" Personen i lyse bukser ved minuttal 23:06 må ud fra uniformen og hjelmen være en britisk mentor.

Han mener, at videooptagelsen ville være uegnet til en efterfølgende evaluering af operationen, for kvaliteten var ikke særlig høj.

Foreholdt auditørrapport af 5. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 617, 1. hele afsnit, og side 620, 5. afsnit, har han bekræftet, at det anførte er en korrekt gengivelse

af hans forklaring. Han blev først afhørt uden at blive forevist klip fra videooptagelsen fra **Mål 4**. Derefter fik han forevist uddrag og blev genafhørt.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 618, 3. hele afsnit, har han bekræftet, at det anførte er en korrekt gengivelse af hans forklaring. Han talte ikke selv med **Vidne 14** om efterretningsoplysningerne.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 618, sidste afsnit, har han bekræftet, at det anførte er en korrekt gengivelse af hans forklaring. **Vidne 24** var en god tolk, der var oprigtigt interesseret i irakernes forhold. Foreholdt **Vidne 24's** forklaring for landsretten om drøftelserne ved den fremskudte kommandopost mellem **Vidne 47** og **Vidne 14**, hvor vidnet var til stede, kan han hverken be- eller afkræfte, at der blev talt om behandlingen af tilbageholdte. Hvis **Vidne 14** ikke reagerede på en sådan eventuel oplysning, kan det vel have haft sin årsag i, at han ikke anså det for alvorligt.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 625, 4. hele afsnit, kan han hverken be- eller afkræfte, at han har haft en drøftelse med **Vidne 18**, således som det er gengivet, at **Vidne 18** har forklaret.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 626, 4. hele afsnit, har han bekræftet, at hans forklaring er korrekt gengivet.

Det luftfotografi, han så den 27. februar 2018 efter retsmødet, blev forevist af advokat Peter Biering, og er identisk med det nu foreviste fotografi med kildehenvisning til

Link

Link Camp Danevang lå i den øverste del af området. Forevist luftfotografi af **Militærbase**, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 71, har han forklaret, at Camp Danevang lå øverst på området, og at visiteringsfaciliteten lå cirka midt for på den østlige side af den nordøstlige ”runway”. Der var 500-1000 meter fra visiteringsfaciliteten til Camp Danevang. Camp Danevang lå på tværs af ”runway”.

De personer, der ville kunne gribe ind over for eventuelle overgreb begået af irakerne, var de britiske mentorer, idet dette var en del af deres opgaver. Under operationen holder man opgaverne adskilt. Spejdereskadronen havde således ansvaret for ydre ring. Hvis han havde

skredet ind over for irakernes behandling af tilbageholdte, havde han blandet sig i englændernes ansvarsområde. Det gør man ikke under en militæroperation.

Udspurgt på ny af advokat Christian F. Jensen og foreholdt [Vidne 22's] forklaring til auditørrapport af 22. oktober 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 577, 2. og 3. afsnit, har han forklaret, at [Vidne 14] eventuelt også kunne opfattes som [Vidne 22's] foresatte. Betegnelsen kunne også sigte til vidnets forgænger i efterretningssektionen.

Han ved ikke, om der kunne tænkes at være andre dokumenter, hvoraf [Vidne 22's] bekymring over kilden, som [Vidne 22] ifølge sin forklaring graderede som "F6", fremgår.

"Taktisk kontrol" bruges ved "forskydning" af enheder. Der udpeges en "høvding", som i henhold til taktisk kontrol kan beordre "forskydning" fra A til B. "Operativ kontrol" er noget andet. En og samme enhed kan på samme tid under en operation ikke være underlagt begge typer af kontrol. Han anser beskrivelsen i Frago 284, amendment 1, for retvisende, jf. ekstraktens bind V, side 382. [Vidne 47] var således "høvding" for MP-teamet, som må have bestået af to eller flere personer. Det var ikke MP'ere fra Coruna Coy.

Af rapport af 5. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af [Vidne 21] fremgår blandt andet:

"Vedr. behandlingen af irakere, forklarede vidnet, at derfra hvor han stod, var sagen ude af proportioner, idet han ville kunne have husket, hvis der var sket noget vanvittigt. Det berettigede ikke til beskyldninger i presse og andre steder. Vidnet oplyste: "Det kan godt være, at der blev taget hårdt fat, men man skal også forstå at de omstændigheder soldaterne befinder sig i dernede - der er altså nogle trusler omkring dødbringende magt fra en modstander som kan være desperat i forhold til at blive taget". Der kunne være selvmordsbomber der kørte ind i checkpoints mv., hvorfor opmærksomheden fra alle ikke kun lå på en anholdelse men mange andre steder. Vidnet var dog sikkert på, at de ville have reageret, hvis der var sket noget voldsomt i forbindelse med anholdelserne, om ikke på stedet så efterfølgende.

...

Forespurgt om vidnet havde kendskab til, at [Vidne 22] havde henvendt sig til [V 14] og oplyst, at [Vidne 22] ikke fandt efterretningerne til operationen for troværdige, oplyste vidnet, at han ikke kunne afvise, at [Vidne 22] havde gjort dette. "Det lød ikke usandsynligt" at efterretningerne var utroværdige, idet der typisk var en agenda, når man fik efterretninger i krigszoner. Som

stabsofficer var det ens pligt, at underrette chefen om troværdigheden af efterretningerne.

...

Foreholdt **Vidne 22's** forklaring om, at vidnet og Chef spejdereskadronen henvendte sig ved det "fremskudte KSN [kommandostation]", hvortil vidnet medbragte kamera og oplyste til **Vidne 14**, at irakerne fik nogle klø, oplyste vidnet, at han huskede, at man drøftede, om man skulle køre til et alternativt mål, hvorfor det godt kunne passe, at vidnet og Chef spejdereskadronen havde været forbi "fremskudt KSN" og **Vidne 14** og aftale nærmere om det alternative mål. Såfremt det havde været sagt, at irakerne fik nogle "klø", måtte det for vidnets vedkommende have været i "overført betydning af, at der var blevet taget hårdt fat".

...

Vedr. klippet, som medierne mente var "kontroversielt", oplyste vidnet, at det bekræftede hans hukommelse i, at det ikke var noget, som han "havde bidt mærke i" eller "burde have bidt mærke i" - "det var intet udover det sædvanlige i normalbilledet sådan et sted". Vidnet betegnede det som "hårdhændet behandling" - "der blev taget godt fat".

Af rapport af 20. september 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende genafhøring af **Vidne 21** fremgår blandt andet:

"Vidnet blev foreholdt **V. 18's** forklaring side 4, afsnit 4, hvoraf det fremgår: "På et tidspunkt ud på eftermiddagen muligt mellem kl. 1600-1800, hvor vidnet var enten i TOC'en [taktisk operationscenter] eller udenfor, kom **Vidne 21** tilbage fra operationen. Vidnet spurgte, hvordan det var gået derude, hvortil **Vidne 21** svarede, at det var gået fint, men at der var nogle irakere som fik nogle "hug". **Vidne 21** sagde "noget i retning af" - "men det er optaget" eller han løfter opad og siger jamen "det har de optaget på bånd" eller "sådan et eller andet".

...

Foreholdt **V. 18's** forklaring side 4, sidste afsnit vedr. fangetransport, oplyste vidnet, at han ikke huskede, at de transporterede fanger. Vidnet huskede, at der var en visiteringsfacilitet etableret og så vidt vidnet huskede, blev fangerne kørt i busser dertil. Busserne var lokale."

Vidne 22 har forklaret blandt andet, at han blev student i 1991. Han begyndte ved Garderhusarregimentet i Næstved i 1992, hvor han kom til en opklaringseskadron. Han blev under sin tjeneste i opklaringseskadronen uddannet til sergent og efterfølgende løjtnant, hvorefter han blev delingsfører. Han uddannede sig derefter til lærer og løste med mellemrum fortsat opgaver i forsvaret. Han blev senere tilknyttet en lokal for-

svarsregion med henblik på at forestå uddannelse i opklaringsarbejde. I 2001 besluttede han efter "9/11" med sig selv, at han ville melde sig til eventuelle opgaver med det danske militær i udlandet.

En god kollega, **Person 28**, opfordrede ham omkring februar 2004 til at tage med til Irak. Staben blev samlet 1½-2 måneder før udsendelsen. Overordnet gik den missionsforberedende uddannelse ud på at få hold 4 til at fungere som en helhed. Staben blev eksempelvis uddannet i kommunikationssystemerne. Spejdereskadronens soldater blev blandt andet undervist i etablering af checkpoints. Han havde ikke så meget med spejdereskadronen at gøre under missionsforberedelsen. Han mødte dem første gang under et uddannelsesforløb i Oksbøl. Rammerne for magtanvendelse er afhængig af den enkelte mission. Rammerne i Bosnien adskilte sig f.eks. fra rammerne i Afghanistan og i Irak. Under den grundlæggende soldateruddannelse undervises man i krigens love, herunder behandling af krigsfanger og soldaters handle- og meldepligt i tilfælde af overgreb. Også i forbindelse med den missionsforberedende uddannelse blev de undervist grundigt i krigens love, blandt andet Genevekonventionen. Det foregik i gymnastiksalen i Oksbøl. Det var formentlig omkring fem uger, inden de tog afsted til Irak. Uddannelsesforløbet i Oksbøl varede et par uger. Der var flere forskellige undervisere, herunder militærjurister fra Svanemøllen Kaserne. Hans indtryk var, at de blev uddannet i krigens love, fordi det ville være vigtigt at kende til disse under udsendelsen. Hold 3 havde haft en kedelig sag med lidt hårdhændet fangebehandling, så der var fokus herpå. Det var Hommel-sagen, som var i alles bevidsthed, og noget, man talte om. Han fik at vide i det sene forår 2004, at **Person 25** **██████████** skulle briefe soldaterne på hold 4 om de korrekte procedurer. Det kom hun imidlertid ikke til, fordi hun blev hjemsendt på grund af den hårdhændede fangebehandling. De begyndte at modtage efterretningsinformationer ad forsvarets kanaler fra Irak i maj eller juni 2004, da staben for hold 4 var blevet samlet. Informationerne tilgik efterretningssektionen. De var i sektionen derfor allerede inden udsendelsen klar over, at der havde været tilfælde af fjendtlig infiltration i de irakiske styrker. Han havde inden udsendelsen været på PSYOPS-kursus. PSYOPS står for psykologiske operationer og kan omhandle blandt andet information af og møder med lokale med henblik på at fremme operationer og håndtere eftervirkningerne heraf i lokalsamfundet.

Det var almen kendt i den danske bataljon, at der var risiko for mishandling af fanger i irakiske fængsler. De modtog i efterretningssektionen på hold 4 ikke informationer om tidligere fangeklager. Han har ikke tidligere set rapporten af 30. juni 2004 over fangebesøg

den 23. juni 2004, jf. ekstraktens bind V, side 15. Indholdet siger ham ikke umiddelbart noget. Efterretningssektionen modtog, så vidt han kan vurdere ud fra dokumentet, ikke rapporten. De modtog informationer om fangebehandling af de engelske efterretningsenheder. De var meget fokuserede på ikke at gentage de fejl, der blev begået i Abu Ghraib og i Hommel-sagen.

Han var udsendt på hold 4 i seks måneder til Irak. De afrejste til Irak den 12. august 2004. Han gjorde tjeneste i samlet 11 måneder. De ”overskydende” måneder medgik til forberedelse af missionen, og da han kom hjem fra udsendelsen, var der endvidere et afløb, hvor han blandt andet tilbageleverede udrustning m.v. Han fik PTSD som følge af udsendelsen til Irak.

Da han ankom til Irak, fik han indtryk af, at landet havde ændret sig i perioden fra hold 3 til hold 4. Der var konflikter mellem sunnier og shiaer i den sydlige del af landet. Dette kunne godt hænge sammen med magtoverdragelsen i sommeren 2004. Genevekonventionen var gældende for hold 4 under udsendelsen. Hold 4 blev så at sige ”bænket” side om side med deltagerne fra hold 3 med henblik på overdragelse af opgaver. Hold 4 var i store træk et helt nyt hold uden gengangere på ledelsesniveau fra tidligere hold. I august 2004 var **Vidne 21** ikke næstkommanderende i efterretningssektionen, for han kom først derned senere. Næstkommanderende var i stedet kaptajn **Person 28**. Major **Person 32** var chef for efterretningssektionen. **Person 28** blev chef for sektionen, da **Person 32** tog hjem, vistnok i oktober 2004. Han rejste hjem lidt pludseligt. **Person 28** tog på ”leave” kort tid inden operation Green Desert. I forhold til det praktiske stabsarbejde, f.eks. udarbejdelse af planer og rapporter, var det **Vidne 21**, der, efter at han var ankommet til Irak, ”taskede” opgaver og fordelte dem til personer i efterretningssektionen.

Forholdene i Basra-området var ændret radikalt fra at være en genopbygningssituation til at være en situation med håndtering af oprørere. Koalitionsstyrkerne mistede troværdighed i Irak i forhold til budskabet om, at man ville bidrage til sikkerhed og genopbygning på grund af hændelsen i Abu Ghraib. Militserne udnyttede denne episode til at retfærdiggøre deres kamp. Der var i perioden fra august til november 2004 en svingende intensitet i konflikterne. Sunnier og shiaer havde i mange år levet relativt fredeligt sammen i andre dele af landet og var gift ind i familier med hinanden. Omkring Az Zubayr lå der en stor militær-lufthavn, hvorfor der var en stor koncentration af sunnimuslimske militærfolk. Amerika-

ernes afsættelse af Saddam Hussein og hans styre indebar, at militærfolkene blev afskeditget, og shiaerne overtog disse stillinger, hvilket gav spændinger.

Hold 4 havde bl.a. til opgave at uddanne de irakiske sikkerhedsstyrker, men dette var vanskeliggjort af, at styrkerne var infiltreret af lokale oprørmilitser. Mange af officererne boede i lokalområdet. Han mener ikke, at det havde nogen betydning for de danske styrkers opgaveløsning, at sikkerhedsstyrkerne havde shiamuslimske soldater, og man kan ikke generelt forklare problemerne i Irak med, at de var udslag af en sekterisk konflikt mellem sunnier og shiaer. Det område, fra hvilket vidnet skulle indhente efterretninger, omfattede politistationerne Safwan, Umm Qasr og Khor Zubayr. Az Zubayr lå ligeledes inden for hans område. De havde fået oplyst af den enhed, der var i landet før hold 4, at politichef **Politichef 2** i Umm Qasr havde tilknytning til Madhimilitsen, der bestod af væbnede shiaoprørere. Den enhed, der havde været i området inden hold 4, og de britiske enheder havde anvendt megen tid på at undersøge militsen og politichefens tilknytning. Det udgjorde en udfordring, fordi militsen var optaget af at etablere sig som en magtfaktor i Basra-området. Det indebar blandt andet, at de danske soldater ikke altid kunne få adgang til politistationerne, når de ønskede det. Militserne brugte endvidere en sekterisk vinkel til at retfærdiggøre deres aktioner og havde indflydelse på de lokale politimyndigheders behandling af fanger. Madhimilitsen var en religiøst funderet shiamilitis med en ung præst i spidsen, som engagerede unge arbejdsløse. I perioden frem til november 2004 fik de oplysninger fra deres foresatte om, at der var store problemer inde i Basra by med sekterisk forfølgelse af sunnier, hvilket også berørte f.eks. politistationen i Umm Qasr. Vejsidebomber blev et problem fra tiden omkring udsendelsen af hold 4 og udgjorde især en risiko omkring **Militærbase** og Az Zubayr. Han skulle derfor også indsamle efterretninger med henblik på at kunne imødegå denne trussel.

Han aflagde jævnligt de førnævnte politistationer besøg for at indsamle informationer, men observerede under sådanne besøg ikke, hvordan eventuelle indsatte blev behandlet. Efterretningssektionen fik at vide af de to tilknyttede engelske underafdelinger, at sunnier og kriminelle blev behandlet meget hårdhændet i fængslerne. De udførte derfor også tilsynspatruljer i området. Det indgik herunder som en vigtig opgave at besøge politistationerne. Foreholdt kort over ”Den danske bataljons område august 2004 – januar 2005”, jf. ekstraktens bind VI, side 725, har han forklaret, at det blåmarkerede område var det danske ansvarsområde. Der er omkring 50 km fra områdets sydlige del til den nordlige del.

Chefen for efterretningssektionen briefede dagligt staben, dvs. sektionscheferne og nogle gange sektionernes næstkommanderende, om situationen. Briefingen foregik både mundtligt og skriftligt. Bataljonen havde et intranet, som man anvendte til intern kommunikation, herunder den daglige briefing. Den skriftlige briefing blev samlet i et dokument, som blev fremsendt til Hærens Operative Kommando (HOK). Spørgsmålet om fangebehandling indgik i rapporteringen, hvis der havde været en hændelse om overgreb på en politistation. Det var tilfældet et antal gange. Indberetningerne blev enten underskrevet af bataljonschefen eller chefen for staben.

Han blev inddraget i operation Green Desert få dage før operationen. Foreholdt auditørrapport af 22. oktober 2012 vedrørende afhøring af vidnet, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 576, 3. hele afsnit, har han forklaret, at "NK" var Vidne 21, der var ankommet kort tid før operation Green Desert. Foreholdt samme rapport, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 576, 4. og 5. hele afsnit, har han bekræftet, at det er en korrekt gengivelse af hans forklaring til Forsvarets Auditørkorps. Hans møde med den irakiske efterretningsofficer fandt vistnok sted den 22. november 2004. Han havde tidligere arbejdet sammen med personen, der kom fra den irakiske bataljon i Az Zubayr. Han fik indtryk af, at vedkommende var sendt i byen med et meget kort budskab. Det kunne der være flere årsager til, men kilden kunne ikke stedfæste de konkrete mål, hverken på kort eller luftfotografi. Han vurderede derfor, at efterretningerne ikke var troværdige. Han talte under mødet et par timer med efterretningsofficeren. Deres første indtryk var, at hvis officerens oplysninger var korrekte, ville alt, hvad de gerne ville fange for at skabe ro i området, befinde sig inden for målområderne, hvilket ville være fantastisk. Officeren talte alene med vidnet og en tolk. Han vurderede, at oplysningerne var lige så utroværdige som tidligere oplysninger fra officeren om andre forhold. Han kan ikke huske, hvem der medvirkede som tolk.

Han kørte dagen efter – formentlig den 23. november 2004 – ud til de mulige mål sammen med den irakiske efterretningsofficer og en tolk. Officeren var heller ikke på stedet i stand til at udpege målene. Enten var det gået for hurtigt for efterretningsofficeren at indhente efterretningerne, eller også var det ikke helt sandt. Vidnet præsenterede ham derfor for nogle forkerte oplysninger om, at der i en bygning i området lå en våbenfabrik, hvilket officeren bekræftede. Dette understregede, at officeren ikke var troværdig. Under efterprøvningen af kildeoplysningerne gjorde vidnet brug af sit lokalkendskab om Az Zubayr, som han havde fra egne kørsler i området og fra den engelske brigade. Han skrev i den forbindelse den 23. november 2004 til en engelsk kollega for at høre, om de kunne bekræf-

te efterretningsofficerens beskrivelse af situationen i Az Zubayr. Kollegaen gav en vurdering af efterretningsofficerens troværdighed, som svarede til vidnets egen vurdering. Kollegaen kunne i øvrigt hverken be- eller afkræfte oplysningerne. Dette indgik i vidnets konklusion, hvorefter han anbefalede, at operationen blev udskudt, indtil efterretningerne på anden vis måtte være blevet verificeret. Han meddelte dette til **Vidne 21**, som antageligt briefede opad i systemet på et stabsmøde. Vidnet udarbejdede en efterretningsrapport, hvori konklusionen var, at efterretningskilden var utroværdig. Der var i efterretningssektionen ingen uenighed om denne konklusion. Rapporten blev sendt opad i systemet.

Der blev blandt andet afholdt et ”første stabsmøde” med deltagelse af **Vidne 14**, som vidnet har forklaret i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 577, næstsidste afsnit. Han kan ikke huske datoen for mødets afholdelse, men det var inden operationen. Mødet blev anvendt til ”war gaming”, hvor man arbejdede med planlægning af operationen i lyset af blandt andet efterretningssektionens bidrag om de irakiske efterretningsoplysninger. På mødet var der en dialog om efterretningskildens troværdighed. Der var nogle, herunder vidnet, der mente, at efterretningerne var noget tynde. Andre mødedeltagere fokuserede på, at operationen ville kunne medvirke til at styrke den irakiske bataljon i lokalområdet. Dette var udtryk for, at træningen af de irakiske styrker vægtede tungere end holdbarheden af efterretningsoplysningerne i afvejningen af, om operationen burde gennemføres. Han blev klar over, at operationen under alle omstændigheder ville blive gennemført, da **Vidne 21** på et senere tidspunkt orienterede ham herom efter at have deltaget i endnu et stabsmøde.

Vidnet var i efterretningssektionen ”lead planner” på aktionen, fordi Az Zubayr lå i hans område. Han udarbejdede ”target folderen” for operation Green Desert. Der skulle udarbejdes to risikovurderinger, dels ”mest sandsynlige scenarie”, dels ”worst case scenarie”. Han medtog ikke den ifølge hans vurdering relevante kildevurdering i ”target folderen”, fordi han i en tidligere version havde medtaget vurderingen og efterfølgende havde fået at vide, at den ikke skulle stå i ”target folderen”. Det var **Vidne 14**, der af hensyn til irakerne ønskede, at vidnets kritiske bemærkninger om efterretningskilden ikke indgik i ”target folderen”. Han fik dette at vide før andet stabsmøde, der formentlig blev afholdt den 23. november 2004. Det skete i hvert fald inden den endelige befalingsudgivelse. Han er lidt usikker på kronologien i de afholdte møder op til operationen. Hans oprindelige vurdering ”overlevede” dog i et vist omfang i ”target folderen” – nemlig i beskrivelsen af ”mest

sandsynlige scenarie”, hvoraf det fremgår, at der sandsynligvis ikke ville blive ydet modstand på målene, og at der ville være mange civile. Vidnet var med til befalingsudgivelsen sent den 23. november 2004, hvor ”target folderen” også blev udgivet. Han havde således to-tre timer til at revidere angivelsen af kildetroværdigheden i ”target folderen”.

Vidnets ”target folder” indgik i operationsbefalingen. Der kunne endvidere være en efterretningsdel i denne, men det kan han ikke huske. Foreholdt bilagsfortegnelse til Frago 284, jf. ekstraktens bind V, side 392, har han forklaret, at han også udarbejdede ”A. Target pack”. ”C. OP GREEN DESERT overlay” er operationskalker. Han udarbejdede endvidere et PSYOPS-anneks, der indgik som en del af befalingen. Det blev udarbejdet i sidste øjeblik, formentlig den 24. november 2004.

PSYOPS-annekset omhandlede nogle ”hand outs”, opfølgende møder samt udlevering af videokameraer. Foreholdt **Vidne 18's** forklaring til auditørrapport af 12. august 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 768, sidste afsnit, har han forklaret, at han husker, at han kort før operation Green Desert ”buldrede” ind i **Vidne 18**. Han kan ikke huske, at de drøftede brugen af kameraer under operationen. Kameraerne var blevet sendt fra Danmark til lejren nogle dage – eventuelt op til et par uger – før operationen. De havde ikke fået kameraerne tildelt som følge af særlige problemer i Dancon. Det indgik i forberedelsen af operationen, at der skulle anvendes kameraer. Efterretningssektionen skulle fordele kameraerne til underafdelingerne, idet **Vidne 14** havde instrueret herom på et stabsmøde, hvorefter **Vidne 21** kom retur fra mødet og orienterede om beslutningen. Han kan ikke huske, om det skete den 22., 23. eller 24. november 2004. Han vil mene, at spejdereskadronen og panserinfanterikompagniet skulle udstyres med videokameraer til brug under operationen. Der blev udleveret ét kamera til hver af disse underafdelinger, og endvidere medbragte **Vidne 21** et kamera under operationen. Han ved ikke, hvor mange kameraer, der var ved **Mål 1**, men han antager, at der var det ene kamera, som panserinfanterikompagniet medbragte under operationen. Han husker ikke, hvem der instruerede i anvendelse af kameraerne, men det har været en fra efterretningssektionen. Det kamera, man på et tidspunkt kan se på videooptagelsen fra **Mål 4**, ligner de kameraer, de havde fået tilsendt fra Danmark. Kameraerne var kæmpestore og var udstyret med ”day” og ”night” mode. Han er sikker på, at kameraet, man kan se på videoen, er et af de udleverede kameraer.

Vidnet kørte sammen med bataljonschefen **Vidne 14**, **Vidne 27** og **P 33**, der var vognkommandør, til den fremskudte kommandopost nær **Mål 1**. Der var endvidere en kører og en tolk, **Vidne 24**. Han vil tro, at militærjurist **Vidne 17** ligeledes var med, men det kan han ikke huske. De ankom inden solopgang. Samtidig hermed blev ydre ring etableret omkring **Mål 1**. Den fremskudte kommandopost lå uden for Camp Chindit bag nogle jordvolde med indsigt mod **Mål 1**. De holdt i en afstand af omkring 300-400 meter fra landevejen. De kunne se hjørnet af det gadekryds, som moskeen ligger i nærheden af, men de kunne ikke se moskeen. Der var stille, men spændingsniveauet var højt, for de vidste jo ikke, hvad der ville møde dem, når styrkerne bevægede sig ind mod målet. Han kan ikke huske de forskellige klokkeslæt for operationens faser. Der blev på et tidspunkt afgivet skud ved **Mål 1**, hvilket der blev givet melding om over radioen, som var på højttaler. De modtog under operationerne ved **Mål 1**, 3 og 4 løbende en række radiomeldinger om status.

På et tidspunkt, efter at disse operationer var afsluttet, tog de videre til **Mål 2**. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 84, kan man se vidnet sammen med en englænder og personer fra TSU. Fotoet blev taget, da de efterfølgende var ude ved **Mål 2**. Spejdereskadronen gik ind og afsøgte området. De havde fået at vide, at det var en Al-Qaeda træningslejr, men de andre mål havde vist sig ikke at indeholde det, som den irakiske efterretningsofficer havde oplyst forud for operationen, så de havde ”paraderne lidt nede”. Efterretningsoplysningerne vedrørende **Mål 2** gik også på, at der skulle være tungt artilleri. De fandt hverken træningslejr eller artilleri. De fandt derimod en stor mængde hash, der for så vidt godt kunne tænkes at have været til brug for Al-Qaedas finansiering af terroraktioner. De lagde dog til grund, at der var tale om interne opgør.

Vidne 47 og **Vidne 21** kom forbi den fremskudte kommandopost, da operationen var eller var ved at være afsluttet, og der ”var ro på”. De holdt på daværende tidspunkt syd for **Mål 2**. **Vidne 14** sad inde i køretøjet, og vidnet og **Vidne 24** sad oven på dette. **Vidne 47** kom hen og sagde til **Vidne 14**, at de tilbageholdte irakere havde fået nogle tæsk. Vidnet begyndte straks at tænke i mulige PSYOPS-tiltag. **Vidne 14** trak lidt på skulderen over det og sagde ”hmm” eller noget lignende. **Vidne 21** bar på dette tidspunkt videokameraet i hånden.

Han returnerede med **Vidne 14** m.fl. omkring kl. 13.00 eller 14.00 som nogle af de sidste til **Militærbase**. Han gik i gang med at udarbejde et notat om efterretningerne fra ope-

rationen. På et tidspunkt gennemså **Vidne 21** på kontoret sin filmoptagelse fra **Mål 4** og udbød ”hold kæft de får tæsk”. **Vidne 21** viste ham optagelsen, og han tænkte ved sig selv, at dette var noget, de i PSYOPS skulle have rettet op på. Han gik over til **Vidne 14** og nævnte for ham, at de havde et problem. Han havde opholdt sig sammen med **Vidne 14** under hele operationen og fandt det derfor ikke unaturligt at gå direkte til ham med sin bekymring. Han viste også filmen for **Vidne 14** der udtalte, at det ikke så godt ud. **Vidne 14** spurgte lidt overraskende for vidnet, hvad han tænkte, at det kunne betyde. De talte om, at en ny fangesag kunne bevirke, at de danske styrker ville blive trukket ud af landet. **Vidne 14** spurgte herefter, om vidnet kunne tage ansvaret for dette. Spørgsmålet fik vidnet til ud fra en hurtig kalkule om betydningen af fortsat dansk tilstedeværelse i Irak i forbindelse med de nært forestående valg at overbevise sig selv om, at det ikke var værd at gøre mere ud af episoden ved **Mål 4**.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han løbende i tiden efter udsendelsen til Irak har udarbejdet de noter, han har medbragt i landsretten under afhøringen. Det har han gjort i lyset af den sag, der har kørt siden 2012. Der var udstedt Rules of Engagement (ROE) for den danske bataljon i Irak, og de var meget opmærksomme på, at danske styrker var udsendt på FN-mandat. De var noget usikre på, hvilken betydning overdragelsen af suverænitet til irakerne ville få for hold 4. Samtidig var de meget opmærksomme på Hommel-sagen og Abu Ghraib. Mishandlingen af fanger i Abu Ghraib kom frem i offentligheden i april 2004. Hommel-sagen udspandt sig i maj 2004. Suverænitetsoverdragelsen fandt sted den 28. juni 2004. Hold 4’s ansvarsområde var fire-fem gange større end hold 3’s. Denne udvidelse var sket ud fra den vurdering, at der var blevet så relativt roligt i landet, at danskerne kunne have et større ansvarsområde. Basra by var ikke omfattet af det danske ansvarsområde. Et ansvarsområde er et ”AOR”. De danske styrkers opgaver inden for ”AOR” var reguleret af mandatet og opgavebeskrivelsen i folketingsbeslutningen.

Det lokale irakiske politi (ICDC) havde den udfordring, at deres køretøjer blev brugt til likvideringer. Det påvirkede politiets forhold til lokalbefolkningen. ING var også infiltreret, men ikke så meget som politiet, fordi ING-soldater kom fra andre dele af landet. Det er ikke hans vurdering, at TSU var infiltreret af militspersoner, men TSU havde en meget hårdhændet tilgang til ”banditter”, hvilket udgjorde et opmærksomhedspunkt. Den største forskel mellem lokalt politi, ING og TSU lå i det pres, der kunne hvile på den enkelte person. Dette afhang navnlig af, om vedkommende var fra lokalområdet eller ej. Det lokale politi, der rekrutterede lokalt, var derfor mere sårbart.

Forevist kort i støttebilagssamlingens bind 1, side 60, har han forklaret, at "Sector 1" minder om det område, han havde ansvar for, og hvor han var ude at besøge politistationer. Han har også været på besigtigelser nord for Basra by. Han har ikke set fængsler i Basra by. Han har læst rapporter om TSU's faciliteter i Basra by. Rapporterne indgik i deres vurderinger af, om det var et isoleret opmærksomhedspunkt, at TSU kunne være meget hårdhændet, eller om der også bestod relationer mellem TSU og oprørsmilitsen. De danske styrker havde ikke samarbejde med TSU.

Det var almen kendt, at der foregik mishandling af fanger på en lang række politistationer rundt om i landet, herunder i Basra-området. Det var en generel forståelse af forholdene på irakiske politistationer. Deres tillid til det lokale politi var dalende, f.eks. fik de danske styrker aldrig adgang til at besigtige politistationen i Umm Qasr. "Mishandling" dækker i hans øjne behandling, der ikke er respektfuld og ordentlig. Det kan omfatte manglende lægehjælp, fanger der nægtes mad og drikke og sidder i varme eller kulde, slag og anden vold samt tortur – dvs. hele spektret af det, man må forstå ved mishandling. Man havde stillet irakerne i udsigt, at forholdene ville blive bedre end under Saddam Hussein, men det var et løfte, som ikke blev indfriet, når politiet fortsat mishandlede fanger. Hvad der var "almen kendt" i ledelsesgruppen, var ikke nødvendigvis også almen viden for en kører på en Piranha.

De danske styrker skærpede tilsynet, men fik samtidig besked på, at det i første række var irakerne, der skulle udføre sikkerhedsopgaver. Der var to engelske enheder i det område, som han havde ansvar for, og den ene patruljerede i Az Zubayr. Han kørte patruljer sammen med de engelske enheder. Disse enheder havde også personel fra britisk militærpoliti.

De daglige rapporter til HOK var "Daily Sitrep" som den, der er indeholdt i tillægsekstraktens bind 1, side 449. De udarbejdede også sammenfatninger til stabschefen. Særlige hændelser skulle ligeledes rapporteres.

Tolken, der medvirkede under mødet med vidnet og den irakiske efterretningsofficer, var en af de danske militærtolke. Det gjaldt også den tolk, han medbragte under køreturen til målene sammen med efterretningsofficeren. Han kan ikke genkende dokumentet i tillægsekstraktens bind 1, side 320, men det giver god mening, hvis det omhandlede dokument var irakernes første henvendelse om bistand. Den irakiske efterretningsofficer fik lov til at

iføre sig en dansk uniform, da de skulle besigtige målene, for at han ikke skulle blive genkendt. Mødet og den efterfølgende køretur til målene sammen med efterretningsofficeren blev gennemført, inden de havde oversat eventuelle skriftlige henvendelser og inden udarbejdelsen af ”target folderen”. ”War gaming” blev også gennemført inden udarbejdelsen af ”target folderen”.

Foreholdt ”target folder” i tillægsekstraktens bind 1, side 327 ff., bekræfter han, at den godt kan være udarbejdet af ham. Han vil mene, at datoangivelsen 22. november 2004 på forsiden er dokumentets datering. Punkt 1.2 indeholder hans risikovurdering. Han vil mene, at der lå tidligere versioner forud for den pågældende ”target folder”. Det foresvæver ham således, at de fik lavet nogle bedre fotografier af målenes facader, som indgik i ”target folderen”. Eksempelvis beskrivelsen af ”Target type” under ”Target 4b” var baseret på oplysningerne fra den irakiske efterretningsofficer. Det er sådanne oplysninger om målene, som han vurderede var yderst tvivlsomme. Da de udarbejdede ”target folderen”, havde de ikke kunnet få oplysningerne bekræftet. Dette er anført i punkt. 1.4 om ”Justification”. Havde det været en dansk operation, ville man også have bemærket, at kilden ikke kunne tillægges nogen væsentlig betydning. Efterretningsofficerens oplysninger viste sig da også ikke at passe på noget punkt. Det var fundet af hash under operationen, der gav dem mistanke om, at der var tale om et internt opgør. Luftfotografierne i ”target folderen” havde de fået af englænderne, hvilket formentlig også gælder de øvrige fotografier.

Han tror ikke, at det lokale politi deltog under operation Green Desert, for de danske styrker ville næppe have inddraget dem i operationen, der således blev gennemført af TSU, ING, de danske og engelske styrker. Personerne på fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 96, er fra TSU. Der blev op til valget leveret et stort antal politibiler til Basra, som blev kørt til Bagdad. Så de irakiske styrker, herunder TSU, anvendte de køretøjer, de nu engang kunne få rådighed over. Den omstændighed, at der på fotografier fra operationen ses køretøjer med påskriften ”POLICE”, giver ikke i sig selv grundlag for at slutte, at der må have været lokalt politi til stede under operationen.

I Post Operation Report blev efterretningskilden klassificeret som ”F6”, hvilket var en politisk begrundet klassificering. Den var ikke dækkende for den konkrete ”target folder”. Han ville have klassificeret kilden som ”F5”. En kilde i kategori 5 er dårligere end en i kategori 6. Det var **Vidne 14**, der besluttede, at kilden skulle klassificeres som ”F6” af hensyn til den irakiske bataljon. Vidnet blev rasende over ordren, fordi det var hans vurde-

ring, at man – ved ikke at søge yderligere verifikation – ville komme til at udføre operationen i blinde. Begrundelsen for alligevel at gennemføre operationen var, at det ville være en god oplevelse for de irakiske styrker, og at det ville styrke dem i lokalsamfundet. Dette var **Vidne 14's** beslutning. Han ved ikke, om der medvirkede andre ledere i beslutningen. På Camp Chindit var der en enhed fra ING og et britisk kompagni. Det var denne britiske enhed, han kommunikerede med om efterretningsoplysningerne fra den irakiske officer. Camp Chindit blev også omtalt som Akka-basen. Det engelske kompagni i Camp Chindit var underlagt den danske bataljon, men kørte også egne patruljer. Efterretningssektionen gjorde et ihærdigt forsøg på at få verificeret efterretningerne hos englænderne i Camp Chindit og var ret presset på tid, fordi det var vanskeligt at få verificeret oplysningerne.

Han mener, at PSYOPS-annekset indgik som et tillæg til operationsbefalingen. Det støtter han på, at der er omtalt udlevering af ”hand outs” i TOC-loggen. Udlevering af ”hand outs” til lokale ville ikke finde sted efter en operation, medmindre der er udarbejdet et PSYOPS-anneks herom til operationsbefalingen. Han kan ikke huske, hvad der stod på ”hand outs”, men de indeholdt givetvis oplysninger om formålet med indsatsen og muligheden for at opnå erstatning i tilfælde af skader m.v. Tolkene havde formuleret teksten, hvorefter de havde fået trykt et antal eksemplarer inde i Basra by. **Vidne 21**, må have truffet beslutning om, hvem der skulle have udleveret videokameraer. **Vidne 21** ville ikke træffe egne beslutninger, som ikke var i orden. Foreholdt, at **Vidne 21** for landsretten har forklaret, at han ikke erindrer at have haft nogen drøftelse med panserenheden om anvendelse af kameraer, har han bemærket, ”ja, sådan kan det jo gå”.

Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4** ved minuttal 20:33 har han forklaret, at han ikke kan typebestemme de anvendte kameraer. Personen, der ses holde et kamera, er i dansk uniform. Han vil mene, at kameraerne var ens – de kunne i hvert fald det samme, herunder foretage brugbare optagelser i mørke. Kameraer med denne feature var på daværende tidspunkt ret dyre.

Da **Vidne 21** sammen med **Vidne 47** kom hen til **Vidne 14's** Piranha efter operationen ved **Mål 4**, bar han sit kamera i et håndtag. Kameraerne målte omkring 40-50 centimer. Fotografierne i støttebilagssamlingens bind 2, side 107, 119, viser forward command post. Fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 121, kan godt være indsigten fra forward command post mod **Mål 1**. Han ved ikke, hvem der gik ind i

husene på målene, for han var efterretningsofficer og beskæftigede sig ikke med den del af operationen. Der var generelt mange tilfælde af ”festskyderi” op i luften i Az Zubayr. Det kunne vanskeliggøre vurderingen af, om skud var fjendtlige og udgjorde en trussel. De våben, man fandt i **Mål 1**, var ikke usædvanlige for forholdene i Irak. Alle og enhver havde våben. Det var en stor mængde hash, man fandt i **Mål 2**, men der var usikkerhed om den præcise mængde. De vidste ikke, om der var økonomi bundet op i den slags. Det kan ikke udelukkes, at hashen skulle have været solgt til finansiering af terroraktiviteter.

Vidne 14's reaktion, da han fik meldingen om, at irakerne havde fået tæsk, fremstod åben for fortolkning. Der gjaldt meget klare regler, hvorefter **Vidne 14** skulle have undersøgt oplysningen nærmere. Hele formålet med det danske styrkebidrag var at genopbygge samfundet med ordentlige institutioner. De irakiske borgere havde intet ønske om, at den tidligere mere hårdhændede kultur skulle fortsætte. Han opfattede **Vidne 47's** melding som ekstraordinær, herunder i lyset af videooptagelsen. Det ville ikke – som det efterfølgende skete – være blevet til en sag i lokalstyret i Az Zubayr, hvis ikke det havde været alvorligt. Foreholdt **Vidne 21's** forklaring for landsretten, hvorefter han i lyset af trusselvurderingen ikke oplevede irakernes ageren ved **Mål 4** som kontroversiel, har han bemærket, at **Vidne 21** næsten lige var ankommet til Irak og derfor næppe var den rette til på daværende tidspunkt at vurdere, hvad der var sædvanlige eller kontroversielle handlinger.

Efterretningssektionen udarbejdede efter operationen en Post Operation Report, jf. tillægs-ekstraktens bind 1, side 412 f. Han mener, at beskrivelsen i rapportens punkt 2.2 i hovedsagen er retvisende. Det er dog hans vurdering, at Az Zubayr med sine 600.000 indbyggere ikke udgjorde et beskyttet miljø, idet byen var et meget farligt sted. Vidnet udarbejdede også selv en rapport efter operationen. Han husker ikke, om den indgik i grundlaget for Post Operation Report. Den kan også have været til brug for afrapportering over for briterne.

Af rapport af 22. oktober 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 22** fremgår blandt andet:

”Vedr. optakten til operation ”Green desert” forklarede vidnet, at NK [næstkommanderende] i efterretningssektionen fik en melding fra bataljonschefen om, at der var en operation undervejs. Der ville ankomme en irakisk efterretningsofficer, som ville komme med nogle efterretninger.

Vidnet havde efterfølgende et møde med den irakiske efterretningsofficer. Det gik under mødet op for vidnet, at den irakiske efterretningsofficer ikke var klar over den basale geografi i byen Az Zubayr. Han kunne bla. ikke udpege mål og ”holde rede på” sin fortælling.

Den irakiske efterretningsofficer oplyste, at der var tale om 4 primære mål i operationen. Det ene mål var en Al Qaeda træningslejr beliggende udenfor byen, senere benævnt ”Mål 2”. Det andet var personer fra en vej sidebombeorganisation som var ansvarlig for mange vejsidebomber i og omkring Az Zubayr, senere benævnt ”Mål 1”. Det sidste mål var overflow fra Fallujah fra det tidligere regime, senere benævnt ”Mål 4. Briterne skulle tage sig af det sidste mål Mål 3, også beliggende i Az Zubayr, som vidnet ikke huskede nærmere.

...

Vidnet anså tilsynet for at være en ”total fiasko”, og da de kom retur til lejren meddelte vidnet sin foresatte at vidnet vurderede efterretningerne som ”utroværdige” og ”løgnagtige” og han gav dem klassifikationsgrad F6, som er den ringeste mulige.

Vidnet oplyste endvidere til sin foresatte, at vidnet og hans tolk vurderede, at det snarere var et internt opgør, men at de ikke kunne vurdere noget præcist, da de ikke kunne stedfæste målene i Az Zubayr.

...

Bataljonschefen, Vidne 14, oplyste efterfølgende på et internt stabsmøde for danske officerer, at der var to begrundelser for at gennemføre operationen. Den ene var, at det var en god lejlighed til at uddanne irakerne og den anden, at stille den irakiske bataljonschef i godt lys internt i egen organisation.”

Vidne 23 har forklaret blandt andet, at han fortsat er ansat i forsvaret. Han var chef-tolk på hold 4 i Irak, det vil sige chef for de øvrige tre sprogofficerer (”military interpreters”) og for de lokalt antagne tolke. Der var mellem 15 og 30 lokale tolke – antallet vekslede lidt. Vidne 25 var en af hans underordnede. De sidste danske civile tolke blev sendt hjem med hold 3. Som sprogofficer skulle man først og fremmest tolke og oversætte, hvor dette måtte være relevant. Det kunne være under patruljer, opgaver og under møder. De skulle også medvirke til at oversætte skriftligt materiale. De lokale tolke blev for så vidt anvendt til det samme som sprogofficererne, når der ikke indgik følsomt eller fortroligt materiale. Eksempelvis efterretningsmøder blev aldrig gennemført med anvendelse af lokale tolke. Tolkeenheden var en del af efterretningssektionen. De medvirkede undertiden til at udarbejde løbesedler. Han kan ikke huske, om sprogofficererne medvirkede til at udarbejde løbesedler til operation Green Desert. Sprogofficererne skulle også fungere som kul-

turvejledere og indgik under den missionsforberedende uddannelse i undervisning af soldaterne i de lokale, kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold. Han briefede i den forbindelse om Iraks moderne historie, ligesom han omtalte religiøse konflikter og stamemekonflikter. Det blev omtalt, at der havde været politisk vold og tortur under Saddam Hussein og også forud. Under udsendelsen medvirkede de også til at forklare om betydningen af skikke, sædvaner, ramadanen m.v. Han blev sendt af sted til Irak til hold 3 og var på dette hold en måneds tid, inden hold 4 rejste til Irak. Det hang sammen med, at de civile tolke på hold 3 var blevet hjemsendt i forbindelse med Hommel-sagen.

Han blev ikke inddraget i den operative planlægning af operation Green Desert. Når han blev inddraget i planlægning af operationer, var det sædvanligvis i relation til fordeling af tolke.

Dokumentet i tillægsekstraktens bind 1, side 319-323, er et dokument på arabisk. Det er ham, der har oversat dokumentet til dansk, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 324 ff. Han oversatte dokumentet dernede til brug for operationen, men han ved ikke, hvor denne oversættelse er blevet af. Han har derfor til brug for den verserende retssag på ny oversat dokumentet. Han fik formentlig dokumentet i hænde en eller to uger, måske tre uger, før operationen. Det var en efterretningskilde hos ING, der havde overgivet det til danskerne. De havde først modtaget mundtlige informationer om målene og havde efterspurgt en efterretningsrapport. Han har set lignende befalinger og efterretningsrapporter fra de irakiske enheder. Det var ikke usædvanligt, at dokumenter blev affattet i hånden. Det kunne eksempelvis også gøre sig gældende for domsudskrifter.

Beskrivelsen i target folder'ens punkt 1.4 om "Justification", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 331, er korrekt. Han ved ikke, om efterretningerne blev efterprøvet – dette kan være svært. Det kan godt have været vidnet, der medvirkede i det møde den 22. november 2004 med **Vidne 22** og efterretningskilden, som **Vidne 22** under sin forklaring for landsretten har omtalt. De tvivlede i et vist omfang på de irakiske personer, der leverede efterretninger til dem. IPS var ikke altid lige troværdig. ING-bataljonerne havde udfordringer med materiel, men var meget samarbejdsvillige, og de havde et godt samarbejde med disse bataljoner. Der var mange brudflader i det irakiske samfund, som de ikke til fulde forstod. Det omhandlede blandt andet økonomiske forhold og sekteriske konflikter. Når de modtog henvendelser, kunne der derfor ofte være skjulte dagsordener. Det var kendetegnende for en del af deres opgaver – de blev søgt brugt eller misbrugt i et spil eller i

nogle lokale magtkampe, som de ikke altid forstod eller kunne gennemskue. Derfor tvivlede de på den nye kilde, der var en ung premierløjtnant i ING-bataljonen, som heller ikke fremstod sikker i sine oplysninger. Han kan huske, at de efter mødet med den unge løjtnant diskuterede hans troværdighed. Den pågældende kilde var ifølge **Vidne 22** ikke troværdig. Det var noget **Vidne 22** dengang omtalte for ham. Han kan huske, at **Vidne 22** i Camp Danevang stolt havde fortalt om, at han bevidst havde præsenteret officeren for nogle forkerte oplysninger om mål, som officeren bare bekræftede. Kilden var ikke **Major 2**, som **Vidne 28** har omtalt for landsretten. Han kan ikke huske, om han selv havde det indtryk, at de danske styrker blev forsøgt misbrugt i forbindelse med operation Green Desert. Han var som tolk ikke nok inde i efterretningsgrundlaget til at kunne foretage den vurdering, som **Vidne 22** foretog af kildens troværdighed. Han mindes ikke at have fået at vide, at **Vidne 14** havde befalet **Vidne 22** at ændre klassifikationen af den pågældende efterretningskilde i target folder'en. Han var bekendt med, at der fandtes en target folder, men tolkene havde vist ikke adgang til sådanne dokumenter. Han havde ikke nogen andel i udarbejdelsen af target folder'en til operation Green Desert. Han ved ikke, hvordan man efterfølgende forholdt sig til efterretningsgrundlaget i planlægningen af operationen. Han talte ikke med **Vidne 22** derom og hørte heller ikke om det dengang.

I Frago 284, Amendment 1, litra j), Interpreters, er en oversigt over tolke. **Vidne 24** var tolk på forward command post, vidnet var tolk for spejdereskadronen og **Vidne 25** var tolk for panserinfanterikompagniet. Det kan godt være vidnet, der havde fordelt tolkene til de forskellige enheder. Han ved med ude ved **Mål 4**.

Det er chefen for spejdereskadronen **Vidne 47**, man hører give en briefing på klip, minuttal 2:48-5:31, i den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**. Det er vidnet, der nævner, at han selv skulle overgå til MP'erne. Han skulle ifølge planen følge de danske MP'ere ind i **Mål 4B**, der var et civilt hus, hvor MP'erne ville foretage nogle mere grundige undersøgelser. De skulle først gå ind i **Mål 4B**, når TSU havde fjernet personerne derfra. Det var sagt meget klart, at de ikke måtte gå ind i takiaen (**Mål 4A**), så han kan ikke forestille sig, at der var danske soldater, som gik derind.

Han så nogle tilbageholdte blive ført ud af **Mål 4A** og ind i en bus. Han så ikke nogen blive ført ud af **Mål 4B**. Dette mål var for langt væk fra hans position til, at han kunne se

dette. Der var ikke nogen, som blev slået eller sparket. En enkelt tilbageholdt blev slæbt afsted. TSU behandlede de tilbageholdte en anelse hårdere, end dansk politi ville gøre; deres håndtering var snarere som italiensk politis håndtering af fodboldbøller. Han så ikke noget, der overskred hans grænse for, hvordan man skal behandle en fange. Han påhørte ikke de irakiske styrker fornærme eller bruge skældsord i forhold til nogen af de tilbageholdte. Det hele foregik meget hurtigt og uden råb eller skrig. Der var ikke en aggressiv stemning. De ville sikkert have talt om det, hvis der var blevet begået overgreb. Der var naturligvis en masse snak herom efter den kritiske omtalte i den lokale presse. Han så ingen danskere foretage tilbageholdelser.

Han havde for så vidt ikke betænkeligheder ved, at tilfangetagne blev håndteret af irakiske sikkerhedsstyrker. Han havde dog i anden sammenhæng haft en generel drøftelse med øvrige sprogofficerer om, at samarbejdet med irakiske sikkerhedsstyrker i et land, der var gennemsyret af en kultur, hvor overgreb forekom, indebar en risiko for, at civile blev mishandlet. Under udsendelsen havde han nok lagt disse overvejelser fra sig.

Han vil tro, at han var med i den danske gruppe af soldater, man ser komme gående forbi **Mål** 4A i klip, minuttal 19:12-19:25. Han skulle hen til huset, **Mål** 4B. Han ved ikke, om der på dette tidspunkt var "ro på situationen", men det vil han tro, når **Vidne 47** besluttede at gå hen i området. Han kan ikke huske dengang at have betragtet situationen med tilbageholdte foran takiaen. Han mener først, at han har set situationen, efter at videoen kom frem i medierne.

På klip, minuttal 19:25-19:42, kan man til sidst i baggrunden se **Mål** 4B. De tre soldater bagved den hvide bil kunne godt tænkes at være vidnet og to MP'ere. Det forekommer sandsynligt. Han var inde i huset sammen med to eller tre MP'ere, som han ikke kan huske navnene på. I huset fandt de ikke bomber eller våben ud over et personligt våben, som mange havde. Det var første gang, at han var inde i et hus, der lignede et sædvanligt privat hjem med soveværelse, sofa og tv m.v. Det var derfor grænseoverskridende at gå rundt derinde. MP'erne gik rundt og kiggede efter våben. Der blev vist beslaglagt en kasse med nogle mistænkeligt udseende dokumenter. De "splittede ikke hjemmet ad". Han så på dette tidspunkt ingen tilbageholdte. Han vil tro, at de var i huset omkring ½ time. Da de kom ud igen, var operationen ved at blive afsluttet.

På klip, minuttal 20:27-22:08, bliver hans navn nævnt. Han er helt sikker på, at han efterfølgende må have gennemgået de dokumenter, som **Vidne 21** havde fået overgivet. Der var lidt en stemning af, at alt, der var skrevet på arabisk, var mistænkeligt. Så vidt han husker, indeholdt dokumenterne blot beskrivelser af ritualer eller lignende fra takiaen. Det var i hvert fald ikke noget af interesse. Han kan godt huske kameraerne på operationen, men ved ikke, hvem der bar dem.

Han tolkede ikke på noget tidspunkt ved **Mål** 4, så spejdereskadronen kan ikke have haft noget behov for at kommunikere med irakerne.

Da opgaven var færdig ved **Mål** 4, returnerede de til **Militærbase** sammen med irakerne. Han tror, at han kørte tilbage med MP'erne. Han kørte ikke derefter med ud til **Mål** 2. Inde på basen kørte de hen til den engelske fængselsafdeling, der lå i nogle telte, som ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384. Det var TSU og briterne, som håndterede fangerne – muligt bistået af fængselspersonale. Fangerne var på intet tidspunkt inde i Camp Danevang. Han ved ikke, om tilfangetagne blev screenet i nogle telte af briterne. Han kan i lyset af de ændringer, der blev foretaget efter Hommel-sagen, ikke forestille sig, at danske tolke deltog i sådan screening. Det var en omstændelig proces, hvis danskere skulle medvirke dertil. Han har selv deltaget i to afhøringer i anden sammenhæng under udsendelsen på hold 4, hvilket foregik med tilstedeværelse af vidnet, militærjurist **Vidne 17** og en MP-sergent. Hvis danske tolke skulle have medvirket til screening af de tilbageholdte fra **Mål** 4, skulle der have været befalet herfor. Han ved ikke, om tilbageholdte i forbindelse med screening er blevet udsat for intime kropsundersøgelser, og han har aldrig været med til afhøringer, hvor der indgik intime kropsundersøgelser.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at undervisningen om kulturelle forhold m.m. under den missionsforberedende uddannelse var tilpasset de forskellige niveauer, således at oplægget til de menige soldater mere var et koncentrat. Han var færdiguddannet i sommeren 2004 og har på hold 4 kun undervist en oberstløjtnant. Han husker, at han dengang udtrykte sig nogenlunde således, at Iraks moderne tid er karakteriseret af vold og repressive institutioner. Han vidste, at fjender blev behandlet dårligt af i hvert fald Saddam Husseins efterretningstjeneste. Han havde ikke tidligere været i Irak. Under udsendelsen fik han ikke bekræftet, at de institutioner, de samarbejdede med – det lokale politi og ING – var repressive. Han havde inden afrejse en snak med nogle af sine sprogofficerskollegaer på skolen om forholdene i Irak, herunder de repressive elementer, men det var noget

de lagde fra sig, fordi de tænkte, at det var der nogen højere oppe i systemet, der havde forholdt sig til. Der var studerende på sprogofficersuddannelsen, der ikke ønskede at blive udsendt til Irak på grund af forholdene der.

Han ankom til Irak i begyndelsen af juli 2004. Hommel-sagen havde kørt internt i lejren forinden, hvor nogle af de civile tolke havde klaget og var blevet repatrieret.

De havde ugentlige møder med 602 ING, hvor irakerne kom med efterretninger m.v. Det var på et af disse møder i november 2004, at efterretningerne vedrørende målene i operation Green Desert blev nævnt. Det har nærmere været tre uger end en uge før operationen. Det var på dette møde, at de efterspurgte et skriftligt efterretningsgrundlag. Irakerne anvendte udtrykket ”banditter” under mødet om nogle af dem, man søgte. Dette udtryk anvendte de om alle mulige personer, herunder landevejsrøvere. Landevejsrøvere var et stort problem, som ING også ønskede at bekæmpe. **Major 2** deltog som chef for operationssektionen eller efterretningssektionen i 602 ING-bataljons stab i de ugentlige møder med den danske bataljon. Han havde tidligere været helikopterpilot under Irak-Iran krigen. Han erindrer ikke døgnnet forud for operation Green Desert. Han kan ikke huske, hvilket klokkeslæt de forlod **Mål** 4B.

Det er ikke utænkeligt, at der kunne være skjulte dagsordener i retning af økonomisk udnyttelse af andre. Der kom eksempelvis mange civile i Camp Eden, som sagde, at de ville have kompensation for militær færdsel over landarealer, idet de pågældende påstod, at der var tale om områder, hvor de havde får gående. Nogle af kravene fremstod åbenbart overdrevne. Der var også militære generatorer, som endte i private hjem. Han synes, at en løsesum på 50.000 dollars lyder af meget – han har ikke tidligere hørt om sådanne beløbsstørrelser i forbindelse med kidnapninger. Han kender ikke til konkrete tilfælde, hvor der er blevet forlangt løsepenge i forbindelse med fængslinger, men det ville ikke undre ham, hvis noget sådant kunne forekomme.

Der var mange shiamuslimer i Saddam Husseins hær, og man kunne også som shiamuslim være medlem af Baahtpartiet. Forholdet mellem sunnier og shiaer var således ikke sort-hvidt. Der var en shiamilits, som blev kaldt Mehdimilitsen. Det var velkendt, at militsen opererede i Basraprovinsen, blandt andet mens hold 4 var udsendt. Forholdet mellem shiaer og sunnier var på daværende tidspunkt ikke et bekymringspunkt for bataljonen. De lokale konflikter var først og fremmest stammerelaterede. Han var ikke vidende om, at der

navnlig blev rekrutteret fra shiamuslimske kredse til politiet, men det ville ikke undre ham. Han var vist aldrig i Umm Qasr og kender ikke til en politichef ved navn **Politichef 2**

Forevist klip ved minuttal 18:37-19:28, 19:34-19:47, 26:35-27:00 og 43:34-43:58 i filmen **Film 3** har han forklaret, at beskrivelserne i disse klip ikke svarer til hans egen opfattelse af forholdene eller oplevelser under udsendelsen. Han havde hørt om, at nogle navngivne personer under det gamle regime havde udøvet tortur, og dem ville irakerne gerne have fat i. Han havde ikke kendskab til forholdene i irakiske fængsler.

Vidne 24 har forklaret blandt andet, at han er ansat i Udenrigsministeriets sikkerheds- og ejendomskontor som regional sikkerhedsrådgiver med ansvar for blandt andet ambassaden i Kairo og andre repræsentationer i Mellemøsten, herunder i Irak. Han kom i forsvaret efter gymnasiet og gennemførte en uddannelse som sprogofficer i arabisk. Han har efterfølgende gennemført en bacheloruddannelse i arabisk ved universitetet. Han har endvidere været udsendt til Afghanistan som chef for tolkesektionen og har fungeret som FN-observatør i Libanon. Han har i dag en kandidatgrad i nutidige mellemøststudier. Han er kaptajn af reserven, men har en noget bredere tilknytning til forsvaret, idet han blandt andet har undervist og været censor ved nogle af forsvarets eksaminer.

Fra august 2004 til februar 2005 var han udsendt på hold 4 til Irak som tolk. Han var på daværende tidspunkt nyuddannet premierløjtnant. Han taler flydende arabisk. Hans forældre har arabisk baggrund, og der blev talt arabisk i hjemmet. Han talte også flydende arabisk, da han var udsendt på hold 4. Forevist organisationsdiagram har han forklaret, at han var underordnet **Vidne 23** i efterretningssektionen S2. Han vil mene, at han på hold 4 var en vellidt tolk og i forhold til de andre tolke havde åbenbare fordele, fordi han havde let ved at tilegne sig den lokale arabiske dialekt. Soldaterne vidste, at de altid kunne tage ham med som tolk til møder m.v. med komplicerede drøftelser på arabisk. Han havde derfor mange arbejdsopgaver såvel på almindelige patruljer i landsbyer som til sikkerhedsmøder med lokale stammeledere m.v. **Vidne 14** gjorde også brug af ham som tolk. Det var dog ikke så ofte, at han deltog i forretningsmøder i Irak, men derudover deltog han i de fleste møder på arabisk, som **Vidne 14** deltog i. **Vidne 14** havde tillid til vidnet. Det kunne også forekomme, at han fik til opgave at videreformidle **Vidne 14's** meninger, uden at det skete ved direkte oversættelse af, hvad **Vidne 14** sagde.

Når han tolkede for **Vidne 14**, var der ikke nogen, der direkte sagde, at irakisk politi eller militær mishandlede deres fanger. Han var i Irak på hold 4 kort tid efter invasionen og afsættelsen af Saddam Hussein. Landet var meget patriarkalsk og hierarkisk. Det var et land, hvor der blev udøvet tortur, og det gav sig selv, at man ikke havde lyst til at ende i irakisk militærs eller politis varetægt. Det gjorde sig også gældende i 2004. Irakisk militær og politi var ikke uddannet i hverken menneskerettigheder eller personaleledelse, som man kender det i Danmark. Hvis man var en fange uden tilknytning til en stammeleder eller en politichef, ville der være stor risiko for, at man ville blive behandlet hårdt, f.eks. ved at blive slået, sparket eller det, der var værre. Autoriteter i Irak havde utroligt mange beføjelser, og alle forsøgte at konsolidere deres magt rundt om i landet. Abu Ghraib var et eksempel på, hvad vestlige soldater under pres kunne komme til at udøve. Til sammenligning havde irakiske soldater været udsat for langt værre forhold, hvilket i endnu højere grad kunne påvirke deres adfærd. Man kunne på internettet finde informationer om, at f.eks. falanga eller elektriske stød var en udbredt torturmetode i Mellemøsten. En chef for en dansk bataljon og specifikt **Vidne 14** kunne ikke være ubekendt med disse forhold. Man blev godt rustet inden udsendelse, så man kunne agere i den lokale kultur.

Han mener, at hold 3 havde faciliteter til at håndtere fanger. Der havde været en uheldig episode med **Person 25** og nogle klager over hårdhændet behandling af fanger. På hold 4 måtte de derfor ikke tage fanger, men skulle overgive eventuelle tilbageholdte til de irakiske styrker, der deltog i den pågældende operation. De irakiske styrker deltog altid i operationer, fordi de danske soldater ikke måtte tage fanger. Det påhvilede således de irakiske styrker – politi, TSU eller militær – at foretage eventuelle tilbageholdelser. De britiske styrker havde andre forholdsregler og kunne godt foretage tilbageholdelser. Området nord for Basra by var præget af shiamuslimske stammer. Da det danske område blev udvidet, kom det til også at omfatte områder syd for Basra by, der var præget af sunnimuslimer. Der herskede en anden dynamik i disse områder. Politistyrkerne i Basraområdet var i november 2004 vistnok overvejende domineret af shiamuslimer.

Han deltog i operation Green Desert og var placeret i kommandostationen. Der var tale om en overblikstation, hvor den militære chef var til stede. Den lå omkring 700-800 meter fra operationsområderne. På kortet i støttebilagssamlingens bind 1, side 69, kan man se de forskellige områder. Kommandostationen befandt sig i nærheden af **Mål 1**. Han befandt sig i kommandostationen sammen med **Vidne 14**, **Vidne 22**, **Vidne 27** og

en chauffør **Person 31** . **Vidne 27** havde til opgave at informere **Vidne 14** om operationens fremdrift. Vidnet forblev ved kommandostationen og opholdt sig uden for køretøjet. Det var ikke sådan, at han under enhver operation havde opgaver i kommandostationen. De sørgede for, at tolkene kom med ud på de forskellige opgaver.

Det var de irakiske styrker, der havde til opgave at gå ind i husene og foretage eventuelle arrestationer. Han ved ikke og kunne ikke se, om danske soldater gik med ind i husene. Operationen foregik på den måde, at de havde udarbejdet en plan sammen med de irakiske styrker. Irakerne skulle være det udførende led med støtte fra de danske soldater. Irakerne havde et meget stort behov for støtte, og det var de danske soldater, der f.eks. bestemte, hvornår der skulle køres, og gav besked om, hvornår irakerne skulle gå ind i husene. De irakiske styrker havde naturligvis også nogle meget dygtige officerer, selvom de manglede kapacitet.

I perioden fra august til den 25. november 2004 var det sædvanlig procedure, at de irakiske styrker fulgte instrukser fra de danske styrker. Han kunne ikke fra kommandostationen se, om dette også var tilfældet under operation Green Desert. Han kunne heller ikke se, om de danske soldater under operationen holdt sig på afstand af de irakiske styrker. En fysisk afstand ville ofte være på blot få meter. Han kunne heller ikke se, hvilken afstand der var mellem indre og ydre ring, men de danske styrker var med fremme ved målene. Det ville ikke forekomme, at de irakiske styrker – uden nogen form for dansk involvering – dannede indre ring, og at de danske styrker dannede ydre ring, for det ville udgøre en sikkerhedsrisiko.

Der var ikke tvivl om, at det var de danske styrker, der styrede langt det meste af operationerne med irakere i denne periode. Han vil tro, at en irakisk soldat på en operation ville efterkomme eventuelle instrukser f.eks. i form af håndtegn fra en dansk soldat. Han har flere gange inden operation Green Desert været med på operationer, hvor han var med inde i huse sammen med de irakiske soldater. Man var nødt til at være med hele tiden, for opgaven var også at uddanne de irakiske styrker.

Han kender **Vidne 21** , der blev næstkommanderende i efterretningssektionen, da den tidligere chef blev sendt hjem. Under operation Green Desert kom **Vidne 21** på et tidspunkt hen til kommandostationen sammen med chefen for spejdereskadronen **Vidne 47** . Det var efter, at de havde gennemført ”search” på de tidlig-

ste mål og skulle videre til det sidste mål. De kom hen og gav en opdatering til kommandostationen. Meldingen gik ud på, at de pågældende mål var afsluttet, og at det var gået godt. De nævnte også, at ”irakerne havde fået nogle ordentlige høvl”. **Vidne 14** sagde ikke noget til dette, han hævdede måske et øjenbryn som for at signalere ”ok”. **Vidne 14** virkede ikke overrasket over beskeden. Samtalen handlede ikke om de irakiske styrker, men drejede sig om de irakere, der var blevet taget til fange. **Vidne 21** kom gående med sit videokamera. Det var ikke et lille fikst videokamera, men målte måske 20-25 centimeter eller mere og var udstyret med et håndtag. **Vidne 14** kan ikke have overset, at **Vidne 21** kom hen til kommandostationen bærende på et videokamera. Så vidt han husker, medbragte de tre kameraer på operationen, idet **Vidne 21** havde et, spejdereskadronen havde et og panserinfanterikompagniet havde et. Han kan ikke huske, om der var udstedt retningslinjer for anvendelsen af kameraer på hold 4 eller for anvendelse heraf under operation Green Desert. Vidnet havde dagen forinden talt med **Vidne 21**, der var kommet ind på kontoret med kameraet, i hvilken forbindelse han fortalte vidnet, at der var tre sådanne kameraer. **Vidne 14** kan ikke have været uvidende om, at hold 4 havde kameraer, som blev medbragt under operation Green Desert. Kameraer har et formål, hvis de medbringes på en operation. **Vidne 14** var meget inde i planlægning af operationer og var velinformeret om, hvad der foregik og skulle foregå. Han kan ikke huske i detaljer, om der blev uddannet combat camera teams til hold 4. Han deltog generelt ikke i forberedelsen af udsendelsen af hold 4, for han blev først tilknyttet bataljonen en eller to uger før udsendelsen.

Foreholdt auditørrapport af 7. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 606, 3. og 4. afsnit, har han forklaret, at **Vidne 18** havde fortalt ham om transporterne af de irakiske fanger. **Vidne 18** havde således efterfølgende fortalt ham, at han var med til at transportere irakiske fanger på danske køretøjer. **Vidne 18** havde ikke til opgave at håndtere fangerne, men sad på forsædet sammen med den danske soldat, der sad på førersædet.

Vidnet deltog ikke i et møde med en lokal avisredaktør. Der var blevet kastet et dårligt lys på de danske soldater i nogle artikler, som indeholdt visse overdrivelser om det passerede, hvilket indgik i grundlaget for presseinformationsofficerens henvendelse til redaktøren. Presseinformationsofficeren forsøgte vel at udvirke en mere nuanceret dækning i pressen.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 607, 1. punktum, har han

forklaret, at det var **Vidne 14**, der ved spørgsmål søgte at få afkræftet, at tilfangetagne var blevet udsat for overgreb. Ikke alle deltagere fra operation Green Desert var nødvendigvis til stede under samlingen. Han oplevede det lidt på den måde, at det var et forsøg fra ledelsens side på at skabe et grundlag for at kunne sige, at man nu havde undersøgt forholdene. Spørgsmålet blev stillet på skrømt, for det var ikke en situation, hvor man dengang ville føle sig ansporet til at træde frem og forklare om, hvad man måtte have overværet.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at han var næsten 22 år, da han blev udsendt til Irak i 2004. Han havde i 2003 været udsendt to måneder på en mission for Søværnet. Han havde til opgave at være tolk og områdeekspert under udsendelsen i 2004 på hold 4, der varetog forskellige opgaver i Irak. De skulle blandt andet uddanne irakiske styrker, samarbejde med civile og etablere den nye lejr Camp Danevang. De indgik endvidere som bataljon i den britiske brigade. Irakerne havde fået deres suverænitet tilbage, hvilket indebar, at ansvaret for operationer først og fremmest skulle ligge hos irakerne. Dette var en væsentlig ændring i forhold til forholdene, da hold 3 var udsendt. Hvis man i 2004 havde blot en begrænset viden om Irak, ville man være bekendt med, at der også forekom tortur. Han havde sin viden fra uddannelsen til sprogofficer, hvor man også undervises i kulturelle forhold m.v. Når man i den forbindelse læste om irakisk historie og kultur, ville man kunne læse, at der forekommer tortur og vold i en stor del af den arabiske verden. De soldater, der var udsendt på hold 4, havde gennemgået en missionsforberedende uddannelse med blandt andet briefing i kultur- og områdeforståelse. Under en sådan briefing ville der også indgå information omhandlende, at Irak over en længere periode havde været præget af vold og tortur, at ”man går hårdhændet til værks”, at magthavere udøver vold m.v. Briefingerne afholdes af forskellige personer, herunder f.eks. sprogofficerer. Han har selv stået for sådanne briefinger. De talte ikke generelt på hold 4 om volden i det irakiske samfund. Han kan heller ikke genkalde sig specifikke episoder, hvor de drøftede noget sådant.

Han nævnte under sin forklaring Abu Ghraib for at illustrere, hvad der kan ske for soldater, der er under pres. Man kan ikke reducere problemstillingerne om de danske styrkers tilstedeværelse i Irak til et spørgsmål om, hvorvidt det var forsvarligt, at de danske styrker var der. Det er i første række et politisk spørgsmål. Området nord for Basra by var generelt et ret fredeligt område. Da det danske område blev udvidet, kom det til at omfatte dele af Basra-området, som var mere turbulente. Han kan ikke sige, at det for danske soldater var uforsvarligt at være til stede i landet.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 603, 1. afsnit, har han forklaret, at han ikke erindrer at have underskrevet rapporten. Der er dele af rapportens indhold, som overrasker ham. Det er eksempelvis misvisende, at det fremgår af rapporten, at han ikke følte sig som en del af staben. Han har forud for retsmødet læst i sin evaluering fra udsendelsen, hvor det f.eks. er anført, at han altid var den første til at orientere staben om relevante forhold. Han oplevede mange episoder, hvor han i forbindelse med møder eller lignende med deltagelse fra staben overtog samtaler.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 603, 4. afsnit, har han forklaret, at den danske "støtte" til de irakiske sikkerhedsstyrker blandt andet bestod i rådgivning og sikring af de irakiske styrkers sikkerhed. De danske soldaters kapacitet var meget større end irakernes. Han husker ikke, hvordan operationsbefalingen præcist var formuleret. Officielt skulle irakerne selv lede operationen, men i praksis bistod de danske styrker meget. Han ved ikke, om de danske styrker under operation Green Desert gav de irakiske soldater instrukser, for han befandt sig på kommandostationen. Han kan ikke i dag huske indholdet af befalingsgrundlaget, men har formentlig set det dengang. Irakerne deltog i planlægningen og må derfor også have kendt til indholdet af befalingsgrundlaget. "Tilsynet" kunne sigte til, at man stod 5-10 meter fra irakerne, og f.eks. fulgte de irakiske styrker med ind i husene for om nødvendigt at instruere dem om, hvor de skulle foretage undersøgelser. Han ved ikke, om det foregik således under operation Green Desert, men det var den måde, det foregik på under de operationer, hvor han var med ude ved målene. De danske soldater gennemførte også selv operationer, hvor de "var helt fremme ved målene". Selv under sådanne operationer må der have været irakiske styrker med til at danne ydre ring eller gå med frem til målene. Hold 4 gennemførte flere operationer svarende til operation Green Desert, dog alene nogle stykker. Da det danske område blev udvidet, kom operationerne til at minde mere om operation Green Desert. Det gjorde sig navnlig gældende i området syd for Basra by, herunder Az Zubayr, hvor der f.eks. var risiko for vejsidebomber.

Forevist fotos i støttebilagssamlingen bind 2, side 107, 119, 120, 121 har han forklaret, at de godt kan være taget ved den fremskudte kommandostation, hvor man i så fald på fotografierne kan se danske og britiske køretøjer samt udsigten fra kommandostationen i retning mod **Mål** 1.

Forevist foto i støttebilagssamlingens bind 2, side 123, har han forklaret, at personerne på billedet er **Vidne 17** og **Vidne 27**. Han kan i dag huske, at **Vidne 27** var til stede ved kommandostationen. Det ville også give god mening, at **Vidne 17** var til stede, men det er ikke noget, han kan huske. **Person 31** var ofte fører på chefens PMV, men han kan ikke huske, om **Person 31** havde denne opgave under operation Green Desert. Så vidt han husker, havde irakerne en tilsvarende kommandostation, som de havde kontakt til. **Vidne 14** talte oftest dansk, og så ville vidnet tolke for **Vidne 14**. Han kan ikke huske, om han rent faktisk tolkede for **Vidne 14** under operationen.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 604, 3. afsnit, har han forklaret, at han ikke varetog lytning på radioen. Han hørte enkelte meldinger på radioen, men husker ikke nogen melding om en skudepisode.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 604, 5. og 6. afsnit, har han forklaret, at mødet, hvor **Vidne 47** gav en opdatering, foregik ved den fremskudte kommandostation. Han forstod vendingen ”ordentlige høvl” på den måde, at de irakiske styrker var gået hårdt til værks og havde slået og sparket de tilbageholdte. Han vil tro, at **Vidne 47** og **Vidne 14** opfattede det på samme måde. Han mener, at **Vidne 22** og **Vidne 27** også var til stede, da bemærkningen faldt. Der var ikke andre, der stillede opklarede spørgsmål til bemærkningen. **Vidne 14** reagerede meget roligt. Han havde på daværende tidspunkt ikke nogen forventning til, hvordan **Vidne 14** ville reagere. Det var sikkert en normal reaktion fra **Vidne 14's** side, men vidnet fandt det usædvanligt, at **Vidne 14** ikke stillede opklarende spørgsmål.

Foreholdt auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 605, 1.-3. afsnit, har han forklaret, at det er en korrekt gengivelse af hans forklaring. Han husker ikke at have set en befaling om anvendelse af kameraer. Det ville være oplagt, at operationssektionen i staben i så fald havde udarbejdet en sådan befaling. Foreholdt, at **Vidne 14** til auditørerne havde forklaret, at han ikke så noget kamera, har han forklaret, at dette må være usandt. **Vidne 14** kunne ikke undgå at se kameraet. Det er korrekt som anført i rapporten, at han ikke tidligere havde set optagelser af fanger, der blev mishandlet. Han har sidenhen set en meget kort sekvens af filmoptagelsen fra **Mål 4**, hvor man kan se nogle spark og slag. Han så ikke selv nogle tilbageholdte under operation Green Desert. Han hørte ikke under operationer eller patruljer om tortur eller mishandling af civile irakere. Han gjorde ikke selv noget med sin viden om de ”ordentlige høvl”. Han er bekendt med principperne for soldaters

meldepligt, men han meldte det ikke, formentlig fordi han var ung og i situationen omgivet af officerer med flere års erfaring, herunder erfaring fra flere missioner end han selv. Dertil kom, at bataljonschefen ligeledes var til stede. Situationen indbød ikke til, at vidnet skulle sige noget.

Han husker ikke, hvilke køretøjer der blev anvendt til transporten af de irakiske fanger, eller hvor **Vidne 18** befandt sig under operation Green Desert. Han kan ikke huske, om **Vidne 18** var til stede under operationen. **Vidne 18** fortalte ham, at de irakiske fanger skulle overdrages og derfor skulle transporteres til en irakisk eller britisk lejr. Han husker ikke, om **Vidne 18** nævnte den ene eller den anden lejr.

En besvarelse af spørgsmålet fra **Vidne 14** under samlingen, om nogle havde kendskab til overgreb på irakere, ville kræve, at en enkelt soldat skulle stille sig frem foran alle de andre i forsamlingen og berette om noget, som chefen i realiteten ikke ønskede at høre.

Af rapport af 7. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 24** fremgår blandt andet:

”Operationen blev igangsat, men der var ikke noget tolkning, så han stod og hang uden for pmw’en [pansret mandskabsvogn] kigge rundt. Han kunne som sagt i detaljer ikke se hvad der skete.

Efter afslutningen af den første del af operationen kom Eskadronchefen **Vidne 47** kørende til KSN [kommandostation] sammen med en **Vidne 21**, som var NK [næstkommanderende] for efterretningssektionen. De kom kørende i deres eget køretøj og kom hen mod dem. De stod alle uden for.

Vidne 47 begyndte at give et ”update” over hvordan det var forløbet. Under denne Update blev der sagt, at ”Irakerne fik nogle ordentlige høvl”

Der blev ikke stillet opklarende spørgsmål omkring denne bemærkning fra nogen af de tilstedeværende. Der var lidt skuldertrækken og hævede øjenbryn som ”nå var det det?”.

...

Han var bekendt med, at der skulle medbringes kameraer i operationen, og han husker at han aftenen forinden havde set **V 21** med et kamera som var magen til det som han bar rundt på, da de kom til KSN pmw’en.

Vidner mener at der var lavet en befaling om, at der skulle medbringes kameraer, men han husker ikke om han har set befalingen, eller været tilstede under briefing, hvor det blev oplyst.

Han mener der skulle 3 stk. med fordelt til efterretningssektionen, spejderne og Panserinfanteristerne.

...

Transporterne skulle være foregået i danske køretøjer, dog af Irakiske chauffører. Disse transportere skulle være blevet eskorteret af danske soldater, muligt militærpoliti.

Han her ikke selv set disse transportere, men det er oplysninger som er tilgået ham efterfølgende eller stået i avisartiklerne.

Der blev efterfølgende en del arbejde for ham, hvor der blev fulgt op på disse påstande og han husker en situation, hvor PIO [presse- og informationsofficer] skulle på avisredaktionen og tale med redaktøren.

...

Vidnet husker, at **V 14** på et tidspunkt, muligt under en almindelig morgenrapport eller lignende, spurgte ind til om der var nogen der havde kendskab til overgreb på Irakere.

Han husker ikke formuleringen af spørgsmålet.

...

Vidnet opfattede hans spørgsmål som et forsøg på, at få afkræftet det havde fundet sted. Der var ingen der stod frem med oplysninger om kendskab til overgreb.”

Vidne 25 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var tolk og områdeekspert (kulturvejleder). Han skulle tolke for de danske styrker og de irakere, som danskerne interagerede med. Han skulle endvidere forklare, hvad de oplevede, f.eks. i relation til betydningen af ramadanen, hvor de irakiske sikkerhedsstyrker også fastede, hvilket nødvendiggjorde, at man gennemførte færre operationer i den periode.

Han kan ikke huske navnet på det mål, han var indsat ved under operation Green Desert. Hans fokus var i meget høj grad på tolkeopgaven.

Han mindes ikke, at han forud for operationen så Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra j), ”Interpreters”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 389. De danske sprogofficerer blev på engelsk omtalt som ”military interpreters”. De to civile tolke, som panserinfanterikompaniet blev tildelt under operationen, var sandsynligvis lokale tolke. Han arbejdede ikke sammen med de andre tolke under operationen.

De forlod **Militærbase** om morgenen, inden det var blevet lyst. De skulle køre til Az Zubayr. Han mener at kunne genkende målet på luftfotoet af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Så vidt han husker, opholdt han sig ved det øverste venstre hjørne af det område på fotoet, der er markeret med rødt og teksten ”1. deling”. Der stod nogle bilvrag i begyndelsen af gaden/gyden, og det kunne godt ligne de biler, man ser på fotoet. Han er ikke helt sikker på, om det kunne have været gyden skråt over for moskeen. Han skulle følges med **Vidne 44**, der indgik i et lille hold, som skulle undersøge en bygning, hvor der var meldinger om krudt eller ammunition. Holdet bestod af vidnet, **Vidne 44** og to-tre danske soldater med minesøgere. Han kan ikke huske, om det var soldater fra panserinfanterikompagniet. Ved siden af holdet gik der et par irakiske soldater – måske et sted mellem to og fem. Irakerne kunne dengang godt lide at gå i brune jakker, sort hue – hvis det var koldt – og kamuflagefarvede bukser. Det var ikke hensigten, at gruppen skulle foretage tilbageholdelser.

De gik ned ad gaden/gyden, indtil de kom til et T-kryds, hvor der var en ca. to meter høj mur. Ved dette punkt blev de beskudt, hvorefter han og de andre danske soldater søgte dækning bag ved en mur i en lille gård og begyndte at sikre opad med deres våben. Han mindes ikke, at de forinden havde været inde andre huse. Det var første gang, at han oplevede at komme under beskydning, og han husker alle detaljer. Det er ikke noget man glemmer. Han vil tro, at der blev affyret et halvt magasin svarende til 15 skud. Det var hastige enkeltskud. Han vil tro, at der blev skudt i den hensigt at ramme dem. Et vådeskud vil sædvanligvis være et enkelt skud eller en enkelt byge. Der blev skudt på en måde, der ikke forekom som vådeskud. Det var vanskeligt ud fra lydene at afgøre, hvem der skød mod hvem. **Vidne 44** sagde, at de skulle ud derfra, men de kunne ikke få radiokontakt til de danske styrker uden for gaden/gyden. **Vidne 44** befalede derfor, at de skulle ”bokse sig tilbage”, hvilket er et militærbegreb, der betyder, at en militær enhed trækker sig tilbage ved at inddele sig i hold, som på skift bevæger sig og holder vagt under tilbagetrækningen. De søgte tilbage, da der var ophold i skyderiet. Da de var ved at være ude af gaden/gyden, hørte han et ordentligt brag tæt på, hvor de var. Der lugtede bagefter af ”flashbangkrudt”. De fortsatte derefter i retning ud af gaden/gyden, og han kunne øjne nogle soldater fra panserinfanterikompagniet. Så vidt han husker, trak irakerne ikke ind i den lille gård sammen med den danske gruppe, men gik vist frem og besvarede ilden. Irakerne indgik derfor ikke i tilbagetrækningen.

Han nåede at se én tilbageholdt, der af nogle irakere blev ført ud af gyden og hen til en mørkeblå eller sort pickup. Personen havde sort hår og skæg og var iført en hvid t-shirt. T-shirten var på brystet farvet af et eller andet, der måske godt kunne være blod. Han så ikke den tilbageholdte få slag eller spark. Der var tre irakere til at føre den tilbageholdte hen til pickuppen. Han så heller ikke nogen tilbageholdte blive nikked en skalle. Så vidt han husker, så han kun denne ene tilbageholdte, som han har beskrevet. Han så ingen danske soldater foretage tilbageholdelser. Han så heller ikke nogen fra de irakiske sikkerhedsstyrker begå overgreb mod tilbageholdte. Han hørte dem heller ikke forhåne nogen med skældsord eller nedsættende tale – han ville have indberettet noget sådant, hvis han havde påhørt det.

Da han var kommet ud af gyden, blev han efter kort tid kaldt til en anden opgave. Han gik sammen med nogle MP'ere ind i nogle tomme, men meget smukt indrettede huse, hvor der duftede af røgelse. De gik igennem værelserne, så ingen og rørte intet, hvorefter de forlod husene. Han kan ikke huske, om irakerne var med inde i husene. Det var blevet lyst.

Han husker ikke mere om operationen, ej heller om udlevering af handouts til de lokale. I forbindelse med en anden operation i Irak medvirkede han til at udarbejde en løbeseddel på dansk og oversætte informationen til ”standardarabisk”. Han mindes ikke, at han var inddraget i sådanne aktiviteter eller udlevering af løbesedler under operation Green Desert. Indholdet af en løbeseddel ville typisk gå ud på at forklare, hvem de danske styrker er og formålet med tilstedeværelsen. Løbesedlerne kunne også indeholde informationer om formålet med den specifikke operation.

Han vil tro, at de efter operationen returnerede til **Militærbase**, men han husker det ikke klart. Han begyndte først at tænke over skudepisoden, da han var kommet tilbage til **Militærbase**, og var lettet over, at der ikke var sket ham noget. Han hørte ikke om, at tilbageholdte skulle screenes på basen. Så vidt han husker, var der ingen af hans soldaterkammerater, der talte herom. Screening er en form for validering, men begrebet anvendes nogle gange lidt upræcist. Han kender ikke til, at intime kropsundersøgelser skulle indgå i en screening. De brugte meget energi på at udvise respekt over for irakerne.

Vidne 24 var en af vidnets kollegaer. Foreholdt dennes forklaring for landsretten har han forklaret, at han ikke i tiden forud for operation Green Desert hørte om, at irakiske styrker skulle have mishandlet fanger.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han som områdeekspert på hold 4 ofte arbejdede på det taktiske og subtaktiske niveau, der indebar meget lavpraktisk rådgivning, f.eks. om, at det er uhøfligt at rette fodsålerne mod en iraker under samtale. Det kunne også være råd om, at irakisk etikette foreskriver, at man spiser med højre hånd, og at kindkys mellem mænd som hilsen er sædvanligt. Irakerne agerede mere fysisk i kontakten mellem samme køn. Han vil ikke mene, at irakerne var mere korporlige – flere af hans soldaterkollegaer gav faktisk udtryk for, at mange irakiske mænd anvendte ret bløde håndtryk. Han er uddannet i arabisk og mellemøstlige anliggender på forsvarets sprogofficersuddannelse. De blev undervist i irakiske sæder og forholdene i det sydlige Irak. Han gennemgik denne uddannelse i 2004 og betragter det som en del af sin missionsforberedende uddannelse. De lærte også om de grusomheder, som irakerne var blevet udsat for under Saddam Husseins styre.

Han talte næsten dagligt med lokale under udsendelsen på hold 4. Som han husker det, var der flere shiamuslimer, som påpegede, at Saddam Hussein, der ikke tilhørte den shiamuslimske befolkningsgruppe, havde forfulgt dem, fordi de var shiamuslimer. Shiamuslimerne stod i opposition til Saddam Husseins regime. Han hørte beretninger fra shiamuslimer om, at de selv eller nogen, de kendte, var blevet udsat for tortur af Saddam Husseins styrker. Han spurgte sædvanligvis ikke ind til de lokale irakeres religiøse tilhørsforhold. Langt de fleste, der opholdt sig i det danske ansvarsområde, var shiamuslimer. Han husker ikke, om de lokale generelt var utrygge ved den behandling, de kunne risikere at få, hvis de kom i politiets eller sikkerhedsstyrkernes varetægt. De gav først og fremmest udtryk for, at der ikke var nok politi til at styrke sikkerheden i området. Der blev, så vidt han husker, ikke talt på hold 4 om, at lokale irakere risikerede at blive udsat for overgreb, hvis de kom i de irakiske styrkers varetægt. Han kan ikke genkende **Vidne 17's** forklaring herom for landsretten. Det var hans oplevelse, at de irakiske samarbejdspartnere tilstræbte at løse deres opgaver bedst muligt, og formoder, at de havde lige så godt styr på menneskerettigheder, som de danske styrker. Den grundlæggende præmis for hold 4 var, at de irakiske styrker ville overholde gældende regler. Hvis han havde oplevet nedværdigende behandling eller overgreb, ville han – uanset om de var blevet begået af en dansk eller irakisk soldat – have påtalt det. Der er og har været meget lidelse i Irak, hvilket er meget beklageligt.

Han mener ikke, at den gade/gyde, som han var nede ad under operation Green Desert, lå umiddelbart over for moskeen. Lyden blev kastet rundt, da der blev skudt mod dem, men

han kunne høre, at skuddene kom fra venstre side. Det sted, hvor de blev beskudt, lå efter hans erindring uden for det område, man kan se på luftfotografiet. Han kan ikke komme det nærmere, om der blev skudt tilbage mod dem, der skød. Han husker intet om, at danske soldater medvirkede til håndtering af tilbageholdte på **Militærbase**.

3.4.6 Operationssektionen

Vidne 26 har forklaret blandt andet, at han i 2004 var kompagnichef ved Den Kongelige Livgarde i Høvelte, inden han blev udsendt med hold 4. I dag er han assisterende forsvarsattaché ved den danske ambassade i Washington.

Han deltog ikke i hele den missionsforberedende uddannelse for hold 4, men var i en uge med bataljonen i Slagelse. Han blev udpeget meget sent, cirka en måned før afgang, og på grund af planlagt ferie og bryllup rejste han ikke sammen med hold 4 til Irak. I den første tid var han tilknyttet den britiske brigade som forbindelsesofficer til den danske bataljon og efterretningsofficer i en britisk efterretningssektion. Han udførte sit arbejde på Basra Air Station lidt nord for Basra. Han blev efter en måned hentet til hold 4 af **Vidne 14**.

Organisationsdiagrammet, der fremgår af støttebilagssamlingens bind 1, side 47, er en korrekt angivelse af organiseringen på hold 4, når man bortser fra NSE. Han blev tilknyttet som chef for operationssektionen, S3/S5. Operationssektionen bestod samlet af 6-7 personer, altså flere end dem der fremgår af organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 49. Alle var involveret i operation Green Desert, men officererne var primært tilknyttet planlægningen, mens de øvrige primært medvirkede ved gennemførelsen. Samarbejdet i bataljonen om forberedelsen af operation Green Desert fungerede nogenlunde med jævnlige møder mellem de forskellige enheder, herunder også med efterretningssektionen.

Forevist uddrag af episode 5 om "Operation Clean Sweep" fra filmen "**Film 1**" indtil minuttal 3:30 har han forklaret, at det giver et udmærket billede af, hvad der foregik under planlægningen. Det var helt naturligt at gøre sig nogle overvejelser om, hvordan man skulle håndtere kvinder i husene og spørgsmål som ramadanen. Han deltog i planlægningen af alle operationer, bortset fra "her-og-nu" operationer. Når man skulle samarbejde med irakere, kunne planlægningen være anderledes, men det ikke betød noget, at man skulle samarbejde med briterne, fordi danskere og briter opererede efter NATO-standarder. Han har ikke deltaget i planlægning af en operation sammen med irakere, men alene deltaget i en

operation, som skulle koordineres med irakere. Koordineringen handlede om på møder at udveksle oplysninger om placering af enheder mv. med henblik på at sikre, at man vidste, hvad der skulle ske, så enhederne ikke kom i vejen for hinanden. Denne fremgangsmåde ville man ikke have anvendt, hvis irakerne var underlagt dansk kommando eller omvendt.

Der blev holdt to til tre koordinationsmøder med irakerne i forbindelse med planlægningen af operation Green Desert. Det første møde omhandlede kvaliteten af efterretningsoplysningerne og mulighederne for at få dem verificeret, ligesom man berørte spørgsmålet om, hvilken støtte irakerne gerne ville have. På det næste møde indgik man aftaler om placering af kommandostationer og enheder, så man kunne koordinere indsatsen. Det var en stor ulempe for operationen, at der ikke var en fælles plan for alle styrkerne. Der var en fælles plan for de multinationale styrker og en særskilt plan for irakerne. De ville gerne have haft en fælles kommandopost med irakerne, for det anså de for vigtigt, når de danske og irakiske styrker havde hver deres plan. De holdt ikke separate møder med briterne, da deres opgaver var defineret i den skriftlige og mundtlige ordregivelse.

Forløbet i udarbejdelsen af de militære dokumenter op til en operation er normalt således, at der først udarbejdes en target folder, hvori efterretningsgrundlaget er beskrevet. Denne kan godt foreligge i flere udgaver. Den efterfølges normalt af en brigadebefaling og en warning order, hvorefter der udstedes en operationsbefaling. I operation Green Desert forelå der ingen befaling fra den britiske brigade, før man ud fra det forventede indhold af en sådan afgav en warning order og udstedte den danske operationsbefaling. Det var derfor nødvendigt at udarbejde et tillæg til operationsbefalingen, da man blev bekendt med den britiske brigadebefaling. Der var god tid til at planlægge operation Green Desert.

Det var **Vidne 22**, der udfærdigede target folder'en af 22. november 2004, og vidnet autoriserede udgivelsen heraf, formentlig fordi **Vidne 22's** egen sektionsleder ikke var til stede. Han havde intet samarbejde med **Vidne 22** om at lave target folder'en, og det var ikke hans opgave at validere indholdet heraf. Efter autorisationen tilhørte target folder'en bataljonen. Han kan godt genkende de i target folder'en beskrevne efterretninger om oprørsgrupper i lokalbefolkningen og trusselvurderingen "medium/high" fra mange andre operationer. Det var et bredt spænd i trusselvurderingen, som gav sig udslag i, at der var langt mellem "most likely" og "worst case" scenarierne. Det var dog helt sædvanligt. Et mindre spænd ville forudsætte, at man havde en kilde inde i målet, som præcist kunne angive, hvad man ville møde. Efterretningerne kom fra ING, og det var noget sær-

ligt, at kilden havde henvendt sig direkte til danskerne og var efterretningsofficer i det irakiske forsvar. Kilden kunne betegnes som en ”irakisk **Vidne 22**”. Det var helt sædvanligt, at sådanne efterretningsoplysninger ikke kunne bekræftes af andre kilder. Efterretningerne var ikke utroværdige efter hans opfattelse. De drøftede placeringen af målene med irakerne for at blive klogere på, hvad deres mistanke beroede på, samt hvem og hvad der var i de pågældende mål. Irakerne blev spurgt ind til efterretningerne i en sådan grad, at det udviklede sig til et skænderi mellem **Vidne 14** og den irakiske bataljonschef, som til sidst knaldede sin notesbog sammen og sagde, at hvis ikke danskerne ville hjælpe med operationen, ”så gjorde de det fandeme selv”. Irakerne gennemførte selv en lignende operation et par uger senere og kunne nok også have gjort det i dette tilfælde, men uden den samme effektive bevissikring. I den danske bataljon overvejede man i planlægningsfasen, hvilke personer der var i husene, herunder hvor mange kvinder og børn. Man er i forbindelse med operationer opmærksom på eventuelle kvinder og børn, idet man normalt medbringer tæpper til dem, hvis de en kold morgen risikerer at blive jaget ud af deres huse. Det er anført i materialet, at der var en moske i området, for de ønskede ikke at såre eller fornærme civilbefolkningen ved eksempelvis at betræde deres helligdom og ville derfor gøre soldaterne særligt opmærksomme herpå. Det var alvorlige våben, man mente at have mulighed for at finde i målene, herunder 107 mm raketter og vejsidebomber, som var et stort problem for den danske bataljon. Han ved ikke, hvor billederne i target folder’en stammer fra. De kan være taget af både den irakiske bataljon og den danske efterretningssektion. Luftfotos kom enten fra nettet eller var overgivet dem fra briterne, som havde adgang til store databaser med billeder over området. De kan også selv have haft nogle liggende i forvejen. Han mener ikke, at der blevet taget luftfotos umiddelbart forud for operationen. Der kan godt have foreligget foreløbige udgaver af target folder’en, som også kan have været drøftet i staben, men det er den endelige target folder, der er afgørende for operationen.

Efter warning order’en med beslutningen om at indlede planlægningen af operationen ville det første delprodukt af denne planlægning være target pack’en, som formentlig blev sendt til den britiske brigade som grundlag for at udstede ordren om operationen. Hvis **Vidne 22** mente, at efterretningskilden var utroværdig, burde han ikke have klassificeret den som ”F6”. Han skulle i stedet have givet den en klassifikation som utroværdig i target folder’en. De var klar over, at de navigerede i vanskeligt terræn, og derfor var der mange diskussioner om grundlaget for og metoderne til at udføre operationen. Det var helt sædvanlige diskussioner, men han husker dog, at **Vidne 22** var irriteret over, at efter-

retningerne ikke var kommet direkte til efterretningssektionen, men via **Vidne 28** i operationssektionen. Det gav lidt polemik. Han kan ikke genkende, at **Vidne 14** – som forklaret af **Vidne 22** i landsretten – skulle have besluttet at gennemføre operationen trods indvendinger fra **Vidne 22**, eller at han skulle have instrueret **Vidne 22** om at ændre angivelsen af kildens troværdighed i target folder'en af hensyn til irakerne. Hvis kilden var blevet vurderet som utroværdig og løgnagtig, ville det være indgået i vurderingen af, om operationen skulle gennemføres.

Warning order'en blev udgivet den 22. november 2004 kl. 22, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 351. Der er intet underligt i, at target pack'en og warning order'en begge er dateret den 22. november 2004. Denne warning order blev også sendt til orientering til irakerne til brug for en koordinering af deres indsatser og til den britiske brigade. "Charlie" er irakisk lokaltid, som man altid brugte i forhold til operationer i Irak, medmindre man aftalte noget andet. "Task Org." klarlægger hvilke enheder der indgik i operationen, og som bataljonen kunne råde over. Det, der står under stregerne, var de enheder, man havde fået tildelt til operationen, og som **Vidne 14** havde kommando over. Corrunna Coy var en britisk enhed, mens resten var danske. Der er ikke angivet irakiske enheder i dokumentet, for **Vidne 14** havde ikke kommandoen over irakiske styrker. Det var den britiske brigade, der skulle beordre operationen udført. Den skulle ikke autorisere operationen, så det, der står herom under "Preconditions", er ikke korrekt. Når der står, at "601 og 602 INGBN og TSU will be lead on the op." er det et forsøg på at klarlægge, hvem der løste opgaver, og hvem der støttede. Irakerne ledte operationen, og de multinationale styrker støttede dem i deres opgaveløsning. Man ville normalt ikke gennemføre militære operationer som denne, hvor to militære nationer sideløbende udførte hver deres operation med samme mål uden at have en enstregen kommandostruktur. Beskrivelsen i warning order er et forsøg på i normale militære termer at udtrykke det helt usædvanlige, at irakerne udførte deres egen operation med "arrest and search", og danskerne i henhold til deres operation støttede denne aktivitet. Det er også det, der fremgår af warning order punkt 1.2.

Danskerne var godt bekendte med TSU, men han erindrer ikke, om man tidligere havde samarbejdet med dem. De var temmelig imponerede over TSU, der fremstod professionelle i møder, og når de udførte operationer. Der var ikke nogen forbindelsesofficer ved TSU, men i stedet britiske mentorer, som havde ansvaret for uddannelsen af TSU.

Når der i warning order'en punkt 3.2 er beskrevet "female searchers", er det fordi, det var hans ansvar at planlægge operationen, så den var egnet til at støtte "most likely" scenariet, men dimensioneret til at håndtere "worst case" scenariet. I et "worst case" scenarie ville det komme til ildkamp, og i en sådan kampsituation ville der sandsynligvis være anledning for danskerne til at foretage tilbageholdelser, hvor man havde brug for at visitere kvinder. Det kunne også være, at irakerne havde brug for hjælp til visitationer af kvinder. Det var udtryk for "cultural awareness", for danskerne ville aldrig lade kvinder visitere af mandlige soldater.

Operationsordren, Frago 284, blev udstedt den 23. november kl. 21, jf. tillægsekstraktens side 368. Dateringen på forsiden, jf. samme ekstrakt side 366, må være en fejl. "Frago 284 – Op Green Desert, Amendment 1" blev udstedt den 24. november 2004 kl. 02.00, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 384. Det var blandt andet det forhold, at der var blevet tildelt yderligere britiske enheder til den danske bataljon, som nødvendiggjorde et sådant tillæg, der var den endelige formelt autoriserede befaling. Han kan ikke afvise, at der er sket yderligere justeringer tilføjet med håndskrift i "Amendment 1", som er blevet overgivet til cheferne for spejdereskadronen, panserinfanteriet og **Vidne 14** i den fremskudte kommandopost, men disse noter ville ikke have indeholdt noget nyt i forhold til brigadebefalingen. Alt, hvad der er værd at vide planlægningsmæssigt om operationen, fremgår af "Amendment 1" og brigadebefalingen. **Vidne 14** havde således ikke selv truffet yderligere beslutninger. Det lyder sandsynligt, at der var tilføjet noter med håndskrift.

Der var ikke mange rettelser fra den første Frago 284 til "Amendment 1". I "Amendment 1" er tilføjet under "Task Org." et fremskudt forsyningsområde, der primært bestod af logistiske og medicinske enheder. Herudover var der blandt andet tilføjet bomberydere (EOD) og lastbiler til transport af mandskab og materiel.

Af punkt 3.a.1 om operationens koncept og formål fremgår, at det var de danske styrkers mål at støtte den irakiske "arrest and search" operation samtidig med, at det var bataljonens opgave at mentorere og monitorere de irakiske sikkerhedsstyrker. Det skulle ske ved at etablere ringe, som støttede irakerne i at tilbageholde personer og fjernelse af illegale våben. Man ville i planlægningsfasen også rekognoscere omkring målene og "wargame", hvilket kunne være alt fra øvelser med små plastikting til en øvelse i virkelighedens verden. Man tilbød irakerne at undervise dem i og indøve tilbageholdelsesteknikker, således som det fremgår af punkt 3.a.2. I dette punkt beskrives planen for manøvreskemaet. Den

første fase i operationen gik ud på at samle styrken på **Militærbase** i march formation og herfra køre ud til nogle samleområder, hvor man skulle samle alle styrkerne. Det er helt normalt. I fase to ville man bevæge sig ud til de målområder, hvor man skulle etablere ringene. Det er i afsnittet "Phase two" beskrevet, hvem der mentorerer og monitorerer enhederne, og hvem der støtter. De MP-teams, der nævnes, var danske. Den bataljonreserve, som omtales, var en enhed, der var frigjort for alle opgaver, og som kunne sættes ind, hvis der skete noget uventet. Det er udtryk for, at man planlagde inden for det brede spænd af scenarier for at tage højde for alle eventualiteter. Under "Phase three" beskrives det, hvordan man forlader områderne og kører tilbage til Camp Danevang.

Af punkt 3.a.4 om "logistic support plan" fremgår det, at man fra dansk side planlagde at stille danske lastbiler til rådighed for at støtte transporten af fanger. Camp Campbell var den lejr, hvor den irakiske bataljon kom fra, og det sted, irakerne havde oplyst, at de ville køre deres fanger hen til. Danskerne havde ikke nogen holdning til, hvortil irakerne førte deres tilbageholdte. Det kunne være meget kontroversielt, hvis danske styrker var indblandet i en operation, der udviklede sig til en kampzone, hvor bagbundne tilbageholdte ikke kunne komme væk. Det var både for at tage højde for denne situation og for at støtte irakerne kapacitetsmæssigt, hvis der var for mange fanger, at man planlagde at sætte ind med danske transportlastbiler. Transportstøtten burde dog have været omtalt under "prepare" og ikke "will" i lighed med, hvad der er anført for panserinfanteriet. Man kunne jo slet ikke vide, om der ville blive taget fanger.

Under punkt 3.b er beskrevet opgaverne for panserinfanteriet, der skulle danne en ring omkring **Mål** 1 med henblik på at afholde fjendtlige elementer fra at blande sig i den irakiske operation. De skulle også mentore og monitorere irakerne under operationen. Det er baggrunden for, at der blev tildelt et MP-team, som også skulle evaluere irakerne. Panserinfanteriet skulle støtte de danske transportlastbiler med et panserkøretøj. Det, der står under "will", var noget, der skulle gøres, mens det anførte under "prepare" var noget, man skulle planlægge for, men først udføre efter ordre. Det, der står under "prepare", forudsatte således en yderligere skriftlig eller mundtlig ordre, f.eks. givet over radioen.

Spejdereskadronens opgaver som beskrevet under punkt 3.c. var af samme karakter som Panserinfanteriets. Det var irakerne, der oplyste, om det var ING eller TSU, der blev indsat på de enkelte mål.

Der blev også i operationsbefalingen givet ordrer til den britiske enhed "Corrunna Coy", som var i operativ kontrol og havde opgaver af samme karakter som de andre enheder. "Alfa 1" var en enhed fra Spejdereskadronen, som blev holdt i reserve til brug for eventuel senere indsættelse. "HQ og Log Coy" skulle blandt andet stå for vagten i lejren, formere det fremskudte forsyningsområde og flytte forsyningsområdet i overensstemmelse med "anneks B", som var en kalke påført ruter. De skulle forberede sig på at støtte underafdelingerne med "TCV", som er lastbiler, med henblik på transport af tilbageholdte fra målene til Camp Campbell. Det ville være danskere, der skulle køre lastbilerne med tilbageholdte, men irakere som bevogtede fangerne under transporten. Hvis danskerne skulle have bevogtet de tilbageholdte, ville det have forudsat, at fangerne var overdraget til danskerne.

Det fremgår af punkt 3.h., at man havde fordelt danske ingeniører til at støtte irakerne i eftersøgningen af våben inde i målene, og af punkt 3.i., at dansk militærpoliti ville afgive MP-teams til hver af de tre enheder, så de kunne støtte mentoreringen og monitoreringen af de irakiske sikkerhedsstyrker. Der var intet ordrepunkt, der tilkendegav, at danskerne skulle tilbageholde irakere. Hvis en dansk MP'er tilbageholdt en person i et af målene, ville den pågældende handle i strid med befalingen. Det fremgår endvidere af punkt 3.i., at MP'erne skulle forberede sig på at støtte uddannelsen af ING og TSU på stedet.

Under punkt 3.j. er beskrevet nogle nærmere koordinerende instruktioner, såsom at de danske soldater ikke måtte smadre døre, hvis der ikke blev lukket op ("soft approach"), og at de ikke måtte indlade sig i religiøse diskussioner. Der er ikke anført noget om instruktioner til irakerne, som havde deres eget regelsæt. Det gik op for dem, at irakerne ikke selv havde strips, og derfor blev det planlagt at udlevere strips, mens det ikke blev planlagt at udlevere hætter. Afsnittet om "Timings" indeholder tidsplaner for, hvad der skulle ske, herunder hvornår **Vidne 14** ville give den endelige mundtlige ordreudgivelse. "VIPER 1, 2 and 3" var et stående beredskab i lejren. Der skulle senest klokken 01.30 ske opmarch i lejren, og man skulle kl. 03.15 mødes med TSU og ING på samleområderne. Ringene skulle være etableret kl. 04.00. Tolkene var henholdsvis danske sprogofficerer ("military interpreter") og lokale irakiske tolke ("civilian interpreters").

I afsnittet om "Training" stod ikke noget om træning i tilbageholdelse, for det trænede man ikke specifikt i forbindelse med denne operation. Om "Entering of houses" fremgår, at de danske MP'ere alene kunne følge med ind i husene for at mentorere og monitorere. De måtte ikke selv foretage arrestationer. Om "Rules of Engagement" står, at irakerne ikke var

omfattet heraf, for det kunne danskerne ikke pålægge dem, eftersom de ikke var underlagt dansk kommando. Briterne var underlagt egne ”Rules of Engagement”. Rules of Engagement omhandler under hvilke forudsætninger, man må gøre hvad. Regelsættet beskriver således, hvornår råber man an, hvornår tager man ladegreb, hvornår man skyder, hvornår kan man tilbageholde m.v. Disse regler udgjorde en operationalisering af sprogbrugen i magtanvendelsesdirektivet, men ingen ændringer i forhold hertil. Der ville ikke i det overstregede afsnit i Rules of Engagement stå noget om combat cameras og PSYOPS. Under punkt 4.c., står, at der kan ske transport af tilbageholdte og konfiskerede ejendele i lighed med, hvad der i øvrigt er bestemt i befalingen.

Det er ham, der har underskrevet dette dokument. Vedrørende listen over tillæg, jf. tillægsekstraktens side 394, har han forklaret, at punkt a er target folder’en, idet target pack og target folder er synonyme, mens punkt b og c er kalkere. Punkt d er et evalueringsskema. Der var ikke lavet et PSYOPS-bilag, for så ville det have stået der. Det var ikke efterrettingssektionen eller **Vidne 22**, der skulle have udarbejdet et sådant bilag, men i stedet **Vidne 27**, der var PSYOPS-officer. **Vidne 22** kunne alene have været beordret dertil af stabschefen, vidnet eller **Vidne 14**. Han kender ikke til, at **Vidne 14** skulle have givet ordre til **Vidne 22** herom, og det ville have undret ham. Han har ikke tidligere hørt om, at der skulle have været en plan om fordeling af kameraer, og han var ikke dengang vidende om, at der var kameraer til rådighed i bataljonen. Hvis man havde opstillet combat camera teams, ville det have fremgået af troppeinddelingen (”Task org.”) med angivelse under punkt 3 i operationsbefalingen om opgaver i lighed med de andre enheder. Når man heller ikke kan læse noget om screening eller udspørgen af tilbageholdte, er det fordi, det ikke var planlagt, at der skulle foregå nogen form for håndtering af fanger med dansk deltagelse. Der var ikke enheder med hunde i bataljonen, og derfor er der heller ikke befalet for et hundeteam. Kortet i tillægsekstrakten 1, side 398, bilag c, er en kalke med kort over området med angivelse af forskellige melde- og samlepunkter samt målene. Den er udarbejdet af ham.

Brigadebefalingen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 401 ff., er udstedt af brigadens hovedkvarter til den danske bataljon og en række britiske enheder den 24. november 2004 kl. 22.50. Underskriverne var chefen for brigaden og vidnets pendant i brigaden. Han modtog den først noget senere efter den danske ordredgivning, Amendment 1. Det var ikke uforudset, at man ville modtage en brigadebefaling, men en del af indholdet var meget overraskende. Havde de haft tiden dertil, ville de have lavet en ny ordredgivning, men de brugte

megen tid på internt med **Vidne 14** at drøfte brigadebefalingen, som – hvis de i det hele implementerede den – ville rokke ved helt fundamentale forhold ved operationen, således som det fremgår af punkt 3.a.2. Begrebet ”H” hour er ikke velvalgt, fordi der ikke var tale om et angreb. Brigadebefalingen indeholder endvidere en ordre til irakerne om at etablere en indre ring. I den danske befaling var der alene givet ordre til de styrker, bataljonen rådede over, om etablering af ydre ring, mens det ikke på nogen måde var befalet til irakerne, hvordan de skulle løse deres opgave inden for ringen. Det fremgår endvidere, at den danske bataljon tilføres hele ekstra underafdelinger, herunder en ekstra engelsk panterinfanteriafdeling med ti panserkøretøjer. Det var en stor ændring på et meget sent tidspunkt, idet man ikke med disse enheder havde haft mulighed for at foretage indøvning eller koordinering. Som natten skred frem, fik de yderligere en kampvognsenhed og et overvågningsfly stillet til rådighed. Det var alt sammen udtryk for, at briterne tog opgaven og trusselsbilledet meget alvorligt. Det var meget uhensigtsmæssigt, forstyrrende og risikoskabende, at der blev tilført midler, som skulle indgå i operationen, men som ikke havde indgået i forberedelsen og koordinationen med irakerne. Irakerne var kørt på dette tidspunkt og kunne derfor ikke gøres bekendt med ændringerne. Han tog op til briterne for at orientere om, at han ikke havde haft mulighed for at planlægge indsættelsen af ekstra styrker og materiel, men at det måtte ske ved konkret føring fra **Vidne 14s** side. Det var en ekstrem uprofessionel måde at gøre det på i en operation med så mange involverede. ”ROBG” omtalt under punkt 3.b.3. var den britiske enhed Royal Dragoon Guards, som blev befalet at skaffe en sikker lokation, hvor tilbageholdte på **Militærbase** kunne gennemgå en screening. Hvis det skulle foregå på den britiske detention facility, ville man ikke have udstedt en sådan ordre, medmindre det var for at imødekomme en situation, hvor der var så mange tilbageholdte, at de ikke kunne være på samme tid på detention facility. Under punkt 3.b.6. er der også en ordre til den britiske Media Ops, som skulle koordinere med DANBAT. Man kunne godt forestille sig, at briterne havde kameraer med ude, men koordineringen blev aldrig gennemført. Under punkt 3.c.7. fremgår, at de tilbageholdte skulle føres til DTDF og holdes adskilte med henblik på screening, mens de, der ikke skulle videre til afhøring hos briterne, skulle transporteres til Camp Campbell af TSU. Det var første gang, danskerne hørte om denne screening, hvilket var problematisk, idet man ikke havde lagt planer herfor. Det blev sandsynligvis kommunikeret mundtligt og med nogle kuglepensnoter til **Vidne 31** og **Vidne 47** som chefer for enhederne. Man måtte orientere irakerne herom ude på operationen.

Under operationen opholdt han sig i TOC'en eller på sit kontor på **Militærbase** og overværede derfor ikke, hvordan operationen forløb.

Det er ham, der har udarbejdet Post Operation Report, tillægsekstraktens bind 1, side 411 ff., og underskrevet den, og fremsendelsesbrevet er underskrevet af en kontomedarbejder i hans sektion. Rapporten er en gennemgang af operationen på grundlag af mundtlige og skriftlige input fra kompagni- og underafdelingscheferne, bataljonschefen og de medarbejdere, han havde haft med ude på selve operationen. Han har ikke set nogen Post Operation Report eller anden afrapportering om operationen fra **Vidne 22**. Referencen indledningsvis i rapporten er til brigadens befaling og den danske operationsbefaling. I indledningen er beskrevet, hvorledes operationen var planlagt til at blive gennemført, og hvordan planerne ændrede sig. Det, der navnlig ændrede sig, var, at britiske styrker pludselig blev en del af en arrest and search fase og herudover skulle foretage screening af irakiske tilbageholdte. Der var ikke nogen kritik af efterretningsgrundlaget, for der var ikke kommet noget frem under planlægningen, som gjorde efterretningsgrundlaget specielt. Alle de operationer, han planlagde i Irak, skete på grundlag af F6-kilder. Det, der beskrives under 2.2. "Coordination", er blandt andet de møder, der blev gennemført med irakerne forud for den afsluttende del af planlægningen med henblik på at efterprøve efterretningerne og koordinere operationen med irakerne. Det, der fremgår af afsnittet, er det, der blev aftalt, men det kunne godt ændre sig i løbet af planlægningsprocessen. I punkt 3.3. er som "last minute changes" omtalt, at bataljonen var blevet tildelt britiske search teams og scene of crime officers, som skulle gå ind i målene. Irakerne blev sure over det og følte, at danskerne ikke stolede på, at de kunne gøre det ordentligt. Han kritiserer i dette afsnit, at den britiske brigade ikke havde forstået, at der var to forskellige operationer, at briterne havde befalet for, hvad irakerne skulle gøre, at det var u hensigtsmæssigt sent at indsætte større styrker, som ikke var indgået i planlægningen, og at briterne ville deltage i screening. De danske MP'ere havde til opgave at hjælpe irakerne, mens de britiske specialister havde fået ordre til selvstændigt at undersøge målene og tage beviserne i deres bevaring. Danskerne kunne gå ind sammen med irakerne, men af brigadefalingen fremgår, at briterne kunne gå ind i et sikret mål ("target clear"). Punkt 5, "Lessons identified", beskriver læringspunkter for fremtiden. Punkt 5.2 omtaler, at irakerne ville have godt af yderligere mentoring og indøvelse i forbindelse med "search and arrest". Der var ikke tale om, at irakerne havde foretaget mishandling, men f.eks. forhold som våbenhåndtering, at have styr på tilbageholdte og eksempelvis ikke at stå foran vinduer og dermed udsætte sig selv for fare. Han kan ikke huske baggrunden for anbefalingen om, at irakernes fangehåndtering burde

monitoreres tæt, men der er intet i rapportens konklusioner, der tager afsæt i, at irakerne skulle have mishandlet tilfangetagne. De havde ikke registreret eller set mishandlinger, og derfor står der ikke noget herom. Efter operationen dannede der sig myter om, hvad der var foregået, og hvor det var foregået. Det ville have været godt, hvis man havde orienteret de lokale ledere om operationen, så man kunne have undgået sådanne historier. Det samme var formålet med at omtale brugen af kameraer. Det er sådanne forhold, som omtales under punkt 5.3. i andet og fjerde afsnit. Hvis der havde været tale om noget med mishandling, ville der have været en række selvstændige indberetninger, som skulle foretages, så det er formentlig spørgsmålet om, at irakerne fremover skulle have egne strips m.v., man skulle have fokus på som angivet under pkt. 5.3. i tredje afsnit. TSU demonstrerede i forbindelse med operationen, at de optrådte professionelt, jf. sidste afsnit under punkt 5.3. Han er enig i det anførte under "Commanders Assessment" under punkt 6.

Adspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at i 2004 var dele af terrænet syd for Basra udsat for angreb, også omkring Basra, mens der var mere roligt nordpå ved Al-Qurnah. Der var spændinger mellem sunnier og shiaer, og alle var imod Madr-araberne. De havde ikke tilstrækkelige efterretninger til at kunne danne sig et stærkt billede af sikkerhedssituationen.

Der havde på de lokale politistationer været episoder, som kunne karakteriseres som mishandling, mens det ikke gjorde sig gældende for så vidt angår ING eller TSU. Forudsætningen for, at han gav sig i kast med at planlægge operationen, var, at man ikke forestillede sig, at der ville ske tilbageholdte noget i TSU eller ING's varetægt. TSU kom vistnok med i operationen efter forslag fra danskerne, fordi de anså dem for at være særdeles dygtige og havde britiske mentorer. De havde tillid til, at de enheder, der deltog i operationen, behandlede tilbageholdte ordentligt, for ellers ville de ikke have kunnet deltage i operationen.

Samarbejdet i staben var kun nogenlunde, fordi man ikke fik noteret de sidste befalinger skriftligt, men kun givet dem mundtligt, hvilket var utilfredsstillende, og fordi efterretningssektionen var utilfredse med, at efterretningerne ikke var tilgået dem.

I worst case scenarierne i target-pack'en kunne der blive tale om en kampsituation, og det var ekstremt u hensigtsmæssigt, at der ikke var én person, der havde kommandoen, hvilket brød med tusinde års militær tradition.

Forud for Frago 284 ligger target pack og warning order. Brigadebefalingen var ikke til rådighed for ham før efter Amendment 1. Derfor vil man ikke genfinde de nye forhold, der fremkom med brigadebefalingen, i Amendment 1. Brigadebefalingen blev udarbejdet den 24. november kl. 22.50 og var først til rådighed for ham, da de var færdige med at udgive ordrer, formentlig den 25. november omkring kl. 01.00-02.00 om natten. Det klokkeslæt, der angives i toppen af en befaling, indikerer typisk tidspunktet for, hvornår udarbejdelsen af dokumentet er påbegyndt. Der skulle i konsekvens heraf laves tilføjelser til Amendment 1, og nogen har meget muligt noteret noget med kuglepen, før de kørte ud. Som det fremgår af punkt 6, var befalingen, at der senest kl. 3 om morgenen skulle koordineres indsættelse af et kamerahold til rådighed for bataljonen. Det anførte Combat Camera Team kom imidlertid aldrig.

Kernen i uenigheden mellem **Vidne 14** og den irakiske bataljonschef var, at ikke alle målene for search havde en detaljeringsgrad, som kunne danne grundlag for at gå videre hermed. Irakerne måtte i det mindste kunne oplyse, hvad og hvem man forventede at finde i målene. **V 14** afviste derfor nogle mål. De frasorterede mål fremgår sikkert ikke af andre dokumenter, for de "overlevede" jo ikke i processen. På de mål, der blev optaget i target folder'en, manglede ingen oplysninger. Han ved ikke, om fangebehandling blev drøftet med irakerne. Det var ikke en bekymring hos danskerne, om fangerne blev behandlet ordentligt. Havde det været en stor bekymring, ville den danske bataljon ikke have deltaget i operationen, havde det været en mindre bekymring, ville man have truffet forholdsregler i retning af at føre tilsyn.

Irakerne ville anvende pickupper til operationen. Det var åbne køretøjer uden megen plads, og derfor blev planen skruet således sammen, at der var mulighed for at stille tre danske køretøjer til rådighed til brug for transport af fanger og et køretøj til materiel. De danske lastbiler kunne hver især medbringe omkring 25 personer på ladet. Om nødvendigt ville man kunne køre flere gange.

En utroværdig efterretningskilde planlægger man ikke på baggrund af. Troværdighedsniveauet for en kilde, der er karakteriseret som "F6", kan ikke bedømmes. De havde ikke efterretningsmæssige oplysninger nok til at kunne identificere konflikter mellem forskellige grupperinger i det irakiske samfund. Der var megen snak om sekterisk infiltration af irakiske styrker, navnlig hos det lokale politi, men de havde i operationssektionen aldrig identificeret en sådan infiltration. Operationssektionen havde ikke bekymringer herom i

forhold til TSU og ING, men nok i forhold til det lokale politi. Man prøver altid at trykprøve kildeoplysninger. Man kan ikke danne sig vished om en kildes motivation, men **Vidne 14** talte selv med den pågældende, og der var ikke grund til at tro, at han havde udtænkt et sekterisk plot i Az Zubayr. Han ved, at det var en bekymring, som **Vidne 22** havde, men den var ikke trukket så hårdt op, at bataljonen som sådan blev bekymret. Det var en almindelig bekymring, men han kan ikke genkende, at **Vidne 22** insisterende skulle have fremført sig synspunkt. Han husker ikke, at **Vidne 22** skulle være kørt på tur med den irakiske efterretningsofficer, men han har ikke grund til at betvivle, at **Vidne 22** havde været ude for at identificere målene sammen med efterretningsofficeren.

Oplysningerne om, hvad man kunne forvente at finde, indikerede, at der var tale om folk, som kunne lave vejsidebomber, og at der var tale om oprørsenheder, som kunne rette angreb mindst lige så meget mod de irakiske sikkerhedsstyrker som mod koalitionen. Oplysningerne antydede voldsom kriminel aktivitet og rekruttering af "foreign fighters". Dengang bestod angrebene mod koalitionsstyrkerne i små raketter og vejsidebomber. Der kunne måske også være tale om skud med AK-47 geværer. Irakerne fandt et mindre antal automatvåben under operationen, måske 10-15 stykker, men han erindrer ikke noget om fund af raketter eller eksplosiver. Det måtte være op til de irakiske retsinstanser at vurdere, om de tilbageholdte var skyldige. De danske styrkers mål var at støtte de irakiske styrker under operationen, mens irakernes mål var at beslaglægge våben m.v. Ud fra de irakiske sikkerhedsstyrkers mål var operationen ikke en succes, men noget blev fundet, og fundet af hash antydede også heftig kriminalitet. Der blev da også affyret skud under operationen. Det var nok lovligt at have våben i sit hus, men han fik fortalt, at der i et af husene var flere våben end beboere.

Det er et militært princip, at man har en entydig kommandolinje, for det er således, man kan føre tropper og placere et ansvar. Det er en stor udfordring, når der er to kommandolinjer. Hertil skal lægges en sen ordre fra brigaden om at køre fangerne til **Militærbase**.

Det fremgår af Post Operation Report, at et forbedringspunkt var de irakiske styrkers håndtering af fanger, men dels kunne man ikke beordre ING og TSU til at stille til uddannelse i fangehåndtering, dels havde man i operationssektionen ikke på forhånd identificeret håndtering af fanger som et problemområde i samarbejdet med de pågældende sikkerhedsstyrker. MP'ernes rolle var at mentorere og monitorere sikkerhedsstyrkerne, og de skulle der-

for befinde sig i en position, hvor de kunne overvåge, hvad der skete, hvilket nok vil sige tæt på. Det var op til hvert enkelt MP-team. MP'erne skulle også udfylde evalueringsskemaer. Man ville gerne på forhånd have gennemført en taktisk indøvning sammen med irakerne, men det skete nok ikke.

Danskerne blev - som følge af ordren fra brigadechefen og de heraf sidste øjeblikks ændringer, jf. Post Operation Report under punkt 3.3., til den danske befalingsordre om at sende den britiske enhed under dansk kommando ind i husene for at foretage bevissikring - mere involveret i den fase, der betegnes "search and arrest", men det betød ikke, at styrker under dansk kommando skulle foretage eller reelt foretog tilbageholdelser. "Search and arrest phase" var én fase med to aktiviteter – afsøgning og tilbageholdelser. Brigadebefalingen indebar ændringer i DANBATs deltagelse i afsøgningen, men ikke at man foretog tilbageholdelser. Sætningen under pkt. 5.3. om, at "handling of detainees must be monitored closely" var formentlig foranlediget af uregelmæssigheder, der er alt andet end mishandling, for det var noget, der skulle rapporteres særskilt om. Det ville ikke have været et problem at lave en sådan indberetning.

Af Frago 284, Amendment 1, punkt 3.g., jf. ekstraktens bind V, side 386, fremgår, at HQ & Log Coy skulle være forberedt på at transportere fanger. Det var den almindelige forventning, at fangerne ville blive afhørt af de irakiske styrker. Ordrepunktet "Extraction of apprehended people" på side 387 betyder ikke, at danskerne skulle transportere fanger, men alene, at de skulle forberede sig på at få ordre hertil. "Extraction" er en militær term, der betyder frigørelse - underforstået fra målområdet til et andet sted.

Vidne 27 har forklaret blandt andet, at han i dag er ansat som projektchef i Novo Nordisk. I 2004 var han ansat som kaptajn i staben i operationssektionen på hold 4. Han ville typisk deltage i operationer på fremskudt kommandopost sammen med chefen. Han stod ligeledes for psykologiske operationer, herunder orientering af lokale ved uddeling af løbesedler. De udarbejdede løbesedlerne på arabisk. Han havde ansvaret for udarbejdelse heraf. Handouts og løbesedler er synonyme. Han deltog i planlægningen af operation Green Desert. Han sad i operationssektionen og deltog sammen med blandt andre **Vidne 26**. Operationen gik ud på at hjælpe de irakiske sikkerhedsstyrker, ING og TSU, med en operation, som irakerne havde planlagt, med henblik på beslaglæggelse af våben og tilbageholdelse af mistænkte. Hjælpen bestod i, at danskerne stod for den ydre sikkerhed omkring irakernes operation. Det hang sammen med, at de irakiske styrker ikke havde ka-

paciteten dertil, navnlig ikke i Az Zubayr, der var et farligt "hot spot". Der var særligt mange angreb mod koalitionsstyrkerne i det område. De undlod typisk at tage derind, medmindre der var meget vigtige opgaver.

Han husker ikke noget om kvaliteten af efterretningerne, der lå til grund for operationen. Han har læst nogle af forklaringerne til auditørkorpset, men husker ikke selv nærmere herom. Han er bekendt med target folder'en, der indgik i planlægningen af operationen. Han husker, at de generelt drøftede validiteten af efterretninger, men han husker ikke konkrete drøftelser. F6 er en efterretning af ret dårlig kvalitet, men han ved ikke, om der var tale om en utroværdig kilde. Han kan ikke huske, om **Vidne 22** gav udtryk herfor. De var forud for operationen ude at køre med den irakiske efterretningsofficer, der ikke kunne udpege målene på stedet, hvilket de drøftede, men han husker ikke nærmere om indholdet af drøftelserne.

Warning order'en blev vistnok udstedt den 22. november 2004, men han kan ikke huske de nærmere diskussioner, som ledte op til beslutningen om at iværksætte operationen. Han mindes ikke noget usædvanligt i forbindelse med planlægningen af operation Green Desert. Han ved ikke, om der blev udarbejdet et annekset til operationsbefalingen om anvendelse af videokameraer under operationen. Han blev overrasket over at læse **Vidne 22's** **forklaring til auditørrapport om PSYOPS-annekset**, for det ville typisk være vidnets opgave at udarbejde et sådant annekset. **Vidne 18**, **Vidne 22** og vidnet havde alle været på PSYOPS-kursus, og nogle gange hjalp de hinanden. Han kan derfor ikke udelukke, at **Vidne 22** kan have fået en sådan opgave på et tidspunkt, hvor vidnet enten var optaget af andre ting eller skulle hvile. Han kan ikke huske, om han bad **Vidne 22** om at hjælpe med udarbejdelse af et PSYOPS-annekset. Han tror ikke, at der findes et sådant annekset, for det ville sædvanlig blive journaliseret. Han ved ikke, om **Vidne 14** kunne finde på at give en ordre om udarbejdelse af et PSYOPS-annekset uden at orientere staben herom. Han ville dog blive overrasket, hvis **Vidne 14** havde givet en sådan ordre, idet **Vidne 14** typisk ikke arbejdede med opgaver på dette niveau.

Under operationen opholdt vidnet sig på den fremskudte kommandopost, som er afbildet i fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 120. Man havde fra posten indsigt mod et af målene, som man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 121. De holdt uden for Camp Chindit, hvor han aldrig havde været inde. Han vil tro, at afstanden fra posten til målet var i hvert fald 500 meter. De kunne ikke se, hvad der foregik. Normalt ville

den fremskudte kommandopost blive placeret således, at man kan se, hvad der foregår, men samtidig således, at der er gode muligheder for at komme væk derfra, hvis der opstår behov herfor. De ledte operationen via radio. De havde ikke under operationen fysisk kontakt til irakerne.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 123, kan man se vidnet og **Vidne 17**. Man kan endvidere skimte formentlig vognkommandør **Person 33**. På den fremskudte kommandopost var der derudover **Vidne 14** og **Vidne 22**. Han erindrer ikke, om **Vidne 24** også var til stede på kommandoposten. Under vidnets arm kan man se et kort og en operationskalke. Der ligger vist også en telefonliste eller kaldekoder. Han lyttede med på enhedernes radiomeldinger om status, placering m.v.

De udarbejdede også en journal på den fremskudte kommandostation. Journalen blev ført i hånden og blev vist sædvanligvis efter en operation afleveret i operationsafdelingen, der så skrev den ind. Den journal, der føres i lejren (TOC-loggen), føres fra vagtskifte og et døgn frem. Foreholdt journalen i tillægsekstraktens bind 1, side 424, har han forklaret, at det er den journal, der skrives inde i lejren. Den dækker et døgn. Journalen i samme ekstraktbind, side 417, er samme type journal, men dækkende for døgnet forinden. Denne log kan derfor sagtens omfatte andre hændelser end én konkret operation.

Journalen i samme ekstraktbind, side 431, er journalen fra den fremskudte kommandostation for operation Green Desert, der blev ført i hånden af chaufføren. Han kan se, at kommunikationen i meget vidt omfang indbefatter kaldetal "63", der var kaldetallet for den fremskudte kommandostation. Han ved ikke, hvad datoen på journalen den "10-02-2005" indikerer, men datoen ændrer ikke ved hans bestemte vurdering af, at der er tale om journalen fra operation Green Desert. Journaltilførslerne går ikke ud på at nedskrive en meget præcis redegørelse for operationens gennemførelse. Det drejer sig om at få gennemført operationen. Journalen blev således ført efter bedste evne i situationen. Det kunne godt forekomme, at den person der førte journalen undervejs ville konsultere vidnet om, hvad der passerede, men det ville være helt undtagelsesvis. Journalen er derfor ikke en præcis gengivelse af, hvorledes operationen forløb. Journalen blev ikke tilrettet efterfølgende. Kaldetal "60" var TOC'en. Kaldetal "77" var vistnok spejdersektionen, som beskyttede kommandostationen. Han vil tro, at meldingen kl. "0334" går ud på, at der var meldt klar til udkørsel fra **Militærbase**. Man var endvidere klar på den fremskudte kommandostation til at føre journal. Kaldetal "63" var vidnet. Meldingen kl. "0554" går ud på, at chefen

for panserinfanterikompaniet melder til den fremskudte kommandopost, at ING var rykket ind. "Lad dem searche" er en besked – muligvis fra vidnet – på vegne af **Vidne 14**. **Vidne 14** ville gribe ind, hvis han var uenig i en besked fra vidnet. Meldingen kl. "0626" går på, at der ikke er fundet noget i moskeen. Han vil tro, at det var irakerne, der havde været inde i moskeen, og mener, at man kan fæste lid ved journalens oplysning om, at der havde været soldater inde i moskeen ved **Mål 1**. Dette er en central oplysning, som man ville være omhyggelig med at notere korrekt. Han vil bestemt ikke antage, at danskerne havde været inde i moskeen, for så ville man have haft en anden kommunikation herom, idet danskerne ikke måtte gå ind i moskeen. Meldingerne kl. "0649" drejer sig om skud i deres område. Det fremgår ikke af meldingen, hvem der skød. Kaldetal "62D" var vist den efterretningsofficer, der sad placeret i en helikopter. De lyttede alle på samme radio, og denne efterretningsofficer spørger derfor om, hvor der blev skudt, for at han kunne observere i den rigtige retning fra helikopteren. De havde fået Corrunna Coy tildelt til at gennemføre operationen ved **Mål 3**. Meldingen kl. "0655" går ud på, at **Mål 3** var afsluttet. Ud fra meldingen må kaldetal "77" derfor nok nærmere have været Corrunna Coys kaldetal. Meldingen kl. "0658" er fra **Vidne 14** (kaldetal 79), der ville sikre sig, at der var styrker nok til stede til at håndtere den spændte situation. **Vidne 14** kan have haft kontakt via mobiltelefon til de irakiske styrker. Meldingen kl. "0659" omhandler givetvis fire fanger, og der bliver spurgt til, om de kan blive kørt til Camp Chindit, hvilket der bliver sagt god for. Så det har vidnet og **Vidne 14** i hvert fald været enige om. Han vurderer, at der er tale om fanger, som irakerne havde taget. De gik ikke op i meget præcist at beskrive i journalen, hvis fanger det var, fordi opgavefordelingen var fastlagt i operationsbefalingen. Der havde været meget præcise notater, hvis danskerne havde taget fanger. Det var der meget fokus på efter Hommel-sagen. Meldingen kl. "0730" går på, at MP'erne fik afslag på at transportere våben, som ING havde fundet. Meldingen kl. "0744" er en melding fra vidnet om, at de skulle have en prøve af krudtet til brug for analyse af, om der var tale om krudt til vejsidebomber. Meldingen kl. "0803" må være en melding fra ham om "PSYOPS MAT". Han kan ikke huske, hvad det kan have været, men det formentlig løbesedler. Meldingen kl. "0814" går vist ud på, at der var fanger, som englænderne ønskede at screene for eftersøgte, inden de "røg videre i det irakiske system". TOC'en skulle videregive denne besked til briterne, således at briterne kunne forberede sig på ankomsten. Der kom ikke irakiske fanger ind i den danske lejr på **Militærbase**. Meldingen kl. "0827" er vist en melding fra chefen for logistikkompaniet til vidnet. Den drejer sig vist om, at danskerne stillede med noget transportkapacitet til eventuel transport af fanger, men lastbilerne kom vistnok ikke i brug. Han kan ikke huske den operative detalje i meldingen. I meldingen kl.

”0841” omtales chefen for ING, der var ved at trække sig ud af **Mål 1**. Meldingen kl. ”0842” omhandler **Mål 1**, der var intet mål med betegnelsen ”YAN 1”. Chefen for panserinfanterikompaniet var færdig med sin opgave ved **Mål 1**. De skulle tage kontakt til **Militærbase**. Logistikkoordinering blev håndteret fra lejren. Meldingen kl. ”0848” drejer sig om udlevering af løbesedler. Meldingen kl. ”0849” omhandler lastvogne til fangetransport. Man kan ikke udlede af meldingerne herom, at danskerne skulle have taget fanger. Han læser entydigt logistikmeldingerne på den måde, at danskerne hjalp irakerne i forhold til de fanger, som irakerne havde taget. Meldingen kl. ”0856” er en melding fra chefen for spejdereskadronen fra **Mål 4** om, at irakerne havde taget 12 fanger. Han kan ikke læse meldingen på anden måde. Meldingen kl. ”0915” drejer sig om, at den fremskudte kommandostation kørte til ”East Gate” ved **Militærbase**. De anvendte typisk denne port, når de skulle udføre operationer for at undgå at skulle benytte hovedvagten, hvor der kunne være meget trafik.

Han vil mene, at operationen forløb planmæssigt, når bortses fra skudepisoden. Han så ikke nogen af de tilbageholdte fra **Mål 1**.

Han kan ikke huske, at der skulle være blevet befalet for anvendelse af kameraer under operation Green Desert. Han vidste godt, at de havde kameraer på hold 4, men husker ikke, at der var kameraer med under operationen. Han husker ikke, om **Vidne 47** og **Vidne 21** på et tidspunkt kom forbi den fremskudte kommandostation, og har derfor ingen viden om en eventuel samtale der, eller om **Vidne 21** medbragte et kamera. Han ved ikke, om **Vidne 22** viste filmoptagelsen fra **Mål 4** til **Vidne 14**. Vidnet og **Vidne 22** boede på stue sammen, men drøftede ikke filmen. Det undrede ham, da filmen kom frem i offentligheden, at **Vidne 22** ikke dengang havde nævnt den for vidnet. Han ringede derfor til **Vidne 22** og spurgte ham om, hvorfor han ikke havde nævnt den dengang, og **Vidne 22** havde svaret, at det ville han ikke fortælle vidnet. Han kan ikke vurdere, om det fremstår mystisk.

Han kan ikke huske, at der var truffet beslutning om, at fanger skulle screenes på **Militærbase**. Men det var et tilbagevendende diskussionspunkt i forhold til briterne, hvem der skulle gøre hvad i forbindelse med operationer. Han husker ingen drøftelser om, hvorvidt danske soldater skulle medvirke til screeningen. Hvis danskerne skulle have deltaget i screening af fanger, ville der skulle have været udstedt direktiver herom. Det ville være havde været et brud på deres retningslinjer og ikke noget, man bare gjorde.

Udlevering af løbesedler efter en operation ville typisk blive håndteret i et bilag til befalingen eller eventuelt blot i en enkelt sætning i befalingen. PSYOPS er ikke nødvendigvis en kæmpe del af en operation. Han kunne sagtens forestille sig, at der er sket en koordination, som vidnet ikke havde deltaget i. Der kunne sagtens være udstedt en mundtlig ordre om udlevering af løbesedler og om anvendelse af kameraer. Det ville ikke være sandsynligt, at en soldat på eget initiativ medbragte et af bataljonens kameraer under en operation.

Vidne 21 ville sikkert have mandat til at beslutte selv at medbringe et kamera.

Han overvejede ikke under operation Green Desert, om de tilbageholdte risikerede at blive udsat for tortur. Han så fangerne ved **Mål** 2, hvor TSU havde taget fangerne, og han tænkte ved sig selv, at TSU var mere professionelle og disciplinerede end det lokale politi, som var meget ringe og stærk upålideligt. Han gjorde sig ingen illusioner om, at forholdene i irakiske fængsler svarede til forholdene i danske fængsler. Men han havde ikke nogen opfattelse af, at de medvirkede til en operation, hvor tilbageholdte ville blive udsat for tortur. Han ville ikke være blevet overrasket over oplysninger om tortur i irakiske fængsler.

TSU var en specialpolitienhed, som den danske bataljon vist kun samarbejdede med under operation Green Desert. Personerne i blå jakker og kakibukser på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 87, var vistnok de briter, som fungerede som mentorer for TSU.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen, har han forklaret, at han deltog i den missionsforberedende uddannelse på hold 4. Uddannelsen blev vist påbegyndt i begyndelsen af maj 2004 og varede fem-otte uger. De tog afsted i august 2004 til Irak. Man anvendte fuld tid på uddannelsesforløbet. Hold 3 var fortsat i Irak. De blev samlet i en gymnastiksal, vistnok i Slagelse. De læste rapporter fra hold 3 og gennemgik stabstræning. Han mener, at de blandt andet læste nyhedsbreve og dagsrapporter eller journaler, men det står ikke stærkt i hans erindring. De gennemgik vist ikke rapporter om fangebehandling, men Hommel-sagen indebar, at fangebehandling var et varmt emne. De havde fokus på, hvordan dette skulle håndteres i praksis, herunder således at soldaterne på jorden ikke var i tvivl herom. Han kan dog ikke erindre, hvorledes dette indgik i missionsforberedelsen. De drøftede muligvis under missionsforberedelsen situationen i Irak efter Saddam Husseins fald. Det lokale politi rekrutterede lokalt. ING rekrutterede bredere i landet. Han er dog ikke sikker på, om disse drøftelser først fandt sted, efter at de var ankommet til Irak. Han opfattede TSU som en politienhed. Han er blevet skolet i krigens love, men husker ikke, om det skete un-

der den missionsforberedende uddannelse. Hold 4 rejste til Irak, så de overlappede hold 3 og kunne gennemføre en overdragelse. Han vil tro, at staben på hold 4 omfattede omkring 40 personer.

Under udsendelsen skulle han medvirke til udarbejdelse af befalinger om operationer. Hvis der skulle tages fanger under en operation, så skulle der være en englænder med til at håndtere fangerne. De betegnede ikke denne tilrettelæggelse som ”britefinten”. Han oplevede dette som vanskeligt at koordinere. Hans personlige holdning var, at det for de multinationale styrkers vedkommende samlet set vel ikke kunne gøre nogen forskel, om det var en englænder eller en dansker, der tog en iraker til fange. Han er klar over, at der kunne være nogle juridiske spidsfindigheder og spørgsmål om, hvem der havde rådighed over de relevante ressourcer.

I operation Green Desert var imidlertid et andet ”set up”. Under denne operation var det irakerne, der havde til opgave at tage fanger. Dette adskilte sig væsentligt fra de operationer, som den danske bataljon gennemførte på egen hånd i forhold til trusler mod koalitionsstyrkerne, hvor man inddrog englænderne til eventuelle tilbageholdelse af irakere. Under operation Green Desert hjalp de irakerne med at gennemføre en operation, hvor irakerne selv tog fanger og behandlede disse i henhold til irakisk lov. Hvis danskerne eller englænderne tog fanger, ville det være det danske eller engelske system for behandling af fangerne, der ville gælde. De gik derfor meget op i denne sontring.

Når man talte med lokale, blev det klart, at folk bærer på ar fra og historier om krig og mishandling. Han gjorde sig ingen illusioner om, at landet og tilgangen til fangebehandling ville ændre sig over natten. Han kan ikke erindre konkrete drøftelser i den danske lejr om, hvorledes irakerne behandlede fanger, ej heller i relation til operation Green Desert. Men hans opfattelse var, at fængslerne i Irak selvsagt ikke havde samme standard som danske fængsler. Han overværede ikke under sin udsendelse på hold 4 fangemishandling eller lignende. De drøftede på hold 4, at det lokale politi var upålideligt. Han havde en helt bestemt oplevelse af, at koalitionsstyrkerne gjorde en positiv forskel i forhold til, hvorledes de irakiske styrker og det lokale politi behandlede lokale.

Der var stammekrige i området og stammer, som for så vidt fremstod som en mafia. Han husker ikke generelle problemstillinger om konflikter mellem sunnier og shiaer. Der var en lokal leder **P 2**, som bekæmpede koalitionsstyrkerne. De lokales loyalitet lå først og

fremmest hos familien. Da politiet rekrutterede lokalt, var dette et bekymringspunkt i forhold til det lokale politi. De havde ikke samme bekymring i forhold til ING.

Hold 4 havde vist tre efterretningsofficerer. Han kan ikke huske, om de efterretninger, som lå til grund for operation Green Desert, tilgik operationssektionen og ikke efterretningssektionen. Han erindrer ikke en soldat ved navn **Vidne 36**. Hold 4 bestod af 450-500 personer. Foreholdt **Vidne 36's** forklaring for landsretten, har han forklaret, at han ikke har noget grundlag for at sige, at det var kendt, at det lokale politi, TSU og ING behandlede fanger dårligt. Han ville ikke frygte for sit liv ved at være i deres varetægt. Foreholdt sin forklaring til auditørrapport af 23. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 657 ff., har han bekræftet, at han har gennemlæst og underskrevet rapporten. Hans forklaring om, at hele bataljonen deltog i operation Green Desert, skal ikke tages bogstaveligt, for der var selvsagt personel, som blev tilbage i lejren for at passe på denne. Han erindrer ikke den i auditørrapporten omtalte hændelse den 11. december 2004. Han havde i sin dagbog gjort notat om rapporter fra nogle politifolk, hvilket han forklarede auditøren. Han indberettede dette til forsvarets Hotline i 2012, fordi der på daværende tidspunkt i 2012 var stor polemik om videooptagelser fra operation Green Desert. Han antager ikke, at dagbogsnotatet vedrører behandling af fanger fra denne operation.

Han vil tro, at han under operation Green Desert var kortvarigt ude af den pansrede mandskabsvogn. De sad i en M113. Han husker ikke, om det var koldt. PSYOPS favner generelt ret vidt. På hold 4 drejede det sig typisk om udlevering af løbesedler og sikring af ensartet kommunikation til de lokale. Teksterne på arabisk blev i et vist omfang tilpasset den konkrete operation. Han husker ikke at have udarbejdet et PSYOPS-anneks til operation Green Desert og har derfor ingen mening om **Vidne 21's** forklaring for landsretten om, at han medbragte et kamera under operationen, blandt andet fordi det kunne indgå som et element i mitigering. Han opfattede diskussionen i 2012 om, hvorvidt der havde været kameraer på hold 4, som absurd, for han vidste, at holdet var udstyret med et antal kameraer. Han havde på daværende tidspunkt ikke nogen viden om, hvorvidt man havde medbragt kameraerne under operation Green Desert. En eventuel ordre om anvendelse af kameraer under en operation kunne godt gives mundtligt.

Forevist Frago 284, amendment 1, Rules of engagement, jf. ekstraktens bind 5, side 388, har han forklaret, at det ikke ville være et unaturligt sted at indsætte eventuelle bestemmelser om screening af fanger.

Meldingen i journalen for den fremskudte kommandopost, jf. ekstraktens bind 5, side 447, kl. ”0842”, omhandler formentlig den transportstøtte, som danskerne stillede med for det tilfælde, at irakerne ikke havde den nødvendige transportkapacitet. Han kan ikke ud af meldingen udlede, at det var ”88”, der udførte fangetransporten, eller om fangerne blev kørt på irakiske køretøjer. Man kan ikke sætte lighedstegn mellem en melding fra en dansker om, at en handling udføres, og at det hermed også er den danske enhed, der har udført handlingen.

Af rapport af 23. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 27** fremgår blandt andet:

”Forespurgt vedr. PSYOPS anneks, som skulle være udfærdiget i forbindelse med operationsbefalingen forklarede afhørte, at det var det sikkert, idet de stort set lavede det hver gang, og det var sandsynligvis afhørte, der havde lavet det. Det omhandlede typisk, hvis der var noget bestemt, som de skulle sige til irakerne, der kom til evt. afspærringer mv.

...

Afhørte forklarede, at de fik 2 eller 3 kameraer ned. Han kunne ikke huske, om det var 2 eller 3. Spejderne fik et, ligesom E-sektionen. Han kunne ikke huske, hvornår kameraerne kom til Irak, eller præcist, hvem der fik dem.

Kameraet, der bliver filmet på det omhandlende filmklip, ligner de kameraer, som de fik sendt ned.”

Vidne 28 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var operationsofficer i operationssektionen. Han er i dag fortsat ansat i forsvaret. Han fungerede under udsendelsen på hold 4 endvidere som forbindelsesofficer til de irakiske styrker 601 og 602 ING. Det er nok for meget sagt, at han havde god føling med situationen i Az Zubayr. 601 ING lå i Camp Campbell. 602 ING havde til huse på en base tæt ved **Militærbase**, men han kan ikke huske navnet på basen. Han var forbindelsesofficer straks fra udsendelsen, idet han overtog praksis fra sin forgænger. Han mødtes ugentligt med officerer fra enhederne S3 og S2 i henholdsvis 601 og 602 ING. Han fik indtryk af, at officererne var godt uddannet. Der var blandt andet en officer, som var uddannet på akademiet i Bagdad. I 602 ING var vidnets primære kontakt en efterretningsofficer med uddannelse i luftforsvaret. Han havde indtryk af, at ING var veluddannet, og at de var til at stole på. Op til valget var der et behov for ekstra synlighed i befolkningen, herunder ved etablering af checkpoints. De iraki-

ske styrker bekræftede at ville oprette sådanne checkpoints, og under efterfølgende patruljer med spejdereskadronen – også om natten – kunne han konstatere, at irakerne rent faktisk havde oprettet checkpoints som aftalt.

Han mindes ikke, om han var med i planlægningen af operation Green Desert, men han deltog i stabsarbejdet og vil derfor tro, at han også var inddraget i planlægningen af denne operation. Han kan ikke huske, om han har set warning order'en for operationen. Han har ikke været pennefører på den. Det er vanskeligt for ham at huske, om han informerede irakerne om indholdet af warning order'en, for det er muligt, at han blander forskellige operationer sammen.

Foreholdt target folder'ens punkt 1.4 "Justification", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 332, har han forklaret, at S2 er den irakiske efterretningsofficer. Han kan ikke huske, at han selv bidrog med informationer til operationen. Han havde dog ugentlige møder med efterretningsofficerer i 601 og 602 ING og de informationer, han modtog under disse møder, viderebragte han til staben i den danske bataljon. Såfremt den irakiske S2-officer var **Major 2**, som vidnet havde kontakt til, vil han mene, at denne kilde var troværdig. Såfremt **Vidne 14** havde spurgt ham, ville han ikke have haft grund til at sige, at man ikke kunne stole på informationer fra 601 og 602 ING.

Under operation Green Desert den 25. november 2004 var han ved et af målene, hvor briterne støttede operationen. Der var et hotel ved målet, og det kan godt passe, at det var mål 3, som er omtalt i target folder'ens punkt 3.2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 342 ff.

Efter operationen kom de tilbage til **Militærbase**. Som operationsofficer var man afhængig af kørelejlighed med andre tropper. Han kan ikke huske, hvem han kørte med. Han blev sat af ved nogle telte, hvor tilbageholdte blev "processet". Teltene var identiske med de telte, man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384. Området blev kaldt Beduin Camp. Danskerne havde alene anvendt teltene midlertidigt i forbindelse med rotation mellem holdene. Da han kom tilbage fra operationen, var området omkring Beduin Camp ikke afspærret, men inden for dette område var der lagt rullepigtråd ud om et mindre område, hvor de tilbageholdte var placeret, indtil de blev "processet". Fangerne blev bevogtet af soldater, der helt sikkert ikke var danske. Ud fra uniformerne og geværene er han ret sikker på, at det var britiske soldater. Han kan ikke huske det, men vil mene, at det giver god mening, hvis soldaterne også havde vagthunde. Han stod på et tidspunkt mellem

indhegningen og åbningen på det telt, hvor fangerne blev ”processet”, omkring 10-20 meter fra teltet. I teltet stod der en række borde i den ene side, hvor de tilbageholdte blev ført hen en efter en. Han fik indtryk af, at fangerne ved det første bord blev registreret med navn og adresse. Ved næste bord blev de tilbageholdte overfladisk undersøgt i blandt andet mundhule og hovedbund af en person iført hvide kirurghandsker. Det var ikke en kropsvi-sitering for våben m.v., for det ville i givet fald skulle være gennemført forinden. Gavlene på teltet var taget af, så han havde frit udsyn ind i teltet. Efter denne proces blev de tilbageholdte ført op på irakiske pickupper. Ud fra uniformerne vil han mene, at det var britiske soldater, der ”processede” de tilbageholdte. Han fik indtryk af, at der var god ro og orden og styr på processen. Det var som taget ud af ”krigens bog”. Han nåede at overvære undersøgelse m.v. af to-tre tilbageholdte. Han så ikke nogen tilbageholdte, der blev udsat for intime kropsundersøgelser. De var iført deres tøj under hele undersøgelsen. Han mindes ikke at have set danske soldater i eller omkring teltet. Han så heller ikke danske lastbiler ved Beduin Camp. Der var ikke irakiske soldater i det område, hvor de tilbageholdte blev bevogtet og undersøgt. De afventede de tilbageholdte ved pickupperne. Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive slået eller sparket.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han deltog i missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen på hold 4. Forberedelsen varede flere måneder, men den certificerende del tog en-to uger. Denne del består i en øvelse, der skal ligne de lokale forhold, hvorunder man bliver udsat for forskellige momenter og skal reagere adækvat herpå. De blev undervist i alle standardemnerne. De blev også undervist i irakiske samfundsforhold. Han mindes ikke, at de skulle være blevet undervist i, hvordan irakerne behandlede deres fanger. Han har ikke – andet end under operation Green Desert – overværet, hvordan irakerne behandlede tilbageholdte. Han så ikke irakerne begå overgreb under operationen.

Han mindes et møde i staben om operation Green Desert, hvor også **Vidne 14** og **Vidne 26** var til stede. Der blev briefet om target pack’en. Han hørte på intet tidspunkt under mødet nogen tale om brug af kameraer. Det var først lang tid efter hjemkomsten, at han blev klar over, at der havde været kameraer med under operationen. Han mindes ikke at have talt med **Vidne 21** om operationen under planlægningen. Han mindes heller ikke, at troværdigheden af efterretningerne blev drøftet på dette første indledende stabsmøde om target pack’en.

Han vil tro, at de returnerede til **Militærbase** efter frokost, måske ud på eftermiddagen. Han opholdt sig ved teltene i Beduin Camp i ca. 15-30 minutter og så nok omkring fem tilbageholdte i venteområdet uden for teltene. Der kom flere tilbageholdte til undervejs. Han så ingen danske soldater i eller omkring Beduin Camp, mens han opholdt sig der. Han kan hverken be- eller afkræfte **Vidne 21's** forklaring for landsretten om, at vidnet den pågældende dag fremviste Beduin Camp for ham. Han mener ikke, at **Vidne 21** var med ude ved mål 3 under operationen. Han gik til fods tilbage til Camp Danevang fra Beduin Camp.

3.4.7 Støtteenheder på hold 4

Vidne 29 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var chef for militærpolitiet fra august 2004 til februar 2005. Han var også udsendt på hold 9, der var det sidste hold i Irak. Han stoppede i forsvaret i september 2013. Der var 23 danske MP'ere og to baltiske MP'ere. I perioder havde han også fire-fem engelske MP'ere tilknyttet. De engelske MP'ere var ikke underlagt ham i perioden omkring operation Green Desert. Under operationer afgav han MP'ere til operationens andre enheder. Under operation Green Desert afgav han et "callsign", det vil sige et køretøj og tre-fire MP'ere, til henholdsvis panserinfanterikompagniet, spejdereskadronen og Corrunna Coy.

De var mentorer for det lokale irakiske politi (IPS) og skulle også monitorere dem. De kunne ikke give politiet ordrer, kun vejlede dem om, hvordan de burde udføre deres opgaver. Det danske militærpoliti på hold 4 skulle alene vejlede og havde ikke ansvaret for, hvad det lokale politi foretog sig. Der var i alt ca. 5.000 mand tilknyttet IPS i de sektorer, som de danske MP'ere mentorerede og monitorerede. Det danske ansvarsområde var blevet væsentligt forøget, men i forbindelse med, at danskerne skulle flytte fra Camp Eden til Camp Danevang, blev der ikke gennemført en egentlig overdragelse mellem MP'erne på hold 3 og hold 4. Han gjorde efter hjemkomst til Danmark sine overordnede opmærksom på, at antallet af udsendte MP'ere var alt for lille til at udføre de opgaver, som påhvilede dem i forhold til IPS inden for det nu væsentligt udvidede ansvarsområde.

Organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 53, viser overordnet det irakiske politis organisering i Basraprovinen. De danske MP'ere på hold 4 havde ansvaret for IPS i sektor 1, 2, 4 og 5. De havde ikke opgaver inde i Basra by. Englænderne havde ansvaret for fire stationer i sektor 1, men de danske MP'ere tilså også disse politistationer, fordi de lå i det danske ansvarsområde. Tactical Support Unit (TSU) opererede efter briti-

ske normer, der adskilte sig fra de normer, som de danske MP'ere anvendte i undervisningen af IPS, og TSU var under britisk mentorering og monitorering. Briterne uddannede f.eks. TSU i fangehåndtering, som fulgte principperne for håndtering af krigsfanger.

Politichef 3 var chef for politiet i Basraprovinsen. Hver sektor havde en sektorleder og var opdelt i to dele, der hver især havde en "district commander". Der var ligeledes en "station commander" på hver politistation i sektorerne. Nogle af politifolkene i det lokale politi tilhørte stammer, hvilket nødvendiggjorde, at disse politifolk under operationer i deres lokalområde bar masker for at undgå genkendelse. Han samarbejdede primært med sector commander'ne og district commander'ne for sektor 1, 2, 4 og 5. Under møderne med disse chefer var formålet at afklare, hvilke behov de forskellige sektorer havde, og hvordan de danske styrker kunne hjælpe og støtte dem. De danske MP'ere gennemførte et uddannelsesprogram på de lokale stationer om våbenbetjening, rapportskrivning, anvendelse af PC'er, undersøgelser af huse og biler, etablering af checkpoints m.v. og om, hvordan man i Danmark håndterer tilbageholdte med mindst mulig magtanvendelse. Politifolkene var lokale, der nogle gange knap nok kunne skrive deres eget navn. De var utrolig dårligt uddannet, hvilket var en af grundene til, at de ikke blev anvendt under operation Green Desert. Det lokale politi var udstyret med lyseblå skjorter, mørke bukser, en lille fragmentationsvest og bar ikke røde baretter. De bar endvidere typisk et mærke på venstre skulder, hvorpå der stod "IPS". TSU'erne var iført lyseblå kamuflageuniformer, og det var nemt at kende forskel på det lokale politi og TSU.

Der indgik politifolk fra "IPA" på hold 1, 2 og 3, men de blev i løbet af hold 4's udsendelse afløst af dansk politi – vistnok på et tidspunkt efter gennemførelsen af operation Green Desert. Der var tale om civilt politi fra mange forskellige lande. Han havde således blandt andet en IPA'er fra Australien og en fra USA. IPA tog ud på opgaver sammen med de danske MP'ere, fordi de ikke selv havde adgang til militær beskyttelse. IPA lovede det lokale politi mange ting, som ikke blev opfyldt. IPS gav derfor under møder med ham udtryk for utilfredshed hermed, som det også er kommet til udtryk i End of Tour rapporten, jf. tilægsekstraktens bind 1, side 497, der er underskrevet af ham. Han kan bekræfte beskrivelsen af deres kendskab til IPS og den udtrykte tilfredshed med samarbejdet i rapportens punkt 1, første afsnit, jf. samme ekstraktbind side 496. Han har ikke set eller modtaget meldinger om, at IPS mishandlede tilbageholdte. Under besøg på politistationerne besigtigede de også nogle gange stationens celler, der kunne være ret primitive. Hvis der sad tilbageholdte i en celle, aflagde de danske MP'ere nogle gange et yderligere besøg få dage

senere for at følge op på, om vedkommende fortsat var tilbageholdt i cellen. Under sådanne opfølgninger sad de tilbageholdte typisk ikke længere i cellerne. Han har ikke før sin forberedelse til at afgive forklaring for landsretten set månedsrapport for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 126 ff. Han kan ikke fra sine egne observationer under udsendelsen på hold 4 genkende beskrivelsen i rapportens punkt 2.2.7 af mishandlinger, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 131.

Den danske regering havde for at undgå konflikter og problemstillinger omkring den efterfølgende håndtering af tilbageholdte besluttet, at danske soldater og MP'ere ikke måtte foretage tilbageholdelser. Det danske militær rådede heller ikke over fængselsfaciliteter i Irak. Magtoverdragelsen i juni 2004 til irakerne spillede ikke nogen rolle for MP'ernes opgaver ud over, at irakerne herefter gik forrest under operationer, og danskerne stod bagved. Hvis danske MP'ere selv foretog tilbageholdelser, skulle det foregå i overensstemmelse med danske normer og således med mindst mulig magtanvendelse. Denne fremgangsmåde havde de også undervist irakerne i. Som mentorer skulle MP'erne skride ind, hvis de så noget, som ikke var i overensstemmelse med det, de havde undervist irakerne i at gøre.

I Frago 284, Amendment 1, er det under punkt 3, litra i), anført, at det danske militærpoliti skulle afgive tre MP-teams til at mentorere og monitorere TSU og ING under operation Green Desert. Et MP-team bestod af fire-fem personer. De kunne i den forbindelse følge irakerne tæt og ind i målene ("close behind") som angivet i befalingens punkt 3, litra j), "Entering of houses", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 390.

Han var med til at planlægge operation Green Desert og deltog også i war gaming, hvor de i detaljer planlagde gennemførelsen. Operationen var ledet af TSU og ING. Der var ikke lokalt politi til stede under operationen. TSU var et britisk anliggende og blev også under denne operation mentoreret og monitoreret af briterne. Operation Green Desert blev gennemført i sektor 1. I målområderne, hvor de danske MP'ere under operationen var til stede, deltog alene soldater fra ING – ikke personer fra TSU. De danske MP'ere overværede ingen overgreb eller episoder, hvor ING ikke overholdt det, som de havde lært af de danske MP'ere. Han læste efterfølgende en rapport, hvoraf det fremgik, at briterne ikke observerede problemer med den måde, hvorpå TSU udførte opgaver under operationen. Han kan bekræfte, som det forudsætningsvis fremgår af Daily Sitrep af 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 450 f., at IPS ikke deltog i operationen, hvilket de uddannelsesmæssigt heller ikke var i stand til. De danske MP-teams mentorering og monitorering

rettede sig mod ING. Billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 95, viser fire TSU-personer. Irakiske styrker og politi kørte ofte i anonymt udseende køretøjer, for det var, hvad de kunne få rådighed over. De foretrak i øvrigt at anvende pickupper. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 96, kan man se adskillige TSU-personer omkring en pick-up. Pickuppen på fotoet tilhører TSU. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, ses to danske militærkøretøjer. Køretøjet med blå blink tilhører dansk militærpoliti. En person med rød baret er fra ING.

Under operationen opholdt han sig sammen med fire MP'ere og **Vidne 14** ved den fremskudte kommandostation, hvor vidnet skulle overvåge operationen. ING skulle gennemføre "search and arrest" ved **Mål 1**. I forbindelse med en husundersøgelse i **Mål 1** ville de irakiske styrker undersøge et soveværelse, hvor også en lokal irakers kone og børn opholdt sig. Vidnet var derfor nødt til sammen med en af sine MP'ere at gå hen til målet for at sikre, at undersøgelsen af soveværelset blev gennemført med deltagelse af en female searcher. De fandt under en seng i værelset to Kalashnikovgeværer. Han deltog i husundersøgelsen og gik derefter tilbage til den fremskudte kommandostation. Denne husundersøgelse foregik i det hus, der på luftfotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331, ses for enden af den venstre pilemarkering af "TARGET 1". Der blev herudover fundet en del våben i **Mål 1**. Det kunne godt være våben i stil med de våben, der ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 370. Der var generelt mange våben i cirkulation i landet, og det var tilladt for hver mandlig beboer i et hus at besidde et skydevåben. Han er ikke bekendt med, at ING gik ind i en moske ved et af målene. Der var på et tidspunkt "let skyderi" omkring **Mål 1**, men personen, der havde afgivet skud, blev hurtigt neutraliseret. Han hverken så eller hørte om problemer med overgreb mod de lokale eller tilbageholdte.

Forevist vendingen i døgnrapport af 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 455, "trods anden ordre", har han forklaret, at han vil tro, at den pågældende MP'er har misforstået noget. Rapporten er skrevet i forbindelse med, at MP'eren lyttede med på radioen, og danskerne kunne ikke give irakerne ordrer, men alene feedback. Det kan godt passe, at "SOCO" står for Scene of Crime Officer – det var britiske kriminalbetjente. Han ved ikke, hvilke opgaver disse skulle udføre under operationen. Det skulle have været anført i rapporten, hvis danske MP'ere havde overværet overgreb mod de tilbageholdte. MP'erne anholdt ikke nogen under operationen.

Efter operationen kørte han tilbage til **Militærbase**. Hans MP'ere kørte i øvrigt sammen med de enheder, som de var blevet tildelt, idet man ikke må køre uden beskyttelse. De returnerede derfor successivt på forskellige tidspunkter til basen. Han så ikke, hvor de tilbageholdte blev kørt hen efter operationen. Han så heller ikke tilbageholdte, da han kom tilbage på **Militærbase**. Der var danske og engelske enheder på basen. Han har ikke hørt om, at tilbageholdte blev screenet på basen, og det foregik i hvert fald ikke i Camp Danevang. Screening ville i givet fald skulle gennemføres af englænderne og ikke dansk militærpoliti.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at han i dag arbejder i Aalborgs Lufthavn og i et rejsebureau.

De modtog omkring et døgnns tid inden operation Green Desert befalingen. Han udarbejdede på baggrund heraf sin egen befaling til MP'erne, som han ligeledes gav dem dagen før operationen. Der var afsat 15 danske MP'ere til andre enheder under operationen – fem til spejdereskadronen, fem til panserinfanterikompagniet samt fem til det britiske Corrunna Coy, og han havde endvidere fire MP'ere ved den fremskudte kommandostation samt fire mand på beredskab i lejren ("viper"). MP'erne fulgte ING tæt bagved ("close behind"). Han fik den tilbagemelding fra sine MP'ere, at der ikke under operationen havde været behov for at skride ind over for de irakiske styrker, der overholdt alle bestemmelser. Han havde fuld tillid til sine MP'ere i forhold til, at de gav rigtige og fyldestgørende tilbagemeldinger. Det var formentlig den mest fredelige operation, han havde været med til at gennemføre. Der var ingen forlydende om, at lokale kvinder og børn skreg under operationen.

Når de danske MP'ere var til stede, oplevede de ikke problemer med de irakiske styrker. De kunne ikke vide, hvad irakerne foretog sig, når de ikke blev mentoreret og monitoreret. Han overværede ingen overgreb eller hårdhændet behandling, ej heller når han observerede dem lidt på afstand. Politiet i sektor 1 var det bedst uddannede politi blandt de sektorer, der henhørte under det danske militærpoliti. Den irakiske menigmand var vel nok bange for det irakiske politi. Der gjaldt andre regler under Saddam Hussein, og befolkningen tænkte måske, at det fortsat forholdt sig således. Han er ikke bekendt med, at station leader **Politichef 2** skulle have haft tilknytning til en milits. Han har intet kendskab til chefen for TSU, **Politichef 4**. **Politichef 4** opholdt sig typisk i sektor 3, og TSU hørte under britisk ansvarsområde.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han deltog i nogle af planlægningsmøderne i bataljonen forud for operation Green Desert. Hver underafdeling, herunder efterretningssektionen og operationssektionen, leverede input til planlægningen. Vidnets input, der drejede sig om MP'ernes monitorering og mentorering, blev skrevet ind i befalingen. Efterretningssektionen leverede efterretninger, der hidrørte fra denne sektion og især fra den britiske 4th Armoured Brigade. Han kan ikke afvise, at operationen var baseret på efterretninger fra en irakisk efterretningsofficer, men han vil ikke tro, at den engelske brigade traf afgørelse om at gennemføre en operation alene på grundlag af efterretninger fra sådan officer. Han var oprindeligt slet ikke klar over, at **Vidne 22** deltog i planlægningen af operationen. Han ville ikke uden videre stole på udsagn om kildetroværdigheden fra **Vidne 22**. Hvis en kilde var utroværdig, ville han mene, at man måtte afkræve præcise oplysninger om, hvad der ville være at finde i målene. Efterretningerne blev drøftet, men han kan ikke huske indholdet af disse drøftelser mere præcist, da det er mange år siden. Man drøftede i hvert fald tilstedeværelse af våben og mulige fraktioner af terrorbevægelser i området. Han vil tro, at der også fandt en drøftelse sted om troværdigheden af efterretningerne, for man ville næppe have gennemført operationen, hvis efterretningerne ikke var troværdige. Så vidt han husker, var der vist ikke nogen i planlægningen, som tog forbehold over for troværdigheden, men planlægningen foregik som en fortløbende proces, hvor der kan have været drøftelser af problemstillinger, som er blevet løst senere under planlægningen. Han kan ikke huske, om der blev foretaget kørsler i området sammen med den irakiske efterretningsofficer for at identificere målene. Operationssektionen udformede den skriftlige befaling.

Ham bekendt var der ikke kameraer i brug under operationen. Hans MP'ere var ikke udstyret med kameraer. Han ved ikke, om andre soldater medbragte militære kameraer. Han blev først tre-fire år efter udsendelsen bekendt med, at der var blevet foretaget videooptagelser ved et af målene.

Den husstand, der havde gemt to Kalashnikovgeværer under en seng, havde flere våben end de to. De lod husstanden beholde et skydevåben. Et par måneder efter udsendelsen af hold 4 blev principperne ændret, således at de accepterede et våben for hver mandligt medlem af en husstand. De to Kalashnikovgeværer blev konfiskeret af en kvindelig female searcher, der derefter overdrog disse til ING. Han ved ikke, hvad hun hed, de havde blot kaldt en female searcher over radioen. Der findes ikke optegnelser herom. Han ved ikke,

hvor mange female searchere der var med under operationen. Det må have været de irakiske styrker, der udspurgte husstanden om, hvor mange mandlige medlemmer, der var i denne.

Foreholdt Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra i), har han forklaret, at TSU ikke stillede med så mange folk som forudsat. I hans områder var der kun soldater fra ING. De danske MP'ere mentoredede og monitorerede ikke TSU. Han kan ikke huske, hvad de danske MP'ere foretog sig sammen med Corrunna Coy. "Mentoring/monitoring" er ikke det samme som "search and arrest".

Forevist bemærkningen i Post operation report af 29. november 2004 "Due to last minute changes ...", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 413, har han forklaret, at den, så vidt han kan vurdere, ikke vedrører MP'erne. Det kan være en mulighed, at panserinfanterikompagniet deltog i "search and arrest" som følge af, at der ikke blev stillet med et tilstrækkeligt antal TSU-personer.

Bemærkningen i samme rapport om, at "The focus must be on ING units during initial search and arrest. Handling of detainees must be monitored closely", var udtryk for noget, som man måtte følge tæt. Punktet er ikke et resultat af forløbet under operation Green Desert. Ordentlig behandling af tilbageholdte var konstant i fokus, fordi det var et vigtigt tema.

Han kan ikke genkende lokaliteten på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373. Han har aldrig været inde i Camp Chindit. De MP'ere, der var tildelt panserinfanterikompagniet, fulgte kompagniet med rundt under og efter operationen. MP'erne tildelt Corrunna Coy må være returneret med dem til **Militærbase** og inde på basen kørt videre til Camp Danevang. Sådan skete det erfaringsmæssigt. De deltog med sikkerhed ikke i efterfølgende screening af tilfangetagne.

Udspurgt af retten har han forklaret, at TSU er en bedre uddannet politienhed end IPS. Det var englænderne, som skulle supervisere TSU ved **Mål** 4. De danske MP'ere, der kørte med spejdereskadronen til **Mål** 4, har derfor givetvis alene skullet observere på afstand. Han ved ikke, om MP'erne gik med ind i husene på **Mål** 4.

Vidne 30 har forklaret blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i militæret. Han var næstkommanderende i stabs- og logistikkompaniet på hold 4 i Irak. Hans chef var **Person 34**. Vidnet havde i modsætning til sin chef aktuel erfaring med operationer og aftalte derfor med ham, at vidnet skulle have ansvaret for operationer.

Han er bekendt med Frago 284, Amendment 1. Befalingens punkt 3 a indeholdt beskrivelse af blandt andet den logistkæmæssige støtte under operationen, jf. punkt 3 a, 4). Han havde ansvaret for Forward Supply Area (FSA). De skulle endvidere være klar til at understøtte transport af tilbageholdte. ”Will” og ”prepare” indikerer henholdsvis opgaver, som man skulle udføre, og opgaver, som man skulle være forberedt på at udføre. Det var en ”intent” at transportere de tilbageholdte, hvis det måtte vise sig påkrævet. I punkt 3 g er det beskrevet, at de skulle overtage vagten i Camp Danevang. I samme punkts anden ”bullet” er beskrevet etablering af FSA og de kapaciteter, som de skulle medbringe – to ambulancegrupper og tre lastbiler til personel, en lastbil til flytning af materiel, en tung transportvogn til brug, hvis f.eks. bæltekøretøjer måtte blive ramt af defekt, et bjærgningskøretøj og et ingeniørteam. I tredje ”bullet” angives det, at hans enhed skulle etablere FSA i Camp Chindit. De skulle endvidere forberede støtte af enhederne under operationen, herunder eventuel transport af tilfangetagne til Camp Campbell. Det er i punktet endvidere anført, at sådan transport ville blive bevogtet af irakiske styrker og eskorteret af danske enheder. Det er ikke angivet, hvem der skulle bevogte de tilbageholdte under transporten. Beskrivelsen under punkt 3 a, 4) er bataljonens beskrivelse af rammen for operationen – et rammesættende ordrepunkt. Der er derfor ikke nogen modsætning mellem dette punkt og punkt 3 g.

Forevist foto (støttebilag J) har han forklaret, at det viser den type lastvogne, som hans enhed rådede over under operation Green Desert. Der kunne påmonteres bænke på ladet, så der kunne sidde passagerer. Lastbilerne kunne overdækkes.

Han opholdt sig under operationen ved ”FSA Charlie”, der lå i den britiske del af Camp Chindit. Han genkender lokaliteten på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373. Det er taget i den irakiske militærlejr, der dengang nyligt var blevet etableret ved eller i Camp Chindit, men ikke i den britiske del af Camp Chindit. Hans opgave under operationen var at føre sin enhed. Han lyttede med på radionettet, så han kunne sikre sig, at de opgaver, som blev givet til hans enhed, blev udført.

Forevist oversigt over kaldetal, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 435, har han forklaret, at hans kaldetal var ”88”, men efter aftale med kompagnichefen anvendte han også kaldetallet ”74”. ”88” blev anvendt som kaldetal til FSA, hvor der var en signalmand. ”74” var kaldetallet, når man gerne ville kontakte vidnet som chef for enheden. Det blev dog lidt tilfældigt, om der blev svaret med det ene eller andet kaldetal.

Meldingen i TOC-loggen kl. 05.31 (løbenummer 173), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 422, er en melding om, at de nu kørte fra **Militærbase** til Camp Chindit. Meldingerne i TOC-loggen kl. 08.02-08.16 (løbenummer 21-23 og 28), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 425, omhandler handouts. De medbragte normalt handouts på operationer. Handouts indeholdt informationer om, hvorfor de ”forstyrrede” de lokale under den pågældende operation. Det ville typisk være hans enhed, der kopierede og medbragte handouts. Afhentningen ved ”88” indikerer, at handouts skulle afhentes ved FSA. De skulle overbringes til ”71”. Meldingen i TOC-loggen kl. 08.26 (løbenummer 31), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 425, går ud på, at ING skulle flytte fanger til **Militærbase**. Han kan ikke huske baggrunden for meldingen. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.00 (løbenummer 51), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, går på, at vidnet befandt sig i den vestlige del af Camp Chindit i den britiske del af lejren. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.10 (løbenummer 59), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 422, er en melding fra kompagnichefen om, at han havde behov for at få kontakt til vidnet. Camp Chindit var ret forvirrende indrettet med små passager og veje. Det var muligt i små køretøjer eller til fods at bevæge sig ad små passager mellem den britiske og irakiske del af Camp Chindit. Han var under operationen på intet tidspunkt i den irakiske del af lejren. Meldingen i TOC-loggen kl. 09.15 (løbenummer 61), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, vedrører, at ”71” skulle være forberedt på med 15 minutters varsel at køre til **Mål 2** for at støtte opgaveudførelse der. Endvidere gives besked om, at ”88” ville kunne have transportkapacitet med 15 minutters varsel fra **Militærbase**. Han kan ikke huske, om han på daværende tidspunkt fortsat opholdt sig i Camp Chindit, men det er hans fornemmelse. Hans enhed kunne lige så godt returnere til **Militærbase**, da der var 15 minutters kørsel til **Mål 2**, uanset om de opholdt sig i Camp Chindit eller på **Militærbase**. På FSA havde de et EOD-team (Explosive Ordnance Device-team) – ingeniører, der kan fjerne sprængstoffer. Der var på et tidspunkt en melding om en mulig IED (vejsidebombe). Meldingen i TOC-loggen kl. 09.49 (løbenummer 68), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 426, går ud på, at EOD-teamet havde været henne at undersøge den mulige vejsidebombe. Meldingen i TOC-loggen kl. 12.32 (løbenummer 103), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 428, er en melding fra vidnet til ”alle”. De havde

nogle udfordringer med kommunikationen. Han har givetvis derfor videresendt en besked fra briterne om, at briterne ville være færdige med at registrere tilbageholdte om ca. to timer. Han bad endvidere om en forholdsordre i relation til transport af tilbageholdte. Han vil tro, at han fortsat opholdt sig i Camp Chindit – som den eneste danske enhed. Meldingen i TOC-loggen kl. 15.40 (løbenummer 125), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 428, går på, at de irakiske styrker ING og TSU selv overtog transporten af de tilbageholdte. Han har ingen erindring om, at hans enhed skulle have transporteret tilbageholdte. Ordren om konkret at udføre transport af fanger kunne gives af bataljonschefen ("79"), operationsofficeren på fremskudt kommandostation ("63") eller TOC'en ("60"). En kompagnichef kunne ikke give den befaling. Han modtog ikke en sådan ordre, hverken mundtligt eller skriftligt.

Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 07.58, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at PSYOPS-sedler (handouts) er hos "88". "59" er en ambulancegruppeløber, som informerede en officer på fremskudt kommandostation om, hvor handouts befandt sig. Han kan ikke huske, hvor ambulancegruppeløberen befandt sig på det tidspunkt. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.27, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at ING var klar til at transportere fanger kl. 10.00. Han vil tro, at han havde modtaget oplysningen fra briterne, eventuelt briter i Camp Chindit, eller ING. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.42, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, fra "63" til "78" går ud på, at bataljonsreserven på ordre skulle køre til et kontaktpunkt for "72" (spejdereskadronen) og medbringe blandt andet en ambulance. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.42, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, fra "71" til "63" må vidnet forstå på den måde, at målet **Mål 1** var afsluttet, og at der spørges til, om "88" skulle føre fanger til **Militærbase**. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.49, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, er en forespørgsel om, hvorvidt "88" havde en lastvogn til fangetransport. Meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 08.54, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, går ud på, at "88" skulle være klar til at kunne sende transport til **Mål 2**. Han vil mene, at meldingen i journalen for fremskudt kommandostation kl. 11.19, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 434, fra "74" til "63" er afgivet af ham. Han vil ud fra den tidligere kommunikation tro, at han på dette tidspunkt fortsat opholdt sig i Camp Chindit. Han må derfor have fået oplysningen fra nogle andre. Han husker ikke, at hans lastbiler skulle have transporteret irakiske tilfangetagne, og det ville ikke have været sædvanligt. Han ville gerne kunne besvare dette spørgsmål med et klart "nej", men det kan han ikke ud fra sin erindring. Han ville sikkert kunne huske, hvis køretøjer i hans enhed var blevet anvendt til transport af

tilbageholdte. Sådant transport ville ikke kunne være blevet gennemført, uden at han vidste det. Briterne havde en anden type lastbiler (Bedford) i Camp Chindit, som også kunne transportere personer på ladet, og som kunne minde om de danske med hensyn til farve og udstyr.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at meldingen kl. 11.19 i journalen for fremskudt kommandostation blev afgivet på baggrund af, at håndtering af fanger var et væsentlig tema generelt, og da der ikke tidligere var blevet informeret herom på radionettet. Med meldingen var fremskudt kommandostation orienteret om situationen. Han kan ikke huske, hvor han fik oplysningen fra, men det er muligt, at briterne i Camp Chindit havde modtaget informationen fra briterne på **Militærbase** og videregivet denne til ham, idet hans enhed var den eneste danske enhed i Camp Chindit.

Den danske bataljon havde en stor bevidsthed om, at der var nogle usikkerheder om retsgrundlaget og hjemlen for at tage fanger. Hvor det var muligt, skulle det meget gerne være briterne eller de irakiske sikkerhedsstyrker, der foretog tilbageholdelser. Det skyldtes ”jureri” og var udtryk for den stående ”modus” under operationer. Han opfattede det på den måde, at det i dansk politik var uafklaret, hvordan danske styrker skulle forholde sig til fanger. Der var mange pligter forbundet med tilfangetagelse, som man i Danmark var uafklarede omkring.

De var alle informeret om soldatens pligt til at gribe ind, hvis man overværede overgreb begået af irakiske styrker. Han husker ikke sådanne episoder. Han har efterfølgende set videooptagelsen fra **Mål** 4, der for ham at se ikke udgjorde en situation, hvor de danske soldater skulle have grebet ind. Forevist uddrag af videooptagelse fra **Mål** 4 har han forklaret, at man ser en person træde frem på eller ved siden af en tilbageholdt. Meldepligten måtte dengang ses i lyset af forholdene i Irak. En dansk soldat havde mulighed for at skride ind, hvis vedkommendes grænse blev overskredet. Den irakiske kultur var mere kontant og fysisk. Det var eksempelvis normalt, hvis man talte med lokale, at holde i hånd med vedkommende. Irakiske officerer kunne også irettesætte andre soldater ved f.eks. at tildele vedkommende en ”kindhest”. Han har ikke set irakiske soldater slå tilfangetagne.

Han har en gisning om, at briterne muligvis gennemførte en registrering af tilbageholdte på Akka-basen. Der var ikke befalet for, at danske soldater skulle udføre sådan registrering.

Foreholdt **Vidne 17's** forklaring for landsretten om, at snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i de irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb, har han forklaret, at han ikke kan genkende selv at have indgået i sådanne drøftelser.

Meldingen kl. 08.48 i journal for fremskudt kommandostation, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 433, omhandler uddeling af handouts (PSYOPS). Den skriftlige befaling ville normalt indeholde bestemmelse om, at der skulle medbringes handouts under en operation. Det er i lyset af kommunikationen under operationen hans antagelse, at "88" havde modtaget befaling herfor. Han erindrer dog ikke at have set en skriftlig befaling om handouts. Handouts ville typisk være tilpasset til den konkrete operation. Han havde ikke med udarbejdelsen af indholdet i handouts at gøre. Han kan ikke huske, hvad kodeordet "Camilla" i kommunikationen betød.

De danske lastbiler kunne udstyres med presenning over ladet.

3.4.8 Soldater ved **Mål 1**

Vidne 31 har forklaret blandt andet, at han var udsendt til Irak på hold 4 som chef for panserinfanterikompaniet. Han er i dag major i Hærkommandoen. Panserinfanterikompaniet havde primært opgaver i den sydlige del af Basraprovinsen, hvor de blandt andet skulle bevogte olieledninger omkring Al-Faw. Det var kompaniets hovedopgave. De havde også kontakt til irakisk politi. Han havde tre danske og en litauisk deling med samlet omkring 150 soldater. De danske delinger bestod af tre og den litauiske deling af fire grupper. Han havde endvidere en kommandodeling, der kørte ham rundt på opgaver. Han havde radiokontakt til sine delinger og til chefen.

Forevist warning order for operation Green Desert, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 349, har han forklaret, at hans kompagni modtog denne. Han gennemgik warning order'en og begyndte at skrive sin egen befaling til kompagniet. De skulle indsættes ved **Mål 1**.

Frago 284, amendment 1, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 382 ff., var operationsbefalingen, som han også modtog. "Mech Inf Coy" var hans kompagni. "Will" angiver opgaver, som skal udføres. "Prepare" angiver opgaver, som de skulle forberede sig på at løse, hvis de modtog ordre herom. Panserinfanterikompaniet skulle have tilknyttet en transportenhed og en ingeniørenhed. De skulle endvidere besigtige området og ruten. De skulle ligele-

des gennemføre et situationsspil (war gaming) med 602 ING bataljon. Han erindrer ikke, om de fik gennemført war gaming med den irakiske bataljon. Panserinfanterikompagniet skulle flytte sig til et venteområde og mødes med 602 ING bataljon. Kompagniet skulle forberede at danne ydre ring omkring målet med henblik på at støtte operationen. De skulle endvidere forberede sig på at støtte som angivet i befalingen, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 386. Hans kompagni skulle støtte og mentorere irakerne i forbindelse med irakernes udførelse af operationen. Kompagniet skulle ikke foretage tilbageholdelser, medmindre det direkte blev truet. MP-teamet angivet i ”Task Org.” kunne han ikke pålægge at udføre opgaver, han kunne alene bestemme, hvor de skulle befinde sig under operationen (TACON). MP’ernes befaling kom direkte fra bataljonen og gik ud på, at de skulle mentorere de irakiske styrker. Han kender ikke til et PSYOPS-anneks til befalingen. Han har ikke andet kendskab til anvendelse af videokameraer under operationen end det, der efterfølgende har floreret i medierne herom. Han mindes ikke, at panserinfanterikompagniet var tildelt et combat camera team. Der blev ikke filmet på **Mål** 1. Han ville have vidst, hvis kompagniet havde medbragt kameraer under operationen. Det vil indgå i befalingen som en veldefineret opgave, hvis en soldat skulle medbringe et kamera. Han havde ikke befalet for anvendelse af kameraer.

Han udarbejdede på baggrund af operationsbefalingen en kompagnibefaling. Han har for gæves ledt efter den, men den er muligvis blevet makuleret. Befalingen var opbygget i princippet på samme måde som bataljonsbefalingen, men var rettet mod panserinfanterikompagniet. Hovedessensen i bataljonsbefalingen blev gentaget i kompagnibefalingen, der skulle holde sig inden for rammerne af bataljonsbefalingen. Han briefede også mundtligt soldaterne i kompagniet om befalingen, men husker ikke, om briefing omfattede tilbageholdelser.

Som kompagnichef skulle han under operationen udføre den overordnede ledelse af operationen for sit objekt. Han havde tre danske delinger med ude på opgaven og skulle styre delingernes indsats. Hans delinger skulle – som det er angivet i befalingen – mentorere irakerne. Den primære opgave for enhederne var at danne ydre ring, så han havde først og fremmest fokus herpå. Dannelse af ydre ring har til formål at afskærme objektet fra forstyrrelser udefra. Inden for ringen opererede de irakiske sikkerhedsstyrker. Endvidere mentorede de danske MP’ere irakerne under indsatsen, og der var yderligere et engelsk team inden for ydre ring. Han kunne ikke udstede befalinger til de irakiske styrker. Han kan ikke afvise, at han undervejs talte med irakerne. Han havde nogle tolke med under operationen,

og det var vigtigt at holde sig orienteret om, hvor langt irakerne var nået med deres opgaver. Dette indebar ikke ordreudstedelse. Han ved ikke om udenforstående irakere kunne misforstå situationen og kommandoforholdene.

Hans kaldenummer under operationen var ”71”. Meldingen kl. 04:39 i journalen for den fremskudte kommandostation, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 431, går på, at de mødtes med ING/TSU ved Camp Chindit. Meldingen kl. 05:45 går på, at ydre ring var dannet. Han husker, at ING på et tidspunkt rykkede ind i en moske. Han forespurgte derfor kl. 05:54 sin foresatte om forholdsregel i den anledning og fik at vide, at de ikke måtte gå med ind i moskeen. Moskeen lå uden for kompagniets mål, og ING gik igennem ydre ring for at komme ind i moskeen, hvilket var en væsentlig afvigelse fra den oprindelige plan og indebar, at dansker skulle flytte fokus. Han ved ikke om bataljonschefen fulgte op på denne væsentlige afvigelser over for irakerne. Han har givetvis været i tvivl om, hvorledes kompagniet skulle forholde sig i denne særlige situation, selvom de i udgangspunktet ikke under operationen havde til opgave at gå med ind i målet. Han så ingen tilbageholdelse af personer fra moskeen. På et tidspunkt havde irakerne en pickup med fanger, som de kørte afsted med. Meldingerne kl. 06:28 og 06:31 drejer sig herom. Det var således irakerne, der på deres pickupper kørte fangerne til Camp Chindit. Der blev på et tidspunkt skudt i nærheden af vidnets 1. deling i en gyde. Irakerne løb derned og foretog en tilbageholdelse af vistnok en enkelt person. Vidnet befandt sig omkring 100-150 meter derfra og løb i retning af skuddene. Han hørte såvel skuddene som melding herom på radioen kl. 06:49. Der blev vistnok skudt med en AK-47. Han nåede vist lige derned, inden irakerne foretog tilbageholdelsen. Et par MP’ere havde været nede i gyden i forbindelse med mentoreringen, og de kom på et tidspunkt løbende ud af gyden samtidig med, at de irakiske soldater løb ned mod gyden. Der var ikke danske soldater, som afgav skud. Ifølge journaloplysningerne var i hvert fald en del af de tilfangetagne irakere kørt væk fra området, da der blev skudt, men det var ikke alle de tilfangetagne. Meldingen kl. 06:58, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 432, kan han ikke huske. Han bad i konsekvens af meldingen måske delingerne om at skærpe deres opmærksomhed. Meldingen kl. 06:59 omhandlede ikke fanger, som hans delinger havde taget. Han anerkender, at gengivelsen i journalen kan give det indtryk, men de danske soldater tog ikke fanger på noget tidspunkt. De vurderede, at det sorte krudt, der blev fundet, muligvis kunne anvendes til vejsidebomber. Derfor skulle det analyseres. Det er det, meldingen kl. 07:44 drejer sig om. Meldingen kl. 08:41 går på, hvornår ING trak sig ud. Det var vigtigt at holde sig orienteret om af hensyn til koordineringen. ING afsluttede sin operation hovedkulds. Det var kun vidnet og 3. deling, der kørte til Camp Chindit. ”88”

var kaldetallet for stabskompagniet. ”PSYOPS” var nogle flyveblade med information om operationen, og hvem de danske styrker var. De blev uddelt og lagt ved moskeen, så de lokale kunne orientere sig heri, jf. meldingen kl. 08:48. Han husker ikke, hvorfor han spurgte til en fangetransport i meldingen kl. 08:49. Meldingen kl. 08:57, jf. samme ekstraktbinds side 433, vedrører forberedelse af eskorte af fanger – nu med et varsel på 15 minutter. Han mener ikke, at de eskorterede tilbageholdte til **Militærbase**, som det tilsyneladende er angivet i journalen for den fremskudte kommandostation kl. 11:14, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 427. Han vil tro, at han efter operationen henvendte sig i TOC’en.

Forevist luftfotografi af **Mål** 1, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331, bekræftede han, at det viste mål er **Mål** 1. Moskeen var ikke en del af målet. Han mener at huske, at skudepisoden fandt sted nede i gyden, der ses skråt over for moskeen. Han stod i hovedgaden i nærheden af hjørnet på den markerede bebyggelse. Ydre ring var som følge af forholdene etableret meget tæt på irakernes search operation. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 332, viser vidnets pansrede køretøjer i Camp Chindit, inden de kørte videre til målet. Fotoet i samme bind, side 333, viser vidnet og to signalmænd m.fl. Fotoet i samme bind, side 340, viser vidnets køretøjer i ydre ring og et irakisk køretøj inden for ringen. På fotoet i samme bind, side 345, ser man konfiskerede våben fra operationen. Fotoet i samme bind, side 348, viser facaden til målet. Personerne ved muren er muligvis tilbageholdte, og våbnene er fund, der blev gjort under operationen. Fotografiet i samme bind, side 353, viser den irakiske bataljonschef for ING. Han mener, at der også deltog nogle TSU-personer i operationen. Der deltog, så vidt han husker, ikke lokalt politi. På fotoet i samme bind, side 354, kan man se ING-soldater, TSU’ere og danske soldater. Der var kort afstand mellem ydre ring og de irakiske styrker, der gik omkring, da de var færdige med indsatsen. Til højre på fotoet kan man ane moskeen. Fotoet i samme bind, side 359, viser vistnok en dansk MP’er til højre og en engelsk soldat til venstre, der begge mentorerede de irakiske styrker. Bilen er et MP-køretøj. Fotoet i samme bind, side 361, viser TSU’ere foran moskeen. De danske soldater var slet ikke over i nærheden af moskeen. De befandt sig på vejens midterrabat. Fotografierne i samme bind, side 368 og 370, viser irakiske soldater med konfiskerede våben. På det sidste foto kan man se styrerammen til et maskingevær, der er et kraftigere våben end en AK-47. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 143, viser vidnets kommandodeling. Man kan blandt andet se de to signalmænd. Fotoet er taget på et tidspunkt, hvor operationen var ved at være færdig. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 145, viser et TSU køretøj med en tilbageholdt på ladet med bind for øjnene. Han hu-

sker ikke, om alle de tilbageholdte fik bind for øjnene. Man kunne godt blive tilbageholdt uden at skulle transporteres væk. Så vidt han husker, blev alle tilbageholdte kørt væk fra målet med henblik på en screening. Han mindes ikke, at de skulle have udleveret hætter eller strips til de irakiske soldater. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, er taget fra toppen af vidnets PMV i Camp Chindit. Når de tog derhen efter operationen, var det for at se, hvilke våben der var blevet konfiskeret. Man kan se danske MP'ere, TSU'ere og irakiske soldater. Camp Chindit var en lejr, der var opdelt i en irakisk og en engelsk del. Fotoet er taget i den irakiske del af lejren. Fotoet i samme bind, side 384, er vist taget på **Militærbase**.

Han erindrer ikke, hvordan tilbageholdte blev kørt fra Camp Chindit til **Militærbase**. Første og anden deling kørte, så vidt han husker, direkte tilbage til **Militærbase**. Han mener ikke, at han så nogle tilbageholdte i Camp Chindit. De tilbageholdte, han så ved **Mål** 1, blev hverken slået eller sparket. Han havde fra sin position ved **Mål** 1 den oplevelse, at irakerne gennemførte operationen i god ro og orden. Han var ikke bekymret for, om de tilbageholdte efterfølgende ville blive udsat for tortur. Der var jo også britiske styrker, som fulgte indsatsen fra start til slut.

Ingen af hans soldater deltog i screening af tilbageholdte på **Militærbase**. Han ville have været bekendt hermed, hvis det var tilfældet. Han ved ikke, om danske soldater har overværet screening.

Han husker ikke, hvilke styrker der holdt til i Camp Campbell.

Han har forud for sin forklaring i landsretten drøftet fotografier med Kammeradvokaten, herunder hvor de måtte være optaget.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han deltog i den missionsforberedende uddannelse på hold 4, der blev påbegyndt omkring seks måneder før udsendelsen. Under forberedelsen modtog de meldinger fra hold 3, herunder om operationer og operationsmønstre. Der var også soldater hjemme, som briefede hold 4 herom. Han kan ikke huske, om de modtog oplysninger om fangebehandling. Hold 4 overtog opgaven med bevogtning af olieledninger i områdets sydlige del fra briterne og modtog informationer fra briterne herom. Han erindrer ikke andre operationer end operation Green Desert under udsendelsen, hvor han samarbejdede med irakerne, men det er muligt, at der var sådanne ope-

rationer. Fangetilsyn var en opgave, som ikke lå på hans niveau. Han ved ikke, om hold 4 modtog rapporter herom under missionsforberedelsen. De blev på hold 4 undervist i krigens love og de regler, som gjaldt generelt, herunder Rules of engagement.

Han var helt sikkert bekendt med magtanvendelsesdirektivet ved udsendelsen. Reglerne er også udtrykt i soldatens og førerens kort. Magtanvendelsesdirektivets punkt 25 og 26, jf. ekstraktens bind V, side 192, udtrykker pligter, som den danske bataljon var underlagt. Han husker ikke den konkrete ordlyd, men han var bekendt med handle- og meldepligten, herunder i forbindelse med overgreb mod civile. De kunne alene gribe ind over for hændelser, som de overværede. Som han husker det, måtte de danske soldater ikke overlevere tilbageholdte, som de havde taget, til irakiske styrker eller myndigheder. Hvis irakerne foretog tilbageholdelser, havde irakerne ansvaret for disse tilbageholdte.

Han var så ofte, han kunne, ude på patruljer med sine soldater. De medbragte nogle gange tolke. De samarbejdede med irakiske styrker og mentorerede disse f.eks. i forbindelse med etablering af check points. Det var som udgangspunkt militæret, ING, de samarbejdede med. Ingen af disse patruljer og opgaver på lavere niveau omfattede tilfangetagelse. Det var ING, der ved etablering af check points gennemførte kontrol af personer og køretøjer. Han overværede aldrig under sådanne patruljer hårdhændet behandling af civile. Han afholdt debriefinger med sine delingsførere med henblik på at vurdere, hvorledes opgaverne kunne løses bedre. Kvaliteten af ING's enheder kunne svinge en del. Det svarede til forholdene i panserinfanterikompagniet, der også havde gode og måske mindre gode enheder. Han kunne ikke skelne mellem ING's forskellige enheder. ING's niveau var generelt lavere end niveauet for soldaterne i panserinfanterikompagniet. De var ringere uddannelses- og udstyrmæssigt, men løste opgaverne tilfredsstillende inden for disse rammer.

Han vil tro, at han alene havde med TSU at gøre under operation Green Desert. Det var vistnok en special politienhed, der blev mentoreret af briterne. Så vidt han husker, var der ikke lokalt irakisk politi til stede under operationen ved **Mål 1**. Køretøjet med rødt og blåt blink på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, tilhører formentlig TSU, for der er TSU'ere i og omkring køretøjet.

Han husker ikke, om der på hold 4, som forklaret af **Vidne 17** i landsretten, blev talt om risikoen for, at lokale irakere i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb. Han aflagde adskillige gange under udsendelsen besøg på irakiske politistati-

oner. Besøgene gik ikke ud på at besigtige celleforholdene, så det var ikke noget, han fokuserede på. Besøg foregik typisk i henhold til forudgående aftale. Han så på en politistation et aflukke med en seng. Der var ikke tilbageholdt i cellen. Han vil tro, at cellen efter irakisk standard var ren. Han hæftede sig ikke ved forholdene. Der er ingen tvivl om, at han ikke ville ønske at opholde sig i cellen, men det kunne man sige om mange steder i Irak. Han ved ikke, om landet var præget af en hårdhændet kultur.

Forevist luftfoto af **Mål** 1, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 337, har han forklaret, at han under operation Green Desert ikke befandt sig det samme sted. Han gik rundt og tilså sine delinger, nærmest i pendulfart, for at sikre sig, at alt var, som det skulle være. Han vil tro, at der er omkring 20-40 meter på tværs af vejen mellem TARGET 1 og moskeen. De tre røde markeringer i samme luftfoto, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331, viser korrekt placeringen af de tre delinger i panserinfanterikompagniet. Det var vigtigt, at de blev placeret således, at der ikke var tvivl om, hvem der havde ansvaret for den midterste gydes udmunding. De danske soldater stod i midterrabatten, men han kan ikke vide, om samtlige soldater opholdt sig der under hele operationen. Det var ikke en del af befalingen, at de skulle stå præcist i midterrabatten, for det var op til delingsføreren at vurdere, hvor det var mest hensigtsmæssigt at stå. De stod med høj grad af sandsynlighed ikke ovre på den side af vejen, der ligger tættest ved moskeen, for de vognbaner skulle holdes åbne. Vejen var afspærret i den side, der lå tættest ved TARGET 1. Der har sikkert været omkring 20 meter fra midterrabatten til moskeen. Foreholdt, at vidnet lige havde gættet på, at vejen måske blot var 20 meter bred, har han forklaret, at 20-40 meter er hans bedste bud på, hvor bred vejen var. Han baserer dette på størrelsen af bilerne på luftfotoet. Forevist foto i forelæggelsesekstraktens side 200, har han forklaret, at det viser en dansk PMV i ydre ring. Han vil tro, at der er omkring fem-ti meter fra køretøjet til husmuren. Soldaten forrest i billedet i forelæggelsesekstraktens side 199 er en dansk soldat. Køretøjet, som man kan se bag ved soldatens hoved, er en dansk MP GD. Dette hjulkøretøj holder ved fortovet. Fotoet i forelæggelsesekstraktens side 198 viser en dansk PMV. PMV'en på fotoet på side 195 er ligeledes dansk. Det samme gælder soldaten, der står foran køretøjet. Dem, der står omkring pickuppen med påskriften "ICDC" til venstre i billedet, er alle irakiske soldater. Der er formentlig to meter mellem den danske soldat og pickuppen.

"Objective" er et mål, ikke et formål, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 386. Panserinfanterikompagniet skulle mentorere og monitorere de irakiske styrker, men dette indebar ikke,

at de skulle følge dem ind i målet **Mål** 1. En monitorering af tilbageholdelser forudsætter, at man kan se tilbageholdelserne.

Han gav befaling til sine delinger om, at de ikke måtte gå med ind i moskeen ved **Mål** 1, og han er helt sikker på, at de efterlevede ordren. Han gik også selv hen i retning af moskeen for at se, hvad der skete. Han nåede at se, at der kom irakiske styrker ud af moskeen. Fangerne ved **Mål** 1 blev taget inde i husene. Forevist melding kl. 06:52 i journal for den fremskudte kommandostation, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 432, har han forklaret, at han formentlig blev forespurgt af den fremskudte kommandostation, om der var danskere i nogle af husene, hvilket han afkræftede. Han kan ikke helt huske anden melding kl. 08:42. En læsning af meldingen kan godt give det indtryk, at der var nogle køretøjer fra "88", som transporterede nogle fanger. Han kan ikke huske, om det rent faktisk var tilfældet.

Hverken han selv eller soldater i panserinfanterikompagniet var til stede, da de tilbageholdte blev screenet.

Det ville formentlig være ham selv, der i forbindelse med oprydning inden hjemrejse fra udsendelsen, kunne have makuleret kompagnibefalingen fra operation Green Desert.

Han ved ikke, hvad resultatet af krudtanalysen viste. Et sådant svar ville ikke tilgå ham, men efterretningssektionen.

Foreholdt, at **Vidne 36** for landsretten har forklaret, at de irakiske styrker daskede og sparkede tilfangetagne afsted, har han forklaret, at det ikke er noget, han husker, og det er heller ikke noget, han oplevede eller modtog meldinger om under andre operationer. Han så ikke en episode, hvor en irakisk soldat som forklaret af **Vidne 36** skulle have nikket en tilfangetagen en skalle. Det er noget, han først har hørt om mange år efter i forbindelse med sagens opståen.

Foreholdt **Vidne 35's** forklaring til auditørrapport af 2. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 598, 2. hele afsnit, om, at irakerne gav tilfangetagne lussinger, har han forklaret, at han ikke så eller hørte beretninger herom. En sådan hændelse skulle rapporteres op i systemet som et led i handle- og meldepligten. **Vidne 35's** forklaring til auditørrapporten om en skalle er heller ikke noget, vidnet selv så eller fik meldinger om.

Han vil mene, at irakerne havde været i stand til at gennemføre operationen uden dansk deltagelse. **Vidne 14's** udtalelse til auditørrapport, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 681, synes at gå på, at irakerne ikke selv var af den opfattelse.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 370, kunne i princippet godt være taget under en anden operation. Billedet hidrører formentlig fra en CD, som vidnet har i sin besiddelse, med fotos fra operationen.

Vidne 32 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var kører og signalmand for **Vidne 31**. Han er i dag under uddannelse og er ikke soldat længere. Han deltog som kører og signalmand for **Vidne 31** under operation Green Desert. Han genkender målområdet for **Mål 1** på luftfotografiet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Han og **Vidne 31** bevægede sig meget rundt mellem delingerne, hovedsageligt mellem 3. og 1. deling. De gik frem og tilbage på midten af vejen. **Vidne 31** havde også en kvindelig signalmand. Delingerne havde dannet ydre ring og sikrede derfor primært i retning væk fra TARGET 1. Der var en skudepisode i en af gyderne, muligvis den gyde, der ses på fotografiet skråt over for moskeen. Han søgte sammen med **Vidne 31** hen mod gyden ved hjørnet af bebyggelsen. Der faldt hurtigt ro på igen, og der gik noget tid, inden der blev ført tilbageholdte ud fra området. Han kan huske, at han så nogle tilbageholdte blive ført ud, men han husker ikke hvorfra. Han så ingen danskere gå ind i moskeen, men der gik nogle irakere ind i moskeen. Han mindes ikke, at der blev tilbageholdt personer på den side af vejen, hvor moskeen ligger. Personerne blev tilbageholdt på den side af vejen, hvor husene lå. Der var en irakisk betjent, som ville forsøge at få adgang til en bygning ved at skyde hængelåsen over. **Vidne 31** greb ind og foranledigede, at han i stedet fik en boltsaks. Det var de irakiske styrker, der foretog tilbageholdelser. Han så ikke nogen blive slået eller sparket. Danskerne foretog ikke tilbageholdelser. Han var bekendt med handle- og meldeplichten. Det var irakerne selv, som transporterede de tilbageholdte væk fra området. De blev sat på pickupper, som vist kørte væk, inden panserinfanterikompagniet forlod området. Han erindrer ikke, hvor de blev kørt hen. Da han og **Vidne 31** kørte fra området, kørte de vist hen til vistnok en irakisk politistation. Det kan godt passe, at det var Camp Chindit. Han ved ikke, hvorfor de kørte derhen. De var der formentlig ikke i lang tid. Han så vistnok nogle af de tilbageholdte stå under et halvtag på Camp Chindit. Derefter returnerede de til **Militærbase**. Han så ikke nogen tilbageholdte på basen.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 332, kunne godt være fra samlingspunktet forud for operationen. De to køretøjer er danske PMV'er. Fotoet i samme bind, side 333, må være taget ved **Mål 1**. Man kan blandt andet se vidnet og **Vidne 31** på fotografiet. Pilemarkeringen af, hvor fotoet er taget, forekommer meget rigtig. På fotoet i samme bind, side 340, kan man se hovedgaden og en PMV i baggrunden. Han og **Vidne 31** gik nok ikke helt op til denne ende. De opholdt sig primært i området ud for moskeen. Soldaterne på billedet er danske. På fotoet i samme bind, side 345, kan man se konfiskerede våben fra området. Fotoet i samme bind, side 348, er taget i målområdet. Man kan se nogle irakiske soldater, der er på vej ind af en jernport. Fotoet i samme bind, side 353, viser irakiske styrker. Nogle af de irakiske soldater bar hætter for ikke at blive genkendt, idet de frygtede, at deres familier ville blive udsat for trusler. Det var ikke usædvanligt, at de irakiske soldater bar hætter, når de kørte på patrulje med dem. På fotoet i samme bind, side 354, ses to danske soldater og nogle irakiske soldater. Soldaterne i grønne eller brune uniformer var fra ING. Adspurgt nærmere herom bekræfter han, at de andre irakere må være fra TSU. På fotoet i samme bind, side 359, ser man en britisk og en dansk soldat. Køretøjet er et dansk MP-køretøj. På fotoet i samme bind, side 361, kan man se nogle TSU'ere foran moskeen. Fotografiet i samme bind, side 368, viser nogle irakiske soldater med nogle våben. Fotoet i samme bind, side 370, viser nogle beslaglagte våben, blandt andet nogle russiske skydevåben. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 143, viser kommandodelingen. Det er muligt, at man kan se vidnet i baggrunden med radioens antenne på ryggen. Fotografiet er nok optaget på et tidspunkt, hvor der var faldet ro på. Fotoet i samme bind, side 145, viser transporten af en tilbageholdt. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, er optaget på det sted, hvor de kørte hen, efter at de havde forladt målet. Han opfattede operationen som vellykket.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at han ikke husker, om vejen mellem TARGET 1 og moskeen bestod af en eller to vognbaner i hver retning. Forevist luftfoto af **Mål 1**, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 338, forklarer han, at det godt kan se ud som om, der er to vognbaner i hver retning. Adspurgt, om det er muligt, at vejen har en samlet bredde på omkring 20 meter, forklarer han, at det er meget muligt. Der var ikke nogen korridor mellem de områder, som delingerne under operationen havde ansvar for at bevogte. Det ville i givet fald have ødelagt ideen med ydre ring. Delingsførerne havde helt sikkert koordineret deres indbyrdes placering forinden. Han kan ikke spekulere i, hvorvidt og i hvilket omfang soldaterne i de tre delinger bevægede sig uden for de områder, der på luftfotoet, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331, er markeret med rødt. Han og **Vidne 31**

bevægede sig hovedsageligt inden for ringen langs PMV'erne ind mod targetområdet. En gang imellem gik de længere ind mod målområdet, f.eks. ved den episode med irakeren, der ville skyde en hængelås op, og i forbindelse med skyderiet. Han kan i dag ikke med sikkerhed udpege, om skudepisoden fandt sted ved gyden eller den lille vej lidt længere ude. Han var på intet tidspunkt i nærheden af indgangen til moskeen.

Vidne 33 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var delingsfører 1 i panserinfanterikompaniet. Han er i dag ansat i Materieltjenesten som major. En delingsfører er en leder af en enhed under kompagnichefen. Hans chef var **Vidne 31**. Vidnet havde en næstkommanderende og tre grupper under sig, der vistnok alle deltog i operation Green Desert.

Opgaven under operationen gik ud på, at de skulle støtte de irakiske sikkerhedsstyrker, herunder ved at danne ydre ring, så irakerne fik ro til at gennemføre deres opgaver. Ydre ring går ud på at sikre et område mod indtrængen udefra og sikre, at ingen inde fra området forlader dette. Han genkender luftfotoet af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Markeringen med rødt af de tre delingers placering på fotoet er retvisende. Første deling havde blandt andet opmærksomheden rettet mod gyden ved den fjerne ende af området. Området blev afspærret ved deres blotte tilstedeværelse. De anvendte, så vidt han husker, ikke pigtråd til afspærringen. De irakiske sikkerhedsstyrker skulle inden for ydre ring gennemføre search-operationen. Irakerne havde formentlig en forbindelsesofficer, som de kunne kontakte, men han tror ikke, at de kontaktede vedkommende. Der var formentlig placeret tre køretøjer inden for delingens ansvarsområde i ydre ring – et i hver ende og et i midten af området. Han bevægede sig op og ned ad gaden for at tilse sine grupper. Han kan ikke huske, i hvilken rækkefølge grupperne var placeret på vejen. Køretøjerne holdt formentlig på vejen. Ydre ring skulle give arbejdsro til irakerne, så den var formentlig placeret med en vis afstand til husmurene ved TARGET 1. Vidnets soldater havde ikke at gøre med personer inde fra bebyggelsen, medmindre nogle forsøgte at forlade området. De havde primært fokus mod ydre forhold. Terrænet afgør, hvor langt fra målet ydre ring etableres. Han ville nok under mere gunstige omstændigheder have foretrukket, at ydre ring var blevet dannet noget længere væk fra målet. Moskeen var ikke en del af målet. Han husker ikke, om der var danske soldater henne ved moskeen. Han mener i hvert fald ikke, at nogen af soldaterne i hans deling var derhenne. Han vil tro, at **Vidne 31** havde kontakt til irakerne. De befalede ikke, hvad irakerne skulle gøre, for de udførte hver især deres opgaver.

Han vidste eksempelvis slet ikke, hvad irakernes mål var. Irakerne var dog bekendt med, at de danske styrker skulle sikre udadtil.

Som konsekvens af en skudepisode overværede han nogle, der blev tilbageholdt. Derudover så han ikke tilbageholdelser. Han overværede en korporlig håndtering af de irakere, der blev tilbageholdt efter skudepisoden. Skudepisoden foregik formentlig i gyden, der på fotografiet ses skråt over for moskeen. Han stod omkring det sted, hvor folk efterfølgende blev ført ud til hovedgaden. **Vidne 36** indgik i vidnets deling. Foreholdt **Vidne 36's** **██████████** forklaring for landsretten har han forklaret, at han ikke husker, om MP'erne efter skudepisoden kom ud af bygningerne først. Fangerne blev, så vidt han husker, eskorteret ud af irakerne. Han mener, at de havde hånd på fangerne, og husker ikke, at de tilfangetagne skulle have fået dask på hovederne og spark bagi. Fangerne fik hætter over hovederne og blev sat på ladet af en pickup. Han erindrer ikke, at en af fangerne blev tildelt en skalle, og at der skulle være kommet blod på den hætte, som fangen havde over hovedet, men de fik en hård medfart. Den pågældende fange fik formentlig lussinger. **Vidne 36's** **██████████** forklaring for landsretten om, at afstanden mellem ham og den iraker, der fik en skalle, var omkring 50 meter, indikerer, at han stod placeret ved det fjerne hjørne af det område, som vidnets deling havde ansvar for. Vidnet var helt sikkert i området. Han erindrer ikke at have deltaget i efterfølgende snak i lejren om den omhandlede skalle. De talte om hårdhændet behandling, der formentlig kunne bestå i lussinger, herunder hvis nogen af de tilfangetagne satte sig til modværge. Han husker ikke, at nogen af de tilbageholdte skulle være blevet sparket. Irakerne gjorde, hvad der skulle til, for at få fangerne til at forholde sig roligt på køretøjerne. Han vil ikke mene, at irakerne udøvede unødvendig magt situationen taget i betragtning. Situationen var anspændt, fordi der var blevet skudt. Han havde søgt i dækning, da han hørte skuddene. En sådan episode giver alt andet lige en anspændt stemning. Ingen af hans soldater var involveret i skudepisoden.

Han er bekendt med handle- og meldepligten. Han erindrer, at de tilbageholdte fik en hårdhændet behandling, men det var en passende reaktion fra irakernes side i lyset af, hvad der var sket. Han tror ikke, at han meldte om det passerede til **Vidne 31** **██████████**. Vidnets signalmand har formentlig af egen drift meldt om selve skudepisoden. Han kan ikke huske, om han selv meldte den hårdhændede behandling til **Vidne 31** **██████████**, men det er muligt, at han gjorde det mundtligt.

Han mindes ikke omtale af episoden i Al Manarah. Han var nede med sin deling for at bevogte olieledninger i Al-Faw, da **Vidne 14** kaldte til appel i anledning af artiklen. Han drøftede ikke episoden med andre, for han havde ikke nogen følelse af, at irakerne var gået over stregen.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 332, viser panserinfanterikompagniets køretøjer. Det er muligt, at fotoet er taget ved samlingsstedet forud for operationen, men han kan ikke genkende stedet. Fotoet i samme bind, side 348, må vise bygningsfacaden der, hvor vidnets deling var placeret. Våbnene på fotoet er sikkert konfiskeret under operationen. De lokale, der sidder ved muren, kan være hvem som helst. De soldater, der ses på vej ind af porten, er irakiske sikkerhedsstyrker. Pilemarkeringen på luftfotografiet, der angiver, hvor fotoet er taget, kan sagtens være korrekt. Fotoet i samme bind, side 349, viser formentlig en del af ydre ring. De to danske PMV'er var placeret, så de kunne håndtere de situationer, der kunne opstå og således, at vognkommandørerne havde gode muligheder for at orientere sig. Soldaten i midten af fotoet er dansk. Soldaterne ved pickuppen er irakere. Personen for enden af den ene PMV kunne muligvis være en lokal tolk. Pickuppen blev anvendt af de irakiske sikkerhedsstyrker. Det var sådanne køretøjer, de tilbageholdte blev sat op på. Fotoet i samme bind, side 354, viser to danske soldater i samtale med irakiske sikkerhedsstyrker. Soldaterne i brunt og soldaterne i mørke jakker kunne godt være fra samme enhed, men det er også muligt, at de var fra forskellige enheder. De lyse køretøjer med påskriften "police" tilhørte formentlig TSU. På fotoet i samme bind, side 367, kan man se nogle af hans soldater. Soldaten til venstre løser opgaven med at sikre området udadtil, hvorfor han har sit håndvåben fremme. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 137, kan man se, at de rent faktisk havde lagt pigtråd ud. De to PMV'er på billedet må være fra hans deling. Fotoet i samme bind, side 145, viser et irakisk køretøj med en tilbageholdt iraker med bind for øjnene. Danskerne udleverede, så vidt han husker, ikke hætter eller strips til irakerne. De irakiske soldater kunne frygte at blive genkendt i lokalområdet og udsat for repressalier. Derfor bar nogle af soldaterne masker. Fotografiet i støttebilagssamlingens bind 4, side 372, viser formentlig delingen på vej væk fra området. Han husker ikke, hvordan de tilfangetagne blev transporteret væk fra området, men de var jo blevet sat op på irakiske køretøjer, så han vil tro, at de blev kørt væk på disse. Hans folk havde ikke noget med dette at gøre. Fangerne blev kørt væk, inden vidnets deling forlod området. Delingen kørte, efter at de var frigjort fra målet, tilbage til **Militærbase**. De brugte, så vidt han husker, primært hovedporten, når de skulle ind og ud af basen. Der var to indkørsler til **Militærbase** – hovedvægten og East Gate. Fotoet i samme bind, side 384, viser et teltområde på **Militærbase**

██████████. Den danske bataljon blev indtil etableringen af Camp Danevang indkvarteret i en teltlejr på basen, der lå omkring 500-1000 meter fra det område, hvor Camp Danevang blev anlagt.

Hverken han eller soldaterne fra hans deling var til stede i forbindelse med screening af tilbageholdte.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han ikke husker, om Camp Danevang var etableret på tidspunktet for operation Green Desert, men han vil tro, at det var tilfældet, for de boede kun kortvarigt – maksimalt en måned – i teltlejren. De danske styrker anvendte ikke teltene til noget, da operationen løb af stablen. De kørte omkring ti mand i hver PMV. Hvis hovedreglen var, at TSU havde blå uniformer, vil han antage, at soldaten i brun uniform på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 245, er en irakisk soldat (ING), der kunne være blevet rekrutteret i lokalområdet.

Han har været udsendt med forsvaret fem gange til Bosnien, Kosovo og Irak.

Punkt 2.2, sidste afsnit, sidste punktum, i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, jf. ekstraktens bind V, side 177, kan han ikke umiddelbart genkende fra sin tid på hold 4. De skulle rapportere, hvis de blev opmærksomme på, at irakiske enheder, som de samarbejdede med, begik ulovligheder. Det er udtryk for en generel regel, hvis man har med andre landes enheder at gøre og har til opgave at støtte disse. Når de gennemførte patruljer med irakiske sikkerhedsstyrker, var der klare regler for, hvad de måtte og ikke måtte. Hvis de overværede noget, der var uacceptabelt, havde de en meldepligt opad i systemet. Han kørte sjældent patruljer og husker ikke selv at have påtalt problematiske forhold. Hans soldater havde instruks om at melde, hvis de overværede noget problematisk. Han deltog ikke i den missionsforberedende uddannelse, for han kom på grund af en delingsførers forfald først til Irak 14 dage efter hold 4.

Meldepligten skulle blandt andet understøtte, at irakerne kunne blive bedre til at udføre de opgaver, de skulle håndtere.

Han mindes ikke at have udfyldt evalueringsskemaer vedrørende de irakiske styrker, men det er muligt, at hans gruppefører har udfyldt sådanne skemaer. Skemaet i ekstraktens bind V, side 393, forekommer bekendt.

Han husker som sagt fra operation Green Desert en korporlig behandling af fanger, herunder i form af slag og lussinger. Han så ikke nogen blive tildelt en skalle eller sparket. Han var fysisk til stede i området, men kan jo i princippet ikke udelukke, at der kan være passeret et eller andet, mens han har haft ryggen til. Han vurderede, at det, der foregik, var "acceptabelt" og inden for grænserne i situationen, som var anspændt på grund af skudepisoden. Han kan ikke genkende **Vidne 35's** forklaring til auditørrapport af 2. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 598, 2. hele afsnit, om en skalle og om, at fangerne blev sat op på en lastbil. **Vidne 35** har befundet sig på samme afstand af som **Vidne 36**. **Vidne 35** var kører eller vognkommandør, og i begge tilfælde ville han skulle opholde sig ved sit køretøj. Vidnets tre delinger blev ikke blandet sammen under operationen. Han har ikke set hårdhændet behandling af fanger fra irakernes side i andre situationer. Kulturen var en anden og mere hårdhændet i Irak. De havde en anden måde at løse konflikter på.

Han er ikke bekendt med, at irakiske soldater gik ind i moskeen ved **Mål 1**. Moskeen var ikke en del af det, han skulle holde øje med, så han havde ikke fokus på moskeen, og han så ikke, at der blev taget fanger dér.

På fotoet i forelæggelsesekstrakten side 195 kan man i midten se en dansk soldat. Pickuppen med påskriften "ICDC" tilhørte irakiske styrker, og dem, der står omkring køretøjet, er irakiske soldater. Det er muligt, at der også er to soldater med hjelme i denne gruppe, men ved nærmere gennemsyn ser de ikke ud til at være danske.

Tredje punkt under "Prepare" i punkt 3, litra b) i Frago 284, amendment 1, jf. ekstraktens bind V, side 384, fastlægger, at panserinfanterikompagniet skulle forberede sig på at mentorere og monitorere irakernes udførelse af "arrest op". Monitorering kunne godt forudsættes, at man gik med irakerne ind i husene eller i hvert fald var til stede i et eller andet omfang. Der var tale om en forberedelsesopgave, og de udførte konkret under operationen ikke megen mentorering.

Vidne 34 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var næstkommanderende i panserinfanterikompagniets 1. deling. **Vidne 33** var delingsfører og tog sig normalt af det operative, mens vidnet typisk tog sig af det faglige, herunder mandskabspleje. Han er i dag tjenestegørende i Ingeniørregimentet.

De havde inden operation Green Desert modtaget et varsel og en befaling for opgaven. De skulle danne ydre ring under en operation, som de lokale styrker skulle gennemføre. De danske styrker skulle ikke foretage tilbageholdelser. Han er næsten 100 procent sikker på, at de ikke medbragte combat cameras under operationen. Så vidt han husker, havde 3. deling bedt om at få et kamera med, men havde fået afslag, fordi bataljonen ikke rådede over sådant udstyr. **Person 35** i 3. deling var den eneste, der i kompagniet var uddannet i brug af combat cameras.

De kørte først til et samlingspunkt. Han genkender ikke fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 332. Han kan ikke genkende køretøjerne på fotoet, men de er danske og af samme type som dem, panserinfanterikompagniet anvendte i Irak. Han ved ikke, om de skulle mødes med nogen ved samlingspunktet. Hans deling mødtes ikke med irakerne der. Fra venteområdet kørte de til målet for at løse deres opgave.

Ydre ring etableres f.eks., hvis der skal gennemføres en search-operation i et afgrænset område. Ringen går ud på at sikre arbejdsro i området, således at search-operationen kan gennemføres. I ydre ring kontrollerer man, hvad der kommer ind og ud af området. Det var de irakiske sikkerhedsstyrker, så vidt han husker TSU, lokalt politi og ING, der skulle gennemføre operationen. Nogle personer, f.eks. TSU, var meget klart markeret, men der var andre soldater, som var iklædt ukurante uniformer. De gik ikke så meget op i, hvilke styrker der var tale om. Irakerne skulle gennemføre en search-operation. Trusselsbilledet indikerede, at der var nogle våben i området og vist også nogle individer, som de skulle have fat i. I forbindelse med etablering af ydre ring skulle de først ind og sætte sig på området. De danske soldater sad straks af køretøjerne for at foretage sikring i de indøvede sikringsretninger. De meldte klar, da ringen var etableret, hvorefter irakerne kunne påbegynde search. Han så derefter de irakiske soldater komme ud af husene med lokale, der stille og roligt blev sat op ad en husmur. De havde ikke på dette tidspunkt nogen officiel kontakt til irakerne. Han gik rundt og holdt øje med sine egne og de irakiske soldater. De havde ikke beføjelser til at udstede ordrer til irakerne, og det var heller ikke noget, der skete, når bortses fra en enkelt hændelse.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 335, siger ham ikke umiddelbart noget. Det er muligt, at det er taget nede ved 2. deling. PMV'en på fotoet, der holder på tværs, og PMV'en længere væk har givetvis koordineret deres højre- og venstrebeholdning, hvilket

afspejles i køretøjernes placering. Han genkender luftfotografiet af **Mål 1** i samme binds side 331. Han kom ind til området i køretøjet med bilen i 3. deling. Han gik frem og tilbage på fortovet langs med "TARGET 1" og holdt øje med sine soldater i 1. deling, der nogenlunde var placeret inden for det område, der er markeret med rødt. Han var også nede i området ved 3. deling for at koordinere med dem.

"Search" kan dække over enhver eftersøgning af genstande eller personer. En sådan opgave kan foregå i sammenhæng med en opgave gående ud på arrestation af en eller flere personer. En arrestationsopgave vil normalt forudsætte efterretningsoplysninger om den søgte person, hvilket kan være angivet i en target folder eller på en særskilt liste. Det var irakerne, der udførte "search and arrest". Der var nogle danske MP'ere, som fulgtes med irakerne i en afstand af fem-ti meter, men det var irakerne, der havde føringen. Vidnets soldater gik ikke med ind i målet. De opretholdt ydre ring og søgte at få styr på trafikken. De befandt sig i en hovedgade i Az Zubayr. Hans deling var ikke lokalkendt. Han så på dette tidspunkt ikke andre tilbageholdte end dem, der var blevet ført ud af husene. På fotografiet i støttebilagssamlingens bind 4, side 340, kan man se et irakisk køretøj, to danske PMV'er og nogle af hans soldater. Han vil tro, at pickuppen tilhørte de irakiske sikkerhedsstyrker. Soldaten i midten af fotoet er dansk. Til venstre på fotografiet kan man ane nogle irakiske sikkerhedsstyrker. Opgaven i ydre ring retter sig ud af det sikrede område, men man skal fortsat have et øje for, hvad der sker i dette. Derfor var der også soldater, der kiggede ind mod målet. Personen til højre i fotografiet er en lokal irakisk tolk. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 126, viser moskeen over for målet. PMV'en var parkeret med front i retning mod moskeen, fordi moskeen lå uden for ydre ring. Moskeen var markeret på luftfotografiet med målet, fordi det var vigtigt, at de danske soldater ikke gik ind i moskeen. Han så ikke irakiske soldater gå ind i moskeen, men han så på et tidspunkt en bevæbnet person stå oppe i minareten. Han instruerede derfor en af sine soldater om, at de skulle rette PMV'ens maskingevær mod vedkommende, fordi de på daværende tidspunkt ikke vidste, om det var en fjende. De fandt efterfølgende ud af, at det var en ING-soldat. Han så ikke nogen blive anholdt i moskeen eller tilbageholdte blive ført ud derfra. Han kunne fra sine positioner se forsiden og venstre side af moskeen. Han ved ikke, om der var placeret tilbageholdte uden for på højre side af moskeen. Han stod ikke selv og kiggede på moskeen hele tiden, men hans soldater havde til opgave at observere, hvad der foregik uden for ydre ring, herunder ved og omkring moskeen, og de skulle give melding om alt, der ikke var normalt. Han er helt sikker på, at hans soldater ville have givet melding, hvis de overvære-

de tilbageholdelser foretaget i moskeen. Der kom personer fredsommeligt ud af moskeen, som ikke var tilbageholdt.

Da der blev afgivet skud, befandt han sig i den øvre del af det område, der i luftfotografiet er markeret med rødt for 1. deling. Der blev, som han husker det, skudt i den fjerneste gyde. Han mener ikke, at det var i gyden skråt over for moskeen. Nogle irakiske soldater og to-tre danske MP'ere var forinden gået ned i gyden, da der blev skudt. Det lød som en skudsalve fra en AK-47. Han fik stoppet **Person 36**, som gerne ville gribe ind. De danske MP'ere kom løbende ud af gyden. Lidt derefter ebbede ildkampen ud. Han vil tro, at skudepisoden varede et sted mellem to og 15 minutter. Lidt efter kom de irakiske soldater ud af gyden med nogle tilfangetagne, og han havde det indtryk, at de havde været involveret i ildkampen. Nogle af dem havde fået trukket deres t-shirts over hovedet, og nogle af dem havde blod derpå. Han var overrasket over, at de selv var i stand til at gå ud af gyden, for en ildkamp i små tætte rum er normalt meget voldsom. Han ville derfor ikke være blevet overrasket, hvis nogle af dem var døde eller sårede af skud, da soldater under en sådan træfning må anvende dødelig magt. Skuddene blev besvaret, men det var ikke af nogen fra hans deling.

De tilbageholdte blev ført op på nogle irakiske pickupper. Han så ikke, at en af de tilbageholdte blev nikked en skalle. Det fik han først at vide af **Vidne 38** og **Vidne 37**, da de var kommet tilbage til Camp Danevang. Hvis han selv havde set det, ville han have påtalt det over for den pågældende irakiske soldat, for det var at gå langt over stregen i forhold til en tilbageholdt. Han så eller hørte ikke i øvrigt om, at de tilbageholdte blev slået eller sparket. På et tidspunkt kunne han se, at stripsene sad ret stramt om håndleddene på de tilbageholdte. Han bad derfor nogle af sine soldater om at gå over at sige til de irakiske sikkerhedsstyrker, at stripsene skulle løsnes, hvilket derefter skete.

Han mener ikke, at reguleringen af tilbageholdelser var et juridisk miskmask, for danskerne måtte ikke tilbageholde irakere under operationen. Helt generelt foretog hold 4 ikke mange tilbageholdelser af irakere.

Man fandt under operationen ammunition og håndvåben, og det kan være dét, man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 345. Der ses blandt andet våben i AK-familien og et kikkertsigte, der ligner kikkertsigtet til et russisk finskyttegevær. På fotoet i samme binds side 370 kan man se en AK-47 og et båndfødet maskingevær i meget dårlig

stand. Der ses også vekselpiber, så man kan udskifte piben, der bliver varm under længere tids skydning. På fotoet i samme binds side 368 kan man se blandt andet en AK-47 og et maskingevær, som formentlig er det samme som maskingeværet på fotoet på side 370. Han mener ikke, at der blev fundet sort krudt i **Mål 1**. Han havde hørt om fund af narkotika og sort krudt. Af ammunition så han stangkrudt på 30-40 centimeters længde, som anvendes til 107 mm-raketter, og håndvåben.

Der skete efter episoden med skallen ikke noget usædvanligt, indtil operationen var afsluttet. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, kan man se to danske MP-køretøjer. De civile i baggrunden er de lokale fra husene, som han tidligere har omtalt under sin forklaring, der var blevet taget ud af irakerne, for at husene kunne blive afsøgt. Som det fremgår af fotoet, var de irakiske uniformer en rodet affære. Nogle af de irakiske soldater bar hætter, hvilket enten kunne være, fordi det var koldt, eller fordi de ikke ønskede at blive genkendt. Personerne i baggrunden på fotoet med hjelme er danske MP'ere eller soldater. Den ene er vist en kvinde. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4 side 367 er taget noget op ad dagen og viser blandt andet en dansk soldat, der udfører sin opgave med at danne ydre ring. På fotoet i samme binds side 360 ser man **P 37**, geværskytte 1 i 2. gruppe i samtale med en irakisk politimand. Han kan ikke forestille sig, at **P 37** i situationen var ved at give en ordre til politimanden. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 134, kan man se tre danske PMV'er, formentlig kort tid før de skulle til at køre hjemad fra operationen. Hans deling kørte direkte hjem til **Militærbase**. Han erindrer ikke, om de kørte hjem som samlet kompagni eller i "dråbeform". De kørte ikke sammen med irakerne. Han kan ikke huske, om irakerne forlod målet før de danske soldater. Han ved ikke, hvor **Vidne 31** kørte hen efter operationen. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 380, viser afladebrønden ved East Gate til **Militærbase**. Fotoet i samme binds side 383 viser East Gate. De brugte fortrinsvis denne port til pansrede bælte køretøjer for ikke at slide unødigt på vejbelægningen ved hovedvagten. Den danske lejr lå længst nede på den østlige side af runway'en. Fotoet i samme binds side 384 viser Beduin Camp, som var en transitlejr for soldater, der lige var ankommet til lejren. Nogle af teltene i lejren kunne rumme 30 mand og andre 100 mand. Danskerne brugte ikke teltlejren, efter at de havde etableret Camp Danevang. Der var omkring 500 meter mellem Beduin Camp og Camp Danevang. De danske soldater havde ikke tilbageholdte med retur til **Militærbase**. De blev transporteret af irakerne. Han ved ikke, hvor de blev kørt hen. Han så ingen tilbageholdte på **Militærbase**. De havde store mekanikertelte i Camp Danevang, der minder om dem, man kan se på festivaler. De havde ikke beduintelte, som dem man kan se på fotoet på side 384, men

han kan ikke huske, om der var andre typer af telte i Camp Danevang. Forevist luftfoto over ” **Militærbase** ”, jf. støttebilagssamlingens bind 1, side 71, har han forklaret, at det vist er optaget i forbindelse med etableringen af lejren, for tårnene ved Camp Danevangs hovedvagt er ikke færdiggjort. Øverst i fotoet på runway'en kan man se mekanikerteltene, der var så store, at der kunne komme en stor lastbil ind gennem åbningerne i teltene. Den nederste del af lejren er vist et containerområde med sejl over og ikke telte. Med udgangspunkt i lejrens placering på fotografiet befandt Beduin Camp sig omkring 500 meter til venstre for lejren.

Han ved ikke, om der i løbet af dagen, hvor operation Green Desert fandt sted, kunne have været danske soldater i Beduin Camp. Det ville være højst usandsynligt – han kan ikke forestille sig, hvad de skulle have lavet der. De telefonbokse, som danske soldater kunne anvende, befandt sig ikke inde i Beduin Camp, men på terrænet nær runway'en uden for Beduin Camp.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at skudepisoden omfattede flere skudsalver. Han ved ikke, hvor mange skudsalver, der var, men nogle givetvis indefra og andre udefra. Han så ikke dem, der skød. Forevist luftfoto over ” **Militærbase** ” har han forklaret, at de grønne bygninger på fotoet er ikke telte. Han ved ikke, om billedet er taget før eller efter den 25. november 2004.

Meldingen kl. 06.45 i journalen for den fremskudte kommandostation, jf. ekstraktens bind V, side 446, er en melding fra panserinfanterikompagniet til den fremskudte kommandostation. Der bliver meldt om, at et hus er ”searchet” færdig, og at ”search” fortsatte. Det var irakerne, der udførte ”search”, og han ved ikke, hvad de søgte. Han kunne ikke se, hvad der foregik inde i husene. Han så ikke danske MP'ere gå ind i husene sammen med de irakiske styrker. De holdt sig, så vidt han husker, lidt på afstand af irakerne.

Han er næsten 100 % sikker på, at panserinfanterikompagniet ikke medbragte combat cameras under operationen. Han ved ikke, hvem i 3. deling der havde anmodet om et combat camera. **Person 35** var en af de få i panserinfanterikompagniet, der var uddannet i anvendelse af combat cameras, og det kunne enten være ham eller **Vidne 41**, der havde anmodet om et kamera.

Han mindes ikke at have set TSU-personer iført brune eller grønne kamuflageuniformer, men han ved ikke, om TSU-personer kunne være iført sådanne.

Forud for operationen havde de fået fotos af målområdet. På baggrund af fotomaterialet foretog de indøvning af placeringer ude på runway'en på **Militærbase**, inden de skulle ud på operationen. Det var ikke meningen, at irakerne skulle deltage i denne indøvning.

Der var et radionet for hver af de tre delinger. Han lyttede med på sit eget delingsnet og på kompagninettet. Der blev ikke ført en log for kompagninettet og samtalerne blev heller ikke optaget. Det samme gælder for delingsnettet. Forevist luftfoto af **Mål 1**, jf. tillægs-ekstraktens bind 1, side 337, har han forklaret, at han ikke pacede frem og tilbage i området som en anden skildervagt. Hans så ikke, hvad **Vidne 31** gjorde i forbindelse med skudepisoden. De havde efter skudvekslingen styr på, at alle MP'erne var kommet retur, hvorefter irakerne lidt senere kom tilbage med nogle tilbageholdte. Han mener ikke, at der blev taget andre til fange ved **Mål 1**, end dem, der blev tilbageholdt i forbindelse med skudepisoden. Der blev således ikke taget fanger ved moskeen. De danske soldater skulle melde, når de så tilfangetagelser.

Han er i dag i kraft af sit nuværende arbejde ret godt inde i, hvad der skal til for at fremstille en vejsidebombe. Under udsendelsen til Irak i 2004 vidste han ikke noget om konstruktion heraf. Med to-fem kg sort krudt kan man konstruere en ganske kraftig vejsidebombe. Det er dog overordentlig svært at udtale sig om, for der findes mange forskellige typer af sort krudt. Han ved ikke, om man i Irak i 2004 kunne anvende sort krudt til andre ting end vejsidebomber. Der var nok ikke mange sortkrudtsskytter. Bæltet på en PMV kan formentlig ødelægges med en sprængladning bestående af omkring ½ kg sort krudt. Sort krudt kunne også anvendes til tænding af en anden og større sprængladning. Personen, der ses stående til højre for en PMV på fotografierne i støttebilagssamlingens bind 4, side 335 og 338, er iraker. Der er nok ikke gået lang tid mellem optagelsen af de to fotografier.

Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive tildelt lussinger. Han vil tro, at to af dem havde blod på deres t-shirts. Fangerne sad et stykke tid på pickuppen, inden de blev kørt væk. Det var irakerne, der holdt vagt ved de tilfangetagne. Han så de seks-otte tilbageholdte blive kørt væk på den pickup, de sad i. Den kørte, inden kompagniet opløste ydre ring. Irakerne kunne godt have sendt flere køretøjer med i kortege, men han ved det ikke. Der var ikke nogen af de danske køretøjer fra **Mål 1**, som forlod ydre ring og kørte med irakerne.

Han mener ikke, at der var kvindelige, danske MP'ere ved **Mål** 1.

Maskingeværet på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 370, er et PKM, kal. 762. Han kan ikke ud fra fotoet vurdere, om våbnet ville kunne skyde, men intet af det, man kan se på fotoet indikerer, at våbnet ikke var funktionsdygtigt. Våbentypen produceres stadig i dag og anvendes i Polen og i Mellemøsten. Han vil ikke mene, at maskingeværet har været et klenodie.

Han ved ikke, om de irakiske sikkerhedsstyrker gik med ringe på fingrene. Irakiske mænd gik nok typisk oftere med ringe end danske mænd.

Han deltog i den missionsforberedende uddannelse i to måneder før udsendelsen. De blev undervist i kultur, skydning, hygiejne, krigens love, Rules of Engagement m.v. Alle soldater er opdraget med handle- og meldepligt, som er relevant i tilfælde af overgreb.

Den britiske Scene of Crime-tekniker, som ses på et foto, kom først til stede efter skudepisoden. Han befandt sig givetvis i et venteområde, indtil målet var sikret.

Meldingen kl. 07.05 i journalen for den fremskudte kommandostation, jf. ekstraktens bind V, side 446, omhandler måske fanger fra såvel **Mål** 1 som **Mål** 4.

Den bil, som de seks-otte fanger blev kørt væk på, var noget større end pickuppen, der ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 145. Pickuppen på fotoet har nok været parkeret i 3. delings område, og han kender intet til den pågældende fange.

Vidne 35 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak primært var vognkommandør i panserinfanterikompagniet. Han er ikke længere ansat i forsvaret.

Han har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps, jf. rapporten af 2. november 2012, som han har gennemlæst og kan vedstå. Gengivelsen i rapportens side 2, 3. afsnit, jf. tilægsekstraktens bind 2, side 598, om lussinger og en skalle er korrekt. De irakiske soldater sparkede også de tilfangetagne. Han var ikke i tvivl om, at der løb blod ud på det, som den iraker, der blev nikket en skalle, havde over hovedet. Det skete ved **Mål** 1. Han indgik i 1. delings 1. gruppe. Hans gruppe bestod af ca. ti soldater. Han kan ligeledes vedstå gengivel-

sen af hans forklaring i rapportens side 3, 2. hele afsnit, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 599. Der er foregået mange voldsomme ting i Irak under Saddam Hussein. Også i 2004 ville man, hvis man blev overdraget til det irakiske politi eller militær, få tæsk. Det var der ikke nogen, der kunne være i tvivl om. De tilbageholdte under operationen skulle ikke ind og afhøres på en måde, som man kender til i Danmark. Han er enig i den forklaring, der er afgivet af **Vidne 36** til landsretten om samme emne. Han var, når han ser tilbage på forløbet, desværre ikke under operationen bekymret for, hvad der kunne ske de tilfange-tagne efter operationen – han skænkede det ikke en tanke, for det var ude af hans hænder.

Han ved ikke, om de alle i hans gruppe kiggede hen mod det sted, hvor en tilfangetagen blev nikked en skalle, men der var flere, som kiggede i den retning. Han ved ikke, om hans gruppefører kiggede derhen. Han kan ikke huske sin placering i forhold til målet, men han havde indsigt mod en gyde, hvor der var noget tumult efter en skudepisode. De irakiske styrker stak af fra gyden, da der blev skudt. De danske soldater var ikke inde i gyden, da der blev skudt, men de rykkede ind i gyden kort tid efter skudepisoden. Det var de danske soldater, der først rykkede ind i gyden – vistnok de danske MP'ere – hvorefter irakerne også rykkede derind igen. Efter nogen tid kom de irakiske soldater ud med nogle tilbageholdte. Han kan ikke huske, hvor mange fanger der var. Det var kun de irakiske soldater, der havde hånd på fangerne. Han kunne ikke se nogen af soldaterne eller MP'erne gå ind i husene, for han havde ikke indsigt mod husene.

Citatet i Politiken, jf. ekstraktens bind VI, side 767, har han ikke selv forfattet. Men han kan ikke forestille sig, at de danske MP'ere ville gå ind i en gyde, efter at der var blevet skudt, og derefter forblive der med risiko for at blive ramt af yderligere skud. Han vil således antage, at de danske MP'ere derimod rykkede ind i husene uden at afvente irakerne. Det er det, som han udtalte sig om i artiklens tredje afsnit.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at hans delingsfører hed **Vidne 33**. Den næstkommanderende i delingen var **Vidne 34**. Han kan vedstå sin forklaring i auditørrapportens side 1, 2. afsnit, sidste punktum, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 597, om, at MP'erne skulle stå for at få fat i nogle irakere, og at dette skulle ske i samarbejde med irakiske soldater under dansk ledelse. Han var konstabel og vidste ikke, hvem der i sidste ende havde kommandoen. Jargonen under den forudgående briefing var, at "vi skal ud at have fat i de her irakere". Han er ikke enig i **Vidne 34's** forklaring for landsretten om, at de danske MP'ere fulgte med "efter" de irakiske soldater i

en afstand af fem-ti meter. Han er heller ikke enig med **Vidne 38's** forklaring for landsretten om, at det var de irakiske soldater, der først gik tilbage i gyden efter skudepisoden. Han så ikke nogen af de tilfangetagne blive tilset af danske soldater. Han oplevede heller ikke nogen skride ind over for de irakiske soldater og sige "stop", da irakerne slog og sparkede de tilbageholdte.

Citatet i bogen "**Titel**", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 554 øverst, er delvist en korrekt gengivelse af, hvad han har udtalt, men det skal dog præciseres, at han ikke kunne se, om de danske MP'ere gik først ind i husene.

Af rapport af 2. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 35** fremgår blandt andet:

"Vidnet så, at de irakiske soldater mens de gik hen mod en ventende lastbil med fangerne, herunder uddelte nogle lussinger til de irakiske fanger, - hvilket også skete, mens de ventede på at komme op på lastbilen. Vidnet så også, at umiddelbart inden de sidste irakiske fanger kom op på lastbilen, var der en af de irakiske soldater, der gav en irakisk fange en skalle, således at der løb blod ud på stofposen, som han havde over hovedet. Kort efter kørte lastbilen med fangerne, og vidnet så ikke mere til dem.

...

Vidnet oplyste videre, at han nogle dage efter operationen, havde talt med sin kollega **Vidne 36** om de episoder, hvor de irakiske soldater havde slået lidt på de irakiske fanger. Det var ikke noget de havde tillagt nogen større betydning, og det var som om vidnet nok regnede med, at det var sådan det foregik i Irak."

Vidne 36 har forklaret blandt andet, at han var ansat på kontrakt i 22 måneder som konstabel i forsvaret, heraf 14 måneder i Irak. Han forlod militæret, fordi han ønskede at lave noget andet. I dag arbejder han med stand up og comedy. Han var udsendt med tre forskellige hold til Irak, første gang med hold 4 fra august 2004 og derefter hold 5 og 6 indtil februar 2006. På hold 4 var han geværskytte og sygehjælper. Han var indplaceret i panserinfanteriet. Han husker ikke den nøjagtige grund til hold 4's tilstedeværelse i Irak. De skulle hjælpe med at opretholde ro og orden i landet. Der var forskel på de tre udsendelser, og han kan godt huske forskel på dem. Han var på hold 4 en del af de soldater, som udførte opgaver sammen med det irakiske politi, f.eks. i forbindelse med patruljer i området. Han havde ikke til opgave at uddanne det irakiske politi. TSU var en specialenhed. Han husker ikke, om han arbejdede sammen med TSU, eller om de var til stede ved **Mål** 1

under operation Green Desert. Han husker heller ikke, om han arbejdede sammen med irakiske styrker i brune uniformer, eller om sådanne styrker var til stede ved **Mål 1** under operation Green Desert.

De danske soldater måtte godt fysisk tilbageholde personer, men ikke officielt anholde dem. Det skulle være en brite eller iraker, der foretog anholdelsen, så de danske styrker ikke fik ansvaret for den pågældende fange. Der havde tidligere været problemer med videregivelse af tilfangetagne, f.eks. i Camp Eden. Problemet var, at man ikke kunne sikre sig, hvad der skete med fangerne. Spørgsmålet om tilbageholdelse af fanger i Irak var noget, de talte om i deres gruppe, f.eks. i tilfælde hvor de så nogle irakere gøre noget mistænkeligt. Der ville de være nødt til at konferere med deres overordnede om, hvad de skulle gøre, for de måtte ikke tage sådanne personer til fange.

I dagligdagen i Irak kunne man godt se, at uddannelsesniveaue var lavt, og politiet var ikke særlig godt uddannet. Han er selv fra Iran og kunne se, at mange af politifolkene godt kunne være medlem af en irakisk shiamilit. Han så mange billeder i det offentlige rum af militsens ledere. Basraområdet var domineret af shiamuslimer. Normalt så han ikke, hvordan de irakiske styrker behandlede deres fanger. Rygtet var – og det var vist alment kendt – at de ikke behandlede fangerne særlig godt. Det var TSU, det almindelige politi og hæren, som var kendt for at behandle fanger dårligt, herunder f.eks. ved at udøve fysisk vold mod fangerne. Koalitionsstyrkerne var jo også til stede i landet, fordi tingene ikke fungerede godt. Han har aldrig haft en samtale med nogen dernede om, hvordan militserne behandlede deres fanger, men det var et overflødigt spørgsmål, for tingenes tilstand stod klart for enhver. Han stolede ikke på det irakiske politi og ville selv frygte for sit liv, hvis han havde været anholdt i deres varetægt. Man kunne se døde personer ved checkpoints. Den første vejsidebombe mod danskerne var blevet placeret på et fladt område, hvor det irakiske politi ikke kunne være ubekendt med, hvad der foregik. Så de vidste, at dele af det irakiske politi medvirkede til den slags. Han taler ikke arabisk, men farsi. Han har via tolk talt med lokale i Basraområdet, blandt andet lokale stammeledere, om dødspatroljer. Han talte også med en stammeleder, der talte farsi. Den pågældende stammeleder boede 30 kilometer nord for Basra på den vestlige side af highway 6. Stammelederen fortalte, at han sagtens kunne tale med andre stammeledere, men hvis der opstod konflikter, ville de være væbnede. De havde alle våben i deres hjem for at beskytte sig selv og deres familier. Stammelederen fortalte også, at de ikke stolede på politiet. Vidnet vil tro, at lokale havde våben for blandt andet at kunne beskytte sig mod angreb fra andre stammer. Der blev ikke

talt om, at de var bange for at blive udsat for tortur. Det var en selvfølge, at tortur forekom. Det var almen viden i 2004, også blandt danskerne. Han oplevede ikke mange sunnimuslimere i området. Efter hold 4 begyndte han at mærke konflikten mellem sunnier og shiaer. Sunnierne blev forfulgt af politiet og lokalbefolkningen.

Han har ikke under andre operationer iagttaget, at irakisk politi mishandlede eller negligerede tilfangetagne. Han har besøgt mange politistationer uden at se indsatte i cellerne, hvilket han fandt påfaldende. De celler, han så, var fugtige rum med en spand stående i rummet, som formentlig gjorde det ud for toilet, og de manglede lys og udluftning. De danske soldater opholdt sig ofte på politistationerne, når de holdt pause. Han havde set celler mere end ti gange forud for operation Green Desert. Det var almindelige irakiske politistationer, ikke faciliteter tilhørende TSU. De danske soldater var ikke på besigtigelse, men var der for f.eks. at hente vand eller benytte et toilet. Han besøgte på patruljer m.v. således politistationer nord og syd for Basra, ikke i Az Zubair. Han har en enkelt gang eller to været inde i Basra by, men husker ikke, om han i den forbindelse var inde på politistationer.

Han husker briefing forud for operation Green Desert. Den foregik om natten i deres kantine. Deres delingsfører skulle forklare om målet og nævnte, at det højst sandsynligt var Al-Qaeda, nærmere bestemt al-Zarqawi. Han syntes, det lød fjollet, og det så ud som om, delingsføreren også syntes dette. Det var den første operation, han deltog i. Han husker ikke, om han under briefing fik at vide, at de ikke skulle tage fanger. Han kendte ikke befalingsgrundlaget. Han havde forstået, at de skulle danne ydre ring under operationen og sikre operationen udadtil, mens irakerne udgjorde indre ring og skulle sikre området indad.

Under operationen var han placeret ved højre hjørne af den markerede bebyggelse, som ses på luftfotografiet af **Mål 1** i tillægsekstraktens bind 1, side 337. **Vidne 14's** command post befandt sig ved hjørnet af bebyggelsen over for moskeen ved den brede vej nær det store kryds. Han er ikke bekendt med, at der var en forward command post, eller hvor en sådan lå. Operationen varede omkring to timer. Han var til fods. Da han var med til at danne ydre ring, kiggede han navnlig i retning ud af ringen og ned ad en gyde til venstre for ham. Han kan ikke helt udelukke, at han rent faktisk stod tættere på moskeen og kiggede ned ad den gyde, som på luftfotografiet ses over for moskeen. Med moskeens placering vil han dog være mest tilbøjelig til at mene, at han stod ved det fjerne hjørne, som han først har forklaret. Der havde været dansk militærpoliti (MP'ere) til stede, som til at begynde med gik ind i husene samtidig med de irakiske styrker. Han kunne ikke se, hvem der brød

dørene op. Han så de danske MP'ere gå ned i gyden. Han tror, at de også gik først ind i husene, men kan ikke svare på, om han rent faktisk så det. Han så omkring fem MP'ere. Han så i hvert fald mindst to MP'ere gå ned i gyden. Han vil tro, at alle MP'erne gik derned. Han vil mene, at MP'erne var med til at "clear" bygningerne. De handlede derfor ikke fuldt ud inden for befalingsgrundlaget, hvis befalingsgrundlaget tog sig ud, som det fremgår af tillægsekstraktens bind 1, side 385 ("Phase two", pkt. 2).

På et tidspunkt lød der et skud uden smæld, så det var ikke henover hans hoved. Inden for 30 sekunder kom militærpolitiet løbende ud af husene. De irakiske styrker prøvede at finde ud af, hvor skuddene kom fra. Det virkede som om, at de reagerede mere på skuddene. Han hørte flere skud, men det blev ikke på noget tidspunkt rigtig farligt. Efter skudepisoden kom de danske MP'ere først ud. Han så nede i gyden nogle fanger komme gående en ad gangen. Fangerne kom ud alene. Han gik ud fra, at det var irakernes fanger. Fangerne blev ikke fulgt af soldater, de blev nærmest bare "dasket videre". Han lagde ikke mærke til, hvilke personer der i øvrigt forlod bygningerne, efter at fangerne var kommet ud af husene. Fangerne blev ført ud af husene efter skudepisoden. De fik næsten alle et lille spark bagi med indersiden af støvlen og et dask på baghovedet af de irakiske styrker på vej hen mod vejen, hvor han selv stod. Han så tre-fire fanger. De fik en hætte over hovedet og blev sat op på ladet af en pickup. En af de tilfangetagne blev tildelt en "skalle", efter at han havde fået hætte over hovedet. Derefter kunne man se, at der kom blod på hætten. Det foregik i en afstand af omkring 50 meter fra ham. Der var andre soldater, som så episoden. Da han så skallen, var der højere rangerende, danske soldater til stede. Han husker ikke hvem. Forevist organisationsdiagram har han forklaret, at **Vidne 33** godt kunne have været til stede. Episoden var noget, de efterfølgende talte om i lejren i delingen, som bestod af 30 soldater. Derudover har han talt med andre danske soldater om det. Nogle havde set det, mens andre ikke havde. Der var andre danske soldater, som stod tættere på, da den tilfangetagne fik skallen. Nogle af dem stod omkring to meter fra pickuppen. Der var ikke nogen bestemt afstand mellem de irakiske og danske styrker, da det skete. Pickuppen holdt næsten over for moskeen. Han meldte ikke hændelsen til nogen, for der var så mange, der så, hvad der skete. Han ved ikke, om der var andre, som meldte episoden. Han så ikke nogen gribe ind i anledning af hændelsen. Han talte efterfølgende med **Vidne 37** om episoden. Han kan ikke huske, hvad de nærmere talte om. Han talte også med **Vidne 38**, men ikke om denne episode. Han er ikke i tvivl om meldepligtens indhold. Daskene og sparkene var noget, der blev brugt for at genne fangerne på vej. Skallen var måske en måde i situationen at signalere overmagt på og få den tilfangetagne person til at

”falde ned”, men han fandt det irakiske politis adfærd helt unødvendig og alt for vidtgående. Han ville have fundet det fjollet at melde om det passerede, når så mange danske soldater overværede det. Hans nærmeste befalingsmand var bekendt med det, for de havde efterfølgende talt om det. Hans gruppefører var **Person 38**. Han kan ikke huske, om **Person 38** deltog i operationen. I modsat fald var **P 39** fungerende gruppefører, som han også talte med. Det var ikke alle soldaterne fra gruppen, som var til stede, idet nogle af dem havde været på ”leave”. Han talte også om det passerede med delingsføreren, **Vidne 33**, i forbindelse med debriefingen.

Episoden med skallen omtalte han i et interview til Politiken, jf. ekstraktens bind VI, side 767 f. Han havde tænkt, at det passerede var noget, som skulle drøftes med de irakiske styrker efter operationen. Det var ikke en diskussion, man med mening ville kunne tage med de irakiske styrker under operationen under hensyn til den opgavefordeling, der var. Målet med operationen var ikke at lære irakerne om menneskerettigheder m.v. De skulle lære at gennemføre en operation korrekt, og der måtte så efterfølgende være en dialog mellem de militære ledelser. Hvis han havde set irakiske styrker vedvarende slå en tilfangetagen, ville han måske have grebet ind. De dask og spark m.v., som blev givet, var måske irakernes måde at få overtaget over de tilfangetagne, hvilket dog langt overskred det, man som dansk soldat ville gøre. Han så ikke oberst **Vidne 14** i området, men han vil helt bestemt mene, at **Vidne 14** som de andre soldater gik rundt i området, da det var sikret. Han så ingen videokameraer på stedet. Han ved ikke, om der blev anvendt videokameraer ved **Mål 4**. Der var danske køretøjer til stede under operationen. Lige bag ham holdt der en dansk M113. Han har aldrig overværet grovere vold mod fanger end det, han så under operation Green Desert. De irakiske styrker virkede meget uprofessionelle. De kunne end ikke finde ud af at holde deres geværer korrekt.

Han ville frygte for sit liv, hvis han var blevet taget til fange af de irakiske styrker. Han tænkte ikke over, hvad der ville ske med de tilfangetagne. Han gik ud fra, at de havde fået fat i de rigtige personer, og at de ville komme i fængsel i lang tid. Han overvejede ikke, om de ville blive udsat for tortur. Efter operationen blev han kørt tilbage til den danske lejr på **Militærbase**. Han ved ikke, hvor fangerne blev ført hen. Han var ikke med til at transportere fanger og så ikke efterfølgende fanger komme til basen. Han vil tro, at eventuelle fanger ville blive ført til **Militærbase**, ikke den danske del af lejren. Basen dækkede et enormt område.

Vidne 14 havde på et tidspunkt efter operation Green Desert offentligt udtalt, at de danske soldater ikke havde set overgreb under udsendelsen i Irak, og at de ikke vidste noget om tortur, hvilket han selv opfattede helt fjollet, for det var åbenbart, at det forekom. Det var jo baggrunden for, at de ikke måtte anholde irakiske personer, for de kunne ikke sikre deres videre skæbne, hvis de overdrog dem til f.eks. irakiske styrker. Det havde han fået at vide af en dansk militærjurist inden udsendelsen. Han havde derfor skrevet en besked til TV2 News om **Vidne 14's** udtalelse, hvorefter han blev kontaktet af Politiken. De første to afsnit i Politikens artikel, jf. ekstraktens bind VI, side 767, står for journalistens egen regning. Når han dengang i 2012 fortalte journalisten, at de danske MP'ere gik først ind i husene, kan det være, at han da bedre kunne huske hændelsesforløbet. Han ved ikke, hvem der foretog anholdelserne, for han var ikke med inde i husene. Han kan huske, at han også udtalte sig i bogen "**Titel**", jf. tillægsekstrakt 1, side 541 ff. Eftersom koalitionsstyrkerne i juni 2004 havde overdraget suveræniteten til det irakiske styre, var operation Green Desert en irakisk operation. Det betød dog ikke, at en dansk soldat ikke kunne gå ind i et hus og tage fat i en person for derefter at overgive vedkommende til en irakisk soldat, der så stod for selve anholdelsen. Han ved dog ikke, om det var sådan, det foregik under operation Green Desert, for han var som sagt ikke med inde i husene. Det er desuagtet hans opfattelse, at de danske MP'erne gik ind for at fange personerne.

Vidne 37 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var geværskytte 1 i panserinfanterikompaniets 1. deling, 3. gruppe. Han er i dag ansat som sygeplejerske på Herlev Sygehus. **Vidne 33** var delingsfører for 1. deling. Under operation Green Desert var vidnet fungerende gruppefører, fordi hans gruppefører var på "leave". Der var tale om en delt rolle, idet næstkommanderende **Vidne 34** også deltog i operationen som "back up", fordi vidnet ikke havde så meget erfaring som gruppefører. Vidnet skulle lede sin gruppe.

Han kan ikke huske, om de blev briefet, inden de kørte ud på operationen. Han mindes svagt, at de var blevet varslet aftenen forinden om, at de skulle ud på en operation. De fik ikke mange oplysninger, fordi man søgte at holde efterretningsoplysningerne tæt til kroppen. De danske soldater havde tidligere været på en operation, hvor en læk antageligt havde forpurret formålet med operationen. Normalt modtager man inden en operation en briefing om målet, kørsel til og fra målet m.v.

De skulle under operation Green Desert danne ydre ring. Der var tale om en samarbejdsoperation med irakiske styrker. Danskerne skulle ved **Mål 1** afspærre en vej, således at irakerne med støtte fra danske MP'ere kunne rense målet. Ydre ring går ud på at kunne kontrollere, hvad der kommer ind og ud af området, således at de styrker, der arbejder i området får arbejdsro. Hvis de opdagede noget, der var ulovligt, skulle de i henhold til Rules of Engagement foretage tilbageholdelser, men ellers ikke. Det fremgik tydeligt af de medvirkende irakeres jakker, at de var fra TSU. Han husker ikke umiddelbart andre irakiske styrker. Når man kommer ud til et mål, placerer man sine køretøjer efter indbyrdes koordinering med de andre grupper, således at køretøjer og mandskab er placeret med overlappende, kegleformede sikringsretninger. Man sidder straks af køretøjet for at sikre området. I slutningen af operationen havde de kontakt til irakerne, som havde taget nogle tilbageholdte med ud fra målet. Det så ud, som om nogle af de tilbageholdte havde fået tæsk. De talte ikke meget med irakerne, for de forstod ikke hinanden, og danskerne havde ikke hele tiden adgang til en tolk. Danskerne kunne ikke give ordrer til irakerne. Han har ingen ide om, hvad de operative regler foreskriver om afstanden mellem ydre ring og de styrker, der skal arbejde i et sikret område, men han vil tro, at afstanden i vidt omfang må afhænge af terrænforholdene.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 332, viser nogle PMV'er. Han kan ikke genkende stedet. Fotoet i samme binds side 333 viser **Vidne 31** iført sorte støvler, hans to signalmænd, en tolk og en kvindelig antropolog, som hold 4 havde tilknyttet. Hun var vistnok i Irak på et feltstudie. Han vil tro, at det er **Vidne 33**, der ses gående forrest. Fotoet i samme binds side 335 siger ham ikke noget. Det er muligt at køretøjerne er placeret i V-form af hensyn til deres sikringsretninger. Han genkender målområdet på luftfotoet i samme binds side 331. Han vel mene, at hans gruppe stod i overgangen mellem de rødmarkerede områder for henholdsvis 1. og 3. deling skråt ud for moskeen. Han stod med ryggen til moskeen. Deres køretøj sikrede ind mod selve målområdet. Der var en relativt afslappet atmosfære. Normalt ville man rette fokus ud af området, når man danner ydre ring, men under hensyn til, at der var tale om et ikke helt ufarligt mål, havde de også fokus på dette. De kan godt under operationen have betragtet moskeen fra deres position. Man vil typisk ikke placere sig lige ud for en vejudmunding, fordi en sådan kan anvendes af fjenden som en skudkorridor. De stod placeret, så de kunne kontrollere dele af den gyde, der ses løbe ind mellem bebyggelsen skråt over for moskeen. Han kan ikke huske, om det var 2. eller 3. deling, der var placeret ved siden af 1. deling. Han så på et tidspunkt nogle tilbageholdte sidde op ad en mur, som man også kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind

2, side 144. Så vidt han ved, var der ikke danske soldater inde i moskeen. Der var i hvert fald ikke nogen fra hans deling eller gruppe, som gik derind. Han ved ikke, om der var irakiske soldater (ING) inde i moskeen.

Nogle irakiske soldater og danske MP'ere gik ned i en af de to gyder ved målet, som man kan se på luftfotografiet. Efter lidt tid hørte de nogle skud. Det var vanskeligt at vurdere, hvor skuddene kom fra. Hans gruppe rettede opmærksomheden mod skuddene. De knelede ned og gjorde deres geværer klar, så de om nødvendigt kunne besvare ilden. De havde ikke indsigt på fjender, så de begyndte ikke at skyde; det ville være at skyde i blinde med risiko for at ramme de danske MP'ere, som var inde i området. De var på daværende tidspunkt heller ikke klar over, om der blot var tale om vådeskud. Det var få skud henover 15-30 sekunder. Han husker ikke operationen som en operation med høj risiko. Kort efter modtog de en melding om, at alle var OK. Efter skudepisoden fortsatte de som planlagt, for de modtog ikke meldinger om, at de skulle gøre andet. Efter nogen tid førte de irakiske soldater omkring fire-seks tilbageholdte ud fra målområdet. De var iført hvide t-shirts, hvor der var blodstænk på. Han nævnte for **Vidne 38**, der var sygehjælper, at det da ikke så alt for godt ud, og de talte om, at **Vidne 38** burde tilse dem. De tilbageholdte blev ført op på ladet af TSU's pickupper, der holdt meget tæt på hans køretøj. TSU-personerne var meget hårde ved de tilbageholdte, der blev ført hårdt op på ladet med skub. Han så ingen slag eller spark. En af de tilbageholdte havde t-shirten trukket over hovedet. En TSU-person tog fat i vedkommende og gav ham en skalle, mens han stadig havde t-shirten over hovedet og strips om hænderne, så han ikke kunne værgе for sig. Der var ikke mere end omkring fem meter mellem pickuppen og vidnets køretøj. Vidnet og **Vidne 38** gik over til TSU-personen og råbte "stop" for at få ham til at lade være med at nikke de tilbageholdte skaller. "Stop" forstås af de fleste uanset sprogkundskaber. TSU-personen grinede lidt hånligt over det, men stoppede. Han vil i dag – som sygeplejerske – ikke tænke, at skallen var livstruende, men det er vanskeligt at vurdere, eftersom han ikke besigtigede den tilbageholdte. Det var en lidt grumset situation med noget juridisk miskmask, for de havde som sådan ikke kommando over irakerne. De opfattede det som et overgreb, der gik over grænsen for lovlig magtanvendelse, og derfor greb de ind. De meldte ikke episoden til andre. Han kan ikke erindre, hvorfor de ikke gjorde det – det var ikke noget, de overvejede dengang. De gjorde sig ikke forestillinger om, at den nye irakiske regering ville indebære, at overgreb begået af irakiske styrker uden videre ville ophøre. Han havde set fængsler blandt andet i området omkring Al-Faw tilhørende det lokale politi. Så vidt han husker deltog det lokale politi ikke i operation Green Desert. Man kunne ikke

alene ud fra uniformerne udlede, hvilke styrker de irakiske soldater tilhørte. TSU'erne var klart afmærket på deres uniformer. Det kunne teoretisk set forekomme, at civile iførte sig gamle uniformer, og civile kunne have skydevåben.

Efter episoden med skallen skete der ikke noget særligt i området, som han i dag kan huske. Da operationen var afsluttet, returnerede de til **Militærbase**. De tilbageholdte ved husmuren sad der i lang tid. Han mener ikke, at de blev kørt væk. Man ville normalt i forbindelse med en search-operation lade kvinder og børn blive i husene og tage mændene med udenfor. Danskerne medvirkede ikke til at foretage tilbageholdelser og havde intet med de tilbageholdte at gøre. Han vil tro, at TSU kørte dem væk, for det var deres operation. Han havde som menig soldat ikke behov for at vide, hvor de tilbageholdte blev kørt hen.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at så længe fangerne ikke var i deres varetægt, havde de ikke behov for at vide, hvad der skulle ske med dem. Han ville finde det passende at melde skallen op i systemet, hvis han havde vidst, at de tilbageholdte skulle føres væk af TSU. Han var normalt ikke gruppefører, men næstkommanderende i sin gruppe. Hvis han så noget væsentligt, ville han derfor typisk melde det til sin gruppefører, der så måtte melde videre opad i systemet. Han ved ikke, hvor meget information, der kan gå tabt i denne proces. Delingsføreren, næstkommanderende og de to andre gruppeførere var til stede i området, men han ved ikke, om de så skallen, for han er ikke klar over, hvor de præcist befandt sig i situationen. Personen, der fik en skalle, havde sine hænder bagbundet og befandt sig på pickuppen, da han fik skallen. Han så ikke andre tilfangetagne blive tildelt skaller. Han kan ikke huske, om han under udsendelsen på hold 4 talte med **Vidne 36** om denne episode, men han blev i sommeren 2017 kontaktet af **Vidne 36** herom.

Han vil tro, at man tænkte en del over, hvad der kunne ske med civile tilbageholdte i irakisk varetægt, men det blev nok også udvisket under udsendelsen. "Det unormale blev hurtigt til det normale". Han vil tro – uden at det nødvendigvis var italesat – at man havde en opfattelse af, at lignende mishandling som f.eks. skallen ikke var noget særsyn, ej heller når man også tog i betragtning, hvordan forholdene var i de fængsler, som han havde set. De fængselsceller, han havde set, var, som han husker det, helt nøgne rum. Han så ikke tilbageholdte i cellerne og ved derfor ikke, om fanger fik udleveret en madras til at sove på.

Cellerne i irakiske politistationer var generelt uhumske, og de irakiske politifolk anvendte typisk tagene på politistationerne som toilet.

Operation Green Desert var vist første gang, at hold 4 samarbejdede med TSU. Han mindes ikke, at de i øvrigt gennemførte operationer med TSU. Generelt forholdt det sig således med de irakiske styrker, at menige soldaters uniformer var meget dårligt afmærket. Uniformerne var bedst afmærket på højere rangerende soldater. De irakiske styrker var en lidt ubestemmelig masse, fordi soldaternes tilhørsforhold i meget vidt omfang ikke fremgik tydeligt af deres uniformer. Det var næsten umuligt at gennemføre en "joint patrol" med det irakiske politi, for de kom og gik, som det passede dem.

Han husker – eller de har i hans gruppe talt om – at de irakiske soldater var inde i moskeen under operation Green Desert. Han kan ikke huske, om der var civile til stede i moskeen. På et tidspunkt så de en TSU-person i minareten. De talte i gruppen derfor om, at det kunne have været nyttigt at have en dansk finskytte placeret på taget af moskeen eller i dennes minaret, men da det var en muslimsk helligdom, måtte danskerne ikke betrede denne. Han kan ikke huske, hvad **Vidne 31** gjorde, da der blev skudt ved **Mål 1**, og husker heller ikke, hvor mange skud der blev afgivet. Han havde intet med fangetransport under operation Green Desert at gøre og så heller ikke, hvordan fangerne blev transporteret.

Han ved ikke, hvilke dele af landet de irakiske soldater kom fra. Han ved dog fra Irak og senere udsendelse til Afghanistan, at disse landes soldater typisk ikke bliver indsat i deres eget lokalområde. Det har dog nok været et idealbillede.

Han deltog i missionsforberedende uddannelse i to måneder. Han kan ikke huske, hvilke forhold de blev undervist i. Han tror ikke, de blev undervist i, hvordan irakerne behandlede deres fanger. De blev undervist i god takt og tone i Irak. Hold 4 rejste til Irak i august 2004. Deres første opgave var at sikre Camp Eden, da den skulle rives ned. De tog derop fire dage efter ankomsten til landet. Til at begynde med boede de i nogle 100-mandstelte (Beduin Camp) i tre-fire dage, indtil de tog til Camp Eden. Beduin Camp var en britisk transitlejr med britisk feltkøkken og britiske toiletfaciliteter, og danskerne brugte ikke telte til noget, efter at de havde etableret Camp Danevang. De telefoner, som danskerne kunne anvende til at ringe hjem, var dog placeret ved Beduin Camp. Han mindes ikke raketangreb mod teltlejren.

Under operation Green Desert havde de fokus på hele området, idet der var tale om en rolig operation. Han er helt sikker på, at de også betragtede moskeen. Han så ingen tilbageholdte blive ført ud af moskeen. De gik frem og tilbage langs vejen. Man ville, når man indgår i ydre ring, meget sjældent bevæge sig uden for denne. Irakerne krydsede igennem ringen for at føre fanger over til deres køretøjer, der holdt placeret på ydersiden af ringen.

Når han tidligere under sin forklaring har udtalt, at irakerne ikke "som sådan" var underlagt dansk kommando, er det fordi, der mellem de danske og irakiske soldater måske kunne siges at bestå et udtalt "mester-elev-forhold". Det er således, han forestiller sig, at det forholdt sig, for det var meget normalt. Når de var ude at køre patrulje med irakere, ønskede de f.eks. ikke, at irakerne skulle have til opgave at sikre de danske køretøjer, så derfor kørte irakerne under sådanne patruljer imellem de danske køretøjer, der således kunne sikre konvojen foran og bagtil.

Vidne 38 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var geværskytte 2 og sekundær sygehjælper i 1. deling. Den næstkommanderende i delingen var **Vidne 34**. Delingen skulle under operation Green Desert danne ydre ring. De fik opgaven aftenen forinden. Ydre ring skulle sikre området udadtil, så der blev arbejdsro i området. De havde også soldater, som kiggede ind mod målet af hensyn til deres egen sikkerhed. Irakerne skulle gennemføre en search-operation efter våben og stoffer. Det var irakiske politifolk og TSU'ere, der havde til opgave at gennemføre operationen. Det var efter hans erindring irakernes første selvstændige opgave. De irakiske uniformer var en "blandet landhandel". De samledes inden transporten til **Mål 1** i et samleområde. Da de kom frem til målet, placerede de deres PMV'er og sad af køretøjerne for at foretage sikring omkring målet. De placerede sig på midten af vejen. Han mener at huske, at de ikke kørte sammen med irakerne hen til målet, men mødtes med dem der. Ydre ring skal normalt meldes, når den er klar. Han meldte via kommandovejen klar, og denne melding må også være gået til irakerne. Han vil tro, at **Vidne 37** var fungerende gruppefører for den gruppe, han indgik i. De havde ikke kommando over de irakiske styrker. Han genkender målområdet på luftfotoet af **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Hans gruppe stod i den ende af det med rødt markerede område for 1. deling ved siden af 3. deling, hvor der løber ind gyde ind mellem bebyggelsen i "TARGET 1". Han vil mene, at delingerne var placeret som angivet med rødt på luftfotografiet. Han mener ikke, at moskeen var en del af målet. Han så irakerne gå ind i husene. Han så ingen danskere, men nogle irakiske soldater, gå ind

i moskeen. Han så også nogle lokale komme ud af moskeen og blive placeret stille og roligt på kanten foran moskeen.

Der var på et tidspunkt en skudepisode. Inden skudepisoden havde han set irakerne gå ind i målet med danske MP'ere lidt på afstand for at mentorere irakerne. Der var sikkert omkring 15 meter mellem irakerne og de danske MP'ere. Han så de irakiske soldater foretage tilbageholdelser. Han så ikke MP'erne tilbageholde nogen. De skud, der blev afgivet, kom nede fra den gyde, der på fotoet ses skråt over for moskeen. Det lød som en skudsalve fra en AK-47. Han knælede ned og sikrede inden for sin højre og venstre begrænsning området udadtil, så han så ikke i retning mod gyden. Gyden udgjorde en skudkorridor. De besvarede ikke ilden. Efter skuddene kom de danske MP'ere og de irakiske soldater løbende ud derfra. Der gik derefter lidt tid, hvorefter de irakiske soldater efterfulgt af de danske MP'ere gik ind i gyden igen og foretog tilbageholdelser. Det var de irakiske soldater, der foretog tilbageholdelserne og førte de tilfangetagne ud til en pickup, der holdt i området nær ved eller ud for gydens udmunding. Afstanden fra vidnet til pickuppen var omkring 30-40 meter. MP'erne var i nærheden, men ikke ved pickuppen eller de tilbageholdte. De tilbageholdte gik i en lang række og fulgte med de irakiske soldater hen til pickuppen. De blev hverken slået eller sparket, men havde småskrammer og måske lidt blod på deres t-shirts fra tilbageholdelsen. De tilfangetagne kunne godt have været nede at ligge på jorden. Et search-team kan godt tage godt fat. Han så vistnok, at en af dem havde blod på sin t-shirt. De tilfangetagne havde deres t-shirts trukket over hovedet og strips om hænderne. Han så ikke, at der blev givet en skalle. Det var noget, han i situationen hørte **Person 36** omtale. Vidnet gik over til den irakiske soldat og bad ham stoppe. Han tilså derefter fangerne, først den fange der havde fået en skalle, for at vurdere, om de havde behov for forbindinger eller en ambulance. Fangen, der var blevet tildelt en skalle, havde fået en rift over næsen, men vidnet vurderede ikke, at næsen var brækket. Stripsene sad meget stramt om hænderne på fangerne, så vidnet og **Vidne 37** løsede med en kniv stripsene lidt, så de ikke strammede så meget. Han kan ikke huske, om irakerne hjalp til med dette, og ej heller, om der blev grinet hånligt, da han råbte "stop" til den irakiske soldat, der havde nikked den ene fange en skalle. Han er som stadig tjenestegørende soldat bekendt med meldepligten og meldte episoden til **Vidne 37** og **Vidne 34** på stedet, men han ved ikke om meldingen gik videre op i systemet. Der skete derefter ikke så meget. Han overværede ikke andre voldelige episoder end denne ene skalle. Hans deling returnerede efter operationen alene til **Militærbase**.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at det køretøj, som han hørte til, stod placeret i nærheden af det sted, hvor han udførte områdesikring, det vil sige i den nedre del af det rødmarkerede område for 1. deling, jf. luftfotografiet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331. De placerede sig ikke lige ud for gyden skråt over for moskeen, fordi den udgjorde en skudkorridor. 1. og 3. deling skulle udføre en højre-venstrebegrænsning, således at deres sikring blev flettet sammen, og der ikke var huller i sikringen.

Han kan ikke huske, hvor lang tid operationen varede, men han havde indtryk af, at det var mere end en time. De flyttede sig ikke, medmindre de fik ordre herom. Når der var ro på, kunne man godt bevæge sig inden for en "boks" på fire-fem meter, men ikke mere. Hvis de ville gå over til pickuppen, skulle de først melde dette.

De personer, der gik ud fra moskeen, blev placeret foran denne. Det var irakiske soldater, der førte dem ud af moskeen. Han ved ikke, om de senere blev ført et andet sted hen, eller om de var tilbageholdt. De sad der uden strips. Der var fem-seks personer. Dem, der blev sat på pickuppen, var blevet ført ud af bebyggelsen over for moskeen.

Han kan ikke tilslutte sig **Vidne 37's** forklaring for landsretten om, at rollefordelingen mellem danskerne og irakerne var noget juridisk mismask. Det var irakerne, der selv skulle foretage tilbageholdelser. De irakiske soldater kom gående ud af gyden med fangerne. Han ved ikke, hvad der forinden var sket nede i gyden, for det kunne han ikke se. Han havde alene hørt skud inde fra TARGET 1. Han mener ikke, at disse skud kunne være vådeskud fra en af de deltagende irakiske soldater. Han har været udsendt fem gange og kan sagtens høre forskel på et vådeskud og en "føling" med en længere skudsalve. Så vidt han husker, blev de tilfangetagne straks sat op på pickuppen og ikke sat på jorden. Han tilså ikke andre end dem, der sad på pickuppen. Det drejede sig om fem-seks personer, der var bundet med strips foran.

Han vidste ikke, hvad der skulle ske med de tilfangetagne, efter at de blev kørt væk fra området. Han kendte til rygter om, at irakerne kunne være brutale, og at deres behandling af fanger ikke svarede til danske forhold. Han tænkte ikke over, om de tilfangetagne efterfølgende kunne risikere at blive udsat for brutalitet. De irakiske soldater havde jo taget imod anvisningerne om at stoppe med at give skaller og om, at stripsene skulle sættes mindre stramt om håndleddene på de tilfangetagne. Hvis man så en irakisk soldat give en civil en skalle, havde man som dansk soldat pligt til at skride ind og sige "stop".

Han kunne ikke se, hvad MP'erne foretog sig inde i målet.

Vidne 39 har forklaret blandt andet, at hun er uddannet socialrådgiver og arbejder som socialfaglig koordinator ved Borgercenter Børn og Unge på Nørrebro. På hold 4 var hun kontorhjelper efter at have aftjent værnepligt.

Hun deltog i operation Green Desert som female searcher som beskrevet i Frago 284, Amendment 1, punkt 3 b. Hun skulle som female searcher kropsvisitere kvinder og børn, men der blev ikke brug for hende i denne funktion under operation Green Desert.

På operationen var hun sammen med **Vidne 37** fra Panserinfanterikompaniet. Hun indgik som en del af ydre ring. På luftfotoet over **Mål 1**, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331, genkender hun moskeen, der ikke var en del af målet. Hun stod skråt over for moskeen til højre. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 350, ser man hende i forgrunden. Hun stod under operationen på dette sted og observerede ind mod husene. Hun så personer blive taget ud fra husene og sat ved husmurene, mens husene blev gennemført. Det var primært irakerne, der gik ind i husene for at searche, men der kan også have været danskere med. MP'erne gik rundt sammen med irakerne, men hun kan ikke huske, om de var med inde i husene. Det er længe siden. Det var de irakiske styrker, der førte personerne ud af husene. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 357, ser man civile irakere til højre for døren. Hun husker det således, at tilbageholdte blev placeret til højre for døren, jf. tillige fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 348. Mens det var mørkt, var det i hvert fald koldt, og de civile fik da også på et tidspunkt tildelt nogle tæpper. Hun så ingen af de tilbageholdte blive slået eller sparket eller på anden måde blive mishandlet.

På et tidspunkt blev der skudt nede ad en lille gyde til højre for hende. Der var tale om flere skud, en salve. De danske MP'ere og irakerne løb tilbage ud ad gyden og satte sig på knæ rundt om hjørnet. Soldaterne i ydre ring satte sig også på knæ. Herefter løb de irakiske styrker tilbage og håndterede situationen. Hun husker ikke, om der var nogen, der blev tilbageholdt i forbindelse med skudepisoden. Hun tror det, men er ikke sikker. Hun så ikke en af de tilbageholdte blive slået eller nikket en skalle. De irakiske styrker skubbede nok lidt til de tilbageholdte for at få dem op på vognen, men hun så ikke nogen form for vold.

Hun opholdt sig på målet i nogle timer, men hun erindrer ikke hvor mange. Hun tror, at de fra **Mål 1** kørte tilbage til **Militærbase**.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har hun forklaret, at på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 350, ses et grønt køretøj, som normalt blev anvendt af irakerne. Hun tror, det er en irakisk soldat, der på fotoet ses lige til venstre for hende. Afstanden mellem de danske og irakiske styrker varierede, og navnlig til sidst var der en mere løs stemning, hvor irakerne gik rundt blandt de danske soldater. Også de danske soldater bevægede sig mere frit og var blandt andet henne og kigge på de våben, der var samlet ind. Hun erindrer ikke længere, hvilke ordrer der var givet forud for operationen. Hun kan ikke sige, om den gruppe mennesker, der ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 348, var tilbageholdt. Hun ved ikke, hvor lang tid der gik, inden der blev udleveret tæpper til irakerne. Hun så de irakiske fanger sidde oppe på ladet af en pickup. Hun kan ikke huske, om hun så dem blive kørt væk på køretøjet. Hun kørte ikke væk fra målet sammen med de tilbageholdte. Hun husker ikke, om andre danske køretøjer forlod målet sammen med irakiske køretøjer.

Hun deltog i den missionsforberedende uddannelse lige efter sin værnepligt. Inden udsendelsen gjorde hun sig mange tanker om, hvordan det ville være at blive udsendt til et land som Irak, der havde levet mange år under Saddam Husseins styre og skulle bygges op igen. Hun kan ikke huske, hvornår hun lærte om kropsvisitering. Hun så ikke irakisk politi gennemføre kropsvisitationer eller håndtere tilbageholdte. Hun kan ikke huske, om hun dengang talte med soldaterkammerater om, hvordan irakere behandlede tilbageholdte. Hun havde som kontorhjælper primært med lønninger og arbejdstider at gøre under udsendelsen, ligesom hun også var en del af brandmandskorpset. Hun kørte af og til på patrulje med CIMIC og en enkelt gang med de danske MP'ere. En af gangene kørte de til en politistation, hvor civile kunne søge om at blive politibetjent, og der stod mange foran stationen.

Vidne 40 har forklaret blandt andet, at han var gruppefører for 2. gruppe i Panserinfanterikompagniets 2. deling. Han er fortsat tjenestegørende i forsvaret.

Han erindrer ikke konkret befalingsudgivelsen til operation Green Desert. Hans opgave var at være en del af ydre ring ved **Mål 1**. På luftfotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331, stod han i det område, der er markeret med rødt som "2. deling". Hans gruppe var vistnok den midterste. Irakerne kørte frem til kanten af husene og havde opgaven med at gå ind i husene og gennemsøge dem for formentlig våben og søgte personer. Han mener, at

ydre ring blev etableret, før irakerne kørte ind. De irakiske styrker, der var med, kom fra TSU og var en form for specialstyrker. Han så ingen danske MP'ere gå ind i husene, og heller ikke hans egne soldater gik med derind. Mens irakerne var i husene, fortsatte de danske soldater med at sikre indadtil og udadtil. Der blev taget nogle personer med ud fra husene og placeret på pickupper. Han så ingen blive slået eller sparket.

Foreholdt sagsøger 6's forklaring for landsretten om, at han blev slæbt ud af bebyggelsen, har han forklaret, at han ikke erindrer, at nogen blev slæbt ud. Han så heller ikke nogen blive slået eller sparket, således som sagsøgeren har forklaret, at han blev. Han kan heller ikke genkende, at en person skulle være blevet slået og slæbt afsted, mens de danske soldater stod lige ved siden af. Han erindrer ikke præcist, hvor længe de tilbageholdte var på stedet, inden de blev kørt væk, men han har ikke lagt mærke til, at en tilbageholdt skulle have siddet fra kl. 4.30 til kl. 10.30 på knæ med hænderne over hovedet. Han kan ikke huske at have set fanger blive kørt væk.

Der var ingen i hans gruppe, der havde et militært kamera, og han er ikke bekendt med, at nogen i hans deling skulle have medbragt et sådant kamera. Den, der står i tårnet på en PMV, skal sikre området med PMV'ens maskingevær og ville aldrig stå og filme. Han kan ikke udelukke, at nogen af soldaterne tog et billede med et privat kamera, men der blev ikke filmet med et militært kamera.

Han havde som gruppefører ikke nogen opgave i forhold til irakerne, og det havde hans deling heller ikke. Der var på hans niveau ingen kontakt til irakerne. Han gav dem ikke ordrer.

Han erindrer, at han på et tidspunkt hørte nogle skud, men de kom ikke fra hans område. Han husker det som få skud. Det var en kort episode, som hurtigt var overstået. Ellers var der intet bemærkelsesværdigt ved operationen. Han så ingen tilbageholdte blive mishandlet. Han erindrer ikke at have set noget under operationen, hvor de irakiske styrker gik over stregen.

Han må have set tilbageholdte blive kørt væk, men han erindrer ikke, hvornår det skete. De tilbageholdte sad på ladet af pickupper. Han formoder, at hans deling kørte tilbage til [REDACTED] Militærbase. Han mener bestemt, at de ikke kørte sammen med irakerne. Han erindrer

ikke, hvad han lavede, da han kom tilbage til lejren. Der skete således ikke noget ekstraordinært. Han vidste ikke, at de tilbageholdte blev screenet på **Militærbase**.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han ikke husker nogen danske MP'ere gå med irakerne ind i husene. Der var to til tre pickupper med cirka seks irakiske soldater på hver. Han formoder, at irakerne gik ind i næsten samtlige huse på den vejstrækning, hvor hans deling dannede ydre ring. Han husker ikke at have hørt om en episode, hvor en tilbageholdt skulle være blevet nikked en skalle.

Udsendelsen med hold 4 var hans første og eneste udsendelse til Irak. Man talte om fanger i sammenhæng med Abu Ghraib og Hommel-sagen, men han erindrer ikke drøftelser om specifikke hændelser, hvor irakere skulle have behandlet fanger dårligt.

Der kan kun være én person ad gangen i tårnet på en PMV. Det kræver plads at operere et maskingevær, og man kan ikke løse denne opgave, hvis der står to i tårnet.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 338, ses en dansk PMV med en dansk soldat foran til venstre. Personen til højre for køretøjet er en irakisk soldat. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 335, ses også en person fra den irakiske sikkerhedsstyrke. Ingen i hans gruppe så således ud. Stedet på billedet ligner det område, som han stod i, og det kan godt passe, at det er taget på det sted, hvor den røde pil peger hen.

Inden udsendelsen deltog han i et kulturforedrag om irakiske forhold. Han erindrer ikke, om de blev undervist i irakernes behandling af fanger. De blev undervist i soldatens kort, og efter Hommel-sagen var der stort fokus på, hvordan danske soldater skulle behandle tilbageholdte. Det var ikke noget, der var relevant på hans niveau, for det ville blive håndteret længere oppe i systemet. Han har ikke hørt om, at nogen danskere skulle have taget fanger.

Vidne 41 har forklaret blandt andet, at han i dag er chefkonsulent i Fødevarestyrelsen. Under udsendelsen på hold 4 i Irak var han delingsfører i panserinfanterikompaniets 3. deling.

Inden operation Green Desert modtog han en mundtlig befaling fra **Vidne 31**. Han kan ikke huske, om de også modtog en skriftlig kopi af befalingen. Hans deling skulle være

med til at etablere ydre ring under operationen. De skulle ikke foretage tilbageholdelser. De danske styrker havde generelt ikke til opgave at foretage tilbageholdelser, men skulle monitorere og mentorere de irakiske styrker. Adskillige af de danske soldater medbragte egne kameraer under operationen, men der indgik ikke i operationen et combat camera team eller militære kameraer.

De forlod **Militærbase** tidligt, måske ved to- eller tretiden om morgenen, og kørte til et samlingssted, hvor de skulle mødes med de irakiske styrker, således at de kunne køre videre i marchorden til målet. Hele panserinfanterikompagniet deltog i operationen, bortset fra vistnok én deling, der var pålagt andre opgaver. De kunne ikke tale med de irakiske styrker, og der var alene tale om fysisk "link up". De kunne i praksis ikke give ordrer til irakerne, og han ville ikke vide, hvem blandt irakerne han skulle henvende sig til for at give en eventuel ordre. Det var hans indtryk, at det var irakiske ING-styrker, som de mødtes med. Da de kørte videre fra samlingsområdet, var det fortsat mørkt.

Ydre ring går ud på at sikre, at ingen udenforstående kan komme ind i eller ud fra målet. Under den konkrete operation skulle de sætte sig på trafikknudepunkter og skabe gode arbejdsvilkår for indre ring. Det var de irakiske sikkerhedsstyrker, der etablerede indre ring. Hans deling rådede over tre bælte køretøjer. De havde dagen forinden indøvet den kritiske fase, som er lige efter ankomst til målet. Så snart køretøjerne holdt stille, sad soldaterne af disse for så hurtigt som muligt at sikre området, således at indre ring derefter kunne etableres af irakerne.

Han genkender luftfotoet af **Mål** 1, jf. støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Markeringen med rødt af delingernes placering omkring målet er meget retvisende. De placerede et køretøj i den øvre del, midten og nedre del af det område på fotografiet, der er markeret som "3. deling". Gruppeførerne i hver ende af området havde ansvar for at koordinere bevogtningen med gruppeføreren i delingen ved siden. Under operationen opholdt han sig fortrinsvis ved sit køretøj, der holdt midt i 3. delings område. Moskeen var ikke en del af målet, men er markeret på fotoet, fordi de skulle være særligt opmærksomme på denne, dels fordi den havde et højt tårn, hvor der kunne være fjender, dels fordi de ikke måtte gå ind i moskeen.

Så vidt han husker, var der nogle danske MP'ere, som fulgtes med de irakiske styrker for at mentorere disse. Operationen var en "search and arrest"-operation. Det foregår sædvanlig-

vis således, at man først arresterer farlige personer og derefter udfører husundersøgelser. Det var irakerne, der skulle forestå "search and arrest". Der var ikke nogen af soldaterne i hans deling, som gik ind i målet sammen med irakerne. De danske MP'ere havde ingen opgaver under operationen ud over at mentorere irakerne. Hans deling havde fokus rettet ind mod målet og ud i området omkring dette. Han så ingen tilbageholdelser på dette tidspunkt.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 430, kan man se den midterrabat, hvor hans deling stod placeret. Pickuppen på fotoet er et irakisk køretøj, og bæltekøretøjet midt i billedet er et dansk køretøj, muligvis et fra hans deling.

Han blev overrasket over, at irakerne på et tidspunkt gik igennem ydre ring for at gå ind i moskeen. De kunne ikke kommunikere med dem og måtte egentlig bare se på, at det skete. En gruppefører fra vidnets deling spurgte, om han skulle gå med de irakiske soldater, hvilket vidnet forbød ham. Der gik fem-seks irakiske soldater ind i moskeen via hovedindgangen fra gaden. Han ved ikke, om irakerne foretog tilbageholdelser i moskeen. Han ved heller ikke, om der var lokale irakere, som efter morgenbøn blev anholdt uden for moskeen.

Han kan huske, at der på et tidspunkt blev skudt inde fra målet, men det var vanskeligt for ham at stedfæste, hvorfra der blev skudt. Han stod foran moskeen, så skuddene rungede. Hans gæt er, at der blev skudt nede i gyden skråt over for moskeen. Han vil tro, at der blev afgivet fem-otte enkeltskud, formentlig fra en AK-47. Han kan ikke afvise, at der var tale om skud, som irakiske styrker fejlagtigt havde afgivet. Ingen af de danske soldater afgav skud. De danske MP'eres våben lød på en anden måde end de skud, han hørte. Lidt efter skuddene kom de danske MP'ere hurtigt ud fra gyden, og det virkede som om, at de prøvede at komme hurtigt væk fra skyderiet. 10-15 minutter efter skuddene kom de irakiske styrker ud med nogle tilbageholdte, der havde trøjerne trukket over hovederne. Det så ud til, at der havde været lidt håndgemæng, og der var blod på trøjerne af nogle af de tilbageholdte, men det var jo også en situation, hvor der lige var blevet skudt. Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive slået, sparket, tildelt en skalle eller i øvrigt blive udsat for overgreb. Der blev vist observeret en episode med en skalle i 1. deling, hvilket blev påtalt over for de irakiske soldater af den danske gruppefører i delingen.

De tilbageholdte blev sat op på ladet af en pickup, seks til otte personer. De var bagbundet med strips. De sad og ventede på ladet så længe, at han besluttede at sende en sygehjælper

fra sin deling over for at tilse de tilbageholdte. Sygehjælperen meldte tilbage, at ingen af dem var ilde tilredt, men at der var nogle strips, som sad noget stramt om håndleddene. Dette blev påtalt over for irakerne og afhjulpet, og de tilbageholdte fik også noget at drikke.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, kan man se nogle lokale, som givetvis var blevet taget ud af husene af irakerne, således at husundersøgelserne kunne gennemføres. Det er efter hans opfattelse ikke personer, der skulle tilbageholdes. Det er muligt, at de hætteklædte soldater på fotoet er fra TSU. Soldaten uden maske i lysere uniform er formentlig fra ING. Soldaterne med røde baretter er formentlig irakiske førere. De tre soldater med hjelme er danske. Fotoet er taget inden for ydre ring, hvor der foregik koordination i forhold til "search" og sikring af beviser. De danske soldater stod rigtigt placeret i forhold til sådan koordination, inden ingeniører og MP'ere gik ind i målene for at sikre beviser. Der er givetvis tale om en opgaveoverdragelse og ikke ordredstedelse til de irakiske styrker.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 367, kan man se danske soldater i samtale med irakiske soldater og i forgrunden en dansk soldat, der løser sin opgave med sikring af området. På fotoet i samme binds side 360 kan man også se en dansk og irakisk soldat i samtale. Irakeren i baggrunden er formentlig en lokal tolk.

Operationen foregik – bortset fra skudepisoden – meget roligt og uden særlige begivenheder. Han så ikke nogen blive slået eller sparket eller på anden vis udsat for overgreb. De opholdt sig ved målet indtil omkring kl. 10.00 om formiddagen. Da ING havde trukket sig ud af området, kunne det danske kompagni også forlade dette. Han vil tro, at de tilbageholdte på det tidspunkt var blevet kørt væk. Han ved ikke, hvor de blev kørt hen. De blev formentlig kørt på de irakiske køretøjer. Det ville savne mening, hvis man havde flyttet dem fra pickupperne over på danske køretøjer. Hans deling skulle ifølge befalingen være forberedt på at køre til Camp Chindit og afvente videre forholdsordre for at kunne eskortere de irakiske styrker med tilfangetagne. Da operationen på **Mål 1** var færdig, kørte hans deling til Camp Chindit. Han vil tro, at de andre delinger returnerede til **Militærbase**. Det er et af hans køretøjer, som man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 386. Muren til højre i fotoet er sikkert en mur ind til Camp Chindit. Fotoet må derfor være taget lige uden for lejren. Den fremskudte kommandostation blev vist placeret relativt tæt på Camp Chindit. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 104, kan man i baggrun-

den se en britisk Landrover. Han ved ikke med fuldstændig sikkerhed, om billederne er optaget den 25. november 2004. Hans gruppefører 2 tog rigtig mange fotografier og var god til at angive tid og sted i de mapper, der blev oprettet med fotografier. På baggrund af fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 389, er han ret sikker på, at billederne er optaget den 25. november 2004, for det var meget sjældent, at de kørte samlet i to PMV'er. Opgaven med eskortering af en fangetransport blev ikke til noget. De holdt i Camp Chindit i to-tre timer, inden de fik ordre om at returnere til **Militærbase**. På fotoet i samme binds side 390 ses en af delingens PMV'ere, som er kørt i dækning for, at soldaterne kan hvile. Han kan ikke huske, om de forespurgte om en forholdsordre, men det har de nok gjort. Det er helt sikkert, at de ikke forlod Camp Chindit, før de fik lov til det. Han kan ikke huske, om han så tilbageholdte på **Militærbase**, da de returnerede til basen, og de havde ikke noget med de britiske eller irakiske styrker at gøre inde på basen. De kørte ind ad East Gate.

Han tror ikke, at han i forbindelse med operationen overvejede, om de irakiske fanger kunne risikere at blive udsat for overgreb.

Adspurgt af retten, om de seks til otte tilbageholdte efter vidnets opfattelse alle havde del i skudepisoden, har han forklaret, at det er en misforståelse, at der alene skulle have været seks-otte tilbageholdte, idet der kan have været 10-20 tilbageholdte. Han ved ikke, om de alle blev tilbageholdt i forbindelse med skudepisoden.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han tidligere har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps om filmoptagelsen fra **Mål 4**, jf. gengivelsen af hans forklaring i auditørrapporten af 17. oktober 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 705 f. Han vil tro, at det var **Person 35**, der havde rettet forespørgsel om tildeling af et kamera. De modtog et "nej" på forespørgslen.

I hans deling samlede de på fotos fra delingens opgaver. De havde muligvis også billeder fra andre delinger. De var gode at have, også så man kunne vise dem til sin familie. Han bad om at modtage disse fra soldaterne. Han vil tro, at han modtog dem på usb. Der var ikke en fysisk mappe med fotografierne. Han har forsøgt at indsamle så mange fotos som muligt og har fremsendt disse til advokat Peter Biering til brug for den verserende sag i landsretten. Han vil tro, at der var 30-40 fotos fra operation Green Desert.

Soldaten i lys uniform til venstre for en dansk soldat på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 350, kan muligvis være en soldat fra ING. Han vil tro, at der er omkring fem meter mellem den irakiske soldat og de danske soldater, og at forholdene på fotografiet også kan være illustrerende for 3. deling.

Under militæroperationer forbereder man sig altid også på worst case. Operation Green Desert forløb langt roligere end det, de forventede. "Most likely scenariet" omfattede, at der ville stimle mennesker sammen, men det gjorde der end ikke under operationen.

Irakere måtte godt have enkelte våben på bopælen, men man måtte ikke gå rundt at "svinge med dem" offentligt.

Forud for operation Green Desert havde han været med under "joint patrols" sammen med ING som led i overdragelsen af ansvaret til irakerne. Han kan ikke huske, om det var 601 eller 602 ING. Patruljerne gik ud på "show of presence" – irakerne skulle "vise flaget" – og de danske soldater skulle monitorere irakerne. Danskerne var nok mere fokuserede end irakerne på, hvordan "search" gennemføres, herunder i forhold til kvinder. Han oplevede ikke, at irakiske sikkerhedsstyrker anvendte varselsskud eller skud til at signalere, at man nu kontrollerede et område. Han har ikke haft oplevelser, som gav ham indtryk af, at irakiske soldater under tjeneste var påvirket af alkohol eller narkotika. Under udsendelsen så han ikke irakiske fængselsceller. Han mindes ikke at have set irakiske soldater håndtere fanger.

Personen med blålige bukser til højre på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, er muligvis fra TSU, men det er vanskeligt at vurdere på baggrund af den jakke, han er iført. Der var en vis sammenblanding af uniformer. TSU-soldaterne bar typisk mærker eller jakker påført "TSU".

Under operation Green Desert gik han også rundt og tilså sine tre grupper. De danske MP'ere mentorerede irakerne under irakernes gennemførelse af "search and arrest". Han ved ikke, hvor tæt de danske MP'ere fulgte de irakiske soldater, for det foregik inde i tæt bebyggelse. Han ved derfor heller ikke, om de gik ind i husene sammen med irakerne.

Han deltog inden udsendelsen på hold 4 i missionsforberedende uddannelse, der varede et par måneder eller tre. De modtog en dags sprogundervisning i irakisk og blev ligeledes

undervist i kulturforståelse, herunder om sunnier og shiaer. Det var vist almindelig kendt, at der var konflikter mellem sunni- og shiamuslimer. Der var ikke et fokus på, om der var tale om en blodig konflikt. Han kan ikke huske, om der i undervisningen indgik emner om irakernes efterlevelse af menneskerettigheder. På hold 3 havde der været en sag med en MP-officer, som gav anledning til, at man på hold 4 som udgangspunkt ikke måtte tilbageholde personer. Han har ikke tidligere set e-mail af 19. juli 2004, kl. 13.44, jf. ekstraktens bind V, side 69 f. Ved gennemlæsning af e-mailen ser den for vidnet ud til at omhandle tilfælde af vold eller tortur. De blev under den missionsforberedende uddannelse ikke præsenteret for sådanne problemstillinger.

Vidne 42 har forklaret blandt andet, at han i dag er folkeskolelærer på Haderslev Realskole. På hold 4 var han under udsendelsen til Irak gruppefører 1 i panserinfanterikompaniets 3. deling. Personen med navneangivelsen **Vidne 42** på det foreviste klip om en IED fra episode 6 den 22. oktober 2004 i dokumentarfilmen "**Film 1**" er ham. De var kørt ud for at afløse en anden gruppe, hvor en af gruppens biler blev ramt af en IED. Han havde kontakten tilbage til lejren. Der gik otte-ni minutter, indtil briterne ankom. De så nogle personer i et hus nær stedet, og det var en vanskelig vurdering, om de skulle skyde mod huset. Han besluttede ikke at åbne ild, da han så, at personen i huset var en ældre dame med en kost. Den danske reaktionsstyrke ankom og kørte de sårede væk. Briterne forblev på stedet. Efterfølgende ramte de atter en vejsidebombe. Episoden med vejsidebomber er den begivenhed, der står stærkest i hans erindring om udsendelsen. Vejsidebomber var i denne periode en del af trusselsbilledet.

På operation Green Desert var hans gruppe placeret i højre side af 3. deling ved **Mål 1**, op imod 1. deling. De fungerede også som en slags reserve for de to øvrige grupper i delingen. På luftfotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331, var hans gruppe placeret i det røde felt benævnt "3. deling". Han var kontaktleddet til 1. deling og kunne fra sin position se ned ad gyden til den ene side og over på moskeen til den anden. Det var mørkt, da der blev etableret ydre ring. Han havde ingen kontakt til irakerne, kun til den danske delingsfører. Efter at de havde etableret ydre ring, rykkede irakerne ind med deres køretøjer. Alle de irakiske soldater havde knæklys på, så man kunne genkende dem. Det var lige på grænsen til at blive lyst, så man kunne godt se, at der – da irakerne rykkede ind – kom en person ud på taget af et af husene med sort hætte uden knæklys. De overvejede, om de skulle skyde, men ventede lige lidt, hvorefter den pågældendes makker kom ud og identificerede ved

hjælp af et knæklys personen på taget som en soldat. Han så irakiske styrker gå ind i huse-
ne og komme ud igen, hvorefter de placerede nogle tilbageholdte op ad en mur.

Han så civile irakere, men ikke irakiske soldater, gå ind i moskeen. Han bad om forholds-
ordre og fik at vide, at de bare skulle lade dem gå. Han så herefter også civile irakere
komme ud af moskeen. Dem, der kom ud, lod de bare gå. Mønsteret var generelt, at iraker-
ne ret hurtigt tilpassede sig og videreførte deres hverdagsliv, når danskerne var på opgave.

Han kan huske, at der blev skudt, og han så, at der kom en britisk soldat og en dansk MP'er
løbende ud af gyden. Normalt er man meget opmærksom, når man rykker ind i et mål, men
efterhånden som en operation skrider frem uden problemer, lader men geværet falde lidt
ned og slapper mere af. Der blev affyret mere end et skud. Han gætter på, at skuddene blev
affyret fra en AK-47. Efter skudepisoden steg deres opmærksomhed på ny, de gik på knæ
og lagde geværet ved skulderen. Danskerne blev i ydre ring. 1. delings gruppefører rykke-
de måske en lille smule frem i forhold til ham selv, men der var ingen danskere, der gik
ned i gyden. Der var ingen danskere, der deltog i skudepisoden. Han erindrer ikke, om der
blev foretaget tilbageholdelser i forbindelse med skudepisoden. Han så tilbageholdte blive
placeret ved husene, men om det var personer fra gyden eller husene, erindrer han ikke.
Han så ikke nogen nikke en tilbageholdt en skalle, og det var heller ikke noget, han hørte
om bagefter. Hvis nogen fra gruppen havde set det, ville de have talt om det.

På billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 144, ser man irakiske soldater. Han formo-
der, at dem med hjelme er fra det danske militærpoliti, og det er også deres bil, der ses hol-
de foran. Han så den situation, der er afbilledet på fotoet, herunder så han de tilbageholdte
ved porten. Han så dem blive placeret op ad muren, og der blev holdt øje med dem, men
han så ingen slag eller spark mod de tilbageholdte.

Operation Green Desert forløb generelt fint, og det er hans indtryk, at de irakiske styrker
udviste en professionel adfærd. Det, der står stærkest i hans erindring fra operationen, er
situationen med personen på taget. De irakiske styrker forlod målet før danskerne. Han
husker det som om, at tilbageholdte blev kørt væk på nogle gamle britiske eller amerikan-
ske lastbiler, som de irakiske styrker havde fået. Han ved ikke, hvor mange tilbageholdte
der blev kørt væk. De tilbageholdte blev kørt til Camp Chindit. Hans deling kørte også –
som den eneste – til Camp Chindit, hvor de gjorde holdt udenfor. De fulgtes ikke med de
irakiske lastbiler til Camp Chindit, og han har ikke set dem køre ind i lejren. De to andre

delinger kørte tilbage til **Militærbase**. Han formoder, at de opholdt sig i en til to timer ved Camp Chindit. De skulle være klar til at eskortere lastbiler med tilbageholdte til **Militærbase**, men en sådan eskorte blev ikke iværksat med hjælp fra hans deling. De lastbiler, som irakerne havde transporteret tilbageholdte på, var ikke med, da 3. deling kørte tilbage til **Militærbase**. Han så ingen tilbageholdte hverken i Camp Chindit eller på **Militærbase**.

På billedet i støttebilagssamlingens bind 2, side 104, ses 3. gruppes PMV holde uden for Camp Chindit, der ses til højre i billedet. Billedet er taget fra 2. gruppes PMV. På billedet i støttebilagssamlingens bind 4, side 389, ses vidnet delingsfører. Camp Chindit ses inde til højre. Delingsføreren havde ikke hjelm på, hvilket viser, at trusselsniveauet på dette tidspunkt var lavt. På billedet i støttebilagssamlingens bind 4, side 390, ses 3. gruppes PMV holde inde i lejren, men han erindrer ikke situationen, for han sov på dette tidspunkt.

Han har ikke set irakiske styrker behandle tilbageholdte på andet end en ordentlig måde. Han ville have reageret, hvis han havde set en for hårdhændet behandling over for de tilbageholdte, der sad op ad muren, for han stod helt tæt på. Han så slet ikke noget i relation til fangebehandling under de irakiske styrkers transport af tilbageholdte.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han fra gyden hørte en kort byge af to til fire skud. Han vil mene, at der var tale om en handling fra én person. Han ville helt sikkert have erindret det, hvis han havde set en soldat nikke en tilbageholdt en skalle. Det ville have været en sådan afvigelse fra normalen, at han ville have lagt mærke til det. Under operationen var hans hovedfokus at sikre ydre ring. Han kan ikke sige, om MP'erne gik med irakerne ind i husene. Han mener, at det kun var irakerne, der gik ind, men kan ikke udelukke, at de danske MP'ere også gik med. Han så ingen irakere blive ført ud af moskeen og placeret op ad moskeen som forklaret af **Vidne 38**. Det ville være mærkeligt, hvis det var foregået, uden at han havde lagt mærke til det, for han stod lige over for moskeen. Da han så civile irakere gå ind i moskeen, bad han om en forholdsordre om, hvad de skulle gøre, og han fik den besked, at de ikke skulle gøre noget. Herefter gik civile irakere ind og ud af moskeen, som de ville. Når han bad om forholdsordre, selv om moskeen ikke var en del af målet, var det fordi, at man i forbindelse med en anden episode i Irak havde erfaret, at der kunne være skjult våben i en moske. 3. deling kørte sammen med kompagniets øvrige delinger væk fra **Mål** 1 og kørte herefter – som den eneste – til Camp Chindit. Forinden var irakerne kørt af sted med de tilbageholdte, så de kørte ikke

sammen med irakerne. Han kan ikke huske, om irakerne også på et tidligere tidspunkt havde kørt tilbageholdte væk fra området.

På fotoet i forelæggelsesekstrakten, side 195, ses i midten af billedet en dansk soldat. Den grønne pickup er et irakisk køretøj. Der står irakiske soldater ved bilen. Afstanden på fotografiet mellem danske og irakiske styrker var ikke usædvanlig.

Danskerne støttede irakerne i forbindelse med valget, og hans gruppe fløj også ud med seks irakere i helikopter samt lavede ”joint patrols”, hvor de lærte irakerne at etablere checkpoints og kropsvisitere personer. Danskerne havde metaldetektorer til brug herfor, men det havde irakerne ikke. Hans gruppe havde fået at vide, at de først skulle vise irakerne, hvordan de skulle gøre, hvorefter man skulle observere, hvordan irakerne udførte opgaven. De havde kontakt med den samme irakiske deling i begyndelsen af udsendelsen, og den irakiske delingsfører var god at samarbejde med og lærte hurtigt af danskerne. Det var altid ING, som han kørte patruljer med, og de var mere lærenemme end de irakiske politistyrker, som var under middel og mere egenrådige. TSU, som de mødte på større operationer, var vistnok en del af ING. TSU var med i operation Green Desert og fremstod som en specialstyrke med sigtemiddel på deres våben og mere ensartede uniformer end andre fra ING. De TSU-personer, han så, var meget ens klædt, hvorimod ING’s uniformer var lidt mere rodede. Det lokale politis (IPS) uniformer bar præg af, at de tog på, hvad de selv syntes.

Han deltog i den missionsforberedende uddannelse med hold 4 fra april eller maj 2004. Der var kulturforedrag og et irakisk sprogkursus, hvor de lærte irakiske grundbegreber. De modtog også undervisning i soldatens kort. Under et foredrag i et auditorium blev spørgsmålet om tortur berørt, og det blev gjort klart og tydeligt, hvad danskerne skulle gøre, hvis de kom i en situation med tilbageholdte. Som udgangspunkt skulle briterne tage tilbageholdte, og på længere sigt skulle irakerne selv håndtere fanger. Undervisningen blev givet af en militærjuridisk rådgiver. Han erindrer ikke, om det var Vidne 17. Det primære fokus var, hvad de danske soldater selv skulle gøre, og hvem der havde ansvaret for hvad. En af soldaterne spurgte, om man ikke måtte udsætte en iraker for hård behandling, hvis vedkommende vidste noget om vejsidebomber, og det blev klart svaret, at det måtte man ikke. Hommel-sagen kørte på det tidspunkt, men han erindrer ikke, om de hørte om klager fra irakiske fanger over behandlingen af dem. De fik at vide, at hvis de tog tilbageholdte, var det deres ansvar at følge op på, hvad der skete med de pågældende. Han

vil tro, at det i så fald måtte være nogle andre end ham som gruppefører, der skulle følge op herpå. Han hverken så eller hørte noget om, at de irakiske styrker behandlede deres fanger hårdhændet. Det blev nævnt på et tidspunkt, at irakerne selv havde ansvaret, men at danskerne skulle gribe ind, hvis de så noget, som ikke var hensigtsmæssigt. Foreholdt **Vidne 37's** forklaring for landsretten om, at "de ikke gjorde sig nogen forestillinger om, at den nye irakiske regering ville indebære, at overgreb begået af irakiske styrker uden videre ville ophøre", jf. retsbogen af 22. marts 2018, side 5, 1. afsnit, har han forklaret, at sådanne refleksioner havde han ikke. Han erindrer heller ikke snak blandt de udsendte om overgreb som forklaret af **Vidne 17**. Det var ikke hans indtryk fra hold 4. Han var ikke selv bekymret for, hvordan irakerne behandlede tilbageholdte, for han så ingen overgreb fra de irakere, han samarbejdede med.

Vidne 43 har forklaret blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i forsvaret. Han var i 2004 udsendt på hold 4 til Irak. Han var geværskytte 3 og sanitetsmand i panserinfanterikompagniets 3. deling. **Vidne 41** var hans chef.

Han deltog i operation Green Desert. Han husker intet om befalingen før operation Green Desert, men sædvanligvis gennemgås en befaling mundtligt inden en operation. Han genkender luftfotoet af **Mål 1** i støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Han stod ude på vejen nede omkring hjørnet af bebyggelsen over for moskeen. Han kan ikke huske noget om, at ING på et tidspunkt gik ind i moskeen. Han så nogle tilbageholdte, der sad placeret på irakiske pickupper. Han så ingen tilbageholdelser. På et tidspunkt hørte han nogle skud, som gav dem anledning til at skærpe opmærksomheden, men derudover var det en meget rolig operation. Skuddene kom lidt ud af det blå under "rensningen" af målet. Det blev vist hurtigt meldt over radioen, at det ikke var noget alvorligt. Skuddene kom inde fra bebyggelsen, men han ved ikke, hvorfra der mere præcist blev afgivet skud. Han skulle være med til at sikre ro. Han holdt sig lige i nærheden af sin PMV. Han hæftede sig ikke ved andre usædvanlige forhold end skudepisoden. Han tog med sit eget kamera nogle fotos under operationen, som han efterfølgende har gemt i en mappe på sin PC med titlen "Green Desert". Han har sendt disse fotos til advokat Peter Biering. Ved gennemsyn af sine fotos kunne han se, at tilfangetagne var blevet sat på et irakisk køretøj. Han så ikke nogle blive udsat for overgreb, slag, spark, skaller eller lignende. Han skulle sikre udad, så han kiggede ikke meget ind i målområdet, hvorfor der godt kan være foregået noget der, som han ikke så. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 138, kan man se vidnet uddele handouts til lokale med information. Han kan ikke huske baggrunden for, at han uddelte han-

douts, eller hvem der havde givet ham løbesedlerne. Fotoet kan godt være taget i begyndelsen af operationen efter, at det var blevet lyst. Det var sædvanlig procedure, at sådan information blev uddelt i forbindelse med operationer.

Han mindes ikke at have set de irakiske tilbageholdte blive kørt bort fra målet. Han har i forhold til sin erindring om operationen i vidt omfang været nødt til at støtte sig til de fotos, han har optaget under denne. Da de var frigjort, returnerede de direkte til **Militærbase** **████**. Han mindes ikke, at de først kørte til Camp Chindit, men det er meget muligt. Han genkender personerne fra sin deling på fotografierne i støttebilagssamlingens bind 4, side 389 og 390.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han har været ansat i militæret siden 2003. Han er i dag kampvognskommandør. Udsendelsen på hold 4 var hans første udsendelse. Han har ikke siden været udsendt til Irak. Han deltog i missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen på hold 4. De modtog sikkert en kulturbriefing, der varede et par timer. Han kan ikke huske det, men det er sædvanligt. De blev ikke undervist i samarbejdet med irakiske styrker. Han kan ikke huske, om de fik noget at vide om de irakiske styrkers uddannelsesniveau. Han antog sikkert, at uddannelsesniveaueet ikke var højt, fordi styrkerne lige var blevet etableret. Han husker heller ikke, om de under uddannelsen modtog informationer om irakernes behandling af fanger.

Under udsendelsen gennemførte de ”joint patrols” med de irakiske styrker, hvor irakerne udførte de opgaver, som de skulle, og hvor de danske soldater kunne observere, hvordan irakerne løste disse opgaver. Opgaverne kunne f.eks. bestå i etablering af checkpoints. Han mindes ingen situationer, hvor de irakiske soldater ved sådanne checkpoints foretog tilbageholdelser. Han kan ikke huske, hvor mange ”joint patrols” han deltog i – et gæt vil være mellem 10 og 20 patruljer. Han så ikke under udsendelsen irakiske celler. Det er muligt, at han var på besøg på en politistation, men det var ikke et sted med tilbageholdte.

Skudepisoden omfattede måske nogle hurtige skud efter hinanden. Han kan ikke huske, om det var en eller flere skudsalver. Han kan ikke huske, om der både var irakiske soldater fra ING og TSU ved **Mål** 1. Det må man kunne se på fotografierne. Han mener ikke, at der var nogen af de danske soldater ved **Mål** 1, der bar militære kameraer eller videokameraer. Han vil tro, at han har sendt omkring 25 fotografier fra operation Green Desert til advokat Peter Biering.

Vidne 44 har forklaret blandt andet, at han i dag er politibetjent. På hold 4 var han militær politisergent. Han havde forinden været udsendt til Kosovo og har også i Bagdad været livvagt for den danske ambassadør. Hold 4 kom ned til kaotiske forhold, fordi de skulle skifte lejr fra Camp Eden til Camp Danevang. MP'erne udførte opsyn inden for lejren med de danske soldater og tilsyn med de lokale politistationer. De kørte rundt til stationerne for at finde ud af, hvad man manglede på stationerne, og hvor langt de var i deres faglige udvikling. Alt var mangelfuldt både i forhold til midler og til rekruttering. Nye politifolk måtte f.eks. selv sørge for at anskaffe sig uniformer. Hver MP'er havde ansvaret for kontakten til en af de lokale politistationer, men han kan ikke huske, hvilken station han var tildelt. De monitorerede stationerne løbende, og de kørte sammen rundt til stationerne, så han har set flere stationer end den, han havde ansvaret for. Han har formentlig været inde på politistationen i Az Zubayr forud for operation Green Desert, men han kan ikke huske, hvordan den så ud.

Under besøgene på politistationer holdt de møder med cheferne for at finde ud af, hvilke behov den pågældende station havde. De gennemførte også "joint patrols". De var nok ude på den måde omkring hver 14. dag. Han så ikke irakiske politifolk mishandle lokale, men deres uddannelsesniveau var dårligere end niveauet for danske politifolk. De uddannede dem i politifærdigheder, f.eks. i forbindelse med etablering af checkpoints, bevissikring, magtanvendelse, og hvordan man gebærder sig i et lokalsamfund. De underviste også politifolk i, hvordan man pacificerer en person og giver håndjern på. Dette uddannelsesforløb blev indledt relativt sent under udsendelsen af hold 4. Han kan ikke huske, om de påbegyndte forløbet før eller efter operation Green Desert. De gennemførte en del kørsler med personer fra IPA, herunder civile betjente fra Irland og New Zealand. Der kom sidenhen danske civile betjente til hold 4, som indgik i uddannelsen af de irakiske politifolk. Danske MP'ere har ikke helt samme uddannelse som en civil betjent, og MP'ernes indgangsvinkel til operationer var mere militær. De civile betjente kunne derfor monitorere og mentorere endnu mere professionelt i forhold til traditionelle politimæssige færdigheder.

Under operation Green Desert var han ved **Mål 1** som gruppefører for en gruppe, der havde tilgang af nogle soldater fra panserinfanterikompagniet. Han kan ikke huske, om der også var andre MP'ere i gruppen. Forevist døgnrapport, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 454, bekræftede han, at der må have været fire MP'ere på **Mål 1** inklusive vidnet. Der var derudover en tolk, **Vidne 25**. Han husker det på den måde, at MP'erne ikke var til-

strækkelige til at dække det område, hvor der skulle gennemføres ”search and arrest”. De fik derfor ved målet tildelt omkring ti soldater fra panserinfanterikompagniet. MP’erne var foruden vidnet **Person 40**, **Vidne 56** og måske også **Person 41**. Vidnet havde ansvaret for én del af **Mål 1**, ligesom de øvrige MP-sergenter havde ansvaret for andre dele af målet. De havde hver især folk under sig til at udføre de opgaver, som de havde ansvaret for.

Foreholdt auditørrapport af 27. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 661, har han forklaret, at det er korrekt, at hans gruppe skulle dokumentere fund af våben m.v., når irakerne havde tømt husene for personer.

Bemærkningen i Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra i) om ”mentoring/monitoring” må ses i det lys, at der ikke var forberedelsestid, så de danske MP’ere kunne ikke forud for operationen fungere som mentorer for irakerne i relation til denne operation. Han kan ikke huske, om de forud for operationen fik instruks om, at de under operationen skulle mentore og monitorere irakerne. Han husker, at de før operationen blev briefet, men ikke hvem der forestod briefingens eller nærmere om indholdet heraf. Han kan dog huske, at målene blev omtalt, og at der skulle søges efter våben. De var noget fortørnede over, at operationen skulle gennemføres så hurtigt, hvorved de ikke havde meget tid til forberedelse. Tidspunktet for operationen, hvor de lokale kunne være i moske for at bede, var også i deres øjne mindre heldigt valgt, for så ville personerne ikke være hjemme i husene, når der skulle gennemføres husundersøgelser. MP’erne så det som en fordel at kunne foretage husundersøgelser om natten, mens beboerne var hjemme, således at beboerne kunne se, at husundersøgelsen blev foretaget korrekt. Det ville endvidere øge mulighederne for, at man kunne anholde de søgte personer. Det var irakerne, der skulle foretage arrestationer af de mistænkte, mens de danske MP’ere skulle forestå husundersøgelserne bagefter. Han genkender beskrivelsen i befalingens punkt 3, litra j), om ”Entering of Houses”. I princippet burde der ikke være nogen forskel mellem, om det var danske MP’ere, der foretog tilbageholdelser, eller om disse blev gennemført af irakerne. Operationen var en prøve på, om irakerne kunne stå på egne ben, hvilket var det, de skulle uddannes til. Det var ikke hans opfattelse, at irakerne blot var MP’ernes ”forlængede arm”. De kunne ikke sanktionere manglende efterlevelse af instrukser andet end ved at indberette den pågældende iraker.

Han kan ikke huske, hvem han kørte med fra **Militærbase**, da de skulle ud til målet. De kørte til et opsamlingssted ved Camp Chindit, der blev anvendt før og efter operationen, og hvor der blev briefet under deltagelse af TSU og ING.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 82, viser en britisk Scene of Crime Officer, der knæler. Den stående soldat er en dansk MP'er. Man kan se hans sorte armbind, men han kan ikke huske, hvad vedkommende hedder. På billedet ser det ud til, at der er blevet beslaglagt noget PC-udstyr. Han vil tro, at den britiske officer har været bindeleddet for alle de danske MP'ere, der havde været inde i husene i **Mål** 1. ING og TSU deltog i operationen ved **Mål** 1. Han kan ikke helt afvise, at IPS også deltog i operationen.

Forevist Sitrep fra den 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 450, har han forklaret, at oversigten over enheder, der havde deltaget i operationen, forekommer korrekt. Han kan ikke huske, hvilken nationalitet Corrunna Coy havde. De enheder, der er nævnt under 6. – 10. bullet, må have været engelske. Han antager ud fra opstillingen over deltagende enheder, at IPS ikke deltog i operationen.

Han genkender luftfotoet af **Mål** 1 i støttebilagssamlingens bind 4, side 331. Han ankom kørende med andre til målet fra området nederst i fotoet, og de parkerede i det område, der på fotoet er markeret "2. deling", hvor de holdt, indtil operationen var blevet iværksat. De afventede, at irakerne havde fået personerne i målet ud af husene, som han også har forklaret til auditørrapport, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 661. Der blev ledt tilbageholdte personer ud af husene, og personerne blev muligvis registreret af SOCO-manden. Han mindes ikke, hvor de anholdte blev placeret. Det er korrekt, som det er anført i rapporten, at han ikke mindes at have set anholdte. Hans gruppe foretog, så vidt han ved, ikke tilbageholdelser under operationen.

Som det fremgår af døgnrapporten for den 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 455, havde TSU og ING fået ordre på, at de først skulle foretage anholdelser og lade alt andet i husene ligge. Det er meget muligt, at ordren herom blev givet under briefing forud for operationen af enten danskere eller briter. MP'erne gennemførte derefter husundersøgelserne. **Mål** 1 var delt op i flere sektorer. Den del af det samlede mål, som han sammen med sine folk skulle undersøge, lå i den nedre del af målområdet, som er markeret på luftfotografiet. ING og TSU havde ikke fået alle folk ud af husene i strid med den ordre, som han havde indtryk af, at de havde fået. Da dette ikke var tilfældet, blev de

danske MP'ere nødt til at rømme husene for tilbageværende civile, herunder børn og kvinder, før de kunne undersøge husene. Han mener ikke, at de danske MP'ere tilbageholdt personer i forbindelse hermed. Han så ikke de irakiske styrker banke tilbageholdte. Han så heller ikke danske styrker slå eller sparke nogen, og det gjorde han heller ikke selv. Det hele forløb roligt. MP'erne udarbejdede under ransagningen en skitse af hvert hus, hvorefter de undersøgte huset og dokumenterede fund med fotos. Irakerne skulle stå for arrestationer, hvorefter MP'erne skulle forestå al husundersøgelse, som de havde mere forstand på end irakerne. Denne opgavefordeling havde irakerne ikke helt forstået, så de havde allerede rykket rundt på møbler og hældt indhold ud af skuffer. Det gav ham anledning til den kritiske bemærkning herom i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 661 nederst/662 øverst.

På et tidspunkt havde han taget sin tolk **Vidne 25** med, fordi en irakisk soldat fra ING ønskede, at han skulle medvirke til en husundersøgelse uden for vidnets område, hvor irakerne havde fundet en masse våben. De kom ind i et åbent område, hvorfra de kunne se, at der var våben inde i huset. De bad om at få opsat sikring, således at de på et senere tidspunkt kunne undersøge huset. Da de senere gik tilbage, blev de beskudt fra et tag, hvorfor de måtte søge dækning bag en ca. to meter høj mur. Han kan ikke helt huske, hvorfra der blev skudt, men de befandt sig muligvis langt oppe i den gyde, der på luftfotoet ses skråt over for moskeen, eller gaden oven for. Der var ikke tale om vådeskud, og han havde ikke indtryk af, at det var ING eller TSU, der først skød. Der blev afgivet fem-ti skud, og det lød som skud fra et automatvåben som f.eks. en AK-47. TSU og ING tog ildkampen op og skød op imod det tag, hvorfra der blev skudt. Vidnet og tolken fik "bokset" sig tilbage i retning ud af gyden. "Bokse sig tilbage" er militærjargon for taktisk tilbagetrækning. Han erindrer ikke, om han også var i følge med en soldat fra panserinfanterikompagniet. Da de var nået et stykke tilbage ad gyden, hørte de et ordentligt brag. Det lød som noget, der sprang i luften. Derefter kom han og tolken ud til de danske styrker ved den brede vej. Nogle minutter derefter kom irakerne ud fra området med to eller tre tilbageholdte. Han kan ikke mindes, at nogle af de tilbageholdte havde blod på deres t-shirts, men det er da ikke utænkeligt, at de kan have fået blod på tøjet i forbindelse med, at de blev nedkæmpet. Han så ikke nogen blive tildelt en skalle. Han var lidt i chok efter skudepisoden og havde brug for tid til at sunde sig. Chokket bevirkede nok, at han ikke husker alle begivenheder fra operationen lige klart. Det er ikke utænkeligt, at de irakiske soldater også var påvirket af situationen. Det er svært at vurdere fra individ til individ, om man i denne situation fortsat ville være i stand til at handle rationelt. Han så ikke, hvad der derefter skete med de

tilbageholdte. Han så ikke de irakiske styrker slå, sparke eller på anden vis mishandle tilbageholdte. Det var en del af undervisningen i rules of engagement, at de skulle reagere, hvis de overværede overgreb. Beskrivelsen i døgnrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 455, om forløbet efter skudepisoden forekommer retvisende. De færdiggjorde ransagningen, og på et tidspunkt blev det befalet, at operationen var afsluttet.

Som han husker det, frigjorde de danske styrker nogenlunde samtidig fra målet, hvorefter de returnerede til opsamlingspunktet ved Camp Chindit. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, er taget i Camp Chindit. Begge de lysebrune køretøjer på billedet er danske. I hvert fald det ene køretøj tilhører det danske militærpoliti. Den bagerste person ved dette køretøj er en dansk MP'er. Personen i en sort t-shirt og kamuflageuniform er brite. Vidnet var inde i Camp Chindit efter operationen på det sted, hvor fotografiet er optaget. De var derhenne, fordi opsamlingspunktet lå ved lejren. Det er meget muligt – som **█** **Vidne 31** har forklaret for landsretten – at de også tog tilbage til lejren for at besigtige de konfiskerede våben. Det foresvæver ham, at der i lejren var et opsamlingssted for de tilbageholdte fra **Mål 1**, hvor de blev registreret. Han så ikke noget, som han mente, at han burde reagere på, så han har heller ikke set nogen blive slået eller sparket. Så vidt han husker, forblev han i det køretøj, som man ser "SOCO-manden" stå op ad på billedet. Han havde ikke kontakt til de tilbageholdte. Han erindrer, at de var i Camp Chindit et godt stykke tid – en-to timer – indtil de kørte tilbage til **Militærbase █**. Han returnerede til basen i en GD, men kan ikke huske, om de kørte i formation.

Da de kom tilbage til **Militærbase █**, mødtes de i Camp Danevang. Det er muligt, at tilbageholdte blev screenet på basen, men det er ikke noget, som han deltog i. Det kan også være en mulighed, at det danske militærpoliti på hold 4 havde personer til stede under sådan screening for at observere, hvad der foregik. Han synes ikke, det lyder ret sandsynligt, at tilbageholdte skulle være blevet udsat for rektalundersøgelse i forbindelse med sådan screening. Det var i hvert fald ikke en fremgangsmåde, der blev anvendt af danske soldater. Det ville have fremgået af døgnrapporten, hvis danske MP'ere havde deltaget i screeningen eller observeret denne.

Han var overordnet betragtet ikke bekymret ved, om de tilbageholdte risikerede at blive mishandlet af de irakiske styrker. På den anden side måtte man også konstatere, at hold 4 befandt sig i et land, hvor lov og orden ikke havde samme betydning som i Danmark, og

hvor indstillingen til revselsesret var anderledes. Han så intet under operation Green Desert, som i hans øjne krævede påtale.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at revselsesretten levede i bedste velgående i Irak i forhold til børn, mellem mand og kone og på små politistationer, hvor en lokal sheik måske var blevet chef. På sådanne politistationer kunne man se eksempler på, at der ”blev brugt flad hånd over for ansatte”. Han har ikke set politiet på samme vis slå på civile. Man kunne gøre sig overvejelser, om det også skete, men de danske styrker kunne ikke være til stede konstant for at monitorere irakerne, da det var meningen, at de irakiske styrker skulle stå på egne ben. De var nødt til at have tiltro til, at irakerne kunne håndtere deres opgaver korrekt, også når danskerne ikke var til stede. Han havde ikke, således som **Vidne 52** har forklaret for landsretten, selv en formodning om, at irakisk politi slog sine fanger. De måtte som sagt have tiltro til irakerne. Personligt følte han sig langt hen ad vejen tryk ved IPS’ håndtering af tilbageholdte, men der kunne i forhold til IPS være situationer, hvor man kunne gøre sig overvejelser herom, selvom han ikke kan give konkrete eksempler på dette. Det var en meget stor opgave at løfte IPS’ faglige niveau. TSU og ING var generelt bedre uddannet og udrustet end IPS. TSU var en indsatsstyrke, som kan sammenlignes med det danske politis indsatsstyrke. Han havde generelt et bedre indtryk af TSU og ING. De havde en mere professionel og disciplineret tilgang til opgaver end IPS, og han oplevede ikke TSU eller ING fysisk revse eller udøve vold mod eget personel eller civile. TSU gennemgik en hård fysisk træning, som ikke omfattede revselse. Han er bekendt med, at briterne havde været inddraget i træningen af TSU.

Foreholdt **Vidne 17's** forklaring for landsretten om, at ”snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb”, har han forklaret, at man kunne have sine bekymringer i forhold til IPS’ uddannelsesniveau – ikke i forhold til TSU eller ING. Under udsendelsen på hold 4 har han også talt med lokale politifolk, der var erfarne. Han ved ikke, hvorledes sammensætningen af erfarne og uerfarne betjente var.

Forevist klip ved minuttal 18:37-19:28, 19:34-19:47, 26:35-27:00 og 43:34-43:58 i filmen ”**Film 3**” har han forklaret, at han ikke genkender de beskrivelser af tortur m.v., som præsenteres i filmklippene. Han har ikke oplevet eller hørt om noget sådant. De havde på ingen måde mistanke om, at IPS skulle stå bag f.eks.

udryddelse af sunnimuslimer. Han kan ikke udtale sig om forholdene uden for det område, som danskerne havde ansvar for.

Han kan ikke erindre, om en female searcher blev kaldt ind i et mål for at deltage i ransagning eller kropsvisitering af kvinder.

Han erindrer gennemførelsen af operation Green Desert således, at irakerne skulle gennemføre "arrest-fasen", mens MP'erne skulle forestå "search-fasen" i husene. "Mentoring/monitoring" kunne begrebsmæssigt på en hvilken som helst anden operation være det samme som "search and arrest, men ikke under operation Green Desert, hvor irakerne skulle stå på egne ben og foretage anholdelserne.

MP'erne skulle under operationer gribe ind, hvis de så noget, som ikke var i orden. Irakerne efterkom sædvanligvis de instrukser m.v., som de danske MP'ere måtte give under operationer. Irakerne havde nok oplevelsen af, at de "havde storebror med på opgave".

Der var mennesker i den bygning, hvor der blev fundet sprængstof af en eller anden art. Han ved ikke, om de personer, han senere så blive ført ud fra området, var blevet taget til fange i huset med sprængstoffer eller i eller på det hus, hvorfra der blev skudt mod dem. TSU og ING besvarede ilden prompte. Han kan ikke huske, om det var ING eller TSU.

Der var mange tilbageholdte i Camp Chindit. Han vil tro, at alle tilbageholdte, omkring 37 personer, blev ført til Camp Chindit. Han kan ikke huske, om han kørte sammen med irakiske styrker og tilbageholdte til **Militærbase**. Han erindrer ikke, at der var danske lastbiler til stede i Camp Chindit til transport af tilbageholdte.

Udspurgt af retten om betydningen af opgaven "mentoring/monitoring of the ING and TSU to arrest and search op." i Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra i), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 388, har han forklaret, at det var befalingen, at de danske MP'ere skulle forestå search-delen. Han havde således under briefing fået at vide, at de danske MP'ere skulle stå for undersøgelse af husene i målet og sikring af beviserne. Han havde en-tre panserinfanterisoldater i sin gruppe, og det havde de øvrige fire MP-sergenter hver især også. Panserinfanterisoldaterne kunne bistå under ransagningen med at endevende husene og indbo, og hans rolle var så at vurdere de eventuelle fund.

Af rapport af 27. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af [redacted] Vidne 44 fremgår blandt andet:

”TSU [irakisk politis specialstyrke] havde ladet våben og sprængstoffet blive liggende til dokumentation, men irakerne havde ikke så meget forståelse for et gerningssted, så man kunne se, at de selv havde rodet rundt med tingene.”

[redacted] Vidne 45 har forklaret blandt andet, at han i dag er MP-oversergent i forsvaret. På hold 4 var han sergent i militærpolitiet.

Han varetog under udsendelsen kontakten til politistationen i Al-Qurnah, som han bistod med blandt andet træning af politifolk. Han deltog i operation Green Desert ved [redacted] Mål 1. ”MPPTR”, der er omtalt i døgnrapporten for den 24. og 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 453 ff., er en MP-patrulje. Det ses af døgnrapporten under ”0345”, at MP-teamet bestod af fire sergenter, at de skulle operere på [redacted] Mål 1, og at deres opgave var karakteriseret som ”House & Arrest”. De skulle alene følge irakerne og mentorere og monitorere dem, hvilket indebar, at de skulle observere, om alt gik rigtigt til, og give dem råd og vejledning. Det lå heri, at de skulle skride ind, hvis irakerne ikke behandlede folk ordentligt. Han mindes ikke, at de kunne give irakerne ordrer. Efter Hommel-sagen var man meget opmærksom på ikke at foretage tilbageholdelser, og det skulle det danske militærpoliti heller ikke under denne operation, hvilket fremgår af Frago 284, Amendment 1 punkt 3.j, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 390.

Han kan ikke genkende området på luftfotografiet af [redacted] Mål 1 i støttebilagssamlingens bind 4, side 331, og han ved ikke, hvor han har været i området. Han erindrer ikke, om de gik sammen med irakerne ind i husene. Det er ham, der skrevet døgnrapportens afsnit under ”Hændelser og dispositioner” fra kl. 11.30, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 455. Han erindrer ikke, hvad ”SOCO” var, men det kunne godt være en ”Scene of Crime Officer”. Det er angivet, at vedkommende var fra brigaden (”BDE”), så det har givetvis været en brite. Ordren til irakerne var, at våben mv. skulle forblive ved husene, formentlig så man kunne tage billeder af dem. De danske MP’ere ville formentlig gerne have irakerne til at søge, og det var også en del af deres træning af dem. Han erindrer ikke noget fra selve search-fasen, herunder hvor tæt de gik på irakerne. På et tidspunkt kom han ind i en gård, hvor der var fundet en pistol skjult under en sten. Han har også forklaret herom til Forsvarets Auditørkorps, jf. rapport vedrørende afhøringen den 28. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 672. Det var hverken ham selv eller andre danskere, der anholdt den

pågældende. Det må derfor nok have været en britisk eller en irakisk soldat, der anholdt ham. Vedkommende blev hverken slået eller sparket eller på anden vis mishandlet. ”DK ING” i døgnrapporten er det danske ingeniørteam, og ”OMR” er en forkortelse for ”området”. Det overstregede navn er ”Vidne 44”. Det fremgår af rapporten, at der på et tidspunkt blev affyret indtil flere skud i området. Efter skudepisoden løb ingeniørerne og TSU frem til stedet, hvorefter ingeniørerne kom uskadte tilbage sammen med MP’eren [redacted] Vidne 44. V. 44 var meget rystet, og han gik over til ham for at forsikre sig om, at han var ok. Han erindrer ikke, om nogen blev tilbageholdt i forbindelse med skudepisoden. Han tror ikke, at danskerne besvarede ilden.

De ville typisk have frigjort samtidig med panserinfanteristerne, hvis de var kørt sammen med dem til stedet. Han ved ikke, om der stadig var tilbageholdte på stedet, da de frigjorde. Han kan af det skrevne se, at de fra Mål 1 kørte til Camp Chindit, men han erindrer det ikke. Han er i tvivl om, hvorvidt det anførte i auditørrapporten om, at ”de måske var omkring en politistation for at aflevere fangen”, er korrekt. Det, han erindrer klarest fra operationen, er skudepisoden og fundet af pistolen i en gård.

Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, siger ham ikke noget. På fotoet ses to danske militærpolitikøretøjer til højre. Det er irakere, der sidder på ladet af pickuppen til venstre i billedet. Det er formentlig danske soldater, der ses foran bilen sammen med irakere. Dem med brune og med blå jakker er irakere. Han ved ikke, om der er forskel på dem. Ved militærpolitiets køretøjer til højre ses en irakisk soldat og bagved en dansk MP’er. Ved bilens vindue står en person i britisk uniform, som godt kunne være den britiske ”SOCO”. Han ved ikke, hvorfor de var i Camp Chindit, og han husker ikke at have været der.

I døgnrapporten er nævnt en ”Sterling MP”, som er en engelsk maskinpistol fra Anden Verdenskrig. Han erindrer ikke, om irakerne anholdt 15 mænd som beskrevet sidst i afsnittet under ”11.30”, jf. tillægsekstraktens bilag 1, side 455. Hvis danske MP’ere havde anholdt nogen, ville han med sikkerhed have anført det i døgnrapporten på dette sted. Hvis han havde set overgreb på tilbageholdte, ville det også være noteret på dette sted. Når der ikke står noget herom, er det fordi, det ikke er sket. Han er nu i tvivl om, hvorvidt han med ”ING” mente de danske ingeniører. Det var nok snarere ”Iraqi National Guard”, der efter skudepisoden løb sammen med TSU frem til stedet.

PMV [pansret mandskabsvogn], som skulle transportere ham videre, men vidnet var ikke helt sikker på det. Der havde ikke været nogle voldsomheder/overgreb i forbindelse med anholdelsen.

På et tidspunkt er operationen ovre, og de kører derfra. Vidnet kunne ikke huske, om det køretøj han var med, kørte direkte tilbage til lejren, - eller om de måske var omkring en politistation for at aflevere fangen fra den PMV han formentlig blev transporteret i.”

Vidne 46 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 var sergent i militærpolitiet.

Under operation Green Desert var han ved **Mål** 1. Af Frago 284, Amendment 1, punkt 3.i fremgår, at militærpolitiet skulle mentorere og monitorere irakerne, hvilket betød, at de stod i baggrunden og observerede, hvordan irakerne udførte deres opgave, og greb ind, hvis irakerne gjorde noget forkert. De skulle råde og vejlede, men han er ikke sikker på, at irakerne var forpligtet til at følge, hvad de sagde. I punkt 3.j. er der under overskriften ”Entering of houses” beskrevet det danske militærpolitis opgaver. ”ISF” er irakere. De danske MP’ere skulle efter befalingen ikke foretage arrestationer og gjorde det heller ikke under operationen eller under udsendelsen i det hele taget.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 331, ser man målområdet. På et tidspunkt, hvor der blev skudt, opholdt han sig i gyden skråt over for moskeen, men han erindrer ikke, hvor han i øvrigt befandt sig under operationen.

Han erindrer ikke, hvad ”SOCO”, der er omtalt i døgnrapporten under afsnittet ”1130”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 455, var. ”BDE” var den britiske brigade. Irakerne må have fået ordre til at lade våbnene ligge, men han ved ikke af hvem. Han kan ikke forestille sig, at ordren blev givet ude på stedet, og han tror ikke, at den kom fra dansk side. Det er vigtigt, at man får fotodokumenteret fund af våben, inden de fjernes fra stedet. Det er sådan, man arbejder i det danske militærpoliti. Han har gennemlæst sin forklaring til Forsvarets Auditørkorps, jf. rapport af 20. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 645 f., som han kan vedstå.

Han og **Vidne 45** skulle på et tidspunkt ind i en bygning. Han erindrer ikke hvorfor. Han husker tydeligt, at de kom ind i bygningen via taget, men han erindrer i øvrigt ikke nærmere herom. Han vil gå ud fra, at der var irakere med, men han husker det ikke.

Det var irakerne selv, der stod for tilbageholdelse af personer. Han bekendt blev tilbageholdte ikke håndteret af danske styrker. Han så ingen overgreb mod tilbageholdte.

På et tidspunkt tidligt i operationen blev der skudt længere fremme i gyden. Det var mens, de var ved at sikre området. Der blev affyret 5-10 skud. Det virkede som om, en person havde stukket sit våben ud af et vindue og opportunistisk havde givet sig til at skyde. Da han hørte skuddene, løb han ind i gyden sammen med et par andre og søgte dækning bag en skraldespand. Han var bevæbnet med pistol og gevær og pegede ned ad gyden med geværet. En MP'er, der havde været med fremme, kom løbende tilbage ud ad gyden sammen med en til fire andre danskere, som han ikke nåede at se hvem var. De løb ud i det åbne område på vejen. Han kom også selv med ud. Han har senere læst, at irakerne selv rykkede ind, men han husker det ikke. Han ved ikke, om der blev foretaget tilbageholdelser i forbindelse med skudepisoden.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 359, ses en engelsk MP'er sammen med en dansk MP'er. Han ved ikke, hvad den engelske MP'er lavede.

Han erindrer ikke, hvordan de frigjorde, men da de var underlagt Panserinfanterikompaniet, kan han ikke forestille sig andet, end at de kørte sammen med dem væk fra målet. Han husker ikke, hvor de kørte hen efter afslutningen af operationen ved **Mål 1**, men han vil tro, at de returnerede direkte til **Militærbase**. Han har aldrig været i Camp Chindit. Han så ingen transport af tilbageholdte.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 373, ses to danske køretøjer, og i hvert fald det ene er tilhører det danske militærpoliti. Personerne i venstre side med røde baretter er TSU'ere, og der sidder endvidere en TSU'er på ladet af den bagerste pickup. Personerne i midten ser ud til at være iført danske uniformer. Manden med sort t-shirt under uniformen ved et af de danske køretøjer ligner en engelsk soldat. Han kan ikke genkende stedet på billedet.

I døgnrapporten under afsnittet "1130" står "DK ING" for de danske ingeniørtropper. Han erindrer ikke, hvad der blev konfiskeret under operationen.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han både før og efter udsendelsen med hold 4 var i Irak som livvagt på den danske ambassade i Bagdad, senest i 2006.

Forevist klip fra dokumentarfilmen ” [REDACTED] Film 3 ” fra minuttal 18:37-19:04, 19:32-19:51, 26:40-27:01 og 43:44-43:57 har han forklaret, at han ikke hørte om overgreb på fanger, mens de var på hold 4. På rygtebasis hørte han om anvendelse af tortur under Saddam Hussein i forbindelse med afhøringer. Det var militærpolitiets opgave at højne det politimæssige grundniveau hos det irakiske politi. De skulle skride ind med råd og vejledning over for politifolk, som gik over stregen, og det gjaldt også behandlingen af fanger. Han erindrer dog ingen situationer, hvor det var nødvendigt at påtale irakernes behandling af fanger. Han husker ikke at have observeret tilbageholdte. Han erindrer heller ikke nogen information om tidligere fangeklager fra den periode, hvor hold 3 var udsendt til Irak. Han vil dog tro, at de blev orienteret herom. Han ved ikke, om de irakiske sikkerhedsstyrkers behandling af fanger indgik i den missionsforberedende uddannelse. Han kan ikke huske navnet på den eller de to politistationer, som han stod for kontakten til under hold 4. Han besøgte mange politistationer og så vist også nogle celler, men han kan ikke erindre noget om cellernes standard. Han så dog på et tidspunkt en fange i en af cellerne, som var en betjent, der var indsat efter en vagtforseelse. Han erindrer ikke nærmere om den pågældendes tilstand. Han husker ikke, om han har besøgt en facilitet benævnt Al-Shu’oon.

Han har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps, jf. rapporten herom i tillægsekstraktens bind 2, side 645 f. Det er rigtigt, at han forklarede om kamerahold, således som det fremgår af rapporten, men han erindrer ikke længere noget om den omtalte operation.

I forbindelse med skudepisoden løb han ind i gyden, men ikke langt ind. Det tog ham cirka 10 sekunder. Han så ikke, hvem der skød. Han ved ikke, hvorfor der var danske MP’ere i Camp Chindit. Han kan ikke genkende nogle af danskerne på fotografierne. TSU bar ofte sorte masker, og det gjorde det lokale politi også. Han kan ikke huske, at danske styrker på noget tidspunkt håndterede fanger.

Adspurgt af retten har han forklaret, at han ikke er sikker på, hvor mange danskere der kom ud fra gyden. Han vil tro, at det svarede til en gruppestørrelse, det vil sige seks til otte mand i alt, men det kan også have været færre. Han erindrer ikke, om han kravlede ned gennem taget før, under eller efter, at bygningen var blevet sikret, men de ville nok være gået igennem døren, hvis bygningen var blevet sikret forinden.

Af rapport af 20. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af [redacted] Vidne 46 [redacted] fremgår blandt andet:

”Han var med i Green Desert operationen den 25. november 2004. Han husker ikke hvilket [redacted] Mål [redacted] operationsområde han deltog panserinfanteristeme og om det var med spejderne eller panserinfanteristerne. Det kunne muligt være panserinfanteristeme, da han husker der blev kørt i PMW [pansret mandskabsvogn] M 113.

...

Det var ligeledes deres opgave at støtte i det omfang det blev nødvendigt. Ret hurtigt blev det nødvendigt at støtte, og vidnet og en af hans kollegaer [redacted] Vidne 45 [redacted] (også en MP'er) måtte trænge ind i bygningen gennem taget.

Han husker at mange af beboerne i bygningen selv forlod den, men han stødte på en kvinde med et barn. Han husker ikke om hun blev ført ud eller om hun selv gik ud.

Vidnet husker ikke de nærmere omstændigheder for den videre håndtering af de Irakere som kom ud af bygningen.

Det mest sandsynlige var at det var Irakerne der tog imod dem, men det kunne også være muligt, at danskerne først tog sig af dem.

Han husker intet om transport af eventuelt fanger. Han har ikke selv været med til eskortekørsel af eventuelle fanger fra Green Desert operationen.

Vidnet oplyste, at der i forbindelse med andre operationer var kamerahold med. Det var før Green Desert operationen. Det var en operation kort tid efter han var kommet til Irak, hvor beboerne fra 2 landsbyer var i konflikt med hinanden. Deres opgave var at afvæbne dem og ved disse ransagninger var der kamerahold med. Han ved ikke hvad optagelserne blev brugt til. Han så aldrig film fra optagelserne.

Det var folk fra efterretningssektionen som betjente disse kameraer.”

3.4.9 Soldater ved [redacted] Mål 4 [redacted]

[redacted] Vidne 47 [redacted] har forklaret blandt andet, at han har været ansat i forsvaret siden 1991. Han har været tjenestegørende i Holstebro, Forsvarskommandoen og Hærens Operative Kommando. Han har været udsendt til Bosnien, Irak og USA. Han er officersuddannet. Han har været delingsfører, kompagnichef, eskadronchef og bataljonschef. Han er aktuelt på et kursus af fire måneders varighed i USA.

Han var udsendt med hold 4 som chef for spejdereskadronen til Irak fra august 2004 til februar 2005. [redacted] Vidne 50 [redacted] var formentlig fører af første deling under operation Green Desert, fordi delingsføreren var på ”leave”. [redacted] Vidne 51 [redacted] og [redacted] Vidne 49 [redacted] var delingsførere.

Han deltog i missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen på hold 4. Holdet var en sammensat enhed. De trænede løbende frem mod august 2004 i forskellige operationsprocedurer, standardsituationer m.v. Forberedelsen blev afsluttet med et mere operationsspecifikt forløb om, hvorledes de skulle agere under forholdene i Irak. Han kan ikke huske, om de fik informationer om, hvordan irakerne agerede. Han kan ikke huske at være blevet undervist i soldaternes handlepligt. Det er sædvanligt, at man inden udsendelse undervises i Rules Of Engagement (ROE) og "soldatens kort". Han var bekendt med, at de danske soldater under udsendelsen ville være underlagt en handlepligt, hvis de var vidner til overgreb begået af irakiske styrker. Han vil tro, at han inden udsendelsen også gjorde sig bekendt med magtanvendelsesdirektivet.

Foreholdt Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. august 2004, punkt 25 og 26 under "Handlepligt i visse tilfælde", jf. ekstraktens bind V, side 192, har han forklaret, at han ikke mindes at have læst disse punkter i magtanvendelsesdirektivet, men han var opmærksom på, at der gjaldt en handlepligt. Meldinger om f.eks. overgreb skulle gives opad i systemet via den normale kommandovej, dvs. fra menig til gruppefører til delingsfører til vidnet og så fremdeles.

Der var givetvis en erfaringsoverdragelse fra hold 3, men han husker ikke noget konkret herom. Han erindrer ikke, om de fik oplysninger om, hvordan irakiske myndigheder behandlede tilfangetagne, eller om der havde været tilfælde af klager fra fanger. Der kan godt have været informationer om de irakiske styrkers svagheder og styrker. De fik også informationer om, hvilke konflikter der var i Irak, herunder i den sydlige del, hvortil de skulle udsendes. Det omfattede både religiøse konflikter og stammekonflikter. Det var et ret broget billede. Han erindrer ikke, om de irakiske styrker var domineret af personer med en bestemt trosretning. De irakiske styrker i den sydlige del af landet rekrutterede deres soldater fra andre dele af landet. Der indtraf et markant skifte, fordi irakerne i sommeren 2004 fik deres suverænitet tilbage, hvorefter de danske styrker var til stede i henhold til en invitation fra den irakiske regering. Det var herefter i første række opgaven at støtte de irakiske styrker i landet. Der var stor forskel på de forskellige enheder, herunder soldaternes uddannelsesniveau. Personer fra TSU var bedst udrustet, derefter rangerede styrker fra ING (den irakiske hær), og de dårligst forberedte var det almindelige politi. De danske styrker samarbejdede først og fremmest med ING, og det var i forhold til disse soldater, at danskerne havde en uddannelsesmæssig opgave. Til at begynde med havde de ikke meget

samarbejde, men det udviklede sig under udsendelsen positivt og blev ganske godt. Han husker det ikke som om, at ING havde behov for uddannelse i forhold til håndtering af fanger. Det var ikke et behov, som ING præsenterede for dem. Tilbageholdelser var ikke noget, ING foretog efter forgodtbefindende. Irakeres temperament og kultur er en anden, og de kan være mere opfarende. Han ved ikke, om de er mere fysiske, men de har nok en anden tilgang end danskere og kunne sikkert være en lille smule mere fysiske f.eks. i forbindelse med håndtering af fanger.

De samarbejdede med irakerne på mange områder. Han var ude i de irakiske lejre for at uddanne irakiske soldater. De gennemførte også "joint" patruljer, hvor de f.eks. kørte ud og oprettede checkpoints ved highway 6 sammen med irakerne. Han deltog ligeledes i patruljer med fokus på "show of presence" og "show of force" sammen med irakerne, der skulle sættes i stand til på et tidspunkt at håndtere sikkerhedssituationen på egen hånd. De var der for at bakke op om de irakiske sikkerhedsstyrker. Han husker ikke, hvor mange patruljer han gennemførte med irakerne inden operation Green Desert, men han var ude at køre næsten dagligt. Det var vidnets grupper, der kørte patruljer med ING. Koordination af opgaver kunne være vanskeliggjort af, at irakiske soldater var på hjemmeophold, idet de gjorde tjeneste to uger ad gangen.

Når han deltog i møder med lokale, havde han så godt som altid tolk med. Han taler ikke selv arabisk. Der var også tolk med på patruljer, hvis der skulle tales f.eks. med lokalbefolkningen. En operation om "show of presence" ville typisk ikke nødvendiggøre, at de danske soldater medbragte tolk. Det er vigtigt, at tolkens sprogkundskaber gør det muligt for tolken at forstå, hvad der sker i området. De havde to typer af tolke, dels tolke, der var uddannet i Danmark, dels lokale tolke. Der kunne i relation til lokale tolke opstå tvivl om, hvor deres loyalitet lå. De danske tolke var i uniform og boede i lejren ligesom det øvrige danske mandskab. De anvendte tolkene på forskellig vis. Vidnet anvendte de danske tolke, når han var ude til møder. Hans grupper anvendte ofte lokale tolke. Han ved ikke, hvilken baggrund disse tolke havde. Han ved ikke, om der var lokale tolke med under operation Green Desert, men det er muligt. Han selv gjorde brug af en dansk tolk.

Han har adskillige gange aflagt besøg på politistationen i Al-Qurnah, idet de havde et samarbejde med den lokale politichef. Det kunne også være uanmeldte besøg. Han var vist også på besøg på en politistation nord for Al-Qurnah ved highway 6. Han har en enkelt gang set fængselsgården i Al-Qurnah, hvor **Vidne 16** også deltog. Der var en grøn

plæne, som var omkranset af celler. De så ind i et par af cellerne. Cellerne var et firkantet rum på 5-6 m² med betonvægge. Der var mere end en indsat i hver celle, men han husker ikke, om der var flere end tre. De indsatte havde – efter en dansk målestok – ikke megen plads. Han husker ikke, om der var tæpper eller madrasser i cellerne. Han så ikke toiletfaciliteterne. Cellerne var – igen efter en dansk målestok – uhumske, men gængse efter forholdene i Irak. Han husker ikke, om det under de møder, han deltog i med lokale, blev drøftet, hvordan irakiske styrker behandlede tilfangetagne.

Efter magtoverdragelsen i sommeren 2004 blev operationer initieret af de irakiske styrker, bortset fra operationer til at imødegå angreb eller lignende på koalitionsstyrkerne, der kunne initieres af disse styrker. Operation Green Desert blev i overensstemmelse hermed tilrettelagt efter anmodning fra irakiske styrker. Det var under hensyn til trusselvurderingen ikke givet, at de irakiske styrker ville kunne gennemføre operationen på egen hånd. Der blev udstedt en skriftlig Warning Order forud for operation Green Desert, jf. ekstraktens bind V, side 293-295, hvilket er normal procedure. Den blev afgivet med et for operationen sædvanligt og fornuftigt varsel, og varslet indebar ingen begrænsninger i forhold til planlægningen og gennemførelsen af operationen. Man må spørge efterretningsfolkene om, hvilke efterretningsoplysninger der lå til grund for operationen. Den militære ledelse havde vel vurderet, at der var grundlag for at gennemføre operationen, for ellers ville man næppe have gennemført den. Man må i den vurdering også have foretaget en afvejning af, om efterretningerne har været tilstrækkelige, herunder om der var risiko for, at uvedkommende hensyn indgik i oplysningerne. Han kan ikke huske, om Warning Order blev fulgt op af en mundtlig ordre. Han har beskrevet det i sit "after action review" af 6. december 2004 vedrørende operationen, jf. ekstraktens bind VI, side 535. Man udarbejder normalt altid et "after action review". Det konkrete dokument udarbejdede han vist navnlig på baggrund af, at operationen var blevet negativt omtalt i lokal presse. Han blev derfor bedt om at udarbejde et sammenfattende dokument, så bataljonen havde grundlag for at vurdere, om alt var forløbet korrekt. "ESK" står for spejdereskadronen. "BG" er staben. De drøftede ikke under møde den 24. november 2004 kl. 10.00 anvendelse af videokameraer. Han erindrer ikke, hvornår kameraer kom ind i billedet; der fremgik intet herom i befalingerne, ej heller af hans befaling. Han nedbrød befalingen i underordnede befalinger til sine egne grupper. Han havde tidligere gemt sin befaling på en CD, men den er bortkommet. Der kan godt have været punkter i hans befaling, som ikke fremgik af den overordnede befaling, for hans opgave var at nedbryde og konkretisere denne befaling til brug for spejdereskadronens grupper.

Under operation Green Desert havde de danske styrker, herunder vidnets eskadron, til opgave at etablere ydre ring. Han kan ikke huske, om 3. delings 1. gruppe deltog i operation Green Desert. **Person 31** var fører på vidnets køretøj under operationen. TSU skulle danne indre ring og udføre "search and arrest" ved **Mål 4**. Der var mindre afstand mellem indre og ydre ring end, hvad der følger af de sædvanlige doktriner. Dette havde sammenhæng med, at **Mål 4** lå i tættere bebygget område og tæt ved en meget befærdet hovedvej. Der var nogle steder ikke mere end omkring 75-100 meter mellem indre og ydre ring. Formålet med ydre ring var at sikre, at der ikke kom forstyrrende elementer ind i området udefra. Operationen kunne for så vidt godt være udført uden etablering af ydre ring. Forløbet viste således, at de identificerede risici af udefra kommende karakter ikke manifesterede sig. Den ydre ring fik derfor ikke operativ betydning, men det kunne have været tilfældet. Han ved ikke, om ING, TSU og det irakiske politi ville have haft ressourcerne, herunder mandskabet, til selv at etablere ydre ring.

Forevist uddrag af den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4** ved minuttal 19:20 bekræftede han, at optagelsen er fra **Mål 4**. Ved minuttal ca. 19:30 siger vidnet til **Vidne 49**, at de skulle passe på, for han havde af en britisk kollega fået at vide at, hvis TSU-enhederne følte sig truet, kunne de pludselig begynde at skyde vildt omkring sig, i hvilket tilfælde de skulle søge dækning. Persongruppen foran målet er en blanding af TSU'ere, mentorer og tilbageholdte. Man kan se de tilbageholdte ligge på jorden. Han kan i sit "after action review" læse, at mentorerne var englændere. Mentorerne var, så vidt han ved, ikke underlagt dansk kommando. De havde til opgave at understøtte og monitorere TSU. På videoen, minuttal 19:18-19:27, kan man se en irakisk soldat træde med flad fod på, hvad vidnet må antage er en af de tilbageholdte. Soldaten foretager sig også en eller anden bevægelse med benet.

Som dansk soldat ville der være forskellige måder, hvorpå man kunne reagere i en sådan situation, alt afhængig af, hvordan man vurderede situationen. Han så først videoen, da den kom frem i forbindelse med auditørundersøgelsen i 2012. Situationen på videoen ligger på grænsen af, hvad en dansk soldat skulle søge at gribe ind over for. Han ville personligt have henvendt sig til den engelske mentor og have indrapporteret hændelsen efterfølgende, hvis han havde overværet den. Han foretog ikke indberetning, for han blev først mange år efter bekendt med episoden videooptagelsen.

Han kan ikke huske, hvor lang tid der gik, fra fangerne blev tilbageholdt, til de blev sat ind i køretøjer og kørt bort. TOC-loggen må indeholde oplysninger om varigheden af operationens forskellige faser. TOC'en overvåger alle radiosignaler under en operation og noterer hændelserne, så man efterfølgende kan genskabe hændelsesforløbet under operationen. "72" var vidnets kaldetal eller hans radiomand. "HF" var et signal af den type, som også anvendes af skibe. Foreholdt TOC-log, løbenummer 181, jf. ekstraktens bind V, side 436, har han forklaret, at han meldte til TOC'en, at han havde forladt "OSCAR". "Oscar" siger normalt til en signalmand/radiomand. Foreholdt ekstraktens bind V, side 391, har han forklaret, at det giver god mening, at OSCAR i denne kommunikation sigtede til vidnets ventetområde, hvor han mødtes med TSU og de engelske enheder, inden de kørte til **Mål 4**. I TOC-loggens løbenummer 184 gav vidnet TOC'en besked om at videresende besked til **Vidne 14** om, at spejdereskadronen havde etableret ydre ring ved **Mål 4**. I løbenummer 185 giver TOC'en besked til "63" (formentlig en operationsofficer på den fremskudte kommandostation) om, at ydre ring var på plads, og at man var klar til søgning. Foreholdt ekstraktens bind VI, side 536, "250452", har han forklaret, at dette er den 25. november 2004 kl. 04.52. Han anførte i sit "after action review", at "ring" var etableret præcist kl. 5.00 ud fra sin hukommelse, da han skrev rapporten. De arbejdede vistnok med to eller flere forskellige tidspunkter (alfa-, bravo-, charlie- og zulu-tid). Briterne arbejdede med en anden tidszone, formentlig med en times difference, og det kan være denne tidsangivelse, der har været anvendt i TOC-loggen. Han erindrer ikke, om han gennemså TOC-loggen, inden han udarbejdede sin rapport. Meldingen i løbenummer 193 omhandler, at alle tilbageholdte skulle via "Vienna", inden de skulle sendes videre. Det giver god mening, hvis Vienna var kodeord for **Militærbase**. Tilbageholdte, som kunne udgøre en trussel mod koalitionen, skulle screenes af englænderne. Han ved ikke, hvor de bagefter skulle køres hen. Det var TSU, der fragtede tilbageholdte i en medbragt bus. Spejdereskadronen kørte sammen med TSU fra **Mål 4** til "Vienna". Han ved ikke, hvornår fangerne blev overleveret på **Militærbase**.

Efter **Mål 4** kørte vidnet hen til den fremskudte kommandostation, hvor han talte med **Vidne 14**. Vidnet husker ikke, om han selv var stået ud af køretøjet. De talte om, at spejdereskadronen var færdig ved **Mål 4**. Han husker ikke, om han havde til opgave at tage videre til **Mål 2**, men i givet fald talte de også om dette mål. Han er sikker på, at han ikke meldte noget til **Vidne 14** om episoden uden for **Mål 4**. Bemærkningen om, at "de fik nogle hug" refererede – hvis han måtte have sagt noget sådan til **Vidne 14** – til den efterfølgende episode ved **Mål 4**, hvor vidnet over for – vistnok – **Vidne 21**

nævnte, at irakerne i forbindelse med, at de blev sat ind i et køretøj, fik nogle hug. Forevist uddrag af videooptagelsen fra Mål 4, minuttal 23:17-23:36, bekræftede han, at det er denne ordveksling, han sigter til. Det lyder til, at det er Vidne 21, der svarede bekræftende på vidnets kommentar. Vidne 21 kørte med i Piranhaen til den fremskudte kommandopost.

Udspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at spejdereskadronen bestod af en kommandodeling og tre operative delinger. Organisationsdiagrammet i støttebilagssamlingens bind 1, side 51, ser retvisende ud. 2. deling deltog ikke i operationen, fordi en stor andel af delingen var på "leave".

På hold 4 havde spejdereskadronen flere forskellige opgaver. De påbegyndte opgaverne i Camp Eden og flyttede derefter til Camp Danevang, i hvilken forbindelse spejdereskadronens opgaver blev justeret lidt. Spejdereskadronen havde ansvaret for det nordlige område, hvor de kørte patruljer og støttede det irakiske politi og de irakiske sikkerhedsstyrker. Magtoverdragelsen til irakerne i sommeren 2004 markerede et markant skifte i den måde, hvorpå opgaver skulle udføres. De danske styrker var nu til stede på invitation fra den irakiske regering og skulle støtte det irakiske politis og militærs opgaveløsning. Der var i begyndelsen af hold 4's udsendelse opgaver, som de danske styrker fortsat selv løste, men hvor irakerne gradvist blev involveret mere og mere med henblik på, at de til sidst selv kunne udføre disse opgaver. Hvis man gennemførte operationer, f.eks. search-operationer, var der en procedure om, at der skulle indhentes dommerkendelse. Han ved ikke, om dette var påkrævet i relation til operation Green Desert, men han havde selv været med til at planlægge andre operationer, hvor spejdereskadronen indgik, og hvor de indhentede dommerkendelse fra en dommer ved retten i Al-Qurnah. Dommerens godkendelse af en operation kunne gives skriftligt eller mundtligt.

De danske styrker kunne ikke give de irakiske styrker ordrer, hvilket adskilte sig fra forholdene for de tidligere udsendte hold. De irakiske styrkers uddannelsesniveau var langt lavere end danskernes, så de var meget lydøre over for råd og vejledning, men der var ikke adgang til at udstede befalinger til irakerne. Hvis irakerne ikke gjorde det, som de danske styrker anbefalede, måtte de danske styrker i yderste konsekvens indberette det til en chef på relevant niveau hos de irakiske styrker. De danske styrker måtte dog være opmærksomme på, at der var tale om en løbende proces, hvor irakerne forbedrede sig skridt for skridt, så man kunne ikke forvente, at alt blev gennemført korrekt i første forsøg.

Kort efter udsendelsen havde der været en episode oppe ved Al-Qurnah, hvor danske styrker var kommet under ret kraftig beskydning. I oktober – efter at hold 4 var flyttet til [REDACTED] Militærbase – var der en stigning i antallet af vejsidebomber, herunder i området med rundkørsler uden for Az Zubayr, så sikkerhedssituationen var noget mere anspændt i tiden op til operation Green Desert. Der blev også skudt med kinesiske 107 mm-raketter mod basen. Han husker ikke umiddelbart et fald i antallet af vejsidebomber efter operation Green Desert. Det må man vurdere ud fra mere detaljerede oplysninger om antallet af ”incidents”.

De anvendte under udsendelsen ”soldatens kort”, der angav, hvordan man som almindelig soldat skulle handle i forskellige situationer, herunder for så vidt angår meldepligt. Stort set alle soldaterne i spejdereskadronen var meget erfarne, men det ændrede ikke ved, at de inden udsendelsen gennemgik et grundigt uddannelsesforløb, hvor de indøvede mange forskellige situationer.

[REDACTED] Vidne 8's udtalelse i landsretten om grænsen mellem hårdhændet behandling og mishandling må ansues som en generel betragtning. Det vil altid være en konkret vurdering fra situation til situation, om der begås handlinger, som kræver indgreb. Under uddannelsen var der en sergent, som han fravalgte, fordi vedkommende ikke i fornøden grad forstod, hvor grænsen går.

Han deltog ikke i planlægningen af operation Green Desert på bataljonsniveau, men på ”føringsniveau”, idet han på sit niveau skulle planlægge og gennemføre operationen. Han kendte ikke til de efterretninger, der lå til grund for operationen. Han mindes ikke overvejelser om eller drøftelser af efterretningsgrundlaget. Han modtog Warning Order'en, på hvilket grundlag han analyserede de opgaver, som spejdereskadronen skulle udføre. Han ville – hvis tiden tillod det – også varsle sine enheder, så de kunne forberede sig på en operation. Det fremgår af Warning Order'en, at den blev udstedt kl. 22.00 (charlietid) den 22. november 2004. Han mener, at charlietid var ”+ tre timer”. Han modtog også Frago 284, Amendment 1, der er dateret 24. november 2004 kl. 02.00 (charlietid). Tidsrummet imellem varslingen og befalingen var den tid, han havde til forberedelse. Angivelsen i Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra c) omfatter nogle punkter under ”will”, som skulle udføres, og nogle punkter under ”prepare”, som skulle forberedes. Spejdereskadronen skulle afgive en deling til bataljonsreserven og endvidere en gruppe til observationspost Bravo 1;

de fik tilgang af et ingeniørhold; de skulle rekognoscere venteområdet og ruterne til **Mål** 4 sammen med TSU; de skulle gennemføre wargaming, hvor de gennemspillede forskellige scenarier. De skulle endvidere mødes med TSU ved forsamlingsstedet AA Oscar. Spejdereskadronen skulle blandt andet forberede etablering af ydre ring; forberede monitorering og mentorering af TSU til ”search op in **Mål** 4a + 4b”; forberede mentorering og monitorering af TSU med MP’ere til at assistere med ”arrest of people from objective”. Det var ikke foreskrevet som en opgave under ”will” eller ”prepare”, at spejdereskadronen skulle foretage tilbageholdelser. Dette udelukkede på ingen måde, at der under operationen kunne opstå situationer, hvor de i henhold til føring på stedet eller instrukserne i ”soldatens kort” måtte foretage tilbageholdelser. Det MP-team, som han havde fået tildelt i ”taktisk kontrol”, havde han som sådan ikke ansvaret for – de havde egne opgaver. Spejdereskadronen skulle sørge for at tage dem med ud til målet.

Han mindes ikke tidligere at have set den britiske brigadebefaling, Frago 4X/058, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 401, men han har sikkert haft mulighed for at tilgå den forud for operationen. Den er tidsangivet senere end den danske bataljonsbefaling. Han er dog sikker på, at der mellem bataljonen og den britiske brigade har været den fornødne koordination. TSU havde deres ”egne” briter med ude på opgaven ved **Mål** 4 med henblik på støtte og mentorering af den eksakte opgaveløsning. Han kan ikke erindre, om det ingeniørteam, han havde fået tildelt, bestod af danskere eller briter.

Han mindes ikke at have set håndskrevne tilføjelser til bataljonsbefalingen, men typisk bliver befalingen på et tidspunkt ”låst”, hvorefter yderligere behov for tilpasninger eller lignende håndteres ved mundtligt formidlet koordinering, hvor man mødes og noterer disse ændringer i sin lommebog og indarbejder dem i sin plan, så man ikke kommer til at sidde at vente på et stykke papir. Han vil mene, at det samlede skriftlige befalingsgrundlag udgjordes af bataljonsbefalingen og brigadebefalingen. Han udarbejdede til sine enheder en kompagnibefaling, hvori han nedbrød opgaverne til sine egne enheder.

Bemærkningen i brigadebefalingen om ”deployment of the Div Combat Camera Team” siger ham ikke noget, og det er ikke gengivet i bataljonsbefalingen. Han har forklaret herom til auditørrapport af 6. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 631 ff. Han kan vedstå forklaringen i rapportens side 3, 2. store afsnit, jf. samme ekstraktbind side 633. Han mindes ikke, at spejdereskadronen skulle være blevet tildelt et combat camera team.

Han havde som chef for spejdereskadronen ved **Mål** 4 ansvaret for, at eskadronens opgaver blev udført. Han var fører på stede.

På klip fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra Cyan 4, minuttal 02:48-5:31, briefer han om, at hans eget køretøj skulle indgå i ydre ring. Det havde sin grund i, at han havde afgivet køretøjer til andre opgaver. Briefingen var rettet mod de tilstedeværende i køretøjet.

På klip, minuttal 3:51-4:21, briefer han om, hvad TSU og spejdereskadronen skulle foretage sig. Efter etablering af ydre og indre ring skulle området sikres, hvorefter tilstedeværende i målet skulle føres ud derfra, således at målet kunne gennemses. Dette svarer til sædvanlig fremgangsmåde. MP'erne kunne indsættes til at gennemse målet, når målet var sikret, og der var fuldstændig ro på. "Special investigation team" var engelske sprængstofekspertter.

På klip, minuttal 4:28-4:46, instruerer han i overensstemmelse med sædvanlig standardprocedure om, hvordan de skulle afsidde køretøjet, når de kom frem til målet. Det er situationsbestemt, hvor hurtigt man skal sidde af et køretøj. Hans køretøj var et "førerkøretøj", så den primære opgave for soldaterne på dette var ikke at sikre området.

Han ved ikke, hvem det er, der skulle overgå til MP'erne, som det nævnes på klip, minuttal 4:46-5:08. Det er en mulighed, at han medbragte en MP'er i sit køretøj, der senere skulle overgå til MP-teamet. Han havde også en tolk med på opgaven. Soldaterne skulle i første omgang holde sig snævert omkring køretøjet, da de ikke skulle blande sig i de opgaver, som TSU skulle udføre i målet.

På klip, minuttal 8:49-9:06, ser man sandsynligvis assembly area, hvor de skulle mødes med TSU. Man kan se den danske tolk og en person i britisk uniform. Han ved ikke, hvem briterne er. De forreste køretøjer, man ser passere, er irakiske – formentlig tilhørende TSU. Derefter kommer der en bus og to britiske Landroverer ("snatches"). Englænderne mødtes formentlig med TSU et andet sted, inden de i samlet trop kørte til assembly area. Det er muligt, at der i Landroverne har været TSU's britiske mentorer. Han vil tro, at bussen er identisk med den, der senere blev anvendt til transport af tilbageholdte.

På klip, minuttal 13:50-15:18, ser man spejdereskadronen ankomme og danne ydre ring, hvorefter irakerne ankommer og danner indre ring ved **Mål 4a** og **Mål 4b**. "Houston" var vistnok kodeord for, at ydre ring var etableret. Videosekvensen er optaget fra hans køretøj. Han vil tro, at der var omkring 100 meter mellem ydre og indre ring. Videoen er optaget med lysforstærkning, og man kunne se mindre med det blotte øje. De kunne formentlig i mørket se omkring 30-40 meter frem. Klokken var 5.00 om morgenen, og det var helt mørkt.

Han vil tro, at den person, der på klip, minuttal 16:28-17:40, fører en tilbageholdt ud, er iraker – formentlig en TSU-person. Han mener ikke, at den soldat, der følger med ud og løber tilbage til huset, er dansker. Den tilbageholdte blev – ud fra det man ser på videoen – ikke ført unødvendigt hårdhændet ud af huset og hen til bussen. Soldaten til sidst i klippet ved minuttal 17:17 er en dansk MP'er. Der ses i øvrigt i alt tre MP'ere. Så vidt han erindrer, var der ikke danske soldater eller danske MP'ere inde i målene **Mål 4a** og **4b** på dette tidspunkt under operationen, og der var heller ikke befalet herfor.

På klip, minuttal 19:12-19:26, kan man se, at de har siddet af køretøjet og går hen mod målet. Han ønskede, da ydre ring var etableret, at komme lidt tættere på målet, så han bedre kunne orientere sig. De var fire-fem soldater i gruppen, der gik hen mod målet. Der var en radiomand, en tolk og nogle sikringsfolk. Det var fortsat mørkt, så der fremgår flere detaljer på videooptagelsen end det, man kunne se med det blotte øje. Lyset over muren er genskær fra gadebelysning inde i byen og lys fra biler. H-hour var det tidspunkt, hvor operationen begyndte. Det er ikke sikkert, at hans enheder skulle køre ind til målet ved H-hour. Han mener, at hans tidligere forklaring om, hvordan den tilsyneladende tidsforskel mellem tidsangivelsen i hans "after action review" og tidsangivelser i TOC-loggen er opstået, fortsat står ved magt.

Han så ikke dengang den episode, hvor en soldat træder på en tilbageholdt. De kunne alene se nogle skygger på dette tidspunkt. Hvis han havde overværet, at irakerne gik over stregen, ville han have grebet ind eller rapporteret hændelsen til **Vidne 14** i overensstemmelse med reglerne i "soldatens kort". Han mener ikke, at der var danskere henne ved de tilbageholdte.

På klip, minuttal 19:26-19:39, kan man gense og høre den ordveksling, han havde med **Vidne 49**. Det var de britiske mentorer, som havde advaret dem om TSU's mulige

adfærd. Han hørte på et tidspunkt over radioen om en skudveksling ved **Mål 1**, og denne melding videreformidlede han til sine soldater. Meldingen havde betydning for, hvordan de agerede ved **Mål 4**, idet de skærpede beredskabet, selvom der ikke var blevet skudt der.

Det man kan se i klip, minuttal 19:39-20:27, kunne de på daværende tidspunkt ikke se på grund af lysforholdene.

På klip, minuttal 20:27-21:49, kan man se to personer komme løbende over til vidnets gruppe. Den ene er utvivlsomt en iraker, og den anden er muligvis englænder – i hvert fald ikke dansker. De fik overleveret efterretningsmateriale, som blev fundet inde i målet. Det blev overgivet til **Vidne 21**. Han ved ikke, hvem der holdt det andet kamera, som man kan se i klippet, men han havde under sin forklaring til Forsvarets Auditørkorps gættet på, at det kunne være en journalist fra TV2. En journalist ville dog aldrig være iført dansk uniform og være udstyret med et skydevåben. Det, han hører sig selv sige på klippet, er en melding over telefonen til **Vidne 14**, om, at irakerne havde taget fem-seks fanger, og at alt foregik roligt. Da tilfangetagelse var en del af irakernes opgave, rapporterede han, at man ikke blandede sig heri. Han ville have meldt over telefonen til **Vidne 14**, hvis han havde set irakerne begå overgreb mod de tilbageholdte.

På klip, minuttal 21:49-22:46, kan man se nogle soldater komme gående forbi en pickup. Han kan ikke vurdere, om det er danske soldater.

På klip, minuttal 22:46-23:08, kan man på et tidspunkt se en engelsk soldat komme over til hans gruppe. Han bærer på en engelsk riffel. Det er en brite, som monitorerede TSU. Man ser endvidere **Vidne 49** på klippet. Der ses også i baggrunden flere engelske mentorer med hjelme. Det er vidnet, der spørger fotografen, om han er gået i "day mode". Hverken her eller ved tilbageholdelsen så han nogle blive slået eller sparket. Som han tidligere har forklaret, nævnte han på et tidspunkt, at der var en, der fik nogle hug. Det sigtede til håndteringen i forbindelse med, at tilbageholdte blev sat ind i den ventende bus. Det var jargon mere end et udtryk for aktuelle handlinger.

TSU ville gerne køre samlet fra målet, da de frigjorde derfra efter opgaven. Det skyldtes behovet for beskyttelse. Så vidt han husker, kørte de fra målet i kolonne med spejdereskadronens køretøjer forrest og bagerst i kolonnen. De kørte til **Militærbase**, hvor TSU-personerne overdrog de tilbageholdte til englænderne. De kørte ind ad en bagport, East

Gate, der sjældent blev åbnet. Den blev anvendt i forbindelse med blandt andet operationer. De kørte ind på basen og drejede til højre op ad landingsbanen – stadig i kolonne med irakerne. Der var på basen nogle kæmpe cirkustelte, som blev anvendt i forbindelse med rotation. Teltene svarede til de telte, der ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384. Der var omkring 300-400 meter fra teltlejren, Beduin Camp, på **Militærbase** til den danske lejr, og teltlejren indgik i den britiske del af basen. De kørte op bagved teltene, hvor der var opsat pigtråd. De gjorde holdt der, hvorefter TSU overdrog de tilbageholdte til briterne. Han kan ikke huske, om hans soldater sad af køretøjerne. Han og **Vidne 21** **██████████** overværede overdragelsen af tilbageholdte, og de var vist de eneste danskere, der var afsiddet. Han kan ikke huske, hvor lang tid de var til stede, men det var formentlig blot kort tid, indtil de tilbageholdte var blevet overgivet til englænderne. De danske soldater medvirkede ikke til at håndtere de tilbageholdte. Fangerne var blevet taget af TSU ved **Mål 4**. Han er enig i **Vidne 27's** forklaring for landsretten om, at optegnelser i loggene fra operationen ikke var en eksakt gengivelse af, hvordan operationen forløb, herunder hvis fanger, det var. Ingen af hans soldater deltog i undersøgelser af de tilbageholdte.

Han modtog nye ordrer om **Mål 2**, som de iværksatte. Han mødtes med **Vidne 14** på vej ud til **Mål 2**. Han mindes ikke, om han under mødet med **Vidne 14** nævnte, at der var nogen af de tilbageholdte, der havde fået nogle ”hug” – det er ikke utænkeligt, at han kan have nævnt noget sådant, men det har som sagt i givet fald alene været jargon.

Notat af 6. december 2004 vedrørende spejdereskadronens deltagelse i operation Green Desert (”after action review”), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 475 ff., skrev han efter at have samlet eskadronen for at høre, om nogle havde hørt om, at der skulle være foregået noget i strid med befalingen. De gjorde, hvad de kunne, for at respektere irakiske skikke, og derfor kunne man ikke bare betræde en irakisk helligdom, hvilket er baggrunden for bemærkningen i notatet om, at de britiske civile betjente var ”hæmmet”. Ifølge notatet var der danske MP’ere med inde i målet. Briternes screening på **Militærbase** blev udført ”uden” kontakt til danske enheder og ikke ”under” en sådan kontakt, således som det fejlagtigt fremgår af notatet. Han kan vedstå konklusionen i notatet. Danske styrker foretog ingen tilbageholdelser på **Mål 4**, og han har aldrig selv set eller hørt om overgreb mod fangerne fra irakisk side.

Udspurgt på ny af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han mener, at tussmørket i Mellemøsten varer kortere tid end en time, men han husker det ikke. Han kan ikke huske tidspunktet for solopgang i november 2004 i Basraprovinsen.

Omkring minuttal 18:39 på videooptagelsen fra **Mål 4** nævner **Vidne 49** noget om, at der kommer et combat camera team. Han ved ikke, hvad **Vidne 49** hentydede til, for så vidt han husker, havde spejdereskadronen ikke fået tildelt et combat camera team. Han gik ved siden af **Vidne 49**. Man kan ved minuttal 19:24 se, at soldaterne kaster skygger fra venstre mod højre. Han vil tro, at det skyldes lys fra en holdende bil. Lysforholdene ved minuttal 20:18 indikerer for ham at se fortsat, at der er tale om baggrundsbelysning og genskær på himlen fra gadebelysning i byen. Han vil tro, at lyskilden ved minuttal 22:39 er lys fra billygter. Han mener ikke, at solen på dette tidspunkt var stået op. Han husker ikke, om han efterfølgende modtog informationer om indholdet af de papirer, de fik overdraget ude ved målet, og de fik ikke ude ved målet oversat indholdet.

Af rapport af 6. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 47** fremgår blandt andet:

”Omkring sin egen befaling til eskadronen forklarede han, at der ikke er nævnt noget om kamera. Eskadronen havde ikke videokamera tildelt, så han mener at den eneste mulighed for at eskadronen kunne lave optagelser ville være, hvis man fra briterne havde tildelt et combat camera team. Det ville så have fremgået af troppeinddelingen udarbejdet i forbindelse med operationen. Eskadronen havde organisatorisk tildelt et almindeligt digitalt kamera, der formentlig også ville kunne optage videoklip. Dette kamera blev brugt som et arbejdsredskab f.eks. forbindelse med udarbejdelse af patruljerapporter. Typisk almindelige fotooptagelser.”

Vidne 48 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var næstkommanderende i spejdereskadronen. Han er stadig tjenestegørende i forsvaret. Spejdereskadronen havde til opgave at varetage sikkerheden i området, patruljere og mentorere og monitorere de irakiske styrker, som de var med til at uddanne og træne. Sikkerhedssituationen var i august 2004 stille og rolig, men blev senere under deres udsendelse forværret med flere vejsidebomber. Der blev også skudt med raketter ind mod den danske lejr. Der var ikke decideret ildkamp med de danske styrker, men de risikerede at komme i krydsild mellem bander, når irakerne var i konflikt med hinanden.

Handle- og meldepligten går ud på, at hvis man overværede overgreb mod lokale, så skulle man skride til handling eller melde det. Grænsen går for ham at se ved fysisk vold eller slag, men det må jo afhænge af den konkrete situation. Trusselsituationen ændrede ikke ved grænsen for, hvad der var tilladeligt at gøre.

Under operation Green Desert havde han som næstkommanderende ikke kommando over nogen, men skulle stå klar, hvis det blev nødvendigt. Føreren var **Vidne 47**, og derudover var der delingsførerne. Luftfotoet i tillægsekstraktens bind 1, side 347, viser **Mål** 4. Han kan ikke på fotoet udpege, hvor han opholdt sig.

Han vidste godt dengang, at de medbragte combat cameras under operationen. Han kan ikke huske, hvem der medbragte kameraerne. Han havde forud for udsendelsen af hold 4 sendt soldater fra spejdereskadronen på uddannelse i anvendelse af combat cameras og mener, at de i eskadronen havde en pakning med sådant kameraudstyr. Det var meget nyt, og de havde ikke et fast grundlag for anvendelse, hvorfor det ikke var noget, der blev befalet for.

På klip fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra Cyan 4, minuttal 2:48-5:31, ser man **Vidne 47's** briefing, som han også påhørte. Han kan ikke huske, hvor mange køretøjer spejdereskadronen medbragte til målet, men det kan godt passe, at de kørte i seks køretøjer. Det var Piranhaer og muligvis nogle GD-køretøjer. Han ved ikke, hvem der skulle overgå til MP'erne, men ordvalget "overgår" kunne tyde på, at det ikke var en MP'er. "Føring" er den konkrete ledelse og ordredstedelse på stedet, som kan blive nødvendig, f.eks. hvis situationen ændrer sig. Operationen forløb helt planmæssigt.

Da TSU ankom, som man kan se på klippet, minuttal 8:49-9:49, var han i området. Der ankom blandt andet en bus, som TSU anvendte til transport af de tilbageholdte. De danske styrker stillede også med køretøjer til sådan transport, men dem blev der ikke brug for. Han erindrer, at der på **Mål** 4 gik nogle briter rundt med TSU-personerne. Briterne ankom til målet sammen med TSU-personerne.

Han kan ikke huske at have befundet sig i en position, hvor han kunne se det, man kan se på klip, minuttal 13:50-15:18. Han havde kaldetal "75" og havde som sådan ikke sikringsopgaver, hvorfor han ikke indgik i dannelsen af ydre ring. Han kom først frem til området,

efter at ydre ring var kommet på plads, og der var ro på. Ydre ring skulle sikre, at der ikke kom trafik ind i området, og at man kunne gennemføre operationen i målet. Man ville normalt have haft større afstand mellem ydre og indre ring, men distancen dikteres blandt andet af de fysiske forhold. Afstanden ændrer ikke ved opgavefordelingen.

Han var ikke med i den gruppe, der ses i klip, minuttal 19:12-23:52, gående i retning mod målet. Han opholdt sig fortsat ved sit køretøj. Det var ikke en del af planen, at de danske styrker skulle gå ind i målene. De skulle stå for den ydre sikkerhed. Han har ikke set eller hørt om, at danske soldater var med inde i målet. Ved minuttal 20:11 er det ved at lysne. De ankom til målet omkring daggry.

På vej til **Militærbase** blev de omdirigeret til **Mål 2**. Han kan ikke huske, om de først kørte til **Militærbase**. Fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384, er fra **Militærbase**. Det siger ham ikke noget, at de skulle have kørt med til Beduin Camp, hvor tilbageholdte blev overgivet til briterne. Det var TSU – ikke spejdereskadronen – der tog fanger.

Der blev på et tidspunkt offentliggjort en kritisk artikel i en lokal avis, som gav anledning til, at **Vidne 14** indkaldte til en samling. Han kan ikke huske, hvad der blev sagt under samlingen, men de trak lidt på smilebåndet over beskyldningerne i artiklen, for de vidste, hvordan de havde gennemført operationen, og det svarede slet ikke til de beskyldninger, der var blevet fremsat. Efter operationen hørte han ikke nogen på hold 4 tale om, at der var tilbageholdte ved **Mål 4**, der var blevet udsat for vold eller mishandling, og han havde heller ikke selv overværet noget sådant.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at han ikke ved, hvilke lokale grupperinger der kom i væbnet konflikt med hinanden. Det var almindelig kendt, at der var problemer mellem sunnier og shiaer, og at der i den sammenhæng også kunne forekomme drab. Han kender ikke til forekomsten af en militi i området.

Han kan ikke huske, hvor mange combat cameras de modtog. Så vidt han husker, var **Vidne 18** stabsofficer. Vidnet havde sendt nogle soldater fra spejdereskadronen på uddannelse i anvendelse af combat cameras i Skive. Han erindrer ikke, hvor mange der blev sendt på uddannelse. Det var inden hold 4 i august 2004 rejste til Irak. Uddannelsen i anvendelse af combat cameras varede nogle dage. Han mener at huske, at kameraerne var

håndholdte. Hjelmkameraer kom først til de danske styrker på et senere tidspunkt. Det kan sagtens være, at personer i staben på hold 4 – som forklaret af **Vidne 18** i landsretten – gik rundt og ”legede” med kameraer. På klip fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**, minuttal 19:35-20:33, kan man se et kamera, der godt kan være et af de kameraer, som de rådede over.

Det var ikke en del af planen, at soldater fra spejdereskadronen skulle gå ind i målene ved **Mål 4**. Han har først set Post Operation Report af 29. november 2004 kort tid før sin forklaring i landsretten. Bemærkningen i rapportens punkt 3.3, om ”Due to last minute changes ...”, jf. ekstraktens bind V, side 497, havde ikke relation til spejdereskadronen. Det er en mulighed, at bemærkningen sigter til de danske MP’ere, men det er ikke noget han ved. Han mindes ikke, at der blev ændret på den del af befalingen, hvorefter danske soldater ikke skulle gå ind i målet. Han tror ikke, at lokale i eller omkring målet ville have været i stand at skelne mellem indre og ydre ring.

Vidne 49 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var kommandobefalingsmand i spejdereskadronen. Han var delingsfører for kommandodelingen, der primært består af faglige folk med opgaver inden for forsyning m.v. Den var et serviceorgan inden for organisationen. Mentorering og monitorering betød, at man vejledte og guidede de irakiske samarbejdspartnere. Han var ikke beskæftiget hermed. De fik udleveret ”førerens kort” og ”soldatens kort”, og han var bekendt med soldatens meldepligt. De skulle gribe ind, hvis de overværede overgreb mod civile. Der findes selvfølgelig nogle guidelines herom, men det beror på en konkret, individuel vurdering, hvornår noget kræver indgriben.

Under operation Green Desert var han med i chefen **Vidne 47** bil som hans makker, fordi chefens sædvanlige makker var på ”leave”. Han færdedes derfor under hele operationen sammen med **Vidne 47**. Han genkender luftfotoet af **Mål 4**, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 73. De kom til målet ad vejen i retning fra den nedre del af området på fotoet og holdt på det åbne areal ude i nærheden af vejen til højre på fotoet. Det var en stor, forholdsvis trafikeret vej, som de formentlig ikke afspærrede. Derfra gik de på et tidspunkt ned langs TARGET AREA 4A i retning mod 4B.

Han deltog i den briefing, der ses på klip fra den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**, minuttal 2:48-5:31. **Vidne 49**, der nævnes i klippet, er vidnet. Briefingen svarer til det, han erindrer om opgavens indhold. To af spejdereska-

dronens køretøjer skulle sikre området ude ved vejen, men uden at afspærre denne. De resterende køretøjer blev placeret noget tættere omkring målene. MP'erne var danske MP'ere. Det omtalte Special Investigation Team kom formentlig fra briterne og var eksperter i sprængstoffer. Han kan ikke huske, hvem det var, der skulle overgå til MP'erne. Operationen forløb som planlagt. Der var formentlig aftenen i forvejen givet en befaling, og briefing på klippet var den sidste "rampebefaling", inden de gik i gang med operationen.

Han var til stede i venteområdet, som man ser på klip, minuttal 8:49-9:49. De var ankommet lidt tidligere og ventede på at "linke up" med TSU. De første køretøjer, man ser køre forbi, er irakiske. Han vil tro, at de tilhørte TSU, for det var dem, der skulle indgå i operationen. Bussen på klippet er ligeledes irakisk, og Landroverne tilhører englænderne, der ankom samtidig med irakerne. Englænderne havde et monitoreringsteam, der bistod TSU med uddannelse og vejledning.

Han var til stede i det målområde, man kan se på klip, minuttal 13:50-15:18. De var ankommet og havde dannet ydre ring, hvorefter irakerne ankom. TSU gjorde klar til at danne indre ring. Det var irakerne, som ses bevæge sig hen mod målene. Der var med sikkerhed ikke danske soldater iblandt. Han vil tro, at afstanden mellem deres position i ydre ring og irakerne var omkring 75 meter. Ydre ring placeres, hvor det er mest hensigtsmæssigt i forhold til opgaven med at sikre området udadtil. De skulle sikre, at der ikke kom uvedkommende ind eller ud af målområdet. På klippet ser man irakerne krydse igennem ydre ring og køre hen til målene.

Han er med på gåturen i klippet, minuttal 18:04-18:40. Man kan høre ham spørge, om det er et combat camera team, der kommer dér. Bemærkningen var møntet på **Vidne 21**, der medbragte et kamera. Det var ment som en morsom kommentar, som han ikke forventede et svar på. Han kan ikke huske, om **Vidne 21** kørte i samme køretøj som vidnet, men det har han sikkert gjort, for de sad af samtidig. Han så ikke noget team med kameraer. Det var noget helt nyt med kameraer. Han ved ikke, om der var befaling for anvendelse af kameraer under operationen.

På klip ved minuttal 19:30 ser man vidnet med front mod kameraet. Området var på dette tidspunkt sikret, og der var ro på. Kommentaren kort forinden, om at TSU pludselig kunne finde på at skyde, husker han fra at have set klippet tidligere, men han ved ikke, hvad bemærkningen drejede sig om. Det er **Vidne 47**, der kommer bemærkningen. So-

len var endnu ikke stået op. Det er muligt, at kameraet tog mere lys ind, og at lyset på optagelsen skyldes genskær fra byens gadebelysning. Han husker det således, at det var tidlig morgen og fortsat mørkt. De kunne høre, at der var noget tumult. De stod måske 50-75 meter derfra. Det er almindeligt, at man på operationer rykker ud før daggry.

Han vil mene, at de på klip, minuttal 19:12-19:30, havde aktiveret deres knæklys. Knæklys kan ses i mørke, men formentlig også ved daggry. Han tror ikke, at de kunne se præcist, hvad der passerede inde ved husmuren. Det anes på videoptagelsen, at en person træder frem. Han bemærkede det ikke dengang og kommenterede det åbenbart heller ikke, idet han vendte sig rundt. Der foregår på klippet ikke noget, som overskrider grænsen for behandling af tilbageholdte. De talte ikke herom efterfølgende. De fortsatte ned mod enden og vendte derefter om og gik tilbage til køretøjerne.

Han husker ikke, hvordan de frigjorte fra målet, eller om de kørte derfra med irakerne og deres bus. Han husker ikke, hvilke 12 fanger **Vidne 47** gav melding om over radioen, men det var formentlig de fanger, som TSU havde taget ved **Mål** 4. De danske soldater måtte ikke tage fanger. Dette var blevet besluttet på baggrund af Hommel-sagen. Teltlejren på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384, lå inde på **Militærbase**. Han kan ikke huske, at de kørte hen til denne teltlejr sammen med irakerne, og at de herefter overdrog de tilfangetagne til briterne. Hvis spejdereskadronen havde kørt med til teltlejren, ville soldaterne være forblevet opsiddet på køretøjerne, for de skulle videre til et andet mål. Han ved ikke, hvorfor de tilbageholdte skulle afleveres til briterne i teltlejren. Han hverken så eller hørte dengang om, at tilfangetagne skulle være blevet udsat for intime kropsundersøgelser. Det er helt sikkert ikke noget, som spejdereskadronen medvirkede til. Danskerne foretog ikke tilbageholdelser, det tog TSU sig af. Han overværede ingen mishandling, slag eller spark ude ved **Mål** 4. Han har heller ikke hørt herom fra andre soldater i spejdereskadronen.

Udspurgt af retten har han forklaret, at han ikke var bekendt med Frago 284, Amendment 1. Foreholdt, at det af befalingens punkt 3, litra c), "Prepare" fremgår, at "prepare" blandt andet omfatter "To mentor and monitor TSU", har han forklaret, at spejdereskadronen måske skulle forberede sig herpå for det tilfælde, at briterne ikke udførte dette.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han ikke husker, hvor lang tid der blev anvendt under den missionsforberedende uddannelse til at gennemgå handle- og

meldepligten. Han kan ikke huske, hvilken militærjurist der stod for denne gennemgang. Det er muligt, at der blev anvendt en dags tid herpå. Som han husker det, fik de at vide, at det var vigtigt, at civile blev behandlet pænt, og de danske soldater skulle anvende ”soft approach”. Deres primære opgave i Irak var at køre patruljer og opretholde fred og ro. Det var også en del af ”den danske model”, at tilbageholdte ikke måtte slås eller sparkes. Han deltog ikke i monitorering og mentorering, men han vil mene, at de danske soldater ville gribe ind, hvis de overværede overgreb begået af de irakiske styrker. De bistod ikke irakerne med håndtering af fanger. Udsendelsen på hold 4 var hans første udsendelse til Irak. Han rejste til Irak sammen med resten holdet og deltog således helt fra begyndelsen af udsendelsen.

Han arbejdede ikke selv sammen med irakerne. Han modtog tilbagemeldinger fra soldaterne i spejdereskadronen, hvis opgaver ikke forløb som planlagt. Det er muligt, at hans chef i forbindelse med opgaveløsning har påtalt forhold over for irakerne, som ikke var tilfredsstillende, eller som irakerne ikke havde løst korrekt. De irakiske sikkerhedsstyrker var ikke lige så taktisk dygtige som de danske soldater. Han ved ikke, hvilket uddannelsesniveau de havde.

Kommandodelingen stod i det daglige for post, forsyninger, kontorhold og lignende. Under operationer stod delingen normalt for at etablere en kommandostation med forsyningskøretøjer, mad, vand og andre forsyninger til de danske soldater. Under operationer kommunikerede han ikke med irakerne på radio. Kommandodelingen gennemførte ikke patruljer og checkpoints. Han har ikke deltaget i patruljer og overvågede heller ikke kommunikation under patruljer. Spejdereskadronen kommunikerede under patruljer med TOC’en.

Han kan ikke komme det nærmere, hvad der ligger i den tidligere omtalte opgave under ”Prepare”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 387. ”Search” vil typisk være en søgning efter våben og ammunition. Hvis man også søger personer, vil opgaven normalt være betegnet som ”search and arrest”. Han kan ikke udelukke, at IPS deltog i operationen ved **Mål 4**, men han så ikke personer fra IPS dér. Han kan ikke på videooptagelsen fra **Mål 4** se, om der løb danske soldater over til muren ved **Mål 4a** i begyndelsen af operationen, men det var ikke deres opgave at deltage i indre ring, så han vil helt bestemt antage, at ingen af spejdereskadronens soldater gjorde dette. Han kan heller ikke se for sig, at de danske MP’ere løb over og deltog i indre ring. MP’erne deltog i operationen med spejdereskadronen. Han kan ikke huske, at de deltog i ”search”. Han kan ikke huske, hvor mange MP’ere

der deltog, og ved derfor heller ikke, om der var MP'ere, som opholdt sig andre steder under operationen. Han gik vistnok med nogle MP'ere på turen sammen med **Vidne 47** **██████████**.

Han husker ikke, hvor lang tid der gik fra etablering af ydre ring, til der var ro på. Der gik måske 10-15 minutter. På klippet fra den tidligere foreviste videooptagelse fra **Mål 4**, minuttal 19:12-19:30, kan man se en person træde ned med foden. Han kan ikke se, om der bliver trådt på en person. Det er en mulighed, at der bliver trådt på en tilbageholdt, men det er en gisning. Han kan heller ikke se, om der bliver sparket. Slag eller spark kunne godt være omfattet af hans meldepligt. Der var formentlig noget uro, som fik dem til at stoppe op og kigge over i retning af muren, men han husker ikke nærmere herom. Så vidt han husker, var det fortsat mørkt. Solen var endnu ikke stået op. Han så på intet tidspunkt danske soldater håndtere fanger. Han kan ikke huske, hvornår solen den gang stod op i Basraprovinen. Det er selvsagt noget, de i forbindelse med planlægning af operationer havde styr på. Han kan ikke svare på, om lyset ved minuttal 22:41 kommer fra solen eller billygter.

Han husker ikke nogen melding om skud ved et af de andre mål og medbragte formentlig ikke selv en radio under operationen. Han ved ikke, hvornår **Vidne 47** **██████████** måtte have modtaget melding om skydning ved et andet mål.

Bemærkningen i Post Operation Report af 29. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 413, punkt 3.3, "Due to last minute changes ...", genkender han ikke. Det samme gør sig gældende for så vidt angår sætningerne i rapportens punkt 5.3, "The focus must be ... must be monitored closely". Han har ikke tidligere set disse passager. Han mener at huske, at det var TSU og ikke ING, der deltog i operationen ved **Mål 4**.

Han kan vedstå sin forklaring til auditørrapport af 10. december 2013 om bemærkningen "nogle hug" på videooptagelsen fra **Mål 4**, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 712, in fine.

Af rapport af 10. december 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 49** **██████████** fremgår blandt andet:

"Da afh. genså filmen forud for nærv. afhøring, kunne han høre en sige, at de fik godt nok nogle hug, men det er kun derfor han ved at dette er sagt på stedet, han husker ikke at have hørt det."

Vidne 50 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var næstkommanderende i spejdereskadronens 1. deling og fungerende delingsfører for delingen under operation Green Desert. Første deling kørte patruljer inden for delingens ansvarsområde, herunder sammen med irakerne, hvilket kommandodelingen ikke gjorde. De deltog også i operationer. Under fælles patruljer med irakerne udførte irakerne alle opgaverne, og 1. deling fulgte blot med for at monitorere irakerne. De havde som udgangspunkt ingen beføjelser over for irakerne og kunne ikke give befalinger til dem. Han er bekendt med sin handle- og meldepligt. Pligten går ud på, at man – hvis man oplever noget, der ikke er i overensstemmelse med de gældende regler og principper – skal gribe ind. Der var generelt betragtet ikke behov for at gribe ind over for irakerne. De kørte som regel patruljer sammen med det lokale politi eller militær (ING) og enkelte gange med TSU.

Politiet gjorde det, de skulle, men ikke meget mere. ING var en militær enhed, og der var lidt mere styr på det. TSU fremstod som en langt mere stringent enhed. Han oplevede ikke deres samarbejdspartnere begå overgreb mod civile.

Under operation Green Desert så han personer fra TSU. Der kan godt have været nogle patruljevogne til stede. Han var fungerende delingsfører under operationen, fordi hans delingsfører var på orlov i Danmark. Han har før set luftfotografiet i tillægsekstraktens bind 1, side 347. Han bevægede sig formentlig rundt mellem sine tre grupper i forbindelse med, at de dannede ydre ring. Han kan alene gætte på, hvor grupperne var placeret i området omkring målene **Mål** 4A og 4B.

På den tidligere under hovedforhandlingen foreviste videooptagelse fra **Mål** 4, minuttal 2:48-5:31, hører man **Vidne 47** tale. Han kan ikke huske, om han selv deltog i briefing, men det er bestemt muligt. Han ved ikke, hvad **Vidne 47** har sigtet til med bemærkningen om to køretøjer til sikring og fire til ring, men der har givetvis skullet placeres fire køretøjer i det område, der på luftfotoet ses over det markerede "TARGET AREA 4A" og to køretøjer ude ved vejen. Hans deling skulle danne ydre ring, så de kunne kontrollere, at der ikke kom nogen ind i området udefra. Han havde på de tunge køretøjer to personer siddende derpå og resten af soldaterne på jorden. De sikrede ved at observere. Han vil som udgangspunkt tro, at MP'erne ikke skulle foretage sig noget, for det var ikke danskernes operation. Det var TSU, der skulle foretage tilbageholdelser. Han ved ikke, hvilket specialistteam **Vidne 47** omtalte, men det har muligvis været et britisk team eller et team hos TSU. Han ved ikke, hvem der nævnes at skulle overgå til MP'erne.

Han mindes ikke at have set britiske soldater derude, men dagen forinden var han på rekognoscering ved målet sammen med briter i deres køretøjer, så det er muligt, at nogle briter også deltog i operationen.

Han befandt sig under operationen omkring sine grupper. Han gik rundt sammen med sin sikringsmand og kan også have været over at tale med **Vidne 47**, men han tror ikke, at han har været ude at gå sammen med **Vidne 47** henne ved **Mål 4A**. Han havde ingen opgaver i det område. Han lagde ikke mærke til tilbageholdte, der var placeret ved en mur uden for **Mål 4A**. Han vil mene, at operationen forløb stille og roligt og som planlagt. Han så TSU føre folk ud. De holdt fast i de tilbageholdte. Han så ikke nogen af de tilbageholdte blive mishandlet eller slået af irakerne og har heller ikke efterfølgende hørt om hændelser, ud over den hændelse som findes på videooptagelsen fra Cyan 4, og som han først på et senere tidspunkt blev bekendt med. Han så ingen danskere, ej heller MP'ere, foretage tilbageholdelser.

Spejdereskadronen havde to-fire soldater, der var uddannet i anvendelse af combat cameras. De havde ikke rådighed over kameraer, der kunne optage i mørke. Han bekendt medbragte spejdereskadronen ikke kameraer under operationen. Han ved ikke, hvem der holder det kamera, der på et tidspunkt ses på videooptagelsen fra **Mål 4**.

Han vil mene, at spejdereskadronen som de sidste kørte fra målet. Irakerne havde forladt målet før dem. Eskadronen flyttede sig sammen. De skulle tilbage til **Militærbase**. Han kan ikke huske, hvilken port de kørte ind ad. De kørte formentlig i retning af teltlejren på basen. De fik fyldt vand på m.v. og fortsatte derefter til **Mål 2**. Det kan sagtens være, at de kørte til den teltlejr, der ses på fotoet i støttebilagssamlingens bind 4, side 384, og de har i givet fald sandsynligvis anvendt East Gate. De fanger, som omtaltes i TOC-loggen, må være de fanger, som TSU havde taget. Spejdereskadronen havde ikke taget fanger. Han har ikke hørt om, at tilfangetagne skulle være blevet udsat for intime kropsundersøgelser.

Udspurgt af advokat Christian Harlang har han forklaret, at han i dag er seniorsergent. De ankom til **Mål 4** lige inden daggry. Forevist TOC-loggen ved løbnummer 184, jf. ekstraktens bind V, side 436, bekræfter han, at dette er en melding, som ifølge notatet er afgivet kl. 5.50 om, at de var i stilling. De må derfor være ankommet lidt tid forinden. Han kan ikke huske den præcise placering af sine køretøjer omkring målet, men de må antageligt have holdt i den nordlige del af området på luftfotografiet. Han vil tro, at der fra deres an-

komst gik 15-30 minutter, før han kunne bevæge sig rundt mellem spejdereskadronens køretøjer. Han vil tro, at TSU førte folk ud efterhånden, som de foretog tilbageholdelser. Han kan ikke huske, hvor lang tid de opholdt sig ved målet, men det har måske været en times tid. Baseret på oplysningen i meldingen i journalen for den fremskudte kommandostation kl. 8.23, jf. ekstraktens bind V, side 448, må de have været færdige ved målet på dette tidspunkt. Han må under operationen have set **Vidne 21** i forbindelse med sin kontakt til **Vidne 47**. 1. deling havde ikke rådighed over militære kameraer. De havde kun et lille kamera, som kunne tage fotografier.

Til brug for rekognosceringen dagen forinden havde de modtaget et kort med målet indtegnet. De kørte derud med briterne i to Landrovere. Han kan ikke huske, hvem der udpegede målet. Han vil tro, at **Vidne 47** var med i det forreste af de to køretøjer, som deltog i rekognosceringen.

Vidne 51 har forklaret blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i forsvaret. Han var på hold 4 i Irak delingsfører for spejdereskadronens 3. deling. Delingen havde otte køretøjer. Det var en blanding af Piranhaer og GD'er. Delingen havde et ansvarsområde i den nordlige del af bataljonens ansvarsområde, hvor de kørte patruljer og viste tilstedeværelse. De havde et samarbejde med den irakiske hær (ING). TSU deltog også i nogle af de operationer, som spejdereskadronen medvirkede til. Når de kørte patruljer, lagde de også vejen forbi lokale politistationer, men han mindes ikke, at de løste opgaver sammen med det lokale politi. De irakiske styrker havde generelt betragtet ikke et højt uddannelsesniveau. Der var forskel på ING og TSU. Han oplevede på intet tidspunkt under udsendelsen, at irakiske styrker mishandlede tilbageholdte. Mentorering og monitorering f.eks. i forhold til ING kunne omfatte, at de tog ING med på en opgave om etablering af et checkpoint og viste dem, hvordan checkpoints kan etableres struktureret. Handle- og meldepligten indebar, at de skulle melde opad i systemet, hvis de overværede overgreb eller andre handlinger i strid med menneskerettigheder. Han kom under udsendelsen aldrig i en situation, hvor han var nødt til at gøre brug af handle- og meldepligten.

Under operation Green Desert kørte hans deling fra **Militærbase** om morgenen til forward supply area (FSA), der lå et andet sted end venteområdet. FSA lå ved siden af noget bebyggelse. **Vidne 30** opholdt sig med sine køretøjer også ved FSA under operationen. På baggrund af målestoksforholdet på forevist kortmateriale vil han anslå, at der var omkring 500-600 meter fra FSA til **Mål 1** i lige luftlinje. **Mål 4** lå på den anden side af Az

Zubayr. Han vil tro, at der i lige luftlinje var omkring 5 kilometer fra FSA til **Mål 4**. Vidnets deling udgjorde reserve under operation Green Desert og var derfor ikke indsat ved **Mål 4**. De opholdt sig ved FSA og skulle alene forlade dette, hvis der blev behov for delingen under operationen. Han havde ikke fra FSA udsyn til **Mål 4**. Der blev ikke brug for delingen under operationen. Han kan ikke huske, om nogle af hans grupper blev afgivet til en observationspost. Han var ikke henne ved **Mål 4**. Han husker ikke, at han skulle have deltaget i **Vidne 47's** briefing umiddelbart før operationen. Han så ingen tilbageholdte under operationen eller i forbindelse med transport efter denne. Han er bekendt med, at der blev foretaget tilbageholdelser under operationen. Det var irakerne, der gennemførte selve operationen, mens spejdereskadronen havde en mere tilbagetrukket rolle, så det var sandsynligvis irakerne, der foretog tilbageholdelser. Han husker ikke, at der skulle være befalet for anvendelse af combat camera teams under operationen. Der var nogle af soldaterne i hans deling, som var uddannet i anvendelsen af combat cameras, men de blev ikke anvendt dertil under operationen. Hans deling rådede ikke over combat cameras.

Frago 284, Amendment 1, punkt 4, litra e) omfatter hans delings opgaver under operationen. Det fremgår blandt andet af befalingen, at de skulle eskortere de enheder, der i øvrigt skulle ud til FSA. De skulle endvidere forberede at kunne støtte panserinfanterikompagniet og spejdereskadronen i relation til etablering af ring og frigørelse. Dette svarer til, hvordan operationen forløb. Han husker ikke, om de efter operationen kørte sammen med andre tilbage til **Militærbase**. Typisk kørte de en enhed ad gangen. Det siger ham ikke noget, at tilfangetagne blev overgivet til briterne i lejren. Det er ikke noget, han overværede eller har hørt om. Hans deling kørte fra **Militærbase** med de øvrige deltagende delinger fra spejdereskadronen derefter ud til **Mål 2**. Han hverken så eller hørte om, at tilbageholdte under operationen skulle være blevet udsat for mishandling.

Han genkender ikke stedet på fotografierne i støttebilagssamlingens bind 4, side 373 og 374. Han var aldrig i Camp Chindit. Det er muligt, at nogle soldater fra hans deling i forbindelse med opgaveløsning i "viperenheden" kan have været i Camp Chindit.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps, som det fremgår af rapporten af 10. december 2013, jf. tillægs-ekstraktens bind 2, side 713. Han var med fra starten af udsendelsesperioden på hold 4 og deltog i den missionsforberedende uddannelse. Uddannelsen blev indledt fire-seks måneder

før udsendelsen. Han havde ikke tidligere været udsendt til Irak. Han vil tro, at de under uddannelsen modtog briefinger fra hold 3 om forholdene dernede, som blev anvendt i uddannelsen. Dette kan ikke betegnes som en erfaringsoverdragelse. Den fandt sted i Irak, da hold 4 var ankommet til landet, og han vil tro, at denne overdragelsesforretning varede nogle dage eller måske op til en uge. Han mindes ikke oplysninger under den missionsforberedende uddannelse eller overdragelsen i Irak om, at der havde været fangeklager.

Foreholdt **Vidne 17's** forklaring for landsretten om, at "Snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb", har han forklaret, at han ikke kan genkende dette som en drøftelse blandt soldaterne. Han kan heller ikke genkende **Vidne 36's** forklaring for landsretten om, at "Rygtet var – og det var vist alment kendt – at de ikke behandlede fangerne særlig godt. Det var TSU, det almindelige politi og hæren, som var kendt for at behandle fanger dårligt, herunder f.eks. ved at udøve fysisk vold mod fangerne". Han ved ikke, hvem **Vidne 36** i er. Han mener ikke, at han under sin udsendelse hørte om, at de irakiske styrker behandlede fanger på den beskrevne måde. Han tænker, at der er kulturelle forskelle mellem Irak og Danmark og i, hvordan man håndterer personer. Han vil antage, at irakiske sikkerhedsstyrker kunne være mere hårdhændede end det, der accepteres i Danmark, men det er ikke noget, han selv har set. Der var måske også en vis "hævnekultur" i Irak. Der var stammefejder i Irak, herunder i Basraprovensen, hvor der også var interne magtkampe mellem sunnier og shiaer eller mellem forskellige stammer. Konflikterne kunne også resultere i væbnede kampe mellem de involverede.

Han kender ikke **Vidne 27**. Hvis en persongruppe havde været undertrykt i en længere periode, ville de nok hævne sig senere, således som **Vidne 27** har givet udtryk for under sin forklaring for landsretten. Det var ikke noget, han overvejede i forbindelse med løsningen af sine opgaver, og han syntes ikke, at det var kendetegnende for det område, han kørte i. Området var i hans øjne i positiv udvikling. Irakiske styrker behandlede dog hverken dengang eller i dag deres fanger lige så godt, som man gør i Danmark. Han vil mene, at deres faciliteter var langt dårligere, selvom han ikke var inde at se fængselsceller. Han havde været inde på en politistation i Al-Qurnah. Han deltog ikke i mentorering af politiet. Hans deling har højst deltaget i patruljering med irakiske enheder og oprettelse af checkpoints.

Han så ikke, hvem der faktisk foretog tilbageholdelser under operationen. Han ved ikke, hvor langt der var fra FSA til forward command post. Han vil tro, at **Vidne 14** blev kørt rundt i en M113 uden særlige kendetegn. **Vidne 47** kørte i en Piranha. Han mener ikke, at han fra FSA kunne se ind i Az Zubayr. Han havde som delingsfører rådighed over delingens containere med delingens udstyr, og deri indgik ikke combat cameras.

Vidne 52 har forklaret blandt andet, at han i dag er oversergent og for øjeblikket er delingsfører for værnepligtige i Holstebro. Han var udsendt for det danske forsvar i Irak på to fortløbende hold (en dobbeltmission) som menig konstabel fra midten af februar 2004 til februar 2005. Han var organisatorisk placeret under den daværende chef for Spejderseskadronen kaptajn **Vidne 47**, var formentlig i 1. deling og kender **Vidne 50**. Opgaven for hold 4 var at skabe ro i et ustabil land. Efter magtoverdragelsen skulle de lægge vægten på at få irakerne til at fungere bedst muligt som politistyrke, soldater og mennesker i en ny verden. Hold 4 havde ikke nogen speciel opgave i forhold til tilfangetagelser.

Han har været på mange missioner, som han blander lidt sammen, men som han husker det, var reglen den, at de på hold 4 skulle overgive eventuelt tilbageholdte personer til englænderne og ikke til irakerne. Englænderne havde opgaven med at træne det irakiske politi. Hans bud er, at englænderne gjorde det samme, som han selv har været med til på senere missioner, nemlig fungerede som mentorer for det irakiske politi, herunder i relation til håndteringen af fanger. Det irakiske politi kom fra et krigshærgat land, så der var anledning til at undervise dem om alt vedrørende fanger, herunder også om at behandle mennesker ordentligt. Et eksempel kunne være, at der i en irakisk politistation kunne være meget små celler med mange indsatte, f.eks. 16 fanger i celler på omkring 8 m². De fængsler, han så, lå nord for Basra og ikke inde i Basra by. Irakisk politi var generelt mere hårdhændede sammenlignet med dansk politi. Således var det normalt for irakerne at transportere en fange på ladet af en åben bil med bagbundne hænder og hætte over hovedet, hvilket ligger meget fjernt fra det danske politis normer. Han har ikke set det irakiske politi slå fanger, men han havde en formodning om, at det kunne forekomme.

Hans opfattelse af det irakiske politi byggede på de erfaringer, han gjorde sig. Operation Green Desert var ikke hans første operation, men han er ikke sikker på, at han på daværende tidspunkt havde gjort sig så mange erfaringer fra andre operationer, at han havde dannet sig formodninger om irakisk politi, og han havde ikke tidligere været med til en operation i

så tæt et samarbejde med irakerne, som tilfældet var her. Han husker ikke briefing for operationen, eller hvornår den foregik, men operationen blev helt sikkert afviklet efter deres faste procedure. Han husker det som en hasteoperation, der byggede på nogle efterretninger, men han kan forveksle den med andre operationer. Han kender ikke til de efterretninger, der lå til grund for operationen. Han ved fra mailkorrespondancen vedrørende en tidligere afhøring af ham, at han deltog i operationen ved **Mål** 4, men det er ikke noget, han erindrer i dag.

Han var observatør under operation Green Desert, og hans rolle var at holde styr på sin gruppe i forhold til den sikringsopgave, som gruppen var pålagt. Observatørrollen var i det militære hierarki en funktion som næstkommanderende, således at hvis delingsføreren eller gruppeføreren ikke var til stede, skulle han overtage kommandoen. Gruppens opgave under operation Green Desert var at danne ydre ring og sørge for, at udenforstående ikke ukontrolleret gik ind i området. Dem, der henvendte sig for at komme ind i området, blev standset, visiteret og eventuelt bedt om at vise id-kort. Hvis de havde et køretøj, blev også dette gennemført, så man sikrede sig, at de ikke bragte bomber og våben ind i området. Herefter fik de pågældende lov til at passere. Han kan ikke huske, om de nægtede nogen passage, men det kan godt være sket. Typisk var der en tolk til stede, som gruppen kunne kalde på. Det ville dengang typisk have været en britisk opgave at vejlede det lokale politi eller militær i forhold til at håndtere tilfangetagne personer, men i kraft af selve tilstedeværelsen havde også de danske styrker en opgave med monitorering, men han husker ikke, om det var en del af formålet med den danske deltagelse i operationen. Han mener ikke, at der i forbindelse med operation Green Desert opstod episoder, der gav anledning til at skride ind. Det er hans opfattelse, at irakernes ageren var tilpasset situationen. De talte ikke efterfølgende internt i spejdereskadronen om episoder med særlig hårdhændet behandling af fanger. Havde der været sådanne episoder, ville de have talt herom. Irakerne var dog mere hårdhændede over for fanger end danskere, således som det også fremgår af Forsvarets Auditørkorps rapport vedrørende afhøringen af ham den 22. november 2012. Han mente hermed navnlig den fysiske håndtering af fanger. Det var irakernes norm dengang, men den har forhåbentlig flyttet sig. Den hårdhændede behandling viste sig f.eks. i transportsituationer, men også ved anden flytning af fanger. Hvor man i Danmark verbalt ville anmode folk om at flytte sig, tog irakerne typisk armgreb på folk og skubbede til dem. Med hans efterfølgende erfaring formoder han, at den hårdhændede behandling også ville kunne omfatte slag og spark. Han tænkte ikke over eller frygtede, hvad der ville ske med de tilfangetagne, efter at de var kommet i de irakiske styrkers varetægt.

Der lå helt sikkert en trusselsvurdering som grundlag for operation Green Desert, for det udarbejder man for alle militære operationer, men han erindrer ikke den konkrete trusselsvurdering. Der var tale om en fredsommelig aktion i et krigslignende miljø forstået på den måde, at der ikke dengang var vold rettet mod danskerne, men der var mange stammefejder i området, hvor folk slog hinanden ihjel. Operationer af denne type forløber efter et bestemt koncept med etablering af en ydre og en indre ring til sikring af henholdsvis den ydre og den indre sikkerhed, hvorefter området afsøges. Sådan husker han også forløbet af operation Green Desert.

Han erindrer ikke nærmere om det konkrete mål for operationen, eller hvor ved **Mål 4** han var placeret. Han husker heller ikke, hvem der gik ind i husene, hvem der tilbageholdt de tilfangetagne eller præcist hvilke irakiske styrker, man samarbejdede med. Han er dog næsten sikker på, at danskerne ikke havde bemyndigelse og beføjelse til at tilbageholde personer. Spejdereskadronen havde ikke andre opgaver end at opretholde den ydre ring, herunder etablere checkpoints. Han erindrer ikke i dag, at han så oberst **Vidne 14** under operationen, men han kan læse i afhøringsrapporten, at han har forklaret herom tidligere. **Vidne 14** havde for vane at kalde folkene sammen efter en operation, men han har ingen konkret erindring herom.

Han havde ikke dengang kendskab til et evalueringsskema til bedømmelse af de irakiske styrkers indsats. Evalueringsskemaet fremlagt i denne sag, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 395, er formentlig udarbejdet af briterne. Han har senere været med til at udvikle et lignende skema til danskernes brug i Afghanistan. Når der i skemaet står noget om overholdelse af menneskerettighederne, er det formentlig, fordi man som dansker ikke ville acceptere, at menneskerettighederne ikke bliver overholdt. De sidste tre kolonner i evalueringsskemaet vil man også kunne finde i skemaer vedrørende andre missioner, mens kolonnen om "respect of human rights" ikke er sædvanlig.

Han tror ikke, at der blev optaget med kamera ved **Mål 4**. Der var kameraer i missionen, som nogle soldater var blevet uddannet i at håndtere i Danmark og havde taget med til Irak. Man kaldte det uddannede personel "combat camera teams", og der var sådanne teams med hold 4 i Irak. Der var mere end ét kamera, men han ved ikke hvor mange. Hans bud er, at panserinfanteriet også medbragte combat camera teams, men han har ingen viden herom.

Vidne 53 har forklaret blandt andet, at han i dag er ansat som fængselsbetjent. Han havde på hold 4 i Irak mange forskellige kasketter. Under operation Green Desert assisterede han presseofficeren, der vistnok hed **Vidne 19**. Han var bekendt med sin handle- og meldepligt, der gik ud på, at hvis man så noget kriminelt eller uregelmæssigt, så skulle man melde dette til nærmeste foresatte. Det var op til den enkelte at vurdere dette.

Under operation Green Desert var han med ude ved **Mål 4**. Han vidste ikke, hvilken opgave spejdereskadronen havde udoover, at de skulle etablere perimetersikring. Målet var vist nogle personer, som udførte angreb mod koalitionsstyrkerne. Det var noget, han havde hørt på stabsgangen. Han er ikke bekendt med, at danske styrker skulle have haft til opgave at foretage tilbageholdelser. Han vil tro, at det i givet fald ville have været en opgave for MP'erne.

Lufffotoet i tillægsekstraktens bind 1, side 347, viser **Mål 4**. Der holdt en pickup foran TARGET AREA 4A. Han opholdt sig primært i området mellem **Mål 4A** og **4B** på afstand af de to mål, men stod på et tidspunkt også ved en pickup i nærheden af **Mål 4A**. TSU kom ud fra denne bygning med tilbageholdte.

På klip, minuttal 19:12-19:34, i den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**, kan man se en gruppe soldater komme gående. Han kan ikke genkende sig selv på klippet. Han mener at huske, at han på dette tidspunkt stod til venstre for den pickup, der ses på klippet. Han kan vedstå sin forklaring i auditørrapport af 31. maj 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 697, 2. afsnit. Operationen gik i gang omkring daggry. Fra sin position til venstre for pickuppen kunne han sagtens se, hvad der skete foran **Mål 4A**. Han kan endvidere vedstå sin forklaring i auditørrapporten, jf. samme ekstraktbind side 696, 3. afsnit. De engelske soldater, der – som han har forklaret i rapporten – sagde fra, var dem, der stod ved siden af TSU'erne, da en af disse lidt hårdhændet tvang en af de tilbageholdte ned på jorden. Han kan ligeledes vedstå sin forklaring i samme rapport, jf. side 697, 4. og 5. afsnit. Han kan sagtens huske, at der blev sagt fra. Han mener ikke, at TSU'erne anvendte unødvendig magt. Hvis de var begyndt at sparke på tilbageholdte, kunne det have været en anden sag, men der var tale om, at de pacificerede en tilbageholdt på jorden. Han kan ligeledes vedstå sin forklaring i auditørrapporten, jf. samme bind side 697, sidste afsnit. De tilbageholdte fik hætter over hovederne og blev bagbundet, men han så

ikke nogen af de tilbageholdte blive mishandlet af TSU. Forevist stillbillede fra videooptagelsen ved minuttal 20:30 har han forklaret, at presseafdelingen medbragte videokamera og almindeligt kamera. Det var helt sædvanligt, at de medbragte dette på opgaver. Han kan vedstå sin forklaring herom i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 696, 4. afsnit, 2. punktum, og sidste afsnit, men der var dog ikke en HUMIT-enhed på hold 4, som han også har præciseret i sin e-mail af 31. maj 2013, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 701. Han var overrasket over, at der blev medbragt andre kameraer under operationen.

Han så ingen overgreb mod tilbageholdte.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han havde hørt, at irakerne godt kunne anvende ”voldelige hilsener” i forbindelse med anholdelser. I dag er det hans generelle opfattelse fra snak på hold 4, at IPA’erne og TSU godt kunne være noget hårdhændede. Han talte undertiden med **Vidne 17** under udsendelsen på hold 4. Han kan ikke genkende til **Vidne 17’s** forklaring for landsretten om, at ”Snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb”. Irakisk politi kunne anvende magt, som overskred danskernes grænse for det tilladelige, men det var sådan, det var i landet. Det var en del af den historiske kultur, at myndighedspersoner kunne finde på at anvende vold over for tilfangetagne, og ham bekendt blev de ikke retsforfulgt.

Det kamera, som presseofficeren medbragte på opgaver, blev typisk anvendt under CIMIC-opgaver. Han ved ikke, om presseofficerens anvendelse af sådanne optagelser i presseøjemed, blev godkendt af eller drøftet med **Vidne 14** .

De danske soldater, der befandt sig i nærheden af de tilbageholdte ved **Mål 4A**, da der blev sagt fra, stod omkring den position, hvorfra der blev filmet. Han vil tro, at han selv var den danske soldat, der stod placeret tættest på hændelsen. Han erindrer ikke, hvor mange fanger der blev ført ud fra **Mål 4A**. Han mener at huske, at de blev ført ud ad to omgange. Han husker, at der blev sagt fra, men han ved ikke, om det eksakte ordvalg ”stop it” er noget, han selv husker fra dengang, eller er noget, han husker efter at have set videooptagelsen fra **Mål 4**. Han så ingen overgreb mod de tilbageholdte og blev ikke bekymret over, at det havde været nødvendigt for englænderne at sige fra. Han deltog ikke i patruljer.

Af rapport af 31. maj 2013 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af

Vidne 53 fremgår blandt andet:

”Vidnet var selv til stede, hvor filmen blev optaget og der blev ”sagt fra” både af engelske og danske soldater på en måde så situationen ikke eskalerede. Hvis man ”virkelig” hørte efter på filmen, så blev der også sagt: ”Stop it, stop it” og situationen eskalerede heller ikke. Hvad der efterfølgende skete med de irakiske fanger havde vidnet ingen vidende om. Dette måtte stå for irakernes egen regning, som han så det.

...

Vidnet var næsten overbevist om, at det kamera man så på filmklippet og som blev båret af en soldat i venstre hånd, var presseofficerens kamera, som ofte var med ude i forbindelse med operationer. Vidnet mente også at det var presseofficeren som bar det.

...

Vidnets egen holdning var, at det var enten efterretningssektionen eller HUMIT, der autonomt havde haft kamera med under operationen, men vidnet var ikke vidende om dette.

...

Vidnet forklarede, at han udelukkende var i **Mål** 4 og han var fremme så snart briterne meldte, at det var sikkert. Vidnet havde derfor overværet alle de tilfangede blive ført ud af moskeen/bygningen. Han havde det meste af tiden stået til venstre for den pickup, man kunne se på videoen og derfor stået tættere på de ”angivelige overgreb” end hvor der blev filmet fra.

...

Vidnet forklarede vedr. filmklippet af ”overgreb”, at han ikke havde set selve situationen, som blev vist på filmen, men han hørte, at der blev ”sagt fra”, hvilket gjorde, at hans opmærksomhed blev rettet mod det sted, som fremgår af klippet. Vidnet bemærkede, at der ikke skete yderligere. De irakiske TSU tog fat i fangerne, når de skulle følges væk, men fangerne havde også lige været bevæbnet.

Forespurgt hvem der råbte: ”Stop it, stop it” forklarede vidnet, at det var både engelske og danske soldater, som han ikke kunne give navnene på; men de stod tæt på.

...

Vidnet forklarede, at han ikke fysisk så nogen overgreb på stedet, herunder nogen blive sparket eller slået, men han hørte at der blev ”sagt fra” og der skete ikke yderligere der antydede, at TSU’erne skulle slappe af eller noget i den stil.”

Vidne 54 har forklaret blandt andet, at han fortsat er tjenestegørende i militærpolitiet. På hold 4 i Irak var han stationsleder. Stationslederen er næstkommanderende og står for den daglige drift, planlægning af bemanning med MP'ere på patruljer, opfølgning på sager, fremsendelse af dokumenter til Forsvarets Auditørkorps m.v. Hans chef var

Vidne 29. Hold 4 skulle gribe tingene anderledes an end hold 3, fordi de efter magtoverdragelsen i sommeren 2004 kun kunne vejlede og monitorere irakerne. De kørte ud til politistationer i det danske ansvarsområde, hvor de fik status på verserende sager og hørte, om stationerne havde særlige udfordringer, og de gav råd og vejledning om, hvordan stationerne kunne løse opgaverne. Det var ofte et tema, at stationerne manglede våben, ammunition og andre forsyninger, og politicheferne var ikke så interesseret i, at MP'erne blandede sig i de egentlige "politiforretninger". De besøgte det lokale politi i området, bortset fra Basra by. De var på besøg på hver station hver syvende til tiende dag. Når MP'erne kørte ud på patruljer, skulle de af sikkerhedsmæssige årsager være fire MP'ere fordelt i to køretøjer. De tilrettelagde arbejdet således, at hver MP'er var fast kontaktperson for en station. Nogle af politistationerne havde celler med tremmedøre, og han så indsatte i nogle af cellerne. Der kunne være flere indsatte i hver celle. Han så ingen indsatte, der så ud til at have fået bank. Han oplevede ikke vold eller mishandling begået af det lokale politi og hørte heller ikke om det. De besøgte ikke fængsler i Basra by, for den lå i britisk ansvarsområde. Han mødte de britiske politirådgivere, der var civile, privatansatte politibetjente. De var ikke uniformeret i kamuflagetøj, men var iført lyseblåt tøj. Ret sent under udsendelsen kom der nogle danske civile betjente til hold 4, men han er ret overbevist om, at de ikke var der, da operation Green Desert blev gennemført. Uddannelsesniveaue på de lokale politistationer var lavt, og det var nødvendigt at lære politiet helt basale ting som f.eks. kropsvisitering. Han mener ikke, at de underviste de lokale politifolk i, hvordan de skulle foretage tilbageholdelser.

Han fik kendskab til TSU i forbindelse med operation Green Desert. Han blev egentlig overrasket over, at de deltog i operationen, for han havde forventet, at det var lokalt politi, der skulle medvirke. Han havde ikke direkte noget at gøre med ING, som spejdereskadronen og panserinfanterikompagniet mentorerede og monitorerede. Det var hans indtryk fra operationen, at TSU var blevet trænet lidt ligesom dansk politis indsatsstyrke. Det var ikke en træning, som de danske MP'ere havde forestået.

I Frago 284, Amendment 1, punkt 3, litra i), 1. bullet, er det bestemt, at de skulle afgive et MP-team til tre andre enheder for at medvirke til mentorering af ING og TSU. Mentoreringen indebar, at de skulle minde de irakiske enheder om at sørge for at sikre eventuelle beviser og håndtere disse korrekt, således at beviser ikke blev ødelagt. Afsnittet om "Entering of houses" bestemmer, at de ikke måtte foretage tilbageholdelser, medmindre der opstod situationer, hvor de danske styrker var udsat for trusler. Dette var en følge af Hommel-sagen. Det var væsentligt for hold 4 og blev også indskærpet undervejs.

Han deltog i operation Green Desert. Det var ved **Mål 4**. Forevist døgnrapport for den 24. og 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 453 ff., bekræfter han, at det er ham, der som stationsleder har underskrevet rapporten. "MPPTR 99-F/J" var to callsigns dækkende over to køretøjer (99-F og 99-J). SSG var en seniorsergent, som må have været ham selv. Han havde **Vidne 55** (MOKS), **Vidne 56** (MOKS) og en sergent, som han ikke husker navnet på, med ude på opgaven. Det var TSU, som var ude ved det mål, hvor han også var til stede. De stødte på de britiske mentorer ved operationens samlingssted.

Han husker ikke, at han deltog i den briefing, man ser på klip, minuttal 4:00-4:22, i den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål 4**. Det er **Vidne 47**, man hører tale. Han kan ikke huske, hvad det er for et special investigation team, der omtales.

Han var til stede ved det assembly area, man ser på klip, minuttal 9:05-10:26. Man ser nogle irakiske køretøjer tilhørende TSU og nogle britiske køretøjer, "snatches". Han ved ikke, hvorfor de britiske køretøjer ses ankomme samtidig med irakiske. Det er ikke sikkert, at de er kørt afsted sammen; det kan være udslag af en tilfældighed. Bussen på klippet tilhører også TSU. Han mindes en bus ude ved **Mål 4**, men han ved ikke, om det var den samme bus. Han genkender **Vidne 47** på klippet. Han var overrasket over, at TSU mødte op, og at TSU selv havde advisors med. Han talte derfor kort med de britiske advisors om deres rolle. Ud fra briternes beskrivelse af deres rolle som mentorer for TSU, vurderede han, at de danske MP'eres opgave i forhold til mentorering og monitorering var blevet mindre, for det var en opgave, som briterne i vidt omfang stod for at løse. TSU havde således egne trænere med, som vidste, hvad man kunne forvente af TSU under operationen, så han så ikke grund til, at de danske MP'ere skulle forsøge at løse den opgave, som de briti-

ske advisors havde bedre grundlag for at løse med hensyn til mentorering og monitorering af TSU.

På klip, minuttal 16:28-17:41, kan man se ankomsten til **Mål** 4. Det var aftalt, hvor de forskellige køretøjer skulle holde. Når man ser et af militærpolitiets GD-køretøjer ankomme til området lidt senere end de andre danske køretøjer, kan det skyldes, at det kørte bagerst i kolonnen. Man kan på et tidspunkt se en iraker, der føres ud af bygningen af to andre irakere, der formentlig er fra TSU. Han kan ikke mindes, at han dengang så denne tilbageholdelse. Han så ikke, hvad der var sket forud for tilbageholdelsen, men han vil tro, at trusselsvurderingen for målet lå på et ret højt niveau. På denne baggrund synes han ikke, at et greb i nakken på en tilbageholdt er at gå for vidt, selvom det ikke er en måde at føre en tilbageholdt på, som danske MP'ere ville anvende. Det er dog ikke en unormal fremgangsmåde rundt omkring i verdenen. Danske MP'ere ville først ilægge en person strips, hvorefter man fører vedkommende ud. Hvis man ikke har strips, ville man anvende et armgreb til at føre personen. Den TSU-person, der holder fast i nakken på den tilbageholdte, bærer vist også på et våben i den anden hånd. Det er vanskeligt på videoen at se, hvem der står ved bussen, men han vil mene, at de alle er irakere. De danske MP'ere tilså på intet tidspunkt de tilbageholdte, ej heller i bussen.

Han erindrer ikke, at han skulle have befundet sig i den gruppe af soldater, som man ser på klip, minuttal 19:12-19:25. Han husker, at han på et tidspunkt gik over til **Mål** 4B, og at han så nogle tilbageholdte på sin venstre hånd. Han lagde ikke mærke til noget særligt og kan ikke huske den hændelse, der ses på videooptagelsen. **Mål** 4A havde en eller anden form for religiøs status, hvorfor de havde fået at vide, at de ikke måtte gå derind. Der var ikke nogen danske MP'ere, som gik ind i dette mål. Han kan ikke huske noget fra undersøgelsen af huset, **Mål** 4B. Han husker således heller ikke, om han var inde i huset.

Køretøjet sidst på klippet, minuttal 19:25-19:41, er en irakisk politibil. To af soldaterne i baggrunden ligner danske MP'ere på deres armbind. Han kan huske, at de gik over til det pågældende mål, så han vil tro, at han indgår som den ene af de tre i den gruppe af soldater, man ser på klippet. Han husker ikke, hvilken MP'er han gik med hen til **Mål** 4B. Han vil tro, at de også medbragte en tolk, som sagtens kan have været **Vidne 23**, men han husker ikke, om det var ham. Han mindes ikke at have set tilbageholdte ved **Mål** 4B. Han så ikke andre tilbageholdelser eller danskere foretage tilbageholdelser. Han så heller ikke TSU'erne begå vold eller overgreb mod tilbageholdte.

På et tidspunkt blev opgaven meldt færdig, og de skulle sidde op på køretøjerne. De fik også en melding om, at de skulle ud til et andet mål i sydlig retning, men han husker ikke, hvornår de modtog den melding. Det var ikke en del af den oprindelige plan for MP'erne, så derfor husker han denne melding. De frigjorte fra **Mål 4**, da opgaven dér var færdig. Han kan ikke huske, om de kørte fra stedet i samme orden, som de kom til stedet, men det ville have været sædvanligt. De kørte sammen med spejdereskadronen. Han kan ikke huske, om de kørte derfra sammen med irakerne. En kolonne kan sagtens være omkring en kilometer lang. Han ved ikke, hvor den hvide bus kørte hen.

Han mener ikke, at han var inde på **Militærbase**, før de kørte ud til det nye mål. Det siger ham ikke, noget at de skulle have været tilbage på **Militærbase**, hvor tilbageholdte blev overdraget til briterne i en teltlejr. Der var mange teltlejr inde på basen. Han er ikke bekendt med, at tilbageholdte blev screenet. Hold 4 foretog kun en enkelt gang i anden sammenhæng en tilbageholdelse. Denne tilbageholdte blev overdraget til de danske MP'ere. De fik udført et lægetjek på vedkommende, hvorefter et team bestående af **Vidne 14**, **Vidne 17** og muligvis **Vidne 29** og en brite skulle vurdere beviserne mod den pågældende. De danske MP'ere har ikke gennemført intime kropsundersøgelser af nogen. Legemsundersøgelse ville blive udført af en læge med henblik på at afdekke, om vedkommende havde skader.

Han er ikke bekendt med notat af 6. december 2004 ”vedrørende SPJESK deltagelse i OP GREEN DESERT”, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 475 ff. **Vidne 47** har ikke drøftet notatet med ham. Beskrivelsen af operationens gennemførelse i punkt 4 fremstår, så vidt han kan vurdere, retvisende, men han kan dog fortsat ikke erindre, om han var inde i huset, **Mål 4B**.

Udspurgt af retten har han forklaret, at han ikke mener, at de under opgaven ved **Mål 4** fik behov for bistand fra spejdereskadronen til at udføre de opgaver, der påhvilede MP'erne.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han var stationsleder under hele den periode, hvor hold 4 var udsendt. Han stod blandt andet for patruljeplanlægning og fordeling af MP-mandskab. De sager, som de sendte til auditørkorpset, omfattede blandt andet nogle færdselsuheld, som involverede danske køretøjer. Som næstkommanderende var han også stedfortræder for **Vidne 29**. Når patruljerne kom tilbage fra op-

gaver, skrev de et lille resumé i døgnrapporten. Der var også en person på vagt, som havde radiokontakt til patruljerne. Denne opgave gik på skift mellem MP'erne. Han fik forelagt døgnrapporterne, som han underskrev efter at have gennemlæst dem. Det blev nævnt i døgnrapporterne, hvis der var sket noget usædvanligt. De stationer, som MP'erne besøgte, var udelukkende IPS-stationer. De besøgte ikke TSU's faciliteter og havde ikke tilsyn med TSU. Al-Shu'oon siger ham ikke noget. Han ville forvente, at MP'erne nævnte i døgnrapporten, hvis de havde overværet, at lokale politibetjente havde begået overgreb mod lokale. Døgnrapporterne var et internt arbejdsdokument for MP'erne. Overgreb ville være omfattet af MP'ernes handle- og meldepligt. Man skulle således, hvis dette kunne ske uden fare for en selv, gribe ind, og i øvrigt melde det til sin overordnede. Han mindes ingen meldinger om overgreb begået af IPS og overværede heller ikke selv noget sådant. Han hørte heller ikke på anden måde om mishandling begået af politiet. De kom uanmeldt på politistationerne, men så ingen indsatte, som så ud til at have lidt overlast. Det er derfor ikke hans indtryk, at der fandt overgreb sted i deres område.

I End of Tour Report, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 501 ff., er under punkt 3 anført engelske og irakiske operative samarbejdspartnere, som han kan genkende. Han har sandsynligvis – eventuelt til **Vidne 29** – leveret input til punkt 3.1.5. "IA" står for Iraqi Army (601 og 602 ING). IPS havde et lavt uddannelsesniveau. Han tror ikke, at der i de overstregede linjer i dette punkt står noget om TSU, for dem samarbejdede MP'erne ikke med, men han ved ikke, hvad der står i den udstregede tekst. Han kan ikke svare på, hvorfor TSU er nævnt i punkt 3.1. Han er helt sikker på, at TSU ikke var underlagt IPS, for IPS var nærmest bange for TSU, der var langt bedre trænet. Han tror heller ikke, at den udstregede tekst omhandler mishandling af tilfangetagne – et sådant emne ville han tro i givet fald ville være beskrevet i et selvstændigt punkt. De kunne alene råde og vejlede politiet, men deres anbefalinger blev sjældent fulgt. De irakiske politifolk var ikke så interesserede i at tilegne sig politifaglige kompetencer. Han kan ikke genkende beskrivelsen i rapportens punkt 3.1.5 om, at DANBAT flere gange har bevidnet og grebet ind over for dårlig behandling af tilbageholdte fanger. Han mindes ikke at have haft drøftelser med **Vidne 29** herom. Oplysningen kan stamme fra **Vidne 14** eller spejdereskadronens patruljer, idet spejdereskadronen også tog på besøg på lokale politistationer. Han kan godt genkende beskrivelsen i samme punkt om de problemstillinger, der knyttede sig til politifolks loyalitet over for lokale stammer. Politiet var ikke så villig til at efterforske kriminalitet, som kunne være begået af klaner i lokalområdet. I politiet var der også erfarne betjente med en del års erfaring, men der kunne være problemer med udskiftning i personalet. Han

vil ikke afvise, at de blandt andet har undervist politifolkene i, hvordan man ilægger en person håndjern.

Han kan ikke nikke genkendende til **Vidne 17's** forklaring for landsretten om, at ”Snakken blandt udsendte gik på, at man som civil iraker i irakiske styrkers varetægt kunne risikere at blive udsat for overgreb”. Han mindes ikke sådanne drøftelser blandt de udsendte. Han kan heller ikke nikke genkendende til **Vidne 36's** forklaring for landsretten om, at ”Rygtet var – og det var vist alment kendt – at de ikke behandlede fangerne særlig godt. Det var TSU, det almindelige politi og hæren, som var kendt for at behandle fanger dårligt, herunder f.eks. ved at udøve fysisk vold mod fangerne”. Det samme gør sig gældende i forhold til **Vidne 24's** forklaring om noget lignende for landsretten. De pladmæssige og sanitære forhold i irakiske fængsler var dårligere end forholdene i Danmark. De toiletter, han så, var afskærmede uden en dør, der kunne lukkes. Forholdene var efter danske standarder uhumske, men det gjorde sig gældende også for de toiletter, som politifolkene måtte anvende.

Han mener ikke, at der var anledning til at gribe ind over for den måde, hvorpå en tilbageholdt ved **Mål 4** blev ført ud med et greb i nakken.

Vidne 55 har forklaret blandt andet, at han på hold 4 i Irak var MP-betjent fra Søværnet. Han deltog under operation Green Desert ved **Mål 4**. I Frago 284, Amendment 1, ”Task Org.” er der angivet et MP-team. De var som regel to mand i et køretøj, så et MP-team må have bestået af to mand. Foreholdt døgnrapporten fra den 24. og 25. november 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 453, har han forklaret, at de rettelig må have været to køretøjer og i alt fire MP’ere på opgaven ved **Mål 4**. En SSG var en seniorsergent, en SG var en sergent og en MOKS var en marineoverkonstabel som han selv var. De kørte i Mercedes GD-køretøjer.

MP’ernes opgaver under operationen er beskrevet i befalingens punkt 3, litra i). MP’erne skulle stå i ydre ring og hjælpe irakerne med opgaver, hvis der var behov herfor. De skulle ikke selv gå ind i husene. Af punktet ”Entering of houses” fremgår, at det var irakerne, der skulle gå ind i husene. De danske MP’ere foretog ingen tilbageholdelser på **Mål 4**. Det var TSU, der udførte operationen fra irakisk side. Han kan ikke huske, om der også var lokalt irakisk politi til stede.

Han mindes ikke at have deltaget i en briefing forud for operationen. Da de kom ud til **Mål** **4**, tog de ophold i ydre ring. De kørte i kolonne derud med de pansrede køretøjer. Han kan ikke genkende luftfotoet i tillægsekstraktens bind 1, side 347. Han kan ikke huske, hvor han stod, men kan i et vist omfang udlede dette af videooptagelsen fra **Mål** **4**. Han må have været placeret ude i nærheden af den store vej. Han forblev i ydre ring og flyttede sig ikke derfra. Deres køretøjer var ligeledes placeret i ydre ring.

På klip, minuttal 16:28-17:40, i den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål** **4**, ser man i begyndelsen af klippet en af MP'ernes GD'er. Det er muligt, at de ankom lidt senere, fordi de kørte bagerst i kolonnen, idet GD'erne ikke er pansrede. Han var til stede på det tidspunkt, hvor man ser en tilbageholdt blive ført ud. Han så det også på stedet. Det var en irakisk soldat, der havde fat i nakken på vedkommende. Denne måde at føre personer på anvendes ikke af danskere. Den danske måde at føre en tilbageholdt ud på er at lægge vedkommende i håndjern, hvorefter to personer fører ham ved armene. Den anden soldat bagved den tilbageholdte var heller ikke dansker. Den tilbageholdte blev ført op i en bus. Han kan tydeligt huske bussen, som de tilbageholdte blev ført op i. De danske MP'ere tilså ikke de tilbageholdte, for dem havde man ikke noget med at gøre. Han så ikke andre tilbageholdte blive ført ud eller i det hele taget andre tilbageholdte under operationen. Det var TSU, der foretog tilbageholdelser. De havde ikke med TSU at gøre. Målene lå i engelsk AOR, og nogle britiske police advisors deltog også under operationen ved **Mål** **4**. TSU'erne blev mentoreret af briterne. Han så ingen overgreb eller mishandling.

Han var ikke med ude at gå i den gruppe af soldater, man ser på klip, minuttal 19:12-19:21. Han så derfor ikke, hvad der foregik uden for **Mål** **4A**. På klip, minuttal 19:21-19:42 kan man se et køretøj, der ligner en irakisk politibil. Han vil tro, at de soldater, man kan se bagved, er to MP'ere ved navn **Vidne 54** og **Person 42** og en tredje soldat, som han ikke genkender. Han ved ikke, hvad det er for en bygning, man ser, eller hvad MP'ernes ærinde var der. Der var ikke danskere inde i **Mål** **4A**, der vist var en moske, som de danske soldater aldrig gik ind i.

Normalt ville MP'erne køre bagerst i kolonnen efter frigørelse fra et mål. De returnerede til **Militærbase**. Han så ingen tilbageholdte, da de kørte ind på basen. Det siger ham intet, at tilbageholdte skulle være blevet screenet i nogle telte på basen. Han har ikke selv været i nærheden af en screening af tilbageholdte.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at MP'erne ikke medvirkede til tilbageholdelser og derfor heller ikke deltog i efterfølgende udspørgen.

Han husker, at han har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps og godkendte auditør-rapporten af 27. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 667 ff. Han kan vedstå indholdet, som han har gennemlæst. Han har efterfølgende – formentlig under afhøringen – fået at vide, at det mål, han var ved, hed ”Mål 4”. Han har efterfølgende set videooptagelsen fra Mål 4 og har derved genkendt Person 42 på optagelsen ud fra statur, udseende, herunder vedkommendes ansigt, og sit kendskab til, hvilke MP'ere der deltog i operationen. Han genkender Person 42 i den del af videooptagelsen, hvor de lige er ankommet til målet. Der var tussmørke, da de ankom til målet. Han husker ikke, hvor lang tid der gik, før det begyndte at blive lyst. Han kan heller ikke huske, om det var blevet lyst, inden de forlod målet. AOR står for ansvarsområde. Det sydlige Irak var delt op i nogle ansvarsområder, og den danske bataljon havde et af disse og skulle køre patruljer i dette område. De udførte ”joint patrols” med de irakiske styrker.

Forevist klip, minuttal ca. 19:20-19:37, afspillet ved nedsat hastighed i den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra Mål 4 har han forklaret, at han ikke erindrer at have overværet den pågældende hændelse. Man ser på klippet en gruppe soldater og nogle personer på jorden, som soldaterne må have taget ud af bygningen. Den ene soldat skubber med benet på en tilbageholdt person. Han vil mene, at en sådan handling ville skulle rapporteres videre i overensstemmelse med handle- og meldepligten. Han ved ikke, om der er blevet foretaget en sådan indberetning. Han vil ikke betegne skubbet med benet som en stemping. Forevist klip, minuttal ca. 19:37-20:02 afspillet ved nedsat hastighed har han forklaret, at han ikke ser noget på denne del af optagelsen, som efter hans vurdering skulle meldes. En fod på ryggen af en tilbageholdt kan være begrundet, hvis den pågældende f.eks. forsøger at rejse sig. Han oplevede ikke under sin udsendelse situationer, hvor han havde grund til at overveje handle- og meldepligten. Han er fortsat ansat i forsvaret.

Vidne 56 har forklaret blandt andet, at han i dag er oversergent i Hærens Kamp- og Ildstøttecenter i Oksbøl. På hold 4 i Irak var han konstabel i militærpolitiet. Han var udlånt til hæren fra Søværnets militærpoliti. Han har afgivet forklaring til Forsvarets Auditørkorps, som det fremgår af rapport af 22. november 2012, jf. tillægsekstraktens

bind 2, side 653 ff. Han kan vedstå forklaringen på side 654, 6. hele afsnit. De skulle guide de irakiske politistyrker, hvilket kunne medføre udfordringer, når de pointerede forhold over for irakerne, som burde gøres anderledes. De havde således ingen magtmidler eller beføjelser over for det irakiske politi. Det gav sig f.eks. udslag i, at politiet ikke ønskede at anvende de nye patruljebiler, som de havde fået, men foretrak pickupper, hvor der kunne sidde flere betjente på ladet. Det fremgik også af døgnrapporter, at irakerne, når de havde været ude på patrulje i forbindelse med stammekonflikter, havde haft uforholdsmæssigt stort forbrug af ammunition. Dette søgte de danske MP'ere at påtale med henblik på at få det irakiske politi til i højere grad at indtage en mere mæglende rolle under konflikterne. Han har ikke undervist politifolk i håndtering af fanger. De besøgte lokale politistationer i det danske ansvarsområde. De var delt ud på nogle stationer, som de hver især besøgte med faste intervaller, f.eks. en gang om ugen eller hver anden uge. Stationerne var meget rudimentære. De manglede uddannet personel og materiel. Der var detentioner i stationerne. Han har set sådanne og også indsatte i cellerne. Der var for mange fanger i cellerne i forhold til cellernes størrelse. De irakiske myndigheder gav heller ikke forplejning, så det beroede på, at familiemedlemmer leverede mad til de indsatte. De havde drøftet dette med politiet, men det var ikke noget, der ændrede sig. Han så ikke nogen, der havde fået bank, og hørte heller ikke klager herom. Han var ikke på stationsbesøg i Basra by, da denne lå i det britiske område. Han talte med såvel stationslederne som almindelige politifolk. Det faglige niveau var generelt ikke særlig højt, ej heller for så vidt angår de politifolk, der havde års erfaring og uddannelse.

Han arbejdede ikke særligt meget sammen med TSU, men havde hørt om dem. Han så dem i aktion under operation Green Desert. TSU rekrutterede ikke lokalt, og personerne i TSU ville faktisk gerne have et bedre land og var mere motiveret for opgaverne end de lokale betjente. Han ved ikke, hvor højt det faglige niveau var i TSU. Han har endvidere mødt britiske politimentorer. De var ansat i et privat firma, der så vidt han husker hedder "Armour Group" og staves således. Det var almindelige politifolk, der fortrinsvis kom fra Commonwealth lande. De underviste blandt andet TSU. Disse mentorer deltog også i operation Green Desert.

Han husker alene en smule fra operation Green Desert. Det flyder lidt ud for ham, for han var med på en del operationer under udsendelsen. Han deltog helt sikkert i en briefing inden operationen. Den briefing, man kan høre på den tidligere under hovedforhandlingen

dokumenterede videooptagelse fra operationen, blev givet af **Vidne 47** til sine førere. Vidnet deltog ikke i denne briefing.

De var ved målet placeret i en ydre ring, der skulle inddæmme det pågældende målområde. Han kan ikke genkende målet på luftfotoet i tillægsekstraktens bind 1, side 347, af **Mål** 4. De skulle sikre TSU arbejdsro inden for området. Han erindrer at have set, at der blev ført folk ud af målet af TSU. MP'erne skulle stå klar til at bistå, hvis de danske soldater fik behov for hjælp f.eks. i forbindelse med standsning og gennemsøgning af et køretøj. Han kan vedstå sin forklaring i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 653, 5. afsnit, men det skal dog præciseres, at "støttefunktionen" i forhold til irakerne alene bestod i afskærmningen ved etablering af ydre ring. På videooptagelsen fra operationen ses nogle mentorer fra Armour Group. De var typisk iført lyse kakibukser, blå skjorte, mørk jakke, hjelm, vest og var udstyret med en maskinpistol. Man kan se en af disse personer ved minuttal 22:50 i videooptagelsen (personen med de mest lyse bukser). Personen, der ved minuttal 23:06, henvender sig til danske soldater, er ligeledes fra Armour Group. Der ses tre mentorer fra Armour Group omkring dette minuttal. Mentorerne ses i baggrunden i samtale med, hvad der umiddelbart ligner TSU-personer. Ved minuttal 23:11 ser man til venstre i billedet en britisk soldat i kamuflageuniform og to mentorer fra Armour Group iført lyse kakibukser. På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 87, ses i baggrunden ligeledes personer fra Armour Group. Forevist notat af 6. december 2004, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 476 øverst, har han forklaret, at de omtalte 3 UK civile politifolk må antages at være personerne fra Armour Group. Personen til venstre, der i videooptagelsen fra målet ses komme hen til de danske soldater ved minuttal 20:33, kunne muligvis være en TSU-person. Det er ikke en dansk soldat. Det er muligt, at det er en tolk, men det kan man ikke slutte alene ud fra den omstændighed, at han ikke bærer et synligt våben, for det kan være, at han havde været i færd med at håndtere de tilfangetagne og derfor på dette tidspunkt ikke bar gevær. Så vidt han husker, blev de tilbageholdte ført hen til et centralt område og populært sagt placeret i "futtog". De tilfangetagne blev ført ud med et greb i nakken eller tilsvarende. Han synes ikke, at det fremstod hårdhændet. Under en dansk operation, ville man nok have været to om at føre personerne for at anvende mindst mulig magt. Han så ingen af de tilbageholdte blive slået eller sparket.

Han kan ikke huske, om MP'erne var inde i husene, men han var der ikke. Han befandt sig under hele operationen i ydre ring, der hvor bilerne befandt sig. Så vidt han erindrer, kørte de efter operationen i konvoj tilbage til **Militærbase**. Det er muligt, at de kørte i flere

bølger. Han erindrer ikke, at de skulle være kørt af sted sammen med irakerne. Så vidt han husker, blev de tilfangetagne sat på nogle busser og kørt bort separat.

Han mindes ikke i detaljer, hvad de foretog sig, efter at de var kommet tilbage til basen, men de har givetvis afholdt en debriefing. Det siger ham ikke noget, at nogen af de tilbageholdte skulle være blevet screenet og herunder udsat for intime kropsundersøgelser på basen. Det har han ikke hørt om, ej heller fra kollegaer. Han kan vedstå sin forklaring i auditørrapporten, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 654, 1. hele afsnit, 2.-4. punktum og 4. hele afsnit. I Danmark ville man således være to MP'ere om at føre en person, så det kunne foregå så skånsomt som muligt. Det vil unægtelig se mere voldsomt ud, hvis der kun er en person til at føre en tilbageholdt, fordi det i den situation er vanskeligere at kontrollere vedkommende. Han så ingen slag eller spark. Det er det lokale politi, han i auditørrapportens 4. afsnit har omtalt. Han mindes ikke, at det lokale politi skulle have deltaget i operationen. Han deltog i den samling, hvor **Vidne 14** opfordrede dem til at træde frem, hvis de havde overværet overgreb, mishandling eller lignende. Som han husker tiden dernede, var der ikke frygt blandt soldaterne for at træde frem, hvis nogen havde overværet uregelmæssigheder.

Han har ikke læst End of tour rapport for MPDET/DANCON/Hold 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 495 ff. Han kan i relation til rapportens punkt 1 bekræfte, at der var 21 politistationer. Man skal nok "trække lidt fra", når man læser End of tour-rapporter. Det var ikke alle problemstillinger, de fandt løsninger på i samarbejdet med det irakiske politi, som et sted i rapporten er beskrevet som "lydhørt".

End of tour rapport for hold 4, punkt 3.1.5, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 506, er skrevet ud fra bataljonens perspektiv. "IPS" står for det lokale politi, og "IA" er en forkortelse for den irakiske hær. Beskrivelsen af udfordringerne med IPS' kommandostruktur kan han bekræfte. IPS var ikke så god til at tage sig af fanger, når det kom til cellestørrelser og forplejning. Han så som sagt ingen fysiske overgreb mod fanger. Ude på en station observerede de under et besøg en irakisk betjent stå inde i en celle sammen med andre fanger. De fik oplyst, at han var sat til straksafsoning på grund af en tjenesteforseelse. De forsøgte at forklare, at det nok ikke var hensigtsmæssigt i lyset af, at betjenten måske havde være med til at fængsle nogle af de andre indsatte. Dette var kritisabelt, for det indebar en risiko for betjenten. De havde også mistanke om, at madforsyninger til nogle tilbageholdte blev stjålet

af fangevogterne. Han havde set, at disse indsatte fremviste tegn på fejlnæring og meldte dette op i systemet.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen og forevist kortmateriale med stednavne for politistationer inden for det danske ansvarsområde har han forklaret, at han havde tilsyn med en politistation, der lå på vejen ind til Al Medinah. Med mellemrum rokerede de tilsynsopgaven med en station fra en MP'er til en anden, så der kom "friske øjne på". Han har også været inde på en station ved Al-Qurnah. Han har besøgt de fleste af stationerne i det danske ansvarsområdes sektor 4 og 5. Han kan ikke huske, om der er stationer, som han slet ikke var inde på. Han har ikke været inde på alle stationer i sektor 1 og 2. De havde tolk med, når de var på patruljer. De anvendte primært sprogofficererne, og tolkeopgaven blev som udgangspunkt bemandet med en tolk fra en vagtliste.

Udsendelsen på hold 4 var hans første udsendelse til Irak. Han deltog forinden i holdets missionsforberedende uddannelse. Han havde under denne uddannelse eller efterfølgende hørt nogen omtale nogle fangeklager svarende til noget af det, der er beskrevet i e-mail af 19. juli 2004, jf. ekstraktens bind V, side 69 f. Det foresvæver ham således svagt, at der blev omtalt elektriske stød og slagskader ved en eller anden lejlighed, men han kan ikke komme det nærmere. Han så ikke selv noget sådant under sin udsendelse. Han mindes ikke at være blevet forevist månedsrapporter fra hold 3 inden udsendelsen på hold 4. Han har ikke tidligere set punkt 2.2.7 i månedsrapport for juni 2004, jf. ekstraktens bind V, side 93 f.

På den station, hvor han førte tilsyn, sad to unge mennesker på et tidspunkt fængslet for, hvad politiet påstod, var et mord på en politimand. Da han bad om at se dokumentation herfor, fik han blot udleveret en politirapport, som tolken fortalte, konkluderede, at de indsatte var skyldige. Dette er et eksempel på mangelfuld bevissikring. Ungdomskriminelle skulle overføres til et drengefængsel i Basra. Han havde – måske lidt "emsigt" – påtaget sig at følge disse, fordi de var blevet fængslet, mens han førte tilsyn med stationen. Han ville gerne sikre sig, at de unge mennesker blev overført til dette fængsel, fordi faciliteterne var bedre dér, men de danske MP'ere havde vanskeligt ved at følge sådanne overførsler. Han var ikke mere naiv, end at han godt kunne forestille sig, at det irakiske politi mishandlede fanger, når de danske MP'ere ikke var til stede. Med mishandling mener han egentlig hårdhændet behandling. Han kan ikke svare på, om indsatte kunne risikere at blive udsat

for tortur. Han blev ikke under udsendelsen kontaktet af nogen, der berettede om tortur, men kan forestille sig, at det kunne forekomme.

Han har underskrevet auditørrapporten af 22. november 2012. Der var enkelte formulingsmæssige fejl i gengivelsen, eksempelvis omkring MP'ernes støttefunktion under operation Green Desert. Han hverken mentorerede eller monitorerede TSU under operationen. TSU blev støttet af personerne fra Armour Group. Forespurgt, om Armour Group havde ansat tidligere lejesoldater, har han forklaret, at dem, han var bekendt med, alle var politifolk. Han kan ikke svare på, hvor stor afstanden var mellem ydre ring og TSU under operationen. På optagelsen fra målet ser det ud til, at afstanden kan have været omkring 50-75 meter. Han så under operationen ingen danske soldater gå tættere på TSU. Han kan ikke huske, hvem der briefede ham inden operation Green Desert, men det var typisk MP-officeren, der stod for briefing af MP'ere.

Han så under operationen ikke den hændelse, som ses ved minuttal 19:20-19:35 på den tidligere under hovedforhandlingen dokumenterede videooptagelse fra **Mål** 4. Havde han været til stede og set det dengang, ville han have skærpet sin opmærksomhed, men han kan ikke ud fra klippet vurdere, om der trædes eller sparkes på en person, og om dette i givet fald er sket for at holde denne nede.

Af rapport af 22. november 2012 udarbejdet af Forsvarets Auditørkorps vedrørende afhøring af **Vidne 56** fremgår blandt andet:

”Afh. deltog i Operation Green Dessert. Som MP deltog han som afskærmning for de Irakiske sikkerhedsstyrker, herunder som støttefunktion for Irakerne.

...

Afh. havde stået på noget afstand af aktionen, men havde set flere anholdte blive ført ud til en bus af de Irakiske sikkerhedsstyrker. Afh. oplyste, at han ikke erindrede, at der blev begået vold mod de anholdte, men at der var blevet taget godt fat i dem. Fangerne var blevet anbragt i en bus med hænderne bundet på ryggen og hætter over hovedet.

...

Vedr. evt. vold mod Irakiske fanger, var der jo nok en generel opfattelse af, at det Irakiske politi behandlede deres fanger mere hårdhændet end i Danmark.

...

Danskerne havde ingen myndighed/beføjelser til at gribe ind over for de Irakiske myndigheder, men kunne kun pointere/irrettesætte overfor evt. fejl eller overgreb.”

3.4.10 Militærjurister på hold 3

Vidne 57 har forklaret blandt andet, at han var værnepligtig fra 1972 til 1974 og herefter blev hjemsendt som løjtnant af reserven. Han gjorde tjeneste i 2. Sjællandske Brigade og arbejdede i 19 år i Forsvarets Efterretningstjeneste, hvorefter han gjorde tjeneste i 3. Jyske Brigade. Han blev i 1997 uddannet militærjurist, som var en 3 ugers supplerende uddannelse for jurister. I 2002 var han udsendt til Bosnien i 3 måneder. Efter hjemkomsten blev han ansat som militærjurist i Hærens Operative Kommando og skulle have været udsendt til Afghanistan, men rejsen blev aflyst, og han blev i stedet udsendt med hold 3 til Irak fra februar til begyndelsen af august 2004.

Uddannelsen til militærjurist var først og fremmest en uddannelse i krigens love, herunder Genevekonventionerne og anden folkeret af betydning for militære operationer. Uddannelsen omfattede også spørgsmål om tortur og udlevering til tortur. Han deltog i uddannelsen af hold 3, der påbegyndtes i september 2003 og foregik i Oksbøl. Der blev på dette hold undervist i blandt andet forbud mod udlevering af krigsfanger til tortur, mens der ikke var megen uddannelse om forholdene i Irak. Der var en sociolog tilknyttet, som fortalte om kulturen og de sociale forhold i Irak, men det fyldte ikke mange timer. De hørte ikke om, hvordan irakiske myndigheder behandlede deres fanger. På dette tidspunkt var den irakiske hær oplyst og officererne hjemsendt.

Under udsendelsen med hold 3 var han som militærjurist rådgiver for chefen for bataljonen. Under planlægning af operationer er det militærjuristens rolle at identificere juridiske problemstillinger ved operationen. Det skal stå i operationsbefalingen, eller der skal heri være henvist til bilag, hvor det er beskrevet, hvorledes man forholder sig med personer, der tilbageholdes og tages til fange. Hvis målet med operationen er at tage personer til fange, vil det i operationsbefalingen være beskrevet, hvorledes man forventer, at det skal foregå.

Han deltog i et samarbejde i en juridisk komite med deltagelse af militærjurister fra alle koalitionsstyrkerne, som mødtes en gang om måneden til en såkaldt ”Legal Conference”. Herudover førte han tilsyn med fanger, som var taget i det danske operationsområde. Fangerne sad i civile fængsler, i arresthuse, i detentioner eller – hvis de var til fare for koaliti-

onsstyrkerne, egentlige kombatanter – i en særlig fængselsfacilitet hos briterne. De civile fanger hørte under den daværende irakiske civile administration, mens de militære fanger hørte under de britiske styrker. Danmark havde ikke selv et fængselsvæsen, men havde derimod en aftale med briterne om, at de danske fanger sad i britisk fængsel. Uanset hvem der havde taget dem til fange, ”føjte” danskerne et ansvar for at holde øje med de tilfange-tagte i området, fra de blev anholdt, til de blev frigivet. Et af problemerne var at finde ud af, hvem der var taget til fange i området. Registreringerne heraf fra de tidligere hold og de irakiske myndigheder – den lokale dommer og politichef – var ikke overensstemmende, og der var registrerede fanger, som man ikke havde kendskab til, fordi de enten var blevet løsladt, løbet bort eller forsvundet af andre årsager. Det var hold 3, der satte overvågningen af fanger i system og rapporterede til Danmark herom. Der var ganske primitive kommunikative forhold. Der var ikke almindelige telefoner, da de kom til Irak. Deres telefoner kørte via satellitter med flere sekunders forsinkelse. Hvis man skulle tale med en dommer, måtte man køre ned til retsbygningen. Der var ikke fjernsyn eller aviser. De kunne kun høre P3 fra Danmark.

I Irak var der en straffelov fra 1992, som var ret barsk efter danske normer. For eksempel var straffen for en biltyv at få venstre fod hugget af, mens voldtægtsmænd kunne slippe for straf, hvis de tilbød at gifte sig med offeret. Straffeloven illustrerede det muslimske samfund på daværende tidspunkt, og civilbefolkningen var bange for at blive straffet. Befolkningen vidste, at man kunne komme ud for en meget hårdhændet behandling, hvis man kom i politiets varetægt. Med hårdhændet behandling mener han hård vold, såsom slag, spark, pisk med kabler på bare kroppe, ”udslåning” af tænder, brænding med cigaretter og misbrug af kønsdele. Det var ekstremt voldeligt og må betegnes som tortur. Det viste sig, at disse metoder var almindeligt brugte i bestræbelserne på at opnå tilståelser. Det vidste den almindelige iraker, og vidnet fandt ud af det. Man var i et samfund, hvor det var tilladt at forsvare sig selv, og de civile var berettiget til at opbevare et antal våben i eget hjem og op til en meter uden om huset. Det kom bag på de danske soldater.

Han bragte spørgsmålet om den hårdhændede behandling op på Legal Conference den 11. juli 2004, og de andre militærjurister bekræftede hans opfattelse heraf. DTDF, der er omtalt i månedsrapporten for juni 2004, jf. ekstraktens bind V, side 90, er den detention, der blev bestyret af englænderne, og som indeholdt de militære fanger. Der var udmærkede forhold, og den indeholdt alle nødvendige faciliteter. De personer, der omtales under pkt. 2.2, jf. ekstraktens bind V, side 92, var den militærjuridiske rådgiver (MJUR), som var

ham selv, den danske overlæge ved bataljonen (OLG) og formentlig chefen eller en anden fra militærpolitiet (MP). De fik lov til at tilse 15 fanger uvarslet, således som det fremgår af rapporten. Baggrunden for dette ønske var det, der var sket i Abu Ghraib fængslet. Man ønskede i lyset heraf at ”støvsuge” hele det danske operationsområde for fanger for at sikre sig, at de blev behandlet ordentligt, for kunne det ske i Abu Ghraib, kunne det også ske andre steder. De havde et udmærket forhold til fængselsvæsnet, som ikke var problemet. Det var derimod den forudgående efterforskningsfase og internering hos politiet, der indebar den hårdhændede behandling af fanger. Det er korrekt som beskrevet i månedsrapporten, at otte fanger klagede over behandlingen hos politiet. Fangerne fik lov til at fortælle, hvad de havde været udsat for, og tog deres skjorter af for at vise deres skader, som blev undersøgt af den danske overlæge for at konstatere, om deres skader kunne passe med deres klager. Den irakiske dommer og folk fra fængselsvæsnet lyttede med. Efter at have hørt på fangerne spurgte de dommeren, hvordan han så på klagerne, og om de var troværdige. De klager, som fangerne fremkom med, var eksempler på den hårdhændede behandling, som han havde hørt om. De vurderede, at de kunne stole på klagerne, og det viste sig senere, at der var tale om en generel tendens.

Forevist indberetning om en skudepisode den 23. marts 2004, jf. ekstraktens bind V, side 13, har han forklaret, at der i den overstregede tekst ikke stod noget om, hvordan TSU behandlede deres fanger, men nok snarere noget om englænderne. Det, der står under punkt 4 om TSU-styrken, var en af risiciene ved at ansætte lokale irakere som en form for politienhed eller specialstyrke. Han erindrer undersøgelsen tydeligt. Han selv, bataljonschefen, militærpolitichefen og pressefolk blev tilkaldt for at foretage en undersøgelse af, hvad der var sket. Han gik rundt og interviewede forskellige personer herom. Det viste sig, at de to TSU-soldater havde benyttet lejligheden til at hævne sig på den landsby eller stamme, som nogle år forud havde haft ansvaret for en af soldaternes fars død. De irakiske sikkerhedsstyrker var ikke den mest kvalitetssikrede enhed, og der var eksempler på sådanne hændelser. En sådan privat hævnakt kunne sagtens være foregået andre steder, men han ved ikke, om det rent faktisk skete. Der var mange stammefejder i området, som handlede om hævn. De irakiske sikkerhedsstyrker, politiet og domstolene blev generelt betragtet som fjenden. Civile irakere var mistroiske over for myndighederne og bange for folk, der havde magt, herunder bange for at blive udsat for tortur.

Forevist artikel i Information af 20. maj 2016, jf. side 1282, har han forklaret, at han lavede månedsrapporterne og sendte dem hjem til HOK i Danmark. Han vidste ikke dengang,

hvad der skete med rapporterne, men i dag ved han, at de blev sendt rundt i forsvaret, herunder også til forsvarsministeren. Han kan vedstå det, han er citeret for i artiklen. Der kom ingenting ud af rapporterne, bortset fra måske ændring af nogle direktiver. Han fik ros for sine indberetninger, der var ledsaget af fotos af fængslerne og af fanger i cellerne. Kommunikationen foregik på forsvarets interne net til HOK's pressesektion i Karup, blandt andet **Presseofficer 1** og **Presseofficer 2**. Pressesektionen hørte under ledelsessektionen, og deres oplysninger skulle viderekommunikeres til operationssektionen.

Han deltog i Legal Conference søndag den 11. juli 2004. Det er korrekt, som det fremgår af "Notits fortsat den 16. juli 2004", jf. ekstraktens bind VIII, side 111, at han tog spørgsmålet om overgreb op på denne konference.

I fængslerne var der ikke for lidt plads til fangerne. Cellen i et af fængslerne var som en stor lagerhal på størrelse med en fodboldbane, hvor der sad og lå 80-100 mennesker. Der kunne også være tale om et rum med 8-10 personer med et toilet og en vask i et hjørne. Det irakiske fængsel Al Makil i Basra, som var underlagt britisk styring, lignede et ældre, dansk fængsel. Der var ikke eneceller, bortset fra på politistationer. Forevist månedsrapport for maj 2004, pkt. 2, om tilsyn, jf. ekstraktens bind VIII, side 66, har han forklaret, at forholdene i Al Makil fængslet så fine ud, og fangerne var glade. Der var et blomsterbed i fængselsgården. Det var ikke i Al Makil, problemet var. Forberedelsen af et fængselsbesøg bestod i at aftale en dag med fængselsledelsen og søge tilladelse fra englænderne samt arrangere eskorteret transport til og fra fængslet. Det danske militærpoliti havde ansvaret for at holde øje med de mange politistationer i det danske område og udførte tilsynet i samarbejde med nogle baltiske militærpolitifolk. Hvis han ville på uanmeldt besøg på en politistation, skulle det aftales med den person fra militærpolitiet, som havde ansvaret for tilsyn med den pågældende politistation.

Udtrykket "britefinten" er han først stødt på i pressen lang tid efter sin hjemkomst. Afgørende for ansvaret for en fange er efter hans mening nationaliteten på den tilfangetagende enhed. Hvis Danmark står for ledelsen af en operation, hvor der bliver taget krigsfanger, er det efter hans opfattelse danskernes ansvar, at de pågældende krigsfanger bliver tilbageholdt under ordentlige forhold, og at de bliver løsladt, hvis de er uskyldige. Danskerne havde ikke fængselsfaciliteter i Irak og havde en aftale med briterne om at benytte deres faciliteter. Den omtalte "britefinte" som beskrevet i artiklens faktaboks, jf. ekstraktens bind VII, side 1288, blev tidligst anvendt fra august 2004. Man "medbragte ikke to eller flere

britiske soldater” som anført i faktaboksen, men i den danske styrke indgik en britisk enhed. Der blev i hans tid i Irak ikke foretaget den bevidste omgåelse af reglerne, der er beskrevet som ”britefinten”. Sådan opererede de ikke. Den engelske enhed indgik ikke de danske styrker med det formål at lave en finte, og han tror heller ikke på den beskrevne ”irakerfinte”.

Adspurgt af advokat Peter Biering har han forklaret, at da hold 3 var i Irak, var det militære system ikke-eksisterende, mens det civile system fungerede delvist. Hold 3 indgik i begyndelsen i koalitionsstyrkerne som en del af besættelsesmagten. Efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004 var koalitionsstyrkerne ikke længere en besættelsesmagt, og de skulle samarbejde med en selvstændig irakisk stat med eget forsvar og fængselsvæsen. Han skulle føre tilsyn med alle fanger, der var blevet tilbageholdt i det danske operationsområde siden begyndelsen af 2003, uanset om de var blevet anholdt civilt, af danske styrker eller af andre landes militære styrker. Der var typisk kun danske soldater og en dansk læge med på tilsyn, men der kunne godt ved enkelte lejligheder tillige være briter til stede, ligesom fængselspersonalet også var der. Han har afhørt de irakiske fanger og hørt kommentarerne fra den irakiske dommer fra Al-Qurnah, som virkede meget troværdig. Den hårdhændede behandling, han har forklaret om, blev begået af det lokale politi og ikke af TSU. Der var detaljerede regler om, hvor mange våben den almindelige iraker måtte have i sin bolig. Civile måtte ikke medbringe våben i deres biler og kunne derfor blive stoppet og få konfiskeret våben ved checkpoints.

Han ved ikke, hvorfor der er flere versioner af månedsrapporterne. Den sagsbehandling, der skete af hans indberetninger, foregik i Danmark. Den månedsrapport for maj 2004, der fremgår af tillægsekstraktens bind I, side 90 ff., er udarbejdet af ham, men kan være rettet lidt til. Den debat, han omtaler, var en debat i Danmark foranlediget af forholdene i Abu Ghraib fængslet, og som medførte nye skærpede retningslinjer for tilsyn. Al Makil fængslet lå inde i Basra by, der var briternes ansvarsområde, hvorfor han skulle have tilladelse fra briterne til at besøge fængslet. Al Makil fængslet blev bestyret af både irakerne og briterne. Fængselspersonalet var irakisk, mens den øverste tilsynsførende for fængslet var brite. DTDF – de britiske detentionsfaciliteter – lå i en lejr på en tidligere luftbase. Det er en fejl, når der i parentes under pkt. 4, jf. tillægsekstraktens bind I, side 91, står ”Al Makil fængslet”. Det var chefen for bataljonen og legal advisor, der deltog i den tidligere fanges besøg i fængslet. Fangen ville gerne takke sine medfanger og fangevogtere. Det viste, hvor

godt fangerne var blevet behandlet af englænderne. Han er enig i den vurdering fra den fangeansvarlige MP, der fremgår af pkt. 5.1, jf. tillægsekstraktens bind I, side 92.

Den problematik vedrørende to manglende fanger, der omtales i HOK's brev af 22. juni 2004, pkt.1, jf. tillægsekstraktens bind I, side 93, viste det problematiske i at rekonstruere listerne over tilfangetagne. Listerne var lavet af tidligere MP'ere, som var taget hjem og ikke kunne spørges, og arkiverne var helt uoverskuelige. De ledte efter de to fanger. De fik at vide, at de sad i fængsel, men senere viste det sig, at de gik rundt i Basra og blev hentet en gang om ugen til medicinering. Det er de samme to fanger, der er omtalt i telefaxen af 23. juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind I, side 115. De havde ingen klager over behandlingen af dem. Af månedsrapporten for juni 2004, jf. tillægsekstraktens bind I, side 130, fremgår deres observationer under et besøg på vistnok Al Meena fængslet, som var det med "lagerhallen", og de to fanger, der er nævnt under pkt. 2.2.2, jf. samme ekstrakt side 131 øverst, var de samme to fanger fra Basra. Det, der er nedskrevet i rapporten om de otte fangers klager, er en gengivelse af fangernes egen forklaring til ham via tolk. Fangerne var englændernes ansvar, og derfor skulle klagerne meldes op i englænderens eget system, hvilket han oplyste sin britiske kollega om. Han erindrer ikke, at nogen fanger under dansk ansvar skulle have klaget over behandlingen af dem. Mange af fangerne var i tvivl om, hvem der havde anholdt dem, for soldaternes uniformer lignede hinanden.

Som det fremgår af HOK's skrivelse af 7. juli 2004 til Forsvarskommandoen, jf. tillægsekstraktens bind I, side 145-146, viderebragte han fangeklagerne på Legal Conference. Den dommer, der omtales, er dommeren fra Al-Qurnah, som var meget troværdig. Han troede på dommeren, når han sagde, at fire af fangerne løj; det var dommerens professionelle vurdering. Dommeren baserede sin viden og hukommelse på en almindelig lommebog med spiralryg. Den undersøgelse, der er omtalt i telefax af 25. august 2004, jf. tillægsekstraktens bind I, side 157, erindrer han ikke nærmere om. Der kom ikke nogen afløser for ham i august 2004. Det er ham, der er den "MJUR", der ifølge notatet bekræftede videregivelse af fangeklagerne på Legal Conference, jf. telefax af 2. september 2004 i tillægsekstraktens bind I, side 172.

Han blev sendt til Kuwait den 30. juli 2004 og kom tilbage til lejren den 2. august 2004, inden han om aftenen den 3. august 2004 blev kaldt ind til chefen og fik at vide, at han selv, chefen og en tredje var blevet suspenderet som følge af Hommel-sagen, idet forsvarsministeren ville vise sin handlekraft. Han kom til Danmark den 5. august 2004. Han

så aldrig sin efterfølger, men ved, at der kom en kvindelig jurist til lejren efter ham. Han talte aldrig med hende, og der skete således ikke nogen overlevering til hende. Han tog "alle sine papirer" med hjem og overgav nogle "interessante" dokumenter til auditøren den 11. august 2004. De officielle dokumenter forblev i Irak.

Han ved ikke, hvor de to TSU'ere, som er omtalt i indberetningen af en særlig hændelse, var rekrutteret fra. Det var den danske efterretningssektion, der havde kendskab til TSU'erne, men han ved ikke om de havde et samarbejde med TSU. Hvis der var nogen, der havde ansvaret for uddannelsen af dem, var det briterne. Han kender ikke fængslet kaldet Al Jamiat eller Al-Shu'oon.

"Britefinten" anvendte man ikke på hold 3, og han har ikke kendskab til ordrer om at anvende en fremgangsmåde som beskrevet som "britefinten". Efter hans opfattelse måtte danskerne ikke overlade fanger til irakere, hvis man havde en formodning om, at de anvendte tortur. Han mener, at det var en udbredt opfattelse, da han opholdt sig i Irak, at det irakiske politi var hårdhændede og anvendte metoder, som var eller nærmede sig tortur.

Når han til Information udtalte, at han "holdt kæft i 7 år", jf. ekstraktens bind VII, side 1282, mente han, at han ikke udtalte sig til pressen herom. Der var ikke fokus på sagen, så der var ingen, der spurgte ham om det. Han lavede fortrolige indberetninger til HOK i Danmark, og han ved ikke, hvad der skete på baggrund heraf. Han fik ikke mere at vide om sagsbehandlingen efter den 4. august 2004. Da han undersøgte, hvem der traf beslutningen om at sende ham hjem, talte han med tidligere kolleger i HOK og fik det klare indtryk, at det ikke var HOK, Forsvarskommandoen eller ministeriet, der havde truffet beslutningen, og at det derfor måtte være forsvarsministerens beslutning. Derfor mener han også, at ministeren må have læst hans månedsrapporter, men han har intet konkret kendskab hertil.

Adspurgt på ny af advokat Christian F. Jensen har han forklaret, at han fastlagde, hvilken nation der havde ansvaret for de otte fanger, der havde klaget, efter drøftelse med dommeren og politichefen og interview med de pågældende fanger. Han ved ikke, om månedsrapporten for juni 2004 lå til grund for beslutningen om at hjemsende ham i august 2004.

Vidne 58 har forklaret blandt andet, at hun kortvarigt var militærjurist på hold 3. Hun er i dag chef i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Ifølge forsvarets DeMars-system blev hun ringet op den 5. august 2004 og fik at vide, at hun skulle udsendes til Irak.

Hun afrejste den 9. august 2004. Hun mener at huske, at hun havde en overnatning i Kuwait og ankom til **Militærbase** dagen efter. Hun nåede ikke at blive briefet inden udsendelsen, så hun kunne først sætte sig ind i operationsgrundlaget efter sin ankomst i Irak. Hun nåede ikke at tale med **Vidne 57**. Hun modtog en rodebunke af papirer. Der lå blandt andet nogle sager om udbetaling af erstatning. Det var ikke nogen stor bunke. Hun gennemlæste ikke **Vidne 57's** månedsrapporter og har ikke set rapporterne eller bilag dertil.

Hold 3 var præget af en trist stemning, fordi kolleger var blevet hjemsendt, og der kørte en sag i pressen. Hun spurgte ikke nærmere ind til forløbet, men fokuserede på at tilbyde kollegerne sin assistance. Hun returnerede til Danmark den 19. august 2004. Hun nåede under udsendelsen at gennemgå operationsgrundlaget, aflægge besøg ved gaten, hvor lokale kunne fremsætte erstatningskrav, og besøge Camp Eden. Hold 3 var ved at skalere ned, fordi de skulle rejse hjem, så der var ikke så mange aktiviteter, som krævede hendes indsats. Hun beskæftigede sig ikke med tilbageholdte og hørte, så vidt hun husker, intet om, hvordan irakerne behandlede fanger. Hun talte med **Vidne 17**, da han ankom. Hun mindes ikke at have talt med ham om tilbageholdte. Hun overleverede en erstatningssag, og det var det. **Vidne 17** havde haft langt bedre tid til at forberede sin udsendelse, så hun havde i realiteten intet, som hun kunne overlevere til ham. Efter sin hjemkomst tiltrådte hun sin hidtidige stilling og beskæftigede sig ikke mere med den danske mission i Irak.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen har hun forklaret, at det var personeltjenesten, der havde besluttet at udsende hende til Irak. Det var måske, fordi de ønskede, at der skulle være en militærjurist på hold 3, indtil hold 4 ankom. Der var ikke tid til nogen orienterende samtale, ej heller om hold 3's fangetilsyn. Hun havde kun tid til at orientere sig om forløbet i Hommel-sagen, der havde ført til hjemsendelserne. Hun arbejdede i Flyvertaktisk Kommando og havde intet kendskab til forholdene i Irak. Flyvertaktisk Kommando var ikke involveret i missionen i Irak.

3.4.11 Tidligere danske ambassadører i Bagdad

Vidne 59 har forklaret blandt andet, at han blev udsendt til Irak den 23. maj 2003 og fungerede som ambassadør i Bagdad indtil den 30. juni 2005. Han var umiddelbart forud herfor ambassadør i Athen, men havde tidligere været vicekonsul i Saudi-Arabien fra 1982 til 1985. Da han ankom til Irak, var der fortsat krigslignende tilstande i landet. Hans første opgaver var at fungere som officiel dansk repræsentant i koalitionsens administration

og samtidig etablere en dansk ambassade i Bagdad. Ambassaden åbnede den 28. juni 2004 og lå i Den Grønne Zone. Inden da havde man i december 2003 åbnet en midlertidig dansk repræsentation.

Repræsentationskontoret beskæftigede sig ikke med spørgsmål om behandlingen af irakiske fanger, og frem til magtoverdragelsen den 28. juni 2004 havde han ikke nogen speciel viden herom. Han erindrer, at Red Barnet havde udarbejdet en rapport om behandlingen af børn i fængsler i Basra, og han holdt også et møde med en minister herom for at markere den danske interesse i, hvordan Irak behandlede børn i fængslerne. Rapporten omhandlede ikke tortur i fængsler. Man kunne godt sige, at hans indtryk var, at forholdene for indsatte i irakiske fængsler på daværende tidspunkt kunne være kritisable. Forud for magtoverdragelsen til Irak, hvorved det fulde ansvar for fængslerne blev overdraget til irakerne, var der med hjælp fra amerikanerne og briterne blevet udarbejdet en midlertidig grundlov, der skulle godkendes af regeringsrådet, og som blandt andet omhandlede respekt for menneskerettigheder. Han mener ikke, at man på ambassaden havde specifikke overvejelser om, hvordan personer, som var taget til fange af danske tropper på et tidligere tidspunkt, ville være stillet ved fortsat fængsling efter magtoverdragelsen.

Han havde i juli 2004 en samtale med den nytiltrådte irakiske **Indenrigsminister** **██████████**, på baggrund af en henvendelse fra Forsvarsministeriet til Udenrigsministeriet om en afklaring af de irakiske myndigheders holdning til overholdelse af menneskerettighederne, jf. ekstraktens bind V, side 71-73. Da han ikke kendte indenrigsministeren på forhånd, var det svært at vurdere, om han var helt oprigtig, men han var meget klar i mælet i spørgsmålet om dødsstraf, som optog Udenrigsministeriet meget. Ministeren udtrykte regeringens holdning om overholdelse af menneskerettigheder, og han opfattede det således, at den gjaldt alle tilbageholdte personer. I samme periode havde han også en samtale med den irakiske **Justitsminister** **██████████**, som tilkendegav, at man ikke kunne undgå indførelse af dødsstraf i Irak, men det var tvivlsomt, om Irak ville gøre brug af dødsstraf i det omfang, som man frygtede i Danmark. Han foretog en indberetning vedrørende denne samtale den 24. juli 2004 til Udenrigsministeriet, jf. ekstraktens bind V, side 83. Justitsministeren, der havde en juridisk baggrund, havde en bedre forståelse af situationen og var langt mere nuanceret i sit syn på dødsstraf end indenrigsministeren. Der var ingen tvivl om, at justitsministeren havde intention om at overholde reglerne, som han var helt opmærksom på. Også justitsministeren udtrykte, at det var regeringens holdning, både at man ville

overholde menneskerettighederne, og at man ville gøre, hvad man kunne, for at sikre en korrekt behandling af alle fanger. Han sporede en god vilje hos ministeren.

Den liste med fanger, der fremgår af ekstraktens bind V, side 93, blev oversat og forelagt indenrigsministeren med anmodning om oplysning om, hvad der var sket med fangerne. Udenrigsministeriet bad samtidig Forsvarsministeriet gennem den danske bataljon forhøre sig hos de lokale myndigheder, for de havde bedre muligheder herfor end repræsentationen i Bagdad. Ambassaden blev aldrig bedt om at følge op på henvendelsen, og ambassaden fandt heller ikke selv anledning til at tage sagen op på ny. Ambassaden agerede i denne sag i henhold til de opdrag, de modtog fra Udenrigsministeriet. Hverken han eller ambassaden beskæftigede sig med forholdene i fængslerne herefter. Under sit ophold i Bagdad hæftede han sig ved "Hommel-sagen", fordi han kendte **Person 25**. Det er den eneste sag, han kender til, hvor der har været spørgsmål fremme om danskernes behandling af irakiske fanger. Han har ingen erindring om specifikke indberetninger om fængselsforholdene i Irak fra november 2004 til udgangen af juni 2005, men han kan ikke udelukke, at han har hørt noget kritisk fra andre kilder, f.eks. andre diplomater. Han kender navnemæssigt "ING", men har ikke aldrig hørt om "TSU".

Han besøgte Basra-området første gang i maj 2003, da han kørte fra Kuwait til Bagdad. Efterfølgende var han på besøg ved flere lejligheder, herunder i efteråret 2003 i forbindelse med dels starten på en politimission, dels et besøg af Udenrigsministeriets direktør. Han havde været i Basra fem eller seks gange, inden han i september eller oktober 2004 var dernede i forbindelse med, at Udenrigspolitisk Nævn og **F.minister** aflagde et besøg i Camp Eden på **Militærbase**. Besøget var tilrettelagt af forsvaret, og han selv var inviteret med som ambassadør og havde derfor ikke ansvar for logistikken i forbindelse besøget. De blev orienteret om den militære situation i området. Han erindrer ikke, om der blev talt om sekteriske konflikter, eller hvad der nærmere blev talt om under den militære briefing. Ledelsen fortalte om de aktiviteter, som det danske militær havde, herunder det civile-militære samarbejde, og man besigtigede et hospitalsprojekt, som de danske soldater arbejdede sammen med irakerne om. Den militære ledelse ville gerne vise, hvad de danske soldater udrettede i området, men om de forsøgte at få tingene til at se bedre ud, end de var, kan han ikke sige. Generelt var der dengang i Irak et modsætningsforhold mellem sunnier og shiaer, og der blev formentlig omtalt irakiske militser, som udgjorde en sikkerhedsrisiko for de danske styrker og for den danske indsats. Han erindrer dog ikke, at problemstillingen skulle have været relateret til shiamuslimer. Modsætningerne mellem de to grup-

per var kendte, men blev ikke særskilt fremhævet. Han kan ikke udelukke, at der kan have været kamphandlinger mellem de to grupper, men det er ikke noget, han erindrer. Han kan ikke huske, om behandlingen af fanger blev omtalt, men det tvivler han på.

Han hørte første gang om operation Green Desert, da den blev omtalt i den danske presse i 2011 eller 2012. Mens han opholdt sig i Irak, havde han intet kendskab til operationen. Der var stort set ingen kommunikation mellem ambassaden og forsvaret. Dette skyldtes dels, at forsvaret ”kørte deres eget set-up”, dels at der ikke var adgang til sikker kommunikation, idet al kommunikation foregik via åbne kanaler som for eksempel Yahoo-mailadresser. Under alle omstændigheder var informationsudvekslingen mellem Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet yderst begrænset. Der var heller ikke mulighed for at kommunikere med bataljonen i Basra. Ham bekendt blev der på ambassaden ikke talt om operationen og den kritik, der dengang blev udtrykt i artikler i Al Manarah, ligesom der heller ikke var nogen kommunikation med Udenrigsministeriet herom.

Fra bombningen af FN bygningen i 2003 og igennem 2004 eskalerede volden i Bagdad og i hele Irak. Der gjaldt også den sekteriske vold. Op til valget i januar 2005 skulle Irak finde sine egne ben, og de politiske partier markerede sig. Nogle partier havde sunni- eller shiamuslimsk tilhørsforhold, andre var kurdiske, kristne eller neutrale. Sunnipartierne trak sig, hvorefter shiapartierne vandt valget og kunne danne regering. Det udløste en ganske voldsom aktivitet med tiltagende mængder af voldshandlinger og bombesprængninger fra begge sider. Suverænitetsoverdragelsen i juni 2004 havde påvirket sikkerhedssituationen på den måde, at koalitionsstyrkerne fik en mindre rolle og blev trukket ud flere steder for at overdrage magten til de irakiske styrker. Den almindelige iraker oplevede nok ikke nogen stor forskel, idet det både før og efter overdragelsen var de nære ting såsom strøm, mad og arbejde, der optog den enkelte iraker. I Bagdad levede kristne, sunnier og shiaer i hver deres bydele, men kunne også tidligere leve sammen. Da han i august eller september 2003 skulle finde et sted til ambassaden, blev han kørt af en shiamuslimsk chauffør, som fortalte at han ofte kom i sunnimoskeer. Det ændrede sig imidlertid i midten af 2004, hvor de kristne blev skubbet ud af deres kvarterer af både sunnier og shiaer, mens shiaerne skubbede sunnierne ud. Fra november 2003 havde han beskyttelse i form af livvagter fra blandt andet Jægerkorpset.

Hans efterfølger, ambassadør [redacted] Vidne 60, kom forud for sin tiltræden på besøg i to dage for at få information om navnlig de praktiske forhold. Det er yderst sjældent, at der

sker en egentlig overlevering i udenrigstjenesten. Information videregives som oftest i form af aktpakker og kopi af indberetninger. Operation Green Desert blev ikke nævnt i forbindelse med [redacted] Vidne 60's tiltræden, og de havde heller ingen aktpakker på ambassaden om operationen.

Han er bekendt med [redacted] Vidne 60's erklæring af 19. november 2012, jf. ekstraktens bind VI, side 939-941. I relation til det næstsidste afsnit på erklæringens side 1 var forholdet det, at koalitionen forud for magtoverdragelsen oprettede et regeringsråd, hvis medlemmer skulle dække et bredt spektrum af samfundet, således at alle grupperinger var afspejlet i regeringsrådet. Billedet var således mere nuanceret end beskrevet i dette afsnit i erklæringen. Det er dog rigtigt, at der var tale om en kaotisk situation, hvor det var alles kamp mod alle, og at der herskede en høj grad af lovløshed i landet. Det drejede sig om både almindelig kriminalitet og stammekonflikter, ligesom også Al-Qaeda begyndte at fylde meget. Sunni- og shiamilitser kæmpede først mod koalitionen, senere mod hinanden, og Al-Qaeda bekæmpede alle. Konfliktbilledet var meget broget. Man skal betragte Irak som et stammesamfund. Inden for den samme stamme kan man have både sunnimuslimer, shiamuslimer og kristne. Man kan derfor ikke slutte, at en overvægt af sunnier eller shiaer i en stamme indebærer, at alle inden for denne stamme er imod den anden trosretning. Man kan helt upræcist og generelt som en tendens sige, at i de områder, hvor shiaer var i over-tal, ville der være et pres mod sunnier og vice versa.

Vedrørende erklæringens udsagn om forholdene i fængslerne i Irak var det mest markante eksempel herpå nok det amerikansk ledede Abu Ghraib-fængsel. Han hørte et par gange fra andre kanaler om tortur i fængsler og havde derfra en opfattelse af, at det var noget, der kunne forekomme. Det var vel ikke den almindelige opfattelse, at tortur rutinemæssigt blev udført i fængslerne, men der er nok ingen tvivl om, at forholdene i fængslerne ikke kan sammenlignes med danske fængsler. Han kender ikke Al-Shu'oon fængslet, og har aldrig selv besøgt et fængsel i Irak.

[redacted] Vidne 60 har forklaret blandt andet, at han i 1971 blev ansat i Udenrigsministeriet med både ude- og hjemmeposter. Han var ambassadør i Bagdad fra den 1. juli 2005 til den 31. august 2006. Forud herfor havde han fra 1991 til 1994 været ambassadør i Damaskus, hvor han repræsenterede Danmark i Libanon, Jordan og Cypern. Herefter var han i Danmark, hvor han fra 1994 til 1997 var chef for konsularkontoret, det nuværende Borger-service, og senere leder af Mellemøstkontoret, hvor man beskæftigede sig med de arabiske

lande i et geografisk bælte fra Iran til Marokko. I 2000 blev han ambassadør i Cairo og dækkede Egypten og Sudan, indtil han i 2004 blev kaldt hjem for at blive rejsende ambassadør for "Det arabiske initiativ", der var et dansk forsøg på at bidrage til en modernisering af de arabiske lande. Han har igennem sin beskæftigelse fået et indgående kendskab til samfundsforholdene i de arabiske lande. I 2006 blev han ambassadør ved Europarådet og gik på pension i maj 2010.

Forud for sin tiltræden som ambassadør i Bagdad deltog han - formentlig i april eller maj 2005 - i en af Udenrigsministeriet arrangeret fact-finding rejse, hvor han navnlig koncentrerede sig om forhold af praktisk karakter i forbindelse med sit forestående ophold i Bagdad. Han mødte ved den lejlighed ambassadør **Vidne 59**, som han skulle afløse. Den overlevering, han modtog fra ambassadøren, vedrørte alene praktiske forhold i forbindelse med opholdet. Oplysninger om situationen i Irak havde han i stedet mulighed for at gøre sig bekendt med i ambassadens aktpakker. Operation Green Desert så han ikke omtalt noget sted i ambassadens aktpakker. Ambassadeboligen var centralt beliggende i "den grønne zone" i Bagdad, som udgjorde det gamle magthaverkvarter, og hvortil adgangsvejene var kontrolleret.

På grund af urolighederne i Bagdad var der ved hans tiltræden i juli 2005 stationeret ti danske soldater til at beskytte de danske interesser. Der var tale soldater, der det første halvår kom fra Jægerkorpset, det næste fra Frømandskorpset og det sidste fra militærpolitiet. Militærpolitifolkene havde tidligere været udstationeret i den danske lejr i Basra og var efter en hjemmeperiode udsendt til Bagdad. Han ved ikke, hvor lang hjemsendelsesperioden for soldaterne havde været, men ingen af dem kom direkte fra Basra. Man kunne ikke forlade ambassaden uden at være ledsaget af danske soldater i pansrede mandskabsvogne, og det var også nødvendigt at være iført skudsikker vest og hjelm.

Han udførte sit arbejde med udgangspunkt i Bagdad, men foretog også rejser til Basra, dels i juli 2005 for efter sin tiltræden som ambassadør at præsentere sig for de danske Danida-medarbejdere på Basra Palace og hæren i den danske lejr, dels i forbindelse med i hvert fald to besøg fra **Forsvarsministeren** og et besøg fra **Statsministeren**. Under sådanne besøg boede man i lejrens gæsteboliger og modtog briefinger fra officererne, ligesom han også selv talte med feltpræsten og folkene i kantine. Storbritannien havde det ledende ansvar for Basra-regionen, men han vidste fra sine samtaler og de kort, han så i lejren, at de danske styrker havde deres eget område, inden for hvilket de

havde ansvaret for at opretholde ro og orden og fange terrorister, medmindre de bad briterne om hjælp. Området Al-Zubair siger ham ikke umiddelbart noget. Han observerede, at soldaterne regelmæssigt drog ud om natten og tidligt om morgenen for at patruljere i området og løse sikkerheds- og efterretningsopgaver. Han hørte aldrig om, at de danske styrker skulle have begået overgreb mod irakere eller medvirket til mishandling af fanger, men det ville de heller ikke have fortalt ham. Hæren skulle nok passe sine egne sager, og kontakten mellem basen i Basra og ambassaden var ikke intens i relation til videndeling. Soldaternes attitude var altid, at "her går det godt", og det var også det indtryk, de videregav under ministerbesøgene. Alle vil jo gerne have en succes. Han vidste dog, at der var nogle incidenter, som var ubehagelige for soldaterne.

Det er hans generelle indtryk – baseret på hans forudgående viden om de arabiske lande suppleret med hans egne oplevelser under opholdet i Irak, herunder at kørsler i både Bagdad og Basra-området helst skulle foregå under bevogtning af to pansrede biler med et større antal soldater - at forholdene i Irak siden august 2003, hvor FN's hovedkvarter blev sprængt i luften, var blevet forværret. Den negative udvikling med flere og flere bombeangreb fortsatte, indtil han forlod Bagdad i 2006. Det danske militær modtog dagligt opdateringer om, hvor der havde været bombeangreb. Forholdet mellem shia- og sunnimuslimer i Irak var dårligt, og dette gjaldt også i Basra. Der blev gennemført valg, men de havde mere karakter af folketællinger, idet irakerne stemte efter deres religiøse snarere end politiske overbevisning. Alle partierne havde deres egne militser, så valgene blev ikke afgjort i stemmeboksene, men ved militsernes hærgen i landet. Shia-muslimerne vandt i kraft af deres numeriske antal magten og ønskede at hævne sig på sunni-muslimerne, der på deres side var meget sure. Angreb irakerne imellem var typisk rettet mod religiøse mål.

Han begyndte at interessere sig for denne sag, da han i en artikel i Politiken i 2012 læste om udtalelser fra den dommer, der havde løsladt de sidste af de tilbageholdte fra operation Green Desert. Udtalelserne gik ud på, at arrestanterne alle var nogle slyngler, og at de ikke havde foretaget sig noget kriminelt, som de individuelt havde kunne retsforfølges for, men at de nu havde siddet indespærret længe nok. Sådanne udtalelser gav kun mening, hvis dommeren var shia-muslim og arrestanterne sunni-muslimer. Han ringede til advokat Harlang, som han vidste var advokat for sagsøgerne i denne sag, og advokaten bekræftede hans antagelse. Han vidste fra medierne, at der havde været en aktion i november 2004, som de danske tropper havde ledet og briterne assisteret, og hvor irakerne havde tilbageholdt et betydeligt antal fanger, som de efter at have kørt rundt til forskellige baser havde

sendt til opbevaring i fængsler. Han var rystet over, at de danske soldater på denne måde havde medvirket til udrensning og forfølgelse af et religiøst mindretal ved at indsamle sunni-muslimer vel vidende, at de ville få en dårlig behandling i de irakiske fængsler. Alle vidste, at fængselsforholdene i Irak var forfærdelige og præget af vold og mishandling. De soldater, som arbejdede i Bagdad, havde fortalt ham, at det også gjaldt fængslerne i Basra-området, og der er da heller ingen grund til, at det skulle være anderledes dér end i resten af Irak. De pågældende soldater havde tidligere været udstationeret seks måneder i den danske bataljon ved Basra, så det må have været soldaterne fra militærpolitiet, da Frømandskorpset og Jægerkorpset ham bekendt ikke var udsendt til den danske lejr i Basra. Forholdene i Abu Graib fængslet, der lå uden for Bagdad, havde også været kendt i lang tid. Det er hans gæt, at de amerikanske soldater må være blevet smittet af den irakiske fængselskultur, for forholdene var så uhyrlige i sammenligning med almindelig civiliseret standard. Han har ingen positive informationer om fængslerne i Irak.

Han udfærdigede sin erklæring af 19. november 2012 efter et møde på advokat Harlangs kontor. Det er muligt, at han forinden havde set stævningen i sagen. Han erindrer ikke, om han udarbejdede erklæringen efter forslag fra advokaten, eller om det var noget, han selv tilbød at gøre. På et tidspunkt blev han af advokat Harlang gjort bekendt med udtalelsen fra **Vidne 22**, der havde ansvaret for de danske sikkerhedsoperationer, om, at han tilkendegav over for bataljonschefen, at operation Green Desert var baseret på oplysninger, der måtte betegnes som "en vildmand", hvortil bataljonschefen havde forsvaret operationen med, at man skulle have et godt forhold til irakerne. Vidnets erklæring er baseret på hans indgående kendskab til den arabiske verden efter hans virke i Udenrigsministeriet og ikke på specifikke kilder. Den bygger således på hans almene viden og erfaring fra opholdet i Irak. De i erklæringen nævnte sikkerhedsmæssige konflikter og problemer var i hvert fald aktuelle i 2005. Han ved naturligvis ikke positivt, om de også var til stede i 2004, men han har intet grundlag for at antage, at det ikke var tilfældet. Erklæringens afsnit om "Fængsler i Irak" vedrører perioden fra den 1. juli 2005 til august 2006, men forholdene i Abu Graib-fængslet var kendt i lang tid før, og forholdene i alle irakiske fængsler var langt fra gode, ordentlige og værdige efter en dansk målestok. Han kan ikke nærmere uddybe sin bemærkning om de britiske styrkers ødelæggelse af "al Shu'oon politistationen". Grundlaget for hans undren som nævnt sidst i erklæringen var det, han læste i medierne, fik fortalt af advokat Harlang og de få papirer, han så. Han var blevet bibragt det indtryk, at de omtalte irakiske sikkerhedsstyrker var det irakiske politi, men han ved ikke, hvilken del af politiet de tilhørte.

4. ANBRINGENDER

4.1 Sammenfattende processkrifter

Sagsøgerne har i sammenfattende processkrift af 19. april 2018 anført følgende i relation til de nedlagte påstande, idet fodnoter og sidehenvisninger m.v. er udeladt, uden at dette er særskilt markeret:

”BEMÆRKNINGER TIL PÅSTANDENE.

Påstand 1:

1.1. Påstandsbeløbet.

Under nærværende sag har det været et helt gennemgående tema, at Forsvarsministeriet som sagsøgt retsstridigt har forsøgt at holde så mange oplysninger som muligt tilbage fra både landsretten og de sagsøgende torturofre.

Udover at adfærden er i strid med en offentlig myndigheds naturlige forpligtelse til at bidrage til en retssags oplysning, hvori staten er sagsøgt, jf. f.eks. Højesterets kendelse i U 1998.16 H, har det også den uhensigtsmæssige virkning, at oplysninger af væsentlig bevismæssig betydning for den endelige opgørelse af sagsøgernes retmæssige krav på tortgodtgørelse, erstatning, m.v., formentlig ikke foreligger ved bevisførelsens afslutning for landsretten.

Kravet for hver enkelt sagsøger er til brug for landsrettens pådømmelse derfor foreløbigt fastsat til:

...

1.2. Fri proces.

Procesbevillingsnævnet har – efter 6 forudgående afslag fra såvel Civilstyrelsen som nævnet tilsammen – meddelt fri proces til sagsøgernes påstand 1 for det beløb, der på det tidspunkt var nedlagt påstand om, kr. 60.001,-

...

2. SAGSFREMSTILLING OG HOVEDANBRINGENDER

Påstand 1:

Sagerne angår under påstand 1 sagsøgernes krav på tortgodtgørelse som følge af den tortur og umenneskelige og nedværdigende behandling de civile sagsøgere har været udsat for under danske styrkers ansvar i form af såvel hårdhændede frihedsberøvelse af dem d. 25. november 2004 i Basra, Irak, som den efterfølgende overgivelse til irakisk politi til forhør, fængsling og yderligere tortur samt umenneskelig og nedværdigende behandling frem til d. 6. december 2004, respektivt primo februar 2005, hvilket er i modstrid med både gældende national dansk ret og med tilhørende folkeretlige forpligtelser, der som stat påhviler sagsøgte.

Sagsøgernes krav er således baseret på erstatningsretlige regler, hvorunder bl.a. indgår de forpligtelser, som følger også af international ret, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, FNs antitorturkonvention, m.v.

De tortur-forhold m.v. som den sagsøgte stat direkte og/eller indirekte er ansvarlig for, er af mangeartet karakter og af særdeles omfattende mængde, således som det fremgår af nærværende sammenfattende processkrift og det i sagen øvrige processtof, herunder retsmedicinske rapporter og Retslægerådets udtalelser, m.v.

Forholdene, der er ansvarspådragende, består af følgende tidsmæssige hovedgrupper:

1. Tilfangetagelsen d. 25. november 2004 og den dermed forbundne helt unødigt brutale behandling, jf. filmoptagelser foretaget af det danske militær under operation ”Green Desert”, optegnelser med bl.a. sagsøgerne angivet som tilfangetagne under den dansk ledede operation, sagsøgernes forklaringer samt [redacted] Vidne 1's [redacted] og øvrige lokale vidners besvarelser af Østre Landsrets spørgsmål, m.v.
2. Behandlingen i [redacted] Militærbase [redacted] under opholdet d. 25. november 2004, bortset fra sagsøger (6).
3. Indespærring herefter i op til 60 dage under brutale og nedværdigende forhold med udøvelse af tortur m.v., bortset fra sagsøger (6).

Herom handler pkt. 1.1 nedenfor.

Dertil kommer sagsøgernes krav på godtgørelse som følge af sagsøgtes krænkelse af sagsøgernes ret til retfærdig rettergang, jf. EMRK art. 6, også jf. art. 3 og 13, herunder således som disse dele af national ret skal forstås i lyset af CAT med dertilhørende General Comment no. 3, jf. pkt. 1.2 nedenfor.

1.1. Operation Green Desert. Sagsøgernes tilfangetagelse og udlevering til tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling.

D. 25. november 2004 gennemførte det danske militær operation Green Desert. Anledningen var, at lokale, shia-muslimsk dominerede irakiske politistyrker bad om den danske bataljons nødvendige bistand til at tilfangetage bl.a. sagsøgerne.

I modsætning til de shia-muslimske irakiske politistyrker var de 22 sagsøgere af sunni-muslimsk observans, mens en, sagsøger (15) som blev tilfangetaget ved et tilfælde på vej på arbejde, ikke tilhørte denne gruppe.

De øvrige sagsøgerne (12) – (23) er sunni-sufi muslimer.

Det danske militærs operation Green Desert var en del af en lokal, sekterisk konflikt, hvis eksistens og karakter sagsøgte var vidende om også inden d. 25. november 2004.

Af det under hovedforhandlingen tilvejebragte bevismateriale fremgår det, at forudsætningerne for den militære operation om at det drejer sig om uskadeliggørelse af farlige militære modstandere, der hævdedes at være i besiddelse af be-

tydelige mængder sprængstof og raketter var forkert. Oversigten over forudsatte farlige militært udstyr og det faktisk fundne fremgår af følgende:

UNDER OPERATION GREEN DESERT:		TFT	VÅBEN	HASH
SEBI 451/EV 473, 477	(meld til HOK)	36		150 kg
SEBI 458- 459/EV 480- 481	(artiklen)	36	15 håndvåben med ammunition	
			Diverse våbendele	
			Kikkertsigte til snigskyttegevær	
			Sort krudt	
SEBI 462/EV 484	(vurd. til HOK)	36	17 håndvåben/maskingevær	325 kg
			5 kg sprængstof/krudt	
SEBI 464/EV 486	(vurd. til HOK)	38	(36 er rapporteret)	150 kg
SEBI 488/EVI 542	(Notat tortur- beskyldning)	37	15 håndvåben	350 kg
Mål 1 FUND				
SEBI 455/EV 451	(DR)	2	3 AK 47	
			Sterling MP	
			Riffel af Russisk fabrikat	
			3 bajonetter	
			En del ammo	
			En Browning pistol	
		15 (I OM R)	(ukendt antal våben og ammo)	
Mål 1 FORVENTET FUND:				
SEB I 455	(DR)		sprængstof	
SEBI 335/EV 311	(TF) (TA 1)		Weapons cases;	
			107 mm rockets	
			Motar systems and AKs	
			Launchers for 107 mm rockets	
			Igniter systems to IEDs and rockets	
			Explosives	
			Detonators	
Mål 2				

FUND:				
SEBI 472/EVI 520				Først anslået: 150 kg Efter- følgen- de kon- trolej- ning: - 325,5 kg
Mål 2 FORVENTET FUND:				
SEB I 1338/EV 314	(TF) (TA 2)		Weapons caches:	
			3xdynamitroff 30 guns	
			107mm rockets	
			Motar systems and AKs	
			Launchers for 107mm rockets	
			Igniter systems to IEDs and rockets	
			Explosives	
			Detonators	
Mål 3 FUND				
Mål 3 FORVENTET FUND:				
SEBI 340/EV 316	(TF) (TA ...)		Ecplosives	
			Detonators	
Mål 4 FUND:				
SEBI 472/EVI 520		10- 12 (2-4 for be- sid- delse)		(325,5 kg)
Mål 4 FORVENTET FUND:				
EV 270	(oversat, KK) 4a		pistoler	
			Kalashnikov gevær	
			PK maskingeværer	

			RPG-7	
			Motorer	
			Sprængstof til brug – IED'er	
EV 271	(oversat, KK) 4b		Sprængstoffer	
SEBI 330/EV 306	(TF) (TA 1 4a, 4b)		weapons	
SEBI 343, 345/EV 319, 321	(TF) (TA 4 a,b)		Weapons cases;	
			107mm rockets	
			Motar systems and AKs	
			Launchers for 107mm rockets	
			Igniter systems to IEDs and rockets	
			Explosives	
			Detonators	

Som det fremgår af en sammenholdelse af de forudsatte fund kan der konstateres en totalt manglende overensstemmelse mellem forudsætningerne for iværksættelsen af operationen og de faktiske konstaterede fund.

Således var operationen ift. sit formål, der ifølge de foreliggende skriftlige beviser og vidneudsagn, begge fra sagsøgte sfære, at betegne som en fiasko.

1.1.1. Sagsøgte vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne ville blive udsat for tortur som følge af, at danskerne muliggjorde sagsøgernes tilfangetagelse under operation Green Desert.

Dansk militær vidste eller burde allerede inden sin gennemførelse af operation Green Desert have vidst, at sagsøgerne ville eller med overvejende sandsynlighed ville blive udsat for tortur og/eller anden umenneskelig og/eller nedværdigende behandling, hvis operationen førte til sagsøgernes tilfangetagelse (og overdragelse) til irakisk politi.

Dokumentationen herfor består bl.a. af militærpersoners egne observationer inden operationens gennemførelse samt militærpersoners efterfølgende bekræftelser overfor offentligheden eller internt til Forsvarets Auditørkorps.

Forsvarsministeriet har også qua sin "...*oplæring...*" af irakisk politi haft indsigt i de brutale og internationalt retsstridige metoder, som irakisk politi anvendte før, under og efter operation Green Desert.

Dette er i tilføjelse til det danske militærs forudgående kendskab til de inhumane tilstande i irakiske fængsler, irakisk politis mishandling af fanger, m.v., som eksisterede også forud for d. 25. november 2004. ... De således påberåbte oplysninger, som Forsvarsministeriet også her er fremkommet med, lyder i deres helhed:

”Fælles for disse militære foretagender, er at Danmark deltager bl.a. med henblik på at forbedre den tilstand og de forhold, der på nuværende tidspunkt er i det pågældende land eller territorium, f.eks. ved at træne soldater eller ved at bidrage i kapacitetsopbygning. Det er en naturlig del heraf, at de fremmede stater, som Danmark bistår, ikke på nuværende tidspunkt lever op til den standard, som Danmark opstiller for sin egen myndighedsudøvelse på eget territorium.”

Der henvises i øvrigt til vidneforklaringerne fra bl.a. følgende:

1. Forsvarschef Vidne 8
2. Ambassadør Vidne 59
3. Ambassadør Vidne 60
4. Militærjurist Vidne 57
5. Militærjurist Vidne 17
6. Vidne 22
7. Tolk Vidne 24
8. Vidne 1
9. Konstabel Vidne 36
10. Presseofficersassistent Vidne 53

Der henvises endvidere til dokumentarfilm anvendt som støttebilag 130.

De bevisdata, der foreligger i nærværende afsnit, sammenholdt med bevisdata som bekræfter hver enkelt sagsøgers tilfangetagelse (... samt deres egne forklaringer) er i sig selv tilstrækkelige til, at Forsvarsministeriet skal dømmes i henhold til sagsøgernes påstand 1 for så vidt angår krænkelser af det absolutte jus cogens-forbud imod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Det er endvidere kommet frem under stort set samtlige afhøringer af Forsvarsministeriets vidner, at de angiveligt ikke har modtaget oplysninger som led i deres missionsforberedende uddannelse om Forsvarsministeriets beviseligt onde tro om, at der forelå et ”generelt” problem med irakiske styrkers mishandling af mennesker, som de havde i deres varetægt.

1.1.2. Dokumentation for selve operationens gennemførelse.

Den dansk ledede operation Green Desert blev iværksat før daggry torsdag d. 25. november 2004, på et tidspunkt hvor mange muslimer, inkl. hovedparten af sagsøgerne, var til morgenbøn.

...

Sagsøgerne (1) til (11) blev tilfangetaget ved Mål 1, de fleste af dem på vej ud af moskeen.

Sagsøgerne (12) til (23) blev tilfangetaget ved Mål 4, hovedparten af dem inde i selve deres (sufi-)moske.

...

Dansk militær havde til brug for gennemførelsen af operation Green Desert kommandoen over militærpoliti, herunder britisk militærpoliti underlagt dansk instruktion og autoritet. Endvidere havde dansk militær under operationen et britisk kompagni under sin kommando.

Øverstkommanderende for den danske bataljon i Irak, hold 4, var oberst **Vidne 14** **██████████**. Han befandt sig under gennemførelsen af operation Green Desert i den fremskudte kommandopost (Forward Command Post, eller FCP), som var placeret i gangafstand fra **Mål 1**. Han blev flere gange umiddelbart efter tilfange-tagelserne af sagsøgerne på **Mål 1** og 4 mundtligt underrettet om, at der havde fundet mishandling af fanger sted.

Der er i sagen fremlagt to udgaver af bl.a. de såkaldte TOC-logs (står for Tactical Operations Centre [forkortet TOC] logs. Denne log er en af sagsøgte udarbejdet udgave af radiokommunikationen i den danske bataljon for en tidsmæssigt afgrænset periode. ...

Sagsøgerne henviser endvidere til de gennemførte afhøringer.

Som det fremgår nedenfor henvises der til at der – uberettiget – ved Kammeradvokatens processtrategi og landsrettens mange artede beslutninger og bestemmelser er sket betydelig skade på sagsøgernes muligheder for overhovedet at komme til orde under en retfærdig rettergang.

Ved bevisbedømmelse skal dette tages i betragtning i favør af sagsøgerne jf. herom også det tiltrådte princip af landsretten selv ved dens kendelse af 22. august 2016 (U 2016.3929 Ø)

Sagsøgerne har forsøgt på flere måder at føre bevis, for at de dels blev tilfangetaget, dels blev udsat for tortur som følge af operation Green Desert.

Der henvises herunder bl.a. til:

- A. De af sagsøgerne der har kunnet afgive partsforklaringer, i det omfang at de overhovedet og under uacceptable ramme- og vilkårsforhold overhovedet har kunnet gennemføres.
- B. Sagsøgernes vidner i det omfang de overhovedet tidsmæssigt har kunnet føres.
- C. Den af filmoptagelserne fra operation Green Desert, som er kommet frem i sagen, til trods for Forsvarsministeriets forsøg på procesbedrageri.
- D. De retsmedicinske rapporter, som er udarbejdet på baggrund af undersøgelser foretaget af henholdsvis de to danske retsmedicinere prof., dr.med. **Vidne 2** **██████████** og prof., dr.med. **Vidne 3** **██████████**, samt psykolog Dr. **Vidne 4** **██████████** og speciallæger i psykiatri Dr. **Vidne 5** **██████████** og Dr. **Læge 1** **██████████**. De tre sidstnævnte har arabisk sprog som modersmål.

Der henvises til de foretagne afhøringer.

- E. Retslægerådets udtalelse om de under pkt. D påberåbte retsmedicinske rapporter.
- F. Optegnelser over tilfangetagne under operationen, ifølge Forsvarsministeriet britiske.

1.1.3. Forsvarsministeriets retsstridige tilbageholdelse af oplysninger. Forsøg på procesbedrageri. Omvendt bevisbyrde og processuel skadevirkning for sagsøgte.

Danske myndigheder i Irak var forpligtede til at sørge for, at mennesker de tog til fange og udleverer til fremmede magter ikke blev udsat for overgreb, hvor der bestod en rimelig mistanke om, at overgivelse ville indebære tortur eller mishandling.

I denne sag har det danske militær subsidiært intet tilsyn foretaget med sagsøgere, hvilket i sig selv er en krænkelse af sagsøgernes rettigheder, jf. påstand 1.

Såfremt den danske stat havde overholdt sine forpligtelser, ville den ”allerede” på dette tidspunkt have konstateret, at de – som forventeligt – var blevet mishandlet.

Omvendt har det danske militær angiveligt holdt sig i uvidenhed ved ikke at gennemføre disse pligtige tilsyn, hvilket endvidere i sig selv har medført en underoplysning af sagsøgernes sag, hvor ansvaret for dette påhviler Forsvarsministeriet som sagsøgt.

Det bemærkes, at sagsøgte udøvende myndighed også i øvrigt i meget væsentligt omfang fortsat holder oplysninger tilbage fra såvel den dømmende myndighed som de sagsøgende torturofre.

Herunder har Forsvarsministeriet retsstridigt først undladt at efterkomme Østre Landsrets editionspålæg af 25. januar 2017, jf. bl.a. Kammeradvokatens processkrift O, Q og R, dernæst undladt at efterkomme selv det mere indskrænkede editionspålæg, som landsretten traf afgørelse om d. 2. oktober 2017.

Endvidere tilbageholder sagsøgte i væsentligt omfang oplysninger ved foretagelse af overstregninger af oplysninger, der ud fra dokumenternes og sagens sammenhæng klart må forventes at underbygge sagsøgernes proceskrav yderligere.

En række bilag er endvidere først meget sent under nærværende domstolsproces, og efter adskillige afslag på ansøgninger om fri proces og delhovedforhandling om forældelse d. 22. august 2016, blevet fremlagt i mindre overstregninger eller ikke-overstregne udgaver.

Derudover har Forsvarsministeriet i 2011 og 2012 forsøgt at begå procesbedrageri overfor Østre Landsret (som indtil videre, pr. 19. april 2018, har forholdt sig passiv overfor dette) såvel som sagsøgerne ved at lyve om anvendelsen af organiserede filmoptagelser (såkaldte ”combat cameras”) under operation

Green Desert. Der henvises herom særligt ... og til de forklaringer der er afgivet undervejs (bl.a. Vidne 12 og Vidne 18).

Den udøvende myndigheds retsstridige adfærd, jf. bl.a. U 1998.16 H har til formål at hindre den dømmende myndighed i at træffe en saglig og materielt korrekt afgørelse.

Derfor er det i tilfælde af bevistvivl sagsøgte, der skal løfte bevisbyrden for, at sagsøgerne ikke skal have medhold i deres proceskrav (omvendt bevisbyrde, herunder p.g.a. processuel skadevirkning, jf. retsplejelovens § 344, stk. 2.

Denne bevisbyrde er efter hovedforhandlingens gennemførelse blevet yderligere skærpet, idet det sagsøgte Forsvarsministerium allerede fra hovedforhandlingens påbegyndelse d. 7. november 2017 i en lang række tilfælde har enten direkte nægtet, eller omgået, dets forpligtelser til at gøre følgende:

- a. Bidrage med relevant oplysning til sagen,
- b. Foretage loyal kontradiktorisk besvarelse og
- c. Respektere de faktiske og retlige tvisters genstand og indhold. I stedet har metoden bestået i at bringe den kontradiktoriske dialog ud af fase.

De ubehageligt mange eksempler herpå vil blive gennemgået af sagsøgerne under proceduren, herunder det under hovedforhandlingen fremkomne om befalingsgrundlaget for operation Green Desert.

1.1.4. Forsvarsministeriets formalitetsindsigelse om "jurisdiktion" som ansvarshedsgrund i sager om tortur.

Forsvarsministeriet v/Kammeradvokaten har som én blandt mange formelle indsigelser gjort gældende, at EMRKs og CATs materielle beskyttelsesregler overfor f.eks. udlevering til tortur ikke kan finde anvendelse i nærværende sag, fordi det danske militær angiveligt ikke havde etableret "jurisdiktion" i det område, hvor tilfangetagelserne fandt sted.

Sagsøgerne påberåber sig som hidtil under procesførelsen både national og international ret til støtte for, at sagsøgte skal dømmes i overensstemmelse med torturofrenes krav på godtgørelse for krænkelse af det absolutte forbud imod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Det følger således både af almindelige retsgrundsætninger, almindelig erstatningsret, retspraksis (f.eks. Højesterets dom i den såkaldte "Afghanistansag", jf. U 2013.2696 H), Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (som ved inkorporeringsloven blev gjort til en del af dansk ret) samt FNs Antitorturkonvention, at en stats militære styrker hverken må medvirke til at andre underkastes tortur, eller selv foretage sådanne handlinger.

Der gælder et universelt forbud imod tortur, der således har karakter af en jus cogens-norm.

Disse regler forbyder enhver stat f.eks. at medvirke til tortur (ved muliggørelse af, at andre kan foretage frihedsberøvelse, hvor mishandling af andre mennesker er en sandsynlig følge, eller egen udlevering til forventelig tortur). Det er

ikke et krav, at der foreligger egentligt såkaldte "...vægtige grunde...", således om Forsvarsministeriet har påberåbt sig.

Regelsættene om jurisdiktion i f.eks. EMRK og CAT, som er en del af Forsvarsministeriets mange formelle indsigelser imod, at denne udøvende myndighed skal kunne holdes ansvarlig for sine handlinger og undladelser, har derfor ikke afgørende betydning.

Højesteret har udlagt ansvarsnormen således, at domstolene som uafhængig, dømmende myndighed skal tage stilling til, om den udøvende myndighed, Forsvarsministeriet, kan "bebrejdes" noget i forbindelse med den konkrete, militære operation. Det hedder således:

"Retsgrundlag

Om A har krav på erstatning eller godtgørelse af Forsvarsministeriet, skal afgøres efter dansk erstatningsrets regler om myndighedsansvar. Spørgsmålet er derfor, om der er noget at bebrejde myndighederne i forbindelse med tilbageholdelsen af A eller overgivelsen af ham til de amerikanske styrker.

Det må anses for en grundregel i dansk ret, at personer, som er i myndighedernes varetægt, skal behandles humant og ikke udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Denne adfærdsnorm må i en sag som den foreliggende udfyldes med respekt af Danmarks internationale forpligtelser." (understreget her)

Det fremgår tillige af flere bilag og underbygges af forklaringer (bl.a. militærjurist **Vidne 57's** samt **Vidne 30**), at konstruktionen med dansk militærs "ydre ring" alene har til formål at omgå Danmarks forpligtelser til, at personer i deres varetægt ikke udsættes for tortur. Dette er selvsagt ikke anerkendelsesværdigt, og særligt i sager af nærværende karakter skal militæres forsøg på at omgå den danske stats forpligtelser underkastes en særdeles skærpet vurdering. Efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis er der ingen skønsmargin for medlemsstaterne i spørgsmål om tortur, og forbuddet er absolut. Dette skal selvsagt også tillægges betydning, når en uafhængig domstol skal vurdere spørgsmålet, om den danske stat kan undvige sine forpligtelser til at undgå, at den medvirker til og muliggør torturforbrydelser.

Det fastholdes, at danske styrker deltog i såvel gennemsøgning af huse som foretagelse af tilbageholdelser af de mennesker, som nu har anlagt sag imod den danske stat, for at få fastslået Forsvarsministeriets civile ansvar for de forbrydelser, som de har været udsat for.

Danske soldater deltog i såvel transport og forhør (herunder krænkende behandling) af sagsøgerne, og danske køretøjer blev ligeledes anvendt i denne forbindelse.

Uagtet dette fastholder sagsøgerne tillige, at etableringen af en såkaldt "ydre ring", som ikke er en dækkende beskrivelse af det danske militærs adfærd under operation Green Desert, i sig selv er tilstrækkeligt til at etablere såvel ansvar, som den af Forsvarsministeriet bestridte jurisdiktion, jf. EMRK og CAT med tilhørende praksis. Den såkaldt "...ydre ring...", som Forsvarsministeriet henviser til, er ikke anvendelig som generel ansvarsfritagelse. Allerede i hen-

hold til sagsøgtes eget anbringende om at formålet med den ”ydre ring” var, at ”...sikre, at udefrakommende trusler og forstyrrelser ikke påvirkede de irakiske styrkers arbejde i området inden for ringen.”, følger det, at dansk militær havde etableret effektiv kontrol med det pågældende område, som lå indenfor denne ”ring”. Endvidere bemærkes, at sagsøgtes anvendelse af en teoretisk ”ydre ring” alene kan have til formål at forsøge at omgå den danske stats forpligtelser til ikke at medvirke til torturforbrydelser, herunder ved tilfangetagelse til samme, og at Forsvarsministeriets synspunkt allerede af denne grund skal forkastes.

Forsvarsministeriet havde påtaget sig udøvelsen af offentlig (militær-) myndighed i Az Zubayr, herunder i form af magtbaseret sikring af et lille geografisk område, således at tilfangetagelser kunne finde sted indenfor dette område. Og så derfor er sagsøgtes indsigelse om jurisdiktionsmangler ikke at tage til følge. Det er irrelevant, om der rent kvantitativt deltog færre danske soldater end irakiske i operationen.

Dertil kommer, at de irakiske styrker ikke selv var i stand til at gennemføre operationen, og således var afhængige af den danske bataljons medvirken, hvis tilfangetagelserne skulle ske, jf. bl.a. forklaringer fra oberst **Vidne 14**, forsvarschef **Vidne 8** og **Vidne 47**

Der er intet grundlag - ej heller nogen hjemmel - til, at den dømmende myndighed skal udvise ”...særlig tilbageholdenhed...” i sin prøvelse af nærværende tortursager, således som den udøvende myndighed Forsvarsministeriet har ønsket det.

Nationalstaternes udøvende - og dømmende - myndigheder underkastes tværtimod en særdeles indgående prøvelse i sager om netop ansvar for tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling af andre mennesker.

Det vil være i direkte strid med national ret, jf. særligt EMRK, jf. inkorporeeringsloven, samt Danmarks internationale forpligtelser, jf. CAT, hvis en sådan ”særlig tilbageholdenhed” blev udvist af de danske domstole i sager om den danske stats ansvar for tortur.

Forsvarsministeriet har til støtte for dets normafvigende standpunkt om ”særlig tilbageholdenhed” påberåbt sig som faktum, at det vil ”...kunne have vidtgående konsekvenser for Danmarks fremtidige muligheder for at deltage i internationale militære samarbejder...” Som mange, hvis ikke alle, kan gennemskue, er dette ikke et argument pro, men contra ”særlig tilbageholdenhed”.

Der er således tale om ansvar for torturforbrydelser, men sagen her håndteres af Forsvarsministeriet, som om det vedrørte materielskade.

1.2. Sagsøgernes ret til retfærdig rettergang og godtgørelse jf. EMRK art. 6.

1.2.1. Afvisningen af de oprindelige sager. Urimeligt lang sagsbehandlingstid som følge af Forsvarsministeriets adfærd.

Som det fremgår af E IV 94 – 98 måtte sagsøgerne meddele, at de ikke kunne give møde til forberedende retsmøde d. 20. december 2013, fordi Procesbevillingsnævnet på trods af Højesterets kendelse af 17. september 2013 (U 2013.3358 H) endnu engang havde meddelt afslag på fri proces.

Sagsøgernes advokat anmodede om at blive beskikket i henhold til den på det tidspunkt foreliggende retspraksis.

I stedet for at meddele beskikkelse på dette tidspunkt, afvist Østre Landsret tortursagen fra det danske domstolssystem. Dette til trods for, at Kammeradvokaten ifølge retsbog af 23. december 2013 fra retsmødet d. 20. december 2013 på rettens forespørgsel oplyste, at det er hans opfattelse, at sagsøgerne – hvis sagerne skal fortsætte – ikke kan føre sagerne uden advokatrepresentation.

Denne afvisning blev efter Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Højesteret.

Højesteret ændrede imidlertid ved kendelse af 24. oktober 2014 den hidtidige praksis, cfr. Højesterets kendelse af 31. marts 2006, UfR 2006.1869 H, første præmis, som lyder:

”Efter at A's oprindelige advokat var udtrådt af sagen, trådte advokat Bjarke Madsen ind efter aftale med A, hvorefter han blev beskikket i medfør af retsplejelovens § 259, stk. 3.” (understreget her)

De bærende præmisser i denne kendelse er i åbenlys modstrid med følgende præmis i denne sag om den danske stats ansvar for tortur, fra Højesterets kendelse af 24. oktober 2014:

”Det bemærkes herved, at der ikke var grundlag for at meddele de kærende et advokatpålæg og beskikke en advokat for dem efter retsplejelovens § 259, allerede fordi advokat Y den 20. december 2013 som nævnt repræsenterede de kærende.”

Højesteret opretholdt dermed Østre Landsrets beslutning af 23. december 2013 om afvisning af sagerne behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13.

Sagerne blev oprindeligt anlagt således:

B-3421-11 for en sagsøger benævnt (1) ved stævning indleveret til Københavns Byret den 13. september 2011 med henvisningsbegæring, jf. retsplejelovens § 226 som følge af sagens principielle karakter, hvilket af Københavns Byret blev imødekommet ved kendelse af 25. oktober 2011.

B-397-12 for sagsøgerne (2) til (6) den 30. december 2011 for Københavns Byret med tilsvarende henvisningsbegæring, hvilket af Københavns Byret blev imødekommet ved kendelse af 31. januar 2012.

B-1162-12 for sagsøgerne (7) til (9) den 16. marts 2012 med enslydende henvisningsbegæring, hvilket også af Københavns Byret er imødekommet, ved kendelse af 30. marts 2012.

B-3534-12 for sagsøgerne (10) til (11) den 28. september 2012, som d. 11. oktober 2012 ligeledes blev henvist til Østre Landsret.

B-420-13 den 28. december 2012, for sagsøgerne (12) til (23), henvist med henvisning til sagsøgernes begæring efter retsplejelovens § 226, ved kendelse af 31. januar 2013.

Nærværende, genanlagte sager er ligeledes henvist til Østre Landsret som første instans, jf. Københavns Byrets kendelse af 16. december 2014.

Afvisningen af sagerne har bevirket en forudsigelig og betydelig yderligere forsinkelse af deres endelige afgørelse i blot landsretten som første instans. Denne vil således i henhold til gældende praksis tidligst kunne forventes at foreligge primo juli 2018, og således næsten 7 år efter sagskompleksets indledning ved Danmarks Domstole.

Dette kan i det helt væsentlige – men ikke udelukkende – tilskrives Forsvarsministeriets adfærd, herunder ved tilbageholdelse af væsentlige oplysninger, som bl.a. kunne have fået betydning for spørgsmålet om beskikkelse af advokat på et tidligere tidspunkt.

...

1.2.2. Yderligere.

1.2.2.1. Bevisførelsen er gennemført efter Forsvarsministeriets anmodninger i henhold til landsrettens beslutninger og bestemmelser under sådanne rammer og forhold, at der ikke er givet sagsøgerne mulighed for at opnå en retfærdig rettergang som parter, hvilket de har krav på i henhold til principperne efter retsplejelovens kap. 24.

Sagsøgere:	Afhørt:	Hvor:	Note:
1) Sagsøger 1	22.01.2018	ØL	Ikke færdig
2) Sagsøger 2	01.02.2018	DK AM - Beirut	
3) Sagsøger 3	08.02.2018	DK AM - AUS	<i>Brød sammen</i>
4) Sagsøger 4	Ikke afhørt	Ikke afhørt	Mangel på tid
5) Sagsøger 5	Ikke afhørt	Ikke afhørt	<i>(døds succession)</i>
6) Sagsøger 6	22./24.01.2018	ØL	
7) Sagsøger 7	07.02.2018	DK AM – Saudi A	% bisidder
8) Sagsøger 8	07.02.2018	DK AM – USA	% bisidder
9) Sagsøger 9	31.01.2018	DK AM - Beirut	Sovet 4 timer

10) Sagsøger 10	31.01.2018	DK AM - Beirut	Mangel på tid
11) Sagsøger 11	01.02.2018	DK AM - Beirut	
12) Sagsøger 12	12./13.12.2017	ØL	
13) Sagsøger 13	13.12.2017	ØL	
14) Sagsøger 14	13.12.2017	ØL	
15) Sagsøger 15	24.01.2018	ØL	
16) Sagsøger 16	Ikke afhørt	Ikke afhørt	Afslag på visum
17) Sagsøger 17	Ikke afhørt	Ikke afhørt	Mangel på tid
18) Sagsøger 18	25.01.2018	DK AM - Beirut	
19) Sagsøger 19	30. januar 2018	DK AM - Beirut	
20) Sagsøger 20	30. januar 2018	DK AM - Beirut	
21) Sagsøger 21	25. januar 2018	DK AM - Beirut	
22) Sagsøger 22	Ikke afhørt	Ikke afhørt	Mangel på tid
23) Sagsøger 23	Ikke afhørt	Ikke afhørt	(retarderet)

I forbindelse med afhøringerne og de beslutninger som landsretten har truffet, er bl.a. følgende bestemmelser i retsplejeloven overtrådt: § 183 stk. 1 jf. § 305, § 267 og § 303 m.f.

Det konstateres at:

A. Kortere tid til rådighed

Østre Landsret har i retsbøgerne for 1. og 28. september 2017 mv., besluttet, at der på trods af fri proces, ikke vil ske dækning af en mængde nødvendige ressourcer for, at sagsøgerne kunne opholde sig her i landet under retssagen. Derved har landsrettens bestemmelser forhindret, at sagsøgerne kunne være til stede under retsmøderne og udtale sig om det, der fremkommer ved parts- og vidneforklaringer, herunder fra de ca. 50 vidner, som Kammeradvokaten for Forsvarsministeriet har ført. Retsplejelovens regler om fri proces tilsikrer, at parter i retssager skal have mulighed for at varetage deres interesser på lige fod med parter, som selv ville have råd dertil. Derudover indgår i regelsættet for nærværende sager, der omhandler tortur muligt under ansvar for dansk militær, jf. Højesterets kendelse af 17. september 2013, også Danmarks forpligtelser efter internationale konventioner, herunder EMRK art. 3, 6 og 13 og FNs antitorturkonventions art. 14, inkl. Antitorturkomitéens General Comment no. 3. Dette samlede regelsæt indebærer – umisforståeligt – at der ikke må fore-

tages beskæringer, som kan modvirke disse grundlæggende hensyn. Det følger allerede af retsplejeloven, og så meget desto mere yderligere styrket af pligten til at give adgang til effektiv interessevaretagelse og decideret den danske stats pligt til ressourcemæssigt at gøre sit for, at tortursager bliver sagligt opklaret. I nærværende sag, har den sagsøgte part Forsvarsministeriet, selv, og gennem Kammeradvokaten, haft rigelige ressourcer til at varetage sine interesser, (kr. godt 12,5 mio). Landsrettens bestemmelser har på foranledning af Forsvarsministeriet resulteret i følgende negative indgreb overfor sagsøgernes muligheder for at varetage deres interesser:

1. Sagsøgerne kan alene få betalt rejseudgifter Basra-København retur med et ophold i 3 dage i København. For 5 sagsøgere vedkommende.
2. Sagsøgerne har således ikke haft mulighed for at varetage deres interesser ved at opholde sig i København og overvære sagen i mere end 3 dage, og herunder overvære de forklaringer, som afgives overfor den dømmende ret af bl.a. Forsvarsministeriets ca. 50 vidner (plus andre sagsøgere afhøringer, andre vidner m.fl.). Sagsøgerne er mindrebemidlede (jf. Højesterets kendelse af 17. september 2013, vedr. at de ikke skulle stille sikkerhed) og har ikke haft råd til at kunne betale disse udgifter, der har været nødvendige for at de kunne få en fair rettergang.
4. Landsretten har også bestemt, at for så vidt angår de 3 opholdsdage (5 dage inkl. frem- og tilbagerejse), har sagsøgerne ikke kunnet få dækket deres tabte arbejdsfortjeneste, hvilket har indebåret, at de selvom de er forsørgere for deres familier i Irak, ikke har haft mulighed for at sørge for deres underhold under fraværet.
5. Landsretten har endvidere bestemt, at selv for så vidt angår disse få dage, skulle der ikke blive ydet betaling for deres opholdsudgifter (diæter), medens de er i København.
6. Ved ovennævnte betalingsindskrænkninger har landsretten i nærværende ændret på sine egne, tidligere afgørelser jf. retsbog af 26. november 2015, hvorved udgifter til tabt arbejdsfortjeneste og ophold, da sagsøgerne var til retsmedicinske undersøgelser, blev dækket.

Landsretten har truffet beslutninger, som:

- a. Er i strid med landsrettens egne, truffede beslutninger og
- b. Er i strid med den danske stats forpligtelser til at give sagsøgere med fri proces, ikke mindst i en tortursag, adgang til en effektiv, retfærdig rettergang. Østre Landsret har svigtet deres ansvar som fri procesmyndighed at gøre det muligt for torturofre at afgive forklaring i deres egne sager. Vi går ud fra, at Østre Landsret ved ovennævnte beslutninger har forudsat, at sagsøgerne ville have mulighed for rent faktisk at komme, uanset de af landsretten opstillede ressourcemæssige barrierer. Det har ikke været tilfældet.

Som følge af Østre Landsrets beslutninger, har der ikke forestået en acceptabel gennemførelse af en retssag om den danske stats ansvar for tortur. Landsrettens ressourcemæssige indgreb overfor sagsøgernes procesførelse bringer retssagen i åbenlys modstrid med hele det ovennævnte regelsæt, dvs. såvel dansk lovgivning (retsplejeloven og EMRK, der i 1992 er inkorporeret i dansk ret) og internationale konventioner, først og fremmest FN's Antitorturkonvention. Disse ressourcemæssige krænkelse indgår i en lang række andre krænkelse, allerede som følge af den

retsstridigt lange ventetid på over 6 år fra sagskompleksets begyndelse ved de danske domstole d. 13. september 2011. Én af sagsøgerne, nr. 5, er afdøjet ved døden, medens landsretten behandlede nærværende sag.

B. Videoafhøring af 11 sagsøgere

Ved retsbog af 16. januar 2018 besluttede landsretten følgende: *”Landsretten finder efter de fremkomne bemærkninger til Udlændingestyrelsens e-mail af 10. januar 2018, at der er grundlag for at træffe bestemmelse om, hvorvidt sagsøgere, der endnu ikke har afgivet forklaring, skal afgive deres forklaring for landsretten i København eller ved hjælp af telekommunikation med billede (videoforbindelse) fra Den Danske Ambassade i Libanon.”*

Ved retsbog af 17. januar 2018 besluttede landsretten følgende: *”For så vidt angår sagsøger 16 finder landsretten det herefter hensigtsmæssigt og forsvarligt, at dennes forklaring i første række afgives ved brug af en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon, hvor forklaring endvidere vil kunne afgives under betryggende former, jf. retsplejelovens § 305, jf. § 174, stk. 2, jf. § 192, stk. 6”*

Østre Landsret har således i denne sag besluttet at for så vidt angår de 11 øvrige sagsøgere, der ønskede at afgive forklaring for landsretten, og som ikke allerede boede i Danmark (sagsøgerne 2, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 18, 19, 20 og 21), at deres forklaring kunne afgives ved brug af en videoforbindelse til Den Danske Ambassade i Libanon, der har sæde i Beirut, med begrundelsen at dette var *”hensigtsmæssigt og forsvarligt ... hvor forklaring endvidere vil kunne afgives under betryggende former, jf. retsplejelovens § 305, jf. § 174, stk. 2, jf. § 192, stk. 6.”*

Det betyder at alene sagsøger nr. 1, 6, 12, 13, 14 og 15 på har afgivet forklaring ved personligt fremmøde for Østre Landsret.

Ifølge retsplejelovens system, herunder kap. 24 om ”Sagens parter”, jf. princippet herom bl.a. i § 267, har en part i en civil retssag ret til at deltage i hovedforhandlingen. Denne ret gælder selvsagt så meget desto mere under hensyn til EMRK art. 3, 6 og 13 og FNs Antitorturkonvention art. 12-14 for ethvert muligt offer for tortur.

Sagsøgerne har som svar på landsrettens beslutning af 22. december om, at sagsøgernes personlige fremmøde kun kunne ske ved en underskrevet erklæring om at de vil afgive forklaring for retten, indsendt en sådan erklæring. På trods heraf besluttede landsretten at ændre denne beslutning ved retsbog af 16. januar om videoafhøring af 11 sagsøgere, i stedet for personligt fremmøde i retten.

Det er diskrimination, der strider mod menneskerettighederne, at torturofrene stilles ringere og det skader mulighederne for at få sandheden frem om Operation Green Desert.

Siden d. 16. januar har der været afholdt videoafhøringer først og fremmest på den danske ambassade i Beirut, hvor torturofrene har skullet lade sig visitere af uniformeret personale og møde op i et lokale på den søgte danske stats territorium uden deres advokater.

En beslutning der i øvrigt var provokeret af (truffet i direkte forlængelse af) Udlændingestyrelsens brev af 10. januar 2018, hvor styrelsen oplyser Østre Landsret om at ”...2 af de 6 irakiske statsborgere, som i december 2017 blev meddelt visum til Danmark med henblik på at deltage i retssagen ved Østre Landsret, har indgivet ansøgning om asyl under deres ophold i Danmark”. Og anmoder Landsretten om ”at få oplyst Østre Landsrets og sagsøgtes vurdering af, om det er nødvendigt, at de pågældende irakiske statsborgere giver møde i retten for at afgive forklaring, eller om forklaringerne kan afgives via video?”

Udlændingestyrelsen - og Forsvarsministeriet, som tilsluttede sig anmodningen - har herved handlet klart i strid med forvaltningsretlige grundsatninger, idet disse to udøvende myndigheder har anmodet den dømmende myndighed om at varetage et i retsplejelovens forstand uvedkommende (udlændingepolitiske, ikke retsplejemæssigt) hensyn. At landsretten få dage herefter decideret ændrede sin beslutning om, hvad der er "forsvarligt" på baggrund af et sådant forløb - og med den angivne begrundelse, viser tilbøjelighed til at misbruge bestemmelsen til at varetage uvedkommende udlændingepolitiske hensyn. Bestemmelsen skal fortolkes på baggrund af retsplejemæssige betragtninger. Det kan ikke forsvares, at Østre Landsrets pludselig ændrede beslutning af 16. januar 2018 om at det pludselig var ”forsvarligt” at afhøre sagsøgere på den danske ambassade i Beirut over video, fremkom efter Udlændingestyrelsen d. 10. januar 2018 bad Østre Landsret om at varetage et udlændingepolitiske hensyn.

C. GARROTTERING AF TID TIL RÅDIGHED

TRIN 1: Sagsøgenes udkast til tidsplan af 11. okt. 2016

Det fremgår af sagsøgers tidsplan fremsendt til ØL og KA d. 11. oktober 2016, at der skulle afsættes et tidsrum på 72 dage til hovedforhandlingen, og sagsøger anfører samtidig I vedlagte skrivelse:

”...viste sig undervejs – fra og med 2017/ 18 at være den sagligt nødvendige tid i en meget omfattende sag der angår 23 personens forskellige individuelle faktiske og retlige forhold”

”BEMÆRKNINGERNE SAGSØGERNES UDKAST TIL TIDSPLAN”:

”Der er afsat 2 1/2 time hver og 3 timer til talspersonerne for henholdsvis de 11 første og de 12 sidste af de 23 sagsøgere. Her som andre afhøringer der kræver tolkebistand er den afsatte tid til afhøringen fordoblet, således at der afsættes henholdsvis 5 og 6 timer.” Der refereres til sagsøgtes estimat og anføres i den sammenhæng, ”Det vil være klart ufor-svarligt at gennemføre de nævnte afhøringer på denne vis”

TRIN 2: Sagsøgtes brev af 12. okt. 2016/ ØLs svar

”Sagsøgerne har lavet udkast til tidsplan, hvorefter der skulle afsættes 72 retsdage til hovedforhandlingen. Sagsøgte har vurderet at der skal afsættes minimum 21 retsdage.

Retsformanden bemærkede, at en retssag af 21 dages og også noteret længere varighed ville kunnen behandles i foråret 2017, men ikke en sag over 72 retsdage.”

TRIN 3: Berømmelse ifølge retsbog af 8. feb. 2017 (53 dage)

2017

November: 7., 9., 10., 23., 24., 28., 29. og 30.

December: 5., 6., 7., 12. (formiddag) og 13.

2018

Januar: 9., 10., 17., 18., 19., 22., 24., 25., 30. og 31.

Februar: 1., 7., 8., 9., 12., 13., 14., 16., 20., 21., 23. (formiddag), 27. og 28.

Marts: 13., 14., 16., 19., 20. og 23.

April: 4., 5., 6., 11., 12., 16., 17., 19., 24., 25. og 26.

Landsretten skriver i samme retsbog

”.... har landsretten taget initiativ til foreløbig at søge at reservere 50 retsdage til sagen fra august 2017, fra hvilket tidspunkt landsrettens 24. afdeling vil kunne tilbyde et betydeligt antal ledige retsdage.”

TRIN 4: Kammeradvokatens skrivelse af 9. feb. 2017:

”.... retsbogen af 8. februar 2017 allerede er reserveret 53 retsdage, hvilket efter min opfattelse bør være fuldt tilstrækkeligt til denne sags gennemførelse.”

TRIN 5: Landsretten skriver i retsbog af 8. marts 2017

”Af retsbogen d. 8. februar 2017 fremgår, at sagen er blevet berømmet til hovedforhandling over mere end 50 retsdage i perioden november 2017 til april 2018. Denne berømmelse er blevet fastholdt den 10. februar 2017.”

TRIN 6: Berømmelse ifølge retsbog af 6. feb. 2018 (53 dage)

2017

November: 7., 10., 28., 29. og 30.

December: 5., 6., 7., 12. (formiddag) og 13.

2018

Januar: 22., 24., 25., 30. og 31.

Februar: 1., 7., 8., 9., 16., 20., 21., 22., 23. (formiddag), 27. og 28.

Marts: 1., 6., 9. (formiddag), 13., 14., 15., 16., 19., 20 og 22.

April: 4., 5., 9., 10., 11., 12., 16., 17., 18., 19., 24., 25. og 26.

Maj: 1., 3., 7. og 8.

Landsretten skriver i samme retsbog

”Retsmøderne den 23. og 24. november 2017 blev aflyst som følge af en landsdommers sygdom.

...

Hovedforhandlingen berømmes derfor yderligere således: den 16. februar 2018 samt den 9. marts 2018”

I mail af 6. marts 2018 skriver Østre landsret

”På grund af akut opstået sygdom blandt to af rettens medlemmer bliver jeg desværre nødsaget til at aflyse dagens retsmøde”

TRIN 7: (nu 52 retsdage)

Sagsøgerne mener, at Østre Landsret har misligholdt dennes pligt, idet landsretten har medvirket til, at der blev afsat de fornødne antal retsdage til at den sagsøgte stats udøvende myndighed har fået tidsmæssig mulighed for at præsentere sin bevisførelse for den sagsøgte stats dømmende myndighed, med det resultat at sagsøgerne ikke har fået den fornødne tid til at føre bevis i denne ekstraordinært alvorlige sag om den danske stats ansvar for tortur. Således et brud på grundlæggende retsplejeregler i Danmark, herunder ifølge den inkorporerede EMRK art. 6, samt Danmarks internationale forpligtelser i henhold til FNs antitorturkonventions art. 12 - 14. Der henvises i den forbindelse til FNs antitorturkomité's General Comment no. 3, pkt. 16, 17, 30 og 38:

"16. Satisfaction should include, by way of and in addition to the obligations of investigation and criminal prosecution under articles 12 and 13 of the Convention, any or all of the following remedies: ... verification of the facts and full and public disclosure of the truth to the extent that such disclosure does not cause further harm or threaten the safety and interests of the victim, the victim's relatives, witnesses, or persons who have intervened to assist the victim or prevent the occurrence of further violations;... an official declaration or judicial decision restoring the dignity, the reputation and the rights of the victim and of persons closely connected with the victim; public apologies, including acknowledgement of the facts and acceptance of responsibility; ...

17. A State's failure to investigate, criminally prosecute, or to allow civil proceedings related to allegations of acts of torture in a prompt manner, may constitute a de facto denial of redress and thus constitute a violation of the State's obligations under article 14.

...

30. Judicial remedies must always be available to victims, irrespective of what other remedies may be available, and should enable victim participation. ...

38. States parties to the Convention have an obligation to ensure that the right to redress is effective. Specific obstacles that impede the enjoyment of the right to redress and prevent effective implementation of article 14 include, but are not limited to: ... evidential burdens and procedural requirements that interfere with the determination of the right to redress; ...

...

Adgangen til disse rettigheder skal være praktiske og effektive, ikke teoretiske og illusoriske, jf. EMDs klare og faste praksis i henhold til samtlige konventionsrettigheder indeholdt i EMRK, herunder art. 3 - det absolute forbud imod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling.

D.De 4 sagsøgere der ikke blev afhørt (sagsøger 4, 16, 17 og 22)

Følgende fremgår af landsrettens retsbog, side 3, punkt 2 a:

"a. De sagsøgere, der agter at afgive forklaring under sagen, skal hver især senest den 4. januar 2018 afgive en skriftlig erklæring om, at de giver møde for landsretten. Sker dette ikke, vil de pågældende sagsøgere ikke kunne forvente, at der fortsat afsættes tid til deres forklaringer." De

4 sagsøgers afhøringer (sagsøger 4, 16, 17 og 22) har altid været kalkuleret ind i tidsplanen for hovedforhandlingen, og var således ikke nogle ”yderligere” afhøringer der skulle ”tillades”. Det er fuldstændig uomstrideligt, at sagsøgerne siden oktober 2016 på baggrund af realistiske kalkuler har kæmpet for tilstrækkelig tid, og at Østre Landsret har føjet Kammeradvokatens konstante beskæring af denne tid. I slut januar viste det sig umuligt for sagsøgerne at ”*udarbejde en tidsplan der tilrettelagde sagsøgernes resterende vidneførsel på en forsvarlig og realistisk måde inden for de tidsmæssige rammer, som landsretten havde fastlagt...*”. Sagsøgerne har derfor d. 29. januar anmodet landsretten om yderligere retsdage, til afhøring af disse vidner. Et problem som Kammeradvokaten og Østre Landsret står som ansvarlige for ved deres handlinger fra oktober 2016 til nu mht. nedskæring af tid til afhøring af parter og vidner i sagen.

Yderligere har advokat Christian Harlang ved retsmødet d. 5. december 2017, gentaget et gennemgående problem, ”*at det ikke er sikkert, at alle sagsøgerne efter den skete beskæring af den meddelte fri proces har ressourcer til at møde i landsretten for at afgive forklaring, og anmodet om omgørelse efter retsplejelovens § 222, idet beslutningen undervejs har vist sig at være uhensigtsmæssig.*”

Retsformandens udtalete i retsbog af 5. december 2017 at ”*landsretten fire gange tidligere har fastholdt afgørelsen omfanget af fri proces*” Landsretten valgte således en direkte negativ holdning i forhold til den retmæssige benyttelse af rpl. § 222 i en sag som denne af ”*...helt særlige karakter og omstændigheder...*”.

Det kan konstateres at landsretten selv løbende i vidt omfang foretager ændringer af landsrettens egne beslutninger (senest den drastiske beslutning om at videoafhøre 11 sagsøgere). Denne anmodning valgte Østre landsret at imødekomme, somom spørgsmålet om nogle sagsøgere søgte asyl var grundlag nok til at fratage 11 sagsøgere de rettigheder de er givet ifølge EMRK art. 3, 6 og 13, og FNs antitorturkonventions art. 12-14”.

A. Resultatet af Østre Landsrets beslutninger

Sagsøger 9 ankom til Beiruts internationale lufthavn dagen forinden hans afhøring nogenlunde til planlagt ankomsttid, men blev tilbageholdt af indrejsemyndighederne i lufthavnen. De to sagsøgere blev først tilladt indrejse efter at Sagsøgerne havde fået kontakt til **Advokat 1** som kom og førte forhandlinger med myndighederne i lufthavnen. Først på et tidspunkt omkring kl. 01.30 lokal Beirut tid kunne de bevæge sig mod deres hotel i Beirut centrum, hvor der herefter blev indkvarteret. Uden hensyn hertil påbegyndtes afhøringen af denne sagsøger næste morgen kl. 9.53. dansk tid selv om denne sagsøger (torturoffer) gav udtryk for, var han meget træt og udmattet.

Sagsøger (10) oplyste ved påbegyndelsen af retsmødet, hvor han var planlagt til at skulle afhøres kl. 13.05, at han følte sig træt og udmattet som følge af kombinationen af den samlede lange rejsetid, der havde været. Sagsøger 10, er omkring 60 år gammel og kunne ikke fortsætte som følge af sin tilstand, hvor han i det lange tidsrum siden sin afrejse, siden

han forlod sit hjem om eftermiddagen den foregående dag nu kun havde sovet ca. 2 timer. Det er oplyst, at hans meget korte tilladelse til 24 timers ophold i Libanon med henblik på afhøring udløb ved døgnets afslutning, således at han senest samme aften skulle have indfundet sig til afrejse i lufthavnen. (Ellers ville han blive anholdt.). da visum ikke kunne fornyes resulterede dette i at sagsøger 10 ikke kunne afhøres. Der viste sig ikke at være tilstrækkelig antal retsdage til at beramme en anden dag til afhøring af sagsøger 10.

At begge sagsøgere var trætte og udmattede var selvsagt naturligt under de foreliggende, usædvanlige og uforudsigelige omstændigheder, hvori sagsøgerne befandt sig samt, selvsagt, også ud fra deres generelle tilværelse som torturofre, der lider af PTSD. På den ovenfor beskrevne baggrund er det givet at en sådan afhøring af sagsøger 9 ikke var forsvarlig at gennemføre som om den pågældende ikke havde været udsat for disse forskellige men sammenvirkende begivenheder. Uanset at situationen i forbindelse med denne afhøring således – ubestrideligt – måtte få et ekstraordinært præg, med tilhørende behov for betydelige tidsmæssige tolerancer blev tidsrammen håndhævet helt unødigt rigoristisk, endda ledsaget af bebrejdelser fra retsformandens side. At retsformanden overhovedet tillod, at et torturoffer kunne afhøres også under de beskrevne ekstraordinære aktuelt belastende omstændigheder, forårsagede en gennemførelse hvorunder der forelå forståelig mangel på koncentration og en for afhøringen uhensigtsmæssig sindstilstand med deraf følgende besværlighed for den afhørtes mulighed for at reagere på spørgsmål (svartiden var generelt lang og udbyttet vagt). Ud over den nævnet Istanbulprotokol med tilhørende juridisk og lægeligt materiale ligger det selvsagt inden for hvad der kan forventes ved domstolene, at der er indlevelse og respekt for de individer, som har deres sager til behandling.

Landsrettens mangel på tidsmæssige tolerancer og bestandige håndhævelse af de snævre tidsrammer - for så vidt angår sagsøgernes afhøringer - har rigoristisk vist sig at være yderligere et handicap for disse torturofre overfor Forsvarsministeriets vidner, der ikke udsættes for denne behandling, og torturofrenes ubehag har medført flere sammenbrud under video-møderne og andre skader, som har betydning for retfærdig rettergang og sagens oplysning.

1.2.2.2 Krænkelse af sagsøgernes procesrettigheder.

Sagsøgerne har d. 10. oktober 2017 forhøjet deres betalingspåstand som følge af den situation, der nu er skabt efter ønske fra Forsvarsministeriet og som direkte følge af Østre Landsrets dispositioner de seneste måneder under sagens forberedelse.

Forhøjelsen er ikke p.t. omfattet af fri proces, og det er derfor alene advokat Christian Harlang, der på vegne af sagsøgerne har nedlagt den forhøjede påstand på nuværende tidspunkt.

Under den fri proces påberåber sagsøgerne sig dog også de anbringender, der nu gøres gældende, jf. nedenfor, men til støtte for den del af påstand 1, som er på 10.000 kr. pr. sagsøger, og som vedrører krænkelse af torturofrenes ret til retfærdig rettergang for en uafhængig, national domstol, jf. EMRK art. 6.

Til støtte for sagsøgernes påstand 1, for så vidt angår den del af betalingspåstanden, der vedrører den danske stats krænkelse af sagsøgernes ret til retfærdig rettergang efter EMRK art. 6, gøres således såvel indenfor som udenfor den fri proces supplerende gældende, at:

- A) Østre Landsret har, først ved måneders passivitet, herefter ved afgørelse d. 2. oktober 2017, ladet/tilladt Forsvarsministeriet at fremlægge et overordentligt omfattende bevismateriale, jf. editionspålæg af 25. januar 2017, praktisk set tidsmæssigt afskåret sagsøgernes mulighed for at føre (mod-) bevis. Det er således nu tilladt, at de ifølge Kammeradvokaten berørende ca. 1.600 dokumenter kunne fremlægges d. 24. oktober 2017. Dette er efter afslutningen af sagens forberedelse, og kun 14 dage inden hovedforhandlingens begyndelse. Dertil kommer, at editionspålægget d. 2. oktober 2017 er blevet yderligere indskrænket til at lade Forsvarsministeriet selv afgøre, hvilke dokumenter (eller dele heraf) der efter retsplejelovens § 169 skal fremlægges. Dette har resulteret i, at Forsvarsministeriet har valgt at tilbageholde over 98 % af de bilag, der reelt må anses for omfattet af editionspligten.
- B) Østre Landsret har d. 3. oktober 2017 - imod sagsøgernes anmodning, men til efterkommelse af Forsvarsministeriets ønsker - afvist at udsætte hovedforhandlingen med som udgangspunkt én måned, således at sagsøgerne kunne få mulighed for evt. at varetage deres interesser som nævnt under pkt. A) ovenfor. Nærværende retssagskompleks blev indledt ved stævning af 13. september 2011 (genanlagt d. 24. oktober 2014, samme dag som Højesterets afgørelse om afvisning), og er konsekvent blevet forsinket navnlig som følge af landsrettens løbende efterkommelse af Forsvarsministeriets begæringer.
- C) I retsbog for d. 3. oktober 2017, pkt. 15, har landsretten endvidere besluttet ikke at stille den fornødne tid til rådighed for hovedforhandlingen.
- D) Østre Landsret har afvist under fri proces at gøre det økonomisk muligt for torturofrene at komme til Danmark under hovedforhandlingens varighed (d. 7. november 2017 til 8. maj 2018), således at de kan være fysisk til stede og løbende drøfte sagens forhold (herunder særligt fremkomsten af evt. nye oplysninger) med deres advokater. Forsvarsministeriet har naturligvis denne direkte og effektive adgang til løbende - og under kommunikationssikre forhold - at drøfte sagens udvikling med sin private advokat, Kammeradvokaten.
- E) Østre Landsret har tilladt Forsvarsministeriet at tilbageholde ca. 95 % af den militære rapport, udarbejdet på engelsk, som er fremlagt med de resterende 5 % som sagens bilag CÅ. Landsrettens begrundelse som dømmende myndighed er, at en engelsk udøvende myndighed ikke ønsker den fremlagt i en dansk retssag. Kammeradvokaten har i den forbindelse henvist til et cirkulære, som imidlertid klart ikke kan tillægges forrang for hverken retsplejeloven, inkorporeringsloven, EMRK eller Danmarks internationale forpligtelser i henhold til CAT, m.v. Krænkelsen er nu fuldblyrdet derved, at Procesbevillingsnævnet i en ifølge reglerne ube-

grundet afgørelse af 6. oktober 2017 har meddelt afslag på, at beslutningen kan indbringes for Højesteret.

- F) Østre landsret har i tidsrummet fra hovedforhandlingens påbegyndelse d. 7. november 2017 truffet en lang række for sagsøgerne processuelle overordentligt skadelige beslutninger bl.a. om tidsrum for torturofrenes afhøringer, ikke adgang til tilstedeværelse samt dispositioner der er bekræftet og dokumenteret i nærværende processkrift.

Der henvises for så vidt angår disse anbringender endvidere til sagens retsbøger og processkrifter.

Uanset om sagsøgerne måtte få medhold i deres proceskrav, er det åbenlyst at ovennævnte pkt. A) til E) udgør væsentlige hindringer for, at de kan varetage deres partsinteresser, herunder særligt ved sammenligning med Forsvarsministeriets muligheder herfor. EMRK art. 6 indeholder krav om opfyldelse af et "equality of arms"-princippet, og det forholder sig således, at rettigheder i henhold til EMRK skal være effektive og praktisk anvendelige, ikke blot teoretiske (og dermed må rettighederne ikke være illusoriske).

Påstand 2:

Efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols helt faste praksis har stater, som har tiltrådt og ratificeret EMRK, pligt til på en uafhængig og effektiv måde at foretage en undersøgelse af rimeligt begrundede anmeldelser/anførsler fra personer, som oplyser at have været udsat for tortur eller anden alvorlig mishandling i strid med EMRK art. 3, jf. f.eks. EMDs dom af 28. oktober 1998 i sagerne Assenov m.fl. mod Bulgarien, præmis 102.

Undersøgelsespligten foreligger også, hvor danske myndigheder konfronteres med klare oplysninger i officielle dokumenter, herunder lægeerklæringer, der giver grundlag for at antage, at personer har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3, jf. f.eks. EMDs dom af 6. april 2004 i sagerne Ahmet Özkan m.fl. mod Tyrkiet, præmis 359.

Der foreligger en skærpet pligt til at foretage sådanne undersøgelser, når der foreligger oplysninger om religiøst motiveret vold og alvorlige personovergreb.

Hvis sådanne undersøgelser som nævnt ovenfor ikke foretages, og indenfor rimelig tid, vil pågældende medlemsstat krænke sine forpligtelser og de pågældende personers rettigheder efter EMRK art. 3, jf. art. 1.

I nærværende sag har danske myndigheder fået forelagt oplysninger, senest ved Retslægerådets udtalelse af 16. oktober 2017, som giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for at antage, at sagsøgerne har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3.

For sagsøgerne henvises til deres i det helt væsentlige samstemmende oplysninger, jf. sagsfremstillingerne i de respektive stævninger samt partsforklaringer.

En navngiven dansk soldat, **Vidne 36**, var vidne til krænkelser af art. 3, som har fundet sted under den militære operation, hvor sagsøgerne blev frihedsberøvet. Dette fremgår bl.a. af en avisartikel af 7. januar 2012 fra dagbladet Politiken, og hans forklaring for landsretten.

En dansk officer, som også selv deltog i Operation Green Desert, har bekræftet at have modtaget rapporter fra andre soldater om, at fanger af irakisk politi "...fik nogle ordentlige tæsk. At det irakiske politi og den irakiske hær slog dem foran danskerne.", m.v. Den danske officer har tillige bekræftet, at det irakiske politi "...gik efter sunnier..." Dette fremgår af en artikel af 9. december 2010 i Information.

Tidligere militærjurist hos sagsøgte, **Vidne 57's**, tilsynsrapport af 19. juli 2004 for juni måned 2004. Det fremgår af bilagets s. 7 til 8, at 8 ud af 13 fanger i irakisk politis varetægt "...klagede over at være mishandlet af civilt politi under deres tilfangetagelse.", og at fangerne anmeldte overgreb i strid med deres rettigheder efter EMRK art. 3.

Af Forsvarsministeriets skrivelse af 9. juli 2004, Forsvarsministeriets skrivelse af 16. juli 2004, Udenrigsministeriets e-mail af 19. juli 2004 og Ambassaden i Bagdads meddelelse af 24. juli 2004 fremgår, at sagsøgte har forsøgt at indhente "...irakiske tilsagn..." (såkaldte "diplomatiske garantier") om, at "...de af danske styrker tilbageholdte..." og "...civile irakere, som danske styrker måtte tilbageholde..." vil blive behandlet i overensstemmelse med den humanitære folkeret.

Sådanne diplomatiske garantier er ikke et effektivt værn mod, at personer, som sagsøgte måtte have tilbageholdt eller medvirket til at tilbageholde, udsættes for tortur, m.v. Den danske stat har selv siden 2006 fremlagt og fået vedtaget FN-resolutioner med bl.a. følgende ordlyd:

"8. Urges States not to expel, return ("refouler"), extradite or in any other way transfer a person to another State where there are substantial grounds for believing that the person would be in danger of being subjected to torture, and recognizes that diplomatic assurances, where used, do not release States from their obligations under international human rights, humanitarian and refugee law, in particular the principle of non-refoulement;"

FN-resolution af 21. februar 2006 samt Udenrigsministeriets pressemeddelelse af 19. november 2008 indgår i sagsøgernes endelige materialesamling.

Videre om diplomatiske garantiers ineffektivitet og effektivitetsmæssige uanvendelighed henvises til FNs "Independent Expert on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while countering Terrorism" Robert K. Goldmans rapport af 7. februar 2005 til FNs Menneskerettighedskommission fra, pkt. III, litra M.

FNs ”*Special Rapporteur on the question of torture*”, Manfred Nowak, fandt i sin rapport af 23. december 2005 til FN's Menneskerettighedskommission (E/CN.4/2006/6) pkt. 32, jf. pkt. 30 og 31:

“...diplomatic assurances with regard to torture are nothing but attempts to circumvent the absolute prohibition of torture and re-foulement, and that rather than elaborating a legal instrument on minimum standards for the use of diplomatic assurances, the Council of Europe should call on its member States to refrain from seeking and adopting such assurances with States with a proven record of torture.”

Der foreligger således oplysninger, som klart underbygger rigtigheden af det af sagsøgerne anførte om tortur, m.v., begået overfor dem og foranlediget af også danske styrkers handlinger og undladelser i forbindelse med operation Green Desert, og sagsøgte er således forpligtet til at foranledige en uafhængig (d.v.s.: ikke ved Forsvarets Auditørkorps, jf. den militære retsplejelov § 6, stk. 3) undersøgelse.

2.1. INGEN AF SAGSØGERNES KRAV ER BORTFALDET SOM FØLGE AF PASSIVITET.

Sagsøgerne konstaterer, at passivitet ikke er påberåbt af sagsøgte.

Det har imidlertid været et gennemgående træk for sagsøgtes procesførelse, at denne offentlige myndighed som repræsentant for den danske stat ikke for de danske domstole har været villig til at respektere civilprocessuelle regler om at tydeliggøre sin procesførelse.

Ex tuto bemærkes derfor følgende:

Sagsøgerne har generelt ikke haft og har ikke kunnet have noget kendskab til, om og i givet fald hvorledes de kunne fremsætte krav på erstatning over for den danske stat, hverken i Danmark eller Irak, som følge af de overgreb de har været udsat for.

For det første har sagsøgerne ikke været bekendt med, at det var det danske forsvarsministerium, som kunne være skyldner.

De har heller ikke forstand på regler, der omhandler hvor og hvem, man skal ”sagsøge”, når det drejer sig om militære styrker og politi, som skulle beskytte dem mod vold og forfølgelse, men i stedet udsatte dem for dette.

Sagsøgerne har som følge af forhold, som ikke kan tilregnes dem, været ubekendt med, at de i henhold til dansk og international ret kunne have en fordring mod Forsvarsministeriet i Danmark som følge af de retsstridige krænkelser, de har været udsat for i Irak.

Siden overgrebene mod sagsøgerne fandt sted, har de haft en begrundet og alvorlig frygt for vidtgående repressalier, dersom de forsøgte at klage over det passerede.

Deres position i Irak i forhold til lokale shia-dominerede myndigheder har tillige været så svag og risikabel, at de i den tid, der er gået, har måttet sørge for at beskytte deres familie og dem selv.

De fysiske og psykiske skader, sagsøgerne blev påført under deres tilbageholdelse, har yderligere svækket sagsøgernes reelle mulighed for at rejse sag i Danmark i de passerede år.

Sagsøgerne har således reelt stået uden mulighed for tidligere at anlægge rets-sag mod sagsøgte. Dette har for det første haft betydning for landsrettens afgørelse af Forsvarsministeriets indsigelse om forældelse af ansvar for tortur, jf. U 2016.3929 Ø. For det andet har det så meget desto mere betydning for, om sagsøgernes krav på erstatning som følge af den danske stats ansvar for, at de er blevet udsat for tortur, er fortabt som følge af ”passivitet”. Dette ville indebære, at den danske stat skulle kunne disponere i tillid til, at torturofrene ikke ønskede at gøre ansvar og krav gældende som følge af de forbrydelser imod menneskeheden, de har været udsat for. Dette er selvsagt ikke tilfældet.

Subsidiært bemærkes, at dersom sagsøgernes krav mod sagsøgte alligevel som udgangspunkt måtte anses for afskåret efter almindelige, danske regler om passivitet, da vil en sådan fortolkning i hvert fald være i strid med Danmarks forpligtelse til at stille effektive retsmidler til rådighed for sagsøgerne, hvis rettigheder og friheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er blevet krænket, jf. konventionens art. 13, jf. art. 3.

Det samme følger af FN antitorturkonventions art. 14, jf. antitorturkomitéens General Comment no. 3 af 13. december 2012, særligt pkt. 38:

”States parties to the Convention have an obligation to ensure that the right to redress is effective. Specific obstacles that impede the enjoyment of the right to redress and prevent effective implementation of article 14 include, but are not limited to:

... statutes of limitations...”

Sagsøgte og de under denne herunder hørende danske styrker m.v. i Irak har tillige på intet tidspunkt foretaget nogen form for rettmæssig eller lignende rådgivning eller vejledning i forhold til sagsøgerne (eller andre) vedrørende mulighederne for at søge erstatning eller godtgørelse, m.v.

Den sagsøgte stats undladelse af dette er i sig selv ensbetydende med, at samme sagsøgte ikke nu under nærværende sag kan påberåbe sig, at der som følge af passivitet skulle være indtrådt rettighedsfortabelse for de skadelidte sagsøgere.

Endvidere henvises til Østre Landsrets kendelse af 22. august 2016.

3. HOVEDANBRINGENDER.

Til støtte for sagsøgernes **påstand 1** gøres gældende:

- at (1)** sagsøgte som højeste ansvarlige myndighed for forsvarer, jf. forsvarslovens § 9, er ansvarlig for evt. retskrænkelser i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder og erstatningsansvarslovens § 26, som danske styrker måtte begå i Irak, eller som danske styrker ved passivitet måtte undlade at forhindre,
- at (2)** sagsøgerne blev frihedsberøvet d. 25. november 2004 under dansk ansvar, bistået af irakiske styrker, subsidiært som både nødvendig og tilstrækkelig betingelse muliggjorde og bistod irakiske styrker med sådan frihedsberøvelse,
- at (3)** danske styrker i forbindelse med iværksættelsen af retsstridig frihedsberøvelse af sagsøgerne d. 25. november 2004 ved passivitet undlod at forhindre irakiske styrker i at udsætte sagsøgerne for tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling,
- at (4)** danske styrker i forbindelse med retsstridige forhør af sagsøgerne udsatte dem for nedværdigende og umenneskelig behandling,
- at (5)** danske styrker ved at overlade sagsøgerne i irakiske styrkers varetægt på trods af, at danske styrker som minimum havde grund til at forvente eller frygte, at sagsøgerne efterfølgende ville blive udsat for nedværdigende og umenneskelig behandling samt tortur, har krænket sagsøgerne rettigheder, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder og erstatningsansvarslovens § 26, subsidiært at danskerne overlod sagsøgerne i engelske styrkers varetægt på **Militærbase** positivt vidende om, at der efter "screening" ville ske endelig overdragelse til irakiske styrker, hvor de ville blive udsat for tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling,
- at (6)** det er en skærpende omstændighed, der skal komme sagsøgerne til gavn ved såvel vurdering af sagsøgtes ansvar som udmålingen af en tortgodtgørelse, at sagsøgerne efterfølgende blev udsat for nedværdigende og umenneskelig behandling samt tortur af irakiske styrker i tidsrummet frem til løsladelserne,
- at (7)** sagsøgte ved sin adfærd, herunder i form af passivitet, har begået retsstridige krænkelser overfor sagsøgerne, som berettiger sagsøger til tortgodtgørelse, m.v., jf. erstatningsansvarslovens § 26, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, jf. art. 13, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder, og
- at (8)** sagsøgte ved sin procesførelse, herunder i forbindelse med tidligere anlagte sager (behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-42013), har krænket sagsøgerne også derved at overtræde sine forpligtelser til at give sagsøgerne adgang til retfærdig rettergang (access to justice) ved konsekvent og systematisk at tilbageholde oplysninger i form af bilag (jf. bl.a. Østre

Landsrets editionspålæg af 25. januar 2017 og 2. oktober 2017) og organiserede filmoptagelser, i øvrigt retsstridigt jf. bl.a. U 1998.16H undervejs at undlade at bidrage til sagens oplysning (bl.a. ved bevidst at fremkomme med urigtige oplysninger om den endelige befaling), samt væsentligt at forsinke sagsbehandlingen,

at (9) de procesvilkår som sagsøgte har udvirket (utilstrækkelig berømmelse af hovedforhandling, videoafhøring af torturofre på danske ambassader fra og med bestemmelserne i september 2017 og frem til bevisførelsens afslutning er klart retsstridige,

at (10) der gøres torterstating gældende for disse selvstændige krænkelse, der knytter sig til såvel dansk ret, jf. erstatningsretslovens § 26 samt Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, 6 og 13 som FNs Torturkonvention artikel 12-14, sidstnævnte med General Comment nr. 3, m.v., og

at (11) en evt. påbetåbt passivitetsvirkning ikke er indtruffet, bl.a. som følge af sagsøgernes manglende mulighed for at anlægge sagerne tidligere end sket, m.v.

Til støtte for sagsøgernes **påstand 2** gøres gældende:

at (12) danske myndigheder i nærværende sag har fået forelagt oplysninger, som giver fuldt tiltrækkeligt grundlag for at antage, at sagsøgerne har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3,

at (13) der i nærværende sag foreligger en skærpet undersøgelsespligt, da der foreligger oplysninger om religiøst motiveret vold og alvorlige personovergreb, og

at (14) diplomatiske garantier ikke er et effektivt værn mod, at personer som sagsøgte måtte have tilbageholdt eller medvirket til at tilbageholde, udsættes for tortur, m.v.”

Forsvarsministeriet har i sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 anført følgende til støtte for de nedlagte påstande, idet bilagshenvisninger m.v. er udeladt, uden at dette er særskilt markeret:

”1. SAGENS GENSTAND

Den foreliggende sag drejer sig om, hvorvidt Forsvarsministeriet er erstatningsansvarlig over for 23 irakere som følge af danske styrkers deltagelse i den militære Operation Green Desert i Irak den 25. november 2004, hvor sagsøgerne angiveligt blev tilbageholdt og overgivet til irakiske styrker.

Sagen handler altså om, i hvilken udstrækning, der efter dansk ret kan statueres et erstatningsansvar for danske styrkers deltagelse i multinationale militære operationer på fremmed og suverænt territorium, som hviler på mandat fra FN og folketingsbeslutning efter grundlovens § 19, herunder evt. medansvar for

andre staters handlinger og/eller undladelser i forbindelse med selvsamme operation.

Der er tale om en erstatningssag, og formålet med sagen er derfor ikke at belyse Danmarks ageren under Irak-krigen eller at prøve de politiske beslutninger, der blev truffet undervejs i krigen. Sagen handler derimod alene om, hvorvidt Forsvarsministeriet er erstatningspligtig *over for* sagsøgerne, herunder om, hvorvidt Forsvarsministeriet har handlet ansvarspådragende over for sagsøgerne.

Forsvarsministeriet gør i den foreliggende sag helt grundlæggende gældende,

- at danske soldater ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert, herunder af sagsøgerne,
- at danske styrker af den grund heller ikke overgav sagsøgerne til de irakiske styrker,
- at danske styrker ikke i øvrigt deltog i krænkende og hårdhændet behandling af sagsøgerne, og
- at, hvad sagsøgerne ellers måtte have været udsat for af krænkende behandling, falder under de irakiske eller de britiske styrkers ansvar.

1.1 Sagsøgernes påstande

Efter sagsøgernes *påstand 1* tilpligtes Forsvarsministeriet til hver af sagsøgerne at betale kr. 120.001 med tillæg af procesrenter fra sagens anlæg og til betaling sker. Med henvisning til sagsøgernes stævning af 24. oktober 2014, processkrift 18 af 26. juni 2017 og processkrift 25 af 10. oktober 2017 er det ministeriets forståelse, at påstandsbeløbet kan opdeles på følgende poster:

• Tortgodtgørelse	50.001 kr.
• Krænkelse af EMRK artikel 6 (lang sagsbehandlingstid)	10.000 kr.
• Yderligere tortgodtgørelse	40.000 kr.
• Krænkelse af EMRK artikel 6 (landsrettens procesledelse)	20.000 kr.

Forsvarsministeriet skal i relation til den del af påstandsbeløbet, der angår lang sagsbehandlingstid (10.000 kr.) bemærke, at den foreliggende sag først blev anlagt ved stævning af 24. oktober 2014, og at Østre Landsrets forudgående afvisning af den tidligere anlagte sag – og Højesterets efterfølgende stadfæstelse heraf – alene skyldtes sagsøgernes forhold, herunder at advokat Christian Harlang udeblev fra forberedende retsmøde den 20. december 2013.

Sagen har, siden den blev anlagt, været undergivet konstant sagsbehandling derved, at der først og fremmest har været behov for – i overensstemmelse med retsplejelovens regler – at afklare en række processuelle spørgsmål, herunder spørgsmålet om sikkerhedsstillelse, forældelse, forelæggelse for Retsplejerådet af de af sagsøgerne fremlagte ”Medical Reports”, edition, fri proces og hhv. afbeskikkelse og beskikkelse af sagsøgernes advokat.

Østre Landsret tog derudover ved kendelse af 22. august 2016 stilling til spørgsmålet om forældelse. I forlængelse heraf afsatte landsretten ved retsbog af 25. januar 2017 et nærmere antal retsdage til hovedforhandlingen, og ved

retsbog af 8. februar 2017 foretog landsretten den endelige berømmelse af sagen, således at hovedforhandlingen – i overensstemmelse med sagsøgernes ønsker – påbegyndes den 7. november 2017.

Forsvarsministeriet gør gældende, at sagens behandling er foregået i overensstemmelse med EMRK artikel 6, henset til, at der er tale om en sag, der såvel materielt som processuelt er af væsentligt omfang. Dette understøttes desuden af, at sagsøgerne ved processkrift 22 af 21. september 2017 selv anmodede landsretten om udsættelse af hovedforhandlingen med henvisning til, at den af landsretten fastsatte tid til sagens forberedelse sidenhen har vist sig at være utilstrækkelig.

Det bemærkes i denne forbindelse, at sagsøgte til fulde har medvirket til, at sagen oplyses, siden sagen blev anlagt første gang ved stævning af 13. september 2011.

For så vidt angår den del af påstandsbeløbet, der angår landsrettens procesledelse (20.000 kr.), har sagsøgerne i processkrift 25 anført, at:

”Påstandsforhøjelsen er en direkte følge af Østre Landsrets retsstridige beslutninger truffet de seneste måneder under retssagens forberedelse, som hindrer sagsøgerne i effektivt at varetage deres interesser og dermed opnå adgang til en retfærdig rettergang ved Danmarks dømmende myndigheds pligtige efterprøvelse af den danske, udøvende myndighed Forsvarsministeriets ansvar for tortur.” (vores fremhævelser)

Sagsøgerne har i samme processkrift nærmere anført, at forhøjelsen af påstandsbeløbet angår landsrettens hhv. håndtering af sagsøgernes editionsbegæring, afvisning af sagsøgernes anmodning om udsættelse af hovedforhandlingen, tilrettelæggelse af hovedforhandlingen, herunder den til forelæggelsen afsatte tid, og afvisning af visse udgifter i relation til den meddelte fri proces.

Som landsretten bemærkede i retsbog af 24. oktober 2017, er den foreliggende sag et søgsmål mod Forsvarsministeriet, mens de af sagsøgerne fremhævede forhold vedrører processuelle afgørelser truffet af landsretten under sagens forberedelse.

Der er tale om spørgsmål, som i medfør af retsplejelovens §§ 298, stk. 1, 345, 365, stk. 1, og 331, stk. 1 og 2, falder uden for Forsvarsministeriets rådighed, da de alene tilfalder retten at træffe beslutning om. Ministeriet gør derfor gældende, at Forsvarsministeriet ikke er *rette sagsøgte* i relation til forhøjelsen af påstandsbeløbet på 20.000 kr.

Efter sagsøgernes *principale påstand 2* har Forsvarsministeriet pligt til under nærværende domstolssagers behandling at tilvejebringe effektiv oplysning af sagsøgernes rimeligt begrundede anførsler om tortur.

Østre Landsret traf den 22. august 2016 kendelse om afvisning af sagsøgernes *principale påstand 2* med henvisning til, at påstanden ikke ville kunne opfyldes og således var uegnet til at indgå i en domskonklusion.

Tilbage står sagsøgernes *subsidiære påstand 2*, hvorefter Forsvarsministeriet tilpligtes at foranledige en effektiv, officiel, uafhængig og særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne har været udsat for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf som følge af Forsvarsministeriets handlinger og/eller undladelser.

Forsvarsministeriet må forstå sagsøgernes subsidiære påstand 2 således, at sagsøgerne ønsker, at landsretten skal pålægge "nogen" at foretage en undersøgelse uden for de civile sagers rammer. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5 nedenfor.

1.2 Særligt om forældelse

Landsretten tog ved kendelse af 22. august 2016 stilling til spørgsmålet om forældelse af sagsøgernes krav om erstatning. Sagsøgte henviser i den forbindelse til brev af 6. september 2016 og Forsvarsministeriets vedlagte pressemeddelelse af 5. september 2016, hvoraf det fremgår, at ministeriet hæfter sig ved landsrettens udtalelse om, at yderligere bevisførelse i delforhandlingen om forældelse kunne have haft betydning for landsrettens kendelse, og at ministeriet på den baggrund forbeholder sig at medtage spørgsmålet om forældelse ved eventuel anke af den foreliggende sag. ...

1.3 Overordnede betragtninger

Den foreliggende sag handler som nævnt om Forsvarsministeriets eventuelle erstatningsansvar over for sagsøgerne for danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert. Deltagelsen var et konkret eksempel på den opgave, som FN's Sikkerhedsråd med resolution nr. 1546 (2004) og Folketinget med vedtagelsen af folketingsbeslutning B 42 af 25. november 2004 havde givet danske styrker mandat til at udføre, nemlig at yde *støtte* til de irakiske styrker, samt at bistå dem i opbygning af deres sikkerhedsstyrker.

De danske styrker udfyldte deres rolle under Operation Green Desert inden for rammerne af mandatet i B 42, og idet danske styrker hverken tilbageholdt personer under operationen eller overgav dem til irakiske styrker, overholdt man ligeledes de regler og direktiver, der regulerede danske styrkers ageren under militære operationer i Irak, jf. afsnit 2.4.1 nedenfor.

Det må efter Forsvarsministeriets opfattelse være *det klare udgangspunkt*, at handlinger, der ligger inden for rammerne af mandatet i en sikkerhedsrådsresolution og en folketingsbeslutning, *ikke* er ansvarspådragende.

Det vil kunne have vidtgående konsekvenser for Danmarks operative deltagelse i internationale militære operationer i fremtiden, hvis landsretten måtte finde, at Forsvarsministeriet alene i kraft af danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert, hvor ingen personer blev tilbageholdt af danske styrker, er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne.

For det første vil en sådan afgørelse indebære, at Danmark i fremtidige militære operationer, som involverer danske styrkers deltagelse, som udgangspunkt vil have ansvar for personer, der tilbageholdes el.lign. som led i operationen, uanset om tilbageholdelserne foretages af danske styrker eller ej, og uanset om operationsområdet er under dansk ansvar eller ej.

Dette vil være tilfældet for størstedelen af de operationer, som danske styrker deltager i, uanset om operationerne er forankret i FN, NATO eller en koalition af stater. Fælles for operationerne er, at danske styrker som hovedregel indgår i støttende roller, enten i form af konkret militær støtte (f.eks. dannelsen af ydre ring, som det var tilfældet under Operation Green Desert, jf. afsnit 2.5 nedenfor) og/eller støtte i form af kapacitetsopbygning (f.eks. træning og rådgivning af andre landes militære styrker).

Efter sagsøgtes opfattelse drejer dette spørgsmål sig netop om, hvornår en stat har haft en sådan grad af kontrol og myndighed over f.eks. en militær operation, at det findes rigtigst, at staten også pålægges ansvaret for operationen.

Det er klart, at en dansk myndighed kan holdes ansvarlig for handlinger, som myndigheden udøver på dansk grund, men spørgsmålet er mindre klart, når det kommer til myndighedens handlinger på fremmed og suverænt territorium.

Den foreliggende sag drejer sig imidlertid om en helt tredje variant, nemlig om danske myndigheder kan holdes ansvarlig for et andet lands handlinger på dette lands eget og suveræne territorium. Det vil være vidtgående, hvis landsretten måtte finde, at dette er tilfældet, ikke mindst fordi der ikke grundlag for en sådan fortolkning af jurisdiktionsbegrebet.

Der er således ikke i eksisterende retspraksis fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol basis for at finde, at den konkrete danske deltagelse i Operation Green Desert havde en sådan karakter, at Danmark havde jurisdiktion over sagsøgerne. Hvis landsretten alligevel måtte finde, at Danmark havde jurisdiktion over sagsøgerne, vil det være udtryk for en egentlig retsskabende og udvidende fortolkning af den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som – i overensstemmelse med bemærkningerne til inkorporeringsloven – ikke bør finde sted ved danske domstole. Denne tilgang er senest blevet bekræftet af nuværende højesteretspræsident Thomas Rørdam den 22. september 2017 ved arrangementet ”Fremtiden for det europæiske menneskerettighedssystem?”.

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at tilgangen ligeledes bør følges i den foreliggende sag, og navnlig at udgangspunktet om territorial jurisdiktion alene bør fraviges, hvis landsretten med sikkerhed kan finde grundlag for det i retspraksis fra EMD.

Dertil kommer, at det er et væsentligt element i spørgsmålet om jurisdiktion, om den krænkelser, som sagsøgerne angiveligt har været udsat for under deres tilbageholdelse i Al Jamiat-fængslet i Basra, befinder sig i et *retstomt rum* – altså om sagsøgerne har været uden mulighed for at gøre ansvar gældende herfor. Dette er ikke tilfældet.

Sagsøgerne havde således mulighed for at rejse erstatningskrav over for de irakiske myndigheder. Der var tale om en irakisk operation, og de irakiske myndigheder havde ansvaret for handlinger udført af irakiske styrker i forbindelse med operationen. Dertil kommer, at der på tidspunktet for Operation Green Desert – dvs. efter suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering - eksisterede et irakisk retssystem, der kunne håndtere et sådan erstatningskrav.

Sagsøgerne havde tilsvarende mulighed for at rejse erstatningskrav mod de britiske myndigheder for eventuelle krænkelse begået af britiske styrker i forbindelse med operationen, dels fordi de britiske styrker deltog i operationen, herunder forestod screeningen på [REDACTED] Militærbase, dels fordi Storbritannien havde kommandoen over den multinationale sikringsstyrke i den sydøstlige del af Irak (Multinational Division South-East).

Endelig var der herudover mulighed for, at sagsøgerne kunne have henvendt sig til den danske bataljon med henblik på at søge kompensation efter de særlige regler, der er anført i direktivet for de danske styrker, jf. afsnit 2.4.1.2. Derigennem kunne forholdene også være blevet undersøgt af Forsvarets Auditørkorps, således som det eksempelvis var tilfældet i Hommel-sagen.

Det står ikke Forsvarsministeriet klart, hvorfor disse krav ikke er rejst. Under alle omstændigheder bør en sådan forumshopping ikke føre til, at det danske Forsvarsministerium ved danske domstole holdes ansvarlig for handlinger udført af de irakiske styrker på irakisk suverænt territorium.

Hvis landsretten måtte finde, at den danske deltagelse i Operation Green Desert udgjorde en *ansvarspådragende* handling over for sagsøgerne, kan det *for det andet* have vidtgående konsekvenser for, hvordan Danmark handler i tilsvarende internationale militære operationer, herunder for danske styrkers operative relationer til styrker fra sædvanlige samarbejdspartnere, f.eks. Storbritannien, USA og Frankrig.

Den danske deltagelse i operationen var særdeles begrænset i sit omfang, idet danske styrker hverken foretog tilbageholdelser eller overgav personer til de irakiske styrker. Dertil kommer, at danske styrker endvidere ikke under Operation Green Desert i øvrigt deltog i krænkende behandling af personer, og de greb ind over for det enkeltstående tilfælde, hvor de overværede eventuel hårdhændet behandling af en tilbageholdt person.

Den begrænsede danske deltagelse var desuden i overensstemmelse med mandatet i sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004) og folketingsbeslutning B 42 samt de regelsæt og direktiver, der regulerede danske styrkers ageren under militære operationer. På tidspunktet for Operation Green Desert befandt man sig derudover som nævnt i en situation, hvor den irakiske midlertidige regering havde overtaget suveræniteten af landet og dermed det fulde ansvar for opretholdelsen af sikkerhed, jf. afsnit 2.1 nedenfor.

Hvis landsretten måtte finde, at selv denne begrænsede danske deltagelse i Operation Green Desert udgør en ansvarspådragende adfærd over for sagsøgerne, herunder med henvisning til Forsvarsministeriets eventuelle viden om forholdene i irakiske fængsler, vil det kunne betyde, at Danmark ikke i fremtiden på samme måde uden videre kan deltage som en aktiv partner i tilsvarende internationale militære operationer.

Endelig bør det bemærkes, at landsretten med den foreliggende sag risikerer at underminere det etablerede system for kommando- og kontrolforhold i militære operationer, som er afgørende for udførelsen af sådanne operationer. Allerede inden udførelsen af en militær operation er en række definitioner på plads, som

fastlægger kommando- og kontrolforholdene mellem f.eks. de danske styrker og de irakiske styrker.

Disse definitioner hverken er eller må være genstand for fortolkning undervejs i operationens udførelse. Som det er fastlagt i de direktiver, der regulerer danske styrkers adfærd under militære operationer, jf. nedenfor afsnit 2.4.2, er det uden for enhver tvivl, at den danske bataljon *hverken* havde kommando eller kontrol over irakiske styrker, og at dette forhold hverken kan ændres eller fortolkes anderledes, uanset karakteren af den danske bataljons involvering i Operation Green Desert eller soldaternes interne ageren undervejs.

Forsvarsministeriet gør gældende, at landsretten bør være opmærksom på sagens helt særlige karakter og tilsvarende udvise en tilbageholdenhed i bedømmelsen heraf. I den forbindelse findes en række eksempler fra andre europæiske landes retssystemer, hvor domstolene har udvist samme tilbageholdenhed i prøvelsen af sager, der involverer spørgsmål af udenrigs- og sikkerhedspolitisk karakter. Der henvises til den tyske Bundesgerichtshofs dom af 6. oktober 2016 vedrørende Kunduz i det nordlige Afghanistan, jf. afsnit 5.1.1 i processkrift S, samt den britiske Supreme Courts afgørelse af 17. januar 2017 i sagen Rahmatullah (No 2) mod Ministry of Defence, som eksempler herpå.

1.4 Processkriftets opbygning

I det følgende gennemgås først og fremmest de faktiske omstændigheder, som efter Forsvarsministeriets opfattelse bør lægges til grund for landsrettens vurdering af sagen, og som i øvrigt efter ministeriets opfattelse vurderes at være nødvendige for en fuldstændig forståelse af sagen. Dernæst gives en sammenfatning af det retsgrundlag, som efter ministeriets opfattelse bør danne rammerne for landsrettens vurdering af sagen, og for Forsvarsministeriets anbringender over for hver af sagsøgernes påstande.

...

2. DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

2.1 Mandatet for danske styrkers tilstedeværelse i Irak på tidspunktet for Operation Green Desert

Danske styrkers tilstedeværelse i Irak var på tidspunktet for Operation Green Desert baseret på sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004) og folketingsbeslutning B 42 af 25. november 2004.

Sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004) blev vedtaget i medfør af kapitel VII i FNChartret, idet situationen i Irak fortsat blev vurderet som en trussel mod international fred og sikkerhed. Resolutionen støttede dannelsen af en suveræn midlertidig irakisk regering, som senest den 30. juni 2004 skulle overtage det fulde ansvar og myndighed over Irak, jf. resolutionens artikel 1, fra den såkaldte Coalition Provisional Authority – den midlertidige udøvende magt i besættelsesperioden. I samme forbindelse *ophørte* besættelsen af landet.

Den multinationale sikringsstyrke skulle i medfør af resolutionen *bistå* den midlertidige regering med opretholdelsen af sikkerhed og stabilitet i landet, herunder ved at forhindre og nedbryde terrorangreb, jf. resolutionens artikel 11. Derudover skulle sikringsstyrken *bistå* med oplæring, træning, mentoring og monitorering af de irakiske sikkerhedsstyrker, jf. resolutionens artikel 14.

Ved folketingsbeslutning B 42 af 25. november 2004, meddelte Folketinget på grundlag af resolution nr. 1546 (2004) sit samtykke til forlængelse af det danske bidrag i Irak.

Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at regeringen bl.a. lagde vægt på, at den multinationale sikringsstyrke var nødvendig for at understøtte og sikre den internationale indsats i Irak, og at oplæringen af de irakiske styrker – som var under opbygning – med henblik på overtagelse af ansvaret for varetagelsen af sikkerhed i landet var en del af de danske styrkers opgave.

Danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert var et konkret eksempel på den opgave, som Folketinget med folketingsbeslutning B 42 havde givet styrkerne mandat til at udføre.

2.2 De danske styrkers operationsområde

Det militære begreb ”ansvarsområde” (AO) eller ”area of responsibility” (AOR) betegner et afgrænset område, hvor en enhed har ansvaret for en eller flere opgaver, jf. Hærens Taktiske Ordbog. Der er ikke tale om, at enheden har det fulde ansvar for hele området, og Forsvarsministeriet vil derfor – inden for rammerne af den foreliggende sag – i stedet anvende det mere dækkende begreb ”operationsområde”.

Det danske operationsområde var placeret i den sydøstlige del af Irak, som var under britisk ledelse, og som omfattede fire provinser, heriblandt Basra-provinsen. I perioden fra juni 2003 til januar 2004 bestod det danske operationsområde primært af de to byer Al Qurnah og Al Medinah, som ligger nord for Basra by. Den danske bataljon var på dette tidspunkt placeret i lejren Camp Eden.

I februar 2004 blev det danske operationsområde fordoblet, idet byen Ad Dayr, som lå placeret nordøstligt for Basra by, blev tilføjet til området, og i maj 2004 blev den nordlige forstad til Basra by, Al Hartha, yderligere tilføjet til operationsområdet.

Det danske operationsområde blev igen udvidet i august 2004, hvilket var sammenfaldende med, at hold 4 påbegyndte sin tur i Irak. Udvidelsen betød, at operationsområdet nu omfattede hele Basra-provinsen, undtagen Basra by og Shaiba-området (hvor den britiske **Militærbase** lå placeret). I forbindelse med udvidelsen flyttede den danske bataljon til Camp Danevang, som var placeret i **Militærbase**.

Først i februar 2005 blev operationsområdet igen reduceret, hvilket vil sige, at det danske operationsområde på tidspunktet for Operation Green Desert – den 25. november 2004 – omfattede hele Basra-provinsen, men at det bl.a. *ikke* omfattede Basra by og Shaibaområdet, som var en del af det britiske operationsområde.

Der henvises til kapitel 2 i arbejdsudkast til IRTOT-rapporten (uddrag) for en nærmere gennemgang og illustration af udviklingen i det danske operationsområde.

2.3 Sikkerhedssituationen i Irak på tidspunktet for Operation Green Desert

Sikkerhedssituationen for den danske bataljon i Irak er beskrevet nærmere i kapitel 2 i arbejdsudkast til IRTOT-rapporten (uddrag).

Det fremgår af rapporten, at sikkerhedssituationen oprindeligt var relativt rolig for bataljonen, men at vejsidebomber blev anvendt i det danske operationsområde i stadig større omfang fra 2004, hvilket markant begrænsede bataljonens bevægelsesfrihed. Antallet af tilfælde med direkte beskydning fra tunge maskingeværer, mandbårne raketter og håndvåben steg ligeledes i intensitet og kompleksitet og medførte indtil flere træfninger, hvor bataljonen måtte indsætte hele sin kampkraft.

Truslen mod det danske bidrag i Irak på tidspunktet for Operation Green Desert er beskrevet nærmere i folketingsbeslutning B 42 af 25. november 2004. Heraf fremgår det, at truslen for angreb mod danske styrker, herunder terrortruslen, blev vurderet af Forsvarets Efterretningstjeneste som høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak.

Det fremgår endvidere, at modstandsgrupperinger hyppigt angreb med improviserede sprængladninger fortrinsvis i form af vejsidebomber, samt at truslen for denne type angreb ville fortsætte. Forsvarets Efterretningstjeneste vurderede truslen for denne type angreb som høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak.

2.4 De danske styrkers bestemmelsesgrundlag

2.4.1 Regler for magtanvendelse mv.

De danske styrkers tilstedeværelse i Irak var som tidligere nævnt på tidspunktet for Operation Green Desert baseret på det internationale mandat i sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004), og det nationale mandat i folketingsbeslutning B 42, som begge tillod brug af væbnet magt i det omfang, det var nødvendigt.

De danske styrkers bestemmelsesgrundlag var derudover først og fremmest reguleret i den såkaldte "Memorandum of Understanding" (MOU) – en ikke-juridisk bindende forvaltningsoverenskomst – som Danmark indgik med Storbritannien og de andre deltagende stater i det sydøstlige Irak.

Memorandummet indeholdt bl.a. de såkaldte "Rules of Engagement" (ROE UK), der regulerede brugen af magtanvendelse i det sydøstlige Irak. Disse ROE kan yderligere danne grundlag for, at man til brug for konkrete militære operationer udarbejdede specifikke ROE, jf. f.eks. Frago 284 – OP GREEN DESERT.

Det nationale bestemmelsesgrundlag bestod herudover af "Forsvarskommandoens direktiv vedrørende juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i Den Multinationale Styrke i Irak af 25. august 2004", der bl.a. fastsatte regler for danske styrkers magtanvendelse, tilbageholdelser, overdragelser af tilbageholdte personer og håndtering af erstatningskrav, og som var gældende på tidspunktet for Operation Green Desert.

Danske styrkers magtanvendelse var reguleret i det såkaldte "Direktiv for magtanvendelse for DANCON/IRAK af 25. august 2004" (fremover "magtanvendelsesdirektivet"), som var vedlagt som underbilag 1 til Forsvarskomman-

doens direktiv, jf. ovenfor. Magtanvendelsesdirektivet indeholdt desuden en opregning af de ROE, der fandtes relevante for de danske styrker, og som i enkelte tilfælde var tilpasset de danske styrkers forhold.

På baggrund af ovenstående udarbejdedes de såkaldte "Førerens kort" og "Soldatens kort", der udgør en forenkling af de for styrkerne gældende regler.

2.4.1.1 Særligt om handlepligten

De danske styrkers handlepligt er beskrevet nærmere i afsnit 25 i magtanvendelsesdirektivet, hvoraf det fremgår, at de danske styrker snarest muligt skulle rapportere til relevante ansvarlige irakiske myndigheder, hvis de oplevede, at der blev begået ulovligheder. Derudover skulle de danske styrker søge at gribe ind over for personer, som måtte være i færd med at begå ulovligheder.

Det fremgår endvidere om handlepligten, at en sådan indgriben kunne bestå i, at danske styrker opnåede kontakt med personens eventuelle overordnede med henblik på at søge at få dem til at bringe ulovlighederne til ophør. Afhængig af ulovlighedernes karakter og operative forhold kunne der opstå en situation, hvor vedkommende chef for de danske styrker burde indstille de danske styrkers deltagelse i den konkrete operation.

2.4.1.2 Særligt om håndtering af erstatningskrav

"Forsvarskommandoens direktiv vedrørende juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i Den Multinationale Styrke i Irak af 25. august 2004" indeholder i afsnit 6 regler om håndtering af erstatningskrav.

Det fremgår heraf, at de danske styrker var bemyndiget til at håndtere erstatningskrav fra lokale borgere. I det omfang kravene angik personskade, skulle de fremsendes til Forsvarets Forsikrings- og Erstatningskontor, og i det omfang kravet oversteg 50.000 kr., skulle det fremsendes til Hærens Operative Kommando til afgørelse.

Det fremgår endvidere, at de danske styrker skulle udarbejde standarderstatningsformularer, der kunne udleveres til skadelidte i forbindelse med skaders opståen.

I tilfælde, hvor der ikke efter dansk ret forelå erstatningskrav for danske styrker (f.eks. kamprelaterede skader, der var omfattet af ansvarsfrihed), men hvor det blev vurderet hensigtsmæssigt at tilgodese skadelidte med kompensation for en påført skade, havde de danske styrker mulighed for at udbetale godtgørelse på såkaldt kulancemæssigt grundlag, jf. afsnit 11 i "Forsvarskommandoens direktiv vedrørende juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i Den Multinationale Styrke i Irak af 25. august 2004".

2.4.2 Kommando- og kontrolforhold

Det er afgørende for udførelsen af en militær operation, at der er klarhed omkring kommando- og kontrolforholdene mellem de deltagende styrker. Af den årsag er kommando- og kontrolforholdene reguleret ved en række definitioner, der er fastlagt på forhånd, og som ikke er genstand for fortolkning eller forhandling undervejs i en operation. Det fremgår af Hærens Taktiske Ordbog, at kommando- og kontrolforholdene defineres ud fra følgende begreber:

- Fuld kommando/Full Command (FULLCOM).
- Operativ kommando/Operational Command (OPCOM).
- Operativ kontrol/Operational Control (OPCON).
- Taktisk kommando/Tactical Command (TACOM).
- Taktisk kontrol/Tactical Control (TACON).

Kommando- og kontrolforholdene for den danske bataljon i Irak på tidspunktet for Operation Green Desert er fastlagt i afsnit 2 ("benævnelse, organisation, kommandoforhold") i Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/IRAK.

Det fremgår bl.a. af direktivet, at det danske styrkebidrag (DANCON/IRAK), som navnlig tæller den danske bataljon, indeholder et litauisk detachement (LITDET), og at mindre militære styrkebidrag fra andre lande kan indgå på et senere tidspunkt. Dette er eksempelvis tilfældet for den britiske enhed Corunna Company (Coy).

Om forholdet mellem den danske bataljon og de irakiske styrker fremgår det af direktivet, at der kan være situationer, hvor konkrete operationer skal gennemføres i særlig tæt koordination med irakiske styrker, men at irakiske styrker *ikke* kan underlægges dansk kommando:

*"Der kan undtagelsesvis være situationer, hvor konkrete operationer skal gennemføres i særlig tæt koordination mellem DANCON/IRAK og Iraqi National Guard (ING) enheder, hvor det vil kunne være nødvendigt, at den danske bataljon kortvarigt koordinerer indsættelsen af samt støtter disse irakiske enheder. **Irakiske styrker kan ikke underlægges dansk kommando**, hvorfor koordinationen og støtten skal gennemføres under anvendelse af principperne bag begrebet "**co-ordinating authority**". Selvom der ikke er tale om, at irakiske styrker underlægges dansk kommando, vil de danske styrker føre tilsyn med de irakiske enheder og rapportere til de irakiske myndigheder om eventuelle ulovlige handlinger."*
(vores fremhævelser)

For så vidt angår de konkrete kommandoforhold fremgår det af direktivet, at den danske forsvarschef havde den fulde kommando (FULLCOM) over det danske styrkebidrag, ligesom chefen for Hærens Operative Kommando (CH/HOK) havde den operative kommando (OPCOM) over styrkebidraget. I Hærens Taktiske Ordbog defineres fuld og operativ kommando på følgende vis:

"Fuld kommando omfatter alle militære aspekter relateret til retten og pligten til føring og ledelse af en enhed, herunder ansvar for disciplin, logistik og administration mv. Fuld kommando omfatter herunder bl.a. retten til at anvise opgaver til enheder, til at opdele enheder og til at videre tildele enheder i øvrige kommando- og kontrolforhold. Fuld kommando anvendes derfor alene nationalt.

Operativ kommando omfatter retten til at føre den tildelte enhed, herunder retten til at anvise enheden nye opgaver, til at opdele enheden samt til at tildele enheden til en anden underlagt enhed i operativ eller taktisk kontrol. Operativ kommando omfatter ikke ansvar for administration og logistik."

Det danske styrkebidrag var derudover under operativ kontrol (OPCON) af den britiskledede multinationale division, der havde ansvar for det sydlige Irak (MND (SE)), og som kunne delegerer sin operative kontrolbeføjelse til den britiske brigade (på tidspunktet for Operation Green Desert var det den 4. panserbrigade). I Hærens Taktiske Ordbog defineres operativ kontrol på følgende måde:

”Operativ kontrol omfatter retten til at befale for og anvise opgaver – inden for en ramme, som den fører, der har befalet tildelingen, har anvist – til en tildelt enhed. Operativ kontrol omfatter retten til at videretildele enheden til en anden underlagt enhed i taktisk kontrol, og – såfremt den fører, der har befalet tildelingen, eksplicit har tilladt dette – tillige retten til at videretildele den pågældende enhed i operativ kontrol.”

Sammenfattende betyder det, at forsvarschefen og chefen for Hærens Operative Kommando havde kommandoen og dermed den generelle befalingsret over det danske styrkebidrag, mens den britiske 4. panserbrigade havde den operative kontrol over de danske styrker og dermed bl.a. kunne anvise opgaver for de danske styrker inden for den ramme, som forsvarschefen og Hærens Operative Kommando havde anvist. Sidstnævnte kom i relation til Operation Green Desert f.eks. til udtryk ved, at den britiske brigade skulle godkende den danske deltagelse i operationen, jf. afsnit 2.5.1 nedenfor.

Den danske bataljon havde *hverken* kommando eller kontrol over de irakiske styrker, men indgik i et tæt samarbejde med styrkerne, der indebar, at den danske bataljon koordinerede indsættelsen af irakiske styrker og støttede op herom undervejs i operationer. Dette kom under Operation Green Desert navnlig til udtryk ved, at de danske styrker *støttede* de irakiske styrker ved at danne *ydre ring* om operationsmålene og ved at mentorere og monitorere de irakiske styrker i deres arbejde med search and arrest på operationsmålene, jf. afsnit 2.5.1 og 2.5.2 nedenfor. Den danske bataljon kunne derimod ikke befale og anvise opgaver for de irakiske styrker, ligesom den ikke kunne bestemme de irakiske styrkers bevægelser og placering undervejs i operationen eller deres håndtering af tilbageholdte personer.

2.5 Operation Green Desert

2.5.1 Før operationen (planlægningsfasen)

De danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert skete på initiativ fra den irakiske bataljon, Iraqi National Guard (ING), som anmodede den danske bataljon om *støtte* til en ”search and arrest”-operation i og omkring den irakiske by Az Zubayr, der er beliggende i Basraprovinen i Irak, jf. Frago 284 – Warning Order.

Operationen var fordelt på fire mål – **Mål 1**, **Mål 2**, **Mål 3** og **Mål 4a** og **4b** – som alle var udpeget af ING. Operationen byggede på irakiske efterretninger, som blev gennemgået og i noget omfang suppleret af den danske bataljon, jf. Frago 284 – Warning Order og Post Operation Report. På dette efterretningsgrundlag blev den danske deltagelse i operationen efterfølgende godkendt af den britiske brigade, jf. Frago 4X/058 – OP Green Desert.

Den danske bataljon deltog i planlægningen af operationen. I denne anledning blev det aftalt, at ING var ansvarlig for at foretage *search and arrest*, mens de danske styrker blot skulle støtte de irakiske styrker, jf. Post Operation Report (afsnit 2.2) De danske styrker *støttede* konkret den irakiske operation ved at danne en såkaldt *ydre ring* om operationsmålene. Det danske militærpoliti skulle følge de irakiske styrker med henblik på at bistå med mentorering og monitorering i forbindelse med bevissikring, jf. Frago 284 – OPGREEN DESERT (afsnit 3.b og 3.c).

De danske styrkers opgave med at danne en ”ydre ring” indebar, at danske soldater etablerede en ydre perimenterbeskyttelse omkring operationsmålene, således at de irakiske styrker kunne danne en indre perimenter og inden for den indre perimenter foretage gennemlysninger af huse og tilbageholdelser hvis nødvendigt.

Formålet med at danne en ”ydre ring” var at sikre, at udefrakommende trusler og forstyrrelser ikke påvirkede de irakiske styrkers arbejde i området inden for den ydre ring. Det vil sige, at de danske soldater, der dannede den ”ydre ring”, primært havde deres fokus rettet mod forhold uden for ringen.

Den danske operationsbefaling blev udstedt den 23. november 2004, kl. 21.00, jf. Frago 284 – OP GREEN DESERT. Befalingen indeholder en specificering af de danske styrkers opgaver under operationen, ligesom det fremgår af befalingen, hvilke udenlandske enheder der er underlagt den danske bataljons kommando, herunder den britiske enhed Corunna Company (Coy). Ingen af de deltagende irakiske enheder (ING 601 og 602, samt TSU) var underlagt dansk kommando, hvorfor de ikke fremgår af befalingen, jf. befalingens afsnit ”*Task Org*”.

Den britiske brigade udstedte den 24. november 2004 kl. 22.50 en operationsbefaling, hvor den danske deltagelse i operationen blev godkendt, og hvor det blev bestemt, at alle tilbageholdte under operationen skulle føres til den britiske ”Divisional Temporary Detention Facility” (DTDF) med henblik på, at britiske styrker kunne foretage en screening, jf. Frago 4X/058 – OP Green Desert (afsnit 3.c (7)).

2.5.2 Under operationen (gennemførelsesfasen)

Operation Green Desert blev gennemført den 25. november 2004, og blev i første omgang iværksat for **Mål** 1, **Mål** 3 og **Mål** 4a og 4b, jf. Post Operation Report (pkt. 4.4). Da operationen var afsluttet for disse mål, blev den ligeledes iværksat for **Mål** 2, jf. notat vedrørende SPJESK’s deltagelse i Operation Green Desert. I operationen deltog i alt ca. 1.000 soldater, herunder irakiske, britiske og danske styrker, jf. Daily Sitrep, hvoraf størstedelen, ca. 550 soldater og politifolk, var irakiske, og et mindretal, ca. 350 soldater, var danske.

Det var oprindeligt aftalt med irakerne, at en ”Joint Forward Command Post” (FCP) (fælles fremskudt kommandostation) skulle etableres, men dette lod sig ikke gøre, da de irakiske styrker ikke mødte op, jf. Post Operation Report (pkt. 4.1). Den danske bataljon etablerede derfor sit eget FCP beliggende uden for Camp Chindit, hvorfra bataljonen kunne koordinere og kontrollere den danske

deltagelse i operationen, jf. Post Operation Report (pkt. 4.1) og Frago 284, Amendment 1.

Landsretten har ved retsbog af 25. januar 2017, pkt. 6, besluttet, at den foreliggende sag alene angår **Mål** 1 og **Mål** 4a og 4b:

Mål 1 udgjordes af en række bygninger beliggende ved den mest trafikerede rundkørsel i Az Zubayr, jf. Target Folder. Panserinfanterikompagniet fik til opgave at støtte de irakiske styrker ved at danne *ydre ring* om **Mål** 1, jf. Frago 284 – Amendment 1. Det bemærkes, at den ”ydre ring” Panserinfanterikompagniet dannede, ikke var en egentlig *ring*, men derimod blot en afspærring af adgangsveje til målområdet.

Et team fra militærpolitiet fik herudover til opgave at mentorere/monitorere de irakiske styrker navnlig i forbindelse med bevissikring, jf. Post Operation Report. Ransagninger og tilbageholdelser på **Mål** 1 blev udført af ING, jf. pkt. 4.3.

Undervejs i operationen (kl. 06.49) blev der meldt om en skudepisode i **Mål** 1. ING og TSU besvarede ilden og tilbageholdt i den forbindelse to gerningsmænd. Ingen danske styrker var involveret i skudepisoden, jf. MP døgnrapport (kl. 11.30).

I alt 15 personer blev tilbageholdt ved **Mål** 1, jf. TOC-Log (løbenummer 158) og alle tilbageholdte på dette mål blev transporteret til Camp Chindit af irakiske styrker på irakiske køretøjer, jf. MP døgnrapport og den britiske brigades Draft Media Plan. Herefter blev alle tilbageholdte transporteret videre til **Militærbase**, jf. Draft Media Plan. Danske styrker foretog ingen tilbageholdelser på **Mål** 1, jf. Daily Sitrep og transporterede heller ikke de tilbageholdte.

På **Mål** 1 blev endvidere fundet og konfiskeret 3 AK47, en Sterling maskinpistol, en riffel af russisk fabrikat, 3 bajonetter, en del ammunition og en Browning pistol, jf. Militærpolitiets døgnrapport.

Mål 4a og 4b udgjordes af en række beboelsesbygninger samt et religiøst hovedkvarter, jf. Target Folder. Spejdereskadronen fik til opgave at støtte de irakiske styrker ved at danne *ydre ring* om **Mål** 4a og 4b. Det bemærkes, at den ”ydre ring” Spejdereskadronen dannede, ligeledes ikke var en egentlig *ring*, men derimod blot en afspærring af adgangsveje til målområdet.

Et team fra militærpolitiet fik herudover til opgave at mentorere/monitorere de irakiske styrker, jf. Frago 284, Amendment 1. Ransagninger og tilbageholdelser blev udført af TSU, jf. Post Operation Report og notat om SPJESK’s deltagelse i Operation Green Desert, som under hele operationen tillige blev monitoreret og mentoreret af de internationale politirådgivere IPA (International Police Advisors), jf. Draft Media Plan. TSU havde base i Basra by, som var uden for det danske operationsområde, jf. afsnit 2.2 ovenfor.

På **Mål** 4 blev endvidere fundet og konfiskeret 150 kg. hash, jf. Daily Sitrep.

I alt 12 personer blev tilbageholdt ved **Mål** 4a og 4b, jf. TOC-Log (løbenummer 158) og notat om SPJESK's deltagelse i Operation Green Desert, og alle 12 personer blev transporteret til **Militærbase** af irakiske styrker på irakiske køretøjer, jf. Draft Media Plan. Ingen danske styrker foretog tilbageholdelser på **Mål** 4a og 4b, jf. Daily Sitrep og transporterede heller ikke de tilbageholdte.

På **Militærbase** blev de tilbageholdte fra både **Mål** 1 og **Mål** 4a og 4b screenet af de britiske Royal Dragoon Guards under TSU's tilstedeværelse. De blev herefter kl. 14.45 overdraget fra de britiske Royal Dragoon Guards til TSU og transporteret til det irakiske fængsel Al Jamiat i Basra, jf. Draft Media Plan. Danske styrker var ikke involveret i dette forløb.

Operationen blev for den danske bataljons vedkommende afsluttet den 25. november 2004 kl. 12.30, da alle danske enheder var returneret til **Militærbase**, jf. Daily Sitrep.

2.5.3 Efter operationen (evalueringsfasen)

Den danske bataljon evaluerede Operation Green Desert, som efter bataljonens opfattelse var afviklet succesfuldt, navnlig da operationen alene med *støtte* fra de danske styrker blev både initieret og afviklet under de irakiske styrkers ledelse, jf. bl.a. jf. Daily Sitrep.

Som led i evalueringen blev en række læringspunkter identificeret, herunder at en fælles fremskudt kommandocentral var afgørende for kommunikationen og koordinationen af en tilsvarende operation. Der var derimod ingen meldinger om danske tilbageholdelser eller om hårdhændet behandling udført af danske, britiske eller irakiske styrker, jf. Post Operation Report.

Den 5. december 2004 bragte den irakiske avis Al Manarah en artikel, hvori avisen påstod, at tilbageholdte under Operation Green Desert havde været udsat for tortur, og at denne påståede tortur bl.a. havde været udøvet af danske soldater, jf. Særlig Hændelse.

Artiklen er oversat og fremsendt til Folketinget ved besvarelse af spørgsmål S 1316 af 16. december 2004, hvortil der henvises.

Den irakiske avis Al Manarah bragte herudover en række yderligere artikler den 12.-14. december 2004. Artiklerne er oversat og fremsendt til Folketinget ved besvarelse af spørgsmål S 1459 af 23. december 2004, hvortil der henvises.

2.6 Kendskab til forholdene i irakiske fængsler

Den foreliggende sag handler om forholdene i Al Jamiat-fængslet i Basra by, som TSU havde ansvaret for. Danske myndigheder havde så vidt vides ikke specifikt kendskab til forholdene i dette fængsel, da der ikke sad personer, der var omfattet af dansk tilsynspligt, da Danmark ikke havde et samarbejdsforhold til TSU, og da fængslet var beliggende uden for det danske operationsområde.

Nedenfor gennemgås det kendskab, som danske myndigheder i øvrigt havde til andre irakiske fængsler forud for Operation Green Desert.

2.6.1 Tilsyn med irakiske fængsler

Kendskabet til forholdene i de irakiske fængsler bestod i vidt omfang af de oplysninger, som den danske bataljon tilegnede sig gennem tilsyn med irakiske fængsler, og som efterfølgende blev rapporteret tilbage til danske myndigheder.

Reguleringen af disse tilsyn i perioden fra 18. juli 2003 til 19. juli 2004 og fra 19. juli 2004 til bataljonens hjemtagelse i sommeren 2007 er beskrevet nærmere i afsnit 2.4.3.3.4 og 2.4.3.4.4 i arbejdsudkast til IRTOT-rapport (uddrag).

Det fremgår heraf, at den danske bataljon ved lejlighedsvis kontrolbesøg fra den 18. juli 2003 skulle føre tilsyn med tilbageholdte, der var blevet overdraget af den danske bataljon til de britiske og irakiske styrker. I perioden før denne dato foregik disse tilsyn ureguleret.

Bataljonens tilsynspligt med tilbageholdte, der var blevet overdraget til irakiske myndigheder, *ophørte* den 16. juli 2004 som følge af suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering den 28. juni 2004, jf. 1. rettede instruks om forhold vedr. tilbageholdte personer i Irak).

Tilsynspligten for tilbageholdte, der var blevet overdraget til britiske styrker i det britiske Divisional Temporary Detention Facility på Militærbase blev imidlertid fastholdt, og de såkaldte "legal conferences", der blev afholdt hver tredje uge mellem de danske og de britiske styrker, blev benyttet til bl.a. at drøfte overdragne personer, jf. 1. rettede instruks om forhold vedr. tilbageholdte personer i Irak .

2.6.2 Rapportering

Den danske bataljon skulle som nævnt foretage løbende rapportering om sine tilsyn med irakiske fængsler. Rammerne for denne rapportering er beskrevet nærmere i afsnit 2.4.3.3.5 og 2.4.3.4.5 i arbejdsudkast til IRTOT-rapport (uddrag).

Det fremgår heraf, at den danske bataljon fra den 18. juli 2003 skulle "informere" eller "orientere" de danske myndigheder om overdragelser af personer til de britiske styrker eller irakiske myndigheder. Hvis der ved de lejlighedsvis kontrolbesøg blev konstateret tegn på, at de overdragne havde lidt fysisk eller psykisk overlast eller på anden måde var blevet behandlet i strid med "gældende ret på området", skulle bataljonen underrette Hærens Operative Kommando, der igen skulle underrette Forsvarskommandoen.

Forsvarsministeren pålagde endvidere den 5. maj 2004 forsvarschefen øjeblikkeligt at oplyse, hvis det blev konstateret, at personer tilbageholdt af danske styrker var blevet udsat for overlast, hvilket af Forsvarskommandoen blev videreformidlet til Hærens Operative Kommando.

2.6.2.1 Månedrapporter

I forlængelse af ovenstående pålagde Hærens Operative Kommando den 24. maj 2004 den danske bataljon at afgive månedlige rapporteringer om situationen og status for tilbageholdte personer. Månedrapporten skulle fremsendes via kommandovejen til Forsvarskommandoen, som derefter orienterede Forsvarsministeriet om de nødvendige oplysninger, jf. arbejdsudkast til IRTOT-rapport (uddrag).

2.6.2.2 Månedssrapporten vedr. maj 2004

Den første månedssrapport, som den danske bataljon fremsendte til Forsvarskommandoen, angik maj 2004.

Det fremgår af rapportens afsnit 3, at den danske bataljon den 27. maj 2004 gennemførte et anmeldt tilsyn af to centrale fængsler i Basra by, Al Makil-fængslet og Al Meena-fængslet. I rapporten er det anført, at man under besøget havde lejlighed til at bese alt, man ønskede, ligesom de fanger, som sad i fængslerne udtrykte tilfredshed og var i udmærket fysisk stand. Den fangeansvarlige repræsentant fra militærpolitiet, som var til stede under tilsynene, fandt, at forholdene i begge fængsler var tilfredsstillende.

Om tilsynet i Al Makil-fængslet fremgår det:

"[...]De fanger, som vedrørte vort AOR blev tilset. De var i udmærket fysisk stand og havde ingen negative ting at fortælle om deres ophold. Fangerne havde tilsyn af fast læge 1 time pr. dag og ved behov. Der konstateredes ingen sundhedsfarlige forhold."
(vores fremhævelser)

Det fremgår endvidere om forholdene i Al Meena-fængslet:

3.2. [...] Under vort ophold var en enkelt celle på gårdtur om eftermiddagen ca. 50 fanger og disse sad under et større halvtag og så glade og tilfredse ud. Der var lejlighed til at bese alt, hvad vi ønskede ligesom der var uhindret adgang til fotodokumentation under hensyn til fangernes privatliv. Der var ingen fanger fra det danske område i dette fængsel, men fængslet fungerer også som ind og udslusningsfængsel." (vores fremhævelser)

2.6.2.3 Månedssrapporten vedr. juni 2004

Det fremgår af månedssrapporten for juni 2004, at der den 23. juni 2004 blev gennemført et fangetilsyn i Al Makil-fængslet i Basra by, hvor to personer, der var under dansk ansvar, sad placeret. I forlængelse af tilsynet med de to personer valgte man, at en række andre indsatte ligeledes skulle tilses med henblik på at vurdere, om der var tale om personer omfattet af dansk ansvar.

I rapporten er det anført, at en række af disse personer – som sidenhen viste sig at være under britisk eller irakisk ansvar – klagede over at være blevet mishandlet af civilt politi under deres tilfangetagelse, og at den danske militærjurist i den forbindelse henviste den britiske observatør, der var til stede under tilsynet, til at melde klagerne via egen kommandovej:

"[...] På grundlag af interview med de 15 fanger konstateres det, at 13 af fangerne enten var anholdt af UK-enheder eller af irakisk politi. [...] 8 af de 13 fanger klagede over at være mishandlet af civilt politi under deres tilfangetagelse. Herudover led 3 af sygdomme. I pkt. 2.2.7 er de enkeltes klager og sygdomme listet. Den britiske observatør spurgte, hvorledes han skulle forholde sig til disse klager, hvortil MJUR henviste ham til at melde via egen kommandovej, da samtlige klager vedrørte fanger under britisk eller irakisk ansvar." (vores fremhævelser)

2.6.2.4 Bataljonens opfølgning på klager om overgreb

På grundlag af tilsynet den 23. juni 2004 udarbejdede den danske bataljon en redegørelse vedrørende den påståede mishandling fra det irakiske politi, som blev sendt til Hærens Operative Kommando s.d. og i mere uddybende form den 30. juni 2004, og herfra videresendt til Forsvarskommandoen den 7. juli 2004.

Det fremgår af redegørelsen til Forsvarskommandoen, at den danske bataljon – efter at have rådgivet den britiske repræsentant under besøget til at melde sagen via egen kommandovej – fulgte op på sagen i relation til de britiske myndigheder. Det fremgår endvidere, at bataljonen mere konkret bl.a. ville forfølge sagen på en legal conference den 11. juli 2004, og at man ville drøfte sagen med de lokale irakiske myndigheder.

For så vidt angår de specifikke klager, der blev frembragt på tilsynet i Al Makil-fængslet, fremgår det af redegørelsen, at den danske bataljon havde rådført sig med den lokale irakiske dommer. På baggrund af tidligere meldinger og rapporter fandt man, at dommeren var en central og troværdig person i denne slags sager, hvis vurderinger burde tillægges betydning:

”2.3. DANCON har forespurgt den irakiske dommer om dennes vurdering af klagerne. Dommeren vedkender sig kendskab til en del af klagerne, men vurderer umiddelbart fire af klagerne som usande. De øvrige fire klager har dommeren ikke udtalt sig om, men han overværede såvel fremsættelsen af klagerne som undersøgelsen af de påberåbte skader. I ét af tilfældene hævdes det fra fangens side, at irakisk politi har taget bilde af hans skader for ikke at få kastet mistanke på sig. Disse billeder kunne ikke umiddelbart fremskaffes fra fangens journal på interviewtidspunktet, idet administrationskontoret var lukket.

*2.4. Dommeren vurderes, jf. tidligere meldinger og rapporter fra Irak fortsat som en **central og troværdig person i disse sager**. Han arbejder under meget svære betingelser, men må anses som det **bedst mulige kontaktpunkt ind i det irakiske justitsvæsen**. Hans vurderinger om anklagernes troværdighed **bør tillægges betydning**, idet han ikke selv er direkte anklaget part.” (vores fremhævelser)*

Endelig konkluderedes det i redegørelsen, at den danske bataljon havde draget omsorg for, at britiske og irakiske myndigheder var bekendt med klagerne, og at bataljonen havde valgt at rapportere om forholdene på trods af, at der er tale om tilbageholdte uden for dansk ansvar:

”3. Konklusion

*DANCON har efter at have hørt klagerne under besøget, **draget omsorg for, at lokale britiske og irakiske myndigheder er bekendt med klagerne**. Der er tale om forhold, som ikke kan henføres til fanger under dansk tilsynsansvar, men bataljonen har valgt at rapportere herom som følge af den fokus, der har været på området.” (vores fremhævelser)*

2.6.2.5 HOK, FKO, Forsvarsministeriet og Udenrigsministeriets opfølgning på klager om overgreb

Forsvarskommandoen orienterede den 8. juli 2004 Forsvarsministeriet om de påståede overgreb fra irakisk politi på tilbageholdte i Al Makil-fængslet i Basra by, og besvarede den 9. juli Hærens Operative Kommandos indberetning om klagerne fremført under tilsynet den 23. juli 2004.

Forsvarskommandoen anmodede i den forbindelse Hærens Operative Kommando om at tilsikre, at der blev fulgt op på sagen over for Storbritannien på legal conference den 11. juli 2004, at der på næstkommende møde i det såkaldte "Security Committee" blev fulgt op på sagen over for de irakiske myndigheder, og at der efterfølgende blev rapporteret om status i sagen til Forsvarskommandoen.

Forsvarsministeriet udarbejdede den 9. juli 2004 en notits om de påståede overgreb i Al Makil-fængslet, og det fremgår heraf, at ministeriet fandt det uhensigtsmæssigt, at man først 14 dage efter hændelsen fik en orientering fra Forsvarskommandoen.

På den baggrund konkluderede Forsvarsministeriet, at det i det kommende direktiv til de danske styrker burde præciseres, at det øjeblikkeligt skulle meldes af kommandovejen, hvis danske soldater erfarede, at der var mistanke om overgreb eller konstaterede overgreb på tilbageholdte.

Den 16. juli 2004 sendte Forsvarsministeriet derudover et brev til Udenrigsministeriet med orientering om de påståede overgreb og anmodede ligeledes Udenrigsministeriet om at tage klagerne op over for de irakiske myndigheder:

"[...] Forsvarsministeriet vil anmode den danske styrke i Irak om at tage kontakt til den britiske division for at få afklaret, hvordan Storbritannien behandler sagen, idet 6 af personerne, efter det oplyste, oprindeligt er tilbageholdt af britiske soldater. [...]"

Forsvarsministeriet skal anmode Udenrigsministeriet om at tage oplysningerne om overgreb op overfor de irakiske myndigheder og i øvrigt foretage det fornødne i sagen. Forsvarsministeriet fremsender snarest muligt rapporten fra Hærens Operative Kommando. (vores fremhævelser)

Udenrigsministeriet sendte på den baggrund den 19. juli 2004 en instruks til ambassaden i Bagdad om at anmode de irakiske myndigheder om at følge op på sagen og orienterede ved e-mail af s.d. Forsvarsministeriet herom. Udenrigsministeriet henstillede i samme forbindelse til Forsvarsministeriet, at sagen også gennem den danske bataljon blev taget op med de lokale myndigheder.

Umiddelbart inden Udenrigsministeriets instruks til ambassaden i Bagdad modtog ministeriet den 18. juli 2004 en indberetning fra ambassaden i Bagdad i anledning af, at ambassadøren havde haft en samtale med den irakiske indenrigsminister. Indberetningen var foranlediget af en tidligere anmodning fra Udenrigsministeriet vedrørende situationen for tilbageholdte efter suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering, og det fremgår, at den irakiske indenrigsminister over for den danske ambassadør erklærede, at det var hensigten hos den irakiske regering, at behandlingen af tilbageholdte i Irak

skulle foregå i overensstemmelse med menneskerettighederne. Af indberetningen fremgår det:

”[...] Ministeren erklærede, at det var den irakiske regerings hensigt at leve op til sine forpligtelser med hensyn til overholdelsen af menneskerettighederne. Dette gjaldt personer tilbageholdt såvel før som efter suverænitetsoverdragelsen [...] Det bemærkes, at præsident Al-Yawar i går under en pressekonference offentligt udtalte sig på linje med ovenstående bemærkninger fra indenrigsministeren.” (vores fremhævelser)

På tilsvarende vis modtog Udenrigsministeriet den 24. juli 2004 en indberetning fra ambassaden i Bagdad vedrørende ambassadørens samtale med den irakiske [REDACTED] Justitsminister om bl.a. behandlingen af fanger overgivet til de irakiske myndigheder. Samtalen drejede sig i vidt omfang om Iraks anvendelse af dødsstraf, men det fremgår, at den irakiske justitsminister forsikrede ambassadøren om, at fanger overgivet af de danske styrker ville blive behandlet korrekt.

Derudover fremstår det som et gennemgående tema for samtalen, at den midlertidige irakiske regering agtede at overholde menneskerettighederne, bl.a. i behandlingen af personer i irakisk varetægt.

Som opfølgning på Udenrigsministeriets e-mail af 19. juli 2004 sendte Forsvarsministeriet den 20. juli 2004 et brev til Forsvarskommandoen, hvor ministeriet bad Forsvarskommandoen om at tage sagen om påståede overgreb op med lokale myndigheder efter fornøden koordination med Storbritannien. Forsvarsministeriet anmodede i samme forbindelse om, at ministeriet blev holdt orienteret i sagen:

”[...] Forsvarsministeriet skal på baggrund heraf anmode Forsvarskommandoen om at foranstalte, at tage sagen op med de lokale myndigheder efter fornøden koordination med Storbritannien. [...] Forsvarskommandoen anmodes om at holde Forsvarsministeriet orienteret i sagen.” (vores fremhævelser)

Forsvarskommandoen anmodede på den baggrund ved telefax af 19. august 2004 Hærens Operative Kommando om at fremsende de bemærkninger, som den danske bataljon havde fremført på legal conference den 11. juli 2004, samt evt. reaktioner herpå.

Den 25. august 2004 fremsendte Hærens Operative Kommando sit svar på telefaxen, hvor man orienterede Forsvarskommandoen om, at både de britiske styrker og de irakiske myndigheder var orienteret om klagerne. De britiske styrker forsikrede om, at der var en undersøgelse i gang, mens de lokale irakiske myndigheder, trods kendskab til sagen, ikke var gået videre med klagerne:

”Hærens Operative Kommando (HOK) fremsender hermed svar på pkt. 4 i ref. a.

- 1. Jf. ref. c. fremførte DANCON/IRAK på Legal Conference 11 JUL 04, som opfølgning på de under tilsynet 23 JUN påståede overgreb af irakisk politi mod 8 nuværende fanger, de oplysnin-*

ger der tidligere er meldt om til FKO jf. ref. b. Der var ingen umiddelbar reaktion ved UK PSN, der kendte til sagen, men det blev meddelt at en undersøgelse af sagen var i gang.

2. *[...] Ved tilsynet den 23 JUN var der en UK KN (red. britisk kaptajn) med, der efterfølgende meldte om sagen gennem UK BDE (red. britisk brigade), hvorfor sagen også var kendt af UK BOE og MND (SE) (red. den britisk-ledede multinationale division for det sydøstlige Irak) på Legal Conference. Denne udskiftning af personel har besværliggjort informationsindhentningen samt rekonstruktion af mødets detaljerede indhold.*
3. *Der har ikke været nogen umiddelbar opfølgning på sagen ved de irakiske myndigheder, ud over at sagen er kendt af den lokale dommer i Al Qurnah. [...]" (vores fremhævelser og redigering)*

Hærens Operative Kommando fremsendte derudover den 31. august 2004 et referat af mødet i legal conference den 11. juli 2004 til Forsvarskommandoen, som videresendte det til Forsvarsministeriet ved fax af 2. september 2004, jf. nedenfor.

På baggrund af ovenstående orienterede Forsvarskommandoen ved telefax af 1. september 2004 Forsvarsministeriet om, hvilke skridt man havde taget i sagen. Det fremgår heraf:

"FKO kan oplyse, at den danske bataljon, som opfølgning på de påståede overgreb af irakisk politi mod 8 nuværende fanger, tog sagen op overfor den britiske division på Legal Conference den 11. juli 2004. Ved tilsynet den 23. juni 2004, hvor de formodede overgreb blev fremført, var der en britisk kaptajn til stede, som efterfølgende meldte om sagen gennem den britiske brigade. Den britiske reaktion på DANBN/Irak henvendelse den 11. juli afspejlede at briterne kendte til sagen og de kunne oplyse, at en undersøgelse af sagen var i gang.

3.MJUR ved DANBN blev taget hjem i juli 2004, hvorfor der ikke findes noget på skrift fra mødet den 11. juli 2004.

4.FKO kan endvidere oplyse, at de lokale irakiske myndigheder ved dommeren i Al Qurnah har været involveret i sagen siden 23. juni 2004." (vores fremhævelser)

Forsvarsministeriet svarede Forsvarskommandoen ved brev af 2. september 2004, idet ministeriet bl.a. anmodede Forsvarskommandoen om at blive holdt orienteret i sagen. Forsvarskommandoen afgav s.d. svar til Forsvarsministeriet.

2.6.2.6 Månedsrappporter vedr. juli til oktober

Der er ikke anført noget om tilsyn i irakiske fængsler i månedsrapporterne for juli 2004 til oktober 2004. Det manglende tilsyn skyldtes navnlig Iraks ændrede status, og at bataljonens tilsynsforpligtelse ophørte i takt med, at de personer, der i sin tid var blevet tilbageholdt af danske soldater – og som derfor var omfattet af dansk tilsynsforpligtelse – blev løsladt i september 2004.

2.7 ”Medical reports” og Retslægerådets besvarelser af 16. oktober 2017

Retslægerådet har den 16. oktober 2017 besvaret de spørgsmål, som Østre Landsret forelagde rådet ved retsbog af 8. marts 2017 vedrørende de såkaldte ”Medical Reports”, som sagsøgerne har rekvireret med henblik på den foreliggende sag.

Det fremgår af § 1 i lov om Retslægerådet, at rådet har til formål at afgive lægevidenskabelige og farmaceutiske skøn.

Forsvarsministeriet konstaterer i den forbindelse, at Retslægerådet har lagt de af sagsøgerne rekvirerede ”Medical Reports” *til grund* for deres besvarelse, jf. f.eks. besvarelsen af spørgsmål N i relation til **Sagsøger 1**. Det vil sige, at det er en forudsætning for rådets konklusioner, at de oplysninger, som ”Medical Reports” bygger på, måtte blive bevist under hovedforhandling.

Retslægerådet har efter loven ikke kompetence til at foretage en vurdering af, hvorvidt dette er tilfældet. Det er derimod en opgave for landsretten, som navnlig gennem partsforklaringer må vurdere, om sagsøgernes forklaringer om de forhold, der danner grundlag for de fremlagte ”Medical Reports”, er troværdige. Først derefter kan værdien af Retslægerådets besvarelser for den foreliggende sag vurderes.

Forsvarsministeriet kan desuden konstatere, at det af Retslægerådets besvarelser fremgår, at de foreliggende ”Medical Reports” angiver sagsøgernes symptomer, objektive fund og diagnoser, men at kriterierne for diagnoserne *ikke* er anvendt, jf. f.eks. besvarelsen af spørgsmål A i relation til sagsøger 1.

Til besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt rapporterne opfylder internationalt anerkendte kriterier for at diagnosticere PTSD i forhold til mulige torturofre, har Retslægerådet henvist til de kriterier, der fremgår af WHO ICD-10, som har været anvendt til klassifikation med diagnostiske kriterier af psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser i Danmark siden 1. januar 1994, jf. f.eks. besvarelsen af spørgsmål G i relation til sagsøger 1.

Det fremgår af de såkaldte ”Clinical descriptions and diagnostic guidelines” for lidelsen Post-traumatic stress disorder (posttraumatisk belastningsreaktion, PTSD), jf. F43.1 i WHO ICD-10 lidelser, at lidelsen som udgangspunkt ikke bør diagnosticeres, hvis der ikke er bevis for, at den opstod inden for seks måneder efter den traumatiske hændelse:

“This disorder should not generally be diagnosed unless there is evidence that it arose within 6 months of a traumatic event of exceptional severity. A ”probable” diagnosis might still be possible if the delay between the event and the onset was longer than 6 months, provided that the clinical manifestations are typical and no alternative identification of the disorder (e.g. as an anxiety or obsessive-compulsive disorder or depressive episode) is plausible. [...]”

Forsvarsministeriet skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at de *tidligste* af de interviews og undersøgelser af sagsøgerne, der danner grundlag for de fremlagte ”Medical Reports”, er foretaget den 7. december 2012, dvs. næsten 8 år efter Operation Green Desert.

For andre af de fremlagte ”Medical Reports” er undersøgelserne først gennemført i oktober 2014, dvs. næsten 10 år efter operationen.

Dertil kommer, at der ikke foreligger dokumentation i sagen for, at sagsøgerne på et tidspunkt forud herfor er blevet diagnosticeret.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse bør landsretten være opmærksom på, om de fremlagte ”Medical Reports” opfylder betingelserne i WHO ICD-10 for at stille diagnosen PTSD, at samtlige undersøgelser af sagsøgerne er gennemført væsentligt senere end de seks måneder, der udgør udgangspunktet for diagnosticering af PTSD efter WHO ICD-10 kriterierne, jf. også Retslægerådets besvarelse af spørgsmål B og E i relation til sagsøger 1.

Landsretten bør efter ministeriets opfattelse endvidere være opmærksom på, at sagsøgernes forklaringer af hændelsesforløbet i de fremlagte ”Medical Reports” i flere tilfælde er næsten identiske, jf. f.eks. side 3 og 4 i ”Medical Report” for Sagsøger 8 sammenholdt med side 3 og 4 i ”Medical Report” for Sagsøger 9

Sammenfattende gør Forsvarsministeriet gældende, at det på baggrund af ovenstående må være landsrettens afgørelse, om de foreliggende besvarelser fra Retslægerådet udgør en så sikker dokumentation for sagsøgernes lidelser som følge af Operation Green Desert den 25. november 2004, at landsretten bør fravige det almindelige udgangspunkt for behandling af sager som den foreliggende ved danske domstole, hvorefter der kræves lægelig dokumentation for lidelserne optaget umiddelbart efter den traumatiske hændelse, der har givet anledning til lidelserne.

Endelig forstår Forsvarsministeriet Retslægerådets besvarelse således, at det kan lægges til grund, at sagsøgerne Sagsøger 22 og Sagsøger 23 (   ) ikke har lægelig dokumentation for, at de som følge af hændelserne under og umiddelbart efter Operation Green Desert er blevet påført en lidelse.

For sagsøger 22 skyldes det, at der ikke er udarbejdet en ”Medical Report”, og at Retslægerådet derfor ikke har haft mulighed for at vurdere denne sagsøgers eventuelle lidelser.

For sagsøger 23 skyldes det, som anført i Retslægerådets besvarelse af spørgsmål A, B, C og F, at der ikke i den ”Medical Report”, der er udarbejdet på baggrund af samtaler med denne sagsøger, er grundlag for at konkludere, at sagsøgerens frygt for politiet skyldes hans tilbageholdelse i 2004, og at rapporten ikke opfylder de internationalt anerkendte kriterier for at diagnosticere PTSD i forhold til mulige torturofre.

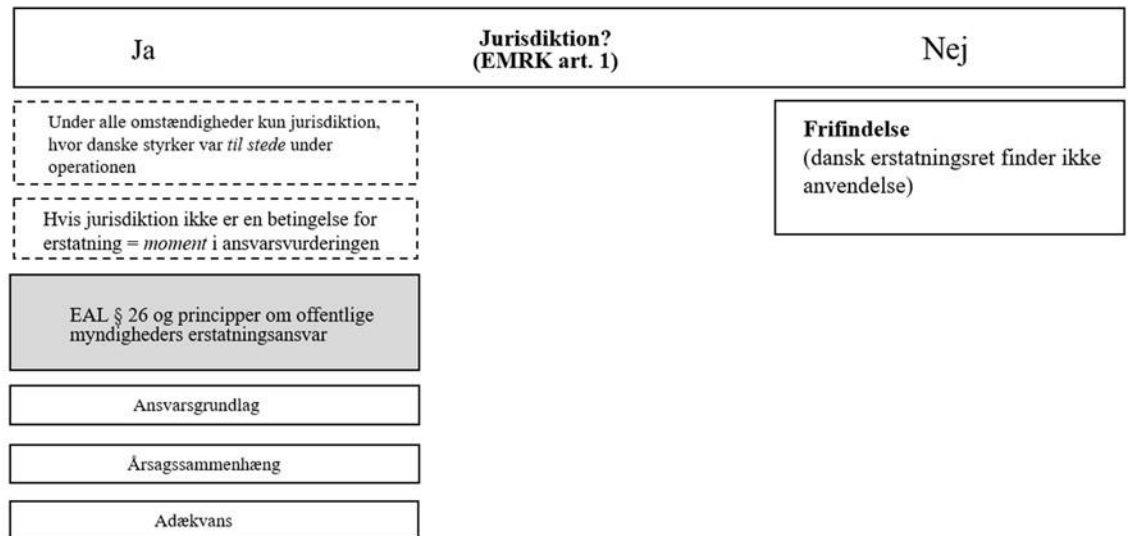
3. RETSGRUNDLAGET

Som anført i afsnit 1.4 ovenfor henvises der til processkrift S for en uddybende gennemgang af det retsgrundlag, som efter Forsvarsministeriets opfattelse bør danne rammerne for landsrettens behandling af den foreliggende sag.

Med udgangspunkt i processkrift S kan følgende illustration af retsgrundlaget opstilles:

Med udgangspunkt i processkrift S kan følgende illustration af retsgrundlaget opstilles:

Figur 1:

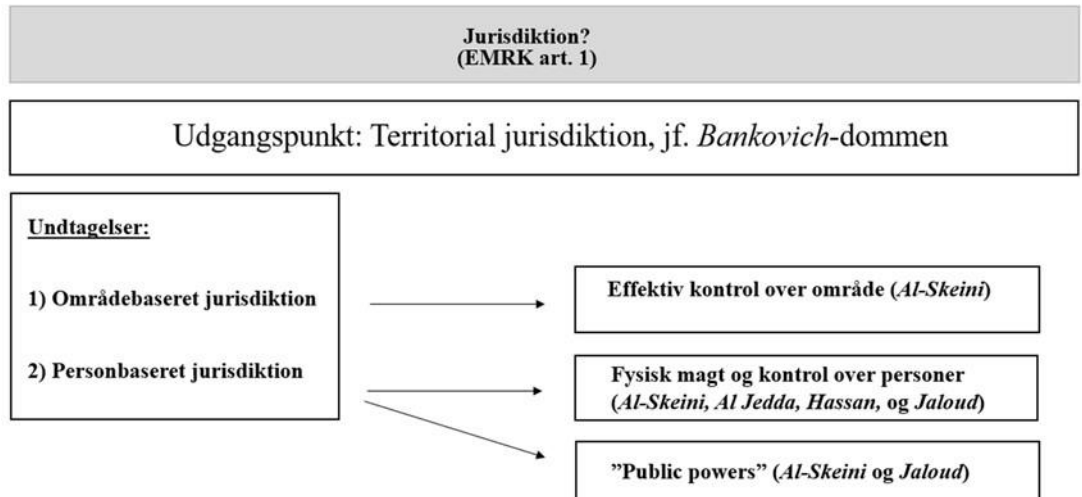

Som det fremgår af ovenstående, er det Forsvarsministeriets opfattelse, at landsretten i den foreliggende sag må starte med at tage stilling til, om danske styrker havde *jurisdiktion* over de 23 sagsøgere, og om dansk erstatningsrets regler derfor overhovedet finder anvendelse på danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert.

Spørgsmålet om jurisdiktion bør efter sagsøgtets opfattelse vurderes ud fra jurisdiktionsbegrebet i EMRK artikel 1, som er velkendt i dansk ret, udviklet gennem omfangsrig retspraksis, og som i medfør af inkorporeringsloven ”gælder her i landet”.

Rammerne for vurderingen af jurisdiktion kan med udgangspunkt i processkrift S illustreres således:

Figur 2:

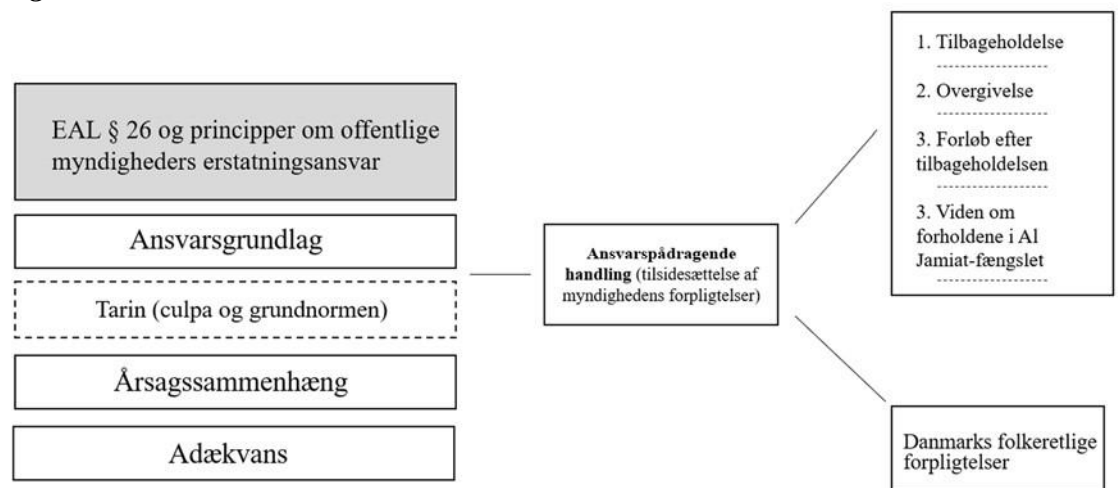

Forsvarsministeriet gør gældende, at kun hvis landsretten finder, at sagsøgerne under Operation Green Desert var omfattet af dansk jurisdiktion, jf. EMRK artikel 1, kan spørgsmålet om erstatningsbetingelserne efter erstatningsansvarslovens § 26 og reglerne om offentlige myndigheders erstatningsansvar vurderes med udgangspunkt i principperne i *Tarindommen*.

Det betyder, at de almindelige erstatningsretlige betingelser om ansvarsgrundlag, årsagssammenhæng og adækvans skal være opfyldt, ligesom Danmarks internationale forpligtelser skal inddrages i vurderingen af, hvorvidt Forsvarsministeriet har handlet ansvarspådragende.

Rammerne for vurderingen af de almindelige erstatningsbetingelser kan illustreres på følgende vis, idet der henvises til processkrift S for en uddybende redegørelse:

Figur 3:

Forsvarsministeriet gør helt overordnet gældende, at landsretten bør udvise en særlig tilbageholdenhed i sin bedømmelse af sagen.

Det er først og fremmest i relation til jurisdiktionsspørgsmålet, da der ikke efter sagsøgtets opfattelse findes retspraksis fra EMD, der er anvendelig i en sag som den foreliggende. Operation Green Desert fandt således sted *efter* suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering, hvorimod relevant eksisterende retspraksis behandler tilfælde, der fandt sted *før*.

Forskellen er efter sagsøgtes opfattelse afgørende for vurderingen af jurisdiktion. I den forbindelse bør landsretten i overensstemmelse med bemærkningerne til inkorporeringsloven ikke i sin bedømmelse af sagen gå længere, end hvad retspraksis fra EMD giver grundlag for, jf. afsnit 1.3 ovenfor.

Dernæst bør landsretten udvise tilbageholdenhed, da sagen er af en helt særlig karakter. Det vil således kunne have vidtgående konsekvenser for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder navnlig for Danmarks fremtidige muligheder for at deltage i internationale militære samarbejder, hvis landsretten finder, at Danmark på grund af deltagelsen i Operation Green Desert er ansvarlig eller medansvarlig for de irakiske styrkers handlinger, jf. afsnit 1.3 ovenfor.

4. ANBRINGENDER OVER FOR SAGSØGERNES PÅSTAND 1

4.1 Sammenfatning

Til støtte for Forsvarsministeriets påstand om *frifindelse* over for sagsøgernes påstand 1 gøres følgende anbringender gældende:

- Forsvarsministeriet er ikke erstatningsansvarlig i den foreliggende sag, idet Danmark ikke udøvede *jurisdiktion* over sagsøgerne under Operation Green Desert, jf. EMRK artikel 1, jf. nedenfor afsnit 4.2.1. Det bygger nærmere på,
  - at der ikke er retspraksis fra EMD, der understøtter sagsøgernes påstand i den foreliggende sag,
  - at hændelserne i den foreliggende sag ikke udgør sådanne ekstraordinære omstændigheder, at udgangspunktet i *Bankovich*-dommen om territorial jurisdiktion bør fraviges, hvilket bygger på,
  - at Danmark ikke havde effektiv kontrol over det danske operationsområde,
  - at danske soldater ikke udøvede fysisk magt og kontrol over sagsøgerne under Operation Green Desert, og
  - at Danmark ikke havde påtaget sig udførelsen af myndighedsopgaver, som normalt udføres af irakiske myndigheder, og som indebærer, at de irakiske styrkers handlinger undervejs og efter Operation Green Desert kan tilskrives Danmark snarere end Irak.
- Hvis landsretten skulle finde, at Danmark overhovedet udøvede jurisdiktion over sagsøgerne under Operation Green Desert, var Danmarks jurisdiktion under alle omstændigheder begrænset til at omfatte forløbet under Operation Green Desert, hvor danske styrker rent faktisk var *til stede*, jf. nedenfor afsnit 4.2.1.
- Forsvarsministeriet gør derudover gældende, at ministeriet ikke erstatningsansvarlig, da der ikke foreligger et *ansvarsgrundlag* over for sagsøgerne, jf. nedenfor afsnit 4.2.2, herunder fordi,

- at danske soldater ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert, herunder af sagsøgerne,
  - at danske styrker heller ikke overgav sagsøgerne til de irakiske styrker,
  - at danske styrker ikke i øvrigt – hverken under Operation Green Desert eller i det efterfølgende forløb – deltog i krænkende og hårdhændet behandling af sagsøgerne,
  - at danske styrker kun i ét enkelt tilfælde under Operation Green Desert overværede en behandling, som gav anledning til, at styrkerne greb ind over for behandlingen, og
  - at Forsvarsministeriet hverken vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne som en følge af deres tilbageholdelse under Operation Green Desert ville blive udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling i det irakiske Al Jamiat-fængsel i Basra, jf. nedenfor afsnit 4.2.3.
- *Subsidiært* gøres det gældende, hvis landsretten alligevel måtte finde det bevist, at danske styrker deltog i tilbageholdelsen af sagsøgerne, at danske styrker derved handlede lovligt, idet de støttede de irakiske militære styrker med udøvelsen af politi-lignende virksomhed.
- Forsvarsministeriet er under alle omstændigheder ikke erstatningsansvarlig, da der hverken er *årsagssammenhæng* eller *adækvans* mellem de danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert og den krænkende og hårdhændede behandling, som sagsøgerne angiveligt har været udsat for i Al Jamiat-fængslet i Basra, jf. nedenfor afsnit 4.2.4.
- Danmarks folkeretlige forpligtelser kan ikke føre til et andet resultat, jf. nedenfor afsnit 4.2.5, herunder da
- sagsøgte ikke i medfør af EMRK artikel 3 har handlet ansvarspådragende, og da
  - Danmarks øvrige folkeretlige forpligtelser, herunder FN's Torturkonvention, Genèvekonventionerne og det sædvaneretlige forbud mod tortur, navnlig ikke medfører et selvstændigt ansvarsgrundlag for sagsøgte.

Anbringenderne gennemgås nærmere i det følgende.

4.2 Frifindelse over for sagsøgernes påstand 1

Det gøres som nævnt gældende over for sagsøgernes påstand 1, at sagsøgte ikke er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne som følge af danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert den 25. november 2004.

4.2.1 Ikke dansk jurisdiktion

Det er sagsøgtes opfattelse, at landsretten i den foreliggende sag bør starte med en vurdering af, hvorvidt Danmark havde *jurisdiktion* over sagsøgerne under Operation Green Desert.

Sagsøgte gør gældende, at den behandling, som sagsøgerne hævder at have været udsat for i forbindelse med Operation Green Desert og efterfølgende i det irakiske Al Jamiat-fængsel i Basra, ikke fandt sted under dansk jurisdiktion. Dette bygger på,

- at, der ikke foreligger eksempler fra retspraksis fra EMD, der kan anvendes på den foreliggende sag,
- at hændelserne i den foreliggende sag ikke udgør sådanne særlige og ekstraordinære omstændigheder, at **udgangspunktet** i *Bankovich*-dommen om territorial jurisdiktion bør fraviges, hvilket bygger på,
  - at Danmark ikke havde effektiv kontrol over det område, hvor Operation Green Desert udspillede sig, herunder i den ydre ring, som blev etableret af danske soldater (*områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion*),
  - at danske soldater ikke udøvede fysisk magt og kontrol over sagsøgerne (*personbaseret ekstraterritorial jurisdiktion*), og
  - at Danmark ikke havde påtaget sig udførelsen af myndighedsopgaver, som normalt udføres af irakiske myndigheder, og som indebærer, at de irakiske styrkers handlinger undervejs og efter Operation Green Desert, kan tilskrives Danmark snarere end Irak (*personbaseret ekstraterritorial jurisdiktion*).

Der henvises til figur 2 ovenfor.

4.2.1.1 Ikke relevant retspraksis

EMD fastslog i sagen *Al-Skeini & Others v. UK (55721/07)*, at vurderingen af, hvorvidt der kan statuere ekstraterritorial jurisdiktion afhænger af de faktiske omstændigheder i hver enkelt sag.

Sagsøgte gør på den baggrund gældende, at eksisterende retspraksis fra EMD ikke kan anvendes på den foreliggende sag, da de faktiske omstændigheder heri adskiller sig væsentligt fra eksisterende retspraksis.

Det skyldes navnlig, at de hændelser, der ligger til grund for den foreliggende sag udspiller sig i tiden *efter* den 28. juni 2004, hvor suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering fandt sted. Den relevante eksisterende retspraksis fra EMD vedrører derimod hændelser, der foregik *før* overdragelsen, hvor Irak var under *besættelse*.

Med suverænitetsoverdragelsen ophørte besættelsen af Irak, og landet genoptog således det fulde ansvar for bl.a. opretholdelsen af sikkerhed i landet, jf. sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004).

Det er sagsøgtes opfattelse, at denne forskel er væsentlig for vurderingen af jurisdiktion, som grundlæggende bygger på vurderingen af, hvorvidt en stat har haft en sådan grad af myndighed over et område eller over personer til, at sta-

ten tilsvarende bør være forpligtet til at sikre rettigheder inden for dette område eller over for disse personer.

Til støtte herfor henvises til EMD's afgørelse i *Belozorov v. Russia and Ukraine* (43611/02), pr. 83-89, som angik angik ukrainske og russiske myndigheders anholdelse af en ukrainsk statsborger på ukrainsk territorium. I vurderingen af, hvorvidt anholdelsen faldt under ukrainsk eller russisk jurisdiktion, lagde EMD afgørende vægt på, at de ukrainske myndigheder – på trods af bistanden fra russisk politi – bevarede kontrollen over situationen.

Med suverænitetsoverdragelsen blev den multinationale sikringsstyrkes – og herved Danmarks – tilstedeværelse i Irak efter den 28. juni 2004 baseret på en *invitation* fra den suveræne midlertidige irakiske regering. Danmarks opgaver efter dette tidspunkt var således alene at *bistå* den midlertidige irakiske regering bl.a. med opgaven at opretholde sikkerhed i landet.

Med udgangspunkt i denne afgørende forskel er det sagsøgtes opfattelse, at kun en udvidende og dynamisk fortolkning af eksisterende retspraksis fra EMD kan føre til, at Danmark havde jurisdiktion over sagsøgerne under Operation Green Desert. En sådan fortolkning vil være i strid med bemærkningerne til inkorporeringsloven, hvor det er anført, at danske domstole bør være tilbageholdende med at anlægge en selvstændig fortolkning af EMRK.

4.2.1.2 Ikke grundlag for fravigelse af udgangspunktet om territorial jurisdiktion (*Bankovich*)

EMD har gennem retspraksis fastslået, at rettighederne og frihederne i EMRK som det helt klare **udgangspunkt** finder anvendelse på personer inden for deltagerstaternes egne territorier, jf. navnlig *Bankovich & Others v. Belgium & Others* (52207/99).

Domstolen understregede i samme forbindelse, at et ekstraterritorialt grundlag for jurisdiktion kræver en særlig og ekstraordinær begrundelse. Formålet med den ekstraterritoriale anvendelse af konventionen er således ikke at udbrede konventionen til alle dele af verden, men derimod alene at sikre, at der ikke for deltagerstaterne opstår et *retstomt rum* for konventionens rettigheder og forpligtelser.

EMD har i en række tilfælde sidenhen anvendt undtagelsen om ekstraterritorial jurisdiktion. Der henvises i den forbindelse navnlig til afsnit 5.3.1.1 i proceskrift S. Det er værd at bemærke, at domstolen ikke i disse tilfælde har *omgjort* udgangspunktet i *Bankovich*dommen, men derimod udviklet *modifikationer* hertil. Dette kommer navnlig til udtryk ved, at EMD i alle disse tilfælde henviser til udgangspunktet om territorial jurisdiktion, inden domstolen undersøger, om der er tale om ekstraterritorial jurisdiktion.

Forsvarsministeriet gør gældende, at den foreliggende sag ikke udgør et sådan særligt og ekstraordinært tilfælde, at der er grundlag for at fravige udgangspunktet om territorial jurisdiktion. Under alle omstændigheder gøres det gældende, at undtagelserne til dette udgangspunkt, jf. straks nedenfor, bør fortolkes indskrænkende, og at landsretten bør være tilbageholdende i sin fortolkning af EMD praksis i overensstemmelse med bemærkningerne til inkorporeringsloven, jf. også afsnit 1.3 ovenfor.

4.2.1.3 Ikke effektiv kontrol (områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion)

Sagsøgte gør gældende, at Danmark ikke havde en sådant *effektiv kontrol* over operationsområdet, at Danmark kan siges at have udøvet områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion over sagsøgerne under Operation Green Desert. Det skyldes,

- at den midlertidige irakiske regering i medfør af sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004) genoptog suveræniteten over Irak, og dermed overtog det *fulde ansvar* for bl.a. opretholdelsen af sikkerhed i landet,
- at den multinationale sikringsstyrke som følge heraf alene havde til opgave at *bistå* den midlertidige irakiske regering i sine opgaver,
- at Danmark hverken havde den fornødne indflydelse, kontrol eller militære styrke i området,
- at jurisdiktion på grundlag af effektiv kontrol aktiverer *alle* deltagerstatens forpligtelser i forhold til *alle* rettigheder og friheder i EMRK, og at en sådan jurisdiktionsform derfor nødvendigvis kræver, at deltagerstaten faktisk har en sådan grad af effektiv kontrol, at det er muligt for staten at sikre det fulde spektrum af konventionens rettigheder og forpligtelser,
- at EMD's statuering af effektiv kontrol under alle omstændigheder kræver en væsentlig højere grad af kontrol, end det er tilfældet for begrebet *besættelse* i den humanitære folkeret, jf. artikel 42 i Haagerkonventionen af 1907 om love og sædvaner for landkrig (Haag IV),
- at undtagelsen om områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion (baseret på effektiv kontrol over et område) hidtil kun er anvendt i tre tilfælde, ingen af hvilke er sammenlignelige med den foreliggende sag. Det må derfor lægges til grund, at der kræves en meget høj grad af kontrol for at etablere områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion, og
- at EMD omvendt ikke har henvist til undtagelsen om områdebaseret ekstraterritorial jurisdiktion i sagerne vedrørende koalitionsstyrkernes deltagelse i Irakkrigen, jf. *AlSkeini, Jaloud, Al-Jedda, Al-Saadoon & Mufdhi, Hassan og Hussein v. Albania & Others (23276/04)* (herefter "*Hussein*"). Tværtimod har EMD i sagen *Hassan v. UK (29750/09)* udtalt, at omfanget og karakteren af de britiske militærstyrkers tilstedeværelse i det sydøstlige Irak i perioden *før* suverænitetsoverladelsen den 28. juni 2004 langt fra var tilstrækkelig til, at Storbritannien kunne siges at have effektiv kontrol med området.

For så vidt angår det irakiske Al Jamiat-fængsel i Basra bemærkes det, at Basra by lå helt uden for den danske bataljons operationsområde, ligesom fængslet ikke på tidspunktet for Operation Green Desert var omfattet af dansk tilsynspligt, da der ikke sad personer, der var tilbageholdt af danske styrker. Al Jamiat-fængslet var derfor så meget desto mindre underlagt dansk effektiv kontrol.

Forsvarsministeriet gør endvidere gældende, at Danmark heller ikke kan siges at have haft effektiv kontrol – og dermed områdebaseret jurisdiktion – over området inden for den såkaldte *ydre ring*, som de danske styrker var med til at danne som led i støtten til de irakiske styrkers operation. Den ydre ring udgjorde således kun en støtte til de irakiske styrker, og havde alene til formål at sikre, at udefrakommende trusler og forstyrrelser ikke påvirkede de irakiske styrkers arbejde i området inden for den ydre ring. Det vil sige, at de danske soldater, der dannede den ”ydre ring”, primært havde deres fokus rettet mod forhold uden for ringen.

4.2.1.4 Ikke fysisk magt og kontrol (personbaseret ekstraterritorial jurisdiktion)

Sagsøgte gør gældende, at Danmark ikke havde jurisdiktion over sagsøgerne, idet Danmark ikke udøvede *fysisk magt og kontrol* over sagsøgerne under Operation Green Desert. Det skyldes,

- at danske styrker på intet tidspunkt foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert, herunder af sagsøgerne,
- at sagsøgerne på intet tidspunkt var i dansk varetægt, og at sagsøgerne derfor på intet tidspunkt kan siges at have været under dansk *kontrol*,
- at danske styrker ikke har haft myndighed over sagsøgerne, og på intet tidspunkt har været i stand til at beslutte, hvad der skulle ske med sagsøgerne under operationen, herunder hvor de skulle føres hen, eller hvornår og hvorvidt de skulle frigives.

Hvis landsretten skulle finde, at Danmark som følge af deltagelsen i Operation Green Desert helt undtagelsesvist havde jurisdiktion over sagsøgerne, gør sagsøgte endvidere gældende, at en sådan jurisdiktion under alle omstændigheder må være begrænset til at omfatte den del af hændelsesforløbet, hvor danske styrker rent faktisk var *til stede*.

Dansk jurisdiktion vil således være ophørt på det tidspunkt, hvor danske styrker vendte tilbage til Camp Danevang på **Militærbase**, og hvor de tilbageholdte fra Operation Green Desert, herunder sagsøgerne, af irakiske og britiske styrker blev ført til den britiske del af **Militærbase** (DTDF) til screening, jf. ovenfor afsnit 2.

Dette understøttes desuden af TOC-log, hvor der ikke optræder tilførsler fra radiokommunikationen vedrørende danske aktiviteter under Operation Green Desert i perioden efter, at danske styrker er vendt tilbage til Camp Danevang på **Militærbase**.

4.2.1.5 Danmark havde ikke påtaget sig udførelsen af myndighedsopgaver (personbaseret ekstraterritorial jurisdiktion)

Sagsøgte gør endvidere gældende, at Danmark ikke havde jurisdiktion over sagsøgerne, idet Danmark ikke havde påtaget sig udførelsen af myndighedsopgaver, som normalt udøves af irakiske myndigheder, og som indebærer, at de irakiske styrkers handlinger kan tilskrives Danmark snarere end Irak.

Der henvises i den forbindelse til EMD's afgørelse i *Jaloud v. Netherlands* (47708/08), som udgør det mest vidtgående eksempel fra EMD's retspraksis vedrørende personbaseret ekstraterritorial jurisdiktion.

Sagsøgte gør i den anledning gældende, at den foreliggende sag adskiller sig væsentligt fra *Jaloud*, hvilket navnlig bygger på,

- at hændelserne i *Jaloud*-sagen udspillede sig *før* suverænitetsoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering, hvorimod hændelserne i den foreliggende sag udspillede sig *efter*,
- at de hollandske styrker i *Jaloud*-sagen havde kommandoen og dermed den vedvarende kontrol over et checkpoint, som var afgørende for myndighedsudøvelse i form af opretholdelsen af sikkerhed i området, og som desuden havde til formål at udøve kontrol over de personer, der passerede igennem checkpointet,
- at de danske styrker i Operation Green Desert alene bistod de irakiske styrker med opretholdelsen af sikkerhed i området, og
- at den danske bataljon hverken havde kommando eller kontrol over de irakiske styrker, herunder i relation til planlægningen og udførelsen af Operation Green Desert, jf. afsnit 2.4.2 ovenfor,
- at Operation Green Desert var en irakisk ledet operation, der blev iværksat efter irakisk initiativ, og som baserede sig på irakiske efterretninger,
- at de danske styrkers opgave undervejs i Operation Green Desert alene var at bistå de irakiske styrker med rådgivning og støtte, ligesom de danske styrker blot etablerede den såkaldte *ydre ring* om operationsmålene, jf. ovenfor afsnit 2, og
- at de danske styrker ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert.

Samlet set gør sagsøgte gældende, at de danske styrker på intet tidspunkt har spillet en så afgørende rolle i varetagelsen af sikkerhed i området, at det kan siges, at Danmark har påtaget sig ansvaret for myndighedsopgaven i form af opretholdelse af sikkerhed, der normalt udføres af irakiske soldater.

Dertil kommer, at denne jurisdiktionsform indebærer en vurdering af, at én stat har påtaget sig jurisdiktion *i stedet for* en anden stat. Det er således sagsøgtes klare opfattelse, at det ikke i den foreliggende sag kan lægges til grund, at Danmarks involvering i Operation Green Desert har antaget et sådant omfang, at Danmark *snarere end Irak og Storbritannien* havde jurisdiktion over sagsøgerne.

4.2.2 Intet ansvarsgrundlag

Som tidligere anført er det Forsvarsministeriets opfattelse, at den foreliggende sag skal afgøres efter dansk ret, dvs. efter erstatningsansvarslovens § 26 samt principperne om offentlige myndigheders erstatningsansvar.

Det betyder, at ministeriets erstatningsansvar under alle omstændigheder er betinget af, at der foreligger et *ansvarsgrundlag*. Som Højesteret anførte i Tarin-sagen, skal Forsvarsministeriets ansvar i en sag som den foreliggende vurderes efter en culpanorm, og det er således afgørende, om der er noget at bebrejde ministeriet.

I afsnit 4.2.1 ovenfor er det gjort gældende, at Forsvarsministeriet ikke er erstatningsansvarlige i den foreliggende sag, da Danmark ikke havde jurisdiktion over sagsøgerne under Operation Green Desert. Hvis landsretten imidlertid måtte finde, at det ikke er en betingelse for Forsvarsministeriets erstatningsansvar, at der var jurisdiktion, eller at Danmark faktisk havde jurisdiktion over sagsøgerne, skal det uagtet dette, vurderes, om det fornødne ansvarsgrundlag er til stede.

Forsvarsministeriet gør i den forbindelse gældende, at der *ikke* foreligger et ansvarsgrundlag, hvilket bygger på,

- at danske styrker ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert, herunder af sagsøgerne, eller
- at danske styrker derfor heller ikke overgav sagsøgerne til de irakiske styrker,
- at danske styrker ikke i øvrigt – hverken under Operation Green Desert eller i det efterfølgende forløb – deltog i krænkende og hårdhændet behandling af sagsøgerne, herunder fordi,
  - o danske styrker kun var til stede ved operationsmålene, og derfor hverken deltog i transporten af de tilbageholdte til Camp Chindit og Militærbase , i screeningen af tilbageholdte på Militærbase , i overgivelsen af tilbageholdte til irakiske styrker, eller i eventuel krænkende behandling af tilbageholdte i Al Jamiat-fængslet i Basra,
- at danske styrker kun i ét enkelt tilfælde under Operation Green Desert overværede en behandling, der gav anledning til, at styrkerne i dette tilfælde greb ind, og
- at Forsvarsministeriet hverken vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne som en følge af deres tilbageholdelse under Operation Green Desert, ville blive udsat for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling i det irakiske Al Jamiatfængsel i Basra, jf. afsnit 4.2.3 nedenfor.
- *Subsidiært* gøres det gældende, hvis landsretten alligevel måtte finde det bevist, at danske styrker deltog i tilbageholdelsen af sagsøgerne, at danske styrker derved handlede lovligt, idet de støttede de irakiske militære styrker med udøvelsen af politi-lignende virksomhed.

Der henvises til afsnit 2.5 ovenfor og til afsnit 7 i processkrift S for en uddybende gennemgang heraf.

4.2.3 Intet ansvarsgrundlag i medfør af viden/burde-viden om forholdene i irakiske fængsler

4.2.3.1 Prøvelsen

Som anført ovenfor i afsnit 3 tog Højesteret i *Tarin*-sagen stilling til, hvorvidt Forsvarsministeriet havde handlet ansvarspådragende ved at *overgive* *Tarin* til de amerikanske styrker. Udgangspunktet for Højesterets vurdering var i den forbindelse, om Forsvarsministeriet vidste eller burde have vidst, at overgivelsen ville indebære en reel risiko for, at de overgivne ville blive udsat for inhuman behandling.

Forsvarsministeriet gør gældende, at Højesterets vurdering af ansvarsgrundlaget fra *Tarinsagen* ikke kan anvendes i den foreliggende sag, hvor sagsøgerne på intet tidspunkt har været i danske styrkers varetægt, og hvor danske styrker af samme årsag **ikke har overgivet** sagsøgerne til de irakiske myndigheder.

Tilsvarende gør sig gældende i forhold til artikel 3 i EMRK og artikel 3 i FN's Torturkonvention om staters ansvar for *udlevering* og *udvisning* af personer til andre stater.

Vurderingen af ministeriets eventuelle erstatningsansvar over for sagsøgerne må i stedet falde tilbage på, om Forsvarsministeriet kan siges at have handlet ansvarspådragende ved danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert. Som Højesteret anførte i *Tarin*-sagen, skal dette bedømmes efter en culpanorm.

Det vil sige, at det under alle omstændigheder er en betingelse for Forsvarsministeriets erstatningsansvar, at ministeriet har handlet culpøst over for sagsøgerne – at ministeriet, som det følger af principperne for offentlige myndigheders erstatningsansvar, på tilstrækkelig grov vis har tilsidesat myndighedens pligter og begået *klare fejl*. Der henvises i den forbindelse bl.a. til MAD 2016.149V, UfR 2013, side 2361H, UfR 2010, side 2142H og UfR 2003, side 1331 H.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse vil det være en særdeles vidtgående fortolkning af culpaansvaret, hvis landsretten måtte finde, at Forsvarsministeriet er ansvarlig for de britiske og irakiske styrkers behandling af personer, som på intet tidspunkt har været i danske styrkers varetægt, endsige under dansk kontrol, myndighed eller bestemmelse.

Forsvarsministeriets pligt var netop – som fastlagt i mandatet i sikkerhedsrådsresolution nr. 1546 (2004) og B 42 – at støtte de irakiske styrker i opretholdelsen af sikkerhed, og at oplære og rådgive de irakiske styrker.

Som anført ovenfor i afsnit 1.3 kan det således have vidtgående konsekvenser for Danmarks fremtidige muligheder for deltagelse i internationale militære samarbejder, hvis landsretten måtte finde, at selv denne begrænsede deltagelse i Operation Green Desert udgør en ansvarspådragende adfærd for Forsvarsministeriet.

Under alle omstændigheder kan Forsvarsministeriet i den foreliggende sag alene gøres ansvarlig i det tilfælde, at ministeriet havde *konkret og specifikt* kendskab til, at de 23 sagsøgere – hvis de blev tilbageholdt og indsat i *Al Jamiat*-

fængslet i Basra by – med en betydelig sikkerhed ville blive udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Forsvarsministeriets generelle og mere abstrakte viden om forholdene i Irak er således ikke egnet til at danne grundlag for en vurdering af, om ministeriet har handlet ansvarspådragende over for netop de 23 sagsøgere i den foreliggende sag.

Dertil kommer, at hvis landsretten måtte finde, at en mere generel og abstrakt viden om forholdene i Irak kunne danne grundlag for et ansvar for ministeriet, er det i sig selv det samme som at sige, at danske styrkers udførelse af opgaver i overensstemmelse med mandatet i folketingsbeslutning B 42 – som det var tilfældet i Operation Green Desert – *i sig selv* vil medføre en erstatningspligt for Forsvarsministeriet.

Folketinget valgte netop med B 42 at forlænge mandatet for danske styrkers tilstedeværelse i Irak med henvisning til (og således med viden om), at sikkerhedssituationen i Irak var forværret, at de irakiske sikkerhedsstyrker var under opbygning, og at de danske styrker skulle bistå de irakiske sikkerhedsstyrker med oplæring og rådgivning.

Dette var ligeledes tilfældet for Sikkerhedsrådets vedtagelse af resolution nr. 1546 (2004), som danner grundlag for folketingsbeslutning B 42.

Af samme årsag følger det, at vurderingen af ministeriets eventuelle ansvar alene må basere sig på ministeriets eventuelle viden *på tidspunktet* for de danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert.

Selv om Højesterets udfyldning af culpanormen i *Tarin*-sagen ikke kan anvendes i den foreliggende sag, er det efter Forsvarsministeriets opfattelse alligevel relevant for denne sag, at Højesteret i *Tarin*-sagen – efter at have konstateret, at danske myndigheder havde foretaget en opfølgning på oplysninger om amerikanske styrkers behandling af tilbageholdte – afstod fra at anfægte myndighedernes vurdering om, at det var forsvarligt at overgive personer til de amerikanske styrker.

De oplysninger, som sagsøger i *Tarin*-sagen mente var ansvarspådragende, var bl.a. oplysningerne i medierne om amerikanernes behandling af fanger på Guantanamo-basen på Cuba, samt udtalelser fra den amerikanske præsident George Bush og forsvarsminister Donald Rumsfeld om, at tilbageholdte under Afghanistan-krigen ikke ville blive behandlet som krigsfanger, men under alle omstændigheder dog behandlet efter principperne i Genèvekonventionerne.

I dommen lagde Højesteret således vægt på, at danske myndigheder havde foretaget en *opfølgning* på netop udtalelserne fra den amerikanske præsident og forsvarsminister med henblik på at vurdere, om der var grundlag for at ændre i sin tidligere beslutning om, at det var forsvarligt at overgive tilbageholdte til amerikanske styrker:

”Hertil bemærker Højesteret, at de danske myndigheder efter forsvarsministerens og præsidentens udtalelser i januar og februar 2002 undersøgte og overvejede, om der var anledning til at ændre

den tidligere trufne beslutning, hvorefter det var forsvarligt at overgive tilbageholdte fanger til amerikanerne. ” (vores fremhævelser)

Højesteret fandt det derefter afgørende, at danske myndigheder *vurderede*, at man fortsat havde tillid til, at amerikanske styrker ville behandle tilbageholdte i overensstemmelse med internationale forpligtelser, selv om amerikanerne ikke i lighed med Danmark havde tiltrådt Tillægsprotokol I til Genèvekonventionerne:

”Myndighederne vurderede, at man, selv om USA ikke i lighed med Danmark havde tiltrådt Tillægsprotokol I til Genèvekonventionerne og ikke ville behandle medlemmer af Taliban som krigsfanger i overensstemmelse med formodningsreglen i tillægsprotokollen, havde tillid til, at USA ville behandle tilbageholdte humanitært i overensstemmelse med sine internationale forpligtelser. Instruksen om overgivelse af fanger blev derfor fastholdt. Højesteret finder ikke grundlag for at anfægte myndighedernes vurdering.” (vores fremhævelser)

Højesteret fandt således ikke grundlag for at anfægte den vurdering, som danske myndigheder havde foretaget.

4.2.3.2 Intet ansvarsgrundlag på baggrund af Forsvarsministeriets viden om forhold i irakiske fængsler

I forlængelse af ovenstående gøres det gældende, at Forsvarsministeriet ikke havde et sådant konkret kendskab til forholdene i Al Jamiat-fængslet, at Forsvarsministeriet kan siges at have handlet ansvarspådragende over for sagsøgerne ved at deltage i Operation Green Desert. Det bygger på,

- at den danske bataljon kun i et enkelt tilfælde blev bekendt med klager over irakisk politisk mishandling af personer. Dette skete, som anført ovenfor i afsnit 2.6.2, i forbindelse med bataljonens tilsyn i Al Makil-fængslet i Basra den 23. juni 2004, jf. månedsrapport for juni 2004,
- at den foreliggende sag vedrører et andet fængsel, nemlig Al Jamiat-fængslet, hvor den danske bataljon ikke førte tilsyn, og ej heller var forpligtet til det, da der ikke dér sad personer, der oprindeligt var tilbageholdt af danske styrker, og da det var beliggende uden for det danske operationsområde,
- at de danske styrker ikke var i besiddelse af oplysninger om, at de under Operation Green Desert tilbageholdte personer skulle føres videre til Al Jamiat-fængslet efter de britiske styrkers screening af de tilbageholdte på **Militærbase**. Det var som nævnt den britiske 4. panserbrigade, som havde operativ kontrol over de danske styrker, jf. ovenfor afsnit 2.4.2, der besluttede, at screeningen på **Militærbase** skulle gennemføres uden dansk involvering, jf. ovenfor afsnit 2.5.1 og Frago 4X/058 – OP Green Desert (afsnit 3.c. (7)), og de danske styrkers rolle i Operation Green Desert var således udspillet, da de tilbageholdte personer ankom til **Militærbase**, jf. ovenfor afsnit 2.5.2,

- at det enkeltstående tilfælde, jf. ovenfor, ikke udgør det fulde billede af den danske bataljons kendskab til forholdene i Al Makil-fængslet, da man måneden forinden ligeledes havde foretaget tilsyn i fængslet, jf. månedsrapporten for maj 2004, hvor forholdene var tilfredsstillende,
- at de tilbageholdte personer, der havde fremsat klagerne, ikke var under dansk ansvar, men derimod under britisk og irakisk ansvar,
- at såvel den danske bataljon som de danske myndigheder fulgte op på disse klager, idet man gik langt for at sikre sig, at de britiske styrker og de irakiske myndigheder var bekendt med klagerne, idet
- den danske bataljon rådgav den britiske repræsentant, der var til stede under tilsynet den 23. juni 2004, om at melde sagen via sin egen kommandovej, jf. månedsrapport for juni og fulgte efterfølgende op på sagen hos de britiske myndigheder, herunder på legal conference den 11. juli 2004,
- den danske bataljon rådførte sig hos den lokale irakiske dommer, som ligeledes var til stede under tilsynet den 23. juni 2004, og som derfor var bekendt med klagerne. Bataljonen vurderede i samme forbindelse den irakiske dommer som en "central og troværdig person", jf. HOK melding til FKO,
- den danske bataljon ad kommandovejen orienterede de danske myndigheder,
- Forsvarsministeriet og Udenrigsministeriet iværksatte en omfattende sagsbehandling, da de blev orienteret om klagerne, idet ministerierne såvel gennem ambassaden i Bagdad som den danske bataljon sikrede sig, at de britiske styrker og de irakiske lokale myndigheder var orienteret om sagerne, og fulgte op på dem,
- at den danske bataljon og de danske myndigheder fik bekræftet, at de britiske styrker og de irakiske myndigheder var bekendt med klagerne, og
- at klagerne om mishandling angik forløbet omkring det lokale irakiske politis tilbageholdelse af personer, og at de således ikke gav et billede af forholdene i irakiske fængsler.

Sagsøgte gør på denne baggrund gældende, at Forsvarsministeriet ikke på tidspunktet for Operation Green Desert var i besiddelse af konkrete oplysninger om, at sagsøgerne, som følge af deres tilbageholdelse under Operation Green Desert, ville blive ført til Al Jamiatfængslet i Basra by, og at de dér ville blive udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Med udgangspunkt i Højesterets prøvelse i *Tarin*-sagen gør Forsvarsministeriet desuden gældende, at landsretten ikke i en sag som den foreliggende har grundlag for at anfægte den konkrete vurdering, som den danske bataljon og de danske myndigheder, heriblandt Hærens Operative Kommando, Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet, Udenrigsministeriet og ambassaden i Bagdad, foretog i opfølgningen af et enkeltstående tilfælde af klager om overgreb i Al Makil-fængslet i Basra by.

4.2.4 Hverken årsagssammenhæng eller adækvans i forhold til irakisk politisk behandling af sagsøgerne i Al Jamiat-fængslet

Hvis landsretten mod forventning måtte finde, at Forsvarsministeriet ved de danske styrkers blotte deltagelse i Operation Green Desert har handlet ansvars-pådragende over for sagsøgerne, gøres det gældende, at der ikke er *årsags-sammenhæng* mellem danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert og den behandling, som sagsøgerne angiveligt blev udsat for i Al Jamiat-fængslet i Basra.

Det skyldes, at de danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert hverken var *nødvendig* eller *tilstrækkelig* for den påståede behandling af sagsøgerne i Al Jamiat-fængslet i Basra, idet danske styrkers rolle i Operation Green Desert var begrænset til deltagelse i planlægningen, samt til at støtte de irakiske styrker ved at danne ydre ring om operationsmålene og bistå med bevissikring inden for ringen.

Sagsøgte gør i den forbindelse endvidere gældende, at den påståede krænkende behandling af sagsøgerne i Al Jamiat-fængslet i Basra ikke er en *adækvat* følge af danske styrkers begrænsede deltagelse i Operation Green Desert, hvilket skyldes

- at en sådan behandling af sagsøgerne ikke er en *påregnelig* følge af danske styrkers deltagelse i Operation Green Desert, navnlig idet
  - o der er tale om en regelstridig og groft uagtsom handling, og
  - o folketingsbeslutning B 42 blev vedtaget på den præmis, at det danske bidrag til den multinationale sikringsstyrke overholdt folkeretten, herunder forbuddet mod tortur, jf. bemærkningerne til Folketingets beslutningsforslag B 42 (Folketingstidende 2004-05 (1. samling), tillæg A, side 2485),
- at det vil være et nyt og særdeles vidtgående medvirkensansvar, hvis landsretten måtte finde, at Forsvarsministeriet er ansvarlig for irakiske styrkers behandling af irakiske personer, som på intet tidspunkt har været i dansk varetægt.

4.2.5 Danmarks folkeretlige forpligtelser kan ikke føre til et andet resultat

Sagsøgte gør i forlængelse af ovenstående gældende, at Danmarks folkeretlige forpligtelser ikke kan føre til et andet resultat, end at sagsøgte ikke er erstatningspligtig over for sagsøgerne. Dette bygger på,

- at Danmarks forpligtelser efter EMRK artikel 3 ikke kan medføre, at sagsøgte er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne, og
- at Danmarks øvrige folkeretlige forpligtelser, herunder ved FN's Torturkonvention, Genèvekonventionerne og det sædvaneretlige forbud mod tortur, heller ikke kan føre til, at sagsøgte er erstatningsansvarlig.

4.2.5.1 EMRK artikel 3

Forsvarsministeriet gør som tidligere anført gældende, at EMRK ikke i relation til den foreliggende sag kan tilsidesætte danske lovregler, herunder EAL § 26 og principperne om offentlige myndigheders erstatningsansvar.

Sagsøgte gør derudover gældende, at sagsøgerne ikke har godtgjort, at de som tilbageholdte under Operation Green Desert har været udsat for en krænkelse af artikel 3 i EMRK. Det er sagsøgtes opfattelse, at der i vurderingen heraf må tages hensyn til de helt særlige omstændigheder, som Operation Green Desert foregik i, jf. Hassan, para. 97.

Derudover gøres det gældende, at sagsøgte ikke kan holdes ansvarlig for irakiske styrkers handlinger under Operation Green Desert.

Dette bygger først og fremmest på, at de irakiske styrker hverken var under dansk kommando- eller kontrolforhold under Operation Green Desert, og at danske styrker ikke under udførelsen af operationen i øvrigt har forsømt at gribe ind over for irakiske styrkers hårdhændede behandling af tilbageholdte.

Dernæst bygger det på, at hverken den danske bataljon eller de danske myndigheder på tidspunktet for Operation Green Desert havde en sådan konkret viden om forholdene i irakiske fængsler, at de vidste, at sagsøgerne ville blive udsat for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling i Al Jamiat-fængslet i Basra, jf. også afsnit 4.2.3 ovenfor.

Endelig gøres det gældende, at der ikke er grundlag for, at sagsøgte holdes ansvarlig for medvirken til de irakiske styrkers eventuelle overtrædelser af EMRK artikel 3. Der er således ikke relevante eksempler fra EMD's retspraksis, der understøtter et sådan medvirkensansvar, ligesom artikel 16 i den Internationale Lovkommissions udkast til bestemmelser om statsansvar ikke kan føre til, at sagsøgte er ansvarlig for medvirken til de irakiske styrkers eventuelle krænkelse af EMRK artikel 3.

4.2.5.2 Danmarks øvrige folkeretlige forpligtelser

For så vidt angår Danmarks øvrige forpligtelser, gør sagsøgte først og fremmest gældende, at *FN's Torturkonvention* ikke kan føre til, at sagsøgte er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne. Dette bygger på,

- at Danmark har ratificeret, men ikke inkorporeret Torturkonventionen, hvilket betyder, at konventionen ikke kan udgøre et selvstændigt grundlag for sagsøgernes erstatningspåstand, idet der alene er tale om en mellemstatslig forpligtelse,
- at ansvar efter Torturkonventionen under alle omstændigheder forudsætter dansk jurisdiktion over sagsøgerne, hvilket ikke var tilfældet under Operation Green Desert, jf. afsnit 4.2.1 ovenfor,
- at Torturkonventionen ikke yder en bedre beskyttelse mod tortur end den beskyttelse, der følger af EMRK artikel 3, og
- at danske styrker under alle omstændigheder ikke ved deltagelsen i Operation Green Desert har handlet i strid med sine forpligtelser efter Torturkonventionen.

Sagsøgte gør derudover gældende, at heller ikke Danmarks forpligtelser efter Genèvekonventionerne kan føre til, at sagsøgte er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne. Dette bygger på,

- at kun Genève-konventionernes fælles artikel 3 kan være relevant at undersøge i relation til den foreliggende sag,
- at denne ikke yder en bedre beskyttelse mod tortur end den beskyttelse, der følger af EMRK artikel 3, og
- at danske styrker under alle omstændigheder ikke ved deltagelsen i Operation Green Desert har handlet i strid med sine forpligtelser efter Genèvekonventionerne.

Sagsøgte gør endelig gældende, at heller ikke Danmarks forpligtelser efter den folkeretlige sædvane om forbud mod tortur kan føre til, at sagsøgte er erstatningsansvarlig over for sagsøgerne, uanset om en sådan sædvane måtte have karakter af *jus cogens*. Det bygger på,

- at torturforbuddet – uanset om det måtte anses for en del af dansk ret eller ej – ikke kan udgøre et selvstændigt grundlag for sagsøgernes erstatningspåstand, idet der alene er tale om en mellemstatslig forpligtelse, og
- at torturforbuddet ikke yder en bedre beskyttelse mod tortur end den beskyttelse, der følger af EMRK artikel 3.

5. ANBRINGENDER OVER FOR SAGSØGERNES PÅSTAND 2

5.1 Sammenfatning

Til støtte for sagsøgtets påstand om *afvisning* over for sagsøgernes påstand 2 gøres følgende anbringender gældende:

- Sagsøgerne har ikke en *retlig interesse* i påkendelse af en påstand, som tilpligter Forsvarsministeriet at anerkende en pligt til at foranledige en særskilt undersøgelse af – uden for rammerne af denne sag – om sagsøgerne har været udsat for tortur.
- Forsvarsministeriet er desuden ikke *rette sagsøgte* i forhold til en påstand om undersøgelse af danske styrkers brud på EMRK artikel 3.

Til støtte for sagsøgtets subsidiære påstand om *frifindelse* over for sagsøgernes påstand 2 gøres følgende anbringender gældende:

- Forsvarets Auditørkorps har gennemført en række undersøgelser foranlediget af Operation Green Desert og har i ingen af disse sager fundet grundlag for at rejse tiltale mod dansk personel.

5.2 Anbringender til støtte for afvisningspåstanden

Sagsøgte forstår sagsøgernes påstand 2 således, at den angår Forsvarsministeriets pligt til at foranledige en *særskilt* undersøgelse af sagsøgernes påstande om tortur uden for rammerne af denne retssag.

Til støtte for afvisningspåstanden over for sagsøgtes påstand 2 gøres det først og fremmest gældende, at sagsøgerne ikke har en *retlig interesse* i påkendelse af en påstand, som tilpligter Forsvarsministeriet at anerkende en pligt til at foranledige en særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne har været udsat for tortur.

En sådan undersøgelsesforpligtelse kan – når den skal påkendes af domstolene – alene angå en undersøgelse inden for rammerne af civile sager eller straffesager. Som sagsøgernes påstand er formuleret, har påstanden ikke til formål at afdække et strafferetligt ansvar for brud på EMRK, men derimod alene til formål at bidrage til oplysningen af den foreliggende civile erstatningssag.

Der er således reelt tale om et anbringende til støtte for sagsøgernes påstand 1, hvilket som sådan ikke har nogen selvstændig betydning for sagsøgernes eller andres retsstilling. Sagsøgerne har således hverken en *konkret, individuel eller aktuel* interesse i denne påstand.

Det gøres derudover gældende, at Forsvarsministeriet ikke er *rette sagsøgte* i relation til sagsøgernes påstand 2.

Som anført ovenfor kan en undersøgelsesforpligtelse, som den er nævnt i sagsøgernes påstand 2 – når den skal påkendes af domstolene – alene angå en undersøgelse inden for rammerne af civile sager eller straffesager.

Hvis påstanden må forstås således, at der er tale om en strafferetlig undersøgelse, vil en sådan undersøgelse efter EMD's praksis skulle foretages af en uafhængig myndighed. I Danmark er det Forsvarets Auditørkorps, der foretager sådanne uafhængige strafferetlige undersøgelser vedrørende militært personels handlinger i tjenesten. I det omfang påstanden overhovedet kan tages under påkendelse, er det således Forsvarets Auditørkorps og ikke Forsvarsministeriet, der er *rette sagsøgte* i den foreliggende sag.

Selv hvis det antages, at det efter omstændighederne påhviler danske myndigheder at iværksætte en strafferetlig undersøgelse af det hændelsesforløb, som den foreliggende sag angår, bemærkes det endvidere, at Forsvarets Auditørkorps *allerede* har gennemført – og afsluttet – flere efterforskninger vedrørende Operation Green Desert, jf. uddrag af årsberetning 2013 fra Forsvarets Auditørkorps vedrørende "Operation Green Desert", Forsvarets Auditørkorps' skrivelse af 28. februar 2011 til sagsøgte og Forsvarets Auditørkorps' pressemeddelelse af 22. august 2016.

Auditørkorpset har under ingen af disse efterforskninger fundet grundlag for at rejse tiltale mod dansk personel og har i den forbindelse henvist til, at der ikke har været rimelig formodning for, at strafbare forhold, som forfølges af det offentlige, er begået.

5.3 Anbringender til støtte for frifindelsespåstanden

I det omfang landsretten finder, at sagsøgernes påstand 2 kan tages under påkendelse, og at det påhviler danske myndigheder at iværksætte en strafferetlig undersøgelse af det hændelsesforløb, som den foreliggende sag angår, gør sagsøgte til støtte for frifindelsespåstanden gældende, at en sådan uafhængig straf-

feretlig undersøgelse *allerede* er gennemført og afsluttet af Forsvarets Auditørkorps.

Der henvises til afsnit 5.2 straks ovenfor.

...

7. SAGSOMKOSTNINGER

Ved fastsættelse af sagsomkostninger bør landsretten tage hensyn til denne retssags særligt omfangsrige forløb, som efter Forsvarsministeriets opfattelse skyldes sagsøgernes forhold. Sagsøgerne bærer ansvaret for, at sagen har været unødigt omfangsrig, byrdefuld og tidskrævende, hvilket bør medføre, at sagsøgerne pålægges at bære sagens omkostninger.

Til støtte herfor henvises der til, at sagsøgerne, siden sagen blev anlagt af sagsøgerne den 24. oktober 2011, har afgivet 30 processkrifter, hvorimod Forsvarsministeriet har afgivet 23 – af hvilke mange alene er afgivet som svar på sagsøgernes processkrifter.

Under sagens forberedelse har der endvidere på sagsøgernes initiativ været drøftelser om en lang række overflødige processuelle spørgsmål, som bl.a. desuden har betydet, at det har været nødvendigt at afholde et stort antal forberedende retsmøder. Endelig har landsretten ved retsbog af 19. oktober 2017 – efter sagsøgernes anmodning – berammet 54 retsdage til hovedforhandlingen, hvoraf 32,5 er afsat til sagsøgernes del.

Forsvarsministeriet gør under alle omstændigheder gældende, at sagsøger 1 og 16, der optræder som såkaldte ”talsmænd” for sagsøgerne, som har givet afkald på fri proces, og for hvem Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond er indtrådt som mandatar, bør pålægges at bære sagens omkostninger.

Det fremgår i den forbindelse af retsbog af 18. oktober 2017, at fonden har erklæret og dokumenteret over for landsretten, at den råder over midler til at betale for eventuelle sagsomkostninger for sagsøger 1 og 16.

Forsvarsministeriet har den 19. april 2018 indleveret et sammenfattende processkrift (konsolideret), hvoraf fremgår følgende:

”1. INDLEDNING

Forsvarsministeriet fastholder i det hele de bemærkninger, der fremgår af ministeriets sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Denne udgave af det sammenfattende processkrift har således alene til formål at konsolidere Forsvarsministeriets sagsfremstilling og anbringender i lyset af den bevisførelse, der har fundet sted siden hovedforhandlingen blev påbegyndt den 7. november 2017.

...

Processkriftet tager af disse grunde udgangspunkt i samme struktur som det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

1.1 Overordnede betragtninger

Forsvarsministeriet fastholder de overordnede betragtninger, som er anført i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Ministeriet gør således fortsat helt grundlæggende gældende,

- at danske styrker ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert,
- at danske styrker derfor heller ikke overgav sagsøgerne til de irakiske styrker,
- at danske styrker ikke i øvrigt deltog i krænkende og unødigt hårdhændet behandling af sagsøgerne, og
- at, hvad sagsøgerne ellers måtte have været udsat for af krænkende behandling, derfor falder under de irakiske eller britiske styrkers ansvar.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse hviler sagsøgernes krav på en blanding af urigtigheder, overdrivelser og misforståelser af helt centrale omstændigheder, hvilket bør have betydning for landsrettens afgørelse af sagen.

Ministeriet mener endvidere, at ansvaret for, at disse urigtigheder, overdrivelser og misforståelser først er kommet frem under bevisførelsen, påhviler sagsøgernes advokater. Der henvises herom til afsnit 5 nedenfor.

2. DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

2.1 Hvad kan lægges til grund

Der henvises til afsnit 2.5.1 i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 ..., idet ministeriet gør gældende, at følgende forhold kan lægges til grund efter bevisførelsen.

2.1.1 Før operationen

Det havde afgørende betydning for den danske bataljons opgaveløsning, både generelt og konkret, at Irak den 28. juni 2004 havde fået suveræniteten tilbage.

- Den danske bataljon løslod i september 2004 de sidste to tilbageholdte under dansk ansvar og havde derefter ikke tilsynsforpligtelsen med yderligere tilbageholdte personer.
- Operation Green Desert var en selvstændig operation, hvor koalitionsstyrkerne *støttede* en irakisk "search and arrest" operation i Az Zubayr.
- Den danske bataljon foretog en *samlet vurdering* af en række hensyn, der var relevante i forhold til styrkens mandat, herunder af de efterretninger, der var leveret af den irakiske 602. bataljon (ING), og besluttede på den baggrund at gennemføre operationen.

- Den danske bataljon havde ikke til *opgave* at foretage tilbageholdelser under Operation Green Desert.
- Den danske bataljon havde hverken kommando eller kontrol over de irakiske styrker, da bataljonens koordination og støtte til de irakiske styrker skulle og alene kunne gennemføres under anvendelse af principperne bag NATO-begrebet ”*co-ordinating authority*”.
- Både Folketinget, regeringen og den danske bataljon havde en *generel* viden om, at kulturen i Irak var anderledes end i Danmark, og at forholdene *generelt* var mere primitive, hvilket indgik i overvejelserne ved udsendelsen af de danske styrker.

2.1.2 Under operationen

- Den danske bataljon *foretog* ikke – og medvirkede heller ikke til – at foretage tilbageholdelser under Operation Green Desert.
- Der blev skudt mod de danske og irakiske styrker på **Mål** 1, hvilket højnede beredskabet hos de danske styrker – også på **Mål** 4.
- På **Mål** 1 overværede de danske styrker kun i ét enkelte tilfælde en behandling af tilbageholdte (skalle og strips), som gav anledning til at gribe ind.
- På **Mål** 4 overværede de danske styrker ikke behandling af tilbageholdte, der gav anledning til at gribe ind. Under alle omstændigheder hørte én soldat, at der fra de britiske styrker faktisk blev grebet ind over for de irakiske styrker.
- Den danske bataljon transportererede ikke tilbageholdte under Operation Green Desert.
- Den danske bataljon havde ikke kontakt med tilbageholdte på Camp Chindit/Akka, og overværede ikke dér behandling af tilbageholdte, der gav anledning til at gribe ind eller melde.
- Den danske bataljon deltog hverken i *håndteringen* eller *screeningen* af tilbageholdte på **Militærbase** (Beduin Camp), og overværede heller ikke, at der i den forbindelse blev foretaget intime kropsundersøgelser af tilbageholdte.
- Den danske bataljon havde heller ikke *herefter* noget at gøre med sagsøgerne, herunder i forbindelse med de efterfølgende begivenheder i det irakiske fængsel i Basra by.

2.1.3 Efter operationen

- Operation Green Desert blev betragtet som en succes i bl.a. den danske bataljon og i Hærens Operative Kommando.
- Artiklerne i Al Manarah blev bl.a. af den danske bataljon vurderet som utroværdige.

- Sagsøgerne havde efter operationen *reelle* muligheder for at klage til den danske bataljon, herunder med påstand om erstatning, hvilket ville have medført, at bataljonen iværksatte en sagsbehandling af klagen.
- Sagsøgernes krav mod Forsvarsministeriet baserer sig – ligesom de krav, der er rejst mod det britiske forsvarsministerium – på urigtigheder, overdri-velser og misforståelser.

2.2 Hvad kan ikke lægges til grund

Forsvarsministeriet gør i forlængelse af ovenstående gældende, at følgende po-stulater, som sagsøgerne har fremsat under sagen, ikke kan lægges til grund.

2.2.1 Før operationen

- Den missionsforberedende uddannelse af Hold 4 var utilstrækkelig og usædvanlig.
- Der blev udarbejdet et bilag til bataljonsbefalingen, som regulerede brugen af såkaldte *combat cameras* og/eller *combat camera teams* under operatio-nen.
- Der findes senere skriftlige udgaver af den endelige danske bataljonsbefa-ling end dén (Frago 284, Amendment 1), der er fremlagt i sagen.
- Danske myndigheder havde eller burde have haft *konkret* viden om, at eventuelle tilbageholdte under Operation Green Desert ville blive udsat for tortur og/eller anden umenneskelig eller nedværdigende behandling i vare-tægten af de irakiske styrker, der efter planen deltog i Operation Green De-sert.

2.2.2 Under operationen

- Sagsøgerne blev tilbageholdt under Operation Green Desert på den måde, som sagsøgerne har beskrevet.
- Den danske bataljon havde *de facto* kommando og/eller kontrol over de irakiske styrker.
- Meldinger i TOC-loggen og journalen fra den fremskudte kommandostati-on (FCP) viser, at danske styrker foretog tilbageholdelser og overleverede de tilbageholdte til irakisk og/eller britisk varetægt.
- Den danske bataljon foretog filmoptagelser på **Mål** 1.
- Filmoptagelserne fra **Mål** 4 viser behandlingen af tilbageholdte, som ef-ter omstændighederne burde have givet anledning til, at danske soldater greb ind eller meldte om hændelsen.

2.2.3 Efter operationen

Den danske bataljon var forpligtet til at føre tilsyn med de personer, der blev tilbageholdt af irakiske styrker under Operation Green Desert.

3. FORSVARSMINISTERIETS ANBRINGENDER

3.1 Generelt om bevisbyrden

Forsvarsministeriet gør i relation til spørgsmålet om bevisbyrden fortsat gældende,

- at bevisbyrden i den foreliggende sag, i det alt væsentlige påhviler sagsøgerne,
- at den nærmere fordeling af bevisbyrden i den foreliggende sag dog kan være *dynamisk*, idet det kan vurderes specifikt for hvert af sagens temaer, om særlige hensyn gør sig gældende, og om der kan være grundlag for at vende bevisbyrden om, både den ene og anden vej,
- at Forsvarsministeriets eventuelle *oplysningspligt* i den foreliggende sag ikke uden videre medfører, at Forsvarsministeriet også bærer bevisbyrden, og at ministeriet under alle omstændigheder har opfyldt sin oplysningspligt under sagen,
- at det påhviler sagsøgerne at bevise deres stærkt usædvanlige påstande om, at den af Forsvarsministeriet udleverede eller fremlagte dokumentation er ukorrekt eller sågar falsk,
- at det fsva. EMRK påhviler sagsøgerne at bevise, at de var under dansk jurisdiktion, da de blev tilbageholdt under Operation Green Desert, og at de har været udsat for en behandling i strid med EMRK artikel 3, og
- at der i den forbindelse ikke er grundlag for at vende bevisbyrden om i relation til spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerne har været udsat for en behandling i strid med EMRK artikel 3, da det er *bestridt* af Forsvarsministeriet, at sagsøgerne på noget tidspunkt har været i dansk varetægt.

3.2 Frifindelse over for sagsøgernes påstand 1

Forsvarsministeriet fastholder de anbringender, der er nedlagt i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 til støtte for ministeriets påstand om frifindelse over for sagsøgernes påstand 1, idet ministeriet ønsker at præcisere de følgende emner.

3.2.1 Ikke dansk jurisdiktion og intet ansvarsgrundlag

Forsvarsministeriet henviser til afsnit 4.2.1 og 4.2.2 i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017, idet ministeriet fortsat gør gældende, at Danmark ikke ved sin deltagelse i Operation Green Desert udøvede *jurisdiktion* over sagsøgerne, og at de danske styrkers deltagelse i operationen under alle omstændigheder ikke er *ansvarspådragende* for Forsvarsministeriet.

Ministeriet finder ikke, at de i afsnit 2 anførte forhold giver anledning til ændring heraf.

3.2.2 Særligt om anvendelsen af combat cameras og/eller deltagelsen af et "combat camera team" i Operation Green Desert

Forsvarsministeriet forstår sagsøgernes krav således, at man som en del af kravet, påstår godtgørelse for tort på baggrund af ministeriets *tilbageholdelse* af oplysninger vedrørende såkaldte "combat camera"-optagelser, og at man base-

rer denne del af kravet på en blanding af EMRK artikel 3, 6 og 13, samt en ikke-nærmere præciseret hjemmel i FN's Torturkonvention.

Forsvarsministeriet henviser til det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017, idet ministeriet fortsat gør gældende,

- at ministeriet til fulde har *medvirket* til sagens oplysning,
- at filmoptagelsen fra **Mål** 4 allerede er fremlagt i sagen, og indgår som en del af bevisførelsen i sagen, hvorfor Forsvarsministeriets tidligere ufrugtbare søgninger efter filmoptagelserne således er irrelevante for denne sags oplysning,
- at der, som påkrævet efter EMRK artikel 3, er foretaget en række uafhængige undersøgelser navnlig af FAUK, som er foranlediget af Operation Green Desert, bl.a. med henblik på at klarlægge, om der blev filmet med yderligere kameraer under operationen, jf. navnlig tillægsekstraktens bind 2,
- at undersøgelsernes uafhængige karakter netop betyder, at Forsvarsministeriet ikke har rådighed over, hvordan undersøgelserne *tilrettelægges*, og hvilket *resultat* de fører med sig,
- at den af sagsøgerne angivne hjemmel, jf. ovenfor, ikke – som det må formodes, at sagsøgerne mener – stiller krav til, hvordan bevisførelsen i en civil sag som den foreliggende, tilrettelægges, men
  - o at hjemlen derimod navnlig skal sikre, at kontraherende stater lovgivninger er indrettet således, at tortur er strafbart, at der foretages officielle og effektive undersøgelser af påstande om tortur, og at personer, der mistænkes for at have udøvet tortur, forfølges straffetligt. Disse krav udgør ikke en del af genstanden i den foreliggende sag.

3.3 Påstande over for sagsøgernes påstand 2

Forsvarsministeriet fastholder de anbringender, der er nedlagt i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 til støtte for ministeriets påstand om afvisning, subsidiært frifindelse over for sagsøgernes påstand 2.

4. SAGSOMKOSTNINGER

Forsvarsministeriet fastholder de bemærkninger vedrørende sagsomkostninger, der fremgår af det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Det er således fortsat ministeriets opfattelse, sagsøgerne bærer ansvaret for den foreliggende sags særligt omfangsrige forløb, både under sagens forberedelse og hovedforhandling, og at det må afspejles i landsrettens fastsættelse af sagsomkostninger.

Forsvarsministeriet finder, at det ved landsrettens fastsættelse af sagsomkostninger endvidere må have betydning, at sagsøger nr. 1 og 16 frivilligt har givet

afkald på den allerede meddelte fri proces, og at de resterende sagsøgere har forhøjet deres betalingspåstand uden i samme forbindelse at ansøge om fri proces herfor.

Det er ministeriets opfattelse, at ansvaret for disse dispositioner påhviler sagsøgernes advokater.

Ministeriet finder derudover, som anført i afsnit 1.1 ovenfor, at ansvaret for, at det først under bevisførelsen er kommet frem, at sagsøgernes krav om godtgørelse hviler på en blanding af urigtigheder, overdrivelser og misforståelser af en række centrale omstændigheder, påhviler sagsøgernes advokater.

Det baserer sig på, at sagsøgernes advokater ikke i nødvendigt omfang har draget omsorg for, at sagens oplysning allerede inden indgivelse af stævning, eller under alle omstændigheder senest under sagens forberedelse, er blevet tilskåret og målrettet.”

Parterne har i det væsentlige procederet i overensstemmelse med deres sammenfattende processkrifter.

4.2. Supplerende anbringender

Sagsøgerne har til støtte for, at der ikke gælder en betingelse om jurisdiktion endvidere anført blandt andet, at sagsøgte ikke har anvist, hvilken retskilde der indeholder et sådant krav. Betingelsen om jurisdiktion er ikke udtrykt i punkt 6-8 i dokumentet om juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i MNF-I, der indgår som bilag til Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, og betingelsen er heller ikke angivet i CPA order nr. 17, hvortil der henvises i punkt 6 i Forsvarskommandoens juridiske bilag.

Ansvaret skal i overensstemmelse med bestemmelserne i det juridiske bilag og CPA order nr. 17 umiddelbart bedømmes efter dansk rets almindelige erstatningsregler for offentlige myndigheder, således som dette også er kommet til udtryk i Højesterets dom i UfR 2013.2696. Der kan ikke – som sagsøgte under hovedforhandlingen har gjort gældende – stilles krav om, at sagsøgte konkret vidste, at eventuelle tilbageholdte under operation Green Desert ville blive udsat for tortur eller mishandling i irakisk varetægt. Dette ville være udtryk for et forsætskrav, og der savnes retskildemæssigt belæg for, at uagtsom tilregnelser i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsregler ikke skulle udgøre tilstrækkeligt ansvarsgrundlag. Under alle omstændigheder må det efter bevisførelsen lægges til grund, at sagsøgte besad sådan viden.

Forsvarsministeriet har vedrørende kravet om jurisdiktion endvidere anført blandt andet, at bestemmelserne om håndtering af erstatningskrav i punkt 6-10 i bilaget til Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak om juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i MNF-I tager sigte på den situation, at de danske styrker "har foretaget sig et eller andet", f.eks. forårsaget et trafikuheld, ødelagt afgrøder på en mark eller dræbt en vandbøffel. Her opstår der ikke spørgsmål om jurisdiktion, for i de tilfælde har de danske styrker udført konkrete skadegørende handlinger. Dette gælder ikke i en situation som den foreliggende, hvor de danske styrker ikke har handlet, haft sagsøgerne i deres varetægt eller haft myndighed over dem, men alene har indgået i en selvstændig operation med henblik på at støtte gennemførelsen af en irakisk operation. I denne situation må der stilles krav om jurisdiktion som forudgående betingelse for en eventuel erstatningspligt. CPA order nr. 17, hvortil der er henvist i bilagets punkt 6, fastslår ikke, hvornår en bidragydende stats myndighed har udøvet myndighedsvirksomhed. Dette skal således afgøres efter reglerne om jurisdiktion.

Der findes ikke nationale eller folkeretlige regler, der entydigt regulerer spørgsmålet om jurisdiktion i en situation som den foreliggende. Derfor er landsretten henvist til at søge inspiration i det bedst mulige alternativ, hvilket er EMRK artikel 1 og den praksis, der er udviklet på grundlag af bestemmelsen, som er en del af dansk ret. Kravet om, at sagsøgerne skal have været undergivet dansk jurisdiktion indebærer, at sagsøgte skal frifindes, allerede fordi sagsøgerne ikke har godtgjort, at de i forbindelse med operation Green Desert havde været i dansk varetægt.

Det er under alle omstændigheder en betingelse for, at sagsøgte kan ifalde et erstatningsansvar, at ministeriet eller den danske bataljon konkret vidste, at eventuelle tilbageholdte under den konkrete operation ville blive udsat for tortur og/eller anden umenneskelig eller nedværdigende behandling i irakisk varetægt. Dette er ikke udtryk for et krav om forsæt. Det kan i denne forbindelse ikke lægges til grund, at danske myndigheder havde eller burde have haft sådan konkret viden.

5. DET RETLIGE GRUNDLAG

Erstatningsansvarsloven § 26

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, bestemmer følgende om retten til godtgørelse for tort:

”§ 26. Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.”

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) er inkorporeret i dansk ret, jf. senest lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 som ændret ved lov nr. 538 af 8. juni 2006, § 10.

Ifølge konventionens artikel 1 skal

”[d]e høje kontraherende parter ... sikre enhver person under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, som er nævnt i denne konventions afsnit I”,

der blandt andet omfatter forbuddet i artikel 3, hvorefter

”[i]ngen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.”

I konventionens artikel 6, stk. 1, er det blandt andet bestemt, at

”[e]nhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse ... i en strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser”.

Konventionen bestemmer i artikel 13 følgende om effektive nationale retsmidler imod krænkelse af rettigheder eller friheder efter konventionen:

”Artikel 13

Enhver, hvis rettigheder og friheder efter denne konvention er blevet krænkede, skal have adgang til effektive retsmidler herimod for en national myndighed, uanset om krænkelsen er begået af personer, der handler i embeds medfør.”

Bestemmelsen om effektive nationale retsmidler skal ses i sammenhæng med Menneskerettighedsdomstolens kompetence til at behandle individuelle klager, jf. artikel 34 ff., herunder artikel 41, som foreskriver:

”Artikel 41

Hvis Domstolen finder, at der er sket en krænkelse af konventionen eller de dertil knyttede protokoller, og hvis vedkommende høje kontraherende parts interne ret kun tillader delvis skadesløsholdelse, skal Domstolen om nødvendigt tilkende den forurettede part passende erstatning.”

I en dom af 27. juni 2013 gengivet i UfR 2013, s. 2696, i en sag om en afghansk statsborger (”A”), som under en militæroperation efter at være tilbageholdt af danske soldater i Afghanistan blev overgivet til amerikanske styrker og i deres varetægt angiveligt udsat for inhuman behandling, udtalte Højesteret blandt andet om ansvarsspørgsmålet:

”Om A har krav på erstatning eller godtgørelse af Forsvarsministeriet, skal afgøres efter dansk erstatningsrets regler om myndighedsansvar. Spørgsmålet er derfor, om der er noget at bebrejde myndighederne i forbindelse med tilbageholdelsen af A eller overgivelsen af ham til de amerikanske styrker.

Det må anses for en grundregel i dansk ret, at personer, som er i myndighedernes varetægt, skal behandles human og ikke udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Denne adfærdsnorm må i en sag som den foreliggende udfyldes med respekt af Danmarks internationale forpligtelser.

...

Erstatningsansvar for Forsvarsministeriet forudsætter som nævnt, at der er noget at bebrejde de danske myndigheder enten i forbindelse med tilbageholdelsen eller i forbindelse med overgivelsen til de amerikanske styrker. Ministeriet hæfter ikke på objektive grundlag for de amerikanske styrkers behandling af overgivne. Ansvar for overgivelsen forudsætter, at danske myndigheder vidste eller burde vide, at overgivelsen ville indebære en reel risiko for, at de overgivne ville blive udsat for inhuman behandling.”

Højesteret har i dom af 21. juni 2017 gengivet i UfR 2017, s. 2929, udtalt, at det følger af EMRK artikel 13 sammenholdt med princippet i erstatningsansvarslovens § 26, at en person på tålt ophold i Danmark har krav på godtgørelse for et uproportionalt indgreb i sin bevægelsesfrihed i strid med artikel 2 i EMRK Tillægsprotokol 4, hvis han efter Menneskerettighedsdomstolens praksis efter EMRK artikel 41 ville have ret til godtgørelse. Udlændingemyndighedernes synspunkt om, at erstatning eller godtgørelse er betinget af, at udlændingemyndighederne har handlet culpøst, blev således ikke taget til følge. Højesteret bemærkede herom med henvisning til Menneskerettighedsdomstolens praksis blandt andet, ”at en ret til erstatning eller godtgørelse, der er betinget af, at en offentlig myndighed har begået fejl eller forsømmelser, [udgør] imidlertid ikke et tilstrækkeligt effektivt retsmiddel efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13”.

Sidstnævnte dom er i tråd med Højesterets dom af 24. juni 2011 gengivet i UfR 2011, s. 2695, hvor Højesteret stadfæstede landsrettens fastsættelse af godtgørelse for tort efter princippet i erstatningsansvarslovens § 26 for en overtrædelse af EMRK artikel 8.

NATO Glossary of Terms and Definitions, AAP-06 (2013)

NATO Glossary of Terms and Definitions indeholder følgende definition af ”coordinating authority”:

”The authority granted to a commander or individual assigned responsibility for coordinating specific functions or activities involving forces of two or more countries or commands, or two or more services or two or more forces of the same service. He has the authority to require consultation between the agencies involved or their representatives, but does not have the authority to compel agreement. In case of disagreement between the agencies involved, he should attempt to obtain essential agreement by discussion. In the event he is unable to obtain essential agreement he shall refer the matter to the appropriate authority.”

6. LANDSRETTENS BEGRUNDELSE OG RESULTAT

6.1 Den retlige ramme for bedømmelse af sagsøgernes krav om tortgodtgørelse for tortur og inhuman behandling

Efter afslutningen af Irakkrigen og afsættelsen af Saddam Hussein i foråret 2003 var Irak besat af internationale koalitionsstyrker. Danmarks deltagelse heri hvilede overordnet set på FN’s Sikkerhedsråds resolutioner, og det danske militær blev med Folketingets samtykke i medfør af Grundlovens § 19, stk. 2, indsat i ni hold fra 2003 til 2007.

Frem til magtoverdragelsen den 28. juni 2004 blev Irak administreret af Coalition Provisional Authority (CPA), hvis administrator, **Person 1**, udstedte en række retsakter, som ifølge CPA reg. 1 havde status af lov. Den 27. juni 2004 udstedte CPA’s administrator revideret CPA order nr. 17, der blandt andet regulerede koalitionsstyrkernes retlige immunitet og de irakiske myndigheders kompetence i forhold til koalitionsstyrkerne og disses personel efter magtoverdragelsen. CPA order nr. 17 indeholdt endvidere i section 18 en bestemmelse om behandlingen af civile erstatningskrav fremsat over for blandt andet koalitionsstyrkerne, der er begrundet i ansvarspådragende handlinger eller undladelser udvist af styrkerne eller deres personel.

I perioden op til den 25. november 2004 var regeringens udsendelse af danske militære styrker til Irak hjemlet ved folketingsbeslutning B 213 af 2. juni 2004. Folketinget meddel-

te ved beslutning B 42 af 25. november 2004 samtykke til fortsat dansk bidrag til den multinationale sikringsstyrke i Irak. I bemærkningerne til beslutningsforslaget blev det over for Folketinget oplyst, at forsvarets personel under udsendelsen ville være omfattet af CPA order nr. 17 vedrørende statusforhold, og at det danske bidrag til den multinationale sikringsstyrke i Irak – som alle øvrige udenlandske tropper – ville være undergivet folkeretten, herunder den humanitære folkeret. Den multinationale sikringsstyrkes mandat i henhold til Sikkerhedsrådets resolutioner 1511 og 1546 ophørte med udgangen af 2008, jf. herved FN's Sikkerhedsråds resolution 1790 fra 2007. Efter det for landsretten oplyste lægges det til grund, at den reviderede CPA order nr. 17 forblev i kraft, indtil ophøret af den multinationale sikringsstyrkes mandat. Der er ikke for landsretten fremkommet oplysninger om, at CPA order nr. 17 efterfølgende er blevet ændret eller ophævet med virkning for allerede indtrådte skader m.v.

Sagsøgernes krav om godtgørelse for tort rejser indledningsvist spørgsmålet om, hvorvidt det er en betingelse for at indgå i en bedømmelse af kravenes berettigelse, at Forsvarsministeriet har udøvet jurisdiktion over sagsøgerne, idet Forsvarsministeriet navnlig hæfter sig ved, at overgrebene mod de civile irakiske sagsøgere påstås at være begået i Irak efter magtoverdragelsen og i givet fald altovervejende af irakiske soldater eller politifolk.

Forsvarsministeriet har under sagen for landsretten anført, at bestemmelserne i bilag 1 til Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak i punkt 6 om håndtering af erstatningskrav fra lokale borgere finder anvendelse i tilfælde, hvor danske soldater i Irak eksempelvis er kommet til at ødelægge afgrøder eller har forårsaget et trafikuheld. Betingelsen om jurisdiktion er ifølge Forsvarsministeriet imidlertid relevant i en situation som den foreliggende, hvor de danske styrker ifølge ministeriet ikke har udøvet offentlig myndighed ved at have sagsøgerne i varetægt og ikke ”har foretaget sig et eller andet”, men alene har udført en selvstændig operation med henblik på at støtte gennemførelsen af en irakisk operation.

Hertil bemærker landsretten, at det i den reviderede CPA order nr. 17, der som anført ovenfor har status af lov i Irak, i section 18 er bestemt, at blandt andet tredjemands erstatningskrav for personskade på grund af multinationale styrkers handlinger eller undladelser – for så vidt der ikke er tale om krav, der udspringer af militæroperationer – skal fremsættes over for og behandles af den troppebidragydende nations myndigheder i overensstemmelse med dette lands love, regler og procedurer. Der er – når bortses fra undtagelsen om militæroperationer – ikke i bestemmelsen skelnet mellem forskellige typer af skade, skadegø-

rende handlinger eller undladelser, således som dette er forudsat i den af Forsvarsministeriet fremførte betingelse om udøvelse af jurisdiktion, der skulle gælde for situationer som den foreliggende, men ikke f.eks. for færdselsuheld med personskade til følge.

Bestemmelsen i CPA order nr. 17 om håndtering af civile erstatningskrav er indarbejdet i punkt 6 i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, bilag 1 om juridiske aspekter af Danmarks deltagelse i den multinationale sikringsstyrke, og i direktivets punkt 6.3 er det under ”juridiske forhold” anført, at det fremgår af CPA order nr. 17, at de multinationale styrker skal respektere irakisk lovgivning, skikke og sædvaner. Bestemmelserne i det juridiske bilags punkt 6 skelner heller ikke – når bortses fra undtagelserne for ”operativ nødvendighed” og ”kamprelateret skade” – mellem forskellige typer af skade, skadegørende handlinger eller undladelser.

Den fortsatte tilstedeværelse af dansk militær i Irak efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004 har således fundet sted under den betingelse, at Danmark i sin egenskab af troppebidragydende nation ville overholde blandt andet CPA order nr. 17, hvilket også må anses for forudsat i bemærkningerne til beslutningsforslag B 42 fremsat den 4. november 2004, hvori der vedrørende statusforhold henvises til CPA order nr. 17.

Bestemmelserne i CPA order nr. 17 om immunitet og håndtering af tredjemands erstatningskrav må ses i lyset af den særlige situation, der bestod på dette tidspunkt derved, *at* egentlige kamphandlinger var afsluttet, jf. allerede bemærkningerne til beslutningsforslag B 165, *at* den multinationale sikringsstyrkes tilstedeværelse på den suveræne stat Iraks territorium navnlig beroede på anmodningen herom fra den midlertidige irakiske regering, og *at* tredjemands erstatningskrav vedrørende danske styrkers skadevoldende handlinger eller undladelser i Irak uden for tilfælde omfattet af krigens love – i mangel af anden overenskomst – ville have skullet behandles af irakiske myndigheder efter irakisk lov. Bestemmelserne udgør således en regulering til afbalancering af på den ene side de troppebidragydende nationers behov for udstrakt, men ikke absolut immunitet under den fortsatte tilstedeværelse i landet og på den anden side hensynet til, at lokale borgeres eventuelle erstatningskrav på grund af skader m.v. påført af den multinationale sikringsstyrke, som ikke udspringer af lovlige handlinger eller undladelser efter krigens love, ikke gøres illusoriske i kraft af bestemmelserne om immunitet.

Formålet med reguleringen og hensynet til den praktiske anvendelighed af bestemmelsen om håndtering af tredjemands erstatningskrav tilsiger endvidere, at skadelidte – uden at skulle være afhængig af folkeretlig indgriben fra den irakiske regerings side til håndhævelse af bestemmelsen – kan påberåbe sig denne umiddelbart over for den ansvarlige troppebidragydende nations myndigheder. Dette støttes af forklaringen fra Vidne 17 [REDACTED]¹, der var militærjurist på hold 4 under udsendelsen til Irak i 2004-2005, om, at han ville have sagsbehandlet en anmodning om erstatning fra de 23 irakere i sagen, hvis de havde rejst et krav over for bataljonen, sammenholdt med kompetencebestemmelserne vedrørende forsvarsmyndighederne i Danmark ifølge punkt 6 i det juridiske direktiv.

Landsretten finder på denne baggrund, at det retsgrundlag, der blev etableret vedrørende Danmarks styrkebidrag til den multinationale sikringsstyrke i Irak efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004, og som må anses for accepteret af Folketinget, indeholder en bestemmelse om lovvalg og værneting, som sagsøgerne i forhold til de danske myndigheder kan støtte ret på, hvorefter sagsøgernes krav skal behandles af danske myndigheder efter dansk ret. Forsvarsministeriet har ikke under sagen gjort gældende, at sagsøgernes krav er omfattet af de objektive ansvarsfrihedsgrunde om ”operativ nødvendighed” eller ”kamprelateret skade”, i hvilken forbindelse landsretten da også bemærker, at de fremsatte krav om tortgodtgørelse udspringer af påståede overgreb i form af tortur m.v., og at Forsvarsministeriet under sagen har anført, at de danske styrker ”støttede de irakiske militære styrker med udøvelsen af politilignende virksomhed”.

Bestemmelsen om lovvalg og værneting ville ikke opfylde sit formål, såfremt henvisningen til dansk ret også anses for at omfatte eventuelle betingelser i eksisterende bestemmelser, hvorefter sagens tilknytningsmomenter til Irak skal tillægges afgørende betydning ved afgørelsen af, om den danske materielle regel finder anvendelse på sagens omstændigheder. Landsretten finder derfor, at der må bortses fra sådanne nationale betingelser, medmindre det af bestemmelseens ordlyd eller motivudtalelser dertil måtte fremgå, at det har været lovgivers intention, at den mellemfolkelige ordening ikke skal respekteres.

For så vidt angår anvendelsen af den materielle beskyttelse i EMRK artikel 3, der er inkorporeret i dansk ret, finder landsretten derfor ikke anledning til at overveje, hvorvidt de ter-

---

¹ 463, 1. afsnit in fine

ritoriale betingelser i konventionens jurisdiktionsbestemmelse i artikel 1 måtte være opfyldt.

Sagsøgernes krav om godtgørelse for tort skal således bedømmes efter dansk rets almindelige erstatningsregler om offentlige myndigheders erstatningspligt, jf. også Højesterets dom af 27. juni 2013 (UfR 2013, s. 2696), under samtidig hensyntagen til EMRK artikel 3 og i øvrigt efter erstatningsansvarslovens § 26 eller princippet deri. Det bemærkes herved, at overtrædelse af EMRK artikel 3 giver ret til godtgørelse, såfremt dette ville følge af EMRK artikel 41, jf. herved artikel 13 og Højesterets domme af 24. juni 2011 (UfR 2011, s. 2695) og 21. juni 2017 (UfR 2017, s. 2929).

Landsretten finder – støttet på almindelige erstatningsretlige principper om ansvar for medvirken til skadegørende handlinger – at der ikke som anført af Forsvarsministeriet gælder en lempeligere ansvarsnorm i denne sag om dansk bistand til en irakisk operation blandt andet med henblik på anholdelse af civile irakere end den ansvarsnorm, der er fastlagt i Højesterets dom gengivet i UfR 2013, s. 2696, hvor danske styrker havde haft en afghansk statsborger i deres varetægt efter anholdelse.

Vurderingen af, om Forsvarsministeriet ved bataljonens deltagelse i operation Green Desert er ifaldet ansvar over for sagsøgerne for den behandling, de angiver at være blevet udsat for, beror således i første række på, om de danske soldater eller britiske soldater under dansk kommando har begået overgreb mod sagsøgerne, og en samlet bedømmelse af, om der i forbindelse med planlægningen af og deltagelsen i operation Green Desert i øvrigt har været noget at bebrejde ministeriet, underordnede myndigheder eller bataljonen, herunder særligt om man vidste eller burde havde vidst, at der ved gennemførelse af operationen bestod en reel risiko for, at tilbageholdte ville blive udsat for tortur m.v. i irakisk varetægt i tiden efter operationens afslutning.

6.2 Resultatet af bevisførelsen

Bevisførelsen under sagen har vedrørt en række forhold, som ikke har haft betydning for landsrettens vurdering af sagen, men som parterne har været uenige om og har tillagt stor vægt. Sagen indeholder herudover et betydeligt faktum, og der har for landsretten været en omfattende umiddelbar bevisførelse i form af parts- og vidneforklaringer. Landsretten har på denne baggrund fundet det hensigtsmæssigt nedenfor at sammenfatte resultatet af den

samlede bevisførelse. Henvisninger i fodnoter angiver placeringen af fremdragne forklaringer i dommens gengivelse heraf i afsnit 3 (Forklaringer).

6.2.1 Oplysninger om irakiske styrkers behandling af civile frem til august 2004

Hærens Operative Kommando havde forud for udsendelsen af hold 4 modtaget indberetning af 3. april 2004 fra den danske bataljon, hold 3, om en skudepisode den 23. marts 2004 i det daværende danske ansvarsområde. På baggrund af indberetningen og forklaringen fra **Vidne 57**², der var militærjurist på hold 3, lægges det til grund, at skudeepisoden involverede to officerer fra det irakiske politis specialstyrke (TSU), som havde misbrugt deres stillinger til at få iværksat en operation som led i et personligt hævntogt mod nogle bestemte personer.

Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen og Hærens Operative Kommando var endvidere bekendt med månedsrapporten for juni 2004 og rapport om fangebesøg den 23. juni 2004 fra hold 3, der indeholdt en beskrivelse af klager fra 11 indsatte i fængslet i Al Makil, og som gav anledning til opfølgende sagsbehandling i ministeriet, således som det fremgår af flere af sagens dokumenter og vidneudsagn fra militære vidner. Det fremgår af månedsrapportens punkt 2.2.7, at tre af de indsatte under den uvarslede inspektion havde klaget over astma eller hovedpine, hvilket de pågældende efter det oplyste modtog behandling for. Det fremgår videre, at den lokale dommer, som deltog i inspektionen, afviste tre af de øvrige otte klager som usande, og det bemærkes, at **Vidne 57** har forklaret, at dommeren var meget troværdig. **Vidne 57**³ har i den forbindelse endvidere forklaret, at dommeren sagde, at fire af fangerne løj, hvilket antal ligeledes er anført i melding af 7. juli 2004 fra Hærens Operative Kommando til Forsvarskommandoen vedrørende irakisk politis påståede brutalitet. Dette antal svarer imidlertid ikke til forklaringen fra **Vidne 10**, der var tjenestegørende i Forsvarskommandoen, om antallet (tre) og navnlig ikke de oprindelige angivelser i månedsrapporten, som landsretten lægger til grund. Ud af de fem tilbageværende fangeklager om mishandling, vold eller andre overgreb, som den lokale dommer ikke afviste som usande, vedrørte fire klager ifølge angivelserne i månedsrapporten forhold begået af politiet, mens det for en enkelt indsats vedkommende ikke fremgik, hvem der angiveligt havde begået overgrebene. På baggrund af **Vidne 57's**⁴ forklaring må det dog antages,

---

² 670, 2. afsnit

³ 673, 3. afsnit

⁴ 670, 1. afsnit, 672, 2. afsnit

at også denne klage vedrørte politiets adfærd, og at de fem klager alle vedrørte lokalt politi – ikke politiets specialstyrke.

Som forklaret af **Vidne 10**⁵ kunne han på det grundlag, der blev etableret, ikke afvise, at der i enkelte af tilfældene havde fundet overgreb sted, således som det også afslutningsvis blev anført af vidnet i e-mail af 16. juli 2004 til fuldmægtig **Vidne 7** i Forsvarsministeriet.

Vidne 57 bragte som forklaret⁶ af ham spørgsmålet om den hårdhændede behandling op på Legal Conference i Basra den 11. juli 2004, hvor en repræsentant for de britiske styrker og en repræsentant for de italienske styrker, begge formentlig militærjurister, var til stede. Der var enighed om, at der var tale om en generel problemstilling, således som der også er gjort bemærkning om i Forsvarsministeriets fortsatte notits af 16. juli 2004. Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at den omhandlede problemstilling drejede sig om det lokale politis hårdhændede behandling.

Det lægges endvidere til grund, at hold 3 på den anden side også havde gennemført anmeldte fængselsbesøg i maj 2004, der ikke afdækkede kritisable forhold. Det bemærkes i den forbindelse, at **Vidne 57** har forklaret, at det var efterforskningsfasen og interne- ring hos politiet, der indebar den hårdhændede behandling af fanger.

Landsretten finder ikke bevismæssigt belæg for, at der i Forsvarsministeriet, dets under- ordnede myndigheder eller på hold 3 på daværende tidspunkt var en viden, der med rime- lighed lader sig sammenfatte med **Vidne 57's** generelle udtalelse til Dagbladet Infor- mation den 20. maj 2016, som han har vedstået for landsretten, om, at ”Gu’ vidste vi da, at fangerne blev torteret!”.

Der er ikke fremkommet oplysninger om, at de danske myndigheder eller hold 3 havde konkret kendskab til, hvorledes det irakiske militær eller det irakiske politis specialstyrke behandlede lokale irakere mistænkt for terrorisme eller mulige medlemmer af lokale væb- nede oprørsstyrker.

---

⁵ 411 nederst/412 øverst

⁶ 669, sidste afsnit

6.2.2 Den missionsforberedende uddannelse af hold 4 og stabens forberedelse i øvrigt (tidligt forår 2004 til sommeren 2004)

Landsretten lægger efter de afgivne forklaringer om forsvarets missionsforberedende uddannelse til grund, at soldaterne på hold 4 – når bortses fra enkelte personer, herunder næstkommanderende i efterretningssektionen [Vidne 21], der først tilgik holdet på et senere tidspunkt – inden udsendelsen til Irak deltog i missionsforberedende uddannelse, hvor de blandt andet blev undervist i krigens love, magtanvendelsesgrundlaget og Iraks kulturelle, religiøse og historiske forhold, herunder i et vist omfang de voldelige aspekter af det irakiske samfund indtil Saddam Husseins regimes fald, som blandt andre cheftolk [Vidne 23]⁷ har forklaret for landsretten. Efter bataljonschef [Vidne 14's] forklaring⁸ lægges det endvidere til grund, at chefgruppen blev undervist i demografiske, politiske og kulturelle forhold i Irak samt andre relevante emner, herunder også med briefing om sikkerhedspolitiske emner, og at han og den øvrige del af chefgruppen var på et besøg i den danske lejr i Irak i maj 2004 for at orientere sig om forholdene, hvor han mødtes med bataljonschefen for hold 3 og den britiske brigadefører. Det præcise indhold af informationer, som bataljonschefen eller andre på hold 3 under besøget måtte have givet til [Vidne 14] og dennes stab, er ikke belyst.

Det må efter bevisførelsen endvidere antages, at der i øvrigt tilgik staben på hold 4 forskellige informationer fra hold 3. [Vidne 16]⁹, der var stabschef på hold 4, har forklaret, at militærjuristen og efterretningssektionen modtog rapporter fra hold 3, herunder om tilbageholdte, og at militærjuristen orienterede de andre i staben herom i det omfang, det var relevant. Efterretningsofficer [Vidne 22] har forklaret¹⁰, at de i efterretningssektionen ikke modtog informationer om tidligere fangeklager, ligesom militærjurist [Vidne 17]¹¹ ikke husker, at han skulle være blevet bekendt med sådanne oplysninger. [Vidne 14]¹² har ligeledes forklaret, at han ikke tidligere har set hold 3's månedsrapport for juni 2004 med beskrivelsen af fangeklager, og [Vidne 16]¹³ har forklaret, at han ikke mindes at være blevet briefet om en rapport om klager fra fanger i Irak.

---

⁷ 510, sidste afsnit

⁸ 425, 3. afsnit

⁹ 455, sidste afsnit

¹⁰ 494, sidste afsnit

¹¹ 459, 1. afsnit

¹² 425 nederst

¹³ 455, sidste afsnit

Landsretten finder på denne baggrund ikke at kunne lægge til grund, at informationer om fangeklager tilgik hold 4 inden udsendelsen til Irak. Efter de afgivne vidneforklaringer – navnlig fra Vidne 14¹⁴, næstkommanderende Vidne 15¹⁵, Vidne 16, Vidne 22 og Vidne 17 – lægges det ligeledes til grund, at soldaterne ikke som en del af missionsforberedelsen blev undervist i eller orienteret om irakiske styrkers behandling af fanger.

Det lægges efter forklaringerne fra de militære vidner endvidere til grund, at de danske soldater på hold 4 inden udsendelsen var bekendt med indholdet af soldatens handle- og meldepligt, som efter det oplyste gik ud på, at man – hvis dette kunne ske uden at bringe egen sikkerhed i fare – skulle søge at gribe ind over for overgreb eller lignende begået mod civile og i øvrigt indberette hændelsen til nærmeste foresatte.

6.2.3 Den organisatoriske placering af hold 4 under den britiske brigade i Irak

Den danske bataljon, hold 4, ankom til Irak omkring midten af august 2004, idet dog enkelte personer som anført først ankom til den danske lejr på et senere tidspunkt. Hold 4 blev således udsendt til Irak efter magtoverdragelsen den 28. juni 2004.

På baggrund af punkt 2.6 i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak og Vidne 14's forklaring lægges det til grund, at den danske bataljon, hold 4, organisatorisk var indplaceret i operativ kontrol under den sydøstlige Multinationale Division (MND (SE)), der havde delegeret den operative kontrol til den britiske 4. panserbrigade (4th Armoured Brigade) i Basraprovensen, hvilket dog ikke omfattede forhold vedrørende administration og logistik. På samme grundlag og henset til Vidne 15's forklaring lægges det endvidere til grund, at den britiske brigade inden for rammerne af den operative kontrol kunne udstede befalinger til den danske bataljon, som Vidne 14 herefter skulle sikre blev efterkommet, medmindre de ved befalingen pålagte opgaver måtte være i strid med hans beføjelser efter de danske Rules of Engagement eller ikke var sikkerhedsmæssigt forsvarlige.

---

¹⁴ 436, 2. afsnit

¹⁵ 450, 1. afsnit

I det danske MP-detachements End of Tour Report er under punkt 1 omtalt bataljonens samarbejde med IPA. Landsretten lægger på grundlag af forklaringerne fra **Vidne 14**¹⁶, chef for MP-detachementet **Vidne 29**¹⁷ og **Vidne 56**¹⁸ til grund, at IPA var civile politibetjente, som den danske bataljon samarbejdede med, men som var undergivet britisk kommando. Efter bevisførelsen må det endvidere lægges til grund, at IPA og Armour Group altovervejende var en og samme persongruppe bestående af politimentorer under britisk kommando. Det kan således ikke udelukkes, at det britiske militær havde indgået kontrakt med et privat firma om at stille politimentorer til rådighed for det britiske militær i Irak med henblik på at indgå i træning og uddannelse af de irakiske styrker, som briterne havde med at gøre, herunder i hvert fald det irakiske politis specialstyrke (TSU). Dette understøttes blandt andet af stationsleder **Vidne 54's** forklaring¹⁹ om, at han mødte de britiske politirådgivere, der var civile, privatansatte politibetjente.

6.2.4 Hold 4's ansvarsområde

Hold 4's ansvarsområde (AOR) blev med virkning fra den 31. august 2004 udvidet til at omfatte hele Basraprovinsen bortset fra Shaibaområdet og Basra by, som lå i britisk ansvarsområde. Landsretten lægger efter bevisførelsen til grund, at tildelingen af dette ansvarsområde ikke indebar, at den danske bataljons ca. 500 soldater rent faktisk havde ansvaret for at opretholde ro og orden i hele området, der ifølge **Vidne 14's** og **Vidne 15's** **██████████** forklaringer er på størrelse med Jylland. Det har således formodningen imod sig, at den danske bataljon skulle være blevet pålagt et sådant ansvar, der i lyset af styrkebidragets størrelse må anses for uoverstigeligt. Landsretten finder, at koalitionsstyrkernes anvendelse af ansvarsområder først og fremmest tjente det formål på et geografisk plan at afgrænse forskellige militære enheders opgaver over for hinanden – i dette tilfælde den danske bataljons opgaver over for den britiske brigades opgaver i Basra by og Shaibaområdet og de øvrige koalitionsstyrkers opgaver i de provinser, der grænser op til Basra. Indholdet af de opgaver, som den danske bataljon skulle udføre inden for sit ansvarsområde, beroede derimod i første række på angivelserne heraf i de til grund for missionen liggende FN-resolutioner, folketingsbeslutningerne B 213 og B 42 og Forsvarskommandoens

---

¹⁶ 442, 2. afsnit, 445, 2. afsnit

¹⁷ 549, 3. afsnit

¹⁸ 663, 2. afsnit, 667, 2. afsnit

¹⁹ 655, 1. afsnit

direktiv for Dancon/Irak. Der er heri ingen bestemmelser eller forudsætninger om, at den danske bataljon skulle have ansvaret for opretholdelse af sikkerheden i det tildelte ansvarsområde på samme måde som f.eks. en suveræn stats egne myndigheder. Den danske bataljon skulle efter magtoverdragelsen til den midlertidige irakiske regering derimod bidrage til og støtte de irakiske myndigheder i opretholdelsen af sikkerheden og medvirke til uddannelse og træning af det irakiske militær og det lokale politi.

6.2.5 Samarbejdet med de irakiske sikkerhedsstyrker (militæret, lokalt politi og politiets specialstyrke)

Den danske bataljon, hold 4, havde ikke kommando over irakiske styrker, idet bataljonen, som det fremgår af punkt 2.2, 4. afsnit, i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak og er bekræftet af flere militære vidner, i tilfælde hvor operationer skulle gennemføres i særlig tæt koordination med det irakiske militær (ING), måtte betjene sig af principperne bag begrebet ”coordinating authority”. Coordinating authority giver ifølge de afgivne forklaringer herom og NATO Glossary of Terms and Definitions, AAP-06(2013), ikke ret til at udstede ordrer. I overensstemmelse med forklaringen fra **Vidne 9**²⁰, der er chef for operationsstaben i Værnsfælles Forsvarskommando, lægges det endvidere til grund, at denne kompetencefordeling under hold 4’s mission i Irak ikke stod til at ændre af bataljonschefen eller den enkelte soldat.

Som adskillige af de afhørte militære vidner har forklaret, var en af opgaverne for den danske bataljon at bidrage til træning og uddannelse af det lokale politi (IPS) og det irakiske militær. Landsretten finder det på baggrund af blandt andet **Vidne 14’s**²¹ og **Vidne 29’s**²² forklaringer og stabens End of Tour Report, punkt 3.1.4-3.1.5, godtgjort, at bataljonens spejdereskadron og panserinfanterikompagni havde fået til opgave at uddanne henholdsvis det irakiske militærs 601. bataljon og 602. bataljon, mens den danske bataljons militærpoliti skulle støtte det lokale politi. Det fremgår af MP-detachementets End of Tour Report, at militærpolitiets styrke på 23 mand dækkede sektor 1, 2, 4 og 5, og at det var et meget stort geografisk område med 21 stationer og godt 5.000 irakiske politibetjente, hvilket antal er bekræftet af **Vidne 29**²³ for landsretten.

---

²⁰ 408, 1. afsnit

²¹ 427, 2. afsnit

²² 548, 3. afsnit

²³ 548, 3. afsnit

Der blev i forbindelse med træningen og uddannelsen af irakiske sikkerhedsstyrker løbende afholdt møder på ledelsesniveau og lavere niveau mellem den danske bataljon og de irakiske sikkerhedsstyrker. Den danske bataljon havde således blandt andet som forklaret af operationsofficer **Vidne 28**²⁴ ugentlige møder med efterretningsofficerer i den irakiske 601. og 602. bataljon, ligesom den danske bataljon sammen med de irakiske styrker udførte fælles patruljer, etablering af checkposter m.m., som indgik i bataljonens træning og uddannelse af militærets og politiets personel. Efter de afgivne forklaringer fra militære vidner sammenholdt med formålet med bataljonens tilstedeværelse i Basraprovinsen lægger landsretten til grund, at hold 4 i et vist omfang underviste det lokale politi blandt andet i håndtering af tilbageholdte under anvendelse af princippet om mindst mulig magtanvendelse. Dette støttes således af forklaringerne fra **Vidne 29**²⁵, militær politiserгент **Vidne 44**²⁶ og **Vidne 52**²⁷ samt af MP-detachementets End of Tour Report, punkt 1. Om end det efter **Vidne 44's** forklaring og End of Tour Report, punkt 1, må lægges til grund, at dette uddannelsesforløb formentlig først blev indledt efter operation Green Desert, finder landsretten det sandsynligt, at man i den danske bataljon allerede forud for operationen var bekendt med de forhold hos det lokale irakiske politi, der bevirkede, at sådan uddannelse fremstod som et relevant tiltag. Endvidere har **Vidne 17**²⁸ for landsretten forklaret, at han vil tro, at de danske soldater i undervisningen af irakiske soldater videreførte princippet om, at tilbageholdte skulle behandles humant og værdigt.

Landsretten lægger til grund, at hold 4 ikke eller kun i begrænset omfang forud for operation Green Desert havde samarbejdet med politiets specialstyrke (TSU), der hørte under det britiske ansvarsområde og blev trænet af de britiske styrker. Det lægges efter bevisførelsen endvidere til grund, at den danske bataljon ikke samarbejdede med den enhed, der i sagen er omtalt som ”Serious Crime Unit”, og som i øvrigt er ubelyst.

Den danske bataljon befattede sig generelt ikke med forholdene i Basra by, der som anført lå i det britiske ansvarsområde. Ingen af de danske soldater på hold 4 var på noget tids-

---

²⁴ 545, sidste afsnit

²⁵ 550, 2. afsnit

²⁶ 610, 2. afsnit

²⁷ 649, 3. afsnit

²⁸ 463, 2. afsnit

punkt på besøg i den fængselsfacilitet i Basra by, der er omtalt som Al Jamiat og Al-Shu'oon, og hvor "Serious Crime Unit" angiveligt hørte til. Der foreligger heller ingen oplysninger om, at nogen på hold 4 havde hørt herom forud for operation Green Desert. Det må ligeledes lægges til grund, at soldaterne på hold 4 heller ikke i øvrigt havde ærinde i fængsler eller på politistationer i Basra by.

6.2.6 Opfattelsen på hold 4 af de irakiske sikkerhedsstyrker

Det kan efter bevisførelsen lægges til grund, at det var den almindelige opfattelse på hold 4, at det lokale politi generelt var ret dårligt uddannet og udrustet og de dårligste i sammenligning med den irakiske 601. og 602. bataljon og politiets specialstyrke (TSU), at 601. og 602. bataljon var bedre uddannet og udrustet end det lokale politi, ligesom de var mere villige til at lære, og at politiets specialstyrke fremstod mere professionelt og trænet end de førnævnte enheder. Der var endvidere en oplevelse af, at det lokale politi kunne være upålideligt, som det også fremgår af stabens End of Tour Report, punkt 3.1.5.

Navnlig henset til forklaringen fra **Vidne 54**²⁹, der var næstkommanderende i MP-detachementet på hold 4, og som havde været på besøg på de lokale politistationer, og de i øvrigt foreliggende oplysninger om forholdene i Irak lægges det til grund, at fængselsceller på de lokale politistationer, som det danske militærpoliti besøgte, var af lavere standard end fængselsceller i Danmark. Det lægges på baggrund af forklaringerne fra **Vidne 37**³⁰, chef for spejdereskadronen **Vidne 47**³¹ og **Vidne 54** endvidere til grund, at faciliteterne for indsatte i sådanne fængselsceller efter danske standarder ofte var uhumske. Landsretten bemærker i denne forbindelse, at forholdene i to centrale civile fængsler, Al Makil og Al Meena, i Basra by, som er beskrevet i hold 3's månedsrapport for maj 2004, og hvorom **Vidne 57**³² for landsretten har afgivet forklaring, sandsynligvis var uændrede, mens hold 4 var udsendt til Irak, og at der formentlig som forklaret af **Vidne 57** også var andre irakiske fængsler, hvor indsatte i større antal delte celle.

---

²⁹ 660, 2. afsnit

³⁰ 590 nederst/591 øverst

³¹ 626, 1. afsnit

³² 671, 3. afsnit

Ingen af de afhørte militære vidner har – når bortses fra visse af vidnernes forklaringer om forløbet under operation Green Desert, jf. herom nedenfor – for landsretten berettet om episoder, hvor de overværede, at de irakiske sikkerhedsstyrker begik overgreb eller udøvede vold eller lignende mod civile. Adskillige vidner, herunder **Vidne 14**, **Vidne 17**, **Vidne 29**, **Vidne 44**, **Vidne 45**, militær politisergent **Vidne 46**, næstkommanderende i spejdereskadronens 1. deling **Vidne 50** og delingsfører for spejdereskadronens 3. deling **Vidne 51**, har enten direkte bekræftet, at de ikke overværede overgreb under udsendelsen til Irak, eller forklaret sig på en måde, der må forstås således.

Heroverfor står, at adskillige vidner, således **Vidne 17**, presse- og informationsofficer **Vidne 20**, sprogofficer **Vidne 24**, **Vidne 35**, **Vidne 36**, **Vidne 37**, **Vidne 44** og **Vidne 53**, har forklaret eller bekræftet, at der blandt de danske soldater blev snakket, gjort antagelser eller lignende om, at man som civil iraker risikerede at blive udsat for overgreb eller anden hårdhændet behandling, hvis man kom i de irakiske styrkers varetægt, idet **Vidne 44's**³³ udsagn herom dog alene retter sig mod det lokale politi. **Vidne 22** har ligeledes forklaret³⁴, at det var almen kendt i den danske bataljon, at der var risiko for mishandling af fanger i irakiske fængsler. Udsagnene er fremkommet fra personer med forskellig rang, placering og opgaver i den danske bataljon, herunder fra personer der var ude i felten. Særligt den omstændighed, at **Vidne 17**, der indgik i **Vidne 14's** stab som militærjurist med ansvar for de juridiske aspekter af missionen, har forklaret³⁵ om sådan snak, understøtter, at der således blandt en ikke ubetydelig andel af de danske soldater på hold 4 blev talt om eller reflekteret over risikoen for, at lokale kunne blive udsat for overgreb eller lignende af de irakiske styrker. Landsretten bemærker i denne forbindelse også, at **Vidne 57**³⁶, der var udsendt på hold 3, tilsvarende har forklaret, at befolkningen vidste, at man kunne komme ud for en meget hårdhændet behandling, der kunne antage karakter af tortur, hvis man kom i det lokale politis varetægt.

---

³³ 615, 3. afsnit

³⁴ 494, sidste afsnit

³⁵ 461, 2. afsnit

³⁶ 669, 2. afsnit, 672, 2. afsnit

Vidneudsagnene herom har i et vist omfang endvidere inddraget Iraks anderledes kultur og voldelige fortid under Saddam Hussein. Således har eksempelvis cheftolk **Vidne 23** forklaret om en generel drøftelse med øvrige sprogofficerer inden udsendelsen om, ”at samarbejdet med irakiske sikkerhedsstyrker i et land, der var gennemsyret af en kultur, hvor overgreb forekom, indebar en risiko for, at civile blev mishandlet”. Betydningen af Iraks ikke fjerne voldelige fortid understøttes af bemærkningen i udkast til rapport i Forsvarskommandoens Irak-undersøgelse (IRTOT-rapporten) om, at ”Iraks fortid har betydet, at den danske opgaveløsning foregik i en ”hård og kontant” kultur, der var præget af etnisk og religiøs betinget favorisering og forfølgelse af egeninteresser fra såvel borgeres som myndighedspersoners side”. Henset til denne vurdering i udkastet til IRTOT-rapporten og efter **Vidne 22's**³⁷ og **Vidne 23's**³⁸ forklaringer lægger landsretten endvidere til grund, at der forekom tilfælde, hvor det fremstod som en risiko, at de irakiske styrker i samarbejdet med bataljonen kunne have skjulte dagsordener.

Der er ikke fremkommet oplysninger om, at man på hold 4 havde konkret kendskab til, hvorledes det irakiske militær eller det irakiske politis specialstyrke behandlede lokale irakere mistænkt for terrorisme eller mulige medlemmer af lokale væbnede oprørsstyrker.

6.2.7 Principper for hold 4's eventuelle tilfangetagelser og håndtering af fanger

Det lægges efter bevisførelsen til grund, at hold 4 så vidt muligt skulle afholde sig fra tilfangetagelser. Eventuel dansk tilfangetagelse af lokale var undergivet de særlige betingelser og procedurer, som er beskrevet i direktivet for magtanvendelse, herunder at sådanne tilbageholdte som forklaret af **Vidne 11**³⁹, der var militærjurist i Forsvarskommandoen, ikke måtte overgives til irakiske myndigheder på grund af risikoen for dødsstraf. Efter **Vidne 11's** forklaring⁴⁰ om baggrunden for udarbejdelsen af Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak og tidligere ambassadør **Vidne 59's**⁴¹ forklaring om sin samtale med den irakiske **Justitsminister**, som tilkendegav, at man ikke kunne undgå indførelse af dødsstraf i Irak, lægger landsretten til grund, at dødsstraf blev genindført i Irak før udstedelsen den 1. september 2004 af Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak.

---

³⁷ 497, 2. og 3. afsnit

³⁸ 507, sidste afsnit/508, 1. afsnit

³⁹ 416, 2. afsnit

⁴⁰ 414, 2. og 3. afsnit/415, 1. afsnit

⁴¹ 676, 3. afsnit

Irakernes håndtering af egne fanger, der ikke er omtalt i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, blev – med forbehold for soldatens handle- og meldepligt – i øvrigt anset for et rent irakisk anliggende efter magtoverdragelsen. Der var således navnlig ikke fastlagt bestemmelser om, at den danske bataljon skulle føre tilsyn med sådanne fanger i irakiske fængsler inden for det danske ansvarsområde.

Det følger endvidere af punkt 19, 2. afsnit, i magtanvendelsesdirektivet, at ved opgaveløsning i samarbejde med irakiske sikkerhedsstyrker, hvor disse foretog anholdelse, skulle denne betragtes som en selvstændig irakisk anholdelse og dermed ikke en overdragelse af tilbageholdte fra danske styrker til irakiske myndigheder.

6.2.8 Sikkerhedssituationen i det sydlige Irak i efteråret 2004

Det fremgår af Forsvarets Efterretningstjenestes trusselsvurderinger i bemærkningerne til såvel beslutningsforslag B 213 som B 42, at truslen for angreb mod danske styrker og terroristruslen vurderedes som høj i det sydlige Irak. På baggrund af forklaringerne fra tidligere forsvarschef [Vidne 8]⁴², [Vidne 14]⁴³, [Vidne 15]⁴⁴, [Vidne 22]⁴⁵, chef for operationssektionen [Vidne 26]⁴⁶, [Vidne 42]⁴⁷ og [Vidne 47]⁴⁸ samt månedsrapporterne for september og oktober 2004 og stabens End of Tour Report punkt 2.1 lægges det til grund, at sikkerhedssituationen i den sydlige del af Basraprovinen i efteråret 2004 var forværret blandt andet med et stigende antal vejsidebomber i området og tilfælde af mindre raketangreb ind over [Militærbase], hvor bataljonens lejr, Camp Danevang, var placeret.

6.2.9 Planlægningen af operation Green Desert

6.2.9.1 Den indledende fase i planlægningen

Landsretten lægger efter bevisførelsen til grund, at en repræsentant for det irakiske militærs 602. bataljon i november 2004 mundtligt – formentlig over for forbindelsesofficer

---

⁴² 402, 1. afsnit

⁴³ 429, 1. afsnit, 430, 2. afsnit, 443, 4. afsnit

⁴⁴ 446, 5. afsnit

⁴⁵ 496, 2. afsnit in fine

⁴⁶ 526, 1. afsnit, 536, 2. afsnit

⁴⁷ 604, 2. afsnit

⁴⁸ 630, 1. afsnit

Vidne 28 som forklaret af **Vidne 26**⁴⁹ – anmodede om den danske bataljons støtte til at gennemføre en ”search and arrest” operation mod et antal mål i og omkring Az Zubayr i Basraprovinen. Byen lå omkring fem kilometer fra den danske lejr. Efter **Vidne 23's** forklaring⁵⁰ lægges det endvidere til grund, at den irakiske 602. bataljon efter at være blevet anmodet herom ca. to uger før operation Green Desert fremkom med en skriftlig, udateret efterretningsrapport på arabisk, som vidnet herefter oversatte til dansk. Rapporten omhandler to mål (**Mål** 4 a og b samt **Mål** 3) ud af de fire mål, der indgik i den senere planlagte ”search and arrest” operation.

På baggrund af **Vidne 23's**⁵¹ forklaring lægges det endvidere til grund, at den irakiske efterretningsofficer, som præsenterede den danske bataljon for efterretningsoplysninger vedrørende målene, var en unavngiven officer, der ikke er identisk med **Major 2**, som blandt andre **Vidne 28**⁵² har omtalt og vurderede var troværdig. Det lægges endvidere til grund, at **Vidne 22** vurderede, at efterretningsofficeren fremstod utroværdig, herunder fordi efterretningsofficeren under en køretur med blandt andre vidnet ikke var i stand til at udpege målene på stedet som også forklaret af **Vidne 27**⁵³, der var kaptajn i operationssektionen. Landsretten finder det endvidere godtgjort, at **Vidne 22** gav udtryk herfor i hvert fald over for **Vidne 23** og sandsynligvis også over for andre medlemmer af **Vidne 14's** stab på et af de indledende stabsmøder vedrørende planlægning af operation Green Desert. Blandt de afhørte vidner er det dog alene **Vidne 23**, der konkret erindrer, at **Vidne 22** gav udtryk for, at kilden var utroværdig. Herudover har **Vidne 26** forklaret, at han ved, at **Vidne 22** var bekymret over, om den irakiske efterretningsofficer havde udtænkt et sekterisk plot⁵⁴.

Vidne 22 var ”lead planner” på efterretningsdelen til brug for operationen, og det lægges til grund, at han udarbejdede operationens target folder, hvori det under punkt 1.4 ”Justification” er angivet, at oplysningerne om målene ikke kunne bekræftes af andre kilder. Kvaliteten af efterretningerne blev drøftet under et af de indledende stabsmø-

---

⁴⁹ 526 nederst/527 øverst

⁵⁰ 507, 3. afsnit

⁵¹ 508, 1. afsnit

⁵² 546, 3. afsnit

⁵³ 538, 2. afsnit

⁵⁴ 536, 1. afsnit

der, således som **Vidne 16**⁵⁵ og **Vidne 26**⁵⁶ har forklaret. Landsretten finder efter de afgivne forklaringer, herunder **Vidne 26's** forklaring⁵⁷ om, at han ikke kan genkende, at **Vidne 22** insisterende skulle have fremført sin bekymring, dog ikke bevismæssigt grundlag for at antage, at **Vidne 22's** bekymring ved kildens troværdighed skulle være blevet undertrykt i forbindelse med planlægningen af operation Green Desert, eller at **Vidne 14** skulle have beordret ham til at ændre klassificeringen af kilden i target folder'en fra en utroværdig kilde til en kilde, hvis oplysninger ikke kan verificeres. **Vidne 22's** forklaring herom støttes ikke af andre oplysninger i sagen, og det lægges på denne baggrund og under hensyn til forklaringerne afgivet navnlig af **Vidne 14**, **Vidne 16**, **Vidne 21** og **Vidne 26** om planlægningen af operationen til grund, at bataljonens klassificering af kilden er sket ud fra en sædvanlig militærfaglig vurdering. Landsretten finder det i overensstemmelse hermed endvidere godtgjort, at target folder'en, herunder beskrivelsen af de fire mål og angivelsen af trusselsniveauet til "medium/high", blev udarbejdet på grundlag af en sædvanlig militærfaglig vurdering og bearbejdning af efterretningsoplysningerne. Dette er efter landsrettens vurdering ikke ensbetydende med, at enhver risiko for, at efterretningsoplysningerne kunne være fejlbehæftede eller indeholde misinformation, var elimineret. På baggrund af navnlig **Vidne 8's**⁵⁸ og **Vidne 26's**⁵⁹ forklaringer og de i øvrigt foreliggende oplysninger om stabens planlægning af operationen må det imidlertid lægges til grund, at det ikke er og heller ikke dengang var usædvanligt, at en militæroperation planlægges og gennemføres på grundlag af efterretningsoplysninger, som ikke kan verificeres.

Efterretningsgrundlaget, der således ikke lod sig verificere, pegede på, at der i de fire mål i og omkring Az Zubayr var blandt andet automatiske håndskydevåben (AK-47'ere), mortersystemer, 107 mm-raketter og tændsatser til vejsidebomber samt personer med tilknytning til forskellige oprørsgrupper.

Trusselsbilledet og oplysningerne om, hvad der muligt kunne findes i de fire mål, **Mål** 1, 2, 3, 4 a og b, indgik i stabens drøftelser om, hvorvidt den danske bataljon burde støtte

---

⁵⁵ 457, 1. afsnit

⁵⁶ 525, 2. afsnit

⁵⁷ 536, 1. afsnit

⁵⁸ 402, 2. afsnit

⁵⁹ 533, 2. afsnit midt

operationen. På baggrund af **Vidne 14's**⁶⁰ og **Vidne 16**⁶¹ forklaringer og henset til de opgaver, hold 4 generelt havde med hensyn til uddannelse og træning af irakisk politi og militær, lægges det endvidere til grund, at det ligeledes indgik i grundlaget for beslutningen om at støtte de irakiske styrker under operationen, at den danske bataljon derved kunne få et indtryk af, hvor langt de var i uddannelsen af de irakiske styrker, og at operationen således også tilgodeså uddannelsesmæssige formål.

Bataljonen udstedte den 22. november 2004 kl. 22.00 lokal tid en warning order om operation Green Desert, der omhandlede de fire mål. Det var den britiske brigade, der skulle udstede befaling om dens gennemførelse, således som **Vidne 26** har forklaret⁶². Den danske bataljon skulle som anført i dokumentets punkt 1.2.1 støtte det irakiske militær (ING) og politiets specialstyrke (TSU) i deres "Arrest and Search Op" i Az Zubayr ved at danne ringforstærkning og mentorere og monitorere arrestation og søgning. Hovedindsatsen skulle rettes mod pågribelsen af antiirakiske styrker (AIF) og efterfølgende fjernelse af ulovlige våben og eksplosiver fra målene. Det var allerede på daværende tidspunkt planen, at det britiske Corrunna Company skulle indgå i operationen, idet den danske bataljon skulle have operativ kontrol over denne enhed, og at den irakiske 601. og 602. bataljon samt politiets specialstyrke skulle have "lead" på operationen. Det må på grundlag af punkt 2.2, 4. afsnit i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak, vidneforklaringer for landsretten – navnlig **Vidne 26's** forklaring om planlægningen af operationen – og indholdet af warning order'en og de efterfølgende befalinger lægges til grund, at det ikke var hensigten, at de irakiske styrker og den danske bataljon skulle indgå i et kommandoforhold, hverken ved at irakerne havde "lead" på opgaver, som den danske bataljon efter planen skulle udføre, eller ved, at de irakiske styrker var undergivet dansk kontrol eller kommando.

Af Post Operation Report af 29. november 2004 fremgår under punkt 1, at den indledende planlægning med den irakiske 602. bataljon afklarede, at den danske bataljon ville gennemføre "search and arrest" operationen med støtte fra det irakiske militær, og at mål 1, 2 og 4 ville blive gennemført af den danske bataljon alene, men at dette ændrede sig under den videre planlægning. Der er ikke afgivet vidneforklaringer, der bekræfter eller uddyber

---

⁶⁰ 431, 1. afsnit in fine, 443, 4. afsnit

⁶¹ 452, 2. afsnit

⁶² 527, 2. afsnit

dette. Uanset at der muligt var sådanne indledende overvejelser, må det konstateres, at den videre planlægning tog afsæt i den rollefordeling, der overordnet var angivet i warning order'en.

Den 23. november 2004 kl. 21.00 lokal tid udstedte bataljonen den første befaling om operationen, Frago 284, der blev efterfulgt af Frago 284, Amendment 1, udstedt den 24. november 2004 kl. 02.00 lokal tid.

På grundlag af **Vidne 14's** forklaring og – for så vidt angår warning order'en tillige efter **Vidne 26's** samstemmende forklaring – lægger landsretten til grund, at warning order'en og de danske befalinger blev fremsendt til den britiske brigade til brug for dennes udstedelse af brigadefaling for operationen. Det lægges efter **Vidne 26's** forklaring endvidere til grund, at i hvert fald warning order'en også blev sendt til de irakiske styrker.

6.2.9.2 Befalingsgrundlaget for operationen

Frago 284, Amendment 1, angiver de enheder, som **Vidne 14** under operationen ville have kommando over, og enhedernes opgaver under operationen. Landsretten lægger på baggrund af forklaringerne fra **Vidne 26**⁶³, næstkommanderende i stabs- og logistikkompagniet **Vidne 30**⁶⁴, chef for panserinfanterikompagniet **Vidne 31**⁶⁵ og chef for spejdereskadronen **Vidne 47**⁶⁶ samt den sproglige betydning af ordene ”will” og ”prepare” til grund, at opgaver under ”will” var opgaver, som de militære enheder skulle udføre, når operationen i henhold til den endelige befalingsudstedelse blev påbegyndt, mens opgaver under ”prepare” var opgaver, som enhederne skulle være forberedt på at udføre, såfremt der under operationen måtte blive givet ordre herom.

Overordnet gik befalingen – som også varskoet i warning order'en – ud på, at den danske bataljon skulle støtte det irakiske militær og det irakiske politis specialstyrkes ”arrest and search op” i Az Zubayr by (målene **Mål** 1, 3 og 4) ved at etablere ringe om målene og på samme tid monitorere og mentorere militæret og specialstyrken (Amendment 1, punkt 2 og

---

⁶³ 529, 3. afsnit

⁶⁴ 555, 2. afsnit

⁶⁵ 559, sidste afsnit

⁶⁶ 630, sidste afsnit

3.a(1)). Hovedindsatsen ville være etablering af ringe med henblik på at muliggøre de irakiske sikkerhedsstyrkers pågribelse af antiirakiske styrker og efterfølgende bortfjernelse af ulovlige våben og eksplosiver (Amendment 1, punkt 3.a(1) in fine).

Befalingen indeholdt ikke tilsvarende bestemmelser vedrørende målet **Mål 2**, som i øvrigt ikke er af selvstændig betydning for sagen.

Landsretten finder på baggrund af bevisførelsen, at befalingen blandt andet indebar følgende af særlig relevans for denne sag:

Bataljonens panserinfanterikompagni, der under ledelse af **Vidne 31** var disponeret til **Mål 1**, skulle forberede etablering af ydre ring ved dette mål med henblik på at afskrække antiirakiske styrker fra indgriben, forberede mentorering og monitorering af det irakiske militærs ”arrest op” med et dansk MP-team med henblik på at assistere i arrestationen af personer i målet og forberede støtte til søgningen efter ulovlige våben ved mentorering af det irakiske militær og ved bistand fra ingeniørtropper. Panserinfanterikompagniet skulle endvidere forberede eskorte af lastbiler fra det fremskudte forsyningsområde benævnt ”charlie” med henblik på transport af tilbageholdte personer til Camp Campbell og forberede støtte til det irakiske militærs tilbagetrækning fra målet.

Mål 1 omfattede ikke moskeen, der i target folder’en er markeret på et luftfoto af målet.

Bataljonens spejdereskadron, der under ledelse af **Vidne 47** var disponeret til **Mål 4 a og b**, skulle i hovedsagen forberede tilsvarende aktiviteter ved dette mål bortset fra, at forberedelse af mentorering og monitorering samt støtte rettede sig mod det irakiske politis specialstyrke.

Det lokale politi er ikke udtrykkeligt omtalt i befalingen, og det må efter befalingens samlede indhold antages, at ”ISF” (Iraqi Security Forces) sigter til militæret (ING) og politiets specialstyrke (TSU).

Det danske MP-detachement skulle i overensstemmelse med befalingens bestemmelser om panserinfanterikompagniets og spejdereskadronens opgaver blandt andet allokere et MP-team til hver af disse enheder med henblik på at støtte mentorering og monitorering af det

irakiske militær og politiets specialstyrke i forbindelse med ”arrest and search” operationen.

Stabs- og logistikkompaniet skulle forberede støtte i form af transportkapacitet til andre underenheder med henblik på transport af tilbageholdte personer fra målene til Camp Campbell under eskorte af danske enheder og bevogtning af irakiske sikkerhedsstyrker. Det bemærkes herved, at det efter [redacted] Vidne 26's forklaring⁶⁷ antageligt må bero på en fejl, at denne opgave i befalingens punkt 3.a.(4) ikke er anført som en opgave under ”prepare”. Landsretten lægger efter [redacted] Vidne 14⁶⁸ og [redacted] Vidne 28's⁶⁹ forklaringer til grund, at Camp Campbell var en militærforlægning, hvor den irakiske 601. bataljon havde til huse. Det lægges i overensstemmelse med [redacted] Vidne 30's forklaring⁷⁰ endvidere til grund, at det ikke fremgår af befalingen, om det i givet fald var danske eller irakiske styrker, der skulle bevogte tilfangetagne under transporten.

Det fremgår af ”Coordinating instructions” i befalingens punkt 3.j, at enhederne ville udlevere strips til det irakiske militær og politiets specialstyrke for at hjælpe dem med at kontrollere tilbageholdte personer. Udlevering af hætter er ikke omtalt i befalingen.

Efter bevisførelsen lægger landsretten til grund, at hverken danske MP'ere, som det også udtrykkeligt er anført i befalingens punkt 3.j under ”Entering of houses”, eller øvrige danske soldater i henhold til befalingen skulle foretage tilbageholdelser. De danske MP'ere måtte, som det fremgår af befalingens bestemmelser om ”Entering of houses”, følge tæt efter de irakiske sikkerhedsstyrker ind i husene, men alene med henblik på at mentorere og monitorere. Ingeniørtropperne måtte gå ind i husene, når disse var sikret. Dansk tilbageholdelse af civile ville som forklaret af [redacted] Vidne 47⁷¹ herefter bero på, om der under operationen opstod situationer, hvor de danske soldater i henhold til føring på stedet eller instrukserne i ”soldatens kort” måtte tilbageholde personer.

På baggrund af bilag 1 til Forsvarskommandoens notat af 1. marts 2012 og de militære vidners forklaringer, blandt andet forklaringerne fra delingsfører i panserinfanterikompani-

---

⁶⁷ 529, 2. afsnit

⁶⁸ 433, 1. afsnit

⁶⁹ 545, sidste afsnit

⁷⁰ 555, 2. afsnit

⁷¹ 631, 1. afsnit

niets 1. deling **Vidne 33**⁷², næstkommanderende i panserinfanterikompagniets 1. deling **Vidne 34**⁷³ og delingsfører i panserinfanterikompagniets 3. deling **Vidne 41**⁷⁴ om det operative formål med en ”ydre ring” i forbindelse med en militær afsøgning af et mål, lægger landsretten til grund, at der er tale om en arbejdsopgave – og ikke en angivelse af en bestemt fysisk formation – som i hovedsagen går ud på at sikre et område omkring et mål mod forstyrrelser udefra og uvedkommende indtrængen samt forhindre, at personer utilsigtet kan forlade målet. Det er således ikke forudsat eller en betingelse, at opgaven løses ved placering af militært personel og udstyr i en egentlig ring omkring målet eller med en bestemt større eller mindre afstand til dette, idet placeringen af personel og udstyr navnlig beror på de terræn- og bebyggelsesmæssige forhold som også forklaret af blandt andre **Vidne 33** og **Vidne 47**⁷⁵.

Efter de militære vidners forklaringer om indholdet af henholdsvis mentorering og monitorering er der ikke grundlag for at antage, at der heri ligger en adgang til at udstede ordrer til den soldat eller militære enhed, der mentores eller monitoreres. Disse opgaver går ud på at støtte, vejlede og observere, hvilket i overensstemmelse med **Vidne 47's** forklaring om føring på stedet og vidneforklaringerne om soldatens handle- og meldepligt på den anden side ikke udelukkede, at danske soldater under operation Green Desert måtte søge at gribe ind og rapportere opad i det militære hierarki, hvis de f.eks. i forbindelse med mentorering og monitorering af de irakiske styrker oplevede noget, som var i strid med principperne for magtanvendelse.

Landsretten lægger på baggrund af optegnelsen i TOC-loggen om tidspunktet kl. 23.28 for bataljonens modtagelse af ”OPO 058 – GREEN DESERT” og i overensstemmelse med **Vidne 26's** forklaring til grund, at den danske bataljon først modtog den britiske brigadefaling efter udstedelsen af Frago 284, Amendment 1, og at det derfor var nødvendigt at foretage justeringer kort før iværksættelsen af operationen for at imødekomme indholdet af den britiske brigadefaling. Der er ikke grund til at betvivle, at den britiske brigadefaling er det dokument i sagen, som betegner sig ”FRAGO 4X/ 058 – OP GREEN DESERT” udstedt den 24. november 2004 kl. 22.50 lokal tid. Landsretten finder

---

⁷² 569, 3. afsnit

⁷³ 574, 3. afsnit

⁷⁴ 599, 3. afsnit

⁷⁵ 627, 1. afsnit

endvidere, at **Vidne 26's** forklaring⁷⁶ om indholdet og implikationerne af den britiske brigadefaling i det hele kan lægges til grund.

Det bemærkes i den forbindelse særligt, at det først var ved den britiske brigadefaling, at der blev befalet for screening af tilbageholdte på **Militærbase** i "DTDF", der efter bevisførelsen må anses for at være en forkortelse for den britiske "detention facility" i Camp Beduin på den britiske del af **Militærbase**. Efter indholdet af befalingen og henset til forklaringerne fra **Vidne 14**⁷⁷ og **Vidne 26**⁷⁸ lægger landsretten til grund, at denne del af befalingen ikke rettede sig mod de danske enheder, der således ikke skulle deltage i screening af tilbageholdte. Det lægges efter **Vidne 14's**⁷⁹ forklaring og den omstændighed, at screening skulle foregå i den britiske del af **Militærbase**, endvidere til grund, at **Vidne 14** ikke havde kommando over de personer, der skulle forestå screeningen. Ifølge den britiske brigadefalings punkt 3.c.(7) skulle tilbageholdte, der efter screening ikke skulle gennemgå feltmæssig afhøring (TQ – Tactical Questioning), overføres under det irakiske politis specialstyrkes kontrol til Camp Campbell.

Vidne 14 har forklaret⁸⁰, at den britiske brigade meget sent besluttede, at IPA (civile politimentorer under britisk kommando) skulle med under operationen til at foretage bevis sikring. Dette ses ikke umiddelbart at fremgå af den synlige del af den under sagen fremlagte version af brigadefalingen. Henset til at flere vidneudsagn peger på, at IPA rent faktisk deltog i operationen ved **Mål** 4, og at en sådan allokering af ressourcer til en militæroperation må antages at forudsætte en befaling herom, finder landsretten dog at kunne lægge til grund, at dette rent faktisk var tilfældet.

Den britiske brigadefaling omfattede herudover i punkt 3.b.(6) koordinering af allokering af et combat camera team til den danske bataljon, og landsretten lægger efter ordlyden af befalingen og **Vidne 14's** forklaring⁸¹ herom til grund, at der var tale om et britisk combat camera team. Det fremgår ikke af brigadefalingen, hvilken enhed under den danske bataljon der skulle have rådighed over teamet, men **Vidne 14's** har for landsretten gjort

---

⁷⁶ 531, 3. afsnit/532

⁷⁷ 432, 2. afsnit, 435 nederst, 442 nederst/443 øverst

⁷⁸ 531, 2. afsnit, 533, 2. afsnit

⁷⁹ 435, 3. afsnit

⁸⁰ 444, sidste afsnit

⁸¹ 438, 1. afsnit

en antagelse om, at teamet skulle tilgå det britiske Corrunna Company, som ifølge Frago 284, Amendment 1, var disponeret til **Mål** 3.

Henset til forklaringerne fra **Vidne 14**⁸², **Vidne 26**⁸³ og **Vidne 47**⁸⁴ samt oplysningerne fra Forsvarsministeriet under sagen for landsretten om de bestræbelser, der har været gjort med henblik på at lokalisere et eventuelt eksemplar af Frago 284, Amendment 1, med håndskrevne tilføjelser, lægges det til grund, at et sådant ikke forefindes. I det omfang nogen i den danske bataljon kortere tid inden operationen måtte have tilført håndskrevne rettelser til Frago 284, Amendment 1, må det efter bevisførelsen i øvrigt antages, at der ikke herved blev tilført bestemmelser ud over, hvad der fremgår af den britiske brigadebefaling. Landsretten finder endvidere ikke grundlag for at antage, at bilagsfortegnelsen (Annexes A-D) i Amendment 1 ikke skulle være retvisende for, hvilke bilag der indgik i det endelige befalingsgrundlag.

Fremkomsten af videooptagelsen fra **Mål** 4, der har været forevist under hovedforhandlingen i landsretten, rejser i sammenhæng med **Vidne 22's** forklaring spørgsmålet om, hvorvidt der fra dansk side var befalet for anvendelse af videokameraer under operation Green Desert, herunder fordelingen af kameraer og formålet med at foretage optagelser, idet sagsøgerne blandt andet har anført, at det må formodes, at der eksisterer yderligere videooptagelser fra operationen, som muligt vil kunne belyse omfanget og den nærmere karakter af overgreb begået mod civile.

Vidne 14 har forklaret⁸⁵, at han ikke udstedte ordre om brug af videokameraer under operationen, og har i den forbindelse henvist til indholdet af Post Operation Report. **Vidne 14's** stabschef, **Vidne 16**, har forklaret⁸⁶, at han helt sikkert ville have fået at vide, hvis **Vidne 14** havde befalet **Vidne 22** at udarbejde et annex om anvendelse af combat cameras. Heroverfor står **Vidne 22's** forklaring⁸⁷ om, at det indgik i forberedelsen af operationen, at der skulle anvendes kameraer, og at efterretningssektionen skulle fordele kameraerne til underafdelingerne, idet **Vidne 14** havde

---

⁸² 440, 2. afsnit, 441, 2. afsnit

⁸³ 532

⁸⁴ 631, 3. afsnit

⁸⁵ 433, 2. afsnit

⁸⁶ 452, 3. afsnit

⁸⁷ 499, 3. afsnit

Vidne 26's forklaring⁹³, til grund, at det danske befalingsgrundlag og planlægningen på irakisk side ved dialog mellem parterne og inden for rammerne af den danske bataljons beføjelser som coordinating authority blev afstemt, således at de overordnede formål med operationen lod sig indfri ved de deltagende irakiske, danske og britiske styrkers indsats i overensstemmelse med deres respektive befalingsgrundlag og planlægning. Det må efter **Vidne 14's**⁹⁴ forklaring og Post Operation Report punkt 1 og 2.2 samt henset til, at operation Green Desert ifølge oplysningerne i rapportens punkt 1 var den første store fælles operation, som bataljonen gennemførte med de irakiske styrker, hvorunder disse havde "lead", samtidig lægges til grund, at den danske bataljon i et ikke uvæsentligt omfang rådgav de irakiske styrker under planlægningen, og at planlægningen skete i et samarbejde, jf. herved også bemærkningen om fælles planlægning i notatet af 28. november 2004 fra bataljonen til Hærens Operative Kommando. Landsretten finder, at der i denne forstand har været tale om planlægning af to forskellige, men indbyrdes tæt koordinerede operationer, som i flere dokumenter fremstår som én operation benævnt operation Green Desert.

Landsretten lægger i overensstemmelse med Forsvarsministeriets oplysning under sagen om, at der i operationen deltog ca. 350 danske soldater, til grund, at der i det danske befalingsgrundlag således var disponeret over dette antal danske soldater til operation Green Desert, hvori der i alt deltog omkring 1.000 soldater.

Det lægges efter de militære vidners forklaringer om befalingsgrundlagets tilblivelse til grund, at **Vidne 14's** befalingsudstedelse skete inden for rammerne af Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak.

6.2.9.3 Øvrige omstændigheder i forbindelse med planlægningen

Det må efter indholdet af Post Operation Report punkt 2.2 in fine og **Vidne 14's**⁹⁵, **Vidne 16's**⁹⁶ og **Vidne 17's**⁹⁷ forklaringer antages, at de irakiske styrker indhentede dommerkendelse til brug for "search and arrest" operationen.

---

⁹³ 525, 2. afsnit

⁹⁴ 430, 2. afsnit, 431, 2. afsnit, 441, 1. afsnit

⁹⁵ 431, 2. afsnit

⁹⁶ 457, 1. afsnit

⁹⁷ 465, 3. afsnit

På baggrund af Post Operation Report punkt 3.1, sidste punktum, og forklaringerne fra **Vidne 26**⁹⁸ og **Vidne 34**⁹⁹ lægges det til grund, at de irakiske styrker ikke, selvom dette var angivet i Frago 284, Amendment 1, deltog i indøvning ("war gaming", jf. befalingens punkt 3.b og 3.c) på **Militærbase** sammen med den danske bataljon forud for operationen.

Det fremgår endelig af Frago 284, Amendment 1, at enhederne omfattet af befalingen ville rapportere om de irakiske sikkerhedsstyrkers (ISF) evner i overensstemmelse med det evalueringsskema, der indgik som anneks D til befalingen, hvori blandt andet indgik rubrik om "Respect of human rights" og "Treatment of prisoners". Befalingen indeholdt ikke i øvrigt bestemmelser om efterfølgende opfølgning på behandlingen af tilbageholdte i irakisk varetægt.

6.2.9.4 Betydningen af den danske bataljons deltagelse i planlægningen

Henset til størrelsen og karakteren af det danske styrkebidrag til operationen, karakteren af de opgaver, som de danske soldater skulle udføre, den omstændighed, at de irakiske styrker, som fortsat var i et uddannelsesforløb, havde anmodet om bistanden, og at den danske bataljon i et vist omfang rådgav de irakiske styrker under planlægningen af operationen samt endvidere henset til forklaringerne fra **Vidne 8**¹⁰⁰, **Vidne 14** og **Vidne 47**¹⁰¹ må det antages, at de irakiske styrker sandsynligvis ikke ville have gennemført den omhandlede "search and arrest" operation, såfremt **Vidne 14** havde nægtet at bistå irakerne med de styrkebidrag, der er beskrevet i Frago 284, Amendment 1, og den britiske brigadebefaling. Landsretten lægger herved navnlig vægt på, at **Vidne 14**, som i sin egenskab af øverste danske militære ansvarlige i Irak må antages at have haft en særlig interesse for og indsigt i bataljonens samarbejdspartnere, har forklaret¹⁰², at irakerne frygtede nogle af de stammer i området, som havde tungere våben end dem, og at irakerne endvidere oplyste, at de ikke havde tilstrækkeligt med brændstof til transport af fanger, samt at han har vedstået¹⁰³ sin bemærkning i auditørrapport om, at den irakiske 602. batal-

---

⁹⁸ 537, 1. afsnit

⁹⁹ 579, 2. afsnit

¹⁰⁰ 402, 2. afsnit

¹⁰¹ 626, 2. afsnit

¹⁰² 432, 3. afsnit

¹⁰³ 438, 3. afsnit

jon ikke kunne gennemføre operationen selvstændigt, da de mente, at modstanderne havde tungere våben.

6.2.10 Forløbet af Operation Green Desert den 25. november 2004

6.2.10.1 Indledende bemærkninger om beviserne

En række af sagsøgerne har forklaret, at danske soldater under operation Green Desert på målene **Mål** 1 og **Mål** 4 tilbageholdt dem eller medvirkede dertil, slog dem i forbindelse med tilbageholdelserne eller så, at irakiske sikkerhedsstyrker gjorde dette, og sidenhen deltog i eller overværede krænkende kropsundersøgelser af intim karakter på **Militærbase** **██████████**.

Sagsøgernes forklaringer herom er på afgørende punkter i modstrid med omfattende og troværdige beviser om operationens planlægning og befalingsudstedelsen, der er gennemgået i det foregående, og operationens faktiske gennemførelse, som der er redegjort for nedenfor.

Landsretten bemærker således, at befalingsgrundlaget for operationen detaljeret fastlagde, hvilke opgaver de danske soldater, herunder MP'erne, skulle udføre. Disse opgaver omfattede, som det fremgår af det foregående om resultatet af bevisførelsen, hverken, at danske soldater skulle foretage tilbageholdelser, eller at de skulle deltage i screening af tilbageholdte på **Militærbase** **██████████**. Et meget betydeligt antal soldater har for landsretten afgivet forklaring om operationen, herunder nærmere redegjort for opgaverne i forbindelse med dannelse af ydre ring, der indebar, at soldaterne skulle holde deres indbyrdes plads med henblik på at sikre målområderne. Også de seks MP'ere, der har afgivet forklaring for landsretten, har afvist sagsøgernes forklaringer og nærmere redegjort for deres medvirken i forbindelse med "search and arrest" opgaverne på **Mål** 1 og **Mål** 4. Herudover har soldaterne og MP'erne redegjort for udførelsen af opgaverne i relation til tilbageholdte. Ingen har bekræftet sagsøgernes forklaringer, og en betydelig andel af disse militære vidner har direkte adspurgt afvist sagsøgernes forklaringer.

Hertil kommer, at sagsøgernes forklaringer om forløbet frem til afslutningen af screening på **Militærbase** **██████████** på centrale punkter ikke stemmer overens med de forklaringer, der er gengivet i deres "medical reports" udarbejdet i forbindelse med lægelige undersøgelser i 2011, 2012 og 2014, hvori begivenhedsforløbet blandt andet i høj grad er knyttet til engelske soldater. Dette gælder for sagsøger 1 og 9's vedkommende også de oplysninger, der

fremgår af stævning (claim form) indgivet ultimo 2011 mod det britiske forsvarsministerium. Endelig er sagsøgernes forklaringer fremkommet i en proces, hvor sagsøger 6, der har modtaget betalinger fra den ene af sagsøgernes to advokater, i høj grad har forestået koordinering m.v., hvilket kan have bidraget til et fortegnat og urigtigt erindringsbillede hos gruppen af sagsøgere, herunder blandt andet som følge af, at adskillige af sagsøgerne er blevet vist videooptagelsen fra **Mål 4**. Rettens betænkelighed herved forstærkes af sagsøger 6's forklaring til den britiske avis The Sun og for landsretten om, at han, der har modtaget betydelige betalinger, har opfordret til blandt andet overdrivelser og falske anklager mod britiske soldater i et stort antal sager mod det britiske forsvarsministerium. Det bemærkes herved endvidere, at det efter de afgivne forklaringer fra sagsøgerne må lægges til grund, at mange af sagsøgerne – muligvis alle – anlagde sag mod det britiske forsvarsministerium med krav om erstatning i anledning af operation Green Desert, og at flere sagsøgere ikke har ønsket at redegøre nærmere herfor.

På denne baggrund tillægges sagsøgernes forklaringer om forløbet under operation Green Desert frem til afslutningen af screeningen på **Militærbase** ikke eller kun i meget begrænset omfang bevisværdi.

6.2.10.2 Operationens begyndelse den 25. november 2004

Om operationen kan i øvrigt følgende bevismæssigt lægges til grund, idet angivelse af klokkeslæt er lokal tid ("charlietid"):

Operation Green Desert blev indledt den 25. november 2004 efter midnat. Efter at have dannet en konvoj begyndte de danske styrker omkring kl. 03.30 at køre fra **Militærbase** til samleområder omkring Az Zubayr, hvor de og koalitionen's øvrige styrker mødtes med de irakiske sikkerhedsstyrker, således som det var fastlagt i befalingsgrundlaget. De samlede styrker udgjorde som anført i relation til befalingsgrundlaget ca. 1.000 mand, herunder ca. 350 danske soldater og MP'ere.

Herefter kørte en enhed under **Vidne 14's** ledelse til en fremskudt kommandopost (FCP) tæt ved **Mål 1**, panserinfanterikompagniet til målet **Mål 1**, spejdereskadronen til målet **Mål 4** og stabs- og logistikkompagniet til et fremskudt forsyningsområde (FSA) tæt ved **Mål 1** med henblik på blandt andet at kunne yde sanitets-, bjærgnings- og transportstøtte.

Selve operationen på målene **Mål 1** og **Mål 4** begyndte som planlagt ca. kl. 05.45, hvor danske styrker dannede ydre ring ved de to mål. Det må antageligt bero på en fejl, når det i spejdereskadronens notat af 6. december 2004 er angivet, at ydre ring blev etableret og målet indtaget kl. 05.00. Ydre ring var ved intet af målene en "ring", men udgjordes af militære køretøjer, der var placeret med mange meters mellemrum, og hvor soldater på jorden varetog opgaven med sikring som også forklaret af **Vidne 38**¹⁰⁴. Opgaveløsningen indebar, at soldaterne skulle forblive på deres positioner i ydre ring. Landsretten lægger således til grund, at ydre ring ved begge mål blev etableret i overensstemmelse med det, der er anført ovenfor under afsnit 6.2.9.2 om befalingsgrundlaget for operationen, herunder om formålet med at danne ydre ring.

6.2.10.3 Forløbet på **Mål 1**

Umiddelbart efter dannelsen af ydre ring ved **Mål 1** begyndte soldater fra det irakiske militær (ING) at foretage de planlagte husundersøgelser og arrestationer og tilbageholdt i alt ca. 15 mænd. Danske soldater og MP'ere deltog i overensstemmelse med befalingsgrundlaget ikke i tilbageholdelserne. Landsretten lægger efter bevisførelsen, herunder **Vidne 31's** forklaring og MP'ernes døgnrapport for den 24. og 25. november 2004, til grund, at det irakiske politis specialstyrke (TSU) også var til stede ved målet.

Fire MP'ere deltog i denne fase, og det må lægges til grund, at de fulgte de irakiske sikkerhedsstyrker ind i målområdet. Landsretten lægger på baggrund af forklaringen fra MP'er **Vidne 46**¹⁰⁵ til grund, at han sammen med MP'er **Vidne 45** kravlede via taget ind i et hus, hvilket må antages at være sket i nær sammenhæng med, at irakiske soldater var trængt ind i huset, og således i forbindelse med eller ganske kort tid efter, at huset var blevet sikret af irakerne. På baggrund af forklaringen fra MP'er **Vidne 44**¹⁰⁶ lægger landsretten til grund, at han sammen med sin danske MP-kollega var nødt til at rømme nogle huse for civile, herunder kvinder og børn, i hvilken forbindelse de dog ikke foretog tilbageholdelser. **Vidne 44** har videre forklaret, at militærpolitiet til løsning af opgaverne havde fået tildelt omkring ti soldater fra panserinfanterikompagniet, men vidnets forklaring herom, der ikke understøttes af det

---

¹⁰⁴ 594, 2. afsnit

¹⁰⁵ 620 nederst

¹⁰⁶ 612 nederst

skriftlige befalingsgrundlag, efterfølgende redegørelser eller andre vidneforklaringer, kan ikke lægges til grund.

Under operationen blev der omkring kl. 06.50 affyret skud i målområdet eller tæt ved dette. I forbindelse hermed blev der af irakiske sikkerhedsstyrker foretaget tilbageholdelser af to-tre personer. En af de tilbageholdte blev – forsvarsløs og uden grund – tildelt en skalle af en betjent fra det irakiske politis specialstyrke, hvilket blev påtalt af danske soldater, der også tilså den tilbageholdte. Det er ikke ved bevisførelsen blevet fastslået, hvem denne tilbageholdte er. Episoden blev meldt op i systemet, i hvert fald til **Vidne 34**, der var næstkommanderende i panserinfanterikompagniets 1. deling¹⁰⁷. Muligt kan disse tilbageholdte også være blevet tildelt nogle lussinger således som **Vidne 33**¹⁰⁸ med nogen usikkerhed og **Vidne 35**¹⁰⁹ har forklaret, men dette kan dog ikke anses for bevist, når samtidig henses til forklaringerne fra blandt andre **Vidne 32**¹¹⁰, **Vidne 34**¹¹¹, **Vidne 37**¹¹² og **Vidne 38**¹¹³. **Vidne 36**¹¹⁴ har forklaret, at de irakiske styrker tildelte nogle af de tilfangetagne et dask på baghovedet og et lille spark bagi med indersiden af støvlen for at genne dem på vej. Landsretten finder under hensyn til vidnets beskrivelse af disse slag og spark, at det ikke herved er godtgjort, at de irakiske styrker i denne situation, der kan have været anspændt som følge af den forudgående skudepisode, overskred grænserne for lovlig magtanvendelse.

Danske soldater foranledigede i øvrigt, at stripsene på nogle tilbageholdte blev løsnet, da de sad for stramt.

Flere af sagsøgerne har forklaret, at de blev anholdt i eller på vej ud af den moske, der ligger over for målet **Mål 1**, og dette understøttes for så vidt af, at det irakiske militær foretog ”search” i moskeen. Oplysningerne i de logs, der er blevet ført i forbindelse med operationen, afrapporteringen for operationen og forklaringerne fra de militære vidner, der del-

---

¹⁰⁷ 576, 3. afsnit

¹⁰⁸ 570, 2. afsnit, 573, 1. afsnit

¹⁰⁹ 580, sidste afsnit

¹¹⁰ 567, 3. afsnit

¹¹¹ 576, 3. afsnit

¹¹² 589, 2. afsnit

¹¹³ 593, 2. afsnit

¹¹⁴ 585, 2. afsnit

tog ved **Mål 1**, peger imidlertid næsten entydigt på, at ingen irakere blev anholdt i eller ved moskeen, hvilket således lægges til grund. Det kan herudover lægges til grund, at ingen danske soldater har været inde i moskeen.

For så vidt angår sagsøger 6 bemærkes, at det ikke kan lægges til grund, at han har været frihedsberøvet et antal timer den 25. november 2004 endsige været udsat for krænkende behandling i forbindelse med operationen. Sagsøgerens forklaring herom støttes ikke af andre forklaringer, og gruppefører **Vidne 40**, som stod vagt der, hvor sagsøger 6 har oplyst at have været placeret i flere timer, har ingen erindring om denne¹¹⁵. Hertil kommer, at sagsøger 6 i det hele har fremstået meget utroværdig i sine forklaringer under sagen, jf. også det ovenfor anførte under afsnit 6.2.10.1.

Operationen ved **Mål 1** blev afsluttet efter ca. tre timer, kl. 8.54, hvor chefen for panserinfanterikompagniet meddelte at være ude af **Mål 1**.

De tilbageholdte blev efter anholdelserne på ladet af irakiske pickupper transporteret den korte distance til Camp Chindit (også omtalt som Akka-basen), der efter sagens oplysninger var en base, der var opdelt i en britisk og en irakisk del. Det lægges efter bevisførelsen til grund, at danske styrker ikke ledsagede pickupperne under denne transport, ligesom det på grundlag af bevisførelsen må lægges til grund, at de tilbageholdte befandt sig på den irakiske del af basen. Efter afslutningen af operationen kørte chefen for panserinfanterikompagniet **Vidne 31** med kompagniets 3. deling og nogle MP'ere, der havde "kørelejlighed" med denne deling, til Camp Chindit. Disse befandt sig også på den irakiske del af basen. Det kan på baggrund af forklaringerne fra **Vidne 31**¹¹⁶, kører **Vidne 32**¹¹⁷, delingsfører **Vidne 41**¹¹⁸ og MP'er **Vidne 44**¹¹⁹ lægges til grund, at de danske styrker ikke havde kontakt til eller opgaver i relation til de tilbageholdte.

Vedrørende den videre transport af tilbageholdte til **Militærbase** fremgår det af befalingsgrundlaget, at stabs- og logistikkompaniet skulle forberede sig på at kunne bistå med

---

¹¹⁵ 597, 2. afsnit

¹¹⁶ 563, 1. og 2. afsnit

¹¹⁷ 567, 3. afsnit

¹¹⁸ 602, 1. afsnit

¹¹⁹ 614, 2. afsnit

hermed. Efter bevisførelsen, herunder forklaringerne fra **Vidne 14**¹²⁰, næstkommanderende i stabs- og logistikkompaniet **Vidne 30**¹²¹, der med tre lastbiler befandt sig i den britiske del af Camp Chindit, delingsfører **Vidne 41**¹²² og gruppefører **Vidne 42**¹²³ lægges det imidlertid til grund, at danske køretøjer hverken forestod denne transport eller ledsagede de transporterende køretøjer fra Camp Chindit til **Militærbase**. Det bemærkes herved, at oplysningerne herom i Forsvarskommandoens notat vedr. beskrivelse af operation Green Desert af 1. marts 2012, der primært er baseret på enkelte skriftlige kilder, ikke kan lægges til grund. Af tilførslerne til TOC-loggen synes at fremgå, at de tilbageholdte ankom til **Militærbase** omkring kl. 11.15.

6.2.10.4 Forløbet på **Mål 4**

Umiddelbart efter dannelsen af ydre ring ved **Mål 4** begyndte det irakiske politis specialstyrke (TSU) at foretage de planlagte husundersøgelser og arrestationer og tilbageholdt i alt 10-12 mænd, hvoraf i hvert fald en del blev placeret foran muren til takiaen (**Mål 4 a**). Efter bevisførelsen lægges det til grund, at hverken danske soldater eller danske MP'ere deltog i tilbageholdelserne, hvilket var i overensstemmelse med befalingsgrundlaget.

I befalingsgrundlaget var det angivet, at spejdereskadronens danske MP-team, som bestod af fire MP'ere, skulle forberede sig på "assist in arrest of people", men efter forklaringerne fra de danske soldater, herunder navnlig tre af de fire MP'ere, der deltog i operationen ved **Mål 4**, må det lægges til grund, at tilbageholdelserne, der blev foretaget af TSU, skete uden dansk bistand. De danske MP'ere havde ifølge deres forklaringer og forklaringen fra cheftolk **Vidne 23** fået at vide, at de ikke måtte gå ind i målet **Mål 4 a**, takiaen, der havde religiøs status¹²⁴, og hvor de fleste tilbageholdelser fandt sted. Dette hensyn er også omtalt i spejdereskadronens notat af 6. december 2004 om operationen. For så vidt angår målet **Mål 4 b**, et privat hjem, lægges i overensstemmelse med videooptagelserne fra Cyan 4 og **Vidne 23's**¹²⁵ forklaring til grund, at danske MP'ere foretog husundersøgelser her, efter at det irakiske politis specialstyrke havde ryddet dette, og at danske MP'ere

---

¹²⁰ 432, 3. afsnit

¹²¹ 556 ff.

¹²² 602, 1. afsnit

¹²³ 606, 1. afsnit

¹²⁴ 508, 3. afsnit, 657, 3. afsnit, 661, 3. afsnit

¹²⁵ 508, 3. afsnit, 509, 4. afsnit

således ikke – som det ellers fremgår af spejdereskadronens notat af 6. december 2004 – monitorerede specialstyrkens ”search” i dette hus.

Af befalingsgrundlaget fremgik endvidere, at spejdereskadronen skulle forberede sig på at mentorere og monitorere det irakiske politis specialstyrke for så vidt angår husundersøgelserne. Uanset en noget uklar formulering for så vidt angår spejdereskadronens bistand til specialstyrkens ”search” må det lægges til grund, at eskadronen også skulle forberede sig på at mentorere og monitorere specialstyrken i forbindelse med tilbageholdelserne. På det samlingsområde, hvor spejdereskadronen og irakernes styrker mødtes forud for operationen, kunne man fra dansk side imidlertid konstatere, at det irakiske politis specialstyrke mødte frem med tre britiske politimentorer (IPA), der havde forestået uddannelsen af specialstyrken. Det blev fra dansk side på denne baggrund som forklaret af **Vidne 47**¹²⁶ og **Vidne 54**¹²⁷ konstateret, at eskadronens opgaver i forhold til mentorering og monitorering var blevet mindre. Disse opgaver må efter bevisførelsen anses for udført af IPA.

En del af begivenhedsforløbet på **Mål 4** er dokumenteret ved den videooptagelse, som den fungerende chef for efterretningssektionen **Vidne 21** optog. Videooptagelsen viser blandt andet tre episoder, som har været fremdraget under bevisførelsen.

Først ses kort efter iværksættelsen af operationen en tilbageholdt iraker blive ført ud til den ventende minibus af irakiske sikkerhedsstyrker. Den tilbageholdte føres foroverbøjjet, muligvis med noget over hovedet og tilsyneladende med et hårdt greb i nakken. To danske MP’ere, der deltog ved **Mål 4**, stationsleder **Vidne 54**¹²⁸ og **Vidne 55**¹²⁹, har forklaret, at man i Danmark vil sætte strips/håndjern på en anholdt og føre ham ud ved armene. **Vidne 54** har videre forklaret, at hvis man ikke har strips, vil man anvende et armgreb. Ifølge **Vidne 54’s** forklaring er den anvendte fremgangsmåde dog ikke usædvanlig rundt omkring i verden.

---

¹²⁶ 631, 2. afsnit

¹²⁷ 656, 4. afsnit

¹²⁸ 657, 2. afsnit, 660, 3. afsnit

¹²⁹ 661, 2. afsnit

Senere på videooptagelsen (ved minuttal 19:12), der er halvmørk og uklar, ses uden for takiaen en person fra de irakiske sikkerhedsstyrker først tilsyneladende sparke en tilbageholdt iraker bagi eller træde på den pågældende og herefter træde på den pågældende på ny. Optagelsen er sket på afstand, og det er usikkert, hvad der er gået forud herfor. Den danske soldat **Vidne 53**, som efter sin erindring var den, der stod tættest på hændelsen, overværede episoden¹³⁰. Han husker, at britiske soldater, der stod ved siden af de tilbageholdte, sagde fra over for det passerede, men han så ikke, hvad der gav anledning her til. Han opfattede, at der skete pacificering af en tilbageholdt, og fandt ikke, at der blev anvendt unødvendig magt. De øvrige danske soldater, som stod tæt på episoden, og som har afgivet forklaring for landsretten, har ingen erindring om at have set hændelsen. På videooptagelsen ses i øvrigt delingsfører **Vidne 49**, der tilsyneladende kigger over mod muren, hvor de tilbageholdte var placeret, og hvor episoden fandt sted, men som tilsyneladende ikke forholder sig til det passerede. Videoen er som anført optaget af **Vidne 21**, og det ville være naturligt, hvis han, der har oplyst, at kameraet var skulderbåret¹³¹, også selv så i retning mod muren og de tilbageholdte. Begge har forklaret, at de ikke bed mærke i episoden¹³². En række af de militære vidner er i øvrigt blevet forevist videooptagelsen af episoden med henblik på deres vurdering af det passerede.

Den tredje episode er nogle minutter senere, hvor man hører chefen for spejdereskadronen **Vidne 47** sige, ”har du set, de får bare nogle hug”. Det fremgår ikke af videooptagelsen, hvem **Vidne 47** taler til, og hvad der refereres til, men vidnet har forklaret, at han talte til **Vidne 21**, og at han omtalte, at irakerne i forbindelse med, at de blev sat ind i et køretøj, fik nogle hug¹³³. Vidnet har uddybende herom forklaret, at bemærkningen sigtede til håndteringen i forbindelse med, at tilbageholdte blev sat ind i den ventende bus, og at det var jargon mere end et udtryk for aktuelle handlinger¹³⁴.

Landsretten finder, at de to første episoder ikke har betydning for afgørelsen i denne sag. For så vidt angår den første episode med føring af en tilbageholdt iraker med et håndgreb i nakken finder landsretten efter indholdet af videooptagelsen og MP’ernes forklaringer herom, at episoden – situationen taget i betragtning – ikke godtgør en unødvendig magtanven-

---

¹³⁰ 652, 4. afsnit, 653, 5. afsnit

¹³¹ 490, 1. afsnit

¹³² 490, nederst, 641, 2. afsnit

¹³³ 628 nederst/629 øverst

¹³⁴ 634, 5. afsnit

delse. Det samme gælder den anden episode foran takiaen, hvor der herudover er usikkerhed om, dels hvad man ser på videooptagelsen, dels hvad der måtte være gået forud herfor.

Uanset at den tredje episode ikke understøttes af en videooptagelse, finder landsretten efter det af **Vidne 47** sagte om, ”har du set, de får bare nogle hug”, at det må lægges til grund, at de irakiske sikkerhedsstyrker behandlede i hvert fald nogle af de tilbageholdte hårdhændet i forbindelse med, at de blev ført ind i den irakiske minibus, hvilket i øvrigt støttes af **Vidne 18's**¹³⁵ forklaring. Bevisførelsen har ikke klarlagt, hvilke tilbageholdte irakere **Vidne 47** omtalte.

På **Vidne 21's** videooptagelse ses et yderligere tændt videokamera, som givetvis bæres af en dansk soldat. Bevisførelsen for landsretten har ikke afdækket, hvem der bar dette kamera. Den video, som soldaten optog, er forgæves søgt fremfundet i forsvarets arkiver og er således ikke fremlagt under sagen. Landsretten har ikke tillagt dette forhold betydning for sagens afgørelse, idet der ikke er påpeget forhold, som efter bevisførelsen giver grundlag for at antage, at en sådan optagelse ville kunne bibringe sagen væsentlige nye oplysninger.

Operationen ved **Mål 4** blev afsluttet efter omkring 2 ½ time, ca. kl. 8.15, hvor spejdereskadronen meddelte at være ude af **Mål 4**.

De tilbageholdte blev ifølge sagsøgernes og de danske soldaters forklaringer herefter kørt fra **Mål 4** til **Militærbase** i en hvid minibus, af sagsøgerne kaldet en Costa. Efter bevisførelsen lægges det til grund, at bussen tilhørte det irakiske politis specialstyrke, og at der ikke var danske soldater i bussen. I overensstemmelse med **Vidne 47's** forklaring lægges endvidere til grund, at spejdereskadronens og specialstyrkens køretøjer, herunder den hvide minibus, kørte i samlet kolonne til **Militærbase**¹³⁶. De tilbageholdte må efter logoplysningerne lægges til grund at være kommet til **Militærbase** før kl. 10.

Efter at have afsluttet opgaverne ved **Mål 4** kørte chefen for spejdereskadronen, **Vidne 47**, og hans mandskab til fremskudt kommandostation. Efter forklaringerne fra

---

¹³⁵ 469, 2. afsnit

¹³⁶ 634, sidste afsnit

tolken [Vidne 24]¹³⁷ og [Vidne 22]¹³⁸ havde [Vidne 47] over for [Vidne 14] under afrapporteringen på fremskudt kommandostation sagt noget om, at de tilbageholdte irakere havde fået ”høvl” eller tæsk. Dette refererer sandsynligvis til episoden, hvor tilbageholdte irakere blev ført ind i et køretøj. [Vidne 47's] bemærkning førte efter forklaringerne ikke til en reaktion fra [Vidne 14's] side. [Vidne 14] har herom forklaret, at han ikke kan huske, at det blev sagt, men hvis det var blevet sagt, ville han ikke have lagt mærke til det, for det lå i den lave ende af magtanvendelseskalaen og inden for mandatet, som gav de danske styrker beføjelser til om nødvendigt at anvende dødelig magt. Der var blevet skudt ved et af målene, så det var efter hans opfattelse heller ikke underligt, hvis der blev ”taget godt fat”.

Spejdereskadronen blev efter afslutning af sine opgaver ved [Mål 4] beordret til at udføre opgaver ved målet [Mål 2]. Her fandt de irakiske styrker blandt andet 325 kg hash, ligesom der skete tilbageholdelser, men ingen af de tilbageholdte fra dette mål er sagsøgere i denne sag. Hændelsesforløbet ved [Mål 2] er i øvrigt ikke af selvstændig betydning for den foreliggende sag.

6.2.10.5 Fælles om forløbet på [Mål 1] og [Mål 4]

Efter bevisførelsen lægges det til grund, at der ikke medvirkede lokalt politi (IPS) under operation Green Desert.

Fælles for de to mål, [Mål 1] og 4, gælder også, at der uanset forklaringerne fra sagsøgerne ikke er grundlag for at fastslå, at de danske styrker havde kommando eller kontrol over de irakiske sikkerhedsstyrker, men at de danske soldater og MP'ere udelukkende mentorerede og monitorerede irakerne i overensstemmelse med det danske mandat i Irak og operationsbefalingen. Meldingen i TOC-loggen kl. 05.57 til TOC'en om ”start søgning” kan således ikke tages til indtægt for, at [Vidne 14] herved beordrede de irakiske sikkerhedsstyrker til at indlede afsøgning af målene.

Om indholdet af TOC-loggen og journalen for den fremskudte kommandostation bemærker landsretten i denne forbindelse endvidere, at der også i øvrigt forekommer registreringer vedrørende operation Green Desert, som kan forstås derhen, at de danske styrker havde

---

¹³⁷ 515, 1. afsnit

¹³⁸ 500, 3. afsnit

en betydelig rolle i forhold til fangehåndteringen, og/eller at fangerne på et tidspunkt har været tilbageholdt af danske styrker. Som eksempel kan nævnes tilførslen kl. 06.59 i loggen for fremskudt kommandostation, hvor chefen for panserinfanterikompagniet retter henvendelse til efterretningssektionen således: ”Har 4 fan[g]er. Må de føres til CC [Camp Chindit]?” De danske soldater har udførligt redegjort for de enkelte tilførsler i loggene, og **Vidne 47** og **Vidne 27** har forklaret, at indholdet af loggene ikke var en eksakt gengivelse af, hvordan operationen forløb. Tilførslerne kan efter de fremkomne forklaringer herom derfor ikke føre til en ændret vurdering af den bevisbedømmelse, der fremgår af det ovenfor anførte for så vidt angår **Mål 1** og **Mål 4**.

Fælles for de to mål gælder endvidere, at det må lægges til grund, at de danske styrker forud for eller i forbindelse med operationen havde forsynet de irakiske sikkerhedsstyrker med strips til at fiksure armene på tilbageholdte, og at disse strips blev anvendt dertil. Det kan endvidere lægges til grund, at de tilbageholdte i et eller andet omfang fra tilbageholdelserne til ankomsten til fængslet Al-Shu’oon i Basra senere på dagen har haft bind for øjnene eller en form for hætte over hovedet. Hætterne er ikke blevet udleveret af de danske styrker, idet forklaringen herom fra **Vidne 12** i Forsvarskommandoen¹³⁹ synes at bero på en fejlerindring eller en misforståelse i en dialog mellem vidnet og **Vidne 14**.

Fælles gælder det videre, at der ikke er grundlag for at fastslå, at danske soldater i forbindelse med operationen – bortset fra de omtalte forhold – har set eller påhørt overgreb eller krænkelse af tilbageholdte. Det følger ligeledes af det ovenfor anførte, at danske soldater heller ikke selv udsatte tilbageholdte for inhuman behandling.

Endvidere kan det for så vidt angår de to mål – og operationens to øvrige mål, **Mål 2** og **Mål 3** – konstateres, at omfanget af ulovlige våben, der blev beslaglagt, har været mindre, end man havde påregnet. Fundene bestod navnlig af 15-17 håndvåben, herunder AK-47’ere, våbendele, herunder to kikkertsigter til snigskyttegeværer, og 5 kg sortkrudt. Hertil kommer fundet af 325 kg hash, som udgjorde en stor værdi og efter bataljonens opfattelse kunne være bestemt for salg og finansiering af illegal virksomhed.

Det bemærkes, at det ikke kan lægges til grund, at der har været et britisk combat camera team på enten **Mål 1** eller **Mål 4**, jf. det ovenfor under afsnit 6.2.9.2 anførte herom og

---

¹³⁹ 421, 1. afsnit

forklaringen fra **Vidne 26**, hvorefter det anførte combat camera team aldrig kom¹⁴⁰.

Det kan heller ikke lægges til grund, at bataljonens soldater – som det ellers var forudsat i befalingsgrundlaget – udfyldte evalueringsskemaer om de irakiske styrkers præstation under operationen.

Endelig bemærkes, at det efter de afgivne forklaringer og logoplysninger lægges til grund, at der ved afslutningen af operationen blev udleveret handouts til civile omkring **Mål 1** og muligt også **Mål 4**, jf. herved den britiske brigades Daily Assessrep for den 25. november 2004, pkt. 4.(3)(b), men det nærmere indhold heraf kan ikke fastlægges.

Operationen var ifølge Daily Sitrep for den 25. november 2004 afsluttet kl. 12.30.

6.2.10.6 Forløbet på **Militærbase**

Ved ankomsten til **Militærbase** blev de tilbageholdte irakere kørt til et britisk område på basen kaldet Beduin Camp bestående af store telte. Der var i Beduin Camp et udendørs område, som var afgrænset med pigtråd. Soldater fra det britiske regiment Royal Dragoon Guards foretog her i overensstemmelse med den britiske brigadebefaling en screening af de tilbageholdte, der blandt andet skulle oplyse navn m.v. Det er i flere dokumenter, herunder eksempelvis i spejdereskadronens notat af 6. december 2004 om operationen, beskrevet, at de tilbageholdte gennemgik ”tactical questioning”. Landsretten lægger dog på baggrund af bevisførelsen, herunder indholdet af den britiske brigadebefaling, brigades Daily Assessrep for den 25. november 2004 og udkast til brigades ”Media Plan to Tackle the Danbat Allegations” af 17. december 2004 sammenholdt med **Vidne 14’s** forklaring, til grund, at de tilbageholdte sagsøgere ikke gennemgik feltmæssig afhøring, men alene blev screenet. Det irakiske politis specialstyrke var til stede i forbindelse med screeningen. Til stede var også en eller flere britiske soldater med vagthunde. I den danske bataljons ”Daily Sitrep.” for den 25. november 2004 er det anført, at de anholdte irakere blev afhørt uden bataljonens mellemkomst. Af de britiske oversigter over registrerede personer på **Militærbase** fremgår navne på 17 af de 22 tilbageholdte sagsøgere, der efter sagsøgernes oplysninger blev ført til basen, idet sagsøgerne 1, 5, 7, 16 og 23 ikke fremgår. Oplysningerne i de under sagen for landsretten fremlagte lister er imidlertid ufuldstændige, idet visse navne

---

¹⁴⁰ 535, 1. afsnit

er udeladt af eller på foranledning af de britiske myndigheder. Sagsøger 6 blev som forklaret af ham ikke ført til **Militærbase**.

Adskillige af sagsøgerne har for landsretten og/eller til ”medical reports” forklaret, at de under screeningen på **Militærbase** blev udsat for rektalundersøgelser, ligesom sagsøgerne 1 og 9 har forklaret, at deres kønsorganer blev undersøgt. Flere af sagsøgerne har forklaret, at disse undersøgelser blev foretaget eller overværet af danske soldater, som de blandt andet kunne genkende på det danske flag på uniformen. Operationsofficer **Vidne 28** har oplyst kortvarigt at have været til stede tæt ved screeningsområdet, mens de tilbageholdte blev screenet, men han har ikke set undersøgelser af den karakter, som flere af sagsøgerne har beskrevet¹⁴¹. Chefen for spejdereskadronen, **Vidne 47**, har oplyst at have overværet overdragelsen af tilbageholdte på **Militærbase**, men at ingen af hans soldater deltog i undersøgelser af de tilbageholdte¹⁴². **Vidne 14** har forklaret, at danske soldater aldrig ville foretage en sådan undersøgelse, og at han ikke havde kommandoen over de britiske styrker, der foretog screeningen¹⁴³.

Landsretten finder under hensyn til de militære vidners forklaringer, at det har formodningen imod sig, at de tilbageholdte sagsøgere i forbindelse med screeningen blev udsat for intime kropsundersøgelser. Det findes ikke alene ved visse af sagsøgernes forklaringer herom bevist, at de i forbindelse med screeningen blev udsat for sådanne undersøgelser, endside at dette skete under medvirken af danske soldater eller efter dansk befaling, når også henses til den generelle troværdighed af sagsøgernes forklaringer om hændelsesforløbet under operationen frem til **Militærbase**. Landsretten henviser herved også til det ovenfor under afsnit 6.2.10.1 anførte vedrørende den bevismæssige betydning af sagsøger 6’s forklaring til avisen The Sun og for landsretten.

6.2.10.7 Overførslen af sagsøgere til Al-Shu’oon og behandlingen af dem

Alle sagsøgerne på nær sagsøgerne 6, 11, 22 og 23 har til ”medical reports” og for sagsøgerne 1-3, 7-9, 12-15, 18 og 20-21’s vedkommende tillige for landsretten forklaret, at de efter screening på **Militærbase** blev kørt til ”Serious Crime Unit” i Al-Shu’oon og udsat for forskellige former for tortur eller inhuman behandling i form af slag, spark, for-

---

¹⁴¹ 547, 1. afsnit

¹⁴² 635, 1. afsnit

¹⁴³ 434, 2. afsnit, 435, sidste afsnit

hånelser og uhumske fængselsforhold, mens de var i irakisk varetægt. Deres forklaringer herom støttes af konklusionerne i ”medical reports”, der er udarbejdet af specialister inden for udredning og behandling af torturofre, som for fire ud af fem læger og psykologers vedkommende har vedstået deres rapporter for landsretten og nærmere forklaret om tilblivelsen heraf.

Retslægerådet, der har lagt de foreliggende ”medical reports” til grund for sin vurdering, har i besvarelsen af spørgsmål N udtalt, at rådet ikke finder anledning til at anfægte kvaliteten af rapporternes lægefaglige indhold. Landsretten bemærker, at Retslægerådets besvarelse således er baseret på de oplysninger, som sagsøgerne fremkom med over for de undersøgende læger og psykologer. Sagsøgernes forklaringer støttes til dels af de britiske registreringer vedrørende tilbageholdte under operation Green Desert, idet de britiske myndigheder som anført under afsnit 6.2.10.6 har fundet overensstemmelse med 17 af sagsøgernes navne.

Ved landsrettens vurdering af sagsøgernes beretninger om behandlingen af dem efter screeningen på **Militærbase** må det imidlertid tages i betragtning, at deres forklaringer såvel for landsretten som til de læger og psykologer, der udarbejdede ”medical reports”, er afgivet mange år efter, at de påståede overgreb har fundet sted. Landsretten henviser også til det ovenfor anførte vedrørende den bevismæssige betydning af sagsøger 6’s forklaring til avisen The Sun og for landsretten samt det anførte om sagsøgeres sagsanlæg i Storbritannien. Det svækker endvidere sagsøgernes forklaringer, at det må konstateres, at mange af de oplysninger om forløbet frem til Al-Shu’oon, som sagsøgerne er fremkommet med, ikke er korrekte, og der er om denne del af forløbet i mange tilfælde konstateret divergenser i sagsøgernes forklaringer for landsretten og forklaringerne, som de fremstår i henholdsvis ”medical reports” og sagsøger 1 og 9’s redegørelser i stævningen i et britisk søgsmål (Claim Form). Disse forhold udelukker efter landsrettens opfattelse dog ikke, at sagsøgerne som forklaret af dem har været udsat for tortur m.v. i den sidste del af forløbet efter screeningen på **Militærbase**.

Om tilblivelsen af de ”medical reports”, der foreligger i sagen vedrørende sagsøgerne 1-21 og 23, har lægerne og psykologen forklaret blandt andet, at de undersøgte sagsøgerne uafhængigt af hinanden og i forbindelse hermed nedskrev sagsøgernes oplysninger om hændelsesforløb og symptomer, og at de sammenholdt deres resultater, inden den endelige rapport vedrørende hver enkelt blev færdiggjort. De har endvidere forklaret, at de fandt sagsø-

gernes forklaringer overensstemmende og troværdige uden overdrivelser, og at de i alle tilfælde var enige om rapporternes konklusioner om, at de undersøgte sagsøgere i forbindelse med hændelsesforløbet i Al-Shu'oon havde været udsat for tortur, og at deres psykiske lidelser blandt andet i form af PTSD er en følge af torturen. Det forhold, at ingen af sagsøgerne udviste sikre fysiske tegn på tortur, er ifølge forklaringerne fra retsmedicinerne **Vidne 2** og **Vidne 3** ikke uforeneligt med de krænkelser, som sagsøgerne har berettet om.

Vidne 2 har forklaret, at det ikke var en del af opdraget at vurdere, hvem der var ansvarlig for torturen, og at oplysninger i rapporterne om danske soldaters involvering blot var udsagn fra sagsøgerne, som han ikke fandt grundlag for at slette. Forklaringen herom svækkes dog af, at han, som det ses i filmen "Et civiliseret land", selv spørger en af sagsøgerne om, hvilken soldat der først gik ind i huset, ligesom han i et interview i en pause i undersøgelserne gør en bemærkning om, at "de ikke var kommet i nærheden af at bevise det, der var på tale – at danskerne har haft en vigtig rolle i forbindelse med, at personerne blev udleveret til torturbøddler", selvom en sådan udtalelse som forklaret alene blev fremsat af ham som privatperson.

Landsretten finder dog efter bevisførelsen ikke grundlag for at anfægte det lægefaglige skøn, der ligger til grund for diagnosticeringen af sagsøgerne med blandt andet PTSD, selvom dette er sket efter mange år. Henset til den usikkerhed, der knytter sig til sagsøgerenes forklaringer som beskrevet ovenfor, findes de foreliggende "medical reports" dog ikke i sig selv at udgøre et fuldt tilstrækkeligt bevis for, at sagsøgerne har været udsat for tortur efter operation Green Desert som beskrevet af dem.

I relation til de enkelte sagsøgere bemærker landsretten herefter følgende:

Sagsøger 11 har for landsretten forklaret, at "de" under transporten til Al-Shu'oon blev nedgjort af de irakiske soldater og slået let på hovedet med besked om, at de skulle sætte sig ned. Herudover blev han ikke slået, sparket eller hånet, men udsat for inhuman behandling i kraft af de fysiske forhold og den manglende forplejning i cellen. Han har endvidere forklaret, at han i dag ikke har følger af den psykiske belastning, han var udsat for.

Sagsøger 16 har ikke afgivet forklaring for landsretten, og det kan ikke konstateres, hvorvidt hans navn fremgår af de britiske registreringer af tilbageholdte. Udtalelserne fra sag-

søger 16 i en artikel i avisen Al Manarah den 12.-14. december 2004 indeholder væsentlige overdrivelser om forløbet på **Militærbase**, og uanset at det i artiklen fremstår som om, at han blev løsladt to dage forinden interviewet, indeholder hans beretning intet om krænkelser i Al-Shu'oon. På denne baggrund findes der ikke ført et tilstrækkeligt bevis for, at han har været tilbageholdt i forbindelse med operation Green Desert.

Sagsøger 22, der fremgår af den britiske liste over tilbageholdte, er ikke blevet lægeundersøgt og har heller ikke for landsretten afgivet forklaring om tortur m.v. Landsretten finder det på denne baggrund ikke godtgjort, at han i Al-Shu'oon har været udsat for tortur eller inhuman behandling, men det lægges efter de britiske registreringer til grund, at han i hvert fald i en ikke kortvarig periode har opholdt sig i samme celle som de andre sagsøgere i Al-Shu'oon.

Sagsøger 23, der er mentalt handikappet, har ikke afgivet forklaring for landsretten, og det kan ikke konstateres, hvorvidt hans navn fremgår af de britiske registreringer af tilbageholdte. Henset hertil og under hensyn til de lægelige oplysninger vedrørende denne sagsøger, finder landsretten, at det ikke med tilstrækkelig sikkerhed er bevist, at han har været tilbageholdt i forbindelse med operation Green Desert.

Vedrørende sagsøgerne 1-4, 7-10, 12-15 og 17-21 lægger landsretten efter en samlet vurdering af de afgivne forklaringer, indholdet af ”medical reports” og de britiske optegnelser vedrørende tilbageholdte sammenholdt med udkastet til den britiske ”Media Plan to Tackle the Danbat Allegations” til grund, at de blev transporteret af det irakiske politis specialstyrke fra **Militærbase** til Al-Shu'oon, hvor de den 25. november 2004 omkring kl. 20.30 blev overgivet til ”Serious Crime Unit”. Det lægges endvidere til grund, at disse sagsøgere blev afhørt enkeltvis i Al-Shu'oon ved ankomsten og i løbet af den første uges tilbageholdelse, hvorefter de blev løsladt efter typisk 1-2 ugers fængsling, i enkelte tilfælde ifølge forklaringerne for landsretten efter cirka 50 dage.

Efter disse sagsøgers forklaringer for landsretten om denne del af hændelsesforløbet, der fremstår troværdige og for fleres vedkommende understøttet af deres reaktioner i forbindelse med afgivelsen af forklaringerne, indholdet af deres ”medical reports” og henset til karakteren af de forhold, som sagsøgerne var mistænkt for, sammenholdt med, at der bestod en reel risiko for, at tilbageholdte mistænkt for at indgå i væbnede terror- eller oprørsgrupper i irakiske styrkers varetægt ville blive udsat for inhuman behandling i form af slag

og spark, jf. herom nedenfor under afsnit 6.2.12, findes det godtgjort, at disse sagsøgere under opholdet i Al-Shu'oon – og for visse sagsøgeres vedkommende ligeledes under transporten til Al-Shu'oon – blev udsat for en sådan inhuman behandling. Det findes endvidere godtgjort, at de under opholdet i Al-Shu'oon også blev udsat for tortur i form af i hvert fald falanga og elektriske stød i det omfang, de har forklaret herom. Dette støttes yderligere af de efterretninger, der ifølge BBC News lå til grund for briternes bombing den 25. december 2006 af Al-Shu'oon.

Landsretten når til samme bevisresultat for så vidt angår sagsøger 5, selvom han ikke har afgivet forklaring for landsretten, og det ikke kan konstateres, hvorvidt hans navn fremgår af de britiske registreringer af tilbageholdte. Der er herved lagt vægt på, at han er afgået ved døden før hovedforhandlingen i landsretten, er blevet undersøgt til ”medical report”, i hvilken forbindelse han har fortalt om, at han under transporten til Al-Shu'oon som de andre fanger blev sparket og slået med geværkolber og under opholdet i Al-Shu'oon blev udsat for blandt andet falanga, slag med elkabler og elektriske stød, samt at sagsøgerne 3 og 11 har forklaret om konkrete forhold vedrørende hans tilstedeværelse i Al-Shu'oon.

Vedrørende de fysiske forhold og forplejningen i Al-Shu'oon, som sagsøgerne har beskrevet forskelligt, og som ikke er belyst på anden måde, findes der ikke tilstrækkeligt sikre oplysninger til at anse det for bevist, at opholdet dér i sig selv har udgjort en nedværdigende eller inhuman behandling af sagsøgerne.

6.2.11 Forløbet efter operation Green Desert

Hærens Operative Kommando offentliggjorde den 26. november 2004 en pressemeddelelse om operation Green Desert, som **Vidne 19** havde udarbejdet, ifølge hvilken operationen var forløbet som planlagt og med stor effektivitet. Det blev ligeledes omtalt, at der var 36 tilbageholdte i irakisk varetægt, og at ”personerne i målet efter al sandsynligvis hører til nogle af vores hårde modstandere”. **Vidne 14** var afslutningsvis citeret for at udtale blandt andet, at nogle af de personer irakerne fangede den pågældende dag, var nogle af dem, ”som ikke vil Irak det godt”. Pressemeddelelsen indeholdt ikke oplysninger om, at tilfangetagne skulle være blevet udsat for overgreb eller lignende. Det lægges på baggrund af **Vidne 19's** forklaring til grund, at **Vidne 14** gennemgik pressemeddelelsen inden fremsendelsen til Hærens Operative Kommando, og at Hærens Operative Kommando ikke foretog væsentlige ændringer inden offentliggørelsen.

Vidne 26 udarbejdede på baggrund af bidrag fra de chefer og enheder, der havde deltaget i operationen, Post Operation Report af 29. november 2004 til den britiske 4. panserbrigade. Landsretten lægger navnlig på baggrund af **Vidne 26's** forklaring¹⁴⁴ og de dele af den under sagen fremlagte rapport, der ikke er overstreget, til grund, at der heller ikke i Post Operation Report er omtalt mishandling eller lignende af fanger.

Vidne 22¹⁴⁵ har forklaret, at han efter operation Green Desert foreviste **Vidne 14** videooptagelsen fra **Mål 4**, hvilket **Vidne 14**¹⁴⁶ har benægtet. Landsretten finder under hensyn til indholdet af videooptagelsen ved minuttal 19:12 og de militære vidners forklaringer om situationen, herunder forklaringen fra **Vidne 14**¹⁴⁷, at det har formodningen imod sig, at **Vidne 14** – som **Vidne 22** har ladet forstå under sin forklaring – ville have været bekymret for, at den danske bataljon ville blive hjemkaldt alene på grund af den omhandlede hændelse uden for takiaen. Landsretten lægger endvidere til grund, at **Vidne 14** som forklaret¹⁴⁸ af ham ikke havde noget incitament til efter operationen at skjule eventuelle overgreb, som han ville have indberettet og påtalt over for irakerne, hvis han var blevet gjort opmærksom herpå. Landsretten lægger derfor også **Vidne 14's** forklaring til grund om, at han ikke på daværende tidspunkt fik forevist videooptagelsen fra **Mål 4**.

Den 5. december 2004 offentliggjorde den lokale avis Al Manarah en artikel, hvori operationen blev sat i et kritisk lys, idet den blandt andet indeholdt oplysninger om, at danske soldater enten havde medvirket til tortur af tilbageholdte eller havde overværet sådan tortur uden at gribe ind. Artiklen indeholdt endvidere beretninger, herunder fra sagsøger 14 og 15, om inhuman behandling under tilbageholdelsen.

Artiklen blev sammen med bataljonens redegørelser for forløbet, herunder spejdereskadronens notat af 6. december 2004, indrapporteret som en "særlig hændelse" til Hærens Operative Kommando til videre foranstaltning.

---

¹⁴⁴ 534, 1. afsnit

¹⁴⁵ 501, 1. afsnit

¹⁴⁶ 435, 2. afsnit

¹⁴⁷ 435, 2. afsnit

¹⁴⁸ 442, 5. afsnit

Landsretten lægger efter **Vidne 14's** og flere af de øvrige militære vidners forklaringer til grund, at **Vidne 14** under en samling efter offentliggørelsen af avisartiklen opfordrede soldater, der måtte have set irakiske sikkerhedsstyrker begå overgreb mod civile, til at stå frem med sådanne oplysninger, hvilket ingen af de deltagende soldater gjorde. Uanset at **Vidne 24**⁴⁹ ”lidt” havde oplevelsen af, at **Vidne 14** ikke ønskede et ærligt svar, men alene søgte et alibi for at kunne sige, at man nu havde undersøgt forholdene internt i bataljonen, finder landsretten, at der ikke foreligger det bevismæssige grundlag for at konkludere, at opfordringen til at stå frem blev fremsat på skrømt eller lignende.

Vidne 56, der var konstabel i militærpolitiet, har i overensstemmelse hermed forklaret, at der, som han husker tiden i Irak, ikke var frygt blandt soldaterne for at træde frem, hvis nogen havde overværet uregelmæssigheder¹⁵⁰.

Landsretten lægger efter **Vidne 14's**¹⁵¹ forklaring og i overensstemmelse med forsvarsministerens besvarelse af spørgsmål S 1317 til grund, at **Vidne 14** den 8. december 2004 efter offentliggørelse af artiklen i Al Manarah i anledning af beskyldningerne deri om fangemishandling afholdt et møde med deltagelse af blandt andre cheferne for det irakiske politis specialstyrke og den irakiske 601. og 602. bataljon, der oplyste, at han ikke skulle bekymre sig herom, for de overholdt irakisk lov. Det er ikke belyst, om bemærkningen i ”Notat i forbindelse med torturbeskyldninger mod den danske bataljon i Irak den 25. november 2004” af 8. december 2004 om, at ”[d]en danske bataljon har forsøgt at få [spørgsmålet om overgreb] afklaret hvilket ikke er imødekommet af Iraqi Security Forces, under henvisning til, at sagen er et nationalt irakisk anliggende” sigter til andet end den forsikring, som **Vidne 14** har oplyst, at han modtog fra de irakiske chefer under det omhandlede møde. I lyset af, at der i forsvarsministerens besvarelse af spørgsmål S 1317 ikke er oplyst om andre former for opfølgning, lægger landsretten til grund, at dette ikke har været tilfældet.

Det må efter bevisførelsen således lægges til grund, at den danske bataljon ikke udviste andre bestræbelser på at lokalisere de civile, der blev tilbageholdt i irakisk varetægt i forbindelse med operation Green Desert, eksempelvis med henblik på at forvise sig om, at de var i god behold.

---

¹⁴⁹ 516, 1. afsnit

¹⁵⁰ 665, 2. afsnit

¹⁵¹ 436, 1. afsnit, 437, 3. afsnit

Bataljonens presse- og informationsofficer **Vidne 20** udarbejdede efter aftale med **Vidne 14** et dementi og rettede som forklaret af vidnet henvendelse til Al Manarahs redaktion herom. Landsretten finder i øvrigt, at vidnets forklaring om det passerede i forbindelse med hans besøg på redaktionen og den efterfølgende offentliggørelse af en videooptagelse derfra i det hele kan lægges til grund. Avisen trykte i weekendudgaven den 12.-14. december 2004 herefter yderligere artikler om operationen med udsagn om, at tilbageholdte var blevet udsat for tortur m.v.

6.2.12 Risikoen for tortur og inhuman behandling af tilbageholdte i sikkerhedsstyrkers varetægt

Der er ikke for landsretten fremkommet landerapporter eller lignende, som generelt belyser forholdene for fanger i Irak i 2004, herunder i Basraprovinen.

Der foreligger imidlertid en række andre oplysninger af betydning for vurderingen af risikoen for inhuman behandling af tilbageholdte i sikkerhedsstyrkernes varetægt. Irak var i 2004 – også efter magtoverdragelsen – et land præget af væbnede uroligheder og af en ikke fjern voldelig fortid under Saddam Hussein, herunder også en ”hård og kontant” kultur, som det er anført i udkastet til IRTOT-rapporten. Der var fortsat terrorister og væbnede oprørsgrupper til stede i landet, herunder i Basraprovinen. Med genindførelsen af dødsstraf i Irak i sommeren 2004 bestod det som en risiko, at f.eks. væbnede terrorister eller oprørere kunne blive idømt dødsstraf. Der fandt endvidere på Legal Conference i juli 2004 drøftelser sted om klager over behandlingen i det lokale politis varetægt, som i Forsvarsministeriets fortsatte notits af 16. juli 2004 blev omtalt som et generelt problem. Hertil kommer oplysningerne om formålet med de internationale koalitionsstyrkers tilstedeværelse i landet, som også efter magtoverdragelsen blandt andet omfattede træning og uddannelse af irakiske sikkerhedsstyrker, der i vidt omfang var under opbygning, og bemærkningerne ovenfor om hold 4's opfattelse af de irakiske sikkerhedsstyrker. Der var, som det forudsætningsvis fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslag B 89, i maj 2005 og dermed højst sandsynligt også i november 2004 endvidere et forbedringspotentiale i overensstemmelse med retsstatsprincipper og de grundlæggende menneskerettigheder i relation til spillet mellem dommere, politifolk, og ledelsen i fængsler.

På denne baggrund finder landsretten at måtte lægge til grund, at civile irakere, der efter magtoverdragelsen i 2004 i Basraprovinen blev tilbageholdt i irakiske styrkers varetægt,

kunne risikere at blive udsat for inhuman behandling. Dette støttes endvidere af forklaringerne fra **Vidne 8**¹⁵² og de tidligere danske ambassadører i Irak.

Landsretten lægger efter bevisførelsen, navnlig dokumenterne om fangeklager under udsendelsen af hold 3, herunder oplysningerne om drøftelserne på Legal Conference i juli 2004, de særlige regler i Forsvarskommandoens direktiv for Dancon/Irak om håndtering af tilbageholdte og **Vidne 8's**¹⁵³, **Vidne 10's** og **Vidne 11's** forklaringer endvidere til grund, at den risiko, der således generelt betraget var for dødsstraf og inhuman behandling, udgjorde en i Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen erkendt problemstilling. Særligt for så vidt angår risikoen for dødsstraf finder landsretten det på baggrund af **Vidne 11**¹⁵⁴ forklaring godtgjort, at man i Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen ikke mente at kunne se bort fra denne risiko uanset den danske ambassades indberetninger om **Vidne 59's** samtaler med den daværende irakiske indenrigsminister og justitsminister.

Uanset det ovenfor anførte er det ikke bevist, at der i alle tilfælde uafhængigt af, hvilke styrker der havde en person i sin varetægt, og baggrunden for samt de nærmere omstændigheder omkring tilbageholdelsen af vedkommende var tale om en reel risiko for inhuman behandling.

Der er endvidere ikke ført bevis for, at der generelt betraget bestod en risiko for, at tilbageholdte i irakiske styrkers varetægt ville blive udsat for tortur, mishandling eller anden systematisk vold, herunder gentagne slag med redskaber. Det er ligeledes særligt for så vidt angår det irakiske militærs forlægning Camp Campbell – hvortil de tilbageholdte under operation Green Desert ifølge befalingsgrundlaget skulle overføres efter screeningen på **Militærbase** – ikke ved den skete bevisførelse godtgjort, at der her var risiko for, at fanger ville blive udsat for tortur m.v.

---

¹⁵² 402, sidste afsnit/403, 1. afsnit

¹⁵³ 402, sidste afsnit/403, 1. afsnit

¹⁵⁴ 416, 2. afsnit

6.3 Landsrettens bedømmelse af Forsvarsministeriets ansvar

6.3.1 Danske og britiske soldaters påståede inhumane behandling af sagsøgere

Som det fremgår af resultatet af bevisførelsen, udsatte hverken danske eller britiske soldater, som den danske bataljon havde operativ kontrol over, sagsøgerne for inhuman behandling i forbindelse med operation Green Desert. Der er således ikke på dette grundlag noget at bebrejde de danske myndigheder eller bataljonen.

6.3.2 Ansvar for irakiske styrkers behandling af sagsøgere under operationen

Allerede fordi det ikke er godtgjort, hvem der blev tildelt en skalle ved **Mål** 1 eller ”hug” ved indstigning i den hvide minibus ved **Mål** 4, finder landsretten, at der ikke er grundlag for at pålægge Forsvarsministeriet ansvar herfor. Landsretten finder med henvisning til bemærkningerne ovenfor under afsnit 6.2.10 om forløbet af operation Green Desert, at det ikke er godtgjort, at de danske soldater i øvrigt har overværet eller påhørt overgreb eller krænkelse af sagsøgerne under operationen, hvorfor Forsvarsministeriet heller ikke på dette grundlag ifalder ansvar for de irakiske sikkerhedsstyrkers behandling af sagsøgere.

6.3.3 Ansvar for irakiske styrkers behandling af sagsøgere efter **Militærbase**

6.3.3.1 Myndighedernes ”burde viden” om den reelle risiko for inhuman behandling af sagsøgere i irakisk varetægt

Henset til den af Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen erkendte generelle risiko for inhuman behandling af tilbageholdte i Basraprovinen, oplysningerne i sagen om, hvad det irakiske militær og politiets specialstyrke under operationen forventede at finde i målene **Mål** 1-4, og om de beslaglagte våben m.v. under operationen samt karakteristikken i den danske bataljons efterfølgende pressemeddelelse om, at de tilbageholdte personer sandsynligvis var nogle af koalitionsstyrkernes hårde modstandere, finder landsretten det godtgjort, at der bestod en reel risiko for, at sagsøgere, som indgik i gruppen af tilbageholdte, under den videre efterforskning i irakisk varetægt ville blive udsat for en inhuman behandling. De to episoder med henholdsvis en skalle ved **Mål** 1 og tildelingen af ”hug” ved **Mål** 4 afspejler efter landsrettens opfattelse denne reelle risiko.

Landsretten finder det ligeledes godtgjort, at Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen eller den danske bataljon med de foreliggende oplysninger på tidspunktet for den endelige beslutning om at deltage i operation Green Desert burde have vidst, at der bestod en reel risiko for, at tilbageholdte under operationen – der ifølge befalingsgrundlaget skulle overføres til den irakiske militærlejr Camp Campbell, såfremt de ikke måtte blive udtaget til

feltmæssig afhøring af briterne – under den videre efterforskning i irakisk varetægt ville blive udsat for inhuman behandling.

Det forhold, at bataljonen på den ene side ikke i fuldt omfang besad alle de oplysninger om situationen i Irak, som Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet havde, herunder særligt om fangeklager fra sommeren 2004, og at bataljonens medvirken i operation Green Desert på den anden side blev beordret af **Vidne 14** uden forudgående godkendelse af myndighederne i Danmark (daværende forsvarschef **Vidne 8**), kan ikke medføre, at Forsvarsministeriet er ansvarsfrit.

Landsretten bemærker således, at den af Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen erkendte generelle risiko for inhuman behandling af tilbageholdte i Basraprovinsen i kombination med operationens formål om beslaglæggelse af ulovlige våben m.v. og anholdelse af personer med tilknytning til væbnede terror- eller oprørsgrupper i landet gjorde det nærliggende at antage, at sådanne tilbageholdte i irakisk varetægt ville være i reel risiko for at blive udsat for inhuman behandling. Landsretten tillægger det i den forbindelse også betydning, at det efter bevisførelsen må lægges til grund, at man fra dansk side ikke havde oplysninger om, hvorledes irakisk militær og det irakiske politis specialstyrke hidtil havde behandlet terrormistænkte eller mulige medlemmer af lokale væbnede oprørsgrupper.

Myndighedernes og bataljonens manglende opmærksomhed på risikoen for inhuman behandling af tilbageholdte personer i forbindelse med en operation af den omhandlede karakter skyldes antageligt, at den retlige model, som Forsvarskommandoen ved direktivet for Dancon/Irak med tilhørende bilag havde etableret for håndtering af fanger, indebar, at man ansuede irakiske sikkerhedsstyrkers tilbageholdelse af personer under opgaveløsning i samarbejde med den danske bataljon som en selvstændig irakisk tilbageholdelse og dermed noget, som lå uden for dansk ansvar og tilsyn. Dette bestyrkes af militærjurist **Vidne 17's** forklaring¹⁵⁵ om, ”at behandlingen af de tilbageholdte ... jo [var] et irakisk anliggende”. Det bemærkes endvidere, at **Vidne 11**¹⁵⁶, der var militærjurist i Forsvarskommandoen, har forklaret, at den konkrete udmøntning i direktivet af det danske ansvar i forhold til tilbageholdte skete på baggrund af en analyse af Danmarks folkeretlige forpligtelser. Der var i relation til irakiske tilfangetagelser således tilsy-

---

¹⁵⁵ 466, 2. afsnit

¹⁵⁶ 420, 3. afsnit

neladende ikke fokus på de mulige civile erstatningskrav, der kunne være en konsekvens af de danske styrkers samarbejde med irakiske styrker i situationer, som ikke var omfattet af de objektive ansvarsfrihedsgrunde ("operativ nødvendighed" og "kamprelateret skade").

I samme forbindelse bemærkes det, at bataljonen – heller ikke efter fremkomsten af artikler i Al Manarah med oplysninger om, at tilbageholdte var blevet udsat for tortur – udviste mere aktive bestræbelser på at lokalisere de tilbageholdte og forvisse sig om, at de var i god behold. Dette har muligt på tilsvarende vis haft sin grund i en opfattelse med afsæt i direktivet af, at der var tale om et rent irakisk anliggende, som den danske bataljon hverken havde andel i eller medansvar for.

Landsretten finder på dette grundlag, at beslutningen om og den efterfølgende deltagelse i operation Green Desert har været ansvarspådragende for Forsvarsministeriet. Det kan ikke føre til en anden bedømmelse, at den danske bataljons tilstedeværelse og aktiviteter i Irak hvilede på FN's Sikkerhedsråds resolutioner.

6.3.3.2 Årsagsforbindelse

Med henvisning til bemærkningerne i afsnittet ovenfor under afsnit 6.2.9.4 om betydningen af den danske bataljons deltagelse i planlægningen af operation Green Desert finder landsretten det godt gjort, at der er årsagssammenhæng mellem den danske bataljons tilsagn om og efterfølgende deltagelse i operation Green Desert og den behandling, som tilbageholdte sagsøgere blev udsat for i irakisk varetægt efter screeningen på **Militærbase** ase.

6.3.3.3 Påregnelighed

Det følger af bemærkningerne ovenfor under afsnit 6.3.3.1 om myndighedernes "burde viden", at det var en påregnelig følge af den danske bataljons tilsagn om og efterfølgende deltagelse i operation Green Desert, at tilbageholdte i irakiske styrkers varetægt efter screeningen på **Militærbase** ville blive udsat for inhuman behandling i form af slag og spark.

På den anden side er det som anført ovenfor under afsnit 6.2.12 ikke godt gjort, at der generelt betragtet bestod en risiko for, at tilbageholdte ville blive udsat for tortur, mishandling eller anden systematisk vold, herunder gentagne slag med redskaber, eller at en sådan risiko gjorde sig gældende i Camp Campbell, hvortil de tilbageholdte under operation Green Desert ifølge befalingsgrundlaget skulle overføres efter screeningen på **Militærbase** .

På denne baggrund og under hensyn til de foreliggende oplysninger om den danske bataljons samarbejde med det irakiske militær og det irakiske politis specialstyrke er der ikke ført bevis for, at det var en påregnelig følge, at sagsøgerne ville blive udsat for sådanne krænkelse.

6.3.3.4 Konklusion vedrørende ansvar

Landsretten finder herefter, at Forsvarsministeriet er ansvarlig for retsstridige krænkelse af tilbageholdte i irakiske styrkers varetægt efter screeningen på **Militærbase** i form af inhuman behandling ved slag og spark, men ikke for tortur, mishandling eller anden systematisk vold, herunder gentagne slag med redskaber.

Ansaret omfatter 18 sagsøgere, hvilket der er redegjort for umiddelbart nedenfor.

6.4. Konklusion vedrørende tortgodtgørelse for inhuman behandling

6.4.1 Godtgørelse for tort til sagsøgerne 1-5, 7-10, 12-15 og 17-21

Efter karakteren og varigheden af krænkelse af sagsøgerne 1-5, 7-10, 12-15 og 17-21, herunder det forhold at slag og spark er blevet tildelt af myndighedspersoner, mens sagsøgerne var frihedsberøvede, finder landsretten, at disse sagsøgere har krav på godtgørelse for den tort, de derved er blevet påført, jf. princippet i erstatningsansvarslovens § 26, idet godtgørelsen skal fastsættes under hensyn til, at krænkelse efter deres karakter og i henhold til bestemmelsen om lovvalg i retsgrundlaget for det danske styrkebidrag i Irak skal henføres under EMRK artikel 3. Landsretten finder, at der ved fastsættelsen af godtgørelsens størrelse endvidere må henses til, at krænkelse ikke blev begået af de danske soldater og fandt sted i Irak, hvor sagsøgerne i 2004 var bosiddende.

Godtgørelsen findes herefter passende at kunne fastsættes til 30.000 kr. til hver af disse sagsøgere med tillæg af rente som påstået fra sagens anlæg, idet der efter sagens karakter og de foreliggende oplysninger om behandlingen af sagsøgerne på vej til og under frihedsberøvelsen i Al-Shu'oon ikke findes grundlag for at fastsætte forskellige beløb til sagsøgerne.

Det bemærkes, at landsretten ved kendelse af 22. august 2016 har truffet afgørelse om, at sagsøgernes eventuelle krav omfattet af påstand 1 ikke er forældet.

6.4.2 Frifindelse for så vidt angår sagsøgerne 6, 16 og 23

Sagsøger 6, der ikke blev transporteret til **Militærbase**, har som det fremgår af bemærkningerne om resultatet af bevisførelsen ikke godtgjort, at han under eller i forbindelse med operation Green Desert har været udsat for inhuman behandling.

Det er ikke godtgjort, at sagsøgerne 16 og 23 blev screenet på **Militærbase** og derefter ført til Al-Shu'oon. Landsretten finder herefter, at det heller ikke er bevist, at disse sagsøgere i irakisk varetægt blev udsat for tortur eller inhuman behandling.

Forsvarsministeriet frifindes allerede derfor for påstanden om godtgørelse for tort på 90.000 kr. til hver af disse sagsøgere.

6.4.3 Frifindelse for så vidt angår sagsøgerne 11 og 22

Som det fremgår af resultatet af bevisførelsen, lægger landsretten til grund, at sagsøgerne 11 og 22 har opholdt sig i Al-Shu'oon, idet det dog ikke er bevist, at de under transporten til eller under opholdet i Al-Shu'oon blev udsat for tortur eller inhuman behandling.

Henset hertil, og da der ikke foreligger tilstrækkeligt sikre oplysninger til at anse det for bevist, at opholdet i Al-Shu'oon i sig selv har udgjort en nedværdigende eller inhuman behandling, frifindes Forsvarsministeriet for påstanden om godtgørelse for tort på 90.000 kr. til hver af disse sagsøgere.

6.5 Sagsøgernes påstand 1 for så vidt angår EMRK artikel 6

Sagsøgernes påstand 1 vedrører for så vidt angår de påståede overtrædelser af EMRK artikel 6 altovervejende landsrettens procesledelse. Forsvarsministeriet er ikke rette sagsøgte for krav om godtgørelse eller erstatning begrundet deri.

Sagsøgerne har endvidere ikke godtgjort, at Forsvarsministeriets procesførelse og oplysning af sagen har været i strid med EMRK artikel 6, idet landsretten i øvrigt finder anledning til følgende uddybende bemærkninger herom:

Forsvarsministeriets forhold har ikke medført, at sagen ikke er blevet behandlet inden for rimelig tid. De processuelle anmodninger, som Forsvarsministeriet er fremkommet med, findes uanset sagens karakter ikke at være gået ud over, hvad der ligger inden for rammerne af relevant varetægt af en parts interesser. Det bemærkes herved også, at afvisningen

af de oprindeligt anlagte sager ved landsrettens kendelse af 23. december 2013 som stadfæstet ved Højesterets kendelse af 24. oktober 2014 alene har beroet på sagsøgernes forhold.

For så vidt angår Forsvarsministeriets undtagelse af oplysninger i dokumentbeviser med henvisning til statens sikkerhed, forholdet til fremmede magter og hensynet til tredjemands liv eller helbred finder landsretten, at varetagelse af dette hensyn under sagen, der har hjemmel i retsplejelovens § 298, stk. 1, jf. § 169, stk. 1, jf. stk. 2, ikke er i strid med EMRK artikel 6. Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke herved ses at være indtrådt en underbelysning af omstændigheder af væsentlig betydning for vurderingen af sagsøgernes påstande, herunder henset til den betydelige adgang til afhøringer og kontraafhøringer af militære vidner.

For så vidt angår Forsvarsministeriets tidligere afgivne oplysning i et processkrift om, at der ikke blev foretaget billed- og lydoptagelser under operation Green Desert, bemærkes, at det efter bevisførelsen, jf. herom ovenfor under afsnit 6.2.9.2, er lagt til grund, at **Vidne 14** **██████████** ikke havde befalet for anvendelse af videokameraer, og at han heller ikke efter operation Green Desert blev forevist optagelsen fra **Mål** 4, jf. herved afsnit 6.2.11. Det bemærkes endvidere, at det fremgår af oplysninger i sagen, herunder forklaringen fra **██████████** **Vidne 13** ¹⁵⁷, der i 2012 var souschef i ledelsessekretariatet i Hærens Operative Kommando, at søgning i forsvarrets arkiver efter videooptagelser fra operationen ikke har afdækket sådanne. Landsretten finder det på denne baggrund ikke godtgjort, at Forsvarsministeriet under sagen mod bedre vidende har afgivet urigtige oplysninger herom.

For så vidt angår Forsvarsministeriets oplysninger under sagen om, at Frago 284, Amendment 1, er den seneste skriftlige befaling fra **Vidne 14** om operation Green Desert, henvises til bemærkningerne under resultatet af bevisførelsen om befalingsgrundlaget. Forsvarsministeriets oplysninger herom har således ikke været misvisende.

På denne baggrund frifindes Forsvarsministeriet i det hele for den del af sagsøgernes påstand 1, der vedrører overtrædelser af EMRK artikel 6.

---

¹⁵⁷ 143 ff.

6.6 Sagsøgernes påstand 2

Sagsøgernes påstand 2 retter sig mod en særskilt undersøgelse foranlediget af Forsvarsministeriet efter landsrettens dom i denne sag af de omstændigheder, der har været genstand for landsrettens behandling af den del af sagsøgernes påstand 1, der vedrører tortur og inhuman behandling i Irak.

Sagsøgernes påstand 1 er blevet behandlet i den civile retsplejes former med adgang for parterne til bevisførelse blandt andet i form af dokumentbeviser, forelæggelse for Retslægerådet, afgivelse af partsforklaringer og afhøring af vidner. Sagsøgerne har alle – bortset fra sagsøger 1 og 16, som under sagen frasagde sig fri proces – haft fri proces til den oprindelige betalingspåstand. Sagen har været behandlet under retsmøder fordelt over 52 dage, hvor 76 personer har afgivet forklaringer, herunder langt hovedparten af sagsøgerne, et betydeligt antal militære vidner samt den psykolog og tre af de fire læger, som har undersøgt sagsøgerne. Der har endvidere været forelagt spørgsmål for Retslægerådet.

En fornyet undersøgelse foranlediget af Forsvarsministeriet kan på denne baggrund og under hensyn til landsrettens bevisvurdering i sagen ikke antages at ville bibringe nye oplysninger af væsentlig betydning for fastlæggelsen af, hvad der passerede i forbindelse med og efter operation Green Desert for næsten 14 år siden, og danske myndigheders ansvar herfor.

Landsretten finder derfor, at sagsøgerne ikke har fornøden retlig interesse i pådømmelse af påstand 2, hvorfor Forsvarsministeriet frifindes.

6.7 Sagsomkostninger

Landsretten finder for så vidt angår sagsøgerne 1-5, 7-10, 12-15 og 17-21 under hensyn til sagens karakter, værdi, udfald og forløb, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part. Landsretten har herunder lagt vægt på, at en væsentlig del af bevisførelsen har været foranlediget af ukorrekte oplysninger fra sagsøgernes side om de danske soldaters handlinger under operation Green Desert.

Sagsøgerne 6, 11, 16, 22 og 23 har ikke fået medhold, og skal derfor anses for tabende parter, hvorefter disse sagsøgere skal betale sagsomkostninger til Forsvarsministeriet med 187.500 kr. hver, jf. retsplejelovens § 312, stk. 1. Ved fastsættelsen af omkostningsbeløbet for hver af sagsøgerne, der er til dækning af Forsvarsministeriets udgifter til advokatbi-

stand inkl. rimelige udgifter til fremstilling af materialesamling og tillægsekstrakter og er fastsat inkl. moms, har landsretten ud over de nedlagte påstande lagt vægt på sagens karakter, udfald og forløb som beskrevet ovenfor. Under hensyn til blandt andet, at sagsøgerne 6, 11, 22 og 23 har haft delvis fri proces, fordeles sagsomkostningerne således, at disse sagsøgere skal betale $\frac{1}{4}$ og statskassen $\frac{3}{4}$ heraf.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Forsvarsministeriet skal til hver af sagsøgerne **Sagsøger 1**, **Sagsøger 2**, **Sagsøger 3**, **Sagsøger 4**, arvingerne efter **Sagsøger 5**, **Sagsøger 7**, **Sagsøger 8**, **Sagsøger 9**, **Sagsøger 10**, **Sagsøger 12**, **Sagsøger 13**, **Sagsøger 14**, **Sagsøger 15**, **Sagsøger 17**, **Sagsøger 18**, **Sagsøger 19**, **Sagsøger 20** og **Sagsøger 21** betale 30.000 kr. med procesrente fra den 24. oktober 2014.

I øvrigt frifindes Forsvarsministeriet.

I sagsomkostninger skal **Sagsøger 6**, **Sagsøger 11**, **Sagsøger 22** og **Sagsøger 23** hver især betale 46.875 kr. og Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond som mandatar for **Sagsøger 16** betale 187.500 kr. til Forsvarsministeriet.

Statskassen skal i sagsomkostninger til Forsvarsministeriet betale 562.500 kr.

Herudover skal ingen af sagens parter betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.

Det idømte skal betales inden 14 dage efter denne doms afsigelse.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

(Sign.)

— — —

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den